

KÖPR U KUT.
465
M. Asım By.

٤٦٥

شرح گلستان

﴿فهرس مجمل﴾

ذهنده حاصل وقائم اولان معنی امر واحد اولوب فنغی لفظله افاده اولنسه اصلا متغیر اولمدیغنه بناء مدار افادهٔ معنی اولان اعراب وذات وحدته دلالت ایدن اسم وفعل ایله حروف معانی هر لسانده جاری اولمغله اشبو طبع وتمثیلنه همت بلندرتبت شاهانه ایله موفق اولدیغمز کلستان عباره سنك اعرابنی یعنی جملهٔ فعلیه واسمیه ومبتدا وخبرومعانی حروف ایله بناسنی یعنی مصادرومشتقات وجوامدینی شارحی سودی مرحوم ذکر ایدوب وعلامت اعرابی اولان اضافت معنویه نك دخی بانوا عها سراپا بیانی ومفعوللرك صریح وغیر صریحلرینی التزام ایتمش ایسه ده تعریف واقسام وغرضلرینه تصدی بیورمدیغندن تتمیما للفائده قلم شکسته رقم اسعد حقیر ایله اشارته جسارت اولندی

(تعریف الاضافة واقسامها)

معلوم اوله که اضافت ایکی نوعدر برینه اضافت لفظیه واضافت غیرمحضه (دیکرینه اضافت معنویه واضافت محضه دیرلر (اضافت لفظیه مجرد تخفیف کلام ایچون اولوب مثلا (حسن وجهه والضارب زیدا) ترکیبلرینی اصلا معنالرینه تغیر کلیه رك تخفیف ایچون بالاضافه (حسن الوجه) (والضارب زید) سبکنه تبدیل ایدرلر ✽ واشبو اضافت لفظیه لسان فارسیده اولمیوب لسان عربی یه مخصوصدر ✽ اما اضافت معنویه اوچ قسم اوزره اولوب (اولکیسی) اضافت بیانیه (ایکنجیسی) اضافت لامیه (اوچنجیسی) اضافت ظرفیه در ✽ اکر مضاف مضاف الیهك جنسی یعنی مضاف الیهی وغیری بی شامل واصلی اولور ایسه ومضاف الیه دخی کذلك مضافی وغیری بی شامل برجنس اولور ایسه اضافت بمعنی من درکه اکا اضافت بیانیه دیرلر (خاتم فضة) کبیکه تقدیری خاتم من فضة در اشته مضاف اولان خاتم برجنسدر که مضاف الیهی اولان فضه دن وغیری نسنه دن دخی اولور ✽ کذلك مضاف الیه اولان فضه دن هم خاتم وهم غیری نسنه یاپیلور ✽ واکر مضاف الیه مضافك جنسی اولماز ایسه کرك ایسه مضاف الیه مضافه مباین اولسون (غلام زید) (ورأس عمرو) کبی کرك ایسه اخص مطلق اولسون (یوم الاحد) کبی کرك ایسه مضافك اصلی اولمدیغی حالده من وجه اعم اولسون (فضهٔ خاتمك) کبی اضافت بمعنی لامدرکه اکا اضافت لامیه دیرلر (غلام زید) کبی تقدیری غلام لزید در ✽ واکر مضاف الیه مضافك ظرفی اولور ایسه اضافت بمعنی فی درکه اکا اضافت ظرفیه دیرلر (ضرب الیوم) کبیکه ضرب واقع فی الیوم تقدیرنده در ✽ لکن اضافت ظرفیه کلام عربیده قلیل اولدیغندن اکثر نحاة اضافت لامیه ده داخلدر دیرلر وجهور اسلاف

نحو یین عندنده اضافت لامیه دن غیری تعبیر اولمیوب حتی اضافت بمعنی فی تعبیری مخترعات ابن حاجبدن اولمسنه بعض متأخرین ذاهب اولمشلر ایسه ده صاحب کشاف (الد الخصام) تفسیرنده اضافت بمعنی فی یه اشارت ایتمسیله ردا و لنمشدر ✽ ودخی معلوم اوله که مضا فله مضاف الیه بیننده اکثر اختصاص کامل اولوب وبعضا لادنی ملابسهٔ دخی اضافت اولنور مثلا آخرك ملکنده اولان داری مستأجرك برمدت استیجاری ملابسه سیله (داری) وزماندن بحث ایدن کسنه نك کندوبی حاوی اولمق اعتباریله (زمانی) وطریق عامده کیدن کسنه نك مشی اعتباریله (طریقی) دیو مجازا نفسنه اضافه ایتدیکی کبی بونلرك جمله سی فارسیده دخی جاریدر

﴿الغرض من الاضافة﴾

دخی معلوم اوله که اکر براسم معرفه یه مضاف اولور ایسه تعریف کسب ایدر (غلام زید) مثللرده غلام زیده مضاف اولوب تعریف کسب ایتدیکی کبی ✽ زیرا غلام دینلدکده فقط کوله بجنسی اکله شیلوب کیمك اولدیغی فهم اولنماز لکن معرفه یعنی معلوم اولان زیده مضاف اولدقده تعریف کسب ایدوب زیدك کوله سی اولدیغی معلوم اولور ✽ واکر نکره یه مضاف اولور ایسه تخصیص کسب ایدر (غلام رجل) ترکیبنده اولدیغی کبی زیرا غلام رجله مضاف اولمازدن اول رجل ایچون یاخود مرأة ایچون اولمق محتمل ایدی رجله مضاف اولنجه تخصیص کسب ایدوب وتخصیص شرکتی تقلیل ایتمکله مرأة ایچون اولدیغی ساقط اولور ✽ اما اضافت بیانیه دن غرض مضافك نوعنی بیاندر مثلا خاتم فنغی نوعدن اولدیغی یعنی التوندن ویاکمشدن ویاسائر معدنیاتدن اولدیغی بیان مراد اولدقده (خاتم فضة) دینمکله کمشدن اولدیغی معلوم اولوب سائرلری ساقط اولور ✽ دخی معلوم اوله که اضافت بیانیه ایله اضافت لامیه نك بینلرنده فرق بودرکه ✽ اکر مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی صحیح اولور یعنی مضاف مبتدا ومضاف الیه خبر اولمغه صالح اولور ایسه اضافت بیانیه اولور مثلا (خاتم فضة) اضافتنده فضه نك رفعیله (الخاتم فضة) صحیح اولدیغی کبی ✽ واکر حمل مذکور صحیح اولماز ایسه یعنی مضاف مبتدا ومضاف الیه خبر اولمق صحیح اولمدیغی صورتده اضافت لامیه اولور مثلا (غلام زید) ترکیبنده زیدك رفعیله (الغلام زید) صحیح اولمدیغی کبی

✽ تتمه ✽

دخی لسان عذب البیان عربیده صفتك موصوفنه وبالعکس یعنی موصوفك صفتنه اضافتلری عند البصریین ضعف اوزره اولوب فاما عند الکوفیین جائز ولسان فارسیده صفتك موصوفنه اضافتی خودشایعدر (نرم سوهان) کبیکه اصلی سوهان نرم در وموصوفك صفتنه اضافتی ایسه واقعدر (مرد کریم) کبی لکن کرك لغت معتبرهٔ فارسیه دن شرفنامه صاحبنك (درفارسی آخر موصوف ومضاف مکسور بود فاما چون صفت ازموصوف مقدم شود آخر موصوف موقوف باشد) قولنجه (وکرك اسحق خواجه سی احمد افندی مرحومك مقدمة الادب ترجمه سی (اقصی الارب) نام کتاب فاخرك مقدمهٔ ثانیه سنده ✽ لسان فارسیده اعرابات ثلثه اجرا اولندمامغله هر فارسی کلمه نك آخری ساکن قراءت اولنوب فقط اوچ موضعده که (مضاف) و(موصوف) و(معطوف علیه) در علامت وضع اولنمشدرکه بر کلمه بر کلمه یه مضاف اولدقده مضافك علامتی جر در یعنی مضافك آخری هاء رسمی اولدیغی صورتده مجرور اولور (جان من) کبی واکر هاء رسمی اولور ایسه کتابتده هایی اثبات ایدوب تلفظده اندن بدل همزهٔ مکسوره ایله ادا ایدرلر (کردهٔ من) کبی واکر برکلمه ضمیره مضاف اولور ایسه کاهی مضافك آخرنده جر ظاهر اولور وکاهی ظاهر اولماز مثلا (کردنش) و(کردنشان) و(کردن ایشان)

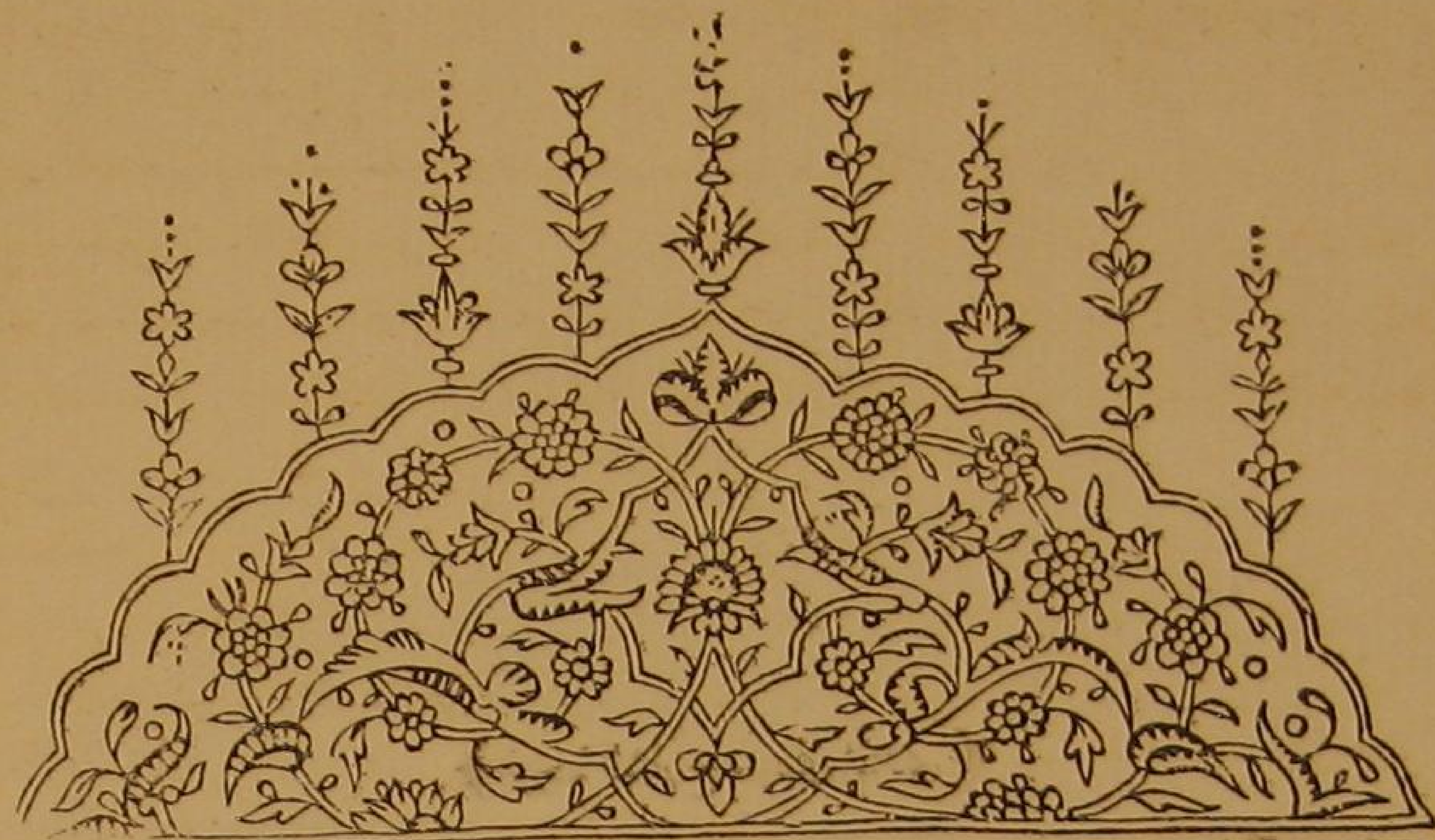
دیرلر (ودخی برکلمه برکلمه یه صفت واقع اولسه موصوفك آخرینی مجرور ایدرلر مضافده تقدیر
اولندیغی وجه اوزره (روی زیبا) و (خاننده دانا) کبی ودخی برکلمه برکلمه نك اوزرینه عطف
اولنسه اکر معطوف علیهك آخرینك حرکه یه تحملی وار ایسه آخرینی مضموم ایدوب وضمه یه
علامت اولسون ایچون معطوف علیه ومعطوف میانه ضمه جنسندن واو رسم ایدرلر که
کتابنده اکرچه موجوددر لکن قرائت اولنماز (من وتو) و (پدر ومادر) کبی واکر حرکه یه
تحملی اولماز ایسه مثلا معطوف علیهك آخری (الف) یا (واو) یا (هاء) رسمی اولسه
واو رسمی مذکوره ضمه حرکت ویررلر مثلا (پاوسر) و (نو ومن) و (خاننده ودانسته)
کبی وذکری مرور ایدن مواضع ثلثه دن غیری مواضعده البته کلمه فارسیه نك آخری ساکن اولور
دیو بسط ایلدیکی اشبو قول فوائد اول منطوقنجه صفتك موصوفنه اضافتی دیمك
مجرد موصوفك آخری مجرور اولمغله اضافته شبیه اولمه سندن عبارتدر فاحفظه * وفارسیده
براضافت دخی واردر که اکا اضافت تشبیه دیرلر که مشبه بهی مشبهه مضاف ایلمکدر وبو
اضافت عربیه ده دخی واردر

* احوال مفاعیلن *

معلوم اوله که مفعول به ایکی قسم اوزره در بری مفعول به صریح و دیکری مفعول به غیر
صریحدر اکر کرك کلام عربی و کرك سبك فارسیده بر فعلك مفعول بهه تجاوزی
حرف واسطه سیله اولماز ایسه اول مفعول مفعول به
صریح واکر حرف واسطه سیله
اولور ایسه مفعول به غیر
صریحدر
م

* ترجمة الشارح سودی افندی *

مومی الیه بوسنوی الاصلدر قائد توفیق ایله تحصیل علم وکمال ایچون دور ممالك وکالای ملکه یه
مالك اولدقدنصکره دار السلطنه ده طریق سعادت رفیق تدریسه بعد الدخول وظیفه
تقاعد ایله قناعت وعهد قدیمده جنتمکان سلطان احمد خان اول طاب ثراه حضرتلرینك جامع
شریفلری محلنه مشرف ابراهیم پاشای قدیمه منسوب اولوب بندکان خاص پادشاهی یه مأوای
تعلم وتربیه اولان سرایده خواجه لك خدمتنه مواظبت اوزره ایکن بیك بش سنه سی حدودنده
انتقال ایتمشیدی * اشبو کلستان شرحندن بشقه مثنوی شریف ودیوان حافظ و بوستانی
شرح ایدوب کافیه وشافیه یه ترجمه لری واردر قاضی میرحسین میبدینك هدایة الحکمه
شرحی اوزرینه حاشیهٔ مشهوره سی وآثار سائره سی اولان مصلح الدین
لاری مرحوم دیار بکرده مفتی ومدرس ایکن تحصیلی هنکامنده
واروب لسان فارسی یی اندن اخذ ایتمشیدی
یعنی لاری نك تلمیذی ایدی علیهم
الرحمة والغفران

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى خصوصا على رسوله محمد المصطفى الذى وصفه في كتابه الكريم وقرآنه العظيم فقال وهو اصدق القائلين وما ارسلناك الا رحمة للعالمين وعلى آله النجباء الاذكياء الكرام واصحابه النجباء الازكياء العظام (وبعد) معلوم اوله كه بو صحايفك منقشى وبو اوراقك مرقشى احقر العباد سودى نامراد ايدركه بركون اعين اوقاتده واشرف ساعاتده احب محبين واخلص مخلصين اولكه انواع علومله آراسته واصناف فنون ايله پيراسته ايدى اخلاق سنيه ايله محلى واطوار سيئه دن مخلى اكمل العلماء وافضل الفضلاء احسان وعطاده بى همال وسماحت وسخاده بى مثال جود وكرمده شبهن كورمشدر روزكارد ور ايده لى بونه چرخ دوار شيخ حرم مدينهٔ منوره (عمر افندى) سقى الله ثراه وجعل الجنة مثواه خانهٔ شكسته به كلدى پس (الكلام يجر الكلام) وينساق الى المرام حسبنجه كتاب كلستان كه اعجوبهٔ اهل خيال ونمونهٔ سحر حلال ونوباوهٔ بوستان بيان وتذكرهٔ دوستان زمان ونزهتكاه اولو الالباب وقبله كاه طلابدر تذكر اولندى ابتدى كه نه اولبدى بو مخدرهٔ صاحب جمالك ونوعروس حجلهٔ خيالك پردهٔ اقناعنى وحجاب امتناعنى رفع ايدر تركى عبارتله برشرح اولبدى تاكيم مشكلاتنى بيان ومعضلاتنى عيان اولوب عباراتى معلوم واستعمالاتى مفهوم قانونى مضبوط واسلوبى مربوط دوشيدى ايتدمكه بعنايت يزدان وهمت ياران بو قضيه نك حصولى برادنى التفاته موصولدر همانده اول يار موافق ومحب صادق (وعد الكريم دين وخلفه شين) ديوب لباس التماس اتكنى محكم طوتوب قرار بوللرين سد وبهانه سوزلرين رد قيلدى اكرچه كيم تركى عبارت ظرافتدن دور لكن المأمور معذور وهم فارسى لغاتى شرحه تركى عبارت ملايم ومناسب بلكه لازم وواجبدر همان ارباب عرفاندن متوقع واصحاب احساندن متضرع اولدركه بو بندهٔ كمترك وذرهٔ احقرك هر عيب وقصورين ونقصان وفتورين كه كوره لر سهو قلمه راجع بيلوب اصلاحى احسانلرندن دريغ بيورميه لر والله الموفق الى سبيل الرشاد وهو رؤف بالعباد وهو حسبى ونعم الوكيل

اكثر نسخه ده اشبو ديباجه طى اولنمشدر و نسخهٔ مصنفدن استنساخ اولنمش اولديغى مصرح اولوب مأخذ ترتيب وطبع اولان نسخه ده ديباجهٔ مذكوره يازلمش ايسه ده (اكمل العلماء وافضل الفضلاء) فقره لرى يرنده افضل خلايق واكمل اخلاق واكرم عرب وعجم على الاطلاق فقره لرى يازلمش واول فقره لر اهل دانشه معلوم اولديغى اوزره قابل تأويل اولديغى حيثيتله اوبغونسز اولديغندن طى اولنوب يرلرينه ذكر اولنان (اكمل العلماء وافضل الفضلاء) فقره لرى طبع اولنمشدر طى اولنان فقره لر نسخهٔ ديكرده كوريلورسه اصلاح اولنمق اقتضا ايلديكنى اخطار ايچون بو محله اشعار اولندى (محمد اسعد)

(حضرت شيخ بسمله ذكرندن صكره حديث شريفه اقتدا ايدوب حمد خدايى معنى ذكر ايلدى وبيوردى (منت خدايرا) زيرا حقيقت حمد ذات باريك صفات كماليه سنى مشتمل كلام ذكر ايلمكدر (لفظ حمدى ويا بعض مشتقاتنى بخصوصه ذكر ايلمك واجب دكل (نته كه حاشيهٔ مطالعده جنيد بغداديدن روايت ايدوب بيورر (حقيقة الحمد اظهار الصفات الكمالية يعنى حقيقت حمد حا وميم ودالى مشتمل الفاظى ذكر ايلمكله دكلدر (حاصلى لفظ حمده ومشتقاتنه مخصوص دكلدر حقيقت حمد بلكه هر كلام كه خدانك صفات كمالنه دلالت ايدر حقيقت حمد اولدر كركسه عربى دل ايله اولسون وكركسه غيريله (منت نا ايله وتاسز مصدردر من يمن دن يعنى نصر بابنك مضاعفندن توبيخله تنبيه ده مستعملدر (من توبيخ اولدر كه بركمسنه يه نسنه اعطا ايليه سن صكره اذا وجفا ايچون باشنه قاقه سن پس بو منت عقلا وشرعا مذمومدر (نته كه قرآنده بو منتك نهينده آيت كريمه وارد اولمشدر قوله تعالى لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذى (ومن تنبيه اولدر كه سود بككه بعض نسنه انعام ايليه سن صكره تحنن طريقيله يعنى محبت ومودت جهتندن ايلديكك عطايى تعديد ايليه سن اكا محبتك اولديغنه متنبه اولمغيچون وبو منت عقلا وشرعا مقبولدر نته كه آيت كريمه بوكه دلالت ايدر قوله تعالى بل الله يمن عليكم (پس ذات بارى يه ايكى طريقيله بله منت اثبات ايلمك اعتراف واقرار طريقيله در يعنى بونجه نعم جليله كه بزه اعطا ايلمشدر وهر دم وهر ساعت اعطا ايدر اكر بزه منت ايلسه لايق وسزا واردر ديمكدر اخبار طريقيله دكلدر يعنى بو اثبات واعتراف طريقيله در اخبار طريقيله دكلدر يعنى بزه منت ايلدى ويا ايلر ديمك دكلدر پس بو اعتراف محض شكر وثنادر (خداى يا ايله وياسز ايكى معنى بيننده مشتركدر بريسى ذات بارى يه اسمدر عربيده الله كبى غيره اطلاقى جائز دكلدر وبريسيده صاحب ورب معناسنه دركه خدا وخانه خدا كبى صاحب خانه ديمكدر بونده ياساكن اوقونمق لازمدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه آخرى الف وياواو اولسه انده بونلردن صكره بر يا مقرردر نهايت حالت اضافتده اثباتى لازمدر كركسه اول كلمه صفته مضاف اولسون بوى دلاويز كبى كركسه غيرى يه مضاف اولسون بوى نافه كبى فاحفظ (را بوندلام جاره كبى تخصيص افاده ايدر (المنة لله كبى يعنى منت اللهكدر ومنته اول حقيق وحريددر مذكور اعتراف طريقيله منت اللهه ديمك دكلدر زيرا منتان اولدر وبزمنون عليهز (پس منت آنكدر بزه بزم اكا دكل (معلوم اوله كه مسعود روميك آداب بخشده منتك اولى المنة لواهب العقل در (پس انده جارى اولان مباحث ومناقشات بونده جاريدر اما طالب تحصيل فارسى اولنه مناسب وملايم اولمديغيچون ترك اولندى (عز) فعل ماضى مفرد مذكر غائب صيغه سيدر لغتده بولنمبان نسنه يه ديرلر (اما بونك كبى يرلرده بى مثل وبى مانند معناسنى تضمين ايدرلر معناى استمرار مراددر يعنى دائما عزيزدر ديمك اولور (و) واو حرف عطفدر قياس بونده واوله همزه بيننده مضموم اوقنمقدر اما عربى كبى مفتوح اوقنمغله شهرت بولمشدر (جل) عز كبى فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر لغتده عظيم ديمكدر اما بونك كبى يرلرده متعالى معناسنى ويررلر اولى بودر كه عزيه عطف تفسيرى اعتبار اولنه بو ايكى جملهٔ فعليه معنى جهتندن خدايه صفت واقع اولمشدر (كه) حرف رابط صفت وياحرف تعليل كه بوراده اداتدر ما قبلنى مابعدينه ارتباط ايچوندر دينميى ربط ايلديكنى تعيين ايلمامك قلت تأملدن ناشيدر (طاعتش) طاعت مصدردر طاع يطوع دن (يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن انقياد معناسنه ضميره اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندندر خدايه را جعدر خدايه طاعت وانقياد ديمكدر (موجب) اسم فاعلدر افعال بابندن بونك كبى يرلرده سبب معناسنه در مابعدينه اضافتى اسم فاعلك

مطلب

مطلب

اشبو عز وجل فقره سى عربيه در وبو مقوله فقرهٔ عربيه لر فارسى وتركى انشا خلالنده اتيان اولنور اسان آخر اراسنه كلمكله اعراب وبناسنه خلل كلمز شارحك مع الفارق اوله رق فارسى يه قياسله عز وجل ميانده اولان واو عاطفه بونده قياس واو ايله همزه بيننده مضموم اوقونمقدر اما عربى كبى مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر ديمه سى جاى استغرابدر فتدبر (محمد اسعد)

رد لامعى وشمعى

مفعولنه اضافیدر (ومضاف بودلده مكسور الاخر اولور (قربتست) قربت قرب يقرب يعنى
حسن يحسن بابندن مصدر در قرب كه نقيض بعددر يقينلق معناسنه (سين وتا ادات خبردر
است الفك فتحيله ادات رابطه در دينن الفى همزهٔ مجتلبه اولديغنى يازامش (طاعت

ردلامی

مبتدأ وموجب خبرى (محصول تركيب) انجلاين خدا كه اكا طاعت وانقياد ايلمك يقينلكه
سببدر زيرا قرآنده واسجد واقترب بيورمشدر (منه سنده شين ضميرك اصلى اش درما قبلنده
همزه ايله آنكيچون آخرنده هااولان كلمه يه داخل اولسه همزه ثابت اولور بنده اش كبى دين همزهٔ
مجتلبه ايله همزهٔ اصليه يى تشخيص ايلزامش (وبشكر اندرش مزيد نعمت) واوسابقا مذكور

ردسروری

اولان كبى درقباسده واستعمالده لكن بونك كبى يرلرده ماقبلى مابعدينه وصل اولنور واوتلفظ اولنماز
(بلكه ماقبلنده حرفك مضموم اوقنسنه علامتدر انجق فتأمل (وباحرف ظرفدر عربيده فى كبى
(وشكر برفعلدر كه منعمه انعام ايچون تعظيم معناسنى ويرر (شكرك وحمدك ومدحك تفصيليله
معنالرينه مطلع اولمق استين حاشيهٔ مطالعده واردر مراجعت ايلسون (اندربا متضمن اولان
معناى ظرفيتى تأكيد ايدر بو اسلوب كلام عجمده اكثر من ان يحصى واشهر من ان يخفى در
(نته كه بو كتابده مواضع متعدده ده وارد اولسه كركدر انشاء الله تعالى (بابونده زائددر تحسين
لفظ ايچون كلمشدر دينلر مذكور تقريردن بى خبر ايمشلر (شين ضميرى ينه خدايه راجعدر (مزيد

رد کافی وابن سید علی وسروری وشمعی

ميمك فتحيله مصدر ميمى درزياده معناسنه ميمك ضميله افعال بابندن مصدر ميمى اولسنى تجويز ايلين
عندى سويلمش (مزيد زاد يزيد دن يعنى ضرب بابنك اجوف يائيسندن لازمله متعدى بينده
مشتركدر بونده لازم واقعدر نعمته اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتى قبيلندندر (وينه سين وتا يعنى

رد ابن سید علی وسروری

ادات خبر مقدردر زيرا قاعده دركه فقرهٔ اولاده برادات ذكر ايلسه لر فقرهٔ ثانيه ده حذف ايدوب
تقدير ايدرلر (وبوادات خبر معنى جهتندن شين ضميره مقيددر (وبو فقره اولى يه معطوفدر (ومزيد

مطلب
(قاعده)
كلام مسجعده فقره كلام موزونده مصراع مقامنده در وسجع ايكى فقره نك اجتماعندن عبارتدر

مؤخر مبتدا (وبشكر مقدم خبرى وجائزدركه مزيد ظرفنك فاعلى اوله (درشكرش مزيد نعمت
ثابتست تقديرنده اوله (حاصلى جملهٔ اسميه جملهٔ اسميه يه معطوفدر ياظرفيه اسميه يه (محصول تركيب
الاهك شكرنده اولمق ازدياد نعمته سببدر نته كيم خدا كلام مجيدنده بيورر (ولئن شكرتم لازيدنكم
(حاصلى خدانك ويرديكى نعمته شاكر اولمق جلب نعمت جديد ايلر (هرنفسى) هركل افرادى
معناسنه در (نفس حيات صاحبلرينك جوفنه داخل وخارج اولان هوا در عجمجه دم ديرلر
وتركجه صولق (وياحرف وحدتدر هر برنفس ديمكدر (كه حرف رابط صفتدر كه ارتباط ايچوندر

ردلامی

ديو اطلاق ايلين اجمال ايلمش (فرومیرود) فرو بونك كبى يرلرده اشاغلق معناسنى افاده
ايدر اداتدر اما اكثريا كيده مستعملدر نته كيم وارد اولان محلنده تعيين اولنور انشاء الله

رد کافی

تعالى (فرونك اصلى فرود در تخفيفا حرف اخير حذف اولنمشدر دينن حرفله اسمى
فرق ايلزامش (مى ادات حالدر فعل مضارعده (اما ماضى ده ادات حكايه در (وكاه
اولور كه مضارعده يائى استقباليه معناسنى افاده ايدر (وكاه اولور كه مقام استمرارده مستعملدر
بونده كى كبى (رود فعل مضارع مفرد غائبدر رويدندن مشتقدر كيدر ديمكدر (معلوم اولا كه
فارسيده مصادرك آخرى نون اولور ونونك ماقبلى ياتا اولور ويادال ودالك ماقبلى يا

مطلب

اولورسه جميع مشتقات عجم قياسله اندن مخرج اولور (اما تالى مصدر ودالك ماقبلنده يااولمين
مصدردن ماضى ايله اسم مفعولدن غيرى نسنه مشتق اولماز بو اسلوب ضبط اولنجه جميع
مشتقات عجم قياسى اولور هيچ برنسنه سى سماعى اولماز نهايت فكره برمقدار رياضت ويرمك
استر (محصول تركيب) هر برنفس كه اشاغى كيدر يعنى جوف حيوانه نزول ايدر (ممد
حياتست) ممد ميم اولك ضمى وثانينك كسرى ودال مشدده ايله افعال بابندن

مطلب

اسم فاعلدر قوت ويريجى معناسنه حياته اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر (حيات
ديريلكدر (مصحفده الف واو شكلنده يازيلور (اما غيرى يرلرده الف كندى صورتنده
يازيلور (وسين وتا ادات خبردر سابقا ذكر اولنان كبى (ممد حيات ديمك حياته عون وقوت
ويريجى ديمكدر (حاصلى امداد حيات ايدر ديمكدر (وچون برمى آيد مفرح ذات) واو
حرف عطفدر استعمالى سابقا بيان اولندى (وچون ادات تعليلدر تركيده وفارسيده مستعمل
لفظدر (نهايتى تركيده كه لفظيله مستعملدر چونكه ديرلر (بربوده حرف استعلادر (آيد
فعل مضارعدر آيدندن كلور ديمكدر فاعلى نفسه راجع تحتنده ضميردر (آيد آمدن

رد لامی

لفظندن فعل مضارعدر دينن مذكور قاعده دن اكاه دكل ايمش (برحرفيله خروج معناسنى
متضمندر چيقار ديمكدر (مفرح اسم فاعلدر تفعيل بابندن سوندريجى معناسنه ذاته اضافتى
اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر (ذات بونده شيئك عينى وحقيقتيدر وبنده ادات
خبر مقدردر (محصول تركيب) وچونكه مذكور نفس جوف حيواندن خارج اوله يعنى

مطلب

چيقه ذاته فرح وسرور ويرر (معلوم اوله كه هوانك داخلنه تنها نفس وخارجنه تنها نفس
بيورديغى مجاز مرسل طريقيله در (يعنى كلى ذكر ايدوب جزئى مراد ايلمك اعتباريله در
(والانفس مجموع داخل وخارج اولان هوادر ومذكور اولان خواصيدر (نتكه بوندن صكره
كلن فقره ده تعيين بيورر (وداخلى خارج اوزره تقديم ايلدى (زيرا حين تنفسده خارج
اولان هوا داخلك عينيدر بدون العكس (حضرت شيخ امداد حياتى هواى داخله وتفريح
ذاتى خارجه نسبتنده شول مناسبتى رعايت ايلديكه كويا كه هوا خارجدن كلوب جوف حيوانى يه
دخوليله حياته مدد وقوت ويردى ونزوليله جوف حيوانى يه ثقلت وتضييق وقلق واضطراب
ويردى (پس خروجى سببيله قلق واضطراب دفع اولمغله ذاته خفت حاصل اولدى كه مورث
فرح ونشاط در (پس در هر نفسى دونعمت موجودست) پس بونك كبى يرلرده شرطك

حضرت شيخ بو فقره ده مجموع هواى داخل وخارج بر نفس اولد يعنى تعيين بيوردى

جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (در حرف ظرف (نفسى ياحرف وحدت (دوواورسميله
ايكى ديمكدر (نعمت معروف (موجود ظاهر (محصول تركيب) وقتاكه هواى داخل وخارجك
وصفى مذكور اولاز كبى اولديسه امدى هر برنفسده ايكى نعمت بولندى زيرا امداد حيات
برنعمت وتفريح ذات برنعمت اولدى وبوايكى وصفك برىسى مندفع اولسه ذاته هلاك لازم اولور
(وبرهر نعمتى شكرى واجب) بونده ده بر حرف استعلادر (نعمتى ياسى حرف وحدت
(وشكرى ياسى حرف تنكير اولمق اولى در وحدتدن (محصول تركيب) چونكه هر برنفسده
ايكى نعمت موجود بولندى پس هر بر نعمته شكر واجب اولدى * بيت (از دست وزبان كه
برآيد (كز عهدهٔ شكرش بدر آيد) از بونده من ابتدائيه معناسنه حرفدر (دست فارسيده ال
معناسنه در (واو حرف عطف (زبان زانك فتحى وضميله وبانك بدلى فائله دادر لسان
معناسنه (كه يه اضافتى لاميه در (وكه بونده ذات ذوى العقوله دلالت ايدر اسمدركيم معناسنه
(اما حرف رابطه اولان كه متعدد در انشاء الله تعالى هر برى محلنده بيان اولنور (برآيد
بو تركيب حصول معناسنى متضمندر حاصل اولور ديمكدر (بونده دست ذكرى مورد شكرك
عمومنه اشارت ايچوندر يعنى شكر لسانله وجوارحله اولور ديمكدر (كز اصلنده كه ازايدى كه
حرف بيان (عهده عينك ضمى وهانك سكونيله حق معناسنده مستعملدر آخرنده تاهاى
رسمى شكلنده يازلمغله اضافت ايچون برهمزهٔ مجتلبه داخل اولدى (شكره اضافتى
وشكرك ضميره اضافتى لاميه لردر (شين ضمير مذكور خدايه راجعدر (بدر آيد باحرف
صله (درقپو درباب معناسنه بدر آيد قپويه كلور ديمكدر بونده كه له معناسنه در

خر وجدن کنایه‌در (محصول بیت) کیمك الندن ودلندن کلور یعنی کیم قادر درکه
خدانك شکری حقندن وعهده سندن کله (یعنی کیمسه خدانك شکرینی کما ینبغی ادا ایده مز
مراد استفهام انکاریدر بو بیتله استشهاد ایلدی حقیقت شکری کیمسه ادا ایلمکه قادر
اولمدیغنه زیرا هر نفسه ایکی شکر لازم اولیجق سائر نعمتلره نه قدر شکر لازم در
(اعملوا آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور) اعملوا فعل امر جمع مذکر مخاطبدر
(آل بونده اتباع واشیاع معناسنه‌در (داود انبیاء بنی اسرائیلدن بر نبی ذیشانك اسمیدر
سلیمان پیغمبرك باباسیدر (حضرت زبور اکا نازل اولمشدر (آل منادای مضافدر انکیچون
منصوبدر وداود مضاف الیه درجری فتحله‌در غیر منصرف اولدیغیچون (شکرا منصوبدر
حالیتله ویامفعول له اولمغله ویامصدر لغله (واو حرف ابتدا ویا حرف حال (قلیل
آز دیمکدر مقدم خبردر (من حرف جر قلیله متعلقدر (عباد عبدك جمعیدر سیوطی
عقود جمان شرحنده یکرمی درلو جمعنی ایراد ایلمش اما بومقامده ذکری مناسب دکل (یا ضمیر
متکلم وحده‌در (شکور مبالغه ایله شاکر معناسنه‌در ومؤخر مبتدا (بعضیلر دیدیلر که
بو ایت آل داوده دیدیکی حکایه‌در (یعنی بز آل داوده امر ایلدك ودیدك ای آل داود خدایه
عمل وطاعت ایلك شاکر اولدیغکز حالده ویاشکرانه ایچون ویاعمل وشکر ایلك شکر
ایلمکله حالبوکه بنم مبالغه ایله شکر ایدر قوللرم آزدر یعنی شاکر قوللرم کثیردر اما مبالغه طریقیله
شاکر قوللرم قلیلدر لکن حقیقتله شاکر قوللرم نادردر والنادر کالمعدوم در
(زیرا حقیقتله شکر اعضا سندن هر عضوی نه ایچون خلق اولندیسه اکا صرف ایلمکه دیرلر
مثلا کوزی وقولاغی ودلی خیرلی ایشی کورمکه وایشتمکه وسویلمکه خلق ایلمشدر خالق
(پس بووجهله شاکر حکم عدمده‌در (حضرت شیخ بیت سابقك مضمونینی مؤکد
بر قطعه ایراد ایدر (قطعه * بنده همان به که ز تقصیر خویش * عذر بدرگاه خدای آورد)
(قطعه لغتده برپاره دیمکدر (اما اصطلاح شعراده برنظمه دیرلر که مطلعی اولمیه (بنده قولدر
عبد معناسنه بونده مبتدا واقعدر (پس برادات صله یعنی را تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (همان
بو لفظی بعضیلری مفرد اعتبار ایلدیلر وکلمه‌سی تحسین لفظ وتزیین کلام ایچوندر دیدیلر
و بعضیلر مرکبدر هم ایله آندن دیدیلر هم ادات تأکید وآن اسم اشارت استعماله وطبعه
بوملایمدر (به بای عربینك کسری وهای اصلیه ایله یك معناسنه‌در عربجه اولی دیمکدر بوراده
ابو معناسنه‌در نیك لفظنه مرادف دینلر غفلت ایلمشلر (که حرف بیان (ز کسر ایله حرف ابتدادر
من معناسنه ازدن مخففدر (تقصیر تفعیل بابندن مصدردر لغتده قصالتمق معناسنه‌در اما بونك
کبی یرلرده اکسکلکدن کنایه‌در (خویش واو رسمیدر یعنی کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز
نهایتی خانك کسری ضمه‌روم ایله اوقنور رسم واوه رعایت ایچون خواجه واستخوان وخوب
وخواست وخویشتن واو لرده بوقبیلدندر (عذر معروفدر فارسیجه پوزش دیرلر کشی
اکسکلکین دیلمکه دیرلر آورد فعلنك مقدم مفعول صریحیدر (آورد واوك فتحله فعل
مضارعدر آوریدندن یعنه واوك فتحله واوك ضمه‌له اوقیانلر فارسی بیلمز ایمش (بدرگاه باحرف
صله (درقپو در باب معناسنه (وگاه کاف عجمیله ادات ظرفیه‌در زمانده ومکانده مستعمل
لفظدر قپوری دیمکدر اما تعظیم ایدوب قپواوکیله تعبیر ایدرلر عربیده جنابله تعبیر ایلدکلری
کبی (معلوم اوله که الفدن وواودن ویادن صکره های اصلیه واقع اولسه بونلرك حذفی جائزدر
مثلا (کاه) (وکه) (وکوه) (وکه) (ودیه) (وده) دیرلر (خدایه اضافتی لامیه‌در ومفعول
غیر صریحیدر آوردك که فعل مضارع مفرد غائبدر آریدندن وخبر مبتداء مذکوردر بونده

قطعه
یکدر اول بنده که تقصیرندن
عذری درکاه خدایه کتوره
یوخسه اولوغنه لایق اناك
کیم قادردر ادایه کتوره

رد ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی

رد لامعی

رد ابن سید علی
وسروری

مطلب

کتوره دیمکدر (آورد فعل مضارعدر آوردن لفظندن دین اشتقاق احوالنی بیلمز ایمش (محصول
بیت) قوله هم اول یکدر که کندینك عمل وشکری اکسکلکندن اللهك درکاهنه عذر کتوره (یعنی
عمل وشکری قصورینه اقرار واعتراف ایدوب خدایه اعتذار وعجز کوستره تصویر معناده همانه نصکره
اول لفظنی ایراد ایدن زائد ایلمش (ورنه سزاوار خداوندیش * کس نتواند که بجای آورد) ورنه
اکرنه‌دن مخففدر که عربیده والا معناسنه‌در (سزاوار سزیدندن مشتق لایق معناسنه‌در اصلنده سزا
لایق دیمکدر (وار ادات نسبتدر لی معناسنه بحسب الترکیب لایقلی دیمکدر بر مضاف محذوفدر
تقدیری وعمل سزاواردر که آوردك مقدم مفعولیدر خداونده اضافتی لامیه‌در (خداوند صاحب
ومالك معناسنه اسمدر (وگاه اولور که عظمت وکبریا صاحبی معناسنده استعمال اولنور فتأمل
(ویا حرف مصدردر ضرورت وزن ایچون فتحله اوقنور شین ضمیر خدایه راجعدر (کس مبتدا کیمسه
دیمکدر ومابعدی خبری (نتواند نون مفتوحه حرف نفی در نفی حکم قصد اولنان یرده مابعدینه
متصل یازیلور بونده کی کبی (که حرف بیان نتواند در (بجای باحرف صله (جای بونده محل
معناسنه‌در یعنی بر آوردك مقدم مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قوله اول یکدر که
خدایه عجز وتقصیر خدمت اظهار ایلیه یوخسه خدانك صاحبیت وما لکیتنه لایقلی عمل
وطاعتی (یعنی اکا لایق وشایسته عملی ادایه کیمسه قادر دکلدر که یرینه کتوره (حاصلی خدانك
عظمت وکبریاسنه لایقلی عملی کیمسه ادا ایده مز (وکرنه ده حرف نفیك بیاننده بونده مفتوحدر
(وگاه اولور که مکسور اولور وکرنه من همان خاکم که هستم (های رسمیله نون نافیه‌یی مکسور
اوقومغه حکم قلت تأملدن کلور بلکه مکسور اوقونان نون نافیه یایله یازیلور واوقنورنی دیرلر مثلا
وجای اسم خاصدر (وزمین اسم عامدر دیین ابوجه تشخیص ایده‌مش زیرا جای مطلق مکان
معناسنه‌در وزمین ارض معناسنه نهایتی زمین کل وجای جزء حکمنده‌در انسان وناطق کبی
(باران رحمت بی حسابش همه را رسیده) باران صفت مشبهه‌در منقول اسمدر یغموره دیرلر
زیرا باریدن یغمقدر (پس بو مناسبتله یغموره اسم اولدی (رحمت اسم کمکدر (بی ادات
سلبدر جوامده مخصوص (حساب مصدردر نصر بابندن بونده صایی معناسنه‌در (اما
علم بابندن اولنجه افعال قلوبدن اولور ظن معناسنه ومصدرلری بو صیغه اوزره کلمز
بارانك رحمته ورحمتك بی حسابه اضافتلری بیانیه‌در (وشینه اضافتی لامیه‌در (بی حساب
لفظی رحمتك باران رحمتك وصفیدر دیین غریب تردید ایورمش (همه جمع معناسنه اسمدر
(وراحرف صله‌در (رسیده ایرشمش دیمکدر اسم مفعولدر رسیدندن دینلر ملاحظه سز
سویلمشلر (زیرا اسم مفعول اولدر که نائب عن الفاعل مسند اوله (بوایسه فاعلنه مسنددر
(پس اسم مفعول اولمغه قابل دکل (نهایتی صیغه‌ده اسم مفعول ایله مشترکدر (امدی
بونك کبی صیغه‌لره ماضیدن قسمدیو اطلاق ایلسك وجهدن خالی دکل (محصول ترکیب)
خدانك حسابسز ونهایتسز رحمتی یغموری (یعنی رحمتی جمیع کائناته ایرشمش حاصلی
جمیع کائنات رحمتی دریاسنه مستغرقدر (وخوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده) واو حرف
عطفدر (خوان بونده واو رسمیله سفره وسینی وهر نسنه که ایچنده طعام یرلر اکا دیرلر (نعمت
معروفدر (دریغ لفظ مشترکدر حسرت ودرد دیمکله کونیلك (یعنی قسغنمق یننده بونده
معنای اخیر مراددر (شینه اضافت لامیه‌در (معلوم اوله که ضمائره اضافت جمیع زمانده
لامیه‌در (وخوانك نعمته اضافتی لامیه‌در مجازا (وبی دریغه بیانیه (جا بونده یردر ارض
معناسنه یا قافیه‌یه رعایتیچون حذف اولندی (کشیده بونده اسم مفعولدر چکلمش معناسنه
(محصول ترکیب) دخی خدانك دریغسز نعمتی سفره‌سی جمیع یره یعنی هر یره چکلمشدر (یعنی

رد لامعی

رد شمعی وکافی

رد ابن سید علی
رد سروری

علم بابندن اولنجه مصدرلری
اوچ وجه اوزره کلور محسبة
ومحسبة وحسابا

رد کافی

رد لامعی وسروری

تمام دنیاده جمیع اشیایه نعمتی واصل وحاصل در (بوایکی فقره ذوالقافیتین واقع اولمش وقافیه سی همه را وهمه جا در (و برقافیه سی رسیده وکشیده در (پردهٔ ناموس بندکان بکناه فاحش ندرد) پرده معروف (ناموس عربیدر عرض ووقار معناسنه (بندکان آخرنده هاء رسمی اولان اسمه الف ونون جمع ویا حرف مصدر یعنی یای مصدر لاحق اولسه هاء رسمی کاف عجمیه یه مبدل اولور (بندکان وبندکی کبی (پردهٔ ناموس اضافتی بیانیه در (وبندکانه اضافت لامیه (بکناه باحرف سبب (وکناه کاف عجمینک ضمیله یازق دیمکدر الفله والفسز لغتدر (فاحش صفت مشبهه درشول یرامزه دیرلر که حدندن تجاوز ایلیه کناه فاحش اضافتی بیانیه در (ندرد دالک ورانک فتحیله فعل نفی مستقبل در یرتمز معناسنه (راده تشدید تحریفات عوامدندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر (نته که رشید الدین وطواط عروضنده بیورمشدر وخرم وفرخله سؤال ایراد ایدوب تشدید غلبهٔ استعمالدن ناشیدر دیو جواب ویرمشدر لکن ضرورت وزن ایچون بعض حروفده تشدید اثبات ایدرلر وعلی الخصوص که راده ومیمده (محصول ترکیب) خدا قوللرینک عرض وناموسی پرده سنی یرامز کناه سببیله یرتمز (یعنی آشکاره ونهانده ایشلدکلری معاصی سببیله بونلری رسوای ایلمز (حاصلی قبیح اشلرینی اظهار ایدوب قوللرینی روسیاه ایلمز (و وظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد) (وظیفه انسانه هرکون تعیین وتقدیر اولنان طعامه ویا رزقه دیرلر برکلمه نک که آخرنده هاء رسمی ویا هاء رسمی حکمنده اولان ها اولسه غمزه وحمزه ووظیفه کبی حالت اضافتده آخرنده برهمزه مجتلبه اثبات ایدرلر بونده کی کبی (روزی یاء اصلیه اولنجه رزق معناسنه در (پس عامک خاصه اضافتی قبیلندن اولور (اما یا حرف نسبت اولنجه ویا وحدت اولماز علی کل حال اضافتی بیانیه در (بعضلر یا حرف نسبتدر دیدیلر پس اضافت ینه بیانیه اولور جائزدر که روزیده کی یا عربی اوله نسبت ایچون دیین تأملسز سویلمش زیرا عربیده یای نسبی مشدد اولور راندن غیری دیلده مخفف اولور (بخطای منکر (با حرف سبب وخطا نقیض صوابدر (یعنی معصیت منکر کاف مفتوحه اولنجه اسم مفعولدر افعال بابندن یرامز وچرکین دیمکدر (یعنی نامشروع پس اضافت بیانیه اولور (اما بعضلر کافی مکسور اوقیدیلر اسم فاعل شکلنده (پس اضافت لامیه اولور لکن بو قولده صفایوقدر وسوق کلامده ملایم دکل مکرکیم آخرنده برپای وحدت تقدیر اولنه خلاف قیاس اوزره (نبرد بانک ضمیله ورانک فتحیله فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بریدندن کسمز یعنی قطع ایلمز دیمکدر (وراده تشدید غلبهٔ استعمالدن خلاف قیاس اوزره ثابتدر حاصلی تحریفات عوامیه دندر فارسی بلنلر تشدیدیله اوقماز (محصول ترکیب) دخی خدا قوللرینک یرامز وچرکین خطاسی سببیله رزقاری وظیفه سنی (و یاروزه منسوب وظیفه سنی یعنی وظیفهٔ یومیه سنی قطع ایلمز (حاصلی صبوردر دنیاده قوللرینی جرایم صغایر وکبایر سببیله تعذیب ایلمز اما آخرتده کفاری مطلقا ومؤمنلرک بعض عاصیلرینی تعذیب ایدوب بعضیسنی عفو ایدر (معلوم اولاکه شیخک بوکتابده دأب وعادتی بودرکه کلام منثورینی کلام منظومله تقریر وتنویر ایدرنته که بونده بویله ایدر* قطعه (ای کریمی که از خزانهٔ غیب* کبر وترسا وظیفه خور داری) ای حرف ندا (وکریم منادی ویا حرف وحدت ای برکریم دیمک اولور ویا منادی مقدر اوله ویا خطاب خالص معناسنه اوله تقدیری ای خدا کریمسن دیمک اوله بونده یا خطاب ایچوندر وحدتی متضمن وکریمده اولان یا خطاب فردیه در دینلر عندی سو یلمشلر زیرا فارسیده دیدکاری کبی یا یوقدر (منادی محذوف وکریمی یای خطا بله اکاصفتدر دیین

رشید الدین وطواط سلطان محمد اتسزک مصاحبی واستادی اولمشدر شعرای علمادندر سکاکی نجه یرلرده ابیاتی استشهاد طریقیله کتورمشدر

مطلب

رد لامعی

مطلب

رد لامعی وشمعی وسروری

خطا سویلمش (زیرا بو تقدیرجه منادی کریمه مضاف اولمق اقتضا ایدر (ای خدای کریمی تقدیرنده (پس بو وجهله یانک معناسی اولماز (که حرف رابط صفت (خزانه خانک کسریله خزینه معناسنه درجمعی خزائن کلور (غیبه اضافتی بیانیه در (وهمزه مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر بومصراع مصراع ثانی یه مرهوندر (کبر آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی دیر (وترسا نصارا کافردر (وظیفه خور وصف ترکیبی در وظیفه ییجی معناسنه (خوردن واو رسمیله روم ضمه او قنمق کرک الفله والفسز لغتدر قافیه اجلدن بونده خا مفتوح اوقنمق کرک دیین رومه ضمه معناسندن غافل ایمش که خابی مفتوح اوقنمی قافیه ضرورتنه تخصیص ایلدی (داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر داشتندن مشتقدر بحسب لغت طورسن دیمکدر (اما استعمالده وار لغله تعبیر ایدرلر مثلا مالدارد وکتابدارد دیرلر مالی وکتابی وار دیمک یرده داری داشتن لفظندن مشتقدر دیین قانون اشتقاقدن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) ای کریم که یاخود ای خدا کریمسن که غیب خزینه سندن کبر وترسایی وظیفه ییجی طورسن یعنی کبر وترسایه وظیفه یدیررسین حاصلی کبر وترسا مشرک ایکن وظیفه لرینی قطع ایلمزسین قنده قالور که مؤمنلرک (دوستان راکجا کنی محروم* توکه بادشمنان نظر داری) دوستان الف ونونله جمع اولدی ذوی العقولدن اولدیغیچون سینی ساکن اوقنمق کرک کسرله اوقنمق خطادر دوستانک آخرنده برنا خطاب تقدیر ایدرلر دوستانت تقدیرنده (را ادات مفعولدر (کجا قنده دیمکدر عربیده این کبی (کنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کندندن ایلرسین دیمکدر (دوستان مفعول به اول (ومحروم مفعول ثانی (وکجا مفعول فیه (تو واو رسمیله کنی ده یای خطابی تأکید ایدر (که حرف بیان (با حرف صله (دشمنان نقیض دوستاندر (داری فعلنک مفعول غیرصریحیدر (ونظر مفعول صریحیدر مصراع اول استفهام انکاریی متضمندر (محصول بیت) ای کریم خدا دوستلرینکی باران رحمتکدن وخوان نعمتکدن قنده محروم ایدرسین یعنی ایلمزسین سن که کبر وترسا کبی مشرکلره نظر طونارسین (یعنی سنک که بونجلاین دشمنلره نظرک وار پس مؤمن وموحد دوستلرینکی قنده محروم ایدرسین حاشا ثم حاشا (فراش باد صبارا کفته تافرش زمردین بکسترد) فراش مبالغه ایله اسم فاعلدر دوشیجی معناسنه (باد مطلقا یلدر عربجه ریح دیرلر (صبا کون ایله کیجه برابر اولدقده مشرق جانبندن اسن یله دیرلر اضافتلری بیانیه در (حاصلی اضافهٔ العام الی الخاصدر ایکی اضافت بیله (را ادات مفعولدر (کفته بونده ماضیدن قسمدر سباق وسیاق کلام مقتضاسیله اسم مفعول دکلدر بعضلر ظن ایلدیکی کبی علی الخصوص که اسم مفعول در وقائلی اللهدر دیین غریب سویلمش (تابونده حرف غرض وتعلیلدر حتی معناسنه (فرش عربیدر دوشنمسنه یه دیرلر (زمردین زمردانک ومیمک ورانک ضمه لریله ورانک تشدیدیله زیاده خاصه لی برپشل طاشدر برکیمسه یی زهرلی حیوان صوقسه ویازهر ویرلمش اولسه اندن ایکی اربه اغرلنجه سحق ایدوب ایچورسه لر باذن الله تعالی شفا بولور (وصرع اولاشمش کیمسه انی کورسه هرکز اکا صرع اولاشمیه ویلان وعقرب اندن قچارلر (واو غلان طوغرمقده برعورت زحمت چکسه صاغ اویلوغنه انی بغلسه لر آسان طوغره (ویلان انی کورسه فوری کور اولور (دخی بچه خاصه لری وار زبرجد ایله برجنسدر (یا حرف نسبتدر ونون حرف تأکید نسبتدر زمرده منسوب فرش دیمکدر (خضر واندن کنایتدر یعنی نباتات (بکسترد بای مکسوره فعل مضارعه داخل اولسه استقباله تخصیص ایدر نته که می حاله تخصیص ایدر وکاه اولور که بری برینک مقامنده مستعملدر وکاه اولور که هر بریسی مقام استمرارده استعمال اولنور وکاه

رد شمعی

رد لامعی

رد لامعی وسروری وشمعی

مطلب

مطلب

اولور که هر بری محض تأکید ایچون کلور (کسترد کاف عجمینك ضمیله و تانك فتحیله فعل
مضارعدر کستریدندن بونده دوشیه دیمکدر فاعلی فراشدر (محصول ترکیب) فراش
باد صبایه خدا قدرتیله سویلمش تازمرده منسوب فرشی دوشیه (یعنی بریوزینی یشل نباتات
ایله سترایده (حاصلی بریوزینی یشل چایر وچمنله تزیین ایلیه (ودایهٔ ابر بهاری را فرموده
تا بنات نبات در مهد زمین پرورد) (دایه اطفاله امزرن عورتدر که ترکیجه اکا طیا
دیرلر بوخدمته اکثر جواری جنسنی تعیین ایدرلر عربجه مرضعه دیرلر ابره اضافتی بیانیه‌در
(ابر بولوتدر (بهاری بهار ایلك یازدر (و یا حرف نسبتدر (ورا ادات مفعول (فرموده
ماضی دن قسمدر فاعلی خدادر بیورمش دیمکدر (بنات بنتك جمعیدر قزاوغلانجقلر دیمکدر
نباته اضافتی بیانیه‌در (نبات یاش اوته دیرلر عربیدر (رادات مفعولدر (در حرف ظرفدر فی
معناسنه (مهد بشکه دیرلر فارسیجه کهواره دیرلر (زمین یردر ارض معناسنه مهدك زمینه اضافتی
بیانیه‌در (پروردبای عجمینك وواو ورانك فتحه‌لریله فعل مضارعدر پروریدندن بونده بسلیه
دیمکدر (حضرت شیخ تازه نباتاتی اطفاله و بهار بولودینی اطفالی تربیه ایدن دایه‌یه تشبیه
ایلمش (محصول ترکیب) دخی خدای تعالی بهار بولودی دایه سنه بیورمش تا نبات اطفالنی
پرورشکننده اسلوب تربیه ایلیه (یعنی باران یاغدیروب قیش شدتندن مرده نباتی احیا
ایلیه (ودرختانرا بخلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر کرده) واو حرف عطفدر
و درختان فراشه معطوفدر (درخت یرده طوران اغجه دیرلر اکثر یاش اغجه‌ده استعمال
ایدرلر قورودقدن ویاکسلدکدن صکره چوب دیرلر (الف ونونله جمعی شاذدر (زیرا الف
ونونله جمع ذوی العقوله مخصوصدر غیر ذوی العقول ها ایله جمع اولور (کلها وسنبلها
کبی (را بونده حرف تخصیصدر درختلرك دیمکدر اشجاره و درختـه دینلرانك تخصیص
ایچون اولدوغندن اکاه اولمامشلردر (بخلعت با بونده ترکیده دیو دیمکله تعبیر معناسنه در
بوبایه فارسیده موثوقیه اولان اعجامك بعضیسی حرف مقابله و بدل دیدیلر نتکه بوستانك دردنجی
بابنده فقیهی کهن جامه حکایه سنده بربیتده واقعدر (بیت) دلائل قوی باید ومعنوی*
نه رکهای کردن بحجت قوی* بحجت بدل حجت دیمکدر (خلعت خانك کسریله فاخر لباسه
دیرلر نوروزه اضافتی بیانیه‌در نوروز کنش برج حمله نقل ایلدیکی کونه دیرلر نتکه برج میزانه
نقل ایلدیکی کونه مهرجان دیرلر رانك سکونیله حاصلی نوروز بهارك ومهرجان کوزك
ابتداسیدر (یعنی اول کونیدر (یا حرف نسبت (قبا قفتان دیمکدر و یا اضافت ایچون کلمشدر
(زیرا بر کلمه نك که آخری حروف علتك بریسی اوله حالت اضافتده بریا اثبات ایدرلر
قبای سبز کبی و بوی خوش وحاجی کعبه کبی (سبزه اضافتی بیانیه در یشل قفتان
دیمکدر و رقه اضافتده بویله‌در (ورق واوك ورانك فتحه‌لریله یپراق معناسنه در (در
بونده حرف صله در (و بر حرف استعلا (وکرده ماضی دن قسم فاعلی بنه خدادر بونده
درختانی اعیان ناسه واوراقی خلعتهای نوروزی یه تشبیه بیورمش (محصول ترکیب)
دخی درختلرك اوزرینه نوروزه منسوب خلعت دیو یشل یپراق قفتانی ایلمش یعنی نوروز خلعتی
دیو درختلرك اوزرینه یشیل یپراق قفتان کیدرمش بو تلمیح اعجامك جلال الدین ملکشاه
ابن الب ارسلان زماننده بری سلاطین ارکان دولته واعیان حضرته روز نوروزده خلعتلر باغشلیوب
حبور وسرور ایلدکارینه وهرکس علی قدره تازه لباسلر کیوب ذوق وصفا ایلدکارینه حاصلی اعجام
بو کونه اعیاددن زیاده اعتبار ایده کلمشلر بخلعت نوروزینك معناسنی برای خلعت نوروزی دیین واشجاره
نوروزلق خلعتیله دیین اصابت ایلمامشلردر (منه سند مسبز لفظی ورق لفظنه مضاف اولمق جائز

علم بدیعده بنات ونبات کبی
الفاظه تجنیس خط دیرلر یعنی
نقطه ده مختلف اولان
الفاظه غن وعن کبی سه

رد شمعی ولامعی

بو تلمیح ان شاء الله تعالی
اشاغیده دیباجه ایچنده
ذکر وبیان اولنه جقدر سعد

رد لامعی وشمعی

دکلدر دیین اضافت احوالندن آکاه دکل ایمش (واطفال شاخ را بقدوم موسم ربیع کلاه شکوفه
برسر نهاده) بو جمله درختانه معطوفدر (اطفال طفلك جمعیدر یاشنه دك اوغلنجغه
طفل دیرلر اندن صکره صبی دیرلر شاخه اضافتی بیانیه‌در (شاخ داله وبداغه دیرلر
ورا حرف تخصیصدر شاخ طفللرینك دیمکدر (بقدوم با حرف سبب (وقدوم مصدردر
دخول وزنی اوزرینه علم بابندن موسمه اضافتی لامیه‌در (موسم جمع اوله جق معین زمانه
دیرلر (نتکه موسم الحاج دیرلر حجاجك جمع اوله جق معین زمانه (اما بونده زمان معناسنه‌در
(نهایتی ربیعه اضافتله تخصیص کسب ایلمش (ربیعدن مراد ربیع ازمنه در ربیع اشهر
دکلدر (یعنی ایلك یازه ربیع دیرلر (کلاه برکه دیرلر شکوفه‌یه اضافتی بیانیه‌در (شکوفه
مطلقا چیچکدر (بر حرف استعلا (سر باشدر رأس معناسنه (نهاده قومش ماضیدن قسمدر
سابقلر کبی (محصول ترکیب) دخی خدای تعالی شاخ طفللرینك ایلك یاز کلمك سببیله شکوفه
کلاهنی باشی اوزره قومش (یعنی فصل بهار کلمك سببیله عالم کل وکلستان اولمش خدانك
قدرتیله (معلوم اوله که کفته وفرموده وکرده ونهاده کلمه لرینه اسم مفعول معناسنی ویروب
قائم مقام فاعلنه اسناد قابلدر (یعنی قبل خدادن دینلمش وبیورلمش وایلنمش وقونمش دیه وز
(لکن سباق وسیاقه اول انسبدر فتأمل (بودرت فقره بو کتابك براعت استهلالنی متضمندر
(یعنی فصل بهارده تصنیف اولدیغنه اشارتدر (وعصارهٔ نایی بقدر تش شهد فائق شده)
(عصاره عینك ضمیله صقندویه دیرلر (یعنی برنسنه یی صقمقدن حاصل اولان شیئه دیرلر
(نتکه زیتونی صقمقدن زیت یاغی حاصل اولور (نای لفظ مشترکدر قامشله بوغاز بوغزلغی
بیننده که عربجه اکا حلقوم دیرلر حای مهمله نك ضمیله (مثلا حیوانانك جکرله بوغازدن
چیقان نسنه (ویا جائزدر که حرف نسبت اوله (وجائزدر که حرف وحدت اوله (یعنی قامشه
منسوب صقندی ویا بوغزه منسوب صقندی ویا بر درلو بوغزك صقندوسی (بقدر تش با
حرف مصاحبت (قدرت اصلنده مصدردر کدرت وزنی اوزره اما بونك کبی یرلرده اللهك
قضاسی وحکم ازلیسی مراددر (شین ضمیر خدایه راجعدر (شهد عربیده شینك ضمی وفتحی
لغتدر اما عجم فتح شینله استعمال ایدر حاصلی کومج باله دیرلر (پس نایدن شکر قمشی مراد
اولورسه شهددن مجازا شکر مراد اولور وقطر نبات امانایدن حلقوم مراد اولورسه شهددن
کومج بال مراد اولور وحلقوم آری بوغازی زیرا بال اریسی انواع ازهار واشجار واصناف
اوراق واثماری طولانوب هر برندن عسله ماده اولمغه قابل نسنه ایله شکمنی پرایدوب ونه که
کلوب شکمنده اولان مادهٔ عسلی نفسنی عصر ایلمکله (یعنی صقمقله استفراغ ایلر واول پتکده
ترتیب ایلدیکی خانه لری ممتلی ایدر (پس) قدرت خدا بله ازاجق زمانده شهد فائق اولور
ظهیر فاریابی بو معنایه اشارت بیورمش (بیت) بدان غرض که دهن خوش کنی زغایت حرص
نشستهٔ مترصد که فی کند زنبور (فائق فاق یفوق دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن اسم
فاعلدر عالی معناسنه (فاق علی اقرانه دیرلر یعنی برکیمسه شرف وکمالده اقرانی اوزره زیاده اولسه
وانلره غالب اولسه (شده ماضیدن قسمدر شدندن یعنی اولمق صیرورت معناسنه (محصول ترکیب
نایه منسوب صقندی ویا بردرلی نایك صقندوسی خدانك قدرتیله شهد فائق اولمش ایکی
معنی ایله یعنی شکر اوله کوره وعسل ثانی یه کوره (ونخم خرما بتربیتش نخل باسق کشته) نخم
بونده چکردکدر خرمایه اضافتی لامیه‌در (خرما معروف (بتربیتش با حرف مصاحبت
تربیت مصدردر تفعیل بابندن برنسنه یی بسلمك شین خدایه راجعدر (نخل بونده خرما
اغاجیدر (باسق اوزون دیمکدر (کشته ماضیدن قسمدر اولمش دیمکدر صیرورت معناسنه

رد شمعی

مطلب

رد لامعی

قطر ایکی قسمدر که شکر
قامشندن چقار اعلاسنه
قطر نبات دیرلر که رومده
عسل مصفی حکمنده در
وبریسی قطر اسود در که
رومده بکمز حکمنده در سه
پنك بای عجمی وکاف عربیله
قوانه درلر سه

مطلب

معلوم اوله که کشدن وکردیدن کاف عجمیله اصل لغتده دونمك معناسنه‌در یعنی کیدرکن دونمك
ومولویلر کبی دونمك و برسوز دن دونمك وعربه کبی دونمك ودولاب کبی دونمك (پس انقلاب
وصیرورت معنازی بونلردن مأخوذدر فتأمل (شده‌یی (وکشته‌یی اسم مفعول طوتانلر معنی جانبنه
ناظر دکللر ایمش (محصول ترکیب) دخی خدانك تربیه‌سیله خرما چکردکی اوزون خرما آغجی
اولمش خرما اغجنی تخصیص بالذکر ایلدی زیراالدن اوزون اول دکلی اغج اولماز (قطعه)
ابروباد ومه وخورشید وفلك درکارند * تانونانی بکف آری و بغفلت نخوری) ابر بوات (باد
یل (مه ماه دن مخفف آیدر قر معناسنه (خورشید کونش یالکز خورده دیرلر شبدده دیرلر (فلك
کوك (در حرف ظرف (کار ایشدر فعل معناسنه (نون ودال ساکنه بونك کبی یرلرده ادات
جمعدر یعنی سین وتانك جمعیدر مفرد مراد اولسه کارست دیردك فتأمل (تاحرف تعلیل (تو
سن دیمکدر انت معناسنه (نان اتمك (یاحرف وحدت (بکف باحرف صله (کف لفظ فارسیده ایه
معناسنه یعنی ال ایاسی عربجه راحه دیرلر (اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن مخففدر
آوریدندن که مضارعی آورد کلور فتأمل (واو حرف عطف یای ساکنه دنصکره کلدوکیچون
واوایله همزه بیننده تلفظ اولنورتکه عز وجل ده بویله ایدی (بغفلت باحرف مصاحبت غفلت
معروف نخوری نون حرف نفی حکمدر انکیچون متصل یازیلور (خوری واو رسمیله فعل
مضارع مفرد مخاطب‌در ییه‌سین دیمکدر بعضیلر نخوری یای استقبالیه ایله استفهام انکاری اولمغه
قابل دیدیلر اما بوقوله التفات اولنماز هر کیمدن صادر اولورسه (محصول بیت) ابروبادومه وخورشید
وفلك ایشده درلر یعنی هر بریسی برایشده وخدمتده ثابتدر حاصلی هربری بر خدمته تعیین
اولنمشدر تاکه سن براتمك اله کتوره‌سین واول اتمکی غفلتله ییه‌سین اتمك اله کتوره‌کدن مراد کسب
وتحصیلدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار تعیین ایلمشدر تاکیم سن بوواسطه ایله خدایه عبادت
وطاعت ایلیه‌سین (همه از بهرتو سرکشته وفرمان بردار * شرط انصاف نباشد که تو فرمان
نبری) بهر بانك فتحی وهانك سکونیله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه لازم الاضافه اولان الفاظندندر
سرکشته وصف ترکیبی افسامندندر (بحسب لغت باشی دونمش دیمکدر اما استعمالده متحیرو بی قرار
معناسنه در (فرمان برداره وصف ترکیبدر برداریدندن لغتده قالدرمق معناسنه‌در برداشتن
کبی اما استعمالده کوتورمکله تعبیر ایدرلر بیورق قالدریجی یعنی کوتوریجی وطوتیجی معناسنه
(برداری برداشتن دن وبردن دن اخذ ایدنلر خطای فاحش ایلدیلر (شرط انصاف شرط معروف
شرط لفظی فارسیده اکثر محلده لایق معناسنه مستعملدر دیین اکثر عندیات سویلمکله مقیددر
(انصاف عدالت دیمکدر واضافت لامیه در (نباشد فعل نفی مستقبل درباشیدین دکل اولماز
معناسنه (که حرف بیان (فرمان اسمدر بیورق معناسنه (نبری فعل نفی استقبال مفرد مخاطب در
بریدندن ایلتمك معناسنه بردندن دینلر احوال اشتقاقی بیلمزلر ایمش (محصول بیت) بیت اولده مذکور
اولان اشیانك جمیعی سنکیچون سرکشته ودائر وفرمان پذیردر وخدمتکده بی قرار و بی ثباتدر (یعنی
خدابونلری سکا خدمتکار ایلمشدر کهسن آنك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین (پس شرط انصاف
دکلدر که سن بیورق طوتمیوب فرمان پذیر اولمیاسین (حاصلی افلاکی کواکبله وارضی حیوانات و
نباتات ومعادنله سکا طفیل خلق ایلمشدر (ایمدی بو معنایی عظیم نعمت بیلوب خالقك امرینه امتثال
ایدوب مأمور کله عامل اولمق کرکسین (فرمان بردار ترکیبنده برتحسین لفظ ایچون کلمشدر دیین لغت
احوالندن آکاه دکل ایمش (وقتا که حضرت شیخ ذکر تحمید وتحریض عبادت وترغیب شکر
وتنبیه عجز وقصور واعلام تقدیر ارزاق وبیان طریق توکل وتبیین عجایب قدرة اللهدن فارغ
اولدیسه الطاف حقك ذکری بابنده تصلیه شروع ایدوب بیورر که (درخبرست)

ردلامعی وسروری

کف فالك تشدیدیله یشمه ایه معناسنه عربیدر فارسیده دخی بو معنایه مستعملدر شارح فارسی به حصری مسامحه اولدر (محمد اسعد)

رد لامعی

٤ فیدمافیه (محمد اسعد)

رد لامعی وکافی وشمعی

رد شمعی

رد ابن سید علی ولامعی وشمعی

رد شمعی وکافی

مطلب

بو مقدم خبردر مؤخر مبتدایه که هر که که بیکی در (از سرور کائنات ومفخر موجودات ورحمت عالمیان
وصفوت آدمیان وتتمهٔ دور زمان محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام) سرور اولو معناسنه در
(کائنات بونك کبی یرلرده مخلوقات معناسنه در (مفخر اصلنده مصدر میمی در (اما بونك کبی
یرلرده شول ذاته دیرلر که آنك ایله فخر ایدرلر (یعنی نازلنورلر (موجودات دنیاده موجود اولان
اشیادن عبارتدر عالمیان قیاس بودرکه یا حرف نسبت اوله (والف ونون ادات جمع اوله
(پس حروف ثلثه ادات جمعدر دینلر عندی سویلمشلر (عالمیان اهل عالم دیمکدر (صفوت
صاده حرکات ثلثه جائز در مادامکه تا ایله در اما تادن معرا اولسه فتحه ایله در انجق خالص
معناسنه (آدمیان ده عالمیان کبی در (یاحرف نسبت اولمه ده اما نصاب صبیانده آدمی
انسی وانسان مردم دیمشدر (یعنی آدمی یی وانسی یی انسانه مرادف طوتمشدر (پس بونده
ظاهر اولور که یا اصلی اوله والعلم عندالله (تتمه مصدردر تفعیل بابندن شول نسنه‌یه دیرلر که
برشی آنکله تمام اوله نته‌که دائرهٔ نبوت وجود شریفلریله تمام اولمشدر که (لانبی بعدی
بیورمشدر (دور زمان یعنی دائرهٔ زمان واضافتی بیانیه در اما اضافات خمس لامیه‌لردر
فتأمل (محمد مصطفی ماسبقه عطف بیاندر (محصول ترکیب) حدیثده وارد وثابت اولمشدر
کائناتك اولوسندن وموجوداتك مفخرندن واهل عالمك رحمتندن وآدم اوغلانلرینك صافی
وخالص وکزیده‌سندن ودور زمانك تتمه‌سندن که بومذکور القابله ملقب محمد مصطفادر علیه
الصلوة والسلام (بیت) شفیع مطاع نبی کریم * قسیم جسیم بسیم وسیم) (بیت لغتده اوه
دیرلر اما اصطلاحده ایکی مصراعدن مرکب نظمه دیرلر کرك آخرلری متوافق اولسون
کرکسه اولماسون (ومصراع لغتده قپو قنادینه دیرلر اما اصطلاحده یارم بیته دیرلر
(پس بونده بیت برینه شعر یازانلر معنای بیتدن آکاه دکللر ایمش (شفیع صاحب شفاعتدر
دیمك اوله (ویا مقبول الشفاعه فعیل بمعنی فاعلدر ویا مفعول (مطاع اسم مفعولدر
افعال بابندن اطاعت اولنمشدر (یعنی انس وجن آکا اطاعت ایلمش وامرینه مطیع اولمشدر
(نبی اصلی نبیٔ در فعیل بمعنی فاعلدر نبأ ینبأ دن (یعنی ضرب بابنك مهموز اللامندن همزه یایه
دونوب ادغام اولنمشدر جمعی انبیاء ونباء کلور فعلاء وزنی اوزره شرفاء وکرماء کبی مخبر
معناسنه (یعنی خدادن قوللرینه خبر ویریجی وخبر کتوریجی معناسنه وجائزدر که نبوة نباوتدن
اوله (یعنی یوکسك یردیه لرکبی پس نبینك معناسی مشرف علی الناس دیمکدر (زیرا شرف رفعته
دیرلر مذکور معنالر لغویدر (اما اصطلاحده فتوحات مکی ده بیورر (نبی شول ذات شریفه وعنصر
لطیفه دیرلر که اکا طریق الوحی من عندالله برشریعت نازل اوله که اول شریعت الك خدایه
تعبدینك کیفیتی بیانی متضمن اوله اکر اول شریعتله غیره مبعوث اولورسه رسول دیرلر
تم کلامه (کریم ابو دیمکدر نقیض لئیم درکه معناسی الحقدر اما اصطلاحده سمح یعنی جومرده
دیرلر که اخلاق مرضیه واطوار سنیه ایله محلی ومزین اوله (قسیم قسامتدن اولورسه حسن
الوجه معناسنه فعیل بمعنی فاعلدر اما قسمدن اولورسه فعیل بمعنی فاعل درینه قسمت ایدیجی
معناسنه (یعنی دنیاده علوم ومعرفتی وحکمتی امتی بیننده وآخرنده رحمتی وشفاعتی تقسیم ایدیجیدر
جسیم لغتده ایری کوده‌لی مجسم معناسنه در (امابونده مراد عظیم القدروالمرتبه دردیدیلر که اول
حضرتك شول معجزه‌سنه اشارتدر که اعتدال قامتله ایکن هرنه کلو اوزون بویلی وکوده‌لی کیمسه‌نك
یاننده واقع اولسه اندن عالی و بلند وجسیم کورینوردی انبیادن هیچ بریسی جسامت بدنله
موصوف دکلدر دینلر عجب بوقدر بیك انبیانك جمیعنی بیلدیلر میکه بو حکمه جزم ایلدیلر هله طول
قامتی حضرت آدم علیه السلامه اسناد ایلمك مشهوردر اما انی ده الله بیلور و پیغمبری انجق

مطلب

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری وشمعی

مطلب

رد شراح

بسیم کولج یوزلی معناسنه در یعنی خندان روی متبسم معناسنه اولمقده جائزدر وبو رمشلردر که
بن لطیفه ایدیجی یم اما طوغریدن غیری نسنه سویلمزم (وبعضیلر روایت ایلدیکه شویله تحکم
کوزلدی که مبارك ازودیشلری کورینوردی (وسیم وسمه دندر که علامته دیرلر (یعنی مبارك
ارقه لری مهر نبوتله نشانلنمش ایدی ویانور نبوتله مبارك النی نك تنویرندن کنایت اوله که علامت
صدق رسالتدر نتکه کتابلرده یازرکه نور نبوت حضرت آدمك النندن حضرت شیثه واندن
سائر انبیایه نقل ایدرك حضرتنه واصل اولدی (وسیم حسن الوجه معناسنه در (مصراع ثانیده
واقع اولان الفاظ تجنیس مطرف اسلوبی اوزره در (یعنی اول حرفندن غیری حرفلری بردر (نتکه
علم وقلم وسلم بویله در (معلوم اوله که بو الفاظ تکرر خبر قبیلندندر (یعنی هو شفیع مطاع نبی کریم آه
حاصلی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بو اوصاف ایله موصوف وبو القاب ایله ملقبدر (بیت) چه غم

مطلب

دیوار امت راکه باشد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان) چه جیم
عجمینك کسری وهاء رسمیله نه دیمکدر ذوی العقولك غیرنده مستعمل لفظدر (دیوار معروفدر
عربجه جدار دیرلر امته اضافتی بیانیه در را ادات صله در بامعناسنه (که حرف بیان (ویاحرف
تعلیل (باشد فعل مضارع مفرد غائبدر باشیدندن بونده اوله معناسنه در (چون واو رسمیله
ادات تشبیه در (پشتیبان پشت ارقه در (ویا معجمه در ضرورت قافیه ایچون یای نسبت اولمقده
قابلدر بعض تأویل ایله (وبان ادات فاعل در بجی معناسنه نتکه دربان قپوجی وشتربان
دوه جی یه دیرلر ترکیبده بعض بنالرده پشتوان دیدکلری در بحسب لغت ارقه صاقلیجی در اما
بونك کبی یرلرده ظهیر وسند مراد در (باك ایمك (یعنی قیرمق عربجه مبالات دیرلر امالاابالی
دیرلر قیرمم دیجك یرده (موج دکز طلازی عربجه در بحره اضافتی لامیه در (آن اسم اشارتدر
مقدر کسه تقدیری آنکس را در (را ادات صله در باکبی (که حرف رابط صفت (کشتیبان کشتی
یای اصلیه ایله کمیه دیرلر عرب سفینه دیر (وبان ادات فاعلدر سابق کبی کمیجی دیمکدر عربجه ملاح
دیرلر ایکی صیغه ده بان ادات نسبتدر دیدین غفلت ایلدی (محصول بیت) نه غم امت دیوارینه

ردلامعی

یعنی امته استفهام انکاریدر یعنی امتکه غم یوق زیرا سنك کبی سند وظهیری وار دردکز موجندنده
نه باك اول کیمسه یه که حضرت نوح کبی کمیجیسی اوله (حاصلی برامتك که سنك کبی مسندی وشفاعتکری
اوله اول کیمسه جهنم عذابندن نه قورقار یعنی قورقمز نتکه نوح پیغمبر کمیجیسی اولان کیمسه اصلا
طوفان موجندن باك ایلمز یعنی پرواچکمز (نظم) بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله) بونظم
بحر کاملك اوچنجی عروض وضربندندر (یعنی عروض وضربی مجزودر یعنی هر مصراعی ایکی
متفاعلن کلور الا دردنجی مصراعك اولی مضمر کلور یعنی مستفعلن (بلغ فعل ماضی مفرد مذکر
غائبدر فاعلی تحتنده مستتر ضمیر محمده راجع ایرشدی دیمکدر علی عینك ضمی ولامك فتحیله مفرد له جمع
بیننده مشترك صیغه در مفرد اولنجه شرف ورفعت معناسنه در تقدیرا منصوب مفعولیدر بلغك اما
جمع اولنجه علیانك جمعی اولور عینك ضمی ولامك سکونیله که اعلانك مؤنثیدر (پس بو تقدیرجه
برموصوف تقدیر اولنور مراتب ودرجات علی دیمکدر (علی الفله یازلسه مفرد اولور رفعت معناسنه
کلور (عینك فتحی وضمی جائزدر دیمین الفله یازلسه وعینك فتحی جائزدر دید وکنده نظر واردر
تأمل (بکماله باحرف جر معنای سببیتی متضمن بلغه متعلق وضمیر مجرور محمده راجعدر (کشف فعل
ماضی مفرد مذکر غائب اچدی دیمکدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحی ایله مفرد وجمع بیننده مشترك
لفظدر مفرد اولنجه شدت ظلمت معناسنه اولور جمع اولنجه دجیه نك جمعی اولور رکجه قراکلقلری
یعنی کفر ظلمتی وکیجه لری قراکلقلرینی آچدی بجماله بکماله کیدر اعرابده وتعلقده (محصول بیت)
حضرت محمد علیه الصلوة والسلام کمال ایله درجات ومراتب علایه ایرشدی یعنی سر حلقهٔ انبیا اولوب

اصطلاحلرنده مجزو وشول بحره دیرلر که هر مصراعندن برر جزؤ برطرح اولنمش اوله *

اضمار اصطلاحلرنده ایکنجی حرفی متحرك ایسه اسکان ایلمکه دیرلر مثلا متفاعلندن فائی ساکن ایدوب یرینه مستفعلن کتورولر *

رد کافی

مرائنده واصل اولدی کفر ظلمتنی ده جال ایمان واسلامله کشف ایلدی دیمکدر (حسنت
جمیع خصاله صلوا علیه وآله) حسنت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه کوزل اولدی دیمکدر جمیع
هب دیمکدر (خصال خای معجمه نك کسریله خصلتك جمعیدر خلق وخوی معناسنه در
(حسنت فعلنی جمیعه اسناد خصاله اضافتله تأنیث اخذ ایلمك اعتباریله در زیرا کل جمع مؤنث در
وعلی الخصوص که جمیع لفظندن معنای جمعیت ملحوظ در ضمیربنه محمده راجعدر (صلوا فعل
امر جمع مذکر مخاطب در صلوات کتورك دیمکدر (علیه جار ومجرور صلوبه متعلقدر (وآله ضمیر
مجروره معطوفدر برحرف جر تقدیریله (ویا علماء کوفه مذهبی اوزره در که انلر اعادهٔ جارسز عطفی
تجویز ایدرلر (محصول بیت) حضرت محمدك صلی الله علیه وسلم جمیع اخلاق واطواری کوزلدر
زیرا حضرت قرآنده انك لعلی خلق عظیم بیورلمشدر (پس بویله اولنجه اکا صلوات کتورك
آلنه واصحابنه دخی زیرا بیورمشدر اذا اصلیتمونی فعمموا لامعی چلبی صلوا فعل ماضی جمع مذکر
غائبدر دیمش اما معناسنی صلوات کتورك دیمش پس بویله خطا یا کندینك سهو قلمندندر
ویا ناسخ اولك والا لامعی اول مقامده دکلدر که اندن بویله خطا قصد ایله صادر اوله پس بو خطابی
ذات لامعی یه اثبات واسناد ایلك مرتبه سنی تشخیص ایلامکدن کلور (که هر که که یکی

رد شمعی وکافی

از بندکان کنهکار پریشان روزکار دست انابت بامید اجابت بدرکاه حق جل وعلا بردارد) که
بونده حرف رابط مبتدا بالخبر در زیرا درخبرست مقدم خبر وهرکه مؤخر مبتدادر بونده
احاطهٔ افراد ایچون اولان کل معناسنه در (وکه کاف عجمینك فتحیله کاهدن مخففدر وقت
معناسنه در (وکه حرف بیان هر وقتکه دیمکدر (یکی بریسی دیمکدر امایك یاسز بردیمکدر (بندکان
بنده نك جمعیدر قوللر دیمکدر بو جمعك سابقا قاعده سی بیان اولنمشدر (کنهکار کنه کناهدن
مخفف وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر بجی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی بوکافلری عربی طوتنلر
عجب طوتغون طبع ایمش که هیچ دماغلرنده فارسی لذتی بوغیمش (پریشان روزکار وصف ترکیبی

ردابن سیدعلی وسروری وکافی

اقسامندندر پریشان وپراکنده کاف عجمیله طاغنق دیمکدر (روزکار خلاف قیاس اوزره ایام وزمان
معناسنه در پریشان روزکاری ترکیب توصیفی طوتان فارسی بی غریب بیلور دیمش پریشان روزکاردن
مراد احوال واطواری پریشان دیمکدر واضافتلری بیانیه لردر پریشان روزکارك معناسی پریشان
روزکارلی و پریشان لفظی روزکار لفظنه مضاف اولمقده جائز دردیدیکی ایکی تقدیرنده بله خطا
ایلمش (دست انابت ده بویله در یعنی بیانیه (انابت افعال بابندن مصدردر رجوع معناسنه

رد لامعی

رد شمعی

یعنی ایلدیکی کناهدن پشیمان اولوب توبه ورجوع الینی (بامید اجابت باحرف مصاحبت امید
اومودر رجا معناسنه کاه اولور که ضرورت وزن ایچون بر تشدید میمه ویررلر پس تشدیدی وتخفیفی

ردشمعی ولامعی وشمعی

جائزدر دینی اهمال ایلمش (اجابته اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر قبول اولمق امیدیله
(بدرکاه باحرف صله ویاحرف ظرف در درکاه جناب کبی قپو اوکی دیمکدر اکرچه اصلنده قپو یری
دیمکدر نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (حق بونك کبی یرلرده خدا معناسنه در (جل وعلا عطف
تفسیر قبیلندندر (بردارد فعل مضارعدر برداریدندن بونده قالدیره دیمکدر (محصول ترکیب) هرکاه
که احوالی پریشان کنهکار قوللردن بریسی توبه واستغفار الینی یعنی توبه واستغفار ایچون قبول اولمق
امیدیله خدا درکاهنه الینی قالدیره (ایزد تعالی دروی نظر نکند) ایزد همزه نك وزانك کسریله
خدا معناسنه در نکری دیمکدر (در حرف صله دربا معناسنه (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر اوکبی
هو وهی معناسنه نظر نکندك مفعول صریحیدر ودروی غیر صریحی (نکند فعل نفی مستقبلدر ایلمز
معناسنه تحصیل علوم ومعارف ایچون سبا حتم زمانده کلستانك بو مقامنی استشکال ایدوب
اکابر علماء اعجام ومشایخ کبارلرینه عرض ایلیوب دیردم بو کلام شریف انی کوستررکه معصیت

ایلین قوللرك اولکی وایکنجی توبه واستغفاری خدا قتنده مقبول اولیه پس حضرت آدم وحوا
وحضرت داودو بعض انبیا واولیا بو حکمك تحتنده مندرجی دکلمی اکر دیرسنکه مندرجدر اندراجی
ندن معلوم بیوررلردی که بو ایکی فعل (یعنی نظر نکند واعراض کند معنای شرطیی متضمندر
یعنی اکر نظر نکند واکر اعراض کند (وتوبه اوچدك اولدیغنك سری بودر که اولکی وایکنجی
توبه قبول اولمازسه اوچنجی توبه البته مقبول اولوردیو جواب ویررلردی (پس بویله اولنجه اشکال
قالماز ومعنی مستقیم اولور فتأمل (معلوم اوله که کلستانك قدیم نسخه لرنده که هر که کماز بندکان مطلب
واقعدر واکثرنده که یکی دوشمش امارابطه سزیکی ندرتله واقعدر (پس قدیم نسخه لره مخالف
یازنلر معنای مستقیمه مخالف یازمشلر فتدبر (کار کاف عجمیله ادات مبالغه در صیغهٔ ماضینك
آخرینه لاحق اولور مبالغهٔ فاعل معناسنه پروردکار کبی رب معناسنه وآفریدکار کبی خلاق رد ابن سید علی وسروری
معناسنه وکاه اولور که امر صیغه سی آخرینه لاحق اولور آمرزکار کبی غفور وغفار معناسنه وشمعی وکافی
وآموزکار کبی کثیر التعلم وکثیر التعلیم معناسنه دیین زیاده خطا سویلمش زیرا کار اسمه
مخصوص لفظدر فعله هرکز داخل اولماز (وبو ذکر ایلدیکی الفاظ اسماء مصادردر افعال ردلامعی
دکلدر (وویردیکی معنالرنده اسمیتلری معلومدر (ردارد لفظنده بر حرف استعلا (ودارد
داشتن دن اولوب یوقاری طوتمق معناسنی ویرنلر معنای لغوی لری استادن ابوجه طوتمشلر
(بازش بخواند) باز بونده ینه معناسنه در (وشین ضمیر بندهٔ کنهکاره راجعدر (بخواند رد ابن سید علی وشمعی
فعل امر مفرد غائب یعنی طلب مغفرت وغفران ایلیه (بازاعراض کند) یعنی ایزد تعالی
اعراض کند حاصلی اعراض ایدرسه دیمکدر (بازش بتضرع وزاری بخواند) تضرع وزاری
عطف تفسیرلردر (زاری بونده ایکلدی معناسنه در (یعنی ینه عبد مذنب تضرع وزاریلکله
دعوت عفو ومغفرت ایلیه (بعضیلر ایکی بخواند فعل مضارعلردر دیدیلر (اما اولی بودر که
بخوانداکی یرده بیله امر غائب صیغه لری اوله (زیرا صیغه ده فعل مضارعله امر غائب مشترکلردر
(حق سبحانه وتعالی کوید) یعنی خدای تعالی دیه یعنی تضرعله دعوت توبه ایدنجه
خدادیه (یاملائکتی قد استحییت من عبدی ولیس له رب غیری) یا حرف ندا ملائکه تائله
وناسز لقندر ملکك جمعیدر فرشته لر معناسنه (قد بونده حرف تحقیقدر (استحییت فعل ماضی
نفس متکلم وحده در استفعال بابندن اوتاندم دیمکدر (من حرف جر استحییت فعلنه متعلق
(عبد قولدر بنده معناسنه (ویا ضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه در (ولیس واو حرف حال
لیس فعلدر افعال ناقصه دن (غیری تقدیرا مرفوع اسمی وظرف فاعلیله محلا منصوب خبری
(محصول ترکیب) خدای تعالی دیه ای بنم فرشته لرم تحقیق قولمدن اوتاندم حال بوکه آنك
بندن غیری افندیسی یوق (فقد غفرت له) تحقیق بن انی یارلغادم دیمکدر (معلوم اوله که مطلب
حیا عیب وذم قورقوسندن انسانه عارض اولان تغیر وانکساردر (پس خدا حقنده حیا عبدی
نا امید ایلمکی ترك ایلمکدن مجازدر (یعنی بن قولمی نومید ایلمزم حاصلی عقوبته مستحق اولمش
ایکن ترك عقوبت ایلدم دیمکدر (دعوتش را اجابت کردم وحاجتش برآوردم) دعوتش
شین ضمیری ینه بنده یه راجعدر رایکی فقره ده بیله (برآوردم حاصل ایلدم دیمکدر یوقاری کتوردم
دیمك دکلدر معلوم اوله که میم ضمیر فعل آخرینه لاحق اولسه ضمیر مرفوع معناسنه در بونده کی کبی رد شمعی
(که از بسیاریٔ دعا وزاریٔ بنده شرم همی دارم) که حرف تعلیل بسیار چوق معناسنه در مطلب
(ویا حرف مصدردر وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر (زاری ده ده بویله در شرم اسمدر
حیا معناسنه (همی هاء تأکید ایله ادات حالدر اکثر نسخه ده همی شرم دارم دوشمش
وبعضیده یازیلن کبی واقع اولمش (محصول ترکیب) دعوتنی قبول ایلدم وحاجتنی

حاصل ایلدم زیرا قوللك چوقلق دعا وزاریلغندن اوتانرم (بیت) کرم بین ولطف خداوندکار) رد ابن سید علی ولامعی
کنه بنده کرد ست واو شرمسار) کرم بینك مقدم مفعولیدر (وبین فعل امردر بینیدندن دیدندن
دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (لطف کرمه معطوفدر ضرورت وزن ایچون ارالری مفصول اولدی
کرم ایلکه ولطف ملایمته دیرلر واضافتی لامیه در (خداوند وخداوندکار افندی معناسنه
وبزرکواره ده دیرلر (کنه کناهدن مخففدر کردسنك مقدم مفعولیدر کردسنك اصلی کرده است در
ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمشدر زیرا ادات خبر فعله داخل اولماز
(پس کرده بونده ماضی دن قسمدر ایلمش معناسنه (واو حرف حال (او ضمیر غائب در هووهی
معناسنه (شرمسار رسا ربونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدر صفت مشبهه کبی اوتانغن معناسنه
(محصول بیت) خدانك کرم ولطفنی کورکه قول کناه ایلمشدر حال بوکه اول شرمساردر (نتکه
یحیی بن معاذ رازیدن روایت اولنور که اثنای وعظده بیورر مشکه سبحان من یذنب العبد
ویستحیی هو (عاکفان کعبهٔ جلالش بتقصیر عبادت معترفند که ماعبدناك حق عبادتك)
(عاکف ملازم ومقیم معناسنه در والف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (کعبه الله
اوی جلاله اضافتی بیانیه در (وجلال عظمت معناسنه در وشین خدایه راجعدر
(بتقصیر با حرف صله وتقصیر تفعیل بابندن مصدردر اکسکلك معناسنه (عبادته اضافتی
لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (معترفند اقرار ایدیجیلردر (که
حرف بیان اعتراف (ما حرف نفی (عبدنا فعل ماضی متکلم مع الغیردر (کاف ضمیر منصوب
متصل (حق عبادتك اصلنده عبادة حقا ایدی (پس صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب
مضاف قلدیلر مبالغهٔ امدی اضافت صفت الی الموصوفدر (وکاف خطاب ضمیر
مجرور متصلدر (محصول ترکیب) خدانك عظمتی کعبه سنه ملازم وناظر اولنلر عبادتلری
اکسکلکنه مقر ومعترفلردر که یارب بز سکا کرچك عبادتله عبادت ایده مدك دیو یعنی سنك
اولولغکه لایق وشایسته قوللق ایده مدك دیمکدر (وواصفان حلیهٔ جمالش بتحیر منسوب که
ماعرفناك حق معرفتك) واصفان اسم فاعلدر ضرب بابنك مثالندن وصف ایدیجیلر دیمکدر
الف ونون ادات جمعدر (حلیه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر وجماله
اضافت بیانیه (حلیه زینته دیرلر یعنی بزك (بتحیر با حرف صله (تحیر تفعل بابندن مصدردر
متحیر اولمق (حاصلی حیرته دوشمك (منسوب اسم مفعولدر (که حرف بیان تحیردر (ما حرف
نفی (عرفنا فعل ماضی نفس متکلم مع الغیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (حق معرفتك
حق عبادتك کبیدر اعرابده (محصول ترکیب) دخی خدانك کوزللکی بزکنی یعنی کوزللکی
وصف ایدیجیلر حیرته منسوبلردر (یعنی متحیر اولوب سویلیجیلردر که بز سنی سکا لایق
وسزاوار بیلمکی ایله بله مدك (حاصلی سنی سکا لایق بیلمکله بیلن ینه سن سین (بشرده بوقدرت
بوقدر نتکه ابن سینای حکیم دیر ٭ اعتصام الوری بمعرفتك ٭ عجز الواصفون عن
صفتك تب علینا فاننا بشر ٭ ماعرفناك حق معرفتك (قطعه) کر کسی وصف اوزمن
پرسد ٭ بی دل از بی نشان چه کوید باز) کر حرف شرطدر اکردن مخففدر (کس کیمسه
دیمکدر کشی دیین کسی بیلمزمش زیرا کشی به کاکا دیرلر کافلر عربیدر (ویا حرف ردلامعی
وحدت (وصف او اضافتی مصدرك مفعولنه در (ز زای مفرده ازدن مخففدر درمن معناسنه
(من میمك فتحیله بن دیمکدر انا معناسنه (پرسد فعل مضارعدر پرسیدندن صوره دیمکدر
(بی دل روزمره لرنده عاشقه دیرلر (بونك کبی یرلرده واله وحیران مراددر (بی نشان
معروف (چه نه دیمکدر ادات استفهامدر (کوید فعل مضارعدر کویدندن نه دیه

ونه سويلبه ديمكدر (باز لفظ مشتركدر اسمله فعل بيننده اسم اولنجه بنه نيجه معنى
بيننده مشتركدر (اما اسلوب عجمه مناسب وملايم اولان اولدركه بونده ادات تأكيد
اوله (اكرچه تكلفله دخي وكير وواچق معنالرينى ويرمكه قابلدر فتأمل (محصول بيت)
اكر بركيمسه خدانك وصفني بندن صوررسه (يعني بكا حقيقتله خدايي وصف ايله ديرسه عاشق
واله وحيران جانان بي نشاندن نه خبر سويلبه ونه نشان ويره (يعني كما ينبغي ذات شريفني
وصف ايده مز (عاشقان كشتكان معشوقند* برنبايد ز كشتكان آواز) كشتكان كشته نك
جعيد رهاء رسمي كاف عجميه ايله ابدال اولنمشدر ديلمشلر ديمكدر (معشوق معروف ونون
ودال ادات جمع معنى جهتندن كشتكانه مقيددر (برنبايد بحسب لغت يوقاري كلمز ديمكدر
(اما استعمالده چقماز ديمكدر (معلوم اوله كه بر كلمه نك كه اولنده همزه اولسه باي استقباليه
ويا ميم ناهيه ويانون نافيه اولنه واصل اولسه همزه يايه ابدال اولنور (بيا وميا (وبيايد (ونيايد مطلب
كبي حافظ (آواز واووزا ايله وزاسز مشهور لغتدر عربجه صوت ديرلر (محصول بيت) معنى
جهتندن بيت اولك مضموننى تأكيد ايدوب يوردر عاشقلر معشوقك مقتوللريدر (پس
مقتوللردن آواز چقماز كه اني وصف ايده لر (يعني وصفنه قادر دكللر معشوقند كبي لرده نون
ودالك ماقبلنده برهمزهٔ اصليه تقدير ايدنلر زائد تقدير ايلمشلر (يكي از صاحب دلان سر بجيب مراقبه
فرو برده بود ودر بحر مكاشفه مستغرق شده) صاحب دل اهل قلب ديمكدر اولياء الله دن ردلامعی وسروری
عبارتدر وديديلر كه صاحب دلدن مراد حضرت شيخ كنديلريدر (سر فرو برده نك مفعول
صريحيدر (وبجيب غير صريحي (جيب يقايه ديرلر وفارسيجه كريبان ديرلر مراقبه يه اضافتي
بيانيه در (مراقبه خدادن فيضه طالب وراغب اولمغه ديرلر (فرو برده بود بحسب لغت اشاغه
ايلتمش ايدي ديمكدر (اما اصطلاحده باشين يقايه چكمكدن عبارتدر (نته كه اهل حال اولان
صوفيلرك عادتيدر (فرو برده ماضيدن قسمدر (وبود حكايت حال ماضي (در حرف صله (بحر
دريا (مكاشفه احوال غيبه اطلاعه ديرلر واضافت بيانيه در (مستغرق اسم مفعولدر استفعال
بابندن غرق اولمش ديمكدر (شده ماضيدن قسمدر اولمش ديمكدر صيرورت معناسنه (محصول تركيب)
صاحب دل مشايخدن بريسي باشني مراقبه يقاسنه ايلتمش ايدي عادتلري اوزره دخي مكاشفه
درياسنه مستغرق اولمش ايدي (يعني عالم كشف درياسنه طالمش ايدي (آن كه كه ازان حالت
باز آمد يكي از اصحاب بطريق انبساط كفت ازان بوستان كه تو بودي مارا چه تحفهٔ كرامت
آوردي) آنكاه آن اسم اشارتدر (وكاه كاف عجميله وقت معناسنه در (كه حرف بيان بعض
نسخه ده آنكاه كه يرينه چون واقع اولمشدر (ازان حالتدن مراد عالم مكاشفه در (باز آمد كرو
كلدي (يعني عالم صحوه كلدي (حاصلي اول عالم مكاشفه دن بو عالمه كلدي (يكي يا بله بري
ديمكدر (اما ياسز برديمكدر (اصحابدن مراد بونك كبي برلرده مريدلردر (بطريق باحرف
مصاحبت (وطريق يولدر (انبساط انفعال بابندن مصدردر بونده كستاخانه ديمكدر (ملاطفه
ومزاح طريقيله ديلر محله مناسب سويلامشلر (زيرا مريد شيخدن كرامت ديلك كستا خلقدر رد شمعی وكافی
على الخصوص كه مزاح طريقيله (كفت فاعلي يكي از اصحابدر (بوستان واوله عجمي واوسز
عربيدر (كه حرف رابط صفت (تو بودي يعني اول بوستاندن كه سن انده ايدك مستغرق
اولديغي عالم مكاشفه دن تعبيردر (مارا مابز ديمكدر نحن معناسنه (را حرف صله دربا معناسنه
(تحفه ارمغان كرامته اضافتي بيانيه در وهمزه اضافت ايچون كلمشدر نه كرامت تحفه سين
ديمكدر (بعضيلر اضافتي تجويز ايلمه ديلر ومعناسني نه كرامت ارمغاني كتوردك ديمكدر ديدي رد ابن سيد علي وسروري
(آوردي واوك فتحيله فعل ماضيدر كتوردك ديمكدر واوك ضميله اوقيانلر يكلش اوقيديلر

(محصول تركيب) اول وقت كه اول صاحب دل عالم مكاشفه دن واستغراقدن عالم صحوه كلدي
مريدلردن بريسي كستاخانه سويلدي اول بوستاندن كه سن انده ايدك بزه نه تحفه ارمغان
كتوردك (يعني كرامات وعطايادن بزه نه كرامات كتوردك (كفت) صاحب دل ديدي (بخاطر
داشتم كه چون بدرخت كل برسم دامني پر كنم هديهٔ اصحاب را) بخاطر با حرف ظرف وخاطر
كوكله دوشن نسنه وبرميم متكلم مقدردر داشتم قرينه سيله (داشتم فعل ماضي متكلم وحده در
(كه حرف بيان يعني خاطرده طوتديغني بيان ايدر (چون ادات تعليلدر چونكه معناسنه
بدرخت با حرف صله ودرخت دالك كسريله ورانك فتحي وخانك سكونيله اغج ديمكدر
كله اضافتي لاميه در مجازا (برسم با حرف استقبال حرف زائد دين زائد سويلمش (رسم رد لامعي
رانك وسينك فتحه لريله فعل مضارع متكلم وحده در (دامن انكدر (ويا حرف وحدت (پر
طلو معناسنه در (كنم فعل مضارع متكلم وحده در كنيدندن كردن مصدرندن اخذ ايلنى
مؤاخذه كرك (پر كنم طولدورم ديمكدر (هديه هانك فتحي ودالك كسري وياي مشدده ودالك
سكوني وياي مخففه لغتدر بونده ارمغان مراددر اصحابه اضافتي لاميه در (ورا حرف تخصيص
(محصول تركيب) صاحب دل مريد كستاخه ديدي كه خاطرمده ونيتمده طوتدم ايدي كه چون
درخت كله واصل اولام يعني عالم مكاشفه ده اسرار الهيه يه واصل اولم اول كلدن بر اتكي پر
ايليم اصحاب واحبابه ارمغان ايچون يعني اول عالمده بكا كشف وفتح اولان معاني واسرار الهيه دن
بو عالمده اصحاب واحبابه كشف وبيان ايلمسي جائز اولاني شرح وايضاح ايدم يعني قصدم
بو ايديكه بكا كشف اولان اسرارك كشف وبياني ممكن اولاني ياراندن دريغ ايليوب سويليم
(چون برسيدم بوي كلم چنان مست كرد كه دامنم ازدست برفت) چون حرف تعليل (برسيدم
با حرف تأكيد (رسيدم فعل ماضي متكلم وحده در رسيدندن ايرشدم ديمكدر (بوي كل
اضافتي لاميه در ميم معناده مسته مقيددر (چنان چون ايله اندن مركبدر تركيبله واو دوشمشدر
انجلين ديمكدر (مست كرد مست ايلدي يعني مدهوش وحيران ايلدي ديمكدر (كه حرف بيان
چنان مست كرددر (دامن انكدر دامان ده ديرلر ميم معناده دسته مقيددر (برفت فاعلي
ضمير دامن در (محصول تركيب) چونكه درخت كله واصل اولدم بوي كل بني شويله مست
ومدهوش وواله وحيران ايلدي كه دامن المدن كتدي (يعني بكا برحال اولديكه كل دكل دامن
بله يادمدن كتدي (حاصلي بكا وصلت ميسر اولدي (اماندن خبر ويرمكه مالك دكلم (زيرا بني بندن
الديلر حضرت شيخ بونده وصولندن خبر ويردي* (قطعه) اي مرغ سحر عشق ز پروانه بياموز*
كان سوخته را جان شد وآواز نيامد) اي حرف ندا (مرغ سحر منادي واضافتي لاميه در ادنا
ملابسه ايله مراد بلبل در ديمشلر (زيرا اسحارده اكثر نالان اولدر شعرا دلنده مرغ سحر اكا
ديرلر (عشق عينك كسري وشينك سكونيله مصدردر علمايندن تعاريف كثيره ايله
معرفدر (لكن اشهر تعاريفي افراط محبتدر (پروانه بونده كلبكدر كه كندويي آتش شمعه اورور
(بياموز با حرف تأكيد (آموز فعل امر مفرد مخاطبدر آموزيدندن آموختن دن دكل
(كان كه حرف تعليل آن اشارتدر پروانه يه (سوخته كويغش ديمكدر ماضيدن قسمدر
اسم مفعول دكلدر بعضيلر ظن ايلديكي كبي (را حرف تخصيص (جان مبتدا وشد خبري رد ابن سيد علي ولامعي
روح حيواني يه ديرلر وانساني يه روان (شد بونده رفت معناسنه در كتدي ديمكدر وسروري وشمعي
(واو حرف حال (نيامد همزه يايه مبدل اولمشدر باء استقبالدن ونون نافيه دن صكره
برباز ياده ايدرلر ديين بو ابدالدن غافل ايمش (محصول بيت) اي بلبل نالان عشق جاناني رد لامعي
پروانه دن اوكرن واندن تحصيل ايله زيرا اول پروانهٔ سوخته نك آتش عشق جانان ايله جاني

کندی واندن آواز وفریاد وفغان کلمدی (یعنی عشق جانانله یاندی وکل اولدی حال بو که
اندن کیمسه ناله وانین ایشتمدی (حضرت شیخ پروانه یی عاشقه وصادقه و بلبلی دعوای بی معنی
ایلین مدعی یه تشبیه ایلش (این مدعیان در طلبش بی خبر اند ٭ کان راکه خبر شد
خبری بازنیامد) این اسم اشارتدر مدعیانه (مدعی اسم فاعلدر افتعال بابندن اصلی مدتعی
ایدی قبل تاء افتعال دال واقع اولدی دال حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف
مهموسه دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدیغیچون تایی داله قلب ایدوب دالی داله ادغام
ایلدیلر مدعی اولدی ماضیسی ومضارعی وسائر مشتقاتنی بویله اعلال ایدرلر فتأمل (مدعی
دعواسنده صادق اولیانه دیرلر (الف ونون ادات جمعدر تکه مکرر بیان اولندی (در
حرف ظرف (طلبش شین ضمیر خدایه راجعدر (بی ادات سلبدر اسماء جوامده
مخصوص (خبران خبرك جمعیدر شمدی ذکر اولنان کبی (اصلی بی خبران اند در
همزه وصلله ساقط اولمشدر دیین سوزینك اصلی بوقدر زیرا بو همزه حرف مجتلبه در اصلی رد لامعی
دکلدر (کان که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر مقدر کسه (تقدیری که انکس راکه در
(را حرف صله در با معناسنه (که حرف بیان وبا حرف رابط صفت (شد بونده اولدی
دیمکدر صار معناسنه (خبری یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (باز بونده کرو معناسنه
اولغه قابلدر وجائزدر که تأکید ایچونده اوله فارسی بی ارتق تتبع ایدنه معلومدر
(محصول بیت) بو واصل ایزدیو دعوای مرد ایلین مدعیلر وکذابلر طلب وتحصیل
عشق حقیقیده بی خبر و بی دانشدرلر (یعنی هنوز اسلوب طلب وطریق تحصیلنده بی خبرلردر
(پس مقام وصول بونلره قنده میسر اولمق احتمالی وار (زیرا واصل اولوب خبردار اولاندن
بردخی خبر کلمدی (یعنی وصول خبردارلغندن بری خبر کلمدی (زیرا من عرف الله کل لسانه) در
(یاخود وصولندن ونه کندیدن خبر کلدی (حاصلی اسرار جانانه سنی شویله کتم ایدر که
کیمسه اندن برنسنه فهم ایلز که اول واسطه ایله کندیی فهم ایلیه (اولیائی تحت قبائی
لایعرفهم غیری (بونلرك حقنده در (دیکر) ودیکر بونده یایله وباسز اغتدر دخی معناسنه بونده
برقطعه دخی دیمکدر یعنی قطعهٔ دیکر (ای برتر از خیال وقیاس وکمان ووهم ٭ وزهرچه کفته اند
شنیدیم وخوانده ایم) ای حرف ندا (بر حرف استعلا (وتر حرف تفضیل (برتر یوجه رك دیمکدر
منادی واقع اولمش تقدیری ای برتر خدادر (از برتره متعلقدر خیال قوهٔ مدرکهٔ باطنیه نك
برسیدر (حقیقتله خیالی ووهمی علم کلام وحکمت اوقیان بلور (زیرا بونلر حواس
باطنیه دندر و بونلردن اول فنلرده بحث اولنور (قیاس برنسنه یی اورتملقدر یعنی برنسنه یی
برنسنه یه برابر اشدرمکه دیرلر (کمان کاف عجمینك ضمیله ظن معناسنه درکه برنسنه یی بیلمه ده
طرف راجحه دیرلر (وهم ده خیال کبی قوهٔ باطنیه نك بریسیدر و برنسنه یی بلمه ده طرف
مرجوحه دیرلر ظنك نقیضیدر (وزهرچه واو حرف عطف مابعدینی ماقبلنده کی درت
شیئه عطف ایدر (کفته ماضی دن قسمدر آخری هاء رسمی اولدوغیچون ادات جمعی
همزهٔ مجتلبه ایله ایراد ایلدی (شنیدیم کفته اندی بیاندر تقدیری شنیده ایم در ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه ترك اولندی (وخوانده ایم بوتر که قرینه در
(محصول بیت) ای بو مذکورلردن وجمیع سنك شانکده اولان کفت وکودن اعلی ومنزه
اولان الله بز بونلری ایشتمشز واوقمشز (یعنی یتمش ایکی فرقه بل که جمیع ملل وادیان
سنك حقکده سویلدکلرندن منزه خدا سین (حاصلی حقیقتله سنی بیلن بنه سنسین
سنك بلدیکك کبی سنی کیمسه بیلماز بعض نسخه ده شنید ایم واو عاطفله واقعدر (پس

ایشتدیکمزدن واوقودوغمزدن منزه سین دیمکدر (مجلس تمام کشت وباخر رسید عمر ٭
ما همچنان در اول وصف تومانده ایم) مجلس اسم مکاندر تقدیری مجلس کفت وکودر
(یعنی سنك ذات وصفاتکده اولان کفت وکو مجلسی (تمام معروف (کشت فعل ماضیدر
کشتندن بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه تکه نخل باسق کشت یوردوغنده بیانی تفصیلا
مرور ایلدی (واو حرف عطف (باخر با حرف صله (رسید فعل ماضیدر رسیدندن
ایرشدی دیمکدر (همچنان هم ادات تأکید (چنان انجلین دیمکدر کذلك معناسنه (وصف تو
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مانده ایم بنه همزه حرف مجتلبه در قالمشز دیمکدر (محصول بیت)
یارب سنك ذات وصفاتکده اولان بحث وکفت وکو وقیل وقال مجلسی تمام اولدی وبو
بحث وقیل و قالده عمر آخره وپایانه ایرشدی و بز هنوز ابتداء مجلسده کبی سنك وصفك
ابتداسنده قالمشز (حاصلی اولده لا اله الا الله دیردك آخرده (لا اله الا الله دیرز (واولده
قل هو الله احد دیردك (اخرده ده قل هو الله احد دیرز (واولده انما الله اله واحد دیردك (آخر
عمر یمزده ده آنی دیرز (محامد پادشاه اسلام خلد ملکه) محامد مبتداء محذوفه خبردر
و مبتداء مؤخر تقدیر اولمق جائز یعنی ذکر محامد پادشاه اسلامست این مقدم تقدیر
ایلمکده جائزدر بر مضاف حذفیله ایکی صورتده بله تقدیری این ذکر محامد آه (محامدك
مفردی محمددر (یعنی مصدر میمیدر علم بابندن بونده اوصاف جمیله معناسنه در (پادشاه
اصلنده شاه پاد ایدی (شاه اولو معناسنه (وپاد حافظ موصوفك صفتنه اضافتی قیاندن ایدی
صکره صفتی موصوف اوزرینه تقدیم ایدوب بنه صفتی موصوفه اضافت ایلیوب (پادشاه
دیدیلر حافظ عظیم معناسنه (یعنی داور بزرك (اسلامه اضافتی لامیه در بر مضاف تقدیریله
(یعنی اهل اسلام (خلد فعل ماضی مبنی للمفعولدر تفعیل بابندن موقع دعاده واقع اولمشدر
مؤبد اولسون دیمکدر (ملك بونده میمك ضمیله در مملکت و سلطنت بینده مشترك لفظدر
(خلد فعلنك نائب عن الفاعلیدر مملکتی وسلطنتی مؤبد اولسون دیمکدر میمك ضمیله رد لامعی
وکسریله اغتدر دیین عجیب دیمش (ظاهر بودر که کسریله بو معناده مستعمل دکلدر (ذکر جمیل
سعدی که در افواه عوام افتاده است وصیت سخنش که در بسیط زمین رفته) ذکر کسر ذال ایله
دل ایله اکمه دیرلر (وضم ذال ایله کوکل ایله اکمه دیرلر (یعنی برنسنهٔ خاطره کتورمك (جمیل
کوزل دیمکدر (عجم خوب دیر (سعدی حضرت مؤلفك مخلص شریفلریدر واسم لطیفی مصلح
الدیندر (حضرت شیخك مناقبنده بیورر که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین
شیخ روزبهان بقلیست کویند که پدر حضرت شیخ سعدی خادم حضرت شیخ بوده است (وچون
حضرت سعدی متولد شده است پدرش بخدمت شیخ آورده (وحضرت شیخ در ونظر
فرموده وفرموده اند که عشق رابخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (امام مرشد اوشیخ شهاب الدین
سهروردی بوده است قدس الله ارواحهم (بعضیلر دیدیکه حضرت شیخ یوز یکرمی ییل
بشادی (و بعضیلر یوز التی و بعضیلر یوز ایکی والعلم عند الله (اما وفاتی التیوز طقسان برنده تاریخ وفات سعدی
واقع اولمش (تکه وفاتی تاریخندن فهم اولنور ٭ (قطعه) همای روح پاك شیخ سعدی ٭ چو در
پرواز شد از روی اخلاص ٭ مه شوال بود وشام جمعه ٭ که در دریای رحمت کشت غواص ٭
یکی پرسیده سال فوت کفتم ٭ زخاصان بود از ان تاریخ شد خاص (ذکر جمیل اضافتی بیانیه در
وسعدی یه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (افواه جمع فم در (زیرا فمك اصلی فوه در
(پس کثرت استعمالدن ها حذف اولنوب فوقالدی امدی واو طرفده ماقبلی مضموم اسم هودن
غیری اسم بولنمدی ایسه واوی میمه ابدال ایلدیلر ایکیسده حرف شفوی اولدوغیچون فم اولدی

پس تصغیر وياجمع ايدنجه اصـله ردايدوب فويه وافواه ديدبار اغزلر ديمكـدر (عوام
جمع عامدر كـه نقيض خاص در نصر بابنك مضاعفندن اصلی عوامم در فواعل وزنی
اوزره منتهای جموع وزنی اوزره خواصده بويله در بونده خلق عالم مراد در (افتاده است
ماضيدن قسمدر دوشمش ديمكدر اسم مفعول دكلدر (وصيت صادك كسريله ايلك ايله آكلمسی — رد لامعی
خلق عالمده مشهور اوله (سخن وحسن واسن قافيه سنده سينك ضمی و خانك فتحيله اوقنور
(اما بن وكن قافيه سنده سينك فتحی وخانك ضميله اوقنور (اماغيری يرلرده ايكيسيده جائزدر
صيت سخن اضافتی لاميه در (وشين ضمير مذكور سعديه راجعدر (كه حرف رابط صفت
(بسيط و بساط بانك فتحيله كـيك يره (يعنی واسع يره ديرلر (بونده زمينه اضافتله يريوزی — رد لامعی
مراد اولمشدر زمين ير در ارض معناسنه (رفته ماضيدن قسمدر كتمش ديمكدر اسم مفعول — رد شمعی
دكلدر (ايكی فقره ده درلفظی باء صله معنـاسنه درظرفيت معناسنی ويرنلر ياكلش كتمش
(محصول تركيب) سعدينك كوزللكله مذكور اولمسی يعنی آكلمسی كه عالم خلقنك اغزلرينه
دوشمشدر (يعنی انی هركس كه علم وكمال ايله وفضل وعرفان ايله اكارلر (يعنی مقبول ومرغوب
عالمدر دخی آنك نثرونظمينـك صيت وصيحـه سی حاصلی چاوی وآوازی كه تمـام دنيايه
منتشر اولمش يعنی ياييلمش (خصوصـا كـتاب كلستان (وقصب الحبيب حديثش كه
همچوشكر ميخورند) قصب قافك وصادك فتحه لريله مطلقـا قامشه ديرلر (قصب السبق
وقصب السكر كبی (حبيبه اضـافتله شكر قامشنه تخصيص ايلمشـدر (زيرا قصب الحبيب
اولدر كه شكر قامشنی خرده طوغررلر يعنی ايكی بوغم اورتاسنی اوفاق اوفاق كسرلر اندنصكره
اول پاره لری قشير ايدرلر يعنی قبوغنی صويارلر وبرطباق ايچنه ترتيب وتزيين ايدرلر بويرلرده
يعنی استانبولده تيوه يی سپدده ترتيب وتزيين ايلدكلری كبی اندنصـكره اوزرينه كلاب
وبخور صويی سپرلر ودوسـتلربری برينه ارسـال ايدرلر پس بواسلوبده كوندريلن شكر
قامشنه قصب الحبيب ديرلر اضافتی لاميه در (وحديثه اضافتی بيانيه در (حديثدن مراد كنديننك
شيرين كلماتيدر (كه حرف رابط صفت (هم ادات تأكيد (وچونونله و نونسز ادات
تشبيه در مثل معنا سنه (شكر شينك وكافك فتحه لريله مشهور در (اماسين مهمله نك ضمی
وكاف مشددك فتحيله عربيدر (ميخورند فعل حال جمع غائب بونده استمرار مراد دريرلر ديمكدر
يمكدن مراد منتفع ومتلذذ اولورلر ديمكدر (محصول تركيب) دخی سعدينك قصب الحبيب كبی
مقبول ومرغوب كلماتنی يعنی نظم ونثرسوزلرينی كه حسن قبولله قبول ايدوب انكله منتفع
ومتلذذ اولورلر (حاصلی سوزلری كه هركسك قتنده معزز ومسلمدر (قصب الحبيب عبارتنده
اكثری شراحك مفصل ومطول مالايعنی سنه التفات اولنمسون كه صداع ايراث ايدر (ورقعهٔ — رد ابن سيدعلی وسروری ولامعی وكافی
منشأتش كه چون كاغذ زرمی برند) رقعـه بونده يازيلان كاغد پاره سنـه ديرلر آخرنده تاء
مربوطه هاء رسمی شكلنده يازلمغله اضافت ايچون برهمزهٔ مجتلبه اثبات ايدرلر (منشأت
ميمك ضمی ونونك سكونی وشينك فتحيله اسم مفعولدر افعال بابندن (يعنی انشأ ينشئ دن كه
مهموز اللام در جمع مؤنث صيغه سيدر مكرمات وزنی اوزره (لغتده خلق وايجاد معناسنه در
(امابونده كنديدن صادر وپيدا اولان نظم ونثرسوزلريدر (شين نه سعديه راجعدر (كه
حرف رابط صفت (چون نونله ادات تشبيـه در (كاغد كاف عربيـله وغـين معجمـهٔ
مفتوحه ايله معروفدر زره اضافتی لاميه در ادناملابسه ايله (زر لفظ مشتركدر آلتونه وسكه لی
اقچه يه ديرلر (نتكه مشت زن حكايه سنده وغيری يرلرده كلهجكدر ان شاء الله تعالی بونده ده اقچه
مراد در (زيرا كاغد زراولدركه برپادشاه بركيمسه يه احسان ايلمك استر (پس انه برامر شريف

ويردكه وار بوامری فلان يرك حاكمنه ايلت سكا فلان شهردن بوقدر اقچه ديو شر سونلر دير
اول دخی اول كاغدی ايلدر اول حاكمه تسليم ايدر اولده امر شريفه امتثال ايدوب خانه دن
خانه يه ودكاندن دكانه بوقدراقچه طرح ايدوب صاحب رقعه يه تسليم ايدرملا لاری وملا احمد
قزوينی وملا حلبی بيوررلردی كه بوقانون الآن ايرانده معمول به در (می برند فعل حال جمع
غائب بونده بنه استمرار مراد در ايلدرلر ديمكدر تقرير اولان وجه اوزره (محصول تركيب) دخی
سعدينك نظم ونثريازديغی كاغد پاره لری كه انی اقچه تحصيلی ايچون خط همايون وامر شريف
كبی معزز ومكرم طوتوب هرجانبه وهرمملكته ايلدرلر كاغد زردن مراد مذكوردر پس
شراحك خبط عشوا ايلدكلرينه اعتبار اولنمسون كه ضلالتدر (بركمال فضل وبلاغت اوحمل — رد ابن سيدعلی وسروری ولامعی وشمعی وكافی
نتوان كرد) برحرف استعلا (كمال لغتده تمام معناسنـه در (يعنی مصدر دراوج بابدن كلور
نصر وحسن وعلم بابلرندن بونده مراد علم ومعرفتـده تمام اولمقدر (فضل ارتقلقدر (يعنی
اقران وامثالندن علم ومعرفتدن ارتقلق معناسنـه اكثرنسخه ده كمال فضله مضاف واقع در
وبعضنده عطفـله دوشمش (بلاغت بونده فصاحت معنا سنـه در (امالغتـده ايرشمك
معنـاسنه درفصاحت وبلاغتی حقيقتله بيلمك معانی كتابلرينی كورمكه موقوفدر (اوضمير
غائب (سعدی يه راجعدر (حمل حانك فتحی وميمك سكونيله حيوانات جنسنك فرنده اولان
يوكه واشجارك اوزرنده اولان حاصله ديرلر (امابونك كبی يرلرده نسبت واضافت معناسنده
مستعملدر (نتوان نون حرف نفی (توان لغتده قوت وقدرت معناسنـه در (امابونك كبی يرلرده
عدم امكاندن عبارتدر (كردبونك كبی يرلرده مصدر معنا سنه در (زيراتوانده رايحهٔ استقباليت
ملحوظدر (وقاعدهٔ مقرره در كه ماضی مستقبلدنصكره واقع اولسه مصدريت معناسنی افاده ايدر
(پس نتوان كردك معناسی ايلمك اولماز ديمكدر (معلوم اوله كه ذكرجميل مبتدا (ونتوان كرد — مطلـب
خبری ومابينلرنده اولان ذكر جميلك صفتی ومعطوفاتيدر (وحمل نتوان كردك مفعول صريحی
وبركمال غيرصريحی (محصول تركيب) شيخ سعدينك مذكوراحوال واوصافنی كنديننك كمال وفضل
وبلاغتنه حمل ايلمك اولماز يعنی مذكوراحوال واوصاف كندی ذاتنك استحقاقندن دكلدر
(حضرت شيخ سعدی كندينك ذكر جميل ايله مشهوروكمال فضل وبلاغتله معروف وحسن تأليفات
وتصنيفاتله موصوف اولديغی ذكرمحامد پادشاهه مقدمه بيورمشدر (بل كه خداوند جهان وقطب
دائرهٔ زمان قائم مقام سليمان ناصراهل ايمان شاهنشاه معظم اتابك اعظم مظفرالدين ابوبكربن
سعدبن زنكی ظل الله فی ارضه رب ارضه عنه وارض بعين عنايت نظر كرده است وتحسين بليغ
فرموده وارادت صادق نموده لاجرم كافهٔ انام ازخواص وعوام بمحبت اوكرايده اند كه الناس
علی دين ملوكهم) بل ادات اضرابدر لفظ عربيدر تركيده مستعملدر (كه حرف بيان
(خداوند بونده صاحب ومالك معناسنه اسمدر ومبتدا واقعدر (وبعين عنـايت نظر كرده است
خبريدر غفلت اولنميه (جهانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (وقطب واوحرف عطفدر
بوفقره دن غيری كلن فقره لرده حرف عطف يوقدر (قطب بركار ايله دائره چزدككده دائره
اورته سنده بركارك اياغی طوران نقطه يه ديرلر ودكرمنك چرخنه متصل دمر كه دونروا وسط طاشنی
دوندررانكاده قطب ديرلر وفلكده ايكی قطبی واردر بريسی تحت الارضدركه بويرلردن كورنمز
انكا قطب جنوبی ديرلر بريسيده فوق الارضدركه كورينور وانكا قطب شمالی ديرلر تيمورقازق
ديدكلری يلدز قطب شماليدر انكيچون انده طلوع وغروب اولماز ورجال غيبدن برينه كه تصرف
عالم باذن الله تعالی انكا متعلقدر (يعنی مدار دائرهٔ عالمدر قطب ديرلر (وسلاطين اسلاميه يه قطب
تشبيه طريقله اطلاق اولنور انتظام امور انام انك رأی وتدبير وتصرفنه مفوض اولديغيچون

(دائره‌یه اضافتی لامیه در ودائره‌نك زمانه اضافتی بیانیه‌در (قائم مقام اضافتی اسم فاعلك اسم مكانه
اضا فتیدر (وسلیمانه اضافت لامیه‌در سلیمان پیغمبرك تخت كاهی شیراز اولدیغیچون مقامی اكا
اضافت ایلدی نتكه ان شاء الله تعالی محلنده تفصیلی كله جكدر (ناصر اهل ایمان اضافتلریده اسم
فاعلك مفعولنه ولامیه در (شاهنشاه اصلنده شاه شاهان ایدی پادشاهلر پادشاهی دیمكدر ملك
الملوك معناسنه بكار بكی دیدكاری كبی صكره مضاف الیهی تقدیم ایدوب شاهانشاه دیدیلر پس الف
متوسطی حذف ایدوب شاهنشاه دیدیلر كاه اولور كه الف اخیریده حذف ایدوب شاهنشه
دیرلر وكاه اولور كه الف اولی وثانی بی حذف ایدوب شهنشاه دیرلر وكاه اولور كه جمیع الفاتی حذف
ایدوب شهنشه دیرلر فاحفظ (معظم اضافتی بیانیه‌در (اتابك لالا وجلة الملك معناسنه‌در اتابكان — مطلب
دیرلر برنیجه پادشاهلردر كه جداعلالری اقسنغر دركه جلال الدین ملك شاه ابن الب ارسلان
سلجوقینك قوللرندن ایدی (پس جلال الدین مذكور اقسنغری محمد نام اوغلنه لالا وجلة الملك
ایلدی جلال الدین ایمدی متوفی اولیجق مذكور سلطان محمد تخت سلطنته جلوس ایلدی ومذكور
اقسنغره غوطهٔ شامی یعنی دمشق وحلبی وبالجملة دیارعربی خانلق طریقیله ویردی وزنكی نام اوغلنه
دیار بكری ودیار ربیعه واذربایجانی باباسنه كبی خانلق ایله ویردی الله امری ایله سلطان محمد چوق
یشامیوب متوفی اولدی وبرینه جلوس ایدر وارث سلطنتی قالمدی (پس اقسنغر وزنكی بن اقسنغر
خروج ایلدی وهریره كه توجه ایلدیلر باذن الله تعالی فتح میسر اولدی تیمور وشاه اسمعیل كبی پس
اقسنغر متوفی اولیجق امور سلطنتده زنكی مستقل اولدی وزیاده ابو پادشاه اولدی وزنكینك
ایكی اوغلی وار ایدی برینه سعد وبرینه زكریا دیرلردی سعدهٔ شیرازی وزكریایه خلخالی سنجاق
ویردی (پس زنكیدن صكره سعد پادشاه اولدی زیرا بیوك اوغلیدی وزكریا سنجاقده قالدی
وظهیر فاریابی بی یانه الدی وكندینه مداح ایلدی نتكه دیواننده فهم اولنور (پس هلاكو ظهور
وخروج ایلدی وسعد بو آغر عسكره تحمل ایده مدیكندن لاره وهرمزه فرار ایلدی بعده كه
هلاكو كتدی سعد ینه یرینه كلدی وچوق معمر اولمیوب ابو بكر بن سعد پادشاه اولدی وكمال
اصفهانی بی یانه الوب تربیت ایلدی پس كمال بونك مدحنده برقصیده ده بیورر (نظم) قطب
كردون ظفر شاهنشه سنغر نسب* وارث تخت سلیمان خسرو جمشید فر* شاه ابو بكر بن سعد ان
كزدم جان بخش او* زنده شد در دامن آخر زمان عدل عمر* خسروا ز احلقهٔ حكم تو كشته كوشوار*
شاه سنغرشاه را دیدار توكحل بصر* (قزل ارسلانده اتا بكاندندر بوتقریردن معلوم اولدیكه
زنكیدن صكره سعد ادلی اوغلی جلوس ایلدی اندن صكره مظفر الدین ابو بكر كه كلستان
انك نامنه تألیف وتصنیف اولنمشدر جلوس ایلدی كه شیخك مریدی ایمش پس مظفر
الدین لقبی وابو بكر كنیتی كه سعد اوغلی در وسعد زنكی اوغلی وابو بكر تبركا باباسی ادینی
اوغلنه دیمش (نتكه سلطان سلیمان مرحوم باباسی ادینی بر اوغلنه دیمش كه سلطان مراد
دام سلطنته آنك اوغلیدر (ظل كولكه یه دیرلر (لفظة الله اضافتی لامیه در مجازا اللهك
كولكه‌سی دیمكدر (حضرت محمد مصطفی علیه الصلوة والسلامدن روایت اولنمشدر كه
(السلطان ظل الله فی الارض یأوی الیه كل مظلوم) (یعنی پادشاه یر یوزنده اللهك
كولكه‌سیدر اكا صغینور هر مظلوم (حاصلی هر كس كنش اسیجغندن كولكه‌یه پناه ایلدیكی كبی
ظالملر شرندن مظلوملر پادشاهلره كذلك پناه ایدرلر (فی ارضه ارض یره دیرلر (وضمیر خدایه
راجعدر (رب منادی حرف ندا مقدر یارب دیمكدر (اصلنده ربی ایدی كسر یله اكتفا ایدوب
یا حذف اولندی (ارض فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر (یارب راضی اول دیمكدر علم بابنك ناقص
واوییسندن مصدری رضا ورضوان كلور (عنه ضمیر ابو بكره راجعدر جار ومجرور صیغهٔ امره

متعلقدر (وارضه واو حرف عطف (ارض همزه‌نك فتحی وضادك كسریله افعال بابندن
فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر علامت جزم ایچون یا ساقط اولمشدر (اصلی ارضی یرضی ایدی
(وها ضمیر منصوب متصل ابو بكره راجعدر (معلوم اوله كه اسجاعده فقره‌لر آخری ساكن اوقنور
(پس بونده ایكی ضمیر یله ساكن اوقنور (وایكی ارضه تجنیس تام واقع اولمشدر (زیرا ضمیرلر
علی حدة كلمه‌لردر (وبو ایكی فقره‌نك اولكیسی اخباریه وثانیسی انشائیه واقع اولمشدر (عین
بونده كوزدر چشم معناسنه (وعنایت عون وقصد معناسنه در واضافت بیانیه در (كرده استك
مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحیدر (وكرده ماضیدن قسمدر ایلمش دیمكدر (واو حرف عطف
(تحسین تفعیل بابندن مصدردر اقتده كوزللندرمكدر (اما بونك كبی یرلرده احسنت وآفرین
دیمك معناسنه در (بالغ مبالغه معناسنه‌در زیاده دیمكدر واضافت بیانیه در (فرموده ماضیدن
قسمدر اسم مفعول دكلدر بیورمش دیمكدر (واو حرف عطف (ارادت مصدردر افعال بابندن — رد لامعی
اصلی ارواد ایدی واو حرف علت متحرك ماقبلی حرف صحیح ساكن نقل حركت برماقبل ایتدك
واو متحرك فی الاصل ماقبلی مفتوح الان الفه قلب ایتدك ایكی الف جمع اولدی ایكی الفك برینی حذف
ایلدك وبدنا تاویردك ارادت اولدی الف اولی حذف ایلسك وزنی افاله اولور وثانیسنی حذف ایلسك
وزنی افعله اولور فتأمل (صادقه اضافتی بیانیه‌در كرچك ارادت دیمكدر پادشاهك كندییه حسن
ارادت وتسلیم ورضای صادق كوستردیكنه اشارتدر (حاصلی پادشاه حضرت شیخك مریدی ایمش — رد لامعی
(نموده ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر كوسترمش دیمكدر (لاجرم لا ایله مستعمل لفظدر لابد — افعلة یعنی الفك كسری وفانك فتحی وعینك سكونیله (اسعد)
ولامحالة كبی میمك فتحیله (یعنی بالضروری دیمكدر (كافه فانك تشدیدیله جمع معناسنه در (انامه
اضافتی لامیه در انام الفك فتحیله خلق معناسنه در جمیع خلق دیمكدر (از بونده من تبیین
معناسنه‌در (خواص خاصك جمعیدر (وعوام عامك جمعیدر ایكسیده نصر بابنك مضاعفندندر
(یعنی خلقك شریفلری ووضیعلری (بمحبت باحرف صله محبت میمك فتحیله معروف اویه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (او ضمیر سعدی‌یه راجعدر (كرایده كاف عجمینك كسریله
ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر میل ایلمش دیمكدر (كه حرف تعلیل (الناس لفظامرفوع مبتدا — رد لامعی
آدم اوغللری دیمكدر (علی حرف جر مقدر كائنون لفظنه متعلقدر (دین بونده عادت وخوی
معناسنه‌در (ملوكه اضافتی لامیه‌در وضمیره اضافت كذلك (ملوك ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمكدر
(ملوك ملكك جمعیدر بكلار بكی دیمكدر دیین عجب سویلمش (محصول تركیب) یعنی سعدینك — رد لامعی
مذكور اوصاف واحوالی كندینك كمال فضل وبلاغتنه حمل ایلمك اولماز بلكه جهان پادشاهی
دخی دائرهٔ زمانك قطبی قائم مقام حضرت سلیمان نبی اهل ایمان واسلامك ناصری اعظم اتابك معظم
پادشاهلر پادشاهی (یعنی دنیا پادشاهلرینك اولوسی مظفر الدین ابو بكر بن سعد بن زنكی یر یوزنده
اللهك كولكه‌سی یارب سن اندن راضی اول وانی ده راضی ایله (حاصلی مذكور اوصافله موصوف
والقابله ملقب خداوند جهان سعدیه عین عنایتله نظر ایلمشدر ومبالغه ایله آفرین وتحسین
بیورمشدر وحسن اعتقاد وصدق وارادت كوسترمشدر پس شك یوق كه خواص وعوامدن
جمیع انام سعدینك محبتنه میل ایلمشلر (زیرا ناس پادشاهلرك توره‌سی وعادتی اوزره‌در (یعنی
سلاطینك عادت وخلقنه تابعدر (حاصلی خلق انك طور وطریقنه تقلید ایدكنلردر (پس زمان
پادشاهی سعدیه زیاده طالب وراغب اولدیغیچون جهان خلقیده اكا تقلیدا ایله سعدیه زیاده
طالب وراغبلردر (رباعی) درت مصراعدن مركب نظمه دیرلر كه مطلعی اوله وددرد بجی
مصراعك قافیه‌سیله متفق اوله (وبحر هزج اخربدن اوله (پس بو كه مطلقا نظم وقطعه دیلر
وزن رباعیدن آگاه دكللرمش (زانكه كه ترا بر من مسكین نظرست* آثارم از آفتاب مشهورترست) — رد ابن سید علی ولامعی وكافی

زانکه زای مفرده حرف ابتدادر منذ معناسنه (وآن اسم اشارتدر (که کاهدن مخفف وقت معناسنه (که حرف بیان (ترا تورادن مخفف ضمیر مرفوع منفصل (و را ادات تخصیصدر لام جاره معناسنه سنك دیمکدر (بر بونده حرف صله در باء مفرده معناسنه (من بن دیمکدر انا معناسنه (مسکینه اضافتی بیانیه در (من ده نونك کسری ضرورت وزن ایچوندر دیین اضافات احوالندن آگاه دکل ایمش (مسکین بونك کبی یرلرده درویش وفقیر معناسنه در (نظر
ردابن سیدعلی وسروری
معروف (وسین وتا ادات خبر (آثار اثرك جمیدر نشان وعلامت دیمکدر (میم ضمیر متکلم وحده (ازك همزه سی وصلده ساقط اولشدر (آفتاب الف ممدوده وفانك سکونیله کونشه دیرلر (آفتابك همزه سیده وصلده ساقط اولور (مشهور معروف (تر ادات تفضیل (وسین وتا بنده معروف (محصول بیت) اول وقتدن بریکه سنك بن مسکینه نظر والتفاتك واقعدر (یعنی بکا حسن نظرك اولالیدن بری بنم آثارم (یعنی تألیفات وتصنیفاتم (حاصلی نظم ونثرم آفتابدن مشهور رقدر (یعنی تمام دنیاده شهرت بولشدر (کر خود همه عیبها بدین بنده درست ❋ هر عیب که سلطان بپسندد هنرست) کر اصلنده کرچه در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (خود روم ضمه ایله بدودد قافیه سنده مستعمل لفظدر بونده ادات تأکیددر (همه جمیع وقاطبه معناسنه در (عیبها عیبك جمعیدر (ذوی العقولك غیری اولدیغیچون ها ایله جمع اولندی (بدین باحرف ظرفدر فی معناسنه دال همزه دن بدل اولش اصلنده (این اسم اشارتدر بنده یه (در بامتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (وسین وتا بنه معهود مصراع ثانی مصراع اولدن مستدرکدر لکن تقدیرنده هر کل افرادی معناسنه کل عیب دیمکدر بونده مبتدادر (که حرف رابط صفت (سلطان مبتدا (بپسندد با بونده تأکید افاده ایدر بو بایی ظرفاء عجم مکسور وغیریلری مضموم اوقورلر (پسندد باء عجمی مفتوحه ایله فعل مضارع مفرد غائبدر بکنه دیمکدر جملهٔ فعلیه خبر سلطاندر وجملهٔ اسمیه صفت هر عیبدر (هنر عیبك نقیضیدر وخبر هر عیب در (محصول بیت) اکرچه که جمیع عیوب بو بنده ده حاصل وموجوددر (یعنی باشدن ایاغه دك معیوبم (لکن هر عیبی که پادشاه بکنور اول عیب هنردر (حاصلی بن که پادشاهك مقبولی ومرغوبی اولام هر عیبم کوزینه هنر کورینور (زیرا محب محبوبدن هنردن غیری نسنه کورمز (بیت) کر هنری داری و هفتاد عیب ❋ دوست نبیند بجزان یك هنر (قطعه) (کلی خوشبوی در حمام روزی ❋ رسید از دست محبوبی بدستم) کل کاف عجمینك کسریله لغتده مطلقا یاپراقدر امابونده رومده کاف عربیله کل دیدکلریدر که استانبولده کفه کلی دیو صاتدقلریدر ظاهر بودرکه کاف عجمیدن محرفدر (ویا حرف وحدتدر (خوشبوی وصف ترکیبی در بونده کوزل وطاتلی معناسنه در (و بوی مطلقا قوقیدر کوزل وطاتلی قوقولی بر یاپراق دیمکدر کل مبتدا وخوشبوی واو رسمیله صفتیدر (در حرف ظرف (حمام مشهور میم ساکن اوقنمق کرك که اضافت فهم اولنمیه (روزی یا حرف وحدتدر بر کون دیمکدر قیاس حمامده یای وحدتله اوقق ایدی اما وزن تحمل ایلمدیکیچون تقدیر اولندی فتأمل (رسید فعل ماضی مفرد غائب ایرشدی دیمکدر فاعلی کله راجع تحتنده ضمیردر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (ازدست رسیده متعلقدر محبوبه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت (بدستم باحرف صله رسیده متعلقدر (محصول بیت) برکون برحمامده برکوزل قوقولی بر پاره کل بر محبوبك الندن الیمه ایرشدی (یعنی برمحبوب برکون برحمامده برمقدار کل صوندی (معلوم اوله که رومده کلی حمامده خاتون کشیلر صاچلرینه سوروب انکله باشلرینی وصاچلرینی شست وشو ایدرلر (اما عجم ساملك ذکوریده حمامده محاسن وبدنلرینی انکله یورلر (نته که بعض عرب بدنلرینی حنا ایله یورلر

(بدو کفتم که مشکی یا عبیری ❋ که از بوی دلاویز تو مستم) بدو با حرف صله ودال همزه دن بدلدر (واو ضمیر غائب کله راجعدر (بدو کفتم فعلنه متعلقدر (که حرف رابط مقول قولدر (مسك میمك کسریله وسین مهمله نك سکونیله عربیدر ومیمك ضمی وشین معجمه نك سکونیله عجمی بونده ایکی وجهله ییله اوقومق جائزدر وبونك کبی یایه حرف خطاب دیه کلمشلر (اما اولی بودرکه ضمیر اوله حرف اولمیه (یا بونك کبی یرلرده حرف عطفدر عربیده ام واو کبی مقام تردیده مستعملدر (عبیر معروف (ویا ضمیر خطاب وتردید اخبار وانشا طریقیله اولمق جائزدر (که حرف تعلیل (بوی دلاویز موصوفله صفتدن مترکب توصیف ترکیبی در (اما دلاویز وصف ترکیبی در آویزیدندن آویختن دن دکل بحسب لغت کوکل اصحی دیمکدر (اما استعمالده کوکل متعلق ومائل ومفتون اولمقدن تعبیردر (تو یه اضافت لامیه در (مستم ضرورت وزن وقافیه ایچون مستم دیمشدر والا بحسب المقام مست شدم ایدی (یعنی اسیرك اولدم معناسنه (محصول بیت) تردید طریقیله اول کل خوشبویه بن دیدم سن مسکمیسین یا عبیرمیسین یعنی بو ایکینك بریسك البته یاخود مسکمیسین یوخسه عبیرمیسین ایکی صورتده بیله تجاهل طریقیله خطابدر زیرا سنك کوکلکی کندیده ویا کوکلی کندینه متعلق ومفتون ایدیجی بویکدن مست اولدم حاصلی سنك کوزل قوقوکه متعلق ومفتون اولدم (بکفتا من کل ناچیز بودم ❋ ولیکن مدتی با کل نشستم) بکفتا با حرف تأکید والف اکثر سؤالی جوابدن فرق ایچون کلور تحسین کلام ایچونده کلور فاعلی مذکور کل خوشبویدر یعنی کل خوشبوی اسان حال ایله دیدی (کل ناچیز اضافتله یعنی بیانیه ایله (ناچیز لاشیء معناسنه در حاصل بی قدر وبی اعتبار دیمکدر قیاس کل خوشبویده ده اضافت ایدی اما نسخه لرده هب یا ایله در (ولکن ادات استدراکدر اما معناسنه (مدت زمان دیمکدر (ویا حرف وحدت (با حرف مصاحبت (کل معروفدر که عربیده ورد دیرلر واوك فتحیله (اما اضافتله هرچیکه کل دیرلر کل زنبق کبی مثلا (نشستم فعل ماضی متکلم وحده در (نشستن مصدرندن اوتوردم دیمکدر مراد مقارنتدر (محصول بیت) کل خوشبوی جواب ویر دیکه بن هیچ مرتبه سنده بالحق ایدم یعنی سائر یاپراقلر کبی هیچ حیز واعتبارم یوغیدی (لکن برمدت کله مقارن اولوب آنکله همنشین اولدم (پس انك بوی دلاویزی بکا تأثیر ایلدی که بویله مقبول اولدم (حضرت شیخك بیوردیغی بز بوسنه سراینده مشاهده ایلشز که مذکور یاپراغی برکوچك قوجی یه استانبولده بال قوجسی کبی قوجی یه قورلر (واکاکل یپراغنی یولوب دوکرلر ونیجه زمان اول قوجیده کل ایله آمیخته کلی دوکرلر اندنصکره پاره پاره قورودرلر ولازم اولدقجه حمامده خاتونلر استعمال ایدرلر (کمال همنشین درمن اثر کرد ❋ وکرنه من همان خاکم که هستم) شراحك بعضیسی کمال یرینه جمال یازمش (لکن کمال مقامیدر جمال دکل فتأمل (هم ادات صحبت وجمعیتدر (همنشین مجالس ومصاحب معناسنه در (در حرف صله در با معناسنه (اثر کرد تأثیر ایلدی دیمکدر (کمال مبتدا وکرد خبری (واثر کردك مفعول صریحیدر (ودرمن غیرصریحی (وکرنه واکرنه دن مخففدر والا دیمکدر (اکثر نسخه لرده نه یرینه (نی واقعدر یا ایله (خاك طپراق (که حرف بیان (هستم وارم دیمکدر (یعنی بن الان اولده اولان خاك ذلیل وتراب حقیرم بونده کله خاك دیدی زیرا خاکه کل دیرلر (کل ارمنی دیرلر (خاك ارمنی دیمجك برده (محصول بیت) کل ناچیزه الصحبة مؤثرة فحواسنجه دیرکه بنمله ممتزج ومخمر (یعنی سرمست اولان همنشین کلك کمالیدر بکا تأثیر ایدوب بولطیف بویی ویرن (حاصلی بو بوی خوش همنشیندن مکتسب کمالدر بنده بوخسه بن بو عارضی بویدن اول نیجه که خاك بی مقدار وتراب بی اعتبار ایدم ینه شمدی اندن قطع نظر

عبیر امیر وزننده کثیرنلو بشبه دینور وبلکی چوق اوقه وصف اولور وزعفران علی قول انواع طیبدن یعنی کوزل قوقولو اجزادن مرکب برکونه ترکیبه دیرلر تحفهٔ طیبده مرسومدر کذا فی اللغات (اسعد)

رد ابن سیدعلی وسروری

خاك ذليل وتراب حقيرم (حاصلى پادشاهك كمال التفاتى وحسن نظريدر بكا بو شرفى ويروب
مقبول عالم ايلين والابهم ذاتمده بو اوصافه واحواله استحقاق يوقدر (حضرت شيخ كسر نفس ايدوب
تواضع وتنزل بيورمش والاشيخك عظمتنه بوكتاب شاهد عدلدر قدس الله روحه (اللهم متع
المسلمين بطول حياته) اللهم دعاده مستعمل كلمه در وميم مشدده حرف ندادن عوضدر (اصلنده
ياالله ايدى بو جهتدندر كه حرف ندا ايله ميم جمع اولماز بو كلمه نك تفصيلله استعمالاته وفتح اوزرينه
مبنى اولماسنه مطلع اولمق مراد ايلين مقامات حريرينك مطرزى شرحنك ابتداسنه نظر ايلسون
(متع فعل امر مفرد مذكر مخاطب در تفعيل بابندن فائده لندر ديمكدر بولغت افعال بابنده ده
بومعناده مستعملدر متعه الله وامتعه الله ديرلر دعاده (يعنى الله تعالى انى فائده لندرسين ديمكدر
(المسلمين لفظا منصوب مفعول صريحيدر متعك نصبى يايله در مسلمك جمعيدر (بطول
باحرف تخصيصدر سببيتى متضمن در (طول طانك ضميله مصدردر اوزونلق معناسنه جارومجرور
متعه متعلقدر يعنى مفعول غير صريحيدر (حياته اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتى قبيلندندر
حياتى اوزنلغى ديمكدر (محصول تركيب) يارب سن مسلمانلرى ابو بكرك عمرى وحياتى اوزنلغى
سببله فائده لندر (زيرا عادلدر وخلق انك ظل حمايتنده آسوده حال ومرفه البالدر (وضاعف ثواب
جمله وحسناته) واو حرف عطف (ضاعف عينك كسريله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
مفاعله بابندن امر سابقه معطوفدر درت فقره ده امر صيغه لرى مقام دعاده واقعدر (يعنى
مراد دعادر قت قت ايله ديمكدر (ثواب عوض وجزا معناسنه در لفظا منصوب مفعول
ضاعفدر (جمله تقديرى ثواب فعل جميله دركوزل فعلنك ثوابنى وحسناته تقديرى ثواب
خيرات حسناته در حسنه نك جمعيدر (محصول تركيب) دخى يارب ابو بكرك خيرات حسنه سنك
وفعل جميلنك ثوابنى قت قت ايله يعنى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) زمره سنه انى ادخال ايله
ديمكدر (وارفع درجة اوداته وولاته) بوده فعل امردر فتح بابندن قالدر ديمكدر (درجة بونده
درجه دن مرتبه ومنزل مراددر (اودا وديدك جمعيدر احبا حبيبك جمعى اولديغى كبى دوستلر
ديمكدر (ولاة واليك جمعيدر حاكملر ديمكدر (معلوم اوله كه ثلاثى مجردك ناقصدن اسم فاعلك مطلـــ
برجمع مكسرى بو منوال اوزره كلور (قاضينك قضاة ورامينك رماة وحامينك حماة كلديكى
كبى (اصلى وليـة وقضية ورمية ايدى نصرة وزنى اوزره (پس يا متحرك وما قبلى مفتوح
اولديغيچون الفه قلب ايلديلر (ولاة وقضاة اولدى فانك فتحيله (پس قناة مثلى مفرد لره
ملتبس اولمسون ديو فانى مضموم ايدوب ولاة وقضاة ديديلر وزنلرى فعلة وزنى اوزره در
(ايمدى فعاة وزنى اوزره كلوردين اويله ظن ايلمش كه لام الفعل الفه قلب اولمغله لام الفعل
اولمقدن چيقار (شويله ظن اولنور كه بو قائل اوزان تصريفيه دن آگاه دگل ايمش عفى الله
عنه (محصول تركيب) دخى يارب حكامنك واحباسنك دولت وسعادتلرى مرتبه لرينى رفع ايله ردلامعى
(يعنى عز وشرفلرينى زياده ايله (ودمر على اعدائه وشناته) دمر ميمك كسريله تفعيل
بابندن فعل امردر قهر ايله ديمكدر (على دمره متعلقدر (معلوم اوله كه بو فعل على حرفيله
وعلى سز برمعنايه در (يعنى على بونده منصوص اولديغى معنايه دلالت ايلمز (اعدا عدونك
جمعيدر دوشمنلر ديمكدر (شناته ولاة كبيـدر وزنده واعلالده مبغضلر معناسنه (بونك اصلى
مهموز اللامدر علم بابندن همزه طرفده ماقبلى مكسور اولديغيچون يايه ابدال اولندى (پس حكم
ناقصه داخل اولوب اول اعلالله اعلال اولندى وشناة اولدى شينك ضميله (محصول تركيب)
دخى يارب دشمنلرينى واكا بغض ايدنلرى (يعنى عدولرينى قهر وهلاك ايله (بما تلى
فى القرآن من آياته) باحرف قسم (ما اسم موصول تقديرى بحق مادر (تلى فعل ماضى مفرد

مذكر غائب مبنى للمفعول اصلى تلو ايدى واو طرفده واقع ماقبلى مكسور اولديغيچون يايه قلب اولندى
(فى حرف جر تلى فعلنه متعلق (قرآن وفرقان دخى نيچه اسم شريفى وار الله كلامنه ديرلر (من ماء
موصولى بيان ايدر (آيات آيتك جمعيدر آى ده جمعيدر نشانلر ديمكـدر (اما اصطلاحده كلام
مجيددن برمقداره ديرلر كه اهل قرآن سرخله حدودن تعيين وتبيين بيورمشلر (بعض نسخه ده
ماتلى واقعـدر باء قسمسز (پس ماء مصدريه ظرفيه اولور (محصول تركيب) يارب مذكور
دعالريمزى قبول ايله شول قرآنده اوقنان آيتلر حقيچون (ياخود مادامكه قرآن آيتلرى اوقنور
(يعنى قرآن آيتلرى اوقندقجه ابو بكر حقنده بزيم دعالريمزى قبـول ايدوب ثابت ايله (مذكور
بش فقره برقافيه ده واقعدر (اللهم آمن بلده واحفظ ولده) آمن سابقلر كبى دعايى متضمن
امردر آمن بو من دن (يعنى افعال بابندن (اصلنده ءامن ايدى اجتماع همزتين فى اول كلمة واحدة
واقع اولدى (يعنى بركلمه نك اولنده ايكى همزه جمع اولدى اولكى متحرك ثانى ساكن ثانى يى اولكنك
حركتى جنسنه قلب ايلدك امن اولدى امين ايله ديمكدر (بلد بانك ولامك فتحه لريله بلده يه
ديرلر شهر معمور معناسنه جمعى بلاد كلور بانك كسريله (بلدان ده كلور بانك ضميـله (پس
بلد بلده نك جمعيدر ديين سهو ايلمش (واحفظ همزه وصلك كسرى وفانك فتحيـله ردلامعى وكافى
امردر عـلم بابندن صقله ديمكـدر (ولد اوغله وقزه شاملدر (اما بونده اوغل مراد در
(محصول تركيب) يارب شهرنى آفات وعاهاتدن صقله (يعنى خراب اولمقدن امين ايله حاصلى
كندوبى امن وامانده حفظ ايله (زيرا مملكتك عمارتى انك وجود شريفله در (دخى سعد نام
اوغلنى ده بلالردن صقله (زيرا الولد سرابيه حسبنجه باباسى كبيدر عدل وكرم وانصافده
(نظم) لقد سعد الدنيا به دام سعـده * وايده المولى بالوية النصر) بو ايكى بيت حضرت
شيخك بحر طويلده ابو بكر مدحنده برقصيده سندندر (لقد جواب قسم محذوفدر (سعد بو جوهر
حروف فتح وعـلم بابنده مستعملدر ليكن علم بابنده لازمله متعدى بيننده مشتركدر لازم اولنجه
اسم مفعولى فعيل وزنى اوزره كلور (سعد فهو سعيد ديرلر (اما متعدى اولنجه سـعد فهو
مسعود ديرلر (پس بونده اوچ صورتى يله اجرا ايلمك قابلدر (فتحدن اولنجه مصدرى سعود
كلور يمن وبركت معناسنه (پس دنيا اوچ صـورتده يله تقـديرا مرفوعدر (فاعل ونائب
عن الفاعل اولور (به حرف جر فعل سابقه متعلقدر (وضمير ابو بكره راجعدر ولده ارجاع ايلين رد ابن سيد على
سهو ايلمش (دام فعل ماضيدر نصر بابنك اجوف واويسندن موقع دعاده واقع اولمش دائم
اولسون ديمكدر (سعد سينك فتحى وعينك سكونيله ايهام طريقيله مذكوردر (يعنى ابو بكرك
سعادتى دائم اولسون (وسعد آدلى اوغلى دائم اولسون ديمك اولور (ايد دام فعلنه معطوفدر محكم
ايلسون معناسـنه (ضميرينه ابو بكره راجعدر (مولى تقـديرا مرفوع فاعليدر ايدك
(مولى افنـدى ديمكدر با حرف جر ايده متعلقـدر (الويه لوانك جمعيدر سنجقلر
معناسنه افعلة وزنى اوزره (نصر مصدردر واضافت بيانيـه نصرت وظفر سنجقلرى
ديمكدر (محصول بيت) خدا حقيچون تحقيق دنيا سعادت وعزت بولدى ويا سعيـد اولدى
ويا مسعود اولدى ديمكدر نيك بخت شد معناسنه (يعنى ابو بختلو اولدى ابو بكر سببيله سعادتى
وسعدى دائم وباقى اولسـون (دخى خدا ابو بكرى نصرت وظفر سنجقلريله مؤيد ومحكم
ايلسون (يعنى هر نره يه كيم لوا آچوب عسكر چكرسه خدا ظهير وناصرى اولسون (حاصلى
حضرده وسفرده خدايار وياورى اولسون (كذلك تنشأ اللينة هو عرقها * وحسن نبات الارض
من كـرم البذر) كذلك اسم اشارتدر ابو بكره (تنشأ فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه در
فتح بابندن بوى چكر واوزار ديمكـدر آخرنده همزه تليين ايدوب الفه قلب ايدرلر ضرورت

وزن ايچون حذف اولندی دينلر غلط ايلديلر (لينهٔ بونده دال و بداق معناسنه در كه ابو بكر
اوغلندن يعنی ولد صلبی سندن كنايه در تنشأ نك فاعليدر (هو غلام فوع مبتدا ابو بكره راجعدر
(عرق عينك كسری و رانك سكونله لفته طمردر (اما بونده كوك مراد در بيخ معناسنه وهالينه يه
راجعدر عرقها خبر مبتدا در وجملهٔ اسميه صفت لينه در (وحسن كوزلك (نبات يردن بتن
نسنه ارضه اضافت لاميه در (من حرف جر حسنه و يا مقدر كائنه متعلق (كرم بونده
ايلك معناسنه در بذره اضافتی لاميه در (بذر بانك فتحيله تخم معناسنه در (محصول بيت) ينه
ابو بكر كبی بر نهال تازه بوی چكوب اوزامه ده در يعنی كندينه مناسب ومشابه بر اوغلی بيوپوب
يتشمه ده در كه ابو بكر انك اصلی وكوكيدر (مصراع ثانی يی ارسال مثل ايدوب بيور ديردن
بتن اونك ايلوكی وكوزللوكی خود تخم ايلكندندر (حاصلی پادشاه اصيل وجنس اولديغيچون
اوغليده كندی كبيدر (معلوم اوله كه حضرت شيخ پادشاهك مرشدی واوغلنك اوستادی
ايمش شويله روايت اولنور والعهدة علی الراوی (ايزد تعالی وتقدس خطهٔ پاك شيرازرا
بهيبت حاكمان عادلان وهمت عالمان عاملان تا زمان قيامت در امان سلامت نكه دارد) ايزد
اعجامك ظرفا سندن همزه نك و زانك كسريله مسموعدر (امارستانی وبعض جهله سندن
فتح زا ايله ده مسموعدر خدا معناسنه تكری ديمكدر (خطه خای معجمه نك كسری وطای مفتوحهٔ
مهمله نك تشديديله سنور معناسنه در پاكه اضافتی بيانيه در وشيرازه لاميه در (پاك لفظی شيراز
لفظنه مضاف اولماز دين معنی ايله نسبتی بوغمش (شهر شيراز حضرت شيخك وخواجه رد شمعی
حافظك متولد اولدقلری بلده نك اسميدر ديار عجمده بريله بونی زياده مدح ايدرلر تتكه
شعرادن بريسی بيورر (بيت) چه مصر وچه شام وچه بر وچه بحر* همه روستايند وشيراز شهر
(باحرف تخصيص معنای سببيتی متضمن (هيبت مهابت معناسنه در يعنی جلال ومخافت
اولولق وقورقی ديمكدر (حاكمانه اضافتی لاميه در (وعادلانه اضافت بيانيه در (و بامذكور باكی در
(همت هانك كسری وفتحيله ارادت وقصد معناسنه در (عالمانه اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وعاملانه بيانيه در (تاانتهاء غايت ايچوندر (زمان قيامت معروف (در حرف ظرف (امان
و امانت امين اولمق معناسنه در (سلامته اضافتی بيانيه در بعض نسخه لرده امان وسلامت
واو عاطفه ايله واقعدر عطف تفسيری شكلی ولكل وجههٔ (امان يرينه لباس ذكر ايدنلر
ايكی يرده سهو ايلمشلر اول بو كه امان و زمان تجنيس مطرفدر ثانيا ايكی فقره ذو القافيتين
واقعدر تأمل تدبر (نكهدار نكه نكاهدن مخففدر (داشتن و داريدن مشتقاتيله مستعمل اولسه رد ابن سيدعلی وسروری وكافی
حفظ وصيانت معناسنه در اما كردن وكنبد ايله و مشتقاتيله مستعمل اولسه نظر معناسنه در
فتأمل (دارد فعل مضارعدر داريدن موقع دعاده واقعدر حفظ ايليه ديمكدر (محصول تركيب)
خدای تعالی وتقدس شيرازك پاك سنورينی عادل حاكملر هيبتيله وعملله عامل عالملر همتيله قيامت
زمانه دك امن وسلامتده حفظ ايليه (قطعه) ندانی كه من در اقاليم غربت* چرا روزكاری
بكردم درنكی) معلوم اوله كه بوقطعه اصلنده بر قصيده در حضرت شيخك ابو بكر بن
سعد بن زنكی مدحنده هلاكونك بعضی احوالنی و ديار عجمه مستولی اولديغنی انده ذكر
ايلمشدر و بعضی متصرفين ومحرفين بومقامه الحاق ايلمشلر (ندانی ده نون حرف نفی در (ودانی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انكاری طريقله بيلمز مبسين ديمكدر خطاب عام طريقله
(كه حرف بيان (اقاليم اقليمك جمعيدر معلوم اوله كه ربع مسكونی يدی يه تقسيم ايلمشلر
يعنی يدی حصه يه بولمشلر وهر حصه سنه اقليم ديمشلر (امدی حضرت شيخك اقليمی
جمع ايلمسينك سری بودر كه اكثر معموره ارضی سير ايلمشلر در حكايت اولنور كه

فرق ييل مقداری سياحت ايلمشدر وممالك معموره يی كزمكدن مرادی بومرشد ه ايرشمك
ايمش (عاقبت بغداد ده شيخ شهاب الدين سهروردی حضرتلرينه واصل اولوب انك
زلال فيض وافضاليله سيراب اولمش نتكه بوستانده بيورمشدر (بيت) مرا پير دانده مرشد شهاب* مطلب
دواندر زفرمود وكشتی برآب (غربت مصدردر كدرت وزنی اوزره ماضيسی ومضارعی
ثلاثيدن مستعمل دكل بلكه افتعال وتفعلدن كلور اغترب وتغرب ديرلر (غربته اضافت بيانيه در
(چرا چيمده فتح وكسر جائز در كسره يه تخصيص ايلين تقصير ايلمش (چه ايله رادان مركبدر ردلامعی
(چه معروف (و را ادات تعليل (روزكار بونده زمان معناسنه در و ياحرف وحدت (بكردم
باحرف تأكيد (درنك دالك كسری ورانك فتحيله اكلنمكه ديرلر عربيده مكث معناسنه (و ياحرف
مصدر (محصول بيت) بيلزميسين كه بن غربت اللرنده نيچون بر زمان مكث ايلدم يعنی اكلندم
(معلوم اوله كه كاه اولور كه بر معنايی عربيده بر لفظله تعبير ايدرلر وغيری ديلده ايكی لفظله
وكاه اولور كه امر بالعكس اولور (برون رفتم از تنك تركان كه ديدم* جهان درهم افتاده چون موی
زنكی) برون و بيرون ايليه و ياسز طشره ديمكدر (تنك عار معناسنه در (تركانه اضافت لاميه در
(مراد تركاندن هلاكو عسكريدر كه تمام عجمه وديار عربه غزه يه دك مستولی اولديلر (نتكه تواريخ
الخانيده يازمشدر (پس حضرت شيخك انلرك عارندن وطنی ترك ايلمسی اصلی اولدر كه كافرلر ايدی
واهل اسلامه اذا وجفا اوزره ايديلر پس (الفرار مما لا يطاق من سنن المرسلين) ديو ترك ديار ايدوب
سياح عالم اولور بوقضيه خلفادن مستعصم بالله زماننده اولمش وحضرت شيخك بوخصوصده
بر قصيده سی وار در كه مطلعی بودر (بيت) آسمانرا حق بود كر خون بكريد بر زمين در زوال ملك
مستعصم امير المؤمنين) حاصلی جنكيزخان وهلاكو خروجی تيمور وشاه اسمعيل فتنه سی كبی دكل
عظيم فتنه ايمش زيرا بونلر اهل قبله ايدی اما انلر كفره ايدی پس تنك تركان بيوردیغی انلرك
نامعقول كافرانه اوضاعندن عبارتدر (درهم قرش مورش ديمكدر جهان عبارتی دلالت ايدر كه
تمام عالمی فتنه استيعاب ايلمش ايمش (موی قيل وصاچ معناسنه در (زنكيدن بونده قرال مملكتی
مراد در (و ياحرف نسبت زنكه منسوب ديمكدر زنكده زنكبارده ديرلر سياحلر مملكتنه
(محصول بيت) شهر شيرازدن طشره كتدم يعنی ترك ديار ايدوب اغتراب ايلدم ازاكك
جور وظلمندن كه كوردم جهان خلقی بر برينه دوشمش يعنی قرش مورش وهرج ومرج اولمش
زنكی صاچی كبی حاصلی بر دياره كه باغی تاتار دوشه اولده كافر اوله باليدا هه معلومدر
اول ديارك حالی نه اولمسردر (همه آدمی زاده بودند ليكن* چو كركان بخون خواركی تيزچنكی)
(آدمی زاده ادم اوغلی ديمكدر ولد آدم معناسنه (بودند حكايت حال ماضی يی مفيد در (ليكن
مصراع ثانی يه مربوطدر (كركان كاف عجمينك ضميله كركك جمعيدر ايكی كاف عجميله
قوردلر ديمكدر (بخون باحرف ظرف (خون خوار وصف تركيبی در خواريدندن كه مشتركدر
ييمكله ايچمك بيننده قان ايچيجی ديمكدر ياء مصدری لاحق اولمق سببيله هاء رسمی
كاف عجمی يه مبدل اولمشدر باء ظرفيه ايله قان ايچيجيلكده ديمكدر (خوارككافی عربيده
دينك قلمندن سهو ايله صادر اولمشدر (تيزچنك وصف تركيبی در كسكين قيقلی معناسنه رد لامعی
(وياحرف تنكيردر بونده ده بر بودند مقدردر (چنكی ياسی حرف مصدر طوتلر معنی جانبنه ردشمعی وكافی
ناظر اولمامشلر (محصول بيت) مذكور عسكر تاتار هب اولاد آدم ايدی اما قان ايچيجيلكده قينق طرنق ديه كدر
قوردلر كبی كسكين قيقلی ايديلر چوكركان مبتدا وتيزچنك خبری يعنی صورتا انسان (اسعد)
وسيرتا برنجی حيوانات قبيلندن ايديلر (بوينده تاتارك چبك ات يدكلرينه فی الجمله ايما واردر
وعلی الخصوص كه كفره اوله (مصراع ثانينك معناسنی قان ايچيجيلكده نيچه لری كسكينلكده

قورد لركبي ايد يلرديين (وخونخوار القده و پنجه سى كسكين اولمقده قوردلره بكزرلر ايدى ديين
حق معنابى و پرماشلر (درون مردمى چون ملك نيك محضر * برون لشكرى چون هزبران جنكى) — رد شمعى وكافى
درون نقديرى درون شهر ايدى ضرورت وزن ايچون حذف اولندى (مردمدن نوع
مردم مراددر (وياحرف وحدت (ملك فرشته (نيك محضر وصف تركيبيدر ايو خويلى معناسنه
(برون يعنى بيرون شهر (لشكرى ياحرف وحدت (هزبرها نك كسرى وزانك فتحى وبانك سكونيله
ارسلان ديمكدر اسد معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (جنك صواش (وياحرف نسبت
(محصول بيت) اول زمانده شهرك ايچروسى فرشته كبى ايو خويلى ونيك سيرت مردم ايدى
وشهرك طشره سنده تاتار عسكرى صواش ارسلانلرى كبى ايدى يعنى شهر خلقى مظلوم
وعاجز وزبون ايدى عسكر كفرۀ تاتار ظالم وقاهر ودون ايدى حاصلى شهر خلقى بر فرشته وانلرك
هر برى برد پرامز ايشده درون وبيرونى پادشاه عسكرينك هر برينه على حدة صرف ايدوب
ظاهرلرى جنك جو وباطنلرى نيك خو معنالرينى قصد ايدنلرك دماغنه شرابات فارسيدن — رد ابن سيدعلى وسرورى وكافى
برقطره طملامامش ايمش (چو باز آمدن كشور آسوده ديدم * پلنكان رها كرده خوى پلنكى)
(باز بونده كرو معناسنه در (كشور كاف عربينك كسريله اقليم معناسنه در (آسوده الف ممدوده
وسين مضموميله ماضيدن قسمدر دكلنمش ديمكدر راحت معناسنه (پلنكان پلنك باى عجمينك ولامك
فتحيله قپلان ديدكلرى يرتجى حيواندر (رها كرده بنه ماضيدن قسمدر صالى ويرمش (يعنى ترك
ايلمش ديمكدر (خوى پلنكى اضافتى بيانيه در (وياحرف مصدر (محصول بيت) چونكه اقليم
غربتدن كرو شيرازه كلدم مملكت شيرازى آسوده حال ومرفه البال كوردم پلنكلر پلنكلك خلق وخويني
ترك ايلمش (زيرا مرور ايامله اولاد هلاكو اسلامه كلدى واعيان واركانى هپ مسلمان اولديلر
حتى تبريز يانده مراغه نام قصبه ده نصير طوسى يه رصد كواكب ايلمكه امر بيوردى وبو واسطه ايله
آنى كندى يه وزير ايلدى وبالجمله انلردن ايو پادشاهلر ظهور ايلدى حتى سلمانك ممدوحى اولان
سلاطين الخانيه انلردندر وبوكون سمرقند پادشاهى عبد الله خان انلردندر وكفه خانلرى
انلردندر امدى خوى پلنكى يى ترك ايلمش ديمكدن غرض اول حالت كفرده ايلدكلرى ظلم وتعدى يى
ترك ايلشلر ديمكدر بو تقرير معلوم اولدقدنصكره جمهور بلكه عموم شراح ايلدكلرى عندبانه
التفات اولنمسونكه يقين افاده ايلمز (چنان بود در عهد اول كه ديدم * جهان پر ز آشوب وتشويش — رد ابن سيدعلى وسرورى ولامعى وشمعى وكافى
وتنكى) عهد بونده زمان معناسنه در (اوله اضافتى بيانيه (كه حرف بيان (ديدم مصراع ثانى يه
مرهوندر (آشوب بونده فتنه وقريشقلق معناسنه در (تشويش تفعيل بابندن مصدردر قريشقلق
ديمكدر آشوبه عطف تفسيرى واقعدر (تنك بونده طار معناسنه در (ياحرف مصدر طارلق
ديمكدر يعنى اول زمانده اولان مصيبت وبلادن تعبيردر (محصول بيت) مصراع ثانى اولى
بيان ايدوب دير اول زمان اواده كه كوردم انجلاين ايدى جهان يعنى جهان طوپطلو فتنه
وآشوب وبلا ومصيبت ايدى (چنين شد در ايام سلطان عادل * اتابك ابو بكر سعد بن زنكى)
ايامك سلطانه اضافتى لاميه در ادنى ملابسه ايله (وعادله بيانيه در (اتابك كاف عربيله لقب
(وابو بكر كنيت (سعددن ابن لفظى محذوفدر (زيرا لسانلرنده ابن لفظنى حذف ايلمك جاربدر
(محصول بيت) اول جهانك حالى ديديكم كبى ايدى اما سلطان عادلك زماننده جهان زياده
خوب اولدى كه اول سلطان عادل اتابك ابو بكر ابن سعد ابن زنكى در (قطعه) اقليم پارس راغم
از آسيب دهر نيست * تا بر سرش بود چو توئى سايۀ خدا) اقليمدن بونده مملكت مراددر پارسه
اضافت لاميه (ورا حرف صله (وياحرف تخصيص (آسيب لغتده يان باشى كلمكدر اما بونك كبى
يرلرده فتنه وآشوبدن عبارتدر دهره اضافتى لاميه در مجازا (نى ادات نفيدر وسين وتا ادات

خبر (نيست نه است تقديرنده دردبين اصابت ايلامش (تا ادات توقيتدر مادام معناسنه (بر سرش — رد لامعى
شين ضمير اقليمه راجعدر (بودباك ضمى وواوك فتحيله فعل مضارع مفرد غائب تابله موقت اوله
ديمكدر (تو يى ياء اول نفس كلمه در وثانى حرف وحدت بر سنك كبى ديمكدر (سايۀ خدا لاميه در
ظل الله معناسنه (محصول بيت) پارس اقليمنه غم يوق ويا پارس اقليمنك غمى يوق دهرك
فتنه سندن يعنى روزكارك آلام وشدايدندن مادامكه انك باشى اوزرنده يعنى اوزرنده بر سنك كبى سايۀ
خدا اوله يعنى مادامكه اقليم پارسك سنك كبى حاكم عادلى اوله آسيب وآشوب روزكاردن غم كورمز
وغصه چكمز معلوم اوله كه چوتو يى نسخه سنى چو تواى نسخه سى اوزره ترجيح ايلدك فتأمل (اى — رد ابن سيدعلى
كسر همزه ايله حرف ندادر كاه اولور كه همزه مفتوح اوقنور ديين عندى سو يلمش زيرا همزۀ
ندانى مفتوح اوقق عربيده در چو تو يى ده بر يا ياز وب واوى مكسور اوقق كرك ياى وحدت
اجليچون ديين فارسى يى استاددن كورممش ايمش (امروز كس نشان ندهد در بسيط خاك — رد ابن سيدعلى
* مانند آستان درت مأمن رضا) امروز معلوم اوله كه روزه وشبه وساله اسم اشارت قريب يعنى
اين لفظى داخل اولسه كسر همزه يه دلالت ايلاين ياحذف اولنوب نون ميمه ابدال اولنور (پس
امروز بوكون ديمكدر (كس مبتدأ كيمسه ديمكدر (ندهد فعل نفى استقبال مفرد غائب فاعلى تحتنده
كسه راجع ضميردر جملۀ فعليه خبر مبتدادر (ونشان ندهدك مقدم مفعولى يعنى اولى (وامروز ظرف
زمانى (ودر بسيط خاك ظرف مكانى بونده بسيط خاكدن مراد يريوزيدر روى زمين معناسنه
اضافت لاميه در (مانند بكدش ديمكدر مشابه معناسنه (آستانه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه
اضافتى قبيلندندر وآستانك دره ودرك تايه لاميه لردر مانند ندهدك مفعول ثانيسيدر (ومأمن رضا — يكدش بكزر معناسنه اسكى توركجه در (اسعد)
بوندن بدل واضافت لاميه در (محصول بيت) يريوزنده بوكون كيمسه نشان ويرمزسنك قپوك
ايشكنه بكزر رضا ايله امين اولاجق ير يعنى رضاى قلب وصفاى خاطر له يكنمكه مقام مأمن وجاى
امين سنك قپوك اشكيدر انجق اكا بكزر يردخى يوقدر حضرت شيخ پادشاهى اطرا طريقيله مدح
ايلمش منه سنده درت تاسى كبى ضميرك اصلى ات درهمزه ايله ديين همزۀ مجتلبه اولديغنى بلمزيمش — رد سرورى
(بر تست پاس خاطر بيچارگان وشكر * بر ما وبر خداى جهان آفرين جزا) بر تست بر حرف
استعلا (تست تو ايله سين وتادن مركبدر سنك اوزريكه يعنى سنك اوزريكه لازم وواجبدر
مقدم خبردر (وپاس مؤخر مبتدا پاسيدندن حفظ وصيانت معناسنه خاطره اضافتى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وبيچارگانه اضافت لاميه در (واو حرف عطف وشكر مصراع
ثانى يه مرهون مبتدا (بر ما خبرى وسين وتا مقدر در شكرى بونده تعميم ايلك قابلدر يعنى خدايه
وپادشاهه (واو حرف عطف بر خداى مقدم خبردر (وجزا مؤخر مبتدا (جهان آفرينه
اضافتى بيانيه در جهان آفرين وصف تركيبيدر آفريدندن جهان يراديجى ديمكدر خلاق عالم
معناسنه (جزا بونده ثواب وعوض معناسنه در (محصول بيت) پادشاهه خطاب ايدوب بيوردر
سنك اوزريكه بيچاره لرك خاطرين رعايت وصيانت ايلك لازمدر وبو رعايت وصيانتك ايچون
سكا شكر ايلك بزم اوزريمزه واجبدر وياسنك كبى بر عادل پادشاهى بزه حاكم ايلد كيچون خدايه
شكر بزم اوستمزه لازمدر دخى خلاق عالمه لايق وسزاواردر سنك فقرا وبيچاره لره ايلديكك
رفق وعدالتك ايچون ثواب وعوض ويرمك حاصلى هم بزه عدالت وفقراو بيچاره لره مرحمتك
ايچون سكا وخدايه شكر لازم وخداى جهان آفرينه اجر جزيل وثواب جزيل ويرمك لايقدر
بونده شكرى خدايه قصر ايلين تقصير ايلمش وخداى لفظنك جهان آفرينه اضافتنى تجويز ايلين — رد شمعى
غريب ملاحظه يه مالك ايمش (يارب ز باد فتنه نكه دار خاك پارس * چند انكه خاك رابود وباد را — رد كافى
بقا) يارب تخفيف ايله ضرورت وزن ايچون (باد فتنه اضافت بيانيه (نكه دار حفظ ايله ديمكدر

(خاك پارس لامیه ومفعولنكه داردر پارس با، عجمیله وفا ایله لغتده مملكت شیرازه دیرلر (چندان
اولقدر دیمكدر (كه حرف بیان (خاك معروف (ورا ادات تخصیص بونده بادن مراد هوادر
یعنی كرۀ هوا خاك كه معطوفدر تقدیری خاك را و باد را بقا بود بقا بودك فاعلیدر (محصول بیت) یا الله
پارس زابنی فتنه یلندن یعنی فتنه دن حفظ وصیانت ایله او لقدر كه كرۀ خاك وهوانك بقاسی اوله
(یعنی كرۀ خاك وهوا ثابت و پایدار اولدقجه حاصلی قیامته دك مصراع ثانینك معناسی اولقدر كه
تپراغه ویله بقا اوله دیین واول زمانه دكین كه خاك و باده بقا اوله دیین ومادامكه خاك و باد باقی اوله — رد لامعی وشمعی وكافی
دیین حق ادا ایده ممشلر فتأمل (سبب تألیف كتاب) یكشب تأمل ایام كذشته می كردم و بر عمر تلف
كرده تأسف می خوردم وسنك سراچۀ دل را بالماس آب دیده می سفتم واین بیتها مناسب حال خود
می كفتم) بودرت فقره بری برینه معطوف اولمغله متصل یازلدی اسلوب وصله داخل اولدیغیچون
تأمل (ایام اضافتی مصدرك مفعولنه در (كذشته ماضیدن قسمدر كچمش دیمكدر كذشته به
اضافت بیانیه در (می كردم می حكایت حال ماضیدر ایلردم دیمكدر (واو حرف عطف (بر صله در
باكبی (عمر تلف كرده تقدیری عمر تلف كردۀ خود (عمرك تلف كرده یه اضافتی بیانیه در
(كرده ماضیدن قسمدر لغتده ایلمش دیمكدر اما بونده ایلدیكم معناسنه در (تأسف تفعل بابندن
مصدر در شدت حزنه یعنی غمه دیرلر ثلاثیسی اسف در همزه نك و سینك فتحه لریله می
خوردمك مقدم مفعول صریحیدر (و بر عمر غیر صریحیدر (می حكایت حال ماضیدر (خوردم
خاسنی روم ضمه ایله اوقق كرك كه فقرۀ اولینك قافیه سنه مطابق اوله (بعضیلر بونك كبی یرلرده
كرده یی كاف عجمیله اوقودیلر كردیدن دن مخفف (یعنی شده معناسنه صیرورت ایچون وحضرت
مولانا جامینك دریای ابراره نظیره لجة الاسرار وسبحة الاحرار نام قصیده سندن بر بیتیله استشهاد
ایلدی (بیت) هر كجا بینی در كنجی و بر در حلقۀ * حلقه مار حلقه كرده در دهان اژدرست)
(حلقه كردیده معناسنه لكن مدعاده دسندده ده نظر وار (زیرا بعض نسخه لرده كرده یرنده
كشته واقعدر (و كرده كاف عجمیله اولسه لابد بو اسلوب اوزره تخفیف بعضی الفاظده واقع
اولوردی فتأمل (سنك سراچه سنك معروف وسراچه تصغیر سرادر كه سرایدن مخففدر یایله او
دیمكدر عربجه دار دیرلر دله اضافتی بیانیه در وسنكك اضافتی لامیه در مجازا (ورا ادات مفعول
(بالماس آب دیده با حرف استعانت (والماس بر ذو قیمت جوهر در كه جمیع صرب جواهری انكله
دلرلر نته كه حضرت شیخك كلامی بو معنایه اشارت ایدر كه سنك سراچۀ دلی آنكله دلر آبه اضافتی
مشبه بهك مشبهه اضافتیدر حاصلی بیانیه در (ودیده یه اضافت لامیه در (می سفتم می حكایت حال
ماضی افاده ایدر نته كه مكرر تنبیه اولنمشدر (سفتم فعل ماضی نفس متكلم وحده دلر دم دیمكدر دلدم
دیمك دكل (واو حرف عطف این اسم اشارتدر بیتلره (بیتها ها ادات جمعدر (مناسب اسم — رد لامعی
فاعلدر مفاعله بابندن حاله اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخوده اضافت لامیه در
(خود بونده كندی معناسنه در (میكفتم بنه حكایت حال ماضی متكلم وحده سویلردم دیمكدر
مقول قول این بیتهادر ومناسب حال خود حالدر مقولدن (محصول فقرۀ اربعه) بركیجه
كچمش ایامی فكر وملاحظه ایلردم (دخی تلف وضایع ایلدیكم عمره غصه یردم دخی كوكل
خانه سنك طاشنی الماس كبی آب چشممله دلردم یعنی ضایع بر تلف ایلدیكم عمرمه نادم اولوب
شویله اغلردم كه قره طاش كبی پك كوكلمه رقت كلوب متأثر اولوردی وبو كلجك بیتلری
كندی حاله مناسب وموافق سویلردم (فقرۀ آخره نك معناسنی دخی بو كندی حالمه مناسب
اولان بیتلری ایدر ایدم دیین اسم اشارتی محلنده صرف ایلامش بو وجهله دخی معنایی تقریر ایدوب
دیركه دخی بو بیتلری كندی حالمه مناسب ایدر ایدم بو تقدیر اوزره بیتها لفظی مناسب لفظنه — رد شمعی

مضاف اولمز دیمش (پس بو قیددن معلوم اولدی كه اولكی تقریرنده بیتها لفظی مناسب — رد شمعی
لفظنه مضاف ایدرمش اكر بویله ایسه یرامز ایدرمش (مثنوی) هر دم از عمر میرود نفسی
چونكه می كنم نماند بسی) دم بونده ساعت و وقت معناسنه (نفسی ده یا حرف وحدتدر
(چون واو رسمیله ادات تعلیلدر چونكه معناسنه ادات شرطدر دیین اصابت ایلامش — رد كافی
(نكه می كنم فعل حال متكلم وحده در نظر ایدم معناسنه (نماند فعل نفی مفرد غائب
قالمادی دیمكدر جد مطلقدر دیین جد مطلقك معناسنی بلمزیمش (بسی یایله وبسا الفله — رد شمعی
وبس وبسار برمعنایه در چوق دیمكدر بسی بسانك اماله سیدر دینلر عندی سویلمشلر وبسیده — رد ابن سید علی ولامعی وسروری
یا حرف نسبتدر یكی ده كبی دیین دخی عندی سویلمش (نته كه موارد استعمالاتی تتبع ایدنه
معلومدر (محصول بیت) هر آن وهر زمان عمرمدن برنفس كیدر یعنی ساعت بساعت عمرم — رد دقایق الحقائق
اكسلوب آزلمده در چونكه بقیۀ عمرمه نظر ایدم كوروردم چوق قالمدی یعنی عمرك چوغی
كیدوب آزی قالمش كوروردم بعضی نسخه ده می كنم برینه می كنی واقعدر لكن بو نسخه اولی
واحرادر فتأمل (بونده چونی واو اصله ایله اعتبار ایدوب كیف معناسنه اولمسنی تجویز ایدنلر
زبونلریمش (ای كه پنجاه رفت ودر خوابی * مكر این پنج روز دریابی) ای حرف ندا ومنادی محذوفدر — رد لامعی وشمعی
تقدیری ای آنكه در (كه حرف رابط صفت (پنجاه اللی دیمكدر اسماء اعداددندر (واو حرف عطف
(ویا حرف حال (ودر حرف ظرف (خواب واو رسمیله اویقویه ودوشه دیرلر بونده غفلتدن
كنایه در (ویا ضمیر خطابدر (مكر بونك كبی یرلرده تمنی معناسنه در بولیكه دیمكدر (پنج اسم عدد
بش دیمكدر (روز بونده ظرف زمانیه دندر ادات ظرف مقدردر تقدیری این پنج روزدر (در یابی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دریابیدن دن دریافتدن دكل (محصول بیت) ای اول كیمسه كه — رد لامعی وشمعی وكافی
عمركدن اللی یاش كندی دخی سن خواب غفلتده سین (مكر بو بش كونده آخرتكه لازم اولان
اسبابی تدارك ایلیه سین یعنی عمرك چوغی كیدوب ازی قالدی حال بوكه سن خواب غفلتدن
متنبه اولمزسین ایمدی آكاه اول اوله كه باقی قلان برایكی كونده تلاقی وتدارك مافات ایلیه سین
(حاصلی جوانلقده زاد آخرتی تحصیل ایده مدك (پس سعی جهد ایله باشدكه پیرلكده
برحالت ایلیه سین دیمكدر (مكر ادات استثنادر الا معناسنه دیین معنی ویردیكی محلده مكر لفظنی — رد لامعی
ذكر ایلمش الا لفظنی ذكر ایلامش كه معلوم اولیدی الانجه یاقشیر (مصراع ثانینك معناسنی
الا بو بش كون كه دخی كتمدی ایریشه سین واكلیه سین یعنی حال نجه ایدوكنی اكلیوب اكا كوره
تدارك ایده سین دیین بیتك مردانه واصل اولمامش بوندنصكره بو وجهله دخی معنی ویرمشكه — رد شمعی
مكر بو بش كون كه كچمدی ایریشوب اكلر مبسین وبو معنالری ترزیق تأویلاتله تأویل
ایلمش كه باقل دوشنده كورسه بیك كره استعاذه ایدر بردخی دوشمده كورمیه یم دیو (معلوم
اوله كه بو بیت حضرت شیخك بر قصیده سنك مطلعیدر كه ابن سید علی ولامعی شرحلرنده تمامنی
ایراد ایلمشلر وپنجاه دن مراد عمرك اكثری وپنجدن اقلی در (خجل آنكس كه رفت وكار نساخت
كوس رحلت زدند وبار نساخت) خجل خانك فتحی وجیمك كسریله صفت مشبهه در علم
بابندن مصدری خجل كلور خانك جیمك فتحه لریله اوتانمقدن حاصل اولان حیرته ودهشته دیرلر
پس بونده خجلك معناسی اوتنمقدن متحیر ومدهوش دیمكدر (كه حرف رابط صفت (نساخت
فعل نفی ماضی مفرد غائب لغتده یاپدی دیمكدر اما استعمالده دوزوب قوشمادی یعنی حاصل ایلمدی
(كوس آلت لهودن بر قسمدر كه طبل بازشكلنده اولور (اما بیوك اولور شویله كه یرده اولدقده ایاغ
اوزره طوررق كن چالارلر پادشاهه مخصوص سازدر امابزم پادشاهلرمزدن غیری سلاطینك خالری بله
استعمال ایدرلر واول زمانده بر عسكر ویا قافله كوچه جك وقتده چالارلر ایمش وبرزمان بوك

برینه قافله کوچمك وقتده جرس چلرلر ایمش (اما آل عثمان دورنده بونك كبی یرلرده بوری چلرلر (رحلته
اضافتی لامیه در (رحلت رانك كسری وحاء مهمله نك سكونیله ولامك فتحیله ارتحال معناسنه در
یعنی كوچمك (زدند فعل ماضی جمع غائبدر فاعلی كوسی چالان كیمسه لردر (واو حرف عطف ویا حرف
حال (بار بونده یوك معناسنه عربجه حمل دیرلر حاء مهمله نك كسری ومیمك سكونیله حانك فتحی
ومیمك سكونیله دكل (محصول بیت) مصراع اول اخباره وانشایه محتملدر یعنی شرمنده — رد ابن سید علی
ومتحیر ومدهوشدر یاخود شرمنده ومدهوش اولسون دیمكدر اول كیمسه كه دنیادن كندی وایشنی
دوزمدی یعنی دنیاده عمل خیر ایلمكسزین آخرته واردی (حاصلی دنیا مزرعه سنده دانهٔ خیرات
اكیوب كندی كوس رحلتی وارتحالی چالدیلر ویوكنی ویاپنی دوزمدی یعنی اجل كوسنی
چالدیلر حال بوكه اول تهیئهٔ اسباب آخرته مباشر اولمدی (حاصلی زاد آخرتی تدارك ایلمكسزین
كل دیدیلر پس بویله كیمسه شرمنده اولسون (خواب نوشین بامداد رحیل * باز دارد پیاده
راز سبیل) نوش باله وهر طاتلویه دیرلر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأكید نسبت
اصل لغتده بویله در (اما شمدی طاتلی معناسنده مستعملدر شیرین كبی (بامداد وبام ایرته
معناسنه در (رحیل اسمدر یعنی كوچمه نك اسمیدر (خواب نوشین بیانیه ومابعدنده اضافتلر
لامیه لرده (باز دارد داریدن دن فعل مضارع مفرد غائبدر داشتن دن دكل بحسب الاستعمال — رد لامعی
مانع اولور دیمكدر كرو طوتر دیمك دكل (پیاده پیاغه دیرلر عربیده راجل دیمكدر (را ادات — رد شمعی ولامعی
مفعولدر (سبیل یوله دیرلر (محصول بیت) ارتحال صباحنك یعنی كوچ ایرته سنك طاتلو
اویقوسی پیاده یی یولدن مانعدر یعنی یوله كتمه دن آلیقور (حاصلی اذائذ دنیویه یه توغل
وتهالك زاد راه آخرته اشتغاله مانع واسبابنه مباشرتن معوقدر (هر كه آمد عمارتی نو ساخت * رفت
ومنزل بدیكری پرداخت) عمارت عینك كسریله اصلنده مصدر در نصر بابندن برنسنه یی
معمور ایلمك صكره بناده استعمال ایلدیلر (ویا حرف وحدت بعض نسخه ده یاسز اضافتله
واقعدر یعنی نو (زیرا نونك فتحی وواو اصلیه ایله یكی دیمكدر عربجه جدید دیرلر (ساخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوزدی ویاپدی معناسنه بعض نسخه ده رفتدن صكره واو یازمز
(منزل پرداختك مفعول صریحیدر (وبدیكر غیر صریحی (با حرف صله (دیكر یایله غیری
معناسنه در (ویا حرف وحدت (پرداخت لفظ مشتركدر تمام ایلمكله بوشالتمق یعنی
تخلیه بیننده بونده غیریه یاپدی وتمام ایلدی دیمكدر (محصول بیت) هر كیمسه كه دنیایه
كلدی بریكی بنا یاپدی وبر جدید عمارت پیدا ایلدی اول بانی آخرته نقل ایدوب یاپدیغی
عمارتی غیریه یاپدی یعنی غیری ایچون یاپمش اولدی زیرا لابد برینه بر كیمسه كلسه كرك
(پس كویا كه حقیقتده اول كلنه یاپمش ایمش (معلوم اولا كه تمام عالمك بانیلری بو سوزك
ماصدقیدر زیرا هیچ بر كیمسه یاپدوغنده باقی قالماز بلكه اول كیدوب برینه بر غیری كیمسه
كلسه كرك پس كویا كه انكیچون یاپمش اولور بعض شارحلر پرداختی تسلیم ایلمك واصمارلمق
معناسنه اخذ ایلمش لكن بو لغتك معنالری سابقا مذكور اولاندر بوذكر ایلدیكی دكل — رد كافی
(وان دكر پخت همچنین هوسی * واین عمارت بسر نبرد كسی) وان دیكر پیوردیغی
سابقا دیكری پیوردوغیدر (پخت فعل ماضی مفرد غائبدر (هم ادات تأكید (چنین بونجلین
دیمكدر یعنی عمارت بنا ایلمكه اشارتدر (واین عمارت مراد دنیادر نبردك مقدم مفعول صریحیدر (وبسر
غیر صریحی (وبای بسر حرف صله (نبرد فعل نفی ماضی مفرد غائب ایلتمدی دیمكدر فاعلی كسی در
یای وحدتله (وجائزدر كه این عمارت مبتدا اوله ونبرد خبری وكسی نبردك مفعول صریحی وبسر
اولكی كبی غیر صریحی (محصول بیت) اولكی بانینك عمارتنه كلن ده انك كبی هوس بشوردی

یعنی اوله مقتضای طبعی اوزره بعضی برینه بنا الحاق (حاصلی بعضی یرینی یاپدی
وبعضی یرینی یقدی (نتكه عالمده مشاهددر (اما بو عمارتی هیچ بر كیمسه نهایته وپایانه ایلتمدی
(یعنی هیچ كیمسه دنیاده باقی وخالد قالمدی ویا بو عمارت دنیا كیمسه یی نهایته ایلتمدی یعنی اولدرمیوب
مؤبد وباقی قومدی (حاصلی هر كسی فنایه ویردی (حقیقتده فاعل مطلق خدادر (جهانه
وزمانه وغیریه اسناد مجازیدر بیتك معناسنی اولكی تقریره قصر ایلین تقصیر ایلمش — رد سروری وشمعی
(یار ناپایدار دوست مدار * دوستی را نشاید این غدار) یار یولداش دیمكدر (ناپایدار بونك كبی
یرلرده توصیف نفی افاده ایدر (پایدار وصف تركیبیدر داریدندن بحسب لغت ایاق طوتیجی دیمكدر
اما استعمالده ثابت قدم معناسنه كلور (دوست معروف (مدار فعل نهی مفرد مخاطب (یار مفعول
اولی (ودوست ثانیسی (ناپایداره اضافت بیانیه در دوستی یا حرف مصدر را ادات مفعول نشاید فعل
نفی استقبال مفرد غائب شایدندن (شایستن دن دكل این غدار مؤخر مبتدا ونشاید مقدم خبر — رد ابن سید علی ولامعی وسروری
ودوستی را مفعول نشاید درعذار مبالغه ایله تارك وفایه دیرلر (محصول بیت) حضرت شیخ خطاب
عام طریقیله بیورر ثابت وباقی اولمیان یاری دوست دوتمه یعنی اكلنوب طور میان نسنه یی سومه
حاصلی فانی یه میل ومحبت ایلمه مقصود بودر كه دنیا بی قرار وبی ثباتدر اكا ومزخرفاتنه كوكل
بغلیوب تعشق ایلمه مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا بو دنیا غداری دوستلغه لایق دكل برمحتاله در كه
كیمسه نك عقدنكاحنده قرار ایلمیوب تازه تازه كویه كولر اولدیرر (نیك وبد چون همی بباید مرد *
خنك آن كس كه كوی نیكی برد) نیك ایو دیمكدر (وبد یارامز (چون ادات تعلیل (همی
ادات تأكید (بباید فعل مستقبل مفرد غائب كرك دیمكدر (مرد مردن معناسنه در زیرا ماضی
مضارعه مقارن اولسه مصدر معناسنه در نتكه سابقا بیان اولندی ایدی (پس بباید مرد
اولمسر دیمكدر (باید بایدندن مشتقدر بایستندن دكل بعضیلر ظن ایلدیكی كبی (خنك خانك — رد لامعی وكافی
ونونك ضمی وكاف عربیله لفظ مشتركدر صوقله مبارك معناسی بیننده (آب خنك وهوای
خنك دیرلر صوق صو وصوق هوا دیمكدر بونده بختلو وسعادتلو معناسنه در عربیده طوبی
دیرلر (كه حرف رابط صفت (كوی طوپدر كه عربجه كوره دیرلر (نیكی یا حرف مصدر
(برد بونده فعل ماضی مفرد غائب دراپلندی دیمكدر كوی نیكی بیانیه در (محصول بیت) چونكه
انسانك نیك بختی وبدبختی اولمسردر (یعنی دنیاده هیچ كیمسه باقی قالمیوب اولوب كیدیسردر
دولتلو سعادتلو اول كیمسه در كه ایلك طوپنی دنیا میداندن ایلتدی (یعنی دنیادن آخرته خیرات
وحسناتله. كندی بونك اصلی بودر كه بر طوپی بر میدانك اورتاسنه قورلر ومیدانه حدود تعیین
ایدرلر وبرقاج اوزون چوكانلی آتلی بو طوپی چلرلر بر كیمسه كه بو طوپی تعیین اولنان حدوددن
اخراج ایدرسه دولت انكدر كه سائرینه غالب اولور اعدی بونده كوی نیكیدن مراد خیرات
وحسناتدر بونده بعض شارحین فارسیده مصدرك انواعنی بیان صددنده اولمش بری كندی
صیغه سی اوزره كلندر دیمش (آمدن ورفتن كبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره در كه اكا مصدر
مرخم دیرلر كه ایكی قسمدر بری بو كه واو عاطفه ایله استعمال اولنور (كفت وشنفت كبی (كفتن
وشنفتن معناسنه در نتكه دیوان حافظده واقع اولمشدر (بیت) سخن عشق نه آنست كه آید بزبان
ساقیا میده وكوتاه كن این كفت وشنفت) (بویله دیمش اما خطا ایلمش (زیرا بونلر مصدر دكللردر — رد شمعی
اسملردر دیمه وایشتمه معناسنه بری دخی بو كه واو عاطفه ایله استعمال اولنمز (آمد شد
كبی كه آمدن شدن معناسنه در نتكه جامینك یوسف وزلیخاسنده واقع اولمشدر (بیت) بزندان
تا مهش خلوت نشین بود * شد آمد سوی زندانش چنین بود * بونده ده خطا ایلمش (زیرا بونلرده — رد شمعی
اسمدر كتمه كلمه معناسنه مصدر دكلدر (اوچنجی وجه امر حاضر صیغه سی اوزره استعمال اولنور

نك ودوكبی تكیدن ودویدن معناسنه تتكه دیوان شاهیده واقع اولمش (بیت) عمری براه عشق

رد شمعی

زسرساختم قدم * بارا زروی انك ودوه‌یكندمرا) بونده ده خطا ایلمش (زیراتك ودویادیوپرمه

معناسنه اسملردرمصدر دكللر (برك عیش بكورخویش فرست * كس نیاردزپس زپیش فرست)

(برك بانك فتحی ورانك سكونی وكاف عجمیله اسباب ویراق معناسنه در یول وسفر

براغی كبی اغاج یپراغنه ده دیرلر (عیش عینك فتحیله دیرلكدر حیات معناسنه و یاحرف

تنكیر (بكور باحرف صله كور كاف عجمینك ضمیله بونده قبرمعناسنه‌در (خویش

واورسمی وروم كسری ایله بونده كندی معناسنه‌در (كورك خویشه اضافتیده وعدم اضافتیده

رد لامعی وسروری

جائزدر (فرست فعل امر مفرد مخاطبدر فرستید ندن فرستادن دن دكل كوندر دیمكدر ارسال ایله

رد لامعی وسروری

معناسنه (نیارد فعل نفی مستقبل (آریدندن كه مخففدر آوریدن دن آوردندن دكل كتورمز دیمكدر

(زپس زای مفرده ازدن مخففدر (پیش بونده اوك وایلرو معناسنه در عربیده قدام كبی

مشهور سوز درنه ویرسك الكله اول یله كیدرسنكله

بعض نسخه ده توپس واقعدر (محصول بیت) حیات ایسی یراغنی قبریكه كوندر (یعنی

آخرتكه لازم اولان خیرات وحسنات واعمال صالحه ایلرو كوندر (حاصلی كندی الكله ارسال ایله

مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا كیمسه سندن صكره كتورمز سن ایلریدن كوندر (یعنی

سن صاغلغكده اخرتك فاز زیرا سندن صكره اقارب ورثه سنی قایرمز (عمر برفست آفتاب تموز *

اندكی ماندوخواجه غره هنوز) عمر عینك ضمی ومیمك سكونیله در بونده یاش معناسنه عینك ومیمك

ضمی ایله ده لغتدر (قسمده عینك فتحیله مستعملدر مصدرده بویله كلور عمر یعمردن (یعنی عمر باینندن

یشامق معناسنه (عمر مبتدا و برف خبری تقدیری عمر چون برفست درمبالغه قصدیله ادات

تشبیه ترك اولندی برف قاردر عربجه ثلج دیرلر (واوحرف عطف و یاحرف حال (آفتاب

كنش دیر (تموزه اضافتی لامیه‌دراداملابسه ایله (تموز تانك فتحی ومیم مضمومك تشدیدی وتخفیفیله

یای آیلرینك اورته آینه دیرلر نتكه بو بیتك تزیندن اكلنور (بیت) آذرونیسان ایارست وحزیران

وتموز * آب وایلول ودوتشرین ودوكانون وشباط) (آفتاب تموز مصراع ثانی یه مرهون مبتدا

(اندك از دیمكدر (ویاحرف تنكیر (ماندك نونك سكونیله لازمله متعدی

بینده مشتركدر قالدی وقودی دیمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آفتابه راجعدر

جملهٔ فعلیه خبر آفتابدر (واوحرف حال (خواجه خاده روم ضمله وواو رسمیله بونك كبی یرلرده

تعظیمی واجب اولان عزیزلره ووزرایه دیرلر (خواجه مبتدا (وغره غینك كسری ورای مشددله

اسمدر غفلت معناسنه خبر مبتدا در (عجم غینی مفتوح اوقورمیدانك میمی مفتوح اوقودوغی كبی

هنوز الآن دیمكدر (محصول بیت) عمر انسان وحیوان قاردر (یعنی تیز كچمده قاركبی در

تیزاریمه ده وتموز آینك كنشی برف عمردن ازاجق قودی حال بوكه خواجه دخی غافلدر یعنی

آفتاب تموز قاری نیجه كه تیز اریدرسه مرور ایام وازمنه عمری انجلین ازلدر واكسلدر حال بوكه

عمر صاحبی دخی خواب غفلتده عمرك كچمه سندن خبری یوق (حاصلی عمری تیز كچمه ده

قاره تشبیه ایلمش تیز اریمه ده (بونده آفتابه برظرف تقدیر ایدوب در آفتاب تموز دیو ومامد فعلنی

ردابن سیدعلی ولامعی

لازم معناسنه الوب ازقالدی دینلر یتك سرنه هیچ واقف اولمامشلر (وحاشیهٔ كتابنده ماندبونده

وسروری وشمعی

نهاد معناسنه‌دیین نه ماندی باورمش ونه نهادی (ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پر

ردشمعی

نیاوری دستار) ای حرف ندا منادی محذوف (تقدیری ای مرد تهی دست (تهی بوش دیمكدر

خالی معناسنه (دستله وصف تركیبیدر الی بوش دیمكدر صفر الید معناسنه فقر ویوقلقدن كنایه‌در

(رفته ماضیدن قسمدر كتمش دیمكدر (تهی دستك رفته یه عدم اضافتی واضافتی جائزدر

(درحرف صله در یا معناسنه (بازار معروف (ترسم فعل مضارع متكلم وحده وتاضمیر مرفوع معناسنه

قورقرم سن دیمكدر (پرباء عجمینك ضمیله طولو دیمكدر عربجه ملاٌن دیرلر اماباء عربیله براولمقده وار

نیاوری تأكید ایدر وبوتقدیرجه دستاردن مراد دلبند اولور تأمل (نیاوری فعل نفی استقبال

مفرد مخاطب كتورمزسین دیمكدر (دستار بونده دستمال معناسنه در (نیاورینك مفعول اولی

(وپرمفعول ثانیسی (محصول بیت) ای بازاره الی بوش كتمش كیمسه قورقارم كه دستمالكی طولو

كتورمزسین (یعنی ای صفرالید بازاره كیدن فقیر قورقرم سن بوش كیدوب بوش كله‌سین (زیرا

بازار اهلی كیمسه‌یه رایكان نسنه ویرمز (حاصلی ای آخرت بازارینه خیرات وحسناتسز واعمال

صالحاتسز واران كیمسه قورقرم كه جنت نعمتلرندن محروم اولاسین (قورقرم دیدیكی انكیچوندر كه

بوخصوصده كیمسه‌نك حقنده جزم یوقدر (زیرا اعمال موجب جنت دكلدر (بلكه مشیئة اللهه

منوطدر (هر كه مزروع خود بخورد ن بخوید * وقت خرمنش خوشه باید چید) هر كه

تقدیری هر كس كه ایدی ضرورت وزن ایچون كس حذف اولندی (مزروع اسم مفعولدر زرع

یزرغ دن یعنی فتح بابندن اكلمش دیمكدر (اما بونده اكن مراد در خوده اضافتی لامیه در

(بخورد باحرف تأكید وخورد فعل ماضی مفرد غائب یدی دیمكدر (بخوید باحرف

مصاحبت (وخوید واو رسمیله خویش وزنی اوزرینه فصیل كه تركجه اكاحصیل دیرلر (یعنی

تازه ایكن بچوب حیوانه یدردكاری اربه (وقت خرمن اضافتی لامیه در ویاقی معناسنه در

(نون ضرورت وزن ایچون ساكن اوقمق كرك ضرورت قافیه ایچون دیین بكلش

رد شمعی

سویامش (شین ضمیر مذكور كسه راجعدر (خوشه بونده بشاقدر یعنی بغدای وغیرینك

بشاغی كه عربجه سنبله دیرلر بایدك مقدم مفعولیدر (چید جیم عجمینك كسریله فعل ماضی در

مصدر معناسنه (زیرا مضارعه مقارندر دیوشرمك كرك دیمكدر (محصول بیت)

هر كیمسه كه كندینك اكینی چكله یدی یعنی فصیل ایكن یدی اول كیمسه خرمن زماننده

باشق دیو شرمك كرك حاصلی هر كیمسه كه جوانلق عالمنده خیرات وحسناته واعمال

صالحه یه عمرنی صرف ایلیوب لهو ولعبله تضییع اوقات ایلدی پیرلك زماننده‌باری قادر اولدیغی

مرتبه آخرت یولنه سعی ایلك كرك تاكه (مالا یدرك كله لا یترك كله) ایله عامل اولش اوله (پند

سعدی بكوش جان بشنوره چنینست مرد باش برو) بو بیت قدیم نسخه لرده بولنمدی لكن شارحلر

یازدیغیچون یازلدی (پندیای عجمینك فتحی وسكون نونله وعظ ونصیحت معناسنه‌در (سعدی یه

اضافتی لامیه‌در (باحرف مصاحبت (وكوش كاف عجمینك ضمیله قولغه دیرلر كه عربجه اذن وسامعه

رد لامعی

دیرلر (جانه اضافت بیانیه در روح حیوانی یه جان وانسانی یه روان دیرلر (بشنو بایله مؤكد فعل

امر مفرد مخاطبدر شنویدن شنیدن دكل ایشت دیمكدر (پند بشنوك مفعولی صریحی و بكوش

غیرصریحی (رهراهدن مخفف یول دیمكدر مبتدا (وچنینست خبری اصلنده چون اینست در چون

ادات تشبیه واین اسم اشارتدر قریبه وسین وتاادات خبر تركیب ایله چوندن واورسمی واین دن همزه

حذف اولنوب چنینست اولدی بونجلیندر دیمكدر بولفظی چنین است همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر

رد ابن سید علی ولامعی وشمعی وسروری وكافی

فارسی املادن آگاه دكللر ایمش (مرد ار دیمكدر رجل معناسنه (وباش فعل امر مفرد مخاطبدر

باشیدندن ار اول دیمكدر اكثر نسخه‌باشدنصكره واوعاطفه یازار باحرف تأكیددر (ورانك فتحیله

فعل امر مفرد مخاطبدر رویدن كیت دیمكدر (محصول بیت) سعدینك پندینی جان قولاغیله

ایشت یول بونجلیندر ار اول كیت یعنی بنم نصیحتم شریعته وحقیقته وطریقته موافق ومطابقدر

بوكا یاپش وهر قنده كیدر ایسك كیت (بعداز تأمل این معنی مصلحت آن دیدم كه در نشیمن عزلت

نشینم ودامن صحبت فراخود چینم ودفتر از كفتهای پریشان بشویم ومن بعد پریشان نكویم)

بعد از صوك معناسنه در كه عجم پس لفظیله تعبیر ایدرلر (تأمل مصدر در تفعل بابندن

فكروملاحظه معناسنه (این معنایه اضافتی مصدرك مفعولنه درمعلوم اولا كه هركلمه نك كه اخری الف
اوله كركسه اول الف باشكانده یازلسون كركسه الف شكانده عجم ماقبلنی مكسور ایدر یایه منقلب
اولق ایچون مثلا موسی وعیسی ومعنی بی یایله اوقورلر وكاه اوار كه آخری یا اولان كلمه نك یانك ماقبلنی
مفتوح ایدرلر یا الفه منقلب اولمامغیچون مثلا تمنی وترجی وتقاضی وتعدی بی تمنا وترجا وتقاضا
وتعدا اوقورلر فاحفظ (پس بونده معنایی ایكی وجهله اوقق جائزدر وبونده این معنادن مراد ابیات
سابقه نك مضمونلریدر دیدمك مفعول اولی (ومصلحت مفعول ثانیسی (كه حرف بیان (نشیمن
نونك فتحی وكسریله اوتراجق یره دیرلر وهرحیوانك كیجه یتاغنده مستعملدر عزلته اضافت
بیانیه در (عزلت فراغت وانقطاع معناسنه در نتكه العزلة عبادة بیورمشلر (یعنی خلقدن منقطع
اولمق عبادتدر (نشینم فعل مضارع متكلم وحده در نشستندن (واو حرف عطف (دامن ودامان
اتكدر كه عربجه ذیل دیرلر صحبته اضافت لامیه در مجازا (فرا بونك كبی یرلرده با صله معناسنه در
(خود كندی معناسنه در (چینم فعل مضارع متكلم وحده در چیدندن بعض نسخه ده فراهم
دونمش (واو حرف عطف (دفتر معروف ومضاف الیه محذوف تقدیری دفتر زباندر (گفتها گفته نك
جمیدر لغنده سویلنمش الفاظ وكلماته دیرلر اما بونده سخنها معناسنه در سوزلر دیمكدر (پریشانه اضافت
بیانیه در لغتده طاغق دیمكدر اما بونده كلام لغودن عبارتدر (بشویم با حرف استقبال بو یایی ظرفای
عجم مكسورو بعض رسالیلری مضموم اوقورلر پس منه سنده با مضموم اوقمق كرك دیین رسالی
طبع ایمش (شو یدندن شستن دن دكل (نكویم فعل نفی مستقبل در كویدندن كفتن دن دكل
بو درت فقره واو عاطفه ایله كلدیكیچون متصل یازلدی صنعت وصله دلالت ایلسون حاصلی
مذكور معنایی تأمل ایلدكدنصكره مصلحت انی كوردم كه عزلت اوتوراغنده اوتورام وصحبت اتكنی
كندومه دیوشورم و دفتر زبانی پریشان كلماتدن یویم و من بعد پریشان سویلمیم یعنی دنیا
كلماتنی ترك ایدم و هركز رطب ویابس سویلمیم (بیت) زبان بریده بكنجی نشسته صم بكم * به
ازكسی كه نباشد زبانش اندر حكم) زبان معروف (بریده بانك ضمیله اسم مفعولدر (بریدندن
كسلمش دیمكدر (زبان بریده وصف تركیبیدر دلی كسك معناسنه (با حرف ظرف (كنج كاف
عربینك ضمی ونونك سكونیله مطلقا بوجغه دیرلر (یعنی طاشرا كی وایچریكی بوجغه دیرلر
اما یغوله بای عجمینك فتحیله ایج بوجغه دیرلر (صم صادك ضمی ومیم مشددله صمك جمیدر
صاغر حركه جمعی اولدیغی كبی نهایتی بو مضاعفدر صاغرلر دیمكدر (بكم ده بانك ضمیله
ابكمك جمیدر دلسزلر دیمكدر (كسی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (زبانش
شین ضمیر كسه راجعدر (اندر ادات ظرفدر دركبی بلكه دراندر دن مخففدر (حكم بونده امر
معناسنه در (محصول بیت) دلی كسك بر بوجقده اوترمش صاغرلر ودلسزلر یكدر بر كیمسه دن كه
دلی كندی حكمنده اولمیه یعنی دلنه ضبطی اولمیان بلكه كوكلنه كلنی دلنه كتوره یعنی
صاغرلغه ودلسزلكه اوروب خلقدن منقطع اولان كیمسه لر زبانی ضبطنده اولمیان پریشان
وزوائدكو كیمسه دن یكدر (بونده جمع صیغه لرینی ایراد ضرورت وزن ایچوندر دیین معنای بیته
واصل اولمامش واصملر وابكملركبی بر بوجقده دلی كسلمش یعنی خاموش اوترمش كیمسه بو وجهله
دخی معنی قابلدر (مقطوع اللسان یعنی خاموش اولوب بر بوجقده صم و بكم اوترمش كیمسه
بوتقدیرجه ادات تشبیه مقدر اعتبار اولنماز (وصم وبكم ذكر جمع واراده واحد قبیلندن اولور
غفلت اولنمیه دیین كیمسه ایكی تقریرنده بله خبط عشوا ایلمش (مصراع اولك معناسنده
ادات تشبیه محذوفدر یعنی دلسزلر وصاغرلر كبی بریده زبان بركوشه ده اوتران كیمسه
یاخود ادات تشبیه ملحوظ اولمیه یعنی بریده زبان اولوب بركوشه ده ابكم اوتران كیمسه

دفتر جمع فروزنده بربنه ضم
وپیوند اولنمش نیجه اوراقی
مشتمل نسخه یه دینور كركسه
اوزرنده حساب یازلسون
كركسه آخر نسنه دالنك
كسری دخی جائزدر كذا
فی اللغات (اسعد)

رد لامعی وشمعی

رد سروری

رد شمعی

دیمك مراد اوله بوتقدیرجه صم بكم ذكر جمع واراده واحد قبیلندن اولور دیین اولكی
كبی صم بكم عمی اصحابندن ایمش (تابكی ازدوستان كه در كجاوه انیس من بودی و در حجره
جلیس من برسم قدیم ازدر در آمد چندان كه نشاط وملاعبت كرد وبساط مداعبت كسترد
جوابش نكفتم وسر از زانوی تعبد بر نكرفتم رنجیده نكه كرد و كفت) تا انتهاء غایت
ایچوندر (یكی برسی (كه حرف رابط صفت (كجاوه وكجابه واو وبایله وكژاوه وكژابه بنه
بو یله (زیرا واو ایله بانك تبادلی وتواخیسی وار محفه معناسنه كجاوه معرب كژاوه در كاف وزاء فارسیله
دینلر یازلریمش (زیرا كج ده كژده فارسیدر اكری دیمكدر وكافلر عربیدر بهر حال كاف
عربینك فتحیله كژاوه دن معربدر دیین بولغتدن اكاه دكل ایمش (آوه آو بختندن اشتقاق
ایلینك قلمی سهو ونسیان ایلمش (انیس فعیل بمعنی فاعلدر موانس معناسنه مزاج وخوی
الشدرمق معناسنه حجره معروف (جلیس فعیل بمعنی فاعلدر همنشین معناسنه تقدیری جلیس
من بودی ایدی فقرهٔ اولی ده ایراد ایلدكله اكتفا اولندی (با حرف مصاحبت (رسم بونده عادت
دیمكدر قدیمه اضافت بیانیه در (درقپو (درآمد ایچرو كردی یعنی قپودن ایچرو كردی (چندان
اولقدر دیمكدر (نشاط نونك فتحیله سرور یعنی شنلك نونك كسریله اولیجق ناشطك جمیدر
(ملاعبت مفاعله بابندن مصدردر اوینق یعنی بازی وحشر یلق (بساط مفاعله بابندن مصدر
ثانیدر اما بونده دوشك مراد در (مداعبت ینه مفاعله بابندن مصدر در مزاح ولطیفه معناسنه
(كسترد فعل ماضی مفرد غائب دوشدی دیمكدر (جوابش شین ضمیر یكی ازدوستانه راجعدر
(زانو دزدر عربجه ركبه دیرلر زانك ضمیله تعبده اضافتی بیانیه در (تعبد خدمت وقوللغه
دیرلر (برنكرفتم بحسب لغت یوقاری طوتمدم دیمكدر اما استعمالده قالدرمدم معناسنه در
(رنجیده بونك كبی هاء رسمیلره هاء ترتب دیرلر انجنوب دیمكدر ان شاء الله تعالی كلدوكی
یرلرده تنبیه اولنور (نكه كرد نونك كسری وكاف عجمیله نظر ایلدی دیمكدر (محصول تركیب)
سابقا ذكر ایلدیكم مصلحت اوزره اولدم یعنی خلقدن منقطع اولوب بر بوجق اختیار ایلدم
اول وقته دك كه دوستلردن بریسی كه حج یولنده بنمله محفه دش اولوردی ودیار غربتده هم حجره
وهمنشینم ایدی (حاصلی یار قدیمم ومحب حمیمم ایدی عادت سابق ایله یعنی بی تكلف لاابالی
قپودن ایچرو كردی اولقدر سرور وشادمانلق ایلدی و شطارت ومباسطت كوستردی
یعنی بنی غمكین وحزین ظن ایدوب انواع ملاطفات واصناف مطایبات ایله بنی سویلتمك مراد
ایدندی (زیرا بوزمانه دك بویله حالم واقع اولمامشیدی ویانمه كلدكجه بلاتكلف مصاحبتله
مأنوس ایدی بوقدر احوال كه ایلدی اصلا اكا جواب ویرمدم وباشمی زانوی مراقبه دن
وركبهٔ تعبددن قالدرمدم یعنی انكله هیچ مقید اولمدم وبوقدر حشر یلغنه التفات ایلمدم بویله
اولیجق بكا انجنوب نظر ایلدی ودیدی (فقرهٔ اولی ده محنت وفقرهٔ ثانیده محبت افظلرینی
زیاده ایلینلر یانندن ایلشلر نشاطی ملاعبته مضاف ایدوب معناسنی اولقدر كه ملاعبت
سرورینی ایلدی دیین جمیعی نسخه لره مخالف یازمش رنجیده اسم مفعولدر انجنمش دیمكدر
دیین صیغه ده ومعناده اصابت ایلمامش ومعنا سنده انجنمش اولدیغی حالده یعنی غضبله بكا
نظر ایلدی دیین منطوق تركیبه مناسب معنی ویرمامش زیرا بومرتبه یه غضب لازم دكل فتأمل
(قطعه) كنونت كه امكان كفتار هست * بكوای برادر بلطف وخوشی) كنون كاف
عربینك ونونك ضمیله شمدی دیمكدر الآن معناسنه اكنوندن مخففدر فتح همزه ایله (كه
حرف بیان (امكان افعال بابندن مصدر در قدرت معناسنه (كفتار اصلنده وصف تركیبیدر
آریدندن كه مخففدر آوریدندن كفت اسم مصدر در قول معناسنه قول كتوریجی دیمكدر

رد كافی

ردابن سیدعلی وسروری
رد كافی
رد دقایق الحقائق

محفه دیمك كجاوه ذكر
وحانك فتحی وفاء مشدد ایله
معروف *

رد ابن سید علی وسروری
وكافی
رد شمعی
رد لامعی
رد شمعی

صكره مجموع مركبی كلامده استعمال ایلدیلر پس اضافت مصدرك مفعوله در (باحرف
تأكید (كوكاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر كویدندن كفتن دن دكل (براد راصل
لغتده بونك كبیلرده ذال معجمه ایله در لكن عموما استعمال دال ایله در یعنی مهمله ایله نتكه رشیدالدین
وطواط عروضنده تعیین بیورمشدر (قطعه) در زبان فارسی فرقی میان دال وذال * یادكیراز
من كه این نزد افاضل مبهمست * پیش ازو در لفظ مفرد كر صحیح ساكنست * دال دان آن را
وباقی جمله ذال معجمست) (لطف لغتده بو مشفقلقدر (اما بونك كبی یرلرده ایلك وملایمت
معناسنه در (خوش واورسمیله لطفه عطف تفسیری شكلیدر سابقا اشارت اولندی كه
بونك كبی خارك فتحه لری روم ضمه ایله اوقنور (وباحرف مصدر درایلك دیمكدر (محصول بیت)
شعدی كه سنك كلامه وتكلمه قدرتك وطاقتك واردر (امدی ای برادر لطفله واحسان ایله
سویله یعنی لطف واحسان ایدوب تكلمه ونطقه كل (كه فردا چو پیك اجل دررسد *
بحكم ضرورت زبان در كشی) كه حرف تعلیل (فردا ایرته ویارین معناسنه در عربجه
غدا دیرلر (چوادات تعلیل (پیك معروف عربجه برید دیرلر فعیل وزنی اوزره (اجله اضافتی
بیانیه در (ویاخود لامیه در كه حضرت عزرائیل مراد اوله ولكل وجه (در حرف تأكید
(رسد رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر رسیدندن بونده ایریشه دیمكدر
(باحرف مصاحبت (حكم بونك كبی یرلرده محض تأكید افاده ایدر (ضرورت معروف (در
حرف تأكید (كشی فعل مضارع مفرد مخاطب (زبان مفعول صریحی (وبحكم غیر صریحی
(محصول بیت) ای قرنداش لطف ایله سویله زیرا یارین كه اجل پیكی ایریشه یعنی موت
وفوت كه متعین اوله بالضروره دلیكی تكلمدن چكرسین (یكی از متعلقان منش برحسب واقعه
مطلع كردانید كه فلان عزم كرده است ونیت جزم كه بقیهٔ عمر در دنیا معتكف نشیند وخاموشی
كزیند تو نیز اكر توانی سر خویش كیر وراه مجانبت پیش كفتا بعزت عظیم وصحبت قدیم كه
دم برنیارم وقدم برندارم مكر انكه كه سخن كفته شود بر عادت مألوف وطریق معروف كه
آزردن دوستان جهالست وكفارت یمین سهل) متعلقان الف ونون ایله جمع اولدی ذوی
العقوله صفت اولدوغیچون تقدیری ازمردمان متعلقان (منش شین ضمیر یار قدیمه راجعدر
معناده كردانیده مقیددر (حسب حانك وسینك فتحیله اصل ومقدار معناسنه در (واقعه دن
مراد شیخك قصد عزلت وانقطاع عن صحبت خلقدر (كردانید فعل ماضی مفرد غائبدر
بونده ایلدی دیمكدر (كه حرف بیان (فلان الفاظ كنایه دندر (بونده مراد حضرت شیخدر
(عزم قصد دیمكدر (نیت قصده عطف تفسیردر (جزم قطع معناسنه در (نیت جزم
شول نیتدر كه انفساخ قبول ایلمیه (كه حرف بیان (بقیهٔ عمر اضافتی لامیه در (خاموش
ابسم درساكت معناسنه خوش وخامش وخمش ده دیرلر (كزیند فعل مضارع مفرد غائبدر
كزیدندن كزیدندن دكل اختیار ایلیه دیمكدر (نیز دخی دیمكدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
قادر ایسك دیمكدر (سر لفظ مشتركدر بونده باش اولمق جائزدر یعنی باشك تداركنی كور
دیمكدر سودا وهوا معناسنه اولمقده قابلدر یعنی سوداء نفسانیكی وارزوی طبعكی طوت
ضبط ایله كه پایمال حوادث نفس اولمیه سین (مجانبت بونده خلقدن عزلت وانقطاع
معناسنه در (پیش اوك معناسنه درتقدیری پیش كیردر فقرهٔ سابقه یه قیاس ایله
(كفتا اول یار قدیم دیدی (بعزت باحرف قسم (عظیم اولو دیمكدر اضافت لامیه در
اولو اللهك عزتیچون دیمكدر (صحبت قدیم عزت عظیمه معطوفدر یعنی ارامزده واقع اولان
قدیم صحبت ودوستلق حقیچون دیمكدر (كه حرف بیان (دم نفس (برنیارم چقارمیم (یعنی

ردایی سید علی وسروری

مطلب

ردلامعی

نفس چقارمیم عدم حضور وقراردن كنایه در نتكه تركیده سولغم الایم دیرلر دیكنمك
وآرام مقامنده (قدم لغتده طابان در اما بونده ایاق مراددر رجل معناسنه مجازا (برندارم لغتده
یوقاری طوتمایم در اما بونده قادر میم دیمكدر طوردوغی یردن كتمامكدن كنایه در (مكر ادات
استثنادر الا معناسنه (آنكه اولوقت دیمكدر (كه حرف بیان (كفته شود فارسیده اسم مفعول
افعال عامه نك بریله كلور كاه اولور كه فعل عامی حذف ایدوب ینه مفعولیت معناسنی
قصد ایدرلر (پس بونده معنی سویلنه دیمكدر (عادت مألوفدن مراد عادت معهوده در كه
حضرت شیخله كندینك اراسنده واقع اولان مصاحبتدر (پس طریق معروف بونكله
عطف تفسیری شكلی اولور (كه حرف تعلیل (آزردن لازمله متعدی بیننده مشتركدر
لازم اولنجه دوستان فاعلی اولور (پس مراد یا شیخك انجمسی اوله ویا معهود دوستك
متعدی اولنجه دوستان مفعول اولور ینه اشتراك اوزره لیكن سوق كلامه مناسب وملایم اولان
متعدی اولوب فاعلی شیخ اوله ومفعولی یار قدیم اوله فتأمل (آزردن مبتدا (وجهلست خبری
(كفارت بونده اهل شرع هر كناهی ازاله ایچون تعیین وتقدیر ایلدیكی نسنه در (یمین بونده
اند معناسنه در فارسیجه سوكند دیرلر سینك وكاف عجمینك فتحه لریله (بو فقره معنای
شرطیی متضمندر (یعنی یمین ایلدیسه كفارتی سهلدر ویا یمین ایلیوب بلكه مشایخك
برخیره نیت وقصدی حكم یمینده ایسه ده كفارتی سهلدر كه كفارت یمین اوچ كون اوروج طوتمق
ویا اون كشینك قارنن طویورمقدر بو ایسه چوق مصلحت دكل (محصول تركیب)
بنی متعلقلرمدن بریسی یار قدیمی اصل قضیه یه ومقدار واقعه یه مطلع ایلدی كه شیخ قصد
وعزیمت ایلشدر دخی قطعی نیت طوتمشدر كه انفساخه مجالی یوق كه عمرك باقیسنی
دنیاده معتكف اوتوره وصمت وسكوت اختیار ایلیه سنده اكر قادر ایسك باشك قیدینی كور
(وهوای نفس وارزوی طبعدن كچ (وخلقدن انقطاع وعزلت ایدوب تباعد وتجنب
طریقنی اوكوكه طوت (حاصلی خلقدن اختلاط وائتلافی قطع ایله (اول یار قدیم بو تقریری
ایشیدوب وبو بیانی دكلینجه دیدی عظیم خدانك عزتی حقیچون وشیخله واقع اولان صحبت
قدیم حقیچون كه آرام ایلمزم وبرنفس المزم وبرآدم اتوب بوندن كتمزم الا اول وقت كه سوز
سویلنه عادت مألوف ومعهود وطریق معروف ومعلوم اوزره یعنی رسم قدیم اوزره مكالمه
ومصاحبت اولورسه فیها ونعمت (والا بنده همان شیخك یاننده اعتكاف ایدوب كندینك قنده
صامت وساكت اولوب خلقدن منقطع اولورم (زیرا دوستلری انجتمك ویا دوستلرك انجمه سی جهلدر
ویمین ایلدیسه كفارتی سهلدر (كانه كه شیخك بویله ایلمسی حقنده نقیصه اكار كه بونجه الحاح
وابرام ایلمز زیرا شیخ كبی برمفید فاضلك عزلتی قابل طالبلره زیان ایدر بو ایسه مرشدلره لایق
دكل نتكه بوندنصكره لمیتنی بیان ایدوب بیورر (وخلاف راه صوابست وعكس رأی
اولی الالباب ذوالفقار علی در نیام وزبان سعدی در كام) واو حرف عطف (وباحرف حال
(خلاف نقیض صوابدر كه طوغریدر یعنی اویماق (خلافك اضافتی لامیه در
(وراهك بیانیه (عكس معروف (رأی رانك فتحی وهمزه نك سكونیله فكر معناسنه در
(همزه یی الفه قلب ایلمكده جائزدر (اولی حالت نصبی وجری یایله وحالت رفعی واو ایله دردونك
جمعیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاسی جمعی ذوون در حالت رفعده وذوین در نصب
وجرده ارباب واصحاب معناسنه (الباب لبك جمعیدر عقللر دیمكدر (پس اولو الالباب اصحاب
عقول دیمكدر (ذو صاحب معناسنه اسمدر اسماء سته دن كه حروفله اعراب اولنور (فقار
فانك فتحیله اوكرغه كمكلری كه واحدی (فقاره در اما بونده ذوالفقار فانك فتحیله حضرت

محمد صلی الله تعالی علیه وسلم امام علی رضی الله عنه حضرتلرینه هبه ایلدیکی قلجدر
(خلاف مقدم خبر (وعکس اکا معطوف (وذوالفقار مؤخر مبتدا (ونیام بونده قین درعربجه
غلاف دیرلر غینک کسریله (کام کاف عربیله لفظ مشترکدر مراده ودماغه وچکهیه دیرلر
بونده چکه مراد در (محصول ترکیب) دخی صواب بولینک خلافیدر ویا حال بوکه راه
صوابك خلافی ونقیضیدر وارباب عقولك عکسی حضرت امام علینك ذوالفقاری
قیننده اولمق (یعنی غلافدن چقمامق زیرا امام علی حضرتی سل سیف ایلسه بوقدر غزوات ایدوب
اندن آثار عجیبه واخبار غریبه که نقل اولنور وجود بولمزدی (شیخك دخی لسانی دماغنده
قالوب صامت وساکت اولسه بوقدر معارف ومزایا مسطور اولیوب مستور قالوردی (پس
حضرت شیخ ارشاد ووعظدن خاموش اولمق نیجه قابل که طالبلره حرمان ایراث ایدر
(ایمدی تکلم ایلمك کرك که مریدان مستفید ومستفیض اولالر (بعض نسخهده ونقض
عهد اولی الالباب واقعدر (نقض مصدردر ضرب بابندن بوزمق عهدی بوزمق دیمکدر — رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی ودقایق الحقایق
(کام بونده کاف عجمیله دردینلر خطای فاحش ایلشلر (نته که حضرت جامینك کاف قافیه سنده
بریتنده واقعدر (بیت) کسی که کام درین بحر میرند پی کام * بکام می رسد آخر ولی بکام نهنك)
وخواجهٔ آصفی بیورر (بیت) بسی خودرا درآب دیده چون ماهی وطن دیدم * که تاقلاب
زلفش را بکام خویشتن دیدم (قطعه) زبان در دهان ای خردمند چیست * کلید در گنج
صاحب هنر) بو بیت سؤال وجواب صنعتنی متضمندر (خرد خانك کسری ورانك فتحیله
عقل معناسنهدر (هوش ده دیرلر (مند ادات نسبتدر لی معناسنه (دولتمند دولتلی دیمکدر
(کلید کاف عربینك فتحیله مفتاح معناسنه اما کسر کافله ده اوقورلر (نته که ترکیده قفله
کافك کسریله کلید دیرلر (گنج کاف عجمینك فتحیله خزینهیه دیرلر اضافتلر لامیهلردر (لکن
کلیدك دره (ودرك گنجه اضافتلری یای بطنیله دریای بطنی مضافك کسرهسنك اشباعندن
متولد اولان یایه دیرلر (صاحب هنر وصف ترکیبی اقسامندندر (محصول بیت) ای خردمند — مطلب
اغزده دل ندر بو سؤالدر (صاحب هنرك خزینهسی قپوسنك کلیدی (یعنی مفتاحیدر بو جوابدر
(چو در بسته باشد چه داند کسی * که جوهر فروشست یا پیلهور) بسته باشد بغلو اوله دیمکدر
(داند فعل مضارع مفرد غائبدر (دانیدندن بیلور دیمکدر (کسی یا حرف وحدت (که حرف بیان
(جوهر فروش وصف ترکیبیدر (فروشیدندن فروختندن دکل جوهر صاتیجی دیمکدر — ردلامعی
(پیلور چرچی یه دیرلر (محصول بیت) چونکه صاحب هنرك خزینهسی قپوسی بغلو اوله کیمسه
نه بیلور که مذکور صاحب هنر جوهر صاتیجیمیدر یوخسه چرچیمی (یعنی مادام که بر کیمسه تکلمه
ونطقه کلمیه (عالممیدر جاهلمیدر کیمسهنك معلومی اولماز (پس هر کسك علمی ومعرفتی کلامندن
معلومدر (پیله چرچی اسبابنه دیرلر دیین غلط ایلمش (زیرا پیله ابریکه وابریشمه دیرلر مطلق چرچی — رد کافی
اسبابنه دیمزلر (قطعه) اکرچه پیش خردمند خامشی ادبست * بوقت مصلحت آن به که
درسخن کوشی) پیش خردمند لامیه (خامشی یای مصدریه ایله مبتدا (وادبست خبری (وپیش
خردمند ظرف مکانی (بوقت با حرف ظرف (وقت مصلحت لامیهدر (درسخن (در حرف صله
(کوشی کاف عربینك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر طور یشهسین یعنی سعی ایدهسین دیمکدر
(محصول بیت) اکرچه عاقل قتنده ولوکنده ابسم اولمق (یعنی سکوت ایلمك ادبدر (حاصلی
معقولدر اما مصلحت وقتنده اول یکدر که سوزه چالشهسین یعنی سکوت ممدوحدر اما هر یرده
دکل بلکه تکلم ایلمکدن ضرر ونقصان مترتب اولسه انده سکوت مذمومدر (دو چیز طیرهٔ
عقلست دم فروبستن * بوقت گفتن وگفتن بوقت خاموشی) بو بیت بیت اوله نسبت ایله مقام

تعلیلده واقعدر (چیز نسنه دیمکدر (طیره معلوم اولا که فارسی دلنده سکز حرف اولماز (قطعه)
هشت حرفست آن که اندر فارسی نایدهمی * تا نیاموزی نباشی اندرین معنی معاف * بشنو
از من این حروف ویادگیر ای اهل دل * ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعین وقاف) پس
سکز حرفك بریسی موجود اوله بو دلده یا تحریفات عوامیهدندر ویا غیری دلدن منقول (پس
طیرهنك اصلی تیره در لفظ مشترکدر غضبله بولانق معناسی بیننده (امدی التباس لازم کلمسون دیو
غضب معناسنه اولانی طایله یازدیلر (بونده عقله اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر و همزهٔ
مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر (تقدیری سبب طیرهٔ عقلدر (دم بونده نفس در (فروفانك ضمیله
بونك کبی یرلرده محض تأکید ایچوندر نفس بغلامق ترك تکلمدن کنایتدر گفتن قرینهسیله (بوقت
با حرف ظرف واضافت ظرفك مصدرینهدر (واو حرف عطف گفتن مصدر بنی دم فرو بستنه
عطف ایدر بوقت خاموشی اضافتی سابق کبیدر و یا حرف مصدر (محصول بیت) ایکی نسنه
عقلك غضبنه وبحضورلغنه سببدر (بریسی تکلم لازم اولدقده سکوت ایدوب خاموش اولمق
(وبریسی ساکت وخاموش اولاجق وقتده تکلم ایلمك (حاصلی سویلیهجك وقتده سویلمك
وسویلمیهجك وقتده سویلمك (زیرا ایکیسندنده ندامت حاصل اولور که سبب غضب عقلدر
(مصراع ثانینك معناسنده ایکی نسنه عقلی غضبه کتورر بحیدر دیوب (منه سنده طیره — رد شمعی
بونده مصدر بمعنی فاعلدر دیین عندی سویلمش (وطیره خفت معناسنه دردیین — رد کافی
اتربحه کتمش (فی الجمله زبان از مکالمهٔ او درکشیدن قوت نداشتم وروی از محاورهٔ
او کردانیدن مروت ندانستم که یار موافق بود ومحب صادق) مکالمهٔ او مکالمه مصدردر
مفاعله بابندن سویلك وسویلشمك مشارکت بین الاثنین در (او ضمیر غائب یارقدیمه راجعدر
(اضافت مصدرك مفعولنه در (در حرف تأکید (کشیدن چکمك زبان مقدم مفعولیدر (محاوره
ومحادثه برمعنایه در مصاحبت دیمکدر (کردانیدن بونده دوندرمك دیمکدر اعراض ایلمکدن
کنایتدر (روی کردانیدهنك مقدم مفعولیدر (فقرهٔ اولیدهکی کبی (که حرف تعلیل (محصول ترکیب)
حاصل کلام یارقدیمله سویلشمدن دیلی چکمکه قوت طوتمادم (یعنی انکله مکالمهدن ساکت
اولوب سویلشمامکه قادر اولمادم (دخی انکله مصاحبت ایلمکدن یوزم دوندرمکی مروت بلمدم
حاصلی مصاحبتندن کلیا اعراض ایلمکی معقول ومناسب کورمدم (زیرا یار موافقم ومحب
صادقم ایدی (بیت) چو جنك آوری با کسی برستیز * که ازوی گزیرت بود یا گریز) بو بیتی
بر رساله مزده کمال تحقیقله تحقیق ایلمشز مراد ایدن انده کورسون (چو ادات تعلیل (جنك آور
وصف ترکیبیدر (آوریدندن و یا ضمیر خطاب چونکه جنك آورسین مراد حقیقتده جنك آورلك
دکلدر بلکه قصهدن حصهدر (یعنی چونکه الکدن ایش کلور دیمکدر (با حرف مصاحبت
برستیزه متعلقدر ماقبلنه دکل (کسی یا حرف وحدت نوعیه (بر حرف تأکید (ستیز فعل امر مفرد
مخاطب اونکولك (یعنی لج وعناد ایله دیمکدر (که حرف رابط صفت (وی واوك فتحی ویانك سکونیله
اوکبی ضمیر غائبدر هو معناسنه (گزیر کاف عجمینك ضمی وزانك کسریله ضرورتسزلك معناسنهدر
عربیده بدکبی ادات نفی یعنی نادخل اولیجق ضرورت معناسنی افاده ایدر (نته که حضرت
مولانا جامی برقطعهده ایکسینی بله جمع ایدوب بیورر (قطعه) علمی که ناگزیر تو باشد بدان گرای
وآن را کزان گزیر بود جست وجو مکن * وانکه که حاصل تو شود علم ناگزیر * غیر از عمل بموجب
او از زو مکن) (ملا حضرتلری اوغلنه نصیحت بیورر (بر علم که سنك ضرورك یعنی سکا لازم
وضروری اوله اکا میل ایله (اما اول علمی که اندن ضرورك ولازمك اولمیه جست وجو ایلمه (یعنی
اکا طالب اولمه اندن صکره که سکا علم ناگزیر یعنی ضروری علم حاصل اوله حاصلی علم ضروری که سکا

حاصل اول علم نا کزیر ایله یعنی موجبیله ومقتضاسیله عملدن غیری نسنه ارزو ایله دیمکدر
(بیت) تو یی که در دوغمت یارناکزیر منست * جفاو هرچه رسد از تو دلپذیر منست) نظامی
مخزن الاسرار ده بیورر (بیت) هست زیاری همه را نا کزیر * خاصه زیاری که بود دست کیر)
هرکسه بر یاردن ضروری در دیمکدر حاصلی بو بیت مزالق الاقدام واقع اولدیغیچون مکرر
ابیات استشهاد ایراد ایلدك (اکرچه که عادتمز دکلدر (وتا ضمیر خطاب (بود فعل مضارع
مفرد غائب (کزیرك اوله دیمکدر (یا حرف عطفدر عریده ام واو کبی کریز معطوفدر کزیره
بونده اسم مصدردر قاچمه معناسنه نفرت دیمکدر (کریزیدن دن کریختن دن دکل (کریز
بونده کریختن معناسنه در دبین اسم مصدری بلمزیمش (محصول بیت) چونکه جنك آورسین
یعنی صواش اریسین والکدن لج وعناد وجدال کلور برنوع کیمسه ایله لج وعناد وجدال ایله که
اندن احتیاجسز لکك و ضرورتسزلکك اوله (یعنی اکا هیچ بر وجهله احتیاجك وضرورتك
اولمیه ویا اندن نفرتك وکریزك اوله (یعنی اندن قاچمك واعراضك اوله (امابو بکا کلن یارقدیم
بنم ضرورتلی وناکزیر ومحتاج الیه دوستم ومحبم ایدی واندن هیچ بر وجهله کریز ونفرت واعراضم
یوق ایدی (بو بیت بوستانده کلور و معناسی بونك بودر (پس معلوم اوله که عموما شراح بو بیتك
معناسنه واصل اولمامشلر و بعضیسی شویله اطناب کلام واکثار مقال ایلمش که مأل ونتیجه سی
محض ژاژ باقل بلکه اندن دون وساقلدر تأمل ندر (بحکم ضرورت سخن کفتیم وتفرج کنان
بیرون رفتیم) بحکم با حرف مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق بالضروری
دیمکدر (سخن کفتیم سوز سویلشدك وباسو یلدك (تفرج لغتده انکشافدر (یعنی آچلمق وغمدن
قورتلمقدر اما سیر محلنده مستعملدر بونده ده مرادسیردر (تفرج کنان اصلی تفرج کن در (یعنی
وصف ترکیبی در (والف ونون مبالغه معنالربنی افاده ایدر تفرج ایدرك دیمکدر (بیرون
طشره (یعنی شهردن طشره باغلرو باغچه لرجانبنه کتدك دیمکدر (محصول فقرتین) وقتا کیم
کلن دوست بنم یار ناکزیرم اولدیسه واکا هیچ بر وجهله استغنا واندن اعراض معقول کورلمدیسه
بالضروره انکله مکالمه یه ومحاوره یه کلدك وسیر ایدرك طاشره باغلرو باغچه لر جانبنه کتدك
(در فصل ربیع که صولت برد آرمیده بود واوان دولت ورد رسیده) فصل لغتده آیرمقدر
اما بونك کبی یرلرده ییلك درت حصه سندن بر حصه سی مراد در بونده ربیعه اضافتله
تخصیص کسب ایلمش در (ربیع بهار زمانه دیرلر (پس فصل ربیع فصل بهار دیمکدر
ربیعه یا الحاق ایدوب وحدت نوعیه در دیبن کیمسه جمیع نسخه لره مخالف یاز دوغندن غیری
معنا بی افساد ایدر (که حرف رابط صفت (صولت لغتده بر کیمسه نك اوزرینه صیچرایوب
هجوم ایلمکه دیرلر امابونك کبی یرلرده شدت وسورتدن عبارتدر (برده اضافتی مصدرك
فاعلینه اضافتیدر (برد بانك فتحی ورانك سکونیله صوق معناسنه درکه فارسیده سرما دیرلر
(ارمیده آرامیدن مخفف در دکلمش دیمکدر ساکن اولمش معناسنه ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکل (بود بونده حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر (اوان همزه مقصوره نك
فتحیله وقت معناسنه در (ورد واوك فتحی ورانك سکونیله عربیدر کل معناسنه (اوان دولت
ورد اضافتلری لامیه لردر (رسیده ارشمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکل
(محصول فقرتین) طشره کتدیکمز زمان ربیع فصلنده ایدی که شدت سرما ساکن
اولمش وکلك دولتی وقتی ارشمشیدی یعنی کل آچلمشیدی ورده دولت اثباتی اول
جهتندر که کل چیچکلرك سلطانیدر نتکه خواجه حافظ بیورمشدر (بیت) افسر سلطان
کل پیداشد از طرف چمن * مقدمش یارب مبارك باد بر سرو وسمن) حضرت شیخك بوکلامنده

یارناکزیر بوضرورسز یار دیمکدر صح

رد لامعی

رد شمعی

در ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

رد شمعی

ردلامعی وسروری

در لامعی

نوعا مسامحه وار زیرا شدت شتا اواخر خمسین واول بهارده آرام ایدوب ساکن اولور
وکل خود بهار فصلنك اواسطنده آچلور (شویله که کل زماننده بردك وسرمانك نام ونشانی
هرکز کیمسه خاطرینه خطور ایلمز فتأمل (بیت) پیراهن برك بر درختان * چون جامه
عیدنیك بختان) پیراهن الفله والفسز کوکلکدرکه عربجه قمیص دیرلر (برك اضافت بیانیه در
یپراق کوکلکی دیمکدر (جامه قفتان عید اضافتی لامیه در بیرام قفتانی دیمکدر (نیکبخت
وصف ترکیبیدر دولتلو معناسنه (الف ونون ادات جمعیدر ایکی قافیه ده بله (نیکبختانه اضافت
لامیه در (محصول بیت) بهاری توصیف ایدوب بیورر اغاچلر اوزره یپراق کوکلکی ارباب
دولتك بیرام لباسی کبی ایدی یعنی یکی وتازه اورسلنمش وصولمش دکل ایدی فقرا لباسی کبی
(حاصلی اسکیمقدن وصولمقدن پژمرده وذبول دکل ایدی دیمکدر (قطعه) اول ارد بهشت
ماه جلالی * بلبل کوینده در منابر قضبان) اول معروف (ارد بهشت ماهه اضافتی لامیه در
(وارد بهشت ماهك جلالیه اضافتی بیانیه در (معلوم اولا که جمشید زماننده دك تاریخ اعتباری
یوغیدی امانك زماننده حکمانك زیاده سیله غلوسی وکثرتی و وفرتی وار ایدی (پس جمشید
تخت سلطنته جلوس ایلدیکنده اول کونی تاریخ قودیلر اندن صکره هر عظیم الشان
پادشاه که تخت سلطنته جلوس ایلسه اول کونی وآیی ویلی تاریخ ایدرلردی (یزدجرد بن
شهریار بن نوشیروانه کلنجه که آخر ملوك عجمدر (پس انك جلوسنده تاریخ ایلدیلردیدیلر که اول
کون هجرة نبینك علیه الصلاة والسلام اون برنجی سنه سنك ربیع الاولنك یکرمی ایکنجی کونی ایدی
وبو تاریخ مستمر اولدی سلطان جلال الدین ملکشاه بن الب ارسلان سلجوقی تخت سلطنته
جلوس ایدنجه که اول کون هجرت مذکوره نك دورتیوز یتمش بش سنه سنك مبارك رمضاننك
سکزنجی کونی ایدی واول کون شمس نصف نهارده رأس حمله داخل اولمش ایدی
(پس بعض حکما اول کون مبارك باده وارمش ایدی جمله دن بری عمر خیام ایدی که اول
زمان رصد کواکب ایدوب صاحب زیج اولمش ایدی (پس پادشاه مجلسنده الکلام یجر الکلام
حسبنجه مصاحب ارصاد وازباجه مؤدی اولدی وتواریخ قدمادن مصاحبت ایلدیلر
بوائناده عمر خیام بیوردی که نه ضرورت که بز قدمانوار یخنه اعتبار ایده وز سعادتلو پادشاهك
بوکوندن جلوسنی تاریخ ایده لوم جمله سی بوسوزه قائل اولدیلر واول کونی واول آیی واول ییلی
تاریخ ایلدیلر واتفاق ایلدیلر که آیلرینك اسامیسنی یزدجردی آیلر اسامیسی ایلیه لر
(وابتداء سنه فروردین ماهدن اوله (یعنی شمس رأس حمله داخل اولدیغی کون فروردین
ماهك اولی اوله واتفاق ایلدیلر که اول کونه شنلکلر وشادمانلقلر اوله شویله که سلطان
جلال الدین زماننده بوکونه رعایت سنه بسنه زیاده اولدی وصکره کلن سلاطین دخی
بو رعایت اوزره اولدیلر الی یومنا هذا (پس بوکونه رعایت والتفات رسوم اعجامدن اولدی
(غرابت بونده در که بعض مقتیلر فتوی ویرمش که نوروز کوننده سیره واروب اول
کونه تعظیم ایلین کافر اولور دیو اول رعایتی وتعظیمی کفر اولان نوروز رومده
قزل یورطه کونیدر بونوروز دکلدر (نتکه خلاصة الفتاواده بیورر (من اهدی
بیضة الی المجوس یوم النیروز کفر * ومجموع نوازده بیورر که (اجتمع المجوس یوم
النیروز فقال مسلم سیرة حسنة وضعوها کفر) وبونلردن غیری کتابلرده بو اسلوب اوزره
فتوالر واقعدر که اکا بعض کتب فارسیده نوروز خوارزمی دیرلر که اکا جمیع نصاری
اعتبار ایدوب رعایت ایدرلر بلکه عید اکبرلری اولکوندر یتیمة الفتاواده بو نوروزه
نیروز مجوس دیمشدر (اما مذکور نوروزی کفره یازمق کرکه اهل اسلامدن

مطلب

ایشیده لر (پس تاریخ یزدجردی آیلرینك اسامیسی بونلردر که ذکر اولنور (نظم)
زفروردین چو بگذشتی مه ارد بهشت آید * بمان خرداد وتیرانکه کهمرداد همی باید * پس
ازشهریور واز مهر وابان آز رودی دان * که ربهمن جزاسفند ار مز ماهی نیفزاید) ایمدی
بواعتبار اوزره اردبهشت فصل بهارك ایکنجی آیدر (پس جلاله اضافت ونسبتی اردبهشت
یزد جردیدن احتراز ایچوندر که اول بوندن اون سکز کون مقدمدر (معلوم اوله که اردبهشت
لفظنی ماهه اضافت ایدنلر خطای فاحش ایدرلر زیرا مذکور ایلرك اسملری ماهله مرکبدر
(مثلا فروردین ماه (وارد بهشت ماه (ومرداد ماه دیرلر (مصراعك معناسنی اولوقت جلال
شاهنه منسوب اولان تاریخ قریه اوزره دیبن خطا ایدوب اظهار جهل ایلمش (زیرا تاریخ قری
عربه مخصوصدر باقیسی هب شمسیٔ حقیقیدر (بلبل مبتدا کوینده خبری کوینده بونده مجازا
نالنده معناسنه در (منابر منبرك جمعیدر کسر میمله ضرب بابندن آلت ارتفاع دیمکدر مصدری
نبرکلو رنونك فتحی وبانك سکونیله (قضبان قافك ضمی وکسری ایله قضیبك جمعیدر
بوداقدر غصن معناسنه اماقافك فتحیله اوقورلر غضبانه موافق اولسون دیوضادك ماقبلی
مفتوح اولمه ده (محصول بیت) یار قدیمله سیره چقد وغمز زمان جلال الدینه منسوب
اردبهشت ماهك اولی ایدی بداقلر منبرلرنده بلبل کوینده ایدی (بر کل سرخ ازنم اوفتاده لالی *
هم چو عرق بر عذار شاهد غضبان) کل سرخ بیانیه در قزل کل دیمکدر (نم چه درکه
کیجه بغار (اوفتاده واوله و واوسز لغتدر واوسز یازوب واویله ده لغتدر دیبن معلومدر که
ناموزون اوقورمش (لالی الف ممدوده ایله لؤلؤنك جمعیدر انجولر دیمکدر (عرق در (عذاردن
بونده یکاق مراد در رخسار دیمکدر شاهده اضافتی لامیه در وغضبانه بیانیه (شاهد بونده
محبوب معناسنه در (وغضبان عطشان وزنی اوزره صفت مشبهه در غضبناك معناسنه یعنی
غضبلی دیمکدر (محصول بیت) قرمزی کلك اوزرینه چه دن انجولر دوشمش ایدی خشمناك
محبوبك عذارینه در دوشدوکی کبی (حاصلی سیره کتد وکز زمان جلال الدین تاریخی حسابنجه
ارد بهشت ماهك اولی ایدی که بلبل منابر اغصانده مترنم وغزل سرا ایدی کل سرخك اوزرینه ده
چه دن انجولر دوشمش ایدی یعنی انجوکبی چه دوشمشیدی قاقش دلبرك یکاغنه عرق دوشدیکی کبی
(حاصلی قزل کلی غضبدن قزرمش محبوبك رخنه وکل اوزره دوشمش نمی رخی اوزره عرق
قطره لرینه تشبیه ایلمش وبو تشبیهه تشبیه مطلق دیرلر زیرا کلی رخ جانانه ورخ جانانی کله ونمی
عرق جانانه وبالعکس تشبیه جائزدر (شب رابوستان یکی ازدوستان اتفاق مبیت افتاد) معلوم
اوله که بوکتابك بو محلی اسکی نسخه لرده بویله واقعدر وفی الواقع بویله کرك تاکیم اشاغه ده
دیدمش ضمیرینی ارجاع ایلمده تردد واقع اولمیه یعنی مرجوع الیه یار قدیم اوله بلا تردد (پس
عموما شراح بومقامدن غفلتله کچمشلر تأمل تدبر (شب کجه (ورا ادات مفعول (وباحرف
ظرف (و بوستان واوله فارسی وواوسز عربیدر (یکی یه اضافتی لامیه در (از دوستان از
من تبیین کبی یکیٔ بیان ایدر دوستلردن برینك بوستاننده دیمکدر (اتفاق مصدردر افتعال
بابندن اصلی اوتفاق ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی واو حرفدر حروف مجهوره دن
وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون واوی تایه قلب ایدوب
تابی تایه ادغام ایلدیلر (مبیت مصدر میمیدر یتوتت معناسنه بات بیت دن ضرب بابنك
اجوف یائیسندن افعال ناقصه دن کجه واقع اولان مصالحده مستعملدر ظل کوندز واقع
اولانده کبی (بات زید عروسا) (وظل زید امیرا کبی) افتاد واقع اولدی دیمکدر (محصول ترکیب)
کیجه یعنی سیره چقد غمز کونك کیجه سی دوستلردن برینك بوستاننده اتفاق کجه لمك واقع

رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

رد شمعی وکافی

در سروری

در ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

یتوتت کجه لمك دیمکدر سهد

اولدی (حاصلی سیره کتد یکمزده کجه طشره ده قالمق اتفاقی بوغیدی لکن اتفاق
دوستلردن برینك بوستاننده اخشاملدق (موضعی خوش وخرم ودرختان دلکش درهم)
کیجه لدکاری بوستانی وصف ایدر (موضع اسم مکاندر جای معناسنه (ویاحرف وحدت
جایی دیمکدر (خوش کوزل (خرم خانك ضمی ورای مشددك فتحیله (تشدید غلبهٔ استعمالدن
ناشیدرتکه خسرو بیوردر (بیت) ای سراپای معدن خرمی * جسم تو بردلم نهادکر * بونده
خرمی ده تشدید یوقدر بلکه اصل اوزره مخفف کلشدرتکه سابقا بیان اولنمشدر (ایمدی
خرم لغتده شاد معناسنه در اما بونك کبی یرلرده آب وچمن وچچکله اراسته وپیراسته مکان
مراد در (درختان دلکش بیانیه در (دلکش وصف ترکیبیدر (کشیدندن کوکل چکیجی یعنی
کوکل الیجی معناسنه (درهم لغتده قرشمورش معناسنه در اما بونده اغاچلرك صقلمقندن ودالری
وبداقلری بری برینه قرشمقدن عبارتدر (محصول فقرتین) کیجه لدیکمز بوستانك بعض یری
چایر وچمن وآب روان ایله مشرف ومزین ایدی وبعض یری کوکل الیجی درخت میوه دن مملو
ومشحون ایدی (حاصلی اولکی فقره سی چمن زار اولان یرینی وصفدر (وایکنجی فقره سی
درختان میوه ایله پر اولماسنی تعریفدر (درختانی درهم ایله توصیف اول جای لطیف حد ذاتنده
برکوهی مقام اولدوغنی افاده ایدر دیبن درختانی اودون اغاجی ظن ایلمش عفی الله عنه
(کفتی که خردهٔ مینا برخاکش ریخته وعقد ثریا ازتاکش درآویخته) کفتی فعل ماضی
مفرد مخاطب شرط محذوفه جوابدر تقدیری اکر دیدی کفتی دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (خرده اوواق دوك دیمکدر (مینا بونده یشیل صرچه درانك اوواغی دیمکدر
(برخاکش ضمیری موضعه راجعدر (ریخته اسم مفعولدر ریختندن دوکلمش دیمکدر (عقد
بونده بوغمدر (وثریا ثانك ضمی ورانك فتحیله اولکر یلدزینه دیرلر فارسیجه پروین وپرن
دیرلر اضافت بیانیه در (تارك رانك فتحیله دپه یه دیرلر یعنی هر نسنه نك دپه سنه ودوروغنه
دیرلر (وشین ضمیر درختانه راجعدر (دراو بخته درحرف تأکید وآویخته اسم مفعولدر
اصلمش معناسنه (محصول فقرتین) لف ونشر مرتب طریقیله بیوردر (اکرسن اول موضعی
ودرختانی کوریدك دیرایدك که اول موضعك خاکی اوزره یشل صرچه اوواغی دوکلمش
چمن انواع شکوفه ایله ململع اولدوغنی لمعان وبرقانده یشیل صرچه یه تشبیه ایلمش واول
درختانك دپه سندن اولکر دیزیسی وبوغمی اصلمش وصارقش المالك وامرودك وکرازك
وغیرینك طوپ طوپ اولان چچکنی عقد ثریایه تشبیه ایلمش (خاکش ضمیرینی بوستانه ارجاع
ایدوب بیان معناده اوراق درختانی ذکر ایلمك غریب تصرفدر (وفقرهٔ ثانیه ده دخی اولکر
بوغمی یعنی عقده بکزر ثریا اول درختلرك فرقندن اصلمشدر دیبن تشبیه ده اغراب ایلمش
(فقرهٔ ثانیه ده تارکش بدلی تاکش دیدی فقرهٔ اولی ایله صنعت ترصیع اولور دی دینلر
معلومدر که صنعت ترصیع نه اولدوغنی ونیجه اولدوغنی بلزلرمش (بلکه خاك وتاك بیننده
تجنیس مطرف وریخته وآویخته بیننده سجع مطرف اولوردی (بوایکی فقره نك بیاننده
اطناب مقال واکثار کلام ایده نك بنکی خیالاتنه التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر (قطعه)
(روضه ماء نهرها سلسال * دوحهٔ سجع طیرها موزون) روضه لغتده چمندر مرغزار
معناسنه امابونده موضعی خوش یوردوغیدر مبتداء محذوفه خبردر (تقدیری هی روضهٔ در
ماء صویه دیرلر آب معناسنه (ماء الف ممدوده ایله بوراده صو دیمکدر دیبن اصطلاح قومی
فراموش ایلمش (زیرا الف ممدوده شول الفدر که زائد اوله واندنصکره همزه اوله کساء ورداء
الفی کبی (نهر نونك فتحی وهانك سکونیله بونده ارمق معناسنه در (مانك نهره ونهرك ضمیره

رد کافی

رد شمعی

در سروری

رد شمعی وکافی

رد کافی

رد لامعی

اضافتی لامیه در (وضمیر روضه یه راجعدر (سلسال سکیجی دیمکدر خوشکوار معناسنه یعنی خفیفدر ثقیل دکلدر حاصلی منهضم دیمکدر (ماه مبتدا وسلسال خبری وجملهٔ اسمیه صفت روضه در (دوحه اولو اغاجه دیرلر اسم جنس اولوب قلیله وکثیره شامل اولدیغی جهتدن ومقام حسبیله کثرت اشجار ابهام ایدر بوده مبتداء محذوفه خبر درهی دوحهٔ دیمکدر (سجع کوکرجنك وقرینك وغیری قوشلرك اوتمه سنه دیرلر اما بونده طیره اضافت سبیله مطلق اواز معناسنه تحریر اولنمشدر (طیر قوشه واوجمه دیرلر مشترك لفظدر واضافتلر سابق کبیدر (موزون معروف (بونده ده سجع مبتدا وموزون خبری وجملهٔ اسمیه صفت دوحه در وضمیر دوحه یه راجعدرهی روضهٔ ضمیرهی واردقلری بوستانه صرف ایدوب معناسنی یعنی اول بوستان بر باغچه در دیبن محلنه صرف ایلمامش وهی دوحهٔ معناسنده یعنی انده اولان درختانك هر بری بر دوحه در دید وکیده مقامه مناسب دکل (محصول بیت) ایکی فقره یی ده لف ونشر مرتب طریقیله ذکر ایلدوکی کبی بو ایکی مصراعیده اول منوال اوزره یعنی روضه موضع خوشدن عبارتدر ودوحه درختان دلکشدن (امدی اول موضع بر مرغزار ایدیکه ایرمغنك صویی خفیف وسکیجی ایدی یعنی نقدر ایچسك ضرر ایلمزدی بلکه فوری هضم اولوردی حاصلی صویك زیاده ایلوکندن کنایتدر واول درختان دخی براغجاق ایدی که قوشلرینك اوازی یعنی ترنمات ونغماتی لطیف وموزون ایدی حاصلی جمزاری دلبر ودرختانی دلکش ایدی ایکی مصراعده محذوف ضمیری موضعه صرف ایدوب محل اعتباریله روضه وحال اعتباریله دوحه دردیبن مذکور لف ونشردن اکاه دکل ایمش (آن پراز لالهای رنکارنك * وین پرازمیوه های کوناکون) آن اسم اشارتدر روضه یه (پرطلو (رنکارنك رنك رنك دیمکدر (یعنی مختلف رنکلی لالهلردن طوپطلو ایدی (وین اصلنده واین ایدی همزهٔ وصل ایله ساقط اولدقدنصکره کسره سی واوه نقل اولندی (میوه یمشه دیرلر وها ادات جمعدر (کوناکون دورلو دورلو دیمکدر یعنی انواع میوه دن بونده بالقوه تقدیر ایلمك کرك کیم کلامده تناقض لازم کلمیه فتأمل (محصول بیت) اول روضه رنکارنك لالهلردن مملو ایدی واول دوحه بالقوه دورلودورلو میوهلردن طوپطلو ایدی حاصلی اغجلر اودون اغاجی دکل میوه اغاجی ایدی (بادرسایهٔ درختانش * کستراینده فرش بوقلمون) باد مبتدا (درختانش ضمیری بوستانه راجع اولمق قابل ومیوه هایه راجع اولمق جائز روضه یه وموضعه ارجاع ایدنلربی وجه ایلمشلر کسترانیده الف ونون که ادات تعدیه در ضرورت وزن ایچون کلمشدر زیرا کسترده متعدیدر ادات تعدیه یه احتیاجی یوقدر وبونده ایکی مفعولده استمز که حرف تعدیه یه محتاج اوله خبر مبتدادر باددوشه مش دیمکدر (فرش دوشنن نسنه یه دیرلر (بوقلمون بونده کلستانی کمخا دیدکاری قماشدر که هر نه جانبدن نظر ایلسك بر درلو کورینور حاصلی الوان مختلفه شکلن کوستر (زیرا باد حرکت ایلدکجه میوه اغاجلرینك چیچکنی ایشل چمن اوزره دوکر وچمن اراسنده ده یمش انواع والوان شکوفه اولغاندر پس چمن بوقدر شکوفه ایله ملمع اولنجه بالضروره بوقلمون شکل اولورامدی فرشی حرکت باده اسناد بوجهتندر بعض شارحین بروجهله دخی تقریر ایدرلر لیکن اول تقریر وجود شمسه مخصوصدر وبزم ذکر ایلدیکمز عامدر فتأمل (محصول بیت) اول بوستانك ویا اول میوهنك اغجلری سایه سنده باد بوقلمون شکل فرش دوشه مش تقریر اولان وجه اوزره (بامدادان که خاطر باز آمدن بر رأی نشستن غالب آمد) بامداد وبامدادان صباح وقتنه دیرلر (که حرف رابط صفت (خاطر بونده فکر معناسنه در رأی قرینه سیله اضافتی لامیه در باز آمدن کیرو کلمك یعنی باغچه دن شهره واومزه کتمك فکری (بر رأی نشستن اول کون باغچه ده اوتورمق فکری اوزره (حاصلی بوکون باغچه ده اوتورالم می یوخسه شهره کیده لم می اورطه سنده

سکیجی سیننك کسری وصاعریدکاری کافك کسریله در (محمد اسعد)

رد کافی

رد شمعی

رد سروری وشمعی وکافی

رد سروری

متردد اولدم عاقبت کتمك فکری اوتورمق فکری اوزره غالب کلدی (دیدمش دامنی کل وریحان وسنبل وضیمران فراهم آورده وعزیمت شهر کرده) دیدمش ضمیری یارقدیمه راجعدر (دامنی یاحرف وحدت (ریحان فسلکن ضیمران ضادك فتحی ویانك سکونی ومیمك ضمیله سلطان برکی ویك برکی دیدکاری بردرلو فسلکندر که عجم اکابك بنی دیرلر بانك ضمیله (فراهم اورده دیوشرمش یعنی جمع ایلمش (وعزیمت شهر مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهره کتمکی نیت ایلمش (محصول ترکیب) شهره کتمك فکری اوتورمق فکری اوزرینه غالب کلیجك مصاحبمی کوردمکه برانك انواع شکوفه جمع ایلمش وشهره کتمکی قصد ایلمش معلوم اوله که کل وسنبل وریحان وضیمران زمانلری مختلفدر که برزمانده جمع اولمزلر پس کلام تخییلی اوله ویاتغلیب قصد اولنه (کفتم کل بوستان راچنانکه دانی بقایی نباشد وعهد کلستان را وفایی نه وحکما کفته اند هرچه نپاید دلبستکی را نشاید) کل بوستان لامیه در ورا ادات تخصیص (چنان که انجلین که دیمکدر (دانی فعل مضارع مخاطبدر دانیدندن بلورسین دیمکدر بقا ثبات وقرار دیمکدر ویا حرف تنکیر حرف وحدت دکل (وعهد کلستان اضافتیده لامیه در (رانه حرف تخصیص وفائی یاسیده حرف تنکیردر حرف وحدت دکل (نه حرف نفی درنباشد دیمکدر (وحکما یعنی اصحاب حکمت وارباب عقل (نپاید فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر پاییدندن (یعنی ثابت وقرار اولمین دیمکدر (یعنی اکلنمین وطورمین (دلبستکی دل کوکل (بستکی یاحرف مصدر باغلیلق دیمکدر وراحرف صله در بامعناسنه (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (محصول ترکیب) دیدم بوستان کلینك شو یلکه بلورسین بقاسی اولماز سریع الزوالدر وکلستان زمانکده وفاسی اولماز یعنی کلستانك وجودی واعتباری کل ایله در پس کل کید نجه کویا که کلستان کتمش اولور زیرا دیکندن غیری نسنه قالماز وحکما وارباب عقل یعنی عقلا دیمشلردر هر نسنه که پایدار دکل یعنی ثبوتی وقراری یوقدر کوکل بغلمغه لایق دکل حاصلی ربط قلب وتعلق خاطره سزاوار دکل (کفتا پس طریق چیست) بن بویله دیجك دوست دیدی پس طریق ندر (یعنی باقی وثابت ندر که اکا ربط قلب ایدوب کوکل اکلنجه سی ایدهلم (کفتم برای نزهت ناظران وفسحت خاطران کتاب کلستان توانم تصنیف کردن که بادخزان را برورق اودست تطاول نباشد وکردش زمان عیش ربیعش را بطیش خریف مبدل نکند) برای باء اصلیه ایله لاجل معناسنه در (نزهت نونك ضمی وزانك سکونی وهانك فتحیله سرور وشادیلق معناسنه در (ناظران دن مراد اهل مطالعه در واضافت مصدرك فاعلنه در (فسحت فانك ضمی وسینك سکونیله وسعت معناسنه در (خاطران الف ونونله جمع اولندی شذوذا واضافت مذکور کبیدر (کتاب کلستان بیانیه در (کلستان لفظنده کللکدر اما بونده براعةالاستهلال طریقیله ذکر اولنشدر که بو کتابك اسمی اولاجقدر توانم فعل مضارع متکلم وحده درقادرم دیمکدر (کتاب مفعول اولی وتصنیف مفعول ثانیسی وتوانم معنی جهتندن کردن مصدرینه مقیددر (که حرف رابط صفت بادخزان لامیه درتقدیری بادفصل خزاندر (را ادات تخصیص (برحرف استعلا (باحرف صله در (ورق اولامیه در (دست تطاول بیانیه در مراد ظلم وتعدیدر بوکتابده بومعنایه نیچه پرده کاور (کردش اسم مصدر در کردیدندن وبوشینك ماقبلی دائما مکسور اولور نتکه ضمایرك ماقبلی مفتوح اولور الاضرورت وزن ایچون کاه ساکن اولور زمانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتی کبیدر (کردش زماندن مراد فصول اربعه نك تعاقب وتوالیسیدر عیش عینك فتحیله لغتده دیرلکدر اما بونده ذوق وصفا مرادیدر (باحرف صله (طیش طانك فتحیله خفت وسبکسارلق معناسنه در (خریفه اضافت مصدرك فاعلنه در تقدیری بطیش فصل خریفدر (کردش مبتدا (ونکند خبری (وعیش

رد شمعی

رد شمعی

نكندك مفعول صريحي وبطبش غير صريحي ومبدل مفعول ثانئ صريحي (محصول تركيب)
ديدمكه ناظرلرك واهل مطالعه نك سروري وشاد لغيچون دخي قارئلرك خاطرلرينه انشاده
ومعرفتده وسعت ويرمك ايچون (يعني اوقيان منشي واهل معرفت انشاده ومعرفتده كامل اولمغيچون
(كلستان كتابني تصنيف ايلمكه قادرم كه خزان يلينك انك يپراغنه تعدي وتجاوز الى اولميه يعني
ضرر ايدوب برك وباريني دوكمكه قادر اولميه (يعني دخي زمانك وفصولك تعاقب وتوالبسي انك
بهاري ذوق وصفاسني خزان فصلنك خفتنه تبديل ايده ميه (يعني بر كتاب تأليف ايلمكه قادرمكه
فصل خزان وشتا برك وبارني دوكوب برهنه وعريان ايلمكه قادر اوليه دنيا كلستانلريني ايلديكي كبي
(مثنوي) بچه كار ايدت زكل طبق * از كلستان من ببر ورقي) بچه باحرف صله (ايد فعل مضارع
مفرد غائبدر ايدندن وتاي خطاب ضمير منصوب متصل مفعول صريحي (وز كل غير صريحي وطبق
فاعلى وياحرف وحدت طبقدن مراد اچلمش كلدر زيرا اچلمش كله ورد مطبق دير عرب (پس رد شراح جميعا
كلدن برطبق وبرطبق كلدن ديدنلر بومعنايه واصل اولمامش وهيچ تعرض ايلمنلرده كذلك
والانعرض ايدرلردي (ببرباي اولي بونك كبي برلرده ظرفاي عجم مكسور وروستايلري مضموم
اوقورلر (پس ضمه يه تخصيص روستايلقدر (وبرفعل امردر بريدندن بانك فتحيله بردندن دكل (ورقي در ابن سيدعلي وسروري
ياحرف وحدت بونده ورقدن كاغدن برپپر اقدر مراد يعني بر كاغد (محصول بيت) سنك نه ايشكه ردابن سيدعلي وسروري
كلور يعني نه كاريكه يارار برمطبق كل بنم كتاب كلستانمدن بر كاغد مقداري خاطر يكه آل ولامعي و كافي و شمعي
يعني حفظ ايله كه بيك كل مطبقدن انفعدر خطاب عامدر (كل همين روز پنج وشش باشد *
وين كلستان هميشه خوش باشد) كل مبتدا (وباشد خبري (وروز ظرف زمان وپنج وشش
اضافت بيانيه دروهمين انجق ديمكدر (هميشه دائم ديمكدر خوش واورسميله وروم ضميله بونده
خوب ولطيف معناسنه در قافيه ايچون خا مفتوح اوقنوردين خوب سويلدي (محصول بيت)
بو بيت بيت اوله مقام تعليلده واقعدر زيرا كل بش التي كون اولور انجق يعني سريع الزوال ردابن سيدعلي وسروري
وقصير عمردر اما كلستان دائما تروتازه ولطيفدر حاصلي نه صولر ونه فورر ونه چورر (حالي كه
من اين سخن بكفتم دامن كل بريخت ودودامنم اويخت كه الكريم اذا وعدوفا) حالي ياحرف وحدت
برحالده (كه من اين سخن بكفتم بن بوسوزي سويلدم (دامن كل اضافتي لاميه در ادنا ملابسه
ايله يعني كل ايچنده اولنق اعتبار يله پس دوكلن كلدر انك دكلي بريخت تاكيد (ريخت فعل
ماضي مفرد غائب دوكدي ديمكدر (دردامنم درحرف صله درباكبي (اويخت بونك كبي برلرده يابشدي
معناسنه درشكه كلسه كرك ان شاء الله تعالى غلام عجمي حكايه سنده كه بدوست درسكان كشتي
اويخت يعني ايكي اليله كمينك دومنه يابشدي ديمكدر (الكريم مبتدا (اذا وعد زمان استقبال
ايچون ظرفدر معناي شرطي متضمن جمله فعليه به مضاف اولور جمهور نحويين مذهبنده وكنديده
عامل جوابيدركه وفا فعليدر وجملهٔ ظرفيه خبريه دادر (محصول تركيب) همان كه بن بارقديمي
كلدن منع ايدوب كتاب كلستاني تصنيفه قدرت اظهار ايلدم كانه كه تأليفنه وعده ايلمش اولدم
زيرا اندن منع وبو كه ترغيب وعد معناسني متضمندر پس بو كه بناء الكريم اذا وعدوفا بيوردر
(فصلي دو دران چند روز اتفاق در بياض افتاد) فصلي ياحرف وحدت (دوي اورسميله
ايكي ديمكدر برايكي فصل معناسنه ظاهر بونده فصلدن مراد بابدر زيرا بو كتابده فصله
ملقب ومسمي نسنه يوقدر (چند نيجه (درحرف صله در بامعناسنه بياضه دوشمكدن مراد تحرير
وكتابت اولدي ديمكدر اكرچه مسوده دن بياضه چقمغه قرينه يوقدر اماعد منده بوقدر
ايكي سنده ده محلك تحملي وار (پس هر برينه حكم قرينه سزدر اكثر نسخه ده درهمان روز واقع در رد ابن سيد علي وسروري
ليكن مبالغه يه حمل اولنماسون ديو بونسخه يي اختيار ايلدك (محصول تركيب) برايكي فصل اول

برقاج كونده اتفاق بياضه دوشدي يعني تحرير اولندي ويامسوده دن بياضه چقدي ديمك
اوله وياهمان اول كون بويله اولدي (در حسن معاشرت واداب محاورت) حسنك معاشرته
اضافتي مصدرك فاعلنه اضافتيدر (اداب محاورت لاميه دز محاورت مكالمه معناسنه در
(محصول تركيب) فصل اول خلقله حسن زندكانه يي واسلوب اختلاطي وقانون مصاحبتي بلدرر
وايكنجي فصل اداب مصاحبت ومكالمه يي وطريق محاوره ومحادثه يي بلدرر بعضلر ديديلر اولكي
باب سابع وايكنجي باب ثامن در (در لباسي كه متكلمانرا بكار ايد ومترسلانرا بلاغت افزايد)
در ادات ظرف درظرف اولدن بدل افتاد فعلنه (لباس الفاظ وعبارتدن كنايتدر (وياحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (متكلماندن مراد فارسيجه سويلشنلردر (ورا ادات تخصيص
(بكار باحرف صله آيد فعل مضارع مفرد غائبدر آيدندن كلور ديمكدر (مترسلاندن مراد
منشيلردر (افزايد فعل مضارع مفرد غائب دراورتورر ديمكدر (محصول فقرتين) مذكور ايكي
فصل برلباسده واقع اولديكه متكلمان فارسينك ايشنه كلور يعني اول ايكي فصلده واقع اولان
فوائد ولطايف برخوب الفاظ ولطيف عبارت ايله ادا اولدي كه فارسي خوانلره لازم وطالب فرس
اولنلره مهمدر واهل ترسل وانشانك بلاغت وكمالني زياده ايدر (في الجمله از كل بوستان بقيتي
موجود بود كه كتاب كلستان بعون الملك المنان تمام شد) في الجمله حاصل كلام (بقيتي ياحرف
وحدت وياتنكير (محصول تركيب) حاصل كلام بوستان كلندن دخي بقيه موجود ايدي كه
كتاب كلستان ملك منان عونيله تمام اولدي يعني اللهك عنايتيله تمام اولدي (تمام آنكه شد
بحقيقت كه پسند بده ايد در باركاه شاه جهان پناه) اما كتاب كلستان حقيقتله اولوقت تمام
اولور كه مقبول كاه يعني مقبول اوله جهان صغنيجي وياجهاني صغندريجي پادشاه دركاهنده
(سايهٔ كردكار) اضافتي لاميه در كردكار كرد كاف عربيله كردندن مشتق اسمدر رانك ودالك سكونيله
وكار ادات فاعلدر جي معناسنه ستمكار وجفاكار كبي (پس بونك كبي برلرده كرده كارفعال مطلق
معناسنه يعني خدا (كافلري عجميدر دين بوخصوصده عجميلك ايلمش وكاف عربينك كسري رد لامعي
ودالك ده ديدنلر بونك اصلني بلمزلر يمش (وپرتو الطاف پروردكار) پروردكار رب معناسنه در پروردندن رد شمعي
(محصول تركيب) سايهٔ خدادر وخدانك لطفي پرتويدر (يعني اثر الطافيدر (ذخر زمان) زمانك
ذخيره سيدر يعني خلقك سبب حياتي وباعث معاشي ووسيلهٔ نظام وانتظامي در (كهف الامان)
(كهف مغاره معناسنه در بونك كبي برلرده صغنجق ديمكدر ملتجا معناسنه در يعني خلق اكا پناه ايلمكله
نوائب روزكاردن ومكايد دهردن امن وامان بولور (المؤيد من السماء) مؤيد محكم معناسنه در
يعني سمادن تأييد ونصرت وظفر بولمشدر سمايه اسناد مجاز يدر (المنصور على الاعداء) دوشمنلري
اوزره نصرت وظفر بولمشدر يعني دشمنلرينه غالبدر (عضد الدولة القاهرة) عضد عينك فتحي
وضادك ضميله قولدر بازو معناسنه دولته اضافتي لاميه در وقاهره دولتك صفتي حاصلي دشمنلريني
قهر وهلاك ايديجي دولتك بازوسي يعني معيني وظهيريدركه دولت وسلطنت انكله مستحكمدر
(سراج الملة الباهرة) سراج چراغ يعني شمعك فتيله سنده يانان آتش بونده ضيا ونور
مراددر (ملتدن مراد دين اسلامدر (باهره زياده روشن بهر القمر ديرلر فجن نوري كواكبك
نورينه غالب اولسه يعني دين اسلام كه سائر اديانه غالبدر انك ضياسي ونوريدر ديمكدر بعض
نسخه لرده باهره يرنده زاهره دوشمش يلدريجي معناسنه (جمال الانام) جمال حسن معناسنه در
بوزه جمال ديدكلري كوزلك اندن ظاهر اولدوغيچوندر (انام خلق معناسنه در يعني خلق
عالمك حسن وبهاسي يعني حسن حاللري ورونق كارلري انك وجود پرجوديله در (مفخر الاسلام)
اهل اسلامك فخر ايد جكاري (يعني انك وجوديله فخر ايدرلركه بويله عاقل وعادل شاهزاده مز

وار دردیو (سعد بن اتابك الاعظم) بوالقابله ملقب و بو اوصافله موصوف ابوبكرك
اوغلی سعد در (اتابك اعظم دن مراد ابو بكردر كه بوندنصكره انك اوصافنی ذكر ایلمسه كرك
(شاهنشاه المعظم) شاهنشاه سابقا مفصل ذكر اولنمشدر ملك الملوك المعظم دیمكدر
(مالك رقاب الامم) مالكك رقابه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (رقاب رقبه نك
جمعیدر بیونلر دیمكدر (امم امتك جمعیدر خلایق و طوایف مختلفه دیمكدر یعنی جمیع خلایقك
بیونلرینه مالكدر (حاصلی خلق عالم قوللریدر دیمكدر زیرا رقبه ایله جمیع بدندن تعبیر ایدرلر
(مولی ملوك العرب والعجم (مولی بونده افندی وصاحب معناسنه در (ملوك ملكك جمعیدر
پادشاهلر دیمكدر عربدن غیری یه عجم دیرلر مطلقا (یعنی عرب وعجم پادشاهلرینك افندیسیدر كه
جمیعی اكا سر فرو ایدوب انك محتاجلریدر (حاصلی جمله سی اكا التجا ایدرلر وجمعنك ناصر و یاوریدر
(سلطان البر والبحر) بر و بحرك پادشاهیدر یعنی تمام دنیایه امری جاری وحكمی نافذدر
(وارث ملك سلیمان) ملك سلیمان شیرازدر اما بونده سلطنت سلیمانه وارث دیمكدر بعید
دكلدر كه غلو طریقله وحوش و طیورك حكمنه مالك اوله (مظفر الدین) ابو بكرك لقبی
(ابو بكر) كنیتی (ابن سعد) انجلاین ابو بكر كه سعدك اوغلیدر وسعد زنكی اوغلی (ادام الله تعالی
اقبالهما) الله تعالی ابو بكرك و اوغلی سعدك دولت ورفعتلرینی دائم ایلسون (وجعل الی
كل خیر مآلهما) دخی الله تعالی هر خیره قلسون مرجع ومآبلرینی (بعض نسخه ده آمالهما
دوشمش (آمال الفك مدیله املك جمعیدر امیدلر دیمكدر یعنی الله تعالی حضرتلری امیدلرینی
خیراته ومیل ورغبتلرینی حسناته توجیه ایلیه یعنی امیدلری خیر وتوجهلری عدالته اوله (و بكرشمهٔ
لطف خداوندی مطالعه فرماید) واو حرف عطف و بوفقره پسندیده آید فقره
سنه معطوفدر (باحرف مصاحبت (كرشمه كاف عجمینك ورانك كسری وشین معجمه نك سكونیله
بونده كوز اوجیله بقمغه دیرلر (اما خراسان اهلی كاف عربی مفتوحه ورای مفتوحه ایله
اوقورلر (لطفه اضافت بیانیه در (خداونده اضافتده بویله در (ویا حرف نسبت (مطالعه
معروف (فرماید فعل مضارع مفرد غائبدر فرمایدندن فاعلی سابقا مذكور اولان
شاهزاده سعد در (محصول تركیب) كتاب كلستان حقیقتله اولوقت تمام اولور كه شاهزاده
سعدك دركاهنده مقبول ومعزز واقع اوله وكندینك شاهانه لطفی كرشمه سیله ونظر عاطفتیله
حاصلی كوشهٔ چشمیله التفات ایدوب مطالعه بیوره (یعنی شاهزاده سعدك مقبولی اولورسه
تمام عالمك مقبولی اولور دیمكدر (قطعه) كر التفات خداوندیش بیارآید* نكارخانهٔ چینی
ونقش ارژنكیست) التفات افتعال بابندن مصدر دركیدركن باشنی اردینه دوندروب بقمغه
دیرلر اكثر آهو وجیران جنسنده مستعملدر (حتی نقل اولنور كه اكر جیران جنسی قچارکن کاه کاه
اردینه بقمسه هر كز اكا ر جیوان یتشمز دی (خداونده اضافتی مصدرك فاعلنه در (وشین
ضمیر ظاهر ومتبادر اولان كتاب كلستانه راجع اولمقدر بعضیلر سعده ارجاع ایلدیلر و بعضیلر
ذكری اقرب اولان ابوبكره والعلم عندالله (بیارآید باحرف استقبال (یار آید فعل مستقبلدر آرایدندن
آراستندن دكل (نكار نونك كسری وكاف عجمیله اسمدر نقش معناسنه كوزلره نكاردیمك بوندن د ر ابن سیدعلی ولامعی
مأخوذدر (خانه او دیرلر (نكارخانه نقش اوی دیمكدر دار النقش معناسنه وصف تركیبی دكل وسروری
(چینه اضافتی بیانیه دریای نسبیله (چین سرحد هندده برعظیم شهرك اسمیدر تعریب ایدوب رد لامعی
صین دیرلر ونكارخانه سی برعظیم كلیسادر كه اول مملكتده پیدا اولان استاد نقاشلرك رد لامعی
هر بری كندی استخراج ایلدیكی نقوش واشكال غریبه یی وتصاویر عجیبه یی انده
نقش ایلمشلردر (ارژنك فتح همزه وسكون را ایله برتصویرنامه در كه مانیٔ نقاش استخراج

ایلدیكی تصاویر و نقوشی انده رسم ایلمشدر (یا حرف نسبت (سین وتا ادات خبردر (محصول
بیت) اكر كتاب كلستانی شاه زادهٔ عالیشانك نظر شاهانه سی مزین ایدوب حسن قبول ایله
مقبولی و زیور التفاتیله وعین عنایتیله منظوری اولورسه نكارخانهٔ چین كبی مشهور ونقوش
خانی كبی تمام عالمده مسلم ومقبول اولور (امید هست كه روی ملال درنكشد* ازین سخن كه
كلستان نه جای دلتنكیست) امید هست مبتدا وخبر (كه حرف بیان (روی ملال بیانیه (در
حرف تأكید (زائد دیینلر بی وجه سویلمشلر (نكشد فعل نفی مستقبل فاعلی سعد در تقدیری
درهم نكشد در (ازین سخن جائز در نكشده متعلق اوله (واشارت بیت اولك مضمونه اوله و كه
حرف تعلیل اوله وجائزدر كه حرف بیان اوله (وازین سخن مقام تعلیلده اولوب كلستان
نه جای دلتنكیست جمله سی مشار الیه اوله كلستان ذكری بونده ایهام طریقیله درفتأمل
جایك دلتنكه اضافتی لامیه در دلتنك وصف تركیبی دركوكلی طار كیمسه ملول معناسنه
(و یاحرف مصدر (وسین وتا ادات خبردر (محصول بیت) امید وار در كه شاهزاده بو كتابه
التفاتندن و بوكه نظر ومطالعه سندن بیحضور اولوب یوزینی بورزمیه یعنی ملامت وسآمت
كوستر میه بو سوزدن و بو سببدن كه كلستان كتابی و یا بوستان كتابی طاراق كوستره جك
وملالت وبیحضورلق یری دكل بلكه ایكیسیده فرح بخش ودلكشا وسیرانكاه فرح فزادر
حاصلی ایكیسنده ده نظردن كوزه نور وقلبه سرور حاصلدر (علی الخصوص كه دیباجهٔ
همایونش* بنام سعد ابی بكر سعد بن زنكیست) علی الخصوص خصوصا دیمكدر
مقام تعلیلده واقعدر در نكشده مخصوص علتدر (كه حرف بیان (دیباجه لغتده یكاغه دیرلر
ایكی دیباجه ایكی یكاق دیمكدر كتابلرك اوللرینه دیباجه دیدكلری تشبیه طریقله دركانه كه اولی
یوزیدر همایونه اضافتی بیانیه درمبارك دیمكدر (شین ضمیر كلستان كتابنه راجعدر (بنام باحرف
صله (سعد بونده ایهام طریقیله مذكوردر سعادت معناسیله شاهزاده سعدله مصدر مراد
اولنجه نامك اضافتی بیانیه اولور وابی بكر سعدك لامیه واسم مراد اولنجه نامك اضافتی لامیه اولور
وسعدك مقدرابنه بیانیه وابنك ابو بكره لامیه (ابو بكردن صكره ابن مقدر در زیرا قاعده لریدر
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك (محصول بیت) شاه زاده كلستانه نظردن ملول اولماز
زیرا كلستان ملالت وسآمت یری دكل خصوصا كه مبارك دیباجه سی سعد ابی بكرك نامنه در كه
اول ابو بكر بن سعد بن زنكی در دیباجه سی انك نامنه در دیمك مجاز مرسل طریقیله در ذكر جز
وارادهٔ كل قبیلندندر والا تمام كتاب انك نامنه در نتكه حضرت مولانا جامی بیورر (بیت)
كلستان كرچه سعدی كرد ازین پیش* بنام سعد بن زنكی تمامش* بو بیتك ظاهری انی مشعردر كه
كلستان زنكی اوغلی سعد آدینه اوله لیكن كتابدن فهم اولان شاه زاده سعد آدینه اوله (پس
واسطه لرك حذفنه حمل ایلمك كرك نتكه برنم پادشاهلرمزه عثمان اوغلی دیرلر واسطه لری ترك ایلمكله
معلوم اوله كه اكثر شراح ذاهب اولدیلر كه كلستان سعد ابن ابی بكر نامنه اوله و بعضیسی ابو بكر
ادینه دردیدی كتابك ترتیبندن فهم اولان قول بعضدر زیرا اول ذكر جمیل سعدی بوردرغنده
ابو بكرك تعریفی مراد ایدی وسعدی ایهام وتوریه طریقیله ذكر ایلدی وصكره اوغلنك
وصفنی پادشاه وصفنه توطئه طریقیله ذكر ایلدی و اثناغه ده جدال سعدی ذیلنده ینه
مناسبتله ابو بكری وصف ایلدی لكن بعید دكلدر كه ایكیسنكده نامنه ذرد بنلسه و بوقوله
ظاهرا مانعده یوقدر والله اعلم (ذكر امیر كبیر فخر الدین ابو بكر ابن ابی نصر) بوذكر كتاب
اوائلنده ذكر محامد كبی اعرابده ایكی وجهه محتملدر تأمل تدبر (دیكر عروس فكر من ازبی جمالی
سر برنیارد و دیدهٔ یأس از پشت پای خجالت برندارد) دیكر بونده دخی دیمكدر (عروس

رد ابن سید علی وسروری

کردك اولمزدن اول اربله عورت بیننده مشترکدر صکره اره زوج وبعل وحایل دیرلر
وعورته زوجه وبعله وحلیله دیرلر بونده کلن مراددر فکره اضافتی بیانیه در (ومند لامیه (بی ادات
سلب جمال حسن معناسنه‌در ویاحرف مصدر پس جمالی سلب ایدنجه چرکنلك معناسنی ویرر
(اکرچه نه کوزل ونه چرکین معنا سنده دلالتی وار (برنارد قالدرمز دیمکدر یوقاری کتورمز
ویوقاری قالدرمز دیمك دکل (دیدهٔ یأس بیانیه امید سزلك یعنی قطع رجا معناسنه‌در (پشت — رد شمعی
ارقه پایه اضافتی لامیه در (خجالته اضافت بیانیه در (خجالت او تقدر شرمندکی معناسنه‌در
(برندارد ینه قالدرمز دیمکدر یوقاری طوتمز دیمك دکل در (محصول فقرتین) دخی بنم فکرم کلنی — رد لامعی وشمعی
کوزلسزلکدن باش قالدرمز یعنی کوزل اولمدوغی حجابندن باشنی او کنه طوتوب کوکسنه
بقارتکه اوتنان کمسه بویله ایدر ودخی فکرم کلنی امید سزلك کوزینی اوتنق ایاغی ارقاسندن
قالدرمز یعنی صاحب نظر واهل بصر قبولندن ناامید اولوب کمال حجابندن وزیاده خجالتدن
کوزنی ایاغی ارقاسنه دیکوب باشنی قالدرمغه قادر اولماز (حاصلی حیرت ودهشتندن دائما
باشنی اوکنه صالوب یورر (ودر زمرهٔ صاحب جمالان متجلی نشودمکر آنکه که متحلی کردد)
زمره زای معجمه‌نك ضمی ومیمك سکونیله بلوك معنا سنه در صاحب جمالانه اضافتی بیانیه در
صاحب جمالان بونك کبیلره ریده ترکیب اضافی در اما عجم اضافتدن قطع ایدوب وصف
ترکیبی شکلی ایدر حسن صاحبلری بلوکنده دیمکدر متجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن یعنی
ناقص واو یسندن عرض جمال ایلمکه دیرلر یعنی کوزللکن کوسترمکه (نشود فعل نفی مستقبل — متجلی ومتحلی تجنیس خط صنعتیدر یعنی نقطه‌ده مختلفلردر
اولمز دیمکدر (مکرادات استثنادر الا معناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان متحلی کردد
(متحلی اسم فاعلدر تفعل بابندن بزیمجی اوله دیمکدر (محصول فقرتین) دخی بنم عروس فکرم
صاحب جماللر زمره سنده عرض جمال ایدوب متجلی اولماز مکر اولوقت که متزین ومتحلی اوله
یعنی فکرم کلنی کمسه یه یوزین کوسترمز الا اولوقت که آراسته وپیراسته اوله (بزیور قبول امیر کبیر)
باحرف مصاحبت (زیور زانك کسری ویانك سکونیله وواوك فتحی ایله زینت معناسنه
اسمدر (قبوله اضافت بیانیه در (وقبولك امیره مصدرك فاعلنه وکبیره بیانیه یعنی اولوقت
عرض جمال ایدر وحسن کمال کوسترر که امیر کبیرك زیور قبولیله وحلی نظریله وعین التفاتیله
مزین وآراسته ومنظور وپیراسته اوله بوندن صکره امیر کبیرك اوصافنه شروع بیورر (عالم عادل)
بیانیه (مؤید) اسم مفعولدر تفعیل بابندن یعنی خدادن قوت بولمش (مظفر) یعنی غالب
ومنصور علی الاعداء مؤید مظفر اضافتی بیانیه در (ظهیر سریر سلطنت) ظهیر بونده معین
معناسنه در (سریره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (سلطنته لامیه در تخت سلطنت دیمکدر
تخت سلطنتك معینی دیمکدر (مشیر تدبیر مملکت) مشیر اسم فاعلدر افعال بابندن تدبیره اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه در (ومملکته مصدرك مفعولنه در (یعنی امور سلطنت وتدبیر مملکت
آنك رأی وتدبیرینه منوط ومفوضدر بو القاب اول معنایی مشعردر که ممدوح وزیر تفویض اولا که
رومده اکا وزیر اعظم وبیوك وزیر وباش وزیر دیرلر (وزیر تنفیذ اولمیه که سائر وزرا وبکلربکیلردر
نتکه مسالك الرشاد نام کتابده تحقیق ایلمش (کهف الفقراء) کهف مغاره معناسنه‌در بونده جای پناه
فقرا دیمکدر (ملاذ الغربا) ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر فقرا وغربا فقیرك وغریبك
جمعلریدر یعنی فعیل وزنی اوزره اسم فاعللرك جمعی بووزن اوزره کلور حاصلی غربانك وفقرانك
ملتجاسیدر (مربی الفضلاء) مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن مفعولنه مضاف یعنی علما وفضلایی
تربیت ایدوب احوال معاشلری وانتظام حاللریله مقید اولوجیدر دیمکدر نتکه عاقبت اندیش صاحب
سعادتلرك شانندندر علما وفضلایه رعایت ایلمك بونده مربی اسم مفعول تجویز ایلین مذکور معنایه — رد شمعی

واصل اولامش (محب الاتقیاء) محب اسم فاعلدر افعال بابندن یعنی مضاعفدن سویجی ودوست
طوتیجی دیمکدر (اتقیا تقینك جمعیدر پرهیزکار وصالح واهل تقوی دیمکدر واضافت اسم فاعلك
مفعولنه در (افتخار آل فارس) افتخار افتعال بابندن مصدردر آل بونك کبی یرلرده اهل معناسنه
مستعملدر افتخار آل اضافتی مصدرك فاعلنه‌در وفارسه اضافت لامیه‌در یعنی اقلیم شیرازك خلقی انك
وجودیله افتخار ایدرلر که بویله وزیرمز واردر بو (یمین الملك) یمین بونده لفظ مشترکدر قوت‌له اند یعنی
قسم بیننده (ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وسلطنت بیننده مشترکدر اضافت لامیه‌در
یعنی مملکت وسلطنتك ومذهب وملتك قوتی ونصرتی حاصلی بونلرانك وجودیله قوت ونصرت
بولور یعنی بونلرك معین وناصری یدر یاخود بونلرانك باشنه اندایچوب وزیر باشیچون دیرلر رومده خنکار
باشیچون دیدکاری کبی بعض نسخه‌ده یمن الملك یانك ضمی ومیمك سکونیله قوتلولق ومبارکلك
معناسنه (ملك الخواص) ملك میمك فتحی ولامك کسری ایله پادشاه دیمکدر خواص خاصك
جمعیدر ارکان دولت واعیان سلطنت دیمکدر یعنی بونك هر بری اوزره حکمی جاری وهر برینه امری
نافذدر (فخر الدولة والدین) یعنی اصحاب دین وارباب دولت انك وجودیله افتخار ایدرلر زیرا
دینك ناصری وارباب سلطنتك یاوریدر (غیاث الاسلام والمسلمین) غیاث مدده ایرشنه دیرلر
فارسیجه فریادرس دیرلر پس اضافت اسم فاعلك مفعولنه‌در یعنی اهل اسلامك ومسلمینك ناصر
ویاوری ومعین وظهیریدر (عمدة الملوك والسلاطین) عمده عینك ضمی ومیمك سکونیله معتمد علیه
یعنی ملوك وسلاطین انك رأی وتدبیرینه اعتماد ایدوب اکا واثقلردر (یعنی تدبیر وتصرفنه
قائللردر عمده یه کزیده وزبده معناسنی ویرن یاشندن سویلش (ابو بکر بن ابی نصر) بو ابو بکر — رد لامعی
پادشاه ابو بکرك اقرباسندن ایمش واتابکیلرك عادتلرندن وزرایی کندو اقرباسندن ایلمك ایمش
قاضی بیضاوی نظام التواریخنده بونك زیاده الطافنی وخیرات ومبرانی وعلما وفضلایه
ومشایخ عظامه تکریم وتعظیملرینی ذکر ایلمدی (اطال الله عمره) اطال فعل ماضی در افعال
بابندن ولفظ الله فاعلی (وعمره مفعولی موقع دعاده واقع اولمش یعنی الله تعالی عمرینی اوزون ایلسون
دیمکدر (واجل قدره) اجل ده فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابنك مضاعفندن فاعلی
تحتنده اللهه راجع ضمیردر (ومفعولی قدره در موقع دعاده واقعدر الله تعالی قدرنی معظم
ایلسون دیمکدر (وشرح صدره) بو جمله‌ده دعائیه‌در صدردن مراد قلبدر ذکر محل وارادهٔ حال
طریقیله یعنی خدا قلبنی منشرح ومسرور وسینه سنی علم لدنیله پرنور ایلسون (وضاعف اجره)
ضاعف فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اعرابی ما قبلنده اولان جمله‌لر کبیدر یعنی الله تعالی
خیرات وحسناتنی مضاعف یعنی قات قات ایلسون (که ممدوح اکابر آفاقست) که حرف تعلیل در
یعنی بوقدر خیر دعایه ومدح وثنایه استحقاقنه علت وبیاندر (ممدوحك اکابره اضافتی اسم مفعولك
قائم مقام فاعلنه اضافتیدر وآفاقه اضافت لامیه در (آفاق افقك جمعیدر همزه‌نك وفانك ضمیله (فاده
سکونده لغتدر بونده اطراف مراددر یعنی اطراف عالم اکابرینك ممدوحیدر حاصلی اکابر دنیا واعیان
عالم مداحی ودعا کوییدر (ومجمع مکارم اخلاق) مجمع اسم مکاندر فتح بابندن مکارم مکرمتك جمعیدر
رانك ضمیله ایلکلر معناسنه (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك سکونیله اضافتلر لامیه‌لردر
یعنی کوزل خویلر مجمعیدر حاصلی اخلاق واطواری کوزلدر (بیت) هر که در سایهٔ عنایت اوست *
کنهش طاعتست ودشمن دوست) هر که اصلنده هر کس که‌در (کس ضرورت وزن ایچون وقرینه
قائم اولدوغیچون حذف اولدی (سایهٔ عنایت بیانیه‌در (او ضمیری وزیره راجعدر کنهش ضمیری که‌یه
راجعدر وه مبتدادر وطاعت خبری (ودشمن تقدیری دشمنش در قرینه قائم اولدیغیچون حذف اولندی — یعنی دشمن دوست مبتدا
ینه مبتدا وخبردر (محصول بیت) بو بیتك مضمونی هر عیب که سلطان بپسندد هنرست مضمونه — وخبردر

قریبدر یعنی هر کیمسه که وزیرك سایهٔ عنایتنده وظل حمایتنده اولوب لطفنه مظهر وعین رأفت
ورحمتیله منظور اوله حسن التفاتی ویمن نظری سببیله خلق عالمك کوزلرنده هر عیبی هنر وکمال
وهر نقصانی شمس بی زوالدر وهر کس اکا چشم محبت ودیدهٔ مودتله نظر ایدوب محبوب القلوب
اولوب دشمنلر قتنده ونظرنده محبوب سالم عن العیوب اولور بیتده محل الضدین صنعتی المدح
بما یشبه الذم دینن غلط سویلدی (بیتك معناسنده فرضا اندن برجرم صادر اولسه وزیرك خوفندن رد سروری
کیمسه اکا سوز سویلمکه قادر اولماز واکر انك بر دشمنی اولسه اولدخی وزیرك خوفندن انکله
دوست اولور دینن عندیات سویلمش (بر هر یکی از سائر بندکان وحواشی خدمتی متعینست) معینست نسخه
سائر بونده جمیع معناسنه در حواشی حاشیه نك جمعیدر خدمتکارلر و متعلقات دیمکدر رد شمعی
(محصول ترکیب) سلاطین ووزرا واکابر ناسك درکاهلرنده جمیع قوللرك وخدمتکارلرك اوزرلرینه
بر خدمت معیندر (یعنی هر برینك اوزرینه بر خدمت متعیندر (معینست عبارتنی همزهٔ مجتلبه
ایله یازانلر املا بیلمزلر ایمش (که اکر در ادای آن برخی تهاون وتکاسل روا دارند هر آینه درمعرض رد ابن سید علی ولامعی
خطاب آیند ومحل عتاب) ادای آن اضافتی مصدرك مفعولنه در (آن خدمته اشارتدر (برخ باءك وسروری وشمعی وکافی
فتحی وراءك سکونیله بعض دیمکدر ویا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (تهاون تفاعل بابندن
مصدر در بر نسنه یی حقیر طوتمقدر (تکاسل ده تفاعل بابندن مصدر در کاهلك ایلمکه دیرلر
روا راءك فتحیله جواز معناسنه در اما بونده جائز دیمکدر (هر آینه البته دیمکدر (معرض میمك
کسریله شذوذا اسم مکان معناسنه اصلنده شول قفتاندر که جاریه یی انکله بیعه عرض ایدرلر اما جاریه
ایله بیله صاتلماز بلکه عاریتله بله کوسترلر خطابه اضافت لامیه در (محل عتابده بویله در بونده برآیند
مقدردر (محصول ترکیب) اکر اول تعیین اولنان خدمتی ادا ایلمده برمقدار تهاون وتکاسلی جائز
طوتارلر یعنی اول خدمتی حقارتله طوتوب انده اهمالی جائز کوره لر البته معرض خطابه ومحل
عتابه کلورلر (یعنی خدمتکده نیچون تقصیرات واهمالی جائز کوردك دیو انی قاقرلر وآزار
ایدرلر (مکر برین طائفهٔ درویشان که شکر نعمت بزرکان واجبست برایشان وذکر جمیل
ودعای خیر) مکر ادات استثنادر الا معناسنه (طائفهٔ درویشان بیانیه در (که حرف رابط
صفت ویا حرف تعلیل (شکر نعمت اضافتی مصدرك مفعولنه در وبزرکانه اضافت لامیه در
(شکر مبتدا (واجبست خبریدر (برایشان واجبه متعلقدر (ذکر جمیل ودعای خیر شکره
معطوفدر واعرابی انجلین در (محصول ترکیب) الا بو درویشلر طائفه سی اوزره برخدمت
تعیین اولنمامش که اکابرك نعمتنه شکر ایلمك انلرك اوزرینه واجبدر (یعنی زمرهٔ درویشان مذکور
تکالیف وخدماتدن مخرج ومستثنالردر که بونلرك اوزرلرینه لازم وواجب ولی نعمتلرك انعام
واحسانلرینه شکر وسپاس وذکر جمیل ودعای خیردر (حاصلی بونلرك خدمتی بودر بوندن غیری
خدمتله مأمور ومکلف دکللردر (وادای چنین خدمتی درغیبت اولیترست که درحضور که
این بتصنع نزدیکست وآن از تکلف دور وباجابت مقرون) ادای چنین خدمت مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر ومبتدا در (درغیبت اولیترست خبری (که
حرف بیاندر (درحضور (درغیبته معطوفدر (اما معنی جهتندن مفضل علیه واقع در (پس که
من تفضیلیه معناسنی متضمن اولور (که حرف تعلیل (این حضوره اشارتدر (با حرف صله (وتصنع
تفعل بابندن مصدردر (ریا معناسنه (این مبتدا (نزدیك یقین دیمکدر خبری (وبتصنع خبره متعلقدر
وآن غیبته اشارتدر مبتدا (ودور خبری (واز تکلف خبره متعلقدر (تکلف کوکلدن اولمیان معنایی
اظهار ایلمکدر (وباجابت از تکلفه معطوفدر (ومقرونه متعلقدر (ومقرون عطفله خبر
بعد الخبردر (آن اسم اشارتنه (محصول ترکیب) درویشلر اوزرینه واجب اولان خدمتك اداسی

حضورده (یعنی رو برو اولمقدن ایسه غیبتده اولق اولی رقدر (زیرا بالمواجهه اولان شکر وثنا
ودعا ریایه قریبدر یعنی حقیقتده ریا قصد ایلسه ده ایشیدن ریایه حمل ایدر اما اول غائبانه اولان
شکر وثنا ودعا تکلفدن دور (یعنی کوکلدن اولمیوب همان دل اوجندن اولمقدن بعیددر زیرا
قصدنی خدا بیلور انجق حاصلی غائبانه دعا وثنا عن صمیم القلب اولور بهرحال (پس ریا وجهله
حمل اولنماز (زیرا کوکلدندر دخی غائبانه اولان دعا وثنا اجابت وقبوله موصول ومقروندر یعنی
ریادن وتصنعدن دور اولدوغی کبی اجابته ده مقروندر حاصلی عند الله مستجابدر زیرا حدیث
شریفده واقعدر که ظهر غیبده صادر اولان دعا رد اولنماز (قطعه) پشت دوتای فلك راست
شد از خرمی ✲ تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را) پشت ارقه تا بونده قات معناسنه در (پشت دوتا
اضافتی بیانیه در (ومبتدا (وفلکه اضافتی لامیه در (راست بونده طوغری دیمکدر (راست شد
طوغری اولدی (یعنی طوغرلدی دیمکدر خبره بتدادر (خرمی یا حرف مصدر در شادلق معناسنه
تا ابتداء غایت ایچون ظرفدر عربیده منذ کبی (فرزند اوغل دیمکدر (زاد فعل ماضی مفرد غائب
لازم ومتعدی بیننده مشترکدر (بونده لازمدر طوغدی دیمکدر (مادر انادر ام معناسنه (ایامه
اضافت بیانیه در (ورا ادات تخصیصدر مضاف الیه معناسنی افاده ایدر (زاد فعل لازم اولنجه
فاعلی تحتنده فرزنده راجع ضمیر در متعدی اولمقده قابلدر طوغردی معناسنه پس فاعلی فلك
ومفعولی مادر ایام اولور (ورا بو تقدیرجه ادات مفعولدر فتأمل (محصول بیت) فلکك ایکی قات
ارقه سی طوغرلدی (یعنی منحنی قامت ایکن مستقیم قامت اولدی حاصلی بوکر بلکی کندی
ایام اناسنك سنك کبی اوغلی طوغالدن برو یاخود فلك ایام اناسنه سنك کبی اوغول طوغردلدن برو
بو تقدیرجه زاد زایاند معناسنه اولوب ایکی مفعول الور زیرا افلاکه آباء دیرلر طوقوز انا معناسنه
وعناصر اربعه یه امهات دیرلر درت انا معناسنه ومعدن ونبات وحیوانه اوغول دیرلر زاد لازم
اولدوغی تقدیرجه رانك زیاده سند حکم ایلین غریب حکم ایلمش تا کیم مادر ایام ایچون سنجلین رد لامعی
اوغلی طوغدی دینن حق اداینی ایلمامش (حکمت محضست اکر لطف جهان آفرین ✲ خاص رد کافی
کند بندهٔ مصلحت عام را) حکمت محض بیانیه ومقدم جزای شرطدر (واکر ادات شرط
(خاص کند فعل شرط (تقدیری اکر خاص کند لطف جهان آفرین بندهٔ مصلحت
عام را حکمت محضست (پس لطف فاعلی کند در یعنی اسمی واضافتی لامیه در
(جهان آفرین وصف ترکیبی (بنده خبر کند در (ویا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (مصلحت
خبر ثانیسیدر کندك (زیرا کند بونده جعل وتصییر معناسنه در (عامه اضافت
لامیه در (ورا لام جاره معناسنه در (محصول بیت) خدای جهان آفرینك لطف واحسانی
اکر بر بنده سنی عامهٔ ناسك مصالح ولوازمنی وامور ومهمانی کورمك ایچون تخصیص وتعیین
ایدرسه ونظام وانتظام خلق عالمی انك وجود پرجود وکرمنه منسوب ومتعلق قیلورسه محض
حکمت وکمال قدرتدر یعنی سلاطین ووزرا وحکام وقضاتی خدای ذو الجلال که مصالح
ولوازم بشریه یی کوروب تدبیر وتصرف ایلمکیچون تعیین وتخصیص بیورمشدر محض حکمت
وکمال رأفتدر زیرا بویله اولمسه عقد نظام عالم محلول اولوب خلق عالمده آرام وقرار اولمیوب
ظلم وفساد حددن تجاوز ایدردی (اکرچه که اللهك قدرتی عالمه بر وجهله دخی نظام ویرمکه
ممکندر اما بونده زیاده حکمت وار (حکمت محض عبارتنی خبر مقدم (واکر لطف جهان
آفرین عبارتنی شرط (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام اجزای شرط وجملهٔ شرطیه مبتدای
مؤخر وبو تقدیرجه مدح شرطله مقید اولور دینن کیمسه نك اعرابدن هیچ حظی یوغیمش رد سروری
ومحتملدر که لفظ اکر زائد اوله پس بو تقدیرجه لطف جهان آفرین مؤخر مبتدا وحکمت محض

رد سروری
رد شمعی

مقدم خبر (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام را حکمت مخفی بیان اوله دیبن کیمسه‌نك بو اعرابی
اولکی اعرابدن اعجب واغربدر (بندهٔ ده همزه وحدت ایچوندر دیین اغرب غرایب سویلمش
(دولت جاوید یافت هر که نکونام زیست * کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را) دولت
جاوید بیانیه در جاوید وجاودان وجاویدان ابدی معناسنه در (یافت فعل ماضی مفرد غائب
بولدی دیمکدر (دولت مبتدا (ویافت خبری وجملهٔ اسمیه هر که نکونام زیست متضمن اولدیغی
شرطك جزاسیدر هر که اصلنده هر کس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم
اولدیغیچون کس حذف اولنوب که یرینه کلوب حرف ایکن اسم اولدی (نکونام وصف ترکیبیدر
ایو ادلو دیمکدر ترکیب توصیفی دکل (کز اصلنده که از ایدی (که حرف تعلیل (عقب
عینك فتحی وقافك کسریله بونده ارد وصوك معناسنه در (وشین ضمیر که یه راجعدر (ذکر خیر
بیانیه ومبتدا (زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه (کند خبر مبتدا وزنده مفعول اولی
(ونام مفعول ثانیسی تقدیری نامشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون ضمیر ترك اولندی (ورا
ادات مفعول (محصول بیت) دنیاده هر کس که ایو ادلو دیرلدی (یعنی هر کیمسه که دنیاده
ادی ایلکیله چقوب ایو اد چقاردی ابدی دولت وسعادت بولدی زیرا انك اردندن یعنی آخرته
رحلت ایلدیکند نصکره ذکر خیر ویاد جمیل نامنی احیا ایدر (حاصلی حسن مناقب
وجمیل مآثر صحیفهٔ عالمده نامنی باقی ایدوب فراموش ایتدرمز (مصراع اولك معناسی دولت
ابد بولدی هر کیمسه که ایو اد ویرلدی دیین معنای یتی اولدرمش (وصف ترا کر کند

رد کافی

ورنه کند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را) وصف ترا اضافتی مصدرك
مفعولنه در ور واکردن مخففدر (کند ونکند اهلك فاعلینده و وصفك مفعولینده
تنازع ایدرلر (اهل فضل اضافتی لامیه در شرطلرك جزاسی محذوفدر (تقدیری برابرست
ورا بو صف ایشان احتیاج نیست (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (حاجت مشاطه اضافتی
مصدرك فاعلنه در (مشاطه مبالغه ایله اسم فاعل مفرد مؤنثدر دوزکنجی خاتون (یعنی قزلرك وکلنلرك
یوزین یازوب وزلفلرین طرایوب وراستقلرین چکوب بزین عورتدر که فارسیجه اکا زن پیرایه کر
دیرلر بزکجی عورت دیمکدر (مشط میمك ضمی وشینك سکونیله طراغه دیرلر پس انلرك بو کارلری
طراغله حاصل اولدیغیچون مشاطه دیدیلر (حاجت مبتدا ونیست خبری (روی دلارام اضافتی
لامیه وبیانیه اولمغه ممکندر فتأمل (دلارام وصف ترکیبیدر ارامیدندن کوکل دکلندریجی
یعنی کوکله صبر وقرار ویریجی (ورا ادات تخصیص اضافت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)

رد لامعی

اهل فضل وکمال سنك وصفکی یعنی سنی وصف کرکسه ایلمیه‌لر وکرکسه ایلیه‌لر سکا نسبت
برابردر زیرا سنك کیمسه‌نك وصف ومدحنه احتیاجك بو قدر حاصلی سنده اولقدر محاسن
اطوار ومکارم اخلاق واردر که وصافك وصفنه ومداحك مدحنه احتیاجك یوق (زیرا
روی دلارامك مشاطه‌یه احتیاجی بو قدر که حسن خداداده هر نقدر که زیب وزینت ویررلرسه
برزائد حسن افاده ایلمز (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) کوهر پاك توازمدحت ماهستغنیست *
فکر مشاطه چه باحسن خداداد کند (پس سنده شرف وجود وکرم ذات وسخا وجود اولقدردرکه
وصاف ومداحلر هر نه مرتبه که مدحکده اطرا ایلسه‌لر عهده‌سندن کله‌مزلر وحق وصفی ادا ایده‌مزلر

اطرا مدحده مبالغه یه دیرلر
عهد

(عذر تقصیر خدمت وموجب اختیار عزلت) بوده سابق کبی اعراب اولور فتأمل
(محصول ترکیب) خدمت وزیرده واقع اولان تقصیرك عذری وعزلت اختیار ایلسنك سببنی
بیان ایدر (تقصیر وتقاعدی که در مواظبت خدمت بارکاه خداوندی می رود) تقصیر
تفعیل بابندن مصدردر بونده اکسکلك دیمکدر ویای تنکیر ویای وحدت مقدردر

رد شمعی

تقاعدی قرینه یاسنك قرینه سیله یا وحدت ایچوندر مصدری اولمغه ده مجال واردر
دیین فکرسز سویلمش فتأمل (تقاعد تفاعل بابندن مصدردر (بونده خلقدن منقطع
اولوب عزلت اختیار ایلك معناسنه در (که حرف رابط صفت (مواظبت مفاعله بابندن
مصدردر ملازمت معناسنه خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در وبارکاهه اضافت لامیه در
(بار اجازت دیمکدر (وکاه بونده ادات ظرف مکاندر نمازکاه وسیرانکاه کبی اجازت
یری دیمکدر ملوك وامرا وحکام سرایلرینه دخول قپوجیلر اجازتنه موقوف اولدیغیچون
سرایلری قپولرینه مجازا بارکاه دیرلر (خدواندی یه اضافتی بیانیه در زیرا یا حرف نسبتدر
(می رود می بونك کبی یرلرده حرف استمراردر (رود فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر
بونده واقع وصادر اولور دیمکدر بونده خداوندن وزیر مراددر (محصول ترکیب) حضرت
شیخ وزیرك خدمتنه کثرت تردد وملازمت ایلمدوکینك عذرینی بیان ایدوب بیورر شول
تقصیر وتقاعد که وزیرك بارکاهنك خدمتی ملازمتنده اولور یعنی مجلسلرینه ملازمت
ایلدیکمك اصلی (بنابر آنست که طائفهٔ حکمای هند در فضائل بزرجمهر سخن می کفتند)
بنا بونده مصدردر مفعول معناسنه انك اوزره مبنی در دیمکدر (یعنی ترك ملازمت خدمت
وزیر ایلدیکم انك اوزره واقع وسبب وباعثی اولدر (که حرف بیان طائفه اسم جمعدر
بلوك معناسنه (وهمزه حرف توسل اضافت ایچون کلمش حکمایه اضافتی بیانیه در (حکما
جمع حکیمدر بونده عقلا مراد درهنده اضافتی لامیه در (در حرف ظرف فضائل فضلك
وفضیلتك جمعیدر که نقصك ونقیصه‌نك نقیضیدر بزرجمهره اضافتی لامیه در (بزرج بانك
وزانك ضمه‌لریله اولو دیمکدر بزرکدن معربدر (ومهر محبت معناسنه اصلندن وصف ترکیبیدر
اولو محبتلی معناسنه صکره نوشیروان وزراسنك برینه علم خاص اولدی (سخن
می کفتندك مقدم مفعول قولی (بونده می حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر سویلرلردی دیمکدر
(محصول ترکیب) ملازمت خدمت بارکاه وزیرده واقع اولان تقصیر وتقاعد اکا مبنیدر که
هند حکماسی طائفه‌سی بزرجمهرك فضیلت وکمالی خصوصنده سوز سویلدیلر (یعنی انك عظمت
قدرینی ونباهت شاننی تذکر ایلدیلر (معلوم اوله که بعض شراح دیمش که آخرنده هاء
رسمی اولان کلمه‌یه همزه لاحق اولسه وحدت افاده ایدر هر یرده وبو یرده طائفهٔ حکماء هند

در سروری وشمعی

عبارتی هند حکماسنك بر بلوکی دیو تعبیر ایلدکلری خطای فاحش ایلمشلر زیرا وحدت ایچون
منصوص اولان یادر وهمزه حرف توسلدر هر یرده تحقیق بودر که بو محلده وحدت متحقق

رد کافی

ومعتبردر دیین خطاده انلرك اثرنجه کتمش زیرا بو یله اولسه حکمانك اعرابدن هیچ محلی اولمزدی
و بو مقوله همزه مجرد اضافته توسل ایچوندر هر یرده وحدت شرط دکلدر مثلا کاهی خطاب

رد کافی

ایچونده کلور دیین کندویه برجدید خطا اثبات ایلمش زیرا همزه‌نك بو معنالردن خبری یوق
(آخر جزین عیش ندانستند که در سخن کفتن بطبست یعنی درنك بسیار می کند) (آخر
عاقبت معناسنه در (جزین اصلنده جز این در وصلله همزه دوشدی جز غیر دیمکدر جزین
بوندن غیر (عیش شین ضمیر بزرجمهره راجعدر (که حرف بیان بطی کج کج معناسنه در (درنك
دالك کسر ورانك فتحی ونونك سکونیله اکلنمك معناسنه می کنده مقیدر بسیار چوق
معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبت حکماء هند بزرجمهرك بوندن غیری عیبنی اکلمدیلر که

در ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی وکافی

سوز سویلمده بجدر (یعنی ادای مرادده چوق اکلنور بطبست لفظی بطی است یازان املادن
اکاه دکل ایمش (مستمع بسی منتظر باید بود تا وی تقریر سخن کند) بسی یاء اصلیه ایله
چوق معناسنه در (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (تا بونده انتهاء غایت

ایچوندر الی معناسنه (وی ضمیر غائبدر تقریر سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
مستمع اولان کیمسه چوق منتظر اولمق کرك تاکیم اول سوزینی تقریر ایلیه و مرادینی ادا ایده (یعنی نه
معنایی که بیان ایلمك مراد ایدنسه ملاحظه سز و توقف سز ادا ایلردی حاصلی سؤ آلده
رد سروری وجوابده تقریر کلام و مرام ده تأمل سز سوز سویلردی بعض شراح طلاقت لسانی اولمامغه
حمل ایلمش (یعنی دلی آغر ایدی تیز سویلمکه قادر دکل ایدی معناسنه لیکن سباق و سیاق کلام
بوندن ابا ایدر (بسی به چوقلق معناسنی و یرنلر اکلنه بودرکه یاسی حرف مصدر اکلرمش و حرف
رد شمعی نسبتدر یکی ده اولان یا کبی دیوب دقایق الحقایق سوزیله استشهاد ایدوب دعواسنده ده
رد کافی دلیلنده ده خبط عشوا ایلش (بزرجمهر بشنید وکفت اندیشه کردن که چه کویم به از پشیمانی
خوردن که چرا کفتم) اندیشه فکر (که حرف بیان (پشیمانی یا حرف مصدر درندامت
معناسنه پشیمانلق دیمکدر (محصول ترکیب) بزرجمهر قول حکمایی ایشتدی ودیدی نه سویلیم
دیو فکر ایلمك فکرسز سویلیوب بندن برنامعقول سوز صادر اولوب نیچون بویله سویلدم دیو
پشیمان اولمقدن یکدر حاصلی فکر ایدوب معقول سویلمك فکرسز نامعقول سویلیوب ندامت
چکمکدن بیك کره یکدر (معلوم اوله که بوکلماتدن مقصود بسط معذرتدر که حضرت شیخ ممدوح
وزیرك ملازمتندن منقطع اولوب اختیار عزلت ایلدیکنه (یعنی سوز بودرکه کثرت تردد وملازمت
سبب اطناب کلام واکثار مقال اولور نتکه دیمشلر چوق سویلین چوق یاکلور اکر اهل مجلسه قاریشوب
صمت و سکوت اختیار ایدرسم ثقلت ونفرت اظهارنه سبب اولور (پس السلامة فی الوحدة)
قولیله عامل اولوب کوشهٔ وحدتده و کنج سلامتده اختیار عزلت ایلمك اولی واحرادر حاصلی
بوکلمات وزیرك عظمت شاننی ومحفل ومجلسنه داخل اولان اهل فضل وکمالك تعظیم و تبجیلنی
متضمندر (مثنوی) سخندان پرورده پیر کهن * بیندیشد آنکه بکوید سخن) سخن سینك فتحی
وخانك ضمیله و سینك ضمی وخانك فتحیله ده لغتدر (پس اثانی مضارع وایاتده ایکی وجهله اوقومق
جائزدر اما قافیه ده واقع اولیحق برینه مخصوص اولور (سخندان وصف ترکیبیدر دانیدن
رد شمعی دانستن دن دکل سوز بلیجی دیمکدر (پرورده یه اضافت بیانیه در (پیر کهن ده بویله در کهن ده
کاف البته مضمومدر اما ها مضموم ومفتوح اولمق جائزدر سخنک خاسنه تابعدر (پیر کهن
ماقبلنه صفت واندن بدل وعطف بیان اولمقده جائز تأمل ندر (محصول بیت) سوز بلیجی مربی
اسکی پیر فکر ایدر اندن صکره سوز سویلر (یعنی بر سوزی فکر ایلمینجه سویلز حاصلی فکرسز
رد لامعی سوز سویلمز (پرورده بی پیره اضافت قصد ایدوب دالی سلکرك اوقومق کرك دیین هم لفظده خطا
رد شمعی ایلمش هم معناده مصراع اولك معناسنی کهن پیرك مرباسی اولان سوز بلیجی دین اولکی کبی
رد سروری اضافت قصد ایلمش (بکوید فعل مضارعدر کفتن مصدرندن دیین اشتقاقده سهو ایلمش (مزن بی
تأمل بکفتار دم * نکو کوی وردیر کویی چه غم) مزن فعل نهی مفرد مخاطبدر زیدن دن اورمه دیمکدر
(بکفتار با حرف صله (کفتار سوزه دیرلر (دم بونده نفسدر تکلم معناسنه (کوی فعل امر مفرد
مخاطبدر (ور واکردن مخفف ادات شرط (دیر کیی (کویی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
چه غم جواب الشرط (محصول بیت) ملاحظه سز وتأملسز کلامه وکفتاره نفس اورمه
(یعنی فکرسز سوز سویلمه ایو سویله اکر کچ سویلر ایسك نه غم (یعنی غم دکل حاصلی سوزك ایو
اولسون وهر نقدر که کچ سویلر ایسك تفاوت ایلمز (بیندیش وانکه براور نفس * وزان پیش بس کن که
کویند بس) بیندیش با حرف تأکید و یا همزه دن مبدلدر نتکه سابقا بیان اولندی (واندیش
فعل امر مفرد مخاطب فکر ایله دیمکدر واو حرف عطف (آنکه انکاهدن مخففدر بحسب لغت
اولوقتدن صکره دیمکدر اما استعمالده اندن صکره دیمکدر (براور لفظده یوقاری کتور دیمکدر

امابونك کبی برلرده چقار معناسنه در (آور یدندن فعل امر مفرد مخاطبدر نفس مفعولی (واو
حرف عطف (زان اصلنده ازان ایدی همزهٔ وصل ایله ساقط اولمشدر (پیش بای عجمینك
کسریله اول واولك معناسنه در (قبل وقدام کبی (بس بای عربینك فتحیله بونده یتر معناسنه در (کن
فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (که حرف بیان (بس بنه یتر دیمکدر (محصول بیت)
اول فکر ایله اندن صکره نفس چقار (یعنی اندن صکره تکلم ایله (یعنی سویلیجك سوزی اول فکر ایله
اندن صکره سویله وسکا سامع اولنلر یتر سویلهدك دیمزدن اول سن یتر ایله یعنی دکلیلر سکا اسکت
وخاموش اول دیمزدن اول سن ساکت وخاموش اول بو کلام شول کشیه کوزه درکه رطب ویابس
سویلیجی زوائد کوی اوله والا علوم ومعارف سویلیوب هر کلامندن بر پند وعبرت و بر نصیحت وحکمت
مستفاد اولان کیمسه هر نقدر چوق سویلسه اندن اوصانلمز زیرا هر سوزی صفابخش وروح افزادر
بونده منه سنده کن شوم معناسنه در دیین عندی سویلمش (بنطق آدمی بهترست ازدواب * دواب رد شمعی
از تو به کر نکویی صواب) با حرف مصاحبت (ونطق بونده سوز معناسنه در (آدمی بونده انسان
معناسنه در (بهتر ادات تفضیلدر (دواب دابه نك جمعیدر بانك تشدیدیله لغتده یراوزرنده یورو ینه
دیرلردی (صکره درت ایاقلی حیوانانده استعمال ایتدیلر چارپالر معناسنه (دواب از تو عبارتنه
وصل اولمغله بایی تشدیدله وتخفیفله اوقومق جائزدر دواب از تو به مقدم جزاسیدر مؤخر شرطك
(نکویی فعل مضارع مفرد مخاطب (صواب مقول قولیدر نقیض خلافدر طوغری معناسنه
(محصول بیت) نوع انسان سائر حیواناتدن نطقله یکرکدر یعنی تکلمله ممتازدر (پس اکر صواب
وخیرلی سویلز ایسك حیواناتسندن یکدر (زیرا کلام لغودن کاه اولور که فساد منبعث اولور (اما
سکوتدن نادر واقع اولور که ضرر مترتب اوله حاصلی اولور او لماز سوزی سویلمکدن سکوت
اولیدر (فکیف در نظر اعیان خداوندی عز نصره که مجمع اهل دلست ومرکز علمای متبحر)
(فکیف خصوصا دیمکدر (نظر اعیان خداوندی لامیه لردر و یا حرف نسبتدر (عز فعل ماضی
مفرد مذکر غائب مقام دعاده واقع اولمش نصرتی عزیز اولسون دیمکدر مراد کندینك
عزتیدر (که حرف رابط صفت و یا حرف تعلیل موصوف خداوند در (مجمع میم ثانینك فتحی
و کسریله اسم مکاندر مطلع ومطلع کبی (اهله اضافتی لامیه در (ودله اضافتده بویله در (مرکز
بونده مقام ومحل معناسنه در (علمایه اضافت لامیه در (متبحره اضافت بیانیه در متبحر دریك اوقومشه
دیرلر (محصول ترکیب) یعنی هر یرده سوزی اندیشه ایله سویلمك کرك (خصوصا وزیرك اعیانی وارکانی
نظرنده الله تعالی نصرتنی معزز ومکرم ایلسون انجلین وزیر که اهل دل عارفلر مجمعیدر (ومحل ومکان
رد لامعی علمای متبحر (یعنی علماء وفضلای راسخ وکامل مرکزیدر خداوندن مراد پادشاه ونصر ضمیریده اکا
رد شمعی راجعدر دیمکده نظر وار (نصر بونده مصدر یعنی فاعلدر مراد وزیردر دیین عندی سویلمش (منه سنده
رد شمعی مجمع مصدر میمی دیین فکرسز سویلمش (اکر درسیاقت سخن دلیری کنم شوخی کرده باشم) سیاقت
کسر سینله مصدر در درایت وزننی اوزره سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر سوق کلام
دیمکدر (دلیری دالك ولامك کسریله بهادر دیمکدر و یا حرف مصدر (شوخ بونده کستاخ معناسنه در
و یا حرف مصدر باشم فعل مضارع متکلم وحدهدر (محصول ترکیب) وزیر مذکورك مجلسنده اکر
سوق کلامده اظهار جراءت ایدوب بهادرلق ایدرسم کستاخلق ایلمش اولورم (و بضاعت مزجات
بحضرت عزیز آورده) و بضاعت سرمایه در اما بونده اثواب ومتاع مراددر (مزجات میمك
ضمی وزانك سکونیله ازاجق بهالی نسنه اضافت بیانیه در (با حرف صله (حضرت عزیزدن یوسف
پیغمبر مراددر آیت کریمه یه تلمیحدر که حضرت یوسفك قرنداشلری یانه کلدکده (وجئنا ببضاعة
مزجاة) دیدیلر ماقبلی وما بعدیله تمام آیتدر آورده تقدیری آورده باشم دیمکدر کتورمش اولورم

معناسنه (محصول ترکیب) دخی قلیل بهالی متاعی حضرت عزیزه کتورمش اولورم یعنی هدیه
ایچون الحق بهالی قاش کتورمش اولورم حاصلی اکسکلك ایلش اولورم (و شبه در بازار
جوهریان جوی نیارد) شبه شینك وبانك فتحه لریله وهای اصلیه ایله پرنج که اندن بان
دیوبتلری یاپارلر واندن دوز یلن بونجق بونده بومراددر (فارسیده های رسمی شکلنده اوقنور
(حمزه وغمزه هاسی کبی کثرت استعمالدن بویله اوقنور دیمکلك اصلی یوقدر (جوهریان جوهر
رد لامعی وکافی
معرب کوهردرو یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع (جو جیمك فتحیله اربه درشهیر معناسنه
(و یا حرف وحدت (نیارد فعل نفی استقبال مفرد غائب کتورمز دیمکدر (محصول ترکیب) پرنج
بونجق جوهرفروشلر بازارنده براربه جه قیمت کتورمز (یعنی وزیر مجلسنده اولان فضلانك
قتنده بنم سوزم جوهرفروشلر بازارنده اربه کبیدر (یعنی بی اعتبار و بی قیمتدر (وچراغ پیش
آفتاب پرتوی ندارد) چراغ شمعك فتیله سندن یانان آتشه دیرلر (پرتو باء عجمینك وتانك
فتحه لریله ضیاء معناسنه در (محصول فقره) چراغ دخی آفتاب قتنده پرتوطوتمز (یعنی چراغك کنش
یانده پرتوی وضیاسی اولماز (ومنارهٔ بلند در دامن کوه الوند پست نماید) مناره معروف بلندده
اضافت بیانیه در (دامن کوه اضافتی لامیه در کوه کاف عربینك ضمیله طاغدر جبل معناسنه (الوند
همزه نك فتحی ولامك سکونی وواوك فتحیله همدان طاغلرندن بریوکسك طاغك اسمیدر اول
ولایتده ارتفاعله علم اولمغین انی تعیین ایلدی والا رومده طاغلر واردر که کوه الوند انلره نسبت
برد په جکدر (پست بای عجمینك فتحی وسکون سینله الحق دیمکدر (نماید فعل مضارع مفرد
غائبدر (نمایدندن نمودندن دکل کورینور دیمکدر فعل لازمدر (محصول ترکیب) دخی بلندمناره
رد ابن سید علی ولامعی وسروری
کوه الوند انکنده الحق کورینور (یعنی برمناره هرنقدر که یوکسك اولسه اول طاغك
دبنده اولیجق الحق کورینور (حضرت شیخ تواضع بیوروب کسر نفس ایلدی و اعیان
مجلس وزیری آفتابه وکوه الونده وکندینی چراغ ومناره یه تشبیه ایلدی بونده وزیری کوهه
وارکان مجلسی دامن کوهه تشبیه ایلدی دیمکده نظر واردر (مثنوی) هرکه کردن
رد کافی
بدعوی افرازد * دشمن از هر طرف بدو تازد) هرکه هرکس که تقدیرنده درنتکه سابقا
بیان اولندی (کردن بیوندر عربیده جید دیرلر (بدعوی با حرف مصاحبت (دعوی
واوك کسریله دعوی معناسنه درنتکه سابقا معنی بیانده کچدی (افرازد فعل مضارع
مفرد غائبدر (افرازیدندن افراختن دن دکل بوجلده دیمکدر فعل متعدیدر (کردن مفعول
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
صریحی (وبدعوی غیر صریحی (دشمن مبتدا (وتازد فعل مضارع مفرد غائب تازیدندن
تاختن دن دکل سکرتدر یعنی هجوم ایدر دیمکدر خبر مبتدا (محصول بیت) هرکس که دعوی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
وزعله وعجب وتکبرایله بوینی بوجلده یعنی تکبرلك وتجبرلك ایلیه (هرجانبدن دشمن اکا هجوم
ایلر حاصلی هرکس اکا خصومت ایلر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقعدر
(خویشتن را بکردن اندازد) خویشتن تایله وخویش تاسز برمعنایه در کندی
رد شراح جمیعا
دیمکدر (را ادات مفعول باحرف صله بونده استعلا معناسین افاده ایدر (اندازد فعل
مضارع مفرد غائب در (اندازیدندن انداختن دن دکل اتر دیمکدر (محصول مصراع)
کندینی بوینی اوزرینه اتار یعنی خودبین وخودپسند مرادینه واصل اولماز بلکه تکبری وتجبری
سبب هلاکی (یعنی بوینی اوزلمسنه باعثدر (سعدی افتاده ایست آزاده * کس نیاید بجنگ
افتاده) سعدی مبتدا افتاده خبری وهمزهٔ مجتلبه هاء رسمی ضرورتیچون کلمشدر
ویا حرف وحدت (آزاده صفت افتاده در (وکس مبتدا (نیاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
(بجنگ باحرف صله (افتاده دوشمش ماضیدن قسمدر (محصول بیت) سعدی برجنك

وجدالدن ومعارضه ومناقضه دن آزاده وسالم بردوشکون دردمنددر و دعوای علم و فضلدن
و خلقك قبول وردندن فارغ البال وآسوده حال برنامراددر هرکسله درویشانه طور
و دردمندانه وضعله چکنوب اغراض نفسانیه دن خلاص بولمشدر (پس بویله اولیجق کیمسه
دوشمشك ودوشکنك جنکنه کلمز یعنی اظهار عجز ومسکنت ایلینله کیمسه جنك وجدال
ایلمز امامدعی وخودبین وخودپسند ایله هرکس معارضه ومقابله ومناقضه ایلر (حضرت
شیخ بونده کسر نفس ایدوب مسکنت وتذلل اظهار بیورمش نتکه نثر سابقده اجمالا
بومعنایی ذکر بیورمش وبالجمله نثر ونظمده عرض نیستی وپستی ایلمش (افتاده ایست
عبارتندن صکره علی الارض دیبن خلاف سویلمش (وزاده نك معناسنی فارغ دینه اعتراض
رد سروری
ایدوب بیان معناده کندی فارغ لفظنی اخذ ایلینی مؤاخذه کرك ومصراع اولك
رد سروری
معناسنده سعدی بردوشکون فقیر وحقیردر و دعوای تفضل ایلمکه لیاقت واستحقاقی یوقدر
رد کافی
دیبن مقصود سعدی یه افترا ایلمش (اول اندیشه وانکهی کفتار * پای بست آمدست پس دیوار)
وآنکهی یاسی حرف اصلیدر (پای بست سکون یایله لغتده ایاق باغی دیمکدر بستن دن اما تمل
معناسنه مستعملدر که عربیجه اساس دیرلر (آمدست اصلنده آمده است درهای رسمیله ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمش (پس بونده بعد معناسنه در اندن صکره دیمکدر
بو بیت سابقا بحر متقاربده واقع اولان مثنوی بیتلرینه مناسب وموافقدر (محصول بیت) کشی یه
اول فکر وتأمل کرك اندن صکره کلامه شروع وتکلمه ونطقه مباشرت کرك زیرا بناده اول
تمل اندن صکره دیوار کلمش (حاصلی فکر وملاحظه تمل حکمنده وتکلم دیوار حکمنده در
(پس نیجه که بنانك تملسز ثبوت وقراری اولماز تأمل وملاحظه سز کلامك رونق واعتباری اولماز
یعنی فکرسز سوز تملسز بنا کبی ناپایدار وخلل پذیردر (بونده بست باء عجمیله درکیده الحق
دیمکدر دیبن الحق قاچمشدر (بست باء عربیله فعل ماضیدر بغلدی دیمکدر پای لفظیله
رد سروری
ترکیب اولمغین معنای مصدری مراددر (یعنی آیق بغلمق کلمشدر صکره دیوار دیبن بورایی
رد لامعی
بووجه بغلمش بعضیلر بونده بی فائده اطناب کلام ایلمشلر (نخل بندم ولی نه در بوستان *
رد ابن سید علی وکافی
شاهدم من ولی نه در کنعان) نخل بند وصف ترکیبیدر بندیدندن نخل بغلیجی (نخل ترکیده
تحریف ایدوب نقل دیدکلری درکسه چچکدن وکرکسه بال مومندن اولسون (ولی ادات
استدراك (کنعان قدس مبارکله دمشق بیننده بر یرك اسمیدر که حضرت یوسف انده طوغوب
نشو ونما بولمشدر (وحضرت یعقوب اول یرك قومنه تبلیغ احکام رسالت ایلمشدر (محصول
بیت) حضرت شیخ تواضع طریقیله بیورر که بن نخل بندم اما بوستانده دکل (یعنی بوستانده
نخل بندلك ایدهم زیرا انده اولان نخللر صنع یزدانی ومصنوع خدایدر که نخال هرنقدر که
استاد کامل وفننده ماهر وقادر اولسه اکا مشابه نخل احداث وپیدا ایدهمز ومحبوبم بن اما
کنعانده دکل یعنی حضرت یوسف نبی علیه السلام اولان یرده محبوب دکلم (زیرا حسن
وبهاده هرنقدر که سرآمد وممتاز محبوب اولورسه حسن یوسفه نسبت ایله صورت دیواردر محصل
کلام هرنقدر که بن علوم وفنونده ماهر وکاملم اما حضرت وزیرك مجلسنده اولان علما وفضلایه نسبت
طفل ابجد خوان دکلویم یعنی هر یرده علم و فضل ومعرفتدن دم اورمق ممکندر اما بومجلس
سامیده علوم وفنوندن سوز سویلمکه قادر اولمیوب دمبسته قالورم (نخل بندی یاء مصدریه
ایله یازانلر اکثر نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری ناموزون یازمشلر (بعض شارحلر دیمش که
رد ابن سید علی وسروری وشمعی وکافی
نخل بندی یاء مصدریه ایله وصف ترکیبیدر نخل بغلایجاق یعنی نخل بغلایجق بیلورم اما
بوستانده دکلم که انواع شکوفه جمع ایدوب نقل بغلیدم (معلومدر که بوشارح بیتك مقصودنی
رد سروری

بلامش و بو تقریردن معلومدر که مصراع ثانیده بر غریب وجهله شرح ایدسه کرك (لقمان حکیم را
کفتند که حکمت از که آموختی کفت از نابینایان) لقمان ایکیدر بریسی لقمان عادیدر که
حضرت هودك زماننده ایدی وعلما نبوتنده اختلاف ایلدکاری لقمان بودر (اصح روایت
اولدر که نبی اولمیه بلکه برفاضل حکیم ایدی انکچون حضرت شیخ لقمان حکیم بیوردی
بونك برقزی وار ایمش زرقا نام که اوچ کونلك یولدن کوررمش نته که بعض اشعار عربده
ومقامات حریریده وشرح وحنده بیان ایلمشلر (نابینایان کورلر دیمکدر (زیرا بینا صفت مشبهه در
بیندن کوره کن دیمکدر اما کوریجی معناسنی ویررلر (پس نا ادات سلبدر کورمیجیلر دیمکدر
معناسی لازمیسی کورلردر (محصول ترکیب) لقمان حکیمه دیدیلر که حکمتی کیمدن اوکرندك
دیدیکه کورلردن (که تاجای نبینند پای ننهند) که حرف بیان (تا ادات توقیتدر مادام معناسنه
(نبینند بونده بلمامك واکلامق معناسنه در (ننهند فعل نفی مستقبل جمع غائب قومازلر دیمکدر
(محصول ترکیب) کورلردن حکمت اوکرندکی تفسیر ایدر یعنی مادامکه ایاق بصاجق یری عصا ایله
وغیری وجهله تدارك ایتمیجه ایاق قومازلر (قدم الخروج قبل الولوج) قدم فعل امر مفرد مخاطبدر — تدارك اتمیهلر (نسخه)
تفعیل بابندن تقدیم ایله دیمکدر (خروج مصدردر نصر بابندن چقمق دیمکدر (ولوج مصدردر
دخول وزنی اوزره ضرب بابنك مثال واوی سندن انکچون واوی ساقط اولمشدر کیرمك معناسنه
(محصول ترکیب) بر یره کیرملی اولسك اول چقمغی فکر ایله اندنصکره کیر یعنی هر ایشك اول صوکین
فکر وملاحظه ایله اندنصکره اکا مباشرت ایله (بونلر جمیعا حضرت شیخدن تواضع طریقیله
اظهار عجز ومسکنتدر (مصراع * مردیت بیازمای وانکه زن کن) مردیت یا حرف مصدر
(وتا ضمیر خطاب (یا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور دیین غافل ایمش (زیرا یای مصدریده — رد شمعی ولامعی
اصل سکوندر حرکت ضرورت وزن ایچوندر (اصلی مردیات در دینلرده سهو ایلمشلر زیرا هیچ — ورد ابن سید علی وسروری
بر وجهله همزهٔ مجتلبه یری دکل (یا حرف تأکید (وازمای فعل امر مفرد مخاطبدر ازمایدندن — ورد ابن سید علی ولامعی
ازمودندن دکل (زن کن اصطلاحلرنده اولن یعنی تأهل ایله دیمکدر (زن انکاح کن ایله تفسیر ایدن — رد سروری
اصطلاحدن غافل ایمش (کن فعل امر درکنیدن کردندن دکل (محصول مصراع) — رد شمعی
مردلکیکی اول امتحان وتجربه ایله اندنصکره تأهل وتزوج ایله یعنی اول کور که رجولیتك
کامل میدر یعنی مبادا که عنین اولمیاسین (اندنصکره اولن بو مصراعك قدم الخروج قبل الولوج
ترکیبیله زیاده مناسبت وملایمتی وار (پس ملایمتی یوقدر دیینلر لرنده ملایمت اکلامامش (ملایمت
اکلامدقدنصکره محله مناسب اولان معنی بودر که مردلکیکی صنه اندنصکره اورمق ایله دیدوکی
زیاده نامناسب وناملایم سویلمش (وبو ویردیکی معنی حد ذاتنده فاسد دکلدر دیین صحیح — رد شمعی وکافی
وفاسدی فرق ایدر دکل ایمش (زن بونده زدن معناسنه امر حاضر صورتنده مصدردر دیدیکنی
قبول ایلمك بو دله عدم وقوفدن وعدم تتبعدن کلور بلکه سلیقه قصورندندر (نظم)
کرچه شاطر بود خروس بجنك * چه زند پیش بازرویین چنك) شاطر چابك وچالاك معناسنه در
(خروس معهود (با حرف ظرف (زند فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی خروسه راجع
تحتنده ضمیر (وچه مفعولی (پیش ظرف مکان بازه اضافتی لامیه در (باز فارسی وبازی
بایله عربیدر (رویین توچلی دیمکدر (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت (چنك جیم عجمیله
قوش قیناغنه ویرتجی حیوانلرك پنجه سنه دیرلر (محصول بیت) کرچه جنس خروس بربریله
جنکده وصواشده شاطر وچوبك اولور اما توچ قیناقلی طوغان قتنده نه چالار یعنی انکله جنك
ایدوب شاطرلك ایلمکه قادر دکلدر حاصلی انك قاتنده مغلوب ومنهزمدر طوغانك ایاغنی لونده — ورد ابن سید علی وکافی ولامعی
وشدتنده توجه تشبیه ایلمش زیرا اوقوشلری پادشاهلرنه محکم یاپشور بو ایکی بیتك نظمنده — وشمعی وسروری

قطعه ورباعی دینلرنه قطعه‌یی اکلرمش ونه رباعی‌یی (چه زندك تقدیری چه پنجه زند ایلین
وزندی کند معناسنه تأویل ایلین ایکی وجهله بله زائددر (بعضیلر دیدیلر که زندك مفعولی — رد ابن شید علی وسروری
مقدر برنسنه اعتبار اولنمق کرك مقامه مناسب بونده زند جرأت معناسنه در دیین عجب جری — رد سروری
ایمش (کربه شیرست درکرفتن موش * لیك موشست در مصاف پلنك) کربه کاف عجمینك
ضمیله جنك دیمکدر یعنی کدی (شیر بونده ارسلان معناسنه در کربه مبتدا وشیر خبری (کرفتن
موش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (موش کسکندر عربجه فاره دیرلر (لیك سکون کافله ادات
استدراکدر (مصاف میمك ضمیله جنك وصواش معناسنه در (پلنك قپلان دیدکلری یرتجی
حیواندر (معلوم اوله که کلمه‌نك آخرنده واقع اولان کافك ماقبلنده نون ساکن اولسه اول کاف — مطلب
البته عجمیدر (محصول بیت) کدی ارسلاندر موش طوتوب اولمه‌ده یعنی موشه نسبت کدی
ارسلاندر اما کدی موشدر پلنك جنکنده یعنی پلنکه نسبت کدی فاره کبیدر حاصلی اشیا
بربرینه نسبت کیمی ضعیف وکیمی قویدر (حضرت شیخ بیورر که بن مبتدیلره وضعیفلره نسبت
اهل علم وفضلم اما اکابر علما وفضلایه نسبت هیچ اسنه دکلم حاصلی کسر نفس ایدوب
تواضع بیورر قدس سره (اما با اعتماد سعت اخلاق بزرکان که چشم از عوایب زیردستان
بپوشند ودر افشای جرایم کهتران نکوشند) اما ادات استدراك (با حرف مصاحبت (اعتماد
مصدردر افتعال بابندن طایانمق دیمکدر سعته اضافتی مصدرك مفعولنه در (سعت اصلنده
سینك کسریله ایدی عدت کبی مثال واویدن پس حرف حلق ایچون سین مفتوح قلندی
نته که صرف کتابلرنده مبیندر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمیله (بزرکان بانك وزانك ضمه لریله
ورانك سکونیله اولولر دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر سعت اخلاق بزرکان اضافتلری
لامیه لردر (که حرف رابط صفت (عوایب جمع عیبدر اضافتی لامیه در (زیردستانك کسریله
الت معناسنه در (دستان دستك جمعیدر زیردستان کشینك الی التنده اولنلره دیرلر قول وخدمتکار
ورعیت کبیلره (بپوشند فعل مضارع جمع غائبدر اورترلر یعنی یومرلر (چشم مفعول صریحی
واز عوایب غیر صریحی (در حرف صله افشا همزه‌نك کسریله مصدر در افعال بابندن فاش
ایلمك معناسنه جرایمه اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر جرایم جریمه‌نك جمعیدر کناه
معناسنه در (کهتران کاف عربینك کسری وهانك سکونیله وادات تفضیل ایله کهترك
جمعیدر کچی رکلر دیمکدر جرایمك اضافتی لامیه در (نکوشند فعل نفی استقبال جمع غائب
چالشمزلر دیمکدر (محصول فقرتین) اکرچه بنده علم ومعرفت وفضل یوق وفنون وکمالده
اضعف مبتدیانم اما اولولرك اخلاقنك وسعتنه اعتماد ایله که زیردستلرینك عیوبندن کوزلرین
یومرلر دخی کچی رکلرك کناهلرین اظهار ایلمکه دورشمزلر یعنی ستر عیوب ایدرلر (کلمهٔ چند بر سبیل
اختصار از نوادر وآثار وحکایات واشعار سیر ملوك ماضی درین کتاب درج کردیم وبرخی از عمر
کرانمایه بر وخرج) کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل چند نیچه (سبیل اختصار
طریق اختصار دیمکدر (نوادر نادرك جمعیدر لغتده بربواننه دیرلر اما استعمالده عجیب وغریب
معناسنه و بونده شیرین حکایات وغریب کلمات مراددر (آثار اثرك جمعیدر صحابه سوزلرینه
وسلف صالحین کلماتنه دیرلر بعض نسخه لرده امثال واقعدر ضرب مثللر دیمکدر ضرب
امثال تقدیرنده دخی حکایات واشعار (سیر سینك کسریله ویانك فتحیله سیرتك جمعیدر
یوریش یعنی روش وطریقت معناسنه (ملوك ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمکدر (درین کتاب
(در حرف صله اولدیغی تقدیرجه بو کتابه دیمکدر اما حرف ظرف اولدیغی تقدیرجه بو کتابده
دیمکدر (درج مصدر در نصر بابندن دروجده کلور دیوشرمك دیمکدر درج کردیم درج ایلدك

(یعنی دیوشردك (برخ بانك فتحیله بعض وبراز معناسنه‌در (ویاحرف وحدت (كرانمایه كاف
عجمینك كسریله آغر بهالی معناسنده استعمال ایدرلر زیرا كران لفظ مشتركدر بهالی وآغر
یعنی ثقیل یننده (براو برحرف استعلا واو ضمیر غائب كتابه راجعدر (خرج بونده صرف
معناسنه‌در كردیم بنه مقدردر (محصول فقرتین) مذكور اعتمادله برنیجه كلمه اختصار طریقی
اوزره نوادر وآثار وامثالدن دخی حكایات واشعار وملوك سابق طریقه وقانون وروشلرندن
بو كتابده جمع ایلدك (دخی آغر بهالو عمرمزدن بمقداری یعنی براز تألیف وتصنیفنه صرف
ایلدك (حاصلی برقاچ كون عمرمزدن بونك جمع وتألیفنه خرج ایلدك كه بو شكله كیردی
(موجب تصنیف كتاب كلستان این بود وبالله التوفیق) موجب اسم فاعلدر افعال بابندن
بونده سبب معناسنه‌در (تصنیفه اضافتی اسم فاعلك مصدره اضافتیدر وتصنیفك كتابه مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (توفیق تفعیل بابندن مصدردر لغتده اویدرمق دیمكدر اما اصطلاحده
الله تعالی قولك مرادنی كندی مرادینه اویدرمغه دیرلر (محصول تركیب) اخلاق بزركانك سعتنه
اعتقادا كتاب كلستانك تصنیفنه سبب اولدی بو كتابك تكمیلنه توفیق الله تعالی یه مخصوصدر
(قطعه) بماند سالها این نظم وترتیب * زما هر ذره خاك افتاده جایی) بونده قطعه یرینه
رد ابن سید علی ولامعی
نظم وشعر یازنلر قلمدن سهو واقع اولمش (بماند فعل مضارع مفرد غائب درماندن
رد شراح جمیعا
ماندندن دكل قالور دیمكدر (سالها سالك جمعیدر قیاس ایله سالیان ده كلور شذوذا
ظرف زماندر (این نظم فاعل بماندر (ترتیب تفعیل بابندن مصدردر زما بماند فعلنه متعلقدر
رد شمعی
تقدیری زخاك تن ماهر ذره جایی افتاده بود بماندر افتاده بود تقدیر ایلین بی فائده تقدیر ایلمش
(جایی یا حرف وحدت (افتاده ماضیدن قسم اوله ویا اسم مفعول بعضیلر زعمی اوزره
(وهاء رسمی حرف رتب اولمقده جائزدر (محصول بیت) بو كتابك نظم ونثر وترتیبی
یعنی بو كتاب یللرله قالور بزم وجودمز خاكندن هر ذره بر یره دوشمش قالور ویا دوشوب قالور
(حاصلی كتابمز انجلین قالور (خاك وجودمز بو تجلین قالور (یعنی افتاده بر بماند
فعلنه مقید اولور معناده بعضیلر مصراع ثانی یی اولكیدن حال طوترلر یعنی بزم خاك تنمزك
هر ذره سی بر یره دوشمش اولدوغی حالده كتابمز انجلین قالور دیرلر (ذره اصلنده ذرهٔ خاكدر
اضافتله صكره ضرورت وزن ایچون همزهٔ اضافت حذف اولندی دیین عندی سویلمش
رد سروری ولامعی
(غرض نقشیست كز ما باز ماند * كه هستی را نمی بینم بقایی) غرض مبتدا (نقشیست خبری
بونده نقشدن مراد نشاندر نتكه مشهوردر كه عالمده برنشان قودی دیرلر یا حرف وحدت (كز كه
حرف بیان (باز بونده كری وصكره معناسنه‌در (ماند فعل مضارع مفرد غائب درماندن ندن
رد ابن سید علی ولامعی وسروری
ماندندن دكل (كه حرف تعلیل (هستی یای مصدریه ایله وارلق دیمكدر (را حرف تخصیص
(نمی بینم افعال قلوبدن نفی مستقبل متكلم وحده اكلامم دیمكدر (بقایی یا حرف تنكیر بقایی یاسی
حرف وحدت طونان معنایه اطلاعی بوغمش (محصول بیت) كتاب كلستانی سویلمكدن
رد شمعی
غرض برنشاندر كه بزدن صكره یادكار قاله زیرا وجودك دخی وارلغك بقاسینی اكلامم (یعنی
عالمده كیمسه باقی دكلدر ایدی برنشان قومق كركدر كیم كشی بی كندودن صكره اكدره
(مكر صاحبدلی روزی برحمت * كند دركار درویشان دعایی) مكر بونده ادات تمنی در شاید
معناسنه دردیین عندی سویلمش (دل وروزی یالری حرف وحدتدر (یا حرف صاحبت معنای
رد كافی
سببیتی متضمندر رحمتدن مراد ترحمدر (در حرف صله (كاردن مراد حقدر نتكه بعض نسخه‌لرده
واقعدر (دعایی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (بو بیت غرض نقشیست جمله سنه علت
ثانیه‌در یعنی مراد عالمده براثر وبرنشان قومقدر (اوله كیم برصاحبدل بركون مرحمت

وشفقت سبیله بزدرویشلرك حقنده بردعا ایلیه (یعنی صاحب قلب اهل اللهدن بریسی
كتاب صاحبنه دعا ایلیه نتكه مصنفلره دعا ایده كلمشلردر رحمة الله تعالی علیهم اجمعین
(امعان نظر در ترتیب كتاب وتهذیب ابواب ایجاز سخن مصلحت دید) امعان مصدردر
امعان نظر مبتدا مصلحت دید خبری *
افعال بابندن بونده دقت معناسنه‌در (نظره اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تقدیری
امعان نظرمدر (تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر وتنقیح معناسنه (ابوابه اضافتی
مصدرك مفعولنه‌در (ایجاز افعال بابندن مصدردر (سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر اختصار سخن دیمكدر (ایجاز سخن دیدك مفعول اولی (ومصلحت ثانیسی وفاعلی
تحتنده امعانه راجع ضمیردر (محصول تركیب) بنم دقت نظرم كتابك دخی ابوابك تهذیبنده
وتنقیحنده سوزك اختصارینی مصلحت كوردی (یعنی سوز مختصر ومفید اولمغی لایق كوردی
(ترتیبدن مراد الان اولان ترتیبدركه اول سلاطینی ذكر ایلدی اندن صكره درویشانی آه
(تهذیب ابوابدن مراد هر بابده مناسبی ذكر ایدوب خلاف نسنه یی اول بابده ذكر
ایلمامكدر (ایجازی ماقبلنه عطف ایدوب مصلحتدن صكره در آن لفظنی ایراد ایدنلر صحیح
رد سروری وكافی
نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری بی معنی سویلمشلر (تا مر این روضهٔ رعنا وحدیقهٔ
غلبا چون بهشت باب اتفاق افتاد از این سبب مختصر آمد تا بملالت نینجامد)
تا ادات تعلیل مرادات تأكید (یعنی تحسین كلام ایچون كلمش لفظدر ابن سید علی
بونده كندی مطالعه سی بیاننده صكره بحر الغرایب كلامنی نقل بیورمش وسروری مرادنی
فهم ایلیوب دخل ایلمش حقا بو كه بی تقریب دخل ایلمش (این اسم اشارت (روضهٔ
رعنادن مراد كوزل باغچه در اگرچه كه لغتده روضه جنته دیرلر (ورعنا ایكی یوزلی كله كه
رومده آكا كل ناصری دیرلر (حدیقه باغچه بونده روضه یه عطف تفسیری دوشمش (غلبا
غین معجمه نك فتحیله والف ممدود ایله حمراء وزنی اوزره (اغلبك مؤنثیدر اغجلرینك داللری
وبداقلری بری برینه كرشمش وقو بولمش باغچه نك صفتیدر مجاز مرسل طریقیله (بهشت
بانك فتحی وكسریله وهانك كسریله وشینك سكونیله جنت دیمكدر (بهشت باحرف صله وهشت
هانك فتحی وشینك سكونیله سكز دیمكدر (تا حرف تعلیل (باحرف مصاحبت (ملالت لغتده
كوسمكدر اما بونده انجمك واضطراب معناسنه‌در (نینجامد فعل نفی استقبال مفرد غائب آخر
نینجامدده همزه یایه قلب اولمش نتكه مكرر بیان اولندی *
اولیه دیمكدر (از این سبب یعنی امعان نظرم ایجاز سخنی مصلحت كوردیكی سببندن دیمكدر
(محصول تركیب) امعان نظرم سوزك اختصارنی مصلحت كوردی تا بو رعنا روضه وغلبا حدیقه
سكز جنت كبی سكز بابده واقع اولدی (یعنی سكز بابه منحصر اولدی تا كیم ملالت وبی حضورلق
ایله ختم اولمیه یعنی تطویل كلام ایدوب كتابمی یودوب چوغلتمدم تا كیم آخر اوانجه اوصانمیام
(بهشت بابك معناسی سكز بابه دیین یایی حرف مصاحبت اعتبارنده نظرم وار بونده ملالتی
قارئلره صرف ایدوب قارئلر اوصانمیه معناسنی قصد ایدن مراد مصنفی خلافنه صرف
ایلمش (باب اول در سیرت پادشاهان) اولكی باب پادشاهلرك عادت وقانونلری بیاننده در
رد [illegible]
(باب دوم در اخلاق درویشان) دوم دالك وواوك ضمه‌لریله ایكنجی دیمكدر بو میمك ماقبلی دائما
رد كافی
مضموم اوقنور هر بیده ثانی وثالث ورابع دیدكلری كبی بونده دوم وسیوم وچهارم دیرلر
(محصول تركیب) ایكنجی باب درویشلرك اخلاق وروشلری بیاننده در (باب سوم در فضیلت
قناعت) اوچنجی باب فضیلت قناعتی بلدیرر (باب چهارم در فوائد خاموشی) دردنجی
باب ایسم اولمق فائده‌لرینی بلدیرر (باب پنجم در عشق وجوانی) بشنجی باب عشق وجوانلق
بیاننده در (باب ششم در ضعف وپیری) آلتنجی باب ضعف وپیرلكی بلدیرر (باب هفتم

درتأثیر تربیت) یدنجی باب تربیت تأثیر ایلمکك بیاننده در (باب هشتم در آداب صحبت
سکزنجی باب خلقله اختلاط ومصاحبت ایلمکك آداب واسلوبنی بیلدیرر (تاریخ کتاب)
دران مدت که ما را وقت خوش بود * ز هجرت شش صد و پنجاه شش بود) مدت بونده
زمان معناسنه در (که حرف رابط صفت (مارا حرف را بونده ادات تخصیص در (خوش
واو رسمیله وروم ضمه ایله ایودیمکدر نتکه سابقا مرور ایلدی (شش صد التیوز دیمکدر ترکیب
تعدادی قیلندندر (واو حرف عطف (پنجاه و پنجه اللی دیمکدر (محصول بیت) اول زمان که
بزم وقتمز خوش ایدی یعنی حیاتده اولوب بو کتابی سویلدیکمز زمان هجرت نبینك علیه الصلاة والسلام
التیوزاللی التنجی سنه‌سی ایدی خوش لفظی شش لفظنه موافقت ایچون خانك فتحه‌یله تلفظ اولنوردین
روم ضمه‌دن غافل ایمش (مرادما نصیحت بود کفتیم * حوالت باخدا کردیم ورفتیم) مرادما لامیه‌در
بزم مرادمز دیمکدر (حوالت حانك فتحیله اسم مصدردر احاله معناسنه ویاتفویض معناسنه اوله
(تا حرف مصدردر فارسیده بویله تالی اوزون یازیلور دولت وسعادت تالری کبی (تا ضمیر خطاب
طرتانلر فکرسز سویلمشلر (باخدا باحرف صله (محصول بیت) بزم بو کتابی سویلمکدن مرادمز
نصیحت ایدی سو یلدك کتابی وممدوحمز پادشاه وشاهزاده یی و بو کتابی اوقیوب ویازانی خدایه
اصمرلادق وکندك یعنی بزی دعادن اونتمسونلر دیمکدر (نصیحت بوددنصکره واو یازانلر دماغنده لذت
فارسی بوغمش (باب اول درسیرت پادشاهان حکایت * پادشاهی راشنیدم که بکشتن اسیری اشارت
کرد بیچاره درآن حالت نومیدی بزبانی که داشت ملك را دشنام داد کرفت وسقط کفتن)
پادشاهی را یا حرف وحدت ورا حرف مفعول شنیدمك مقدم مفعولی (که حرف بیان
(بکشتن باحرف صله اسیره اضافت مصدرك مفعولنه در ویاحرف وحدت واسیردن مراد
محبوس ویادشمن اسیر لرندن بری اوله اشارت کردك مقدم مفعولیدر وفاعلی پادشاه بیچاره
یعنی اسیر (درآن حالت نومیدی بیانیه یعنی کیمسه دن شفاعت وترحم کورمیوب جاندن
قطع امید حالتنده (بزبانی که داشت باحرف مصاحبت ویاحرف وحدت (که حرف
رابط صفت (داشت فعل ماضی مفرد غائب بحسب لغت طوتدی دیمکدر اما بونده
حکایت حال ماضی مراددر یعنی طوتاردی زباندن مراد لغتدر نتکه عربی دل و ترکی دل
دیرلر یعنی کندینك دلی نه ایسه مراد اغزنده اولان دل دکلدر نتکه بعضیلر ظن ایلدی
(ملك را را ادات مفعول یعنی مذکور پادشاهه (دشنام دادن کرفت بحسب لغت دشنام
ویرمك طوتدی یعنی سوکش ویرمك اما استعمالده سوکمکه باشلدی دیمکدر زیرا دشنام دادن
ودهیدن و بونلرك مشتقاتیله مستعملدر وکرفتن وکیریدن و بونلرك مشتقاتی بونك کبی
یرلرده شروع ومباشرت معناسنه دربس (معنای ترکیب) پادشاهی سوکمکه باشلدی وسقط
سینك وقافك فتحه‌لریله الحق فاشه دیرلر اما بونك کبی یرلرده نامعقول وناسزا کلماتدن
عبارتدر (کفتن وبوندن صکره بر کرفت تقدیر اولنور یعنی ناسزا سویلمکه باشلدی
(که حرف تعلیل (کفته اند هر که دست ازجان بشوید هرچه دردل دارد بکوید)
هرکه تقدیری هرکس که نتکه سابقا بیان اولندی (بشوید باحرف تأکید وشوید فعل
مضارع مفرد غائبدر شوییدندن شستندن دکل بویه دیمکدر (دست مفعول صریحی
وازجان غیر صریحی (دارد فعل مضارع مفرد غائبدر داریدندن هرچه مفعول صریحی
(ودردل غیر صریحی ومجموعی بکویدك مقول قولی هرچه بکویدك مقدم مفعولیدر
دینلر اصابت ایلمامشلر (محصول فقرتین) هرکیمسه که الینی جاندن یویه یعنی
جاندن ناامید اوله یعنی حیاتدن قطع رجا ایلیه هرنسنه که کوکلنده طورانی سویلر حاصلی

رد کافی

رد لامعی وشمعی

رد کافی

بکشتن اسیری اشارت کردك مقدم مفعولی اوله سعد

ردابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

کوکلنده کلنی دیانه کتورر ارالرنده بو ایکی فقره ضرب مثلدر (بیت) اذا یئس الانسان
طال لسانه * کسنور مغلوب یصول علی الکلب) اذا بونده زمان استقبال ایچون ظرفدر
معنای شرطی متضمن (یئس فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن ناامید اولسه دیمکدر
فعل شرط فاعلیله جملهٔ شرطیه‌در (انسان لفظا مرفوع فاعلیدر (طال فعل ماضی مفرد
مذکر غائبدر حسن بابندن اوزادی دیمکدر اجوف واویدر لسان لفظا مرفوع فاعلیدر
وضمیر محلا مجرور مضاف الیه انسانه راجع جملهٔ جزائیه‌نك اعرابدن محلی یوق مجموع
شرطیه وجزائیه نکده بویله در زیرا ابتداء کلامده واقعدر (کسنور کاف حرف جر مقدر
کائنه متعلق (سنور سینك کسری ونون مشدده‌نك فتحیله بلوروزنی اوزره کدی یه دیرلر
جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدای محذوفدر (تقدیر کلام کسنور
مغلوب لفظا مجرور مضاف الیه سنوردر موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندندر (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائب نصر بابنك اجوف واویسندن فاعلی سنوره راجع تحتنده
ضمیردر حمله ایدر دیمکدر (علی الکلب جار مجروریله یصول فعلنه متعلق جملهٔ فعلیه
اعرابدن محلا مجرور صفت سنوردر (محصول بیت) چون انسان مأیوس وناامید اولسه
دیلی اوزار یعنی هرنکه دلنه کلسه بی پروا سویلر حاصلی فحش وقباحت سویلمه‌دن قورقماز
مغلوب کدی کبی که ایته هجوم وحمله ایدر (یعنی کوررکه ایت آنی هلاك ایلمك استر (پس
ایته پنجه سیله یاپشور (بیت) وقت ضرورت چو نماند کریز * دست بکیرد سر شمشیر تیز)
وقت ضرورت اضافتی فی معناسنه در (چو ادات تعلیل (نماند فعل نفی استقبالدر ماندندن
قالیه دیمکدر (کریز کاف عجمینك کسریله اسم مصدردر کریزیدندن کریختندن دکل
قچمیه دیمکدر (دست مبتدا (و بکیرد فعل مستقبل کیریدندن کرفتندن دکل طوتار دیمکدر
خبر مبتدادر (سر مفعول بکیرددر (شمشیره اضافتی لامیه‌در (شینده فتحه ده کسره ده
جائزدر (تیزه اضافتی بیانیه‌در (محصول بیت) ضرورت وقتنده چونکه قاچاغه مجال قالمیه یعنی
قاچوب خلاص اولمغه قدرت قالمیه ال کسکین قلجك اوجنی (یعنی یلمانی طوتار حاصلی
ال کسکین قلیجه یاپشوردیمکدر (پس دستش مقابل بکیرد سر شمشیر تیز رادیین واول کیمسه دشمنك
کسکین قلجی طرفنه النی طوتاردیین والیله کسکین قلجك اوجنی طوتار بو تقدیرجه دست
لفظی بدست تقدیرنده اولوردیین بیتك معنای منطوقیندن غفلت ایلمشلر (ملك پرسید که
چه می کوید) پادشاه اسیرك سوزینی ایشیدنجه یانده اولان وزیرلره سؤال ایلدیکه اسیره سویلر
(یکی از وزراء نیك محضر کفت) نیك محضر ایو خویلو یعنی ایوخویلی وزیرلردن بریسی دیدی
(ای خداوند می کوید والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس) ای پادشاه سویلرکه (یعنی بو آیتك
مضمونی سویلر (کاظمین جمع کاظمدر بودقونیجی دیمکدر (غیظ غینك فتحیله غضب دیمکدر
کاظمینك مفعولیدر (عافین جمع عافیدر عفو ایدیجی (یعنی کشینك کناهندن کچیجی حقندن
کلکه قادر ایکن (عن الناس عافینه متعلقدر بو تلمیحدر آل عمران سوره‌سنده (وسارعوا الی مغفرة
من ربکم) آیت کریمه‌سنه یعنی مذکور صفتلرایله اولان جنت مذکور اهل تقوانکدردخی غضبی
بودقیجیلر کدردخی ناسك کناهلرندن کچیلر کدر حقندن کلمکه قادر ایکن حاصل کلام پادشاهم
فضیلت عفو وکرم بابنده وارد اولان بو آیت کریمه مقتضاسنجه استدعای لطف وعنایت وتمنای
مرحمت وشفقت ایلر دیمکدر (ملك را بر وی رحم آمد) ملك را را ادات تخصیص ویاحرف
صله ملکك ویاملکه دیمکدر (بر واول اسیرك اوزرینه ویا اول اسیره رحمی کلدی (یعنی انی
اسیرکدی (وازسر خون درکذشت) سر بونك کبی یرلرده جهت وسودا معناسنده مستعملدر

رد ابن سید علی وسروری

ردابن سیدعلی وشمعی
نیك محضر غائب اولان کیمسه
نك حقنده ایو سویلینه دیرلر
حاصلی هرکسی خیرایله ذکر
ایدن کیمسه یه صفتدر عرب
حسن المحضر دیرلر سعد

درکذشت در حرف تأکید (یعنی پادشاه وزیردن بوسوزی ایشدنجه اسیری اسر کدی وقانی
اوجندن وهوسندن کچدی (یعنی قتلندن فراغت ایلدی بونده سرودرلفظلری زائد در
دینلرزائد سویلشلرو بعید دکلدرکه تقدیر کلام ازسرخون واولهدیبن سرلک معنالرین بلرمش
(وزیردیکر که ضد او بود) برغیری وزیر که نیك محضر وزیرك ضدی ونقیضی ایدی

رد ابن سید علی

(کفت ابنای جنس مارا نشاید در حضرت پادشاهان جز براستی سخن کفتن) ابنا ابنك
جمعیدر (یعنی اوغللر (ابنای جنس اقران وامثالده مستعملدر (مارا بزم دیمکدر (نشاید فعل
نفی استقبال لایق دکل دیمکدر (حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (جز غیر
دیمکدر (براستی باحرف مصاحبت (راست طوغری وکرچك معناسنه در (و یاحرف مصدر
طوغریلق ایله دیمکدر (سخن کفتن سوز سویلك (یعنی نیك محضر وزیرك ضدی اولان
وزیر دیدی بزم جنسمز اوغللرینه لایق دکلدر پادشاهلر حضورنده طوغریدن وکرچکدن
غیری سوز سویلك یعنی پادشاهلر حضورنده کرچکدن غیری سوز سویلامك کرك
(این ملك را دشنام داد ونا سزا کفت) این بواسیر (ملك را پادشاهه (دشنام داد یعنی
سوکدی سابقا دشنامك استعمالنی بیان ایلدك تکراره حاجت یوقدر (ناسزا نالایق یعنی لایق
اولمیان سوزی سویلدی بعض نسخهده این خود وبعضنده این مرد واقع اولمشدر (ملك
روی ازین سخن درهم کشید وکفت) درهم کشید بورناردی دیمکدر پادشاه وزیر بدمحضرك
بوسوزندن یوزنی بورناردی ودیدی (مرا آن دروغ وی پسندیده ترآمد ازین راست که
توکفتی) دروغ دالك ورانك ضمه لریله یلاندر کذب معناسنه (وی یه اضافتی لامیه در (پسندیده
اسم مفعولدر بکنلمش (یعنی مقبول دیمکدر (وترنانك فتحیله ادات تفضیلدر بکنلمش رق دیمکدر
(محصول ترکیب) پادشاه دیدی که بکاانك یلان سوزی مقبول رق کلدی بوکرچکدن که سن
سویلدك (که اراروی در مصلحتی بود واین رابنا برخبث) که حرف تعلیل (روی بونده
وجه وظاهر معناسنه در (درحرف صله (مصلحتی (یاحرف وحدت (بودایدی دیمکدر (واین را
بوسن دیدیکك (بنا بونده مبنا معناسنه در (خبث مصدردر خباثت معناسنه (یعنی مراداق
(یعنی آنك یلانی سنك کرچککدن بکا یکرکدر (زیرا انك یلاننك یوزی وظاهری برخیرلی
مصلحتهایدی که هم بنی قتل نفسدن تخلیص وهم براسیری مقتول اولمقدن آزاد ایلمکدر اما
بوسنك کرچکك روبی وصورتی خباثتهدرکه هم بنی قتله اوغرادر وهم بربی کناهی قتله اغوا
وهم بکاسنی سوکدی دیمکدهده قباحت وار (پس کانه که بنی سن سوکش سین (زیرابن اندن شتم
سوزینی اکلادم ایدی علی الخصوص که بروزیرنیك محضری بکا غمز ایلدك (وحکما کفته

بی کناه قیدی انکچوندر که ظاهرا کناهی معلوم دکل ایدی

اند که دروغ مصلحت آمیز به ازراست فتنه انکیز) که حرف بیان (دروغ مصلحت آمیز
اضافتی بیانیهدر (مصلحت آمیز وصف ترکیبیدر (آمیزیدن آمیختندن دکل
(راست فتنه انکیزده بیانیهدر (فتنه انکیز وصف ترکیبیدر انکیزیدندن آنکیختندن

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

دکل (محصول فقرتین) وحکما وعقلا دیمشلردر که مصلحت قرشدریجی وبتریجی
یلان فتنه قوپاریجی کرچکدن یکدر زیرا مصلحتده صلح وفتنهده فساد وار (بیت) هرکه شاه
آن کند که او کوید ❊ حیف باشد که جز نکو کوید) آن کندك مقدم مفعولیدر (که حرف
رابط صفت (او ضمیری که یه راجعدر (محصول بیت) هر اول کیمسه که شاهانك دیدیکنی ایلیه
(یعنی شاهانك سوزنی طوتار حیف وظلمدر که اول کیمسه شاهه ایوسوزدن غیری سوز سویلیه
زیرا هم پادشاهی وبالدن وهم کندینی بلادن قورتارر (حکمت) برطاق ایوان فریدون
نوشته بود) بونده طاق کردر (ایوان اصلنده همزهنك کسریله در (اما عجم فتح همزه ایله

اوقور کوشك معناسنه (فریدون قدیم زمان پادشاهلرندن برپادشاهدرکه اکثر ربع مسکون
تحت تصرفندهایدی باباسنه آبتین دیرلردیکه ضحاك ماری انی اولدروب اومزنده بتن یلانلره
بینی سین یدردی زیرا هراومزنده الله تعالینك امریله کندی کوده سندن بریلان بتمش ایدی
وهربار که آج اولسهلرتك طورمیوب یوزینه وباشنه چارپارلر ایدی وهیچ نسنه بیمزلر ایدی
الاآدم بینیسنی بوجهتدن هرکون ایکی آدم هلاك ایدوب انلره بینیسنی یدررلر ایدی صکره
برعاقل وزیری ظهور ایلدی وحکما ایله مشورت ایلدیکه آدم بینیسندن بدل برنسنه پیدا
ایدهلرکه بوقدر آدم هلاك اولمیه دیو (پس کچی اوغلاغنك بنیی سنی بدل بولوب کونده برانسان
وبرکچی بینیسنی قارشدروب یدررلر ایدی که ساکن اولورلر ایدی صکره فریدون یتشوب یکید
اولنجه خلقی اوزرینه جمع اولوب ضحاك ناپاکی قتل ایلدی وبوضحاك نوح طوفانندن
بیك ییل صکره ظهور ایلدی ومذکور آبتین طهمورث دیوبند نسلندن ایدی زیاده تفصیلین
مراد ایدن فردوسی شاهنامهسنه مراجعت ایلسون (دیرلرکه اول مرکبی آنه صحرادوب قاطر
پیدا ایدن فریدوندر ودیرلرکه بشیوز ییل سلطنت سوردی واول مناصب ومراتب ترتیبنی
وبرن اولدر والعهدة علی الراوی (مثنوی) جهان ای برادر نماند بکس ❊ دل اندر جهان
آفرین بندو بس) نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (بکس باحرف صله (اندر
بونده ادات صله دربا معناسنه (جهان آفرین وصف ترکیبیدر آفریدندن جهان یرادیجی
معناسنه (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن بستندن دکل واودنصکره بس کلسه انجق

رد ابن سید علی مطلب

دیمکدر فقط معناسنه (محصول بیت) ای برادر جهان کیمسهیه باقی قالماز یعنی دنیاده کیمسه
باقی قالماز پس بویله اولنجه کوکلکی جهان یرادیجی اللهه بغله انجق زیرا باقی ودائم اولدر
باقیسی فانیدر (حاصلی محبته وتعلق قلبه خدادن غیری لایق دکلدر (مکن تکیه برملك دنیاو پشت
❊ که بسیارکس چون تو پرورد وکشت) مکن فعل نهی مفرد مخاطبدر (تکیه تقدیری تکیهمکن در
زیرا تکیه کردن طایفه ر یعنی ترکیبله مستعملدر (ملك دنیا لامیه در سلطنت دنیا دیمکدر
یاخود عز وجاه ومال ومنال مراد اوله (پشت تکیه یه معطوفدر تقدیری پشت مکندر ارقه لنمه
دیمکدر عطف تفسیری شکلیدر (که حرف تعلیل (بسیارکس پرورد مقدم مفعولی وفاعلی دنیا
(وچون تو ماقبلنه ومابعدنه قید اولمق قابلدر فتأمل (کشت پرورده معطوفدر (محصول بیت)
ملك دنیایه اعتماد واستظهار ایله زیرا چوق سنك کبی کیمسه بی بسلدی واولدردی یعنی چوق
کیمسهیی سنك کبی تربیت ورعایت ایدوب هلاك ایلدی (بیت) چرخ مردم خوار اکر
روزدومردم پرورست ❊ نیست از شفقت مکر پرورده او لاغرست (چو آهنك رفتن کند
جان پاك ❊ چه برتخت مردن چه برروی خاك) چو ادات تعلیلدر چونکه معناسنه (آهنك
الف ممدود ایله بونده قصد معناسنه در (رفتنه اضافتی مصدرك مصدره اضافتی قبیلندندر (جان
پاك بیانیه (وکندك فاعلی (محصول بیت) چونکه جان پاك بدندن کتمك یعنی چقماق قصدین
ایلیه یعنی که فوت موت مقرر اوله پادشاهلر کبی تخت وسریر او زره اولمق نه فقرا کبی بوریا
وروی خاك اوزره اولمق نه (حاصلی اجله نسبت اکابرانه وفقیرانه اولمق برابردر بلکه فقرانك
موتی اخفدر زیرا موت الفقراء راحة درکه اوزرنده اغلروایکلر بولنماز وملك ومال وعز وجاه
حسرتنی چکمز (حکایت) یکی ازملوك خراسان سلطان محمود سبکتکین را بخواب دید
بعد از وفات او بصد سال) خراسان برمملکتك اسمیدرکه تخت سلطنتی هری درهراتده
دیرلر (خراسان شهر اسمیدر دیین یلزایمش (سلطان محمود برمشهور پادشاهدر که فردوسی

رد شمعی

شاه نامهیی آنك نامنه دیمشدر (سبکتکین باباسنك نامیدرکاف اول عربی وثانی فارسیدر

وارالنده کی تا مفتوح ومضموم اوقنور (تقدیری ابن سبکتکین در بین العلین واقع اولان
ابن لفظنی حذف ایلمك لغتلرنده شایعدر (بخواب باحرف ظرف (وخواب بونده دوش
معناسنه در (بصد یاحرف زائد (یعنی خراسان پادشاهلرندن بریسی سلطان محمود غزنوی یی
دوشنده کوردی اولدکدن صکره یوز یل یعنی فوتندن یوز یل کچدکدن صکره
بصد سالك معناسنی یوزنجی یلده دیین عندی سویلمش (که جمله وجود او ریخته بود
وخاك شده) که حرف بیان (جمله وجوده مضاف اولیجق بیانیه اولور مضاف اولمامقده جائز
(او ضمیری محموده راجعدر (ریخته اسم مفعول دوکلمش دیمکدر (بود ایدی معناسنه ادات
زمانیه در (وخاك شده خاك اولمش ایدی یعنی بود مقدردر یعنی جمیع اعضاسی چوریوب
طبراق اولمشیدی (مکر چشمان او که هم چنان در چشم خانه همی کردید ونظر می کرد)
(مکر ادات استثنا در الا معناسنه (چشمان الف ونون ایله جمعی شاذدر (او ضمیری سلطان
محموده راجعدر (که حرف بیان هم چنان کذلك معناسنه در یعنی حال حیاتنده کبیدر
چشم خانه کوز اونده (همی کردید چکز ینوردی ونظر ایدردی یعنی هریری چوریوب
طبراق اولمش ایدی الا کوزلری چوریوب طبراق اولمامش ایدی که حال حیاتنده
کبی کوزخانه سنده چکز ینوردی دخی نظر ایدردی (سائر حکما) سائر بونده جمیع معناسنه در
(از تأویل آن) اولدوشك عبارتندن (عاجز ماندند) عاجز قالدیلر یعنی تأویلنه قادر اولمدیلر
(مکر درویشی) الا بر درویش تأویلنده عاجز قالمادی (که خدمت بجای آورد) که خدمتی
یعنی مذکور دوشك تعبیرینی یرینه کتوردی حاصلی اصلی ایله بیان ایلدی (و کفت) دخی
دیدی (هنوز نکرانست که ملکش با دیکرانست) هنوز الان (نکران صفت مشبهه در
اما بونك کبی یرلرده اسم فاعل معناسنی ویرر یعنی ناظر (که حرف تعلیل (ملك میمك ضمیله بونده
سلطنت معناسنه در (وشین ضمیر محموده راجعدر (با بونك کبی یرلرده ظرفیت افاده ایدر
(دیکران غیریلر دیمکدر یعنی سلطان محمود الان ناظر ونکراندر زیرا ملکی وسلطنتی
غیری کیمسه لرده در (حاصلی پادشاهلغندن حسرت ایله آیرلدیغیچون ینه کوزی انده در
(قطعه) بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند* کز هستیش بروی زمین بر نشان نماند) بس
بای عربینك فتحیله چوق دیمکدر (بسیار معناسنه در (نامور میمك سکونیله نامدار یعنی آدلو
زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر (زورور کبی زورلو دیمکدر بعضیلر دیدیلر که نامآوردن دن مخففدر
علی کل حال مشهور ونامدار دیمکدر لکن بویله دیدیلره اعتراض قابلدر که همزهٔ ممدوده یی
حذف ایلمك معهود دکلدر اکرچه که دقایق الحقایق صاحبی الف ممدودك حذفنه نیجه
یرده حکم ایلمش لکن دعواسی مسلم دکل (بزیر باحرف صله ویاحرف زائد (زیر الت
معناسنه در عربیده تحت دیرلر زمینه اضافتی لامیه در (دفن کرده اندك مفعول ثانیسی
واولی بس نامور وغیر صریحی بزیر زمین (کز اصلنده که از در (که حرف بیان (هستی وارلق
ووجوددن عبارتدر ویاحرف مصدر (وشین ضمیر ناموره راجعدر (روی زمین باحرف ظرف
واضافتی لامیه در (زمین یردر ارض معناسنه (بر بالك معناسنی تأکید ایدر وجائزدر که
بر علی معناسنه اوله ویا ادات تأکید اوله بویله اولمق اولیدر بانك مطلق زیاده سنه
حکم ایلین زائد حکم ایلمش (نشان علامت (نماند فعل نفی ماضی قالمادی دیمکدر (حاصلی
چوق مشهور ونامدار کیمسه یی یر التنه دفن ایلدیلر که آنك وارلغندن یریوزنده نام ونشان
قالمدی (یعنی خیرات وحسناتدن کندویی آکدرر دنیاده بر نسنه سی قالمادی (بونده
بس بسیاردن مخففدر دیین عندی سویلمش (بس بونده زیاده معناسنه در دینده بویله در

رد شمعی

دوش تأویلی عبارتیله صحیحدر
اما تعبیر ایله مشهوردر *

تعبیر ایله مشهور ایسه ده نص
جلیلده (وما نحن بتأویل
الاحلام بعالمین) بیورلمشدر
حضرت سعدی تعبیر قرآنه
اقتفا ایلمشدر (محمد اسعد)

رد سروری

رد ابن سید علی

بروبك باسنك زیاده سنه حکم ایدنلر زائد حکم ایلمشلر (بر بونده قطعا معناسنه در دیه نك قطعا
سوزینی دکلك جائزدکلدر (وآن پیر لاشه را که سپردند زیر خاك* خاکش چنان بخورد
کز استخوان نماند) واو حرف عطف (آن پیر لاشه اشارتدر محموده (لاشه
ترکیجه لش معناسنه در (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (سپردند فعل
ماضی جمع غائب بونده تسلیم ایلدیلر دیمکدر (خاکش ضمیری پیر لاشه یه راجعدر (کز وکاف
حرف بیان واو ضمیری ینه پیره راجعدر (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وخانك
رومضمه یه فتحیله وواو رسمیله کمکدر یعنی سکك (محصول بیت) دخی اول لاشه قوجه یی (یعنی
محمودی که یر التنه تسلیم ودفن ایلدیلر خاك انی شویله ییدی که اندن کمك بیله قالمدی (یعنی
مرور ایام ایله طبراق اولدی (پیر بونده سست وضعیف معناسنه در (ولاشه جسم معناسنه دیین
عندی سویلمش (ولاشه لاشی دن مخففدر دیینده اثر نجه کتمش (زنده است نام فرخ نوشروان بخیر*
کرچه بسی کذشت که نوشروان نماند) زنده رانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه بونك کبی
یرلرده هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه کتابت اولنمامقدر قاعده (لکن شراح جمیعا کتابت ایلدکلریچون
کتابت ایلدك نادانلر خطامزه حمل ایلسونلر دیو (نام فرخ بیانیه در نام مبارك دیمکدر بحر الغرائبده
فرخ قوتلو ومبارك دیمش (ابن سید علی قوتلو یی عطف تفسیر اکلامیوب قوتلو یی قوی معناسنه
یعنی قوتلو واوك تشدیدیله اکلامش خطا اکلمش (نوشروانه اضافتی لامیه در بونده رانك
تشدیدیله مشهوردر (نوشروانده جائزدر تخفیفله (نوشین رواندر جمیعا انوشیرواندن منقلبدر
بخیر زنده یه متعلقدر (بسی چوق دیمکدر (یعنی چوق زمان (کذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی
دیمکدر (محصول بیت) نوشروانك مبارك ادی خیر ایله دیریدر (یعنی عالمده خیر ایله اکلور اکرچه
چوق زمان کچدی که نوشروان قالمدی (یعنی فوت اولدی (نماند لفظنی فوت اولدی معناسنده
استعماللری شایعدر ترکیده ده بعض یرلرده فوت اولدی دیه جك یرده قالمدی دیرلر (پس دنیاده
قالمدی دیین بو استعمالی بلمز ایمش که دنیاده لفظنی تقدیر ایلمش (بعض تواریخده یازمشلر که سلاطین
ماضیه ده انوشیروان کبی عادل ومنصف پادشاه کلمامش قرق سکز یل مقداری سلطنت سوردی
قرقنجی یل حضرت محمد علیه الصلاة والسلام ظهوره کلدی واندنصکره سکز یل یاشادی
وحضرت پیغمبر علیه الصلاة والسلام انك سلطنتی زماننده دنیایه کلمسیله فخر ایلمشدر انك کبی مناقب
ومآثری چوق پادشاه کلمامشدر (خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر* زان پیشتر که بانك برآید
فلان نماند) خیری یاحرف وحدت ویاخود حرف تنکیر (کن فعل امر مفرد مخاطب ایله دیمکدر
(فلان الفاظ کنایه دندر یعنی انسان تسمیه اولنان اسملردن کنایتدر (بونده منادی واقع اولمش
(واو حرف عطف شمار فعل امر مفرد مخاطب (عمر مفعول اولی (وغنیمت مفعول ثانیسی (زان
ازاندن مخففدر (بانك آواز معناسنه در (برآید چقار دیمکدر یوقاری کلیر دیین غلط سویلمش
بو ایکی بیتده نماندك معنای لازمیسی اولدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (محصول بیت) ای فلان
دنیاده صاغ اولوب دیری ایکن خیر ایله وعمری وحیاتی غنیمت بیل اول کوندن اول که آواز چقا که
فلان قالمدی (یعنی اولدی (حاصلی خلق سنك ایچون فوت اولدی دیمزدن اول دنیاده خیرات
وحسنات ایله (حکایت) ملك زاده را شنیدم که کوتاه بود وحقیر ودیکر برادرانش بلند
وخوبروی) ملك زاده پادشاه زاده دیمکدر (و یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل ورا ادات
مفعول (کوتاه القله والقصر قصه دیمکدر قصیر معناسنه (بلند یوکسك بونده بویلو معناسی
مراددر (خوبروی وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده یی
ایشتدم که قصه بویلوایدی ونظرده وکورنشده حقیر وکندیدن غیری قرداشلری بویلو وکوزل

رد شمعی
رد ابن سید علی وسروری

رد کافی
رد شمعی

شارح مرحوم بو مقامده
کلمسیله فخر ایلمشدر تعبیرنده
اکر قلم ناسخدن سهو دکل
ایسه عظیم خطا ایتمشدر
بونده ایفای حق تعبیر کلمسیله
فخر یرینه کلدیکنی بیان
بیورمشلردیك ایله اولور ذات
رسالت سمانلری فخر عالم ایکن
مجوسك زماننده کلمکله فخرینه
دیمکدر شارحك باعث خطاسی
ولدت فی زمن الملك العادل
خبرینه ظن اولنور اشبو خبرك
صحتنی ایسه حاکم نیسابوری
هدم ایتمشدر حدیث صحیح
اولدیغی تقدیرجه مشرکه
عادل اطلاقی اسمیله تعریف
قیلندندر که نوشیروان عادل
ایله مشهور ومسمی اولمش
ایدی یوخسه توصیف دکلدر
یاخود (فما اغنت عنهم آلهتهم)
نص جلیلنده اولدیغی کبی که
آلهتهم ای ما کان عندهم
آلهة ایله مفسردر انوشروانك
عدل ایله اتصافی اعتقاد ایدن
معتقدینك اعتقادی اوزره
اطلاق اولنمش اوله تأویلی
مذکوردر مقاصد الحسنه ده
بیان کرده امام سخاوی در
(محمد اسعد)

یوزلو ایدی (یعنی هیچ برخصوصده کندی یه بکزمزلردی (برادرانش خوب روی تعبیرنده
بعضیلر کندی قبیح الخدوزشت روی ایدی دیمشلر اما حقیر لفظی زشت روی اولمسنی مستلزم دکل
فتأمل (باری پدرش بکراهیت واستخفاف دروی نظر کرد) (بار بونده کره معناسنه در
(وباحرف وحدت برکره دیمکدر (بکراهیت باحرف مصاحبت (کراهیت تخفیف یایله مصدردر
کره دن (یعنی علم بابندن چرکنلك معناسنه استخفاف استفعال بابندن مصدردر بونده حقارت
معناسی مراد در (درحرف صله دربامعناسنه (وی ضمیری پسر کوتاهه راجعدر (نظر کردك
فاعلی پدریدر (محصول ترکیب) برکره باباسی قرداشلری یاننده بوکا حقارت نظریله باقدی
(پسر بفراست دریافت * باحرف مصاحبت (فراست زیرکلك در (دریافت فعل ماضی
مفرد غائبدر افعال قلوبدن اکلادی معناسنه معلوم اوله که یافت درحرفیله مستعمل اولنجه
افعال قلوبدن اولور تفطن معناسنه (اما حرف درسز مستعمل اولنجه بولمقدر وجدان معناسنه
فاحفظ (پسر پدرینك اکا حقارت نظریله باقدیغنی اکلادی (یعنی باباسی بوك خوار وحقیر
اولدیغنه متعلق برنسنه سویلدی (لکن قلبندن کچوردی کانه که کوکلندن نه اولیدی که بوده
قرداشلری کبی اولیدی دیمك کلمش (پس پسر عاقل وزکی اولدوغندن باباسنك ضمیرنی اکلادی
(وکفت ای پدری کوتاه خردمندبه ازنادان بلند) دخی پسر حقیر دیدی ای پدر عقللی کوتاه جاهل
بلندن یکدر (نه هرچه بقامت مهتر بقیمت بهتر) اوله دکلدر که قامتده اوزون اولان قیمت
وبهاده یکرك وارتفرق اوله کورمزمی سین که (الشاة نظیفة والفیل جیفة) بو ایکی فقره نك
هر بریسی بر مبتدا وخبردن مرکبدر (شاة قیوندر نظیفه پاك وطاهر معناسنه در (فیل معرب
پیلدر معروف (جیفه مردار معناسنه در بو ایکی جمله ماقبلنده ایکی جمله یه علتدر (بلکه تنویر
وتوضیحدر (یعنی قیون کوچکدر اما طاهردر وفیل بیوکدر اما مردار در (بیت) اقل جبال الارض
طور وانه * لاعظم عندالله قدرا ومنزلا) اقل لغتده اسم تفضیلدر ازرك معناسنه اما بونده
اصغر مراددر کوچکرك دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (جبال جبلك جمعیدر طاغلر دیمکدر
لفظا مجرور مضاف الیه در (ارضده بویله در (طور لفظا مرفوع خبر مبتدا در سریان دلنده
وعرب دلنده طورطاغنه دیرلر (اما بونده مراد طور سینین درکه مدینده بر جبلك اسمیدر که
حضرت موسی پیغمبر علیه السلام انده الله تعالی کلامنی استماع ایلدی (وانه واو حرف حال
ان اسمیله که طوره راجع ضمیر در مصراع ثانی یه مرهوندر (لاعظم لام حرف تأکید (واعظم
لفظا مرفوع خبران در (وان اسمیله وخبریله محلا منصوب حالدر طوردن (عنداعظمه متعلق
مضافدر لفظة اللهه (قدرا منصوبدر تمییز لکله (ومنزلا اکا معطوف (محصول بیت) بو بیت
تنویرایدر ماقبلنده مذکور اولان فارسی وعربی جمله لری (یعنی یر یوزنده اولان طاغلرك کوچکرکی
طور سینین در (حال بوکه الله تعالی قتنده قدر ومرتبه جهتندن سائر طاغلردن اولورقدر (زیرا
الله تعالی قرآنده انکله قسم ایلمشدر برایکی یرده (وحضرت موسی ایله تکلم واکا تجلی انده واقع
اولمشدر (پس شاه زاده دیرکه بنده کوچکم اما پرهنرم (قطعه) آن شنیدیکه لاغر دانا *
کفت روزی باابله فربه) لاغر دانا یایه ومصراع ثانی یه مرهون (روزی یاحرف وحدت
یاحرف صله (وابله احمق (فربه فانك فتحیله ورانك سکونیله وبانك کسری وهای اصلیه ایله
سمز دیمکدر (محصول بیت) اول سوزی ایشدککی که آرق عالم برکون برسمز ابلهه دیدی (یعنی
نه دیدوکنی ایشدکمی استفهام مراددر (اسب تازی اکرضعیف بود * همچنان ازطویلهٔ خربه)
اسب تازی عربی آت (زیرا تازی عربی دیمکدر عرب دیمك دکل (همچنان ضعیفلکله بله دیمکدر
(طویله معروف وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (خرحمار دربه یك دیمکدر (محصول بیت)

مقول قول بویتدر عربی آت اکر ضعیفده اولورسه بوبله ایکن بر طویله مرکبدن یکدر ومقبول
بو ایکی بیتك قافیه سنده راو یالزوم مالایلزم واقع اولمش وها حرف روی (حاصلی قافیه معموله در
تجزی طریقیله تأمل تدر (طویله ده همزه حرف وحدتدر دینلر غلط سویلمشلر (پدر بخندید
وارکان دولت بپسندیدند وبرادران بجان برنجیدند) (محصول ترکیب) پسر حقیر مذکور نثر ونظمی
اوقینجه باباسی ذوقندن کولدی وارکان دولت (یعنی انده حاضر اولان اکابر بکندیلر وقرداشلری
جان وکوکلدن انجندیلر بجان دیمك جان وکوکلدن دیمکدر (نظم) تا مرد سخن نکفته باشد *
عیب وهنرش نهفته باشد) تا حرف توقیت مادام معناسنه (مرد مبتدا (نکفته نون حرف
نفی (کفته ماضیدن قسمدر سویلمش حرف نفی ایله سویلمامش دیمکدر فاعلی تحتنده
مرده راجع ضمیردر (سخن مقدم مفعولیدر (باشد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر
فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیر در (عیب مبتدا (هنرا کا معطوف (شین ضمیر مرده
راجعدر (نهفته ماضیدن قسم مفرد غائب ذکرلودیمکدر فاعلی تحتنده عیب
وهنره تنازع طریقیله راجع ضمیردر (باشدکده فاعلی بویله در (محصول بیت) مادام که
کشی سوز سویلمامش اوله عیب وهنری نهفته ومخفی اولور (حاصلی کشینك علمی
ومعرفتی کلماتندن اکلنور نتکه دیباجه ده زبان در دهان بیتنده کچدی (هر بیشه کمان
مبرکه خالیست * شاید که پلنك خفته باشد) بیشه بای عربینك کسریله لفظ عربیدر
عجمجه مبشه دیرلر وترکیجه مشه معروفدر (کمان مبرك مقدم مفعولیدر (که
حرف بیان (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (شاید لایق وجائز معناسنه در (که
حرف بیان (پلنك بای عجمینك فتحیله قپلان دیمکدر (خفته یاتمش واویومش دیمکدر
(محصول بیت) هرمشه یی خالی وتهی ظن ایلمه یعنی برنجی جیواندن بوش صانمه جائزکه
ایچنده پلنك یاتمش واویومش اوله (بعض نسخه ده بیشه یرینه بیسه دوشمش بای عجمی
وسین مهمله ایله الاجه معناسنه (وکه خالیست یرینه نهالی دوشمش نونك فتحی وکسریله
قپلان دریسی شکلنده اولان قالیجه معناسنه (پس پلنك مضاف اوقنور اضافت بیانیه ایله
(محصول بیت) هرالاجه یی کمان اتمه نهالیدر یعنی هرالاجه یی نهالی صانمه جائز دریاتمش
واویومش قپلان اوله اول کوردکك الاجه (معنای اوله کوره پلنکك اضافتنی تجویز ایلین
بی فائده تجویز ایلمش (بو ایکی بیتی رباعی دیو بازان اوزان شعردن هیچ خبردار دکل ایمش
(شنیدم که در آن مدت ملك را دشمنی صعب روی نمود) دشمنی یاحرف وحدت (وصعب
صادك فتحی وعینك سکونیله صرب معناسنه در (یعنی شدید روی نمودك مقدم مفعولیدر
یعنی ایشتدم که اول مدتده که پسر حقیر بو کلماتی ایلدی پادشاهه برصرب دشمن
یوز کوستردی! (یعنی برقوی خصم ظاهر اولدی (بونده نمود ماضیدر نمایدن معناسنه دیین
لغت عجمدن خبردار دکل ایمش (وصعب روی وصف ترکیبی در (شدید الخصومه دیمکدر
دیین زیاده کج بوریمش (چون دولشکر روی بهم آوردند اول کسی که اسب در میدان
جهانید آن پسر بود وکفت) لشکر معروف عربیسی عسکر درعین وسین مهمله ایله
روی آوردندك مفعول صریحی (وبهم غیر صریحی (کسی یاحرف وحدت (که حرف
رابط صفت (اسب جهانیدك مقدم مفعولی (ودرمیدان ظرف مکانی (جهانیدده الف ونون
حرف تعدیه درزیرا جهید فعل ماضی مفرد غائبدر صیچرادی معناسنه (وجهانید
صیچراندی دیمکدر (جهانید جیم عربینك فتحیله درجیم عجمیله دردیین یکلز ایمش (اول
مبتدا (وآن پسر بود خبری (محصول ترکیب) چونکه ایکی عسکر بری برینه یوز کتوردیلر

(یعنی دو بر و اولدیلر (حاصلی مقابل اولدیلر اول کیمسه که صواش میدا نـنده آنین صحر اندی اول پسر ایدی ودیدی یعنی بو قطعه یی اوقودی (قطعه) آن نه من باشم که روز جنك بینی پشت من * آن منم کاندر میان خاك وخون بینی سری) حرف نفی معنی جهتنده باشم فعلنه مقیددر (تقدیری آن من نه باشم در ویا من آن نباشم در فعلدن منفصل اولمغله هاء رسمیله یازلدی (روزجنك لامیه (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کورر سین دیمکدر خطاب عام طریقیله (پشت من لامیه (کاندر اصلنده که اندر در ضرورت وزن ایچون متصل اولدی (میان خاك لامیه در یای بطنی ایله (خون خاکه معطوف (سری یا حرف وحدت (محصول بیت) پسر دیدی بن اول کیمسه دکلم که صواش کوننده بنم ارقمی کوره سین (یعنی قچار دکلم بلکه بن اول کیمسه یم که خاك وخون ییننده بر باش کورر سین (یعنی اول کوردکك باش بنم باشمدر حاصلی میدان کوننده دشمنله صواش ایدوب کله سین خاك وخون میا نـنده غلطان ایدنم فرار ایدنلردن دکلم (بعض شراح سری لفظنی ٣ یعنی رأسی دیمکله تفسیر ایلمش ظاهر بودر که یایی ضمیر متکلم ظن ایلمش والا رأسا دیمك کرك ایدی (پس یعنی رأسی یاسندن و وحدت معناسنی اخذ ایلمك زیاده بعید در فتأمل (کان که جنك ارد بخون خویش بازی می کند * روز میدان وآن که بگریزد بخون لشکری) (کان که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر مقدر کسه تقدیری کان کس که در (بازی او یونه دیرلر روز میدان بازی میکنـنده (وجنك آرده (و بگریزده ظرف اولمغه قابلدر (لشکری یا حرف وحدت (محصول بیت) بن قاچوب فرار ایدنلردن دکلم زیرا اول کیمسه که صواش کتورر (یعنی صواش ایدر کندی قانیله اویون ایدر یعنی کندی قانیله اوینار میدان کوننده اما اول کیمسه که میدن جنکندن قچار بر لشکرك قانیله اوینار (حاصلی جنك پیدا ایدن کندییه قیار اما قچان تمام عسکره قیار زیرا انك قاچمسیله تمام عسکره انهزام لازم کلور منه سنده بخون لشکری بی بگریزده تعلیق ایلین غریب ملاحظه یه مالك وقادر ایمش (این بگفت و بر سپاه دشمن زد وتی چند از مردان کار دیده بینداخت) یعنی بو ییتلری سویلدی وکندینی دشمن لشکرینه اوردی یعنی دشمنه برکزدن حمله وهجوم ایلدی وایش وصواش کورمش ارلردن برنجه تنی یعنی شخصی ییقدی (حاصلی برنجه بهادرا رقتل ایلدی (بعضیلر وبر سپاه دشمن زدك تقدیری وبر سپاه دشمن شمشیر زد دیمشلر لیکن مراد مذکوردر بودکلدر فتدبر (چون پیش پدر آمد زمین خدمت ببوسید وکفت) بو ایشلردن صکره چونکه باباسی یانـنه کلدی خدمت یرینی اوپدی ودیدی یعنی طریق ادبی باباسی اوکنده رعایت ایدوب بو قطعه یی سویلدی (قطعه) ای که شخص منت حقیر نمود * تادرشتی هنر نپنداری) ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای کسیدر (که حرف رابط صفت (شخصدن مراد وجوددر (منت تا ضمیر خطاب (نمود فعل لازم کورندی دیمکدر (تا ادات تنبیه آکاه اول صاقین دیمکدر (درشت ایری دیمکدر جسامتدن کنایتدر (نپنداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب پنداریدندن پنداشتندن دکل ظن ایلیه سین دیمکدر (محصول بیت) ای شول کیمسه که بنم شخصم ووجودم سکا حقیر کورندی غافل اولمه کوده ایریلکنی هنر ظن ایلیه سین یعنی هر ایری کوده لی اهل هنر اولماز وهر کوچك کوده لی بی هنر اولماز (حاصلی شجاعت و بسالت داد حقدر جسامته وعدم جسامته کوره دکلدر (بیتك اولنده که کلمه سنی منادی اعتبار ایدوب معناسنی ای کیمسه بنم شخصم سکا حقیر کورندی دیین استقامت معنادن آکاه دکل ایمش (بو بیت حکایه اولنده باباسی کندییه حقارت نظریله باقدیغنه ناظر در (درشتی بونده غلظت

٣ شارح مرحوم بو مقامده من دخل دخل بشرینه دوشمشدر زیرا کافینك عربی العباره شرحنده رأسی ایله تفسیری سری منکر ایسه ده تعظیم ایچون معرف تنکیر اولنمشدر دیمك اولدیغنی بیاندرکه مآلده بو کلامی قائل اولان کندی باشنی مراد ایدر بو صورتده شارحك (پس یعنی رأسی یاسندن الخ قولی ابعد در زیرا تفسیر اولان رأسی یاسندن وحدت معناسنی کیم المشدر هله فتأمل کلامی ایله تنبیهی علیهنه چیقه بور (محمد اسعد)

رد شمعی

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

وخشونت معناسنـه اخذ ایلین غلطت ایلمش (اسب لاغرمیان بکار آید * روز میدان نه کاو پرواری) اسب لاغرمیان اضافتله توصیف ترکیبیدر (ولاغرمیان وصف ترکیبیدر اورته آرق آت یعنی نه قتی سمز ونه قتی ارق زیرا قتی سمز اولنجه اغرلغندن حرکت ایده مز وقتی آرق اولنجه ضعفندن قلدایمز پس نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق (بکار با حرف صله (وکار ایهام طریقیله مذکوردر زیرا ایشه وصواشه شاملدر نتکه مردان کاردیده ده کچدی (بکار آید مصراع ثانی یه مرهوندر (روزمیدان دن مراد صواش کونیدر التزاما (کاو صغردرکه عربجه بقر دیرلر (پرواری یاء نسبی ایله بسلی معناسنه در یعنی ذبح ایلمك ایچون بسلد کاری حیوان اضافتی بیانیه در (محصول بیت) اورته ارق ات میدان کوننـده ایشه و صواشه کلور یعنی یارار بسلی سمز صغر یارامز (حاصلی جنك اتلری نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق اسب لاغرمیانك معناسنی یعنی درمیان میدان دیین غریب فارسی بلور ایمش طیب الله انفاسه وبلی ارق ات ایشه کلور میدان کوننده وجولان کوننده اینجه بللی ات ایشه یارار دینلر عند یات سو یلمشلر عفا الله عنهما یعنی کورمزمیسنکه اینجه بللی اولوب صورتا ضعیف کورینن ات دیین امثالی انجه یوریمشدر (آورده اند که سپاه دشمن بسیار بود واینان اندك طائفهٔ آهنك کریز کردند) طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (آهنك قصد (کریز اسم مصدردر کریزیدندن کریختندن دکل قاچمه معناسنه (محصول ترکیب) روایت ایلشلردرکه دشمنك عسکری چوق وبونلر ازایدی بونك عسکرندن بر بلوکی قاچمق یعنی فرار قصدین ایلدیلر (پسر نعرهٔ بزد وکفت ای مردان بکوشید تاجامهٔ زنان نپوشید) یعنی پسر بونلرك قاچمغه قصدین کورنجه برنعره اوردی یعنی حیقردی ودیدی ای صواش ارلری چالشك یعنی صواشدن قاچماك تاکیم عورتلر لباسن کیمیه سز زیرا قاچمق ارلره عیبدر (بعض نسخه‌ده تا برینه یادوشمش الندن ایکی نقطه ایله (ونپوشید پرینـه نو نله بپوشید دوشمش بایله یعنی یاکوشش ایلك و یاعورتلر لباسنی کیك (تاجامهٔ زنان نپوشید اشارتدر شول قصه یه که چنك محلنده قچانه زن لباسنی کیدروب تشهیر ایلدکلرینه (سواران رابکفتن اوتهور زیادت کشت و یکبار حمله کردند شنید مکه هم دران روز بردشمن ظفر یافتند) سواران جمع سوار دراتلولر دیمکدر (ورا ادات تخصیص آتلولرك دیمکدر (بکفتن او با حرف سبب واضافتی مصدرك فاعلنه در (تهور تفعل بابندن مصدردر بی پروابرشیئه دخوله دیرلر بونده مراد هجوم واقدامدر (با حرف تأکید (یکبار دفعهٔ (یعنی براوغوردن ظفر غلبه معناسنه در (محصول ترکیب) آتلیلرك پسرك سویلمسی سببیله تهوری زیاده اولدی (و براوغوردن حمله وهجوم ایلدیلر ایشتدم که همان اول کون دشمن اوزرینـه ظفر بولدیلر (یعنی انلره غلبه ایلدیلر (ملك سر وچشمش بپوسید ودر کنار کرفت وهر روز نظر پیش کردتا ولی عهد خویش) درکنار کرفت قوچدی دیمکدر (دراغوش کرد دیمکدر (تاحتی معناسنه در (ولی بونده حاکم معناسنـه در (وعهد زمان دیمکدر (خویش کندی دیمکدر و بوندن صکره بر کرد مقدردر حاصلی پسر بو قدر هنرلر ایلدکدن صکره پادشاه باشنی وکوزنی اوپدی ودخی آنی قوچدی وهر کون نظر والتفاتنی اکا زیاده ایلدی حتی کندی زمانـنك حاکمی ایلدی حاصلی صاغلغنده یرینی اکا تعیین ایلدی (درکنار کرفتنك معناسی دراغوش کرد بیك دست دیین یکدست قیدینی زائد ایلمش وبو عبارت وصلتدن کنایتدر دیین عندی سویلمش وقوجاغنده طوتدی دیین ده حق اداینی ایلامش (ولی عهد خویش کردك معناسنی کندیدن صکره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله دیین ولی عهدك معناسنی یازیمش (برادران حسد بردندوزهردر طعامش کردند خواهرش ازغرفه بدید ودریچه

رد سروری

رد ابن سید علی

رد سروری وشمعی

رد کافی

رد سروری وشمعی

رد ابن سید علی

رد سروری وشمعی

رد شمعی

برهم زد پسر در یافت ودست از طعام باز کشید وکفت محالست که هنرمندان بمیرند و بی هنران
جای ایشان کیرند) خواهر واو رسمیله قزقرداش وایکی شین ضمیر پسره را جعدر (غرفه
غین معجمه نك ضمیله ورانك سکونیله چارداق دیمکدر (دریچه پنجره در بونده کپنك مراددر
(یعنی پنجره قپاقلری (برهم زد بری برینه اوردی پسر فهم ایلسون دیو (محصول ترکیب)
پادشاهك پسره زیاده نظر والتفاتیچون قرداشلری حسد ایلدیلر (یعنی ایادیلر وانی اولدرمك
ایچون یمکنه زهر قاتدیلر قزقرداشی بو حالی چارداقدن کوردی و پنجره قپاقلرینی بربرینه اوردی
(پسر اکلدی والنی طعامدن چکدی ودیدی محالدر که اهل هنر اولنلر اوله لر وهنرسزلر
آنلرك برینی طوته لر حکایت اولندن بو روایه کلنجه شویله معلوم اولدیکه مذکور پسرهم شجیع
وهم فهیم وزکی اوله (بیت) کس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ورهمای ازجهان شود معدوم) بزیر
باحرف صله (زیرالت معناسنه درکه عربجه تحت دیرلر (سایه کولکه (بوم بونده بیقوش دیدکلری
شأمتله مشهور طیردر اضافتلر لامیه لردر (وروا کردن مخففدر (همای یمن ومبارکلکله مشهور
قوشدرکه هر کیمسه یه که کولکه سی دوشسه پادشاه اولور ویازیاده اولودولتلو بوندن غیری
چوق خاصه سین یازارلر برخاصه سیده بودرکه هواده یمرطلر و یوریسی هواده چقاروچقدیغی
کبی اوچار (محصول بیت) بیقوش کولکه سی آلتنه کیمسه کلمز اکرجهانده هما قوشی یوق
اولورسه ده (یعنی بن اولورسمده سلطنت سزك اوزریکزده قرار ایلمز (پدررا ازین حالت
اکاهی دادند برادرانش رابخواند وکوشمالی بواجبی داد) (پدر را تقدیری پدرش راد رقرینه
قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (آکاهی باحرف مصدر (دادند فعل ماضی جمع غائب معنای
لازمیسی دویوردیلر در (کوشمال لغتده قولاق اورمقدر اما اصطلاحده تأدیب معناسنه در
(باحرف وحدت ویاتنکیر (بواجبی تقدیری بقول ونصیحت واجبی (یاحرف تنکیر حاصلی باباسنه
بو حالندن آکاهلق وپردیلر (یعنی پادشاهه بو زهر قصه سنی اعلام ایلدیلر قرداشلرینی دعوت
ایلدی وهر برینه طریق وجوبله پند ونصیحت ویروب تأدیب ایلدی (پس هریکی را
ازاطراف بلاد حصهٔ مرضی معین کرد تا فتنه بنشست ونزاع برخاست) بلاد بانك کسریله
بلدك جمعی درشهر دیمکدر (مرضی اسم مفعولدر رضی یرضی دن (یعنی علم بابنك ناقص واو یسندن
(تاحرف تعلیل نزاع مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (برخاست قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی
(محصول ترکیب) باباری هر برینی تأدیب تام ایلدکدن صکره هر برینه اطراف بلاددن راضی
اوله جق مقداری حصه تعیین ایلدی تاکیم فتنه اوتوردی (یعنی یاندی ورفع اولدی ونزاع
قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی (وکفته اند ده درویش در کلیمی بخسبند ودو پادشاه در
اقلیمی نکنجند). کلیم کاف عجمینك کسریله ترکیجه کاف عربك کسریله کلیم دیدکاری
دوشنه جك بساط اعجامکده متتبعلرندن کاف عربیله مسموعدر (بخسبند فعل مستقبل جمع غائب
یاتورلر واو یورلر دیمکدر (نکنجنده فعل نفی مستقبل غائب صغمزلر دیمکدر (محصول ترکیب)
(اون درویش برکلیمده یاتورلر واو یورلر اما ایکی پادشاه اقالیم سبعه دن براقلیمده صغمزلر (قطعه)
نیم نانی کرخورد مرد خدای * بذل درویشان کند نیمی دکر) نیم یارم دیمکدر نصف معناسنه
(نانی یاحرف وحدت (مرد خدا اهل الله معناسنه در (بذل درویشان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(کندك فاعلی تحتنده مرد خدایه راجع ضمیر در (نیمی یاحرف وحدت (محصول بیت)
اکر خدادوستی یارم اتمك یرایسه درویشلره وفقرایه بذل وعطا ایدر اول بر یاریسنی یعنی
یاریسنك یاریسنی حاصلی النه کیره نك یاریسنی مقصود اتمکی یالکز یمز دیمکدر وجائزدرکه
نیمی دیکردن مراد النه کیرن نیمك بولداشی اولان نیم اوله (معلوم اوله که نیم نانه مضاف اولمق

مطلب

قیاس مرضیه درامانسخه لرده
مرضی واقعدر ✻

فتنه اوتوردی ونزاع قالقدی
دیمسنده لطیف اداوار فتأمل
✻

معلوم اوله که نیمی دکرده
اختلاف ایلدیلر فتأمل ✻

لازمدر فتدبر (ملك اقلیمی بکیرد پادشاه * هم چنان در بند اقلیمی دکر) ملك اقلیم لامیه در
اقلیمك حکومت وسلطنتی معناسنه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) پادشاه براقلیمك ملکنی
الور ضبط ایدر انکله قانع اولمیوب ینه انجلین براقلیمك ملکنی فتح ایدوب تصرفنه المق قید
وهواسنده در حاصلی هر پادشاه بولسه تمام دنیایی فتح ایدوب تصرفنه الوردی حاصلی درویش
ربع نانله قانع اولور اما پادشاه ربع مسکونله انجق قناعت ایدر (حکایت) طائفهٔ دزدان
عرب برسر کوهی نشسته بودند ومنفذ کاروان بسته) طائفهٔ دزدان عرب اضافتلری
بیانیه در (کوهی یاحرف وحدت (منفذ اسم مکاندر نفذ ینفذدن یعنی نصر بابندن کیچه جك یر
دیمکدر حاصلی عرب حرامیلرك طائفه سی برطاغك باشنده اوتورمشلر ایدی وکاروانك کچدیکی یری
بغلامشلر ایدی یعنی یولی کسمشلر ایدی (طائفهٔ همزه سنی حرف وحدت طوتانلر ایکی وجهله
خطا ایلمشلر بری بودرکه وحدت مقامی دکل زیرا بویله اولسه دزدانك اعرابدن محلی اولمازدی
وثانیا وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دکل (ورعیت بلدان از مکاید ایشان مرعوب
ولشکر سلطان مغلوب) رعیت بلدان لامیه در (بلدان بانك ضمیله بلدك جمعیدر شهرلر دیمکدر
(مکاید مکیدتك جمعیدر که مصدر میمیدر مکر معناسنه کیدك جمعیدر دیبن خلاف سویلمش
(مرعوب اسم مفعولدر رعب دن رانك ضمیله قورقمش دیمکدر (حاصل ترکیب) دخی مذکور
دزدانك حیله ومکرلرندن شهرلرك رعایاسی قورقمش وپادشاه عسکری مغلوب ایدی (بحکم
آن که ملاذی منیع ازقلهٔ کوهی بدست آورده بودند وملجأ ومأوای خود ساخته) بحکم باحرف
مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده سبب وعلت معناسنه در (ملاذ اسم مکاندر صغنجق یردیمکدر
(ویاحرف وحدت (منیع محکم معناسنه در (قله طاغ باشی قبه ده دیرلر (کوهی یاحرف وحدت
(بدست باحرف صله (آورده ماضیدن قسم مفرد غائب کتورمش دیمکدر (بودند ادات
جمع زمانه یه کتورمشلر ایدی دیمکدر (ملجأ ومأوی بونده ایکیسی برمعنایه در صغنجق یر یعنی مقام
ومکان (ساخته ایلمش ینه ماضیدن قسم مفرد غائب ایلمش دیمکدر تقدیری ساخته بودنددر
(محصول ترکیب) سلطانك لشکری اول سببدن مغلوب ایدیکه محکم صغنجق بر برطاغ
باشندن اله کتورمشلر ایدی وکندیلره مقام ومنزل ایلمشلر ایدی حاصلی برطاغك صعب یرنده
اواورلردیکه انلره ظفر بولمق مشکل ایدی (مدبران ممالك آن طرف در دفع مضرت ایشان
مشورت کردند) مدبران جمع مدبردر اهل تدبیر معناسنه (ممالك جمع مملکت اضافتلر لامیه لردر
(در دفع مضرت اضافتی مصدرك مفعولنه در (مضرت میمك فتحیله وتشدید رایله ضرر معناسنه
مصدر میمیدر رایشانه اضافتی لامیه در (مشورت میمك فتحیله وشینك سکونی وواوك فتحیله
دانشقلق دیمکدر میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله ده لغتدر شوراده دیرلر شینك ضمیله
حاصلی اواطراف مملکتلرك مدبرلری دزدان عربك ضررلرینی دفع ایلمکده دانشقلق
ایلدیلر (که اکر این طائفه برین نسق روزکاری مداومت نمایند مقاومت با ایشان ممتنع
کردد) نسق نونك وسینك فتحه لریله لغتده نظم معناسنه در اما بونده اسلوب مراددر
(روزکاری یاحرف وحدت (مداومت مفاعله بابندن مصدردر دوام معناسنه حاصلی
ملازمت دیمکدر (مقاومته ده مفاعله بابندن مصدردر مقابله دیمکدر (با مع معناسنه حرفدر
(کردد فعل مضارع مفرد غائبدر کردیدندن انتقال معناسنه یعنی انلر ایله مقابله
وجنك ایلمك امکاندن امتناعه منتقل اولور (محصول ترکیب) مشورتلری بو اولدیکه اکر بوطائفه
بو اسلوب اوزره برزمان ثبوت ودوام کوسترلرسه بونلر ایله مقابله ومقاتله ممتنع اولور حاصلی
مشکل اولور زیرا وارد نجه زیاده اولورلر وهر یرده که برمفسد وار ایسه بونلره ضم اولور

رد سروری وشمعی

رد سروری وشمعی

(مثنوی) درختی که اکنون گرفتست پای * بنیروی شخصی بر آید زجای) پایدن مراد
کوکدر (باحرف مصاحبت (نیروی نونك کسریله قوته دیرلر (شخصه اضافتی لامیه در
(ویاحرف وحدت (برآید بونده چقار معناسنه در (زجای تقدیری زجا یشدر ضرورت
وزن وقافیه ایچون شین حذف اولندی (محصول بیت) براغاچ که شمدی یعنی تازه کوك
طوتمشدر حاصلی یکی دیکلمشدر برشخصك قوتیله یرندن چقار وقوپار یعنی جزئی نسنه ایله
چقار (بعض نسخه ده شخصی یرنده مردی واقعدر (برآید معناسنی یوقاری کلور دیین
حق ادایی ایده ممش) نیرو ی نونك فتحیله در دیین لغت کتابلرینه مخالف سویلمش (ورش
هم چنان روزکاری هلی * بکردونش ازبیخ برنکسلی) ورش اصلی واکرشدر ضرورت وزن ایچون
تخفیف قلندی (هم چنان کذلك دیمکدر یعنی الآن اولدیغی کبی (هلی فعل مضارع مفرد
مخاطب درهلیدندن ترك ایلك یعنی حالی اوزره قومق حاصلی اهمال ایلك (باحرف مصاحبت
(کردون بونده قاکلی معناسنه در که بعض مملکتده عربه یرنده استعمال ایدرلر که عربجه
عجله دیرلر عینك وجیمك فتحه لریله (ایکی شین ضمیر درخته راجعدر (بیخ بای عربینك کسری
وسکون یا ایله کوك دیمکدر (برحرف تأکید (نکسلی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کسلیدندن
کافك ضمی وکسریله لغتدر قرمق واوزمك معناسنه (محصول بیت) اما اکر معهود درختی برزمان
انچلین حالی اوزره قیوب اهمال ایدرایسك انی کوکندن قاکلی ایله قوپاره مزسین یعنی قاکلی چکر
ایکی اوکوز قوتیله کوکندن اوزه مزسین دیمکدر (هلی فعلنی هشتن مصدرندن اشتقاق ایلین
سهو ایلمش (ونکسلی فعلنی کسیختن مصدرندن اشتقاق ایلینده غلط ایلمش (سرچشمه شاید
کرفتن ببیل * چو پرشد نشاید کذشتن بپیل) سرچشمه لامیه بکار باشی دیمکدر (شاید بونده
ممکن معناسنه فعل مضارع مفرد غائبدر (باحرف مصاحبت (بیل دمور کورك که یوقاری
ولایتده انکله باغ و بستان بللرلر بعض نسخه ده بیل یرینه میل یازار طفیح معناسنه (پر بونده
چوق معناسنه در (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ممکن دکل معناسنه (باحرف مصاحبت
(پیل فیل دیمکدر که اندن معربدر (محصول بیت) بکار باشنی بیل ایله طوتمق و جریاندن
مانع اولمق ممکندر یعنی ازاجق نسنه ایله اقدن منع ایلمکه قابلدر اما چونکه صو چوق اوله
یعنی اقه ایرکله وچوغله انی فیل ایله کچمك اولماز باخصوصکه فیل صو صغری کبی
زیاده یوزکچدر انکیچون مصنف قدس سره فیلی تعیین ایلدی صو اقاغله بالحق چوغلوب
فیلله کچمك اولماز دیین مقامه مناسب سویلمامش اکرچه که فیل بالحقده زبون ردوه کبی
(سخن برین مقرر شد که یکی را بتجسس ایشان برکماشتند وفرصت نکاه داشتند تا وقتی که
برسرقومی رانده بودند وبقعه خالی مانده) سخن مبتدا (برین تقدیری براین اتفاق (مقرر شد
خبر مبتدا (که حرف بیان (بتجسس باحرف صله تجسس تفعل بابندن مصدردر جاسوسلق
ایلمکه دیرلر (برحرف تأکید (کماشتند فعل ماضی جمع غائبدر کافك ضمیله حواله ایلدیلر
دیمکدر (نکاه داشتند حفظ ایلدیلر (تاانتهاء غایت ایچوندر (وقتی یاحرف وحدت (که برسر
قومی (برحرف استعلا (سر تحسین لفظ ایچون قومی یاحرف وحدت (بقعه پارهٔ از زمین
بونده مراد اولدقلری یردر (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (مانده لفظ مشترکدر لازم ایله
متعدی بیننده لازم اولنجه بقعه لری خالی قالمش دیمکدر (وبربود تقدیر اولنمق کرك
متعدی اولنجه بقعه لرینی خالی قومشلر دیمك اولور (وبنه بود تقدیر اولنور بوتقدیرجه
(محصول ترکیب) سوز بو اتفاق اوزره مقرر اولدیکه برکیسه یی انلرك جاسوسلغنه
حواله ایلدیلر و فرصت زمانی رعایت ایلدیلر یعنی حفظ ایلدیلر شول زمانه دك که

رد شمعی
رد سروری
رد ابن سید علی و سروری
رد سروری
رد سروری

برطائفه نك اوزرینه سورمشلر ایدی وبقعه لری خالی قالمش ایدی و یابقعه لرینی خالی قومشلر ایدی
حاصلی برقومی غارت ایلمکه کیدوب برلرینی تنها قومشلر ایدی (برسر قومی رانده بودندك
معناسنی برقومك باشی اوزره سورمشلر ایدی دیین اداده قصور ایلمش منه سنده مانده بونده نهاده
معناسنه در دیین ایکیسنك ماپیننی فرق ایدر دکل ایمش تاوقتی که برسر قومی رانده بودندك معناسنی
تاشول زمانه دکین که اول حرامیلر برکون برکاربان باصمغه کتمشلر ایدی دیین کاربان قیدی
ظنی در فتدبر (تنی چند ازمردان واقعه دیده وجنك آزموده را بفرستادند تادرشعب جبل پنهان
شدند شبانکاه که دزدان باز آمدند سفر کرده وغارت آورده سلاح بکشادند وغنایم بنهادند
نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت خواب بود چندانکه پاسی ازشب بکذشت) تندن مراد
شخصدر (ویاحرف وحدت (واقعه دیده ایش کورمش معناسنه در ثانیه در که بونك کبی ایشلره
مجرب امور دیده کیمسه لر ارسال ایلك کرك (جنك آزموده ماقبلنه عطف تفسیری کبیدر ورا ادات
مفعول آزموده را راسنی دیده دن صکره یازوب بونده حذف ایلمك ایدی قاعدهٔ سجع دیین خوب
سویلامش زیرا سجعه مانع دکل کرکسه بونك کبی روابط اولکی فقره نك آخرنده یازلسون
وکرکسه ایکنجی واوچنجی وغیرینك نهایتی اولکی فقره نك آخرنده وقوعی ارنقدر فتدبر (باحرف
تأکید (فرستادند فعل ماضی جمع غائبدر کوندردیلر دیمکدر ارسال ایلدیلر معناسنه (تاحرف
تعلیل (شعب شینك کسری وعینك سکونیله طاغ ایچنده اولان بوله دیرلر جبله اضافتی لامیه در
شعب جبلك معناسی بیانده حرامیلر کذرکاهی اولان یوللرینه دیین کذرکاه اداسی برنده دکل
فتدبر (سفر کرده ده (وغارت آورده ده هاء رسمیلر حرف ترتبدر سفر ایدوب وغارت کتوروب دیمکدر
(سلاح سینك کسریله یاراق معناسنه در قلج وغیریسی کبی (غنائم غنیمتك جمعیدر طیوماق معناسنه
(نخستین یاء نسبت ونون تأکید ایله اولکی دیمکدر زیرا نخست نونك وخانك ضمه لریله وسینك
سکونیله اول دیمکدر (دشمنی یاحرف تنکیر ویاحرف وحدت (برحرف استعلا (وسر تحسین لفظ
ایچون کلمش (تاخت فعل ماضی مفرد غائب چابدی (یعنی ایلغار ایلدی (خواب بونده اویقو
معناسنه در (پاس بعض معناسنه در (ویاحرف وحدت (محصول ترکیب) واقعه کورمش
وجنك صنامش ارلردن برنیچه شخص ارسال ایلدیلر تاکیم اولدقلری طاغ بوانده پنهان اولدیلر
کیجه که حرامیلر کر وکلدیلر سفر ایدوب وغارت کتوروب براقلرین بللرندن آچدیلر (یعنی
چوزدیلر وطیوماغی قودیلر اولکی دشمن که اوزرلرینه ایلغار ایلدی اویقو ایدی یعنی یورغون
کلوب اویودیلر اول قدر که کیجه دن برمقدار کچدی (بیت) قرص خورشید در سیاهی رفت *
یونس اندر دهان ماهی رفت) قرص خورشیددر بونده مراد کونش چور کیدر یعنی جرم
شمس (سیاهی یاء مصدریله قراکولق دیمکدر (رفت کتدی دیمکدر بعض نسخه ده رفت یرینه
شد واقعدر معنی بردر (یونس یعنی یونس پیغمبر علیه السلام (اندر ادات صله (ماهی یاء اصلیه ایله بالق
دیمکدر اضافتی لامیه در بیتده ادات تشبیه مضمردر (محصول بیت) دزدان خوابه طالدی
کانه که قرص خورشید ظلمته کتدی (حضرت یونس ده دهان ماهی یه کتدی اویقویه زیاده
طالوب منغمس اولدقلرندن کنایه در حاصلی شدت خوابدن تعبیردر (مردان دلاوران ازکمین
بدر جستند ودست همه رایکان یکان برکتف بستند) کمین کاف عربینك فتحی ومیمك
کسریله پوصویه دیرلر (بدر باء صله ایله طاشره دیمکدر (جستند فعل ماضی جمع غائب صچرادیلر
دیمکدر (دست همه لامیه در (ورا ادات تخصیص (یکان یکان یانك فتحی وکسریله وکاف
عجمیله بر بر دیمکدر عربیده احاد دیرلر همزه نك ضمیله بربونده حرف صله در (کتف کاف
عربینك فتحی وتانك کسریله وسکونیله یغرن معناسنه در وفارسیجه شانه دیرلر بونده مراد

رد شمعی
رد شمعی
رد شمعی
رد سروری
رد کافی

اردر (بستند فعل ماضی جمع غائب اردینه بغلدیلر دیمکدر (محصول ترکیب) دزدآن که
قوبی اوقوبه طالدیلر بهادر اراز یوسودن طاشره صیچرادیلر و بردبر اللرینی اردارینه بغلدیلر
(بامداد ان بدر کاه ملك حاضر آوردند همه را بکشتن اشارت فرمود) (محصول ترکیب)
ایرتسی پادشاه در کاهنه جمیعنی احضار ایلدیلر جمیعنك قتلنه اشارت بیوردی (اتفاق
دران میان جوانی بود که میوهٔ عنفوان شبابش نو رسیده وسبزهٔ کلستان عذارش نو دمیده)
اتفاق اصلنده اوتفاق ایدی واو حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف
مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تایه ادغام ایلدیلر اتفاق
اولدی والف نون تنویندن مبدلدر (دران میان اول اورته ده (یعنی انلرك اراسنده (جوانی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میوه یمش وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (عنفوان اول
معناسنه در (شباب بونده یکتلك دیمکدر وشین ضمیر جوانه راجعدر (نونوك فتحیله یکی دیمکدر جدید
معناسنه (رسیده ماضیدن قسم مفرد غائب ایرشمش (بود لفظی مقدردر (سبزه سبنك فتحی
وهاء رسمیله چن معناسنه در اماهاسز یشل رنك معناسنه در (کلستانه وکلستانك عذاره اضافتلری
لامیه لر در عذار بونك کبی یرلرده صقل بتن یره دیرلر (دمیده ماضیدن قسم مفرد غائب بونده
بتمش دیمکدر (بنه بر بود مقدردر (محصول فقرتین) اتفاق اول حرامیلرك ارسنده بر جوان وار ایدی که
آنك تازه یکتلکی میوه سی یکی ایرشمش ایدی حاصلی جوانلغنك اولی ایدی (یعنی تازه جوان ایدی
دخی عذاری کلستانك سبزه سی یکی بتمشیدی (یعنی خطی تازه کلمش ایدی (یکی از وزرا پای
تخت ملك بوسه دادو وی شفاعت بر زمین نهاد وکفت این پسر همچنان از باغ
زندکانی برنخورده واز ریعان جوانی تمتع نیافته توقع بکرم اخلاق خداوندی آنست که ببخشیدن
خون او بر بنده منت نهی) پای تختدن مراد سریر اباغیدر (بوسه داد بحسب لغت بوسه
وردی دیمکدر اما اوپدی معناسنده مستعملدر معلوم اوله که بعض الفاظ عجم دادن ودهیدن
وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر بوسه داد ودشنام دادی کبی (روی شفاعت بیانیه در (همچنان
انجلاین (یعنی بولداشلری اولان حرامیلر کبی الان معناسنده مستعملدر بونده ده جائزدر که الان
معناسنه اوله (باغ زندکانی بیانیه (زنده دیری دیمکدر (والف ونون زائد ادات جمع شکلنده
اولدیغیچون هاء رسمی کاف عجمیه یه ابدال اولمش (ویا حرف مصدردر (زندکانی وزندکانه
بر معنایه در دیرلك دیمکدر (بر بونده میوه در یمش معناسنه (ریعان رانك فتحی ویانك سکونیله
اول معناسنه در (عرب ریعان الشباب دیر اول جوانی معناسنه (تمتع تفعل بابندن مصدر در
انتفاع معناسنه (یعنی فائده لنمك (نیافته فعل نفی ماضی یعنی ماضیدن قسم مفرد غائب بولمامش
معناسنه (توقع رجا دیمکدر امید معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (ویا حرف صله من معناسنی
متضمندر توقعه متعلق اخلاقه اضافتی لامیه در خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی
وسکونیله خداونده اضافتی بیانیه در (توقع مبتدأ (وآنست خبری (که حرف بیان (ببخشیدن
(باحرف صله (خونه اضافتی مصدرك مفعولنه در واو ضمیرینه لامیه در (بربنده تقدیری
براین بنده در (منت نهد منت نهدك مفعول صریحی (وببخشیدن (وبربنده غیری صریحی
(محصول ترکیب) وزرادن بریسی پادشهك تختنك اباغنی اوپدی (یعنی تعظیم وتبجیل ایلدی
وشفاعت یوزینی یره قودی ودیدی بو اوغلان اول یولداشلری کبی الان دیرلك باغندن
میوه یمه مشدر (یعنی هنوز کنج باشلیدر (دخی جوانلق اولندن متمتع اولمامشدر حاصلی یکتلکنه
طویمامشدر (یعنی دخی کنجدر پادشاهك کرم اخلاقندن امید اولدر که بونك قانن باغشلمقلغنی
بو بنده نك اوزرینه منت قویه (یعنی امیدم اولدر که کرم ایدوب بونی عفو ایلیه سین بونده

مطلب

ریعانی ربع معناسنه اواوب حاصل دیمکله تعبیر ایدنلر خطا ایتمشلر (توقع بکرم اخلاق
خداوندی آنستك معناسنی خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده دخی کرم ایله بنم امید رد سروری وشمعی وکافی
ورجام اولدر دیین اخلاق حمیده دخی کرم ایله دید یکننده ابهام ایتش (ببخشیدن خون او
معناسنی اول جوانك قانینی باغشلمغله دیین باء صله معناسندن بی خبر ایمش (ملك روی رد شمعی
ازین سخن درهم کشید وموافق رای بلندش نیامد وکفت) روی درهم کشیدك معناسی یوزنی ردشمعی
یورتاردی وبورشدردی دیمکدر (موافق رأی اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وبلنده اضافتی
بیانیه در (یعنی پادشاه وزیرك مذکور کلامندن یوزنی یورتاردی (ورأی بلندینه موافق کلمدی ودیدی
(بعض نسخه ده بلند یرینه جهان بین دوشمش وموافق رأی بلندش فقره سی ماقبلنده
فقره یه مقام تعلیلده دردیین واو عاطفه نك وجودینه ملتفت اولمامش فقدبر (بیت) پرتو نیکان رد کافی
نکیرد هرکه بنیادش بدست * تربیت نا اهل را چون کردکان بر کنبد ست) پرتو ضیا واثر
معناسنه در (نیکانه اضافتی لامیه در پرتو مبتدا (ونکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب کیریدندن
طوتماز دیمکدر خبر مبتدادر (هرکه اصلنده هرکس که درنتکه سابقا مفصل بیان اولندی (بنیاد
بنا معناسنه در بونده اصل ونسل مراددر (شین ضمیر که یه راجعدر نا اهل را نا حرف نفی اهلیتی نفی
وسلب ایدر (ورا ادات صله در بامعناسنه نا اهله دیمکدر یعنی ناجنسه وبد اصله دیمکدر (چون واو
رسمیله ادات تشبیه در (کردکان اکثر اعجام ایکی کافی یله عجمی اوقودیلر واولکسنی مکسور وبعضیلر
ثانیسی عربی وبعضیلر عکسنجه قوزدیمکدر که عربجه جوز دیرلر جیمك فتحیله (برحرف استعلا
(کنبد کاف عجمك ضمیله قبه معناسنه در تعریب ایدوب جنبده دیرلر جیمك وبانك ضمه لریله
(محصول بیت) ایولر پرتوینی طوتماز یعنی قبول ایلمز هر کیمسه که شرشت وخلقتی بارامزدر حاصلی بعضیلر دیدیلر که کردکانك
ایولردن نور وفر آلوب متأثر اولماز (مصراع ثانی مصراع اولك تنویر وتوضیحی ایچون کلمشدر (یعنی اصلی کرده در کاف عجمك
نا اهل وناجنسه تربیه ایلمك قبه اوزره قوز قومق کبیدر یعنی قبه اوزره قوز قرار ایلمد یکی کبی کسریله وکاف عجمه های
بد اصله تربیه تأثیر ایلمز (نسل وتبار ایشان منقطع کردن اولیترست وبیخ وبنیاد ایشان برآوردن رسمیدن بدادر *
بهتر که آتش نشاندن واخکر کذاشتن وافعی کشتن وبچه نکاه داشتن کار خردمندان نیست)
نسل معروف ترکیجه دول دیرلر (تبارتانك فتحیله بونده قوم وقبیله مراددر (ایشانه اضافتی لامیه در
(این اسم اشارتدر قریبه (الف ونون ادات جمعدر ذوی العقولدن اولدیغیچون (منقطع انفعال
بابندن اسم فاعلدر فعل ثلاثی یه مطاوعدر قطعته فانقطع کسلدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اسم
فاعل اسم مفعول معناسنه در کسلمش دیمکدر (کردن ایلمك یعنی کسلمش ایلمك حاصلی کسلمك دیمکدر
اولیتر ایکی ادات تفضیلدن مرکب اسمدر اولکیسی عربیدر که اصلنده لامك فتحیله درلامی مکسور
اوقومق دأب عجمدندر بس بونده تر تأکید ایچون کلمشدر انجق (بیخ باء عربینك کسریله کوکدر
بنیاد اصل معناسنه در (ایشانه اضافتی لامیه در (حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب قریبدن
بعیده انتقال بیوردی (برآوردن بونده چقار مقدر قلع وقع معناسنه بیخ وبنیاد مقدم مفعولیدر
نتکه نسل وتبار منقطع کردنك مقدم مفعولیدر (بهتر یکرك دیمکدر وینه برسین وتامقدردر
(که حرف تعلیل (آتش نشاندنك مقدم مفعولیدر نشاندن لفظ مشترکدر آتشله مستعمل
اولسه سوندرمك معناسنه در اما درختله مستعمل اولسه دیکمك معناسنه در عربجه غرس
دیرلر غینك فتحیله طاشله ده استعمال بویله در اما انسانده اقعاد واجلاس معناسنده وبرکیمسه یی
بر مصلحت اوزره نصب ایلکه دیرلر بعض شراح اصلنده نصب معناسنه در وبونده اطفا
معناسنه در دیمش وبعضیسی نصب معناسیله اطفانك مناسبتی چندان واضح دکلدر اما
اجلاس معناسیله مناسبتی واضحدر دیمش ظاهر بودر که معنای اشترا کدن ایکیسیده آکاه

رد سروری وکافی

اولمامش فتأمل (اخکر کاف عربینك فتحیله کوزدیمکدر قور معناسنه (کذا شتن ترك ایلمك (وافعی
عینك فتحیله عربیدر انکرك بلانه دیرلر اما عجم کسر عینله اوقورنکه سائرلر بنی بویله ایدر (بچه بای
عربینك فتحی وجیم عجمی ایله یوری جوجه ده جوژده دیرلر (کار خردمندان لامیه در ومبتدا (ونیست
خبری (محصول ترکیب) بیت سابقله بوترکیب مقول ملکدر یورر که بونلرك اصل ونسلنی
منقطع ایلمك اولی ركدر و بونلرك کوکنی ودیبنی یرندن اوزوب چقارمق یکرکدر زیرا آتشی
سوندیروب قورینی الیقویوب اهمال ایلمك و یلانی اولدیروب یورسنی اولدرمیوب صقلمق وبسلمك
عاقللر ایشی دکلدر بعض نسخه ده نشاندن یرنـه کشتن یازار ینه لفظ مشترکدر اولدر مکاه
آتش سوندرمك یینده پادشاه بیوردیغنك حاصلی و نتیجه سی بودر که جمعینی قتل ایدوب
هیچ برینی ترك ایلمامك کرك (معلوم اوله که آتشدن وافعیدن صکره را یازمق و بچه دن صکره

رد ابن سید علی وسروری وکافی

برهمزه ایله شین ضمیر یازمق صحیح نسخه لره مخالفتدر (قطعه) ابر اکر آب زندکی بارد *
هرکز از شاخ بید برنخوری) ابربلوط (زندکی دیرلکدر حیات معناسنه (بارد فعل مضارع مفرد غائبدر
لازمله متعدی بینده مشترکدر بونده متعدیدر یاغدرر معناسنه (شاخ دال و بداق دیمکدر بیده اضافتی
لامیه در (بید بانك عربینك کسریله سکود اغاجنه دیرلر (بر بونده یمش معناسنه در (نخوری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب یمزسین دیمکدر (ابر مبتدأ و جملهٔ شرطیه خبر وبارد فعل شرط وآب
زندکی مقدم مفعولی وفاعلی تحتنده ابره راجع ضمیر ونخوری جزاء شرط (و بر مفعول صریحی
(واز شاخ غیر صریحی (محصول بیت) بولوط اکر آب حیات یاغدیرر ایسه ده هرکز سکود
دالندن میوه یمزسین بونده بارد مجازا یاراند معناسنه در دیین معنای اشتراکدن غافل ایمش

رد سروری
رد ابن سید علی
رد کافی

(بعیدکلدر که دینله ازبر اکر آب زندکی بارد دیین احتیاجمز تکلفه دوشمش (واصلنده فعل
لازمدر یاغمق معناسنـه اما بونده یاغدرمق معناسی مقصوددر دیین معنای اشتراکدن آکاه دکل
ایمش (بافرومایه روزکار مبر * کزنی بوریا شکر نخوری) با حرف صـله و یاخود حرف
مصاحبت (فرومایه الحق اصلاو (یعنی بداصل ناجنس دیمکدر (روزکار بونده ازمان واوقات
معناسنه در (مبر فعل نفی مفرد مخاطب ایلتمه معنـاسی لازمیسی صرف ایله دیمکدر (کز که
حرف تعلیل در (نی قامش بوریایه اضافتی لامیه در (بوریا بردر او حصیردر قارغوقاشندن
طوقنور اناطولیده ودیار عربده فقرا استعمال ایدرلر زیرا مشهور و معروف حصیردن اوجوزدر
(شکر نخورینك مفعول صریحی (ونی غیر صریحی (محصول بیت) الحق اصلاو ناجنس
کیمسـه یه روزکار ایلتمه یعنی تربیه سنه اوقات وایام صرف ایله وآنکله روزکار کچورمه زیرا
بوریا قمشندن شکر یمزسین حاصلی بداصل ناجنسه سعی وکوشش صرف ایدوب اندن صلاح
ورشد توقع ایلمك همان نی بوریادن شکر تحصیلنی رجا ایلمك کبیدر (وزیر این سخن
بشنید طوعا وکرها بپسندید و بر حسن رأی ملك آفرین خواند و کفت آنچه خداوند دام
ملکه فرمود عین حقیقتست که اکر در سلك صحبت آن بدان تربیت یافتی یکی از یشان شدی
اما بنده امیدوارست بصحبت صالحان تربیت پذیرد وخوی خردمندان کیرد که هنوز
طفلست وسیرت بغی وعنـادان کروه در نهـادوی متمکن نشده است) طوعا وکرها تمیز لکله
منصوب مصدرلردر (یعنی دیلرد یلمز فارسیجه خواه و ناخواه دیرلر حاصلی ظاهرا
مقر ومنقاد اولدی اما باطنا کریه کوردی (دام ملکه جملهٔ معترضه علی بعده دعایی مشتمل
جملهٔ معترضه یه حشو ملیح دیرلر (که حرف تعلیل (سلك دیزینه ودیزی ایپلکنه دیرلر صحبته
اضافتی بیانیه در (بدان یرامزلر دیمکدر (یافتی حکایت حال ماضی بولیدی دیمکدر (شدیده
بویله در (امیدوار امیدلو دیمکدر زیرا وار ادات نسبتدر (که حرف بیان (بصحبت با حرف

سبب (پذیرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غلامهٔ راجع ضمیردر (کیرد فعـل
مضارعدر سابق کبی (که حرف تعلیل (هنوز الآن دیمکدر (بغی تعدی معناسنه در (عناد
سرکشلك (آن کروهدن مراد دزدان عربدر (نهاد خلقت وطبیعت دیمکدر (متمکن ثابت
دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع چونکه پادشاهدن مذکور کلامی ایشتدی ظاهرا طاعتله
و باطنا کراهتله بکندی و پادشاهك حسن رأی وتدبیرینه آفرین اوقودی یعنی تحسین
ایلدی دخی دیدی اول نسنه یی که پادشاه ملکی دائم اولسون بیوردی عین حقیقتدر زیرا اکر
بو اوغلان اول یرامزلرك مصاحبتی دیزیسنده وانلرك صراسنده تربیت بولیدی بیور دیغکز کبی
انلرك بری اولوردی امابن قولك امید ایدرکه صلحا مصاحبتی سببیله تربیت قبول ایلیه وعقلا
خوینی طوته (زیرا الآن تازه اوغلاندر واول حرامیلربلوکنك بغی و عناد طریق وروشی
طبیعتنده ثابت اولوب قرار طوتمامشدر (بونده طفل بیوردیغی مجاز طریقیله در زیرا یوقاروده
نوخط جوان بیورمشیدی (پس ایکی کلام تعارض ایدر رایمـدی طفل بیوردیغی تازه لکله
تعبیر ایلمك کرك که تناقض اولمیه (از ایشان شدی فقره سنك اوانه واو عاطفه ایراد ایلین
شرطی جزاسز قومشدر (وحقیقتی همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر اولاده خطا ایلمش (عین
حقیقتدن صکره حرف تعلیلی یعنی که حرفنی ترك ایدنلر مقصوده واصل اولمامشلر (ودر

رد شمعی
رد ابن سید علی وسروری وشمعی وکافی

حـدیثست که ما من مولود الا وقد یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه
ویمجسانه) (واو حرف حال در (در حرف ظرف (حدیثست تقدیری در حدیث وارد واثابتست
(که حرف بیان در (ما حرف نفی (من حرف صله بریره متعلق دکل (مولود اسم مفعولدر
طوغمش معناسنه بونده ولد مراددر (الا حرف استثنا (واو حرف حال (قد حرف تحقیق (یولد
فعل مضارع مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول (علی حرف جر یولدیه متعلق (فطرة مجروردر علی ایله
معناسی خلقتدر اسلامه اضافتی لامیه در (ثم حرف عطف (ابواه تثنیهٔ ابدر تغلیب طریقیله
یعنی ابی امه تغلیب ایلمش لفظا مرفوع مبتدا (ضمیر محلا مجرور مضاف الیـه مولوده
راجع (یهودانه مولوده راجع ضمیرله فعل مضارع تثنیهٔ مذکر غائب مبنی للفاعلدر
تفعیل بابندن الف ضمیری ابوانه راجعدر یهودی ایدرلر (وینصرانه یهودانه کبیدر
هرخصوصده نصرانی ایدرلر دیمکدر (نصران شامده برکویك اسمیدر بودین اول اول کویك
خلقندن ظهور ایلدیکی چون اکا نسبت ایدوب نصرانی دیدیلر (و یمجسانه سابقلر کبیدر بابده

مطلب

وصیغـه ده مجوسی آتشه طپانه دیرلر فارسیجه کبر دیرلر کاف عجمك فتحیله (یعنی مجوسی
ایدرلر دیمکدر (محصول معنی) موالیددن برمولود طوغماز الا خلقت اسلام اوزرینه (یعنی
دین اسلامه قابل وایمانه مستعد خلق اولور شویله که کندی حالی اوزره قالوب خلاف
دین اسلامه برکیمسه یه مقارن اولمازسه مؤمن موحد قالور (پس باباسی واناسی انی یهودی
ایدرلر یهودیلر ایسـه ونصرانی ایدرلر نصرانیلر ایسـه ومجوسی ایدرلر مجوسیلر ایسه وزیرك
بو حدیثی سوقندن فهم اولنور که مذکور پسر طفل اوله لکن حکایه نك اولی جوانلکنی
کوسترر علی کل حال حکایه تعارضدن سالم اولماز الا تجوزه ارتکاب ایله معلوم اوله که وزیر
کلامنی حدیث شریف ایله تأیید ایلدیکی کبی بو ایکی بیتله تأیید ایدر (قطعه) با بدان یار
کشت همسر لوط * خاندان نبوتش کم شد) با حرف صله (یا حرف مصاحبت (بدان بدك
جمعیدر یارامزلر دیمکدر یار یولداش (کشت فعل ماضی مفرد غائب اولدی دیمکدر (همسر
بونده باشدش دیمکدر (حضرت لوطه اضافتله خاتونی مراد اولور (خاندان اهل بیت معناسنه در
نبوته اضافتی لامیه در (شین ضمیر حضرت لوطه راجعدر یعنی حضرت لوطك پیغمبرلك

خاندانی واهل بیتی (کم شد کاف عجمینك ضمیله بتدی یعنی ضلالتده دوشدی (محصول بیت)
حضرت لوطك خاتونی یارامزلره یاخود یارامزلرله یار اولدی یعنی یارامزلره قوشلدیغیچون
حضرت لوطك اهل بیتی کم اولدی یعنی ضایع اولدی (حضرت شیخ دیمك استرکه مذکوره
خاتون حضرت لوطك همسری یکن وحرم نبوت اولمشیکن یعنی منبع هدایت اولان نبوته
اضافتله شرف بولمش خاندان عظیم الشان ایکن ضلالت اهلنه قوشلماغله ضاله اولدی
(غرض یارامزلره مصاحبت ایدوب بدکارلرله یار اولمك طبیعت انسانیه ده قوت تأثیرین
بیاندر (نبوتش ضمیرینی همسره ارجاع ایدوب معناسنی اول خاتونك نبوتی خاندانی ضایع
اولدی دیین خاتونه نبوت اثبات ایلمش بو خود جائز دکل (سك اصحاب کهف روزی
چند * پی نیکان کرفت ومردم شد) (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکدر یعنی
ایت (اصحابه اضافتی لامیه در (وکهفه کذلك (مغاره یه کهف دیرلر (اصحابك کهفه
اضافتی ادنی ملابسه ایله در (بونجه ییللر انده یاتوب انده کم اولدقلریچوندر (روزی
(یاحرف وحدت (چند جیم عجمك فتحیله نیچه دیمکدر (پی بونده پای عجمك فتحیله ایزوارد
معناسنه در نیکانه اضافتی لامیه در (نیکان نونك کسریله وکاف عجمیله نیكك جمعیدر ایولر
دیمکدر (کرفت فعل ماضی مفرد غائب طوندی دیمکدر فاعلی تحتنده ضمیر سکه راجعدر
(مردم بونده انسان دیمکدر (محصول بیت) اصحاب کهفك سکی برنیچه کون ایولرازین
وآردین طوندی یعنی ایولره اویدی ومردم یعنی انسان مرتبه سنه واصل اولدیکه انسانله
جنته بله کیرسه کرك نتکه مشکوة انوارده بیورر که (عجل ابراهیم (وکبش اسمعیل (وناقهٔ
صالح (وبقرهٔ موسی (وحوت یونس (وحمار عزیر (ونملهٔ سلیمان (وهدهد بلقیس (وکلب
اصحاب کهف (وناقهٔ محمد علیهم الصلوة والسلام بونلر جمیعا قوچ صورتنده جنته داخل اولورلر
(پس بونده سك قیامتده آدم صورتنه متمثل اولوب جنته کیرسه کرك دیین عندی
سویلمش (مردم بونده مفرددر مرد معناسنه دیین مردمی بیلمز ایمش (حضرت لوطك
زوجه سی حکایه سی واصحاب کهف قصه سی کتب تفاسیرده وشروح احادیث شریفه ده
مفصل یازلدیغیچون بونده بیانی ترك اولندی (این بکفت وطائفهٔ از ندماء ملك باو بشفاعت
یار شدند تا ملك از سر خون او در کذشت و کفت بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم)
این بکفتك فاعلی وقائلی وزیر شفیعدر (طائفهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(ندما ظاهر بودرکه بونده ندما مصاحبلر معناسنه اوله اما لغتلرده بو جمع بولنمدی
بلکه ندیم باده مصاحبنه دیمشلر وجمعی ندام کلور کسر نونله دیمشلر (ملکه اضافتی
لامیه (باحرف مصاحبت (او وزیره راجعدر (بشفاعت با حرف ظرف (یار بولداش
بونده قرین مراددر (تا حرف تعلیل (سر خون او سابقا تحقیق وبیان اولندی یعنی قانی
هوا وهوس سوداسندن (در حرف تأکید کذشت کچدی (بخشیدم فعل ماضی
متکلم وحده بغشلدم دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع بو حدیث شریفی وبوایکی بیتی
اوقودی وپادشاه مصاحبلرندن بر طائفه انکله شفاعتده یار اولدیلر تاکیم پادشاه اوغلانك قانی
دوکمك هواسندن کچدی دخی دیدی قانی سکا بغشلدم اکرچه لایق ومناسب کورمدم (رباعی)
(دانی که چه کفت زال با رستم کرد * دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد) دانی فعل مضارع
مفرد مخاطبدر استفهامی متضمن (که حرف بیان (زال بونده رستم داستانك باباسی مراددر
(کرد کاف عجمك ضمیله بهادر دیمکدر اضافتی بیانیه در (دشمن شمردك مفعول اولی (وحقیر
مفعول ثانیسی (بیچاره حقیره معطوف (شمرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا نتوانده رابطهٔ

رد شمعی

ردشمعی وکافی
رد شمعی

استقبالیت ملحوظدر صایمق دیمکدر (دیدیم بسی آب ز سر چشمهٔ خرد * چون بیشتر آمد
شتر بار ببرد) سرچشمه بکار باشی دیمکدر (خرد خانك ضمی ورانك سکونیله اوواق دیمکدر
ازاجق معناسنه (شتر دوه (بار بونده یوکدر حمل معناسنه کسر حایله (محصول رباعی)
خطاب عام طریقیله بیورر بلورمیسین رستمك باباسی زال پهلوان وبهادر رستمه نه دیدی
بوندن صکره اوچ مصراع مقول زالدر یعنی دشمنی حقیر وبیچاره صایمق اولماز حاصلی زبون
اعتقاد ایتمك اولماز (بو بیت مقام تعلیلده در زیرا چوق کوردك که اوواجق وازاجق بکار
باشندن صو چونکه زیاده کلدی دوه یی یوکیله کوتوردی یعنی کاه اولورکه دشمن قوتلنور
واندن سزمدیکك ایشلر ظهور ایدر (رباعی یرینه قطعه یازان یلمزمش (رستم کرد کاف
عربیله دینلر خطا ایلمشلر (فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد و بناز و نعمت بپرورد واستاد وادیب
بتربیتش نصب کرد تا حسن خطاب ورد جواب وسائر آداب ملوکش بیاموختند تا در نظر
همکنان پسندیده آمد باری وزیر از شمائل واخلاق در حضرت ملك شمهٔ می کفت که
تربیت عاقلان در وی اثر کرده است و جهل قدیم از جبلت او بدر برده ملك را ازین سخن
تبسم آمد و کفت (بیت) عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه با آدمی بزرك شود) فی الجمله
حاصل کلام بعض نسخه ده اوستاد وادیب واو عطفله واقعدر (فی الحقیقه بیاموختند وعاقلان
کلمه لرینه مناسب بودر وسجعده بونی اقتضا ایدر فتأمل (بپروردك ونصب کردك فاعلی وزیر
مذکوردر (کردند یازانلر فاعل ملاحظه سنی ایلامشلر وسجعدن غافل اولمشلر (ادیب
فعیل بمعنی فاعلدر ادب تعلیم ایدیجی کیمسه ادیبدن صکره رایازانلر موجود نسخه لره مخالف یازمشلر
(تا حرف تعلیل (حسن خطاب یعنی هر کسه لطف وحسنله تکلم وخطاب ایلمکی (ورد جواب
یعنی رد جوابی حسن ولطفله حاصلی وجه معقول ایله جوابی رد ایلمکی (سائر بونده جمیع
معناسنه در (آداب ملوك لامیه در پادشاهلره لایق ادبلر دیمکدر (شین پسره راجعدر (تا
حرف تعلیلدر حتی معناسنه (همکنان هانك فتحی وکاف عجمینك کسریله لفظ مشترکدر
جمیع واقران وامثال یرینده حاصلی اسم جمعدر (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله (واخلاق
خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله عطف تفسیری قبیلندندر خویلر دیمکدر
(حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (شمه بونده ازاجق معناسنه در (و یا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل همزه یی حرف وحدتدر دیین یلمزمش (که حرف رابط مقول قولدر (تربیت
عاقلان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (در حرف ظرف (و یاخود حرف صله (وی ضمیر پسردر
(تربیت عاقلان مبتدا (اثر کرده است خبری (جبلت خلقت معناسنه در (بدر برده
لغتده طشره ایلتمش دیمکدر اما مراد اخراج وازاله در (ملك را بونده را حرف صله در
تبسم کلمسمك (حاصلی خنده کلدی وبو بیتی اوقودی (کرك ایکی کاف عجمیدر (واولکیسی
مضمومدر وراساکن (با آدمی انسان ایله دیمکدر (بزرك بانك وزانك ضمه لریله ورانك سکونی
وکاف عجمیله اولو وبیوك معناسنه در (بزرك شود بیوك اولور وبیور (محصول کلام)
وزیر اوغلنی اوبنه ایلتدی وناز ونعمتله بسلدی واستاد وادیبی اوغلانك تربیه سنه نصب
ایلدی تاکیم حسن خطابی ورد جوابی اکا تعلیم ایتدیلر وجمیع سلاطین آدابی وارکانی
اکا اوکرتدیلر حتی جمیع اقران وامثال نظرنده مقبول کلدی (سوق کلام اول معنایی
افهام ایدرکه وزیر اوغلانی اوغل ایدنمش اوله که انکله بو قدر تقید ایلمش (بر کره وزیر
انك شمائل واخلاقندن پادشاه حضورلرنده برمقدارین سویلدیکه عقلا تربیه سی اکا
تأثیر ایلشدر وجهل قدیمی آنك خلقت وطبیعتندن چقارمش پادشاه بو سوزدن کلمسمك

رد ابی سیدعلی
رد ابن سیدعلی وسروری

رد سروری وشمعی
رد سروری وشمعی

رد شمعی

كادی وديدی عاقبت قورد انيكی قورد اولور اكرچه كه انسانله بيور (يعنی قورد انيكی انسان
الندە دە بيورسە يرتجلكی ترك ايلمز (كه تربيت عاقلان مابعديله وزيرك مقول قولنه داخل
اولميوب بلكه حضرت شيخ وزيرك مقصودنی بيان ايراد ايلمك ايچون كتورمشدر دين كلامك

رد كافی

روحنه واصل اولمامش فتأمل (سالی دو برين برآمد طائفهٔ اوباش محله در او پيوستند وعقد
مرافقت بستند تا بوقت فرصت وزير را باد و پسرش بكشت ونعمت بی قياس برداشت ودرمغارهٔ
دزدان بجای پدر بنشست وعاصی شد ملك دست تحير بدندان كرفت وكفت) سالی ياحرف
وحدت (برين بو تربيت ورعايت اوزرينه كادی يعنی بو حال اوزره برايكی ييل كچدی (طائفهٔ
همزه اضافت ايچون كلمش (وحدت ايچوند ردين خطا ايلمش (اوباشدن بونده لوندلر مراد در

رد كافی

اوباشه اضافت بيانيه در (محله يه اضافت لاميه در (در حرف صله اوضميری پسره راجعدر
پيوستند اولاشديلر وقاوشديلر حاصلی انكله مختلط اولديلر عقد عينك كسريله بوغمق (مرافقته اضافتی
بيانيه در (تابونده حتی معناسنه در (بوقت فرصت باحرف ظرف واضافت لاميه در (محصول تركيب)

عربی لغتلرده اوباش الناس الاخلاط ديمش يعنی ناسك درتبهسی اوشاب ده ديرلر *

برايكی ييل بو حال مذكور اوزره كچدی وزيرك محلهسی لوندلری اوغلانه قرشدی وانكله الشديلردخی
بولداشلق عقدنی باغلديلر يعنی اتفاق ايلديلر (تا فرصت وقتنده وزيری ايكی اوغليله قتل ايلدی
وبی حدو بی قياس نعمت قالدردی وحراميلر مغاره سنده باباسی يرنده اوتوردی وعاصی اولدی
سوق كلامدن فهم اولان بودر كه مذكور پسر سردارلری اوغلی اوله پادشاه ايشيدجك
حيرت الينی دندانيله طوتدی (يعنی الينی حيرتندن ايصردی وديدی (قطعه) شمشيرنيك
ازآهن بدچون كند كسی * ناكس بتربيت نشود ای حكيم كس) شمشيرشنك فتحی وكسريله
قلج نيكه اضافت بيانيه در ايو قليج (كندك مفعول صريحيدر (وازآهن غير صريحيدر (بده
اضافتده بيانيه در يرامزدمردن ديمكدر (چون واو اصليه ايله استفهام انكاری بی مفيد در
(كسی بای وحدتله فاعل كند در (ناكس الجق دنی الاصل ديمكدر (بتربيت باحرف سبب (نشود
فعل نفی مستقبل شويد ندن اولماز ديمكدر اسمی تحتنده ناكسه راجع ضمير وخبری كسدر (وای
حكيم معترضه (محصول بيت) پادشاه حيرتدن الينی ايصردی وديدی ايو قليجی يرامازدمردن
نيجه ايدر بركيمسه يعنی برنسنهنك اصلی يرامازاوله انی بركيمسه نيجه ايوايدرايمدی ای عاقل ناكس
ودنی الاصل تربيتله كس اولماز حاصلی اصلی يرامز تربيتله ايو اولماز نشودی شد ندن اشتقاق

رد سروری

ايلين مصادر احوالندن غافل اولورمش (باران كه درلطافت طبعش خلاف نيست * درباغ
لاله رويد ودرشوره بوم خس) باران يغمور (كه حرف رابط صفت (لطافت طبع لاميه شين
بارانه راجعدر (خلاف ظرفك فاعليدر (درباغ رويدك ظرفيدر (ولاله مفعولی اكرمتعدی
اعتبار اولنورسه تضمين طريقيله ولازم اعتبار اولنورسه (لاله مبتدأ (ورويد خبری
(ورويدك صلهسی برمقدر نسنه اولورمثلا ازسبش وازو كبی (درشوره درباغه معطوفدر
(بوم يردر زمين معناسنه (پس شوره بوم چورق يرديمكدر كهانده اوت بتمز (خس خاك فتحی ايله
چورچوپ معناسندر (محصول بيت) باران كهانك اطفله طبعنده خلاف يوقدر (يعنی هر يرده
طنلی يغار هيچ بريرده كرك يغماز بويله ايكن باغده لاله بتورر (وشوره يرده چورچوپ
بتورر ياخود انك سببيله باغده لاله بتر وچورق يرده خاروخس حاصلی هر يرك نيه
استعدادی وارايسه انی بتورر معلوم اوله كه سيدعلی زاده ظاهر بودر كه رويدرو ياند معناسنه در
اشتراك ويامجاز طريقيله ديدوكنه سروری اعتراض ايلمش لكن اعتراضی قانون مناظره
اوزرهدكلدر فتأمل (وشوره بوم چورق يرديد وكنه ده دخل ايلمش كه مفرد ظن ايلمش ديوحال
بوكه تفسيرندن هيچ بروجهله افرادا كلا نمز زيرا عربی تفسيرنده ارض ذات ملح ديمش وتركيده

چورق يرپس دخلی يرنده دكل ولفظ شوره مضافدر بومه ايكن همزه ضرورت وزن ايچون
حذف اولندی ديدكيده فاسددر زيرا اصلی بوم شوره ايدی اضافتله صكره اضافتدن قطع
ايدوب تركيب مزجی ايلديلر پس بالفعل اضافت دعواسی باطلدر (رويدی رستن دن اشتقاق

رد سروری
رد كافی
ردشمعی

ايلين اشتقاق احوالنی بلمزيمش (ديكر) زمين شوره سنبل برنيارد * درونخم عمل ضايع مكردان)
زمين شوره بيانيه در بوم شوره كبی نتكه ذكر اولندی زمين مبتدا (برنيارد فعل نفی استقبال مفرد
غائب لغتده يوقاری كتورمز ديمكدر امابونده حاصل ايلز وبتورمز ديمكدر خبرمبتدا در
(وسنبل مقدم مفعوليدر وضميری زمين شوره يه راجعدر (تخم عمل بيانيه در (مكردان فعل نهی
مفرد مخاطب ايله ديمكدر تخم عمل مفعول اولی (وضايع مفعول ثانيسی (محصول بيت) چورق ير
هركز سنبل كتورمز (پس زمين شوره ده تخم عملكی ضايع ايلمه يعنی سنبل بتورمكيچون اكاسعی
وكوشش ايلمه كه بی فائده در تخم عمل عبارتلرينی واوعاطفه ايله ايراد ايلين معنايه واصل دكل

رد شمعی وكافی

ايمش (نكويی بابدان كردن چنانست * كه بد كردن بجای نيك مردان) نكويی ياحرف
مصدر ايلك ديمكدر (بابدان باحرف صله كردنك نكويی مفعول صريحی (وبابدان غير صريحی
چنانست مصراع ثانی يه مرهوندر (كه حرف بيان بدكردنك مفعول صريحی وبجای غير صريحی
جای عهده وحق معناسنه اولنجه باحرف ظرف اولور امامقحم اولنجه باحرف صله در واضافتی
لاميه در (نيك مرد تركيب مزجيدر اصلنده تركيب اضافی ايدی يعنی مرد نيك صكره اضافتی
فسخ ايدوب تركيب مزجی ايلديلر كه قانونلری بودر (مردان الف ونون ادات جمعدر
(محصول بيت) يرامزلره ايلك ايلك ايولره يارامزلق ايلمك كبيدر يعنی ايكسبده يرامزدر حاصلی
يارامزلره رعايت وتعظيم ايلمك ايولره اهانت وتحقير ايلمك كبيدر نامعقولقده ياخودمراد بواوله كه
يرامزلره رعايتك عوضی اهانتدر وايولره اهانتك عوضی رعايتدر زيرا بددن بدكلور هرنقدر كه
ايلك ايلسك ونيكدن نيك كلور هرنقدر يارامزلق ايلسك والله اعلم (حكايت سرهنك
زادهٔ رابردرسرای اغلمش ديدم كه عقل وكياستی وفهم وفراستی زائد الوصف داشت هم
ازعهد خردی اثار بزركی درناصيهٔ او پيدا) سرهنك چاوش وچری باشی لغتلرده بو ايكی

رد سروری وكافی

كيمسه يه تعيين ايلمش پس نيجه كيمسه يه تعميم ايلين يانلدن تعميم ايلمش (زادهٔ ده ياحرف وحدت
وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (برظرفيت افاده ايدر (درسرای اضافتی لاميه در (اغلمشه
اضافتده بويله در اغلمش همزه نك ولامك ضمی وغينك سكونی وميمك كسريله جنكيز خان

رد سروری وشمعی

نسلدن برپادشاهك اسميدر پس ايكی ضمه ايله دينلر ابهام ايلمشلر (كه حرف رابط صفت
كياست زيركلك وياحرف تنكير (فراست عطف تفسيری كبيدر وياحرف تنكير (زائد الوصف
وصفدن بيرون (عهد خردی لاميه (عهد زمان وخرد اوواق بونده كوچك مراد در وياحرف
مصدر (اثار اثرك جمعيدر بونده نشانلر مراددر (بزركی يه اضافت لاميه در (وياحرف مصدر (ناصيه
لغتده الين اوزرنده اولان صاچه ديرلر بونده الين مراد در يعنی پيشانی (پيدالايح واضح ديمكدر
(محصول تركيب) سلطان اغلمش قپوسنده برسرهنك زاده كوردم كه عقلی وزيركلكی وفهم
وفراستی وصفدن زياده ايدی يعنی بو اوصافی تقرير وتعبيردن ووصف وبياندن بيرون ايدی
اووافلغی زماندن دخی اواواق آثاری ودولت وسعادت نشانلری النده ظاهر وهويداوباهر ونمايان
ايدی يعنی عظيم الشان اولاجغی كوچكلوكندن معلوم ايدی (بيت) بالای سرش زهوشمندی *
می تافت ستارهٔ بلندی) بالا بونده اوست معناسنه در عربجه فوق ديرلر سره اضافتی لاميه درشين
ضمير سرهنك زاده يه راجعدر (زاحرف ابتدا هوش اوص در يعنی عقل (مندادات نسبت ياحرف
مصدر می تافت حكايت حال ماضی يلدرردی يعنی تابان ودرخشان اولوردی ديمكدر (زهوشمندی

بو غله متعلقدر (ستاره فاعل میافتدر بلندی یه اضافتی بیانیه در (بلند یوجه دیمکدر رفعت معناسنه
(محصول بیت) سرهنك زاده نك باشی اوزره اوصا اولغندن رفعت کوکبی تابان ودرخشان ایدی یعنی
کوچکلکندن صاحب عز وسعادت اوله جغنه سیماسی دلالت ایدردی (حاصلی جبیندن آثار سعادت
ودولت نجمی لامع ودرخشان ایدی بالای سرش اولنده در تقدیر ایدوب در بالای سرش دیین فارسی
بلز ایمش زهر وشمندی ستاره یی بیاندر دیین ایو بیان ایلمامش (فی الجمله مقبول نظر حضرت سلطان
آمد که جمال صورت وکمال معنی داشت) که حرف تعلیل (جمال کوزللکدر حسن کبی صورتدن
مراد شکلدر یعنی روی (ومعنادن اخلاق واطوار یعنی امور باطنی (داشت لغتده طوتدی دیمکدر
اما استعمالده وارلقدن عبارتدر (محصول ترکیب) حاصل کلام مذکور جوان نظر سلطانك
مقبولی کلدی یعنی پادشاهك مقبولی اولدی زیرا شکلی وصورتی کوزل وکمال اخلاق
واطواری وار ایدی حاصلی ظاهری وباطنی معمور ایدی زیرا هم حسن صورته وهم کمال سیرته
مالك ایدی (وحکما کفته اند توانکری بهنرست نه بمال وبزرکی بعقلست نه بسال) توان
مطلق قوتدر (وکر کاف عجمك فتحیله کار دن مخففدر ادات فاعل جی معناسنه توان ایله
ترکیب اولمغله غنی معناسنی افاده ایدر که ترکیجه بای دیرلر (ویا حرف مصدر در (با حرف
مصاحبت (وهنر صنعت وصنعتده مهارته دیرلر اما استعمالده عیبه مقابلدر که عربجه منقبت
دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه‌لریله مقابلی مثلبتدر عیب معناسنه بزرك اولو (ویا حرف مصدر
اولولق دیمکدر بونده عظمت ونباهت شان مراد در (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردر که
غنیلق وبایلق هنر ایله در یعنی معرفت وکمال ایله در مال ایله واسباب دنیویه ایله دکلدر
واولولق وبیوکلك عقل ایله در ییل ایله دکل یعنی سن وسال ایله وچوق یشامق ایله دکل
یعنی عقلا نظرنده عاقل وکامل جوان نادان پیر سال خورده دن معزز ومکرمدر حاصلی
عقل وکمال اولمایجه چوق یشامق فائده ایلمز دیمکدر (ابنای جنس او برو حسد بردند وبخیانتی
متهم کردند ودر کشتن اوسعی بی فائده نمودند) ابنای جنسدن مراد سائر چاوش زاده لر در
(با حرف مصاحبت (خیانت معروف (ویا حرف وحدت یاسز ایراد ایدنلر جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر (کشتن اومصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) اول سرهنك
زاده نك ابنای جنسی اکا حسد ایلدیلر یعنی پادشاهك منظور نظری ومقبول خاطری
اولدیغنی قسقندیلر وبر خیانتله انی متهم ایلدیلر وقتلنده بی فائده سعی کوستردیلر اما
کارکر اولمادی مصراع (دشمن چه کند چو مهربان باشد دوست) مهر محبت (وبان
ادات فاعلدر جی معناسنه (محصول مصراع) دشمن نه ایلمکه قادردر چونکه دوست اهل
محبت وشفقت اوله یعنی بر کیمسه که بر کیمسه یی دوست ویار ایدینه دشمن بیك درلو اغوا ایدرسه
دوستلغی بوزماز (ملك پرسید که موجب خصمی ایشان درحق توچیست کفت در سایهٔ
دولت خداوندی همکنانرا راضی کردم مکر حسودرا که راضی نمیشود الا بزوال نعمت من) که
حرف بیان (موجب بونده سبب معناسنه در اضافتی لامیه در (خصم بونده دشمندر) ویا
حرف مصدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (سایهٔ دولت بیانیه در
(خداوندی یه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (همکنان جمع را ادات مفعول (مکر
ادات استثنا (حسودرا را ادات مفعول (که حرف تعلیل (الا حرف استثنا (با حرف مصاحبت
(زوال مصدردر زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن کتمك معناسنه (نعمته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) پادشاه بونك

رد ابن سیدعلی
رد کافی

شاهدی
تمجاه ایله در نه مال ایله در
بکم اولولق ایله در

رد سروری وکافی

خصوصنده بدخواهلرك ایلدکلری مکروحیله یه مطلع اولیجق بوکه سؤال ایلدیکه انلرك
سنك حقکده خصومتلرینك سببی ندر یعنی عداوتلرینه باعث ندر پسر دیدیکه پادشاهك
سایهٔ دولتنده جمیع قپو قوللری راضی ایلدم الا حسودیکه راضی اولماز الا بنم نعمتمك
زوالیله یعنی مرادلری بنی باب سعادتکزدن مهجور ونعمتکزدن دور ایلمکدر (دولت
واقبال خداوندی باد) دولت واقبال بونك کبی یرلرده عطف تفسیری قبیلندندر
(خداونده اضافتی لامیه در (ویا حرف نسبتدر (باد موقع دعاده فعل امر غائب صیغه‌سیدر
یعنی پادشاهك دولت واقبالی اولسون دیمکدر صحیح نسخه لر بویله واقعدر تقدیری دائم ویاباقی
وثابت ویاجاوید در (پس بوالفاظك بریسنی کاتبنده اثبات ایدنلر صحیح نسخه لره مخالفت ایلمشلر
وقتاکه پسر الا بزوال نعمت من دیدیسه لازم اولدی پادشاهك دعاسیله تعقیب ایلمکه اکرچه که
رومده عادت ابتدای کلامده دعا ایلمکدر (مثلا سلطانم صاغ اولسون دیرلر اندن صکره تکلمه
ابتدا ایدرلر (قطعه) توانم آنکه نیازارم اندرون کسی * حسود را چه کنم کوز خود برنج
درست) توانم فعل مضارع متکلم وحده توانیدندن قادرم دیمکدر (آن اسم اشارتدر (وبررا
مقدردر تقدیری توانم آن را در (که حرف بیان (نیازارم فعل نفی استقبال متکلم وحده بونده
متعدیدر انجیتمم دیمکدر لازمده کاور انجینم معناسنه (اندروندن مراد خاطردر جوف دیین
اصابت ایلمامش (کسی یه اضافت لامیه در (حسود را ادات مفعول (کنم فعل مضارع
متکلم وحده در کنیدندن بونده ایلیم دیمکدر تقدیری چه چاره کنمدر (حسود کنمك مقدم مفعولی
اولی (وچه مفعول ثانیسی (کو که حرف تعلیل (واو ضمیری حسوده راجعدر (خود بونده
رومضمه ایله وواو رسمیله کندی معناسنه در (برنج با حرف ظرف رنج رانك فتحیله زحمته دیرلر (با
درمتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکیدایدر (بایه زائد دینلر زائد دیمشلر (درست سین وتا ادات
خبردر همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر همزه یی زائد یازمشلر (محصول بیت) قادرم اکا که کیمسه نك
خاطرینی پریشان ودلنی رنجیده ایلیم یعنی هیچ بر وجهله کیمسه یی آزار ایلیم اما حسوده
نه چاره ونه درمان ایده یمکه اول کندودن رنج وبلاده در یعنی حسد ممتنع الازاله بر ذاتی
وجبلی مرضدر آنی اندن رفع ایدوب ازاله سنه قادر دکلم (بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست
* که از مشقت آن جز بمرك نتوان رست) بمیر با حرف تأکید میر فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر عربجه مت دیرلر (تا حرف تعلیل (برهی با حرف استقبال رهی رانك فتحیله فعل
مضارع مفرد مخاطبدر بونده قورتلاسن دیمکدر (کین اصلنده که این در (که حرف تعلیل
(واین اسم اشارتدر حسده (رنجیست یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (مشقت آن
اضافتی لامیه در ورنجه اشارتدر (بمرك با حرف مصاحبت مرك موت معناسنه در (رست
بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده بوی استقبالیت واردر (محصول بیت) ای حسود اول
تاکیم مرض حسددن خلاص بولاسن زیرا بوحقد وحسد بر المدر که انك مشقتندن موتدن
غیری علاجله خلاص بولمق ممکن دکل یعنی حقد وحسد بر مرضدر که چاره ودرمانی موت
وفوتدر زیرا امر ذاتی وجبلیدر (قطعه) شوربختان بارزو خواهند * مقبلانرا زوال نعمت
وجاه) شوربخت بونده بدبخت معناسنه در اصلنده قره شورش طالعلو دیمکدر (الف ونون
ادات جمعدر (شوربختان مبتدا (وخواهند فعل مضارع جمع غائب خبر مبتدا استرلر ودیلرلر
وبارزو با حرف مصاحبت وارزو الف ممدود ایله شوق واشتیاق معناسنه در خواهنده
متعلق یعنی مفعول غیر صریحدر (مقبلان اصحاب اقبال معناسنه در (والف ونون ادات
جمعدر (ورا ادات تخصیص (زوال خواهندك مفعول صریحیدر ونعمته اضافتی مصدرك

رد سروری وشمعی
وکافی

رد سروری

رد ابن سیدعلی وسروری

فاعلنه اضافتیدر (وجاه نعمته معطوف جاه منصب معناسنه در (محصول بیت) بد بخت
و برکشته طالع اولنلر اهل اقبال ودولتك ارزو واشتیاقله نعمت وجاهلرینك زوالن استرلر یعنی
کندولری کبی تمام عالمی شور بخت وبی نعمت وجاه اوادقلرین استرلر (بیت) ای نجهانی استرایمش
یقلانی یقلان * آنکیچون هب کوزللر بی وفا اولسون دیرین (کر نبیند بروز شپره چشم *
چشمهٔ آفتاب را چه کناه) نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بینید ندن اکر کورمزسه دیمکدر
(بروز با حرف ظرف روز بونده کوندز معناسنه در که عربجه نهار دیرلر (شپره اصلنده وصف ترکیبیدر
شب له پریدندن کیجه اوچوجی معناسنه صکره یه سه جنسنه اسم اولدی پس چشم ایله وصف
ترکیبی اولدی کیجه کورب کوندوز کورمین کیمسه یه یراسه کوزلی دیمکدر چشمهٔ آفتاب بونده عین الشمس
معناسنه درکونش چشمه سی اضافت بیانیه در (را حرف اختصاص (چه کناه تقدیری چه کناهست
(محصول بیت) اکر یراسه کوزلی اولان کیمسه کندوز کورمزسه آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار
(یعنی اول شخصك کوندز کورمه‌کی آفتابك قصورندن دکلدر بلکه کندینك اول مرضندندر
(بونك تقدیرینی چشم شپره ایلین وصف ترکیبیدن آکاه اولمد و غندن ترکیب اضافی یه
رد ابن سیدعلی در شمعی
ارتکاب ایلمش (واکر روز ده شپره نك کوزی کور میه دینده اثرنجه کتمش (مصراع ثانینك
رد شمعی
معناسنی آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار (زیرا بو قباحت شمسدن دکلدر بلکه یاراسه نك
کند وسندندر دیین مصراع اوادره ایلد وکی خطابی تأیید وتأکید ایلمش (بعض شراح
شپره عبارتنك اصلی شب پرنده دردیمش (وبعضیلر رد ایدوب شپره اصل وضع اوزره لغتدر دیمش
رد ابن سیدعلی وسروری وکاف
(و بعضیسی حق بودر که شب پرنده دن مأخوذ اولمغه مانع یوقدر دیمش (لکن حق بودر که
اوچی بیله اصابت ایلمامشلر (زیرا اصلنده پرندهٔ شبدر سائر مشتقاتدن اولان ترکیبلر کبی
شپره چشمك معناسنی ای عینه دین معلومدر که ایکی اولکیلر کبی وصف ترکیبدن آکاه
رد سروری
اولمامش (راست خواهی هزار چشم چنان * کور بهتر که آفتاب سیاه) راست بونده
کرچك وطوغری معناسنه در (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دیلر ایسك معناسنه
(یعنی معنای شرطی متضمن در جواب حق بودر دیمکدر (هزار بیك دیمکدر عربجه
الف دیرلر لامك سکونیله اسم عدد در مبتدا واقع اولمش (چشم چنان موصوفك صفته
اضافتی قبیلندندر ومیز هزار (کور مبتدای ثانی (بهتر خبری وجملهٔ اسمیه خبر مبتدای
اولدر که من تفضیله معناسنی متضمندر (آفتاب مبتدا (وسیاه خبری (محصول بیت)
طوغری سین دلیوب کرچکین استرایسك بیك یراسه کوزلینك کبی کور اولمق یکرکدر قرص
آفتاب سیاه اولمقدن زیرا بر قاچ شپره کوزلی کیمسه اعمی اولمقدن عالمه ضرر مترتب اولماز
اما آفتاب سیاه اولمقدن تمام عالمی ظلمت قپلار (اکر خواهی که هزار چشم چنان یعنی شپره
چشمی کبی کور اولمق یکرکدر آفتاب سیاه اولمقدن راست دیلر ایسك (پس راست خواهی
رد ابن سیدعلی
معنی جهتنده شرط محذوفه جوابدر دیین تطویل کلام ایلمش بلافائده زیرا معنی دید یکمز
رد سروری
کیدر بویله دکلسن صحیح دیلر ایسك بیك یراسه کوزی کبی کوز کور اولمق اولیدر آفتاب سیاه
اولمقدن دیین مقصود بیته واصل اولمامش بیتك معناسنك تحقیقنده اولمقوله بیك دانه
رد کافی
چشم اعمی ونابینا اولمق یکدر آفتاب بی نور وضیا اولمقدن دیین اولمقوله بیك دانه چشم
عبارتنده ابهام ایلمش (حکایت) یکی از ملوك عجم حکایت کنند که دست تطاول
بمال رعیت دراز کرده بود وجور واذیت آغاز) که حرف بیان (دست تطاول بیانیه تعدی
وظلم الینی دیمکدر با حرف صله (مال رعیت لامیه (دراز کرده بود اوزاتمش ایدی (دراز
دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر بونده دست تعدیدن عبارتدر (اذیت فتح همزه

وکسر ذال وتشدید یا ایله رعیت وزنی اوزره انجتمك دیمکدر ایذا معناسنه (اغازدن صکره
بر کرده بود تقدیر اولنور که اولکی فقره یه مطابق اوله (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن
برینی حکایت ایدرلر که تعدی وظلم الینی مال رعیته اوزاتمش ایدی و جور وجفا و ایذایه
باشلمش ایدی (خلق از مکائد ظلمش درجهان برفتند واز کربت جورش راه غربت کرفتند)
خلقدن مراد سلطنتی التنده اولان قومدر (مکائد مساجد وزنی اوزره جمع مکیده در
رد ابن سیدعلی وسروری وکافی وشمعی
جمع کید دینلر اصابت ایلمدیلر (ظلمه اضافتی بیانیه در (در حرف صله (جهان عالم (برفتند
بونده طاغلدیلر دیمکدر (کربت کافك ضمیله لغتده غم وغصه دیمکدر (اما بونده شدت
معناسنه در جوره اضافت لامیه در (شین ضمیر یکی را از ملوك عجمه راجعدر (راه غربت لامیه
(محصول ترکیب) حکمی وامری التنده اولان خلق ظلمنك مکر وحیله لرندن عالمه طاغلوب
کتدیلر دخی جور وجفاسی شدت والمندن ترك اوطان ایدوب غربت یولین طوتمشلر یعنی
دیار غربت اختیار ایتمشلر ایدی (چون رعیت کم شد ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت وخزینه
تهی ماند ودشمنان از هر طرف زور آوردند) چون ادات تعلیل (کم کاف عربینك فتحیله
رد سروری
اکسك معناسنه در کاف عجمك ضمیله دیین معنایی کم ایلمش (ارتفاع افتعال بابندن مصدردر
محصول معناسنه ولایته اضافتی لامیه در مراد مملکتدر (نقصان نونك ضمیله مصدردر
غفران وزنی اوزره (پذیرفت بای عجمك فتحیله فعل ماضی مفرد غائب قبول ایلدی دیمکدر
(تهی تانك فتحی وکسریله وهانك کسریله خالی معناسنه در یعنی بوش (ماند فعل
ماضی مفرد غائب قالدی دیمکدر (محصول ترکیب) چونکه رعیت اکسلدی محصول مملکت
نقصان قبول ایلدی خزینه دخی بوش قالدی دشمنلر ده هرجانبدن زور کتوردیلر
(یعنی هرجانبدن غلبه وهجوم کوستردیلر زیرا محصول رعایادن وتجاردن حاصل اولور
بونلر ایسه ظلمندن غیری مملکته فرار ایلدیلر ایدی پس محصولی کیدن آلسون (قطعه)
هرکه فریادرسی روز مصیبت خواهد * کو در ایام سلامت بجوانمردی کوش) فریادرس
وصف ترکیبیدر رسیدندن بر کیمسه‌نك مددینه ایریشیجیه دیرلر (و یا حرف تنکیر و یا حرف وحدت
روز مصیبت اضافت فی معناسنه در (خواهد فعل ماضی مفرد غائب فاعلی هرکه ده که یه راجع
تحتنده ضمیر (ومفعولی فریادرس (وظرف زمانی روز مصیبتدر (کو خطاب عام (در حرف
تأکید (ایام سلامت اضافتی فی معناسنه در (با حرف صله (جوانمرد سخی معناسنه وصف
ترکیبیدر و یا حرف مصدر (کوش فعل امر مفرد مخاطبدر سعی ایله یعنی دورش دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه که مصیبت کوننده یعنی باشنه رایش دوشوب بر حاله اوغرا دوغنده
مددینه وفریادنه ایریشیجی بر کیمسه استرسن اول کیمسه یه دی ذوق وصفا وسلامت ورفاهیت
ایامنده سخا وکرم وخلقله حسن معامله یه سعی وکوشش ایله یعنی وقت ضرورتده یار و یاور
ومعین ومعاون دیلین کیمسه یه سویله فراغت وحضور زماننده هر کسه عزت وحرمت اوزره
رد سروری
اول تاکیم سکا احتیاج وقتنده هر کس فریادرس ومغیث اوله فریادرسی یاسی حرف مصدر
رد سروری
دیین ظن ایلمش در جوان مرد رجل شاب معناسنه ده کلور دیین عندی سویلمش (بندهٔ
حلقه بکوش ارننوازی برود * لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش) بندهٔ حلقه
بکوش اضافتی بیانیه در (زیرا حلقه بکوش وصف ترکیبیدر قولغی حلقه لی دیمکدر (معلوم
اوله که رسوم اعجامدندر زر خریده عبیدینك قولغنه حلقه کچورمك تاکیم رهیلردن
ممتاز اوله یعنی یومش اوغلانلرندن که رومده اکادر اوغلانی دیرلر فرق اوله دیو
(ار اکردن مخففدر ادات شرط (ننوازی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب (نوازیدندن نونده

فتحه ده ضمه ده جائزدر اوخشامزسین دیمکدر (برود فعل مستقبل مفرد غائبدر (روید ندن کیدر
دیمکدر (نوازی نواختندن اشتقاق ایلین بلمزیمش ورودی رفتن دن اشتقاق ایلین بلمزیمش
(لطف کن فعلنك مقدم مفعو لیدر وتکرار تأکید لفظی قبیلندندر (وبنه لطف ثانیدن صکره
بر کن مقدردر (وکن فعل امر مفرد مخاطبدر کنید ندن ایله دیمکدر (که حرف تعلیل (بیکانه)
باء عربینك کسری وکاف عجمیله یاد معناسنه در یعنی آشنا اولمین کیمسه (شودفعل مضارعدر یعنی
فعل مفرد غائب شویدندن اوله دیمکدر اسمی تحتنده بیکانه یه راجع ضمیروخبری خلقه بکوش
(و بیکانه مبتدأ ومابعدی خبری (محصول بیت) خلقه بکوش قوللکی یعنی عبد مملوککی
اکر اوخشامزایسك یعنی رعایت ایلیوب جفا ایدرایسك قاپو کدن کیدر یعنی فرار ایدر
حاصلی جوره تحمل ایده میوب سنی ترك ایدوب کیدر (پس امدی لطف ایله یعنی تعظیم
وتبجیل ایله که بیکانه خلقه بکوشك اوله حاصلی ایلك اوزره اولکه هر کس سکابنده اوله
حضرت شیخ بیتده محتمل الضدین صنعتنی رعایت ایلش تأمل ندر (روزی درمجلس اوکتاب
شاهنامه همی خواندند در زوال مملکت ضحاك وعهد فریدون) روزی یاحرف وحدت
اوضمیری پادشاه مذکوره راجعدر بونده کتاب شاهنامه دن مراد ظاهرا فردوسینك
شاهنامه سی اوله زیرا بو اسمله مشهور اولدر انکیچون اضافتله ذکر ایلدی (همی خواندند
اوقورلردی دیمکدر حکایت طریقیله (درحرف ظرف زوال مصدردر ذهاب وزنی اوزره
زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (مملکتنه اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وضحاك اضافتی لامیه در (ضحاك وفریدون قصه لری سابقده مفصل بیان اولندی
(محصول ترکیب) بر کون مذکور پادشاهك مجلسنده شاهنامه کتابنی اوقوردی ضحاکك
مملکتی زوالی خصوصنده یعنی انك کبی قهار وقوتلی پادشاهك مملکت وسلطنتنه زوال نیجه
کلدی وفریدون بریتیم بی کس شاهزاده ایکن نه وجهله پادشاه اولدی دیو شاهنامه نك بوراسی
اوقوردی (وزیرملك راپرسید که فریدون کنج وملك وحشم نداشت بروپادشاهی چه کونه مقرر
شد) حشم حانك وشینك فتحه لریله خدام معناسنه در اما بونده امام نووی شرح
مسلم حد بثنده بیوردیغی مراددر (حشم الرجل من تعصب له وخدمه من یخدمه وتعصب له
(یعنی کشینك حشمی شول کیمسه درکه کشی یه تعصب ایلیه واولتعصبه خدمت ایلیه اول کشی یه
خدمت ایلین وکشی یه تعصب ایلیه (فریدون ضحاکك حشمیدرکه ضحاکه تعصب ایلدی
وفریدونه خدمت ایلدی ضحاکه خدمت ایلین وضحاکه تعصبده ایلدی زیرا ضحاك اومرنده
بنن ایکی یلانه یتیسنی یدرمك ایچون کونده ایکی کیمسه هلاك ایدردی اول جهتدن هر کس
خوف ایدوب مملکتندن فرار ایدردی (وفریدون بن آتبین قولتوغنه صغنوردی وضحاکه عدو
اولوردی بوجهتدن یانته جم غفیرجمع اولدی وجمعا ضحاکه دشمن اولدیلر (پس برکون
علی الغفله ایلغار ایدوب باصوب باشین کسدیلر وفریدون تختنه چقوب پادشاه اولدی مذکور
تواریخده یازیلانك مجملیدر تفصیلین مراد ایدینن حمدی مستوفی تاریخنه وشاهنامهٔ فردوسی یه
مراجعت ایلسون (محصول کلام) وزیری پادشاه نظامه سؤال ایلدیکه فریدون بریتیم
وبی کس شاهزاده ایدی خزینه وملك وحشمی وخدامی یوق ایدی اوزرینه پادشاهلق نیجه مقرر
اولدی وضحاك کبی صاحب عظمت وقدرت پادشاهه نه وجهله ظفر بولدی (کفت آنچنانکه
شنیدی خلقی بروبتعصب کرد آمدند وتقویت کردند پادشاهی یافت) خلقی یاحرف وحدت
نوعیه در بربلوك خلق دیمکدر (برحرف استعلا وضمیری فریدونه راجعدر (باحرف
مصاحبت (تعصب معروف (کرد آمدند کاف عجمینك کسریله جمع اولدیلر دیمکدر (تقویت

تفعیل بابنك ناقص واویسندن مصدردر قوت ویرمك معناسنه (پادشاهی یاحرف مصدر
(محصول ترکیب) پادشاه دیدی انجلین که کتابدن بومجلسده ایشتدك ویابوندن غیری یرده ایشتدك
دیمك اوله بربلوك خلق انك اوزرینه تعصب طریقیله جمع اولدیلر وتقویت ایلدیلر (پس
پادشاهلق بولدی حاصلی بووجهله پادشاه اولدی پادشاهك آنچنان که شنیدی عبارتندن
مفهوم اولان اولدرکه وزیرك سؤلی تجاهل طریقیله اوله تأمل ندر (وزیر کفت چون کرد
آمدن خلق موجب پادشاهیست تو خلق را چرا پریشان میکنی مکر سر پادشاهی نداری)
چون ادات تعلیل (کرد آمدن دالك سکونیله جمع اولمق معناسنه در (خلقه اضافتی لامیه در
موجب پادشاهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وپاحرف مصدر (خلق را ادات مفعول
(خلق میکنینك مفعول اولی (وپریشان مفعول ثانیسی (ومیکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
مکر بونده کانه معناسنه در (سر سودا وهوس وآرزو معناسنه اسمدر (مکر پادشاهلق باشك
بوقدر دیین باشدن خطا ایلش (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب طوتمازسین (یعنی سنك
یوقدر دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهه وزیر دیدی چونکه خلقك جمع اولماسی پادشاهلغه
وسلطنته سببدر سن خلقی نیچون پریشان ایدرسین مکر پادشاهلق سوداك یوقیدر یعنی اکر
سنده سلطنت سوداسی اولسه ظلم وجور ایله خلقی اورکدوب مملکتندن قاچرمزدك (بیت)
همان به که لشکر بجان پروری * که سلطان بلشکر کند سروری) پروری فعل مضارع
مفرد مخاطب لشکر مفعول صریحی (وبجان غیر صریحی (که حرف تعلیل (سلطان
مبتدا ومابعدی خبری (سروری یاحرف مصدر (محصول بیت) هم اول یکدرکه لشکری
جانله بسلیه سین (یعنی کمال رعایتله تربیه ایلیه سین زیرا پادشاه لشکریله سرورلك وپادشاهلق
ایدر (پس چونکه بقای سلطنت اجتماع عسکر واتفاق رعایا ایله در انلری جان وکوکلدن
رعایت اوزره طوتوب ممکن اولدیغی دکلی حرمت وعزت ایلمك کرك (کفت موجب
کرد آمدن سپاه ورعیت چیست) پادشاه وزیره دیدیکه سپاه ورعیتك جمعیتنه سبب ندر
(کفت پادشاه راعدل باید تا بروکرد آیند ورحمت تادر سایهٔ دولتش ایمن نشینند وترا این
وهر دونیست (محصول ترکیب) وزیر دیدیکه پادشاهه عدل وکرم کرك تاکیم اوزرینه عسکر
ورعیت جمع اوله لر ورحمت وشفقت کرك تاکیم سایهٔ دولتنده امین وآسوده اولوب بی غم
وغصه مملکتنده قرار ایدوب حضورایله اوسنده ایده مذکورك ایکیسی سنده یوق (پس اوسنکده
سلطنت نیجه قرار ایدر حاصلی سنك جور وظلمك برحده وارمشدرکه سلطنتدن کتمکه قریب
اولمشدر (مثنوی) نکند جور پیشه سلطانی * که نیاید زکرك چوپانی) نکند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (جور پیشه وصف ترکیبی اسم نکند در جور پیشه جور صنعتلی معناسی لازمیسی
ظالمدر (سلطانی یاحرف مصدردر (وسلطانی خبر نکند در (که حرف تعلیل (نیاید فعل نفی
مستقبل کلمز دیمکدر زکرك ایکی کاف عجمیله قورد دیمکدر (چوپان جیم وبای عجمیله ترکیده جیم
عجمی وبای عربیله چوبان دیدکلریدر عربجه راعی دیرلر (ویاحرف مصدر چوبانلق دیمکدر
(محصول بیت) جور پیشه اولان کیمسه پادشاهلق ایلمز (یعنی ظالم پادشاهلق ایدهمز زیرا قورددن
چوبانلق کلمز حاصلی ظالم کیمسه نك پادشاهلغی قوردك چوبانلغی کبیدر زیرا قوردلك قیون یرنده
اختیاری یوقدر کذلك ظالمك رعیت انجمنده اختیاری یوقدر (بعض شراح نکندی نشود
وجوری اکا اسم وپیشهٔ سلطانی یی اضافتله اکا خبر وسلطانینك یاسنی حرف وحدت طوتوب تصویر
معناده یعنی جور پیشهٔ سلطانی نشود دیمش صکره کذا سمعت وفیه تکلف استعمال کند فی معنی
شود مجازا دیمش صکره دیمش که اومولور کنکندن جور را پیشه سلطانی یاحرف وحدت اولمق

اعتبار يله ومعناسى پادشاهلردن بر پادشاه جور پيشه ايلر ديمش و يجوز ان يقال ديوب اعراب
ايدوب دير كه جور پيشه وصف تركيبدر نكندك فاعلى وسلطانى ياء مصدريه ايله مفعولى
ومعناسى سلطنت ايده مز اول كيمسه كه صنعتى جوراوله ديمش بونك كبى تزريقاتى صواب ايراد
ايلامك ايدى لكن اختلاف طبايع وتفاوت اذهان ومراتب اذعانى بيان ايلمك ايچون ذكراولندى
(پادشاهى كه طرح ظلم افكند* پاى ديوار ملك خويش بكند) پادشاهى ياحرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (طرح بونده قانون واساس معناسنه در پس ظلمه اضافت بيانيه اولور
(افكند فعل ماضى مفرد غائب فاعلى مذكور پادشاهدر (وطرح ظلم مقدم مفعولى (پاى بونده
اساس معناسنه در كه تركيبجه تمل ديرلر (ديواره اضافتى لاميه در (وملكه اضافتى بيانيه در (وخويشه
لاميه (بكند باء تاكيد ايله فعل ماضى مفرد غائب در قازدى وقوپاردى يعنى قلع وقمع ايلدى
(حاصلى يقدى وخراب ايلدى ديمكدر (پادشاه مبتدا بكند خبرى (وپاى بكندك مقدم مفعولى
(محصول بيت) بر پادشاه كه ظلم رسم وقانونى خلق عالمه صاله يعنى مملكتى خلقنه ظلمى عادت
ايليه كندى مملكتى وياسلطنتى ديوارينك اساس وتملنى خراب ايلدى زيرا ظلمله سلطنت
ثابت وقائم اولماز (بعض شراح طرح عوارض وصالغون معناسنه در واضافتى بيانيه در
ديمش وبعضيسى تعرض ايدوب بيانيه اولمق لازم دكلدر ديوب معناسنى ظلمى خلق عالمه
طرح ايليه ديمش بوندن اول طرح رسم واساس در ديمشدر پس بو ايكى كلامى بيننده تعارض رد كافى
واقع اولدى زيرا ظلمى خلق عالمه طرح ايليه مصدر معناسيدر (پس مصدرك مفعولنه
اضافتى قبيلندن اولور (مصراع اولك معناسنى بر پادشاه كه ظلم تملنى براقدى يعنى ظلمه
بنياد ايلدى ديين ابو بنياده ممش (ومصراع ثانينك معناسنى حقيقتده اول پادشاه كندو
سلطنتى ديوارينك اياغنى قازدى ديدكيده بى بنياد در (ملك رايند وزير ناصح موافق طبع نيامد ردشمعى
بند فرمود وبزندان فرستاد) يعنى وزير ناصحك نصح وپندى پادشاه ظالمك طبعنه موافق
ومطابق كلمدى زيرا ظلم وجورا وزره مخلوق ايدى پس وزيرك كلامى رأى باطلنه موافق
كلمديكندن بيحضور اولدى (وياخود وزير بويله سخت ودرشت سويلديكندن بيحضور
اوله (زيرا اكابرك كوكلى نازك اولغاندر (پس وزيره قيد وبند بيوردى وانى زندانه كوندردى
يعنى حبس ايلدى (بسى برنيامد كه بنى عم سلطان بمنازعت برخاستند وبمقاومت لشكر اراستند
وملك پدر خواستند) بسى چوق برنيامد بونده چوق كچمدى يعنى چوق زمان مرور ايلمدى
(كه حرف بيان (بنى اصلنده بنين ايدى اوغللر ديمكدر نون اضافت سببى ايله دوشدى (بنينك
عمه وعمك سلطانه اضافتى لاميه لردر (بمنازعت باحرف صله وياحرف مصاحبت (برخاستنده
متعلق (منازعت مفاعله بابندن مصدر در (برخاستند بر حرف تأكيد (وخاستند فعل ماضى
جمع غائب قالقديلر (بمقاومت باحرف صله (اراستنده متعلق مقاومت مصدر در مقابله ومقاتله
معناسنه اراستندك مفعول غير صريحى (ولشكر صريحى (اراستند فعل ماضى جمع غائبدر بزه ديلر
يعنى حاضر ومهيا ايلديلر (ملك پدر لاميه (خواستندك مقدم مفعوليدر استديلر وديلديلر ديمكدر
(محصول تركيب) وزير حبسندن صكره چوق زمان كچمديكه پادشاه جابرك عمى اوغللرى
منازعته ونزاعه قالقديلر وپادشاه جافينك مقاتله ومقابله سيچون لشكر يارقلديلر يعنى حاضر
ومهيا ايلديلر واندن بابالرينك مملكتنى طلب ايلديلر (قومى كه از دست تطاول او بجان آمده
بودو پريشان شده برايشان كرد آمدند وتقويت كردند تاملك از تصرفش بدر رفت) قومى
ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (دست تطاول بيانيه (بجان آمده جاندن بيزار اولمشلر
(ايشاندن مرادبنى عم در (تقويت مصدر در تفعيل بابندن قوت ويرمك معناسنه (تاحرف

تعليل (محصول تركيب) برقوم كه پادشاه جابرك ظلم وتعديسى الندن جاندن بيزار اولوب
ترك ديار ايدوب غربت اختيار ايلمشلر ايدى وهرطرفه طاغلمشلر ايدى بنى عم اوزرينه جمع
اولدى واكا نصرت وقوت ويرديلر حاصلى اكا معين وظهير اولديلر تاملك وسلطنت
تصرفندن چيقدى يعنى مملكتى الندن الديلر (وبرآنان مقرر كشت) وعمى زاده لر اوزرينه
مقرر اولديلر (قطعه) پادشاهى كو روادارد ستم بر زيردست * دوستدارش روز سختى دشمن
زور آورست) كو اصلنده كه او ايدى (كه حرف رابط صفت (واو ضمير غائب پادشاهه
راجع (روا دارك فتحيله جائز معناسنه در (ستم سينك كسريله ظلم ديمكدر (زيردست وصف
تركيبيدر كشينك الى التنده اولانه ديرلر رعايا وخدام كبى (دوستداره وصف تركيبيدر محب
معناسنه (شين ضميره اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر (روز سختى اضافتى
فى معناسنه در (وياحرف مصدر در شدت كوننده ديمكدر (دشمن زور آور تركيب توصيفى
وزور آور وصف تركيبى آوريدن زور كتوريجى يعنى قوى وغالب ديمكدر (محصول بيت)
بر پادشاه كه الى التنده اولنلره ظلمى جائز طوته يعنى جائز كوره انك محبى شدت واضطراب
كوننده قوى وغالب دشمنيدر يعنى انك دوستى شدت وضرورت حالنده محكم وشديد خصمى
وعدوسيدر حاصلى هوادار ومحبلرى دشمنى اولور (بارعيت صلح كن وز جنك خصم ايمن نشين*
زانكه شهنشاه عادل را رعيت لشكرست) باحرف مصاحبت (جنك خصم اضافتى مصدرك
فاعلنه ويامفعولنه در (ايمن كسر همزه ايله بى پروا وامين معناسنده مستعملدر (زان ادات تعليلدر
لاجل معناسنه (كه حرف بيان (شاهنشاه عادل بيانيه در (رعيت مبتدا ولشكر خبرى
(محصول بيت) رعيتله صلح ايله (يعنى رعيتى ارضا وخوشنود ايله وخصمك جنك وجدالندن
فارغ وبى پروا اوتور (زيرا عادل پادشاهك رعيتى لشكردر (يعنى محلى دوشنجه رعيت لشكرلك
ايدر (حاصلى عدالتى سببيله لازم كلدكده پادشاه اوستنه دونوب لشكر وناصر وياور اولورلر
ودشمنه جواب ويروب پادشاهى محاربه قيدندن آزاد ايدرلر (حكايت) پادشاهى باغلام عجمى
در كشتى نشسته بود وغلام ديكر دريا نديده بود ومحنت كشتى نيازموده كريه وزارى آغاز كرد
ولرزه براندامش افتاد چندانكه ملاطفت كردند آرام نكرفت) باحرف مصاحبت (غلام
قول (عجمى يه اضافت بيانيه در دل بيلميه عجمى ديرلر (وياحرف نسبت حرف وحدت
طوتانلر اصابت ايلمديلر (كشتى كاف عربك فتحى وياء اصليه ايله كيدر سفينه معناسنه (قياس رد سرورى وشمعى وكافى
عجميده وكشتيده يازلدن صكره بر ياء وحدت ايراد ايلمك ايدى اما بومقامده بريا ذكريله
مشهور در (غلام مبتدا (ديكر دخى ديمكدر (دريا مفعول نديده بود (وجمله خبر مبتدا در
(محنت دريايه معطوف (كشتى يه اضافتى لاميه در (نيازموده فعل نفى استقبال صنامامش يعنى
تجربه ايلامش (كريه اسم مصدر در اغلمه معناسنه (زارى ياء اصليه ايله اسم مصدر در ايكلدى
معناسنه ياء مصدر ديينلر اصابت ايلامش (آغاز كرد باشلدى ديمكدر (لرزه لامك فتحيله اسمدر رد سرورى
درمه معناسنه عربجه رعشه ديرلر (اندامدن بونده اعضا مراددر (ملاطفت ملايمت معناسنه در
(آرام بونده قرار معناسنه در (محصول تركيب) بر پادشاه عجمى قول ايله (يعنى دل بيلمز قول ايله
كمى يه كروب اوتورمش ايدى (غلام بوندن غيرى دريا كورمامش ايدى وكشتينك بلا ومحنتنى
صنامامش ايدى يعنى بوندن اول كمى يه كرمامش ايدى پس اغلمغه وايكلمكه باشلدى يعنى فرياد
وفغانه باشلدى (واندامنه لرزه ورعشه دوشدى يا بوغلق خوفندن ويا دكز طوتمقدن اولقدر كه
بو كه ملاطفت وملايمت ايلديلر قرار وآرام طوتمدى حاصلى درمه سنى وفرياد وفغانى كسمدى
(ياء وحدتله اولسه بر پادشاه بر عجمى قول ايله بركشتيده اوتورمش ايدى (يعنى دريا سفريچون

برکشتی یه کیرمش ایدی دیمك اولور دی (بر پادشاه احوال بلمز بر عجمی غلام له که کندینك
محبوبی ایدی دیوب حاشیهٔ کتابنده غلام عرب وعجمده محبوب معناسنده استعمالی زیاده شایعدر
ومحلده اکا قرینه‌در دیمش عندیات سویلمه‌ده عجب ماهردر (وبر پادشاه خاطری مربوط اولان رد شمعی
بر دیل بلمز عجمی غلام خدمتکار ایله کمی یه کیرمشلر ایدی دینده اثر نجه کتمش زیرا ترکیبدن ربط رد کافی
خاطر فهم اولنماز (ملاح راعیش از ومنغص شد) را ادات تخصیص عیش عینك فتحیله
دیرلکدر حیات معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن صاد مهمله ایله مکدر دیمکدر
حاصلی غلام بویله اولدیغندن پادشاهك عیش وصفاسی اندن مکدر اولدی یعنی زیاده
متألم اولدی (چاره نمی دانستند) اهل کشتی بوغلامك اضطرابنی و پادشاهك الم وکدرنی
دفع ایلمکه چاره بلمدیلر حاصلی غلامك بی قرارلغنی دفع ایده مدیلر که پادشاهك الم وکدری رد شمعی وکافی
مندفع اوله چاره ده بر همزه یازوب وحدت ایچون طوتنلر زائد یازمشلر وزائد سویلمشلر
(حکیمی درآن کشتی بود کفت اکر فرمای من اورا خاموش کنم پادشاه کفت غایت لطف
باشد) حکیمی یا حرف وحدت مراد یا اهل حکمت اوله ویا عاقل ودانا بر کیمسه اوله (غایت لطف
لامیدر کمال لطف دیمکدر حاصلی کشتیده بله بر حکیم وار ایدی پادشاهه دیدی اکر بیوررایسك
بن انی خاموش ایدین یعنی کریه وزاریسنی واضطراب وبی قرارلغنی دفع ایده یم پادشاه دیدیکه
غایتله لطفدر (حکیم فرمود تاغلام را بدریا انداختند باری چند غوطه خورد مویش بکرفتند
وسوی کشتی آوردند بهر دودست دردنبال کشتی آویخت چون برآمد بکوشهٔ بنشست وقرار
یافت) تا حرف تعلیلدر (غلام را را ادات مفعول انداختندك مفعول صریحی (وبدریا غیر صریحی
وبا حرف صله (باری یا حرف وحدت چند نیچه دیمکدر (غوطه غینك فتحیله صویه طالمق
معناسنه در (خورد بونده ایچدی معناسنه در غوطه یه اسنادی مجازیدر زیرا ایچدیکی دکز
صویدر یعنی هر غوطه ایلدکجه بوغازینه دکز صویی کیدیسر اول اعتبار ایله غوطه ایچدی دیر
حاصلی سببه اسناد مجاز مرسل قبیلندندر (مویش بکرفتند اوغلانك صاچنی طوتدیلر
(بهر دودست ایکی الیله بله دیمکدر (در بونده حرف صله در با معناسنه (دنبال بونده کمی دومنیدر
بعضی نسخه ده دنبال یرینه سکان دوشمش عمان وزنی اوزره دومن معناسنه بعض شراح جمع
ساکن دیمش ظاهر کیده ساکن اولنلر مراد در اکر بویله ایسه خطای فاحش ایلمش تأمل رد سروری
ندر (آویخت بونك کبی یرلرده یاپشدی دیمکدر (آویخت فعل ماضی مجهولدر دیمش
ابن سید علی وسروری افترا ایدوب فعل ماضی معلوم دیدی دیمش وبو وجهله تعرض ایلمش
لکن ایکیسی بیله اصابت ایلمامش زیرا آویخت بونده یاپشدی معناسنه در اصلدی معناسنه
دکل فتأمل (برآمد چقدی یعنی کمی اوزرینه (بکوشه با حرف ظرف (وکوشه بوجق ویا
حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) حکیم بیوردی تاکیم غلامی دریایه
آتدیلر برنیجه غوطه ایچدی یعنی برنیجه کره دریایه طالدی وچیقدی پس صاچین طوتدیلر
وکمی جانبنه یعنی یانته کتوردیلر ایکی الیله بیله دومنه یاپشدی چونکه کمینك اوستنه
چقدی بر کوشه ده اوتوردی وتسکین وقرار بولدی حاصلی اولکی کریه وزاریسی و فریاد
وفغانی مندفع اولدی (ملك راپسندیده آمد کفت درین چه حکمتست) یعنی پادشاهه
حکیمك وضع عاقلانه سی وتدبیر حکیمانه سی مقبول کلدی وحکیمه سؤال ایلدیکه بوتدبیرکده
حکمت ندردیو (کفت اول محنت غرق شدن نچشیده بود قدر سلامتی نمی دانست همچنین
قدر عافیت کسی داند که بمصیبت کرفتار آید) قدر سلامت لامیه در ویا حرف تنکیر (بعض
نسخه ده سلامت کشتی واقعدر (همچنین کذلك دیمکدر (یعنی غلام عجمی کبی (قدر عافیت لامیه

بونده عافیتدن صحت مراد در (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (با حرف صله
مصیبت اسم فاعل مفرد مؤنث غائبه در افعال بابندن اما بونك کبی یرلرده روزکاردن
ایریشن محنت وبلایه دیرلر (بعض نسخه لرده بمصیبتی یای وحدتله واقعدر (محصول ترکیب)
حکیم دیدی اول بو عجمی غرق اولمق محنتنی طاتمامش ایدی پس صحت قدرنی بلمز ایدی
شمدیکه غرق اولمق لذتنی طاندی واولمکدن خلاص بولدیکیده صحت وعافیتله
اوتورمغی نعمت عظیم بیلدی بنه بونجلاین سلامت وعافیت قدرنی برکیمسه بلور که بر مصیبته
رد سروری کرفتار اولمش اوله (بعض شراح همچنین عبارتنی مابعدیله شیخه تخصیص ایلدیلر
قصه‌دن حصه اعتباریله لکن تتمهٔ قول حکیم اولمق انسبدر (همچنین قدر عافیت کسی داند قولنی
رد سروری ای من یعرف قدر العافیة دیو تفسیر ایلین تفسیر ایلمش (قطعه) ای سیر ترا نان جوین خوش
ننماید * معشوق منست آن که بنزدیك توزشتست) ای حرف ندا منادی محذوفدر (تقدیری
ای شخص سیر دیمکدر (سیرسینك کسری ویاء مجهوله ایله طوق دیمکدر که عربجه شبعان
دیرلر عجم لغتنده واو ویاء معروفه ومجهوله اعتبار اولنور (معروف اولدر که واو ساکنك ماقبلنده
اولان ضمه یی ویاء ساکنك ماقبلنده اولان کسره یی تمام اشباع ایلیه‌سین (ومجهول اولدر که تمام
اشباع ایلمیه سین (ترا سکا دیمکدر (نان جوین بیانیه (جو جیمك فتحیله اربه در که عربجه
شعیر دیرلر شینك فتحی وعینك کسریله (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید اربه
اتمکی دیمکدر (ننماید فعل نفی مستقبل نمایدندن کورنمز دیمکدر (معشوق منست اضافتی
لامیه در (آن که تقدیری آن کس که در (زشتست زانك کسریله چرکین
دیمکدر قبیح معناسنه (محصول بیت) ای شول کیمسه که طوقسین (یعنی بنم کبی آج دکلسین سکا
اربه اتمکی خوش کورنمز یعنی طوقلغکدن اربه اتمکنی بکنمزسین لیکن بنم معشوق ومحبوبمدر
اول کیمسه که سنك قتکده چرکیندر یعنی سکا خوش کلمین بکا خوش کلور حاصلی سکا اربه اتمکی
طوقلغکدن مقبول دکلدر (امابن که آج ومحتاجم بنم مسلمدر (حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف
* از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست) حوران حورانك ضمیله احورك وحوراء نك
جمعیدر حمر احمر وحمراءنك جمعی اولدیغی کبی اما عجم مفرد مقامنده استعمال ایدوب ادات
جمع ادخال ایدوب حوران دیدیلر بهشتی یه اضافتی بیانیه در یا حرف نسبتدر (ورا ادات صله (دوزخ
دالك ضمی وزالك فتحیله طامودر یعنی جهنم (اعراف جنتله جهنم ارا سنده بر دیوارك اسمیدر
دوزخیان دوزخینك جمعیدر اهل دوزخ معناسنه (وپرس فعل امر مفرد مخاطب سؤال ایله
دیمکدر (که حرف بیان (اعراف بهشتست مبتدأ وخبر (محصول بیت) جنت حوریلرینه اعراف که
جنتله جهنم بیننده در دوزخدر یعنی اهل جنته نسبت اعراف دوزخدر اما اهل دوزخه سؤال
ایله که اعراف جنتدر حاصلی احوال عالم جمیعا امور اضافیدر مثلا آدم واردر که تاوق اتنی
بکنمیوب بلدرجین وکوکرجین اتینی استر (اما آدم واردر که کاواتی یانده قوزی اتیدر ابا سده
وسائر نسنه‌ده بوکا نسبتدر (بیت) فرقست میان آن که یارش در بر * با آن که دو چشم
انتظارش بردر) فرقست مقدم خبر (میان مؤخر مبتدا (آن مضاف الیه در لامیه ایله (که حرف
رابط صفت (یارش ضمیر آنه راجعدر (در حرف ظرف (وبر یان معناسنه در یعنی عندنده سینه‌ده
اولمق احتمالی وار (بافرقه متعلقدر (آن که اصلنده آن کس که در (چشم انتظار بیانیه شین
ضمیرك مشار الیهی اولان کسه راجعدر (بر حرف استعلا (در فیه در باب معناسنه
(محصول بیت) فرق وتفاوت وار در اول کیمسه نك ارا سنده که یار ودلداری یانده بلکه سینه‌سنده
اوله او لکیمسه ایله که ایکی چشم انتظاری قپوده در که جانان کلورمی کلمزمی یعنی عین وصالده

اولان کیمسه ایله محض هجرانده اولان کیمسه بیننده فرق عظیم وار زیرا اول جنب وصالده
و بو دوزخ هجران وحرمانده در (حکایت) هرمز تاجدار راکفتند وزیران پدر راچه خطا
دیدی که بند فرمودی) هرمز هانك ومیمك ضمه لریله ورانك سکونیله نوشروان عادلك
اوغلیدر (تاجدار دیدیکی انکیچوندر که مرصع آلتون تاجی اول اول کیدی نتکه خلفای
عباسیه ده منتصر بالله اول کیدی (واندن اول دلبند کیرلر ایدی (محصول ترکیب) هرمز
تاجداره سؤال ایلدیلر که باباکك وزراسنك نه خطاسنی کوردك که حبس بیوردك مکر کیم تخت
سلطنته جلوس ایدنجه باباسی وزیرلرینی حبس ایلمش ایمش (کفت خطایی معلوم نکردم ولیکن
دیدم که مهابت من در دل ایشان بی کرانست و بر عهد من اعتماد کلی ندارند) خطایی
یا حرف وحدت ویا تنکیر (مهابت میمك فتحیله بونده خوف معناسنه در (کران کاف
عربك فتحیله حد وغایت دیمکدر (عهد لفظ مشترکدر پیمان وزمان بیننده (محصول ترکیب)
هرمز جواب ویروب دیدی که بونلردن بر خطا معلوم ایلدم اما کوردم که بنم خوفم
کوکللرنده بی حد وغایتدر و بنم پیمانمه کلی اعتمادلری یوقدر (ترسیدم که ازبیم کزند خویش
قصد هلاك من کنند پس قول حکما را کار بستم که کفته اند) که حرف بیان (بیم قورقو در
خوف معناسنه (کزند کاف عجمك ضمیله ضرر معناسنه در اضافتلر لامیه لردر (قصد هلاك
مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه در (حکمارا را حرف تخصیص (محصول ترکیب) هرمز دیرکه
بونلر بویله اولدقلرندن قورقدم که کندولرینك ضررلری خوفندن بنم هلاکمه قصد ایلیه لر
(پس حکمانك قولنی ایش بغلدم (یعنی قوللریله عمل ایلدم که دیمشلردر (قطعه) از ان کز تو
ترسد بترس ای حکیم * وکر با چو او صد برایی بجنك) ازان یعنی ازآن کس دیمکدر (کز که
حرف رابط صفت ترسد تانك وسینك فتحه لریله ورانك سکونیله فعل مضارع مفرد غائبدر
فاعلی تحتنده انك مشار الیهی اولان کسه راجعدر (بترس با حرف تأکید (ترس تانك فتحیله فعل
امر مفرد مخاطبدر (وکر وا کردن مخففدر (با حرف مصاحبت (چو ادات تشبیه او ضمیری
انك مشار الیهی اولان کسه راجعدر (صد یوز در (چو او عبارتنه قیددر (بعضیلر احتمال
بعید ایله برایی فعلنه قید طوتمشلر (بر حرف تأکید (آیی فعل مضارع مفرد مخاطب برآیی بونده
چقشمرسك معناسنه در (بجنك با حرف صله ویا حرف ظرف (محصول بیت) اول کیمسه دنکه
اول سندن قورقر یعنی سندن خوف وخشیت ایدن کیمسه دن قورق واکر یوز آنك کبی ایله
جنکده چقشمرسك یعنی یوز انك کبی ایله جنك ایلمکه قادر ایسك (حاصلی صواشده
سکا ظفر بولمیوب حیله ومکر ایله ظفر بوله (مصرع اولك معناسنی اکر یوز انجلین
ایله جنکده یوقاری کلور ایسك دیین یوقاری کلمامش (وفرضا یوز انجلین کیمسه ایله جنکده غالب
اولور سکده دیین اثرنجه کتمش (نبینی که چون کربه عاجز شود * برارد بچنکال چشم پلنك)
نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام انکاری یی متضمن (بیننه ندن مشتق کورمزمیسین
دیمکدر (که حرف بیان (چون حرف تعلیل (کربه چتك که عربجه هره وسنور دیرلر
یعنی کدی مبتدا (شود فعل مضارع مفرد غائب اسمی تحتنده کربه یه راجع ضمیر (وعاجز خبری
وجمله فعلیه به خبره بندادر (برارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی ینه کربه یه راجع تحتنده
ضمیر چقارر دیمکدر با حرف مصاحبت (چنکال جیم عجمك فتحیله برنجی خیوانك قینغی یعنی
پنجه سی (چشم پلنك لامیه در (وبرارد ك مفعول صریحی (وبچنکال غیر صریحی
وجمله فعلیه جواب تعلیلدرندیر (محصول ترکیب) کورمزمسین چونکه کربه عاجز اوله وخلاص

ردشمعی
رد کافی

اولمغه مجال بولمیه چشم پلنکی پنجه سیله اخراج ایدر (حاصلی جان قورتارمیه جغن بلنجه پلنك
هرنقدر که کندویه غالب ایسه ده بورنه وصورتنه یاپشور (ازان مار بر پای راعی زند * که ترسد
سرش را بکوبد بسنك) ازآن ادات تعلیل لاجل معناسنه (مار یلان (بر بونده حرف صله در
(پای راعی لامیه در (راعی فتح بابندن اسم فاعلدر یعنی رعی یرعی دن ناقص یائیسندن (زند
لغتنده اور ر دیمکدر اما بونده مراد ادغدر یعنی صوقق (که حرف بیان ازآن در (سرش را رادات
مفعول (بکوبد کاف عربك ضمی وبانك فتحیله کوبیدندن باء عربیله دوکمك معناسنه بونك کبی
برلرده ازمك مراد در فعل استقبال مفرد غائب ازر دیمکدر (با حرف مصاحبت (سرش
بکوبدك مقدم مفعول صریحی (وبسنك غیر صریحی (محصول بیت) انکیچون یلان
چوبانك ایاغن صوقر یعنی ایاغن انکیچون ایصیرر که قورقار که باشنی طاشله ازه دیو یعنی
چوبانك طاشله باشنی ازه جکین یلور اول جهتدن ایاغنی صوقار حاصلی اول بنی هلاك
ایلمزدن اول بن آنی هلاك ایلیه یم دیو ایاغن ایصرر هرمز بویله دیو جائزدرکه وزرا
بندن قورقدقلرندن هلاکمه قصد ایلیه لر بن انلری خود هلاك ایلمدم نهایتی
حبس ایلدم (کوبدی کو فتندن اخذ ایدنلر غلط ایلمشلر (حکایت) یکی از ملوك
عرب رنجور بود در حالت پیری وامید از زندکانی قطع کرده) بعض نسخه ده عرب
برینه عجم واقعدر (رنجور رانك فتحیله مریض معناسنه مستعمل در اوغلا بجقلره تحریف
ایدوب رنجیل دیدکاری بوندندر (زندکانی سابقا بو عبارتی بیان ایلش ایدك دیرلك
مراد در حیات معناسنه (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی مریض اولمش ایدی
پیرلك حالتنده یعنی پیرلك وقتنده و حیاتندن امیدینی قطع ایلمش ایدی حاصلی اوله جکین
بلمش ایدی ینه بر بود مقدردر کرده دن صکره (ناکاه سواری از در در آمد و بشارت آورد که
فلان قلعه را بدولت خداوندی کشادیم ودشمنان اسیر شدند وسپاه ورعیت آن طرف بجملکی
مطیع فرمان کشتند) سواری یا حرف وحدت (بشارت بانك کسریله وضمیله مشتلق اسمیدر
(که حرف بیان (بجملکی جمیعا دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك مذکور حالی واشتداد
مرضی وقتنده ناکاه قپودن براتلو کلدی و مژده کتوردیکه فلان قلعه یی پادشاهك دولتنده
فتح ایلدك ودشمنلر اسیر اولدیلر واول جانبك سپاه ورعیتی جمیعا مطیع فرمان اولدیلردیدی
(چون این سخن بشنید نفسی سرد براورد وکفت این مژده مرا نیست دشمنانم راست یعنی
وارثان مملکت) بعض نسخه ده دشمنانم راست یرینه دشمنان مراست واقعدر معنی بردشمنلریمکدر
دیمکدر (زیرا سین وتا ادات خبر در ایکی اداده بله (محصول ترکیب) چونکه پادشاه کلن سوارك
مژده سنی وکلامنی دکلدی بر صوق نفس کتوردی یعنی برآه سرد ایلدی ودیدی بو مژده
بکا دکل دشمنلریمه در یعنی مملکت وسلطنت وارثلرینه درکه بنم اولادوکیم دیلرلرکه پادشاهلق
انلره در. که دیو (قطعه) درین امید بسر شد دریغ عمر عزیز * که آنچه در دلمست از درم
فراز آید) بسر با حرف صله (وسر نهایت و غایت معناسنه در (عمر عزیز موصوفك صفتنه
اضافتیدر بهر حال بیانیه در (که حرف بیان (در دلمست در حرف ظرف دلمست دلمده در
(از درم در قپو ومیم معناده فرازه مقید در فراز م آید تقدیرنده در یعنی بکا حاصل ومیسر اوله
دیمکدر (فراز قپوده قیمق معناسنده مستعملدر اما بونده حصول معناسنه در (محصول بیت)
بو امیدده یعنی مصراع ثانی بیان ایلدیکی امیدنده نهایته وغایته واردی حیف و دریغ عمر عزیز
(یعنی عمرم بوارزو وهوسده آخر اولدی حیف و دریغ که اول ارزو و رجا که کوکلمده در قپودن
ایچرو کله یعنی حاصل ومیسر اوله (حاصلی کوکلم دیلدیکی حاصل اولمق امیدنده عمرم دوکندی

رد ابن سید علی و سروری وشمعی

یعنی وارثان مملکت جائزدرکه پادشاهك کلامی اوله جائزدرکه حضرت شیخك اوله ندر سعی

رد سروری
رد سروری
رد کافی

(بونده شدی صیرورت ایچون یعنی اولدی معناسنه طوتان خطا ایلمش (و پسرشدك معناسنی تمام شده بیان ایلینی رد ایدن مردوددر (وبو عبارتی تم دیمکله تفسیر ایلمسی ناتمامدر (وتمام شده تفسیر ایلیه نك کلامنده استدراك وار دیمسی مستدركدر (و عمر عزیز اضافتی موصوفك صفتنه در بیانیه دکلدر دیین بی وجه سویلمش (امید بسته برآمد ولی چه فائده زانك *امید نیست که عمر کذشته باز آید) امید بسته بیانیه در (برآمد حاصل اولدی (ولی ادات استدراك (زانك کافك سکونیله ادات تعلیلدر (که عمر کذشته بیانیه (بازآید عودت ایلیه دیمکدر (محصول بیت) کوکلده بغلو اولان امید حاصل اولوب وجود بولدی (یعنی نیجه ییللر رجا وارزو ایلدیکم مرادات حصول بولدی اما نه فائده حصول بولماسنده انکیچونکه رجاوامید یوقدر که کچن عمر عودت ایلیه یعنی مرادات وارز ولرهپ حاصل اولدی لکن کچن عمر عودت ایدوب حاصل اولماز (حاصلی کچن عمری تحصیل ایلمکه چاره یوق (قطعه) کوس رحلت بکوفت دست اجل * ای دو چشمم وداع سر بکنید) کوس رحلت بیانیه در ویا لامیه مجازا (کوس طبل با زشکلده برساز در حرب وقتده و بیراملرده وامور عظیمه ده چالنور ایری اولور شویله که اباغ اوزره طوررکن ویادوه اوزره چالنور (بکوفت فعل ماضی مفرد غائب لغتده دوکدی دیمکدر اما مراد چالدی دیمکدر (دست اجل اضافتیده مذکور کبیدر (وداع واوك فتحیله توديع معناسنه اسمدر سلام تسلیم کلام تکلیم معناسنده اولدوغی کبی (سره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بکنید با حرف تأکید (کنید فعل امر جمع مخاطب وداع مقدم مفعولیدر (محصول بیت) آخرت کوسنی چالدی اجل دستی (یعنی اولوم وقتی کلدی آخرته سفر ایلمك لازم کلدی زیرا اول زمانلرده کوچمك وقتده کوس چالارلردی اما بوزمانده صورنای چالارلر (پس زمان سابق عادتنه اشارتدر (نتکه بر زمان جرس یعنی چاك چالارلردی (خواجه حافظ بیوردوغی کبی (ای ایکی کوزم باشمه وداع ایلك زیرا خاکه کروب بربریکزدن جدا اولهجقسز (ایمدی بربریکزله شمدیدن وداع ایلك (ای کف دست و ساعد و بازو * همه تودیع یکدیکر بکنید) کف الك ایه سنه وتابانه دیرلر کف پای کبی دسته اضافتی لامیه در (مراد پنجه در (ساعد عینك کسریله بلکه دیرز بازو دیرسکدن یوقارو اوموزه دك قرجه لره دیرلر (تودیع یکدیکر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبکنیدك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای ال ایه سی وای ساعد وای بازو جمیعکز بری بریکزله تودیع ایلك زیرا خاك التنده بری بریکزدن آیریلوب چوریسه کزکرك ایمدی شمدیدن بری بریکزله وداع ایلك (بر من او فتاده دشمن کام * آخر ای دوستان کذر بکنید) بر حرف استعلا (منك اوفتاده یه اضافتی بیانیه در (اوفتاده اوولمه لغتدر افتاده کبی (دشمن کام وصف ترکیبی اقسامندندر دشمن مرادلی دیمکدر (یعنی دشمنك مرادنجه حاصلی دشمنك دیلدوکی کبی دشمنك دیلدوکی خود موت و فوتدر (آخر فارسیده تقریر وتأکید افاده ایدر انجق نتکه خواجه حافظك (بوی نافهٔ کاخر) بیتنك شرحنده مفصل ذکر ایدوب تحقیق ایلمشز مراد ایدینلر اول رساله مزه مراجعت ایلسونلر (کذر اسم مصدر در کذریدندن کچمه واوغرامه معناسنه (کذر بکنیدك مفعول صریحی (وبرمن غیر صریحی (تقدیری برمن کذر بکنیددر (محصول بیت) دشمنك مرادنجه بن افتاده نك اوزرینه یعنی دشمنك استدوکی ودیلدوکی کبی بن دشمنك اوزرینه البته ای دوستلر کذر ایلك بو عبارت ایکی معنایه متحملدر یعنی بنی عیادت ایلك ویاقبریمی زیارت ایلك دیمك اوله بعض نسخه ده بوبیتك مصراع اولی (برمن افتاده مرك دشمن کام) یازمش واین سید علی بزم

رد شراح جمیعا

یازدیغمز کبی یازمش لیکن معناسنی تحقیق ایده ممش وسائر ترکیبنده خطا ایلدکلری کبی معناسنده ده خطا ایلشلر علی الخصوص کافی اولقدر یاوه لر سویلمش که استماعی صداع دکل جنون ایراث ایدر (روز کارم بشد بنادانی * من نکردم شما حذر بکنید) روزکار زمان وایام معناسنه درکاه اولور که عمردن کنایت ایدرلر بونده ده بویله در مبتدا و بشد خبری (بشد برفت معناسنه در (بنادانی بشده متعلق با حرف مصاحبت (نادان جاهل (ویا حرف مصدر (من مبتدا نکردم فعل نفی ماضی متکلم وحده مفعولی برمقدر حذردر که مذکور حذرآنی بیان وتفسیر ایلر جملهٔ فعلیه خبر مبتدا در (مذکور حذر مفعول بکنیددر (محصول بیت) بنم ایام عمرم واوقات حیاتم جهالتله ونادانلغله کچدی یعنی عمرمی هوا وهوسله وارزوی نفسله کچوردم یعنی عذاب وعقاب آخرتدن حذر ایدوب زاد آخرتله تقید ایلیوب غفلت ایلدم ایمدی سزه نصیحت اولسونکه اول باقی ایچون بو فانیده زاد اعمال صالحه کسب ایلك که غفلت واهمال ندامت وشرمندهلك ویرر (حکایت) سالی بربالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام معتکف بودم در جامع دمشق) سالی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (بالین (وبالش یصدغه دیرلر که عرب وساده دیر واوك کسریله تربتدن مراد قبرشریفلریدر مراد باشی اوجیدر بالینك تربه یه وتربه نك یحیایه اضافتلری لامیه لردر (معتکف ملازم معناسنه در (بودم فعل او انجه اولدم دیمکدر واداة او انجه ایدم دیمك اولور (جامع دمشق اضافتی لامیه در که مراد جامع بنی امیه در دمشق اصلنده دالك کسری ومیمك فتحیله در اما شهرت ایکیسنك کسریله در (محصول ترکیب) بر ییل شامده بنی امیه جامعنده حضرت یحیی پیغمبرك علیه السلام مقبره سنك باشی اوجنده معتکف اولدم ویا معتکف ایدم بوترکیب تمام سنه معتکف اولدیغنی ویرمز نهایتی سنین دن برسنه معتکف ایمش یا تمام سنه ویا برمقداریني بالینك تربه اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر دیین معلومدرکه تربه یی بالینه تشبیه ایلمش ایکن مراد سابقا مذکور اولاندر بودکلدر (یحیی پیغمبر علیه السلامك تربه سنی یاصدندم دیمکدر دیدیکی سابقا ذکر ایلدیکی تشبیهی تعیین ایلمش لیکن مردوددر بوده جائزدر که سرمرقد منورلرنده اولان حجره ادعا بالین اطلاق ایدوب بطریق الاستعاره قبرایچون بالین اثبات ایدرب باشی اوجنده دیمك مراد اوله (بوده معلوم اوله که قبرشریفلرینك باشی وایاغی اوجنده حجر یوقدر رهمان شویله مسنم برقبردر ایشیل صوفله مستور (وبعضیلر دیدیلر که بالش وبالین عبارتلری عتبهٔ بابه اطلاق اولنور که قپونك ایشیکی مراددر بوتقدیرجه تربه دن مراد قبرشریفی محتوی اولان محوطه وبقعه اولور نقل قول بعضده باطلدر (زیرا قبرشریفلری اول زمانده کشاده ایمش یعنی جامع اورته سنده اطرافی اچق برقبر ایمش (وآل عثمان بکلربکیلرندن لطفی نام بکلربکی که شامده متوفی اولوب دکزجامعی قربنده مدفوندر استانبولدن سرواغاجی کتوردوب اوزرینی پارمقلی برمقصوره ایلمش (معلوم اوله که دعاکویك سیاحتی زماننده بوقدرقبور که زیارت ایلدم حضرتك قبری کبی بلند قبر کورمدم بنده که طوال ناسدنم بنم قامتمدن یوکسکدر (یکی از ملوك عرب که به بی انصافی موصوف بود اتفاق بزیارت آمد ونماز کرد وحاجت خواست) که حرف رابط صفت (بزیارت آمد با حرف صله (ونماز کرد یعنی نماز قلدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی که انصافسزلغله موصوف ایدی زیارته کلدی ونماز ادا ایلدی وحاجت دیلدی نتکه زیارت قبورده عادتدر (بیت) درویش وغنی بندهٔ این خاك درند * وآنان که غنی ترند محتاج ترند) بندك این لفظنه اضافتی لامیه در (خاکك دره ده بویله در

رد کافی

رد کافی
مسنم تفعیل بابندن اسم مفعولدر اورکوجلنمش دیمکدر
(محمد اسعد)

رد کافی
محوطه تفعیل بابندن اسم مفعولدر حائطدنکه دیواره دیرلر اطرافنه دیوار چکلمش نسنه یه دیرلر *
دکزجامعی شامده برجامعدرکه اورته سندن یعنی حرمی اورته سندن برارمق اقرکه فقرا انده اثوابن یوغابتله مقبول پردراستانبولده کاغدخانه کبی اول زمانده وقف جانبندن اثواب یوبانه صابون ویرلرمش اماشمدی ویرلز *

(نون ودال ادات خبردر (وانان اصلنده وآنان در الف ممدود ايله وصله همزه ساقط اولمشدر
(كه حرف رابط صفت (ويا حرف بيان (تر ادات تفضيل (ونون ودال ادات جمع يعني سين
وناكه مفردك ادات خبريدر انك جمعيدر (محصول بيت) فقير وغني انبيا واوليا قپوسي طپراغينك
مطيع ومنقاد بنده لريدر وانلركه غني رقدر يعني صاحب جاه ومنصبدر بوخاك دره محتاجرقدر
زيرا انلرك نيجه دورلي مراداتي وارزولري وار (خاك دردن مراد اول خاكده مدفون اولاندر
ذكر محل وارادهٔ حال قبيلندندر (نهاني خاك در بيوردبغي تأدب طريقيله در (خاكدن مراد
اول بابك خدمتكارلريدر ديمكده نظر وار (آن كه روي بمن كرد وكفت از انجا كه همت
در ويشانست وصدق معاملهٔ ايشان خاطري همراه من كنيد) آنكه آنكاهدن مخففدراندن صكره
ديمكدر يعني نماز قلوب ودعا ايدوب وحاجت ديلدكدن صكره (روي تقديري رويشدر
قرينه قائم اولديغيچون شين حذف اولندي (بمن باحرف صله يوزين بكا ايلدي يعني بكا
توجه ايلدي ديمكدر (ازانجا اول مقام ومرتبه دن ديمكدر (زيرا جابونك كبي يرلرده محل ومكان
معناسنه در (همت هانك فتحي وكسريله لغتده اهتمام معناسنه (درويشانه اضافتي لاميه در
(صدق معامله (يعني معاملهٔ صادقه كه انده ريا وسمعه اوليه ديمكدر خدا ايله معامله لري مراددر
(خاطري ياحرف وحدت ويا حرف تنكير (همراه يولداش (زيرا هم ادات جمعدر (هم خانه
خانه دش وهم حجره حجره دش ديمكدر بونده رفيق معناسنه در (پس منه اضافتي اسم فاعلك
مفعولنه اضافتي قبيلندندر (كنيد فعل امر جمع مخاطب ايلك ديمكدر تعظيم طريقيله (همراه
مقدم مفعوليدر (محصول تركيب) ملك بي انصاف نماز قلوب ودعا ايدوب وحاجت ديلدكدن صكره
ديدي اول مقامدن كه درويشلرك همتي مقاميدر (يعني اهل اللهك برمرتبه سي واردر
اول مرتبه دن هرنيه كه همت ايليه لر باذن الله حصول بولور (صدق معامله ده بومعنايه دريعني
خدا ايله برمعاملهٔ صادقه لري واردر كه اول معاملهٔ صادقه مرتبه سندن هرنكه مراد ايدينورلرسه
اللهك امريله ظهوره كلور (حاصلي واصل الى الله اولنلر هرنكه مراد ايدرلرسه ميسر اولور
(نهاني اراده لري خدانك ارادتنه موقوفدر (پس مذكور مرتبه دن بكا برخاطر توجهي
وكوكل همتي همراه ايله (يعني بني كوكلدن چقارمه (حاصلي بني دعادن اونتمه ديمكدر
(ازانجاك معناسني ازدرون دل وجان ديين عندي سويلمش (زيرا بوعبارتدن مستفاد
اولماز (بعضيلر ديمشلركه بوتقديرجه خاطري قيدي مستدركدر اولوربويله ديين مستدرك
سويلمش (زيرا خاطردن مراد توجه خاطردر (حاصلي طلب دعادر (بعضيلر ديمشكه جادن مراد
فيض وفضل خدادر (زيرا همتلري خدادندر كنديلردن دكلدر بومعني كرچه صحيحدر (اما
بوعبارتدن مستفاد دكلدر فتأمل بعضيلر ازان روي وازان سبب وازان جهت معناسنه در ديمش
بوده بوعبارتدن مستفاد اولماز (كه ازدشمن صعب انديشناكم) كه حرف تعليل (دشمن صعب
بيانيه (انديشناكم ناك بونك كبي يرلرده نسبت معناسني افاده ايدر (غضبناك وترسناك وپرسناك كبي
بونده ترسناك معناسنه در (اما لغتده فكرلي معناسنه در (حاصلي سندن همت ديلديكم انكيچوندركه
صعب دشمندن خوف وبيم اوزره يم (كفتم بررعيت ضعيف رحمت كن تا ازدشمن قوي زحمت نبيني
(رعيت ضعيف بيانيه (رحمت كن فعلنك مقدم مفعوليدر (كن كافك ضميله فعل امر مفرد مخاطبدر
كنيدندن ايله ديمكدر تا حرف تعليل (دشمن قوي بيانيه (زحمت نبيني نك مقدم مفعوليدر (نبيني
فعل نفي استقبال مفرد مخاطبدر بيندندن كورميه سين ديمكدر (محصول تركيب) حضرت شيخ
بيوردي وقتاكيم ملك بي انصاف بندن همت رجا ايلديسه بن اكا ديدم ضعيف رعيته مرحمت ايله
تاكيم قوي دشمندن زحمت كورميه سين (يعني رعايا اسركه الله تعالى سني اسركه سين ودشمندن

رد شمعي وكافي

رد ابن سيد علي

رد سروري

رد سروري

رد كافي

امين وسالم ايلسون (رحمت وزحمت تجنيس خطيدر (نظم) ببازوان توانا وقوت سر
دست * خطاست پنجهٔ مسكين ناتوان بشكست) (ببازوان باحرف مصاحبت (بشكسته
متعلق (بازوان بازونك جمعيدر قوي مراد در توانايه اضافتي بيانيه در (قوت بازوانه معطوفدر
سره اضافتي وسرك دسته لاميه لردر (بونده سردستدن پنجه مراددر (خطاست مقدم خبر (پنجه نك
مسكينه اضافتي لاميه در (وناتوانه بيانيه (پنجه بشكستك مقدم مفعوليدر (بشكست بونده مصدر
معناسنه دراول جهتدن فاعل استمز ومبتدا اولمغه قابلدر (محصول بيت) زورلي بازولرله وپنجه
قوتيله مسكين ناتوانك پنجه سني صيمق يعني فرمق خطادر (يعني سلطنت زور وقهر ايله رعاياي
مسكينك پنجه سين بورمق (يعني جور وجفا وظلم ايلمك خطادر (بترسد آنكه برافتاد كان نبخشايد
كه كرز پاي درآيد كسش نكيرد دست) بترسد فعل امر مفرد غائب فعل مضارع مفرد غائبله مشتركدر
تثنيه لرده بويله در جمعلرده (پس فعل مضارعدر امر معناسنه دينلر مشترك صيغه اولديغن
بلمزلريمش (آنكه تقديري آنكس كه درنتكه مكرر بيان اولندي (بر حرف استعلا (افتادكان مساكين
وضعفا (نبخشايد فعل نفي مستقبل (بخشايدندن اسركه مز ديمكدر (كه حرف بيان (ويا حرف تعليل
(زپاي در ايده متعلقدر كه فعل شرطدر (كس مبتدا (نكيرد فعل نفي مستقبل مفرد غائب طوتماز
ديمكدر خبر مبتدادر جملهٔ اسميه جزاء شرط واقعدر (تقديري كس دستش نكيرددر (محصول بيت)
قورقسون شول كمسه كه ضعفا ومساكينه رحم ايلمز (يعني فقرايه ظلم ايلين خوف ايلسونكه آيقدن
دوشوب زله ولغزش واقع اولورسه (يعني روز كاردن باشنه برمصيبت كلورسه كمسه اليني طوتماز
حاصلي كمسه اكا دستكير ومعين وظهير اولماز (پس قورقوب فقرايه ظلم ايلسون بعض نسخه لرده
نترسد واقعدر فعل نفي مستقبل استفهامي متضمن قورقمازمي ديمكدر (يعني البته قورقمق كركدر
ديمكدر (هرآن كه تخم بدي كشت وچشم نيكي داشت * دماغ بيهده پخت وخيال باطل بست)
(تخم بدي بيانيه تخم معروف بذردر (ويا حرف مصدر يرامزلق تخمي ديمكدر (كشت فعل ماضي
مفرد غائب كشتندن اكدي ديمكدر واو حرف عطف (چشم نيكي لاميه در (چشم بونده رجا
معناسنه (نيكي يا حرف مصدر ايلك ديمكدر (داشت فعل ماضي مفرد غائب طوتدي ديمكدر
(دماغ دالك كسريله تركجه دماق ديدكلريدر بونده فكر مراددر ذكر محل وارادهٔ حال قبيلندندر
(بيهده وبيهوده بي فائده وباطل معناسنه در (خيال باطل بيانيه در (دماغ پختك مفعولي
(وخيال بستك (محصول بيت) هراول كمسه كه يرامزلق تخمني اكدي وايلك اميدني طوتدي
(يعني فقرا ومساكينه ظلم ايدوب وفلاح وايلك مكافاتني رجا ايلدي فكر فاسد بشوردي وتصور
باطل بغلدي (زيرا سيئاته حسنات جزا اولماز بلكه سيئاته سيئات وحسناته حسناتدر (كشت فعلني
كاشتن دن اخذ ايلين غفلت ايلمش (من كاشتن بمعني افشاندن ديني تخطيه ايلين تعصب ايلمش
زيرا مرادي تصوير معنادر بيان ترادف دكلدر (زكوش پنبه برون آر وداد خلق بده * وكرتو مي
ندهي دادروز دادي هست) (كوش كاف عجميك ضميله قولاق ديمكدر (پنبه باي اول عجميدر
حركات ثلثه ايله پاموق معناسنه (برون طاشره ديمكدر (آر فعل امر مفرد مخاطب كتور ديمكدر
آريدندن كه مخففدر آوريدندن بحسب لغت طاشره كتور ديمكدر اما مراد چقار ديمكدر (داد
بونده اسمدر عدل معناسنه (خلقه اضافتي مصدرك مفعولنه در (بده باحرف تأكيد وده دالك
كسريله وهاء اصليه ايله وير ديمكدر (دهيدندن ايكن مصدرنده ومضارعنده واسم فاعلنده دالك
فتحي مشهوردر (داد بدهك مقدم مفعوليدرمي ندهي تقديري نمي دهي در ضرورت وزن ايچون
نون تأخير اولندي اكرسن ويرمزايسك ديمكدر فعل مضارع مخاطبدر داد مفعوليدر عدل معناسنه
(روز دادي لاميه در ويا حرف وحدت وياخود حرف تنكير (محصول بيت) ملك بي انصافه

ردشمعي وكافي

رد ابن سيدعلي

وياهر ظالمه خطاب ايدوب بيورر قولاغكدن غفلت پنبه‌سنى چقار وخلقك عدل وانصافنى وير
يعنى الك التنده اولنلره عدالت ايله وانصاف كوستر واكر سن داد وعدل ويرمز ايسك يعنى عدل
وانصاف ايلمز ايسك عدل كونى وار در كماندهٔ هر كسك بلكه هر حيوانك انتقامنى الوب انصاف
ايدرلر حاصلى دنياده ظلم ايدر ايسك آخرتده جزاسين كوررسين (مى نده‌يده مى وزن ايچون تقديم
اولدى دينن حق ادابى ايلمامش (نون تأخير اولدى وزن ايچون ديمك كرك ايدى (بو نظمك اولنده
رباعى يازانلر اقسام نظمى غريب بيان ايتمش (اكر تومى ندهيده داد يرينه دان يازوب
امر دز دانسته‌ندن ديمن ايكى وجهله خطا ايلش قندر (وروز دادى يرينه روز دادنى ديديكى
اغربدر وياه مصدرى مصدره داخل اولديغى كورلمش وايشيدلمش دكلدر (مثنوى)
(بنى آدم اعضاى يكديكرند * كه در آفرينش زيك كوهرند) بنى اصلنده بنين ايدى اضافتله
نون ساقط اولشدر آدمدن بونده مراد حضرت آدمدر (اعضا عضوك جمعدر (يكديكره
اضافتى لاميه در ونون ودال ادات جمعدر خبردر (كه حرف تعليل (آفرينش اسم مصدردر
افريدندن يارادلمش معناسنه عربجه خلقت وفطرت ديرلر (كوهر كاف عجمك فتحيله
معروف تعريب ايدوب جوهر ديرلر (نون ودال ينه ادات جمع خبردر (محصول بيت)
حضرت آدم اوغللرى برى برينك اعضاسيدر يعنى برى برينك جسدى حكمنده در (زيرا
خلقتده وفطرتده بركوهر دندرلر (يعنى جمله سى براتادن وبراناددندر كه حضرت آدم وحوادر
بعض نسخه‌ده مصراع ثانى (كه در اصل فطرت زيك جوهرنده) واقعدر وبعض شراح
بو نسخه يى اختيار ايلمش وبعضيسى بو نسخه يى اختيار ايلديكنه تعصب طريقيله اعتراض
ايلمش لكن اعتراضى موجه دكلدر بعض شراح جوهردن مراد نطفهٔ حضرت آدمدر ديمش
بويله اولسه بعيد دكلدر زيرا نطفه‌يه جوهر ديمش اولور بعضيلر دخل ايلديلر كه نطفه‌يه
جوهر ديمك صحيح دكلدر ديو لكن دخلى مدخولدر (چو عضوى بدرد آورد روزكار * ديكر
عضوها را نماند قرار) چو ادات تعليل (عضوى يا حرف وحدت (بدرد با حرف صله
(درد آغرى يه ديرلر عربجه الم ديرلر (پس درده مرض دينن لغت معناسنى سويلمامش
(روزكار آوردك فاعليدر وعضوى مفعول صريحى وبدرد غيرى صريحى (عضوها ها ادات
جمع ورا حرف تخصيص (نماند ايكى نونك فتحيله فعل نفى مستقبل مفرد غائبدر (مانيدندن
قالماز ديمكدر قرار فاعلى ارام وسكون ديمكدر (محصول بيت) چونكه روزكار بر عضوى وجع
وجعه (يعنى المه كتوره حاصلى درد ناك ايليه غير اعضانك آرام وقرارى قالماز (يعنى اول
درد ناك عضوك المى سائر اعضايه تأثير ايدر (پس چونكه بنى آدم بر جوهردن خلق اولوب
برى برينك اقرباسى حكمنده اولديسه برينه برالم وبلا كلديكده جميعى متألم ومتأثر اولمق كرك
(بدردك باسنه حرف زائد دينن زائد سويلمش (توكز محنت ديكران بى غمى * نشايد كه نامت
نهند آدمى) كز اصلنده كه از ايدى (كه حرف بيان (محنت ديكران لاميه ياى بطنيله
(غمى يا ضمير خطاب (نشايد فعل نفى مستقبل مفرد غائب لايق دكل ديمكدر (كه حرف بيان نامت
تا ضمير خطاب آدك ديمكدر (نهند فعل مضارع جمع غائب نهيدندن قورلر ديمكدر
آدمى يا ايله انسان معناسنه‌در (محصول بيت) سنكه غيريلر محنتندن بى غمسين (يعنى سائر قرداشلرك الم
وبلاسندن بى پرواسين حاصلى انلرك دردندن بى دردو غمسين وانلرى آجيمازسين لايق دكلدر كه
آدكى آدمى قويالر (يعنى سكا انسان ديمك لايق دكل (زيرا انسانيت ومردملك بلا والمه كرفتارلرى
قاروب انلر ايچون غم وغصه چكمكدر (حكايت) درويشى مستجاب الدعوه در بغداد پديد آمد)
(درويشى يا حرف وحدت (مستجاب اسم مفعولدر استفعال بابندن مقبول معناسنه دعوته

رد ابن سيدعلى
رد سرورى وشمعى
رد ابن سيدعلى
رد ابن سيدعلى
رد سرورى
رد سرورى
رد سرورى
رد شمعى

اضافتى قائم مقام فاعلنه اضافتيدر (دعوت بونده دعا معناسنه‌در (يعنى دعاسى مقبول ديمكدر
بغداد عرب دال ثانى يى معجمه اوقور بر اسميده زوراء در زانك فتحى وواوك سكونيله سلامده
ديرلر (پديد فصحاء عجم باى عجمله اوقورلر اما روميلر باء عربيله آشكاره معناسنه (محصول تركيب)
بغدادده دعاسى مقبول بر درويش ظاهر اولدى (پديد آمدك معناسى ظاهر اولدى ديمكدر
(حجاج يوسف بخواندش وكفت دعاء خير برمن كن كفت خدا جانش بستان) حجاج لغتده
مبالغه ايله حجت لشيجى اما بونده بر شخصك اسميدر كه ظلمده نامدار در عدالتده نوشروان نامدار
اولديغى كبى (معاويه نسلندن مروان بن حكمك اوغلى كه عبد الملك ايدى انك خاقى وبكلربكيسى
مقامنده بر ظالم ايدى حضرت كعبه يى منجنيقلر قوروب يقدى وينه ياپدى الآن اولان ياپى
آنكدر قصه‌لرى بى حد وبى نهايه‌در (بريسى بودر كه حكومتى وولايتى زماننده يك التيوز كره بيك
يعنى بيك كره بيك والتيوز كره بيك مسلمان قتل ايلمش وحبسنده اون سكز بيك مسلمان هلاك
اولمش حمار سد كيله ترسى از دروب محبوسلره ايچررايمش وتمام خلافتى وحكومتى درت بيل
برآى ايمش (كذا فى تاريخ الخلفاء) باباسنك اسمى يوسف ايمش (تقدير كلام حجاج بن يوسف در
بين العلمين واقع اولان ابنى حذف ايلمك دأب اعجامدندر (بخواندش با حرف تأكيد (خواند
واو رسمى وروم ضمه ايله فعل ماضى مفرد غائب فاعلى تحتنده حجاجه راجع ضمير ومفعولى
درويشه راجع شيندر (كفت حجاج درويشه ديدى (دعاء خير برمن كن بر بونده باء صله
معناسنه در استعلا ايچون دكلدر كه دعاء عليه لازم كله اولسه ده خود ضرر ايلمز (زيرا اول
قاعده عربه مخصوصدر عجمده معتبر دكل بكا خير دعا ايله ديمكدر (كفت درويش ديدى
(جانش شين حجاجه راجعدر (بستان با حرف تأكيد ستان سينك كسريله ال ديمكدر ستانيدندن
امر مخاطبدر ستادندن دينن اصابت ايلمامش (محصول تركيب) حجاج بن يوسف مذكور
درويشى يانه دعوت ايلدى وديدى بكا بر خير دعا ايله درويش ده يارب جانن ال ديدى
(كفت از بهر خدا اين چه دعاست كفت دعاى خيرست ترا وجملهٔ مسلمانرا) از بهر خدا
الله ايچون ديمكدر (محصول تركيب) حجاج درويشك بويله دعاسنى استغراب واستعجاب
ايدوب ديدى الله ايچون بونه دعادر كه بنم حقمده ايلدك يعنى بويله دعا ايشدلمش دكل (درويش
ديدى بو خير دعادر سكا وجميع مسلمانلره تا كيم آسن اولمكله ظلم وكناه كسبندن خلاص بولاسين
ومسلمانلر سنك شر وفسادكدن خلاص بولالر حاصلى ايكى جانبدن بله بو دعاده نفع وار
(مثنوى) اى زبردست زيردست آزار * كرم تاكى بماند اين بازار) اى حرف ندا مناداسى
محذوف تقديرى اى مرد زبردست در (زبردست وصف تركيبيدر الى اوستون معناسنه
بلكه الى اوستلى ديمكدر (زيرا زبر زانك وبانك فتحلريله اوست معناسنه‌در كه عرب
فوق ديرز زيردسته اضافتى بيانيه‌در (زبردست ده وصف تركيبيدر الى آلتلى معناسنه
مغلوبدن كنايتدر (زيرا زير زانك كسريله آلت معناسنه‌در كه عربجه تحت ديرلر (آزار
زيردسته بر وصف تركيبى دخى اولمش اما معناسى زيردسته مقيد در (كرم لغتده
اسيجق ديمكدر بونده قزغن مراد در (تا الى معناسنه‌در (كى قچن ديمكدر عربجه متى ديرلر
اسماء منقوصه‌دندر تاكى قچانه دك ديمكدر (اين بازاره اشارتدر (محصول بيت) اى الى
التنده كيلرى انجيديجى الى اوستلى (يعنى اى زبونلرى ومغلوبلرى ازار آيديجى زورلى وكوچلى
(حاصلى اى فقرا ومساكينى انجيدوب انلره ظلم وجفا ايديجى جوار ظالم سنك ظلم وجفاك
بازارى قچانه دك قزغون قاله (يعنى سنك فقرا ومساكينه جور وجفاك نه زمانه دك ممتد اولوب
باقى قالور البته بر كون نهايت وپايان بولور (حاصلى بو منصب ودولته بر كون زوال كلور ايمدى

مطلب
رد سرورى

جاهكه مغرور اولمه (بچه كار آيدت جهانداری * مردنت به كه مردم آزاری) بچه با حرف صله
آيد فعل مضارع مفرد غائب (تا ضمير منصوب معناسنه مفعولی (جهاندار وصف تركيبيدر
جهان طوتيجی يعنی صاحب سلطنت و حكومت معناسنه (و يا حرف مصدر جهاندارلق
ديمكدر (مردنت تا ضمير مجرور معناسنه مضاف اليه دركه ضمير خطابدر (كه بونده من تفضيليه
معناسنه‌در (مردم آزار وصف تركيبيدر آزار يدندن مردم انجيديجی معناسنه (و يا حرف مصدر
(محصول بيت) زيردستنه خطاب ايدوب بيورر جهاندارلق و سلطنت سنك نه ايشيكه كلور
يعنی پادشاهلق نكه كرك حاصلی سلطنته لايق وسز واردكالسن زيرا ظالم بی باكسين پس سنك اولمك
يكدر مردم آزارلقدن يعنی صاغ اولوب خلقه جور و ظلم ايلمكدن اولمك يعنی موتك يكدركه
هم سن مائم و مظالم كسبندن خلاص بولورسن و خلق عالم جور و ظلمدن خلاص بولور
بعضيلركه حرفنی حرف تعليل اعتبار ايدوب يا يی ضمير خطاب طوتمش و معناسنی زيرا مردم
انجيديجی سين ديمش (ليكن يا مصدر يله يا خطاب بر قافيه ده جمع اولمق عيبدر (و بعضيلر ازاری
فعل مضارع مخاطب ديمش بنه عيوب قافيه دن سالم اولماز (حكايت) يكی از ملوك بی انصاف
رد سروری و شمعی رد ابن سيد علی
پارسايی را پرسيد كه از عبادتها كدام فاضلترست) پارسا بای عجميله عابده ديرلر (و يا حرف
وحدت (و را ادات مفعول (پرسيد بای عجمك ضميله و رانك سكونی و سينك كسريله فعل ماضی
مفرد غائب صوردی ديمكدر (كه حرف بيان (كدام كاف عربك ضميله قنقی ديمكدر (فاضلتر
افضل معناسنه در (محصول تركيب) انصافسز و ظالم پادشاهلردن بريسی بر عابده صوردیكه
عبادتلردن قنقی عبادت افضلدركه اكا مقيد اولوب مشغول اوله يم (عبادتهادن صكره مرا
مرا نسخه
رد ابن سيد علی و سروری
عبارتنی ايراد ايدنلر زائد ايلمشلر زيرا سؤال عموم اوزره وارد اولمشدر (كفت ترا خواب نيم روز)
زا سكا ديمكدر (خواب بونده اويقو معناسنه‌در (نيم اضافتی لاميه در (نيم لفظی روزه و شبه
وساله مقارن اولان يرلرده مضاف قلمق مشهوردر (ليكن قياس مضاف قلمقدر شول يرده كيم
نصف مراد اوله (مثلا نيم نان يارم اتمك ديمكدر (و نيم سبب يارم الما ديمكدر پس قياس اضافتله
اوقومقدر و مراد يارم كون اوله نصف يوم معناسنه (پس نيم روزدن قيلوله وقتی اراده ايلمكه
نصف نهار نسخه
هيچ بر وجهله مساغ يوقدر و اول ظالمی اويومقدن خلقی ظلم و تعديسندن اراحت ايلمك مراد
اولنجه (قيلوله (و قيلوله وجهاوله بو معنايه نسبت برابردر علی كل حال بونده يارم كون مراد در
نتكه نيم نانی كرخورد مرد خدا بيتنده مرور ايلدی نصف نان مراد در (و بو معنی اضافتسز
رد شراح جميعا
مستفاد اولماز نتكه عقل سليم و طبع مستقيمه واضحدر (پس عابد پادشاه جائزه ديركه سكا
او يله زمانه دك اويومق احسن عباداتندركه اول حالده كسب مائم ايلمزسين و كيسه‌د
اوزرينه جور و ظلمك جاری اولماز كه انك سببيله آخرده معذب اولاسين فقد بر (تا در ان
يك نفس خلق را نيازاری) تا حرف تعليل آن اسم اشارتدر (يك نفسه و يا مذكور خوابه
(نيازاری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ازار ايلميه سين يعنی انجتميه سين (محصول تركيب) عابد
ديركه سكا نصف يوم نوم افضلدر تا كيم او يوديغك بر ساعتده خلقی آزار ايلميه سين يعنی خلق حدا
سندن امن و امان اوزره اوله‌لر ياخود تا كيم او يوديغك حالده بر نفس و بر ساعت خلقی ازار ايلميه سين
يعنی او يوديغكده خلق بر نفس سنك جور و ظلمكدن ازاد اوله‌لر (اكثر نسخه‌لرده يك عبارتی
بو قدر و بعضنده نفس دوشمش و بعضنده ساعت يكنفس بيور ديغی قلت زماندن كنايتدر
نتكه خواجه حافظ (تفسير اين دو حرف ست بيورمشدر قلت الفاظ و كثرت معانيدن كنايتدر
(قطعه) ظالمی را خفته ديدم نيم روز * گفتم اين فتنه است خوابش برده به) ظالمی يا حرف
وحدت (و را ادات مفعول (خفته لفظ مشتركدر ياتمش و اويومش بيتنده ماضيدن قسمدر

بونده اويومش معناسنه‌در (نيم روز اضافت لاميه در يارم كون يعنی كونك يار يسی حاصلی زوال
وقتنه دك (اين اشارتدر ظالمه و مبتدا (فتنه است خبری (خواب مبتدا (و شين ضمير ظالمه
راجعدر معنی جهتنده (برده نك مفعوليدر ضرورت وزن ايچون تقديم قلنمشدر تقديری اورا خواب
برده به‌در (برده به خبر مبتدادر (محصول بيت) بر ظالمی نصف النهار اويومش كوردم ديدم
بو ظالم بر فتنه در فتنه‌نك اويو ديغی يكدر يعنی اويومش اولمسی يكدر زيرا ياتمش و اويومش
فتنه يی اويارانه لعنت وارد اولمش پس بو ظالمی خواب المش و ايلتمش اولمق يكدر حاصلی
خوابده اولمسی محض خيردر (آنكه خوابش بهتر از بيدار بست * آنچنان بد زندگانی مرده به)
انكه يعنی آن كس كه (كه حرف رابط صفت و خواب مبتدا (و شين ضمير آنك مشار اليهی اولان كسه
راجعدر (و بهتر خبر مبتدا (ازمن تفضيليه معناسنه‌در (بيدار او يانق ديمكدر صفت مشبهه در
عربجه يقظان ديرلر (يا حرف مصدر (و سين و تا ادات خبر (آنچنان آن اسم اشارتدر (چنان ادات
تشبيه (بد زندگانی وصف تركيبی يارامازديرلكلی ديمكدر كاف عجمی هاء رسميدن بدلدر (و الف
و نون شذوذا داخل اولمشدر زيرا زندگی و زندگانی يا مصدر يله بر معنايه‌در (مرده تقديری مرده شدن
يعنی مرده اولمق يكدر (محصول بيت) اولكمسه كه او يقوسی بيدار لغندن يكدر (يعنی او يوماسی
او يانقلغندن يكدر (پس انجلاين بد زندگانه يعنی يارامز درلكلی كيمسه مرده اولمق يكدر حاصلی
مماتی حياتندن يكدر (انجلين يارمازنامعقول دير لكدن اولمش اولمق يكدر دينعندی سو يلمش
رد شمعی
(حكايت) يكی را از ملوك شنيدم كه شبی در عشرت روز كرده بود و در پايان مستی
می گفت) كه حرف بيان (شبی يا حرف وحدت (در حرف ظرف (عشرت لغتده اختلاط
معناسنه اسمدر اما بونده ذوق و صفادن عبارتدر (كرده بود ماضيدن قسمدر ايلمشيدی
ديمكدر جعل و تصيير معناسنی متضمن اولديغيچون ايكی مفعول الور اولكيسی شب و ثانيسی روزدر
(پايان بای عجميله غايت و نهايت ديمكدر (مستی به اضافتی لاميه‌در (می گفت حكايت حال ماضی
سو يلردی ديمكدر (محصول تركيب) پادشاهلردن بريسی ايشتدمكه كيجه‌يی عشرت و صفاده كون
ايلمشيدی (يعنی صباحه دك باده ذوقنده مشغول اولوب اويومش ايدی كيجه‌يی كون ايلمك
اويوماقدن كنايتدر يعنی ايچكيده احياء ليل ايلمشيدی (و مستلك آخرنده سو يلردی يعنی
بو بيتی اوقوردی (بيت) مارا بجهان خوشتر ازين يكدم نيست * كز نيك و بد انديشه و از كس
غم نيست) مارا را حرف صله و يا حرف تخصيص بزه و يا بزم ديمكدر (بجهان با حرف ظرف
(از حرف ابتدا (اين اسم اشارتدر بر مقدر دم لفظنه و يا مذكور يكدمه و بوندن صكره بردم تقدير
اولنوب مبتدا قلنه (و نيست خبری (كز اصلی كه از ايدی كه حرف تعليل (نيك ايو (و بد
يرامز انديشه بونده غم و غصه و خوف و الم و تشويش معناسنه‌در (محصول بيت) بزه و يا بزم جهانده
بو بردمدن خوشترق و يكرك بردم يوقدر زيرا ايودن و يرامزدن پروامز و غم و غصه و خوفمز
يوقدر يعنی كيفيت باده ايله بر حالته وارمشزكه دنيا و مافيها كوزمزه چو بچه كورنمز حاصلی باده
كيفيتنك بر حالتی واردركيم كدايی پادشاه ايدر نتكه شاعر بيورر (بيت) بر حالده وارمشدرر
ارباب خرابات) (كيم دوشده دخی كورمزانی اهل كرامات) (انديشه‌يی نيك و بدله وصف تركيبی
اعتبار ايدوب زيرا ايوفكر ايدن و يرامز فكر ايدن وكيمسه دن غم بوقدر دين هنوز وصف تركيبی
رد شمعی
لذتنی طاتمش (درويشی برهنه بيرون بسرما خفته بود و گفت) درويشی يا حرف وحدت
(برهنه بانك فتحی و ضميله وهانك سكونيله چپلاقدر عريان معناسنه (بيرون طشره‌ده ديمكدر
ظروف مكاندندر (بسرما با حرف ظرف سرما صغوق ديمكدر سينك فتحی و رانك سكونيله
(خفته بونده ياتمش معناسنه در (بود ادات زمانيه در ايدی معناسنه (محصول تركيب) پادشاه

مذکور بیتی اوقودیغی حینده برعریان درویش طاشره ده صغوقده یاتوردی بتی ایشدیجك
دیدی (آه سرماهم صغوغدوهم زمانه دیرلر دیین افترا ایلمش (زمانه زمستان دیرلر (بیت)
ای آن که باقبال تودر عالم نیست * کیرم که غمت نیست غم ماهم نیست) ای آن که ای آن کس که
تقدیرنده در (باقبال باحرف تخصیص اقبال دولت معناسنه درتویه اضافتی لامیه در (کیرم فعل
مضارع متکلم وحده درکیریدندن طوتایم (یعنی فرض وقیاس ایدهیم (که حرف بیان (غمت نیست
کندوکه مخصوص غمك یوق (غم ما اضافتی لامیه دریای بطنیله ینه تخصیص افاده ایدر
(هم بونده عطف وجمعیت معناسنی افاده ایدر استفهام انکاریله (محصول بیت) ای شول
عشرت وذوق ایلاین پادشاه که سنك دولت واقبالکله عالمده برفرد بوقدر یعنی سن واصل
اولدیغك ذوق وصفایه کیمسه واصل دکل فرض ایدهیم که کندوکه مخصوص غمك بوقدر بزه
مخصوص غمکده یوقمی یعنی فقرا ومساکینك غمین چکمزمیسین حاصلی بزم ایچون غم چکمك
کرکسین زیرا آخرنده سلاطیندن رعایا وفقرا ومساکین احوالی نقیر وقطمیر تفتیش وتفحص
اولنسه کرك مصراع ثانینك معناسی طوتالم که غمك بوقدر بزده یوقدر (پس سنکله برابرز بی غم
اولمقده دیین اگرچه بوعبارت بومعنایه متحملدر امامقام بومعنادن کلی ابا ایدر فتأمل بو بیتده رد سروری
غم وهم اعتباری اطفدن خالی دکلدر زیرا عربیده هم همك تشدیدیله غم معناسنه در (معلوم اوله که
بوایکی بیتك اجتماعندن بررباعی حاصل اولور (ملك را این کلام خوش آمد صرهٔ هزار دینار از
روزن بیرون داشت وکفت ای درویش دامن بدار کفت دامن ازکجا آرم که جامه ندارم) ملك را
پادشاهه دیمکدر کلامدن مراد اوقدیغی بیتدر (صره صادك ضمی وراء مشدده کیسه معناسنه در
هزاره اضافتی لامیه در (روزن بونده پنجره معناسنه در (جامه ندارم جامم یوق دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهه درویشك اوقدیغی بیت خوش کلدی (یعنی حظ ایلدی بیك التون صره پنجره دن
طاشره طوتدی (ودیدی ای درویش اتکك طوت (یعنی اتکك آچ (درویش دیدی که اتکی
قندن کتوره یم که قفتانم یوق (یعنی قفتان اولمق کرك که دامن اوله (پادشاه رابرضعف حال او
رحمت زیادت کشت خلعتی بران مزیدکرد وبیرون فرستاد) (پادشاه را را ادات تخصیص
(ضعف حال لامیه در (یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کشت بونده صار معناسنه دراولدی
دیمکدر (خلعتی یاحرف وحدت برقفتان دیمکدر (بران اول صره اوزرینه (مزید مصدر میمی در
زیاده معناسنه بیرون طاشره یه (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب (فرستادندن کوندردی (یعنی
ارسال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك درویشك ضعف حالنه رحمتی زیاده اولدی
واول صره اوزرینه برخلعت زیاده ایلدی وطاشره ارسال ایلدی (درویش آن نقدرا باندك مدت
بخورد وتلف کردو بازآمد) (محصول ترکیب) درویش صرهٔ هزاردیناری آزاجق زمانده ییدی
وتلف ایلدی وکروپادشاه حضورینه کلدی (بیت) قرار برکف آزادکان نکیرد مال * نه صبردر
دل عاشق نه آب درغربال) (قراره مبتدا (آزادکان دن مراد قیود دنیا ایله مقید اولمیانلردر
نکیرد فعل نفی مستقبل طوتمز دیمکدر (مال فاعلی (برکف ده اکا متعلقدر جملهٔ فعلیه خبر رد ابن سید علی و سروری
مبتدادر (غربال غین معجمه نك کسریله ترکیبجه قالبر دیدکلریدر (بعضیلراندن تحریف اولنمش
دیدیلر (وبعضیلر محرف اولدیغنه دلیل یوقدر دیدیلر علی کل حال ایکسینکده دلیلی یوق لیکن
تحریفنه حکم اولنسه ترکیده انکچون موضوع اولمش لفظ بولنمامق لازم کلوردی بوایسه خلاف
قیاسدر (پس عدم تحریفنه حکم قیاسی وتحریفنه تحکم (محصول بیت) حضرت شیخ مذکور
درویش کبی آزاده لر خصوصنده یوردنیا قیودیله مقید اولمیان فقرا آوجنده مال قرار طوتماز
یعنی کسبیله مقید اولمادقلری کبی حفظیله ده تقید ایلمزلر (کذلك عاشق کوکلده صبرقرار ایلمز

(یعنی عاشق بی صبر وبی قراراولور صوده غربالده قرار ایلمز (حاصلی اهل فنا النده مال دل
عاشقده صبروغربالده آب کیدر قرارطوتماده (حاصلی سریع الزوال وتیزکذراندر بونلرك
جمعی (در حالتی که ملك راپروای او نبود) (درحالتی بازآمده متعلقدر (حاصلی درویش
برحالتده کلدیکه پادشاهك انکله مقید اولاجق پرواسی یوق ایدی (یعنی اکا التفات زمانی
دکل ایدی بلکه فکری امورسلطنته ومهمات عالمه مصروف ایدی اول ملاقاتنده اولان ذوق
وشوق وحبور وسروری یوغیدی (حالش بکفتند بهم برآمد وروی ازوی درهم کشید) حالش
ضمیری درویشه راجعدر (بهم برآمد پادشاه منقبض ومنفعل اولدی بی وقت کلد کیچون
(وروی ازوی درهم کشیدنی پادشاه یوزونی اندن بورشدردی (یعنی بوناردی (حاصلی
درویشك حالنی پادشاهه اعلام ایلدیلر پادشاهده قرشمورش اولدی (یعنی منقبض ومنفعل اولدی
واکا انجندیکندن یوزون بورشدردی (حاصلی عبوس الوجه اولدی (واز ینجا کفته اند اصحاب
فطنت وخبرت که ازحدت وسورت پادشاهان برحذر باید بود که غالب همت ایشان بمعضلات
امورمملکت متعلق باشد وتحمل ازدحام عوام نکنند) ازین جا ازین ده ایکی اعتبار واربری
ازحرف ابتدا (واین اسم اشارتدر جالفظنه (وجادن مراد محل ومقام اوله (بری ازین ادات مطلب ---
تشبیه اوله نتکه بو کتابده واقع در (ازین مه پارهٔ عابدفریبی) بونك کبی برمهپاره دیمکدر
فتأمل (پس بونده بومقامدن ویابونك کبی مقامدن دیمکدر (اصحاب فطنت لامیه (فطنت
فانك کسری وطانك سکونیله مصدردر فهم وزیرکلك معناسنه بولغت ایکی بابدن مستعملدر
نصر وعلم بابلرندن (خبرت نصر بابندن کسرخاایله مصدردر خبر یخبر خبراضم خاایله وخبرة
کسرخاایله (پس خبرت خانك ضمی وکسریله دیین ضمه یی باندن سویلمش (وخبرت خبیراق معناسنه در رد کافی
دیین اصل اقندن آکاه دکل ایمش (زیراخبرت تجربه وامتحان معناسنه در (که حرف رابط مقول قولدر رد شمعی
(حدت حانك کسری ودالك تشدیدیله کسکنلك بونده یاوزلق مراددر (سورت سینك فتحی
وسکون واویله بونده خشم وغضب معناسنه در (پادشاهانه اضافتی لامیه در (حذرحاء مهمله نك
وذال معجمه نك فتحه لریله علم بابندن مصدردر صاقنمق معناسنه (باید فعل مضارع مفرد غائبدر
بایدندن کرك اولمق معناسنه (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر انکچون
فاعل اقتضا ایلمز (که حرف تعلیل (غالب تقدیری غالب اوقاتدر (همت ایشان لامیه در
پادشاهلرك همتی دیمکدر (بمعضلات باحرف صله (معضلات وزنده ومعناده مشکلات کبیدر
اموره اضافتی وامورك مملکته لامیه لردر بونده امور احوال معناسنه در (متعلق بمعضلاتك
صله سیدر (غالب مبتدا (وهمت ثانی (ومتعلق باشد خبرثانی وثانی خبریله خبراول (وتحمل
متعلقه معطوفدر (وازدحامه اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعوامه اضافت لامیه در تحمل
مبتدا ونکنند خبری (محصول ترکیب) بومحل ومقامدن ویابومحل ومقام کبیدن یعنی
سلاطین مختلف الاحوال ومتغیر الاطوار اولدقلرندن اصحاب فطنت وخبرت سویلمشلردر که
پادشاهلرك حدت وسورتندن یعنی غضب وخشمندن حذراوزره اولمق کرك (زیرا غالب
واکثراوقات انلرك همتی ونظرلری مشکلات امورمملکته متعلق اولور وازدحام عوامه تحمل
ایلمزلر (حاصلی ناسك غلوسندن مضطرب اولورلر (مثنوی) حرامش بود نعمت پادشاه
* که هنکام فرصت ندارد نکاه) حرامش شین ضمیر مصراع ثانی اولانده مقدرآن کسه راجعدر
اضمارقبل الذکرطریقیله تقدیری آنکس که در (بود بانك ضمی وفتحیله وواوك فتحیله فعل مضارعدر
بویدندن کینونت معناسنه اولاق دیمکدر (بودندن اشتقاق ایلین غلط ایلمش (نعمت پادشاه رد سروری
لامیه در (که حرف رابط صفت (هنکام وقت معناسنه در فرصته اضافتی لامیه در (ندارد مطلب ---

فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتمز دیمکدر (نگاه بونده حفظ معناسنه در معلوم اوله که نگاه
لفظی داشتن و داریدن مصدریله و مشتقاتیله مستعمل اولسه حفظ معناسنه در اما کردن
وکنیدن مصدریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در یعنی باقمق (محصول بیت)
اول کسه پادشاهک نعمتی حرامدر ویا حرام اولور ویا حرام اولسون که زمان فرصتی

مطلب

رعایت وصیانت ایلیه یعنی احوالدن خبردار اولیوب هر زمانی بر بیله (مجال سخن تا نبینی ز پیش
٭بیهوده گفتن مبر قدر خویش) مجال بونده محل معناسنه در (سخنه اضافتی لامیه در (تا
حرف توقیتدر ما دام معناسنه (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بینیدندن مادامکه
کورمیه سین دیمکدر (ز پیش نبینی یه متعلقدر بیهوده یه تعلیق ایلین خطاء فاحش ایلمش

رد شمعی
رد ابن سید علی وسروری

(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (گفتن مصدر رینه متعلق و بیهوده زائد و باطل معناسنه در
(مبر میمک و بانک فتحهلریله فعل نهی مفرد مخاطبدر بریدندن بردندن دینلر یازیش ایلتمه
دیمکدر یعنی ضایع ایلمه (قدر خویش لامیه در (محصول بیت) سوز محلنی مادامکه سویلرزدن
اول کورمیه سین یعنی قبل التکلم سوزک فرصتنی وکلامک محلنی کورمکسزین بیهوده
وباطل سوز سویلکله کندی مقدارکی ضایع ایلمه وحرمتکه نقصان ویرمه زیرا بی محل سوز
سویلک حرمتسزلکه سببدر (گفت بر آید این گدای شوخ مبذر را که چندین نعمت باندك
مدت برانداخت نداند که خزینهٔ بیت المال لقمهٔ مساکینست نه طعمهٔ اخوان شیاطین) برانید

رد ابن سید علی وسروری

فعل امر جمع مخاطبدر رانیدندن سوریکز دیمکدر راندندن اشتقاق ایلینلر غلط ایلشلر
(گدا بونده دیلنجی معناسنه در (شوخه اضافتی بیانیه در (شوخ بونده گستاخ و بی ادب و بی شرم
معناسنه در (مبذره اضافتی بیانیه در تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (که
حرف تعلیل (و یا حرف رابط صفت (باندك با حرف ظرف (اندك از دیمکدر قلیل
معناسنه (مدت زمان دیمکدر (بر حرف تأکید (انداخت فعل ماضی مفرد غائب آتدی
یعنی تلف ایلدی (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بلمز دیمکدر (ویا استفهام طریقله
بلزمی دیمک اوله (که حرف بیان (خزینهٔ بیت المال لامیه در (لقمهٔ مساکین ده بویله در
(خزینه مبتدا ولقمه خبری (نه حرف نفی (طعمه طانك ضمیله وسکون عینله مطعوم معناسنه
یینیلن نسنه که فارسیجه خوارش دیرلر (اخوانه اضافتی واخوانك شیاطینه لامیه لردر (اخوان
کسر همزه ایله قرداشلر معناسنه در (محصول ترکیب) وقتا کیم پادشاهه مذکور گدانك احوالنی
عرض ایلدیلر ایسه دیدیکیم سورك بو گستاخ ادبسز مسرف جراری بوندن کیتسونکه
بوقدر نعمت ومالی ازاجق زمانده تلف ایدوب یابانه آتدی یعنی اسراف ایله ضایع ایلدی بلمزکه
ویا بلمزمیکه خزینهٔ بیت المال فقرا ومساکین لقمهسیدر یعنی بونلره نفقه اولماغیچون ودفع احتیاج
ایچون ویریلور لقمهٔ اخوان شیاطین دکلدر یعنی مسرفلره ومتلفلره اسراف واتلاف ایچون ویرلمز
حاصلی خزینهٔ بیت المال محتاجلرك حقیدر مبذرینك حقی دکلدر (مبذری شوخه عطف ایدنلر

رد ابن سید علی وسروری

صحیح نسخهلره مخالفت ایلدکلرندن غیری لذت کلامدن بی خبر ایمشلر و شوخدن صکره چشم

وکافی رد شمعی

لفظنی زیاده ایدن زائد ایلمش ونعمتدن صکره مال لفظنی زیاده ایدنلر صحیح نسخهلره مخالفت

رد شمعی وکافی

ایلشلر برانداختدن صکره وتلف کرد ترکیبنی عطف ایدنلر یانلشدن ایلشلر (نداند عبارتی

رد سروری وشمعی وکافی

ترك ایدنلر صحیح عبارتی ترك ایلمشلر (بیت) ابلهی کو روز روشن شمع کافوری نهد٭

رد کافی

زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ) ابلهی ابله صفت مشبهه در احمق معناسنه در
ویا حرف وحدت کو اصلنده که او در (که حرف رابط صفت وضمیر ابلهه راجعدر (روز روشن
بیانیه در و ظرف زماندر آیدین کونده دیمکدر (شمع کافوری بیانیه در شمع عربیده شبنك

فتحی و میمك کسریله بال مومنه دیرلر اما عجم میمك سکونیله اوقوربنه بو معنایه صکره تعمیم ایلدیلر
(پس کافوری قید احترازیدر یای نسبیله آق بال مومنه دیرلر (نهد فعل مضارع مفرد غائبدر
نهیدندن نونك فتحی وکسریله لغتدر قومق معناسنه قومقدن مراد یاقمقدر (زود تیز
دیمکدر یعنی یقین زمانده (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کورسین دیمکدر (کش کافك
فتحی وکسریله لغتدر اصلی که در کافك کسریله لیکن شینك ضمیر ایله ترکیب اولنجه قیاس
فتحه تخصیص ایلك ایدی زیرا ضمایرك ماقبلی بودیلده مفتوح اوقنور الاضرورت
وزن ایچون ساکن اوقنور اما بعضیلر شذوذا کش اوقورلر اصل کسری رعایتله شینك معنی
جهتندن چراغه مقیددر چراغش تقدیرنده بشب با حرف ظرف نباشده متعلق (روغن رانك
ضمی وغینك فتحیله ایچ یاغندن غیری یاغه دیرلر اما ایچ یاغنه پیه دیرلر یای عجمك کسریله
نباشد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولماز دیمکدر چراغ فتیله ده یانان آتشك اسمیدر
اما بونده شمعدان مراد در ذکر حال وارادهٔ محل طریقیله (محصول بیت) بر ابله که آیدین
کونده یعنی کوبه کوندز شمع کافوری یقار یقین زمانده کورسین چراغنده یاغ اولماز
یعنی ایچ یاغی ویا بزر یاغی یاقمغه قادر اولماز قنده قالدی که زیت یاغی وشیراغان یاغی حاصلی
بویله اسراف ایلین احمق آز زمانده شویله مفلس وفقیر اوله که اك اوجوز اولان یاغی

مختار ابن سید علی
ومعترض شمعی ومعاون
مختار کافی

یاقمغه قادر اولماز دیمکدر بعض نسخهلرده نباشد یرینه نماند کلمش وشراحك بعضیسی آنی
اختیار ایلمش وبعضیسی بو مختاره دخل ایلمش که ترکیبدن ابلهك روغن یاقدیغی مفهوم
دکلدر که چراغنده روغن قالمیه دینله وبعضیسی امعان نظر ایلیوب مختاره معاون اولش
وخیلی اکثار کلام ایلمش لیکن طریق مکابره یه سلوك ایلمش فتأمل (کشك کافنی کسره یه
تخصیص ایلین سمت شذوذه ذاهب اولمش (یکی از وزرای ناصح گفت ای خداوند

رد شمعی

مصلحت آن می بینم که چنین کسانرا وجه کفاف بتفاریق مجری دارند تا در نفقه اسراف
نکنند) بعض نسخهده ناصح یرنده نیك محضر واقعدر لیکن ناصح اولی در (وبعضنده ان می
بینم یرینه آنست دوشمش (وبعضیلر بو نسخهیی اختیار ایلمش (وبعضیلر اختیارینه اعتراض

مختار ابن سید علی ومعترض
سروری

ایلمش لیکن اعتراضی مکابره در (وجه جهت وخرجلق (کفاف کافك فتحی وکسریله رزقه
وازیغه دیرلر (با حرف مصاحبت (تفاریق تفریقك جمعیدر ایری ایری یعنی کون بکون وهفته
بهفته وماه بماه دیمکدر مجری اسم مفعولدر افعال بابندن معین معناسنه (حتی بعض
نسخهلرده عطف تفسیری طریقیله کلمش (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاه سورك
شوندن شوجراری دیدیجه ناصح وزرانك بری پادشاهه دیدی ای پادشاه مصلحت انی کوررمکه
بو مجلین مسرف ومتلفلرك وجه معیشتلرینی وجهت کفافلرینی دفعهٔ الیه ویرمیهلر بلکه
متفرق ازراز ویرهلر یعنی کون بکون وباهفته بهفته ویا ماه بماه تعیین ایدهلر تاکیم نفقهده اسراف

رد شمعی

ایلمیهلر (اما انچه فرمودی از زجر ومنع مناسب سیرت ارباب همت نیست یکی را بلطف
امیدوار کردانیدن وباز بنومیدی خسته خاطر کردن) اما ادات استدراکدر مصلحت می
بینم دن زجر ومنع عطف تفسیریدر سورمك وکیدرمك معناسنه سابقا پادشاهك سورك
دیدوکنه اشارتدر (امیدوار امیدلی دیمکدر (امید وامید تخفیف وتشدید ایله لغتدر دیین لغو
سویلمش زیرا لغت عجمده تشدید ضرورت وزن ایچون کلور نتکه سابقا بیان اولندی (کردانیدن
بونده ایلك معناسنه در دوندرمك دیین خطا ایلمش (با حرف مصاحبت (ونومیدی نونك
فتحیله ونا امیدی مأیوس معناسنه دریای مصدریه ایله امیدسزلك دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهم مصلحت بنم سویلدیکمدر اما زجر ومنع که بیوردیکوز یعنی اول درویشی سورك شوندن

لکن معتبرات لغات فارسیه دن
شرفنامه ده (اره معروف که
ازاراره بتخفیف نیرتاند)
دیوب ضرورت وزنه دائر
برقید یوقدر وبعض لغت
معتبره ده دخی امید تخفیف
وتشدید ایله مروی لغتدر
دیوب ضرورت لاقردیسی
یوقدر فتدبر (محمد اسعد)

شوندن بیوردیغکز ارباب همتك اخلاقنه و اصحاب کرمك شانلرینه مناسب ولایق دكلدر
یعنی برکره لطف واحسانله امیدوار ایدوب تکرار امیدسزلکله خسته خاطر و پریشان
درون ایلمك حاصلی سنك کبی صاحب لطف وکرم پادشاهلره سزاوار وملایم دكلدر برفقیری
برکره احسانله مسرور صکره زجر ومنعله مأیوس ومغموم ایلمك (الله تعالی رحمت ایلسون
بو بله وزیره) (بیت) روی خود در اطماع بازنتوان کرد* چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد)
(روی یاحرف صله نتوان کرده متعلق (روی خود لامیه در (اطماع ده لامیه در (اطماع افعال
بابندن مصدر در برکیمسه یی طمعه دوشرمك (باز نتوان کرد ترکیبله فتح معناسنه در یعنی اچق
کرد بونده کردن معناسنه در (نتوان کرد اکثر یرلرده عدم امکاندن کنایه در اما بونده عدم جوازدن
عبارتدر (چو ادات تعلیل بازشد اچلدی دیمکدر بنای مفعول معناسنه (بدرشتی باسببیتی متضمن
حرف مصاحبت (درشت دالك ورانك ضمه لریله ایری دیمکدر که عربجه خشن دیرلر صفت
مشبهه در مقابلی نرم در (و یاحرف مصدر در (فرازفانك فتحی وکسریله بونده بند واغلاق
معناسنه در نتوان کرد ینه سابق کبی در (محصول بیت) کشی کندی یوزینه یعنی کندینه
اطماع قپوسنی یعنی خلق کندینك لطف واحسانه طمعه دوشرمه مك بابنی اچامق کرك
حاصلی خلق کندینك جودو کرمنه طمعکار ایلامك کرك اما چونکه باب اطماع مفتوح اولدی
یعنی چونکه خلق کندینك سخا وکرمنه طامع وامیدوار ایلدی خشونت وجفا ایله اول بابی
سد ایلمك جایز دكلدر حاصلی خلق اولدن لطف واحسانه معتاد وامیدوار ایلامك کرك
اما ایلدکدن صکره زجره ومنعله خسته خاطر و پریسان درون ایلامامك کرك باز ایکی مصراعده
بله مفتوح معناسنه در دیمکده نظروار (فرازی کسر فایه تخصیص ایدوب ایکی معنایه کلور
بری یوکسك وبری یوقش معناسنه وکاه اولور که انکله منع واغلاقدن کنایت اولور دینلر
کسره یه تخصیصده ویوکسك دیمکده ومنعدن کنایه در دیمه لرنده افترا ایلمشلر (ومصراع
اولك معناسی کندو یوزنه امیدلو امید قپوسنی کوجله اچق ممکن دکلدر یعنی سندن بلا رضاء
برنسنه المق ممکن دکلدر مکر سن احسان ایده سین دیمک پرتلاق بول معنای بیتدن ایراق کتمش
فراز بونده بسته ومغلق معناسنه در دیمك قپی مغلق سویلمش (نتوان کرد عبارتنه ایکنکه
محال یوقدر ممکن دکلدر دیمکدر ممکن دکلدر دیمك ناممکن سویلمش (نتوان کرد عبارتنده ابن سید علی
مبالغه وار دیمش وسروری معنای مبالغه یی انکار ایلمش لیکن انکاری منکردر (قطعه)
کس نبیند که تشنکان حجاز* بلب آب شور کرد آیند) که حرف بیان حجازدن مراد مکه وحج
اولنغه قابلدر شکه بوکتابده بیچه یرده ایکیسندن حجازله تعبیر بیورمش (باحرف صله لب بونده
کنار معناسنه در آبه اضافتی لامیه در (وشور بیانیه (شوردن بونده توزلی وکرك مراد در (کردکاف
عجمك کسریله ورانك سکونیله لغتده دکرمی واطراف معناسنه در وبعض الفاظك ترکیبله جمعیت
معناسنه ده کلور مثلا کرد آمد دیرلر جمع اولدی معناسنه وکرد آید دیرلر جمع اولور معناسنه
(محصول بیت) کیمسه کورمز که حجاز تشنه لری یعنی کعبه یولنك صوسوزلری آجی صوکنارینه
جمع اولورلر یعنی شورصو کنارینه جمع اولدقلرینی کیمسه کورمشدر هرنقدرکه
تشنه ومتعطش اولورلرسه ده (هرکجا چشمه بود شیرین * مردم ومرغ ومور کرد آیند)
چشمه بکار معناسنه در یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل بود فعل مضارع مفرد غائب
اولور دیمکدر شیرین طاتلی دیمکدر (مور قرنجه (محصول بیت) هر یرده که بر طاتلی بکار اوله اوزرینه
مردم ومرغ ومور جمع اولورلر حضرت شیخ وزیر جانبندن پادشاهه خطاب ایدوب بیوررکه
دل پادشاهم سز ما معین وچشمه شیرین حکمنده سز لایق اولان اولدرکه احسان وکرمکه تشنه دل

رد ابن سید علی وسروری
وشمعی وکافی
رد ابن سید علی وسروری
رد شمعی
رد کافی
رد کافی

فقرا آب جودکدن و سحاب الطافکدن سیراب اولوب بر فردی مظهر حرمان واقع اولمیه
بلکه هرکس علی قدر حاله سخاء کرمکدن فیض یاب اوله (بیت) مرغ جایی پرد که چینه بود*
نه بجایی رود که چه نبود) بعض نسخه ده پرد یرینه رود واقعدر (جایی حرف وحدت پرد پاء
عجمك ورانك فتحیله پریدن فعل مضارع مفرد غائب اوچار دیمکدر (مرغ مبتدا وپرد خبری (که حرف
بیان ویا رابط صفت (چینه جیم عجمك کسریله قوش یمنه دیرلر (نه حرف نفی معناده رود ده
مقیددر رود تقدیرنده فعل نفی غائب کتمز دیمکدر (بجایی یاحرف صله رود متعلق (ویاحرف
وحدت (که سابق کیدر (چه جیم ضرورت وزن ایچون برمقدار مدالولور که تلفظده بریا متولد
اولور که مصراع اول ده چینه بوده تجنیس مرکب اولور مذکور یایی کتابتده اثبات ایدوب
چی یازانلر ضرایر شعردن بی خبر ایمشلر (محصول بیت) مرغ بر یره اوچارکه انده قوش یمی اوله یعنی
دره جك دانه اوله بر یره کتمزکه هیچ نسنه اولمیه یعنی چینه اولمیان یره اوچوب کتمز (چی لفظی
چه اکی نسنه معناسنه در دینلر ظاهر درکه بایله وبا سز لغت طوتارمش بوندن صکره
اخرنده کی یا ضرورت وزن ایچون اشباع ایتمکدن حاصل اولور دیدیکی نوع تناقض شکلدر
منه سنده چی چیز معناسنه در بایله دیبن ترادف شکلین اعتبارنده سهو ایلمش (حکایت) یکی
از پادشاهان پیشین در رعایت مملکت سستی کردی ولشکر بسختی داشتی چون دشمن صعب
روی نمود همه پشت بدادند) پادشاهان پیش اضافت بیانیه در (پیش اول (ویاحرف نسبت (نون
حرف تأکید نسبتدر اولکی دیمکدر (رعایت مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر برمضاف تقدیر یله
اهل مملکت دیمکدر (سستی سست سین اولك ضمی وثانینك سکونیله کوشك معناسنه در
(اماو نوك کبی یرلرده اهمال وتغافلدن کنایه در وباسی حرف مصدر در (کردی یاحرف حکایت
لشکر در رعایته معطوفدر بعض نسخه ده لشکردن صکره بررا یازمش علامت مفعول (بسختی
باحرف مصاحبت داشتی یه متعلق سخت سینك فتحی وخاك سکونیله قتی معناسنه در (ویاحرف
مصدر (داشتی یاحرف حکایه طوتاردی دیمکدر (چون ادات تعلیل (دشمن صعب بیانیه روی
نمودك مقدم مفعولیدر (همه ادات تأکید در هر بیده جیم کبی (پشت بانك ضمیله ارقه
دیمکدر (بدادند مقدم مفعولیدر ارقه ویردیلر دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر که بزم شهید یکی زمانه مزده پادشاهلردن اول بر پادشاه اهالی مملکت رعایتنده تقصیر وتغافل
واهمال ایدردی ولشکرینی شدت ومحنته طوتاردی یعنی علوفه لرینی ویللقلرینی وسائررسوم
ولوازمی ویرمزدی (حاصلی ذلیل وزبون طوتاردی پس چونکه صعب دشمن بوکه ظاهر وهویدا
اولوب یوز کوستردی یعنی یونکله جنك ایلمکه کلدی جمع عسکر ارقه ویروب یوندن اعراض ایلدیلر
سلاطین عثمانیه دن یلدرم خان بایزیددن اعراض ایلدکلری کبی شراحك بریسی یکی افغانی
مبتدا وپادشاهانی اکه بیان وپیشین عبارتنی صفت پادشاهان طوتوب خبر مبتدا ذکرینی اهمال
ایلمش ظاهر درکه خبری سستی کردیدر (در رعایت مملکت اولدنده که حرفنی کتابت ایلمین عجب نه معنی
ملاحظه ایلدی کردی عبارتنك معناسی ایلدی وداشتنك طوتدی دینلر باحکایه مناسبنی رعایت
ایلامشلر (بیت) چو دارند کنج از سپاهی دریغ* دریغ ایدش دست بردن بتیغ) دارندك فاعلی سلاطین
و حکامدر (کنج بونده مالدر خزینه معناسنه ده کلور (دریغ بونده اسرکك وقصقنق
معناسنه در (دریغ ثانی حیف معناسنه در (ایدش شین ضمیر سپاهی یه راجعدر (دست بردنك
مقدم مفعولیدر ایلمکدن مراد صونمق واوزاتمقدر (بتیغ باحرف صله (محصول بیت) چونکه
سلاطین وحکام سپاه ولشکردن خزینه ومالی اسرکلر (یعنی امساك ایدوب رعایتلرنده تقصیر
ایدرلر سپاه وعسکره ده لازم کلدکه قلجه ال اورمق یعنی جنك ایلك کاور دریغ کاور ایکی

رد شمعی وکافی
رد کافی
رد شمعی
رد سروری
رد شمعی
رد شمعی وکافی

رد ابن سيدعلى وشمعى
رد سرورى وكافى
رد شراح جميعا

درينغى بيله حيف معناسنه طوتنلر غلط ايلمشلر (اولكى در يغى منعله شرح ايدنلر ده
معناى مطابقيله شرح ايلامشلر (يكى را ازانان كه غدر كردند بامنش دوستى بود) يكى را
راحرف تخصيص رابى ترك ايدنلر بى وجه ترك ايلشلر (انان جمع ان در كه اسم اشارتدر
(كه حرف رابط صفت (غدر غين معجمه نك فتحى ودالك سكونيله ترك وفامعناسنه در (با
حرف مصاحبت (منش شين ضمير يكى يه راجعدر (دوستى ياحرف مصدر (محصول تركيب)
اول ترك وفا ايدنلردن برينك كه بنمله دوستلغى وار ايدى (ملامتش كردم وكفتم دونست

ونا سپاس و سفله حق ناشناس كه باندك تغير حال از مخدوم قديم خود بركردد وحقوق نعمت
ساليان در نوردد) ملامتش ضمير يكى يه راجعدر بعض نسخه ده ضمير بولنمدى اولماسى
اولى در اول اشنام اولنى لوم وسرزنش ايلدم (دون الچق معناسنه در يعنى برامز (پس ضد
فوق دين الچق قاچمش (ناسپاس كفران نعمت معناسنه در سفله ضم وكسر سينله الچقدر
دون معناسنه (حق ناشناس (وناحق شناس طوزاتمك حقنى بازكفران نعمت معناسنه (حاصلى
مذكور الفاظ متقارب المعانيدر (كه اصلنده آن كه در (كه حرف رابط صفت (باندك باسببتى
متضمن حرف مصاحبت (بركردده متعلق (تغير حال لاميه (بعض نسخه ده باندك مايه تغيراه
(مايه ماده وسرمايه معناسنه در (از مخدوم قديم بركردده متعلق بيانيه در (بركردد دونه يعنى
يوز بن چويره حاصلى اعراض ايليه برجع ايله تفسير ايلين بوكلمه نك معناسنى بلمزايمش (حقوق نعمت
لاميه در (ساليانه اضافتده بويله در (ياحرف نسبت (والف ونون ادات جمعدر شذوذ
طريقيله (در حرف تأكيد (نوردد نونك فتحى وضمى وواوك ودال اولينك فتحه لريله فعل
مضارع مفرد غائب فاعلى بركردد كده بونكده يكى يه راجع ضميردر (محصول تركيب) بنمله
دوستلغى اولان قاچقينك برينى لوم وسرزنش ايلدم وديدم الچقدر ودنى وكفران نعمت
وطوز اتمك بلمز وناشاكر در اولكه ازاجق سرمايه تغير حال سببيله كندى مخدوم قديمندن
روكردان اولوب اندن اعراض ايليه ونيجه ييلاق حقوق نعمتى طى ايدوب ضايع ايليه وكفران
نعمت طريقنه ذاهب وسالك اوله (كفت اكر بكويم معذور دارى) لوم ايلديكم سپاهى
ديدى (اكر بوقضيه نك اصلنى بيان وترك وفا ماجراسن عيان ايلرسم بنى معذور طوتوب
البته لوم ايلمزسن (شايد كه اسبم بى جو بود ونمد زين دركرو وسلطان كه بزرباسپاهى بخيلى
كند باو بجان جوانمردى نتوان كرد) شايد فعل مضارع مفرد غائبدر شايدندن استفهام
انكارى طريقيله لايقمبدر ديمكدر فاعلى اين حاله راجع تحتنده ضميردر (كه حرف بيان (اسب
فتح همزه وسكون سينله وباء عربيه ايله ات ديمكدر فرس معناسنه (جوجيمك فتحيله ارپه ديمكدر
نمد زين لاميه در نمد مطلقا كچه يه ديرلر (وزين زانك كسريله اكرمعناسنه دركه عربجه سرج
ديرلر (نمدزيندن مراد اكرپچه سيدركه زمان سابقده تكلتى اولمازايمش بلكه بركچه يى قات قات
ايدوب اكر التنه تكلتى برينه قورلر ايمش ومعزله وار نيجه الوب كلم وزيلى برينه التنه دوشرلرايمش
پس سپاهى ديركه مناسبمبدر كه اكرچه سى كه التمه دوشوردم رهنده اوله (كرو كاف عجمك
كسرى ورانك فتحيله رهنه ديرلر (كه حرف رابط صفت (بزر باحرف ظرف زر بونك كبى
برلرده مطلقا اقچه معناسنه در (باحرف صله (سپاهى ياحرف نسبت عسكرى ديمكدر (بخيلى
ياحرف مصدر (كند فعل مضارع مفرد غائب بونده ايليه ديمكدر (باحرف صله واوضميرى
سلطانه راجعدر (جوانمرد لفظ مشتركدر بهادرله سخى وكريم بينده (وياحرف مصدر (پس
بهادر معناسنه اولورسه بجانك باسى حرف مصاحبت اولور اماجود وسخا معناسنه اولورسه
حرف صله درولكل وجهة (نتوان كرد ايلك اولماز ديمكدر عدم جوازدن كنايتدر (محصول تركيب)

معهود كر بخته بيوررلايقمبدركه آتم ارپه سز واوتلقسز اچ وذليل وز بون اوله والتمه دوشنديكيم
اكرپچه سى برمقدار دين ايچون مرهون و پادشاه كه خزينه ومال خصوصنده عسكره بخل
وامساك ايدوب وظيفه لرينى و بخششلرينى وسائر رسوم ولوازمنى محلنده ويرميه اكا جان ودل ايله
بهادرلق وفداييلك ايلمك اولماز و يا انك يولنه جان بذل وفدا ايلمك اولماز حاصلى انك اوغورينه
جان وباش و يرمك جائز دكل (نمد زين اضافتله اكرپچه سيدر دالك سكونيله تكلتى معناسنه در
رد جميع شراح
دينلر لفظده ومعناده خطا ايلمشلر (شايد كه اسبم بى جو بود عبارتنى كلام اخبارى يه حمل
ايدوب احتمالات بعيده ايله تأويل ايدوب اكثار كلام واطناب مقال ايدن ايشى وكوجى اولديغندن
رد كافى
بولديغين سويلرايمش (بيت) زر بده مرد سپاهى راتاسر بنهد * وكرش زر ندهى سر بنهد
درعالم) زر بونك كبى برلرده اقچه يه والتونه شاملدر سكه لى اولدقلرى تقديرجه (با حرف تأكيد
رد ابن سيدعلى
(وده دالك كسريله فعل امر مفرد مخاطبدر و يرديمكدر دهيدندن داد ندن دكل (زر بدهك
مفعول اولى (ومرد مفعول ثانيسى اردديمكدر بهادر معناسنه تركيده ده كاه بهادره اردير لرحتى
ارلك ايلدى ديرلر بهادرلق معناسنه (سپاهى يه اضافتى بيانيه در (ورا ادات مفعول (تا
حرف تعليل (سر بنهدك مقدم مفعوليدر (وكرش اصلنده واكرش در ضرورت وزن ايچون تخفيف
قلندى شين مرد سپاهى يه راجعدر زر ندهينك مقدم مفعوليدر (ندهى فعل نفى استقبال مفرد مخاطبدر
(سر بنهدك مفعول صريحى (ودرعالم غيرصريحى (در حرف صله در (محصول بيت) بهادر سپاهى يه
التون واقچه ومال واثواب وآت دخى طون و ير (حاصلى التفات ورعايت ايله تاكيم سكا منقاد ومطيع
اولوب قبوك بكليه ولازم كلديكى يولكه واوغور يكه جان وباش فدا ايليه (حاصلى رعايت ايله كه سكا
مخصوص اوله واكر مرد سپاهى يه مال واثواب و يرمز ايسك قبوك بكلمز (وسنى قيوب باشين
الوب ترك ديار ايدر ديمكدر روز مره لرنده سر درعالم نهاد درلر باشين الوب كتندى
وسردرعالم بنهد باشين الوب كيدر ديجك يرده (حاصلى ترك ديار ايتمكدن كنايتدر (بنهد يرينه
بايله ننهد يازان نونله عجب طبع سقيم ايمش (و بويله يازانلرك افسانه سيله تقيد ايلين غريب
رد سرورى
رد كافى
قوى دماغه مالك ايمش الله قوت و يره (بيت) اذا شجع الكمى يصول بطشا * وحاوى البطن
يبطش بالفرار) شجع فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر فتح بابندن قهرمان طويسه (كمى بهادره ديرلر
شجيع كبى شجع نك لفظا مرفوع فاعليدر (اصلى كمى در ادغام اولنمغله كمى اولدى (يصول
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر هجوم وحمله ايدر ديمكدر جزاء شرطدر (بطشا يصول نك
مفعول مطلقيدر قعدت جلوسا كبى حاوى اسم فاعلدر لفيف مقروندن خالى معناسنه (يعنى
بوش (بطن لفظا مجرور مضاف اليه قرن ديمكدر شكم معناسنه (يبطش فعل مضارع مفرد مذكر
غائبدر ضرب بابندن يصول معناسنه حمله وهجوم ايدر ديمكدر (با حرف مصاحبت يبطش يه
متعلقدر (فرار كسرفا ايله قاچمقدر كريز معناسنه (محصول بيت) جنكم دلاور طوق اولسه يعنى
آچ اولمسه (حاصلى غنى اولسه فقيراولمسه عدويه شدتله يايشور (و زياده هجوم وحمله ايدر
اما قرنى بوش اولسه يعنى آچ اولسه حاصلى فقير ومفلس اولسه عدويه يك يايشماز (بلكه همان
باشين قورتارمغه مقيد اولور انجق (حاصلى محكم صواش ايدمز (زيرا اسبابى و باتى يراغى
يرنده دكل (فرار ايله حمله وهجوم ايدر ديمكدن مراد كاه كارزار و هنكام پيكارده دشمنه جان و
كوكلدن وارمازز يرا نه آننه اعتمادى وارونه يراغنه (مصراع ثانيده اسم فاعل يرينه مفاعله
بابندن فعل ماضى ايراد ايلين و بطن لفظنى اكا مرفوع فاعل طوتوب اذا حاوى البطن تقديرنده
رد شمعى
كندى زعميله تقدير ايلمش زيرا بو لغت مفاعله ده مستعمل دكل مصراع ثانينك معناسى قچان
بهادرك قرنى اج اولسه قاچمغه محكم طوتار يعنى قدرتى اولماسه جنكه اصلا طاقت كتورميوب

قرار ایدر دینٖ معنای حقیقتدن قرار ایلمش (حکایت) یکی از وزرا معزول شد وبحلقهٔ
درویشان در آمد وبرکت صحبت ایشان دروی اثر کرد وجمعیت خاطرش دست داد)
(باحرف صله (وحلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسانده مستعملدر ولامك فتحیله غیریده
درویشانه اضافتی لامیه‌در (برکتدن بونده مراد مبارکلك دریمن معناسنه صحبته اضافتی لامیه‌در
وصحبتك ایشانه مصدرك مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (در حرف صله (ووی واوك فتحیله
وزیره راجع ضمیرغائبدر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی معزول اولدی ودرویشلر حلقه سنه
یعنی مجلسنه داخل اولدی وانلرك مصاحبتی برکتی اکاتأثیر ایلدی وجمعیت خاطرده اکاال ویردی
یعنی دنیا جیفه سنه التفاتدن خلاص واکا تعلق وتلبسدن آزاد اولدی (ملك بار دیگر
برودل خوش کرد وعمل فرمود قبول نکرد وگفت معزولی به که مشغولی) (بر واصلنده براو ایدی
وصلله همزه ساقط اولمشدر (برحرف استعلا (ویاحرف صله (واوضمیری وزیره راجعدر (دل کردك
مفعول اولی (وخوش مفعول ثانیسی (تقدیری دلش خوش کرد درشین ملکه راجع اواور
(وعمل یعنی عمل وزارت (معزولی یاحرف مصدر (که من تفضیلیه معناسنه‌در (مشغولی یاحرف
مصدر (محصول ترکیب) پادشاه وزیراوزرینه ویاوزیره بردخی کوکلنی خوش ایلدی یعنی
کدورت غضب وتیره کی خشمی کیدوب وزیره صاف دل اواوب بنه وزارت عملنی وخدمتنی
بیوردی یعنی تکلیف ایلدی وزیرقبول ایلدی ودیدی معزوللق مشغوللقدن یکدر یعنی
زخارف دنیاایله آلوده وقیودیله پریشان حال ومتشتت البال اولمقدن کوشهٔ فراغت اختیار ایدوب — ملتفت پریشان دیمکدر تفعیل بابندن اسم فاعلدر منه
قیود وتفرقه‌دن آزاده وآلام وبلیاتدن آسوده اولمق اولی واحرادر (رباعی) آنان که بکنج عافیت
بنشستند* دانذن سك ودهان مردم بستند) (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر (که حرف رابط صفت
(بکنج باحرف ظرف (کنج کاف عربك فتحیله بوجاقدر که عرب زاویه دیر (عافیته اضافتی بیانیه‌در
(عافیت الله تعالی قولندن بلایی دفع ایلمکه دیرلر (دندان دیشه دیرلر که عربجه سن دیرلر سینك
کسریله ونونك تشدیدیله (سکه اضافتی لامیه در (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکدر
(دهان الفله والفسز آغزه دیرلر (محصول بیت) شونلر که عافیت وفراغت کوشه سنده
اوتوردیلر یعنی خلقدن منقطع اولوب کنج عزلت اختیار ایلمشلردر (دندان کلب عقور
موذی ناسك شر وزندن کنایتدر دهان مردم بدکو بستند بغلدیلر (یعنی کوشهٔ تقاعد
اختیار ایدنلر خلقك موذیلرندن وغیبت کو وبدکومردمدن خلاص اولوب سالم اولدیلر
عافیت یرینه قناعت یازانلر نامو زون یازوب خطا ایلدی (کاغذ بدریدند وقلم بشکستند* — رد ابن سیده لی
وزدست وزبان حرف گیران رستند) کاغذ کاف عربی وغین مفتوح معجمه وذال معجمه ایله
مشهوردر عربجه قرطاس دیرلر (بدریدندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (دریدند فعل ماضی
جمع غائبدر دیرتدیلر دیمکدر (قلم معروف بشکستندك مقدم مفعولیدر (زبان حرف گیران
لامیه (حرف گیروصف ترکیبیدر کشینك عیبنی ونقصاننی طوتیجی دیمکدر الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) عافیت بوجاغنده اوتورانلر کاغد ودفتری پاره لیوب قلمی شکست ایلدیلر یعنی
عالم ظاهرده جمیع عوایق وعلائق دنیویه یی ترك ایدوب دنیا ومافیهادن ال چکوب فارغ البال
وآسوده حال اوتوردیلر حاصلی هرنسنه دن آزاده وسالم اولوب حضور ایلدیلر دخی بدکویلر وعیب
بینلر الندن ودیلندن قورتلدیلر یعنی کوشهٔ فراغت اختیار ایلمکله عیب بین وغیبت کویلر شر
وحسدندن خلاص بولدیلر حضرت شیخك بیوردیغی نادر واقع اولور زیرا خلقك دیلندن انبیا
واولیابیله خلاص بولمسازدکل که عباد وزهاد (ملك گفت هرآینه مارا خردمندی کافی باید که
تدبیر مملکت راشاید) هرآینه البته (خردمندی یاحرف وحدت کافی بونده مقبول معناسنه‌در

که عجم بسند دیرباه عربیله (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف رابط
صفت (تدبیر مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورا ادات مفعول (شاید فعل مضارع مفرد
غائبدر شایدندن (محصول ترکیب) پادشاه دیدی البته بزه برعاقل ومقبول وزیرك کرك که تدبیر
مملکته لایق اوله یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته شایسته وسزاوار برعاقل ودانا وصدر
وزارته مستحق برمرد کار ازما کرك (گفت نشان خردمند کافی انست که بچنین کارها تن در
ندهد) خردمند کافی بیانیه (که حرف بیان (بچنین باحرف صله (تندن مراد وجودی وذاتیدر
(درحرف تأکید (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب ویرمیه دیمکدر یعنی بویله ایشلره کیرمیه
دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهه دیدی خردمند کافینك نشانی وعلامتی اولدرکه بویله
ایشلره کندینی ویرمیه یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته اختیاریله داخل اولمیه حاصلی عاقل
ودانا اولدرکه بونجلاین ایشلره قارشمیه وکندینی بویله دشوار مصالحه اختیاریله کرفتار ایلمیه
(بیت) همای برهمه مرغان ازآن شرف دارد* که استخوان خورد وجانور نیازارد) همای
برطیرمعروفك اسمیدر که سابقا بعض خواصی بیان اولدی ایدی (ازآن ادات تعلیلدر لاجل معناسنه
(شرف رفعت معناسنه‌در (دارد فعل مضارع مفرد غائب وارلقدن عبارتدر (که حرف تعلیل ویا
حرف بیان (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وواوسیله کمك معناسنه (جانورجان
روح حیوانی (وورادات نسبتدر جانلی دیمکدر (جانورنونك سکونیله اوقنور (نیازارد فعل نفی
استقبال مفرد غائب لازم ومتعدی کلور بونده متعدیدر انجتمز معناسنه (محصول بیت) مرغ
همای انکیچون جمیع طبورك اوزرینه شرف طوتار یعنی انکیچون شرفی واردیمکدر که
استخوان ییر وجانلی حیوانلری انجتمز سائر ذوات مخالب کبی حاصلی سائر قاینقلی برتجی جنسی
طوغان کبی شاهین کبی طیورك بعضی شکار ایدر وانکله معاش ایدر اما هما استخوان ایله قانع
اولوب جانلی جنسنی ازارایلمز استخوان ایله قناعتنده اختلاف ایلدیلر کیمی دیدیکه یره قریب
ایمز وکمك کوردوکی یرده منقاریله قپار وهوایه ایلدوب اکل ایدر زیرا ایقلری بوقدرکه یرده
یوریه سائر حیوانات کبی وکیمی دیدیکه بتان استخوانك توتویله قناعت ایدر وبعضیلر
دیدیلرکه منقارنده برخاصه واردر کی منقارنه الدقده منفعت اولور (یعنی طاغیلور (والعهدة
علی الراوی شویله روایت اولنورکه همانك دیریسی اله کیرمز بلکه صحرای خطا وختنده ودشت
قبچاقده وهندستان اطرافنده اولوسی بولورلر تحصیل زماننده شام شریفده برعجم بازرکانده
کوردم شکررنك اولور مثلا صقصغان شکررنك اولسه هما یه بکزردی (مثل) سیاه گوش را
گفتند ترا ملازمت صحبت شیربچه وجه اختیار افتاد گفت تافضلهٔ صیدش میخورم واز شرد شمنان
در پناه صولتش زندکانی می کنم) سیاه گوش قره قولق دیدکاری حیواندر که ارسلانه ملازمت ایلر
ایکی قولاغی بله سیاهدر پارس دکلی اولور (را ادات مفعولدر (ملازمت صحبت شیر اولکی اضافت
مصدرك مفعولنه در وایکنجی لامیه‌در ویااو اولکی کبی (تا حرف تعلیل (فضله ارتغه یعنی زیاده
قلانه دیرلر صیده اضافتی لامیه‌در (شین ضمیر شیره راجعدر (میخورم ییم دیمکدر (پناه اسمدر
صغنه جق معناسنه صولته اضافتی بیانیه در پناهیدن معناسنه دراسم مصدردردیو واضافتی لامیه‌در — رد مسروری
دیینٖ مجازه ارتکاب ایلمش بلاضرورت (زندکانی دیرلکدر حیات معناسنه (محصول ترکیب)
(قره قولاغه دیدیلرسکا ارسلانك صحبتنه ملازمته وجهله اختیار واقع اولدی قره قولاق
دیدی تاکیم شکار ایلدیکی حیوانك کندیدن باقی قلانی ییم ودوشمنلرشرندن انك صولت وشدتی
صغینه جاغنده بکنوب دیرلك ایلیم بوملی حضرت شیخ پادشاهله وزیره نسبت ایراد ایلمش
(گفتند کنون که بظل حمایتش درآمدی وبشکر نعمتش اعتراف کردی چرا ازدیکتر نیایی

نزدیك نونك فتحی وزانك سكونی ودالك كسریله در

تا بحلقهٔ خاصانت درآورد واز بندكان مخلصت شمارد) كه حرف بیان (با حرف صله (ظل ظانك
كسری ولامك تشدیدیله كولكه در (حمایت حفظه دیرلر اضافتی بیانیه در (شین شیره راجعدر
(درآمدی در حرف تأكید (و با حرف صله (شكر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نزدیك
نونك فتحیله یقین دیمكدر قریب معناسنه (تا حرف تعلیل (با حرف صله (حلقهٔ خاصان اضافتی
بیانیه (در حرف تحسین كلام (آورد واوك ورانك فتحه‌لریله كتوره دیمكدر اوریدندن اوردندن
دیین غلطسویلمش (بندكان مخلص بیانیه (محصول تركیب) قره‌قولاغه دیدیلركه شمدیكه ظل حمایتنه
داخل اولدك وشكر نعمتنه اعتراف ایلدك بنچون شیره یقینرق كلمزسین تاكه سنی خاصلر مجلسنه
ادخال ایده ومخلص بنده‌لردن عد ایلیه یعنی بویله ایكن سبب ندركه بو سعادت ودولته وصول
ممكن ایكن هركز یانمه تقرب ایلیوب ایرا قدن سیر ایجیبسین (كفت همچنان از بطش او ایمن
نیستم) همچنان انجلاین دیمكدر كذلك معناسنه یعنی شیرك اخلص بنده‌لردن وشاكر نعمتندن ایكن
صولت رشتندن و بطش وغضبندن مأمون وبی باك دكلم جائزدر كه بركون قهر وخشمنه مظهر
دوشوب بنی هلاك ایلیه علی الخصوص كه اج اوله (بیت) اكر صد سال كبر آتش فروزد ❊ اكر یكدم
درو افتد بسوزد) كبر كاف عجمك فتحیله آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی دیر عجمی مجوس كاور
(فروزد فانك ورانك ضمه‌لریله و زانك فتحیله افروز یدیدن یالكلندرمق یعنی یاقمق معناسنه همزه ایله
وهمزه‌سز لغتدر (بسوزد با حرف تأكید (سوزد فعل مضارع مفرد غائب لازمله متعدی بیننده
مشتركدر لازم اولنجه فاعلی كبردر متعدی اولنجه فاعلی آتش ومفعولی كبر اولور (محصول بیت)
اكر یوز ییل كبر معبود مدر دیو آتشه دائما تعظیم و تبجیل ایدوب آتشكده یه اودونلر دوكوب بر نفس
سویندرمسه فائده ایلمز زیرا اكر بر نفس آتشك ایچنه دوشرسه یانار و یاخود آتش انی یقار یعنی
آتشه تعظیم ایلدی دیوانی اسركه مز پس سلاطینده بویله در مثلا یوز ییل خدمتنده پروانه اولوب
یانسك و یاقلسك ادنی رنجش خاطر سببیله صكا قیار (افتد كه ندیم حضرت سلطان زر یابد
و باشد كه سر برود) افتد واقع اولور دیمكدر (ندیم بونده مصاحب معناسنه در (سر برود ك
تقدیری سرش برود در (محصول تركیب) واقع اولوركه پادشاه حضرتنك ندیمی آلتون واقچه
واثواب وآت طون بولور (یعنی كاه اولور كه جود و كرمه ولطف واحسانه مقارن اولور وكاه
اولور كه باشی كیدر (یعنی مظهر قهر و غضب اولور و باشدن چقار (وحكما كفته اند از تلون
طبع پادشاهان برحذر باید بود كه كاه بسلامی برنجند و كاه بدشنامی خلعت دهند) تلون تفعل
بابندن مصدر دردرلو درلو صور واشكاله كیرمكدر (محصول تركیب) و حكما وعقلا دیمشلردر
پادشاهلرك طبعی تلونندن حذر اوزره اولمق كركدر (یعنی مختلف احواللرندن و تغیر مزاج
واطوارلرندن اجتناب ایلمك كرك كه كاه اولوركه برسلام سببیله رنجیده خاطر و پریشان درون
اولورلر وكاه اولوركه بردشنام سببیله خلعت ونعمت احسان ایدرلر حاصلی مزاجلرینی اكلامق
كرك (وكفته اند ظرافت بسیار هنر ندیمانست وعیب حكیمان) (محصول تركیب) دخی حكما
وعقلا دیمشلركه چوق ظرافت وحشرلق مضحكلك ومسخره‌لك هنریدر (یعنی انلره مخصوص
كاردر اما عقلا وحكما وعلما قتنده زیاده شوخلق وشاطرلق زیاده عیب ومحض نقصاندرلكن
احیانا ظرافت ونزاكت وكشاده طبع ودرون اولمق عیبدن معدود دكل بلكه دائما عبوس الوجه
وعمناك شكلی اولمق محل طعن ومقام تشنیع اولور فی الحقیقه مذموم حالدر (بیت)
تو بر سر قدر خویشتن باش ووقار ❊ بازی وظرافت بندیمان بكذار) تونك ضمی تمام اشباع ایلمك
كرك كه واو ملفوظ اولوب شعر موزون اوله (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (قدر مقدار معناسنه در
تقدیری بر سر حفظ قدردر (وقار قدره معطوف (بازی وظرافت بكذارك مفعول صریحلریدر

رد سروری

(وبندیمان ضمیر صریحی (با حرف تأكید كذار كاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطب قو دیمكدر یعنی ترك ایله (محصول بیت) سن كندو قدرك حفظی سوداسنده
ووقارك صیانتی هواسنده اول یعنی مقدارك ووقارك رعایت اوزره اول واو یونی
وظرافتی ومسخره‌یه ونزاكتی ندیملره قو یعنی انلره حواله ایله زیرا بو كار انلره سزاوار در (حكایت)

❊ یكی از رفیقان شكایت روزكار نامساعد بنزدیك من آورد كه كفاف اندك دارم وعیال بسیار ❊
رفیقان رفیقك جمعیدر یولداشلر دیمكدر (شكایت روزكار لامیه (ونامساعده اضافت بیانیه
(با حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عندكبی (منه اضافتی لامیه در (آورد فعل ماضی مفرد غائب
فاعلی یكیدر (كه حرف بیان (كفاف كافك فتحیله رزق دیمكدر (اندك آز دیمكدر قلیل
معناسنه (عیال عینك كسریله فقرا دیمكدر جمع عیلدر عینك فتحی ویانك كسریله جیاد جیدك
جمعی اولدیغی كبی ایلر دیمكدر (عیال فرزند ود خـتره تخصیص ایلیین بلمزیمش
(محصول تركیب) حضرت شیخ بیورر رفیقلردن بری روزكار نامساعدك شكایتنی بنم قتمه
كتوردی یعنی بكا زمان غدارك وایام مكارك عدم موافقتندن شكایت ایلدیكه قوت وزادم از
وعیال خوندم چوقدر دیو عیال كثیننك اوزرینه نفقه‌سی لازم اولانه دیرلر (وطاقت بار فاقه
ندارم) اضافتلر لامیه‌لردر (بار یوكدر (فاقه فقر وحاجته دیرلر (یعنی فقر واحتیاج یوكنه طاقتم
یوقدر یعنی فقره طاقت كتوره‌مزم (بارها در دلم آمد كه باقلیم دكر روم تا در هر صورت كه
زندكانی كنم كسی را بر نیك وبد من اطلاع نباشد) بار بونده كره معناسنه در (وها ادات
جمعدر معلوم اوله كه بو ادات جمعك ماقبلی ساكن اوقنور مكر كه جمع اولان كلمه‌نك آخری هاء
رسمی اوله لاله كبی (ژاله كبی (پس اولوقت متحرك اوقنور (لالها وژالها دیرلر (پس بارهاده
رانك فتحیله دیین مذكور قاعده‌یه مخالف سویلمش كه حرف بیان (با حرف صله (اقلیم
دیباجه‌ده مفصل بیان اولندی (دكره اضافتی بیانیه بعضی نسخه‌ده باقلیمی یای وحدتله
واقعدر ایكیسیده جائزدر (روم رانك واوك فتحه‌لریله فعل مضارع متكلم وحده در رویدندن بونده
كیدم دیمكدر (تا حرف تعلیل كه حرف بیان (زندكانی دالك فتحیله بونده معاش معناسنه در
دیرلك دیمكدر (كسی یا حرف وحدت (و را ادات تخصیص (بر حرف استعلا (بد من لامیه در
(اطلاع نباشد اطلاعی اولمیه دیمكدر (محصول تركیب) رفیق دیر كه كرات ایله كوكلمه كلدیكه غیری
اقلیمه كیدم یعنی ترك دیار ایدم تا هر صورتده كیم معاش ایدم هیچ بر كیمسه‌نك بنم ایوم ویرامازیمه
اطلاعی اولمیه یعنی ایومی كچنوردم یرامزمی كیمسه بلمیه حاصلی هرنه وجهله كچنورسم حالمه كیمسه
مطلع اولمیه (بیت) پس كرسنه خفت وكس ندانست كه كیست ❊ پس جان بلب آمد كه بر وی كس
نكریست) كرسنه بونده كاف عجمك ضمی ورانك سكونی وسینك كسریله آچ دیمكدر عربجه
جوعان دیرلر تقدیر كلام بس كس كرسنه آه (خفت فعل ماضی مفرد غائب یاتدی واویودی بیننده
مشترك صیغه‌در (كه كیست كه حرف بیان (كیست كیمدر دیمكدر معلوم اوله كه چه وكه عبارتلری
ادات خبر اولان سین وتایه متصل اولسه هاء رسمی یایه تبدیل اولور فاحفظ (پس جان تقدیری پس
كس را جان آه (بلب با حرف صله (لب طوداق كه حرف بیان (بر حرف استعلا وضمیری مذكور كسه
راجعدر (نكریست فعل نفی ماضی مفرد غائبدر كریستندن اغلمدی دیمكدر (محصول بیت)
دیار غربتده واقلیم آخرده چوق كیمسه آچ یاتدی وایودی وهیچ بر كیمسه بلمدیكه بو آچ یاتوب
اویویان كیمدر و كیمك اوغلیدر وچوق كیمسه‌نك جانی طوداغه كلدی واوزرنده كیمسه اغلمدی
(یعنی دیار غربتده چوق كمسه تسلیم روح ایلدی وهیچ كمسه اوزرینه ماتم چكوب اغلمدی
حضرت شیخك بو بیتی دیار غربتده اولان غربانك احوالن بیان ایدر فی الواقع بیوردقلری كبیدر

رد شمعی

ردابن سید علی

مطلب

(بلاز از شماتت اعدای اندیشم که بطعنه در قفای من بخندند وسعی مرادر حق عیال برعدم
مروت حمل کنند وکویند) شماتت دشمن دشمنك بلاسنه وحزننه سونمکه دیرلر (پس
اعدا تجرید طریقیله ذکر اولمش (اندیشم فعل مضارع متکلم وحده در فکر وخوف ایدرم
دیمکدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (با حرف مصاحبت (طعن لغتده نیزه ایله اورمغه دیرلر
اما بونك کبی یرلرده دخل وتعرض معناسنه در وآخرنده هاء رسمی شکلی علامت نقلدر عربیدن
عجمی یه (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر منه اضافتی لامیه در سعی مرا مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(عدم مروت لامیه (محصول ترکیب) دیار غربته باشم آلوب کتمك استرم یینه دشمنلرك سونمه سندن
اوشنورم که طعن وتشنیعله اردمده کولرلر وبنم عیالم حقنه سعیمی عدم مروته حمل ایدرلر حاصلی ترك
دیار ایلمك خاطرمدن کچر لیکن شماتت اعدادن وطعن دشمناندن اندیشه ایدرمکه ضعف غیرته
وعدم حمیته حمل ایدوب سویلرلر (قطعه) ببین آن بی حمیت را که هرگز * نخواهد دید
روی نیك بختی) با حرف تأکید (بین فعل امر مفرد مخاطب بیندندن کور دیمکدر بعض نسخه ده
مبین دوشمش فعل نهی مفرد مخاطب کورمه دیمکدر (بی حمیت بی عار وبی غیرت دیمکدر (را ادات
مفعول (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل (نخواهد دید کور میسر دیمکدر) دید بونده
دیدن معناسنه در (روی مفعول نخواهد اضافتی لامیه در) نیك بخت وصف ترکیبیدر ای بختلی
یعنی دولتلی (یا حرف مصدر در دولتلیلك دیمکدر (محصول بیت) اول عارسز وغیرتسز نامردی
کور که هرگز دولت وسعادت یوزینی کور میسر در ویا کور میجکدر (نخواهد دیدك معناسی ‏رد سروری وکافی
کورمسه کرکدر دینلر حق ادایی ایده ممشلر (مبین اولیجاق دیمك اولور اول بی عار وبی غیرت
نامردی هرگز کورمه یعنی یوزنی کوروب التفات ایده جك نامرد دکلدر (ببین امردر دیدندن
دبین اصابت ایلامش مذکوربینك معنا مطابقیسی مسطور اولاندر (پس نخواهد دیدك معناسی ‏رد سروری
دعاء علیهه حمل ایدوب کورمسون دیین لزوم مالایلزم بیورمشلر (مبین نسخه سنی اختیار ایدنه ‏رد کافی
بی جهت دخل وتعرض ایدن کندی مدخول ومعترضدر (تن آسانی گزیند خویشتن را * ‏رد سروری
زن وفرزند بگذارد بسختی) تن آسان وصف ترکیبی صاحب حضور وراحت دیمکدر (ویا
حرف مصدر (گزیند کاف عجمك ضمیله گزیدندن فعل مضارع مفرد غائب اختیار ایدر
گزیدندن دیین اصابت ایلامش (خویشتن واو رسمی وروم ضمه ایله کندی دیمکدر (ورا ‏رد سروری
ادات مفعول گزینه نك تن آسانی مفعول اولی وخویشتن مفعول ثانیسی (بگذارد فعل مضارع
مفرد غائب قورکیدر دیمکدر (زن وفرزند مفعول صریحی (وبسختی غیر صریحی (ویا حرف ظرف
(ویا حرف الصاق ویا حرف مصدر (محصول بیت) کور اول بی عارنامردی ویا کورمه هرگز که
کندی نفسنه حضور وراحت اختیار ایدر عورت واوغلانی شدت فقر وفاقه ده قور یعنی کندی
باشین الوب ترك دیار ایلدی واهل وعیالنی بلا ومحنت وفلاکتده قور کیدر حاصلی کندی طالب
حضور وصفا اولوب کیدر واولاد وانسابنی فقر وفاقه ده قور (بیت ثانی بیت اوله مقام تعلیلده
واقع اولمشدر فتأمل (ودر علم محاسبه چنان که معلومست چیزی دانم) یعنی دخی علم محاسبه ده
انجلین معلومکز در برنسنه بلورم (یعنی علم دفتر وفن ارقامده واسلوب کتابتده معلومکزدر که
برمقدار وقوفم واردر (اگر بجاه شما جهتی معین کردد که موجب جمعیت خاطر باشد بقیهٔ
عمر از عهدهٔ شکران نتوانم بیرون آمدن) اگر حرف شرط (با حرف مصاحب سببیتی متضمن
(جاه قدر ومنصب ومنزلت (شما یه اضافتی لامیه در (جهتی یا حرف وحدت (کردد فعل
مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه که حرف رابط صفت (موجب جمعیت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (جمعیت خاطر مصدرك فاعلنه در (باشد فعل مضارع مفرد

غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (بقیهٔ عمر لامیه در (عهدهٔ شکر دیمکدر آن لفظنه
اضافتی مصدرك مفعولنه در (بیرون ططشره (محصول ترکیب) اگر سزك دولت وسعادتکز
سببیله بر جهت معین اوله که موجب جمعیت خاطر اوله عمریمك بقیه سنده انك شکری حقنده
طشره چقمغه قادر دکلم (یعنی اگر سزك قدر ومرتبه کز سببیله جمعیت خاطر اولاجق بر خدمت
ودفتر ومحاسبه یه متعلق بر جهت تعیین بیوریلرسه اولنجه اول احسانکزك شکرین ادا ایلمکه قادر
اولمازین (گفتم ای یار عمل پادشاه دو طرف دارد امید نان و بیم جان وخلاف رأی خرد مندانست
بدین امید در آن بیم افتادن) (محصول ترکیب) رفیقه دیدم ای یار پادشاه عملینك ایکی جانبی
وار (بریسی اتمك امیدی یعنی نعمت دنیا (وبریسی جان قورقوسی یعنی غضب وقهر
سلطانه مظهر دوشمك (وعقلا رأی وتدبیرینك خلافیدر بو منصب وریاست امیدیله جان
قورقوسنه دوشمك یعنی ورطهٔ هلاکه وخاطر جان یاکه دوشمك (قطعه) کس نیاید بخانهٔ
درویش * که خراج زمین و باغ بده) با حرف صله (خانهٔ درویش لامیه (که
حرف بیان (خراج زمین لامیه (بده فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر (محصول بیت)
درویش خانه سنه کیمسه کلمز که یرك و باغك خراجنی ویردیو (حاصلی یرك مقاطعه سنی
وارضك خراج وعشرینی وباغ وباغچه نك خضروات حقنی درویشدن کیمسه استمز زیرا
اول بونلره مالك اولماز بوخسه مالك اولسه انلردن ده استرلردی (یا بتشویش وغصه راضی شو *
یا جگر بند پیش زاغ بنه) یا جائزدر که حرف ابتدا اوله عربیده اما کبی کسر همزه ایله ومخاطب
رفیق اوله (یعنی یا تشویش وغصهٔ فقر وفاقه یه راضی وانکله قانع اول ویا سلاطین خدمتنی
اختیار ایدوب قتل قبول ایله لاشه کی زاغ وزغن طعمه ایلسون (ویا حرف عطف اوله مابعدنی
خراجه عطف ایلیه انسب بویله اولمقدر (جگر بند بوکرکدر بر آدیده کرده در کاف
عجمك ضمیله وعربجه کلیه دیرلر کاف عربك ضمی ولامك سکونیله (محصول بیت) خانهٔ
درویشه کیمسه کلمز که تشویش وغصه یه راضی اول (یعنی اهل دنیا کبی غم وغصه چکوب
بلیه یه صابر اولوب راضی اول یا بو کرکی زاغ اوکنه قو بو کرکی زاغ اوکنه قومق محنت وبلیه
دنیایی چکمکدن عبارتدر حاصلی درویشه وتارك دنیایه خانه سی اولدیغی تقدیرجه کیمسه قپوسی
اوکنه کلوب عوارض وکورکجی وعزب اقچه سین تقاضی ایلیوب انواع عقوبات واصناف
بلیات تکالیف ایلمز (اما اهل ضیعه وعقار دائما محنت وبلا چکوب تشویش وغصه والمدن
خالی دکل وطوینجه بغدای اکمکی ییمز حاصلی درویش بومذکوراتله مکلف دکل بو بیتده رفیق
مخاطب طوتوب یا فقر وفاقه یعنی فقر جهتندن تشویش وغصه یه راضی اول ویا کندوکی
مخاطره ومهلکه یه القا ایدوب مقتول بیل دینلر رفیق تخصیص بلا مخصص ایلدکلرندن غیری ‏رد شمعی وکافی
سیاقه وسباقه ملایم دکل فتأمل (گفت این سخن موافق حال من نگفتی وجواب سؤال من نیاوردی
نشنیدهٔ که گفته اند هر که خیانت ورزد دستش از حساب بلرزد) موافق حال اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (جواب سؤالده بویله در (ورزد فعل مضارعدر
ورزیدندن برنسنه یی اعتبار ایدوب سعی وکوشش ایلمکه دیرلر (بلرزد با حرف تأکید (لرزد فعل
مضارع مفرد غائب (محصول ترکیب) رفیق دیدی بو سوزی بنم حالمه موافق سویلمدك وبنم سؤالمه ‏رد شمعی
جواب مطابق ومناسب کتورمدك زیرا بن سکا دعوای استقامت ایده رین وسن بنی اهل خیانت
عفو باتیله تخویف وتحذیر ایدرسین ایشتمامش میسین بو ضرب مثلی که هر کس که خیانت ایلر
الی حسابدن دترر یعنی خیانتی وسقامتی ظهور ایلر دیو خوفندن الی رعشه طوتار (بیت)
راستی موجب رضای خداست * کس ندیدم که گم شد از ره راست) راستی یا حرف مصدر

(موجب رضای اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخدایه اضافت لامیه در (كس ندید مك مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) استقامت خدانك رضاسنی موجبدر كیمسه یی كورمدم طوغری
یولدن ضایع وهالك اولدی یعنی طریق مستقیمه سالك اولان كم اولدغین كورمدك (كم شدك
معناسی یتدی دیمكدر ازدی دیمك دكلدر (پس ضل فعلیله تفسیرایدنلر ازمشلر (و حكما كفته
اند چهار كس از چهار كس بجان برنجند حرامی از سلطان و دزد از پاسبان و فاسق از غماز
وروسپی از محتسب و ازا كه حساب پاكست از محاسبه چه باكبست) (محصول تركیب) وحكما
دیمشلر در درت كیمسه درت كیمسه دن جان وكوكلدن انجنورلر (حرامی پادشاهدن زیرا انی آله
كتورنجه پاچنكاه ییكدرر و یاقازوغه (واوغری پاسباندن زیرا انی طوتان اولدر وحاكمه ایلدوب
سیاست ایتدورن اول (وفاسق غمازدن انجنور زیرا انی صو باشی یه طوتدرر (وروسپی محتسبدن
انجنور زیرا محصنه ایسه قتل لازم كلور ودكل ایسه یوز دره معلوم اوله كه عجمده مناهی شرعه
متعلق اولان احوال محتسبلر كورر (شارب خمر وزانی وتارك صلوة و بونلردن غیری احوال محتسب
عهدسنده در ومحتسب صلحای وعلمادن اولورمش (واول كیمسه نك كه حسابی پاكدر محاسبه‌دن
اكانه باكدر حاصلی بن مستقیم كیدن نه پروام وار دیمكدر (قطعه) مكن فراخ روی در عمل
اكر خواهی ❊ كه وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك) فراخ فانك فتحی وكسریله كیك
دیمكدر واسع معناسنه فراخ رورانك فتحیله وصف تركیبی در (رویدندن رفتن‌دن دكل (ویاحرف
مصدر در (درعمل فراخ رویڭ ظرفیدر (اكرخواهی مصراع ثانی یه مرهوندر (كه حرف بیان
وقت رفع لامیه در (وقت عزل دیمكدر تویه اضافت مصدرك مفعولنه در (باشد فعل مضارع
مفرد غائب بونده اوله دیمكدر (مجال فاعلی (یعنی اسمی اسم مكاندر جولانكاه معناسنه محل
حركت دیمكدر (دشمنه اضافتی لامیه در (تنك طار دیمكدر عربجه ضیق دیرلر (باشد فعلنك
خبریدر (محصول بیت) عملنده ایكن فراخ رولك ایلمه یعنی هر ایشده اعتدال ایله حركت ایله
اكر خلقله معامله ده واكر تعیین اولنان خدمتده حاصلی نه كیمسه یه تحقیر و تعذیب
اوزره اول ونه خیانت و سقامت ایله دلرایسك كه عزلك زماننده مجال مقال دشمن تنك
وهنكام تفتیش وتفحصده پای اعتراضی لنك اوله حاصلی منصبده ایكن هر كارك عدالت
و استقامت اوزره اولسون دیمكدر (یینك معناسنی منصبده و عملده اولدیغك حالده حد
اعتدالدن تجاوز ایدوب مسرف ومبذر اولمه دیمین معنی جهتنده اسراف ایلمش (تو پاك باش
و مداری برادر از كس باك (زنند جامه ٔ ناپاك كازران برسنك) تو مبتدا و پاك باش خبری
(باش فعل امر مفرد مخاطبدر باشیدندن سن پاك اول دیمكدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطبدر
داریدندن طوتمه دیمكدر (باك باء عربیله ایمغك دیمكدر بونده خوف معناسنه در (جامه ٔ ناپاكی یانه
(كازران كاف عجمیله وزای مضمومه بزچر پیجبلره دیرلر بونده مطلقا اثواب یو یان مراددر
جامه شولر وغیریلر كبی مفردی كازر درعربجه قصار دیرلر مبالغه صیغه سیله (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله بیورر ای برادر سن پاك ومستقیم اول یعنی هر ایشده راست رو و پاك
رو اول وهیچ كیمسه دن خوف وخشیت ایلمه كه طوغری اولانه بركیمسه زبان درازلق ایده مز
زیرا ناپاك لباسی كازرلر طاشه اوررلر پاك ایلك ایچون حاصلی كارنده پاك اولان اعدادن
واغیاردن ومكر وحیله لرندن ازاده وسالمدر اما ناپاك وخائن هر كسدن پرواجكر (كفتم حكایت
ان روباه مناسب حال تست كه دیدندش كریزان وافتان وخیزان كسی كفتش چه افتست كه
موجب چندین مخافتست كفت شنید مكه شتر را بسخره می كیرند) روباه دلكو و رو به الفك
حذفیله ده لغتدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه آخرنده الفدن و واو ویادن صكره هاء اصلی

ردابن سید علی وسروری

رد سروری

رد سروری

اواسه بو حروفك اثباتنی واسقاطی جائزدر مثلا روباه وروبه ودیه وده وانبوه وانبه دیرلر
فاحفظ (حكایت مبتدا آن مضاف الیه (وروباه مشارالیه (مناسب خبره مبتدا حاله اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر وتو یه لامیه در (كه حرف بیان (دیدند فعل ماضی جمع غائب (شین ضمیر منصوب
متصل معناسنه مفعول اولی (وكریزان كاف عجمك وراء مهمله نك كسریله صفت مشبهه در
كریزیدندن قاچاغن دیمكدر (افتان دوشكن دیمكدر افتیدندن (خیزان قالقاغن دیمكدر خیزیدندن
بو اوج صفت روباهكدر (كریختن (وافتادن وخاستن دن مشتق دیین احوال اشتقاقدن بی بهره
ایمش (كسی یا حرف وحدت (كفتش شین روباهه راجعدر (آفت بلایه دیرلر (كه حرف بیان ویا
حرف رابط صفت موجب چندین اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مخافت مصدرمیمی در
خوف معناسنه چندینك مشارالیهی (كفت روباه دیدی كه حرف بیان (شتر رادوه یی دیمكدر (باحرف
صله ویا حرف مصاحبت (سخره سین مهمله نك ضمی وخاء معجمه نك سكونیله اجرتسز
استخدام ایلدكلری نسنه مثلا اولاغ اتلری وسائر نسنه كه مفت قوللنورلر (می كیرند فعل مضارع
جمع غائب طوترلر دیمكدر (محصول تركیب) رفیقه دیدمكه اول تلكینك حكایتی كه اولنور
سنك حالكه مناسبدر كه انی كوردیلر قاچاغن ودوشكن وقالقاغن یعنی دوشه دوره سكه
سكه طورمیوب قچار بركیمسه اكا دیدی نه بلادر كه بوقدرخوفه سببدر یعنی نه افت پیدا اولدی
ونه حادثه ظهور ایلدیكه بوقدر خوفه و خشیته واضطرار و فراره باعث اولدی روباه دیدیكه
ایشتدمكه دوه یی سخره یه طوترلر جائزدر كه بنی ده طوته‌لر قورقوسندن دوشه طوره قاچوب
كیدرم سخره لفظی عربی اولدیغنی انكار ایدنلر ز (كفتند ای سفیه شتر را با تو چه
مناسبتست وترا با او چه مشابهت) روباهه دیدیلر ای سفیه یعنی ای خفیف العقل شترك
سنكله نه مناسبتی وار وسنك اكانه مشابهتك حاصلی ارا كزده ذره دكلی نسبت یوقدر كه
بویله وهم ویمه دوشرسین (كفت خاموش كه اكر حسودان بغرض كویند كه این شترست
وكرفتار ایم كرا غم تخلیص من باشد تاتفتیش حال من كند وتا تریاق ازعراق اورده شود ماركزیده
مرده شود) كرا كاف عربینك كسریله اسمدر كیم معناسنه (ورا ادات تخصیص كیمك دیمكدر
غم تخلیص لامیه (ومنه اضافت مصدرك مفعولنه در (تا حرف تعلیل غم تخلیصه قید در
(تفتیش حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه (تا بونده حتی والی معناسنه در
(تریاق معروف عراق ایكی دربری عراق عرب كه بغداددر وبری عراق عجم كه اصفهان در
مرحوم ومغفور سلطان سلیمان ایكیسنی بیله بر یلده دولاشد یغیچون اول سفره عراقین سفری
دیرلر و بغدادی اول سنه ده فتح ایلمشدر (پس معلوم اوله كه حضرت شیخك عراقدن مقصودی
ظاهرا بغداددر كه اول زمان خلفا پای تختی ایدی وزیاده معمور ایدی (اورده شود كتورلمش
اوله دیمكدر (مار كزیده وصف تركیبی در تقدیری مردم مار كزیده در كاف عجمك فتحی
وزانك كسریله لغتده اصرمقدر اما بونده صوقمش معناسنه در مار كزیده عربجه ملدوغ
دیرلر یرا لدغ لامك فتحیله چیان ویلان صوقمغه دیرلر (مرده شود اولمش اولور (محصول تركیب)
روباه بویله دینجه دیدی ایسم اولك كه سویلد یككز سوز زائددر اكر حسودلر غرضله
دیه لر كه بو شتردر وكرفتاركلم یعنی حسودلر سوزینه اعتماد ایدوب بنی جبر وقهر یله كرفتار
ایدرلرسه بنی قورترمغه كیمك غمی اولور كه بنم حالمی تفتیش ایلیه وبنم روباه اولوب شتر
اولمدیغمی بلدره وبنی قورتاره وعراقدن تریاق كتورنجه یلان صوقمش كیمسه اولمش
اولور یعنی اول زمانه توقف ایلمزایدی بكاده مصلحت بودر كه كرفتار اولمامغه كوشش
ایلیم والان روباهلغم اثبات ایدنجه تمام اولوراینم (و ترا همچنان فضلست ودیانت

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

اما حسودان در کمینند ومدعیان کوشه نشین اکر انچه حسن سیرت تست بخلاف ان تقریر
کنند ودر معرض خطاب پادشاه آیی ومحل عتاب افتی در آن حالت کرا مجال مقالت باشد
مصلحت آن می بینم که ملك قناعت حراست کنی وترك ریاست کویی که عاقلان کفته اند)
(بعض نسخه ده همچنان برینه همچنین دوشمش یعنی انجلین که بن بیلورم ویابو نجلین
بن بلورم حاصلی بلدیکم کبی (کمین کاف عربك فتحیله پوسودیمکدر ونون ودال ادات جمعدر (حسن
سیرت مصدرك فاعلنه اضافتیدر وتسته اضافت لامیه (معرض بونك کبی یرلرده محل معناسنه در
شذوذا (زیرا معرض شول ابلسه دیرلر که جاریه یه عاریه صاتمق ایچون کیدررلر که کوزل کورینه
پس معرض میمك کسری ورانك فتحیله مشهوردر اما صحیح میمك فتحی ورانك کسریله در
دیین عندی سویلمش (عتاب ازارلمق وقاقمق معناسنه در (مقالتده تاابانی حالت ناسیچوندر
(ملك قناعت بیانیه در (حراست حفظ معناسنه مصدردر (ترك ریاست مصدرك مفعولنه — رد کافی
اضافتیدر (کویی فعل مضارع مخاطبدر یعنی دلدن وزباندن ریاستی ترك ایلدم دیه سین
حاصلی ریاست هواسندن کلیا کیچه سین (محصول ترکیب) حضرت شیخ رفیقه بیوردر
روباه شتر اولدیغی مقرر ومحققدر که هیچ کلامنده ریب یوقدر سنکده انجلین که بن بیلورم
ویابو نجلین که بن بیلورم حقیقت حال فی نفس الامر دیانت وتقواك وفضیلت واستقامتك
کمال مرتبه درهرنه خدمتکه سکا تعیین اولسه کما ینبغی حقندن کلورسین اما حسودلر پوسوده درلر
یعنی درونڭدن حسد ایدوب ظاهرده سنکاه دوست صورتنده معامله ایدرلر ومدعیلر
یعنی سنك واقع اولدیغك خدمتده استقامت وپرهیزك خلافنی دعوی ایدنلر کوشه
نشینلردر یعنی ایصال مضرته قاصد وهفوات وزلات ارشدرمکه مقیدومترصد اکراولکه سنك
حسن سیرتکدر انك خلافنی تقریر ایدرلرسه یعنی اتفاق ایدوب پادشاهه سنك استقامتکی
سفاهت وصدافتکی خیانت تقریر وبیان ایدرلرسه وپادشاهك معرض خطابنه کله سین
ومحل عتابنه دوشه سین یعنی مقهور ومعاتب اولاسین اول حالده سنك حقکده معقول
ومقبول سوز سویلمکه کیمك قدرتی وطاقتی اولور (پس مصلحت انی کوررم که ملك قناعتی
حفظ وحراست ایلیه سین تاکیم دشمنان بدخواهان سکا هیچ بر وجهله طعن وتعرضه ظفر
بولمیه لر ودخی ترك ریاستی وجاه ومنصبی وهوا وارزوسنی اوکلکدن کلیا قالع وقمع ایدوب
اخراج ایلیه سین که عقلا وحکما بیورمشلر (بیت) بدریا درمنافع بی شمارست * اکر خواهی
سلامت درکنارست) بدریا باحرف ظرف (دریا دکز (در بامتضمن اولدیغی ظرفیت
معناسنی تاکیدایدر (منافع جمع منفعت فوائد دیمکدر (بی شمار بی حساب معناسنه در (خواهی
فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط دیلرایسك دیمکدر (سلامت مفعولی (در حرف ظرف
(کنار معروف سین وتا ادات خبردر (کنارست جزای شرطدر (محصول بیت) دریاده
منافع وفوائد بی حد وبی شماردر اما اکر سلامت وعافیت استرایسك کناردهدر یعنی
سلاطین خدمتی دریا سفرینه بکزر هم نفع جلیل وهم خطر عظیمی وار (در حرف صله در — ردابن سید علی
دیین معناسیه واصل دکلمش وبازائد دردیین کذلك (رفیق این سخن بشنید بهم برآمد وروی — رد شمعی
درهم کشید وسخنهای رنجش آمیز کفتن کرفت که این چه عقل وکفایتست وفهم ودرایت
وقول حکما درست آمد که کفته اند دوستان درزندان بکار آیند که برسفره همه دشمنان دوست
نمایند) بعض نسخه ده رفیق چون این سخن بشنید واقعدر (این سخن دن مراد روباه قصه سیدر اه
بدله بیله (بهم برآمد منقبض ومکدر اولدی دیمکدر (وروی درهم کشید دخی یوزنی بورتاردی
یعنی عبوس الوجه اولدی حاصلی غصه کلدی (وسخنهای رنجش آمیز بیانیه در (رنجش آمیز

وصف ترکیبیدر انجش فرشدر یجی یعنی درد والم وبریجی (کفتن کرفت سویلمك طوتدی یعنی
سویلمکه باشلدی (که حرف رابط مقول قول (کفایت عقلك عطف تفسیری واقع اولمش
تکه خواجه حافظ کفایتله عقلدن تعبیر ایلمش (مصراع) جانا کدام سنك دل بی کفایتست)
بی عقل وبی ادراك دیمکدر (پس خواجه نك بویتنده کی عقلی کفایته اضافت ایلین بی کفایت ایمش
رد بعض — (بیت) من وانکار شراب این چه حکایت باشد) (غالبا این قدرم عقل وکفایت باشد)
(درایت ادراك معناسنه در (درست دالك ورانك ضمه لریله وسکون سین ایله لفظ مشترکدر
کرچکله بتون بینده بونده کرچك دیمکدر صحیح معناسنه اکرچه عرب بتونه ده صحیح دیر
(دوستان درزندان بکار آیند تقدیری دوستان آنانند که در زندان بکار آیند (که حرف تعلیل
(بر حرف استعلا (سفره معروف (همه جمله دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق چونکه بندن
مذکور کلامی استماع ایلدی منقبض ومکدر اولدی ویوزنی بورشدردی یعنی عبوس الوجه
اولدی دخی خاطر پریش ورنجش آمیز کلمات سویلمکه باشلدیکه بونه عقل وادراکدر
ونه فهم وفراستدر وحکما وعقلا قولی کرچك کلمشدر که دیمشلر دوست انلردرکه دوسته
زندانده بوانه لر یعنی بوك دمنده وفلاکت زمانده دوست ایچون سعی جمیل وکوشش جزیل
ایلیه لر حاصلی دوست اولدرکه کشینك باشنه ایش دوشدکده اوسننه دونه (زیرا سفره ونعمت
اوسننده ومنصب ودولت وقتنده جمیع دشمنلر دوست شکلنده کورینورلر ومحبت ومودت
اظهار ایدوب تقرب کوسترلر (قطعه) دوست مشمارانکه درنعمت زند * لاف یاری وبرادر
ردابن سید علی وسروری — خواندکی) مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی عد ایلمه شمارید ندن شمردندن دکل
(دوست مفعول اولی (وان برا تقدیر یله مفعول ثانیسی ازا تقدیرنده (که حرف رابط صفت
(درنعمت زند مصراع ثانی یه مرهوندر (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زنیدندن (لاف یاری
بیانیه (ویاحرف مصدر (برادر یاری یه معطوف (برادرخواندکی روزمره لرنده قرداش اوقوشمق
معناسنه در کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (محصول بیت) دوست عد ایلمه اول کیمسه یی که
خوان ونعمت وجاه ودولت زمانده دوستلق ویارلق لافنی وقرداش اوقوشمق چکه سنی اوره
(یعنی سنکله قرداش اوقوشه وقرداشکم دیو لاف اوره انی کرچکدن دوست بیلمه (دوست
آن دانم که کیرد دست دوست * در پریشان حالی ودرماندکی) دانم فعل مضارع مفرد متکلم
دانیدندن بیلورم دیمکدر (دوست مفعول اولی (وآن برا تقدیریله مفعول ثانیسی (که حرف بیان
(کیرد فعل مضارعدر مفرد غائب طوته دیمکدر (دست مفعولی دوسته اضافتی لامیه در (در
حرف ظرف کیرده متعلق (پریشان حال وصف ترکیبی (ویاحرف مصدر (واو حرف عطف
(درمانده عاجز دیمکدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (محصول بیت)
کرچکدن صادق دوست اول کیمسه یی بیلورمکه پریشانلق دمنده وبیچاره لك واضطراب
زماننده دوسته یار ویاور اولوب دستکیر اوله (دیدمکه متغیر می شود ونصیحت من بغرض میشنود
بنزدیك صاحب دیوان رفتم بسابقهٔ معرفتی که میان مابود صورت حالش بکفتم تابکاری
مختصرش نصب کردند) میشنود فعل مضارع مفرد غائب ایشیدر دیمکدر شنویدندن (با
حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند دیمکدر (صاحبه اضافتی لامیه (وصاحبك دیوانه ده
بویله در (صاحب دیواندن وزیر مراددر (بسابقه باحرف سبب (رفتم فعلنه متعلق تقدیری
رفتم بسبب معرفت سابقه در برمضاف تقدیریله صکره حذف ایدوب مثلیله بیان ایلدیلر
(بسابقه یه همزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (معرفتی یاسی حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (میان ما لامیه (وشین رفیقه راجعدر (تا حرف تعلیل (بکاری

(باحرف صله (و يا حرف وحدت (مختصر بونده جزئی دیمکدر (محصول ترکیب) کوردمکه رفیق
سوزمدن متغیر و بی حضور اولور و بنم اکا نصیحت و پندمی کوش رضا ایله استماع ایلیوب غرض
ایله ایشیدر بالضروری وزیرانه واردم بر آشنالق سابقه‌سی سببیله کما ینبغی ده وار ایدی
جواب سؤال مقدردر سؤال کلدیکه اهل دنیا یانه وارغان دکلدریاسن نیچون واردك
جواب بسابقه‌ٔ اه وزیره صورت حالنی و خصوص آمالنی تقریر ایلدم وقابلیت واهلیتنی بیان
ایلدم تا انی بر جزئی ایشه و خدمته نصب و تعیین ایلدیلر حاصلی بنم شفاعت و شهادتم
سببیله وزیر انك حقنده حسن اعتقاد ایدوب بر مختصر مصلحت اوزرینه انی نصب ایلدی

(چند روز برین بر آمد لطف طبعش بدیدند و حسن تدبیرش را بپسندیدند کارش ازان
درگذشت و بمرتبه‌ٔ برتر ازان متمکن گشت و همچنین نجم سعادتش در ترقی بود تا باوج ارادت رسید

ومقرب حضرت سلطان شد و مشار الیه بالبنان و معتمد علیه عند الاعیان بر سلامت حالش
شادمانی کردم وگفتم) (محصول ترکیب) برنیجه کون بو حال اوزره کلدی وکچدی (یعنی مذکور
کار مختصر خدمتنده بر قاچ کون مرور ایلدی لطف طبعنی ولیاقت واستعدادنی کوردیلر
وحسن تدبیرینی پسند ایلدیلر ایشی یعنی حال وشانی ومنصب وجاهی اولکی مرتبه‌دن کچدی
واولکی مرتبه‌دن بوجه رك برمرتبه‌ده متمکن و ثابت اولدی بو نجلاین نجم سعادتی ترقیده
اولدی تا کیم اوج ارادتنه یعنی آستیوب دادیکی مرتبه‌لرك اعلاسنه وکوکلی دلدیکی مناصبك
غایت ونهایتنه ایرشدی و پادشاهك مقرب ومقبولی اولدی دخی مشارالیه بالبنان اولدی یعنی
برمغله کوستریلور اولدی حاصلی انکشت نمای عالم اولدی (بنان ذکر ایدوب انکشت
اراده ایلمك مجاز مرسل قبیلندندر (یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله زیرا بنان پرمق اوجنه
دیرلر دخی رفیق اکابر واعیان ناس قتنده معتمد علیه اولدی یعنی ارکان دولت واعیان سلطنت
یانده موثوق به ومرجع الیه اولدی بنادن واعیاندن صکره برشد تقدیر اولنمق کرك فتأمل (بو یله
اولنجه سلامت حالنه شادمانلق ایلدم ودیدم (بیت) زکار بسته میندیش ودل شکسته مدار *
که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکیست) کار بسته بیانیه (میندیش فعل نهی مفرد مخاطب
اندیشه وغم چکمه دیمکدر (ودل تقدیری دات رادر (شکسته صنق دیمکدر (مدار فعل نهی
مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (دل مفعول اولی (وشکسته ثانیسی (که حرف تعلیل (آب چشمه
لامیه‌در (وحیوانه اضافتی بیانیه در (یانك سکونی ضرورت وزن ایچوندر (درون ایچ وایچرو
دیمکدر (تاریکه اضافتی لامیه در (تاریك قراکو و یا ایله قراکولق دیمکدر یعنی یا حرف مصدردر
وسین وتا ادات خبر (محصول بیت) بغلنمش ایشدن بحضور اولوب غم چکمه یعنی حصول
مرامك برقاچ کون عقده‌ٔ تأخیره دوشوب بر زمان روزکار الوبریوب صعوبت حال وعکس رجا
وآمال کوستردیسه غم چکمه وکوکلکی شکسته طوتمه حاصلی منکسر البال اولمه زیرا آب چشمهٔ
حیوان قراکولق ایچنده‌در یعنی حضرت خضر قراکولق زحمتنی ومشقتنی چکمه ظلمتده کم
اولمق خوفنی چکمینجه آب حیات نصیب اولمدی ایمدی سنده ای رفیق روزکارك بر مقدار
شدت فقر وفاقه سین چکدك عاقبت دولت عظیم و نعمت جسیمه واصل اولدك مذکور بیتی
عمومه صرف ایلمکده قابلدر (بیت) الا لاتحزنن اخا البلیه * فللرحمان الطاف خفیه) الا حرف
استفتاح و یا حرف تنبیه (لا حرف نهی (لاتحزنن فعل نهی مفرد مخاطب مؤکد بالنون الثقیله‌در
علم بابندن البته محزون ومغموم اولمه دیمکدر (اخا اسمدر اسماء سته‌دن مضاف اولدقده نصبی
الفله اولور بونده منادای مضاف واقعدر تقدیری یا اخا البلیه یانك فتحی و لامك کسریله
بلا معناسنه‌در اخا البلیه صاحب البلیه دیمکدر حاصلی بلایه ملازم وملابس دیمکدر

یانك امکانیله حیوان لفظی
حسب القاعده یانك الفه
ابدالندن تحفظه مبنیدر اشبو
حیوان جولان کبی حرکه
لفظی معناسنك حرکه سنه
تنبیه اشعار ایچوندر خلاصه
یانك سکونی دخی لغتدر
(محمد اسعد)

تنکه جنکه ممارس اولانه اخو الحرب دیرلر اب واملده دخی بو یله دیرلر مثلا ابو الاخبار وام
الاخبار دیرلر فا حرف تعلیل (ولام اولی حرف جر بر فعل عامه متعلق (ولام ثانیه حرف
تعریفدر که همزه‌سی وصله ساقط اولمشدر بونك کبی یرلرده رحماندن مراد خدادر و بو صفت
خدای تعالی حضرتندن غیری یه اطلاق اولنماز فاحفظ جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع
مقدم خبر (والطاف لطفك جمعی لفظا مرفوع مؤخر مبتدا (خفیه صفت الطافدر ضرورت
وزن ایچون اخری ساکن اولوب اعرابی تقدیری اولور (معلوم اوله که کتب تعلیمیه ده رحمان
الفله یازلمق کرك (محصول بیت) بو بیتك مضمونی بیت سابقك مضمونه مناسب وملایمدر
بیورر که ای بلا قرداشی (یعنی بلا وجفای روزکاره مبتلا کیمسه البته محزون اولمه زیرا
خدای تعالینك مخفی لطف وعنایتلری واردر یعنی سن مدیکك یردن بر باب سعادت ودولت
فتح اولور حاصلی جفایه صبر ایدن ایرر وفایه (بیت) منشین ترش از کردش ایام که صبر * تلخست
ولیکن بر شیرین دارد) منشین فعل نهی مفرد مخاطب نشستندن نشستندن دکل (ترش تانك
وراءنك ضمه‌لریله اکشی دیمکدر رانك سکونیله ده لغتدر (تقدیری ترش رویدر ضرورت وزن
ایچون حذف اولندی (کردش کاف عجمك فتحیله وراءنك سکونیله اسم مصدردر (کردیدندن
دونش دیمکدر معلوم اوله که اسم مصدر شینك ماقبلی مکسور اولور جمع زمانده (ایامه اضافتی
لامیه در (که حرف تعلیل (صبر بانك سکونیله مبتدا ومصراع ثانی یه مرهون معناسی بونده
ایهام طریقیله مذکوردر زیرا بانك کسریله صبر دیدکاری اوتکه کاهی بانی ساکن ایدرلر
(تلخست خبر مبتدادر (بر بونده میوه‌در یمش معناسنه (شیرینه اضافتی بیانیه در (دارد فعل
مضارع مفرد غائب طوتر یعنی بر شیرینی وار دیمکدر فاعلی صبره راجع ضمیردر (محصول بیت)
کردش ایام وتصاریف روزکار وتقالیب احوالدن ترش روی وعبوس الوجه اوتورمه یعنی
دور وسیر فلك کج رفتاردن منقبض ومنفعل اولمه صابر اول زیرا که محنت وشدت روزکاره صبر
ایتمك کرچه صعب ودشواردر ولیکن آخر الامر فائده‌سی ظاهر وثمره‌سی لایح اولوب عسر یسره
وغموم وهموم سرور وحبوره مبدل اولمسی مقرردر تنکه مذکور نبات ذاتنده اجیدر اما نفعی
چوقدر اجیلغنه تحمل ایلین (کل مر دواء) حسبنجه علاج پذیر اولور بو بیتك مضموننده بیتین
سابقینه مناسب وملایمدر (دران مدت مرا باجمع یاران اتفاق سفر مکه افتاد چون از زیارت

مکه باز آمدم دو منزلم استقبال کرد ظاهر حالش را دیدم پریشان ودر هیأت درویشان گفتم
حال چیست گفت چنانکه تو گفتی طائفه‌ٔ حسد بردند وبخیانتم منسوب کردند وملك درکشف حقیقت

آن استقصا نفرمود و یاران قدیم ودوستان رحیم از کلمهٔ حق خاموش شدند وصحبت دیرینه
فراموش کردند) دران مدت یعنی رفیق مرتبهٔ علیایه واصل اولدیغی مدت (مرا بکا دیمکدر
(با مع معناسنه (جمع یاران لامیه (اتفاق سکون قافله اتفاقا معناسنه (سفر مکه لامیه افتاد
دوشدی یعنی واقع اولدی (دو منزلم استقبال کردیم معناده استقباله مقید (هیأت بونده
صورت معناسنه در طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل طائفه مبتدا (حسد بردند
خبری حسد ایلدیلر یعنی حسد ایلدیلر دیمکدر (بخیانت با حرف صله (میم معناده منسوبه
مقیدر (کشف حقیقت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وآنه اضافت لامیه اشارتدر (خیانته
منسوبه (یعنی نسبت خیانتك حقیقتنی کشف خصوصنده (استقصا بر نسنه‌یی حقیقتیله تفتیش
ایدوب بیلمکه دیرلر (نفرمود بیورمدی یعنی بنی حقیقتله تفتیش ایلمدی (یاران قدیم بیانیه‌در
(دوستان رحیمده بو یله‌در بعض نسخه‌ده رحیم یرینه حمیم واقعدر (کلمهٔ حقدن مراد حق سوزدر
(صحبت دیرینه بیانیه (فراموش کردند اونتدیلر (محصول ترکیب) اول زمانکه رفیق پایهٔ علیایه

مطلب

ردّ سروری

مطلب

واصل اولدی (بکا بر بلوك یار ایله اتفاقا مکه یه سفر واقع اولدی چونکه مکه زیارتندن بنه
کلدم ایکی منزل مقداری بنی قارشولادی (ظاهر حالنی پریشان وفقرا شکلنده ودرویشان
صورتنده کوردم اکا دیدمکه حال ندر وبو صورته کیرمنك سببی نه (دیدیکه سن دیدیکك کبی بر بلوك
اصحاب حسد وارباب غرض بکا حسد ایدوب خصومت ایلدیلر وبنی خیانتله متهم ایتدیلر
وپادشاه دخی اول خصوصده وکشف حقیقتده تفتیش وتفحص بیورمدی تاکیم محسود اولوب
انتقامنه اکا معلوم اولیدی دخی نیجه زماندن بری یاران مشفق ومهربان یکجنس احباب حقیقت
حاله واصل ایکن حق سوزی سویلمکدن خاموش اولوب سکوت ایلدیلر واسکی صحبت
واختلاطی فراموش ایلدیلر (قطعه) بصنع خدا چون کسی اوفتاد * همه عالمش پای
برسر نهند) باحرف مصاحبت (صنع خدا لامیه امر خدا دیمکدر (چون ادات تعلیل (کسی
یاحرف وحدت (اوفتاد واو ایله دوشدی یعنی منصبدن ودولتدن دوشدی حاصلی دوشه
ویادوشسه دیمکدر (عالمش ضمیری کسی یه راجعدر (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر
(پای مفعول صریحی (وبرسر غیرصریحی (محصول بیت) الله امریله برکیمسه که دولتدن ومنصبدن
دوشسه جمیع عالم اپاغنی باشی اوزره قور یعنی هر کشی انی چیکنر حاصلی هرکس قادر اولدیغی
دکلی انی پایمال ایدر قدیم نسخه لرده بو بیت بویله واقعدر لیکن اکثر شراح بونی یازمش (نبینی که
پیش خداوند جاه * ستایش کنان دست بر بر نهند) نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام
انکاری بی متضمن کورمزمیسین یعنی کوررسین (که حرف بیان (پیش خداوند جاه اضافتلری لامیه لردر
منصب صاحبنك اوکنده دیمکدر (ستایش اسم مصدردر ستاییدندن اوکش دیمکدر (کنان الف ونون
جائزدر که ادات جمع اوله یعنی ستایش کن وصف ترکیبی اوله وستایش کنان جمعی وجائزدر که
ادات صفت اوله ستایش ایدرك معناسنه (دست نهندك مفعول صریحی (وبر غیرصریحی اولکی
برحرف استعلا ایکنجی سینه معناسنه‌در (محصول بیت) کورمزمیسین که خداوند جاه ومنصب
اوکنده ستایش ایدیجیلر ویاستایش ایدرك الن کوکسی اوزره قورلر (حاصلی خلق عالم یاریجك
الله دیه‌رك قارشوسنده اپاق اوزره طوروب اللرین کوکسنه قورلر (چو بیند کاقبال دستش کرفت)
ستایش کنان دست بربر نهند) چو ادات تعلیل (بیند فعل مضارع جمع غائب بیندیدن
(که حرف بیان (اقبال دولت دیمکدر مبتدا واقعدر (دستش کرفتك مقدم مفعولی وخبر مبتدادر
(شین کسی یه راجعدر (محصول بیت) چونکه کوره‌لر که دولت واقبال وبخت وسعادت
اکا معین ویاور اوله (یعنی شویله که کوره‌لر که جاه ومنصب وعزت ورفعت صاحبی اوله ستایش
ایدرك اللرین سینه‌لری اوزره قورلر (بو بیت مذکور نسخه‌ده بویله واقعدر (بیت) وکر روزکارش
درآرد زپای * همه عالمش پای برسر نهند) روزکارش شین ضمیر خداوند جاهه راجعدر (درآرد (در
حرف تأکید آرد فعل مضارع مفرد غائبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتوره دیمکدر
(زپای آرده متعلقدر ایاقدن کتورمکدن مراد تحقیر وتذلیلدر (محصول بیت) واکر خداوند جاهی
روزکار ایاقدن بیقارسه یعنی منصبدن دوشروب ذلیل وحقیر ایدرسه جمیع عالم تحقیرا باشنه
اپاق قورلر یعنی پایمال ایدرلر (فی الجمله بانواع عقوبت کرفتار بودم تادرین هفته که مژدهٔ
سلامتیٔ حجاج رسید از بند کرانم خلاص کردند وملك موروثم خاص) فی الجمله حاصل کلام
(باحرف صله (انواع نوعك جمیدر درلو درلو دیمکدر (عقوبته اضافتی لامیه (کرفتار
اصلنده وصف ترکیبیدر بونده مبتلا دیمکدر بودم جائزدر که فعل ماضی متکلم وحده اوله
اولدم معناسنه وجائزدر که ادات زمانیه اوله ایدم معناسنه واکل بوجهدر (تا انتهاء غایت ایچوندر
الی معناسنه (درین هفته بو هفته‌ده (که حرف رابط صفت (مژده مشتلق وهمزه اضافت

مطلب — ایچون کلمشدر که لامیه در (سلامتی یاحرف مصدر مصادر عربیه یاء مصدر لاحق اولمق جایزدر
اماکندی مصدرلرینه لحوقی شایع دکل (زیرا عرب مصدرلری حکم جامدده در یانلرنده
مطلب — ومصدریتی ظاهر وروشن دکل (حجاجه اضافتی لامیه‌در (حجاج حاجی جمیدر اصلی حاجج
ایدی مضاعفدر نصر بابندن (پس ایکنجی جیمی ماقبلی مکسور اولوب طرفده اولدیغیچون
یایه قلب ایلدیلر نقضی البازی کبی (رسید ایرشدی دیمکدر (بند کران بیانیه میم معناده خلاصه
مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه بنی خلاص ایلدیلر دیمکدر (وملك میمك کسریله
بونده مال واسباب یعنی متملکات معناسنه (موروثه اضافتی بیانیه‌در یعنی ارثله انتقال ایلین ملکم
دیمکدر خاص ایلدیلر بونده برکردند تقدیر اولنور (محصول ترکیب) حاصل کلام انواع شکنجه یه
مبتلا اولدم تا بو هفته‌ده که حجاجك سلامتی مژده‌سی شهریمزه کلدی وایرشدی آغر قیدو بندن
بنی اطلاق ایلدیلر وملك موروثم یعنی اولدن ارثله انتقال ایلین مال وملکمی غصب ایدوب
ظلمله المدن الدیلر ومال میری یه خاص ایدوب ضبط ایلدیلر حاصلی مالملکم و یرمکله باشمی
کوجیله قورتاردم (کفتم ان نوبت اشارت من قبول نکردی که عمل پادشاه چون سفر دریاست
سود مند وخطرناك یا کنج برکیری یادر طلسم بمیری) اشارت من لامیه یعنی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر نکردینك اشارت مفعول اولی (وقبول مفعول ثانیسی اشارتمی قبول ایلمدك
دیمکدر (که حرف بیان (عمل پادشاه لامیه دریعنی خدمت پادشاه (چون ادات تشبیه (سفر دریا
لامیه (سود مند سود فائده (ومند ادات نسبت فائده‌لی دیمکدر (خطر بونك کبی یرلرده خوف
معناسنه‌در (وناك ادات نسبت زهرناك زهرلی دیمکدر (یا کنج برکیری یعنی یامال صاحبی اولورسین
برکیری فعل مضارع مخاطبدر کیریدندن قالدررسین دیمکدر تحصیلندن عبارتدر (یادر طلسم بمیری
طلسم دفینه یی حفظ ایلین شکل بمیری باحرف تأکید (میری فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین
دیمکدر حضرت شیخ سفر دریایی پادشاهك خدمتنه مشبه به ایدر فائده‌ده وخطرده
(محصول ترکیب) پادشاه خدمتنه طالب اولدیغك وقت بنم رمز واشارتمله نصح وپندیمی
سمع قبول ایله استماع ایدوب قبول ایلمدك زیرا بنم کلامم سکا بویله اولاجغك اشارت ایلمش ایدیکه
پادشاه خدمتی دریا سفری کبیدر هم فائده‌لی وهم قورقنج یا وافر مال قالدررسین یعنی
تحصیل ایدرسین ویاطلسمده اولورسین مراد قصه‌دن حصه درکرچکدن حاصلی کاه اولور که
برکیمسه دریا سفرین ایدوب مال فراوان تحصیل ایدر وکاه اولور که کیمسی پارلنوب غرق اولور
پادشاه خدمتنده بویله درکاه اولور که برکیمسه اعلی مناصبه واصل اولوب کلی خزینه یه مالك اولور
وکاه اولور که پادشاه غضبنه مظهر دوشوب باشدن چقار (پس یادر طلسم بمیری دیمکدن
مرادی بو ایکی معنادر (یعنی کیمسی پاره لنوب غرق اولمق وپادشاه خشمنه مظهر دوشوب
هلاك اولمقدر (حقیقتده طلسمده اولمك دکلدر بعضیلر ظن ایلدکلری کبی (بیت) یازر
بهر دو دست کند خواجه در کنار * یاموج روزی افکندش مرده برکنار) یاعربیده امای ابتدائیه
معناسنه‌در (بهر باحرف مصاحبت (وهر ادات تأکید تقدیری بدو دستدر (کند فعل مضارع
مفرد غائب ایلر دیمکدر (خواجه فاعلی مراد سفر دریا ایلین کیمسه در بازرکان اولسون غیری
اولسون لیکن مقصود تجارتدر (درکنار لغتده قوچ قدر اما بونده کندویه ضم ایدوب احاطه‌دن
کنایه‌در حاصلی مالك اولور دیمکدر (یاحرف عطف مابعدینی زره عطف ایدر (موج دکز
طالازی (روزی یاحرف وحدت (افکند همزه‌نك وکاف عربینك ونونك فتحیله وفانك سکونیله
فعل مضارع مفرد غائبدر براغور دیمکدر (مرده اولی یعنی میت (برکنار بر حرف صله (کنار قرا
معناسنه‌در (محصول بیت) دریاسفرین اختیار ایلین خواجه یا صاغ وسالم سفردن مال

فرآوان تحصیل ایدوب کلور یعنی دولتی مساعد اولوب دریادن ساحل نجاته دوشوب
مال فراوان صاحبی اولور ویا برکون موج انی اولی یعنی میت کناره براغور حاصلی طلاز
بونی سوره سوره کناره اتار نتکه صولرك حالی بو یله در یعنی سفر دریا کاه سودمند وکاه
زیانکار درخواجه دن کشیله تعبیر ایلین بی وجه ایلمش (مصلحت ندیدم ازین بیش ریش درونش رد شمعی
خراشیدن ونمك پاشیدن) بیش زیاده معناسنه در (ریش یاره در درونه اضافتی لامیه در
(درونش شین رفیقه راجعدر (خراشیدن خانك کسریله مصدردر طرملامق (نمك طوزدر
(پاشیدن باء عجمیله صاچمق دیمکدر یعنی سرپمك (محصول ترکیب) مصلحت و معقول کورمدم
ذکر ایلدیکم نثر ونظم مضموندن زیاده کلامله ولسان ازارله درونی ریشنی خراش ایدوب
یعنی یورکی دردنی تازه ایوب یاره سنه طوز سرپمکی (ریش درونی خراش ایلکدن مراد دردن تازه لکدر
(بدین دو بیت اختصار کردم وکفتم) بو ایکی بیتله کلامی مختصر قلدم و دیدم (قطعه)
ندانستی که بینی بند برپای * چودر کوشت نیامد پند مردم) ندانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب
استفهام انکاری یی متضمن بیلزمیدك یعنی بلوردك (که حرف بیان (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کورر سین دیمکدر بند بونده دوشق در یعنی بوقاغی (بربونده ادات ظرفدر (چوادات
تعلیل (ودر حرف صله (کوش کاف عجمك ضمیله قولاق دیمکدر عربجه اذن دیرلر همزه نك
وذالك ضمی ونونك سکونیله (تا ضمیر خطابدر رفیقه (نیامد کلمدی مراد کیرمدی دیمکدر (پندمردم
لامیه در مردمله حضرت شیخ نفسندن کنایت بیورمش (محصول بیت). ایاغکده بوقاغی
کوره جکك بیلدککیدی چونکه مردمك نصیحتی قولاغکه کیرمدی یعنی خلقك نصیحتی
قولاغکه کیرمدیکندن بویله اولاجغك بیلمدکیدی یعنی بیلدك ایدی اما مقید اولمادك استفهام
انکاری بو مقامده انکار واقع ایچوندر نیچون بلمدك دیمکدر دیبن عندی سویلمش زیرا انکار واقع رد کافی
مراد اولان یرده چرا لفظیله استعمال اولنور عربیده لم حرفیله مستعمل اولدیغی کبی اما استفهام
بونك کبی یرده اوقو یشدن چقار قرینه ایله نتکه تتبع ایدنه معلوم در فقیر جانب عربیده لفظ
اذا شرط ایچون وظرفیت ایچون اولدیغی کبی فارسیده دخی چون لفظی شرط ایچون وظرفیت
ایچون اولمق جائزدر و بومحلده ظرفیت معناسی انسبدر دیبن ایکی لفظك تحقیقنده اصابت رد کافی
ایلمامش زیرا اذا معنای شرطه دلالتی ضمنیدر وضعی معنای ظرفیت ایچوندر وچون لفظی ادات
تعلیلدر نه شرطه دلالت ایدر ونه ظرفیته فتأمل (دیکرره کرنداری طاقت نیش * مکن
انکشت درسوراخ کژدم) دیکرره (ره راهدن مخففدر بر یول دخی یعنی برکره دخی دیمکدر
معنی جهتنده مصراع ثانی یه مصرفدر (نداری فعل نفی حال مفرد مخاطب فعل شرط
اکر طوتماز ایسك دیمکدر طاقت نیش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نیش نونك کسریله عقربك
واریننك وسائر لادغ حیوانانك صوقدیغی عضوه دیرلر که ترکیجه اکا ایکنه دیرلر (انکشت همزه نك
فتحی وکاف عجمك ضمیله برمغه دیرلر (سوراخ سینك ضمی وخای معجمه ایله دلکدر عرب بخش دیر
بانك ضمی وخای معجمه نك سکونیله ثقب ده دیر ثاء مثلثه وسکون قاف ایله (کژدم کاف عربك فتحی
وزانك سکونی ودال مهمله نك ضمیله عقرب دیمکدر (محصول بیت) بردخی اکرنیشه
طاقت وقدرت طوتماز ایسك یعنی سنی زهرلی حیوان صوقدیغنه تحملك یوغیسه پرمغکی
عقرب دلکنه ایلمه یعنی صوقمه زیرا البته صوقایجه اولماز حاصلی خاصه سبدرکه انی ترك ایلمز
ایمدی سنده سلاطین وحکام جفاسنه تحمل ایدهمز ایسك بردخی یانلرینه اوغرامه که برکره دادینی
کوردك بردخی تجربه یه احتیاج قالمدی (نیش دخی صوقندی معناسنه در دیبن عندی سویلمش رد شمعی
(حکایت) نی چند در صحبت من بودند ظاهر حال ایشان بصلاح اراسته) نندن مراد

شخصدر (یا حرف وحدت (چند نیچه دیمکدر (نی چند بر نیچه تن معناسنه در (صحبت من لامیه در
بعض نسخه ده من برینه ما دوشمش بزم صحبتمزده دیمکدر (بودند ادات زمانیه جمعیدر ایدیلر
دیمکدر (ظاهر حال اسم فاعلك فاعلنه اضافتیدر (وایشانه اضافت لامیه در بصلاح یا حرف
مصاحبت اراسته یه متعلق (اراسته اسم مفعولدر بزنمش دیمکدر (محصول ترکیب) درویشاندن
برنیچه کیمسه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی مریدلرم ایدیلر ظاهرحاللری صلاحله بزنمشیدی حاصلی
اهل صلاح وتقوی ایدیلر اراسته د نصکره بود تقدیر اولنور (یکی از بزرکان درحق این طائفه
حسن ظن بلیغ داشت وادراری معین کرده بود) حسن ظن بلیغ حسن ظن مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (و بلیغه اضافتی بیانیه در (داشت حکایت حال ماضی درطوتردی دیمکدر وارلقدن
عبارتدر (ادرار کسر همزه ایله افعال بابندن وظیفه معناسنه در (و یا حرف وحدت (کرده بودك
مفعول اولی (ومعین مفعول ثانیسی زیرا کرده ده جعل وتصییر معناسی ملحوظدر (بود ادات زمانیه
(محصول ترکیب) اکابردن بریسی بوطائفه نك حقنده مبالغه ایله کوزل ظن طوتردی یعنی بونلرك
حقنده زیاده کوزل ظنی وار ایدی زیرا ظاهرلری صلاح وتقوی ایله پیراسته ایدی و بونلره
حاللرینه کوره برمقدار وظیفه تعیین ایلمش ایدی (مکر یکی از یشان حرکتی کرد نامناسب حال
درویشان ظن آن شخص فاسد شد و بازار اینان کاسد) مکر بونده کانه معناسنه در (حرکتی
(یا حرف وحدت (نا حرف توصیف نفی (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ودرویشانه
لامیه (ظن آن لامیه ومبتدا (وشخص مشار الیهی (فاسد شد خبر مبتدا و جمله اسمیه جواب
شرط محذوف (بازار اینان لامیه ومبتدا و کاسد خبری و جمله اسمیه سابقه یه معطوف و برشد
مقدردر نتکه مکرر اشارت اولندی کاسد شد دیمکدن مراد اول صاحب دولتك حسن التفاتندن
دوشدیلر ووظیفه لری قطع اولدی وحاللری مکدر اولدی (محصول ترکیب) مکر بنم صحبتمده
اولانلرك بریسندن درویشلر حالنه نامناسب بر حرکت صادر اولدی حاصلی بر مخالف ایش
ایشلدی پس بونلرك حقنده اول شخصك ظنی فاسد اولدی و بوفساد سببیله بودرویشلرك بازاری
کساده دوشدی یعنی اول صاحب دولتك حسن التفاتندن دوروادرارمعینندن مهجور اولدیلر
(خواستم تا بطریقی کفاف یاران را مستخلص کنم) خواستم فعل ماضی متکلم وحده (تا حرف
تعلیل (یا حرف مصاحبت (طریقی یا حرف وحدت (کفاف کافك فتحیله آزق ورزق معناسنه در
یارانه اضافتی لامیه در (ورا ادات تخصیص (کفاك کفاف مفعول اولی ومستخلص ثانیسی مستخلص
اسم مفعولدر استفعال بابندن (محصول ترکیب) دیلدم تا بر طریقله مذکور فقرانك کفافنی تخلیص ایلیم
یعنی برتدبیر و تدارك ایدوب اول صاحب دولته فقرانك وظیفه لرینی بنه تعیین ایتدیرم (آهنك خدمتش
کردم در بانم رها نکرد وجفا کرد معذورش داشتم بحکم آن که کفته اند) آهنك بونده قصد
معناسنه در خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (وکردمك مقدم مفعولیدر (دربان قپوجی زیرادر
قپودر (وبان ادات فاعلجی معناسنه در (میم معناده (نکردك مفعول اولی (ورها مفعول ثانیسی
ودربان مبتدا ونکرد خبری (نکرد رها ایلمدی (یعنی صالیویرمدی وجفا ایلدی (معذورش شین دربانه
راجعدر (محصول ترکیب) اول دولتلینك خدمتنه وارمق قصد ایلدم یعنی ملاقات مراد ایلدم
قپوسنه واردقده بواب ایچری کرمکه اجازت ویرمدی وبکا جفا ده ایلدی نتکه
بوکلابك عادتلریدر اما انی معذور طوتدم زیرا بلورك مسلمانك مصلحتنه خبر نیتله زحمت اختیار
ایدوب وارمش ایدم پس بوجهتدن هیچ بحضور اولمادم و بواب ناساز کارك غلظتنی معذور
طوتدم اول معنایله واول سببیله که عقلا و علما بو بابده سوز سویلشلر (قطعه) درمیر ووزیر
وسلطان را * بی وسیلت مکرد پیرامن) درمیر لامیه در (ور پرمیره معطوف (وسلطان وزیره

(ورا حرف تخصيص (معناده دره مقيد ومصراع اول مصراع ثانی يه مرهون (مكرد فعل
نهی مفرد مخاطب دونمه وچكزنمه معناسنه در حاصلی طولنمه ديمكدر (پيرامن اطراف
معناسنه در (پيرامونده ديرلر (محصول بيت) بك ووزير وپادشاه قپوسنك وسبله سز
اطرافنی طولنمه يعنی ايچرو داخل اولايم ديسك وسبله سزيانه اوغرامه كه ميسر دكل (سك
ودربان چو يافتند غريب * اين كريبانش كيرد آن دامن) سك ايتدر (دربان قپوجی (چوحرف
تعليل (يافتند فعل ماضی جمع غائب بولديلر ديمكدر (سك ودربان مبتدا ومصراع ثانی خبری
(غريب يافتندك مفعولی وفاعلی تحتنده سك ودربانه راجع ضميردر (معلوم اوله كه فارسيده وتركيده مطلـــب
تثنيه ايچون فعل وضع اولمامش بلكه تثنيه وجمع صيغه ده مشتركلردر فاحفظ (اين دربانه اشارتدر
(وآن سكه لف ونشر طريقيله (كريبان كاف عجمك وراءنك كسره لريله يقايه ديرلر (نون
ضرورت وزن ايچون ساكن اوقنور (دامن ودامان اتكه ديرلر (محصول بيت) سك كرنده ايله
بواب طائفه سی بينده مناسبت وجهت جامعه وار خاصه لری بودر كه برغريب وفقيرشكلنده
كيمسه بولدقده بواب يقاسنه يابشوروكلب دامانه حاصلی بالطبع ايكيسيده مودبدر (چندان كه

مقربان حضرت آن بزرك برحال من واقف شدند باكرامم در آوردند و برترمقامی معين كردند اما
بتواضع فروتر نشستم) چندان اولقدر ديمكدر همان معناسنه (كه حرف بيان (مقربان مقربك
جمعيدر يقينلر ديمكدر يعنی مخصوص آدملری معناسنه (حضرته اضافتی لاميه در (وآنه اضافتده
بويله در (بزرك بانك وزانك ضمه لری وراءنك سكونيله اولو ديمكدر بونده مذكور دولتلی مراددر
(برحرف صله (حال من لاميه در (باكرامم باحرف مصاحبت دراو ردنده متعلق اكرام افعال
بابندن مصدر در بونده تعظيم مراددر ميم ضمير معنی جهتنده ضمير منصوب متصل آوردندك
مفعول صريحی (وباكرام غيرصريحيدر (اوردند ايچری كتورديلر (برتر يوجه رك (مقامی ياحرف
وحدت (اما حرف استدراك (باحرف مصاحبت (نشستم متعلق (تواضع الحق كوسترمكه ديرلر
زيرا وضيع مقابل رفيعدر الحق معناسنه (فروتر مقابل برتردر اشاغرق ديمكدر (نشستم اوتوردم
(محصول تركيب) اولقدر كه يعنی همانكه اول دولتلينك مخصوص ومقرب آدملری بنم حالمه
واقف اولديلر وسعدی اولديغمی بلديلر بنی تعظيم وتبجيل ايله ايچری صاحب دولتك يانينه
كتورديلر وبريوجه رك مقام تعيين ايلديلر يعنی صدر مجلسده جلوسی تكليف ايلديلر حاصلی
بكا اعزاز واكرام ايلديلر اما بن تواضع ايدوب اول بيوردقلری مقامدن اشاغرق يره اوتوردم
وديدم (چندانك معناسی اول زمانه دك قپوده بو ابله خصومت وغوغاده اولدم ديين واولقدر كه رد شمعی وكافی
يعنی دربانك جفاسيله قپوده توقفمز اولدقلو ممتد اولدی وشول مرتبه يه وار ديكه ديين حضرت
شيخه بو ادلردن غلظت شان لازم اولديغين بلمامشلر عفی الله عنهما (بيت) بكذار كه بندهٔ كمينم *
تا درصف بندكان نشينم) بكذار فعل امر مفرد مخاطب قو ديمكدر مصراع ثانی يه مرهوندر (كه حرف
بيان (وياحرف تعليل (بندهٔ كمين يانيه (كمين ياحرف نسبت (ونون حرف تاكيد اكسكلی ديمكدر
كاه اولور كه برهای تخصيص ادخال ايدوب كمينه ديرلر بونده ده جائزدر كه هاء رسمی همزهٔ مجتلبه
ايله حذف وايصال طريقيله ترك اولنه ضرورت وزن ايچون (تاحرف تعليل (صف بندكان لاميه
صف نعال ديمكدر فاضرورت وزن ايچون تخفيف قلندی (محصول بيت) بنی كندی حالمه
قويغله مقيد اولمه زيرا كه بن عبد كمترين ودرويش حقير وفقيرم ايمدی قوبنی تاكيم صف نعال
ومقام رذالده اوتورايم حاصلی تكليف بيوردبغكز مقام فقرا مقامی دكل كبرا مقاميدر بن ايسه
افقر واحقر ناسم (كفت) اود صاحب دولت بندن بو بيتی ايشديجك ديدی (مصراع) الله الله
چه جای اين سخنست) الله الله بونده تعجب افاده ايدر (يعنی نه عجب سوبلديكز بو كلامك

نه محلیدر بويله نيچون بيوررسز يعنی سز بويله ديجك مقامده دكلسز (بونده الله الله معناسی
لله تعالی ديين عجب سوبلشكه محل تعجبدر (بيت) كر برسر وچشم من نشينی * نازت بكشم
كه نازنينی) نشينی فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوتورسك ديمكدر فعل شرط واقعدر (كه حرف رد سروری
تعليل (نازنينی ايكی نون ارالرنده يايله حروف نسبتدر اواكی نون شذوذا داخلدر وياء اخير ضمير
خطابدر (محصول بيت) اكر بنم باشم وكوزم اوزره اوتورسك ناز واستغناكی چكرمكه قتی ناز ابسين
(ناز استغنا معناسنه در يعنی هرنقدر كه صدر مجلسده اوطورميوب استغنا ايدوب پايان مجلسده
اوتوردك ايسه استغناكی چكرز وبزده يانكده واروب اوتوررز (زبرا مقبولمز ونازليمز سك
بهر حال برسكا تابعز (فی الجمله بنشستم واز هردری سخن پيوستم تاحديث زلت ياران
درميان آمد كفتم) فی الجمله حاصل كلام (بنشستم مذكور صف نعالده ويا تكليف
بيوردقلری مقامده اوطوردم (وازهردری (ياحرف وحدت فارسيده درعربيده باب كبی كاه اولور كه
اسلوب ونوغ وكونه معناسنده استعمال اولنور بونده بويله در (يعنی هرسمتدن وهر نوعدن مطلـــب
سوز سويلدم يعنی دفعهٔ واردیغم قضيه يی اورته يه كتوردم بلكه مناسبتله هربابدن سوزی
سوزه وقصه يی قصه يه ايصال ايلدم (پيوستم فعل متعديدر اولشدردم (تا بونده حرف تعليل در طابرغق سورجكك
حتی معناسنه (زلت زانك فتحيله ولامك تشديديله طابرغق يعنی باجقده وغيرده طابرغق لغزيدن مرادفيدر محمد اسعد
معناسنه (يارانه اضافت لاميه در (درحرف صله (ميان اورته ديمكدر (محصول تركيب)
محصل كلام اوتوردم وهربابدن مناسبتله سوق كلام ايلدم بيان ايلديكمز كبی تاكيم الكلام يجر
الكلام حسبنجه تقريب دوشوب يارانك ايلدكلری تقصير وخطا ارايه كلوب مذكور اولدی
پس فرصت بولوب عرض حال وبيان مافی البال شروع ايدوب ديدم (قطعه) چه جرم ديد
خداوند سابق الانعام * كه بنده در نظر خويش خوارمی دارد) حضرت شيخك سوق كلامی
نظمله بيورديغندن حاصلی سياق وسباق كلامی دلالت ايدر كه مذكور صاحب دولت ارباب
نعمدن اوله (جرم جيمك ضمی وراءنك سكونيله كناه ديمكدر عربيدر (خداوندك سابق الانعامه
اضافتی بيانيه در (وسابق صفهٔ جرت علی غيرمن هی له در (اصلی سابق انعامه دركه سابقك
انعامه فاعليدر صكره ضميری حذف ايدوب بدلنه الف ولام ويروب فاعلنه مضاف ايدوب
سابق الانعام ديديلر فتدبر (انعام ولطفی سابق اولان خداوند ديمكدر (كه حرف بيان (بنده
تقديری بنده رادر (نظرخويش لاميه (ميدارد ك بنده مفعول اولی (وخوار مفعول ثانيسی
(محصول بيت) انعام واحسانی سابق خداوند نه كناه كوردیكه بنده سنی نظر شريفنده
خوار وحقير طوتار جائزدر كه بنده دن حضرت شيخ كنديني مراد ايليه (زيرا فقراسنه حقارت
وهوان معنی جهتندن كنديه راجعدر ديمك استركه سابقا فقراحقنده انعام واحسانی جاری
اولان دولتمند وسعادتمند بوبنده دن نه مقوله جرم كورديكه بنده يه حقارتله نظر ايدوب
وخوار وذليل كوروب فقرانك جهت معاشلری قطع بيورلدی وجائزدركه بنده لفظيله مقصر
ومجرم اولان درويش مراد اوله يعنی اول بنده لردن صادر اولان سهو وخطا اول مرتبه ده
دكلدركه مجرد اولقدر تقصير سببيله جمله درويشانی تحقير ايدوب اسباب معاشلرين قطع
ايلمكه باعث اوله (بونده خداوندی صاحب لفظيله تفسير ايلمين تقشير ايلمش (وسابق الانعام رد شمعی
لفظی خداوندك صفتيدر اضافت درست دكلدر ديين عجبا خداوندی نيچه اوقورمش كه رد كافی
اضافت درست اولميه (خدا براست مسلم بزركواری ولطف * كه جرم بيند ونان برقرار
می دارد) خدايرا ادات صله تقديری خدايرا مسلمست دربوعبارت مقدم خبردر (وبزركواری
ياء مصدريه ايله عظيم الشان ونبيه القدر حاصلی عظمت وكبرياصاحبی ديمكدر يعنی اولواق

مؤخر مبتدا لطف بونده جود و سخا وكرم معناسنه در (كه حرف تعليل ويا حرف رابطهٔ صفت
(جرم بيندك مقدم مفعوليدر (و نان ميدارد ك مفعول صريحى (و برقرار غير صريحى
(محصول بيت) عظمت وكبريا ولطف وعطا خدايه مسلمدر يعنى (اكا مخصوصدر زيرا عبادك
هر دم وهر ساعت نيجه درلو خطايا وجرايمنى كورر و بيلورر ايكن نان و نعمتلرينى برقرار
وثابت على الدوام طوتار نتكه كتاب اولنده (ووظيفهٔ روزى بخطاى منكر نبرد) بيورمشيدى
پس شرط مروت ومقتضاى علو همت اولدر كه آدميلك وانسانيت دعواسين ايدن صاحب
سعادتلر (تخلقوا باخلاق الله) ايله عمل ايدوب فقرا ودرويشانك مقتضاى بشريت اوزره
واقع اولان تقصيرات وزلات سبب اعراض وباعث عدم التفات اولميوب هر ايشلرى حسبةً لله اوله
ريا وسمعه ايچون اولميه (حاكم را اين سخن پسنديده آمد واسباب معاش ياران فرمود تا بر قاعدهٔ
ماضى مهيا دارند و مؤنت ايام تعطيل وفا كنند) اسباب معاش ياران اضافتلرى لاميه لردر
(تا حرف تعليل (مهيا اسم مفعولدر تفعيل بابندن حاضرلنمش وبراقلنمش ديمكدر (مؤنت زحمت
ومشقت ديمكدر (ايامه اضافتى وايامك تعطيله لاميه لردر (محصول تركيب) حاكمه بو ايكى بيت
مقبول كلدى وفقرانك اسباب معاشلرين وادرار معهودلرين ينه تعيين ايدوب بيوردى تا كيم اولكى
اسلوب وقاعده اوزره حاضر ومهيا ايده لر دخى ايام تعطيلك زحمت ومشقتنى وفا ايده لر يعنى برقاچ كون
مقطوع اولان وظيفه لرين بيله ويره لر (شكر نعمت بگفتم وزمين خدمت ببوسيدم وعذر جسارت
بخواستم ودر حالت بيرون آمدن اين سخن بگفتم) شكر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (و بگفتمك
مقول قوليدر (زمين خدمت بيانيه در (و ببوسيدمك مقدم مفعولى) وعذر جسارت لاميه (جسارت
جيم عربينك فتحيله جرأت معناسنه در (و تركيب اضافيدر (بخواستمك مقدم مفعولى (حالت
بيرون آمدن بيانيه (محصول تركيب) نعمته شكر ديدم يعنى ممنون اولوب حاكمه شكر وثنا ايلدم
و تواضع ايدوب زمين خدمتى بوس ايلدم حاصلى مسكنت اظهار ايلدم و بهادرانق
وگستاخلق ايلديكمه كاوب مبارك باشكزى اغرتدق ديو عذر ديلدم وچيقوب كيتملى اولديجك
بو سوزى سويلدم يعنى بو قطعه يى اوقودم (قطعه چو كعبه قبلهٔ حاجت شد از ديار بعيد *
روند خلق بديدارش از بسى فرسنك) كعبه مكه شهرنده اولان بيت اللهه ديرلر (قبلهٔ
حاجت لاميه (از من معناسنه حرف ابتدادر (ديار اقنده دارك جمعيدر اولر ديمكدر اما مملكت
معناسنه مستعملدر (بعيده اضافت بيانيه در (از ديار بعيد مصراع ثانى يه مرهوندر (روند فعل
مضارع جمع غائبدر رويدن كيدرلر ديمكدر (خلق فاعلى (با حرف صله (ديدار اصلنده
وصف تركيبى در ديد كنوريجى يعنى كورمه كنوريجى صكره بوزده وزيارتده استعمال
ايلديلر نتكه بو كتابده ايكى معنايه بيله كلور ان شاء الله تعالى بونده زيارت معناسنه در (بسى
ياى اصليه ايله چوق ديمكدر بسيار معناسنه (فرسنك فارسيدر عربيسى فرسخدر اون
ايكى بيك اديم يره ديرلر (محصول بيت) چونكه كعبهٔ مكرمه قبلهٔ حاجت اولوب دعالر قبول
اولاجق مقام اولدى خلق عالم بعيد ديارلردن نيجه فرسخ يوللردن قطع مسافه ايدوب
زحمت ومشقت چكوب زيارتنه كيدرلر لفظ ديدار ديدندن مشتق اسم مصدردر ديدن — رد سرورى
معناسنه رفتار رفتن معناسنه اولديغى كبى دينن نه ديدارى بيلورمش ونه رفتارى زيرا ايكيسيده
اصلده وصف تركيبى در نهايتى تركيبلرى خفيدر (ترا تحمل امثال ما بايد كرد * كه هيچ
كس نزند بر درخت بى بر سنك) ترا سكا ديمكدر (تحمل امثال مصدرك مفعولنه اضافتيدر
وما يه اضافت لاميه در (بايد فعل مستقبل مفرد غائب كرك ديمكدر (كرد مصدر معناسنه در
زيرا مضارعه مقارندر (كه حرف تعليل (هيچ كس هيچ بر كيمسه ديمكدر (نزند فعل نفى مستقبل

بى حرف سلب (بر يعنى ميوه معناسنه (محصول بيت) سكاى صاحب دولت لايق وسزاوار
اولدر كه بزم كبى فقرا وارباب حاجاتك تصديعلرينه تحمل ايليه سين وحصول مرادلرى
ايچون واقع اولان كستاخانه الحاح وابراملرين معذور طوته سين زيرا ميوه سز درخته هيچ كيمسه
طاش آتمز يعنى لطف وجوديكزه اعتمادلرى اولماسه سزه بو قدر زحمت ويرمزلر ايدى پس دولتليلك — اشبو بيت فضولينكدر (محمد اسعد)
شانى ومردملك نشانى اولدر كه فقرانك حاجاتنى رواكوره سين (بيت) كرم قبل كسمه لطف
والتفاتك بى نوالردن) (السكدن كلديكى خيرى دريغ ايتمه كدالردن (حكايت) ملك زادهٔ
كنج فراوان از پدر ميراث يافت دست كرم بر كشاد وداد سخاوت بداد و نعمت بى قياس
بر سپاه ورعيت بريخت) زادهٔ يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدت در — رد شمعى
دين غلط سويلمش (كنج بونده خزينه معناسنه در (فراوان فانك كسريله چوق ديمكدر
اضافت بيانيه در (از پدر تقديرى از پدر شد در قرينه قائم اولديغيچون ضمير حذف اولندى
(يافت فعل ماضى مفرد غائب بولدى ديمكدر فاعلى تحتنده ملك زاده يه راجع ضميردر
ومفعول اولى كنج وثانيسى ميراث وغير صريحى از پدردر (وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر كه
ملك زاده در (دست كرم بيانيه در (و بركشادك مقدم مفعولى (بر حرف تأكيد وكشاد فعل ماضى
مفرد غائب آچدى ديمكدر فاعلى تحتنده ملك زاده يه راجع ضميردر وجملهٔ فعليه شرط
محذوفه جوابدر فتدبر (داد سخاوت لاميه (بداد با حرف تأكيد (داد ويردى يعنى سخاوتنه عدالت
ويردى حاصلى اسراف ايليوب سخا وكرمى عدل ايله ايلدى داد سخاوت بدادك مقدم
مفعوليدر وفاعلى سابق كبى (وايكى داد بيننده تجنيس تام صنعتى واقعدر (دست كرم بركشاد
داد سخاوت بداد واو عاطفه سز موزون بر مصراع اولور بحر منسرحدن فتأمل (نعمت
بى قياس بيانيه در (اورانسز نعمت ديمكدر (بريخت با حرف تأكيد ريخت فعل ماضى
مفرد غائب دوكدى ديمكدر فاعلى سابق كبيدر ومفعول صريحى نعمت وغير صريحى بر سپاه
ورعيتدر (وجملهٔ فعليه ماقبلنده جمله يه معطوفدر (محصول تركيب) بر پادشاه زاده باباسى
ميراثندن چوق خزينه بولدى يعنى باباسندن ارث طريقيله كندويه چوق مال دكدى پس
بو يله اوليجق سخا وكرم اليني اچدى يعنى جومردلك ايلدى وسخاوت وكرمده عدالت
ويردى يعنى غلط بخش وكج عطا اولوب اسراف ايلمدى بلكه جود وكرمى محلنده ايلدى
وسپاه ورعايا اوزرينه اورانسز نعمت ومال دوكدى يعنى بونلره وافر انعام واحسان ايلدى
بزم زمانمزده سلطان محمد بن سلطان مراد ايلديكى كبى (قطعه) نياسايد مشام از طبلهٔ
عود * بر آتش نه كه چون عنبر ببويد) نياسايد فعل نفى استقبال مفرد غائب
آسايش ايلمز وراحت اولماز ديمكدر بونده معطر و مبخر اولماز ديمكدر آسايدندن
مشتقدر اسودندن دكل (مشام فاعلى ككزده فوقى الان بره ديرلر يعنى قوت شامه موضعى — رد ابن سيد على وسرورى
(طبلهٔ عود اضافتى لاميه در ادنى ملابسه ايله زيرا عربده وعجمده مبخرات ومعطراتى مثلا
عود وحصلبان وعبير وسائرينى طبله لره ترتيب ايدوب صاتارلر نتكه استانبولده ميوه يى
وغيريسنى طبله لرده صاتارلر پس بونده همزه وحدت ايچوندر دينلر ايكى وجهله خطا
ايلديلر (بريسى اولدر كه همزه فارسيده وحدت ايچون كلمز بلكه وحدته منصوص يادر — رد سرورى وكافى
وبريسيده اولدر كه اضافتدن مقطوع اولسه عودك اعرابدن محلى اولمازدى نتكه عقل سليم
وطبع مستقيم اربابنه معلومدر فتأمل (بر آتش بر حرف استعلا (نه نونك كسريله وهاء اصليه ايله
فعل امر مفرد مخاطب قوديمكدر نهيدندن نهادندن دكل (مفعول صريحى مقدر عود — رد ابن سيد على وسرورى
وغير صريحى بر آتشدر (كه حرف تعليل (چون ادات تشبيه (عنبر معدنى نامعلوم فوقى

ویرلردن برنوعدر مسك كبی (بوید باحرف تأكید (بوید فعل مضارع مفرد غائبدر
بونده لازمدر قوقه دیمكدر لازمی (یعنی معنای لازمیسی قوقی ویره فاعلی عود در (پس
رد ابن سید علی وسروری
متعدی اولمسنی تجویز ایدوب مشامی فاعلی اعتبار ایدن مشامنده بوی لذت فارسی بوغیش
(محصول بیت) مشام طبلهٔ عود دن محظوظ ومعطر اولماز (یعنی عود طبله ده طوردیغی یرده
قوقی ویرمز پس ایمدی آتش اوزره قوكه عنبر كبی قوقه یعنی اندن قوقی چیقه ایمدی قصه دن
حصه بو در كه اموال ونقود مقارن بذل وجود اولسه بی سود ونامحمود در یاتیوب طبله ده
طوران عود كبی (بزركی بایدت بخشندكی كن * كه دانه تانیفشانی نروید) بزركی یاحرف مصدر
اولولق دیمكدر باید فعل مضارع مفرد غائب معنای شرطی متضمن كركه دیمكدر (وتا
ضمیر منصوب متصل مفعولی (بخشنده اسم فاعل بغشلیجی معناسنه (وكاف عجم هاء رسمیدن
بدلدر (ویاحرف مصدر بغشلایجلق دیمكدر (كن كاف عربك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطبدر كنیدن ایله دیمكدر (بخشندكی كن جواب شرط مقدر در (كه حرف تعلیل (دانه
حبه دیمكدر (تاحرف توقیت مادام معناسنه (نیفشانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب صاچیه سین
(نروید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بترز دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله یورر
اكر سكا اولولق كرك ایسه (یعنی دولت وعزت ورفعت استرایسك همیشه عطا وجود وبذل
موجود ایله تاكه خلق بندهٔ احسانك وشاكر نعمت فراوانك اولسون زیرا مادامكه تخم ودانه
صاچوب اكمیه سین اندن نسنه بترز حاصلی عظمت ورفعت احسان وكرم ایله در امساك زرو درمله
دكلدر مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعلیلده واقعدر (یكی از جلسای بی تدبیر نصیحتش
آغاز كرد كه ملوك پیشین این نعمت را بسعی اندوخته اند و برای مصلحت نهاده) جلسا
جیمك ضمی ولامك فتحیله جالسك وجلیسك جمعیدر (بی تدبیره اضافت بیانیه (آغاز كرد
شروع ایلدی (كه حرف بیان (ملوك پیشین بیانیه (بسعی باحرف مصاحبت (اندوخته
ماضیدن قسم مفرد غائب (اند ادات جمع قزانمشلردر یعنی كسب ایدوب ادخار ایلمشلر
دیمكدر (برای باء مفتوحهٔ اصلیه ایله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (مصلحته اضافت لامیه در
تخصیص ایچون (نهاده ماضیدن قسم تقدیری نهاده اند در قومشلردر یعنی حفظ ایلمشلر
دیمكدر (محصول تركیب) مذكور شاه زاده یه بی تدبیر مصاحبلرك بریسی نصیحته شروع
ایدوب ایتدی اولكی پادشاهلر (یعنی آبا واجدادك بوقدر اموال وخزاینی زحمت ومشقتله جمع
ایدوب قومشلر ومهم مصلحت ایچون صاقلمشلر یعنی بركون لازم اوله دیو حفظ ایلمشلر پس سنك
اوزریكه دخی ضبط وصیانتی لازمدر (دست ازین حركت كوتاه كن كه واقعها در پشت ودشمنان
در پس نباید كه دروقت حاجت درمانی) (دست كن فعلك مفعول اولی (وكوتاه ثانیسی (وازین
حركت غیر صریحی (كوتاه كاف عربك ضمیله قصه دیمكدر (كه حرف تعلیل واقعها واقعه نك
مطلـــب
جمعیدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه فارسیده آخری هاء رسمی اوله ویا عربی كلمه اوله كه آخرنده
هاء رسمی شكلنده ها اوله كه تلفظ اولنمیه (واقعه وقلعه ورقعه وحقه وشقه وغیریلری ها ایله
جمع اولدقده هاء رسمی ومرتبه سنده اولان ها ثابت اولماز واقعها وحقها كبی فاحفظ در پشت
اوكده در (ودشمنان در پس ارتده دیمكدر (واقعها مبتدا (ودر پیش خبری ودشمنان مبتدا
ودر پس خبری (نباید فعل نفی استقبال مفرد غائب كركمز یعنی لایق دكل (بایدندن بایستندن دكل
رد ابن سید علی وسروری
دروقت حاجت در حرف ظرف واضافت لامیه (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجز قله سن
رد ابن سید علی وسروری
دیمكدر درله مصدر اولنجه معنی بویله اولور درماندن مشتقدر درماندن دكل (محصول تركیب)
جلیس بی تدبیرك تتمهٔ مقول قولیدر شاه زاده یه دیركه الیكی بو حركتدن كوتاه ایله یعنی بو اسراف

واتلافدن كچ وفارغ اول كه ایلریده واقعه لر وار یعنی نیجه درلو حوادث ظهور ایلمك احتمالی وار
ودشمنلر اردكده پوسیده در فرصت اسیری اولوب سنك حالكه ناظر ومقیدلردر اولمیه كه
وقت حاجتده عاجز وفرومانده قاله سین برجانبدن اعدا مستولی اولدقده خزینه قلتندن
عسكر جمعنه مالك اولمیا سین مملكت الدن كیده وایتدیكك اسرافلره ندامت چكه سین
(قطعه) اكر كنجی كنی برعامیان بخش * رسد هر كدخدایی را برنجی) كنج بونده خزینه
عامی لغتده میمك تشدیدیله در لكن عجم تخفیف ایله اوقور (محمد اسعد) عفی
معناسنه در (ویاحرف وحدت (كنی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر اكر
ایلرسك دیمكدر (برحرف استعلا (عامیان عامینك جمعیدر عامهٔ ناس معناسنه بخش حصه
وقسم معناسنه در (رسد فعل مضارع مفرد غائب (كدخدا صاحب خانه یعنی هر خانه یه ایریشور
(یاحرف وحدت (ورا حرف صله (برنج لفظ مشتركدر عربدن غیرلده (و یاحرف وحدت
(محصول بیت) اكر تحت تصرفكده وممالك سلطنتكده اولان عوام ناسه خزینه یی تقسیم
ایلسك خانه دن خانه یه بر برنج ایریشور انجق یعنی برنج مقداری كومش ویاجبی خزینه كی
برنجه صرف ایدوب عامه یه توزیع ایلسك هر برینك حصه سنه بر دانه دوشر انجق یعنی شیء
قلیل اولوب هیچ كس اندن منتفع وبهره مند اولماز سنك اموال وخزاینكدن ایرلدیغك
قالور انجق جود وكرمله وبذل درمله خلقی طیورمق میسر دكل در پس پادشاهلق اولدر كه
سن خلقدن الوب جمع ایلیه سین دیمكدر (چرانستانی از هریك جوی سیم * كه كرد آید
ترا هر روز كنجی) چرا عربیده لمه معناسنه در نیچون دیمكدر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد
مخاطب نیچون المازسین دیمكدر (از هریك یعنی هر عامیدن ویا هر كدخدادن (جو جیمك
فتحیله وواو اصلیه ایله اربه در (و یاحرف وحدت (سیم كومش یعنی برشعیر مقداری كومش (كه حرف
تعلیل كرد آید جمع اوله (ترا سكا هر روز هر كون دیمكدر (كنجی یاحرف وحدت برخزینه دیمكدر
(محصول بیت) نیچون عامینك ویا كدخدانك هر برندن اربه مقداری كومش الوب جمع
ایلمزسین تاكیم هر كون سكا برخزینه جمع اوله یعنی بذل موجود ایلمكدن هم سكا ضرر مترتب
اولور وهم انلر اول قدر مستفید اولماز لیكن هر برینه برشیء قلیل تعیین ایدوب سن انلردن
جلب ایلسك هم انلره چوقلق ضرر اولماز وهم سكا نفع عظیم وكلی خزینه حاصل اولور
دیمكدر (بعض شراح از هریك عبارتن رعایانك هر برندن دیو تفسیر ایلمش) وبعضیسی
آنی رد ایدوب بو محلده رعایایه تخصیصك وجهی یوقدر بلكه رعایانك وسپاهك جمله سندن
دیمكدر مقدما برسپاه ورعیت بربخت دیدیكی اكا شاهد در دیمش (مخفی دكلدر كه سپاهه
اولان بذل وجود محل اعتراض اولان اسرافدن دكلدر (وسپاهه صالغن صالوب انلردن
جلب مال ایلك جمیع زمانده جائز كورلمامشدر (سوق كلامك دخی اول معنایه مساعده سی
یوقدر جدا شارح اولك كلامی صحیحدر (عجبدر كه شارح معترض سابقا مذكور اولان
شارح اول ابن سید علی
شارح معترض سروری
مطلـــب
برسپاه ورعیت عبارتیله عمومه استدلال ایدوب بومقامده برعامیان بخش عبارتنك خصوص
عوامه دلالتندن غفلت ایلمشدر فتأمل (معلوم اوله كه قوافیده واقع اولان الفاظك حرف
اخیر اصلیسنه روی اصطلاح ایدرلر وماقبلنده حرف صحیح ساكنه حرف قید دیرلر اولده اون حرفه
مخصوصدر كه بریسی نوندر پس مادامكه حرف روی ساكندر قیدك ماقبلنده اولان حركتك
اختلافی جائز دكلدر اما روی حرف وصل كلمك سببیله متحرك اولسه اختلافی جائزدر نته كه
كمال اصفهانینك بو رباعیسنده واقعدر (رباعی) كر سوز توام بكنفس آهسته شود *
ازدود دلم راه نفس بسته شود * دردیده ازان آب همی كردانم * تاهرچه نه نقش تست ازو
شسته شود) روی یه متصل اولان حرفه حرف وصل دیرلر بو رباعیده هاء رسمی كبی قیدبر

پس برنج كنج لفظنه قافيه اولمغه مذكور اولان قانونله در ايمدى بو محلده يالك لحوقيله حاصل
اولان طول سببيله عيبدن سالم اولمشدر ديبن فن قافيه يه مطلع دكل ايمش (ملك زاده روى
از ين سخن در هم كشيد كه موافق رأيش نيامد و كفت خداى عز و جل مرا مالك اين رد كافى
مملكت كردانيده است تا بخورم و ببخشم نه پاسبانم كه نكه دارم) درهم كشيد عبارتنك معناسى
مكرر بيان اولندى (، كه حرف تعليل (موافق طبع اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (شين ملك زاده يه
راجعدر بعض نسخه ده موافق رأيش واقعدر (مرا يني ديمكدر (مالك اين مملكت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتيدر (كردانيده ايلمش ديمكدر كرديدندن (الف ونون ادات تعديه در
(تا حرف تعليل پاسبان سبنك سكونيله عسس معناسنه در (كه حرف بيان (نكه دارم
صاقليم (يعنى حفظ ايدم سابقا نكاه لفظنك استعمالى مفصل بيان اولنمشدر (محصول تركيب
ملك زاده جليس بى تدبيرك بو سوزندن يعنى پند و وعظندن يوزين بورتاردى حاصلى
بيحضور اولدى زيرا بو نصيحت رأى وطبعنه موافق كلمدى (دخى ديدى الله تعالى بنى بو مملكتنه
مالك و پادشاه ايلمشدر تاكيم امساك ايليوب كندم يم وخلقه بذل واحسان وانعام ايليم پاسبان
دكلم بيوب واچيوب وكيسه يه ويره يوب طلسم كبى اوستنده دوريوب صاقليم (موافق طبعش
نيامد ندن صكره (مرور ازجر فرمود يازان جميع نسخه لره مخالف يازمش (بيت) قارون هلاك رد شمعى
شد كه چهل خانه كنج داشت ❋ نوشين روان نمرد كه نام نكو كذاشت) قارون حضرت موسى
عليه السلامك عمى اوغلى ايدى وقرنداشين طوتردى بعضى تفسيرلرده قصه سى مفصل در
وسرورى شرحنده بر مقدارين يازمشدر مراد ايدنلر اكا مراجعت ايلسون (كه حرف علت
(چهل جيم عجمك وهانك كسرلريله فرق ديمكدر ار بعين معناسنه كاه اولور كه هاسنى حذف
ايدوب چل ديرلر جيم عجمك كسريله (خانه اودربيت معناسنه (كنج بونده مال معناسنه در (داشت
بونك كبى يرلرده مى داشت تقديرنده در (يعنى حكايت حال ماضى طوتاردى يعنى انك وارايدى (معلوم
اوله كه قارون حضرت موسى عليه السلامك عمى اوغلى ايدى وقرنداشينك ارى ايدى وقتا كه
خداى تعالى موسى يه نورانى آلتون صويله يازدبو يوردى سه حضرت موسى ديدى يارب بن
آلتونه مالك دكلم قنده بولايم كه انكله سنك كتابكى يازام پس الله تعالى اكا علم كيميايى تعليم ايلدى قيد تصحيح (محمد اسعد)
وقارون اول زمان غايتله فقير وصاحب اهل وعيال وزياده عبادته ملازم وكيجه قائم وكوندز صائم ايدى
پس موسى اكا مرحمت ايدوب علم كيميايى تعليم ايلدى حتى بو طريقله زياده چوق ماله مالك اولدى
شويله كه خزينه لرينك مفتاحنى يوز دوه چكردى و بر روايتده يمش دوه مجاهد ديركه هر بر
مفتاحك وزنى بردرهم ايدى و بر روايتده نصف درهم وهر بر مفتاحله يمش قپو آچيلور ايدى پس
وقتاكيم قارون مالك جمعنه مشغول اولديسه نوافل وعباداتى كليا ترك ايلدى اندن صكره الله تعالى
حضرت موسى يه بيورديكه اندن مالنك زكاتنى استيه واردى قارون مالنك زكاتنى حساب ايلدى
كورديكه غايت چوق مال كيتمك لازم كلور پس زكاتنى ويرمدى وكنديله بيك قول وبيك جاريه آتلانوردى
جميعنك اكرلرى ورختلرى آلتون ايدى ولباسلرى كذلك وقتاكيم حضرت موسى زكات ويرمسنى
الحاح وابرام ايلديسه قارون ديدى ايرته شهر خلقنى جمع ايدوب سنكله مناظره ومباحثه ايدرين اكر
بحث وحجتده سن بكا غالب اولورايسك مالمك زكاتنى ويره يم والا ويرمم ديدى واول وقت بنى اسرائيل
اراسنده زياده كوزل برزانيه عورت وار ايدى قارون آنى چغرندى واكا ديدى ايرته بن بنى اسرائيلى
جمع ايلسم كرك اكرسن موسى يه فسقله شهادت ايدوب بكا زنا ايلدى وبن اندن يوكلى يم ديرسك سكا
بوقدر مال ويره يم ديدى پس عورت سوزين قبول ايدوب ايليم ديدى ايرته اوليجق قارون بنى
اسرائيلى كندى او ينه دعوت ايدوب جمع ايلدى اندنصكره حضرت موسى يى دعوت ايلدى حضرت

موسى ده كلدى اندنصكره بنى اسرائيل ايدى ياموسى بزه وعظ ايله حضرت موسى وعظه
شروع ايدوب اثناى كلامده بيوردى بر كيسه كه مال محفوظى سرقه ايلسه اليني كسرم و بر كيسه كه
يول كسوب قطاع طريق اولسه باشين كسرم و بر كيسه كه زنا ايلسه آنى طاشله ديه لرم ديدى بو كره
قارون اياق اوزره طوروب ديدى بو ديدكلركى سن ايلرسك سنك اوزريكه حكم نتيجه جاريدرديدى
حضرت موسى بيورديكه اكر بن ديدكلريمى ايشلرسم بنم اوزريمه حكم نوراندهالله تعالى
بيورديغى كبى در اندن صكره قارون ديدى سن بو عورته زنا ايلمش سين واقرار ايدركه سندن
يوكلى در ديو واشارت ايلدى (قارون عورته قالق يوقارى سويله ديدى (پس الله تعالى عورتك
قلبنه خوف وخشيت دوشردى ولسانى كذبدن صدقه دوندردى وديدى حضرت موسى
قارونك ديدكندن مبرا ومنزهدر و بكا قارون بوقدر مال وعده ايلدى و بكا تعليم ايلديكه موسايه
بر بهتان افترا ايدم ديو بن ايسه اللهدن قورقارم نبى سنه وكلينه بريارامز نسنه افترا ايدم اندن صكره
حضرت موسى غضبه كلوب ايتدى ياعدو الله نه مراد ايلدك بو افترا ايله بكا اندن صكره
حضرت موسى مجلسدن طاشره كندى والله تعالى يه سجده ايلدى ومناجات ايلدى قارونندن
شكايت ايلدى (پس حضرت جبريل امين كلدى وديدى ياموسى الله تعالى سكا سلام ايدر
و بيوركه كرهٔ ارضى سنك امريكه مأمور ايلدم هرنه بيورر ايسك سنك امريكه مطيعدر قارونك
هلاكنده اندنصكره موسى دوندى قارونه كلدى وكوردى كه بر آلتون تخت اوزرنده اوتورر ديبادن
دوشكلره و يصدقلره طيانمش (پس موسى عصاسنى يره اوردى (وسريرينه يره كير ديدى
اول ساعت سريرى يره باتدى قارون سريردن صچرايوب نجاتيم ديدى موساده يره امر ايلدى
بوت شونى ديدى فورى ديزلرينه دك يره باتدى (پس موسايه تضرعه باشلدى هيچ تضرعنه
التفات ايليوب بوت ديدى اندن صكره برقارونى وقومنى واوينى يوندى روايت اولنور كه الله تعالى
موسايه وحى ايلدى كه ياموسى قارون سكا درت كره امان ياموسى ديدى وامان ويرمدك عزتم
وجلالم حقيچون اكر بندن بر كره امان امان ديلسه البته بن اكا خسفدن امان ويردم اندنصكره
بنى اسرائيل اراسنه كفت وكو دوشديكه موسى قارونى يره باتوردى اموال وخزاينى كندى يه قاله ديو
اندن صكره حضرت موسى الله تعالى يه تضرع ايلدى كه ماليده يره باتسون (پس خداى
تعالى مالنده يره باتوردى (فخسفنا به وبداره الارض) بو قصه يه دالدر معلوم اوله كه حضرت شيخك
مرادى كثرتن بياندر چهله حصر دكلدر زيرا يازدقلرى پرده شويله مبالغه ايدرلركه (چهل خانه
بيورديغى عشر عشيرى اولماز (نمرد فعل نفى ماضى مفرد غائب (كه حرف تعليل (نام نكو بيانيه
(كذاشت كاف عجمك ضميله فعل ماضى مفرد غائب قودى (يعنى كنديدن صكره قالدى
(محصول بيت) قارون هلاك اولدى زيراحددن زياده مالى وخزينه سى وارايدى يعنى كثرت
مال هلاكنه سبب اولدى نته كه قصه سندن فهم اولنور اما نوشيروان اولمدى زيرا عالمده عدل
وداد له ايوادقودى يعنى اوصافى دللرده مذكور ومشهوردر (پس كوياكه هنوز زنده وباقى در
مصراع اولك معناسنى قارون هلاك اولدى حال بوكه قرق اوكنج وخزينه طوندى ديين
وقارونك قرق خانه طلوسى مالى وخزينه سنى وار ايكن فائده ايتميوب هلاك اولدى ديين مراد
رد شراح جميعا مصنفه واصل اولمامشلرى زيرا سياق كلام انك مال سبب هلاك اولديغنى بياندر بوقدر مالى
وار ايكن اولدى ديمك مراد دكلدر (زيراموسى آندن مالك زكاتنى طلب ايليجك حساب ايلدى
كورديكه چوق مال كيدر (پس قيامدى عاقبت ماليده كنديده يره باتدى (كذاشت لفظنى
رد شمعى منه سنده نهاد لفظيله تفسير ايلين تقشير ايلمش (حكايت) آورده اند كه نوشيروان عادل را
در شكار كاهى صيدى كباب كردندى نمك نبود غلامى بروستا فرستاند تا نمك اورد نوشيروان

كفت نمك بقيمت بستان نارسمى نكردد وده خراب نشود) آورده اندلغتده كتورمشلر
ديمكدر (اما اصطلاحده روايت ايلمشلر ديمكدر (در حرف ظرف (شكار كاه ظرف مكان آوبرى
ديمكدر (و ياحرف وحدت (صيدشكار (يعنى آو (و ياحرف وحدت (كردندى ياحكايت حال ماضى
افاده ايدر ايلرلردى ديمكدر صيد مفعول اولى وكباب مفعول ثانيسى (نمك نونك وميمك فتحه لريله
توز ديمكدر عربجه ملح ديرلر ميمك كسرى ولامك سكونيله (غلامى ياحرف وحدت (بروستا
(باحرف صله روستا كويه ديرلر ده معناسنه (فرستادند فعل ماضى جمع غائب كوندرديلر ديمكدر
(غلام مفعول صريحى (و بروستا غير صريحى (تاحرف تعليل (بياورد فعل مضارع مفرد غائب
كتوره ديمكدر نمك مقدم مفعولى تاكيم توز ديمكدر (بقيمت باحرف مصاحبت (قيمت بها معناسنه‌در
بستان فعل امر مفرد مخاطب صاتون آل ديمكدر ستانيدندن (نمك مفعول صريحى (و بقيمت غير
صريحى (تاحرف تعليل (رسم بونده عادت معناسنه‌در و ياحرف تنكير (نكردد فعل نفى مستقبل
اولميه ديمكدر (كرديدندن صيرورت معناسنه كاف (عجمك فتحيله ده مبتدا (وخراب مبتداء
ثانى (ونشود فعل نفى مستقبل مفرد غائب فاعلى تحتنده ده راجع ضمير جملهٔ فعليه خبر ابدر
وجملهٔ اسميه خبرده‌در (محصول تركيب) (روايت ايلمشلردر كه نوشيروان عادله بركون بر صيدكاهده
كندى حضورنده برشكارى كباب ايلرلردى اتفاقا توز حاضر بولنمدى يعنى اول حالده بانلرنده
توز بولنمادى براوغلانى كويه كوندرديلر تاكيم توز كتوره نوشيروان اول واران آدمه ديدى توزى
مفت ومجانا المه بها ايله آل تاكيم بوند نصكره رسم وعادت وقانون و بدعت اولميه پادشاهلرو حكام
صيدكاهده كباب و ياطعام بشورمك لازم كلدكچه توزى رايكان المق وكويك خرابلغنه سبب
اولميه (كفتنداز بن قدرچه خلل زايد كفت بنياد ظلم درجهان اول اندك بوده است وهركه
آمد بر ومزيد كرد تا بدين غايت رسيد) خلل لغتده كدك معناسنه‌در (يعنى رخنه اما بونك كبى يرلرده
نقصان معناسنه‌در (زايد فعل مضارع مفرد غائبدر (زاييدندن طوغار ديمكدر (يعنى حادث
وظاهر اولور معناسنه (بنياد بونده ابتدا معناسنه‌در (ظلمه اضافتى لاميه‌در (بوده ادات زمانيه (وسين
(وتا ادات خبر (اندك بوده است آز ايمشدر ديمك اولور (بر حرف استعلا (واو ضميرى بنياد ظلمه
راجعدر (مزيد مصدر ميمى در زياده معناسنه (تاحرف تعليل (بدين باحرف صله دال
همزه دن بدلدر اصلنده اين ايدى نتكه سابقا بيان اولدى ايدى (غايت بونده حد معناسنه‌در
(محصول تركيب) نوشيروانك ياننده حاضر اولنلر ديديلر كه بوقدر بدعتدن نه كلور خلل
ونقصان حادث اولور و بو مقدار جزئى تعدى بر معموركويك خراب اولماسنه‌دن باعث
اولور (نوشيروان ديدى ظلمك بنيادى جهانده اول ازجقمش وهر كيمسه كه سلاطين
وحكامدن كلدى اول بنيادك اوزرينه زياده ايلدى تاكيم بو حده ايرشدى و بوغايته واردى
ودنيا ظلم ايله دولدى (معلوم اوله كه فقها خلفاء راشديندن صكره كلن سلاطينه عادل
اطلاقندن منع ايلمشلر حتى بعض فتاواده كفرينه حكم ايلمشلر مكركيم عادل عدولدن مأخوذ
اوله اهل اسلام پادشاهلريكن اما نوشيروان كافر ايكن اكا عادل اطلاقنده اتفاق وار
(قطعه) اكر زباغ رعيت ملك خورد سيبى * برآورند غلامان او درخت از بيخ) باغ رعيت
لاميه (خورد فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط (سيب الماعربجه تفاح ديرلر تانك ضمى
وفانك تشديديله (و ياحرف وحدت (براورند بونده چقارررلر ديمكدر (غلامان قوللر وخدمتكارلر
معناسنه‌در (او ضميرى ملكه راجعدر (بيخ بانك عربينك كسريله اغاجك وغيرينك كوكنه
ديرلر (محصول بيت) اكر رعيتك باغ و باغچه سندن پادشاه غصب و تعدى طريقيله برالما
يمك جائز كورسه قوللرى وخدمتكارلرى اول المانك اغاجنى كوكندن چقاررلر يعنى اول باغى

بونك جوابى مرور ايتمشدر
محمد اسعد

خراب ايدرلر (به پنج بيضه كه سلطان ستم روا دارد * زنند لشكريانش هزار مرغ بسيخ)
بيضه بانك فتحيله يومرطه (كه حرف بيان (ستم سينك كسرى وتانك فتحيله ظلم معناسنه‌در
(روا رانك فتحيله بونده جائز ديمكدر (دارد طوته يعنى جائز طوته (زنند فعل مضارع جمع
غائب اوررلر (لشكريان ياحرف نسبت (و الف ونون ادات جمع لشكريلر ديمكدر (هزار
بيك ديمكدر الف معناسنه‌در (مرغ لغتده هر قوشه ديرلر اما بونده طاوق مراددر مرغ خانكى
معناسنه غلبهٔ استعمال ايله مرغ طاوغه ديرلر عربجه دجاجه ديرلر (سيخ كباب دموری كه تركجه
سوغلى ديرلر (محصول بيت) بش يومرطه جه ظلمى كه پادشاه جائز كوره يعنى بش عدد يومرطه
مقدارى طمع ايدوب غصب ايلسه انك عسكرى وسپاهى بيك طاوغى شيشه صانجوب كباب
ايدرلر يعنى پادشاهك اول مقدار ظلمى عسكره كلى ظلمه اجازت اولور (بيت) نماند ستمكار
بد روزكار * بماند برو لعنت پايدار) نماند فعل نفى مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (ستمكار
ظالم ديمكدر (زيرا كار كاف عجمله ادات فاعلدر جى معناسنه نتكه سابقا مفصل بيان اولندى ايدى
نماندك فاعليدر (بد روزكاره اضافتى بيانيه‌در (بد روزكار وصف تركيبيدر (بونده روزكار زمان
معناسنه در بارامز زمانلى ديمكدر براماز اق كندى يه نسبتدر روزكاره نسبت دكل (بماند
قالور رفاعلى لعنتدر (پايداره اضافتى بيانيه‌در (محصول بيت) ظالم بدعهد و بد زمان قالماز
يعنى بركون دنيادن كوچوب كيدر باقى قالماز البته ولكن انك اوزرنده لعنت ثابت و باقى
ومؤبد و برقرار قالور حاصلى قبايح واوصافى هركيم ايشيدرسه اكا نفرين وبد دعا ايدر
(ستمكارى وصف تركيبيدر دينلر خطا ايلمشلر (فارسيده موصوف صفته مضاف اولق جائز
دكل ديدنلر ميدان فرسك فارسلرندن دكل ايمش (حكايت) عاملى را شنيدم كه خانهٔ رعيت

خراب كردى تا خزينهٔ سلطان آبادان كند بى خبر از قول حكما كه كفته اند هركه خداى

تعالى را بيازارد تا دل خلقى بدست آرد خداى تعالى همان خلق را بروى كمارد تا دمار
از روزكارش برارد) عاملى ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (كه حرف بيان (خانهٔ رعيت
لاميه (كردى ياحرف حكايت (كردينك خانه مفعول اولى (وخراب مفعول ثانيسى (تاحرف تعليل
(خزينهٔ سلطان لاميه (آبادان الف ممدود ايله معمور معناسنه‌در (كندك خزينه مفعول اولى
(وآبادان مفعول ثانيسى (بى خبر از قول حكما حالدر كندك فاعلندن (كه حرف بيان (هركه
اصلنده هركس كه ايدى نتكه مرارا بيان اولندى (تعالى را را ادات مفعول (بيازارد فعل
مستقبل مفرد غائب بونده انجيده ديمكدر (تاحرف تعليل (دل خلق لاميه (و ياحرف وحدت
(وخلق مخلوق معناسنه‌در (بدست باحرف صله (آردك دل خلق مفعول صريحى (وبدست
غير صريحى (همان همله آندن مركب اولمق جائز مفرد اولمقده جائز (خلق را را ادات
مفعول (بر حرف استعلا وى ضمير غائب عامله راجع (كمارد كاف عجمك ضميله حواله وسلط
ايدر ديمكدر (خلق مفعول صريحى وبروى غير صريحى (تاحرف تعليل (دمار لفظ
مشتركدر عربله عجم بيننده عربى اولنجه هلاك معناسنه‌در وعجمى اولنجه بنه مشتركدر اصل وكوكله
انتقام بيننده (برآرد بونده چقاره ديمكدر (دمار مفعول صريحى واز روزكار غير صريحى
تقدير كلام دمارش از روزكار برارددر (محصول تركيب) برظالم عاملى ايشتدمكه پادشاهك
خزينه سنى معمور وآبادان ايلمك ايچون رعايانك خانه لرينى ظلمله خراب و يباب ايدردى حكما
وعقلا قولندن بى خبر اولديغى جهتدن بويله ايدرديكه ديمشلردر هر كيمسه كه الله تعالينك سخط
وغضبنه سبب اوله بر مخلوقك كوكلنى اله كتورمك ايچون الله تعالى هم اول مخلوقى يعنى كوكلنى
اله كتورمكه سعى ايلديكى مخلوقى اوزرينه مسلط وحواله ايدر تاكيم روزكاردن اصلنى

ردابن سيد على وسرورى
رد كافى

وكوكنی چقاره یعنی انی هلاك ایلیه (معلوم اوله كه خدای تعالانك خصوصنده آزار واذی وجفا ممنع و محالدر بلكه رضاء شریفنه نسبت مخالفت سببیله مستوجب عذاب و عقوبت اولمقدن كنایتدر (بیت) آتش سوزان نكند باسپند ✽ انچه كند دود دل مستمند) آتش سوزان بیانیه در (سوزان صفت مشبهه در یقمان دیمكدر سوزیدندن بونك كبی یرلرده یاقیجی ویاندریجی معناسنه در (با حرف صله (وسپند سینك كسری وباء عجمك فتحیله یوزرلك دیدكلری نباندر یاوز كوزدكمك ایچون یقارلر (باسپند نكنده متعلق (انچه كندك مقدم مفعولیدر (نكندك مفعولیدر دیین فكرسز سویلمش (دود دل لامیه (و كندك فاعلی (مستمند میمك ضمی وسینك سكونیله لفظ مشتركدر شكایت و غم وغصه و نحافت بینده یعنی ضعیف ونحیف اولمق (ومند ادات نسبتدر دردمند دردلی دیمكدر (پس مستمند غملو وغصه‌لو ونحیف دیمكدر (محصول بیت) یاقیجی آتش سپنده اول حالی واول كاری ایلمزكه بر فقیرك دود دلی و انكسار قلبی ایلر یعنی بر مستكین مظلوم كوكلدن چكدیكی آهی و بد دعاسی ایلدیكی تأثیری اتش سوزان سپنده ایلمز (حضرت شیخ سپندی تخصیص بالذكر ایلدیكنك نكته‌سی اودركه آتشه یاندغنده چتردیسی سائر یانان نباتاتدن وجوه ایله زیاده در (بعض شراح دیمش خفی اولمیه كه بعض دیارده یوزرلك وفرت اوزره اولوب اغستوس زماننده شدت حرارتدن برحالت واستعداد پیدا ایدركه بر صحرانك براوجندن جزئی آتش طرقسه طرفة العینده بالتمام یانوب كول اولور (حضرت شیخ بو بیتله اكا اشارت وسرعت تأثیردن كنایت ایتمشدر (سپندی تخصیص بالذكرایتدیكنك وجهی بودر دیمش خفی دكلدر كه جمیع نباتات قورودقدن صكره بو استعدادی بولور فقدبر (سوزان ملتهبله بیان ایلینلر غلط ایلمشلر (لطیفه) كویند سرور جملهٔ حیوانات شیرست وكمترین جانوران خر و باتفاق خردمندان خربار بر به از شیر مردم در) سرور رئیس معناسنه در ومبتدا (جمله یه وحیواناته اضافتلر لامیه لردر (شیرست خبر مبتدا (شیر بونده یاء مجهوله ایله ارسلان معناسنه در (كم اكسك بونده الحق دیمكدر (وتر ادات تفضیل (ویاء حرف نسبت (ونون حرف تأكید (جانورانه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر (جانورنونك سكونیله جانلی دیمكدر (زیرا ورواوك فتحیله ادات نسبتدر (والف ونون ادات جمع (باحرف مصاحبت كلجك خبره متعلق (اتفاق خردمندان مصدرك فاعلنه اضافتیدر عقلا اتفاقیله دیمكدر (خربا ربر بیانیه (باربر وصف تركیبیدر بریدندن بانك فتحیله ایلتمك معناسنه (باربونده یوكدر (باربر یوك كتوریجی یعنی یوك چكیجی (بری بردندن اخذایدن احوال اشتقاقدن كلیا غافل ایمش (خربار برمبتدا (به یك دیمكدر (كه من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده كه بهتر از واقعدر (شیرمردم در بیانیه وخبرمبتدا (ومردم در وصف تركیبیدر دریدندن دالك فتحیله زیرا دالنده فتحه و كسره جائزدر (محصول تركیب) دیرلر كه جمیع حیواناتك سروری ورئیسی و باشی وسرداری ارسلاندر وجانلیلرك الك الچاقراغی خردر زیرا خرغایتله احمق وابله در وعقلا اتفاقیله یوك چكیجی خرآدم پریجی شیردن بهتر ومقبولدر ومرغوبتردر زیرا نیجه اموره استخدامی قابلدر (مثنوی) مسكین خرا كرچه بی تمیزست ✽ چون بارهمی كشد عزیزست) مسكین خر اصلنده خرمسكین ایدی موصوفك صفته اضافتی قبیلندن یعنی بیانیه ضرورت وزن ایچون اضافتدن فك اولدی (تمیز اصلنده تمییز در تفعیل بابندن مصدردر لكن اعجام یاء مصدرك حذفیله استعمال ایدر (چون ادات تعلیل (همی ها حرف تأكید (ومی بونك كبی یرلرده ادات استمراردر (كشد فعل مضارع مفرد غائبدر كشیدندن چكر دیمكدر (مسكین خر مبتدا ومابعدی خبری و بارهمی كشدك

مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه معلله رندر (محصول بیت) خرمسكین اكرچه كیم ادرا كدن محروم وفهم ودرایتدن دور وتمییز وتشخیصدن مهجور اما چونكه یوك چكر وضرورت حالنده مركوبدر عزیزدر یعنی بویله بی تمیز وادراك ایكن بعض جهتدن استخدامه قابل اولدیغیچون ارسلاندن اعز واكرمدر (كاوان وخران باربردار ✽ به زآدمیان مردم آزار) كاوان مبتدا (وخران اكا معطوف (باربرداره اضافت بیانیه در (باربردار وصف تركیبیدر برداریدندن بانك فتحیله بحسب لغت یوك قالدریجی دیمكدر اما كوتریجی مراددر (به یك (زای مفرده بونده من تفضیلیه معناسنه در (آدمیان وصلله همزه ساقط اولمشدر (مردم آزاره اضافت بیانیه در (مردم آزار وصف تركیبیدر آزاریدندن مردم انجدیجی یعنی موذی مصراع ثانی خبر مبتدادر (محصول بیت) یوك چكیجی كاولر وخرلر خلقی انجدوب موذیلق ایدن ظالم ادم اوغلنلرندن یكدر یعنی باركش حمارلر وكردون كش كاولر دلازار وخاطر شكن بنی آدمدن یكدر (زیرا بونلرده فائده‌لری وار وهیچ ضررلری یوقدر (خرانی باربرداره وآدمیانی مردم آزاره اضافت ایلمین یعنی اضافتلرین تجویز ایلمین فارسیده باشقه بر صاحب مذهب ایمش (حضرت شیخ مذكور لطیفه بی جملهٔ معترضه طریقیله ذكر ایلدكدن صكره ینه اصل حكایه یه شروع ایدوب بیورر (ملك را طرفی ازذمایم اخلاق اومعلوم شد بشكنجه كشیدش و بانواع عقوبت بكشت) ملك را را ادات مفعول (طرف طانك ورانك فتحه‌لریله بونده بعض معناسنه در (ویا حرف وحدت (ذمایم ذمیمه‌نك جمیدر مذمومه معناسنه در (اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده اخلاق ذمیمه ایدی بیانیه ایدی شمدی لامیه در (بشكنجه باحرف صله (وشكنجه عذاب معناسنه در (كشیدش فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ملكه راجع ضمیر (وشین ضمیر عامل ظالمه راجعدر (باحرف مصاحبت (انواع عقوبت لامیه در (بكشت دیلدی (محصول تركیب) پادشاهه برمقدار عامل جائرك اخلاق ذمیمه لرندن معلوم اولدی (یعنی خلق عالمه ایلدیكی جفا وظلمی اكلدی آنی اشكنجه یه چكدی وانواع عقوبت واصناف عذابله انی هلاك ایلدی (قطعه) حاصل نشود رضای سلطان ✽ تاخاطر بندكان نجویی) رضای سلطان لامیه ومبتدا وحاصل نشود مقدم خبر (تا حرف توقیت (خاطر بندكان لامیه (ونجوییك مقدم مفعولی (ونجویی فعل مضارع مفرد مخاطبدر جوییدندن جستن دن دینلر غلط سویلمش (زیرا جستندن فعل ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز (معلوم اوله كه فارسیده مصادرك اواخری نوندر (ونونك ماقبلی تادر و یادالدر (ودالك ماقبلی یا اواورسه جمیع مشتقات اندن اخذاولنور قیاس مطردله (اما اوایكی صورتده اولان مصادردن (یعنی تالی مصدردن وشول دالی مصدردن كه ماقبلی یا اولیه (مثلا شدن وبودن كبی انلردن ماضیله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بواسلوبی ضبط ایدنجه جمیع مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ نسنه‌سی سماعی اولماز (نهایتی فكره برمقدار ریاضت ویرمك كرك فتدبر (محصول بیت) پادشاهك رضاسی حاصل اولماز (یعنی پادشاه سندن راضی وخشنود اولماز تاكیم مادام كه قوللرینك وفقرا ورعایاسنك خاطرلرین استمینجه یعنی خاطرلرین رعایت ایدوب اله كتورمینجه زیرا مقرردركه مادامكه فقرانك خاطرلرین رعایت ایلیه سین ورعیت پرور اولمیه سین وداد كستر اولوب خلقه عدل كوسترمیه سین البته پادشاه سندن راضی اولماز (پس رضای پادشاهی وعطای شهنشاهی یه مظهر اولمق بهر تقدیر رعایا وفقرایه عدل وداد ایله میسر اولور (خواهی كه خدای برتو بخشد ✽ باخلق خدای كن نكویی) خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن دیلرمیسین دیمكدر (كه حرف بیان (خدای مبتدا (برحرف استعلا (بخشد فعل مضارع مفرد

بعض نسخه‌ده (هر كه خلق خدای تعالی را) واقع اولمشدر

ردابن سید علی

رد كافی

ردابن سید علی وسروری

ردابن سید علی وسروری وكافی

كردون فلكی ✽ رد كافی

ردابن سید علی وشمعی وكافی

در بیان مشتقات از مصادر ✽

غائب فاعلی خدایه راجع بخشنده ضمیر وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه مفعول خواهی در
یا حرف صله (خلق خدا لامیه خلق بونك كبی یرلرده مخلوق معناسنه در (نكوبی یا اولی اصلیه (ویاء
ثانی مصدریه در ایلك دیمكدر (محصول بیت) استرمیسین كه الله تعالی سكا رحمت وغفران ایلیه
(یعنی خدای تعالی سكا مرحمت ومغفرت ایلدیكن دیلر ایسك خدانك مخلوقنه اكر انسان واكر
غیریدر ایلك ایله (یعنی سن مخلوقاتی اسر كه كه الله تعالی سنی اسر كه سون (معلوم اوله كه بخشیدن
مصدری مشترك در بغشلامقله اسر كمك بیننده وایكی معنانك یله مضارعی بخشد كلور بونده
اسر كمك معناسنه در كه بخشودن وبخشایدنله مرادفدر نتكه خیام بر رباعیده ذكر ایلمش (رباعی)
یارب توكریمی وكریمی كرمست ✻ عاصی زچه رو برون باغ ارمست ✻ آمرزش اكر بطاعتست نیست
كرم ✻ درمعصیتم اكر ببخشی كرمست) اكر ببخشی اكر رحمت وغفران ایدر ایسك دیمكدر (پس بیت
سابقك شرحنده ذكر ایلدیكمز قاعده اوزره بخشد بخشیدن مصدرندن مشتقدر بخشودن مصدرندن
مشتق اولمق احتمالی یوقدر زیرا دالك ماقبلنده یا یوقدر وبخشایدندن مضارع بخشاید كلور
بخشد كلمز (پس شراح عموما بخشد بخشودن مصدرندن در دیدكاری افحش خطا یاندر فتدبر
(یكی ازستم دیدكان بروبكذشت وكفت) ستم دیده وصف تركیبی در ظلم كورمش (یعنی مظلوم
(برو بر حرف استعلا (واوضمیری عامل مقتوله راجعدر (بكذشت كچدی (یعنی یانندن مرور ایلدی
ودیدی (محصول تركیب) مظلوملرك بریسی عامل مقتولك اوستنه اوغرادی وحال مستقبحنه
نظر ایدوب دیدی (قطعه) نه هر كه قوت بازو ومنصبی دارد ✻ بسلطنت بخورد مال مردمان
بكذاف) نه حرف نفی مصراع ثانیده (بخورد فعلنه ناظر در (هر كه اصلنده هر كس كه ایدی
نته كه مرارا مرور ایلدی (قوت بازو لامیه (منصبی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (با حرف
مصاحبت (سلطنت قهر وغلبه (یعنی تسلط معناسنه (بخورد فعل مضارع مفرد غائب ییه دیمكدر
(مال مردمان لامیه (با حرف مصاحبت (كذاف كاف عجمك ضمی وزای معجمه ایله مفت وایلق یره
دیمكدر (یعنی بیهوده وضایع یره (محصول بیت) اوبله دكلدر كه هر كیمسه نك كه قوت بازو
وقوت قاهره سی وقوت منصبی ویا منصبی اوله قهر وغلبه ایله وتسلطله خلق عالمك مالنی
اخذ ایلیه (رایكان ومفت وبی وجه وضایع یره اكل ایلیه (حاصلی بومعنی میسر دكلدر البته بركون
هضم ایده میوب بورنندن كلور (یعنی بلاسین وجفا وجزاسین چكر البته (توان بحلق فرو بردن
استخوان درشت ✻ ولی شكم بدرد چون بكیرد اندر ناف) توان امكان وقدرت معناسنه اسمدر
فرو بردنه مقید (با حرف تأكید (وحلق حاء مهمله نك فتحی وسكون لامله بوغز در كلو معناسنه
فرو بردن لفظ مركبدر فرو ایله بردندن یوتمق معناسنه كه عربجه بلع دیرلر بانك فتحی ولامك
سكونیله (استخوان واو رسمیله كمكدر عربجه عظم دیرلر عینك فتحی وظانك سكونیله (درشت
دالك ورانك ضمه لریله وشینك سكونیله بونده ایری معناسنه در ایكی معنی ایله (یعنی بیوك وبومشقه
مقابل كه عربجه اكاخشن دیرلر خانك فتحی وشینك كسریله (ولی ادات استدراك (شكم شینك
كسری وكافك فتحیله قرن دیمكدر كه عربجه بطن دیرلر بانك فتحیله (با حرف تأكید (درد
دالده فتحه وكسره لغتدر ورانك فتحیله یرتار دیمكدر عربجه خرق دیرلر خاء معجمه نك فتحیله
(چون ادات تعلیل (با حرف تأكید (كیرد فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتله
دیمك اولور (ناف كوبكدر عربجه سره دیرلر (محصول بیت) بوغاز ایری وبیوك كمكی یوتمغه
قادر در یعنی یوتمسی ممكندر (اما قرنی یرتار كوبكده طوتلوب قالنجه (یعنی رودیه كچوب كتمینجه
شكمه ضرر ایدر وجائزدر كه بحلق باسی ازمعناسنه اوله (وفرو بردندن تركیب معناسی مراد اوله
یعنی اشاغه ایلتمك كچورمك معناسنه (پس محصول بیت ایری كمكی بوغزدن كچورمك ممكندر

مطلب

رد شراح عموما

اما كوبكده طوتلوب اشاغه كتمینجه قرنی یرتار (یعنی صاحبنی هلاك ایدر (حكایت)
مردم آزاری را حكایت كنند كه سنكی برسر صالحی زد درویش را مجال انتقام نبود سنك را باخود نكاه
می داشت تا وقتی كه ملك بر آن لشكری خشم كرفت ودر چاهش كرد) مردم آزار وصف تركیبی در
آزار یدندن (ویا حرف وحدت (ورا حرف مفعولیت (سنكی یا حرف وحدت (سر صالحی لامیه
(یا حرف وحدت (درویش مراد مذكور صالحدر (ورا حرف تخصیص (مجال انتقام لامیه (نبود
یوق ایدی (سنك را را ادات مفعول (نكه می داشت حفظ ایدر دی (حفظ ایتدی دیین معنای
منطوقی ویرمش (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یا حرف وحدت (كه حرف بیان (ویا رابط صفت
(ملك مبتدا (لشكری یا حرف نسبت (خشم خانك فتحی وسكون شین ایله غضب دیمكدر (كرفت
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده ملكه راجع ضمیر ومفعول صریحی خشم وغیر صریحی
بر آن لشكری وجملهٔ فعلیه خبر مبتدا در (در چاه در زندان دیمكدر (وشین ضمیر مردم آزاره
راجعدر (محصول تركیب) بر انسان اینجدیجی موذی یی حكایت ایدرلر كه بر صالحك باشنه
بر طاش اوردی درویش صالحك انتقامه مجالی یوق ایدی (زیرا پادشاه قولی ایدیكه قوت قاهره
صاحبی ایدی پس اندن كینن آلامدی طاشی كندیله صاقلردی (یعنی باشنه اوردیغی طاشی
حفظ ایدردی شول وقته دك كه پادشاه اول مردم آزار لشكرینه خشم ایدوب قویو یه صالنجه
یعنی زندانه حبس ایدنجه (درویش درامد وآن سنك برسرش انداخت كفت تو كیستی
واین سنك برسر من چرا زدی كفت من فلانم واین سنك همان سنكست كه در فلان تاریخ برسر من
زدی كفت چندین مدت كجا بودی كفت ازجاهت اندیشه می كردم اكنون كه در چاهت دیدم
فرصت غنیمت شمردم) درامد ایچری كیردی (یعنی زندانه كیردی (محصول تركیب) درویش
صالح زندانه كیردی واول حفظ ایلدیكی طاشی ظالمك باشنه اتدی (یعنی اوردی ظالم دیدی
سن كیمسین وبوطاشی باشمه نیچون اوردك درویش دیدی كیم بن اول فلانم كه باشمه طاش اوردك
وبو طاش اول طاشدر كه فلان تاریخده بنم باشمه اوردك مردم آزار دیدی بوقدر مدت وزمان
قنده ایدك درویش دیدی سنك منصبك وقوت قاهركدن خوف ایدردم شمدی كه سنی چاه
وزندانده بولدم فرصتی غنیمت بلدم مكه عقلا دیمشلردر (مثنوی) ناسزایی را چو بینی بختیار ✻
عاقلان تسلیم كردند اختیار) تا حرف توصیف نفی (سزا لایق (ناسزا لایقسز (ویا حرف وحدت
(ورا ادات مفعول (چو حرف تعلیل (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بینیدندن بونده كوره سین
دیمكدر (بختیار وصف تركیبی اقسامندندر بخت دولتدر ویار قرین ومصاحبدر یعنی دولت
كندی یه یار دیمكدر عاقلان مبتدا وتسلیم كردندك مفعول اولی واختیار مفعول ثانیسی وجملهٔ
فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) بر نااهل ونامعقول ونامقبول كیمسه یی كه بختیار ودولتمند
وسعادتمند كوره سین یعنی دولت اكابر وهر وجهله قوی الاقتدار كوره سین عقلا انجلاین
ناسزا وناهمواره مقابله ایلمیوب وانكله مجادله ایلیوب اكا تسلیم اولمغی وسرفرو ایلكی
اختیار ایلدیلر (قصه دن حصه یعنی عاقللر بو یله ایلدیلر سنده عاقل ایسك اكا تسلیم ورضایی
اختیار ایله مصراع ثانینك معناسی عاقللر اول ناسزایه اختیارلرینی تسلیم ایلدیلر دینلر
ناسزا اولمشلر (چون نداری ناخن درنده تیز ✻ بابدان آن به كه كم كیری ستیز) چون حرف
تعلیل نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب چونكه طوتمازسین یعنی چونكه سنك یوقدر
دیمكدر (ناخن خانك ضمیله طرنقدر درنده به اضافتی بیانیه در درنده اسم فاعلدر دریدندن
دالده فتحه وكسره جائزدر وراده تشدید ضرورت وزن ایچوندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر
نتكه سابقا مفصل بیان اولندی تیز یای مجهوله ایله كسكین دیمكدر (با حرف مصاحبت

رد شمعی

ردان سید علی وسروری وشمعی

بدان بدک جمعیدر یارامزلر دیمکدر (آن اسم اشارندر بو مقدره مثلا حال وشان کبی برنسنه یه (که
حرف بیان (کم کاف عربك فتحیله لفتده اکسك دیمکدر امابونك کبی برلرده ترك کلیدن عبارتدر
یعنی هیچ ایلمامك معناسنه (کیری فعل مضارع مفرد مخاطب طوتمیه سین یعنی هیچ طوتمیه سین
(ستیز سینك وتانك کسره لریله اسمدر عناد معناسنه (کم کیرینك مفعول صریحی (وبابدان غیر
صریحی (محصول بیت) چونکه کسکین برنجی طارتا غك یوقدر یعنی خصمله معارضه یه
ومجادله یه حاصلی مقاومته ومقابله یه قادر دکلسین اول یکدر که یارامزلره هیچ ستیز وعناد
ایلمیه سین یعنی ظلمه وبدکارلره هیچ خصومت وعداوت اوزره اولمیاسین (مصراع
ثانینك معناسنی اول یك که یارامزلره ونامعقوللره ستیز وعنادی آز طوته سین دیین وظالم
وبدکارلره چوقلق خصومت ومجادله ایتمیه سین دیین کم سویلمشلر زیرا بونده کم محض
عدمدن عبارتدر فتدبر (هرکه با پولاد باز و پنجه کرد ❊ ساعد سیمین خود را رنجه کرد) هرکه
تقدیر هرکس کدر نتکه مکرر بیان اولندی (باحرف مصاحبت (پولاد بای عجمیله چلك دمره
دیرلر تعریب ایدوب فایله فولاد دیرلر عربجه ذکر دیرلر ذالك وکافك فتحه لریله (پولاد بازو
وصف ترکیبیدر چلك بازولی دیمکدر کمال قوتدن کنایتدر (پنجه های رسمی بونك کبی برلرده
تخصیص افاده ایدر زیرا هر بشه پنج دیرلر صکره ها ایله بش پرمغه تخصیص ایلدیلر پنجه کردك
مفعول صریحی وباپولاد غیر صریحی (ساعدهینك کسریله بلکدر سیمینه اضافتی بیانیه در
یاحرف نسبت ونون حرف تأکیددر خوده اضافت لامیه در (وراحرف تخصیص (رنجه رنج
رانك فتحیله الم دیمکدر وها رسمی نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر دردلی والملی
دیمکدر (ساعد (کردك مفعول اولی (ورنجه مفعول ثانیسی (محصول بیت) هرکیمسه که پولاد
باز و ایله یعنی قولی قوتیله پنجه ایلدی یعنی طوتدی حاصلی زورلی شخص ایله خصومتدن
کنایتدر کندینك کومش کبی نازك وبیاض بلکنی رنجیده ودردناك ایلدی یعنی کندی مقدارین
بلموب اولورلر ایله خصومت ایلین البته بیحضور اولور دیمکدر (باش تاد ستش بیندد روزکار ❊
پس بکام دوستان مغزش برار) باش روزمره لرنده صبر ایله دیمکدر نتکه دیوان شاهیده
واقعدر (بیت) تودردل میرسی مهمان چه جای صبر وعقل وجان) (زمانی باش کز
نامحرمان خالی کنم جارا) پس بونده حاضر باش وخاموش باش دیین وحالك اوزره اول دیین
مذکور اصطلاحدن غافل ایمش (تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (دستش ضمیری
پولاد بازویه راجعدر (بیندد فعل مستقبل باغلیه دیمکدر (روزکار فاعلی (ودست مقدم
مفعولی پس بونده ادات تعقیبدر اندن صکره معناسنه (بکام دوستان لامیه (بادن بونك کبی
برلرده ترکیده چه دیکله تعبیر اولنور دوستلرك مرادنجه دیمکدر (مغز میمك فتحی وغینك
سکونیله بینی وایلك وفندق وفستق وبادم کبینك ایچنه دیرلر (شین ضمیر سابق کبیدر (برار
فعل امر مفرد مخاطب چقار دیمکدر (مرکبدر برایله اردنکه فعل امر درارید ندن کتور معناسنه
(محصول بیت) صبرایله تاکیم مذکور پولاد بازونك یعنی قوی وزورلی ظالمك روزکار روزکاری النی بغلیه
یعنی منصب ومرتبه دن انی دوشوروب خوار وذلیل ایدنجه حاصلی روزکار بنه کذار انی منکوب
ایدنجه صبر ایله اندن صکره دوستلرك مرادنجه دیه سندن بینیسنی چقار کوکلکدن بچن کبی
اندن صکره انتقامك الوب حقندن کل (بیت) خطاب عام طریقیله سوق اولمشدر (حکایت)

یکی را ازملوك مرضی هائل بود که اعادهٔ ذکران موجه نبود طائفهٔ حکماء یونان متفق شدند که
مرین دردرا دوایی نیست مکر زهرهٔ آدمی که بچندین صفت موصوف بود) مرضی یاحرف
وحدت (هائل قورقنج (که حرف رابط صفت (اعادهٔ ذکر مصدرك مصدره اضافتیدر

رد شمعی وکافی

ردابن سید علی وسروری

(اعاده افعال بابندن مصدردر (اجوف واویدن لغتده دوندرمکدر امابونك کبی برلرده تکرار
مراد دربو ترکیبده حضرت شیخه اعتراض ایلمشلر که مرض هائل برکره ذکر اولدیکه
اعاده سی موجه اولمیه ولفظ هائل ذکرندن برکراهت اکلنمدیکه تکراری مستنکر اوله (ذکرك
آنه اضافتی لامیه در (طائفهٔ حکماء یونان اضافتلری بیانیه ولامیه در لف ونشر طریقیله
(یونان مملکت قرامانه دیرلر که حکماء اقدمین اندن ظهور ایلمشلر که اسکندر بن دارانك یریدر
(که حرف بیان (مرین دردرا مرانك دلالت ایلدیکی معنای مفعولیتی تأکید ایدر تحسین
لفظ ایچون زائد دکلدر (دوایی یاحرف تنکیر (مکر ادات استثنا (زهره اودکه چکرك یاننده
اولور عربجه مراره دیرلر (زهره نك آخرنده هاء رسمی بونك کبی برلرده تخصیص افاده ایدر
زیرا زهر آغودر آغویه منسوب دیمکدر کاه اولور مجال معناسنده (ترك اودی یوق دیر عجم
زهره ندارد دیر نتکه شاعر بیورر (بیت) زهره ندارمکه بیوسم لبت ❊ تیروکمان دارد
ابروی تو) بعض شراح اود معناسنده اولان زهره یی عربیده وفارسیده مستعمل اولان الفاظ
مشترکه دن ظن ایدوب غلط ایلمش واغات عربیه ده مستعمل اولدیغنی مختار صحاحدن نقل
ایدوب افترا ایلمش که انده بو بحثدن نام ونشان یوقدر (آدمه اضافتی لامیه در (و یاحرف وحدت
(که حرف رابط صفت (بچندین یاحرف مصاحبت چندین بونده الفاظ کنایه دندر عدد غیر معین
مراددر (بود فعل مضارع مفرد غائب بونده اوله دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهلردن
برینك برقورقنج مرضی وار ایدیکه ذکرینی دوندرمك یعنی انی تکرار دله کتوروب اکمق
موجه ومعقول دکلدر طائفهٔ حکماء یونان متفق اولدیلر وسوزلرین برکدیردیلر که بومرضه
هیچ علاج ودوا یوقدر الا برآدم اودیکه اول آدم نیجه صفتله موصوف اوله وصفتلرین بیان
ایلدیلر (ملك بفرمود طلب کردند دهقان پسری یافتند بدان صفت که حکما کفته اند)
(دهقان کویلی واکنجی معناسنه در (پسری یاوحدت کویلی واکنجی اوغلی دیمکدر حاصلی زراعتدن
براوغلان دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه بیوردی طلب ایلدیلر برکویلی واکنجی اوغلانی
بولدیلر اول صفتلرله که حکما دیمشلردر (ملك پدر ومادرش بخواند وبنعمت بی کران

خوشنود کردانید وقاضی فتوی داد که خون یکی از رعیت ریختن برای سلامتیٔ نفس پادشاه
روا باشد) سلامتی ده یاحرف مصدردر وهمزه اضافت ایچون کلمش (محصول ترکیب)
پادشاه دهقان پسرك اناسی واناسنی دعوت ایدوب بی حد وبی قیاس نعمتله خوشنود ایلدی
یعنی راضی ومتسلی ایلدی وقاضی فتوی ویردیکه پادشاه زمانك صحت وعافیتیچون رعایادن
برینك قانین دوکوب هلاك ایلمك شرعا جائزدر دیو (جلاد قصد کشتنش کرد پسر روی
بسوی آسمان کرد وبخندید) یعنی جلاد اوغلی قتل ایلمك قصد ایلدی اوغلان یوزونی
آسمان جانبنه ایلدی وکولدی حاصلی حیاتدن ناامید اولوب یوزونی کوکه دوندروب تعجبدن
کولدی (ملك کفت درین حالت چه جای خنده است) پادشاه اوغلانه سؤال ایدوب دیدی
بو حالتده یعنی قتل حالنده نه کولمه نك یریدر زیرا بو شاشوب مبهوت اولاجق محلدر

(پسر کفت ناز فرزندان بر پدر ومادر باشد ودعوی پیش قاضی برند وداد از پادشاهان

خواهند اکنون پدر ومادر بعلت خطام دنیا مرا بخون در سپردند وقاضی بکشتنم فتوی
داد وسلطان صحت خویش درهلاك من بیند بجز خدای تعالی پناهی ندارم) (محصول ترکیب)
اوغلان ایتدی اولادك نازلری پدر ومادرلرینه در یعنی انلر رحیم وشفیق اولدقلریچون
ناز وشیوه لرین چکرلر وشرعله دعواسی اولنلر بهر تقدیر قاضی یه مرافعه اولورلر یعنی
عدل وانصافله اجرای حق ایدوب دفع ظلم ایتمکی اهل شرعدن رجا ایدرلر وعدل ودادی

رد شمعی

رد ابن سید علی

ودفع ظلم ريدادي پادشاهلردن تمنى ايدوب اغياردن جفا كورسه‌لر انلره پناه ايلدرلر بونلرك جميعى
بنم حقمده برطرف و يوق ييره وجودم تلف اولماسنى محقق بيلوب بوكار بوالعجبى استغراب ايدوب
كولدم شمديكى حالده ايسه پدر ومادرم متاع واسباب دنيا ايچون (يعنى نعمت دنيايه طمع ايدوب بنم
قتلمه رضا ويرديلر وقاضى قتلمه فتوى ويروب هلاكمه حكم ايلدى و پادشاه كندى صحت وجودنى ۶
هلاكمده اكليوب باعث حياتى بنم قتلمده بيلور پس بونلرك جمله سندن مأيوس اولوب حق تعالى
جنابندن غيرى اميدكاهم وملجاء و پناهم قالمادى اول سببدن تعجب ايدوب خنده ايلرم (بيت)
پيش كه براورم زدستت فرياد * هم پيش تو ازدست تو ميخواهم داد) پيش بونده اوك وقت معنالرينه
اولاق جائز (وكه اسمدر كيم معناسنه (براورم چقارم وكتورم ديمكدر (زدستت تاضمير خطاب (فرياد
براورمك مفعول صريحى (وزدستت غير صريحى (هم ادات تأكيد (پيش تو لاميه (دست توده
بويله در (ميخواهم فعل مضارع متكلم وحده در (داد مفعول صريحى (وازدست تو غير صريحى
(محصول بيت) حضرت شيخ پسرك جانبندن پادشاهه تضرع بيورر يعنى سنك الكدن كيمه فرياد
ايده‌يم و كيمك اوكنه و يانته واروب شكايت ايدوب حالم اغلايايم حاصلى سنك الكدن كيمه داد
ونالش وفرياد ايدوب شكايت ايده‌يم ينه سنك الكدن سكا شكايت ايدوب سنك انصافكه راضى
اولوب عدل ودادى ينه سندن توقع ايدرم (سلطان را دل ازين سخن بهم برآمد وآب در ديده
بكردانيد وكفت هلاك من اوليترست ازخون بى كناهى ريختن سروچشمش ببوسيد ودركنار
كرفت ونعمت بى كران بخشيد وآزاد كرد كويند كه ملك هم دران هفته شفا يافت) (محصول تركيب)
پادشاهك كوكلى بو سوزدن متأثر اولوب مرحمت و شفقتى غالب اولدى و كوزلرى ياشله
طولدى و نامرادك حال پرملالنه كريان اولدى و ديديكه بر بيكناه مظلومك ناحق يره قانن
دوككدن بن بو مرضدن شفا بولمايوب هلاك اولمام يكدر انك هلاكيله كلن عافيتدن كچدم
و برفقيرك مماتيله حاصل اولان حياتدن ال چكدم واول هوايى كوكلدن چقاردم اوغلانك باشين
وكوزين اوپدى وانى قوچدى حاصلى پادشاه پسرك كلامندن متنبه اولوب بيچاره‌يه تسليد واستمالت
ايدوب يوزين كوزين اوپوب قوچدى و نيجه ٣ نعمت ومال احسان ايدوب آزاد ايلدى ديرلركه
پادشاه همان اول هفته ده اللهك عون وعنايتيله شفاخانهٔ خدادن صحت بولوب ومرض هائلدن
خلاص اولوب كورمامش كبى اولدى (بعض شراح ازخون بى كناهى ريختن تقدير كلام ازريختن
خون بى كنا هيدر ديمش وبعضيلر رد ايدوب بو تقديرى پسند ايلمامشدر ليكن پسند ايلماسى
ناپسندر (قطعه) همچنان در فكر آن بيتم كه كفت * پيلبانى برلب درياى نيل) همچنان بونده
الآن معناسنه در (يعنى هنوز (فكرآن لاميه در (كه حرف رابط صفت (پيلبان فيلجى ديمكدر
زيرا پيل فيلدر (يعنى اندن معربدر (وبان ادات فاعلدرجى معناسنه (لب بونده كنار معناسنه در
(درياى اضافتى لاميه در (ونيله بيانيه (نيل ارماغنه دريا اطلاقى انكچوندركه ديار عربده اندن
عظيم صو يوقدروالاحقيقتده طونه ارماغى اندن اعظمدر ليكن عربستانده اولماغله ٤ بحر ديمشلر
(محصول بيت) درياى نيلك كنارنده برفيلجى سويلديكى بيت هنوز خاطرمده در كه هركز فكرمدن
كتمامشدر اول بيت بوقطعه نك بيت ثانيسيدر يعنى (زيرپايت كرندانى حال مور * همچو حال
تست زير پاى پيل) زيرپاى لاميه (وتا ضمير خطاب خطاب عام طريقيله (ندانى فعل نفى مستقبل مفرد
مخاطب فعل شرط اكر بيلزسك ديمكدر (حال موردة لاميه در (وندانى نك مفعولى وزيرپايت ظرف
مكانى (همچو ادات تشبيه (حال تست لاميه در (زيرپاى پيل ايكى اضافتيله لاميه لردر
(محصول بيت) اياغك آلتنده قريجه نك حالى معلومك دكل ايسه و بيلك استرايسك همان سنك
حالك كبيدر فيلك اياغى آلتنده (يعنى كندوكى فيلك اياغى آلتنده فرض ايلسك نه حالده اوله جغك

٣ بعد نسخه

رد ابن سيد على
رد سرورى

٤ ظن فقيرانه مه كوره بحر اولماليدر ديرلر (محمد اسعد)

معلومدر ايمدى مور ضعيفكده حالى سنك اياغك آلتنده چاقى اويله در ايمدى ضعيفلره
مرحمت ايله كه قويلر اياغى آلتنه دوشوب پايمال حوادث اولميه سين (پيلبانى وسكبانى
و دريانى وغيريلرى وصف تركيبى ديينلر وصف تركيبيدن آگاه دكللر ايمش (وبان
ادات نسبتدر ديين ادات فاعله ادات نسبتى فرق ايلمز ايمش (پيلبانى برلب درياى نيلك
معناسى برفيلجى نيل درياسنك كنارى قتنده ديين اداده قصور ايلمش فتأمل (حكايت)
يكى از بندكان عمرو ليث كريخته بود كسان درعقبش رفتند وبازآوردند وزيررا باوى
غرضى بود اشارت بكشتن او كرد تا ديكر بندكان چنين حركت نكنند بنده پيش عمرو
سر برزمين نهادو كفت) عمروليث تقديرى عمرو بن ليث در (علمين بينده واقع اولان ابن لفظنى
حذف ايلمك بودادده شايعدر (كريخته بود قاچمش ايدى (كسان جمع كس در (عقب عينك
وقافك فتحه‌لريله آرد معناسنه در (وزيررا را ادات تخصيص وزيرك ديمكدر (باحرف صله (وى
ضمير غائب بنده يه راجع (غرضى ياحرف وحدت (باحرف صله (كشتن اومصدرك مفعولنه
اضافتيدر (تاحرف تعليل (محصول تركيب) عمرو بن ليث ديدكارى پادشاهك برقولى قاچمش ايدى
برقاچ كيمسه آردنجه كيدوب طوتوب كرو كتورديلر (و وزيرك اكا غرضى وارايدى پادشاهه آنى
قتل ايلمكه الفا واشارت ايلدى تاكيم سائر بنده لره موجب غيرت اولوب انلردن بريسى بويله
ناشايسته حركتى تجويز ايلميه اول بندهٔ مستمند بيچاره وزيرك كندى حقنده يرامز قصدنى كوريجك
پادشاه اوكنده يره باش قيوب ديدى (بيت) هرچه رود برسرم چون تو پسندى رواست *
بنده چه دعوى كند حكم خداوند راست) هركل افرادى معناسنه در (چه نه ديمكدر شيدن
عبارتدر هرشئ كه ديمكدر مبتدا واقعدر (رود فعل مضارع مفرد غائبيدر (يعنى كچر ديمكدر
(برحرف استعلا روده متعلق (چون ادات تعليل ادات شرط دكل (پسندى باى بجمك فتحيله
فعل مضارع مفرد مخاطب بكنورولايق كوررسين ديمكدر (رواجائز ديمكدر (وسين وتاادات خبر
ومجموع مركب خبرمبتدادر (بنده مبتدا (چه كنندك مفعول اولى (ودعوى مفعول ثانيسى وجمله
خبرمبتدا (حكم سكون ميمله مبتدا (وخداوند افندى ديمكدر (ورا ادات تخصيص (وسين وتا
ادات خبر (ومجموع مركب خبرمبتدادر (تقدير كلام خداوند راست ايدى ديين قاعدهٔ فرسدن
آگاه دكل ايمش (محصول بيت) بندهٔ آبق عمروه خطاب ايدوب ديرهرنه حال وهرنه سركذشت
وعقوبت كه باشمدن كچرسه چونكه سن آنى مستحسن و جائز كوررسين لايق وسزاواردر
وهيچ بركيمسه نك چون وچرايه ومخالفته قدرتى وامكانى يوقدر بنده نه دعوى ايدرونه سوزى وار
يعنى نيه قادر ونيه مالكدر حكم پادشاهنكدر هرنه ديلرسه انى ايدر وهرنه كه امر ايدرسه كيمسه
معارضه ومناقشه يه مالك دكل (شراحك برى خداوند راستك تقديرى بخداوند مفوضست
ديمكدر ديمش (و برشارح ديمش كه خداوندراست خبردر تقديره احتياجى يوقدر (و برشارح تقديره
احتياج واردر بوشارح اول جانبندن شارح ثانى يه معارض اولمش وزياده تطويل كلام واطناب
مقال ايلمش كه ذكرى صداع ايراث ايدر (اماحق بودركه معارضه‌سى بيهوده در سوز شارح
ثانينكدر (اماموجب آن كه پروردهٔ نعمت اين خاندانم نخواهم كه درقيامت بخون من كرفتار آيى
اكراين بنده بخواهى كشت بارى بتأويل شرع بكش تادرقيامت مؤاخذه نباشى) (باحرف
مصاحبت (موجب جيمك فتحيله بونده سبب معناسنه در (آنه اضافتى لاميه در (كه حرف بيان
پروردهٔ نعمت اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتيدر (واينه اضافت لاميه در (وخاندان
مشاراليه (نخواهم فعل نفى استقبال متكلم وحده (كه حرف بيان (باحرف مصاحبت مبينى متضمن
(خون من لاميه (كرفتار بونده مؤاخذه معناسنه در (آيى فعل مضارع مفرد مخاطب

رد ابن سيد على وسرورى
رد سرورى
رد شمعى

رد سرورى

رد شمعى

شارح مقدر ابن سيد على
وشارح راد سرورى
وشارح ناصر كافى

کرفتار کله سین (یعنی مؤاخذه اوله سین دیمکدر (بخواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(کشت بونده کشتن معناسنه در (باری یاء اصلیه ایله ادات توسل در اولی واحرا بی اختیار
معناسنه نه که خواجه سلمان بیورر (بیت) (دل اکر بار کشد بارنکاری باری * ورکسی بار
کزیند چو تو یاری باری (باحرف مصاحبت (تأویل شرع لامیه (بکش فعل امر مفرد مخاطب
دیه له دیمکدر (تاحرف تعلیل (مؤاخذه مفاعله بابندن اسم مفعولدر معذب و معاقب معناسنه
مصادرده مؤخذه برکیمسه یی ایشلدیکی کناه ایچون طوتمغه دیرلر دیمش (محصول ترکیب) بنده
کریخته بیتی اوقود قدن صکره پادشاهه استدراك طریقیله بیورر (پادشاهم هرنه که یکا ایلسك
قادرسین و کیمسه نك بوخصوصده قیل وقاله مجالی یوق اما بوخاندانك نعمتیله مربی اولوب
ولی نعمتم اولمق سببیله استمزمکه قیامتده بنم قانم ایچون معذب ومعاقب اولاسین (یعنی
ناحق یره ظلمله قانم دوکمك سببیله روز جزاده معذب اولدیغك لایق کورمزم (زیر
اباقت عبد شرعاموجب قتل دکلدر (بعض شراح بخون من باسنی حرف صله اعتبار ایدوب
حرف سببیت ومصاحبت معناسنی طونه نه اعتراض ایلمش لکن نی وجه در (ملك کفت تأویل
چه کونه کنم کفت اجازت فرمای تامن وزیر را بکشم آنکه بقصاص او مرا بفرمای کشتن

تابحق کشته باشی ملك بخندید و وزیر را کفت چه مصلحت می بینی کفت ای خداوند بصدقهٔ

کور پدرت این حرامزاده را آزاد کن تامراهم دربلا نیفکند کناه ازمنست که قول حکما را
معتبر نداشتم که کفته اند) (محصول ترکیب) پادشاه دیدی نیجه تأویل ایده یم ونه وجهله
صورت شرعه قویایم بنده دیدی اجازت بیورتاکیم بن وزیری قتل ایده یم اندنصکره انك
قصاصیله بنم قتلمه حکم بیورتاکیم شرعله قتل ایلمش اوله سین وو بالدن سالم اوله سین پادشاهه
بوسوزخوش کلدی وبی اختیار کولدی ووزیره دیدی بوسوزه نه دیرسین ونه معقول کوررسین
وبو دعواده جوابك ندر بنده نك قولیله عمل ایده لم می دیو لطیفه ایلدی (وزیر دیدی
پادشاهم بابانك قبری صدقه سنه یعنی بابانك روحیچون بوحرامزاده یی ازاد ایله تاکیم بنی ده
بلایه دوشرمیه صوچ بنمدندر که عقلا سوزیله عمل ایلمدمکه بویله عیار حرامزاده یی لازم
دکل ایکن کندیمه خصم ایدوب باشمه بلا کتوره یازدم زیرا عقلا دیمشلر (قطعه)
چو کردی باکلوخ انداز پیکار * سرخود را بنادانی شکستی) چو ادات تعلیل (کردی
فعل ماضی مفرد مخاطب ایلدك دیمکدر (باحرف مصاحبت (کلوخ کافك عربك ضمیله کسکه
دیرلر بعض عجم فتح کاف عربیله اوقور (کلوخ انداز وصف ترکیبدر انداز یدندن کسك
آتیجی دیمکدر تیرانداز کبی اوق آتیجی دیمکدر (حاصلی بونلری شول یرده استعمال ایدرلر که
اندیغی یره دوشمیه (پیکار باء عجمك فتحی وکاف عربیله صواشه دیرلر حرب وجنك معناسنه
وبعضیلر باء عربك کسری وکاف عجمله اوقورلر (سرخود لامیه در باء بطنیله (ورا ادات
تخصیص (باء حرف مصاحبت (نادان جاهل (ویا حرف مصدر نادانلغله یعنی جاهللکله
(شکستی فعل ماضی مفرد مخاطب صیدك دیمکدر (محصول بیت) چونکه استاد ماهر کلوخ انداز
وسنك انداز ایله جنك وحرب ایلدك شك یوق که جهالت ونادانلغله کندی باشك
صیدك زیرا فنده ماهر درهر نره یه کیم استرسه اورر چون لفظنه ادات شرط معناسنی ویرن
بوفنده مهارتی یوغیمش (چوتیرانداختی در روی دشمن * حذرکن کاندر اوماجش نشستی)
چو ادات تعلیلدر سابق کبی (انداختی فعل ماضی مفرد مخاطب اتدك دیمکدر (تیر مفعول
اولی (و در روی ثانیسی (درحرف صله در با معناسنه (دشمنه اضافتی لامیه (حذرکن حذر
ایله یعنی صاقن (کاندر (که حرف تعلیل (اندر ادات ظرفیه (اوماج همزه نك ضمیله

رد کافی

صیقی قرمق دیمکدر (محمد اسعد)

رد سروری

اوق نشانی که عرب هدف وترك پوته دیر آماج ده دیرلر الف ممدود ایله (شین ضمیر دشمنه
راجعدر (نشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمکدر (محصول بیت) چونکه دشمن
یوزینه ومواجهه سنه اوق اتدك (یعنی انی تیرکله اوروب هلاك ایلمك قصد ایلدك حذر ایله که
سنده انك نشانکاهنده اوتوردك (یعنی سنك تیرك اکا واردیغی تقدیرجه انکده تیری ایهر تقدیر
سکا واصل اولور (پس وزیر قصه دن حصه ایدوب بیورر کشی خصمنی بیلمك کرك هرنه ایسه که
جائزدر که سن ضرر یتشدرمك مراد ایدندیکك کیمسه اول سندن اول سکا ضرر ایرشدیره

(حکایت) ملك زوزن راخواجهٔ بود کریم النفس ونیك محضر که همکنان را در مواجهه
خدمت کردی ودر غیبت نکویی کفتی) ملك کاف مکسوردر اضافت ایچون (زوزن ایکی زانك
فتحیله وارا لرنده سکون واوایله برشهرك اسمیدر که معلقات شارحی امام زوزنی وتلخیص شارحی
زوزنی اول شهردندر (پس ملك زوزن اضافت لامیه در تخصیص افاده ایدر (وراحرف تخصیص
زوزن پادشاهنك دیمکدر (خواجه وزیره ودفترداره اطلاق ایدرلر بونده دفتردار مراد در
وآخرنده یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پس عجمده وکیل خرجه واول مقوله خدمتلرده
اولانه دیرلردیین عندی سویلمش (بود ادات زمانیه ایدی دیمکدر (کریم النفس ترکیب اضافی
نیك نفس معناسنه (حاصلی بدنفس وبدخو دکل ایدی نیك محضر عطف تفسیری شکلیدر
حسن الخلق یعنی کوزل خویلی ایدی چرکین خویلو دکل ایدی (که حرف رابط صفت (همکنان
هانك فتحی ومیمك سکونی وکاف عجمك کسریله جمیع معناسنه اسمدر همه نك جمیدر دیین
عندی سویلمش) را ادات مفعول (در حرف ظرف (مواجهه بونده حضور معناسنه در
که مقابلی غیبتدر (کردی فعل حکایت ماضی ایدردی دیمکدر (همکنان مفعول اولی (وخدمت
مفعول ثانیسی (ودر غیبت درمواجهه یه معطوف (نکویی یاحرف مصدر (کفتی فعل حکایت
حال ماضی در کردی کبی (وهمکنان مفعول اولی ونکویی مفعول ثانیسی ودرمواجهه ودرغیبت ظرف
مکانلردر (محصول ترکیب) زوزن پادشاهنك برکیم النفس وخوشخوی دفترداری وار ایدیکه
هرکسك مواجهه سنده وحضورنده خدمت ایدردی وغیبتنده هرکسك ایلکنی سویلردی
حاصلی افعال واقوالندن تمام خلق راضی وشاکر ایدی (اتفاقا ازوی حرکتی در نظر ملك ناپسندیده
آمد مصادره کرد وعقوبت فرمود سرهنکان ملك بسوابق نعمت او معترف بودند وبشکران
مرتهن پس در مدت توکیل اورفق وملاطفت کردندی وزجر ومعاتبت رواند اشتندی) اتفاقا
بالاتفاق دیمکدر (وی ضمیر غائب خواجه یه راجعدر (ناپسندیده نامطبوع (مصادره مفاعله
بابندن مصدردر ناحق یره برکیمسه نك مالین المغه دیرلر (عقوبت بونده اشکنجه معناسنه در
(سرهنکان الف ونون ادات جمعدر بونده چاوشلر دیمکدر (ملکه اضافتی لامیه در (باحرف
صله (سوابق سابقه نك جمعیدر (نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر (تقدیری بنعم
سوابقدر (اوخواجه یه راجعدر (معترف مقر معناسنه در (بایند حرف صله (شکران لامیه (مرتهن
اسم مفعولدر افتعال بابندن لیکن صحاحده مرتهن اخذ الرهن دیمش (پس مناسب اسم فاعل
اولمقدر فتدبر (بودند مقدردر قرینهٔ سابقه ایله یعنی اوزرلرندن نعم سابقه سی چوق ایدی شویله که
شکری عهده سندن کله مزلردی (پس بویله اولنجه مدت زمان معناسنه (وتوکیله اضافتی
مصدره اضافتدر (واوضمیرینه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رفق رانك کسریله وفانك سکونیله
ملایمت یعنی یومشقلق (وملاطفت عطف تفسیری (کردندیك رفق مفعولی (ودرمدت ظرف
زمانی زجر زانك فتحیله سورمك وازارلامق معناسنه در (معاتبت مفاعله بابندن مصدردر ماقبلنه
عطف تفسیریدر (روا جائز معناسنه در (نداشتندی یاحرف حکایه نداشتندینك زجر مفعول

رد کافی

رد شمعی

اولی (وروا ثانیسی زجرنی جائز طوتمزلردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاقا مذکور خواجه دن
پادشاه نظرنده برنامطبوع ونامقبول حرکت صادر اولدی آنك مالنی الدی واكا اشکنجه بیوردی
پادشاهك اوزرینه حواله اولان چاوشلری خواجه نك دولت واقبالی ومنصبی زماننده کوردکلری
احسان وکرمنه معترف ومقرلر ایدی یعنی برمرتبه لطفنی کورمشلر ایدیکه فراموش ایلمکه ممکن
دکل ایدی واول احسان وکرمنه ونعمت سابقه سنه مرتهنلر ایدی یعنی شکرینك عهده سندن
کلمه ممشلر ایدی کانه که شکرینه مرهونلر ایدی حاصلی نعمتنك ممنونلر ایدی پس انك اوزرینه موکل
وحواله اولدقلری مدتده اكا رفق وملاطفت ایلرلردی وزجر ومعاتبنی جائز طوتمزلردی حاصلی
رعایت ایدرلردی وجور وجفایی لایق کورمزلردی (قطعه) صلح باد شمن اکر خواهی هر که
که ترا* درقفا عیب کند در نظرش تحسین کن) خواهی فعل شرط دیلرسك دیمکدر صلح مفعول
صریحی (وبادشمن غیر صریحی (هر که هر کاهدن مخففدر (که حرف بیان (تراسکا دیمکدر (قفا کسه
کندنك عیب مقدم مفعولیدر قفاظرف مکان کندکده تحسین مقدم مفعولیدر (نظر ظرف مکانی
(وشین ضمیر دشمنه راجعدر (محصول بیت) اکر دشمنله صلح ایدوب بارشمق استرایسك وانی کندوکه
دوست ایدوب مکرندن سالم اولهیم دیرایسك هربارکه اول سنك اردکده عیب ومذمتك وقدح
وغیبتك ایلیه سن انك نظرنده وحضور ومواجهه سنده تلطف ایدوب هر وضعنی تحسین
ومدح ایله هرنه دکلوسنکدل وبدخوی اولورسه البته باذن الله تعالی عداوتی صداقته مبدل
اولور معلوم اوله که خواهی فعلنك یاسی سکونله یعنی سکنله اوقنور اما حین تقطیعده یایه کسره
حرکت ویرهلر (سخن آخر بدهن می کذرد موذی را* سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن)
سخن مبتدا اخر لفظ فارسیدر تأکید وتقریر ایچون کلور انجق (بدهن بابونك کبی برلرده از
معناسنه در (از دهن تقدیرنده (می کذرده متعلقدر (موذی اسم فاعلدر افعال بابندن اذا ایدیجی
جفاکار معناسنه (ورا ادات تخصیص موذینك دیمکدر (میکذرده متعلق وجمله فعلیه خبر مبتدا
(سخنش شین ضمیر موذی یه راجعدر (تلخ آجی دیمکدر (نخواهی فعل نفی استقبال معنای شرطی
متضمن اکر دیلمزایسك دیمکدر سخن مفعول اولی وتلخ مفعول ثانیسی دهنش شیننه موذی یه راجعدر
کنك دهن مفعول اولی (وشیرین مفعول ثانیسی (محصول بیت) البته بدکوی وبد زبان موذینك
اغزندن سنك حقکده سوز چیقر وچقار یعنی سنك حقکده سوز سویلمکه قادردکلدر البته سویلر
ایمدی آجی سوزینی ایشتمك استرایسك اغزینی طاتلی ایله یعنی مدارا ایدوب رعایت ایله تاکیم
حقکده بدکوی وبدزبان اولماسون حاصلی موذینك بدکو یلقده اختیاری بوقدر همان نه ایلرایسك
ایله انکله مدارا اوزره اول معلوم اوله که بو ایکی بیت اصل حکایه یه چوقلق چسبان دکلدر
مصراع اولك معناسی یعنی سخن تو اخر بدهن موذی میکذردیین شارح اکر مرادی سخن تودن
سنك سویلدیکك سوزایسه نتکه بعض شراح بونك توجیهنده یعنی نه سویلرسك آخر موذینك دهانه
واصل اولور دیمش بو تزییق محضدر بونی کومرچیز دیوانه سویلز واکر مراد سخن تودن سکا موذی
البته سوز سویلر دیمك ایسه شارح معترض وموجه بو کلامی اکلیوب بی تقریب دخل ایلمشلر
بعض شارح یعنی تحقیق موذی اغزنده کلام اجرا ایلمکه قادر در سوزده اغزندن جاری اولور
وبومعنی مصراع ثانینك معناسنه مناسبدر دیمش لیکن زیاده نامناسب سویلمش (وبعض شارح
دیمش که آخر موذینك سوزی سکا دهن وسیله سیله کذر ایلر یعنی سکا اذاسی اغزندن چقان
سوز ایله درسائر اعضایله دکلدر (بوده اغزندن چقان سوزك معناسنی بلمزمش وبعضیسی سوز
بهر تقدیر موذی وبدزبانك دهانه جریان ایدر غیری کذر کاهی یوقدر دیمش بوده تزییق
سویله ده سابقلره پیروك ایلمش عفی الله عنهم (انچه مضمون خطاب ملك بود ازعهده بعضی

شارح اول ابن سید علی
شارح معترض سروری
شارح موجه کافی

رد شمعی
رد کافی

بیرون آمدن و بقیتی در زندان بماند) انچه مبتدا اول نسنه که دیمکدر مضمون بونده معنی دیمکدر
خطابه اضافتی لامیه در خطابدن مراد بونده امردر (ملکه اضافتده لامیه در (عهده حق
معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون کلشدر (بعضیی ده یا حرف تنکیردر (ازعهده بعضی بیرون
آمده متعلقدر یعنی بعضنك حقندن طشره کلمکدن مراد ادا ایلمکدر جمله فعلیه خبر مبتدادر
(بقیتی یا حرف سبب (ویا حرف تنکیر (محصول ترکیب) مذکور خواجه امر ملك مقتضاسنجه
مصادره ومطالبه اولنان مالك برمقدارین تدارك ایدوب تسلیم ایلدی وباقی قلان برمقدارك
اداسندن عاجز قالوب عهده سندن کله مدیکیچون زندانده محبوس قالدی (یکی ازملوك ان نواحی
در خفیه پیغامش فرستاد که ملوك ان طرف قدر چنان بزرکواری ندانستند وبی عزتی کردند)
نواحی ناحیه نك جمعیدر طرف معناسنه (خفیه خانك ضمی وفانك سکونیله کزلنان دیمکدر
پیغام وپیام وپیغم وپیم خبر معناسنه در (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب کوندردی دیمکدر
(فاعلی تحتنده یکی ازملو که راجع ضمیردر (که حرف بیان (ملوك ان طرف لامیه ومبتدا (قدر
چنان لامیه (بزرکوار بزرك بانك وزانك ضمه لریله درانك وكافك سکونیله اولودر عظیم معناسنه
(وواو نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر عظیم الشان ونبیه القدر دیمکدر (ویا حرف وحدت
(ندانستند فعل نفی ماضی جمع غائب بیلمدیلر دیمکدر قدر چنان مقدم مفعولی وجمله فعلیه خبر
مبتدادر (وبی عزتی کردنده متعلق وجمله فعلیه ندانستنده معطوف (محصول ترکیب)
خواجه زندانده ایکن اول طرفده اولان سلاطینك بری مخفی خبر کوندردی که اول جانبك
سلاطینی سنك کبی واجب الاحترام وجلیل القدر صاحب دولتك قدرین بیلمدیلر وحرمتسزلك
وعزتسزلك ایلدیلر (اکر خاطر عزیز فلان احسن الله عواقبه بجانب ما التفات کند
در رعایت خاطرش هرچه تمامتر سعی کرده شود که اعیان این مملکت بدیدار اومفتخرند وجواب
مکتوب را منتظر) خاطر عزیز بیانیه (وفلانه اضافت لامیه (احسن الله عواقبه جمله دعائیه
معترضه واقع اولمش اعرابدن محلی اولماز (عواقب عاقبتك جمع مکسریدر منتهی الجموعدندر
(فواعل وزنی اوزره (خواجه یه دعادر الله تعالی عاقبتلرین کوزل ایلسون (یعنی عاقبتلرین
خیر ایلسون (با حرف صله (جانب ما لامیه (التفات کندك مفعول صریحی (وبجانب
غیر صریحی (رعایت خاطر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (هرچه تمامتر هرنسنه که تمام وکمال
مرتبه ده سعی اولنه (که حرف تعلیل (اعیان این لامیه ومبتدا (مملکت مشار الیه (با حرف صله
مفتخرنده متعلق (دیدار لفظ مشترکدر یوز ایله کورمك بیننده بونده ایکی وجه بله جائزدر
مفتخر اسم فاعلدر افتعال بابندن (ونون ودال ادات جمعدر (بدیدار اومفتخرند خبر مبتدادر
(وجواب مکتوب لامیه (ورا حرف تخصیص منتظرك جواب مفعولیدر (محصول ترکیب)
اکر فلان کسك خاطر عزیزی (یعنی خواجه مذکورك الله تعالی عاقبتلرین خیر ایلسون بزم
جانبمزه التفات ایلرسه (یعنی بو دیاری قدم شریفی مشرف ایدرسه (حاصلی بزه کلورسه
خاطرینی رعایت ایلمه ده وعزت وحرمتده هرنکه امکان اولورسه رعایتدر انك خصوصنده سعی واقدام
اولنه (زیرا بو مملکتك اکابر واعیانی دیدارینه مفتقر وجمال پرکمالنی کورمکله مفتخرلردر وجواب
مکتوبمزه منتظرلر مذکور مکتوبده خواجه یی غائب یرینه تنزیل ایلدکلرندن بعض شراح
مکتوب بالذات خواجه یه اولیوب بعض هوادارلرینه اوله دیو زعم ایلمش لیکن وهم ایلمش
زیرا اکابر واعیان ناسه تعظیم قصد اولندقده غائب منزلنه تنزیل ایدرلر (خواجه بری
وقوع یافت وازخطر اندیشید جوابی مختصر چنان که مصلحت دید برظهر ورق نوشت وروان
کرد یکی ازمتعلقان ملك بری واقفه مطلع شد وملك را اعلام کرد وکفت فلان را که حبس فرموده

رد کافی

باملوك نواحی مراسلت دارد) برین اشارتدر مضمون مکتوبه (خطر بونده ضرر وفساد
معناسنه‌در (اند یشید فعل ماضی مفرد غائب قورقدی دیمکدر (جوابی یاحرف وحدت
مختصر صفت جوابدر (چنان انجلین دیمکدر (که حرف رابط صفت (دیدك مصلحت مقدم مفعولی
(برحرف استعلا (ظهرورق لامیه مکتوب ارقاسنه دیمکدر (نوشتك مفعول غیرصریحی در
(وجواب صریحی (چنان که مصلحت دید معترضه روان کردك مقدم مفعولی در (متعلقان
جمع متعلقدر ملکه اضافتی لامیه ملکك خواصندن بریسی دیمکدر (برین واقعه یعنی مکتوب
قصه سنه (مطلع طانك تشدیدیله افتعال بابندن اسم فاعل درا كاه اولدی (فلان را الفاظ
کنایه دندر ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (ملوك نواحی لامیه
(مراسلت مفاعله بابندن مصدر در مکتو بلشمك معناسنه (محصول ترکیب) خواجه مضمون
مکتوبه وقوف بولدی یعنی مکتوبدن قصدنه ایدو کن بیلدی وضرر وفساددن قورقدی
یعنی بوسرنهانی بیلنوب پادشاهدن کندی یه ضرر وخطرایرشه دیوخوف ایلدی (پس
کندی معقول ومناسب کوردکی وجه اوزره کلن مکتوبك ارقه سنه برمختصر جواب یازدی
وکوندردی (پادشاهك متعلقات ونوابعندن بریسی بوحاله واقف اولدی بعضیلر مصاحبلرندن
بریسی دیمش مصاحب اولق لازم دکل اتباعدن بریسی دیمکدر کرکسه مصاحب وکرکسه
غیریسی (وپادشاهه اعلام ایلدی ودیدی فلان کیمسه‌یی که حبس بیورمشسین اطراف ردشمعی
پادشاهلریله مراسله‌سی واریعنی کزلی مکتوبلاشور (ملك بهم برآمد وکشف این خبر فرمود

قاصدرا بکرفتند ورساله را بخواندند نوشته بود که حسن ظن بزرکان بیش از فضیلت بنده است
وتشریف قبولی که فرموده اند بنده را امکان اجابت آن نیست) ملك مبتدا بهم برآمد خبری
(وکشف این خبر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرمود بیوردی (قاصد اصطلاحلرنده
پکه دیرلر وعرب برید دیربانك فتحیله (ورا ادات مفعول (بکرفتند باحرف تأکید ومدخولی
فعل ماضی جمع غائبدر طوتدیلر معناسنه (ورساله مکتوبه دیرلر (ورا ادات مفعول (بخواندند فعل
ماضی جمع غائب (نوشته بود یازمش ایدی دیمکدر (که حرف بیان (حسن ظن بیانیه وبزرکانه
اضافت لامیه (بیش باء عربك کسریله آرتقدر زیاده معناسنه (فضیلت علمده وکمالده ارتقلغه
دیرلر (بنده یه اضافت لامیه‌در وتشریف قبول مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت
وتشریف مبتدا (که حرف رابط صفت (فرموده اند بیورمشلردر (بنده را را ادات صله
(امکان اجابت مصدرك مفعولنه اضافتیدر واجابتك انه ده بویله در (امکان مبتدا ونیست
خبری وجمله اسمیه خبرتشریفدر (محصول ترکیب) پادشاه عمازك غمزندن بیحضور اولدی یعنی
منقبض ومضطرب اولدی (وبوخبرك کشفنی بیوردی (یعنی بوخبرك صحتنی بیلمك وقاصد وحامل
مکتوب بولنمق کرکدر دیدی (پس قاصدی (یعنی حامل مکتوبی طوتدیلر وملکك حضورینه
کتوردیلر (وکاغدی اوقودیلر (رساله ده خواجه یازمش ایدی (ویامکتوبده یازلمش ایدی
(یعنی ظهر مکتوبده یازمش ایدی که صاحب سعادتلرك بو بنده نك حقنده حسن ظنی
فضیلتندن زیاده در (یعنی ظن ایلدکلری فضل وکمال که اول سببله رغبت والتفاته لایق اشمریف بونك کبی یرلرده
اولام (بنده ده اول حالت یوقدر (وخدمتلرینی قبول تشریفنی که بیورمشلردر بنده نك احسان دیمکدر
انی قبول ایلمك امکانی یوقدر (یعنی حضور شریفلریله مشرف اولمق قبوانی که بیورمشلردر
حاصلی برمله اولمق شرفیله منشرف اولمغی قبول ایله بیورلمشدر بنده یه اول تکلیفی اجابت
واول فرمانه اطاعت ایلمکه مجال وقدرت یوقدر (بحکم آن که پرورده نعمت این خاندانم وباندك
مایه تغیرخاطر با ولی نعمت خود بیوفایی نتوان کرد که کفته اند) باحرف مصاحبت (وحکم

بونك کبی یرلرده سبب معناسنه در (که حرف بیان (پرورده نعمت این اضافتلری لامیه‌لردر (خاندان
اینك مشار الیهی (ومیم ضمیر متکلم (واو حرف حال (وباحرف مصاحبت (اندك آز دیمکدر
قلیل معناسنه (مایه بونده اصل وسبب معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (تغیر وخاطره
اضافتلری لامیه لردر (بعضی اعجام مایه نك اثنا فتنه قائل دکلدر (فی الواقع مضاف اولمامق
اصلدر (لیکن اکثر خلق اضافتله استعمال ایدرلر اول جهتدن اضافته ذاهب اولدق فتدبر
(وکاسنانك سکزنجی بابنده اضافتمز واقع در نتکه بو بیتده اویله در (بیت) الا تا نشنوی مدح
سخن کوی ٭ که اندك مایه نفعی از تو دارد) باحرف صله (ولی فعیل فاعل معناسنه در (ونعمته
اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر صاحب نعمت دیمکدر (وخود ه اضافت
لامیه‌در (بی حرف سلب (وفایی یاسی حرف مصدر در (کرد بونده کردن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول ترکیب) بیورلان تشریفی قبول ایلمك ممکن دکل اول سببله که بو خاندانك
نعمتنك پرورده‌سی ومربی سیم (وجزئی تغیرخاطر سببیله کندیمك ولی نعمته وصاحب دولتمه
وفاسزلق ایلمك جائز ومعقول دکلدر زیرا حکما وعقلا دیمشلردر (بیت) آن را که بجای تست
هردم کرمی ٭ عذرش بنه ار کند بعمری ستمی) آن را که تقدیری آن کس را که‌در (بجای باحرف صله
(وجای مقحمدر ضرورت وزن ایچون (بونك کبی یرلرده جایه حق معناسنی ویرنلر افترا ایلمشلر رد شمعی وکافی
(جایك تسته اضافتی لامیه‌در (هردم هرساعت دیمکدر کرم ایلك دیمکدر (و یاحرف وحدت نوعیه
(عذرش ضمیر آن کسه راجعدر (بنه باحرف تأکید (ونه نونك کسری وهاء اصلیه ایله قودیمکدر
(عذرش بنه انی معذور طوت دیمکدر (ار ادات شرط اکردن مخفف در باحرف ظرف (وعمر
بونك کبی یرلرده زمان معناسنه‌در (ویاحرف وحدت (حرف تنکیر وابهام دیبن عندی سو یلمش (ستم رد کافی
ظلم (ویاحرف وحدت فردیه (محصول ترکیب) اول کیمسه نك که سکا هردم وهرساعت بر نوع
کرم واحسانی واردر (یعنی دائما سکا لطف واحسانی واصل اوله انی معذور طوت وخاطرك پریشان
طوتمه اکر سکا برزمانده برجفا ایدرسه حاصلی نیجه لطف واحسانی کوردیکك کیمسه نك برجفاسی
سببیله اندن روکردان اولوب ترك وفاسین ایله بعض نسخه ده عذرش بنه برینه نازش بکش
دوشمش وبعضسنده عیش مکن واقعدر بعض شراح جای بونده مکان معناسنه دردیمش رد سروری
یعنی کرمی سنك یرو که اولنجه سکا نیجه اولمق کرك یعنی سکا زیاده اولمق کرك دیمش بوندن
معلوم مدرکه بو کیمسه بو میدانك فارسلرندن دکلدر (ملك را حق شناسی او پسند آمد نعمت

وخلعت بخشید وعذر خواست که خطا کردم ورا بی کناه بیازردم کفت ای خداوند بنده درین

حالت شما را کناهی نمی بیند بلکه تقدیر خدای تعالی چنین بود که مرین بنده را مکروهی برسد
پس بدست تو اولیتر که سوابق نعمت برین بنده داری واپادی منت) ملك را را حرف صله (حق
شناس وصف ترکیبیدر حق بیلیجی واکلایجی معناسنه (ویاحرف مصدر کسره او یه اضافت ایچون
کلمشدر بعض نسخه ده ملك را سیرت حق شناسی او واقعدر (پسند مقبول معناسنه اسمدر
وعذر خواستك مقدم مفعولی (که حرف بیان عذر بی کناه کناهسز دیمکدر (بیازردم فعل
ماضی متکلم وحده سنی کناهسز انجتدم (کفت خواجه دیدی ای پادشاه (شما را را ادات
تخصیص سزك دیمکدر (کناهی یاحرف تنکیر (نمی بیند فعل نفی استقبال مفرد غائب سیزك کناهکز
کورمز بعض نسخه نمی بینم دوشمش متکلم وحده صیغه سنده کورمم دیمکدر (بلکه ادات
اضراب (تقدیر خدای تعالی مصدرك فاعلینه اضافتیدر (چنین بود بویله ایدی (که حرف بیان
(مرادات تأکیدیعنی را متضمن اولدیغی معنای تأکید ایدر (مکروهی یاحرف وحدت
مکروهدن بونده شدت والم مراددر (برسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مکروهه راجع

ضمیردر (پس فاء جزائیه معناسنه در (باحرف ظرف دست تولامید (که حرف تعلیل (سوابق
سابقه نك جمعیدر نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده نعم سوابقدر (داری فعل
مضارع مفرد مخاطب لغتده طونارسین دیمکدر اما استعمالده وارلقدن کنایتدر ایادی ایدینك
جمعیدر وایدی یدك جمعی حاصلی منتهای جوعدندر منته اضافتی لامیه در (محصول ترکیب)
پادشاهه خواجه‌نك حق شناسلغی سیرتی ووفادارلغی طریق مقبول ومطبوع کلدی یعنی ابکنندی
وانصاف ایلدی خواجه‌یه نعمت وخلعت باغشلدی واندن عذر دیلدیکه خطا ایلدم وسنی
بی کناه ناحق یره انجتدم خواجه ابتدی ای پادشاه بنده کز بو خصوصده سزك کناهکز بلمم
و بو حالتده سزدن کناه اکلامم حاصلی بونده سزك کناهکز یوقدر بلکه خدای تعالینك تقدیری
بویله ایدیکه بو بنده‌یه بر مکروه ایریشه یعنی باشیمه بر بلا کله پس بو مصیبت و بلاسنك الکدن
اولمق اولابدر زیرا بو بنده نك او زرنده نیجه نعم سوابقك وانعامات متواترك وارد رومنته لایق
وسزاوار اوزرمده ایادی واحساناتك وار حاصلی قت قت نعمتك کورمشم پس بر ذلتك
ونحقیرك بکاچوق کورنمز وحکما وعلما دیمشلر (مثنوی) کرکزندت رسدز خلق مرنج * که نه
راحت رسدز خلق نه رنج) کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه اسمدر (رسد رانك
وسینك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب زخلق رسده ومرنجه متعلق اولمق قابلدر (ولکل وجهة
(که حرف تعلیل (نه حرف نفی معناده رسده مقیددز (رنج رانك فتحی وسکون نونله دردوالم دیمکدر
(محصول بیت) اکر سکا خلقدن ضرر وزیان ایریشورسه انجنمه و یا اکر سکا ضرر ایریشورسه خلقدن
انجنمه زیرا خلقدن کیمسه‌یه نه راحت ایریشور ونه زحمت ومشقت بلکه هب خدادندر نتکه بیت ثانی
بیورر (ازخدادان خلاف دشمن ودوست * که دل هردو در تصرف اوست) دان فعل امر مفرد
مخاطبدر دانیدندن دانستن دن دکل بیل واکله دیمکدر (خلاف دشمن مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(دوست دشمنه معطوفدر (وخلاف مفاعله بابندن مصدر ثانیدر دوستك ودشمنك سنکا مخالفتی — رد شمعی
(زیرا بعض امورده کشینك دوستبده کندی یه مخالفت ایدر یاخود معنی بویله اوله دوست
ودشمن سنك خصوصکده متخالف اولدقلرینی یعنی دوست صداقت ودشمن عداوت اوزره
اولدقلرینی خدادن بیل زید و عمرودن بیله علی کل حال دوستند وفاق عبارتی مضاف تقدیر — رد کافی
ایلمکه احتیاج یوق (که حرف تعلیل (دل هردو لامیه در یاء بطنیله (تصرف اوست مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دوستك ودشمنك مخالفتی خدادن بیل (یعنی سکا دوستی
محب وصادق ودشمنی عدو ومخالف ایلین خدادر (زیرا ایکیسنك بیله کوکللری خدانك حکمنده
و تصرفنده در (یعنی جمیع امورظاهرا و باطنا خدانك الندهدر دیلدیکی کبی تصرف ایدر
(کرچه تیراز کمان همی کذرد * ازکماندار بیند اهل خرد) همی ها حرف تأکید (می کذرد
فعل مضارع مفرد غائب بونده چقار کیدر دیمکدر (کماندار وصف ترکیبیدر یای طوتیجی دیمکدر
امام ادتیرانداز در (بیند فعل مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر بیند ندن (اهل خرد لامیه در
(محصول بیت) اکرچه ظاهرا اوق یایدن چقار کیدر اما اهل عقل وبینش کماندار وتیر اندازدن
بیلور یعنی ظاهرا یایدن چقار اما حقیقتده تیری آتان تیرانداز در وکمان اراده بر واسطه و آلتدر
انجق افعال عبادده بویله در ظاهرا هر فعل زید و عمرودن صادر اولور اما اول فعلی انلردن
اصدار ایدن خالق اشیادر که افعال عبادی خلق ایدن اولدر وزید و عمر و اراده آلت
ملاحظه در انجق (حکایت) یکی ازملوك عرب متعلقان دیوان را فرمود که مرسوم فلان را
چندان که هست مضاعف کنید که ملازم درکاهست ومترصد فرمان وسائر خدمتکاران
بالهو ولعب مشغولند ودر ادای خدمت متهاون صاحب دلی بشنید وکفت علو درجات بندکان

خواجه نشئت
نه هوا ونه کمان ونه کمانکش انجق
ایردیرن منزله تیری ندای یاحق

بدرکاه حق جل وعلا همین مثال دارد) متعلقان دیوان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ورا
ادات مفعول (که حرف بیان (مرسوم بونده وظیفه دیمکدر (فلان الفاظ کنایه دندر فلان
بنده دیمکدر (مضاعف اسم مفعولدر مفاعله بابندن ایکی اوله قدر دیمکدر (که حرف تعلیل
(ملازم درکاه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مترصد فرماندهٔ بویله در (سائر خدمتکاران
سائر بونده باقی دیمکدر (لهو لامك فتحیله و سکون ها ایله اویون معناسنه در (لعب لامك فتحی
وعینك کسریله مرادف لهودر (ادای خدمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر خدمتی ادا ایلمه
دیمکدر (متهاون اسم فاعلدر سست معناسنه (درجات درجه نك جمعیدر یوکسك یره چقماغه
بصمقلره دیرلر نتکه الحق یره انجکه درکات دیرلر درکه نك جمعی (بندکانه اضافتی لامیه در
(محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی دیوانه متعلق اولان ارکان واعیانه امر ایلدیکه
فلان قولمك وظیفه سنی نقدر ایسه براول قدر دخی ایلك زیرا دائما آستانه مزه ملازمت وخدمت
دیوانمزه مداومت ومواظبت ایلر وهرنه یوزدنکه امریمز وارد اولورسه احسن وجه‌له یرینه
کتورب اداء خدمت ایلمکه ناظر وحاضر ومترقبدر وباقی خدمتکارلر لهو ولعبه وهواء
نفسلرینه مشغوللردر واداء خدمتده کاهل و سست یعنی تهاون وتکاسل اوزره درلر اهل دل
اولیادن بریسی پادشاهك بو کلامنی استماع ایدوب دیدی الله تعالی قوللرینك درکاه حقده
علو درجاتی ورفعت مقاماتی بوکا مانند در یعنی عبادات وطاعتنه ملازم اولنلرك مراتبی رفیع
و پایه لری منیعدر واهمال وتقصیر اوزره اولنلرك ایشلری خدانك لطفنه قالمشدر (فیغفر
لمن یشاء و یعذب من یشاء والله علی کل شیء قدیر (نظم) دو بامداد اکر اید کسی بخدمت شاه*
سوم هراینه دروی کند بلطف نکاه) بامداد ایرته دیمکدر یعنی ایکی صباح (کسی یاحرف وحدت
(یاحرف صله (خدمت شاه اضافتی لامیه در (سوم سینك کسری وواوك ضمیله اوچنجی دیمکدر
نتکه بابلرده بیان اولندی ایدی (هراینه البته دیمکدر رالفظدر (درحرف صله‌در یا معناسنه در
وی ضمیر غائب کسی یه راجعدر (کندك فاعلی تحتنده شاهه راجع ضمیردر (باحرف مصاحبت
(لطف مصدردر ملایمت معناسنه (نکاه نظر دیمکدر (کندك مفعول صریحی (ودروی و بلطف
غیر صریحلری ((محصول بیت) ایکی صباح اکر برکیمسه پادشاه خدمتنه کلسه ومرتبهٔ ملازمت
ومداومتده بولنسه اوچنجی صباح اول کیمسه‌یه بهر حال لطف وشفقتله نظر والتفات ایلر
(امید هست پرستندکان مخلص را * که ناامید نکردند ز آستان آله) امید مبتدا (وهست
خبر (پرستنده اسم فاعلدر عابد معناسنه وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر والف ونون ادات جمع
مخلصه اضافتی بیانیه در (ورا ادات تخصیص (مصراع اول مصراع ثانی یه مرهوندر (که
حرف بیان (ناامید مأیوس مبتدا (نکردند خبری فعل نفی استقبال جمع غائب لفظ مشترکدر
اولمامق ودونمامك ینده (کردیدندن مشتق کاف عجمیله (زاء مفرده (ازدن مخففدر (نکردنده
متعلق (آستان آله لامیه (محصول بیت) خالص ومخلص عابد وزاهدلرك امیدی واردر یا معنی
بویله اوله (خالص ومخلص عابدلر ایچون امید واردر (یعنی امیددرکه درکاه کبریادن محروم وناامید
وخائب وخاسر اولمیه‌لر و یا رجوع وعودت ایلمیه‌لر بلکه نظر عنایت حقه مظهر دوشوب منظور
خدا اوله لر (حاصلی دنیا پادشاهلرینه ملازمت ایدنلر احسانلرینه امیدوار اولنجه (پس جناب — رد شراح جمیعا
حقه خلوص طویت ایله عبادت وطاعت ایدنلر امیدوار اولمالری اولی واحرادر بو ایکی بیتی رباعی
دیو یازانلر اسلوب شعردن عجب بی بهره ایمشلر (ونکردندی عودت ورجوعه تخصیص ایدنلر
تقصیر ایلمشلر (مثنوی) مهتری در قبول فرمانست * ترك فرمان دلیل حرمانست) مهتر — رد سروری وشمعی وکافی
مه اولوبه دیرلر (وترادات تفضیل اولورق دیمکدر و یاحرف مصدر (قبول فرمان مصدرك مفعولنه

اضافتیدر (ترك فرمان بنه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دلیل حرمان اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (مهتری مبتدا وما بعدی خبری (وترك فرمان مبتدا (ودلیل حرمان خبری
(محصول بیت) اولواق ودولت وسعادت بو یرق قبول ایلمه‌ده‌در (یعنی امره امتثال ایدوب عبودیت
شرطنی یرینه کتورمکده‌در اما بویریغی ترك ایلك (یعنی امره اطاعت ایلمیوب ترك فرمان
دلیل حرمان ونشان خسران وسبب خذلاندر (هرکه سیمای راستان دارد * سرخدمت
برآستان دارد) هرکه هرکس که تقدیرنده سیما سینك کسریله علامت ونشان معناسنه‌در
راستانه اضافتی لامیه‌در طوغریلر سیماسی دیمکدر (دارد طوتار واراقدن کنایه‌در (نکته
مکرر بیان اولندی (سرخدمت بیانیه‌در (بر حرف استعلا (آستان (وآستانه اشك دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه‌نك که مستقیم وسعادتلیلرك نشانی اوله (یعنی دائما استقامت طریقی اوزره اوله
حاصلی (دولتلی باشی اولان کیمسه سرخدمتی افندیسنك آستانی اوزره اولور (طوتار دیمکدن
مراد افندیسنك خدمتنده اولور واندن ایرلماز دیمکدر (حکایت) ظالمی را حکایت کنند که
هیزم درویشان خریدی بحیف وتوانکرانرا دادی بطرح صاحب دلی برو بگذشت وگفت) ظالمی
یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (هیزم هانك کسریله وزانك ضمیله (وهیمه هانك
کسری ومیمك فتحیله اودونه دیرلر عربجه حطب دیرلر درویشانه اضافت لامیه‌در (خریدی
یاحرف حکایه صاتون الوردی دیمکدر (هیزم مفعول صریحی (وبحیف غیر صریحی (حیف بونده
ظلم معناسنه‌در (توانکر بونده کوجلی دیمکدر (یعنی غنی والف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول
دادی نك مقدم مفعول صریحی (وبطرح غیر صریحی (دادینك یاسی حرف حکایه‌در
(وطرحدن مراد صالغوندر (بروبراو تقدیرنده‌در (محصول ترکیب) برظالمی حکایت ایدرلر که
فقرانك اودونی کوجله اوجوز بهایله صاتون الوردی واغنیایه جبریله صالغین طریقیله صاتاردی
(حاصلی فقرایه واغنیایه ظلم ایدردی (زیرا انلردن اوجوز الوردی وبونلره بهالی صتاردی
برصاحب دل برکون یانندن بچدی ودیدی (بیت) ماری تو که هرکرا بینی بزنی * یا بوم که
هرکجا نشینی بکنی) ماری تو اخباره ۳ وانشایه تحملی وار پس برینه قصر ایدنلر تقصیر ایلمشلر
(ماری یاسی ضمیر خطابدر حرف وحدت دیین اصابت ایلمامش (که حرف تعلیل ویاحرف بیان
هرکرا هر کیمی دیمکدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کورسین دیمکدر
(بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر زنیدندن اورسین دیمکدر (یاحرف عطفدر او معناسنه (بوم
بایقوش دیدکاری طیردر (تقدیری یابومی (تو که بنه سابق کبیدر (هرکجا هرقنده دیمکدر (نشینی
فعل مضارع مخاطبدر نشستندن اوتورسین دیمکدر (بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کنیدندن
که مشترکدر قازمق وقوپرمق ویولمق بینده بونده تخریبدن کنایه‌در حاصلی کاف عربك
فتحیله ونونك کسریله درکندندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقدن آگاه دکل ایمشلر (محصول بیت)
سن یلانسین ویاسن یلانمی سین که هر کیمی که کورسین صوقارسین ویا بایقوش سین
ویا بایقوش میسین که هرنه یرده اوتورر سین یعنی هرقنده که قونارسین خراب ایدرسین ایکی
مصراعك تقدیرنده ادات تشبیه ایراد ایدن بی وجه ایلمش (قطعه) زورت اربیش میرود باما *
باخداوند غیب دان نرود) زورزانك ضمیله قوت معناسنه‌در وتا ضمیر خطاب (بیش باء عربك
کسریله ارتق دیمکدر زیاده معناسنه (می رود فعل مضارع مفرد غائب لفظ مشترکدر کیتمك
وواقع اولمق بینده (باحرف صله (مابز دیمکدر نحن معناسنه (بانه حرف صله‌در (خداوند
غیب دان بیانیه‌در (غیب دان وصف ترکیبیدر عالم الغیب معناسنه (نرود فعل نفی استقبال مفرد
غائب کتمز وواقع اولماز دیمکدر اشتراك اوزره (محصول بیت) اکر زورك (یعنی قوت

ورد ابن سید علی وسروری وشمعی وکافی

۳ انشادن مراد استفهام انکاری در

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد کافی

قاهرهك بزه زیاده واقع اولوب تجاوز ایدرسه (یعنی فرض وقیاس ایده لوم کیم امرك وحکمك وظلم
وحیفك بزم اوستمزه وحقمزده نافذ وجاریدر وبزده بالضروره تحمل ایدوب دفع ومنعنه قادر
دکلوز لیکن عالم الغیب اولان خداونده امرك جاری وحکمك نافذ وجور وظلمك ساری ومتجاوز
دکلدر البته غیرت حق بوظلمه وبوتعدی یه تحمل ایلمز برکون سنی اخذ ایدر (زور مندی مکن
براهل زمین * تادعایی برآسمان نرود) زورمند (مند ادات نسبتدر زورلی دیمکدر (ویا
حرف مصدر (مکن فعل نهی مفرد مخاطب ایلمه دیمکدر (برحرف صله (اهل زمین لامیه (تا حرف
تعلیل (دعایی یاحرف تنکیر وابهام (برحرف صله (آسمان سینك سکونیله فلك معناسنه‌در
(نرود کتمیه وواقع اولمیه دیمکدر (محصول بیت) اهل زمینه (یعنی یریوزنده اولانلره قوت قاهره
اظهار ایدوب ظالملك وجفا کارلك ایلمه تاکیم آسمانه دعا کتمیه یعنی کیمسه سکا بد دعا ایلمیه زیرا
مظلومك بد دعاسی ظالمه البته تأثیر ایدر (دعایی یاسنی حرف وحدت طوتنلر لذت معنادن آگاه
دکللرایمش (ظالم ازین سخن برنجید وروی ازو درهم کشید وبرو التفاتی نکرد اخذته العزة
بالاثم) ازین سخندن مراد ابیات مذکوره‌در (برحرف صله (واوضمیری صاحب دله راجعدر
(التفاتی یاحرف تنکیر (اخذته فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه وضمیر غائب مفعول صریحی (اخنس بن
شریق نام منافقه راجعدر (والعزة لفظا مرفوع فاعلیدر اخذتك (باء علی معناسنه حرفدر (اثم
کسر همزه وسکون ثای مثلث ایله گناه معناسنه‌در بونده اخذته حالته معناسنه‌در (وعزت
تکبر وغیرت جاهلیه معناسنه‌در مذکور اخنس منافقیدن بردلی طتلی شخص ایدی هربار که
حضرت محمد علیه الصلاة والسلامه ملاقی اولسه مسلمانم وسنی سورم دیو دعوی ایدردی لیکن برموذی
منافق ایدی چوق فسادلر ایدردی حتی بعض مسلمینك اکننی یقاردی وچوق زیانلر ایدردی
(پس اللهدن قورق بویله ایلمه دینلدکده غرور وتکبر آنی گناه اوزره طوتردی یعنی عناد فسادی
آرتق ایدردی آیت کریمه‌نك حقیقتله خواسنه مطلع اولمق استین تفسیرلره مراجعت ایلسون
حق تعالینك عزتی انی طوتدی گناهی سببیله دیین عندی سویلیوب خطا ایلمش فتدبر
(محصول ترکیب) صاحب دلك مذکور کلماتندن ظالم بیحضور اولدی واندن اعراض کوستروب
یوزین بورتاردی یعنی عبوس الوجه اولدی واکا هیچ التفات ایلمدی زیاده تکبر وغرور ورندن
(تاشبی که آتش از مطبخ در انبار هیزمش فتاد وسائر املاکش بسوخت واز بستر نرم برخاکستر
گرمش نشاند) تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یاحرف وحدت (آتش مبتدا
(مطبخ اسم مکاندر فتح بایندن یمك بشوره‌جك یردیمکدر (در حرف صله با معناسنه (انبار
معروف هیزمه اضافتی لامیه‌در (شین ظالمه راجعدر (سائر بونده جمیع معناسنه‌در باقی معناسنده‌ده
تحملی وار (املاکه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر املاك ملکك جمعیدر میمك کسری
ولامك سکونیله (باحرف تأکید (وسوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینده مشترکدر
بونده ایکیسنده‌ده تحمل وار لیکن افتاده ونشانده نسبت متعدی اولور فتأمل (بستر بای عجمك
کسری وسکون سینله دوشك دیمکدر (نرمه اضافتی بیانیه‌در (خاکستر کاف عربك کسریله
وسکون سینله کل درعربجه رماد دیرلر رانك فتحیله (کرمه اضافتی بیانیه‌در (وشین بنه ظالمه
راجعدر (نشاند فعل ماضی مفرد غائب اوچ فعلك فاعللری تحتنده مستکن ظالمه راجعدر
(محصول ترکیب) ظالم مذکور خلقه بومعامله یی ایدردی برکیجه‌دك که مطبخدن آتش اودون
انبارینه دوشدی وجمیع املاکنی ویااودوندن غیری املاکنی بله یاقدی ویاندردی دخی یومشق
دوشکدن انی اسیجق کوله اوتورتدی یعنی عزتدن وحضوردن ذلت وهوانه دوشدی حاصلی
اسباب واملاك یانغله خوار وحقیر اولدی سائری بونده بقیه معناسنه اخذایلین سروری به نقاید

رد سروری وشمعی وکافی

رد شمعی

رد کافی

ایلمش لیکن فیدمافیه (اتفاقا همان صاحب دل پر و بکذشت شنیدش که با یاران همی کفت ندانم که
این آتش ازکجا درسرای من افتاد کفت ازدود دل درویشان) بو کتابده هر یرده که صاحب دل
عبارتی مذکوردر حضرت شیخ کندی مراددر دیرلر والعلم عندالله تعالی (محصول بیت) اتفاقا همان
مذکور صاحب دل ظالمك یانندن کچدی یعنی اولدیغی یره اوغرادی ایشتدی که ظالم یارانه
سویلردی بلمزمکه بوآتش بنم سرایمه قندن دوشدی و بومصیبت بکا نره دن کلدی مذکور
صاحب دل حریفه دیدی بوآتش سنك سرایکه فقرانك دود دلندن دوشدی یعنی فقرایه
ایلدیکك ظلم وجفا سببیله بومصیبته اوغرادك وانلرك بد دعاسی وآه سوزناکی ایله خانماننك
یانوب بی نام ونشان اولدی تاشبی بونده واقع اولان بکذشته مربوط ومتعلقدر دیین وهم ایلمش
فتأمل (قطعه) (حذرکن زدود درونهای ریش * که ریش درون عاقبت سرکند) رد كاف
(حذرکن حاك وذالك فتحهلر ایله صاقن دیمکدر (دود درونهـا اضافتی لامیه در وریشه
اضافتی بیانیه دربونده ریش یاره لی دیمکدر مجروح معناسنه (که حرف تعلیل (ریش
درون لامیه دردرون بونده قلب مراد در یاره لی یورك ومجروح دل (سرکند باش ایلر
یعنی اوج ویرر حاصلی تأثیر ایدر دیمکدر (محصول بیت) مجروح کوکللر توتوننـدن حذر ایله
یعنی شکسته خاطرلر آهندن وبد دعاسندن احتراز ایله حاصلی کیمسه نك بد دعاسین المه
زیرا عاقبت ریش دل اوج ویرر یعنی سنده اثر اظهار ایدر حاصلی سنی مجروح وپریشان ایدر
(درونهای ریشك تقدیرینی ریش درونهادر دیین تقدیره خلل ویرمش (درونهای ریش
وصف ترکیبیدر دیین ترکیب اضافیله وصف ترکیبی بی خوب فرق ایدرمش (بعض شراح رد ابن سيد علي
بعضنك کلامنی ایلدکدن صکره بو تکلفاتی ارتکاب اصل معنایه عدم اطلاعدن ناشیدر رد سروري
دیمش قیاس بو تکلفاته دیمك ایدی نتکه جوهری ارتکاب الذنوب اتیانها یورمش (ذنوبه رد كافي
کلمك دیمکدر ذنوبی کلمك دیمك دکلدر فتدبر (بعض شراح سرکندك معناسنی ریش دون رد ابن سيد علي
عاقبت اوکلور وآنك اوکلسی مونینك هلاك اولماسیله اولور دیمش یرامزتوجیهدر کل اما
استعمالارینه مطابق اولسه (بهم برمکن تاتوانی دلی * که آهی جهانی بهم برکند) بهم برمکن
قرش مورش ایلمه دیمکدر یعنی بیحضور وپریشان ایلمه (دلی (یاحرف وحدت که حرف تعلیل (آهی
یاحرف وحدت وجهانی یاحرف تنکیر (بهم برکند قرش مورش ایدر یعنی زیروزبر ایدر (محصول بیت)
مادامکه قادرسین برکوکلی پریشان وبی حضور ورنجیده ایلمه یعنی کوکل یقمه زیرامظلومك برآهی
جهانی بری برینه اورر یعنی عالمی خراب ایدر (حکمت) برتاج کیخسرو نوشته بود) کیخسرو
سیاوشك اوغلیدر وسیاوش افراسیاب اوغلیدر تفصیلی شاهنامه لرده مسطور ومذکوردر
(بوشته بود یازلمش ایدی یازیلن بوقطعه در (قطعه) چه سالهای فراوان وعمرهای دراز *
که خلق برسرما برزمین بخواهد رفت) چه بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدر نتکه خواجه
حافظ (چه خون افتادر دلها) بیورمش یعنی مبالغه خون دیمکدر (سالهای فراوان
بیانیه در فراوان چوق دیمکدر (عمرهای درازده بویله در (عمر بونك کبی یرلرده زمان ومدت
معناسنه تضمین قلنور (که حرف بیان (خلق مبتدا (برحرف (استعلا (سرما لامیه (برحرف استعلا
زمین یر درارض معناسنه (بخواهد فعل مضارع مفرد غائب رفت بونده رفتن معناسنه زیرا
مضارعه مقارندر برسرما وبرزمین بخواهد رفته متعلقدر وجمله فعلیه خبر مبتدادر
(محصول بیت) (نه چوق ییللر ونه اوزون مدتلر وزمانلر که خلق عالم بریوزنده بزم باشمز اوزره
کچوب کتسه لر کرك یعنی بز اولوب ومقبره مزی باصوب چکنسه لر کرك بونده چه چندان
معناسنه دردیرلر فارسی بی چندان بیلمزلر یمش (چنان که دست بدست آمدست ملك بما * رد ابن سيد علي و سروري

بدستهای دیکرهمچنین بخواهد رفت) چنان انچنان دیمکدر (که حرف بیان (دست بدست
الدن اله دیمکدر عرب یدا بید دیمکدر (آمدست اصلنده آمده است ایدی حذف وایصال ایله
آمدست اولدی ضرورت وزن ایچون (ملك میمك ضمیله مملکت وسلطنت معناسنه در (بما باحرف
صله ملك آمده استك فاعلی در وبما مفعولی (بدستهای باحرف صله (ودستهای دیکر بیانیه
ویالامیه ایکی اعتبار ایله غیری الره ویاغیرینك الرینه همچنین بونجلین دیمکدر (بخواهد رفت
بنه رفتن دیمکدر (محصول بیت) مملکت وسلطنت نیجه که الدن اله بزه کلدیسه یعنی ملوك
سالفه وسلاطین ماضیه دن نیجه که سلطنت بزه انتقال ایدوب کلمشدر غیریلرك الرینه
بونجلین کتسه کرك یعنی دولتلر کیمسه یه باقی دکل والا بو زمان پادشاهلری دولت وسلطنتی
قنده بولورلردی مقصود بوقطعه دن بودرکه عالمك زیاده فناسنی وعدم بقاسنی ملاحظه ایدنلر
جوروظلمه راغب ودنیانك مال وملکنه طالب اولماز (حکایت) یکی درصنعت کشتی بسرآمده
بود سیصد وشصت بند فاخر درین علم دانستی وهرروز بنوعی کشتی کرفتی) صنعت کشتی بیانیه
کشتی باء اصلیه ایله کورش معناسنه در (بسرآمده حده وغایته کلمش یعنی سرآمد وبی نظیر
اولمش ایدی (سیصد اوچیوز دیمکدر (واوحرف عطف (شصت التمش دیمکدر سبنله ده
لغتدر (بندفاخر بیانیه بند باء عربك فتحیله اول صنعتك هربر او یونه بند دیرلر فاخردن مراد
معتبر ومقبول دیمکدر (درین علم یعنی درین صنعت دیمکدر (دانستی حکایت حال ماضیدر
بیلوردی دیمکدر (باحرف مصاحبت (نوعی یاحرف وحدت (کشتی کورش (کرفتی یاحرف
حکایه طوتردی دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی کورش صنعتنده حد وغایته ایرشمش ایدی
یعنی اول فنده ماهر وسرآمده وبی نظیر اولمش ایدی اوچیوز التمش مقبول ومعتبر اویون
بیلور ایدی بوصنعتدن وهرکون بردرلو اویون ایله کورش طوتر ایدی حاصلی برسنه ده هرکون
کورش طوتسه برکون کوستردیکی فنی برکون دخی کوسترممکه قادر ایدی وهرکورش طوتدیغنده
برغیری هنر عرض ایلمکه مالك ایدی دیمکدر (مکر کوشهٔ خاطرش باجمال یکی ازشاکردان
میلی داشت سیصد وپنجاه ونه بندش در آموخت مکریك بند که در تعلیم آن دفع انداختی)
مکر بونك کبی یرلرده کاه واتفاق معناسنه در (کوشه لغتده بوجاقدر اما بونك کبی یرلرده همان
خاطرکندی مراددر اضافت بیانیه طریقیله (باحرف صله (جمال یکی لامیه (ازحرف بیان
(شاکرد معروف (والف ونون ادات جمعدر (میلی یاحرف تنکیر (داشت طوتدی یعنی ایلدی
(پنجاه باء عجمك فتحیله وسکون نونله اللی دیمکدر (نه نونك ضمی وهاء اصلیه ایله طقوز
دیمکدر حاصلی اللی طقوز دیمکدر (بندش ضمیرشاکرده راجعدر (در حرف تأکید (آموخت
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینده مشترکدر بونده متعدی واقعدر فاعلی تحتنده
استاده راجع ضمیردر ومفعولی سیصد معطوفاتیله (وبند تمیز عدد در (مکرادات استثنا
(یك بنده مستثنی (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (تعلیم آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(دفع مصدر درکدرمك معناسنه (انداختی انداخت لغتده اتدی دیمکدر اما بونك کبی یرلرده
ایلك معناسنه تضمین اولنمشدر (ویاحرف حکایه در بعض نسخه ده وتهاون کردی واقعدر
یعنی اهمال ایدوب تکاسل ایدردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاق مذکور کشتی کیرك
خاطری کوشه سی شاکردلرندن برینك جمالنه میل طرتدی یعنی مائل اولدی حاصلی محبت
ایلدی واکاهمتی وتعلیم وتربیتی غیریلردن زیاده اولدی اوچیوز اللی طقوز بندی بوفندن
اکا تعلیم ایلدی حاصلی بیلدیکی فنوندن برینی اوکرتمدی غیریلرینی جمیعا اوکرتدی یعنی
بربندك تعلیمنده اهمال کوستروب انی تعلیمده دفع ایدردی واوکرتمزدی حاصلی براو یونی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

اوکرنمده تمالل وبهانه کوسترردی زیرا بیلوردی باشنه کلجککنی (آموخت یرینه آموزانید یازوب
آموزانیدن متعد بدر دیوب اما آموزید آموزیدندن لازمدر آموختن کبی دیدیلره دانستن لغتنی
اوکرنمایدرکه غلط سویلیه لر (پسر درصنعت وقوت پسرآمد وکسی را با او امکان مقاومت
نبودی تابحدی که پیش سلطان کفت استاد را فضیلتی که بر منست ازروی بزرکی وحق
تربیتست والا بقوت ازو کمتر نیستم وبصنعت با او برابرم) پسردن مراد مذکور شاکرددر
(پسرآمد حده وغایتده کلدی یعنی صنعتده وقوتده کماله ایریشوب سرآمد اقران اولدی
(کسی یاحرف وحدت (ورا ادات تخصیص (باحرف مصاحبت (اوضمیری پسره راجعدر
(امکان مقاومت مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مقاومت بونده قارشو قومقدر (یعنی بوفنده
بوکا کیمسه قارشوقیوب طورهمزدی تاانتهاء غایت ایچوندر (بحدی باحرف صله (ویاحرف
وحدت (که حرف بیان (پیش سلطان لامیه (کفت پسرد یدی (استاد را را حرف
تخصیص (فضیلت زیاده لك (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (روی بزرکی
لامیه در (حق تربیت بنم بویله در (والا ادات استثنا (بقوت با حرف ظرف وباحرف
مصاحبت ازو استاددن (کمتر اکسکرك وازرق (بصنعت بقوت کبیدر (باحرف مصاحبت
(او استاده را جعدر (محصول ترکیب) پسر صنعت وقوتده حد وغایته ایرشدی یعنی فننده
وزورده کامل وسرآمد اولدی وهیچ برکیمسه نك انکله مقابله وقارشو قوماغه امکان ومجالی
یوغیدی حاصلی فائق الاقران وغالب الامثال اولدی بر حده دك که برکون پادشاه اوکنده
دعوای مرد تفرد فی الفن ایدوب دیدی استادمك بنم اوزریمه فضیلتی وررجحانی ومزیتی
اولولق بوزندن واستادم اولوب بکا فن کشتی یی تعلیم ایلدیکی جهتندر حاصلی اوستمده
حق تعلیمی اولدیغندندر والاقوتده اندن اکسك دکلم وصنعتده انکله برابرم یعنی بوفنده هرنکه
اول بیلور ایسه بنده بیلورم و انکله طوتشمغه قادرم (ملك را این ترك ادب ازوی پسندیده

یعنی اختیار اولدیغی جهتندر

نیامد بفرمود تامصارعت کنند مقامی متسع معین کردند ارکان دولت واعیان حضرت حاضر
شدند پسر چون پیل مست در آمد بصدمتی که اکر کوه آهنین بودی ازجای برکندی
استاد دانست که جوان از وبقوت برترست بدان بند غریب که ازوی نهان داشته بود باوی
در اوبخت جوان دفع آن ندانست استاد بدو دست از زمین برداشت وبربالای سر بردو برزمین
زدغریواز خلق برخاست) ملك را را ادات صله (ترك ادب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ازوی
یعنی پسردن (پسندیده مقبول (تاحرف تعلیل (مصارعت مفاعله بابندن مصدر در کورشمك
معناسنه (مقامی یاحرف وحدت (متسع اسم فاعلدر افتعال بابندن واسع دیمکدر یعنی برککش
بر (معین بونده مصدر میمیدر تعیین معناسنه (چون ادات تشبیه (پیل مست بیانیه (یاحرف
مصاحبت (صدمت لغتده کوده ایله وجسد ایله برنسنه یه طوقنمقدر اما بونده هیبت وجلادت
وعظمت مراد در (یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (کوه آهنین بیانیه در آهن
دمور (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید دموره منسوب یعنی دموردن طاغ (برکندی
(برحرف تأکید (وکندی کاف عربك فتحیله ویای حکایه ایله قوپاردی دیمکدر (بندغریب
بیانیه (که حرف رابط صفت (نهان کزلی دیمکدر (باحرف صله (وی پسره راجعدر
(آوبخت یاپشدی دیمکدر (نتکه غلام عجمی قصه سنده بدودست در سکان کشتی در آویخت
دیدیکنده یاپشدی دیمکدر بونده ده اویله در (قیاس بدودستش ایدی شین ضمیر له لیکن
اکثر نسخ ضمیرسز واقعدر فتدبر (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جوان مبتدا ندانست
خبری دفع آن مفعولی (محصول ترکیب) پادشاهه پسردن مذکور ترك ادب مقبول ومطبوع

کلمدی (حاصلی استادی حقنده مذکور مدعاسنی بکنمدی پادشاه بیوردی کورشه لر یعنی
امر ایلدی تا کیم استاد وشاکرد کورش طوته لر بر بیوك میدان وبر واسع مکان تعیین ایلدیلر
ارکان دولت واعیان حضرت ملك حاضر اولوب کلدیلر اوغلان مست فیل کبی میدانه
کیردی برهیبت ومهابتله که اکر دموزدن طاغ اولسه یرندن قوپارر ایدی استاد بلدیکه جوان
اندن قوتده اعلادر اول بندغریله وفن عجیبله که پسردن کزلر ایدی یعنی اندن اول بندی
نهان طوتار ایدی اوغلانه اول بندله یاپشدی جوان اول بندی دفع ایلمکی بیلمدی ودفعنه
مالك اولمدی استاد پسری ایکی الیله یردن قالدردی وباشی اوزرینه ایلندی ویره اوردی
خلقدن غریو وفریاد وفغان قالقدی نتکه عادتدر (ملك فرمود تا استاد را خلعت ونعمت
دادند وپسر را زجر وملامت کردند که باپرورندهٔ خویش دعویٔ مقاومت کردی وبسر نبردی
کفت ای خداوند استاد بزور وقوت برمن دست نیافت بلکه در علم کشتی دقیقهٔ مانده بود که
ازمن دریغ همی داشت امروز بدان دقیقه برمن دست یافت استاد کفت از بهر چنین روز
نکه می داشتم که حکما کفته اند دوست را چندان قوت مده که اکر دشمنی کند بتواند) زجر بونده
قاقیمق وازارلمق معناسنه در (باحرف مصاحبت (پرورنده اسم فاعلدر مربی معناسنه (خویشه
اضافت لامیه در (دعویٔ مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بسر نبردی باشه ایلتمدك (برمن
دست نیافت بنم اوزریمه غالب اولمدی دیمکدر (دقیقه دن مراد براو یون وبر بنددر (دریغ همی
داشت اسیرکردی وقصقنوردی دیمکدر (ودست را رادات مفعول (چندان او لقدر دیمکدر
(مدهك دوست مفعول اولی (وقوت مفعول ثانیسی (که حرف بیان دشمنی (یاحرف مصدر
(تواند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دوسته راجع ضمیر در (محصول ترکیب) پادشاه
بیوردیکه استاده خلعت ونعمت وبردیلر وپسری زجر وملامت ایلدیلر که استاد وولی نعمتکله
دعوای مقاومت ومقابله ایلدك وباشه چقره مدك وهوزیکی اثباته قادر اولمدك دیو پسر دیدی
ای خداوند استاد زوریله وقوتیله بکا غالب اولوب اوزریمه ال بولمادی بلکه علم کشتی ده بر دقیقه
قالمش ایدی یعنی بوفنده براو یون قالمش ایدیکه همیشه انی بندن دریغ طوتردی بوکون اول دقیقه
ایله بکا غالب اولدی وظفر بولدی استاد دیدی اول دقیقه یی بویله برکون ایچون صاقلردمکه
حکما وعقلا دیمشلردر که دوستکه اولقدر قوت وقدرت ویرمه که اکر دشمنلك ایلملی اولوب کفران
نعمت مسلکنه سالك اولورسه سکا ظفر بولمغه قادر اولهمیه یعنی عداوته فرصت بولهمیه عداوت
قصد ایدرسه (نشنیدهٔ که چه کفت آن که از پروردهٔ خود جفادید) تتمهٔ قول استاد در دیرکه
ایشتمامش میسین کمنه دیدی (اول که کندی بسلمه سندن جفا وجور کوردی (یعنی بسلمه سندن انجتنه
دیدیکنی ایشتمدکمی (یعنی بو قطعه نك فحواسنی ایشتمدکمی (قطعه) یا وفا خود نبود در عالم *
یا مکر کس درین زمانه نکرد) یا بونده ابتداء کلامده واقع اولان اما معناسنه در (خود واو رسمیله
اسمله ادات تأکید بینده مشترکدر (بونده اداتدر اکرچه تکلفله کندی معناسنه اسم اولقده
قابلدر (نبود اولمدی وبوقدر معناسنه در (یاحرف عطف (مکر کانه معناسنه واداتتأکید
اولمق جائز واستثنا ایچون الا معناسنه اولقده جائز (کس مبتدا (نکرد فعل نفی ماضی مفرد غائب
خبر مبتدا)ودرین زمانه ظرف زمان (محصول بیت) یا عالمده هرکز وفا یوقدر (یعنی دنیاده
وفا وحقیقت دیدکلری هیچ یوقدر وهرکز اولمامش (حاصلی برفرددن وفا وحقیقت وجوده
کلمامش یاخود زمان سابقده ساده دلك وبونلك زمانده وار ایمش (امابو زمانده هیچ برکیمسه
کیمسه یه اظهار وابراز ایلمدی (حاصلی مهر ووفا وحقیقت یادنیای دنی یه هرکز کلمامش ویا برزمان
وار ایمش (امابو زمانده عنقا وکیمیا کبی موجود الاسم ومعدوم الجسمدر (کس نیاموخت

علم تیراز من * كه مرا عاقبت نشانه نكرد) كس مبتدا (ونیاموخت فعل نفی ماضی (علم تیر
لامیه ومفعول صریح ناموختدر (وازمن غیرصریح وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (كه حرف بیان
مرانی دیمكدر (نكردك مفعول اولی (ونشانه مفعول ثانیسی (نكرد فعل نفی (محصول بیت) كیمسه
بندن اوق عاتی اوكرنمدی یعنی تیر انداز لق علمنی تعلم ایلمدی كه عاقبت بنی نشان تیر ایلمدی
یعنی هر كیمه كیم تیراندازلق فنی تعلیم ایلدمسه عاقبت بنی نشان تیروهدف سهام ایلمك قصد ایلمدی
بلكه ایلدی قصه‌دن حصه یعنی هر كیمه كیم برلطف وكرم واحسان ایلدمسه اندن بكا اساءت
وشروضرر ایرشدی دیمكدر نتكه حضرت بیوره‌شدر (اتق شرمن احسنت الیه) بوندن كثیرالوقوع
حدیث شریف اولماز قندر (حكایت) درویشی مجرد در كوشهٔ صحرایی نشسته بود

پادشاهی برو بكذشت درویش ازانجا كه فراغ ملك قناعتست سر برنیاورد والتفات نكرد

و پادشاه ازانجا كه سطوت سلطنت بهم برآمد وكفت این طائفهٔ خرقه پوشان برمثال حیوانند)
درویشی یا حرف وحدت (مجرد اسم مفعولدر تفعیل بابندن (كوشهٔ صحرا لامیه‌در (ویا حرف
وحدت (پادشاهی یا حرف وحدت (ازانجا اول مقام ومرتبه‌دن دیمكدر (كه حرف رابط صفت
(فراغ ملك لامیه وقناعته اضافت بیانیه (سر برنیاوردك مفعول (والتفات نكرده مفعول صریحی
وغیرصریحی محذوف یاوتقدیرنده‌در (كه‌نه سابق كیبدر (سطوت سینك فتحی وطانك سكونیله
قهر وغلبه معناسنه مصدردر نصر بابندن (سلطنته اضافتی لامیه‌در (طائفهٔ خرقه پوشان
بیانیه (خرقه پوش وصف تركیبیدر خرقه كیجی معناسنه (یعنی عالی قفتان كیجی والف ونون ادات
جمع (برمثال حیواننداضافتی لامیه‌در (محصول تركیب) بر درویش (یعنی برسالك مجاهد بركوشهٔ
صحراده خلقدن منقطع اولوب عزلت كزین وتنهانشین اولمش ایدی اتفاقا درویش اولدیغی
مقامه بر پادشاه اوغرادی اول كوشه‌ده درویشی كوردی مكردرویش عالم مراقبه‌یه وارمش ایمش
(پس درویش اول مقامدن كه فراغ ملك قناعتدر (یعنی ملك قناعت عالم وعالمیاندن فراغت
بال ویردیكی جهتدن مراقبه‌دن باشین قالدرمدی (و پادشاه وتوابعنه هیچ التفات ایلمدی (وپادشاه
اول مقام وجهتدن كه سلطنت قهر وغلبه‌سیدر یعنی سلطنت قهر وغلبه‌سی جهتدن
حاصلی پادشاهلق قهارلق اولدیغی جهتدن منقبض وبیحضور اولدی یعنی رنجیده خاطر اولدی
ودیدی یعنی یاننده اولانلره سویلدی كه بو خرقه پوشلر طائفه‌سی یعنی صوفیون طائفه‌سی
وعباپوش زمره‌سی امثال حیواناتدركه مقادیرناس بیلمزلر وشاه وكدایی برابر كورلر ازانجا یی ازان
سبب معناسنه اخذ ایدنلر لغته واصطلاحه مخالف سویلمشلر (ازان مقام وازان جهت معناسنی ازان
سبب ظن ایلمشلر وسطوت سلطنتی قوت سلطنتله شرح ایلین ضعیف سویلمش (وزیر كفت

پادشاه روی زمین برتو كذر كرد چرا خدمت نكردی وشرط ادب بجای نیاوردی كفت

بكوملك را توقع خدمت از كسی دار كه توقع نعمت از تو دارد ودیكر بدان كه ملوك از بهر
پاس رعیتند نه رعایا از بهر طاعت ملوك) مذكور پادشاه بویله دیجك وزیر كلدی درویش
مجرده دیدی ای درویش (پادشاه روی زمین اضافتلری لامیه‌لردر یروزینك پادشاهی دیمكدر
كذر اسم مصدردر كذریدندن اوغرامه معناسنه (كرد فعلیله اوغرادی دیمكدر (خدمت نكردی
خدمتدن مراد بونده تعظیمدر نیچون تعظیم ایلمدك دیمكدر شرط ادب لامیه‌در (بجای باحرف
صله (وجای محل معناسنه‌در (نیاوردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب كتورمدك دیمكدر
(كفت درویش وزیره دیدی (بكوملك را را حرف مفعول ملكه سویله دیمكدر (توقع تفعل
بابندن مصدردر امید معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (كسی یا حرف وحدت
دار فعل امر مفرد مخاطبدر (دار یدندن طوت دیمكدر (كه حرف رابط صفت توقع نعمت

مذكور بیت بر عربی بیتك ترجمه‌سیدر كه اولی بودر (اعلمه الرمایة) لیكن عربی بیانین شرح ایلمه‌یجه ذوق ایلدیكی ایچون یازلمدی

ردشمعی وكافی ردشمعی

توقع خدمت كید راعرابده (دارد فعل مضارع مفرد غائب طوتر دیمكدر (واو حرف عطف
(دیكر دخی (بدان درویش وزیره خطاب ایدوب دیر بیل واكله (كه حرف بیان (بهرادات
تعلیلدر لاجل معناسنه پاسه اضافتی لامیه‌در (پاس باء عجمله اسمدر حفظ معناسنه
پاسیدندن مشتق قورومق معناسنه رعیته اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (ونون ودال ادات
جمعدر ملوك اعتباریله (نه حرف نفی (رعایا رانك فتحیله رعیتك جمعیدر معلوم اوله كه ناقصدن
فعیلهٔ وزنی اوزره كلن اسم فعالا وزنی اوزرینه جمع اولور (مثلا قضیهٔ وهدیهٔ وثنیهٔ جملری
قضایا وهدایا وثنایا كلور فانك فتحه‌لریله فتدیر (طاعت ملوك مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول تركیب) وزیر پادشاهدن مذكور مصاحبتی ایشدنجه دیدی ای درویش بویوزینك
پادشاهی سنك اوستكه اوغرادی نیچون تعظیم ایدوب خدمت ایلمدك وشرط ادبی یرینه
كتورمدك (درویش وزیره دیدی پادشاهه سویله ودی ای پادشاه خدمت امیدینی بركیمسه‌دن
طوتكه اول سندن نعمت امیدینی طوتار دخی ای وزیر بیلكه پادشاهلر رعیتی حفظ وصیانت
ایچوندر رعایا سلاطینه خدمت ایچون دكلدر (قطعه) پادشاه پاسبان درویشست * كرچه
نعمت بفر دولت اوست) پادشاه مبتدا (پاسبان بان ادات فاعلدر بجی معناسنه قورویجی
دیمكدر حافظ معناسنه (درویشه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر
(نعمت مبتدا (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (فر بونده قوت معناسنه‌در وتشدید ضرورت
وزن ایچوندر دولته اضافتی لامیه‌در (واوست لفظنده دخی بویله‌در (بفرما بعدیله خبر مبتدادر
(محصول بیت) پادشاه درویشك (یعنی فقرا ورعایانك پاسبانیدر یعنی ظلمه‌نك شرندن حافظ
وحامیدر اكرچه نعمت وحضور فقرا ورعایا پادشاهك دولتی قوتیله‌در یعنی سایهٔ حمایتنده
آسوده حال ومرفه البال كچنورلر (كوسفند از برای چوپان نیست * بلكه چوپان برای
خدمت اوست) كوسفند كاف عجمك ضمی وواو وسینك سكونی وفانك فتحیله قویونه دیرلر
عربجه غنم دیرلر غینك ونونك فتحه‌لریله فاربیه بایله ده لغتدر (برآی بای اصلیه ایله ادات
تعلیل وتخصیصدر (چوپان جیم وبای عجمیله معروف (كوسفند مبتدا (برای چوپان لامیه
(ونیست خبر مبتدادر (بل حرف اضراب (كه حرف بیان (چوپان مبتدا (برای خدمت اوست
لامیه‌لر وخبر مبتدا (محصول بیت) بیت اولی توضیح وتنویر ایدوب بیوررقویون چوپانه خدمت
ایچون دكلدر بلكه چوپان قویونه خدمت ایچوندر نهایتی سود یله ویاغیله منتفع اولور
یعنی انكله فائده انور (قطعهٔ اخری) یكی امروز كامران بینی * دكری را دل ازمجاهده ریش)
یكی تقدیری یكی را در (دكری را قرینه سیله بینینك مفعول اولیدر (امروز ظرف زمان (كامران
وصف تركیبیدر را نبدندن مراد سوریجی دیمكدر مفعول ثانیدر (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب كورسین دیمكدر (دكری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول برمقدر بینینك مفعول اولی
ودل مفعول ثانیسی (ازمجاهده مفعول غیر صریحی وریش صریحی (محصول بیت) دنیاده
برشخصی بكون كامران وكامبین كورسین (یعنی عیش وعشرت وذوق وصفاده برمراد
وخوش حال ومسرور ومرفه البال كورسین وبرغیریسنی ویاغیریسنك بوره كینی مجاهده
ودرد والمدن مجروح كورسین (یعنی دنیانك حالی بویله‌در كیم كیمی ناز ونعمتده وكیمی
هوان وذلتده در (روزكی چندباش تا بخورد * خاك مغزسر خیال اندیش) روزكی (كاف حرف
تصغیر (ویا حرف وحدت (چند نیجه دیمكدر (باش فعل امر مفرد مخاطب صبرایله دیمكدر تا حرف
تعلیل ویاحرف غایت (بخورد فعل مضارع مفرد غائب تا كیم ییه خاك فاعلی (مغز بینی وایلك
سره اضافتی لامیه‌در (وخیال اندیشه لامیه ویابیانیه ایكی اعتبار ایله (خیال اندیش وصف تركیبیدر

مطلب

ثنایا اوك دیشلرینه دیرلر ایكی دیش الت چكه‌سندن وایكی دیش اوست چكه‌سندن

اندیشه‌بدندن (محصول بیت) برنیجه کونجکز صبر ایله تاکیم طپراق خیال اندیشك
باشك بنی سنی یه وباخیال اندیش باشك بنی سنی یه یعنی برقاج کون چوریوب طپراق اولنجه
صبرایله (فرق شاهی وبندکی برخاست* چون قضای نوشته آمدپیش) فرق شاهی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بندکی معطوفدر شاهی یه (برخاست قالقدی ورفع اولدی (چون ادات تعلیل
قضا حکم ازلی نوشته‌یه اضافتی بیانیه (پیش بونده اوك دیمکدر (محصول بیت) پادشاهلق وبنده‌لك
فرقی قالقدی یعنی ارالرنده تمییز وتشخیص قالمدی جونکه خدانك قضای نوشته‌سی اوکلرینه
کلدی یعنی ایکیسنك موت مقدری کلمکله مابینلرنده تفاوت وتغایر قالمیوب برابر اولدیلر (ارکسی
خاك مرده بازکند* نشناسد توانکراز درویش) کسی یا حرف وحدت (خاك مرده لامیه در
مجازا خاك مرده‌دن مراد قبردر بازکند کافك فتحیله اولنجه قازه دیمکدر پس بازتاکیدایچون
کلمش اولور وکافك ضمیله اولنجه مجموع مراکب آچه دیمك اولور (نشناسد فعل نفی استقبال
اکلامز وتشخیص ایلمز دیمکدر (توانکر مفعول صریحی (وازدرویش غیر صریحی
(محصول بیت) اکر برکیمسه مرده‌نك مقبره‌سنی آچسه (یعنی قازسه غنی یی فقیردن تشخیص وتمییز
ایلمز یعنی طپراغه کردکدن صکره ایکیسنك اراسنی یعنی مابینلرینی فارق اولان مقبره یاپیسیله
کفنلردر که پادشاهك وبعض اغنیانك مقبره‌سنی طاشله ویاکرمدله ویاکرپجله یاپرلر واوستنه
اینجه کفنلر صارارلر اما درویشك بوحاللری اولماز لیکن لاشه‌لری برابر اولور بعض نسخه‌ده
(بالله آن خاك مرده بازکند* نشناسد توانکراز درویش) جمع صیغه‌لریله‌در (بازکند فعلنی
ضمه یه تخصیص ایلین اوج جهتدن خطا ایلمش (ضمه یه تخصیصده وکردندن اشتقاقنده وفتح رد سروری
کافی ترجیح ایلینه دخل ایلمه‌سنده (کند کاف عربینك فتحیله کندندن فعل مضارع مفرددر فتح کافی مرجح ابن سید علیدر
دیین حکم اشتقاقده خطا ایلمش زیرا کند کاف عربینك فتحیله کندندن مشتقدر نتکه رد شمعی
سابقا قاعدهٔ اشتقاق بیان اولنمش ایدی بازکندك معناسنی کاف عربینك ضمیله اولدیغی
تقدیرجه آچه یعنی کشف ایلیه دیمکدر کیر وایلیه دیین حق ادایه مالك دکل ایمش (ملك راکفتار ردشمعی
درویش استوار آمد کفت ازمن چیز بخواه کفت آن میخواهم دیکرزحمت من ندهی کفت مرا
پندی بده کفت) کفتار بونده کلام معناسنه‌در (استوار همزه‌نك ضمی وسینك سکونی وتانك
ضمیله محکم دیمکدر (زحمت من مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (محصول ترکیب) پادشاهه درویشك کلامی محکم یعنی مؤثر کلدی درویشه دیدی
بندن برنسنه استه درویش دیدی انی استرم که دخی بکا زحمت ویرمیه‌سین پادشاه دیدی بکا
برنصیحت ویردرویش دیدی (بیت) دریاب کنون که نعمت هست بدست* کین دولت
وملك میرود دست بدست) دریاب فعل امر مفرد مخاطبدر (دریابیدندن دریافتن‌دن
دیین (ویافتن‌دن دیین حرف درسز اصابت ایلمامشلر لفظ مشترکدر اکلامغله تدارك بیننده ردابن سید علی
ایله دیمکدر (ایرشمك واکلامق وطویمق معناسنه‌در دیین اکسك سویلمش (فهم ایله رد سروری
دینده کذلك (کنون شمدی دیمکدر (که حرف بیان (وبا حرف تعلیل (نعمت تای خطاب رد ابن سید علی
معنی جهتنده دستنه مقیددر (بدست تقدیرنده (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر رد سروری
دولته (ملك میمك ضمیله سلطنت ومملکت معناسنه‌در (میرود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
دولت وملکه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (دست بدست تقدیری ازدست
بدست درالدن اله دیمکدر (محصول بیت) شمدی آخرته لازم اولان احوالی تدارك ایدوب
فارکه الکده نعمت ودولت وارفرصت الده ایکن فوت ایلمه که صوك پشیمانلق اسی ایلمز
زیرا بونعمت وملك ودولت الدن اله کیدر یعنی سندن اول اولنلرك النده قالمدیغی کبی سنکده

الکده قالماز (حکایت) یکی ازوزرا پیش ذوالنون مصری رفت وهمت خواست که روزوشب
بخدمت سلطان مشغولم وبخیرش امیدوار واز عقوبتش ترسان ذوالنون بکریست وکفت
اکرمن ازخدای تعالی چنین ترسیدمی که تواز سلطان از جملهٔ صدیقان بودمی) پیش
بونده قت معناسنه‌در (ذوالنون دیمکله دنیاده ایکی کیمسه مشهوردر (بریسی انبیادندر که حضرت
یونس پیغمبردر علیه السلام (وبریسیده اولیادندر که ذوالنون مصری حضرتلریدر ذوالنونی مشایخ
تذکره‌لرنده طبقهٔ اولی‌ده یازارلر واسم شریفی ثوبان در وکنیتی ابو الفیض در ولقبی ذوالنون
وذو النون لقبیله ملقب اولمه‌سنده وجه تفصیله محتاجدر انکیچون ترك ایلدك (ترسیدمی وبودمی
یاری حکایت ایچوندر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی ذوالنون مصرینك یانته واردی وهمت
دیلدی که کیجه وکوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم ودخی خیر وحسناتنه امیدوارم یعنی امیدلیم
وعقوبت وعذابندن قورقارم ذوالنون بوسوزی ایشدیجك اغلدی ودیدی بن اللهدن
بویله قورقیدم که سن پادشاهدن قورقرسین صدیقلرك بریسی اولوردم (قطعه) کرنبودی
امید راحت ورنج* پای درویش برفلك بودی) نبودی فعل نفی ماضی (ویاحرف حکایه
امید راحت اضافتی مصدرك مفعولنه‌در رنج راحته معطوفدر برمضاف تقدیریله یعنی
بیم رنج (پای درویش لامیه (درویشدن مراد عابد وزاهددر (بر حرف استعلا (فلك
معروف (بودی فعل ماضی حکایت حال (محصول بیت) اکر راحت ونعمت امیدی
اولمیایدی یعنی جنتده راحت وحضور امیدی اولمیایدی وجهنمده عذاب وعقاب قورقوسی
اولمیایدی یعنی اکر عباد وزهاد نیت وخلوص طویتله مجرد خدانك عبادت وطاعتنه
استحقاقی ایچون وذاتنك تعظیم وتبجیل واجلاله ایچون عبادت ایلسه‌لر درویشك ایاغی
فلك اوزره اولوردی یعنی مذکور شرطله عباد وزهاد خدایه عبادت وطاعت ایلسه‌لر
ملائك مقربین کبی عرش عظیمده سیر ایدرلردی حاصلی مقبول خدا اولورلردی یعنی مراتب
عالیه‌یه واصل اولورلردی (وروزیر ازخدا بترسیدی* همچنان کز ملك ملك بودی) وراصلی
واکر ایدی ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (بترسیدی با حرف تاکید ویاحرف حکایت
قورقیدی دیمکدر مصراع اول ثانی‌یه مرهوندر همچنان انجلین دیمکدر (کز ملك اصلی
که ازملك در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (ملك بودی ملك اولوردی یعنی ملك کبی
مکرم ومعززاولوردی زیرا ملائکه خدادن زیاده قورقار که دائما نظرنده وحضورنده‌در
واکر وزیر پادشاهدن قورقدیغی کبی خدادن قورقیدی ملك کبی معزز ومکرم ومبجل
اولوردی (حاصلی حضرت عیسی کبی عوایق وعلایق دنیادن پاك ومجرد اولوب فلکه
عروج ایدوب ملك مرتبه‌سن بولوردی (وریبنه کریازانلر شرطی شرطه عطف ملاحظه‌سن رد شراح جمیعا
ایلمامشلر بعض شراح بوبیتك مصراع ثانیسنی (چوملك برفلك ملك بودی) یازوب لامك کسریله
اولکیده وفتحیله ثانیسنده واکر قافیه رعایتی اولمیایدی ایکنجیده کسر لامك وجهی وار ایدی
دیمش (واکثر صحیح نسخه‌لرده مذکور مصراعك بدلی همچنان کز ملك ملك بودی اولکینك
کسری وثانینك فتحیله دیمش صحیح نسخه‌لرده اولانی ترك ایدوب غیر صحیحی یازماسی غرابتندر رد ابن سید علی
بونك صحتنی بیلوب اکا اعتراف ایلدکدن صکره (حکایت) پادشاهی بکشتن بیکناهی فرمان
داد کفت ای ملك بموجب خشمی که ترا برمنست آزارخود مجوی کفت چه کونه کفت این
عقوبت یك نفس برمن آید وبزه آن برتو جاوید بماند) پادشاهی یاحرف وحدت (بکشتن
باحرف صله (بیکناهی اضافتی لامیه‌در برمضاف تقدیریله شخصی بیکناه دیمکدر (حاصلی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وباحرف وحدت (فرمان داد فرمان ویردی یعنی بیوردی

(کفت بی کناه دیدی (باحرف مصاحبت (موجب ده فتح جیم و کسر جیمده جائز در فتحله
مقتضا معناسنه وکسریله سبب معناسنه قندبر (خشمه ضافتی لامیه در (وباحرف وحدت
(که حرف رابط صفت (ترا سنك دیمکدر (آزار خود مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مجوی
فعل نهی مخاطب جو یدندن دیله دیمکدر (چه کونه تو جهله وننك کبی دیمکدر
(عقوبت بونده عذاب معناسنه در (یك باحرف ظرف (نفس کندی معناسنه (وساعت
معناسنه اولمق جائز (برآید حاصلی اولور دیمکدر یعنی تیز کچر (وبزه آن اضافتی لامیه در بزه
باء عربینك فتحیله کناه معناسنه در (جاوید ابدی حاصلی باقی ودائم (بماند فعل مضارع
مفرد غائب قالور دیمکدر ماندن مشتقدر ماندن دینلر غلط ایتمشلر (محصول ترکیب) ردابن سید علی وسروری
پادشاه بربی کناه مظلومی قتل بیوردی اول مظلوم دیدی ای پادشاه بنم اوزریمه اولان
خشم وغضبك سببیله ومقتضاسیله (حاصلی بنی قتل ایلمکله کندیکی انجیدوب آزار ایله
زیرا حدت نفس مقتضاسیله بنی هلاك ایدرسین لیکن سن بندن زیاده زحمت وضرر چکرسین
پادشاه دیدی سنی قتل ایلمکله بن نوجهله متضرر اولورم مظلوم دیدی بکا ایده جکك
عذاب وعقوبت بنم اوزرمدن برانده وبرنفسده تمام اولور (یعنی برنفسده اول المدن قورتلورین
اما انك کناهی ابدالاباد سنك اوزرکده قالور زیرا قتله مستوجب دکلم که بنی قتل ایلمکله سن
آخرتده معذب اولیه‌سین (رباعی) دوران بقا چوباد صحرا بکذشت * تلخی وخوشی وزشت
وزیبا بکذشت) دوران بقا لامیه زمان بقا دیمکدر (یعنی زمان حیات زیرا بقادن مراد حیاتدر (چو
ادات تشبیهدر (باد صحرا لامیه صحرایه تخصیص ضرورت وزن وقافیه ایچوندر والا باد مطلقا
سریع المروردر صحرایه وعمرایه نسبتی برابردر (بکذشت باحرف تأکید (کذشت فعل ماضی مفرد
غائب کچدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اولاجغی اولمش یرینه تنزیل ایدوب ماضی فعلیله تعبیر
ایدرلر نتکه قرآن عظیمده مواضع عدیده ده خصوصا قیامت احوالنده واقعدر (پس بونده
بکذرد معناسنی ویروب بومقوله مواضعده معنای ماضی معتبر دکلدر دیو وکچدی دینلره
دخل ایدن بی وجه سویلمش (تلخی یاحرف مصدر (خوشی ده بویله در مراد خوشیدن رد کافی
لذتدر (زشت چرکین (زیبا لغتده یراشقدر اما بونده خوب معناسنه در ضرورت
وزن وقافیه ایچون زیبا دیمش (محصول بیت) زمان حیات بی ثبات باد صحرا کبی
سرعتله کچدی یعنی باقی قالمادی (حاصلی عمر هرنه قدرکه ممدود ومطول ایسه ده دوکنمسی
مقرردر پس کچمش حکمنده در (ایدی دنیاده لذت ولذتسزلك وکوزل وچرکین هرنه ایسه
کچدی کندی باقی قالمادی (یاء مصدرلر ضرورت وزن ایچوندر والا زشت وزیبایه
نسبت یا لازم دکل (یعنی آجی وطتلو وچرکین وکوزل دنیادن کچوب کندی باقی قالمادی
(پند اشت ستمکر که ستم برما کرد * در کردن او بماند وبرما بکذشت) پند اشت ظن ایلدی
ستمکر ستم ظلم (وکر کاف عجمك فتحیله وکاردن مخفف ادات فاعلدرجی معناسنه ستمجی
یعنی ظلمجی معناسنه که حرف بیان (برحرف صله (کردن بیون ضمیره اضافتی لامیه در
(بماند فعل ماضی قالدی دیمکدر (برما ازما دیمکدر (محصول بیت) ظالم ظن ایلدیکه بزه ظلم
ایلدی یعنی خیال ایلدیکه جور وجفایی بزه ایدوب کندی حضور وصفا سوردی ایکن
خبری یوق که بزدن برانده کچوب کندی وکناه ومظلمه سی ابدی کندینك بوینده قالدی زیرا
دنیاده بدنام اولوب آخرتده عذابن چکر العیاذ بالله من غضب الله (ملك را نصیحت او
سودمند آمد واز سر خون او درکذشت وعذر خواست) پادشاهه بی کناهك نصح وپندی
فائده لی کلدی یعنی تأثیر ایلدی وانك قتلی سوداسندن کچدی یعنی قتلدن عفو ایلدی

وعذر دیلدیکه سنی ناحق یره قتل ایدوب اولو کناهی ارتکاب ایده یوردمکه آخرتم او بنی یقایوردم
زیرا قتل نفسی بغیر حق ایده یوردم دیدی حاصلی لطف واحسانله خاطرین تسلی ایلدی

(حکایت) وزرای نوشیروان در مهمی ازمصالح مملکت اندیشه میکردند وهریکی بروفق

دانش خود رأیی میزد ملك نیز همچنین اندیشه میکرد بزرجمهر را رأی ملك اختیار افتاد

وزیران درسر کفتندش رأی ملك راچه مزیت دیدی بر فکر چندین حکیم کفت بموجب

آن که انجام کار معلوم نیست ورأی همکنان درمشیت خداست که صواب آید یاخطا پس

موافقت رای ملك اولیترست تا اکر خلاف صواب آید بعلت متابعت اوازمعاتبت او ایمن باشیم)
(مهم بونده ضروری معناسنه در (وباحرف وحدت (مصالح مصلحتك جمعیدر (مملکته
اضافتی لامیه در (اندیشه فکر معناسنه در (میکردند حکایت حال ماضیدر ایلرلردی دیمکدر
(وفق مصدر در موافق معناسنه (دانشه اضافتی وخوده لامیه لردر (رأیی یاحرف وحدت
(میزد فعل حکایت ماضی اوررردی دیمکدر (نیز دخی معناسنه در (همچنین وزرا کبی دیمکدر
(میکرد فعل حکایت ماضی ایدردی دیمکدر فاعلی ملکدر (بزرجمهر را را ادات صله (رأی ملك
لامیه در (افتاد دوشدی یعنی واقع اولدی معناسنه فعل ماضی مفرد غائبدر (معلوم اوله که مطلب
می ایله مصدر فعل ماضیلر حکایت حال ماضی یه دلالت ایدر پس بونلره ماضی خالص
معناسنی ویرنلرمی حرفنك معناسنی ضایع ایتمشلر (وزیران مبتدادر (سر یعنی خفیة کفتندش رد شمعی وکافی
ضمیر بزرجمهره راجع وفعلك فاعلی وزرا وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (رأی ملك رارا ادات
تخصیص ملك رأیینك دیمکدر (مزیت میمك فتحی وزانك کسری ویاء مشدده نك فتحیله مطلب
فضیلت یعنی ارتفاق معناسنه در بو بر مصدر در که فعلی یوقدر یعنی مستعمل دکلدر (کفت
بزرجمهر دیدی (باحرف مصاحبت (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر و فتحیله مقتضا
معناسنه در (آن لفظنه اضافتی لامیه (که حرف بیان (انجام آخر وصوك معناسنه در (کاره
اضافت لامیه در (انجام مبتدا ونیست خبری (ورأی مبتدا همکنانه اضافت لامیه در (همکنان
هانك فتحی ومیمك سکونی وکاف عجمینك کسریله جمیع معناسنه اسمدر (مشیت ارادت معناسنه
مصدر در (یعنی مصدر میمی اللهه اضافتی لامیه در جملهٔ ظرفیه خبر مبتدا (که حرف بیان
(صواب طوغری (وخطا اکری پس شرطك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در
(موافقت رأی ملك لامیه لر ومبتداء کلام (اولیترست خبری (تاحرف تعلیل (خلاف صواب
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یاحرف مصاحبت (علت متابعت لامیه (معاتبت اومصدرك
فاعلنه اضافتیدر (ایمن همزه نك ومیمك کسریله وارالرنده سکون یا ایله امین معناسنه در (باشیم
فعل مضارع متکلم مع الغیردر باشیدندن بونده اولاوز دیمکدر (محصول ترکیب) نوشیروانك
وزیرلری امور مملکت ومصالح دولت خصوصنده برمهم امرده وضروری حالده تدبیر ومشاورت
ایدرلردی وهربری کندی بلدیکی اوزره بررأی وتدبیر ایدردی پادشاهده بونلر کبی
بررأی وتدبیر ایدردی بزرجمهره پادشاهك رأی وتدبیری مختار واقع اولدی یعنی
انك رأیینی ترجیح ایلدی سائر وزیرلرك رأی وتدبیرینه وزیرلر بزرجمهره خفیة دیدیلر
پادشاه رأی وتدبیرینك فضیلتنی ومزیتنی کوردك بوقدر حکیمك فکر وتدبیری اوزره
بزرجمهر دیدی اول سببله ترجیح ایلدم پادشاه فکرینی که ایشك صوکی معلوم دکلدر
وجمعنك فکر وتدبیری الله تعالینك ارادت ومشیتنده در که صوابمی کله ویاخطامی یعنی
جمیع تدبیر وتصرف خدانك ارادتنه مفوضدر صوابمیدر خطامیدر اندن غیری کیمسه بلمز
پس پادشاهك رأی وتدبیرینه موافقت ایلمك اولیدر تاکیم اکر راه صوابه مخالف کلورسه اکا

متابعت سببیله معاتبدندن وخشم وغضبدن امین اولاوز (مثنوی) خلاف رأی سلطان
رأی جستن * بخون خویش باشد دست شستن) خلاف رأی سلطان اضافتلری لامیه لردر
(رأی جستن مصدرینك مقدم مفعولیدر (بخون باحرف مصاحبت (خون خویش لامیه در
(وشستن مصدرینك مفعول غیر صریحیدر ودست صریحی (محصول بیت) پادشاهك
رأی وتدبیرنه مخالف تدبیر استمك یعنی انك ایلدیکی تدبیره مخالف تدبیره طالب اولمق کندی
قانیله ال یومقدر یعنی پادشاهه مخالفت ایلمك کندی جانندن وباشندن کچمکدر زیرا اولوالامره
اطاعت لازمدر (اکرخود روز را کوید شبست این * بباید کفتن اینك ماه وپروین) خود
ادات تأکید (روز را ادات مفعول کویدك مفعول اولی (وشبست ثانیسی (واین اسم
اشارتدرشبه (باحرف استقبال (بایدفعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر بایدندن بایستدن
دینلر خطا ایلمشلر (اینك اشته دیمکدر (پروین اولکر یلدزینه دیرلر (محصول بیت)
رد ابن سید علی اکر پادشاه فرضا روز روشنه بوکیجه درکوندز دکلدردیرسه اکا موافقت ایدوب کلامنی
تصدیق وتأیید ایدوب کرچکدر بوردیغکز حقیقت حال اشته آی واشته اولکر کوریوب
آشکاره طورردیمك کرك (ظاهر بودرکه حضرت شیخك بوردیغی ظلمه وجوره متعلق
سوز اولمدیغی برده در والا ظلمه متعلق سوزده تصدیق ظلم صریحدر (حکایت) شیادی
کیسوان برتافت که من علویم وباقافلهٔ حجاز بشهر در آمد که از حج می آیم وقصیدهٔ
پیش ملك برد که من کفته ام) بونده نعمتش داد واکرام کرد ونوازش بی کران فرمود ترکیبی
رد سروری زیاده ایلمسین زائد سویلمش که هیچ بر نسخه ده بوموجود دکل (یکی ازندمای ملك دران
سال ازسفرآمده بود کفت من اورا درعید اضحی در بصره دیدم حاجی چه کونه باشد
ودیکری کفت پدرش نصرانی بود در ملاطیه علوی چه کونه باشد وشعرش در دیوان انوری
یافتند ملك فرمود تابزنندش ونفی کنند که چندین دروغ چرا کفتی کفت ای خداوندروی
زمین سخنی دیکر بکویم اکر راست نباشد بهرعقوبت که فرمایی سزاوارم کفت آن چیست
کفت) شیادشینك فتحیله زراق معناسنه درکه بوستانده بیورمش (بیت) کره برسربند
احسان مزن * که این زرق وشیدست وآن مکروفن) قصه خوانلره ده شیادیرلر پس بولفظدرکه
رد سروری
رد شمعی رومده وعجمده مستعملدر دیو مجمل قویان ظاهر بودرکه معناسنی بیلسه مهمل قومزدی
وغیری یه دخل ایلمزدی (شیاد کذاب معناسنه در اما بونده نخسند وظریف معناسنه در
دیین نخسندن افترا ایلمش (کیسو صاچ بلوکی (برتافت اوردی دیمکدر امیرلرصاچلرینی
اوردیکی کبی (که حرف بیان (علوی یاحرف نسبت علی به منسوب دیمکدر (حاصلی امام علی
اولادنه دیرلر (قصیدهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پیش بونده قت معناسنه در
(عید اضحی قربان بیرامنه دیرلر (ملاطیه سیواسدن آمد بوانده برشهرك اسمدر (انوری
شعراء متقدمیندن برمشهورزورلی شاعرك مخلصیدر اولولغنه دیوانی دلالت ایدر
(محصول ترکیب) برشیاد صاچلرینی اوردی امیرلرکبی بن علوییم یعنی امیرم دیو وحجاز
قافله سیله شهره کیردیکه حجدن کلورین دیو پادشاهه برقصیده صوندیکه بن سویلدم دیو
اتفاقا اول اثناده پادشاهك ندماسندن بریسی یعنی مصاحبلرندن بریسی اول ییل سفردن
کلمش ایدی دیدیکه بن بوشیادی قربان بیرامنده بصره شهرنده کوردم حاجی نیجه اولور
وحجاجله بله شهره کیرمکدن حج نیجه ثابت اولور وبرمصاحبی دخی دیدیکه ملاطیه شهرنده
باباسی برنصرانی ایدی یعنی برنصرانینك اوغلیدر پس علوی نیجه اولور وحقنده شرافت
نوجهله ثابت اولور وصوندیغی شعرینی دیوان انوریده بولدیلر (حاصلی اوج جهتدن

کذبی ظاهراولدی پادشاه بیوردیکه انی اوره لر وشهردن سوره لرکه بوقدر یلانی نیچون
سویلدك دیو شیاد دیدیکه ای یریوزینك پادشاهی برسوز دخی سویلیه یم اکر کرچك
اولمازسه هرعقوبت وجفا که بیوررسین لایق وسزاوارم پادشاه بیوردی اول سوزندر
شیاد دیدی (قطعه) غریبی کرت ماست پیش آورد * دوپیمانه آبست ویك چمچه دوغ)
غریبی یاحرف وحدت (کرت تا ضمیر خطاب (ماست سین وتانك سکونیله یوغرت دیمکدر
(پیمانه اولچك چمچه ترکیجه چمچق دیدکلریدرکه یوز اجیلر استعمال ایدرلر کیجه دینلر
ابن سید علی وسروری وکافی افترا ایلدیلر (محصول بیت) برغریب یعنی برمرد غریب اکر حضوریکه نه وقتکه یوغرت
کتوررسه ایکی پیمانه سی صو وبرچمچه سی آیراندر یعنی کتوردیکی یوغرت مزوردر
صافی یوغرت دکلدر حاصلی کتوردیکی نفسنده صو ایله ایراندر پس یوغرت کتوردم
دیو کذب ایلمش اولور یاندندر که عادتا اکا زجر وعتاب وعقوبت اولماز وبکا اولور (کراز بنده
لغوی شنیدی مرنج * جهان دیده بسیار کوید دروغ) لغو لامك فتحی وسکون غینله کلام
باطله دیرلر (یاحرف وحدت (مرنج فعل نهی مفرد مخاطبدر رنجیدندن انجنمه دیمکدر فعل
لازمدر جهان دیده وصف ترکیبی درسیاح معناسنه در (دروغ کذب معناسنه در (محصول بیت)
پادشاهم یوغرت کتورنك کذبندن انجنمزسین پس بن بنده دن دخی برنامعقول فعل وبربهتان
قول ایشیدرسه ک بحضور اولوب بکا عتاب وعقاب ایلیوب معذور بیور زیرا جهان دیده
وهرزه کرد هرجایی اولان کمسه چوق کذب ایدر ایمدی اکا اعتبار ایدوب جفا وجور
ایلمامك کرك (ملك بخندید وکفت از ین راستر سخن درعمر خود نکفتهٔ بفرمودتا آنچه مأمول
اوست مهیا دارند) عمرخود لامیه در نکفتهٔ ده یاضمیر خطاب وهمزه حرف توسل همزه
رد شمعی خطاب ایچوندر دیین خطا به قابل دکل ایمش (تا حرف تعلیل (مأمول اسم مفعولدرنصر
بابندن امید اتمش دیمکدر یعنی امید ایلدیکی نسنه (مهیا حاضر دیمکدر (دارند فعل مضارع
جمع غائب طوتارلر یعنی ایلیه لر (محصول ترکیب) پادشاه بوایکی بیتك مضمونه کولدی ودیدی
بوندن کرچکرك سوزی تمام عمرکده دیمامش سین پس پادشاه بیوردی تا هرنه که امید
ایلدیسه یعنی اندن وطوندن وانچه والتوندن حاصلی دیلدیکی نه ایسه آنی حاضر ایدوب
ویره لر وحاجتن بتورهلرتا کیم خوش دل اوله (حکایت) آورده اندکه یکی ازوزرا بزیردستان
رحمت آوردی وصلاح همکنان جستی اتفاقا بخطاب ملك کرفتارآمد همکنان درموجب
استخلاص اوسعی کردند وموکلان بروی درمعاقبتش ملاطفت کردندی وبزرکان
دیکر در سیرت نیك او بپادشاه کفتند تا ملك از سرخطای او درکذشت صاحب دلی برین
حال اطلاع یافت وکفت) آورده اند روایت ایلمشلر یعنی راویلرروایت ایلمشلر (زیردست وصف
ترکیبی دروالف ونون ادات جمعدر یعنی رعایا وفقرا والی التنده اولان کمسه لر (آوردی یاحرف
حکایت (صلاح همکنان لامیه جمیعنك ایلکنی وفائده سنی دیمکدر (جستی بنه یاحرف
حکایت استردی (موجب کسر جیمله سبب دیمکدر (استخلاصه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر وضمیره اضافت مصدرك مفعولنه در موکلان کافك فتحیله موکلك جمعیدر اسم
مفعولدرتفعیل بابندن (والف ونون ادات جمعدر (معاقبت مفاعله بابندن مصدردر بونك کبی
یرلرده شکنجه وعقوبت معناسنه در (ملاطفت مفاعله بابندن مصدردر ملایمت معناسنه در
(کردندی یاحرف حکایت ایلرلردی دیمکدر (وبزرکان دیکر بیاننده (محصول ترکیب)
روایت ایلمشلردرکه وزیرلردن بریسی الی التنده اولان رعایاوفقرایه ترحم کتورردی یعنی ایدردی
وجمیعنك ایلکنی استیوب دیلردی حاصلی هرکسله دوستلق ایدردی اتفاقا پادشاهك

خطابنه کرفتار ومبتدا کلدی (یعنی برخصوصده پادشاه مذکور وزیره انجوب حبس وعقوبت
بیوردی جمیع اعیان وارکان آنك استخلاصنه سعی ایلدیلر (یعنی سبب خلاصنه کوشش
ایلدیلر واوزرینه موکل اولنلر عقوبت وعذابنده ملاطفت ایدرلردی یعنی ملایمت
کوستررلردی (زیرا جمیعی آنك احسان دیدهلریدی پس اکا عقوبت ایلمکده مساهله اوزره
اولوب لطفله معامله ایدرلردی وغیری اولورلر یعنی دفتردارلر ونشانجیلر واغالر وبکلر وپاشالر
آنك خوب سیرت وروشی خصوصنده پادشاهه سویلدیلر (حاصلی هر وجهله مدح وثناسنی
وایلاك جهتندن دعاسنی ایلدیلر (تاکیم سوزلری پادشاهك کوکلنه تأثیر ایدوب صوچندن
یکدی (یعنی خطاسنی عفو ایلدی برصاحب دل بو حاله اطلاع بولدی (یعنی بو معامله یه مطلع
اولدی ودیدی (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شیخ کندیدر دیدیلر (قطعه) تادل
دوستان بدست آری * بوستان پدر فروخته به) تاحرف تعلیل (دل دوستان لامیه (بدست
باحرف صله (آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بوستان پدر لامیهدر مراد پدردن ارثله انتقال
ایدن بوستاندر ویا بالفعل پدرك الندهاولان بوستان مراد اوله زیرا لفظ عامدر ایکی وجهه
بیله تحملی واریکن حقیقتده بوستان مراد دکلدر بلکه مالملکدر یعنی سنك وپدرك مالملکنی
بیع ایدوب دوستلره بذل وصرف ایله دیمکدر (فروخته اسم مفعولدر صاتلمش معناسنه (بهبانك کسری
وهای اصلیه ایله یك دیمکدر حسن لفظ ایله شرح ایلین چرکین سویلمش (محصول بیت) تاکیم دوستلرك
کوکلنی اله کتوره سین (یعنی احبا کوکللرینی اله کتوروب تسلیه ایلمك ایچون پدرك بوستانی رد سروری
صاتمش اولدیغك یکدر (ویا پدرك بوستانی صاتلمش اولدیغی یکدر رقصهدن حصهدر (حاصلی
احباب قلوبنی رعایت وتسلی ایلمك ایچون پدرك وسنك مالملکنی بذل وصرف ایله بوللرینه
(پختن دیك نیکخواهان را * هرچه رخت سراست سوخته به) پختن دیك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (دیك یاء مجهولك کسریله وکاف عجمیله چولمك دیمکدر که عرب قدر دیر قافك
کسری وسکون دال ایله کاف عربیله دینلر غلط سویلمشلر (نیکخواه وصف ترکیبیدر ایلك
دیلیجی دیمکدر دوست معناسنه (الف ونون ادات جمعیدر (ورا ادات مفعول (ودیکك رد ابن سید علی وسروری
اضافتی لامیهدر (رختدن بونده جائزدر که مطلقا اثواب مراد اوله (ویامتاعدن بذل وصرف
مراد اوله (یعنی بیع ایدوب دوستلر بولنه نثار ایلمك اولادر (یعنی صاتوب دوستلر مصالح
ومهماتنه تلف ایلمك احسندر ایلمامکدن (بومعنی اوجه واصوبدر فتدبر (سرایه اضافتی لامیهدر
اصلی سرآی دریاضرورت وزن ایچون حذف اولنمش (محصول بیت) مخلص وخیرخواه
دوستلره قزان قینادوب طعام بشورمکیچون هرنه که اولك اثواب ومتاعیدر یانمش اولمسی
یکدر (یعنی هرنه که رخت خانهدر دوستلر یوانه صرف وبذل اولمق اولادر (زیرا احباب یوانه
مصروف اولان اثواب ومتاع ومال ومنال اسرافدن معدود دکلدر که برکون نفعی وفائدهسی
اولمیه البته ظهور ایدر (نتکه مذکور وزیر نمونهدر (مصراع اولك معناسی دوستلرك چولمکنی
قینادوب ایچندهکی بشورمکیچون دینه دخل ایلین کندی مدخولدر (زیرا کندی چولمکنی رد سروری
بشورمکیچون دیو تعبیر ایلمش (بااندیش هم نکویی کن * دهن سنك بلقمه دوخته به) باحرف
صله (بداندیش وصف ترکیبیدر دشمن معناسنه (دهن سنك لامیه (بلقمه باحرف مصاحبت
لقمه معروف (دوختن لفظ مشترکدر دیکمك ومیخلمق بینده (محصول بیت) بداندیشهده یعنی
دشمنکه ده ایلك ایله یعنی اندن احسان وکرمکی دریغ ایلمه زیرا ایتك اغزینی لقمه ایله طوتمش
اولدیغك یکدر (یاخود ایتك اغزی لقمه ایله دیکلمش ومیخلنمش اولمسی یکدر (ضرب مثلدر
ایتك اغزینی کتك طوتدیرلر (حاصلی حسن خلق وکرم واحسان آدمه دشمنلریده دوست

ایدر دیمکدر دشمنی وبداندیشی کلبه تشبیه ایلمش (زیرا ایکیسیده موذیدر میخلمقدن ودیکمکدن
مراد اغزین طوتوب یارامز سویلتمامکدر (حکایت) یکی از پسران هارون الرشید پیش پدر آمد
خشمناك که فلان سرهنك زاده مرا دشنام داد بمادر هارون ارکان دولت را کفت جزای این چه
باشد یکی اشارت بکشتن کرد ودیکری بزبان بریدن ودیکری بمصادره ونفی هارون کفت ای پسر
کرم آنست که عفو کنی واکر نتوانی تو نیز دشنام مادرش ده نه چندان که انتقام از حد کذرد آنکاه
ظلم از طرف ما باشد) هارون الرشید خلفای عباسیهنك التنجی خلیفهسیدر کنیتی ابوجعفردر
تاریخ نبویهنك یوز یتمشنده سریر خلافته جلوس ایلدی (معلوم اوله که کتب عربیهده ثلاثینك
اسم فاعل وزنی اوزره اولان اعلام طاهر وظاهر کبی وفاعول وزنی اوزره اولنلر الفسز یازیلور مطلب
هرون کبی (وفارسی وترکیده الفله (خشمناك (ناك ادات نسبتدر (که حرف بیان (محصول ترکیب)
هارون الرشید اوغللرینك بریسی باباسی قتنه خشم وغضبله کلدی که فلان سرهنك زاده انامه شتم
ویردی (یعنی سوکدی هارون الرشید ارکان دولتنه سؤال ایلدیکه بونك جزاسی ندر (یعنی
خلیفهزمانك خاتوننه شتم ایلینك جزاسی نیجه اولمق کرك (ارکان دولتك بریسی قتلنه اشارت
ایلدی (یعنی قتل لازمدر وبر غیریسی دلن کسمك کرکدر دیدی (وبریسی مصادره ایدوب (یعنی
وافر مالنی الوب نفی بلد ایلمك کرك دیدی هارون دیدی ای اوغل کرم ولطف اولدر که انتقامله
مقید اولمیوب کناهندن کچوب عفو ایلیه سین (زیرا انتقام اللهه لایقدر واکر کناهندن کچوب
عفوه قادر دکل ایسك سنده انك اناسنه شتم ایله اما اول قدر سوکه که انتقام حددن تجاوز ایلیه
یعنی اول سکا سودوکی دکلو سوك زیاده سوکه که زیاده سوکدوکك تقدیرجه کناه وظلم بزم
جانبمزدن اولور پس عدالتدن تجاوز ایدر ودعوای انتقام انك حقی اولور ملك زوزنی حکایهسنده
مصادرهیی وشیاد حکایهسنده نفی بلدی شرح ایلدکدن صکره بونده ایکیسنده تکرار شرح ایلینه
دخل ایلین بی وجه دخل ایلمش زیرا التکرار حسندر (قطعه) نه مرد است آن بنزدیك خردمند رد سروری
* که با پیل دمان پیکار جوید) پیل دمان بیانیهدر (دمان دمیدندن صفت مشبههدر کوکرمش
وباوزلنمش دیمکدر (جوید بونده اسمك معناسنه دکلدر بلکه ایلمك معناسنهدر (زیرا پیکارجو
وجنك جو صواش ارینه (یعنی بهادره دیرلر پس پیکار جوید صواشه وچنکه قادر اولور
دیمکدر (حاصلی قوت وقدرتدن کنایتدر (ایمدی جنك ایلمك استیهدیبن مذکور اصطلاحی بیلمز
ایمش (محصول بیت) عاقل قتنده ارد کلدر اول کیمسه که کوکرمش فیلله جنك ایلمکه قادر اوله یعنی رد سروری
شویله بهادر اوله که فیلله جنك ایلمکه مالك اوله علی الخصوص که فیلك خشمی وغضبی وقتنده
(بلی مردان کسست ازروی تحقیق * که چون خشم ایدش باطل نکوید) (محصول بیت) بلی تحقیق
یوزندن مرد اولدر که چون خشم وغضبی کله باطل ولغو کلمات ایلیه (حاصلی پیل دمان
وببر بیان ایله جنك وصواشه مالك اولوب انلرك حقندن کلمك یعنی انلره غالب اولمق چندان
هنر دکل عقلا قتنده بلکه کمال هنر وزیاده ارلك اولدر که خشم وغضبی کلدیکی حینده باطل
وبیهوده سوز سویلیه (مثنوی) یکی را زشت خویی داد دشنام * تحمل کرد وکفت
ای نیك فرجام) زشت خو وصف ترکیبیدر (ویا حرف وحدتدر ویا اصلیه وبریا مصدریهدر
دیبن معلومدر که بو بیتك معناسنه واصل اولامامش (نیك فرجام وصف ترکیبیدر آخری رد سروری
وعاقبتی خیرلی معناسنه (فرجامك معناسی عاقبت اولدیغنی انکار ایدن زائد انکار ایلمش ردسروری
(محصول بیت) بریسنه بر یرامز وچرکین خویلی برکیمسه دشنام ویردی یعنی شتم ایلدی
حاصلی سوکدی اول سوکلن کیمسه ده شتمنه تحمل ایلدی ودیدی ای آخری وعاقبتی خیرلی
کیمسه (نیك فرجام وصف ترکیبی اولدوغنی بلمیلر نسنه بلمزمش (بترزانم که خواهی رد ابن سید علی وسروری

کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی) بترافظنده بعضیلر تفصیل اید وب بد تردن
مخففدر دیدیلر و بعضیلر دیدیلرکه مخفف دکل بلکه اول معنایه برکلمه در والله اعلم (زانم اصلنده
ازانم در (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب (آنی آن اسم اشارت (ویا
ضمیر خطاب (که حرف تعلیل (عیب من لامیه (چون ادات تشبیه (ندانی فعل مضارع
مفرد مخاطب بلزسین دیمکدر (محصول بیت) بن اندن بترمکه سن بکا اولسون دیجك سین
(حاصلی هر قباحت که بکا اسناد ایدوب اولسون دیجك سین بن اندن بترم یعنی هر دیجککدن
بترم (زیرا بلورمکه عیبمی بندن ایی بلزسین (حاصلی بنی کاینبغی سوکك استرسن عیبلریمی
بندن اوکرن اندن صکره مرادکجه سوك (حکایت) باطائفهٔ بزرکان در کشتی بودم زورقی
در پی ماغرق شدود وبرادر در کرد ابی در افتادند یکی از بزرکان ملاح راکفت بکیران هردو
برادررا تاترا صد دینار بدهم ملاح تا یکی خلاص کرد دیکری هلاك شد کفتم عمرش
نمانده بود ازان سبب در کرفتن او تاخیر افتاد ملاح بخندید وکفت آنچه تو کفتی یقینست
ودیکر خاطر من برهانیدن این بیشتر بود بسبب آن که وقتی در بیابان مانده بودم این مرا اشتر
نشاند وازدست آن دیکر تازیانه خورده بودم در طفلی کفتم صدق الله العظیم که من عمل صالحا
فلنفسه ومن اساء فعلیها) باحرف مصاحبت (طائفهٔ بزرکان اضافتی بیانیه در (زورق زانك
ورانك فتحه لریله وسکون واوله صندل معناسنه در (ویاحرف وحدت (در پی مالامیه (کرداب
کاف عجمك کسری وسکون را ایله صوچوانکی که عربجه اکادرد ور دیرلر ایکی دالك
ضمه لریله یعنی صوچکزینن برکه انده غرق اولمق خوفی اوله (ملاح لغتده کشتیبان دریعنی
کمیجی اما بونك کبی یرلرده رئیس مراددر (کمی صاحبی دیین غلط سویلمش (بکیر فعل امر
مفرد مخاطبدر کیریدندن کرفتدن دینلر غلط سویلدیلر (تا حرف تعلیل (صد دینار یوز رد سروری
التون دیمکدر هر بریچون یوز التون دیین عندی سویلمش (تا حرف تعلیل (خاطر من رد ابن شید علی وسروری
لامیه (با حرف صله (رهانیدن مصدردر قورتارمق معناسنه (الف ونون ادات تعدیه در زیرا رد سروری
اصلی رهیدندر (اشتر همزه نك ونانك ضمی وشینك سکونیله دوه یه دیرلر همزه نك حذفیله ده
لغتدر شتر دیرلر شینك ونانك ضمه لریله (نشاند فعل ماضی مفرد غائب بونده یکدردی دیمکدر
(تازیانه زانك کسریله قامچی دیمکدر (طفلی یاحرف مصدر اوغلانجقلق دیمکدر (من
اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (عمل فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده منه راجع
ضمیردر (صالحا لفظا منصوب مفعولیدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم
موصولك (فلنفسه فامعنای شرطیی متضمن اولان اسم موصولك خبرینه داخل اولمشدر زیرا
صله سی جملهٔ فعلیه در (لام حرف جرمقدر کان یه ویا کائنه یه متعلق (نفس روحه وجانه
وجسمه دیرلر بونده ذات مراددر (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ ظرفیه محلا مرفوع خبر
مبتدادر وجملهٔ اسمیه بونك کبی یرلرده مقول قول خدادر (ومن سابق کبی مبتدا (اساء فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن اصلی اسوء ایدی اعلال سببیله اساء اولدی وزنی افعلدر
اساء نقیض احسن دریارامزاق ایلدی دیمکدر (فاینده سابق کبیدر (وضمیر مؤنث نفسه
راجعدر جار مجرور رابطه سابق کبی یا فعله ویا اسم فاعله متعلقدر وخبر مبتدادر (محصول ترکیب)
(یعنی هرکس نه ایشلرسه کندی یه در اکر خیر واکر شر حاصلی عمل صالح ایشلر یسه ده کندینه در
واکر عمل فاسد ایشلرسه ده کندینه در (محصول ترکیب) حکایه حضرت شیخ سیاح عالم ایکن
کوردیکی وقایع وحوادثدن برینی ایراد ایدوب بیورر (اکابرناسله برکیده ایدم بزم اردمزده برصندل
غرق اولدی واول زورقده اولان خلقك اراسنده ایکی قرداش برکردابه دوشدیلر دولتلولردن

بریسی رئیسه دیدی اول ایکی قرداشی طوت (یعنی خلاص ایله تاسکا یوز التون ویره ین ملاح
ایکی قرداشك بریسنی خلاص ایدنجه اول بریسی هلاك اولدی (یعنی غرق اولدی شیخ دیرکه
ملاحه دیدم بقیهٔ عمری قالمادی اول سببدن انی تخلیص ایلمه سنده تاخیر وتقصیر واقع اولدی
(یعنی بونی خلاص ایلمکه مقید اولدك وانی اهمال ایلدك ملاح کولدی ودیدی سن دیدیکك
مقرر ومحققدر ودخی بنم خاطرم بونی خلاص ایدوب قورتارمغه اندن زیاده ایدی اول سببله که
بروقت بیابان وبریه ده پیاده یوریلوب قالمشیدم وبونی دوه یه بندردی واول برینك الندن
طفل ایکن قامچی یمش ایدم اول سببدن قلبمده عقده قالمشیدیکه استخلاصنه متوجه اولمادم
حضرت شیخ بیورر بوسوزی ایشدنجه دیدم الله تعالی کلام قدیمنده بیوردیغی بونده ظاهر
اولدیکه بیورمشدر من عمل الآیه (قطعه) تا توانی درون کس مخراش * کاندرین راه
خارها باشد) تاحرف توقیت (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (درون کس لامیه مراد
خاطردر (مخراش فعل نهی مفرد مخاطب طرمالمه دیمکدر یعنی رنجیده خاطر ایلمه (که
حرف تعلیل (راهدن مراد کشینك حیاتنده واقع اولان احوالدر (خارها دیکنلر دیمکدر
(محصول بیت) مادامکه قادرسین کیمسه نك خاطرین پریشان ورنجیده ایلمه (یعنی ممکن
اولدیغی دکلو هرکسك کوکلین اله کتوروب خاطرین رعایت ایله زیرا عمر وحیات یولنده
نیجه درلو دیکنلر (یعنی مشکلات ومعضلات وار حاصلی انسانك باشنه چوق ایش کلور
(پس خلقه شویله معامله ایتمك کرك کیم باشکه برحال کلیجك هرکس سنك یولنه جان وباش
فدا ایلیه بو یولده دیکنلر وار دیمکدن مراد یعنی سن کیمسه نك کوکلن خراش ایدرسك
سنك کوکلکده ایدرلر (حاصلی کماتدین تدان وکماتکیل تکال قندیر (کار درویش مستمند برار *
که ترانیز کارها باشد) مصراع اولده اضافتلر لامیه لردر (برار حاصل ایله دیمکدر (که حرف
تعلیل (تراسنك دیمکدر سکادیمك دکلدر (نیز دخی دیمکدر (کارها ایشلر دیمکدر (محصول بیت) رد شمعی
درویش وفقیر مستمند وبیچاره نکده مصلحتنده بولوك (یعنی انکده کارنده معاونت ومظاهرت ایله
زیرا سنکده نیجه درلو مصالح ومهماتك واقع اولور پس غیریلرده سنك مصالحکده بولنوب
مهماتك ادا ایلسونلر ویاخدا ایلیه دیمك اوله (معلوم اوله که بو حکایه وزیر شفیقك حکایه سنه
متصل یازلمق کرك ایدیکه بو بابه فی الجمله مناسبتی اولیدی قندیر (حکایت) دو برادر بودند یکی
خدمت سلطان کردی ودیکری بسعی بازوان نان خوردی باری این توانکر درویش راکفت
چرا خدمت سلطان نمی کنی تا ازمشقت کارکردن برهی کفت توچرا کارنکنی تا ازمذلت
خدمت رهایی یابی که حکما کفته اند نان خود خوردن ونشستن به که کمر زرین بستن وبخدمت
ایستادن) باحرف مصاحبت (سعی بازوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بازوانده الف ونون
ادات جمعدر بازولر دیمکدر (باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (خدمت سلطان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (مشقت کارکردن اضافتیده بویله در (برهی فعل مضارع مفرد مخاطب قورتله
سین دیمکدر (مذلت خدمت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (رهایی یاحرف مصدر رهایی خلاص
معناسنه در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطب بولاسین دیمکدر یافتندن (که حرف تعلیل
ویاحرف بیان (نان خود لامیه (وخوردنك مقدم مفعولی (به یك دیمکدر نتکه مکرر بیان
اولندی (پس حسن دیین حسنله احسنی فرق ایدر دکل ایمش (که من تفضلیه معناسنه دریعنی رد سروری
از (کمرزرین بیانیه (بستنك مقدم مفعولیدر (بخدمت باحرف ظرف (ایستادن اباغ اوزره
طورمق دیمکدر (محصول ترکیب) برزمان ایکی قرداش واریدی بریسی پادشاهه خدمت
ایدردی وبریسی بازولری سعیله یعنی کدیمینی وعرق جبینیله اتمك پیوب تعیش ایدردی حاصلی

ارباب كسبدن ايدى بركره بوغنى قرداش درويش قرداشه ديدى نيچون پادشاهه خدمت ايلزسين تا ايش ايشلمك مشقتندن قورتلوب خلاص بولاسين درويش قرداش ديدى سن نيچون ايش اشلزسين تا خدمت ذلتندن خلاص بولاسين يعنى مخلوق قپوسنه خدمت ايلمك ابتذالندن قورتلاسين كه حكما ديمشلركندى اتمكين ييوب اوتورمق يعنى حضور ايلمك يكدر التون قوشاق قوشانوب مخلوق خدمتنده طورمقدن يعنى كندك كبى بر مخلوقك خدمتنده اولقدن (بيت) بدست آهك تفته كردن خمير ✱ به از دست برسينه پيش امير) آهك الف ممدود ايله وهاك فتحيله وكاف عجمله الجى وكرج بونده كرج مرادد ر (تفته قرينه سيله تفتيده اضافتى بيانيه در قيزمش كرج ديمكدر (كردن خمير تقديرى خمير كردندر ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولندى يعنى قزمش كرج بوغرمق يعنى قرشدرمق (پيش اميرلاميه (محصول بيت) ال ايله قزمش كرجى خمير ايلك يعنى قرشدروب يوغرمق بك وپادشاه اوكنده الى سينه اوزره قويوب طورمقدن يكدر يعنى اكابر خدمتنده ال قاوشدروب اياغ اوزره طورمقدن قزمش كرجى ال ايله قرشدروب يوغرمق يكدر (آهك كاف عربيله در دينلر بلمزلر ايمش (وآهن وزنى اوزره برقرمزى صوادركه تركجه اكا الجى ديرلر دين هم لونده خطا ايلمش وهم كنديده زيرا بونده آهك تفته دن مراد سويمش طاش كرجدر على كل حال بونده آهكى الجى به تخصيص ايدنلر بيتدن مقصوده واصل اولمامشلر (مصراع ثانيسى به از دست بر دست پيش اميرباز انلر نادر واقع اولانى اختيار ايلمشلر بعض نسخه ده آهن تفته واقع اولمش مبالغه طريقيله قزمش دمور ديمكدر (دست بردست نسخه سنى دست برسينه نسخه سنه ترجيح ايلين نادرى مشهوره ترجيح ايلمش تفته يه اسيجق معناسنى ويرن قتى صفوق سويلمش (قطعه) عمر كرانمايه درين صرف شد ✱ تاچه خورم صيف وچه پوشم شتا) عمر كرانمايه بيانيه (كرانمايه وصف تركيبيدر (كران كاف عجمك كسريله لفظ مشتركدر اغر وقيمتلى بيننده بونده قيمتلى معناسنه در (ومايه اصل معناسنه در پس معناسى اغر اصلى ديمكدر معناى لازميسى قيمتلى ديمكدر پس معناى مطابقيسين قيمتلى دين وچوق قيمتلى واغر بهالى دينلر معناى لازمنى ويرمشلر (درين اسم اشارتدر برمقدر فكره مصروفدركه مصراع ثانى انى بيان ايدر (تابونك كبى برارده عجبا معناسنه در نتكه ديوان حافظ شرحنده مكرر بيان اولشدر (صيف صاد مهمله نك فتحى وبالك سكونيله ياز معناسنه در وشتا شينك كسريله قيش معناسنه در (محصول بيت) عمر كرانمايه بو فكرده صرف اولدى عجبا يازين نه ييرم وقيشين نه كيرم ديو يعنى فكر معاش قيدندن بردم آسوده وفارغ اولمادم وتفرقۀ خرج وقيود كسوه والباسدن برنفس خلاص بولمادم (درين لفظنك مشار اليهى مصراع ثانينك مضمونيدر دينلر مشار اليهى اكلامامشلر (اى شكم خيره بنانى بساز ✱ تانكنى پشت بخدمت دوتا) شكم شينك كسرى وكافك فتحيله قارن ديمكدر (خيره خا معجمه نك كسريله الجق وزبون معناسنه در نتكه خيره راى ديرلر فاسد فكرلى كيمسه يه (بنانى با حرف مصاحبت (وياحرف وحدت) بساز باحرف تأكيد (ساز فعل امر مفرد مخاطبدر سازيدندن قانع اول ديمكدر (تاحرف تعليل (نكنى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب ايلمه سين ديمكدر (پشت مفعول اول صريحى (بخدمت باحرف ظرف وبا حرف مصاحبت مفعول غير صريحى (دوتا ايكى قات ديمكدر نتكه ديباجه ده پشت دوتاى فلكده بيان اولدى ايدى (دوتانكنينك مفعول ثانى صريحيدر (محصول بيت) اى فاسد شكم بر اتمكله قانع اول وحيوانات كبى اكل وشرب وآب وعلف قيدينه دوشمه تا كيم اكا برملازمتنده وملوك وسلاطين خدمتنده ارقكى ايكى قات ايليوب پادشاه عالم اوله سن (زيرا القناعة كنز

رد ابن سيدعلى وسرورى
رد ابن سيدعلى
رد ابن سيدعلى وسرورى وشمعى
رد سرورى وكافى
رد كافى
رد سرورى
رد ابن سيدعلى
رد سرورى وشمعى وكافى
رد سرورى وكافى

لايفنى در (خيره نك معناسى لجوج و بداندیش ديدكدنصكره خيره چشمى (وخيره دستى بوكا ضم ايدوب قامشمش واو بوشمش معنالربنى ذكر ايدن صدددن كلبا خارج اولمش (ولجوج ومعاند ونادان و بداندیشله تفسير ايدوب بو محلده حريص وغير قانع معناسى مراددر دين اكثار كلام ايلمش بلافائده وخيره لجوج وغير قانع معناسنه در دين محله مناسب سوز سويلامش (حكايت) كسى پيش نوشيروان عادل مژده آورد كه خداى عزوجل فلان دشمنت را برداشت كفت هيچ شنيدى كه مرا فرو كذاشت) برداشت قالدردى (يعنى دنيادن رفع ايلدى حاصلى اولدردى ديمكدر (هيچ شنيدى استفهام معناسنى متضمندر هيچ ايشتدكمى ديمكدر (فرو كذاشت ترك ايلدى واهمال ايلدى ديمكدر (محصول تركيب) بركيمسه نوشيروان عادله قتنه كلوب مژده كتوردى كه الله تعالى فلان دشمنكى قالدردى (يعنى دنيادن كتوردى (نوشيروان بوخبرى ايشيدىجك كلن كيمسه يه ديديكه هيچ كيمسه دن ايشتدكمى كه بنى ترك ايدوب باقى ومؤبد قودينى (يعنى اصلده خبرلى بشارت بوايديكه بنى اما نت ايليوب دنياده باقى قويايدى والا اول بوكون كنديسه بزيارن كيدرز نهايتى برايكى كون اول بزدن اول كتمش اولور يابوكه نه مشتاق كرك ونه سرور وحبور (بيت) مرا بمرك عدو جاى شادمانى نيست ✱ كه زندكانى ما نيز جاودانى نيست) مرا بكا ديمكدر (با حرف مصاحبت سببيتى متضمن (مرك عدو لاميه (جاى بونده محل معناسنه در (شادمان صفت مشبهه در (وياحرف مصدر واضافت لاميه در محل مسرت وسرور ديمكدر (كه حرف تعليل (زندكانى ياحرف مصدر (مايه اضافتى لاميه در (جاودانى ياحرف نسبت بعض نسخه ده مرا بمرك عدو برينه اكر بمرد عدو دوشمش (محصول بيت) بكا دشمنك مركى وهلاكى سببيله سرور وشادمانلق محلى يوقدر (يعنى دشمن اولمكله مسرور اولاجق يردكل زيرا بزم حياتمز دخى باقى ومؤبد وثابت دكلدر (يعنى عدوك اولوميله مسرور اولمازز زيرا بزده عالمده ثابت وپايدار دكل ايز (حاصلى اول بوكون اولديسه بزده يارن ويابركون اولمز مقرردر (حكايت) كروهى از حكما در باركاه كسرى در مصلحتى سخن ميكفتند بزرجمهر خاموش بود كفتند چرا درين بحث باما سخن نكويى كفت وزرا امثال اطبا اند وطبيب دارو ندهد جز سقيم را پس چون بينم كه راى شما بر نهج صوابست مرا دران سخن كفتن حكمت نباشد) كروه كاف عجمى ضميله بلوك معناسنه در (ياحرف وحدت (باركاهدن بونده مراد سراى وديوانخانه در (كسرى عرب كافنك فتحى وكسريله وسكون سين وفتح را ايله اوقور (اما عجم كسرا ايله ديرلر كسرى عجم پادشاهلرينك لقبى در (نتكه رومك قيصر (وحبشه نك نجاشى (ومصرك فرعون (وخاقان چين وفغفورك لقبى در (كسرى خسروك معربيدر جمعى اكاسره كلور (خلاف قياس اوزره (زيرا قياس كسرون ديمك ايدى رانك فتحيله عبسون وموسون ديدكلرى كبى سينك فتحيله (كذا فى مختار الصحاح (محصول تركيب) كسرى باركاهنده حكمادن بربلوكى بر مصلحت خصوصنده سوز سويلشورلردى بزرجمهر كه كسرينك وزير اعظمى ايدى ايسم اولوردى وبونلرك تدبير ومشاوره سنه داخل دكل ايدى يعنى بونلرله مشاوره ده بله دكل ايدى حكما ديديلركه نيچون بوخصوصده برمله مشاوره وتدبيره داخل اولمزسين بزرجمهر ديدى وزرا طبيبلر مثللودر وطبيب دوا ويرمز مريضدن غيريه پس چون كوردم كه سزك رأى وتدبيريكز طريق مستقيم اوزره در بكا اندده سوز سويلمك حكمت اولماز (مثنوى) چوكارى بى فضول من برآيد ✱ مرا دروى سخن كفتن نشايد) كارى ياحرف وحدت (فضول من لاميه (فضول فانك وضادك ضمه ريله عجم مصدر معناسنه استعمال ايدر ارتقلق وزياده لك معناسنه (اما صحاحده بوبابده بووزن اوزره مصدر

رد ابن سيدعلى
رد كافى
رد سرورى وشمعى
رد ابن سيدعلى
رد سرورى وشمعى
شاذ مانده دال ساكندر وهريرده مانك ماقبلى ساكن اوقنور ندبر ✱

كتورمش (محصول بيت) چونكه برابش بنم زياده اغمسز وار نقلغمسز حاصل اوله يعنى برابش كه بن قريشوب قالمقسز حاصل اوله بكا اول ابشده سوز سويلمك لايق دكل زيرا تحصيل حاصل لازم كلور (فضوله بريا ادخال ايدوب آدنى ياء مصدر ديديلر زياده فضوللق ايلمشلردر كه هضمه قابل دكل تأمل تدر (وكر بينم كه نابينا وچاهست* اكرخاموش بنشينم كنا هست) كه حرف بيان (نابينا اعمى يعنى كوره ديرلر (چاه جيم عجمله قويى معناسنه در (محصول بيت) فاما شويله كه بر برده قويى اوله و براعمى كيمسه اول محلده بولنوب قويدن بى خبراولوب دوشمك احتمالى اوله و بنده بوحالى كوردم اكر نابينايى طريق سلامته دلالت ايليوب اهمال ايدوب طنمازسم كنهكار اولوردم زيرا اول حينده سكوتم تلف نفسه سبب اولور (قصه دن حصه بودركه اكرسرك رأى وتدبيرده خطا كز اكلاسم البته سويلردم سكوت ايلمزدم ديمكدر (حكايت)

زد شراح جميعا

هارون الرشيدرا چون ملك مصر مسلم شد كفت بخلاف ان طاغى كه بغرور ملك مصر دعوى خدايى كرد نبخشم اين مملكت را مكر بكمترين بندكان) بخلاف باحرف صله (خلاف بويله برلرده رغم وكورلك معناسنه در (آن طاغيه اضافتى لاميه در (طاغى ازغون ديمكدر (كه حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (غرور ملك لاميه در (ومصره اضافتى بيانيه وبالاميه (دعوى خدايى مصدرك مفعوله اضافتى در (وياحرف مصدر (نبخشم فعل نفى مستقبل متكلم وحده بغشلاميم ديمكدر (مكرادات استثنادر الا معناسنه (باحرف صله (كمترين ترادات تفضيل وياحرف نسبت ونون حرف تأكيد (بندكانه اضافت لاميه در (محصول تركيب) چونكه هارون الرشيده ملك مصر مسلم اولدى يعنى خلافتنه وسلطنتنه داخل اولديكه اول ازغونك يعنى فرعونك رغمنه وكورلكنه كه مصر سلطنتى غرورى سببيله تكريلق دعواسنى ايلدى مملكت مصرى بغشلاميم الاقوللريمك غايتله دنى سنه يعنى الحقرغنه (سياهى داشت كودن نام اوحصيب ملك مصر را بوى ارزانى داشت) سياهى ياحرف وحدت (داشت طوتاردى يعنى كندينك وار ايدى (كودن كاف عربك ودالك فتحه لريله لغت عربده حمرانه ديرلر تشبيه واستعاره طريقيله احمق كيمسه يه كودن ديرلر (نام اولاميه (حصيب حانك ضمى وصادك فتحيله صورت تصغيرده (بوى باحرف صله (ارزانى لايق (داشت طوندى يعنى كوردى (محصول تركيب) هارونك برقره هربى وار ايديكه آدى حصيب ايدى مملكت مصرى اكا لايق كوروب حاكمكنى اكا ويردى (كويند عقل وكفايت اوبحدى بودكه طائفه حراث مصرشكايت آوردند كه پنبه كاشته بوديم بركنار نيل باران بى وقت آمد تلف شد كفت پشم بايستى كاشتن صاحب دلى بشنيد وكفت) عقل وكفايت عطف تفسير شكلدر بعض نسخه ده كفايت برينه كياست دوشمش زيركلك معناسنه (بحدى باحرف ظرف وياحرف وحدت (كه حرف بيان (طائفه حراث اضافت بيانيه در همزه بى اضافت ايچون كلمش ديينلر اولكى بلدكلرى خطالرى اوزره ذاهب اولمشلر (حراث جمع حارثدر نصار وزنى اوزره اكنجيلر ديمكدر زراع ده ديرلر مصره اضافت لاميه در (كه حرف بيان (پنبه باء عجمك اوچ حركتيله وسكون نونله پموق معناسنه در (كاشته بوديم اكش ايدك ديمكدر (كاشتن مصدرندن مشتق (برحرف استعلا (كار معروف (نيل واضافت لاميه مصر ايرماغى (باران بى وقت امد تلف شد ظاهر بوندن مراد نيلك طغيانيدر والا مصرده اولقدر يغمور ياغمزكه اكنلرى افنا ايليه (پشم باء عجمك فتحيله وسكون شينله يوكه ديرلر (بايستى ياحرف حكايه در (بايستن كرك اولمق (كاشتن اكمك (محصول تركيب) روايت ايدرلركه عقل وكفايتى وفهم وفراستى برحدده وبرمرتبه ده ايديكه يعنى برطبقه ده ناقص العقل ونادان واحمق ايديكه مصرك

دعويده همزه اضافت ايچوندر ديين عندى سويلمش زيرا هركز اضافت همزه اقتضا ايلمزمكر كه كلمه نك اخرنده ها رسمى اوله انده ده همزه عين يترا شكلنده يازيلور بين بين اوقنور بونده خودينك كسريله اوقنور ليكن كاه اولور كه ضرورت وزن ايچون بالفعل يازيلان ياى ساكن اوقيوب اضافت ايچون بريادخى اثبات ايدرلر بونجلين دعوايى مثلا تكه باب ثانيده كلور (بيت) در ازيى شب ازمژكان من پرس* كه يك دم خواب در چشمم نه كذشت* زيرا اضافت ايچون كلن يادر همزه دكلدر*

رد شمعى وكافى اشبو منه لرده تناقض كوربنور (محمد اسعد)

اكنجى طائفه سى شكايت كتورديلر كه نيل كنارنده پاموق اكش ايدك يغمور وقتسز كلدى يعنى نيل وقتسز طاشدى و پنبه مز فاسد وتباه اولوب هب تلف اولدى بوشكايتدن مقصودلرى بوكيم آفت سماويدن نقصان وخسران كوردك بو نيل يزدن پنبه جهتندن عشر وخراج طلب ايلمك ديمكدر حصيب ديدى يوك اكمك كرك ايديكز كه يغمور ضرر ايليوب زيان كورميديكز يعنى شويله احمق ونادان ايديكه يوكده پنبه كبى اكلور وبچيلور صانوردى پس برصاحب دل بوسوزينى ايشيدوب ديدى جائزدر كه صاحب دلدن شيخ كندى مراد اوله و ايشتمه سى الدن روايت طريقيله اوله (مثنوى) اكرروزى بدانش در فزودى* زنادان تنك روزى ترنبودى) روزى ياء اصليه ايله رزق معناسنه در (باحرف مصاحبت (ودانش اسم مصدردر علم معناسنه تركيجه بلش ديمكدر (در حرف تأكيد (فزودى حكايت حال ماضى ارتايدى (تنك اقنده طار ديمكدر اما بونك كبى يرلرده قلتدن عبارتدر (ترادات تفضيلدر معناده تنكه مقيد دار تنكتر ديمكدر (نبودى ياحرف حكايه در (محصول بيت) اكر ارزاق واموال وجاه وجلال عقل ودانش مقدارنجه ارتوب زياده اوليدى يعنى هركسك رزقى عقلنه وفهمنه كوره اوليدى جاهلدن رزقى ومالى ازرق وطاررق كيمسه اولمازدى يعنى جهله افقرناسدن اولوردى ليكن ارادت خدا ايله بويله دكل بلكه خدا (بناد انان چنان روزى رساند* كه صد دانا دران حيران بماند) باحرف صله (نادانان الف ونون ادات جمعدر (رساند الف ونون ادات تعديه در ايرشدرر ديمكدر اصلنده رسد ايدى ايريشور معناسنه (كه حرف بيان (دانا صفت مشبهه در عالم معناسنه (در آن يعنى رزق ايرشدرمه ده (صد دانا مبتداى اول حيران مبتداى ثانى (بماند فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده حيرانه راجع ضمير جمله فعليه خبر حيراندر (وجمله اسميه خبر صد در (وجمله صغرا وكبرانك اعرابدن محلى يوق جمله ابتدائيه (محصول بيت) نادانلره خدا انجلين رزق ومال ويركه يوز عاقل ودانا اول رزق ومال وجاه وجلال ويرمه سنده حيران وسركردان ومدهوش قالور عربده بومضمونى ايراد ايلمشلر ليكن عربى بيتلرين شرح اولمايجه حفظ ايلدكى ايچون ترك ايلدك (مثنوى) بخت ودولت بكاردانى نيست* جز بتأييد اسمانى نيست) باحرف مصاحبت (كاردان وصف تركيبيدر ايش بلبجى ديمكدر (ياحرف مصدر (باحرف مصاحبت (تأييد تفعيل بابندن مصدر درلغتده محكم ايلمكدر (اما بونك كبى يرلرده مراد توفيق ربانى ولطف واحسان صمدانيدر (آسمانه اسناد مجاز يدر زيرا فاعل حقيقى خلاق عالمدر (آسمانى ياسى حرف نسبتدر (محصول بيت) بخت ودولت وسعادت ورفعت ايش بليجيلكله ومبصرلغله دكلدر بلكه توفيق ربانى وتأييد صمدانيدن غيريله دكلدر (حاصلى بخت ودولت ثبوت علم ومعرفت وكماله ميسر دكلدر بلكه فقر وغنا ويرمك خلاق عالمك ارادتنه منوطدر انجق (اوفتادست در جهان بسيار* بى تميز ارجمند عاقل خوار) اوفتادست اصلنده اوفتاده است در حذف وايصال طريقيله هاء رسميه همزه محتلبه يى ترك ايلدى (زيراسين وتا ادات خبردر فعله داخل اولماز اسمه مخصوصدر (تميز اصلنده تمييزدر ايكى يا ايله اما عجم عين الفعل ياسنك حذفيله استعمال ايدر (ارج قيمت ومقدار معناسنه در (ومند ادات نسبت معناى لازمسى معزز ومكرم ديمكدر معناسنى مقدار صاحبيله تفسير ايدوب معزز ومكرم معناسنه كلديكنى انكار ايلين فرزندار جند معناسنى بيان ايمش (ارجند سكون جيمله (جيمك ضميله دردين خطا سويلمش (زيرا مند لفظنك ما قبلى دائما ساكن اولور (خوار واو رسميله ذليل وحقير معناسنه در مصراع اول ثانى به مرهوندر (محصول بيت) دنياده چوق واقع اولمشدر بى عقل وبى تميز يعنى تشخيص وتميزه مالك اولميان معزز ومكرم

رد سرورى رد ابن سيد على وشمعى

اولمق وعاقل وعالم خوار وذلیل اولمق عالمده بوچوق واقع اولمشدر (کیمیا کر بغصه مرده
ورنج * ابله اندر خرابه یافته کنج) کیمیا کاف عربك کسریله علوم حیله نك بریسیدر که
بعضی حیله ایله آلتوندن غیری معدنیاتی آلتون ایدرلر (وکرادات فاعلدرجی معناسنه کیمیاجی دیمکدر
(یعنی اول فنه چالشن دیمکدر (باحرف مصاحبت (غصه غم اما اصلنده بیك بیرکن بوغزده
طوران لقمه در (رنج الم معناسنه (ابله همزه نك ولامك فتحه لریله احمق معناسنه در
(خرابه ویرانه معناسنه در (کنج بونده دفینه معناسنه در (محصول بیت) کیمیا کر (یعنی
اول عمله سعی وکوشش ایلین کیمسه غم وغصه ورنج ومحنت والمله مفلس اولوب کتمش
وفقر وفلاکتله اولمش وبتمش (اما ابله وجاهل هیچ الم وزحمت چکمکسزین وطالب وراغب
دکل ایکن ویرانه ده کنج ودفینه بولمق واقع اولمش (حکایت) یکی را از ملوك کنیزك

چینی آورده بودند خواست که درحالت مستی باوی جمع آید دختر ممانعت کرد ملك درخشم

شد ومراورا ازبندکان بسیاهی بخشید که لب زبرینش از پره بینی درکذشته بود وزیرینش

بکریبان فرو هشته هیکلی بود که صخره جنی از طلعتش برمیدی وعین القطر از بغلش
بکندیدی) کنیزك وکنیز جاریه به دیرلر (چینی یه اضافت بیانیه (درخشم خانك فتحی
وسکون شینله غضب دیمکدر (شد بونده رفت معناسنه در (مرادات تأکید (یعنی رانك مضموی
تأکید ایدر (لب زبرین بیانیه (پره بینی بورون قلغی دیمکدر (زیرینش زبرینه معطوف
(بکریبان باانتهاء غایت ایچوندر رالی معناسنه (فرو فانك ضمیله ادات تأکید (هشته بونده
صارقش معناسنه در (هیکل بونده هیئت معناسنه در (ویاحرف وحدت (که حرف بیان
(صخره جنی صادك فتحی وخانك سکونیله سلیمان پیغمبرك مهرینی سرقه ایلین عفریتدر
دیدیلر که زیاده بدشکل وچرکین قیافت ایمش که سائر عفریتلر اندن اورکرایمش (طلعت بونده
یوز معناسنه در (رمیدی حکایت حال ماضی اورکردی دیمکدر (قطر قافك کسری وطانك
سکونیله بونده قطران معناسنه در (پس عین القطران قطران بکاری دیمکدر (بغل بانك وغین
معجمه نك فتحه لریله قولتق معناسنه درکه عربجه ابط دیرلر همزه وبانك کسره لریله (باحرف
تأکید (کندیدی کاف عجمك فتحیله یمك پارامز قوقی که عربجه اکانتن دیرلر حضرت شیخ
قرمك اوصافنده مبالغه بیوررر (محصول ترکیب) پادشاهلردن برینه چین ولایتندن جاریه کتورمشلر
ایدی پادشاه استدیکه مستانه لك حالتنده انکله مجامعت ایلیه جاریه منع ایلدی یعنی ال ویرمدی
ورضا کوسترمدی پادشاه غضب ایلدی وانی قوللرندن برقره قوله بغشلدیکه اوست طوداغی
بورننك قلاغندن آشمش ایدی والت طوداغی بقاسنه دك صارقشیدی بر بدشکل ایدیکه
صخره جنی بویله بدشکل وبدقیافت ایکن یوزین کورسه اورکوب قجاردی وقطران بکاری
قولتوغندن قوقاردی یعنی شکلی بد وکند بغلی بدترایدی (بیت) تو کویی تا قیامت زشت
رویی * بروخمست وبریوسف نکویی) کویی شرط محذوفه جوابدر (یعنی قره نك شکلنی
کوریدك دیدك فعل مضارع مفرد مخاطبدر کویدندن (تاحرف انتهاء غایت (زشت رویه
وصف ترکیبیدر (ویاحرف مصدر چرکین یوزلی لك دیمکدر (بر حرف استعلا (واوضمیری
قره یه راجعدر انك اوزرینه تمامدر دیمکدر (نکویی یاء مصدریه ایله ایلك دیمکدر (محصول بیت)
سن دیدك قیامته دك چرکین یوزلیلك یعنی بو چرکنلکی انك اوزرینه مختومدر یعنی اکا ختمدر
حاصلی چرکنلك اندن اوته اولماز وحضرت یوسف اوزره کوزلك یعنی حضرت یوسف
علیه السلام حسنی بی حدوبی پایان اولدیغی کبی بونك قبحی کذلك بی حدوبی غایتدر (قطعه)
شخصی نه چنان کریه منظر * کرز شیء اوخبرتوان داد) شخصی یاحرف وحدت (کریه بونده

مکروه معناسنه در (منظر بونده شکل معناسنه در (کریه منظر وصف ترکیبیدر بد شکل ومکروه
هیئات معناسنه (کراصلی که ازایدی (که حرف بیان (زشتی یاحرف مصدر (واویه اضافتی لامیه در
(داد بونده دادن معناسنه در (محصول بیت) برشخص ایدی اما اویله بدشکل وکریه هیئات
دکل ایدیکه انك چرکنلکندن وزشت رواغندن خبر ویرمك ممکن اولایدی یعنی چرکنلکی فوق
الحد ایدیکه قابل تعبیر دکلدر (وانکه بغلش نعوذ بالله * مردار باآفتاب مرداد) واو
حرف عطف (که کاهدن مخففدر (مردار دن لاشه وجیفه مراد در (باحرف ظرف
(آفتاب مرداد لامیه در تقدیری ماه مرداد ویامرداد ماه ایدی ضرورت وزن ایچون حذف
وایصال اولدی (مرداد تاریخ جلالی حسابی اوزره شهور صیفیه دن اورته آیك اسمیدر که
اول آیده لاشه لر وجیفه لر زیاده بدقوقار خصوصا کیم عربلرك یعنی قره لرك قولتقلری
(محصول بیت) قره نك شکلی وصورتی معلوم اولدقدن صکره قولتغی نعوذ بالله آفتاب مرداد
ماهده لاشه وجیفه کبی ایدی یعنی قتی بد قوقاردی شویله که هیچ بروجهله قوقوسنه تحمل
اولنمازدی استعاذه بوجهتدندر (سیاه رادران مدت نفس طلب بود وشهوت غالب مهرش بجنبید

ومهرش برداشت باآمدادان ملك کنیزك راجست ونیافت ماجرا کفتند خشم کرفت وبفرمود

تاسیاه راباکنیزك دست وپا استوار بندند وازبام جوسق بخندق دراندازندیکی از وزرای

نیك محضر روی شفاعت بر زمین نهاد وکفت سیاه را درین خطایی نیست بلکه سائر بندکان

وخدمتکاران بخشش وانعام خداوندی معتادند کفت اکر درمفاوضه اوشبی تأخیر کردی

چه شدی کفت ای خداوند نشنیده که کفته اند) سیاه را را حرف تخصیص سیاهك
دیمکدر (مهر میمك کسریله محبت معناسنه در (بجنبید دیرشدردی دیمکدر (مهرمیمك
ضمیله بکارتدن عبارتدر مهرین قالدردی یعنی بکارتن ازاله ایلدی (بامدادان ایرته دیمکدر
(بام طام اوستی (معلوم اوله که یوقاری ولایتك اولر ینك اوستی دوزدر یعنی مسطح درا کا
عجم بام دیر (جوسق جیم عربك وسینك فتحه لریله برج اوزره اولان کوشك در قصر معناسنه
واضافت لامیه در (باحرف صله (وخندق معروف (درحرف تأکید (اندازند فعل مضارع
جمع غائب ویا فعل امر جمع غائب حاصلی ایکیسنده صیغه ده مشترکلر درآتالر ویاآتسونلر
دیمکدر (خطایی یاحرف تنکیر (بل ادات اضراب (که حرف تعلیل (سائر جمیع وباقی معنالرنده
مستعملدر (معاوضه لغتده مشارکت معناسنه در اما بونده مجامعت معناسنه در (اویه اضافت
مصدرك مفعولنه در (کردی یاحرف حکایه (شدیده بویله در (محصول ترکیب) اتفاقا
سیاهك اول مدتده نفس خبیثی طالب وشهوت وتوقانی وآرزوسی غالب ایدی جاریه یه مهرومحبتی
حرکته کلوب اختیاری الدن کتدی ومهرینی قالدردی یعنی قزلغنی الدی ایرتسی که پادشاه
شراب کیفیتندن آییلوب عقله کلدی جاریه یی استدی وبولمادی کیجه واقع اولان ماجرایی
سویلدیلر غضبه کلدی وبیوردی تاسیاهك جاریه ایله بله الی وایاغنی محکم بغلیه لر وبرج اوزرنده
اولان کوشکدن حصارك خندقنه اتالر ویا آتسونلر بویله اولنجه ایی خویلی وزیرلردن بریسی
شفاعت یوزینی یره قودی یعنی پادشاهه تعظیم ایلدی ودیدی پادشاهم سیاهك بوخصوصده
خطاسی یوقدر بلکه سائر قوللر وخدمتکارلر سعادتلو پادشاهك انعام واحساننه معتادلردر
سیاه بیچاره ده بونی معتاد اولان بخششلره قیاس ایدوب استرداد احتمالنی خاطرینه کتورمیوب
خنکار ویردی دیو مالکانه تصرف ایلمشدر پادشاه وزیردن بو مصاحبتی ایشیدیجك دیدی
اکر برکیجه بجماعتی تأخیر ایلسه نه اولوردی وزیر دیدی ای پادشاه مسموعکز اولمادیمی حکما
وعقلا دیدکلری (قطعه) تشنه سوخته در چشمه روشن چو رسید * تو مپندار که از پیل

دهان اندیشد) بعض نسخه ده روشن یرینه حیوان واقعدر (تشنه صوسز سوختیه اضافتی
بیانیه در (وهمزه حرف توسل (ویاء بطنی اضافت ایچون کلمشدر (درحرف صله (چشمهٔ روشن
بیانیه در (وعین بتراشکلی که عربیده وفارسیده همزه دن بدل کتابت اولنور بونك کبی یرلرده اضافه
دلالت ایدر لیکن خالص همزه تلفظ اولنماز بلکه یائله بین بین تلفظ اولنور (پس بونده ایکی
یرده بله همزه اضافت ایچون کلمش دیبن اضافتی انکار ایدوب همزه صفتله موصوفی ربط مطلب
ایچون کلمشدر دیبن ذکر اولان تحقیق وتدقیقه واصل اولما مشلر (تو مبتدا (مپندار فعل نهی رد شمعی وکافی
مفرد مخاطبدر (پندار یدندن ظن ایله دیمکدر مابعدیله خبر مبتدادر (که حرف بیان (پیل دمان
بیانیه در کوکرمش وغضبه کلمش فیل نتکه پرهار وندهکی (اندیشد فعل مضارع
مفرد غائب قورقه دیمکدر (محصول بیت) ناردرون ایله سوزان اولان تشنه وعطشان چونکه
صافی صو چشمه سنه ویاآب حیات بکارینه ایرشدی یعنی واصل اوله سن ظن ایله اول وقت
هیبتلی وکوکرمش فیلدن خوف ایدوب پرواجکه بلکه خاطرینه بله کلمز انده فیل وارسلان
وقپلان اولدیغی (ملحد کرسنه در خانهٔ خالی پرخوان* عقل باور نکند کز رمضان اندیشد)
ملحد اسم فاعلدر الحد یلحد دن (یعنی افعال بابندن طریق شریعتدن خارج اولوب حشره
ونشره منکر اولان ظالمه دیرلر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی وراك سکونی وسینك کسریله
آج معناسنه در که عربجه جایع دیرلر کاف عجمك ضمی وراك کسری وسینك سکونیله ده مطلب
لغتدر فاحفظ (درحرف ظرف (خانهٔ خالی بیانیه (پرباء عجمك ضمیله طولو معناسنه در عربجه
ملآن دیرلر (خوان بونده نعمت وطعام معناسنه در (ملحد مبتداء اول وعقل مبتداء ثانیدر (باور
باء عربیله وواوك فتحیله کرد ویاکند لفظیله مستعملدر ویا بعض مشتقاتیله نفی واثبات طریقیله
تصدیق معناسنه در بونده نه کند فعلیله مستعملدر که فعل نفی مستقبلدر ایلمز معناسنه تصدیق ایلمز
دیمکدر مابعدیله خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبراول ومبتداء اول خبریله جملهٔ مستأنفه فتدبر (کز که
حرف بیان (رمضان معروف (اندیشد فعل مضارع مفرد غائبدر فکر ایدر دیمکدر (محصول بیت)
آج ملحد خالی اوده یعنی تنها خانه ده که کیسه حالنده مطلع اولمیه وخانه نعمت وطعامدن
ملآن اوله یعنی پر اوله عقل تصدیق ایلمز که رمضان فکر ایدوب طعامه الصونمیه یعنی
رمضان فکر ایدوب طعام یماسنی عقل اینانمز البته اچ اولنجه یر (پرلفظنی باء عجمیله
بظن ایدوب باء عربینك فتحیله وخوانه مضاف قیلان وخوانی سفره معناسنه اخذ ایلین عجب رد کافی
متصرف ایمش (وخالی لفظنی پرخوانه مضاف قیلان نه خوب موزون ایمش (وبری باء عربك
فتحی وراك سکونیله نجو بزایلین غلط سویلمده مذکورلرك ازنجه کتمش عفی الله عنهم (ملك را رد سروری
این لطیفه خوش آمد وکفت سیاه رابتو بخشیدم کنیزك راچه کنم کفت کنیزك رابسیاه بخش که
نیم خوردهٔ اوهم اوراشاید) سیاه را را ادات مفعول (بتو با حرف صله (بخشیدم بولفظ ایکی معنایی
متضمندر (بری وزیره بغشلامق یعنی تملیك ایلمك (وبری اکا صوچین بغشلامق (کنیزك را را ادات
مفعول جاریه یی دیمکدر (بسیاه با حرف صله سیاهه دیمکدر (بخش فعل امر مفرد مخاطب
بغشله (نیم خورده برکیمسه نك یعنی انسانك ویاحیوانك ییدیکندن ویا ایچدیکندن ارتنه دیرلر که
عربجه اکا سؤر دیرلر (اویه اضافت لامیه در (اورا اکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد
غائب لایق معناسنه در (محصول ترکیب) پادشاهه وزیرك مذکور لطیفه سی خوش کلدی
وسبدی سیاهی سکا بغشلادم ایکی معنایله یاجاریه یی نیجه ایده یم وزیر دیدی پادشاهم هم جاریه یی
سیاهه بغشله که انك نیم خورده سی یعنی ارتوغیدر که بنه آکا لایقدر شمدنصکره سزك حرمکزه
وسزانکاه متمتع اولمق جائز دکلدر بو فکرلرکلیا خاطریکزدن چقماق کرك (قطعه)

هرکز اورا بدوستی مپسند * که رود جای ناپسندیده) اورا انی دیمکدر اضمار قبل الذکر
واقعدر (مرجع البهی مصراع ثانی اولنده مقدر آن کس اوله یاخود اورا آن کس راتقدیرنده
اوله پس طریق اضمار اولماز (باحرف صله (دوستی یاحرف مصدر (مپسند فعل نهی مفرد
مخاطب بکنمه ولایق کورمه (که حرف رابط صفت (جای ناپسندیده بیانیه (محصول بیت)
هرکز اول کیمسه یی دوستلغه بکنمه ولایق کورمه که نامعقول ونامقبول یره واره یعنی اکر
محبوبك ومطلوبك واکر غیریتی که اراذل نشین واراذل پرست اوله انی دوست اتخاذ ایلمه
وکندی یارو یاورم دیو اکا اعتبار قلمه بعض شراح جائزدر که مپسند لفظی مفعول معناسنه اوله
یعنی مرضی ومقبول اولماسون دیولکن فسادی زیاده واضحدر فتدبر (تشنه را دل نخواهد
رد کافی آب زلال * نیم خورده دهان کندیده) تشنه را را ادات تخصیص تشنه نك دیمکدر
نخواهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دله راجع ضمیر در ومفعولی (آب زلال
اضافت بیانیه ایله زلال طاتلی صویه دیرلر پس بونده زلال وصفنده اطناب ایلین مطنب ایمش
(نیم خورد ونیم خورده برمعنایه در که سابقا ذکر اولدی ایدی ترکیب مزجی قیلندندر (دهانه
اضافتی لامیه در (وکندیده به بیانیه در (مصراع ثانی آب زلالدن حال واقع اولمش (محصول بیت)
تشنه نك کوکلی آب زلالی استمز واکا مائل اولماز قوقش اغزك ارتغی وسؤری اولدیغی حالده
اول آب زلال یعنی هر نقدر که کیمسه تشنه ایسه ده اغزی قوقش کیمسه نك ارتغن وفضله سین
ایچمز حضرت شیخ بو بیتی مبالغه طریقیله سوق ایلمش والا قوقش اغزلی برصودن ایچمکله
اول صو متغیر اولماز وحلال ایکن حرامده اولماز (وجائزدر که تشنه انك اغزینك قوقوسنده
بیلمیه وبیلیجك اکراه لازم کلمیه واقعا اکراه نه دن لازم کلور وخلقك چوغنك اغزی قوقار
وینه بلورکن بری برینك سؤرنی ییر وایچر بعض شراح نیم خورده هاء رسمیله وهمزه ایله
رد کافی یازوب اکثر نسخه لره بوشکلی اسناد ایدوب افترا ایلمش حال بو که بونسخه یی کندی شرحندن
غیری یرده کورمدك بوقدر تتبعمز واریکن (قطعه) دست سلطان دکر کجا بیند* چون بسرکین
رد کافی در اوفتاد ترنج) دست سلطان لامیه (کجا قنده دیمکدر استفهام انکاریدر (بیند فعل مضارع
مفرد غائبدر بیندندن قنده کورر یعنی کورمز چون ادات تعلیل ادات شرط دیین اصابت
ایلمامش (باحرف صله (سرکین سینك فتحی وکسریله وراك سکونی وکاف عجمك کسریله
حیوانات ترسی وکرمسی تعریب ایدوب سرقین دیرلر (درحرف تأکید (اوفتاد واصلیه ایله دوشدی
دیمکدر (ترنج معروف اوفتادك فاعلیدر وملاحظه ده مصراع ثانی مصراع اولدن مقدمدر
زیرا علت معلولدن مقدمدر (پس تقدیر کلام چون بسرکین در اوفتاد ترنج دست سلطان
رد ابن شبلی وسروری دکر کجا بیند در (بو یله اولنجه بیند واوفتاد ترنج ده تنازع ایدر دیمکه احتیاج اولماز بیندك
فاعلی ترنجه راجع ضمیر در فتدبر (بعض نسخه ده بیند یرینه یابد واقع اولمش معناسی سهلدر
(محصول بیت) قازورات ومهملات ایچنه دوشن ترنج بردخی پادشاهالنی قنده کورر وزه ده بولور
(یعنی ترسه وکرمه یه دوشن ترنج هرکز پادشاه الینی کورمدیکی وپادشاه انی النه المدیغی کبی
(حاصلی پادشاه لایق اولمدیغی کبی سیاهك ارتغی اولان کنیزك دخی پادشاهك نظر شریفنه
وفراش اطیفنه هرکز لایق ومناسب دکل قصه دن حصه در فتأمل (تشنه را دل کجا نخواهد آب*
کوزه بکذشته بردهان سلنج) آبدن مراد مذکور آب زلالدر ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (کوزه کاف عربك ضمیله وهاء رسمیله فارسیدر وهاسز کوز عربیدر بردغه دیرلر (بکذشته
ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر (برحرف استعلا (دهان سلنج بیانیه سلنج سینك ولامك ضمه لریله
ونونك سکونیله دوداقده یاره دیدکاری مرضدر غایتله اغرغان اولور (مصراع اولده

استفهام انکاری وار (محصول بیت) بر کوزه که آغزی بلامه کیمسنک آغزندن کیجه یعنی سلنج
اغزلی کیجه که اول کوزه دن صوایچه تشنه نک کوکلی اول کوزه دن صویه قنده طالب اولور یعنی
هر نقدر صوسز اولورسه ده کوکلی اندن صوایچه که مائل اولماز زیرا طبعی اندن اکراه ایدر (بو بیت
حضرت شیخک اولدوغنده نظروار زیرا ترکیبنده رکیک وادا سنده ضعف حاصل وعلی الخصوص
که بعض متونده موجود دکل بو بیتک شرحنده مکر وهی ارتکاب ایلمز دیین داده خلاف صحیحه
ارتکاب ایلش فتأمل (حکایت) اسکندر رومی را کفتند که دیار مشرق ومغرب بچه کرفتی که
ملوک پیشین را خزاین وملك وعمر ولشکر بیش ازین بود وچنین فتحی میسر نشد کفت بعون الله تعالی
هر مملکتی که کرفتم رعیتش نیازردم ونام پادشاهان جز بنیکویی نبردم) اسکندر مشهور
بر پادشاهك اسمیدر که علما نبوتنده اختلاف ایلدیلر اصح قول بودر که نبی دکل ایمش ایکن بر صالح
وعابد ومتدین حکیم کامل ایدی که علمی ارسطالیس دن الدی ابن فیلقوس رومی دیمکله مشهور در
بعضیلر حضرت ابراهیم پیغمبره علیه السلام و بعضیلر سلسلهٔ اجدادینی حضرت نوحك اوغلی
یافثه ایصال ایلدیلر (وذو القرنین لقبیله ملقب اولمسنده نیجه وجه یازمشلر لیکن بو بر مقام
استیفاسی دکل ایمدی اسکندره دیدیلر (که حرف بیان (دیاردن بونده مملکت مراددر (کرفتی
فعل ماضی مفرد مخاطبدر (که حرف تعلیل (ملوك پیشین یانیه (جز غیر معناسنه در (با حرف
مصاحبت (نیکویی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) اسکندر رومی یه دیدیلر که مشرق
ومغرب دیارینی نوجهله ضبط ایدوب تحت تصرفکه کتوروب مسخر قلدك که ایلروکی پادشاهلرك
خزینه‌لری وسلطنتی وعمر ولشکری سندن زیاده ایدی حال بوکه بوفتح وتسخیر میسر اولمادی
که سکا میسر اولدی اسکندر دیدی خدای تعالینك عونیله هر مملکتی که فتح وتسخیر ایلدم رعیتنی
انجیتمدم ونام سلاطین ماضیه‌یی ایلکدن غیریله اکمادم یعنی جمیعنی خیر ایله ذکر ایلدم که الله تعالی بکا
جمیعنه اعطا ایلدیکنی اعطا ایلدی (بیت) بزرکش نخوانند اهل خرد * که نام بزرکان بزشتی
برد) بزرکش شین اشعار قبل الذکر طریقیله مصراع ثانینك اولنده مقدر آن کسه راجعدر
تقدیری انکس را که در (نخوانند اوقومازلر (یعنی دیمزلر (اهل خرد لامیه فاعلی نخوانند در (که
حرف رابط صفت (نام بزرکان لامیه دریاء بطنیله (بزرکاندن بونده اکابر مراد در (با حرف
مصاحبت (زشتی یا حرف مصدردر چرکنلك دیمکدر بردفعل مضارع مفرد غائبدر بریدندن
بردندن دکل (محصول بیت) اهل عقل وفراست اول کشی یی بزرك وکبیر اوقومازلر یعنی
اکا اولو کیمسه دیمزلر که اکابرك نامنی زشتلکله اکار حاصلی اکابرناسی چرکنلکله ذکر ایده نی
عقلا ارا ذل نامدن عد ایدرلر (قطعه) این همه هیچست چون می بکذرد * بخت وتخت
وامر ونهی کیر ودار) این همه مبتدا ومصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (هیچست خبر مبتدا
چون حرف تعلیل (می حرف تأکید زیرا می حاله وباستقباله دلالت ایدر بوایسه استقبال
مقامیدر (بکذرد فعل مضارع مفرد غائب وفاعلی این همه یه راجع تحتنده ضمیر بعضیلر
مصراع ثانیده معدود اولانلر فاعلدر دیدی (لیکن فیه نظر) کیر ودار وکیر واو عطفله
ایکیسی بیله صواش معناسنده مستعملدر (کیر کیریدندن (ودار داریدندن مشتقدر (کرفتن
وداشتن دن دیین احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش فندبر (محصول بیت) جمیع امور
دنیا یعنی بخت وتخت ودولت وسلطنت وامر ونهی وحکم وحکومت وعسکر چکوب اورمه
وطوتمه وفتح ممالك هیچ نسنه دکلدر چونکه آخری فانی وکذا ران در حکم عدمده در پس
عاقل اولان بونلره کوکل بند ایدوب عقد قلب ایلمز بعض شراح کیر ودار طمطراق وطنطنه
وصاوول یورت معناسنه در بونك استعمالی بودر غفلت اولنمیه دیمش معلوم اولا که کندی

رد کافی

خدای نسخه

نخواند فعلی اهل خرده اسناد ... طریقیله در قندیر

رد کافی

بو استعمالدن کلیا غافل ایمش فندبر (نام نیك رفتکان ضایع مکن * تا بماند نام نیکت پایدار) نام
نیك یانیه ورفتکانه اضافت لامیه نام نیکك مکنك مفعول اولی وضایع ثانیسی (تا حرف تعلیل (بماند فعل
مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر (نام نیك بیانیه و بماندك فاعلی (پایدار وصف ترکیبیدر (داریدندن
ثابت و برقرار معناسنه دراعرابدن بماندك خبری واقع اولمشدر (محصول بیت) کچمشلرك یعنی
موتانك ایو آدینی ضایع ایلمه یعنی ادلرینی خیر ایله ذکر ایله (اذکروا موتاکم بالخیر) مخواسنجه تا کیم
عالمده سنکده ایو آدك ثابت و پایدار و برقرار قاله یعنی تاکیم سنده صحیفهٔ روزکارده خیر ایله مذکور
اولاسین (باب دوم در اخلاق درویشان (حکایت) یکی از بزرکان پارسایی را کفت که چه
کویی در حق فلان عابد که دیکران در حق او بطعنه سخنها کفته اند کفت در ظاهرش عیب
نمی بینم ودر باطنش غیب نمی دانم) دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر (اخلاق خلقك
جمعیدر (خا مضموم ولام مضموم وساکن اولمق جائزدر (درویشانه اضافت لامیه در
درویشاندن مراد اهل سلوك صوفیلریدر (پارسا باء عجمیله عابد و زاهده دیرلر (و یا
حرف وحدت (را ادات مفعول (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایه دندر (که حرف تعلیل
(با حرف مصاحبت (طعنه ها تصرفات اعجامدندر زیرا بونك اصلی طعندر طانك فتحی
وعینك سکونیله مصدر درنصر بابندن مصدری طعانده کلور طانك فتحیله (کفت مسؤل عنه
اولان پارسا دیدی (در حرف ظرف در ایکی یرده بله (باطن ظاهر مقابلیدر (محصول ترکیب)
اکابردن بریسی بر زاهده صوردیکه فلان عابدك حقنده نه دیرسین زیرا سندن غیریلر انك
حقنده طعنله سوزلر سویلمشلر که زهد وصلاحه منافی ایشلری وار دردیو پس سن نه دیرسین
انك حقنده پارسا جواب ویردیکه ظاهرنده عیب کورمم وباطنده غیب بلمم یعنی ظاهرنده
و باطننده بر قصور ونقصانه مطلع دکلم زیرا مؤمنه لایق اولان بودر که ظاهر حالنه ناظر
اولوب احوال درونی صلاحه حمل ایدوب سوء ظن اوزره اولمیه (قطعه) هر کرا جامه
پارسا بینی * پارسادان ونیك مردانکار) هر کرا هر کیمسه یی دیمکدر حرف رابطه یی ضرورت
وزن ایچون کتورمامش (جامه پارسا پارسا جامه وصف ترکیبی اقسامندندر زاهد وعابد
لباسلی دیمکدر (بینی نك هر کرا مفعول اولی وجامه پارسا ثانیسی (پارسادانك مقدم مفعولی
(نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده مردنیك ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون مزج ایلدیلر
انکارك مقدم مفعولیدر (انکار فعل امر مفرد مخاطبدر افعال قلوبدن ظن ایله دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه یی که عابد وزاهد لباسلی کوره سین انی زاهد و عابد بیل وایی آدم
ظن ایله یعنی انی صالح بیل وایی کیمسه در دیو اعتقاد ایله حاصلی صلحا لباسنده اولان مادامکه
شریعت مطهره‌یه مخالف برحالی معلوم اولمیه حسن ظن لازمدر (مصراع اولك معناسنی
هر کیمکه پارسا جامه سیله کوره سین دیین ادا ده قصور ایلمش فتأمل (هر کرا راسنی لام جاره
معناسنه طوتان غلط ایلمش (جامه اصلنده جامهٔ ایدی همزه اضافتله صکره همزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولدی دیین بیتك مضموننك یانته اوغرامش (وانکار انکاشتن وانکاریدندن
امر در دیوب و یا اکثر انکاریدندن مشتقدر دیینه اعتراض ایدن کندی معترض واقع اولمش
(جامه پارسا خواجه سرا کبیدر وسیلهٔ اضافت اولان همزه محذوفدر دیین مقصود بیته
واصل اولمامش منه سنده جامه پارسایه جامه پارسا تقدیر بنده در دیین بو میدانك فارسلرندن
دکلدر (وروندانی که در نهادش چیست * محتسب را درون خانه چه کار) وراصلنده
واکردر (ندانی فعل نفی مستقبل (که حرف بیان (در حرف ظرف (نهاد نونك کسریله طبع
وخلقت معناسنه در (محتسب دیار عجمده امر معروف نهی منکر ایلین محتسبدر اول دخی

رد کافی

رد شمعی وکافی

رد سروری

رد سروری

رد کافی

رد شمعی

ازهد واورع علمادن اولاغندر (راحرف تخصیص درلام جاره معناسنه (درون ایچ معناسنه در
خانه یه اضافتی فی معناسنه در (محصول بیت واکر پارسا جامه لینك قلبنده و درونده نه وار
ایدیکنی (یعنی خبردن و شهردن نه حال اوزره در بلمسك نسنه لازم کلمز (یعنی سکا احوال
درونه اطلاع لازم دکل زیرا محتسبك اوایچنده نه ایشی وار (یعنی محتسبك امر معروف ونهی
منکرده وظیفه سی فساد ومنکری ظاهر اولانی اخذ ایلمکدر احوالی مستور اولانه تعرض
ایلمکه مرخص دکلدر زیرا فقها بویورمشلردر (الفسق الخفی لایسقط العدالة) یعنی برکیمسه که
فسقنی اخفا ایلیوب اشاعت ایلمیه بزاکا ظالم دیمزز (حکایت) درویشی را دیدم که سربر
آستان کعبه نهاده می نالیدومی کفت یاغفور و یارحیم تودانی که از ظلوم وجهول چه آید که
تراشاید) درویشی (یا حرف وحدت (را ادات مفعول (که حرف بیان (آستان کعبه
لامیده کعبه نك اشیکی دیمکدر (کعبه مکه شهرنده اولان تکری او یدر (نهاده هاء رسمی
حرف ترتیبدر قیوب دیمکدر (می نالید حکایت حال ماضی ایکلردی دیمکدر (می کفت ده
بویله در سویلردی دیمکدر (یا حرف ندا (غفور مبالغه ایله اسم فاعلدر غایتله یارلغایجی معناسنه
(رحیم بوده مبالغه ایله اسم فاعلدر زیاده اسرکیجی دیمکدر (ظلوم ده مبالغه ایله ظالم
(جهول مبالغه ایله جاهل دیمکدر (چه آید نه کلور (یعنی نه حاصل اولور دیمکدر (که
حرف بیان (تراسکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد غائب بونده یارایه (یعنی لایق
اوله معناسنه در (محصول ترکیب) بر درویشی کوردم که باشنی کعبه اشیکنه قیوب ایکلردی
و سویلردی یاغفور ویارحیم سن بلورسن که ظلوم و جهولدن نه کلور ونه حاصل اولور که
سکا لایق اوله یعنی بن سکا لایق طاعت وعبادت کتورمکه قادر دکلم معلوم اوله که عموماشراح زد شراح جمیعا
نهاده لفظندنصکره (بودوروی درزمین می مالید) ترکیبنی زیاده ایتدیلرلیکن کتابك عرضنی بوزمشلر
زیرا کعبه نك اشیکی یردن یوقارو آدم بوینجه واریعنی بوکسك واقعدر (پس باشنی اشیکه
قودقدنصکره یوزینی یره سورتمك هرکز متصور دکلدر زیرا مانعه الجمعدر وایکیسنی برآنده
وبرساعتده اولمق میسر دکلدر (آستاندن مراد جدار کعبه دردینیر استعلا ایچون اولدیغنی ملاحظه عجبا ایکیسنی برآنده اولمق
ایلزیمش زیرا جداری اوزره باش قومق سطحنه عروجله میسردر اول ایسه ممکن دکلدر لازمیدر (محمد اسعد)
فتدبر (قطعه) عذر تقصیر خدمت اوردم * که ندارم بطاعت استظهار) عذرك تقصیره رد سروری
وتقصیرك خدمته اضافتلری لامیه لر در (وعذر آوردمك مفعولیدر (که حرف تعلیل (بطاعت
ندارمك مفعول غیرصریحی (استظهار استفعال بابندن مصدردر ارقه لنمق معناسنه مفعول
صریحی (محصول بیت) یارب سنك ذات پاککه لایق خدمت عبادت وطاعت کتوره میوب
بلکه خدمتکده واقع اولان قصور و نقصانك عذرینی کتوردم زیرا عبادت وطاعتمه اعتمادم
یوق وعمل موجب جنت اولمدیغنی بلورم پس اعتمادم محض لطف وکرمکه در (عاصیان
ازکناه توبه کنند * عارفان ازعبادت استغفار) عاصیان الف و نون ادات جمعدر مجرمان
معناسنه در یعنی کناهکارلر (عارفان الف ونون ادات جمعدر اهل عرفان اولان الله
دوستلری ازعبادت تقدیری ازتقصیر و یا ازنقصان عبادتدر بر مضاف تقدیر یله (محصول بیت)
عاصیلر ومجرملر کناهلرندن توبه ایدرلر اما اهل عرفان تقصیر ونقصان عبادتلرندن استغفار
ایدرلر یعنی عبادتلرنده اولان قصورلرین بلوب عبادتلرین عین معصیت عد ایدوب استغفار ایدرلر
(عابدان جزی طاعت خواهند وبازارکانان بهای بضاعت ومن بنده امید آورده ام نه طاعت،
وبدریوزه آمده ام نه بتجارت اصنع بی ما انت اهله ولاتفعل بی ما انا اهله) فارسیجه مذکور
درت فقره وعربجه ایکی فقره تتمه قول درویش در (عابدان الف ونون ادات جمعدر

ومبتدادر (جزای طاعت لامیه (وخواهندك مفعولی وجمله فعلیه خبرمبتدادر (بازرکانان بونك
اصل مفردی بازاره در بازاره مخصوص معناسنه زیرا هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص
افاده ایدر (پس الف و نونله جمع اولمق سببیله (هاء رسمی بی کاف عجمیه یه ابدال ایلدیلر
بازارکان اولدی (زانك فتحیله بعده کثرت استعمال ایله الف حذف اولوب راساکن قلندی بازرکان
اولدی (پس بوعبارته تعبیر بومقدار یول بولیجق کثرت استعمال ایله حکم مفرده واروب تکرار
بردخی جمع ایدوب بازرکانان دیدیلر (معلوم اوله که حضرت مولانا جامی سبحة الابرار نام کتابنده
عقد هفتم ده الفی ورانك فتحه سنی اثبات ایدوب یاء نسبتله الف و نونی جمع ایلمش (بیت) لیك
بازاره کیان دیده ورند) (صدازین جنس بیك جونخرند (وحضرت شیخ بوستانده بازارکان عبارتنی
مقام مفردده ذکر بیورمش (بیت) شهنشه که بازارکان را بخست * درخیر برشهر واشکر ببست)
(ایمدی بونده بازرکان زانك فتحیله اوقنمق کرك فتأمل (بضاعت لغتده تجارته برمقدار مال
ارسال ایلمکه دیرلر (مثلا برتاجره برمقدار مال و یررسین که کندی مالی یانجه سنك مالکی
سنکیچون قوللانه (اما بونده مطلقا اثواب ومتاع مراد در (باحرف صله (دربوزه دالك فتحی
ورانك سکونیله جرایلمکه ودیلنمکه دیرلر تحریف ایدوب عوام دروازه دیرلر (اصنع فعل امر مفرد
مذکر مخاطب افعل معناسنه یعنی ایشله (بی باحرف صله و یاضمیر متکلم بکا دیمکدر (ما اسم موصولدر
الذی معناسنه (اصنعك مفعول صریحی و بی غیرصریحی (انت ضمیرمرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتداسن دیمکدر (اهل بونده لایق وسزاوار معناسنه در لفظا مرفوع خبرمبتدادر
وضمیر مجرور مایه راجعدر وجمله اسمیه نك اعرابدن محلی یوق مانك صله سیدر (لا تفعل
فعل نهی مفرد مذکر مخاطب ایشلمه دیمکدر (بی سابق کیبدر (انا اهله انت اهله کیبدر بعض
نسخه ده بی یرینه بنا دوشمش بزه دیمکدر (محصول ترکیب) عابدلر ایلدکلری عبادتك ثواب
وجزاسین استرلر واول امید ایله طاعت ایدرلر و بازرکانلر اثواب ومتاعلرینك بهاسین استرلر
کیمسه یه مفت نسنه ویرمزلر اما بن عبد عاصی درکاهکه امید خالصله والطف و کرمکه
اعتماد ایله کلدم عبادت وطاعتم یوقکیم مقابلنده عوض جنت وجزای کوثر جاایدم ودخی
تهی دست مجرد جره ودریوزه یه کلمشم بضاعت وسرمایم یوق وتجارته کلدمکه قیمت و بها
استیم پس بکاسن سکا لایق اولانی ایشله که مغفرت ومرحمتدرکه عاصی بندك سندن انی رجا
ایدر وبکا بن لایق ومستحق اولدیغمی ایشلمه که عذاب و عقابدر زیرا سندن لطف واحسان
رجاسیله قپو که کلمشم (بیت) کرکشی ورجرم بخشی روی و سربرآستانم * بنده را
فرمان نباشد هرچه فرمایی برانم) کشی ضم کاف عربیله فعل مضارع مفرد مخاطب
قتل ایدرایسك دیمکدر (کشیدن کشتندن دکل) جرم جیم عربینك ضمی و سکون را ایله رد سروری
کناه معناسنه در (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بخشیدندن لفظ مشترکدر بغشلمغله
عفو ایلمك بینده بونده ایکیسنه ده تحمل وار (روی وسر تقدیری رویم وسرمدر (آستانم میمی
معنی جهتنده بونلره مصروفدر (بنده را را حرف تخصیصدر لام جاره معناسنه بنده نك
دیمکدر (فرمان اسمدر بویرق معناسنه (فرمایی فعل مضارع مفرد مخاطب بیوررسین دیمکدر
(برحرف استعلا (آن اسم اشارتدرچه یه (میم ضمیرمتکلم (محصول بیت) اکربنی قتل ایدر ایسك
کناهلرم ایچون واکر کناهلرم بغشلیوب عفو ومغفرت ایدر ایسك هرنکه ایلرایسك یوزم و باشم
آستان کرم و احسانکده در (حاصلی هرنه کیم بکا ایشلرایسك تسلیم ورضا اوزره یم روکردان
وسرکش دکلم بن بنده عاصینك ومجرم قاصینك فرمانی و بویروغی اولمازیعنی هیچ نسنه
مویلمکه مالك وقادر دکلم هرنه کیم سن بیوررایسك اول بویروغك وامرك اوزرینه یم (حاصلی

هزنه كيم ابدرسك امر يكه تابع ومنقادم (قطعه) بردر كعبه سائلى ديدم * كه همى كفت ومى
كرستى خوش) برحرف ظرف (در كعبه لاميه (سائلى يا حرف وحدت (كه حرف بيان
(ها حرف تأكيد (ومى حرف حكايه در ايكى فعلده بله (اصلى كريستيد ر رادن صكره يا ايله
ياضرورت وزن ايچون ساقط اولدى (خوش واو رسميله وخاده روم ضمه ايله بونده مبالغه
معناسنى افاده ايدر محكم اغلردى ديمكدر (محصول بيت) كعبه قپوسنده خدادن سائل
بر درويش كوردم كه سويلردى ومحكم اغلردى يعنى جان وكوكلدن دردايله كريه ايدردى
(من نكويم كه طاعتم بپذير * قلم عفو بركناهم كش) ياحرف تأكيد پذيرباء عجمله فعل امر مفرد
مخاطب قبول ايله ديمكدر (قلم عفو بيانيه (كش كافك فتحيله فعل امر مفرد مخاطبدر چك ديمكدر
(محصول بيت) بو بيت اول ده همى كفتك مقولهدر يعنى يارب بن ديمزمكه عبادت وطاعتم
قبول ايله حاصلى جزا وثوابه مستحق عملم يوقدر بيلورم بلكه لطف وفضلكه وعنايت وكرمكه
اميد وارم انجق پس عفو وصفح قلمنى كناهمه چك يعنى صحايف سيئاتمدن جرايم صغاير
وكبايريمى اخراج ايله تاكيم مجرمين ايله حشر اولميايم حاصلى سكا لايق اولميان عملارمدن
كلياً كچ (حكايت) عبد القادر كيلانى درحرم كعبه روى برحصا نهاده همى كفت اى خداوند
ببخشاى واكر مستوجب عفو نيستم در قيامت مرا نابينا برانكيز تا در روى نيكان شرمسارم نشوم)
كيلانى ياحرف نسبت (كيلان كاف عجمك كسريله مملكت اسميدر اصلنده كيلان دردر
معتبر اولان رشت ولاهيجاندر عبد القادر كيلانى رشتدندر مشايخ عظام واولياء كرامدن
مناقب شتى وكرامات عليا صاحبى برعزيزدر اوليا ارالرنده زياده شهرتى واردر (حرم كعبه لاميه
(حصا حاء مهملهنك فتحيله جمع حصادر كه كعبه حرمنده دوكيلن خرده چاقل طاشلريدر كه
فارسيجه سنكريزه ديرلر بوشول خرده طاشلردر كه بيرام كونلرنده مناده اتارلر اول طاشلرى
خدام كعبه جمع ايدوب حرمه دوكرلر (نهاده ها حرف ترتبدر قويوب ديمكدر بوهايى شرحنده
بازميان معناى ترتيبى بلمزايمش وبازوب قومش معناسنى ويرنده كذلك (ببخشاى فعل امر مفرد ‏ رد سروری وشمعی
مخاطب امركه ديمكدر (مستوجب عفو بت اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر لايق عفو بت
ديمكدر (نابينا نا حرف نفى يعنى حرف توصيف نفى (بينا صفت مشبهه در (نابينا اعمى ديمكدر
(برحرف تأكيد انكيز فعل امر مفرد مخاطبدر انكيزيدن انكيختندن دكل (تا حرف تعليل
(روى نيكاندن مراد نظر ومواجههٔ نيكاندر (شرمسار ميمك سكونيله صفت مشبههدر خجل ‏ رد ابن سید علی وسروری
معناسنه (نشوم فعل نفى استقبال اولميام ديمكدر (محصول تركيب) عبد القادر كيلانى حرم
كعبهده يوزينى طاش دوكندسى اوزرينه قويوب سويلردى يعنى مناجات ايدردىكه يارب
رحمت وعفوايله واكر عدابه لايق ومستحق ايسم يعنى عفو بت مقرر ايسه بارى قيامتده بنى
اعمى حشر ايله تاكيم مقبول قوللرك نظرنده ومواجههسنده خجل وشرمسار اولميام (قطعه)
روى برخاك عجز مى كويم * هرسحر كه بادمى آيد) روى مقدر نهادهنك مقدم مفعوليدر
تقديرى روى برخاك عجز نهاده مى كويم در (هرسحر كه ظرف مى كويم در (محصول بيت)
يوزيمى خاك عجز ومذلته قويوب سويلرم هرسحر وقتنده كه باد سحركاه هبوب ايليه يعنى اسه
(اى كه هركز فرامشت نكنم * هيچت ازبنده يادمى آيد) اى حرف ندا منادى محذوف
تقديرى اى جانا ندر (كه حرف رابط صفت (فرامش اصلى فراموشدر واو ضرورت
وزن ايچون حذف اولندى بوردله ضميرك ما قبلى مفتوح اولمق قاعده اولديغيچون تاء خطابك
ماقبلى مفتوح قلندى حركت فتح اخف اولديغيچون ديدنلر عندى سويلمش (هيچت تا ضمير ‏ رد سروری
خطاب تقديرى هيچ تازادر (يادا كمقدر (محصول بيت) بو بيت ميكويمك مقوليدر يعنى

اى جانانكه بن سنى هركز فراموش ايدوب اونوتمام يعنى هيچ يادهدن كتمزسين عجبا بو بندهدن
سكا هركز ياد يعنى اكمق كلورمى يعنى عجبا سنده بندهكى هيچ ياد ايدوب اكارميسين حاصلى
بن سنك هيچ خاطريكه كلورميم (بادسحردن مراد باد صبادر زيرا عشاق دلفكارك خبر وپيامنى
وسلام وكلامنى ايصال واظهار شوق وغرامنى جانان قتنده ابلين اولدر انكيچون اكابر بدعاشقين
وپيك مشتاقان ديرلر بريده باد صباده ديرلر (حكايت) دزدى درخانهٔ پارسايى درآمد
چندان كه طلب كرد چيزى نيافت دلتنك شد پارسا را خبرشد كليمى كه برآن خفته بود
دره كذردزد انداخت تامحروم نكردد) دزدى ياحرف وحدت (در حرف صله (خانهٔ پارسا
لاميه (وياحرف وحدت (درآمد كيردى ديمكدر (دلتنك وتنك دل وصف تركيبيدر بيحضور
معناسنه (پارسا را را ادات مفعول (كليمى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (خفته
ياتمش واويومش ديمكدر (ره كذر رانك فتحى وهانك سكونى وكاف عجمك ضميله يچيد برينه
ديرلر تركيب مزجيدر (آنداخت اتدى ديمكدر (تاحرف تعليل (نكردد اولميه ويادوتميه
(محصول تركيب) براوغرى برعابدك خانه سنه كيردى برنسنه اوغرلق ايچون اول قدركه
اوك ايچنده براله جق نسنه ارادى بولمادى بيحضور اولدى عابده خبر اولدى يعنى اوينه
اوغرى كيرديكى معلوم اولدى بركليم كه اوزرنده ياتمشيدى ودزدك يچيد ينه اتدى تاكيم محروم
اولميه ويادونميه (قطعه) شنيدم كه مردان راه خدا * دل دشمنان را نكردند تنك)
(مردان راه خدا لاميه لردر (دل دشمنانده بويله در (ونكردندك مفعول اولى (وتنك ثانيسى
(محصول بيت) اشتدمكه خدا يولينك مردلرى ورجال الله يعنى مردان طريق حق دشمنلرين بله
دلتنك وپريشان خاطر ايلمدبلر بلكه عدولرينكده خاطرلرين رعايت ايلديلر (تراكى ميسر
شود اين مقام * كه با دوستانت خلافست وجنك) تراسكا ديمكدر (كى قچن ديمكدر وقتدن
سؤالدر (كه حرف بيان (محصول بيت) سكا قچن ميسر اولور بو مقام يعنى دشمنلرك خاطرلرينى
رعايت ايلمك مقامى كه دوستلركله جنك وجدال ونزاع وخصومت ايدرسين يعنى سن كه
دوستلركله بدمعاش وبدرند كانيسين پس دشمنلركله قچن حسن زندكانى وصفاى معاشرت
اوزره اولورسين (مودت اهل صفا چه درروى وچه درقفا نه چنان كه ازپست عيب كيرند
وپيشت بميرند) مودت محبت معناسنهدر (اهله اضافتى واهلك صفايه لاميه لردر (نه چنان
اويله دكلدر ديمكدر (كه حرف بيان (پس آرد معناسنهدر (واز بونده ادات ظرفدر (پست
تقديرنده (كيرندك ظرف مكانى (وعيب مفعولى (كيرند فعل مضارع جمع غائب كيريدندن
طوتارلر ديمكدر (پيش اوك وقت معناسنهدر (وتا رخطاب ايچوندر (ميرند فعل مضارع جمع
غائبدر ميريدندن اولهلر (محصول تركيب) اهل صفا وذوقك محبت ومودتى حضورده وغيبتده
يعنى اوككده واردكده برابردر متفاوت دكلدر انلرك حالى اويله دكلدر كه اردكده وغيبتكده
عيب ونقصانك طوتالر ويانكده وحضوركده محبت ورأفت اظهار ايدهب يولكده اولك
دعواسنى ايدهلر حاصلى حضوركده وغيبتكده صافى درونلردر (بيت) در برابرچو كوسفند
سليم * درقفا همچو كرك مردم خوار) كوسفند قيون (كرك مردم خوار اضافتى بيانيهدر
(مردم خوار وصف تركيبيدر آدم ييجى معناسنه (محصول بيت) يعنى اهل صفانك نقيضلرى
برابركده وحضوركده قيون كبى سليم وحليم كوسترلركندىلرينى اما اردكدهوغيبتكده آدم
ييجى قوردكبيدر يعنى اهل نفاقك حاللرى بويلهدر اما اهل صفا واصحاب وفاده بو حال يوقدر
بلكه ظاهرلرى وباطنلرى معمور ودرون وبرونلرى طيب وطاهر حضوركده نيجه ايسه
غيبتكده همان اويله درارديكه بردرلو واوككجه بردرلو دكللر بلكه اردكده واوككده برابردرلر

(بيت) هركه عيب ديكران پيش تو آورد شمرد * بيكمان عيب تو پيش دكران خواهد برد) عيب ديكران لاميه (وآورد شمردك مقدم مفعولى (و پيش تولاميه (وايكيسنك ظرف مكانى (عيب تولاميه ومفعول خواهد برد (پيش دكران لاميه و ظرف مكانى برد مصدر معناسنه در (محصول بيت) هركيمسه كه غيريلرك عيوب ومثالبنى سنك حضوركه كتوروب تعداد ايده يعنى بربر سويليه بى شك وريب سنك دخى عيوب ونقايصكى غيريلره نقل ايدوب سويليه كرك حاصلى برامز كيمسه لرهر كسى ذم وقدح ايلهده دريوزيك احسان ايلسك فائده ايتمز زيرا بدنهاد در ايلك بلمز بلكه ايلك قنده برامزلقدر (حكايت) تنى چند ازروندكان متفق سياحت بودند وشريك رنج وراحت خواستم كه مرافقت كنم موافقت نكردند) تنى ياحرف وحدت روندكان رونده نك جمعيدر سياحلر ديمكدر (متفق سياحت اسم فاعلك مفعول لنه اضافتيدر (سياحت سينك كسريله مصدر در ضرب بابندن يريوزنده يوريوب كزمكه ديرلر (شريك رنج اضافت فى معناسنه در تقديرى شريك در رنجدر رنجده والمده شريك ديمكدر (راحت رنجه معطوف ينه بودند مقدردر (مرافقت مفاعله بابندن مصدر در يولداشلق (موافقت ده مفاعله بابندن مصدر در اويمق معناسنه (محصول تركيب) سياحلردن برنيجه كيمسه سياحته متفق ايديلر يعنى سياحت ايلمكه اتفاق ايلشلر ايدى ورنج وراحتده شريك اولمشلر ايدى يعنى روزكارك كرم وسردين وراحت ودردين بيله چكام ديوقول وقرار ايلشلر ايدى شيخ بيورر ديلدمكه بونلره يولداشلق ايدم يعنى دنيايى بله كزمك مراد ايدندم ليكن بوخصوصده بكا موافقت ايلمديلر يعنى يولداشلغه قبول ايلمديلر (كفتم از كرم واخلاق بزركان بديعست روى ازمصاحبت مسكينان تافتن وفائده دريغداشتن كه من درنفس خويش اين قدرقوت وقدرت مى شناسم كه درخدمت مردان يارشاطرباشم نه بارخاطر) اخلاق بزركان لاميه در (بعض نسخه ده كرم اخلاقه مضاف واقعدر بديع عجيب وغريب معناسنه در بونده بعيد وجور معناسنه در (مصاحبت مسكينان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تافتن لغتده دوندرمك وبوكك معناسنه در امابونك كبى يرلرده اعراض معناسنه در (فائده داشتنك مفعول اولى (ودريغ ثانيسى (كه حرف تعليل (نفس خويش لاميه خويش واورسميله كندى معناسنه در (مى شناسم فعل مضارع متكلم وحده اكارم ديمكدر (كه حرف بيان (خدمت مردان لاميه (يارشاطر بيانيه (يار يولداش (شاطر اياغنه چويك خدمتكار (بارخاطر لاميه (محصول تركيب) حضرت شيخ بيورر رونده لر بنى مرافقته قبول ايلمينجه ديدمكه اولوك كرملرندن واخلاق حميده لرندن زياده بعيددر مسكينان وفقيرلرك مصاحبتندن اعراض ايلك وانلردن فائده بى دريغ طوتمق زيرا بن كندى نفسمده وعقلمده بومقدار قوت وقدرت ادراك واحساس ايدرمكه يارانك خدمتنده يارشاطر اولام بارخاطر اولميام حاصلى هر وجهله بندن حظ ايلرسكز اكارم بوقدر اعراض بيورمك (بيت) ان لم اكن راكب المواشى * اسعى لكم حامل الغواشى) ان ولم ايكيسيده حروف جازمه دندر حتى بعض علما ما بعدنده كان فعل مضارعده عامل اولملرنده اختلاف ايلديلر كيمسى عامل اولان ان در وكيمسى لم دردر ديدى (اكن اصلنده اكون ايدى جزمله واو دوشدى فعل مضارع متكلم وحده صيغه سيدر اسمى تحتنده متكلم ضميرى انا مستتر وخبرى راكبدر مواشى يه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (مواشى ماشيه نك جمعيدر بونده بنك طوارى مراددر آت كبى وقاطر كبى (اسعى فعل مضارع متكلم وحده در مجزوم اولمديغندن معلومدركه (اكن ده عامل اولان لم در ان دكل (لكم اسعى يه متعلقدر (حامل لفظاً منصوب حالدر اسعى نك فاعلندن (غواشى يه اضافتى سابق كيبيدر (غواشى غاشيه نك

جمعيدر اكر قلفنه ديرلر (محصول بيت) اكر طواره سوار اولمازسم يعنى سزكله مصاحب وياران وراكب وهمعنان اولمغه قابليت ولياقتم اولمازسه غاشيه داريكز اولوب خدمتكز ايدرك كيدرم (يعنى مصاحبكز اولميزسم خدمتكاريكز اولمغه لياقت واستحقاق اكارزكنديمزده (سعى يوريمكه ديرلر بونده سعى كوشش معناسنه اخذ ايلين لغته ابى سعى ايلامش (يكى ازان ميان كفت ازين كه شنيدى دلتنك مدار كه درين روزها دزدى بصورت درويشان درآمد وخود را در سلك صحبت ما منتظم كرد) ازان ميان ارالرندن ديمكدر (دل مدارك مفعول اولى وتنك ثانيسى (كه حرف تعليل (روزها روزك جمعيدر كونلر ديمكدر (باحرف ظرف (صورت درويشان لاميه (خود را را ادات مفعول (وخود كردك مفعول اولى (ومنتظم مفعول ثانيسى (در سلك در حرف صله سلك ديزى وديزى ايپلكى صحبته اضافتى بيانيه ومايه لاميه در سلك كردك مفعول صريحى (محصول تركيب) بن مذكور سوزلرى سويليجك بريسى ارالرندن ديدى بوسوزدن بكه ايشتدك كوكلكى تنك طوتمه تنكدل اولمه وخاطرك بيحضور طوتمه زيراسنى يولداشلغه قبول ايلميوب سنكله مرافقت ايلمديكمزك اصلى بودركه بوكونلرده براوغرى صورت درويشانده بزه داخل اولدى يعنى بزه يولداش اولدى وكنديني بزم صحبتمز ديزيسنه ديزدى يعنى بزله هم صحبت وهم عشرت اولدى (بيت) چه دانند مردم كه درجامه كيست * نويسنده داند كه درنامه چيست) مردم اسم جمعدر كه فعل جمعه فاعل اولمغه قابلدر (كه حرف بيان (در حرف ظرف (جامه لباس (كيست هاء رسمى يايه تبديل اولشدر (نويسنده اسم فاعل (كه حرف بيان (نامه مكتوبه ديرلر كه عرب صحيفه ديربعض نسخه ده خامه دوشمش قلم معناسنه (محصول بيت) خلق عالم نه بيلور كه لباس ايچنده كيمدر يعنى صالح وطالح ظاهرا لباسدن معلوم اولماز زيرا نيجه صالح وزاهد وعابد تستر حال ايچون عوام شكلنده كزر ونيجه طالح وفاسق وفاجر زى زهاد وعباد وصلحا ايله متلبسدر فسق وفجوريني اخفا ايچون حاصلى كيمسه نك حالى لباسندن معلوم اولمازنتكه مخفى يازيلان مكتوبك ايچنده نه وارايديكين كاتب بيلور انجق يعنى يازان كاتب بيلور ايچندهنه وار ونه يوق انجق بهرحال مخفى كارى خدا بيلور فقط (ازآنجا كه سلامت حال درويشانست كمان فضولش نبردند ويارى قبولش كردند) ازآنجا اول مقام ومرتبه دن واول جهتدن (كه حرف بيان (سلامت حال درويشان لاميه لردر (سلامت حالدن مراد صافى درون وبى غرض وبى علت اولمالرندن كنايتدر (كمان فضول لاميه در ظن فاسد ووهم باطل معناسنه در يعنى لباس فقراده اولديغيچون انى باطل وفاسد اعتقاد ايلمديلر وانى يار ويار اعتقاد ايدوب مرافقته قبول ايلديلر (محصول تركيب) اول مقام ومرتبه دنكه درويشلر صافى درون وپاك ضميرلردر وهركسه حسن حالله معتقد اولدقلرى جهتدن اول كيمسه يه يارامز دديو اعتقاد ايلمديلر وحقنده سوء ظن ايلمديلر حاصلى زى صلحاده اولديغيچون كنديى صالح وعارف اكلاديلر ومصاحبتلرينه انى اختيار ايلديلر (مثنوى) ظاهر حال عارفان دلقست * اين قدر بس كه روى در خلقست) ظاهر حال لاميه ومبتدا (عارفانه اضافت لاميه عارف بالله ديمكدر (يعنى من عرف نفسه فقد عرف ربه ديدكلريدر (دلق دالك فتحى ولامك سكونيله فقرا خرقه سى خبرمبتدادر (اين ظاهر حال عارفانه دلق اولمغه اشارتدر (قدر مقدار معناسنه در (بس بتر ديمكدر كافى معناسنه (كه حرف بيان (روى بونده ظاهر معناسنه در يعنى غيبته مقابل حضور ديمكدر نتكه مرور ايلديكه (چه در روى وچه در قفا) در حرف صله و باحرف مصاحبت (وخلق معروف (محصول بيت) بو بيت ماسبقه حكم تعليلده واقعدر (يعنى ياران مذكور دزدك زى صلحا

رد شعى

ولباس عارفینده اولماسیله اکتفا ایدوب یولداشلغنه قبول ایلدیلر و بونك احوال درونینه
اطلاع وباطننی استکشافله مقید اولمدیلر زیرا عارفینك ظاهر حالی خرقهٔ صوفیه در وبومقدار
کفایت ایدر ظاهرلرینك خلقله اختلاطنه یعنی ظاهرلری خلقه وباطنلری حقه اولمغه
بومقدار کفایت ایدر زیرا باطنلرینه اطلاع میسر دکل انی خلاق عالم بیلور انجق (پس
یارانده انك لباس صوفیانه سنه اعتبار ایدوب انی عارفیندن ظن ایلدیلر ویاران ومصاحب
ایندیلر بو بیتی اکلیوب انواع تصرفات ایلیلر بی فائده تکثیر کلام واطناب مقال ایلشلر که
رد شمعی
هضمه قابل دکل عفا الله عنهم (در عمل کوش وهرچه خواهی پوش * تاج بر سر نه وعلم
رد کافی
بر دوش) در حرف صله کوشه متعلق (هرچه خواهینك مقدم مفعولیدر ومجموعی پوشك
(نه فعل مفرد مخاطبدر قودیمکدر (علم معطوفدر تاجه (وعلمدن مراد دیار عربك وعجمك
دیلنجیلری اوموزینه قویوب نکاه جرایلدکاری علمدر (محصول بیت) عمله سعی وکوشش ایله
وهرنه ایستر کیرسك کی یعنی عمل صالحه تقید ایله وهرنه استرسك کی تنك همان حرام اولماسون
حریر والتونلی اثواب کبی کرکسه پاشکه پادشاهلر تاجنی قو (یعنی پادشاهانه تاج ولباس کی
کرکسه کدایانه زیرا اوموزه علم قومقدن مراد کدالك ایلمکدر تنکه عرب وعجم کدالرینك
دأبیدر (بو بیتك معناسنده ده بعض شراح اولقدر یاوه لر سویلشلر که بالضروره صداع ایراث ایدر
رد سروری وشمعی وکافی
(زاهدی در پلاس پوشی بیست * زاهد پاك باش واطلس پوش) زاهدی یا حرف مصدر
(پلاس لغتده دوه نك سمری التنه اوردقلری چولدر که عربجه حلس دیرلر امابونك کبی برلرده
اسکی بسکی لباسدر که فقرا کیر (پلاس پوش وصف ترکیبیدر خرقه پوش کبی پوشیدندن
بونده کیمك دیمکدر پلاس کیجی دیمکدر (یا حرف مصدر (زاهد پاك بیانیه (باش فعل امر مفرد
مخاطب (اطلس بونده معهود قوماشدر (پوش فعل امر مفرد مخاطب کی دیمکدر عربجه
البس دیرلر (محصول بیت) زاهدلك اسکی بسکی کیجیلك دکلدر یعنی فقرا خرقه لرینی
کیمکله دکلدر زاهدلك زاهد پاك اول یعنی کرچکدن زاهد وعابد اول دخی اطلس وکمخا
ودیبا وسراسری کی یعنی زهد وتقوی نه لباس فاخرله اولور نه غیر فاخرله (حاصلی صوفیلق
مجرد کهنه پلاس وصوفیانه لباس کیمکله دکلدر بلکه افندیله معامله در حضرت شیخك
مرادی حرام لباس کیمکه اغرا دکلدر بلکه مرادی لباس فاخر زهد وتقوایه مانع دکل
مادامکه اکا کوکلده تعلق اولیه (حاصلی افندکله معاملك درست اولدقدن صکره لباس
فاخر وغیرفاخر برابر اولور نتکه نفحاتنده حضرت مولانا جامی شاه شجاع کرمانیدن
نقل بیورر که صاحب ولایات وکرامات ایکن قوماش کیردی واولاد سلاطینندن ایدی
(ترك دنیا وشهوتست وهوس * پارسایی نه ترك جامه وبس) ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(شهوت وهوس دنیایه معطوفدر (ترك خبر مقدمدر (پارسایی مؤخر مبتدا (ویا حرف مصدر
(نه حرف نفی (ترك جامه اضافتی سابق کبیدر (وبس واوایله انجق دیمکدر فقط معناسنه
(محصول بیت) زاهد وعابدلك وصوفیلق دنیایی ولذات نفسانیه یی وهوا وهوسی ترك ایلمکدر
مجرد لباس فاخر وتبدیل شکل ظاهر ایلمك دکلدر یعنی صوفیلق انجق لباس فاخر کیمامکله
دکلدر (و بس لفظنده کی واو ضرورت وزن ایچون کلشدر دیین بوکلامك استعمالندن آکاه
رد سروری وکافی
اف ونشر طریقیله سعد
دکل ایمش (در کزاغند مرد باید بود * بر مخنث سلاح جنك چه سود) کزاغند وکزاکند
وقزاکند کاف عربك وقافك فتحه لریله وزاء عجمله ونونك ماقبلنده کاف عجمله یعنی ایکی
لغتده یله کاف ثانی عجمیدر اما اولکیسی عربیدر (قزاکندی بعضیلر زاء عربیله اوقودیلر
حاصلی اوچی یله زرهه وجبه وجوشنه دیرلر (بود مصدر معناسنه در (مخنث بونده قورقاق

معناسنه درنتکه رومیلر تحریف ایدوب مخنث دیر ایکی نقطه ایله (سلاح جنك لامیه در
(محصول بیت) درع وجبه وجوشن ایچنده مرد بهادر ودلیر بی پروا کرك والا مخنث
ونامرد اولدقده انك اوزرنده آلت حرب وسلاح جنك نه فائده ویرر حقندن کلهمیجه (قصه دن
حصه بودر کیم درویشلر لباسنی کیجك اول لباسك مقتضاسنی ویرمك کرك والا ترك ایلمك کرك
(فی الجمله روزی تاشب رفته بودیم وشبانکه بپای حصاری خفته دزدبی توفیق ابریق رفیق
برداشت که بطهارت می روم اوخود بغارت می رفت) فی الجمله محصل کلام (روزی یا
حرف وحدت (تاانتهاء غایت ایچوندر (شبانکه اخشام وقتی دیمکدر (صبحکه صباح وقتی
اولدیغی کبی (با حرف ظرف (پای حصار لامیه حصاردیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (خفته
یاتمش واو یومش بیننده مشترکدرینه بودیم مقدردر (دزد بی توفیق بیانیه بی دولت وبدبخت
دیمکدر (ابریق رفیق لامیه بولداشك ابریقنی (برداشت قالدردی دیمکدر (که حرف بیان
(ویا حرف تعلیل (بطهارت با حرف صله طهارته دیمکدر (او ضمیری مذکور دزدبی توفیقه
راجعدر (خود ادات تأکید (بغارت باینه حرف صله غارت یغما (می رفت کیدرمش
دیمکدر (محصول ترکیب) محصل کلام برکون اخشامه دك کتمش ایدك واخشام وقتی برحصارك
دیبنده یاتمش ایدك دزد بد بخت وبی دولت یارانك برینك ابریقنی قالدردیکه طهارته کیدرم دیو
اول نامرد مکر غارت ویغمایه کیدر ایمش (روزی تاشب برینه روزی وشب یازان معنی جانبنه
رد ابن سید علی وسروری
ناظر دکلمش (بیت) پارسا بین که خرقه در برکرد * جامهٔ کعبه را جل خر کرد) پارسا بینك
مقدم مفعولیدر (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (خرقه کردك مفعول صریحی
(ودر بر غیر صریحی (در حرف صله (وبر اوست معناسنه اسمدر اوستنه ایلدی دیمکدر
کیمکدن کنایتدر (جامهٔ کعبه لامیه یاء بطنیله (ورا ادات مفعول (جل خر لامیه در که یاء بطنیله
جامه کردك مفعول اولی وجل خر مفعول ثانیسی (جل اصلنده جیمك ضمی ولامك تشدیدیله در
ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدر معناسی معلوم (محصول بیت) عابد وزاهدی کورکه
خرقهٔ صوفیانی ولباس عارفانی اکننه الدی وکیدی مکه اور توسنی خره جل ایلدی (یعنی
بویله بد بخت وبدکردار خرقهٔ صوفیانی کیمك همان کعبه اورتوسنی خره جل ایلمکدر
(مصرع اولك معناسنی پارسا یی کورکه اوزرنده خرقه ایلدی دیین معنایه ای لباس کیدرهمش
رد شمعی
(چندان که ازنظر درویشان غائب کشت ببرجی بر رفت ودرجی بدزدید تاروز روشن شد
ان تاریك دل مبلغی راه رفته بودورفیقان بی کناه خفته بامدادان همه را بقلعه بردند وبزندان
کردند ازان تاریخ ترك صحبت کفتیم وطریق عزلت کرفتیم که السلامة فی الوحدة) ببرجی
با حرف صله برجدن مراد حصار بورجیدر (ویا حرف وحدت بربر جه دیمکدر (بر رفت
چیقدی دیمکدر عروج معناسنه (ببرجی از حصار لفظنی متن یازانلر زائد ایلمشلر (درج جوهر
رد ابن سید علی وسروری وکافی
حقه سی (ویا حرف وحدت (انجو حقه سنه تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (بدزدید
رد ابن سید علی
اوغورلادی دیمکدر تا انتهاء غایت ایچون الی معناسنه (روز روشن شد صباح اولنجه دیمکدر
بونده شدی مصدر صورتنده شدن یازانلر عجب نه معنی ملاحظه ایلدیلر (تاریك دل کوکلی
قرا دیمکدر (تاریك دل برینه آن در تاریك یازانلر متنی تحریف ایلمشلر (مبلغی برخیلی دیمکدر
رد ابن سید علی وسروری وکافی
(رفیقان بی کناه بیانیه (خفته یاتمش واو یومش دیمکدر (وبزندان با حرف صله (کردند ایلدیلر
رد ابن سید علی
وسروری وکافی
یعنی حبس ایلدیلر (تاریخ تفعیل بابندن مصدردر وقت تعیین ایلمکه دیرلر تور یخده دیرلر
همزه نك برینه واو ایله اورخت وورخت برمعنایه در برنسنه نك وقتنی تعریف وتعیین ایلمکه
دیرلر امابونده وقت مراددر (ترك صحبت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتیم فعل ماضی

متكلم مع الغير (يعنى يارانله اتفاق ايلدك وسويلشدك ديمكدر (طريق عزلت لاميه وياء بيانيه
(كه حرف تعليل (السلامة (زيراسلامت وحضور (فى الوحدة تنها لقده و يالكزلقده در
ديمكدر (محصول تركيب) اولقدركه درويشلرك نظرندن غائب اولدى يعنى همسان كه
حضورلرندن ونظرلرندن ناپيدا اولدى بر برجه چيقدى و برجواهرحقه سنى اوغرلدى معلوم
اوله كه درج كرچه جواهرحقه سنه ديرلر وخاتونلرك زينت اثوابنه كاه ظرف اولان نسنه يه ده
ديرلركه رومده اكا قپرجق ديو اطلاق ايدرلر ليكن اهمال اوزره مذكوردر يعنى ايچنده نه وار
ايدوكى معلوم دكل بوده غريب قصه دركيم حصاره نيجه كيردى وحقه طوردبغى يرى نيجه
بيلدى بوكتابك بومقامى يردد دن خالى دكل روز روشن اولنجه يعنى صباح اغرنجه اول قره
كوكللى خيلى يركتمشيدى يعنى خيلى مسافه قطع ايلمشيدى و بى كناه يولداشلركندى حاللرنده
غافل ياتمشلرايدى ايرته سى جمعنى قلعه يه ايلتديلرو زندانه حبس ايلديلراول زماندن برى
بركيمسه ايله هم صحبت اولوب اختلاط ايتمين كسدك وهيچ كيمسه ايله الفت ومرافقت ايتميه
ديو قول وقرار ايلدك وخلقدن انقطاع وعزلت طريقنى طوتدق زيرا سلامت وحدتده در
يعنى خلقله مناسبتى والفتى قطع ايلمك حضور وصفايه سبيدر حاصلى خلقله اشنالق باش
اغريسيدر (قطعه) چواز قومى يكى بى دانشى كرد ❋ نه كه را منزلت ماند نه مه را) قومى
ياحرف وحدت (بى حرف سلب (دانش اسم مصدردر علم معناسنه بيلمش ديمكدر (و يا
حرف مصدر (بى دانشى نادانلق ديمكدر (كه كاف عربك كسرى هاء اصليه ايله
كيچى ديمكدر (ومه ميمك كسرى وهاء اصليه ايله اولومعناسنه در (ورا ادات مفعول (منزلت
بونده قدر ومرتبه ديمكدر (كه ومه ماندك مفعول اوللرى (ومنزلت ثانيسى (محصول بيت)
چونكه برقومدن بريسى نادانلق وجاهللك ايليه (حاصلى ناشايسته ايش ايشليه اول قومك
نه كبيرينه حرمت و رعايت قالور ونه صغيرينه (يعنى بريك كناهى جمعنه سرايت ايدر نتكه
تعيين ادرار حكايه سنده سابق اولدى (نمى بينى كه كاوى درعلف زار ❋ بيالايد همه كاوان ده را)
نمى بينى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب استفهامى متضمن كورمزمى سين ديمكدر (كه حرف بيان
(كاو كاف عجمله صغر ديمكدر هر بجه بقر ديرلر (و ياحرف وحدت (علف طوار اوتلايجق
نسنه (زار ادات در مدخولنك وفرتنى افاده ايدر كلزار ولاله زاركبى كل لك ولاله لك ديمكدر بونده
علف زاراكنلكه وچايرلكه عامدر (بيالايد فعل مضارع مفرد غائب بولشدرر ديمكدر معناى
مطابقيسى بودر معناى لازميسى انجتدرر ديمكدر (همه ادات تأكيد (كاوان الف ونون ادات
جمعدر (ده اضافت لاميه در اصلى ديه ايدى ليكن يامز استعمالى زياده در اصلنده كوى
وكند معناسنه در (ورا ادات تخصيص (محصول بيت) استفهام طريقيله بيورر كورمزمسنكه
بركاواكنلكده و ياچايرلقده اوكويك جميع كاوينى كه آلوده ايدر ياحقيقتده آلوده ايدرتازه اوتى
چوق يمك سببيله يامجازا آلوده ايدر يعنى اول بركاو زيان ايلمكله جميعى ياكونك يرلرو ياقويرقلرى
كسيلورنتكه نيجه كره مشاهده اولشدر حاصلى زيانكارلغى بريسى ايلر واول سبيله غيريلره
جفا و بلا ايريشور قصه دن حصه بودركه ارامزدن بريسى قباحت ايلمكله جميعمز زندانه
كيروب نيجه عذاب وعقاب چكدك (كه كهتر معناسنه در بلكه اندن مخففدر دين فى كهترلك
ايلمش (مانده ماندندن مشتقدر دينلر احوال اشتقاقده فتى كروده قالمشلر (مه مهتر معناسنه در
بلكه اندن مقصوردر دين سابقده ايكى وجهله كهترلك ايلمش فتأمل (علف زارى تارلايه
تخصيص ايلينلر تخصيص بلا مخصص ايلمشلر اسم مكانى سائر اسم مكانلره قياس ايدوب معلف دين
ياتندن سويلمش زيرا بونك اسم مكانى معلف كاور ميمك كسرى وعينك سكونى ولامك فتحيله آرىده

اكرچه بعض كيمسه قپرجغى
بو بدان معنا سنده استعمال
ايدرلر يعنى قوقو جنسى
طوراجق يركركسه قوطى
اولسون كركسه حقه اولسون

يعنى كوچك (محمد اسعد)

ردابن سيد على
ردابن سيد على وسرورى
ردابن سيد على وسرورى
وكافى
رد سرورى وكافى
رد سرورى

كلور اصلى آروى در فتدبر (آخورده اتلر اوكنده تكنه شكلنده برنسنه ياپارلر اوتلغى وصماتى
واريه بى انك ايچندن يير (علف زار معناسنه دكلدر ظن ايلديكى كبى بونك ايچون سيد على زاده
علف زارى مرعا ايله تعبير ايلمش (بيالايد معناى مطابقيسى تركيجه بواشدرر ديوب معناى لازميسى
اذاوجفا ايدر ديينه تعرض ايدن كندى متعرضدر زيرا مقام لزوم ومطابقتدن اعمدر
(كفتم منت خدا يراعز وجل كه ازفوائد درويشان محروم نماندم اكرچه از صحبت
ايشان وحيد شدم و بدين حكايت مستفيد كشتم و امثال مرا در همه عمر اين نصيحت
بكار آيد) كه حرف رابط صفت (و ياحرف بيان (فوائد فائده نك جمعيدر (درويشانه اضافت
لاميه در (صحبت ايشان لاميه در (وحيد يالكز ديمكدر تنها معناسنه بعض نسخه ده وحيد
يرينه فريد دوشمر (مستفيد اسم فاعلدر استفعالدن يابندن فائده لنيجى ديمكدر (امثال مثلك
جمعيدر بكدش ديمكدر (مرايه اضافت لاميه در (ورا ادات تخصيص بنم كبى سياحلرك (همه
ادات تأكيد عمرى تأكيد ايدر (باحرف صله (امثال مرا آيدك مفعول صريحى (وبكار
غير صريحى (ودرهمه عمرظرف زمانى (محصول تركيب) اول درويشدن بوسوزى ايشيدنجه
ديدم شكر اللهه كه درويشلرك ملاقاتى بركندن محروم قالمادم بلكه فوائد عظيمه لرندن فائده مند
اولدم اكرچه شرف مصاحبتلرندن وسعادت مرافقتلرندن تنها دوشدم يعنى كرچه سزكله
مصاحب ومرافق اولمدم اماسزدن منتفع اولدم حاصلى بواشند يكم حكايتله بكا چوق
فائده حاصل اولدى وبو نصيحت بنم كبيلرك تمام عمرنده ايشينه كلور يعنى بونصيحتى
ايشيدن كمال مرتبه منتصح اولور و بدين حكايت اولنده واو يرنده اما بازان جميع نسخه لره
مخالف يازمشلر (مثنوى) يك ناتراشيده درمجلسى ❋ رنجيد دل هوشمندان بسى) يك ياحرف
مصاحبت سببيتى متضمن (ناحرف نفى (تراشيده لغتده يونلمش (وناتراشيده يونلماد ق ديمكدر
(حاصلى ناساز وناهموار دن كنايتدر (مجلسى ياحرف وحدت در (رنجيد ياحرف تأكيد
(رنجد فعل مضارع مفرد غائب بونده فعل لازم در اما متعديده كلور (دل فاعلى (هوشمندانه
اضافت لاميه در عاقلان ديمكدر (بسى ياء اصليه ايله چوق ديمكدر (محصول بيت) بر مجلسده
برناساز وناهموار كيمسه سببيله عقلا وفضلانك كوكللرى چوق رنجيده اولوب خاطرلرى
زياده پريشان اولور بسى لفظنى هوشمندانه قيد ظن ايلين بى هوش ايمش (اكر بركه پركنند
از كلاب ❋ سكى دروى افتد كند منجلاب) بركه باءنك ضمى وراءنك سكونيله كوله ديرلر
وعربجه حوض وغدير ديرلر (سكى ياحرف وحدت وى ضميرى بركه يه راجعدر كلاب ايله
براولمق اعتباريله (افتد معناى شرطى متضمن فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده سكه
راجع ضميردر (كند فعل مضارع مفرد غائب (كنيد ندن مشتق فاعلى تحتنده سكه راجع
ضميردر (كرديدندن دين خطا ايلمش (منجلاب ميمك وجيمك ضمه لريله وسكون نونله
مرداروناپاك صويه ديرلر (محصول بيت) اكر برحوضى كلابدن پر ايلسلر برايت ايچنه
دوشرسه مردار ايدر قصه دن حصه بودركه بريارامز نيجه ايدنك آدينى يارامز ايدر (بركه يه
متصل اولان همزه وحدت ايچوندر دين اسكى خطاسى اوزره مصر اولمش (حكايت)
زاهدى مهمان پادشاهى بود چون بر سفره بنشستند كمترازان خورد كه ارادت او بود و چون
نماز برخاستند بيشتر ازان كرد كه عادت او بود تا ظن صلاحيت در حق او زيادت كنند)
زاهدى ياحرف وحدت (مهمان ميمك كسرى وهانك سكونيله قونق معناسنه در (پادشاهه
اضافت لاميه در (و ياحرف وحدت (بود ادات زمانيه و يافعل ماضى (چون حرف تعليل
(برحرف استعلا (سفره اوسنده يمك ييدكلرى نسنه (بنشستند باحرف تأكيد (نشستند فعل ماضى

رد سرورى
ردابن سيد على وسرورى
وكافى
رد سرورى وشمعى
رد شمعى
رد شمعى

جمع غائب اونور دیلر دیمکدر (کتر کم اکسك (وترادات تفضیل اکسکرك دیمکدر (خورد
فعل ماضی مفرد غائب یدی دیمکدر (که حرف بیان (ارادات افعال بابندن مصدر دربلك
معناسنه (اوضمیرینه اضافت لامیه در (بود ادات زمانیه (بخار با حرف صله (برخاسنند قالقدیلر
برخاستندن مشتقدر اوروطورمق معناسنه (بیش باء عربك کسریله زیاده دیمکدر (وترادات
تفضیل زیاده رك دیمکدر (که حرف بیان (عادت اولامیه (تاحرف تعلیل (ظن صلاحیت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (صلاحیت یاسی مخففدر مشد دیازان خفت ایلمش (حق اولامیه
(زیادت بویك کبی تالرعربیده کردیازبلور اما عجم اوزون یازار ((محصول ترکیب) برزاهدبر
پادشاهك قونغی ایدی ویاقونغی اولدی چونکه سفره یه اوتوردیلر اشتهاسی اولدیغی دکلو
یمدی یعنی استدیکی دکلو یمدی بلکه استدیکندن اکسکرك یدی حاصلی قرنی طویرمیوب آج
قالدی وچونکه نمازه قالقدیلر نمازی عادتندن زیاده قیلدی یعنی معتاد اولان وظیفه سندن
زیاده رك قیلدی بونجه ریایی خلق انك حقنده زهد وصلاح وریاضت وپرهیز اعتقادینی زیاده
ایلیه لر دیوایدردی (بیت) ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین ره که تومیروی بترکستانست)
(ترسم فعل مضارع متکلم وحده در ترسیدندن قورقرم دیمکدر (نرسی فعل مضارع منفی یعنی
نفی مستقبل (باحرف صله (کعبه خانهٔ خدا (اعراب صحرالرده وبرو بیابانده قونوکوچر بطائفه در
حاصلی اسم جنسدر عربك جمعی دکلدر یاسی حرف نسبتدر (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
رهد (که حرف بیان (می روی فعل مضارع مفرد مخاطب کیدرسین دیمکدر (باحرف صله ترکستان
جیحون ایرمغندن اکاربسنه ترکستان دیرلر (محصول بیت) ای اعرابی قورقرین که کعبهٔ
مقصوده واصل اولمیه سین حاصل کلام مرادك کعبه سنه وصول بولمیه سین زیرابو یول که
سن کیدرسین سنی ترکستانه ایلدر یعنی مراد که سنی ایصال ایلمز حاصلی زاهد زرق وریایله
حقه واصل اولمیاز بلکه کندلکه بعدی ارتار وکندی جانته ایلدیکی جفا قالور رانجق یعنی
حطب دوزخ اولور ایلدیکی ریا سببیله (چون بمقام خویش باز امد سفره خواست تاتناول

کندپسری داشت صاحب فراست کفت ای پدر در دعوت سلطان چیزی نه خوردی کفت

درنظرایشان چیزی نخوردم که بکار آید کفت نماز راهم قضا کن که چیزی نکردی که بکار آید)
تاحرف تعلیل (تناول اکل طعام معناسنه در (پسری یاحرف وحدت (صاحب فراست اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (فراست بونده زکاوت وطبیعت معناسنه در (دعوت سلطان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر) چیزی یاحرف وحدت (نخوردی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای
استفهامی متضمن یمدکی دیمکدر (نظر ایشان لامیه (که حرف بیان (کفت پسر دیدی
(محصول ترکیب) چونکه زاهد مرایی دعوت سلطاندن ینه کندی مقامنه کلدی سفره
دادیکه طعام اکل ایلیه برصاحب فراست وزکاوت فرزندی وار ایدی دیدی ای پدر پادشاه
دعوت وضیافتنده برنسنه یمدکی زاهد دیدیکه انلرك نظرنده برنسنه یمدم که کفایت ایلیه
حاصلی اکا برواعیان نظرنده طویجه نسنه یمدم بلکه آج قالدم پسر دیدی که نمازیده قضا ایله
زیرا برنسنه ایلمدك که کفرنه یارایه (یعنی ظاهر بودر که اکل طعامده ایلدیکك ریا یی ادای
صلوتده ده ایلمش سین ایمدی انی ده قضا ایله که انده ایلدیکك ریا ایله قلدیغك نه زحقه یارامز
(قطعه) ای هنرها نهاده برکف دست * عیبها برکرا فته زیر بغل) ای حرف ندا (منادای
مقدر (هنرصنعته وصنعتده مهارته دیرلر حاصلی شخصی مقبول ایلین نسنه (عربیده منقبت
دیرلر (وها ادات جمعدر (نهاده هاء رسمی بویلک کبی یرلرده حرف ترتب اولور (معناسی قویوب
دیمکدر (کف دست لامیه در الك ایاسی دیمکدر (هنرها نهاده نك مفعول صریحی (وبرکف

زد شمی

کردیازیلن تایه تای مربوطه دیرلر واوزون یاز یلنه مطوله دیرلر منه

غیرصریحی (عیبها برکرفته نك مفعول اولی (زیر بغل لامیه ومفعول ثانیسی (زیرالت
معناسنه در جهات ستهدندر عربیده تحت دیرلر (بغل قولتقدر عربیده ابط دیرلر
همزه نك وبانك کسره لریله سکون باایله ده لغتدر (محصول بیت) ای هنرلریکی الك ایاسنه
قویوب عیبلریکی قولتوغك التنه الوب کزاین کیمسه (کیمسه معناسه منادادر یعنی ای هنرلریکی
اظهار ایدوب عیبلریکی ستر ایدن کیمسه (تاچه خواهی خریدن ای مغرور * روز درماندکی
بسیم دغل) تاحرف تعجب در عجبا معناسنه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین
دیمکدر (خریدن خانك ورانك کسره لریله مصدردر صاتون المق معناسنه (ای حرف ندا منادی
محذوف تقدیری ای مرد مغروردر (مغرور بونده غافل معناسنه در (روز درماندکی لامیه در
کاف عجم ها رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر روز عجز دیمکدر (باحرف مقابله (سیم دغل
بیانیه (دغل قلب وفاسد وکچمز اقچه ناسره معناسنه (محصول بیت) مغروره خطاب ایدوب
بیورر عجبا نه السك کرك ای مغرور یعنی نه صاتون السك کرك عجز کوننده قلب کومش ایله
حاصلی ریا ایله اولان عمل فاسد وکاسددر ومردود ومطروددر پس خداقتنده حیز اعتبارده
دکلدر که مقابلنده ثواب وجزا میسر اوله یعنی ریا ایله اولان عمله خدای تعالی الدا نماز ایمدی
بویله عمله اعتماد ایدوب جنت امید ایلمه (حکایت) یاد دارم که در عهد طفولیت متعبد بودم
وشب خیز ومولع زهد وپرهیز) یاددارم خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان (عهد بونده زمان
معناسنه در اضافتی لامیه در (طفولیت صباوت یعنی اوغلنجقلق زمانی دیمکدر (متعبد
اسم فاعلدر تفعل بابندن عبادتله مقید اولیجی دیمکدر (شب خیز کیجه قالقیجی یعنی متهجد
(ومولع افعال بابندن اسم مفعولدر حریص معناسنه بومعناده بولغت اسم مفعول وزنی اوزره
مستعملدر (زهد وپرهیز عطف تفسیری شکلیدر (محصول ترکیب) هنوز یادمده در
فراموش ایلمامشم که صباوت زماننده متعبد ومتزهد ایدم یعنی عبادت وطاعته مشغول ایدم
وکیجه تهجده قالقیجی وزهد وپرهیزه حریص حاصلی ایشیم صوفیجه سنه ایدی (شبی درخدمت

پدرنشسته بودم وهمه شب دیده بهم نبسته ومصحف عزیز در کنار کرفته وطائفهٔ کرد ماخفته

پدر راکفتم از ینان یکی سر برنمی دارد که دوکانه بکذارد چنان خفته اند که کویی مرده اند
کفت جان پدر تو نیز اکر بخفتی به که در پوستین خلق افتی) شبی در خدمت پدر یاء وحدتله
برکیجه پدرك خدمتنده دیمکدر (دیده بونده کوزدر (بهم بری برینه (نبسته بغلمادم معنای
لازمی کوز یومادم دیمکدر حاصلی ترك نومدن کنایه در (درکنار قوجاقده دیمکدر (کرفته
طوتمشیدم بومجملرك جمعنده بودم لفظی مقدردر (وطائفهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف
توسل (کرد بونده اطراف معناسنه در (ماپه اضافتی لامیه در (خفته بونده اویومش دیمکدر
(پدررا راحرف صله (ازینان بونلردن یعنی اطرافده یتانلردن (سربرنمی داردباشین قالدرمز
(دوکانه ایکی رکعت دیمکدر (بکذارد ادا ایلیه (چنان انجلاین (که حرف بیان (کویی
فعل مضارع مفرد مخاطب (کفت پدر دیدی (جان پدر منادی حرف ندا محذوف در (نیزدخی
دیمکدر (بخفتی یاحرف تأکید (وخفتی فعل ماضی مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر (به که
حرف بیان (پوستین لغتده کورکدر اما اصطلاحده مساوی وغیبت معناسنه در (افتی
فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط واقعدر (محصول ترکیب) برکیجه پدر عزیزمك
حضور شریفنده اوتوردم ایدی یعنی احیاء لیل ایلدم دیمکدر (معلوم اوله که حضرت شیخك
مناقبنده یازمشلردر (که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبهانست
کویند پدر حضرت شیخ سعدی یعنی شیخ عبدالله خادم حضرت شیخ بوده است وچون

دوکانه ایکی رکعت نمازدن کنایتدرنتکه بعض اسخدلرده دور کعت واقعدر منه

حضرت شیخ سعدی متولدشده بخدمت شیخ آورده وحضرت نظرفرموده اندوفرموده اندکه
عشق زابخش کر دیم بدوهم نصیبی دادیم (امام شد اوشیخ شهاب الدین سهر وردیست
قدس الله ارواحهم (وتمام کیجه صباحه دك کوزم یومادم واو یقو یوزین کورمدم ومصحف
شریفی المدن قومایوب تلاوت ایدردم حاصلی صباحه دك یانده ایدی وبر بلوك طائفه یعنی
اوجاغی اطرافزده خواب غفلتده یاتوب اویورلردی پدرمه دیدم بونلردن بریسی باشین
قالدرمزکه ایکی رکعت نماز ادا ایلیه شویله اویومشلر کویاکه اولمشلر در (یعنی خواب غفلته
شویله مستغرقلردر کویاکه مونادر (پدر بوسوزی بندن اشیدیجك دیدی ای جان پدر
سنده اکر اویوسایدك چوق یك ایدیکه خلقك غیبت ومسا وبسین ایلیه سین یعنی خلقك
معایب ومثالبن سویلمکدن اویومغك یکیدی زیرا انلر اکرچه خواب غفلته مستغرقلردر
وعبادتده مقصرلردر لکن اول حیدنده کسب معصیتدن خالی وسالملردر اماسن اکرچه
عبادت وطاعتده سین لیکن غیبت ومساوی سببیله ضایع یره زحمت چکرسین که بونك سببیله
عملك مبرور دکل (قطعه) نبیند مدعی جزخویشتن را ✱ که دارد پردهٔ پندار در پیش) نبیند
فعل نفی مستقبل مفرد غائب (مدعی افتعال بابندن اسم فاعلدر بلان یره برنسنه دعوی ایدن
بونده مراد خودبین وخود پسنددر (جزغیری (خویشتن خاده روم کسره ایله وواورسمی ایله
کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف تعلیل (پردهٔ پندار بیانیه (پندارظن معناسنه در
(محصول بیت) خود بین مدعی دنیاده کندیدن غیری یی کورمز یعنی همان کندی طاعت
وعبادتنی کورر انجق زیرا اوکنده زعم وپندار وعجب واستکبار پرده سی غیریلری کورمکه
مانعدر وحالرینه اطلاعی دافع (کرش چشم خدا بینی بخشند ✱ نبیند هیچ کس عاجزتر
ازخویش) کرش کرحرف شرط وضمیرمدعی یه راجعدر (چشم خدا بین بیانیه (خدا بین
وصف ترکیبیدر خدادن غیری یی فانیٔ مطلق کورن کوز دیمکدر (ویا حرف مصدر (بخشند
فعل مستقبل جمع غائب بغشلیه لر دیمکدر (نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر
(هیچ کس مفعول اول صریحی (عاجزتر مفعول ثانیٔ صریحی (ازخویش مفعول غیرصریحی
(محصول بیت) اکرمدعی یه جناب کبریادن عنایت وهدایت اولوب چشم خدا بین عطا
ایلسه لر حقایق اشیایی کماهی کورمکه وبلمکه موفق اولوب خلق عالمده کندیدن عاجزرك
وحقیررك هیچ برکیمسه کورمزدی وکندی حالین بلوب اصلا انانیت ووجوددن لاف اورمزدی
حاصلی زبان بریده قالوردی وهیچ کیمسه یه دخل وتعرض ایلمزدی بوبیتده نسخه لر مختلفدر
لیکن اصح نسخه یازدیغمزدر (حکایت) بزرکی رادر محفلی همی ستودند ودر اوصاف جمیلش
مبالغه می نمودند سربرآورد وکفت من آنم که من دانم) بزرکی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(محفل اسم مکاندر مجمع معناسنه زیرا حفل کثرت معناسنه در ضرب بابندن (ویاحرف وحدت
(ها حرف تأکید (ومی حکایت حال ماضی افاده ایدر (ستودند فعل ماضی جمع غائب
اوکرلردی دیمکدر (یعنی مدح ایدرلردی (اوصاف جمیل بیانیه (سربرآوردباشین قالدردی یعنی
محفلده حاضر ایدی مذکور اوصاف ومدحاتی ایشیدیجك باشین قالدردی ودیدی (من آنم
بن اول کیمسه یم (که حرف بیان (من دانم بن بیلورم (محصول ترکیب) براولو کیمسه یی مواجهه
برمجمعده اوکوب مدح ایدرلردی واوصاف جمیلنده واخلاق حمیدنده مبالغه کوسترلردی مذکور
عزیز مبالغه لری ایشیدیجه باشنی قالدردی ودیدی بن اول کسم که بن بیلورم یعنی سز بنم حقمده
هرنقدر که مبالغه ایدرسکز فائده سی یوقدر زیرا اوز حالمی بن سزدن ایی بیلورم سز بیوردیغکز
مبالغه در بنم حقمده بنده انلردن نسنه یوقدر (بیت) کفیت اذی یامن تعد محاسنی ✱

مدعی افندہ بالکز شارحك ذکر ایتدیکی اشو معنایه منحصر دکلدر فتدبر (محمد اسعد)

علانیتی هذا ولم تدرباطنی) کفیت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقص یائیسندن
مبنی للمفعول معناسنه کافیسین دیمکدر (اذی مصدردر اذی یأذی دن حسب بابندن
مهموزالفاء معتل اللام جفا معناسنه در بونده تمیز لکله منصوبدر کفیت فاعلندن (یاحرف
ندا (من اسم موصول منادی (تعد فعل مضارع مذکر مخاطب فاعلی تحتنده انت مستتر
(محاسن حسنك جمعیدر خلاف قیاس اوزره مساجد وزنی اوزرینه مفعول تعددر وجملهٔ
فعلیه نك اعرابدن محلی یوق موصولك صله سیدر ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه
محاسندر (تعدیی یایله یازوب تایله یازانلر خلاف ظاهره حمل ایتمشلر دیبن خلاف ظاهره ذاهب
اولمشلر (تکه یامن بدا جمالك دن ظاهردر (علانیه اشکاره دیمکدر (ویاضمیر متکلم محلا مجرور
مضاف الیه در (وعلانیه محلا مرفوع مقدم خبرویامبتدا (هذا مؤخرمبتدا ویاخبرمبتدا
(ولم تدر فعل جحد مطلق لم ترم کبی دری یدری دن ضرب بابنك ناقص یائیسندن بیلمدك
دیمکدر مصدری درایت کلور (باطن فاعل وزنی اوزره کزلی دیمکدر لم تدرینك مفعولیدر
(ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) ای بنم محاسن وهنرلریمی یوزیمه
قرشو بربر ذکر وتعداد ایدن وقرشمده مدح وثنا واوصاف جمیله مه مشغول اولان بوجهتدن
بکا جفا واذا ایلمکده کافیسین زیرا بونك وراسنده قباحت وارکه نفسمه عجب وغرور ویرکه
حقدن دور وطریق استقامتدن مهجور اولمامه باعث اولور علی کل حال بکا بوجهتدن ضرر
کلی مترتبدر وبوسنك سویلدیکك بنم ظاهر حالمدر ومطلع اولدیغك بنم اشکاره وضعمدر
اما باطنمی بیلمدك وبیلمزسین زیرا خلقك احوال باطننه خلاق مطلع وعالمدر انجق (قطعه)
شخصم بچشم عالمیان خوب منظرست ✱ وزخبث باطنم سرخجلت فتاده پیش) شخصمدن
مراد نظره کلن وجودیمدر (یاحرف صله (چشم عالمیان لامیه (یاحرف نسبت (والف ونون
ادات جمع عالمه منسوب خلقك کوزینه دیمکدر (منظر اسم مکاندر نظرکاه معناسنه (خبث
باطن لامیه (خبث خانك ضمی وبانك سکونیله مصدردر مرداراق معناسنه (میم متکلم معناده
خجلته مقیددر (سرخجلت بیانیه (ویامیم پیشه مقیددر (پیشم تقدیرنده (ویا بومیم قرینه سیله
پیشه برمیم تقدیر اولنه (محصول بیت) بنم وجودم وشخصم خلق عالمك کوزینه خوب
سیران کاهدر یعنی ظاهرم نظرلرینه خوب کورینور اما باطنم خباثتدن ودرونم قباحتدن
شرمنده لك باشنی قالدروب کیمسه یوزینه بقامم بلکه خجالتمدن باشم اوکومه دوشمش (سرخجلت
اضافتی مجازیدر زیرا خجلتك باشی واباغی اولماز مقصود خجلتدن باشم اوکومه دوشمش دیمکدر
تکیم اوتانن کیمسه حجابندن باشنی اوکونه صارقیدر (طاوس رابنقش ونکاری که هست خلق ✱
تحسین کنند واوخجل ازپای زشت خویش) طاوس معروف حیوان اندر (وراحرف صله
(یاحرف مصاحبت سببیتی متضمن (نقش ونکار عطف تفسیری (ویاحرف وحدت نوعیه
که حرف رابط صفت (خلق مصراع ثانی یه مرهوندر (کنندك طاوس مفعول اول
صریحی (وتحسین ثانیسی (وبنقش غیرصریحی اوضمیری طاوسه راجعدر (خجل صفت
مشبهه در اوتانغن معناسنه (پای زشت بیانیه (وخویشه اضافتی لامیه در (محصول بیت)
طاوسه بردرلو نقش ونکار سببیله که انده واردر خلق تحسین ایدرلر امااول کندی زشت ایاغندن
شرمسار در قصه دن حصه بودر کیم ممدوح عزیز بیوررد که بنم علم ومعرفت وکماله اراسته
وپیراسته اولدیغم ظاهرا سکا خوش کلور وبنی زیاده مدح واطرا ایدرسین اما بنم باطنم
ظاهرمه اویماز پس اول جهتدن زیاده شرمنده یم حاصلی عیوب درونمدن زیاده محجوبم که
ظاهریمه اویماز (حکایت) یکی از صلحای جبل لبنان که مقامات اودر دیار عرب مذکور

رد سهروردی

اطرا مدحده مبالغه یه دیرلر منه

بود کرامات اومشهور) صلحای جبل لبنان (صلحانك جبله اضافتی لامیه در (ولبنانه بیانیه
(لبنان طرابلسله شام بیننده برطاغك اسمیدر عثمان وزنی اوزره (که حرف رابط صفت
(مقامات بونده مراتب مراددر که طریق مشایخده مستعملدر (محصول ترکیب) جبل لبنان
صلحاسندن بریسی که دیارعرب ده مقامات ومراتبی مذکوروکراماتی مشهورایدی (بجامع دمشق دراءد

وبرکنار برکهٔ کلاسه طهارت می کرد پایش بلغزید وبحوض در افتاد وبمشقت بسیار ازانجا

خلاص یافت چون ازنماز بپرداختند یکی ازاصحاب کفت مرامشکلی هست شیخ کفت آن

چیست کفت یاد دارم که بر روی دریای مغرب می رفتی و قدمت ترنمی شد وامروز دربن یك مطلـــ
قامت آب ازهلاکت چیزی نمانده بود دربن چه حکمتست) باحرف صله (جامع دمشق
لامیه درمراد جامع بنی امیه در کیم اصلنده کلیسا ایمش صکره معاویه زماننده نصف شرقیسنی
صحابه نصارادن الوب مسجد ایدرلر الآن محرابلری طوردر واول محرابه محراب صحابه دیرلر
صکره ولید بن عبد الملك نصارایه بعض کنیسه ویروب واول نصفی دخی الوب مجموعنی براولو
جامع ایلدی پس مذکور جامع شریفی ترمیم وتطیین ایلدکده کرچ جامعك قربنده دیوار
جامعه متصل برده بیغلورمش یعنی جمع اولورمش آنکیچون اول یره کلاسه دیدیلر مبالغه
صیغه‌سی اوزره ارض کلاسه تقدیرنده زیرا کلس کرجه وآهکه دیرلر صکره نورالدین
محمد بن زنکی مذکور کلاسه ده سنه خمس وخمسین وخمسمائه ده برمدرسه بنیاد ایلدی واول
مدرسه‌نك اسمی الآن کلاسه در ارض کلاسه ده مبنی اولدیغیچون ائمهٔ شافعیه یه مشروطدر کلس، کاف عربك کسری وسکون لامله کرجه واهکه‌یه دیرلر ــ
(اما بو زمانده انده بانی بناسندن نام ونشان یوقدر زیرا سنه سبعین وخمسمائه ده آتشه یاندی
اکا متصل جامع شریفك برمناره سیله که اکا مأذنة العروس دیرلر پس نیجه زمان بویله قالدی
صکره سلطان صلاح الدین شامه پادشاه اولدقده بناسنه امر بیوردی لیکن حجره‌لر بنی شویله
کوچك ایلدیلر که برآدمدن غیری صغماز (ایمدی مذکور برکه مذکور کلاسه نك اورته سنده در
جامع شریفه چهار برکه ترجك قپیسنك قرشوسنده ودر کلیکی بر بوچق آدم بوینجه واردر پس
جامع بنی امیه دیدکاری نصارادن اول الوب جامع ایدن انلر اولدیغیچوندر (بر کنار برکهٔ کلاسه ردشمعی
برکهٔ کلاسه نك کنارنده دیمکدر کناری قتنده دیمك دکلدر (طهارت می کرد طهارت ایدردی
(پایش شین ضمیر صالحه راجعدر بلغزید باء تأکید ایله طیرندی دیمکدر فعل ماضی مفرد غائبدر ترکیده طیرندی سورچدی دیمکدر (محمد اسعد)
لغزیدندن باحرف صله (حوضدن مراد مذکور برکه در (باحرف مصاحبت (مشقت بسیار
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (چون حرف تعلیل (از نماز نمازدن دیمکدر (بپرداختند باء
تأکید ایله فارغ وخالی اولدیلر (یکی از اصحاب مریدلردن بری (کفت دیدی یعنی صوردی
(مرا بنم دیمکدر (مشکلی یاحرف وحدت (شیخ کفت دیدی (آن اشارتدر مشکله (کفت
مرید دیدی (یاد دارم خاطرمده در که (یك قامت آب برآدم بویی صو دیمکدر بعض نسخه ده
قامت یرینه قله واقعدر قافك ضمی ولامك تشدیدیله بریوك دستی یه دیرلر که ایکیوز اللی بطمان صو
اله بونده صویك قلتندن کنایه در (هلاکت تاضمیر خطابدر (از هلاکت چیزی نمانده بودك
معناسی غیر ازهلاکت تقدیر ایدن معنایی هلاك ایلمش وکلی هلاك بولندی واندن برجزء ردانی سیدعلی وسروری
وبرپاره اصلاقالمدی دیین عجب معنی تصویر ایلمش (محصول ترکیب) مذکور صالح جامع دمشقه
یعنی جامع بنی امیه یه داخل اولدی وکلاسه حوضنك کنارنده ابدست الوردی اللهك حکمتیله
ایاغی طیرندی وحوضه دوشدی وچوق مشقت ومحنتله بوغلمقدن کوچله خلاص بولدی
چونکه نمازدن فارغ اولدیلر عزیزك مریدلرندن بریسی عزیزه خطاب ایدوب بیوردی بنم
برمشکلم وار شیخ بیور دیدکه اول مشکل ندر مرید دیدیکه یادمده درکه سن دریای مغرب

بوزنده کیدردك وایاغك یاش اولمازدی یعنی اصلاتمزدی وبوکون بوبرآدم بویی صوده هلاکدن
نسنه قالمامشیدی حاصلی غرق اوله یازدك (سر بجیب تفکر فرو برد وپس ازتأمل بسیار
سر برآورد وکفت نشنیده) نشنیده همزه سنی خطاب ایچون طوتان بونی کیمسه‌دن نه کورمش ردشمعی
ونه ایشتمش (که سید عالم محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم کفت (لی مع الله وقت لایسعنی
فیه ملك مقرب ولانبی مرسل) ونه کفت علی الدوام) باحرف صله (جیب جیمك فتحیله یقه یه
دیرلر تفکره اضافتی بیانیه در (فرو برد بحسب اللغت اشاغه ایلندی دیمکدر اما استعمالده
ایندیردی دیمکدر مراد فکره طالدی دیمکدر (تأمل بسیار بیانیه (سر برآورد اولکی سر (فرو
بردك مفعول صریحیدر (وبجیب غیر صریحیدر (وایکنجی سر (برآوردك مفعولی (لام
حرف جر (ویاضمیر متکلم محلا مجرورلامله متعلقدر مقدر حاصل کلمه سنه (که مقدم خبریدر
مؤخر مبتدا انك که وقتدر (مع میمك وعینك فتحه‌لریله زمان مصاحبت ومقارنتك ومکانلرینك
اسمیدر محلنه کوره اضافت وظرفیته ملازم مذکور حاصله متعلق جمله اضافتله مجرور در
تقدیر کلام خدا ایله بنم بروقتم واردر دیمکدر (لایسعنی فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب حسب
بابندن اصلی یوسع در واو بین یاء وکسرهٔ واقع اولدیغیچون حذف اولدی صکره حرف
حلق ایچون سین مفتوح قلندی وزنی اصله نسبت یعل در کسرعینله (امافرعه نسبت
یعل در فتح عینله (ونون حرف وقایه ویاضمیر متکلم محلا منصوب مفعولیدر وجملهٔ فعلیه محلا
مرفوع صفتیدر وقتك (یعنی بکالایق ومناسب دکل ویابکا مجامع ومقارن دکل (ملك فرشته لفظا
مرفوع فاعل لایسع در (مقرب تفعیل بابندن اسم مفعولدر لفظا مرفوع صفت ملك در (واو
حرف عطف (ولاحرف نفی (ونبی ملکه معطوف تقدیری لایسعنی نبی در (مرسل لفظا مرفوع
صفت نبی در (مرسل شول پیغمبره دیرلر که خلق برنازه دینه دعوت ایلمکه جانب خدادن برکتابی اوله
(حضرت محمد وعیسی وموسی وداود کبی صلوات الله علی نبینا وعلیهم (واو حرف عطف (نه
کفت حدیث شریف اولنده کفته معطوفدر (علی الدوام مقول نه کفت در (محصول ترکیب)
عزیزك مریدی ایکی حالك بیننده اولان مخالفت ومغایرتك حکمتندن سؤال ایدنجه عزیز باشنی
فکر یقه سنه ایلندی یعنی فکره طالدی دیمکدر فکره یقه اثباتی مجاز ایله در وچوق تأملدن صکره
باشنی قالدیروب دیدی ایشتمامش میسین که حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم دیدی
یعنی بیورمشکه بنم خدا ایله بروقتم واردرکه اول وقتده بکا ملك مقرب لایق ومناسب ویامجامع
ومقارن دکل پیغمبر مرسلده یعنی خدایه انلردن یقینرق اولورم حضرت پیغمبر علیه السلام خدا ایله
بروقتم وار دیدی هروقت وهرساعت دیمدی حاصلی دائما حالم خدا ایله بویلدر دیمدی زیرا اول
مقامه مقام محمود دیرلر نوع انسانه میسر دکل دیوسویلرلر لایسعنی فیه ملك مقرب ولانبی مرسلنك
معناسنی اویله وقت که بکاوسعت ویرمزاولوقتده مقرب ملك ومرسل نبی دیین معنایه ایی وسعت ردشمعی
ویرمش (وقتی چنین که فرمود بجبرائیل ومیکائیل نپرداختی ودیکر وقت با حفصه وزینب
درساختی) وقتی یاحرف وحدت (چنین بونجلاین دیمکدر (که حرف بیان (بجبرائیل ومیکائیل
(باحرف صله ویاحرف مصاحبت (نپرداختی فعل نفی حکایت ماضی مقیدومشغول اولمازدی دیمکدر
(یعنی بونلره ملتفت اولمازدی ومناسبت ایلمزدی (نپرداختینك معناسنی مقارنت ایلمزدی
دیین عندی سویلمش (باحرف مصاحبت (حفصه حضرتك خاتونی (والامام عمر حضرتنك ردشمعی
قزی هجرتدن ایکی سنه اول آنی تزوج ایلدی وامام عثمان خلافتنده مدینه ده وفات ایلدی
(زینب آدلی ایکی خاتونی اولمشدر اما بونده حزیمه قزی مراد درکه حضرتك حال حیاتنده وفات
ایلمشدر (درساختی قانع وراضی اولوردی فعل ماضی حکایت حال (یعنی بویله علو مرتبه

صاحبی ایکن انلرك مصاحبتیله قانع وراضی ایمش (محصول ترکیب) بروقت بوتجلین اید یکه
حضرت بیوردی یعنی جبرائل ومیکائل ایله مقید ومشغول اولمازدی یعنی مرتبه سی انلردن
اعلی ایدی انلرك مرتبه سنه تنزل ایلزدی وبر وقت دخی حفصه وزینب ایله قانع و راضی
اولوب مصاحبت ایدردی یعنی انبیا واولیانك ایکی حالی واربری روحانیت وبری بشریت
روحانیت حاللری خدا ایله اولان حاللریدر وبشریت حاللری بشرله اولان حاللریدر

(که مشاهدت الابرار بین التجلی والاستار می نمایدو می رباید) که حرف تعلیل (مشاهده
مفاعله بابندن مصدردر بونده مشایخك سیر وتماشاسندن عبارتدر (ابرار برك و بارك جمیدر صفت
مشبهه لردر ایلرد یمکدر مراد مقربین خدادر (تجلی تفعل بابندن مصدر در یابی رعایت ایچون
لام مکسور اولمش معناسی ظهوردر (استتار افتعال بابندن مصدردر کزلنمك دیمکدر (می نماید فعل حال
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی خدادر (واو حرف عطف (می رباید
فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه قپار دیمکدر استتاردن کنایتدر یعنی کورنمامك
نتکه می نماید تجلیدن کنایتدر یعنی کورنمك (محصول ترکیب) حضرت حبیب اللهك کاه حقله
وکاه خلقله مناسبتی انکیچوندر که اولولرك وایلرك سیر وتماشاسی (یعنی انبیا واولیانك حق
مشاهده لری تجلی واستتار بیننده در (یعنی بونلره کاهی جمالن عرض ایدوب سیر ایتدرر وکاهی اخفا
ایدوب کزلر حاصلی کاه کورینور وکاه کورنمز حدیث شریفکده مضمونی بودر فتدبر (می نمایدو می رباید
فعللرندن صکره قلوب اولیایی ذکر ایدن معلومدرکه مقصود واصل اولمامش ومذکور
فعللر مفرد اولمق کرك جمع صیغه سیله ایراد ایلینلر معنالریله جمع اوله ممشلر معنالرینی بردم | ردسروری
کوستررلر و بردم قپارلر دیین و ویررلر ینه آلورلر دیین ملاحظه سز و بزمشلر والمشلر (بیت) | ردسروری وشمعی وکافی
دیدارمی نمایی و پرهیز میکنی * بازار خویش وآتش ماتیز میکنی) دیداردن بونده یوز مراددر | رد شمعی وکافی
(می نمایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دیدار مقدم مفعولی (وپرهیز میکنینك بو مصراع
می نماینك ومی رباینك معنالرینی متضمندر (بازار خویش لامیه و میکنینك مفعول اولی (وآتش ما
معطوفدر اکا (وتیز مفعول ثانیسی (محصول بیت) بزه دیدارکی کوسترر سین یعنی عرض جمال
ایلرسین و پرهیز ایلرسین یعنی جمالکی کزلر سین حاصلی کاه تجلی ایدوب بزی دیداریکه
مشتاق ایدرسین وکاه منستر اولوب بزی واله وحیران ایدرسین بوندن مرادك کندو بازار و رونقکی
کسکین ورایج ایدوب بزم آتش عشقمزی زیاده ایلمکدر حاصلی کاه متجلی وکاه منستر اولمغله
کندی آتش محبت و عشقکی قیزغن و بزم عشق وشوقمزی کسکین وزیاده ایلرسین خواجه
حافظ بیورر (بیت) شیدا ازان شدم که نکارم چوماه نو (ابرونمود وجلوه کری کرد وروبهت

(اشاهد من اهوی بغیر وسیلة * فیلحقنی شأن اضل طریقا) اشاهد فعل مضارع متکلم
وحده در مفاعله بابندن کورورم دیمکدر (من اسم موصول محلا منصوب مفعول اشاهد در
(اهوی فعل مضارع متکلم وحده در علم بابندن تقدیری اهواه در اسم موصوله راجع ضمیر
منصوب ضرورت وزن ایچون حذف اولمشدر ضرور تسزده حذفی جائزدر سورم دیمکدر (بغیر
با حرف جر اشاهد یه متعلق (وسیله برنسنه یه اولاشمغه سبب دیرلر (فیلحقنی فا سببیتی وترتبی
متضمن حرف تعقیبدر (یلحق فعل مضارع مفرد غائبدر علم بابندن (نون حرف وقایه (و یا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعول یلحق در پس بکا اولاشور (شأن لفظا مرفوع فاعل یلحق در
همزه یی الفه قلب ایلمکده جائز حال معناسنه در (اضل فعل مضارع متکلم وحده در ضرب
بابنك مضاعفندن یتورورم یعنی کم ایدرم دیمکدر جمله فعلیه صفت شاندر وموصوفه راجع
ضمیر محذوفدر تقدیری اضل به در (طریقا لفظا منصوب مفعول اضل در (محصول بیت)

بربانك فتحیله صفت مشبهه در ابو دیمکدر سه

سودیکمی یعنی جانانی وسیله سز وواسطه سز کورورم وسیر وتماشا ایدرم حاصلی آشکاره
تماشا لنورم پس بکا برحال وشان اولاشور یعنی برحال اولور که بن اول مشاهده سببیله یولومی
کم ایدرم کمال حیرت ودهشتدن حاصلی عرض جمال ایدوب بکا تجلی اید نجه مدهوش اولوب
کندیمی یتورورم (یؤجج نارا ثم یطفی برشة * لذاك ترانی محرقا وغریقا) یؤجج فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی بیت اولك مصراع اولنده منه راجع ضمیردر تفعیل بابندن (تأجیج آتش
یالکلندرمق ایقادده دیرلر (نارا لفظا منصوب مفعولی (ثم حرف عطف ترتیب وتراخی افاده ایدر
(یطفی فعل مضارع مفرد مذکر غائب افعال بابندن اصلنده مهموز اللامدر ضرورت وزن ایچون
همزه یایه قلب اولندی سوندرر دیمکدر فاعلی تحتنده یؤجج فاعلی کبی منه راجع ضمیردر (با
حرف جر اطفایه متعلق (رشه رانك فتحی وشینك تشدیدیله چیسی یه دیرلر مثلا یغمور چیسیسی کبی
(لذاك لام حرف جر در تعلیل ایچون (ذاك اسم اشارتدر تأجیج ناره واطفایه (ترانی ترا فعل
مضارع مفرد مخاطب اصلی ترآ یدی همزه سماعا حذف اولمشدر (نون حرف وقایه (و یا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعولی سن بنی کورر سین دیمکدر رؤیت عین مراد ایسه بر مفعول ایله
اکتفا اولنور ورؤیت قلب مراد اولورسه ایکی مفعول آلور سائر افعال قلوب کبی بونده
ایکیسنه ده مساغ وار (محرقا افعال بابندن اسم مفعولدر (تری تبصر معناسنه اولورسه محرقا
حالیتله منصوب اولور ترانی یاسندن اما فعل قلبی اولورسه محرقا مفعول ثانی اولور یانمش
کورر سین ویانمش اولدیغم حالده کورر سین (وغریقا اعرابده محرقا کبیدر فعیل مفعول
معناسنه در مغرق دیمکدر غرق اولمش معناسنه (محصول بیت) جانان آتش عشق ومحبتی
تجلی سببیله ایقاد ایدوب یالکلندرر یعنی جمالنی کوسترمکله عشق آتشنی پیدا ایدر صکره استتار
واختفا رشاشیله سوندرر حاصلی تأجیج نار تجلیدن کنایتدر ورشاشله اطفا تستر واختفادن
یعنی کندینی جانان ازل عاشق ومحبنه کوسترر صکره کزلر (می نماید ومی رباید دیمکدر سابقا
بیوردیغی کبی فتدبر (مصراع اولك معناسنی فراقده بنی عشق آتشنه بقارصکره وصالی صوینك
سرپندیسیله اول آتشی سوندرر دیین معنای بیتی سوندرمش (ومصراع اولك معناسنی | رد شمعی
عشق نارینی ایقاد ایدر فراقدن بر نوعله اندن صکره ماء وصالدن بررشه ایله انی سوندرر
دیین مذکور کبی معنای مصراعی سوندرمش ونار عشقی جانان تأجیج ایدراندن صکره | ردان سیدعلی
وصالك ازاجق صوییله سوندرر دیین مذکورلر کبی تأجیج واطفاده زیاده ابهام بیورمش | رد سروری

(حکایت منظومه) یکی پرسید ازان کم کرده فرزند * که ای روشن کهر پیر خردمند)
یکی یا حرف وحدت (پرسید فعل ماضی مفرد غائب صوردی دیمکدر (کم کرده کم ایلمش یعنی
بیترمش (فرزند اوغل (که حرف بیان (روشن لغتده آیدین دیمکدر اما بونك کبی یرلرده واضح
وصحیح و پاك معناسنه در (کهر کافك ضمی وهانك فتحیله کوهر معناسنه در بونده مراد اصل
ونسب ونهاد ونژاددر (روشن کهر وصف ترکیبیدر پاکیزه اصل وصحیح النسب وعالی نژاد
تقدیری مرد روشن کهردر (پیر خردمند بیانیه وروشن کهردن بدل روشن کهرك معناسی
لفظی کبی روشندر دیوب صافی و پاك کهرله تفسیر ایده نه اعتراض ایلین کندی معترض
واقع اولمش (محصول بیت) بریسی اوغلنی بیترندن سؤال ایلدی یعنی حضرت یعقوب | رد سروری
پیغمبردن علیه السلام که یوسفی بیترمش ایدی بو بله دیوکه ای نبی پاك وپاکیزه اصل ونسب
ای پیر خردمند (زمصرش بوی پیراهن شنیدی * چرادر چاه کنعانش ندیدی) زمصرش
شین ضمیر معناده پیراهنه مقیددر (وزاء مفرده ازدن مخففدر پس بوبله دینه اعتراض ایدن
کندی معترضدر (بوی پیراهن لامیه (شنیدی فعل ماضی مفرد مخاطب ایشتدك یعنی طویدك | ردسروری

دیمکدر (شنیدن یعنی اشتمك حاسهٔ سمعه مخصوص ایکن مجازا حاسهٔ شمده استعمالی چوقدر
نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) بوی بنفشه بشنو وزلف نکار کیر * بنکر برنك لاله وعزم
شراب کن) حاصلی قوقویی طویمقده استعمالی چوقدر ترکیده ده بورنم قوقی طویماز دیرلر
(درحرف ظرف (چاه کنعان لامیه (چاه قویی وکنعان حضرت یعقوبك مملکتی وسرایندن
قویینك ایراقلغی ایکی فرسخ بر مقداری انجق وار والآن مذکور چاه مستعملدر یاننده
بر مسجد وار یولك اوستنده بر کوچك کویك یاننده حاصلی شامدن قدس مبارکه واران یولك
اوستندهدر (ایکی شین یله یوسفه راجعدر که فرزندلندن عبارتدر (محصول بیت) حضرت
یعقوبه سائل دیر که مصردن حضرت یوسفك کوکلی قوقوسین طویدك نتکه مشهور
حکایه دربانیچون چاه کنعانده ایکن انی کورمدك یعنی کنعاندن مصر اون بش کونلك یول
ایراغ ایکن قوت شامه ایله پیراهنی بوینی احساس ایلدك یاقوت باصره ایله بوقدر قرب مسافهده
انی نیچون کورهمدك (بکفت احوال ما برق جهانست * دمی پیداودیکر دم نهانست) احوال ما
لامیه ومبتدادر (برق جهان ترکیب توصیفی وخبر مبتدادر (برق شمشکدر (وجهان جیم عربك
فتحیله صفت مشبههدر جهیدندن جیم عجمله اوقیان عندی اوقورمش جیمك کسریله جهان
اوقیانلر دنیا معناسنه ملاحظهسز اوقورلار ایمش ادات تشبیه مقدردر (همچو برق جهانست
تقدیرنده صچراغن شمشك کبی دیمکدر جستن وجهیدنی قالقمغله شرح ایدنلر غلط ایلمشلر
(دمی یاحرف وحدت بردم وبرساعت دیمکدر (دمی مبتدا وپیدا خبری تقدیری پیداستدر
نهانست قرینهسیله (دیکردم بنه مبتدا (ونهانست خبری مصراع ثانی جائزدر که برق جهانی
بیان ایلیه وجائزدر که مذکور احوالی (محصول بیت) حضرت یعقوب سائله جواب ویروب
دیدی انبیا واولیانك معجزات وکرامات وخرق عادتلری برق جهان کبیدر یعنی استمرار ودوام
اوزره دکل حاصلی انبیادن ظهور معجزات واولیادن ظهور کشف وکرامات دائمی دکلدر بلکه
مفیض ازلدندر افاضه ایدرسه مستفیض اولورلر والا فلا (کهی بر طارم اعلا نشینم *
کهی بر پشت پای خود نبینم) کهی الف تخفیفا حذف اولنمشدر (یاحرف وحدت بروقت
دیمکدر (برحرف استعلا (طارم رادهحرکات ثلث ایله ترکیده درم دیدکلری ترکمان وکوچر
اولیلر نکچیله اورندکلری اودر که فلکی اکا تشبیه ایدوب طارم دیرلر بونده ده مراد طارمدن
فلکدر (اعلا یه اضافتی بیانیهدر (برحرف استعلا اولی بودر که حرف صله اوله (پشت
ارقه (پایه وپابك خوده اضافتلری لامیهلردر (نبینم فعل نفی مستقبل بینیدندن (محصول بیت)
حضرت یعقوبك جانبندن بیورر که اولور که فلك اعلاده وفوق سماده اوتورررم یعنی زمان
تجلیده کندیمی اعلای علیینده بولورم وکاه اولور که اباغمك ارقهسنی کورمم یعنی اسفل سافلینه
دوشرم حاصلی مصراع اول مقام سکردن خبرویرر ومصراع ثانی مرتبهٔ صحودن که بشریت
عالمیدر (بعض شراح مصراع ثانینك معناسنده کاه اولور که اباغمك ارقهسی اوزرنده اولان
نسنهیی کورمم دیمش فی الواقع نسنه کورمشه بکزمز (طارمی قرا او دیمکله تفسیر ایلینلر
طارمی بیلمزیمش (زیرا قره او عرب صحرا نشینك واکرادك وبعض کوچراولی ترکمانك اوبدر که
طولانی اولور چرکه اسلوبنده قره چللردن چنارلر (پس فلکله بونك هیچ وجهله مناسبتی
وشباهتی یوقدر زیرا بواوزوندر اکا برکلاری کبی (بعض شراح اعجامك بعض مقلدلرندن مصراع
ثانینك مکتوب نسخهسنه مخالف کلمات نقل ایلدیکنه اعتبار اولنماسون که نامعقولدر (اکر
درویش برحالی بماندی * سردست ازدوعالم برفشاندی) حالی یاحرف وحدت ظاهر برحالدن
مراد عالم کشف وتجلیدر (یعنی عالم سکردر (بماندی فعل حکایت حال ماضی سربونك کبی

حاصلی شنیدن بونك کبی یرلرده طویمق معناسنهدر *

رد شمعی

رد شمعی وکافی

رد شمعی وکافی

رد ابن سیدعلی

رد سروری وشمعی وکافی

بغداد اطرافنده قونوب کوچن ترکمان اولری قره اودر عرب صحرا نشینك کبی *

رد کافی

یرلرده اوج معناسنهدر (دستنه اضافتی لامیهدر بونده سردستدن مراد بر مقلوبدرلیکن
ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله نفس دست مراددر (بر حرف تأکید (فشاندی حکایت حال ماضی
مفرد غائب لغتنده سلکردی دیمکدر اما بونده ال چکوب فارغ البال اولمقدن کنایتدر
(محصول بیت) اکر درویش برحال اوزره قالیدی (یعنی احوال کشف وتجلی ممتد ومستمر
ودائم وباقی قالیدی (یعنی کاه کلوب کاه کتمسه ایکی عالمدن الینی چکوب حضور ایدوب فارغ البال
اولوردی حاصلی احوال سکردوام اوزره قرار ایلیدی ماسوادن منقطع اولوب دائما افندیسی
ایله معاملهده اولوردی (حکایت) درجامع بعلبك کلمهٔ چند بر طریق وعظ می کفتم باجماعتی
افسرده دل مرده راه ازعالم صورت بمعنی نبرده دیدم که نفسم درنمی کیرد وآتش کرم من درهیزم تر
ایشان اثر نمی کند دریغ آمدم تربیت ستوران وآینه داری درمحلهٔ کوران ولیکن درمعنی باز بود
وسلسلهٔ سخن دراز) جامع بعلبك یوردیغی قصبهنك اورتهسنده بر بیوك جامعدر که جمیع قصبهیی
آلور یعنی هپسی اکا صغار خالدبن ولید بناسیدر دیرلر (وبعلبك شامك بریاننده بر بوجق کونلك
یولده برشیرین قصبهدر که اول ولایتده اندن اوجوزلق بریوق هر نسنهسی وفرت اوزرهدر
خصوصا صویی (کلمهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزهیه حرف وحدت دیین حرف
وحدتی بلمزیمش (چندنیجه (باحرف صله (جماعتی یاحرف وحدت افسرده طوکش دیمکدر عربجه
منجمددیرلر جماعته صفتدر (دل مرده وصف ترکیبی در کوکلی اولمش معناسنه صفت بعد
الصفتیدر جماعتك (راه یول (عالم صورت بیانیه (بمعنی باحرف صله (نبرده فعل نفی ماضیدن
برقسمدر (راه مفعول صریحی (وازعالم وبمعنی غیر صریحلری (راهك اولنده واو حرف عطف
یازانلر صحیح نسخهلره مخالف یازمشلر وجماعته صفت ثالث اولدیغنی بلمامشلر (که حرف بیان
(نفس نونك وفانك فتحهلریله بونده سوز مراددر (یعنی نصیحت وپند (درحرف تأکید (نمی کیرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استعمالرنده تأثیر ایلمز دیمکدر (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت)
دلم جز مهر مهرویان طریقی برنمی کیرد * زهر دری دهم پندش ولیکن درنمی کیرد) آتش کرم
بیانیه (ومنه اضافت لامیهدر (درحرف صله (هیزم تر بیانیه (هیزم اودوندر (وتر یاش معناسنه
(ایشانه اضافت لامیهدر (دریغ حیف معناسنه (آمدم بکا کلدی دیمکدر (تربیت ستوران
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (الف ونون ادات جمعدر (ستور طوار دیمکدر (یعنی بینلن
حیوان وقاطر وغیریسی کبی (آینهدار وصف ترکیبی در (داریدندن آینه طوتیجی (معلوم اوله که
آینه دار وآینه کردان شول کیمسهیه دیرلر که بر آینهیی النه الوب کزدرر وملاقی اولدیغی کیمسهیه
صونار اولده بر پاره آینهیه باقنوراندن صکره چقاروب النه براقجه ویا برقاچ منغر ویروب آینهیی النه وضع
ایدر (بووضع اکثر هند وعجم فقراسنکدر وآینهدن مراد ومشق آینهدر که دموردن صاپی اولور
وانلرآیینه دیسهلر اول مراددر خواجه حافظ آینه داری مذکور معنایه قصد ایلمش بو بیتده
(بیت) دل سراپردهٔ محبت اوست * دیده آینه دار طلعت اوست) پس آینهداری آینهفروش
معناسنه اخذ ایدنلر وتفسیرینی کلیا اهمال ایدنلر معلومدر که مذکور تقریردن بی نصیب ایمشلر
(ولیکن ادات استدراك (درمعنی لامیه (باز بونده مفتوح دیمکدر (سلسلهٔ سخن بیانیه (سلسله
زنجیره دیرلر (سوزه اضافتی مجازا ایله درردرازدالك کسریله وفتحیله اوزون دیمکدر (محصول ترکیب)
(بعلبك جامعنده وعظ طریقیله برنیچه کلمه سویلردم یعنی خلقه وعظ ایدردم حاصلی کندیلری
طوکش وقابلری اولمش برجماعته نصح وپند ایدردم عالم صورتدن جانب معنایه یول ایلتمامش حاصلی
عالم معنایه ومقصد اقصایه وصول بولمامش بر بلوك قاسیلر ایدی کوردمکه نفسم وکلمات نفیسم یعنی
وعظ دل پسندم وتذکیر دلپذیرم اول طاش یورکلیلره تأثیر ایلمز وبنم ایسیجق آتشم یعنی آتش کبی

رد شمعی

رد سروری وشمعی وکافی

مطلب

رد شراح جمیعا

سوزناك كلامم اثلرنك ياش اودون كبى بارد طبيعتلرينه اثر ايلمز حاصلى اول مجردلى بعلبك قومنه
نفس سوزناكم وپند آشنا كم تأثير ايلمز پس بكا حيف كلدى حيوانانه تربيه ايلك وكورلر
محله سنده آينه دارلق قلمق يعنى وعظ ونصيحتدن فراغت ايلك كلدى ايدى ليكن معنى قپوسى
آچق ايدى وسوز سلسله سى دراز يعنى وعظ ونصيحتى ترك ايلك يرى دكل ايدى زيرا بكا معنى
ال ويرمشيدى واوزون اوزاق سوزه باشلدم ايدى حاصلى زياده سوز كتوردم ايدى (در بيان
اين آيت كه (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) بو آيت كريمه نك بياننده ايديكه (نحن ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (اقرب اسم تفضيل يقين رك ديمكدر لفظا مرفوع خبر
مبتدادر (الى حرف جر (وها ضمير مجرور متصل جار ومجرور اقربك صله سيدر (من حرف
جر اقرب به متعلق (حبل مجروردر من حرفيله لغتده ايب معناسنه در يونده ووريده اضافتى
بيانيه در (وريد واوك فتحيله بيون طمر ينه ديرلر بونلر ايكى طمردر برى بيونك برجانبندن وبرى
برجانبندن حبل الوريدى قرب امكننده ضرب مثل ايدر عرب (محصول تركيب) وعظ ونصيحتم
بو آيت كريمه نك بياننده ايديكه بز انسانك هر حالنه اعلمز حبل وريددن اكا اقرب اولان كبى
يعنى هر حالنه بز واقفز و بزدن ايى انك حالنى بيلور يوقدر (سخن بجايى رسانيده بودم كه
كفتم) يعنى سوزى بر يره ايرشدرمشيدم كه ديردم (قطعه) دوست نزديكتر از من بمنست *
وين عجبتر كه من از وى دورم) دوست مبتدا (نزديكتر نزد يقين ديمكدر نزديكده بويله در
(وترادات تفضيل (و بمنست مين وتاسى معناده نز ديكتره مقيددر حاصلى خبر مبتدا در
(از من بمن بندن بكا ديمكدر (وين اصلنده واين ايدى همزه ضرورت وزن ايچون حذف اولنوب
كسره سى واوه نقل اولدى و ياهمزه كسره سيله حذف اولوب واوك فتحى كسره يه مبدل اوله
مابعدنده ياء ساكنه ايچون ولكل وجهة (محصول بيت) حضرت شيخ بو قطعه يى آيت
كريمه يه مناسب ذكر ايلمش دوست يعنى جانان بندن بكا يقين رقدر اما بو زياده عجيب وغريبدركه
بن اندن دورم يعنى بن انك نور ينده مستغرق وانك نورى بنده ساريدر اما عوايق دنيويه
وعلايق بدنيه بنى اول نوردن غافل قلوب دور ومهجور ايلمشدر (چه كنم با كه توان كفت كه او *
دركنار من ومن مهجورم) با حرف صله (وكه اسمدر كيم معناسنه (كفت مصدر معناسنه در
(كه حرف بيان (اوضميرى مذكور دوسته راجعدر ومصراع ثانى بدمرهوندر (در حرف ظرف
(كنار يان معناسنه در (منه اضافتى لاميه (واو حرف حال (ومن مبتدا (ومهجور خبرى
(محصول بيت) نيجه ايدوب يلبه بن كيمه ديمك اولورو كيمه اكلدوب اذعان ايتدرمك ممكندركه
جانان بنم يانمده در و بن اندن دور ومهجورم (من از شراب اين سخن مست وفضله قدح
در دست) من مبتدا وما بعدى خبرى (منك اولنده واوعطف ايراد ايدنلرك معنى جانبنه
وصولى يوغيمش (فضله ارتغه وزياده يه ديرلر (قدحه اضافتى لاميه (محصول تركيب) رد سروری وكافی
بن آيت كريمه نك فحواسندن ومذكور قطعه نك مضمونى شرابندن مست وبو اسرارك كيفيتندن واله
وحيران ايدم واول جامك فضله سى واول باده نك بقيه سى هنوز المده ايدى يعنى كلامم مطول
ومدور ودراز اولوب سوزيمى تمام ايدوب دوكتدم ايدى (كه رونده از كنار مجلس كذر كرد
ودور آخر در واثر كرد نعره چنان زد كه ديكران بموافقت اودر خروش آمدند وخامان مجلس
درجوش كفتم سبحان الله دوران باخبر در حضور ونزديكان بى بصر دور) كه حرف بيان
(رونده اسم فاعل كيديجى ديمكدر يعنى يولجى (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(همزه يى حرف وحدت طوتان خطا ايلمش (كنار مجلس لاميه (كذر كرد كذر ايلدى يعنى رد شمعی وكافی
كچدى (دور آخر بيانيه مضاف اليه محذوف تقديرى دور آخر مجلس ديمكدر مجلسك

صوك دورى (دراو اثر كرد اكا اثر ايلدى ديمكدر زيرا در بونده حرف صله در (نعره لغتده ككردن
يعنى خيشومدن چقان صوته ديرلر اما بونك كبى يرلرده تى جيغرمغه ديرلر (چنان انجلين
ديمكدر (كه حرف بيان (ديكران غيرلر (باحرف مصاحبت (موافقت اومصدرك مفعولنه
اضافتيدر (در حرف صله (خروش خاء معجمه نك وراءك ضمه لريله اسمدر خروشيدندن
چو قرامق معناسنه (مثلا طنجره وياچولمك قينار كن قپاغن اوستنه قوسك اندن چقان
صوته چو قرامه ديرلر (وفارسيجه خروش خامان خامك جمعيدر ناپخته لر ديمكدر (مجلسه
اضافت لاميه در مجازا (در حرف صله (جوش اسمدر (جوشيدندن قينامق معناسنه (سبحان
مقام تنزيه وتعجبده مستعمل لفظدر (بونده تعجب مراد در (جلاله يه اضافتى مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (دوران دورك جمعيدر ايرافلر ديمكدر (باخبره اضافت بيانيه ومبتدا (باحرف
مصاحبت (باخبر خبردار ديمكدر (در حرف ظرف (حضور بونده غيبت مقابلى در (نزديكان
دورانه معطوف (بى بصره اضافت بيانيه (ودور خبر نزديكاندر (تقدير كلام در حضورند
ودورندر ادات خبر قرينه قائم اولديغيچون حذف اولنمدى (محصول تركيب) سوزيمى
هنوز تمام ايتمدين بر كچيكنجى مجلس وعظك ياندن كذر ايلدى و مجلس وعظك صوك دورى
يعنى اخر مجلسده نقل اولنان كلمات اكا تأثير ايلدى انجلين بر نعره اوردى كه غيريلرك انك
موافقتيله هاى وهوى وخروشه كلديلر ومجلس وعظده اولان خام وناپخته لرى جوشه وشوقه
كتوردى يعنى جمله سنه برحال غلبه ايلدى كه انكله يله فرياد وفغان وهاى وهويه باشلديلر
بو حالتدن بن تعجب ايدوب سبحان الله ديدم ۳ نه عجب حالدر كه مسافه بعيده ده اولوب عارف
بالله وخبردار واكاه اولنلر مجلسده حاضر كبى اوله بلكه حقيقتده حاضر اوله وقريب مجلس ۳ نه غريب اسخه
وداخل صحبت اولان بى فهم وبى ادراكلر ظاهرده حاضر ايكن معنى عالمنده غائب ودور
وجدا ومهجور اوله لر اصلا متأثر اولميوب (لهم قلوب لا يفقهون بها) فحواسنه ماصدق اوله لر
(قطعه) فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع از متكلم مجوى) فهم سخن مصدرك
مفعولنه اضافتيدر (چون ادات تعليل (مستمع اسم فاعل (قوت طبع مصدرك فاعلنه
اضافتيدر (مجوى فعل نهى مفرد مخاطب (جويدندن (جستن دن دينلر خطا ايلديلر رد ابن سيدعلی وسروری
(محصول بيت) مخاطب وسامع متكلمك سوزينى فهم واذعان ايلمينجه متكلمدن قوت طبع
وشوق وتأثير توقع ايلمه يعنى مستمع كه سوزنى اكليه سوزه طاقتى اولماز وسوز سويليه جكى
كلاز حاصلى حسن تقريره وفصاحت بيانه مالك اولماز (فسحت ميدان ارادت بيار * تا بزند
مرد سخن كوى كوى) فسحت وسعت كبى مصدر در (ميدانه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (وارادته اضافت بيانيه در (بيار فعل امر مفرد مخاطب در آريدندن كه مخففدر
آوريدندن) آوردندن فعل امر دوديين خطا ايلمش (فسحت بيارك مقدم مفعوليدر (تا حرف تعليل رد سروری
(بزند فعل مضارع مفرد غائب اوره ديمكدر يعنى چاله (مرد سخن كوى بيانيه (سخن كوى وصف
تركيبى در كوييدندن (كفتن دن دينلر خطا ايلمشلر (كوى كاف عجمك ضميله طوپ ديمكدر رد ابن سيدعلی وسروری
بزندك مقدم مفعوليدر ومرد سخن كوى فاعلى (محصول بيت) ارادت ميدانه وسعت كتور
يعنى ميدان ارادتكى واسع ايله ارادتكى چوق وبيوك ايله تاكيم سوز سويليجى مرد سكوى
سخنى مراد اوزره اوره يعنى استديكى كبى بسط كلامه قادر اوله حاصلى سن ارادتكى واسع ايله
تاكيم متكلم فصاحت وبلاغتيله تكلمنى واسع ايليه (حكايت) شبى در بيابان مكه از غايت
بى خوابى پاى رفتنم نماند سر بنهادم وشتربان را كفتم دست ازمن بدار) شبى يا حرف وحدت
(در حرف ظرف (بيابان مكه يعنى بريه مكه لاميه (غايت بيخوابى لاميه زياده اويقوسزلقدن

دیمکدر پای رفتن بیانیه کتمك یعنی یورومك ایاغی دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب
قالمدی دیمکدر عجزدن کنایه‌در (سر بنهادمك مقدم مفعولی باشم قودم (یعنی برمقدار
استراحت ایچون باشمی یره قودم (شتربان شترهمزه نك حذفیله دوه دروبان ادات
فاعل دوه‌جی دیمکدر (را ادات مفعول (کفتمك مقدم مفعولی‌در (دست بدارك مقدم مفعول صریحی
(وازمن غیر صریحی (رالك بندن طوت (یعنی قوینی برمقدار بونده اویویایم (محصول ترکیب
برکیجه مکه یولنده وبیابانده حاصلی بریه سنده زیاده اویقوسزلقدن حرکته ویورومکه
مجالم قالمادی کتمك ایاغم قالمدی کمال عجزدن کنایه‌در والا کتمکك الی وایاغی اولمز حاصلی
کلام مجازیدر بوبله اولنجه باشمی یره قودم ودوه‌جی یه دیدم اللك بندن چك بر پاره استراحت
ایده‌یم (قطعه) پای مسکین پیاده چند رود * کز تحمل ستوه شد بختی) پای مسکین پیاده
(اصلنده پای پیاده مسکین ایدی (پس ضرورت وزن ایچون صفتی موصوف اوزره تقدیم
ایدوب (پای مسکین پیاده دیدی (مسکین پیاده نك ایاغی دیمکدر مسکینی پایه صفت ایدوب
معناسنی بیچاره وقدرتسز ایق پیاده نیجه برکیده دیین تراکیب عجمده عجب متصرف
ایمش (کز که حرف تعلیل (وزا حرف ابتدا (تحمل تفعل بابندن مصدردر بونده یوك کوتورمك
وتعب ومشقته صبر ایلمك معناسنه‌در (ستوه سینك ضمیله عاجز وفرمانده معناسنه‌در (بختی بانك ضمی
وخای معجمه نك سکونیله بسرك دوه دیمکدر (محصول بیت) مسکین ونامراد وبی چاره پیاده نك
ایاغی نیجه بر کیدر یعنی نه دکلی یول یورومکه وقطع مسافه ایلمکه قادردر یعنی مالك دکل
زیرا طی منازل وقطع مراحل ایلکده بوراه پرمشقتده بسرك وتوانا دوه‌لر بی طاقت وبی مجال
اولدی یعنی یورلدی قالدی پس بشرك نه طاقتی وارکه تحمل ایلیه مصراع ثانی بی جمله حالیه
اعتبار ایدنلرك بو دلده بر حالری یوغیمش (تاشود جسم فربهی لاغر * لاغری مرده باشد
ازسختی) تا حرف غایت درالی معناسنه (شود فعل مضارع مفرد غائب افعال ناقصه‌دن بصیر
معناسنه (جسم اسمی (فربهی اضافتی لامیه (یا حرف وحدت (فربه فانك فتحی ورانك سکونیله
وبانك کسریله وهای اصلیه ایله سمیز دیمکدر عربجه سمین دیرلر (ویا حرف وحدت لاغرشودك
خبریدر ارق دیمکدر عربجه غث دیرلر غینك فتحی وثای مثلثه ایله (لاغری یا حرف وحدت
ویاتنکیر برلاغر ویامطلق لاغر (مرده باشد اولمش اولور (یعنی اولور (لاغری مبتدا ومرده باشد
خبری (وازسختی باشده متعلق خبری (محصول بیت) سفرلرك شدایدوالامی بدیهیاتدن اولدیغی
هرکسك معلومی ومعهودیدر تعریفه احتیاج یوق وعلی الخصوص که مکهٔ مکرمه سفری
نه مرتبه صعب وشدید اولدیغی کورن وچکن بیلورانجق ایدی بومبارك سفرده برسمیز حیوانك
تعب ومشقتدن جسمی لاغر یعنی الام وشدایده تحمل ایدوب ضعیف وزبون اولمق مرتبه سنه
وارنجه لاغر اولان حیوان محنت وبلا کتندن صاغ قالماز اولور وتوانالر بی مجال اولدقلری
محلده ناتوانلر طاقت کتورمیوب هلاك اولور (کفت ای برادر حرم در پیشست وحرامی در پس
اکر رفتی بردی واکر خفتی مردی) کفت شتربان دیدی (حرم یعنی حرم مکه (حرامی یعنی
دشمن (حرامی ذکری حرمله صنعت اشتقاقه داخل اولسون ایچوندر (بو صنعته جناس
مطلق دیین مطلقا افترا ایلش (پیش (وپس ذکری صنعت تضاد در اکثر نسخه ده (در
پس برینه از پس واقع در (رفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر اکر کتدك یعنی
کتدکسه (حاصلی کتدیکك تقدیرجه دیمکدر (بردی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده
خلاص بولدك دیمکدر بوبله یرده بوعبارت اصطلاحلرنده مفعول تقاضی ایلمز (ظفر بولدك ومراد که
غالب اولدك معنالرنده استعمال ایدرلر (پس بونده جان وروح عبارتلرینی تقدیر ایدنلر

رد شمعی

شارح مرحومك توجیهه شمعی یه اعتراضی مسلمدر لکن کندینك توجیهه اولی دخی سوز کتوره جکی لدی التأمل معلوم اولور (محمد اسعد) ✻

رد شمعی وکافی

رد کافی

رد شراح جمیعا مطلـــ

بو استعمالدن غافلار ایمش (خفتی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده اویودك دیمکدر (مردی یا ضمیر
خطابدر اولدك دیمکدر (معلوم اوله که عربیده ادات شرط فعل ماضی یه داخل اولسه انی
استقباله نقل ایدر (اما فارسیده نقل ایلمامکده جائز پس بونده ایکی وجهله بیله مساغ وار
(محصول ترکیب) شتربانه اللك بندن چك بر پاره استراحت ایده‌یم دیجك شتربان دیدی ای برادر
حرم مکه اوکده در یعنی ایلروده دیمکدر زیرا بونده قرینه وبعدینه اشارت یوقدر اکرچه
ترکیده اوك عبارتی توما قربه دلالت ایدر وحرامی وعد وکروده وآرده‌در اکر کیدرسك
ویا کتدکسه خلاص بولورسین ویابولدن یعنی مراد که غالب اولدك واکر اویورسك
ویااویوب قالدکسه اولورسین ویا اولدك حاصلی کیدرسنك مراد که ظفر بولورسین اویورسك
هلاك اولمکی مقرر بیل (بیت) خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت * شب رحیل ولی
ترك جان بباید کفت) زیر مغیلان لامیه مغیلان کعبه یولنده یعنی بریه ده بر دیکنلی اغاجك اسمیدر که
دیکنلری اوزون وسیاه اولور ویوکلکی شفتالو اغاجی دکلو اولور بریه نك اودونی اولدر
(زیر مبتدا (وخوشست مقدم خبری (وبراه بادیه خفته متعلقدر (وخفت مصدر معناسنه‌در
بادیه صحرا بونده بریه مراددر (شب رحیل لامیه (رحیل رحلتك اسمیدر کوچ معناسنه
(یعنی سفر اوزره کوچمه نك اسمیدر (ولی ادات استدراك (ترك جان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بباید با حرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (کفت مصدر معناسنه‌در
که مضارعه مقارندر (محصول بیت) رحلت کیجه‌سی راه بریه ده مغیلان التنده یاتوب اویومق
لطیفدر وحضور وصفادر ولیکن جان ترکن سویلمك کرك یعنی کچدم جاندن وباشدن واولورسم
اولایم دیمك مرتبه سنه وارمق کرك حاصلی هلاك اولوب اولمکی اختیار ایلمك کرك وجائزدر که
بونده کفت مجازا کرد معناسنه اوله (معلوم اوله که مغیلان التنده یاتمقدن مراد کولکه لنمکدر
بو معنی ایسه شبده ملحوظ دکل زیرا کیجه ده هر بر کولکه در اما کوندز اکرچه بعض یرلرده
قیاقولنقلریده کولکه در لیکن هریرده بولنماز ومغیلان اکثر یرده بولنور علی کل حال بونده
مغیلان ذکری ترددن خالی دکل (حکایت) پارسایی را دیدم برکنار دریا که زخم پلنك
داشت وبهیچ دارو به نمی شد ومدتها دران رنجور بود ودم بدم شکر خدای تعالی همی
کفت الحمد لله که بمصیبتی کرفتارم نه بمعصیتی) پارسایی (یا حرف وحدت (ورا ادات
مفعول (برادات ظرف (کنار دریا لامیه (که حرف بیان (زخم پلنك لامیه زخم یاره (وپلنك
قپلان (داروراك ضمیله دوا وعلاج دیمکدر به بونده ایو معناسنه‌در یعنی یاره‌سی اوکلمزدی
(رنجورمریضه دیرلر زیرا رنج المدر پس رنجور الم دار دیمکدر (کنج خزینه یه وکنجور خزینه داره
دیدکلری کبی (دم بدم ساعت بساعت یعنی هردم وهرساعت (شکر خدا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر مصیبت آدمه کلن بلا والم (ومعصیت وکناه وعصیان (ویالری وحدت وتنکیره قابلدر
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر سیاحتم زماننده دریا کنارنده برعابد کوردم که پلنك یاره‌سین
طوتردی یعنی آنی پلنك یاره لمشیدی وهیچ بردوا ایله اوکلمزدی ودائما خدایه شکر سویلردی که
الحمد لله که مصیبته کرفتارم یعنی مبتلایم معصیته کرفتاردکلم یعنی نقدر که عذاب والم چکرسم بکا
کناه یازلماز دیو دائما خدایه شکر ایدردی (قطعه) کرمرا زار بکشتن دهدان یار عزیز * تانکویی
که دران دم غم جانم باشد) زار اسمدر ذلیل وحقیر معناسنه آنکیچون زار وذلیل وحقیر وزار دیرلر
عطف تفسیری طریقیله ایمدی زار ایکلیجی معناسنه در دینلر زارله زاری بی فرق ایلامشلر نتکه
دقایق الحقایق مرغ زار ایله مرغزار بیانده ایکیسنده تحقیق ایده‌مامش لیکن متتبع اولان اکلار انجق
مقلد اکلامز تأمل ندر (با حرف صله (کشتن مصدردر قتل معناسنه (دهد فعل شرط مفرد مضارع

مغیلان اصلی ام غیلاندر لکن ناس اراسنده تحریف ایله مشهوردر ✻

جواب از طرف شیخ مغیلان التنده یاتمق مجرد کولکه لنمك ایچون دکلدر کیجه ابجره اچقده خفته اولمدن برودت ماه وهوادن خود ژاله وباراندن مهما امکن وقایه ایچون زیر مغیلانده یاتمق اولادر بو صورتده حضرت شیخك مغیلان ذکری برنده‌در (محمد اسعد) ✻

رد ابن سید علی وسروری وکافی
رد دقایق الحقایق

غائب آن فاعلی (ویار عزیز اضافت بیانیه ایله آنك مشار الیهی (ومراد هدك مفعول اول صریحی
و زار مفعول ثانی‌ٔ (و بكشتن غیر صریحی زار لفظی حال طونلربی حال ایتمشلر (دهد ایكی

رد سروری وكافی
رد سروری وكافی

مفعول الدیغنی انكار ایتلر معنایه واصل دكلار یمش (تا حرف تنبیه (نكو یی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (كه حرف بیان (در حرف ظرف (آن اسم اشارت (دم نفس وساعت معنا سنه در (غم جانم
لامیه باشد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غم جانه راجع ضمیر در (محصول بیت) اكر اول
یار عزیز یعنی جانانم بنی زار وذلیل قتل ایلمكه ویررسه یعنی قتلمه فرمان ویررسه حاصلی بنی ذلت وحقارتله
قتل ایدرسه زنهار دیمه سین كه اولدمده واول وقتده جانم غمی اوله یعنی جان غمی واولمك قیغوسی
اوله حاصلی اولمدن پرواچكمم (مصراع اولك معناسی اكر بن ضعیفی قتل ایتمكه ویره دیین ضعیف

قوله (وزار مفعول ثانی‌ٔ) اشبو عباره نسخهٔ متعدده ده كورلمش ایسه ده تأمله محتاجدر (محمد اسعد)

سویلمش (ومصراع ثانینك تحقیقنده بویله خیال ایتمه كه اول حالده اولان ناله وانینم باش ویرمك
المندن اوله دیین زار لفظی ناله وانین معنا سنه ظن ایلدیكی زیاده فاسددر وانینم جانم كتدوكندن
دكلدر دیین بیتك معناسنی ایكلتمش (كویم از بندهٔ مسكین چه كنه صادر شد * كه دل آزارده شد
از من غم آنم باشم) بندهٔ مسكین بیانیه (كنه كناهدن مخففدر (كه حرف بیان دل آزرده وصف
تركیبی اقسامندندر كوكلی انجمش دیمكدر (غم آن لامیه (محصول بیت) قتلم زماننده جان وباش

رد شمعی
رد كافی
رد سروری

غمین چكمم بلكه دیرم بندهٔ مسكیندن نه كناه صادر اولدیكه بندن آزرده دل وپریشان خاطر
اولدی اول جانان بنده انك غمی اولور یعنی جانانك بنی قتل ایتكه بندن مكدر ال وپریشان خاطر
اولدیغیچون در پس الم وغمم بوجهتدندر یوخسه مقتول اولدیغمدن دكلدر حاصلی جانان بندن
پریشان خاطر اولدیغندن بحضورم والا انك كشته سی اولق حیات جاودانیدر بندن ازرده دل
وپریشان خاطر اولدی دیوناله ایدرین دیین پریشان سویلمش (حكایت) درویشی را ضرورتی

رد كافی

پیش آمد كلیمی از خانهٔ یاری بدزدید حاكم فرمود كه دستش ببرند صاحب كلیم شفاعت كرد كه
من اورا بحل كردم حاكم گفت بشفاعت تو حد شرع فرو نگذارم گفت راست فرمودی اما هر كه
از مال وقف چیزی بدزدد قطعش لازم نباید كه الفقیر لا یملك شیئا ولا یملك هرچه درویشانراست وقف
محتاجانست) درویشی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (ضرورتی یا حرف وحدت (پیش
امد اوكنه كلدی یعنی واقع اولدی (كلیم كاف عربك ولامك كسره لریله انواع بساطدن
بر نوع بساطك اسمیدر كه هر كسك معلومیدر كاف عجمك كسریله دینلر عندی سویلمشلر (ویا

رد شمعی وكافی

حرف وحدت (خانهٔ یار لامیه (ویا حرف وحدت (بدزدید اوغرلدی دیمكدر (كه حرف بیان (ببرند
بای تأكید ایله فعل امر جمع غائب (دستش مقدم مفعولی (صاحب كلیم لامیه اضافتسزده استعمال ایدرلر
بونك كبیلری شفاعت كرد شفاعت ایلدی (كه حرف بیان (بحل بانك فتحی وحاء مهمله نك كسری
وسكون لامله حلال معناسنه مستعمل لفظدر (باسببیت متضمن حرف مصاحبت شفاعت تو لامیه (حد
شرع عده بویله در فرو ادات تأكیددر بونك كبی یرلرده (نگذارم فعل نفی مستقبل متكلم وحده ترك واهمال
ایلمم دیمكدر راست فرمودی راست بونده كرچك معناسنه در كرچك بیوردك دیمكدر اما ادات استدراك
(كه اصلنده هر كس كه در حذف وایصال طریقیله كس ترك اولندی (مال وقف چیزی یا حرف وحدت
بدزدد فعل مضارع مفرد غائب اوغرلیه دیمكدر (قطعش تقدیری قطع یدش در (كه حرف تعلیل
الفقیر لفظا مرفوع مبتدا (لا یملك فعل نفی مستقبل مفرد مذكر غائب مبنی للفاعل فاعلی تحتنده
مستتر فقیره راجع ضمیر (وشیئا لفظا منصوب مفعولی هیچ برشیئه مالك اولماز دیمكدر (ولا یملك
مذكور كبیدر مبنی للمفعول قائم مقام فاعلی مذكور كبیدر كیمسه یه مملوك اولماز دیمكدر (درویشان
فقرا مرادیدر (ورا ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبردر درویشلرك دردیمكدر (وقف محتاجانست
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (والف ونون ادات جمعدر (وسین وتا ادات خبر (محصول تركیب)

بر درویشك اوكنه بر ضرورت كلدی (یعنی احتیاجی واقع اولدی بر یارینك (یعنی كندی كبی
بر درویش یولداشنك اوندن بر كلیم اوغرلادی حاكم یعنی قاضی بیوردی كه الین كسه لر السارق
والسارقة) حكمیله بویله اولنجه صاحب كلیم شفاعت ایلدی كه بن اكا حلال ایلدم ودعوی
ونزاع ایلمزم دیو (قاضی دیدیكه سنك شفاعتك سببیله اقامت حد شرعی ترك ایلمم بونك كبیلرده
رعایت خاطر مشروع دكلدر (البته شرعله لازم اولان حكمی اجرا ایدرم صاحب كلیم دیدی
كرچك بیوررسین اما هر كیمسه كه وقف مالدن برنسنه اوغرلسه اكا قطع ید لازم كلمز زیرا فقیر
دنیاده نه برنسنه یه مالك اولور ونه كیمسه یه مملوك اولور هرنكه درویشلركدر اول فقرایه ومحتاجلره
وقفدر یعنی درویشلردن اخذ اولنان نسنه فقرایه موجب عقوبت اولماز زیرا معناده كندی
حقلرین المش اولورلر (پس انلرمنه قطع مترتب اولور ونه ضمان (حاكم دست از و بداشت وگفت
جهان برتونتك آمده بود كه دزدی نكردی الا از خانهٔ چنین یاری گفت ای خداوند نشنیدهٔ كه
گفته اند خانهٔ دوستان بروب ودر دشمنان مكوب) دست ازو بداشت الندن الین چكدی دیمكدر
(یعنی الین كسمكدن فراغت ایلدی (برتونتك امده بود اوسنكه طارمی كلدی دیمكدر واستفهام طریقیله
(كه حرف بیان الا ادات استثنا (خانهٔ دوستان لامیه ومقدم مفعول بروبدركه بای تأكید ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر روبیدندن (رفتن دن دینلر خطا ایلدیلر سوپور دیمكدر (در دشمنان لامیه
(مكوب فعل نهی مفرد مخاطبدر كوبیدندن كوفتن دن دینلر خطا ایلدیلر (در دشمنان مكوبك
مقدم مفعولیدر بای عجمله در (بای عربله دیین بلمز یمش (محصول تركیب) صاحب كلیم مذكور

ردّ شراح جمیعا
رد شراح جمیعا
رد ابن سید علی

تقریری ایدنجه حاكم سارقدن ال چكدی ودیدی جهان باشكه طارمی كلدی ایدی كه اوغرلق
ایلمدك الا بو نجلین بر درویشدن (یعنی بویله برفقیرك خانه سندن سارق دیدی ای خداوند
ایشتمامش میسین كه ضرب مثل طریقیله دیمشلر (یعنی اكابر كلماتیدر (دوستلرك خانه سنی سوپور
(یعنی خانه سنده هرنه كه المغه قابل ایسه ال تكلف چكمه ودوشمنلر قپوسنی قاقمه (یعنی عرض
احتیاج ایلمك ایچون دق الباب ایلمه حاصلی دشمنه عرض احتیاج ایلمه (بیت) چون فرومانی بسختی تن
بعجز اندرمده * دشمنان را پوست بركن دوستان را پوستین) فرومانی ماندن ومانیدن مصدرلری
ومشتقاتی فرو ایله مستعمل اولسه عجز معناسنی افاده ایدر بونده كی كبی (یا ضمیر خطابدر عاجز
قاله سین دیمكدر (بسختی با حرف مصاحبت (سختی یای مصدرله شدت ومحنت معناسنه در (تن
بدن معناسنه در مراد بونده وجودی وكندیسیدر (بعجز با حرف صله ویا حرف ظرف (اندر بانك
معناسنی تأكید ایدر (مده فعل نهی مفرد مخاطب ویرمه دیمكدر (بعض نسخه ده (منه دوشمش
قومه دیمكدر اما مكن هیچ بر نسخه ده موجود دكل دشمنان را را ادات تخصیص دشمنلرك دیمكدر پوست
دری دیمكدر (بر حرف تأكید (كن كاف عربك فتحیله قوپار دیمكدر بونده صویی معناسنه در
(یعنی دریسنی یوز دیمكدر (بركن فعلنی كندندن اشتقاق ایلین بیلمز یمش (دوستانرا را حرف

رد شمعی وكافی

تخصیص دوستلرك دیمكدر (پوستین كورك دیمكدر بركنك مفعول اولی (وپوستین مفعول ثانیسی
(محصول بیت) چونكه شدت ومحنتله عاجز قاله سین تنكی ووجودكی (یعنی كندكی عجزه
ویرمه (یعنی كربت ومشقتله بی كار وبی نوا اولوتورمه (بلكه فرصت بولورسك دشمنلرك دریسنی یوز
(ودوستلرك صرتندن كوركنی صویی حاصلی ضرورت وعجز ایله اوتورمه وكندیكی محنت والمه دوشورمه
بلكه فرصت بولورسك دشمنك مالنی وجاننی قهر ایله وجبر ایله ال امان ویرمه (اما ابتذال ایله عرض
حال واظهار حاجت كوسترمه لیكن دوستلرله هرنه معامله ایلرسك ودفع ضرورت ایچون عرض حال
واظهار عجز ایدرسك رخصت واجازت وار (حكایت) یكی از پادشاهان پارسایی را گفت هیچت از ما
یاد می آید گفت بلی هر گه كه خدا را فراموش میكنم) هیچت تا ضمیر خطابدر (هیچ سكا دیمكدر

(ازما بزدن دیمکدر (یادمی آید اکمق کلور می یعنی هیچ بزی اکارمبین (محصول ترکیب)
بر پادشاه بر صالحی کوردی و دیدی هیچ بزدن یادك کلور می یعنی هیچ بزی اکارمبسین اولده
بلی هرکه که خدایی فراموش ایدم سنی یادمه کتوررم بونك کبیلر تعلیق بالمحال قبیلندندر یعنی
هرکز خاطره کلمزسین زیرا بر نفس ذکر خدادن خالی دکلم که سن یادمه کله سین (بیت)

هر سودودان کش زدر خویش براند * وان را که بخواند بدر کس نداوند) سوسینك ضمیله
جانب دیمکدر (دو د دالك و واوك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر دویدن بالك
ویوپورمق معناسنه (آن فاعلیدر (کش که حرف بیان (وشین ضمیر جائزدرکه خدایه راجع
اوله قرینه قائم اولدیغیچون یعنی براندك فاعلی قرینه سیله وجائزدرکه انك مقدر مشار الیهنه
راجع اوله زیرا تقدیر کلام آن کس کش در اول کیمسه که انی دیمکدر (زدر خویش
کندی قپوسندن (براند با حرف تأکید (آند سوره دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
خدادر (واو معنای استدراکی متضمندر حرف عطفدر (آن راکه اصلنده آن کس را که در
حذف وایصال طریقیله (کس ترك اولندی (که حرف بیان (بخواند دعوت ایلیه یعنی مقبول
طوتوب معزز ومکرم درکاهی ایلیه (باحرف صله (درکس لامیه (نداوند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب فاعلی خدادر (الف ونون ادات تعدیه در بلدرمز دیمکدر (محصول بیت)
هر جانبه یلریوپورر یعنی بی قرار وبی ارام اولوب هر جانبه نك ویوپایدر اول کیمسه که خدا
انی کندی درکاه لطف وکرمندن طرد وطرح ایلیه یعنی خدانك مقبول ومعززی اولمیان
زائد یره قپودن قپویه نك ویوپایدوب اسباب معاشی دربدر اولمسندن اکار وحصول مرام
ومقاصدی اکا بر قپولر یته ملازمتدن بلورر العیاذ بالله تعالی اما اول کیمسه یی که خدا کندی یه
دعوت ایلیه کیمسه نك قپوسنه انی یلدرمز یعنی بالمکه محتاج ایلمز زیرا انك مقبولی اولان غیری
کیمسه یه محتاج اولماز واغیارك قپولرینه وارمز حاصلی پادشاه صورت ومعنی اولور وهر کس
اکا محتاج اولور واول هیچ کسه محتاج اولماز معلوم اوله که صحیح نسخه لرده مصراع اول
هر سودود آن کش واقعدر شین ضمیر ایله پس سین مهمله ایله یازانلر ضمیردن اکاه دکل ایمشلر

(حکایت) یکی از صالحان پادشاهی را بخواب دید در بهشت و پارسایی را در دوزخ پرسید که رد سروری وکافی

موجب درجات آن چیست وسبب درکات این چه که ما بخلاف این پنداشتیم کفتند آن پادشاه
بمحبت درویشان در بهشتست واین پارسا بتقرب پادشاهان در دوزخ) با حرف ظرف (وخواب
یونده دوشدر (پرسید مذکور صالح دوشنده سؤال ایلدی ویااو یاندقد نصکره بعض کیمسه لره
صوردی (که حرف بیان (موجب درجات آن اسم فاعلك مفعولیه ولامیه اضافتلریدر
(سبب درکات این اضافتلری لامیه لردر (درجات درجه نك جمعیدر یوکسك یره چقمغه
بصامقلره دیرلر جنت مقاماتنده ده مستعملدر (ودرکات درکه نك جمعیدر یعنی الحق یره اینمکه
سبب اولان بصامقلره دیرلر مراتب دوزخده ده مستعملدر (که حرف تعلیل (مابز دیمکدر
(بخلاف با حرف تأکید (اینه اضافت لامیه در (پنداشتك مقدم مفعولیدر (کفتند صالحه
جواب ویردیلر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (محبت درویشان مصدرك مفعوله
اضافتیدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (پادشاهانه اضافتی سابق کیدر (محصول ترکیب)
بر صالح دوشنده بر پادشاهی جنتده و بر عابدی جهنمده کوردی سؤال ایلدیکه اول پادشاهك
مقامات جنته موجبی ندر وبوزاهدك درکات جهنمه سببی ندر زیرا بز بونك خلافنی ظن ایدردك
دیدیلر که اول پادشاه فقرا ودرویشانه محبتی سببیله جنتده در واول پارسا سلاطین وامرایه
تقربی سببیله دوزخده در (قطعه) دلقت بچه کار آید ومسحی ومرقع * خودرا زعملهای

نکوهیده بری دار) دلق فقرا خرقه سی (وتا ضمیر خطاب (مسح میمك کسری وسین مهمله نك
سکونیله پلاس معناسنه در یعنی اسکی بسکی (ویا حرف نسبت پلاسه منسوب لباس دیمکدر
فقرا لباسی مراددر (مرقع تفعیل بابندن اسم مفعولدر نیچه پاره ایله یاماوخرقه هند فقراسی
کیدیکی خرقه لرکبی (خود واو رسمیله بوندە کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول
(عملهای نکوهیده بیانیه (نکوهیده نونك کسری وکاف عجمك ضمیله حقیر وذلیل معناسنه در
(بری بانك سکونیله اصلنده بری در همزه ایله فعیل وزنی اوزره لیکن عجم اکثر همزه نك
حذفیله استعمال ایدر (دار فعل امر مفرد مخاطب (خودرا بری دارك مفعول صریحی (وزعملها
غیر صریحی (محصول بیت) دلق سنك نه ایشوکه کلور یعنی نه ایشوکه یرار حاصلی سکاندنه فائده
مسحیده یعنی مسحی کیمکده سکا فائده ایلمز مرقع خرقه دخی یعنی درویشلك وصوفیلك فقرا لباسنه
کیرمکله اولماز همان کندیکی پرامز عملردن بری وسالم وعاری طرت یعنی فقرا لباسیله تنها صوفیلق
اولماز بلکه کشی یی دوزخدن خلاص ایلین اعمال صالحه وافعال مبروره درصوفیلق کسوه سی
دکل (حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش و کلاه تتری دار) با حرف
صله (کلاه برکی بیانیه (بره بانك ورانك فتحه لریله وهای رسمیله قوزی یه دیرلر که عربجه حمل دیرلر
حانك ومیمك فتحه لریله (امدی معلوم اوله که شیروان وقره باغ وآذربایجان و بالجمله اکثر عجم
قوزی دریسندن کلاه کیرلر واکا کلاه برکی دیرلر با نسبتله خواجکی وبندکی دیدکلری کبی
(کاه اولورکه تنها برکی ده دیرلر (اکثر مذکور کلاهی فقرا جنسی کیدیکیچون بونده انی
تخصیص بالذکر ایلدی (داشتن مصدر (وتا ضمیر خطاب (درویش صفت وصف ترکیبی در
درویش صفتلی (یعنی درویش خویلی وصوفی قلقلی دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر (کلاه تتری بیانیه (لغتلرده کلاه امیرانه ایله تفسیر ایتمشلر اکابر علمای اعجامدن
مسمر عمز بویله در (خصوصا نادره زمان واعجوبه دوران صاحب تصانیف رائقه ومالك
قصائد مضوعات فائقه افندیمز وولی نعمتمز واستادیمز (مولانا حلیمی شیروانی قدس الله تعالی روحه
وجعل فی غرف الجنان فتوحه که شام شریفده توطن ایدوب ادنی وظیفه ایله قانع اولوب
طلبه نك افاده سیله تقید ایلمش (بو بنده دعاکو یلرینه کلستان تعلیم ایلدکده بویله افاده
بیوردیلر (وسائر طلبه یه حین تعلیمده بویله افاده بیوررلردی که کلاه برکی مقابلنده واقع اولمغین
اندن کلاه فقیرانه (وبوندن کلاه امیرانه مراددرکه آنی تاتار خانلری ومیرزالری وسلطانلری
کیرلر (اکثری سمور ووشقدن اولورمش (برکی کاف عربیله متاعدن برنوعدرکه صوفیلر رد ابن سید علی
آنی عمامه یرینه کیرلر دیدیکی وجهله خطا ایلمش کافی عربی دیه سنده ومتاعدن
برنوعدرکه صوفیلر آنی عمامه ایدرلر دیه سنده (وکاف عربیله جنس قلنسوه دن بونوعدر دیدیکی
وجهله خطا ایلمش کاف عربی دیمکده وقلنسوه یی دیمکده (وکلاه برکی برکونه کلاهدرکه رد سروری
درویشلر کیرلر دیدیکی تحقیق مقام ایده ممش (کلاه تتری دن مراد قلنسوه درکه انی جندی وتاتار رد شمعی
طائفه سی کیردیکی خطا ایلمش (خراسانده کلاه برکی دیرلر قوزی دریسندن برجنس طاقیه رد کافی
اولور اکثر درویشان ومشایخ کیرلر (کاه اولورکه اول کلاه اوزره لف عمامه ایدرلر دیدیکی رد سروری
وجهله قصور ایلمش (خراسانه تخصیصده واکثر درویشان ومشایخه زیرا اغنیای اعجام
دخی کاه اولورکه آنی کیرلر (برکی اصلنده تشدید ایله در لیکن کثرت استعمالدن خصوصا بو محلده
ضرورت شعر ایچون مخفف اولمشدر دیدیکی خفت ایلمش زیرا سابقا مکرر بیان اولدی که اصل رد کافی
لغتلرنده تشدید یوقدر (بعض شراح برکی ایکی فتحه ایله در دیمش (وبعضیسی اعتراض رد کافی
ایدوب ایکی فتحه حالت افراده مخصوصدر (اما حالت اضافتده کافه متصل اولان حرف مکسور

استعمال اولنور دیمش سهو فاحش ایلمش زیرا ایکی حالتده بله ایکی فتحه ایله در (نتر بونده
کافر معناسنه در نتکه محل اکافرینه درو بو معنیده مبالغه وار در دیین افحش خطا ایلمش
رد کافی
(زیرا بو کلامك فحواسی درویش صفت اول وکافر شبقه سنی کی دیمکدر (بو ایسه هرگز جائز
رد شمعی
دکلدر زیرا برکیمسه ارکان اسلامی رعایت ایلسه وباشه کافر شبقه سنی کیسه ویا بلندن زنار
صارقنسه اهل شرع انك کفرینه حکم ایدرلر که بونلر علامت تکذیب شعائر اسلامدر دیو (بونده
خود مبالغه طریقیله کندی دیدیکی کبی شعار کفری اظهاره رخصت وجواز کوسترمك
فهم اولنور العیاذ بالله تعالی (حکایت) پیادهٔ سر و پا برهنه با کاروان حجاز از کوفه
بدر آمد وهمراه ما شد خرامان همی رفت ومی گفت) پیادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف
توسل همزه یه حرف وحدت دینلره بهود خطالری اوزره مصر اولمشلر زیرا خرنده های رسمی
رد سروری وشمعی
اولان کلملرده همزه حرف توسلدر فقط (وحدت معناسنی افاده ایلین یاء مقدرهٔ غیر مکتوبه
در (نهایتی متقدمین یا بی هاء رسمیدن صکره کتابت ایدوب اظهار ایدرلردی (لیکن متأخرین
هاء رسمی اوزرینه برعین بتراشکلنی وضع ایدرلر که هم یایه وهم همزه یه دلالت ایدر (واول شکله همزه
دیدکلری مجازایله در (زیرا همزه نك حروف علتدن غیری شکلی یوقدر فتأمل (سر و پا برهنه
باشی وایاغی چپلاق (برهنه بانك فتحی وضمی ایله لغتده چپلاق دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کاروان حجاز لامیه در (کوفه مشهور شهردر (لیکن بو زمانده جامعنك در و دیواری (و بعضی
تربه لرك جدرانی (و بعضنك یارم قبه سی و بعضنك ارتق و کمینك اکسك خراب اولمشدر
(و باقیسی شویله مندرس اولمشدر که آثار بنادن ذره مقداری پیدا دکلدر (زیرا نجفك ادبیسی
نجف حضرت امام علی مدفون اولدیغی قصبه نك اسمیدر که کوفه یه بچق میل پر مقداری نجفه قریبدر مح
اساس و بنانك طاشنی وکرمدینی چقاروب یاپولر بینه سورمشلر (پس شمدیکی حالده بنادن آثار
ونه اساسدن (وبالجمله عالمك فناسندن عبرت المق استین بغدا دجانبنه کذر ایلیوب
کورسون که اول مشهور کوزل مملکت نیجه خراب و یباب اولوب یاتور (پس حضرت
شیخك بیوردیغی کوفه معمور ایکن در که اندن حضرت مکه یه اول زمان مستقل محمل
چقارمش (بو زمانده مصردن وشامدن ویمندن چقدیغی کبی (بدر آمد چقدی دیمکدر (همراه ما
لامیه بزیم یولداشمز دیمکدر (خرامان صفت مشبهه در صالنارق دیمکدر (همی ها حرف
تأکید (محصول ترکیب) باشی وایاغی چپلق بر پیاده کوفه شهرندن قافلهٔ حجا جله طاشره
چقدی و بزمله همراه اولدی صالنی صالنی کیدردی و بو بیتلری اوقوردی (نظم) نه براشتر
بسوارم نه چو اشتر زیر بارم * نه خدا وند رعیت نه غلام شهریارم) بر حرف استعلا (بسوارم
با حرف تأکید (سوار آتلی در یایاق مقابلی (چو حرف تشبیه (اشتر همزه نك فتحی وسینك سکونیله
قاطر دیمکدر عربجه بغل دیرلر بانك فتحی وغینك سکونیله بعض نسخه ده استر یرینه اشتر دوشمش
ظاهر تصحیف طریقیله در (زیربار لامیه در یوك التنده دیمکدر (غلام شهریار لامیه در
(شهریار راء اولك سکونیله پادشاه دیمکدر (محصول بیت) نه دوه اوزرینه سوارم (یعنی راکب
دکلم نه استر کبی یوك التنده یم (یعنی راکب دکلسه ده یوکده یوق (یعنی کیمسه نك یوکی التنده دکلم
رعیتك افندیسی سیده دکلم یعنی صاحب رعیت وخدمه دکلم پادشاه قولیده دکلم
حاصلی نه حاکم ونه محکوم بلکه دنیانك جمیع امورندن سالم وازاده یم (غم موجود و پریشانی
معدوم ندارم * نفسی میزنم آسوده وعمری بسر آرم) غم موجود بیانیه ویا لامیه بالفعل موجود
غم ویا بالفعل موجودك غمی (پریشانئ معدوم ده بیانیه ویا لامیه در (ندارم ایکی ترکیب
اضافی یه مصروفدر (نفسی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (می زنم اوررم (آسوده راحت
وحضور (عمری یا حرف وحدت ویا تنکیر (بسر با حرف صله (سر بونده نهایت وپایان

معناسنه در (آرم فعل مضارع متکلم وحده (عمر مفعول صریحی (وبسر غیر صریحی (محصول بیت)
غم موجودم و پریشانئ معدوم یوقدر (یعنی هرگز هیچ بر وجهله غمم یوقدر آسوده حال
ومرفه البال نفس اوررم (یعنی آسوده لکله وراحتلکله کچورم (حاصلی اوقات وازمانم حضور ایله
کچر و بو وجهله پایانه عمر ایلدرم (یعنی عمرمی صفا وحضور ایله کچررم (حاصلی عمرمی نهایت
وپایانه بی غم وغصه ایلدرم (مذکور ایکی بیت بحر رمل مخبون اقسامندندر اما بحور یله آشنا اولمیان
بیت اولی ایکی بیت ظن ایدوب دیمش (خفی دکلدر که مصراع ثالثده سکته وار در اشعار قدماده
رد کافی
چوقدر بی سکته اوقونسه نه خداون رعیت اوقونور دیمش حق بودر کیم ظن فاسد ایلمش
بوندن بوقاری اولماز معلوم اوله کیم بو بیتلرك تقطیعی بویله اولور (نه براشتر فعلاتن (بسوارم
فعلاتن (نه چو اشتر فعلاتن (زیر بارم فعلاتن (نه خداون فعلاتن (درعیت فعلاتن (نه غلام
فعلاتن (شهریارم فعلاتن (غم موجو فعلاتن (در پریشا فعلاتن (نئ معدوم فعلاتن مندارم
فعلاتن (نفسی می فعلاتن (زنم آسو فعلاتن (دهٔ عمری فعلاتن (بسر آرم فعلاتن بیت اولك
قافیه لرنده واقع اولان الفاظ سالم تقطیع اولنور باقیسی جمیعا مخبوندر (نفس می زنم آسوده
سالم یعنی فاعلاتن (محمد اسعد)
وعمری بسر آرم) بو مصراعیده تمام بیت ظن ایدوب شرحنی استیفاد نصکره دیمش
خفی اولمیه که اگرچه بو بیتك قافیه سی نظم سابقه موافقدر اما بحرلری متحد دکلدر (معلوم اوله که
بو کیمسه نه وزن بیلورمش نه بحر (بو مصراعك معناسی بر نفس و بردم آسوده و بی قید اولدیغمی
رد کافی
برعمر عد ایدرم دیمکدر دیین معنا بی پاك عد ایده مامش (پریشانئ ده همزه اضافت ایچون کلمشدر دیین
رد سروری وکافی
فتی پریشان سویلمش (حاصلی بو ایکی بیتك ترکیبنی جمیع شراح ناموزون یازدقلرندنصکره
رد شمعی
معنالر بین هب غلط و یرمشلر تأمل تدر (وبعضیسی بو نظمی رباعی وزنندن فرق ایده میوب
رد شمعی
نظم یازجق یرده رباعی یازار (اشتر سواری کفنش ای درویش کجا میروی باز کرد که بسختی
رد شراح جمیعا
بمیری نشنید وقدم در بیابان نهاد وبرفت چون بنخلهٔ محمود در سیدیم توانگر را اجل فرا رسید ومرد
درویش ببالینش بیامد و گفت ما بسختی نمردیم وتو بر بختی بمردی) اشتر سوار وصف ترکیبیدر
دوه یه بینجی معناسنه (یعنی دوه راکبی (و یا حرف وحدت باز کرد (وکرد فعل امر مفرد مخاطبدر
کردیدندن دون دیمکدر (که حرف تعلیل (بسختی با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (ویا حرف
مصدر شدتله و یاشدتده دیمکدر (نهاد فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر (قدم مقدم مفعول
صریحی (ودر بیابان غیر صریحی (چون ادات تعلیل با حرف صله (نخلهٔ محمود کوفه شهرندن
اوچنجی قوناقده عین زر قالك منبعی (یعنی باشی اولان بیرك اسمیدر که زبیده خاتون انده بر مسجد
وبر عالی خان یاپمشدر واعلی برکه لر وحوضلر بنا ایلمشدر حجاج انده اوچ کون اوتراق ایدوب
حضور وصفا ایدرلر (رسیدیم فعل ماضی متکلم مع الغیر ایرشدك دیمکدر (توانگر غنی دیمکدر
مراد مذکور اشتر سوار در (را ادات مفعول فرا ادات تأکید (با حرف صله (بالین بصدق
وشین ضمیر توانگره راجعدر (بختی بانك ضمی وخانك سکونیله بسرك دوه یه دیرلر (محصول ترکیب)
مذکور درویشه براشتر سوار دیدی ای درویش قنده کیدرسك استطاعتك یوغیکن نه سیدن
بو زحمتی اختیار ایدرسین سکا خود فرض دکل کرودون که بلا وشدتله اولورسین
حاصلی بو مبارك یول براغر یولدر تحمل ایده میوب هلاك اولورسین درویش سوزینی
دکلیوب بیابانه قدم قیوب آلدی یوریبوویردی چونکه نخلهٔ محموده ایرشدك اشتر سواره اجل
ایرشدی واولدی درویش یصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی ودیدی بز فقیراق و یاقلق
زحمت ومشقتیله اولمدك وسن بسرك دوه اوزره حضور وراحتده ایکن اولدك (بیت)
شخصی همه شب برسر بیمار گریست * چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست) شخصی

یا حرف وحدت (سر بیمار لامیه در بیمار خسته یه دیرلر اصلنده وصف ترکیبیدر بیم کوریجی
معناسنه صکره خسته یه اسم اولدی اکثر خسته لر اوله کن اولدیغیچون خسته یه بیمار دیدیلر
یعنی اولمك قورقوسنی کتوردیکیچون بیمار دیدیلر (کر بست کاف عجمك ورانك کسره‌سیله فعل
ماضی مفرد غائب اغلادی دیمکدر (بیمار مبتدا (بزیست با تأکید ایله خبری زانك کسریله فعل
ماضی مفرد غائب صغالدی ودیرلدی دیمکدر (محصول بیت) برشخص یعنی برکیمسه بتون کیجه
بر بیمارك باشی اوزرنده اغلادی حاصلی اولور ظن ایدوب خوفدن صباحه دك کریه وبکا ایلدی
چونکه صباح اولدی کیجه صباحه دك فورقی جهتندن کریان اولان اولدی وبیمار اولان
صغالدی ودیرلدی یعنی بوقصه دنیاده چوق واقع اولور اولمسندن فورقولان خسته صاغلوب
وطول امله نیجه ییل دخی صاغ اولور دیین ناکهان اولمك (قطعه) ای بسا اسب تیز روکه
بماند * که خرلنك جان بمنزل برد) ای حرف ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر (بسا چوق
ونیجه نیجه (اسب تیز رو بیانیه تیز رو وصف ترکیبیدر رویدندن تیز یوریجی دیمکدر (که
حرف بیان (بماند فعل ماضی مفرد غائب یوریلوب قالدی دیمکدر (که بونده حرف استدراك در
(خرلنك بیانیه اغسق اشك دیمکدر (برد فعل ماضی مفرد غائب (جان مفعول صریحی
وبمنزل غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدا درکه خرلنك در بعض نسخه‌ده خرك لنك واقعدر
کاف تصغیر ایله (محصول بیت) ای یار نیجه نیجه یعنی چوق واقع اولشدر که بو کرك
و یورغه آت بوکده یوریلوب طوردی وقالدی وخرلنك افتان وخیزان ضعف حالله اغسایرق
قطع منزل ایدوب مقصده جان التدی یعنی بوقضیه چوق واقع اولدی تیز رووده روکلمه‌سنی
رفتندن آلانلر غلط ایلشلر (بس که در خاك تندرستانرا * دفن کردند وزخم خورده نمرد) رد ابن سید علی وسروری
بس چوق (که حرف بیان (در خاك در حرف صله (تندرست وصف ترکیبیدر صحیح البدن
معناسنه (الف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول مصراع ثانی یه مرهوندر (کردندك
تندرستان مفعول اولی ودفن ثانیسی (واو حرف حال (زخم خورده وصف ترکیبیدر ومبتدا
(نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا اولدی دیمکدر (محصول بیت) چوق کره واقع
اولمش که صاغ وسالم تندرست اولان کیمسه لری اجلی کلوب خاکه دفن ایلدیلر یعنی ناکهان
صاغ وسالم ایکن اجلی کلوب واولوب خاکه تسلیم ایلدیلر ویاره‌لنوب زخم شدید یین کیمسه
اولیوب قورتلدی یعنی مجروح اولوب حیاتدن نا امید اولان کیمسه یه اجل کلیوب موتدن امان
بولوب یعنی اولیوب قورتلدی باذن الله تعالی (حکایت) عابدی را پادشاهی طلب کرد
عابد اندیشید که دارویی بخورم تا ضعیف شوم مکر اعتقاد در حق من زیاده کند آورده اند که
داروی قاتل بود بخورد وبمرد) که حرف بیان (دار و بی یا حرف وحدت (تا حرف تعلیل
(مکر ادات تمنی (داروی قاتل بیانیه (بود ادات زمانیه (محصول ترکیب) برعابدی بر پادشاه
طلب ایلدی یعنی کلسون کندو ایله مشرف اولالم عابد فکر ایلدی که بر دارو یعنی بر معجون
ایده یم ویا برشربت نوش ایده یم تا ضعیف اولایم اولا که بنم حقمده اعتقادنی زیاده ایلیه
یعنی بویله ایلکله شاید که پادشاه بکا اعتقادینی زیاده ایلیه حاصلی بنی کرچکدن زاهد
ومرتاض خیال ایدوب کمال صلاح حله حسن ظن اوزره اوله روایت ایدرلر که اول دارودیو
تناول ایلدیکی مکر زهر قاتل وسم هلاهل ایمش همان ییدیکی کبی هلاك اولدی (قطعه)
آن که چون پسته دیدمش همه مغز * پوست بر پوست بود همچو پیاز) تقدیری آنکس که در
حذف وایصال طریقیله (آن که قالدی (چون ادات تشبیه (پسته باء عجمله وفتح
وکسر ایله لغتدر فستق دیمکدر ایکن مراد حلب فستغیدر (دیدمش شین ضمیر آن کسه

راجعدر بعض نسخه‌ده دیدیش دوشمش یای خطابله (دیدندن بونده مراد فعل قلبدر ظن
معناسنه (همه هب دیمکدر مغز بینی و ایلك وبادام وفندق وفستق کبیلرك ایچنه دیرلر (پوست
باء عجمك ضمیله حبوبات دریسنه و هرنسنه نك قبوغنه دیرلر بونده قبوق مرادر (بود بونده
ادات زمانیه در ایمش معناسنه (همچو ادات تشبیه (پیاز صوغن معناسنه در (محصول بیت)
اول کیمسه بی که فستق کبی هب ایچ ظن ایلدم زیرا فستغك ایچی صاغ اولدیغی تقدیرجه فندغك
ایچی کبیدر صاغ اولدیغی تقدیرجه یعنی ظاهر بیته بوب باطنی دخی معمور ظن ایدوب صلاح حاله اکا
معتقد اولدم اول او بله کل ایمش بلکه اول کوردوکیم بری بری اوستنده قشر وقبوق ایمش ایچنده هیچ
نسنه‌سی یوغیمش پیاز کبی یعنی بی معنی برقوری صورت ایمش (پارسایان روی در مخلوق * پشت
برقبله می کنند نماز) پارسایان جمع پارسادر عابدلر دیمکدر (روی به اضافت بیانیه (در مخلوق
در حرف صله (رویه مقید در (پشت ارقه (برقبله (بر حرف صله (محصول بیت) پارسایان
مبتدا ومصراع ثانی خبر واقع اولمش یعنی یوزی وتوجهی مخلوق جانبنه اولان عابدلر وزاهدلر
ارقه‌لرینی قبله‌دن یکا ویروب نماز قلورلر حاصلی انلر بو حکمده در زیرا قلب که حقدن معرض
اوله قالب دخی قبله‌دن روکردان اولمش حکمنده در حاصلی عباداتده قالب قلبه تابعدر
(بیت) چون بنده خدای خویش خواند * باید که بجز خدا نداند) چون ادات تعلیل
(خواند فعل مضارع مفرد غائب دعوت ایلیه دیمکدر (خدای خویش لامیه مقدم مفعولی
(باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان بجز با حرف زائد (جز غیر
معناسنه در (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بونده بلیه دیمکدر (خدا مفعول صریحی
(وبجز غیر صریحی (محصول بیت) چونکه برقول خدای تعالی حضرتنی کندینك معبودی
بله ور عبدر دیه کرك اولان ولایق وسزاوار اولان اولدر که خدا حضرتندن غیری بی بلیه وماسوایه
کوکل بندایتمیه خواندك فاعلی خدایه راجع ضمیردر ومفعولی بنده در دیین ظاهر ترکیبه مخالف
سو یلمش (حکایت) کاروانی را در زمین یونان بزدند ونعمت بی قیاس بردند بازرکانان کریه
وزاری کردند وخدا ورسول شفیع آوردند فائده نداد) زمین یونان قرمان ولایتنه دیرلر (زاری
یای اصلیه ایله فریاد وفغان معناسنه در (محصول ترکیب) یونان مملکتنده برکاروانی حرامیلر
اوردیلر وبی حد وبی پایان نعمت ومال ایلتدیلر بازرکان طائفه‌سی کریه و فریاد وفغان ایلدیلر
وخدا ورسولی حرامیلره شفیع کتوردیلر یعنی چوق یلواروب نیاز ایلدیلر لیکن فائده ویرمدی رد ابن سید علی
(بیت) چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریهٔ کاروان) پیروز باء عجمك
کسریله مظفر وغالب معناسنه (دزد تیره روان بیانیه (تیره روان وصف ترکیبی قره جانلی
دیمکدر (زیرا روان روح انسانی یه دیرلر قره جانلی اوغری معناسنه در (کریهٔ کاروان لامیه
(محصول بیت) چونکه جانی قره دوزد یعنی بی رحم و سنکین دل اوغری مظفر وغالب
اولدی کاروانك کریه وزاریسندن نه غم طوتر یعنی نه غمی وار ونه پروا چکر حاصلی فرصت‌ال
ویروب مال مردمه ظفر بولدقدنصکره بیك کره فریاد و فغان و تضرع وزاری قلسه‌لر
متأثر اولوب مرحمت ایلزلر (تیره روان جمع تیره رودر یعنی وصف ترکیبی در شبر و معناسنه رد ابن سید علی
دیین تیره روان ایمش و بوندنصکره غیریتك قوانی نقل ایدوب دیمش که تیره ظرفدر و روآن رد ابن سید علی
صفت مشبهه در رفتن دن روان کبی رویدندن یعنی دزدی که رونده استدر تیره یعنی فی ظلمة
اللیل اصلی ونقلی فاسد اولدیغنده اشتباه یوقدر مصراع اولك معناسی چون مظفر اولدی
جانی بولانق وجانی قرا کو اوغری دیین بولانق سویلمش (لقمان حکیم در آن میان بود یکی از رد سروری
کاروانیان کفت کلمهٔ چند از حکمت وموعظت با اینان بکوی باشد که طرفی ازمال ما دست بدارند که

د ریغ باشد که چنـد ین نعمت ضایع کردد لقمان کفت دریغ باشد کلمهٔ حکمت باایشان کفتن
(کاروانیان کاروان اصلی کار باندر کار ایش (وبان ادات فاعلدر جی معناسنه ایشجی دیمکدر
بایله واوك بیننده تواخی وتبادل اولدیغی جهتدن واوایله ده (بایله ده مستعملدر (مثلا کاربان
سرای (وکاروان سرای دیرلر (ویاحرف نسبت والف ونون ادات جمع (موعظت مصدر
میمیدر وعظ دیمکدر (طرفی یاحرف وحدت برمقدار دیمکدر (دست بدارند ال چکه‌لر دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمان حکیم اول کاروان اراسنده ایمش کاروانیلرك رئیسی لقمانه دیدی بونلره
حکمت موعظه دن برنبچـه کلمه سویله اوله که برمقدار مالمزدن ال چکلر یعنی برمقـدارین
یغه بزه ویره‌لر (طرف شرف وزنی اوزره بعض دیمکـدر ال طوته‌لر یعنی ترك ایده‌لر دیمکدر زیرا
حیفدرکه بوقدر نعمت ومال رایکان یره ضایع اوله والمزده سرمایه اوله جق برمقدار مبلغ قالمیه
لقمان دیدی حیفدر بو یله ظالملره کلمهٔ حکمت موعظت سویلمك زیرا بونلره سوز تأثیر ایلمز که
متأثر اولوب سیرتلرین رجعت ایده‌لر (قطعه) آهنی را که موریانه بخورد * نتوان بردازو بصیقل زنك
آهن دمور (ویاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (موریانه دمور
قوردینه وپاسنه دیرلر (نتوان برد برد مصدر معناسنه‌در (ازو (باحرف مصاحبت (صیقل فیعل
وزنی اوزره پاس اچیجی استاده دیرلر نصر بابنـدن مصدری صقل کلور صادك فتحی وقافك
سکونیله صقالده کلور صادك کسریله مصقله اسم آلت یعنی پاس آچیجی آلت (زنك زاء عربك
فتحیـله پاس معنـاسنه‌در (وبعضـلر تصحیف ایدوب زاء عجمیله اوقودیلر (محصول بیت)
برد موریکه موریانه یمش اوله انك پاسنی صیقل سببیله کیدرمك اولماز زیرا پاس انك ماده سین
افسـاد وجوهرین افنا ایلمشدر (بونده موریانه‌نك ایکی معنـاسی اولمغه قائلدر اولکی به
تخصیص ایلمین بلاتخصص ایلمش بوتقریر بعض لغتلرك یازیشنه کوره‌در اما بعضیسی
دید یکه موریانه شول پاسه دیرلر که دموری دلك دلك ایلیه که انی صیقل اچوب جلا ویرمکه
قادر اولمیه زیرا ماده‌سی فاسـد وجوهری فانی اولمش اولور حضرت شیخك کلامنه ده ملایم
بودر اما زنك مطـلق پاسدر (باسیه دل چه سود کفتن وعظ * نرود میخ آهنین درسنك)
باحرف صله سیـه دل وصف ترکیبی قره کوکللی دیمکدر سابقـا تیره روان دیوب قره جانلی
مراد ایلدیکی کبی (کفتن وعظ مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (میخ آهنین بیانیه (آهنین یاحرف
نسبت ونون حرف تأکید (درحرف صله (سنك طاش (محصول بیت) قره کوکللی کیمسه‌یه
وعظ ونصیحت سوزینی سویلمك نه فائده ویرر یعنی فائده ویرمز (مصراع ثانی بی تعلیـل
طریقیـله ذکر ایدوب بیورر زیرا دمور میخ طاشه کیرمز یعنی بویله ظالملره نصح وپنـد
ایلمك طاشه دمور میخ قاقمقـدر حاصلی پندپذیر اولوب متأثر اولمق احتمالی یوقدر (قطعه)
بروزکار سلامت شکستکان دریاب * که جبرخاطر مسکین بلا بکرداند) باحرف ظرف
(روزکار سلامت لامیه (شکستکان الف ونون ادات جمعـدر دلخسته ومکسور خاطر اولان
فقرا مراددر (دریابك مقدم مفعولیدر (دریاب فعل امر مفرد مخاطب اکله وتدارك ایله دیمکدر
تقدیری حال شکستکان دریاب‌در (که حرف تعلیل (جبر جیمك فتحی وبانك سکونیله برصنغی
سیکلمکدر واول سنیك تختهٔ لرینه جبره دیرلر (خاطره اضافت مصدرك مفعولنه‌در (ومسکینه
لامیه (بلابکرداندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (کرداند فعـل مستقبل مفرد
غائب کردانیدندن دوندرر دیمکـدر (الف ونون ادات تعدیه‌در (محصول بیت) صحت
وعافیت وسلامت ورفاهیت زماننده فقرای شکسته دل ودرویشان مکسور خاطرلری بوقلیوب
وبولوب تفقد وتدارك ایله یعنی احسـان وصدقه وزکاتله خاطرلرینی تسـلی ایله زیرا مسکین

رد ابن سید علی

وفقیرك خاطرلرینی تسلی ایدوب جبرایلمك بلایی ردایلر یعنی صدقه وزکات مالی وجانی حفظ
ایدوب بلیاتی دفع ایدر (چو سائل ازتو بزاری طلب کند چیزی * بده وکرنه ستمکر بزور
بستاند) چو حرف تعلیل (سائل دیلنجی (وباحرف مصاحبت (زاری فریاد وفغان (چیزی
یاحرف وحدت (بده فعل امر مفرد مخاطب وکرنه والا دیمکدر (ستمکر ظالم (باحرف مصاحبت
(زور بونده قوت وقدرت وقهر دیمکدر یعنی کوجله (بستاند فعل مضارع مفرد غائب
آلور دیمکدر (محصول بیت) چونکه سائل سندن تضرع وزار یلغله برنسنه استیه البته ویر
(واما السائل فلاتنهر) حسبنجه والا ویرمیوب خست ایدرسك ظالم سندن زورایله یعنی کوجله
الور مذکور کاروان خلقندن الدیغی کبی (حکایت) چندان که مرا شیخ اجل شمس الدین
ابوالفرج بن جوزی بترك سماع فرمودی وبخلوت وعزلت اشارت کردی عنفوان شبابم
غالب آمدی وهوا وهوس طالب ناچار بخلاف رأی مربی برفتمی وازسماع ومخالطت حظی
برکرفتمی چون نصیحت شیخم یادآمدی کفتمی) چندان که اولقدرکه دیمکدر (مرا بکا دیمکدر
(اجل تشدید لامله اصلی اجلل ایدی ادغام اولدی (شمس الدین لقب (ابوالفرج کنیت
(بن جوزی صفت (بترك باحرف صله (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سماع
بونك کبی یرلرده ساز اوازینه وخواننده وکوینده اوازینه دیرلرنتکه حضرت الشیخ بوستانده بیورر
(بیت) نه مطرب که آواز سم ستود) (سماعست اکرعشق داری وشور) بالبداهه معلومدرکه بونده
آواز جنسنه سماع بیورمشدر فتأمل (پس ازسماع ومخالطت حظی برکرفتمی) معناسنی سماع
ایدردم دینلر معلوم اولدیکه سماعی بونده صوفیـلرك رقصی معناسنه اخذ ایدرلر ایمش
ایمـدی معلومدرکه سبحة الابرارك اوتوزدردنجی عقدینك مرادینه واصل اولمازلر ایمش
(عنفوان اول معناسنه (شباب یکتلك یکتلك اولی دیمکدر (مرا بکا (غالب آمدی غالب کلوردی
(یاحرف حکایه (ناچار بالضروره (بخلاف باحرف صله (خلاف رأی مربی لامیه‌لردر
(مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن تربیه ایدیجی دیمکدر (مراد ابن جوزی حضرتلریدر
(برفتمی کیدردم یاحرف حکایه (مخالطتدن مراد خلقله اختلاطدر (حظی یرحرف تأکید
(کرفتمی طوتردم یاحرف حکایه (محصول ترکیب) اولقـدرکه بکا شیخ اعظم ابن جوزی
حضرتلری یکه اول زمانده حضرت شیخك مربیسی ایمش (سماع ترکنی بیوردی دخی خلوت
وعزلته اشارت ایدردی (جوانلغمك اولی یعنی تازه لکی غالب کلوردی (وهواوهوسم مقتضای
نفس اولان احوالی وارزوی خاطری طالب اولوردی (بالضروره مربینك رأیی خلافنجه
خلوت وعزلتدن کیدردم دخی سماع واختلاطدن حظ الوردم (چونکه شیخك نصح وپندی
یادمه کلوردی (یعنی چونکه نصیحتنی اکاردم دیردم (مذکور افعالك اواخرنده اولان یالر
حکایه ایچوندر نتکه هر برینه اشارت اولدی (بیت) قاضی اربا مانشیند برفشاند دست را *
محتسب کرمیخورد معذور دارد مست را) بو بیت کفتمی بیوردیغنك مقولیدر (ار اکردن
مخففدر (برفشاند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده قاضی‌یه راجع ضمیردر ال قارصاردی
دیمکدر نتکه خواننده وکوینده وساز یانجه ال اصوانی طورلر ال سلکمك دینلر غلط ایلمشلر
(محصول بیت) قاضی بزمله اوتورسه یعنی مجلسمزه داخـل اولسه ذوق وشوقدن مجلسده
ال قارصاردی (حاصلی بزمله هم حال وهم رنك اولوردی (محتسب اکر باده ایچرسه مستلری
معذور طوتر (یعنی کندی باده نوش اولمغله احکام شرعی اجرا ایده‌مز (بومصراع مصراع اوله
نسبت مقام تعلیلده وتمثیلده واقعـدر (یعنی حضرت ابن جوزی اکرم بزم مجالس ومحفلمزك
رونق وصفاسنی کوربدی وبیلیدی داخل مجلس اولوب بزمله همرنك وهمجنس اولوری

رد کافی وشمعی

رد سروری وکافی وشمعی

هرنقدر که متورع وزاهد ایسه ده شکه محتسب اورع ناسدن اولدیغی تقدیرجه باده مجلسنه
داخل اولوب باده نوش اولسه می نوشلری معذور طوتردی (مصراع اولك معناسنده قاضی
ال صاکردی یعنی سماع ایدردی دیه‌سلرد ست افشاندن مرادی بیلمزلرایمش سماعدن
دخی قندبر (محتسب بومحلده صوباشی معناسنده در دیدلر محتسبی بیلمزلرایمش (ناشی بمجمع — رد شمعی وکافی
قومی برسیدم ودران میان مطربی دیدم) تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یاحرف
وحدت (بمجمع باحرف صله (مجمع مجلس (قومی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) سماع
ومخالطه دن حظ الوردم برکیجه بدك که برقومك مجلسنه ایرشدم یعنی اول کیجه یه دك بویله
ایدردم واول قومك اورته سنده برمطرب کوردم مذکور بیتده بیوردیغی کبی (بیت) کوبی رك
جان می کسلد زخمهٔ سازش ٭ ناخوشتر از آوازهٔ مرك پدر آوازش) کوبی فعل مضارع مفرد
مخاطب دیرایدك ویاد یدك دیمکدر (یعنی حاضر اولوب ایشیدسك دیرایدك (رك رانك فتحی
وکاف عجمیله طمر معناسنه درکه عربیده عرق دیرلر عینك کسری ورانك سکونیله (جانه
اضافتی لامیه ویا بیانیه در میکسلد می بونده حرف تأکید وافعدر (کسلد کاف عجمك
ضمی وکسریله وسینك فتحی وکسریله کسلیدن مصدرندن فعل مضارع مفرد غائب — رد شراح جیعا
اوزر وقرر دیمکدر (مثلا ایپ ویا ایپلك قرمق کبی (قطعله تعبیر ایدنلر خطا ایلدیلر (زخمهٔ ساز
چالدقلری اغج ویاکمك ویابوینوز پاره سی که سازنده لراکا تازیانه دیرلر (سازه اضافتی لامیه در
(شین ضمیر مطربه راجعدر تا ادات توصیف نی (خوش واو رسمیله ایی دیمکدر (وتر ادات
تفضیل در ناخوشترك دیمکدر (آوازهٔ مرك پدرلامیه لردر (یعنی برکیمسه یه باباك اولدی دیو موحش
خبر ویرمك صداسندن اول مطربك صداسی جان کاه تر وبدتر ایدی (بوقضیه اکثر بناء در
ولا بچه ناخلف واردرکه باباسنك اولوسی خبرینه مژدکانه لر ویرر (محصول بیت) مذکور
مطربك خصوصنده بیورر اکرمذکور مطربك زخمهٔ سازینی ایشیدسك دیرایدك که جان طمرنی
قرار واو زر سازینك زخمه سی شول مرتبه مزعج ومولم ایدی واو ازی پدر اولوسی اوازندن
دخی ناخوش وموحش ایدی (حاصلی سازنده لکی وکوینده لکی کال مرتبه منفور وقبول طبعدن — رد شراح جیعا
زیاده دورایدی زخمه برینه نغمه یازانلر نغمه ایلمیدر (کاهی انکشت حریفان ازو درکوش
وکاهی برلب که خاموش) (محصول ترکیب) مذکور مطربك زخمهٔ سازینی وناساز آوازنی
ایشتمیه لم دیو کاهی اهل مجلسك برمقلری قولغنده ایدی (وکاهی خاموش اول دیو لبنده ایدی
حاصلی سکوت ایله دیو اشارت ایلرلردی (بیت) یهاج الی صوت الاغانی لطیبه ٭ وانت مغن
ان سکت تطیب) یهاج فعل مضارع مبنی للمفعول اجوف یائی ضرب بابندن مصدری هیجان کلور
هانك ویانك فتحه لریله میل ورغبت معناسنه (الی حرف جر مجرور یله قائم مقام فاعل یهاج درو جائز
درکه کندی مصدرینه مسند اوله وصوت صادك فتحی وسکون واو ایله آواز معناسنه دراغانی یه اضافتی
لامیه در (اغانی منتهای جموعدن اغنیه نك جمعیدر همزه نك ضمی وغینك سکونیله وتشدید یایله (امانی
امنیه نك جمعی اولدیغی کبی امنیه ارزو ویه ومراده دیرلر (واغنیه غنا معناسنه در کسرغین والف
ممدوده ایله ایرلر معناسنه که فارسیجه سرود دیرلر (لطیبه لام حرف تعلیل یهاج فعلنه متعلق وضمیر
مذکر صوته راجعدر (لطیبها یازانلر خطا یازدیلر (وانت واو حرف حال انت ضمیر مرفوع منفصل محلا — رد سروری وکافی
مرفوع مبتدا (مغنی اسم فاعل مفرد مذکر مخاطب تقدیرا مرفوع خبر مبتدا الام الفعلی اعلالله ساقط
اولمشدر (ان حرف شرط (سکت فعل شرط (تطیب فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط جملهٔ
شرطیه اعرابدن محلا مرفوع صفت مغنی در (بعض نسخه ده نطیب دوشمش نون متکلمله وبعضنده
بطیب دوشمش یای غیبتله فاعلی مقدر اولان سکوت اولور (محصول بیت) مغنیلر صوتنه میل ورغبت

اولنور لطیف اولدیغیچون یعنی لطیف وخوب اولدیغی تقدیرجه روح اصواته مائل وراغب اولور
حال بوکه سنده مغنیسین اکر ساکت اولسك زیاده طیبسین حاصلی سکوت ایدك سکوتك موسیقی
ویته کچر یاخود سکوت ایلسك ترطیب اولوب خوشحال اولورز یاخود سکوتك طیب اولور قندبر
(بیت) نبیند کسی درسماعت خوشی ٭ مکروقت رفتن که دم درکشی) نبیند فعل نفی مستقبل مفرد
غائب کورمز دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (سماعت تا ضمیر خطاب سماع بنه نغمه وصوت
معناسنه در (خوشی خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله ویای مصدر ایله ایلك دیمکدر (مکر ادات
استثنا (وقت رفتن لامیه کتمك وقتی دیمکدر (دم نفس (در حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد
مخاطب (محصول بیت) کیمسه سنك سماعکده ایلك کورمز یعنی سنك ساز وآوازکده برذوق
بوقدرکه انده کیمسه صفا کسب ایلیه مکر کتمك وقتنده که نفسك چکه سین یعنی سکوت ایلیه سین
حاصلی مجلسدن کیدوب سکوت ایلیه سین هرکس مسرور اولور زیرا سنك ناهموار سازکدن
وناساز آوازکدن خلاص اولورلر بونده سماع صوت وآواز معناسنه اولدیغی زیاده بدیهیدر (پس سماعی
صوفیلر رقص معناسنه واستماع ایتمك معناسنه اخذ ایدنلر بو معنا یی بیلمزیمش (خوشی خانك فتحیله — رد شمعی وکافی
اوقنور کشی یه قافیه اولمغیچون دیدیلر روم ضمه دن آکاه دکلمزیمش (وقت رفتن معناسنی موت — رد شمعی وکافی
معناسنه اخذ ایلین بیتك معناسنی فوت ایلمش بو بیتده دلالت واردرکه اول ناساز بد آواز ناساز — رد شمعی
وناهموار اولدیغندن غیری صوتنه مغرور اولوب دکه بلا ایله دکدیکنه زیرا ناسازلك حالی
بویله درکه چیغیرمقدن اوصانمز (مثنوی) چون درآواز آمدآن بربط سرای ٭ کدخدارا کفتم
از بهر خدای) چون حرف تعلیل (در حرف صله در با معناسنه (بربط سرای وصف ترکیبیدر — شارح مرحومك لغتجه
قپوزله ایرلیجی یعنی قپوز چاله وپانجه ایرلایه (بربط ایکی بانك فتحه لریله قپوزه دیرلر اما مشهور — ویردیکی معنی بولنده درلکن
باء ثانیك ضمیدر (سرای سینك فتحی وکسریله اغندر ضمیله ر وسنا یلر دلیدر (کدخدا کاف — شمعی مرحومك معناسی دخی
عربك فتحیله اوامی صاحب خانه معناسنه (بهر ادات تخصیص (محصول بیت) چونکه اول قپوزجی — رنکیندر ظن ایدرم زیرا اول
اوازه کلدی یعنی قپوز پانجه ایرلغه باشلدی یعنی خوانندهلك ایلمکه باشلدی اواسنه دیدم الله — ناساز فوت اولدیغجه خلق آواز
ایچون (زیبقم درکوش کن تا نشنوم ٭ یادرم بکشای تا بیرون روم) زیبق زانك کسری وبانك — کریهندن قورتله مزهر نقدر
فتحیله ژیوه یه دیرلر فیم معناده کوش مقیددر (تاحرف تعلیل یاحرف عطف (درم درقپوم — رمجلسدن کتمسیله انده اولنلر
ضمیر متکلم یعنی میم ضمیر منصوب متصل معناسنه در (تاحرف تعلیل (روم فعل مضارع متکلم — قورتلسه لردخی بوندن بشقه
وحده در (محصول بیت) کتخدایه دیدم الله ایچون قولغمه ژیوه ایله یعنی قودی تا کیم صاغر اولوب — دقت رفتنك فوت معناسنه
بوناسازك اوازنی ایشدمیم زیرا قولغه ژیوه کیرنجه صاغر ایدر یاپکا قپوبی آچ تا کیم طاشره کیدم — اولدیغنه دم درکشی قرینه‌در
یعنی بوایکی ایشك برینی ایله دیو اواسنه یمین ویردم تاکیم مذکور بربط سرای ناسازی نه کوره یم — (محمد اسعد)
ونه ایشیده یم (فی الجمله پاس خاطر یاران را موافقت کردم وشبی بچندین مجاهده بروز آوردم) — شارح مرحوم اشبو بیتده اولان
پاس حفظ معناسنه در خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه در (ویارانه لامیه (شبی یاحرف وحدت و — درازی مضافنك اخرینه
یاحرف تنکیر (بروز باحرف صله (محصول ترکیب) حاصلی کلام یارانك خاطری ایچون اول کیجه یارانه — ضرورت وزن ایچون بریا کلور
موافقت ایلدم وکیجه یی نیجه زحمت ومشقتله کونه کتوردم یعنی صباحه چیقردم (قطعه) مؤذن — دیو یوقاروده ماشده اشارت
بانك بی هنکام برداشت ٭ نمی داند که چندازشب کذشتست) بانکدن مراد بونده تمجید ویاصباح — ایتمشیکن کندو نسخه سندن
اذانیدر (برداشت قالدردی یعنی اوقودی (محصول بیت) مؤذن بانکی وقتسز قالدردی یعنی — یازیلان نسخه ده یازلیوب همزه
اذانی وقتسز اوقودی بلمزکه کیجه دن نقدر زمان وساعت کچمشدر (درازیٔ شب ازمژکان — یازلش نسخه سنده دخی بویله
من پرس ٭ که یکدم خواب درچشمم نکشتست) درازی یاحرف مصدر (شب اضافتی لامیه (مژکان — ایسه اصابت ایتمشدر
من لامیه مژکان جمع مژه دردیدن فارسی یی غریب تتبع ایلمش ایمش پرس پای عجمك ضمی ورانك سکونیله — (فتبصر) (محمد اسعد)
فعل امر مفرد مخاطب صوردیمکدر سؤال ایله معناسنه (که حرف تعلیل (دم نفس وساعت معناسنه در — ردسروری

(خواب او يقوديه كدر نكشتست فعل نفي ماضي مفرد غائب اولامش وياجكرنمامش ديمكدر اشتراك اوزره (محصول بيت) كيجه‌نك اوزونلغنى بنم كرپكمدن سؤال ايله (يعنى كيجه اوزونلغنى مؤذن نه بيلور كه صباحه دك پسترنازده ياتور بلكه بنم مژكانم ابى بيلور (زيرا بر نفس كوزومه اويقو كيرممشدر (يعنى كوزمده اويقو طولانمشدر (حاصلى كوزم اويقو كورممشدر (بامدادان بحكم تبرك دستار ازسرو دينار ازكمر بكشادم و پيش مغنى نهادم ودركنارش كرفتم و بسى شكر كفتم ياران ارادت من درحق او برخلاف عادت ديدند و برخفت عقل من حمل كردند و نهفته مى خنديدند يكى ازيشان زبان تعرض دراز كرد وملامت كردن اغاز كه اين حركت مناسب حال خردمندان نكردى خرقهٔ مشايخ بچنين مطربى دادى كه درهمه عمرش درمى دركف نبوده است وقراضهٔ دردف) بامدادان وبامدادايرته ديمكدر (با حرف مصاحبت (حكم تبرك لاميه (تبرك تفعيل بابندن مصدردر تحفه وهديه معناسنه تبرك رسميله واسلوبيله ديمكدر (دستار دلبند (دينار التون كر قوشق ديمكدر (معلوم اوله كه عربك وعجمك فقراسى نقدنى هرنه ايسه قوشاغنه بغلر (زيرا انلرك قوشاقلرى يردن اولور (پس دينار ازكمر بيورديغى بومعنايه كوره در (پس بومعنايى جيبدن كيسه وجيبدن دينارى چيقردم ديمين خلاف سمته سلوك ايلمش
ردكافى
ردشمعى
(دستار وديناري ياء وحدت ايله ايراد ايلمين جميع نسخه‌لره مخالف ايراد ايلديكندن غيرى معنايه خلل ويرمشدر فتدبر (مغنيدن مراد مذكور مطربدر (ارادت من مصدرك فاعلنه اضافتيدر (بر حرف صله (خلاف عادت لاميه عادتك خلافنجه ديمكدر (خفت عقل مصدرك فاعلنه اضافتيدر (ومنه اضافت لاميه در (بعض نسخه‌لرده ونهفته بخنديدند دوشمشدر (يعنى خفيه طريقيله بنى مزه‌لنوب كولشديلر (زبان تعرض بيانيه اغازدن صكره بركرد مقدردر (كه حرف بيان (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (خردمندانه اضافت لاميه در بعض نسخه‌ده حال يرينه رأى دوشمش (خرقهٔ مشايخ اين حركتدن بدلدر (ودادينك مقدم مفعول صريحيدر (وبچنين غير صريحى (مطربى يا حرف وحدت (دادى فعل ماضى مفرد مخاطب ويردك ديمكدر (كه حرف رابط صفت ما بعدى مطربه صفتدر (درم دالك كسرى ورانك فتحيله اقچه معناسنه در (كف آيه يعنى اوچ (قراضه التون خرده سى فارسيجه ريزهٔ زر ديرلر (دف دالك فتحى وفانك تشديديله لفظ مشتركدر عربله عجم بيننده (تركيجه دمرى ديرلر دالك ضمى وميمك سكونيله ورانك كسريله (محصول تركيب) اول كيجه‌نك ايرته سى تبرك حكميله يعنى تحفه وهديه رسميله باشمدن دستارى وقوشغمدن دينارى چيقروب مغنى اوكنه قودم وانى دركنار ايلدم يعنى قوچدم وچوق شكر ايلدم (ياران بنم ارادتمى مغنى حقنده عادتمك خلافنجه كورديلر (يعنى بويله ايده كن دكل ايدم (خصوصا بوتجلين ناسازمغنى يه (وبو اوضاعمى خفت عقلمه حمل ايلديلر وكزليجه (يعنى خفيه طريقيله بوحالمه كولشديلر (پس بربسى يارانك بكا تعرض وطعن زبانى دراز ايلدى (حاصلى بكا اعتراض ايلدى دخى بنى لوم وملامت ايلمكه باشلدى كه وحركتى عقلا رأى وحالنه مناسب ايلمدك (مشايخ خرقه سنى بو تجلين بر مطربه ويردك كه جميع عمرنده النده واوجنده براقچه اولمامشدر (يعنى براقچه‌يه مالك اولمامشدر وبرقراضه يعنى برالتون اوواغى دفنده كورممشدر حاصلى كيسه اندن حظ ايدوب النه واوجنه برحبه ويرمش دكلدر دستاره خرقهٔ مشايخ بيورديغى مجازيدر (حضرت شيخك مبارك باشنده اولديغى اعتباريله دربحكم تبرك اولنده بركه يازان باشندن يازرمش (درحق او يرينه درحق آن يازان اوايله آنك معنالرينى بيلمزيمش (حركتدن صكره را يازانلر جميع
ردشمعى
ردشمعى

ردسرورى وشمعى
ردكافى
نسخه‌لره مخالف يازمشلر (خرقهٔ مشايخ اولنده كه يازانلرده بويله ايلمشلر (مثنوى) مطربى دورازين خجسته سراى * كس دوبارش نه ديده دريك جاى) مطربى مطرب اسم فاعلدر افعال بابندن سوندريجى ديمكدر نفس ابى سازنده وكوينده دن مسرور اولديغيچون مطرب ديديلر (يا حرف وحدت (دور تقديرى دور باد در (خجسته قوتلى ديمكدر مبارك معناسنه (كس تقديرى كه كس در كه حرف رابط صفتدر ضرورت وزن ايچون ترك اولندى وكس قالدى (دوبار ايكى كره ديمكدر (نديده ماضى دن قسم كورمش ديمكدر (در حرف ظرف (دريك جاى بريرده (دورازين خجسته سراى جملهٔ معترضه در كه بديعده حشو مليح ديرلر صفتله موصوف بيننده اعتراض ايلمش (محصول بيت) بر مطرب ايراغ اولسون بومبارك سرايدن بومعترضه سرايه نسبت دعاء له در ومطربه نسبت دعاء عليه در (كس دوبارش دوبار ايكى كره ديمكدر (وشين مطربه راجعدر آنجلين مطرب كه كيمسه آنى برمحفلده وبرمجلسده ايكى كره كورممشدر (يعنى شويله ناساز وناهموار دركه بركره آنى ديكلين بردخى مجلسنه اوغرامز (پس ايكى كره بر يرده كورنمز بو تقديرجه مطرب مبتداى محذوفه خبر ومصراع صفت اولديغى تقديرجه در وجائزدر كه مصراع ثانى حشو مليحه مقام تعليلده اوله فتدبر (معلوم اوله كه حضرت شيخ بو ابياتى مذكور معترض جانبندن نقل بيورديغى بوصفتله متصف برناسازه من بوقدر تعظيم وتبجيل ايلمك ندن لازم كلور ديمك استر * راست چون بانكش ازدهن برخاست * خلق راموى بربدن برخاست * راست كرچك يعنى بى شك وشبهه (چون ادات تعليل (بانك كاف عجمله اواز معناسنه در (برخاست قالقدى يعنى صادر اولدى ديمكدر خلق را را حرف تخصيص خلقك ديمكدر (محصول بيت) بى شك چونكه اوازى اغزندن صادر اولدى خلقك يعنى اهل مجلسك بدننده موبى قالقدى يعنى اوردى صوتى زياده مزعج اولديغندن جائزدر كه بونك كبى يرلرده برياء حكايه تقدير اوله يعنى قالقاردى (راستك معناسنى مستقيم ديينلر مستقيم سويلمامشلر وبراوغردن ديينلرده فتى اكرى كتمش (وتقديرى موى
رد ابن سيد على وسرورى
ردشمعى
ردكافى
بربدن راست برخاست دربين بيتك تركيبنه غريب تعقيد صالمش (مرغ ايوان زهول اوبپريد * مغز ما برد وحلق خود بدريد) مرغ مطلقا قوشدر (وايوان بونك كبى يرلرده كوشكدر يعنى چارطاق (معلوم اوله كه قزلباش بدمعاشدن اول شيراز شهرينك داب وعادتى بوايمشكه كوشكلرينك على برينه اغجه‌دن بر قوش تراش ايدوب وضع ايدرلر ايمش كيمى الطوطى وكيمى بلبل وكيمى بياض وكيمى كبوتر وقومرى وطاوس وشاهين وغيريلريني وبومرغانك ايچنى تجويف ايدرلرايمش يعنى ايچلريني قوغش ايدرلرايمش واغزلرينه بر سپوى وضع ايدرلرايمش پس هرباركه برباد حركت ايلسه بوحيوانلر دونوب بونلردن اصناف اصوات صادر اولور ايمش (پس حضرت شيخ (مرغ ايوان زهول اوبپريد) بيورديغى مبالغه طريقيله در يعنى اول ناساز مطربك مزعج وهولناك صداسندن مرغ ايوان جامد ايكن اوركوب قاچدى ايمدى قياس ايله نه مرتبه مولم وموحش آواز اولمق كرك آوازى (هول قورقو (بپريد با ايله مؤكد فعل ماضى مفرد غائب اوچدى ديمكدر (مغز سابقا مفصل بيان اولندى نه يرده استعمال اولنديغى (حلق حانك فتحى ولامك سكونيله بوغازدر (خوده اضافتى لاميه در (با حرف تأكيددر (دريد دالك فتحى وكسريله فعل ماضى مفرد غائب (يردك ودريدك فاعلى هربرينك تحتنده مطربه راجع ضميردر (محصول بيت) مرغ ايوان اول مطرب ناسازك آوازى هولندن اوركوب اوچدى يعنى تحمل ايده مديكندن يرندن پران اولدى كندى بزم بينلريمزى الدى ايلدى وكندى بوغازينى يرتدى حاصلى هم بزه جفا ايلدى وهم كنديه (شراحك هيچ
ردّ شراح جميعا

بریسی مرغ ایوانه تعرض ایلدیکندن معلومدر که جمعینك مجهولی ایمش (کفت مصلحت
آنست که زبان تعرض کوتاه کنی کهمرا کرامت اوظاهر شد کفت مرابر کیفیت آن مطلع
کردان تاهمکنان تقرب نماییم وبر مطایبهٔ که رفت استغفار کنیم کفتم بحکم آن که مراشیخ
بارهابترك سماع فرموده بود وموعظهای بلیغ کفته ودرسمع قبول من نیامد امشب مرا طالع
میمون وبخت همایون بدین بقعه رهبری کرد تا بدست این مطرب توبه کردم که دکربار کرد
سماع ومخالطت نکردم) زبان تعرض بیانیه (که حرف تعلیل (کرامت اولامیه (کفت
متعرض دیدی (کیفیت یاء مشدد (وتا ادات مصدر در نیجهلك معناسنه (اینه اضافتی مصدرك
مفعولنه اضافتی قبیلندندر (کردان فعل امر مفرد مخاطب مطلع ایله دیمکدر (الف ونون
ادات تأکیددر مصدری کرداندن کلور (تا حرف تعلیل (همکنان جمیعمز دیمکدر (تقرب
تفعل بابندن مصدر در (نماییمك مقدم مفعولیدر (مطایبه مفاعله بابندن مصدردر لطیفه
وحشمراق معناسنه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (که حرف رابط صفت (کفتم
حضرت شیخ متعرضه دیدم دیر (باحرف سبب (حکم بونك کبی یرلرده علت معناسنه در
(آن لفظنه اضافتی مصدرك فاعلنه در (که حرف بیان (بارها هاادات جمعدر کرالله دیمکدر
(باحرف تأکید (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرموده بود بیوردمشیدی (وموعظه
میمك فتحی وعینك کسریله مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمعدر وبلیغه اضافتی
بیانیه (کفته یعنی کفته بود (واو حرف حال (درحرف صله (سمع قبول بیانیه (ومنه اضافتی
لامیه (طالع میمون بیانیه مبارك طالع دیمکدر (واو حرف عطف (بخت همایون عطف
تفسیری (باحرف صله (بقعه بانك ضمی وقافك سکونیله پارهٔ ارض معناسنه در یعنی یردن
برپاره بونده مراد مذکور مطربله جمع اولدقلری خانه در (رهبر وصف ترکیبیدر
قولاغوز معناسنه (ویا حرف مصدر قولاغوزلق دیمکدر (تاحرف تعلیل (باحرف ظرف
(دست این لامیه (مطرب مشارالیه (که حرف تعلیل (دکربار برکره دخی دیمکدر (کردسماع
لامیه (کرد کاف عجمك کسریله وسکون را ایله دکرمی واطراف معناسنه در (مخالطت
مفاعله بابندن مصدردر اختلاط معناسنه (نکردم کاف عجمیله فعل نفی استقبال متکلم وحده در
کردیدن دونمك وچکرنمك معناسنه (محصول ترکیب) متعرضه دیدم مصلحت اولدرکه تعرض
دیلنی کوتاه ایلیه سین یعنی دخل وطعن دیلنی بندن چکه سین زیرا بکا بونك کرامتی ظاهر اولدی
پس اول جهتدن بوکا بوقدر تعظیم ایلدم معترض دیدی بنی بونك کیفیتیله مطلع ایله یعنی بیوردیغك
احوالی بکا اکلات تاکیم جمیعمز بوکا تقرب کوسترهلم وبزدن صادر اولان مطایبه ولطیفه یه
استغفار ایدهلم دیدم اول حکمله که بکا شیخ کرات ایله سماعی ترك ایلکله بیورمشیدی ومبالغه ایله نصیحتلر
سویلمش ایدی حال بوکه بنم قبولم قولاغینه کلمدی یعنی سوزین قولاغمه قومادم وقبول ایلمدم
بوکیجه بکا مبارك طالعم وقوتلی بختم بوخانه یه قولاغوزلق ایلدی تاکیم بومطربك النده توبه ایلدم
تاکیم بردخی سماع اطرافنده واختلاط چوره سنده چکرنمیم یعنی نه سماع دکلیم ونه کیمسه ایله اختلاط
ایلیم (قطعه) آواز خوش از کام ودهان واب شیرین * کر نغمه کند ور نکند دل بفریبد
آواز خوش بیانیه کوزل اواز دیمکدر (کام کاف عربیله دماغ واغزك ایچی (لب شیرین بیانیه
شیرین اوچنه یله قیداولمقده قابلدر (نغمه کندك مقدم مفعولیدر (ور واکردن مخففدر (دل مقدم
مفعولیدر بفریبدك کوکلی الداردیمکدر (محصول بیت) (کوزل آوازطتلی چکهدن وطتلی اغزدن
وطتلی دوداقدن کرکسه نغمه ایلسون کرکسه ایلسون کوکلی کندی یه میل ایتدیرر یعنی اوز اکوزل
اولدقدن صکره نغماتسزده کوکلی جذب ایدر (ور پردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست * ازحنجره

مطلـــ
مطرب مکروه نزیبد * معلوم اوله که عشاق وزنکله راستك فرعلریدر بعض اهل فن فرعه
پرده اطلاق ایلمش (اماصفاهان نه فرعدر نه پرده بلکه اصول اربعه نك اصل رابعیدر (حجاز دخی
نه فرعدر ونه اصل بلکه ماباه وبوسلکك آوازیدر (پس حضرت شیخ اوچنه یله پرده بیوردیغی
باتغلیب طریقیله در ویاپرده بی مقام ونغمه معناسنه اعتبار ایلمش اوله (حنجره وحنجور حانك
فتحیله حلقومدر یعنی بوغز (حنجرهٔ مطرب لامیه (ومکروهه اضافت بیانیه (نزیبد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب یاراشمز دیمکدر (محصول بیت)کام ودهان واب شیرین دن صادر اولان اواز
بویله درامااکر نغمهٔ عشاق وصفاهان وحجاز ایسه ده مکروه وناساز مطربك حلقومندن زیرا
دکلدر یعنی مقبول دکلدر بلکه دل خراشدر (حکایت) لقمان راکفتند ادب از که آموختی کفت
ازبی ادبان هرچه ازایشان درنظرم ناپسند آمد ازفعل آن پرهیز کردم) لقماندن مراد لقمان
عابدرکه دیباچه ده ذکر اولندی (که بونده اسمدر کیم معناسنه (آموختی فعل ماضی مفرد مخاطب
اوکرندك دیمکدر (بی ادبان الف ونون ادات جمعدر ادبسزلر دیمکدر مابعدی بی ادبانی بیان ایدر
(هرچه ازایشان هرنه که انلردن (درنظرم در حرف ظرف نظرمده دیمکدر (ناحرف توصیف
نفی پسند اسمدر مقبول معناسنه (فعل فانك فتحیله مصدر درایشلمك معناسنه امافانك کسریله
اسمدر ایش معناسنه (پرهیز بای عجمك فتحی ورانك سکونی وهانك کسریله صقنمق دیمکدر
محصول ترکیب) لقمانه دیدیلرادبی کیمدن اوکرندك دیدی ادبسزلردن زیرا هرنسنه که انلردن
نظرمده نامقبول کلدی انی ایشلمکدن پرهیز ایلدم (قطعه) نکویند ازسر بازیچه حرفی *
کزان پندی نکیرد صاحب هوش) نکویند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونك کبی فعللرك کاه اولورکه
فاعلی خلق ویاناس ویاقوم تقدیر اولنور نته که عربیده ایدرلر (مصراع یقولون لیلی بالعراق مریضة)
یقولون فاعلی واو ضمیردرکه مقدر مذکورلرك برینه راجعدر فتأمل (سر بونك کبی یرلرده جهت
معناسنه در (بازیچه تصغیر بازیدر اویون معناسنه (پس بازیچه اویونجق دیمکدر اضافتی
لامیه دریای بطنیله (حرفی یاحرف وحدت (نکویندك مفعول صریحیدر (وازسر غیری صریحی
کزان که حرف بیان وان اسم اشارتدر حرفه (پندی یاحرف وحدت ویاتنکیر (نکیرد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب صاحب هوش یای بطنیله لامیه درونکیردك فاعلی ممکندرکه صاحب هوش
نکویند ونکیرد فعللرینه تنازع طریقیله فاعل اوله دیین معنی جهتنه نظر اولمادیغندن غیری
ایکی فعلك افراد وجمع جهتنده ده التفات ایلمزمش محصول بیت)لطیفه ومزاح جهتندن برسوز
وبرحرف سویلمزلر که صاحب عقل اندن یعنی اول حرفدن برپند ونصیحت المیه حاصلی
لعب وبازی طریقیله ده برسوزی خلق سویلرسه اهل ادراك اولان اندن منتصح اولور دیمکدر
منتصح اسم فاعلدر افتعال بابندن نصیحت قبول ایلمك معناسنه امافعل بابندن منتصح ناصحلر
تشبه معناسنه در پس بونده منتصح دینلر اصابت ایلمدیلر (وکر صدباب حکمت پیش نادان *
بخوانند آیدش بازیچه درکوش) واوحرف حال (کرحرف شرط (باب حکمت لامیه (عدم اضافتی
تجویز ایدنلر باب حکمتدن خبردار دکل ایمش (باب حکمت بخواندك مقدم مفعولی وپیش نادان
ظرف واضافتی لامیه (بخوانند فعل مستقبل جمع غائب فعل شرط اوقسهلر دیمکدر (آید جواب
شرط وشین ضمیر نادانه راجعدر (امامعنی جهتندن کوشه مقید در تقدیری در کوشش آید
(درحرف صله (محصول بیت) اما حال وشان بویله در که اکر یوز ابواب وفصول حکمت نادان
اوکنده اوقوسهلر قولغنه بازیچه کلور (یعنی اندن عبرت الوب منتصح اولماز (زیرا عقلی افسرده
وطبعی پژمرده اولمش وقولغی غفلت پنبه سیله طوتلمش در (حکایت) عابدی راحکایت کنند که
شبی ده من طعام خوردی وتاسحر ختمی درنماز کردی صاحب دلی بشنید وکفت اکرنیم نانی بخوردی

رد ابن سیدعلی
مطلـــ
رد سروری وشمعی
رد ابن سیدعلی وسروری

و بخفتی بسیار فاضلتر ازان بودی) عابدی یا حرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف بیان
شبی یا حرف وحدت (تقدیری هر شبی در (وتا انتهاء غایت ایچوندر (ختمی یا حرف وحدت برختم
دیمکدر (کردی یا حرف حکایه (نیم نان لامیه (ویا حرف وحدت بر اتمکك نصفی دیمکدر (بخوری
یا حرف حکایه ییسیدی دیمکدر وبخفتی اویویدی (ازان یعنی اون بطمان طعام ییوب نمازده
برختم قرآن ایلمکدن (فاضلتر ثوابلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) برعابدی حکایت ایدرلر که
بر کیجه ده اون بطمان طعام یردی وصباحه دك برختمله نماز قلوردی برصاحب دل بو حالتی ایشتدی
ودیدی اگر بر اتمکك نصفنی ییدی واویویایدی چوق مرتبه اندن خیرلیرق وثوابلیرق اولوردی
زیرا هرنکه وار ایسه آچلقده در (قطعه) اندرون از طعام خالی دار* تا در و نور معرفت بینی)
اندروندن مراد شکم در (خالی بوش دیمکدر (تا حرف تعلیل در واصلنده در اودر همزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولمشدر (ضمیر اندرونه راجعدر نور معرفت بیانیه وبینینك مقدم مفعولی
(وبینی فعل مضارع مفرد مخاطب بیندندن کوره سین دیمکدر (محصول بیت) ایچروکی طعامدن
بوش طوت یعنی کندیکی آج طوت تاکیم درونکده معرفت نوربنی کوره سین حاصلی تاکیم سکا
معرفت الله میسر اوله (تهی از حکمتی بعلت آن* که پری از طعام تا بینی) تهی خالی دیمکدر حکمتی
یاسی ضمیر خطابدر (با حرف مصاحبت (علت آن لامیه (که حرف تعلیل (پری یا ضمیر خطاب
طلوسین دیمکدر (تا انتهاء غایت ایچوندر (بینی بای اصلیه ایله بورن دیمکدر که عرب انف دیر
(محصول بیت) اول علت واول سببله حکمت ومعرفت وکمالدن خالی وعاریسین که بورنکه دك
طعامدن مملوسین یعنی درونك طعامدن طوبطلی اولمق سببیله نور معرفت وحکمتده اندن یربوق
زیرا بر ظرف که بر نسنه دن مملو اوله اندن غیری نسنه صغماز (حکایت) بخشایش الهی
کم شده را در مناهی چراغ توفیق فرا راه داشت بحلقه اهل تحقیق در آمد بیمن صحبت درویشان
وصدق نفس ایشان ذمایم اخلاقش بحمامد مبدل گشت ودست از هوا وهوس کوتاه کرد
وزبان طاعنان در حق او دراز که همچنان بر قاعده اولست وزهد وصلاحش نامعول) بخشایش
اسم مصدردر بخشایدندن (بخشودندن دینلر خطا ایلشلر (دانش دانستندن مشتق اولدیغی کبی — رد ابن سید علی وسروری
دیدکلری ده فاسدر (زیرا دانش دانیدندن مشتقدر دانستندن دکل (الهی یه اضافتی بیانیه در — ا رد ابن سید علی وسروری
ویا حرف نسبتدر (الهی صفت بخشایشدر دینن ظاهر بودر که اضافته قائل دکلدر (کم — رد شمعی
کاف عجمك ضمیله یتکدر یعنی ضایع (شده یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه — رد شمعی
حرف وحدتدر دینن زائد سویلمش (را ادات تخصیص کم شده نك دیمکدر (در مناهی ظرف — رد شمعی
کم شده در (مناهی منهینك جمعیدر که اسم مفعولدر مرمی کبی (چراغ توفیق بیانیه (فرا
فانك فتحیله ادات صله در (راه مقید (داشتك چراغ توفیق مفعول اولی (وفرا راه
مفعول ثانیسی (فرا بونده فوق معناسنه در تحته مقابل دیدیلر فوق وتحتی وز یرو بالایی فرق ایدر
دکللر ایمش (وفرا بونده قریب معناسنه در دینن تزریق سویلمه ده مذکور لره قریب ایمش (تا حرف — رد ابن سید علی وسروری
تعلیل (با حرف صله (حلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسان دائره سنده صیغه لمدر ولامك فتحیله
غیریسنده بونده مراد مجلسدر مراد زمره در دینن حلقه نك معناسنی بیلمزیمش (اهله اضافتی
واهلك تحقیقه لامیه لردر (با حرف مصاحبت سببتی متضمن (یمن یانك ضمی ومیمك سکونیله برکت — ردشمعی
معناسنه در مبارکلك دیمکدر صحبته اضافتی (وصحبتك درویشانه لامیه لردر (صدق نفس
ایشانده لامیه لردر (نفس ایکی فتحه ایله بونده سوز معناسنه در یعنی انلرك کلمات طیبه لری
(ذمایم ذمیمه نك جمعیدر مذمومه معناسنه یعنی اخلاق مذمومه (با حرف صله (حامد حمیده نك
جمعیدر محموده معناسنه یعنی اخلاق محموده (مبدل اسم مفعولدر تفعیل بابندن ذمایمك

اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر حامده ده بویله تقدیر اولنور (دست کردك مفعول اول
صریحی (وکوتاه ثانیسی واز هوا غیر صریحی (زبان طاعنان لامیه دردر حرف ظرف (حق او لامیه در
(دراز تقدیری دراز شد ویا دراز گشت در (که حرف بیان (همچنان انجلاین دیمکدر (بر
حرف استعلا (قاعده اول لامیه (تا حرف توصیف انی (معول اسم مفعولدر تفعیل بابندن
اعتماد سز دیمکدر بی معول دینن خطا ایلمش زیرا بی اسماء جوامده و اسماء مصادره
مخصوص صدر مشتقاته داخل اولماز فقد بر (محصول ترکیب) خدایه منسوب ترحم لطف — رد شمعی
واحسان طرق مناهیده کم اولمش یعنی ضال اولمش برکیمسه نك یولنه توفیق وهدایت چراغنی
طوندی یعنی طریق مستقیمه دلالت ایدوب انصاف ویردیکه جمیع مناهی ومعاصیدن توبه
واستغفار ایلدی تاکیم اهل تحقیق مجلسنه داخل اولدی درویشلرك صحبتی برکتیله وانلرك مبارك
نفسلرینك صدقیله اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیده یه مبدل اولدی والنی هوا وهوسدن کوتاه
ایلدی یعنی جمیع نفسانی ارزولردن چکدی اما اهل طعن حسودلرك زبانلری انك حقنده
دراز اولمشیدیکه انجلاین قاعده اول اوزره در یعنی اولکی کبی هوا وهوس وارزوی نفسانیسنی
سوروب بکورمه ده در وزهد وصلاحی وتقوی وفلاحی بی اعتبار و بی اعتماد در دیدیلر (بیت)
بعذر توبه توان رستن از عذاب خدای* ولیکن می نتوان از زبان مردم رست) با حرف
مصاحبت (عذر توبه لامیه (عذاب خدای ده لامیه در (می نتوان تقدیری نمی تواند ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (زبان مردم لامیه (رست بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول بیت) توبه عذریله وسببیله خدانك عذابندن خلاص بولمق
ممکندر اما زبان خلقدن خلاص بولمق ممکن دکلدر یعنی خلق البته هرکسی اغتیاب ایدر
کرکسه هواده اوچسه ودریاده یوریسه حاصلی بدکویلر دلندن خلاص اولمق ممکن دکل
(طاقت جور زبانها نیاورد وشکایت پیش پیر طریقت برد شیخ بگریست وگفت شکر این
نعمت چه گونه گزاری که بهتر آنی که پندارندت) طاقت جور زبانها لامیه لردر (پیش پیر طریقتده
بو بله در (با حرف تأکید (گریست کاف عجمك وراءنك کسریله اغلدی دیمکدر (شکر این نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (گزاری کاف عجمك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب ادا
ایدرسین دیمکدر زا برینه ذال یازانلر بو لفظك املاسندن آگاه دکللر ایمش (که حرف تعلیل (بهتر
یکرك (از حرف ابتدا (وآن اسم اشارت (ویا ضمیر خطاب اندن یکر کسین دیمکدر (که
حرف بیان (پندارند فعل مضارع جمع غائب (وتا ضمیر خطاب سنی ظن ایدرلر دیمکدر — رد ابن سید علی وسروری
(محصول ترکیب) مذکور مهتدی خلقك دیلاری جور وجفاسنه طاقت کتورمه مدی وطریقت — وشمعی
پیرینك یانه شکایت ایلمدی یعنی پیرینه شکوی ایلدی شیخ اغلدی ودیدی بو نعمتك شکرینی
نیجه ادا ایدرسین که سنی ظن ایلدکلرندن یکرکسین حاصلی خلقك سنی ظن ایلدکلرندن
یك اولدیغك بر نعمتدر بو نعمتك شکرینی پس نیجه ادا ایدرسین (قطعه) چند گویی که بداندیش
وحسود* عیب جویان من مسکینند) گویی فعل مضارع مفرد مخاطب نیجه سویلرسین
(که حرف بیان (بداندیش وصف ترکیبیدر یرامز صانیجی بدکمان معناسنه (حسود معروف
(عیب جو وصف ترکیبیدر بحسب لغت عیب استیجی دیمکدر اما مراد عیب ایجی معناسنه در
الف ونون ادات جمعدر (منه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومسکینه بیانیه در
یاء بطنیله (محصول بیت) نیجه برسویلرسین که دشمنله حسود بن مسکینه عیب ایدیجیلر در
یعنی دائما بنم معایب ومثالبم سویلیجیلر در حاصلی بنی غیبت ومساوی ایدرلر (گر بخون ریختنت
برخیزند* وربه دخواستنت بنشیند) بخون با حرف صله (ریختن مصدردر دوکك معناسنه

(وتا ضمیر خطاب (برحرف تأکید (خیزد فعل مضارع جمع غائب خیزیدندن قالقاردیمکدر
مراد اتفاق ایلیه لر معناسنه در (ور واکر دیمکدر (بـد باحرف صله (خواستن دیلمك یعنی
نسنه یی مراد ایدنمك (وتا نه ضمیر خطاب (بنشیند فعل مضارع جمع غائبدر اوتورر لر دیمکدر
یعنی قصد ایده لر (محصول بیت) شیخ درویش شکی یه بیورر اکر سنك قانك دوکمکه قالقار
یعنی اتفاق ایده لر یعنی سکا ظلم ایلمك مراد ایدینه لر واکر سنك یرامزلغکی استمکه اوتوره لر یعنی
سنك یرامزلغکی مراد ایتمکیچون جمع اوله لر حاصلی هر خصوصده طرف خلافکده اوله لرسه
دیمکدر (ورایکی مصراعده بیله ادات شرط یرینه (که یازانلروایکی مصدرك اخرنده تا خطاب
یرینه میم متکلم یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری عقل سلیمی وطبع مستقیمی اولان رد سروری وشمعی
بیلور که معنی جهتی زیاده رکیك اولور بوندن غیری صحیح متن یازانه اعتراض غرا بتدندر
(نیك باشی وبدت کوید خلق * به که بد باشی ونیکت بینند) باشی فعل مضارع مفرد
مخاطب ایی اوله سین دیمکدر (وبدت تا ضمیر خطاب سکا یرامز دیمکدر (کویدك مقدم
مفعولیدر (وخلق فاعلی (نیکت تا ضمیر خطاب سنی ایی دیمکدر (بینندك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) سن ایی اوله سین ویا ایی اولاسك وخلق سکا یرامز دیه لر ویا یرامز دیرلرسه
یکدر که یرامز اوله سین ویرامز اولاسك وسنی ایی کوره لر ویا ایی کورسه لر حاصلی سن ایی
اولوب خلق سنی یرامز ظن ایلدکاری سن یرا مز اولوب خلق سنی ایی ظن ایلدکارندن یکدر
(کوید فعلنی جمع صورتنده یازان احتیاجسز وزنه خلال ویرمش (ولیکن مرا بین که حسن
ظن همکنان درحق من بکمالست ومن درعین نقصان) (محصول ترکیب) شیخ مریدشاکی یه دیر رد ابن سید علی وسروری وشمعی
سنك حالك لطیفدر اما بنی کور که جمیعنك حسن ظنی بنم حقمده کمالده در ویا کمالده در اما
حال بو که بن عین نقصانده یم (ومن درعین نقصان عبارتی مصنف کلامیدر دیین عجب
ناقص طبع ایمش عفا الله عنه (بیت) کرانها که می کفت می کردمی * نکوسیرت وپارسامردمی) رد سروری
آنها اقوالدن عبارتدر (که حرف بیان (می کفتمی معلوم اوله که کفت فعلنك اولنده می مطلب ـــــ
وآخرنده یا ادات حکایه لردرعلی کل حال تکررتأکیدافاده ایدر (کردمی یا حرف حکایت (نکوسیرت
وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (پارسامرد تقدیری مرد پارسادر ضرورت وزن وقافیه
ایچون تقدیم وتأخیره ارتکاب قلندی (مردمی یاسی حکایه در (محصول بیت) اکر اول
نسنه لر یکه سویلردم یعنی خلقه پند یوزندن سویلدکلری ایلیدم یعنی عمله کتوریدم
ایی خویلی کیمسه ومرد عابد وزاهد اولوردم حاصلی افعالم اقوالمه مطابق اولسه عباد
وزهاددن اولوردم (بو بیت مذکور شیخك جانبندن مردی یرینه بودمی یازانلر صحیح نسخه لره
مخالف یازدقلرندن غیری قافیه ده خطا ایلمشلر (پارسامردمی پارسامردایدم دیمکدر پس معناسی رد ابن سید علی وسروری
پارسامرد بودمی دردینی وجه سویلمش (بیت عربی) انی لمستتر من عین جیرانی * رد شمعی
والله یعلم اسراری واعلانی) انی یا ضمیر منصوب متصل محلامنصوب اسمان (لمستتر لام حرف
تأکید (مستتر اسم فاعل متکلم وحده در افتعال بابندن لفظا مرفوع خبران (من حرف جر
مستتره متعلق عین مجرور در من ایله ومضافدر جیرانه که جارك جمعیدر قوکشولر دیمکدر
اصلی جوران ایدی میزان کبی واو یایه اعلال اولدی (اسرار همزه نك فتحیله سرك جمعیدر
وکسریله مصدردر افعال بابندن کزلمك معناسنه (اعلانه بویله علن دن که آشکاره دیمکدر
(محصول بیت) بن تحقیق قوکشولرکوزندن کزلیم یعنی احوالمه واقف ومطلع دکللردر
اما خدای ذوالجلال بنم کزلیلرم وآشکاره لرم ویا کزلدیکیم وآشکاره ایلدیکیم یعنی احوال ظاهر
وباطنمه مطلعدر حاصلی علام الغیوبدر اکا نسبت کزلی یوق بلکه بزه کوره در (قطعه)

دربسته بروی خودز مردم * تا عیب نکسترند مارا) بو قطعه عربی بیتك ترجمه سی شکلیدر
دربسته نك مقدم مفعول صریحیدر (بروی خود وزمردم غیرصریحلری (بروی خود باحرف
صله واضافت لامیه درتقدیری دربسته ایم درما قرینه سیله (تا حرف تعلیل (عیب
نکسترندك مقدم مفعولی (نکسترند فعل نفی استقبال جمع غائب دوشه میه لر یعنی مطلع اولوب
افشا ایلیه لر دیمکدر (مارا را ادات تخصیص بزم دیمکدر (محصول بیت) اوستومزه ویوزومزه
خلق عالمدن قپویی بغلمشز یعنی مردمدن عیبمزی کزلمشزتاکیم عیبمزی دوشه میه لر یعنی
واقف اولوب فاش ایلمیه لر (دربسته چه سود عالم الغیب * دانای نهان وآشکارا)
دربسته تقدیری دربسته شدندر (عالم الغیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ومصراع ثانی یه
مرهون مبتدا (دانای نهان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدا دربرسین وتا تقدیریله
نتکه خبرده قاعده درتقدیری دانای نهانستدر (آشکار انهانه معطوف آشکارا وآشکاره
وآشکار برمعنایه درکیزلی مقابلی یعنی واضح (محصول بیت) قپو بغلواولمق نه فائده که غائب
بیلیجی الله تعالی کیزلی وآشکاره ایشلری بیلیجیدر یعنی اکا هیچ برنسنه کیزلی یوق هب آشکاره در
بلکه کیزلی دیدیکمز بزه کوره در (عالم الغیب کندی مصراعنه مصروفدر دیین معناسنی کندی ردشمعی
بیلورانجق (حکایت) کله کردم پیش یکی ازمشایخ که فلان درحق من کواهی داده است
بفساد کفت بصلاحش خجل کن) کله کاف عجمك کسریله شکایت دیمکدر (که حرف بیان
(کواه کاف عجمك ضمیله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (ویا حرف مصدر (بفساد باحرف صله
(بصلاحش باحرف مصاحبت صلاح نقیض فسادر (خجل صفت مشبهه در اوتانغن معناسنه
(محصول ترکیب) مشایخدن برینك قتنده شکایت ایلدمکه فلان کیمسه بنم حقمده فساده شهادت
ویرمشدر دیدیکه صلاحله انی شرمنده ایله یعنی صلاح اوزره اول تاکیم حقکده فاسد سوزسویلمکه
قادراولمیه (نظم) تونیکو روش باش تا بدسکال * بنقص توکفتن نیابد مجال) نیکوروش وصف
ترکیبیدر ایو یوریشلی معناسنه (روش اسم مصدردر یوریش معناسنه (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر باشیدندن (تا حرف تعلیل (بدسکال وصف ترکیبیدر سکالیدندن سینك فتحی وکسریله
صانمق معناسنه (بدسکال یرامز صانیجی دشمن معناسنه باحرف صله (نقص مصدردر نقصان معناسنه
تو یه اضافتی مصدرك مفعولنه در (وکفتنك مقدم مفعولی (نیابد فعل نفی مستقبل فاعلی تحتنده
بدسکاله راجع ضمیر (ومجال مفعولی (محصول بیت) سن ایو یوریشلی اول تاکیم یرامز صانیجی
دشمن سنك نقصانك سویلمکه مجال بولمیه (یعنی سن صلاح وتقوی اوزره اول تاکیم بداندیش سنك
ذمك ایلمکه ظفر بولمیه (چوآهنك بربط بود مستقیم * کی ازدست مطرب خورد کوشمال) چو
ادات تعلیل (آهنك ایرلنغج وسازاوازی (بربط قبوز (کی قچن دیمکدر (خورد فعل مضارع مفرد
غائب یردیمکدر اکل ایدرمعناسنه (کوشمال وصف ترکیبیدر قولق اوغجی معناسنه اما استعمالده
قولاق بورمق معناسنه در (حاصلی تأدیبدن کنایت ایدرلر بونده بورغربی بورمق معناسنه در
(محصول بیت) بو بیت سابقه مقام تعلیلده در چونکه قبوزك آوازی ود وزنی مستقیم اوله یعنی
پرده سی راست اوله مطرب الندن قچن کوشمال یر یعنی اوازی سازاولنجه مطرب بورغوسین بورماز
بوایکی بیته رباعی دیینلر احوال اوزاندن بی خبرایمش (حکایت) یکی را ازمشایخ شام پرسیدند که رد ابن سید علی وسروری وشمعی
حقیقت تصوف چیست کفت پیش ازین طائفهٔ بودند درجهان پراکنده بصورت وبمعنی جمع
وامروز قومی اند بظاهر جمع وبباطن پریشان) طائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
همزه یه حرف وحدت دیین غلط سویلمش (پراکنده کاف عجمك فتحیله طاغق دیمکدر (بصورت رد شمعی
باحرف ظرف بمعنی نك باسیده بویله در (امروز بوکون دیمکدر (قومی یا حرف وحدت (واندانك

جمعیدر (بظاهر و بباطن بار یده ظرف ایچوندر (پریشان پراکنده کبی طاغق معناسنه در
(محصول ترکیب) شام مشایخندن برینه سؤال ایلدیلر که حقیقت تصوف ندر دیدی بوندن اول
جهانده برطائفه وار ایمش صورتده پراکنده ومعناده جمع یعنی ظاهرلری زی عوامده و باطنلری
زهد وتقوی ایله آراسته ایدی حاصلی ظاهرلر بن دوزوب قوشمغله مقید ذکللرایمش امادرونلری
نور معرفتله مملو اولوب جمعیت خاطره مالکلر ایمش (معلوم اوله که اک اول صوفیلر ایچون خانقاه مطلب
بنیاد ایلین شام ولایتنده رمله شهرنده امرای نصارادن برامیردر نتکه حضرت مولانا جامی
نفحات انسده تحقیق بیورمشدر پس بونده (طائفهٔ بودندر جهان پراکنده) پراکنده‌یی
در جهان لفظنه قید اکلیوب علتی بیان ایدوب دیمش زیرا زمان سابقده صومعهٔ صوفیه
یوق ایدی بلکه اک اول رمله ده امرادن برامیر بنیاد ایلدی دیین عجب کج رفتار ایمش فتأمل
(قطعه) چو هرساعت از تو بجایی رود دل * بتنهایی اندر صفایی نبینی) بجایی با رد سروری
حرف صله (و یا حرف وحدت (با حرف ظرف (تنها یالکز (و یا حرف مصدر (اندر
معنای ظرفیتی تأکید ایدر یعنی بانک متضمن اولدیغی ظرفیتی نتکه مکرر مرور ایلشدر (صفایی یا
حرف تنکیر (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کورمزسین دیمکدر (محصول بیت) چونکه
هر دم وهر ساعت کوکلک سندن بر یره کیده یعنی کوکلکی عوایق وعلایق دنیویه ایله
مشوش و پریشان ایلیه سین تنهالقده یعنی خلوت وعزلتده جمعیت خاطرسزلغله صفا کورمزسین
حاصلی سنک صفاک جمعیت خاطرله در کرکسه خلوتده اول کرکسه کثرتده (کرت مال
وجاهست وزرع وتجارت * چو دل باخدا بست خلوت نشینی) جاه منصب (زرع اکین
(خلوت نشین وصف ترکیبی (و یا ضمیر خطاب بو بیت بیت سابقی تنویر ایدر (محصول بیت
اکر سنک مال ومنصبک وزراعت وتجارتک وار ایسه یعنی ظاهرا بونلرله مقیدایسک چونکه
کوکلک خدا ایله در خلوت نشین‌سین یعنی هرنه که ایشلسک وهرنیه که مشغول اولسک
کوکلک خدا ایله اولنجه حاصلی ماسوایه تعلقک اولمانجه سکا ضرر ایلمز بلکه کثرتده وحدت
ایلرسین (حکایت) یاددارم که شبی در کاروانی همه شب رفته بودیم وسحر در کنار بیشه
خفته شوریدهٔ که دران سفر همراه ما بود نعرهٔ برزد وراه بیابان کرفت و یکنفس آرام نیافت
چون روز شد کفتمش این چه حالتست کفت بلبلانرا دیدم که بنالش درآمد بودند از درخت
وکبکان از کوه وغوکان از آب و بهایم از بیشه اندیشه کردم که مروت نباشد همه در تسبیح
رفته ومن بغفلت خفته) یاد دارم یادمده در یعنی خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان
(شبی یا حرف وحدت (در کاروانی بر کاروان ایچنده یعنی ارالرنده (بیشه عربیده مشه
معناسنه در عجم مبشه دیر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه‌یی حرف
وحدتدر دیین غلط سویلمش (خفته یاتمش واویومش دیمکدر (شوریده عشقدن براثری ردشمعی
اولان کیمسه‌یه دیرلر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برشوریده شخص دیمکدر (که حرف
رابط صفت (نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل شوریده نک ونعره نک همزه‌لری ردشمعی
وحدت ایچون طوتن بی خبرایمش (نالش اسم مصدر در ایکلیش معناسنه یعنی فریادوفغان
(کبکان کبک جمعیدر ککلک دیمکدر (غوکان غوک جمعیدر قورباغه‌لر دیمکدر (بهایم
بهیمه‌نک جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه عربیدر (در تسبیح رفته تقدیری در تسبیح رفته باشنددر
یعنی تسبیحه طالمش وکتمش اوله‌لر (محصول ترکیب) یادمده درکه بر کیجه بتون کیجه
بر کاروانده کتمش ایدک وسحر وقتنده بربیشه کنارنده یاتمش واویومش ایدک برشوریده کمسنه که
اول سفرده بزمله بولداش ایدی برنعره اوردی و بیابان یوان طوتدی یعنی بیابانه کتدی و برنفس

و برساعت ارام وقرار ایلدی چونکه صباح اولدی اول شوریده‌یه دیدم بونه حالتدر که سندن
ظاهر اولدی شوریده ایتدی بلبللری کوردم ایدیکه اغاجلردن فریاد وفغانه کلمشلر ایدی یعنی
اسان حالله خدانک تسبیحنه مشغول اولمشلر ایدی وککلکلر طاغدن وقربغه‌لر صودن
وحیوانات مشه‌دن فکر ایلدمکه مروت دکلدر دوکلی اشیا خدانک تسبیحنه مشغول اوله‌لر وبن
خواب غفلتده اولام باخصوص که بن اکرم واشرف مخلوقات اولام وخدایه تعبد ومحبت
ایچون خلق اولام (قطعه) دوش مرغی بصبح می نالید * عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش)
دوش دون کیجه (مرغی یا حرف وحدت (بصبح با جائزدر که ظرف اوله وجائزدر که حرف انتها
اوله یعنی صباحه دک (محصول بیت) دون کیجه برمرغ صباح وقتنده و یا صباحه دک ایکلردی یعنی ناله
وفغان ایدردی (عقل وصبر وطاقت وهوشمی ایلندی یعنی ناله سی بنی مدهوش ایلدی (یکی
ازدوستان مخلص را * مکرا وازمن رسید بکوش) دوستان مخلص بیانیه ورا حرف تخصیص مکر
کانه معناسنه‌در (آوازمن لامیه (بکوش با حرف صله (محصول بیت) مخلص دوستلرک برینک
قولغنه مکر بنم آوازم ایرشدی یعنی احبادن برینک کوشنه بنم فریاد وناله‌م واصل اولدی مراد
حضرت شیخدر (کفت باورنداشتم که ترا * بانک مرغی چنین کند مدهوش) معلوم اوله که مطلب
لفظ باور کردن وداشتن وبونلرک مشتقاتیله استعماله محتاجدر که معنی افاده ایلیه (باورنداشتم
ایناممادم دیمکدر (که حرف بیان (ترا سنی (بانک مرغ لامیه (و یا حرف وحدت مدهوش متحیر
معناسنه‌در (محصول بیت) محب مخلص دیدی ایناممادمکه سنی برمرغک آوازی بو نجلین مدهوش
ومتحیر ایلیه یعنی برقوش آوازی سنی بویله بی اختیار ایلیه که راه بیابانه دوشوب کیده سین تصدیق
ایدمم (کفتم این شرط آدمیت نیست * مرغ تسبیح خوان ومن خاموش) شرط آدمیت لامیه
آدمیت‌ده یاونا ادات مصدردر (مرغ مبتدا (وتسبیح خوان وصف ترکیبی خبر مبتدا (واو حرف حال
(ومن مبتدا (وخاموش خبری تقدیر کلام مرغ تسبیح خوان باشد ومن خاموش باشم در
(شرط فارسیده لایق معناسنه مستعملدر دیین افترا ایلمش (محصول بیت) محب مخلصک جوابنده رد شمعی
بیورر دیدم بو آدملق شرطی دکلدر که مرغ تسبیح خوان اوله وبن خاموش اولام یعنی بن عبادت
وطاعت ایچون مخلوق اولوب تسبیح وتهلیلدن خالی اولام ومرغ بی عقل وادراک اولوب مسبح
اوله بو انسانیت شرطی دکلدر بو قطعه شیخک حسب حالیدر مذکور شوریده نک حسب حالی
دکلدر دیین پس حضرت شیخ آنک حالنی بیان ایلدیکندن غافل ایمش دیمک اولور بو خود
فاسد در فتدبر (حکایت) وقتی در سفر حجاز طائفهٔ جوانان صاحب دل همدم من بودند ردشمعی
وهمقدم وقتها زمزمه کردندی و چند بیتی محققانه بکفتندی وعابدی در سبیل منکر حال درویشان
بود بیخبر از درد ایشان تا رسیدم بنخیل بنی هلال کودکی سیاه از حی عرب بدرآمد واوازی براورد که
مرغ از هوا در آوردی اشتر عابد را دیدم که برقص درآمد وعابد را بینداخت وراه بیابان کرفت کفتم
ای شیخ در حیوانی اثر کرد وترا اثر نمی کند) وقتی یا حرف وحدت (سفر حجاز لامیه مراد مکه در
(طائفهٔ جوانان بیانیه جوانلر بولوکی دیمکدر صاحبه اضافتده بویله صاحبک دله اضافتیده
جائز عدم اضافتیده (همدم همنفس یعنی مصاحب (همقدم ایقدش یعنی بولداش (وقتها
جمع وقت کاه کاه دیمکدر (زمزمه کوک کورلمک اوازی بونده مراد مطلق اوازدر (و یا حرف تنکیر
(وهمزه حرف توسل (کردندی یا حرف حکایه ایلرلر ایدی دیمکدر (بیتی یا حرف وحدت
(چند نیجه دیمکدر (محققانه محقق اسم مفعولدر تفعیل بابندن والف ونون وهاء رسمی نسبت ولیاقت
معناسنی افاده ایدر حاصلی توحیدانه دیمکدر (بکفتندی یا حرف حکایه (عابدی یا حرف وحدت
(سبیل یول (منکر حال اسم فاعلک مفعولنه اضافتیدر (درویشانه اضافت لامیه‌در (درد ایشان دخی

بویله‌در (تا حرف انتها (باحرف صله (نخیل لغتده خرما اوزدکنه دیرلر اما بونده بر یرك اسمیدرکه
کوفه‌دن اون اوچنجی منزلدراندن مدینهٔ منوره‌یه درت قوناق قالور اصلنده نخیل یحیی بن بنی هلالدر
حذف وایصال طریقیله نخیل بنی هلال واقع اولمش نخیل یرینه حی یازان جمیع نسخه‌لره مخالف
یازمش (کودك کاف عربینك ضمی وسکون واوایله ودالك فتحی وکاف عربی ایله اوغلان
دیمکدر صبی معناسنه (و یاحرف وحدت (حی عرب لامیه عرب قبیله‌سی دیمکدر (بدرآمد چیقدی ردشمعی
دیمکدر (آوازی یاحرف وحدت (برآورد چیقاردی دیمکدر یعنی برصدا ایلدیکه (دراورد
ایندردی دیمکدر یعنی اوچار قوشی یره ایندردی (محصول ترکیب) بروقت سفر حجازده صاحب
دل جوانلر بلوکی یعنی برقاج صاحب دل جوان بنمله همدم وهمقدم ایدیلر یعنی مصاحب یولداشلرم
ایدیلر کاه‌کاه بوجوانلر زمزمه ایدرلردی یعنی تغنی وترنمات ایدرلردی و برنیجه محققانه وتوحیدانه
بیتلر اوقورلردی درویشلرك حاللرینده منکر یولده برعابد وار ایدی انلرك دردندن بی خبر
یعنی اهل حال دکل ایدی بوحال اوزره یوله کیدردك نخیل بنی هلاله ایریشنجه برقره اوغلان
عرب قبیله سندن طشره چیقدی و برآواز قالدردیکه قوشی هوادن ایندردی یعنی برمؤثر
آوازکه طیوری یره درشوررردی حاصلی اوچاقدن الیقوردی عابدك دوه‌سنی کوردمکه رقصه
کلدی وعابدی اوسندن یره دوشوردی و بیابان یولنی طوندی یعنی صحرایه کتدی
بویله اولنجه دیدم ای شیخ برحیوانه خوب آواز تأثیر ایلدی وسکا تأثیر ایلمدی یعنی یولده
بورایه کلنجه بوقدر اصوات طیبه دکلدك سکا هیچ تأثیر ایلمدی نه عجب شدید قلب ایمش سین
(نظم) دانی چه کفت مرا آن بلبل سحری * تو خود چه آدمی کزعشق بی خبری) دانی
فعل مضارع مفرد مخاطب استفهامی متضمن (بلبل سحری یاسیه سحره منسوب بلبل دیمکدر
(تو واو حرف رسمیدر اما بونده ضرورت وزن ایچون اصلی کبی اوقونور مدایله (خود ادات
تأکید (آدمی یا، اولی حرف نسبت وثانی ضمیر خطاب (کزکه حرف بیان (بی خبری یا
ضمیر خطاب (محصول بیت) بیلورمیسین اول سحر بلبلی بکا نه دیدی یعنی بکا سویلدیکین
بیلورمیسین دیدی بکا سن نه آدمیسین که عشقدن بی خبرسین یعنی بکا بویله خطاب ایلدی
حاصلی عشقدن بی بهره اولان انسان دکل دیمکدر بعض نسخه ده مران دوشمش رادن صکره
الفسز دیین کیمسه مسکین زیاده ناموزون ایمش (اشتر بشعر عرب در حالتست وطرب *
کرذوق نیست ترا کج طبع جانوری) بشعر عرب باحرف مصاحبت واضافت لامیه (حالتدن ردابن سید علی
مراد شوق وذوقدر (وطرب شنلك (کج کاف عربك فتحی وجیم عربیله اکری دیمکدر کژده
دیرلر کاف عربك فتحی وزاء عجمیله پس کج سهوله واقعدر زیرا کج کرجه دیر دیدیلر ایکی وجهله
سهو ایلشلر بریسی کج کژه مرادف اولدیغنی بیلدکاری بریسیده کج کرجه‌در دیدکاری ردابن سید علی وسروری
زیرا کرج کج درکاف عجمله عربله دکل حاصلی بونلر بومقدار بضاعتله کلستان کبی کتابك
شرحنه اقدام ایلمك زیاده جنوندندر عفی الله عنهما (کج طبع وصف ترکیبیدر اکری طبعلو
دیمکدر (جانور جانلی دیمکدر (یاضمیر خطاب (محصول بیت) اشتر عرب شعریله حالت
وطربده در یعنی ذوق وشوق وصفاده در اکر سنك اشعار واصوات طیبه دن ذوق وشوقك
یوغیسه اکری طبعلی جانورسین یعنی دوه‌دن دون ودنی برحیوانسین (معلوم اوله که دیار عربده مطلب
دوه جیلر سفرلرده دوه‌لر یانبجه برنوع صوت ایدرلرکه اکا حدی دیرلر ودوه‌لر حدی یی ایشتدکله
زیاده سرعت وجلادتله یوررلر پس شیخك در حالتست وطرب بیوردیغی بوحاللرینه اشارتدر
(معلوم اوله که مذکور نظمك بحرینه بحر بسیط دیرلر که عربه مخصوصدر وعجم بو بحرده
شعر سویلز لیکن حضرت شیخ التزام ایلمشدر که کلستانده جمیع بحوری اجرا ایلیه وبو بحرك

اصلی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلندر لیکن بونده فاعلن مخبون مستعملدر یعنی ایکنجی
ساکنیکه الفدر محذوفدر پس تقطیعی بویلدر (دانی چه کفت مستفعلن (مرا) فعلن (آن بلبلی)
ردابن سید علی وسروری وشمعی مستفعلن (سحری) فعلن وقس الباقی علیه بو بیتلره رباعی دیدیلر رباعی نه وجهله اولدیغنی بیلمزلر ایمش
(بیت) شتررا چوشور طرب در سرست * اکر آدمی را نباشد خرست) شتررا را ادات
تخصیص شترك (محصول بیت) چونکه شترك شور وطرب وار باشنده یعنی باشنده سودا
وهوا وار اکر آدمینك اولمازسه خردر یعنی عشق وشوق اهلی اولمیان خردر زیرا خر
اخس حیوانلردر (بیت) وعندهبوب الناشرات علی الحمی * تمیل غصون البان لاالحجر الصلد)
(هبوب مصدر در دخول وزنی اوزره مضاعفدر یل اسمك معناسنه ناشراته اضافتی لامیه در
(ناشرات ریاح معناسنه در یللر دیمکدر (علی هبوبه متعلقدر (حمی حانك کسری و میمك
فتحیله چایرکه طواردن قورورلر تقدیرا مجرور در علی ایله (تمیل فعل مضارع مفرد
مؤنث غائبه اجوف یائی ضرب بابندن میل ایدر یعنی صالنور (غصون غصنك جمعیدر
داللرو بداقلر دیمکدر بانه اضافتی لامیه در (بان صور قون اغاجی (لاحرف نفی (صلد صادك
فتحی ولامك سکونیله صفت مشبهه در قتی معناسنه صفت حجردر (محصول بیت) یللر قورو
وچایر اوزره اسدیکی حینده بان اغاجنك تازه داللر وقداتلری صالنور وقتی طاش صالنمز
حاصلی اصوات طیبه دن والحان نفیسه دن عقل سلیم و طبع مستقیم صاحبی لذتلنور
یابس طبیعتلر دکل (مثنوی) بذکرش هرچه بینی در خروشست * دلی داند درین معنی که
کوشست) باحرف مصاحبت (ذکر ذالك کسریله دل ایله اکمه دیرلر وضمیله کوکله مصدرك
مفعولنه اضافتی در (شین ضمیر دلده مذکور اولان خدایه راجعدر (خروش خانك ورانك
ضمه‌لریله اغندر چوقرا مقدر اما بونده صیت وصدادن کنایه‌در (دلی یاحرف وحدت (درحرف
ظرف واین اسم اشارتدز خروشه ویاذکره (معنی داندك مفعولیدر (که حرف رابط صفت
(محصول بیت) هرنسنه‌یی که عالمده کوررسین اللهك ذکریله خروش وجوشده در
یعنی جمیع اشیا ذکرینده مشغولدر بوخروشده و ذکرده معنایی برکوکل بیلورکه سرتاسر
قولاقدر (حاصلی هرشئ خدانك ذکرینده مشغول اولدیغنی کوزی و قولغی آچق اولنلر بیلور
انجق غافللر بومعنادن اکاه دکللردر (نه بلبل برکلش تسبیح خوانیست * که هرخاری بتسبیحش
زبانیست) کلش شین خدایه و یابلبله راجعدر (تسبیح خوان وصف ترکیبی در نعمت خوان
وعشر خوان کبی تسبیح اوقیجی دیمکدر (و یاحرف تنکیرکه بونده معنای اضراب افاده ایدر
(خاری یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (زبانی یاحرف وحدت
(محصول بیت) یالکز بلبل کل اوزره خدانك تسبیح خوانی دکلدر بلکه هر بر دیکن اللهك
تسبیحیله بردلدر حضرت شیخ خاری زبان بلبله تشبیه ایلمش زیرا طبور جنسنك دیللری
سوریدر بلبل وکل وخار جمعی مراعات نظیر قبیلندندر بونلرك اجتماعی صنایع شعریه
ردسروری اقسامندندر دیوب اسم صنعتی تعیین ایلمین ظاهردرکه نه صنعت اولدیغنی بیلمزیمش (حکایت)
یکی را زملوك مدت عمری سپری شد و قائم مقامی نداشت وصیت کرد که بامدادان نخستین
کسی که از در شهر در آید تاج پادشاهی برسروی نهید وتفویض مملکت بدو کنید)
سپر سینك و باء عجمك ضمه‌لریله و سینك کسرویله عجمك فتحیله لغتدر دوکنك معناسنه
سپری شد دوکندی دیمکدر اما تمام اولدی معناسنی ویررلر (قائم مقام لامیه‌ادر (و یاحرف
وحدت (نخستین یاحرف نسبت ونون حرف تأکید (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(درآید ایچری کره دیمکدر (برحرف استعلا (سروی لامیه (نهید فعل امر جمع مخاطب قولك

دیمکدر وضع ایلك معناسنه بعض نسخه ده (نهند دوشمش یا یرینه نونله (یعنی فعل
امر جمع غائب صیغه سیله واکل وجه قوسونلر دیمکدر (تفویض مملکت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بدو (با و دیمکدر (همزه داله ابدال اولنمشدر کنید (ویاکنند نهیدکبی ایکی
وجهه متحملدر (محصول ترکیب) ملوکدن برینك مدت عمری دوکندی (یعنی عمری آخر
اولدی وقائم مقامی یوغیدی (وصیت ایلدیکه اولد وکلك ایرتسی اول برکیسه که شهر
قپوسندن ایچرو کیره پادشاهه منسوب تاجی آنك باشنه قولك ویا قوسونلر ومملکتی اکا تفویض
ایلك ویا ایلسونلر (اتفاقا اول کسی که از در شهر در آمد کدایی بود که در همه عمر لقمه لقمه

اندوختی وخرقه برخرقه دوختی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملك رابجای آوردند
وملك وخزائن بدو ارزانی داشتند درویش مدتی مملکت راند) کدایی یاحرف وحدت (که
حرف رابط صفت (اندوختی یاحرف حکایت قزانوردی (یعنی دیلنوردی (خرقه برخرقه
یمه یمه اوزرینه (دوختی یاحرف حکایت دیکردی (یعنی دیلنجی جنسندن برکیمسه ایدی
ارزانی لایق (داشتند طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (محصول ترکیب) اتفاقا اول برکیمسه که شهرك
قپوسندن ایچرو کیردی بردیلنجی ایدیکه لقمه لقمه قزانوردی یعنی دیلنوردی ویمه یمه اوزره
دیکردی یعنی یمار دی ارکان دولت واعیان حضرت پادشاهك وصیتنی یرینه کتوردیلر
وملك خزینه لری (اکا تسلیم وتفویض ایلدیلر درویش برزمان ملك سوردی (تابعضی از امراء

دولت کردن از طاعت او بپیچانیدند وملوك دیار از هرطرف منازعت برخاستند وبمقاومت
لشکر آراستند فی الجمله سپاه رعیت بهم برامدند وبرخی از بلاد از قبضهٔ تصرف او بدر
رفت) تا حرف انتها ویا حرف تعلیل (بعضی یاحرف وحدت (برخ بعض یعنی برقاچ
کیمسه (امرا امیرك جمعیدر یعنی بکلر دولته اضافتی لامیه در (کردن بیون طاعت اطاعت معناسنه در
(بپیچانیدند فعل ماضی جمع غائب (الف ونون ادات تعدیه در دوندردیلر (بمنازعت
باحرف صله منازعت چکشمك (باینه حرف صله (مقاومت مقابله ومقاتله معناسنه (بهم
برآمدند قرشدیلر وبیحضور ومضطر اولدیلر (حاصلی اضطرابه دوشدیلر یاخود عاصی اولان
بکلرك سپاه ورعیتی جمع اولوب متفق اولدیلر (وبرخی بعضی دیمکدر (بلاد بلدك جمعیدر
شهرلر دیمکدر (قبضهٔ تصرف بیانیه (قبضه بونده ال واوج معناسنه در (او یه اضافت لامیه
(بدر رفت چقدی دیمکدر (محصول ترکیب) درویش سلطنت سوردی تا امراء دولتك
بعضیسی اکا اطاعتدن بیون دوندرنجه ویاختی امراء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن
بیون دوندردیلر یعنی یوز چوردیلر بعض نسخه ده از متابعت اودوشمش یعنی پادشاهلغه قبول
ایلیوب عاصی اولدیلر وغیر ممالکك پادشاهلری هر جانبدن منازعه یه قالقدیلر ومقابله
ومقاتله یه عسکر ترتیب ایلدیلر حاصلی درویش ایله جنکه مهیا اولدیلر حاصلی کلام اطراف
پادشاهلرینك سپاه وعسکری جمع ومتفق اولدیلر ویاکندینك سپاه ورعیتی بادعسکره تحمل
ایده میوب مضطرب ومضطر اولدیلر وبعضی مملکت قبضهٔ تصرفندن چیقدی (درویش ازین

واقعه خسته خاطر همی بود تا یکی از دوستان قدیمش که در حالت درویشی قرین او بود از سفر

بازامد واو را در چنان مرتبه دید وگفت منت خدای را عز وجل که بخت بلندت یاوری
کرد واقبال رهبری تا کلت ازخار وخارت از پای برامد وبدین پایه رسیدی) همی ها حرف
تأکید (تا حرف انتها (دوستان قدیم بیانیه (که حرف رابط صفت (بخت بلند بیانیه
وتا ضمیر خطاب (یاور یاردمجی دیمکدر معاون معناسنه (ویا حرف مصدر (تا حرف تعلیل
(کلت ازخار کلك دیکندن چیقدی (یعنی دیلنجیلك اضطرابندن سلطنت ذوقنه واصل

اولدك دیکندن ایاغکدن چقدی (یعنی هر وجهله فراغت خاطر ال ویردی (محصول بیت)
درویش مذکور واقعه دن خسته خاطر ایدی تاکیم قدیم دوستلرندن بریسی که درویشلك
حالتنده اکا قرین یولداش ایدی سفردن کلدی وانی بو نجلین مرتبه ده کوردی ودیدی
منت خدانك عز وجل که بخت بلندك وطالع میمونك معین وظهیرك اولدی واقبال
ودولت دلیلك تاکلك دیکندن ودیکن ایاغکدن چیقدی یعنی فقیرلق ودیلنجیلك اضطرابندن
خلاص بولدك وبوعالی مرتبه یه واصل اولدك (ان مع العسر یسرا) عسر زحمت ومشقته
دیرلر ویسر آسانلغه وحضوره یعنی تحقیق عسرله یسر مقرردر یعنی جفایه صبرایدن
ابر روفایه (یعنی بو قدر که فقر چکدك اول واسطه ایله خداسنی غایت غنایه ایصال ایلدی (بیت)
شکوفه کاه شکفتست وکاه خوشیده * درخت وقت برهنست وکاه پوشیده) شکوفه مطلقا
چیچکدر (شکفتست اصلنده (شکفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال واقع اولمشدر
اچلمش دیمکدر (خوشیده ماضیدن قسمدر قوریمش وبورشمش وصولمش دیمکدر (برهنست
بونده اصلنده برهنه است درحذف وایصال طریقیله برهنست اولدی (پوشیده اورتلمش یعنی
یپراغیله مستور اولمش (درویش مذکوره تمثیل بیورر (محصول بیت) چیچك کاه تازه اچلمش
اولور وکاه پژمرده وصولمش اولور یعنی کاه تازه وکاه پژمرده اغچده کاه یپراقدن چپلق
اولور وکاه یپراقله مستور اولور رسنده نیجه زمان فقر وفاقه چکدك ایسه منت خدایه که انك
سببیله سلطنته قدم بصدك (خوشیده اسم مفعولدر دیین مفعولیت وفاعلیت معناسنی ادراك رد سروری
ایلمزایمش (شکفته استك معناسنی آچمش دیمکله تعبیر ایلین ایجه اچامش (کفت ای برادر رد ابن سید علی

تعزیتم کن که جای تهنیت نیست انکه که تو دیدی غم نانی داشتم وامروز تشویش جهانی)
تعزیه مصیبت وقتنده برکیمسه یه صبر ویرمکدر (ثلاثیسی عزا کلور صبر معناسنه (تهنیت
مبارك باد معناسنه در (غم نانی لامیه (ویاحرف وحدت (تشویش جهان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (ویاحرف تنکیر (محصول ترکیب) درویش شاه رفیقنه دیدی ای یارینی تعزیه
ایله زیرا تهنیت یری دکل اول وقت که سن بنی کوردك ایدی بر اتمك غمنی چکردم انجق یعنی
بوغازم قیدی واریدی فقط اما بوکون دنیا غمنی یعنی رعیت وعسکر وغیرینك قیودن چکرم
بعض نسخه ده جهان یرینه جان دوشمش (جهانیده اولان یا وحدت ونسبت ایچون اولمق
جائزدر دیین نسبت معناسنی بلمزایمش (مثنوی) اکر دنیا نباشد دردمندیم * وکر باشد
بمهرش پای بندیم) دنیادن مراد اموال واثقال دنیادر (ذکر محل وارادهٔ حال طریقیله (بمهرش رد شمعی
باحرف صله ومهر بونده محبت معناسنه در (وشین دنیا یه راجعدر (پای بند ایاق باغنه دیرلر
(محصول بیت) اکر دنیا اولمزسه فقر وفاقه جهتندن دردمند وبیچاره یز اما اکر اولورسه
محبتنه پای بندز یعنی ایاغمز بغلیدر حاصلی اولدیغی تقدیرجه مهر ومحبتنه کرفتارز (بلایی
زین جهان اشوبتر نیست * که رنج خاطرست ازهست ورنیست) بلایی یاحرف وحدت (زین
ازیندن مخففدر (جهاندن مراد دنیادر مذکور معنایه (اشوبتر مشوشرك وپر یشانرك دیمکدر زیرا
آشفتن وآشوبیدن قرشدرمق وبرنسنه یی قورجلق معناسنه در حاصلی تشویشدن عبارتدر
(که حرف تعلیل (رنج خاطر لامیه درالم خاطر معناسنه در (محصول بیت) بودنیادن مشوشرك
بربلا یوقدر یعنی دنیا تشویش وغصه دن عبارتدر زیرا خاطرك المیدر اکر وار واکر یوق یعنی
وارلغیده رنج والمدر یوقلوغیده حاصلی وارلغی دنیاده خوف وبیم واخرتده حساب وعذاب ویوقلغی
ذلت وهوان (وراکردن مخففدر (ور واکردن زاءمفرده ازدن مخفف اولدیغی کبی بو تخفیفه
انکار ایلین بودلده بهره سی یوق ایمش (قطعه) مطلب کر توانکری خواهی * جز قناعت که رد سروری

دوانیست هنی) مطلب فعل نفی مفرد مخاطب طلب ایله یعنی استمه طلبیدندن مشتقدر عربی الفاظده عجم تصرف ایلسه اکا معمول دیرلر (توان قوته دیرلر (وکر کاف عجمك فتحیله ادات فاعلدر (و یا حرف مصدر (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقع اولمش (ومطلب جزاسی (جزغیر معناسنه در ومطلبك مفعولی (که حرف تعلیل (دولتی یا حرف وحدت (هنیء فعیل فاعل معناسنه در منهضم دیمکدر (محصول بیت) اکر توانکرلك دیلرسك یعنی اکا برلك استرسك قناعتدن غیری نسنه طلب ایله زیرا منهضم رد ولندر حاصلی قناعتدن کوار دولت وسعادت اولماز (کرغنی زر بدامن افشاند * تانظردرثواب او نکنی) غنی فعیلدر فاعل معناسنه غنی مبتدا (وافشاند فعل مضارع مفرد غائب خبری (زر مفعول صریحی (و بدامن غیری صریحی وجملهء اسمیه شرطیه (تا حرف تنبیه (در حرف صله در با معناسنه (ثواب اولامیه (واو ضمیری غنی یه وزره راجع اولمق جائز (نکنیتك نظر مفعول صریحی (ودر ثواب غیری صریحی (محصول بیت) اکر غنی کیمسه احسان و یا تصدق طریقیله التونی انکیله بذل ایدوب نثار ایدرسه صاقن آنك ثوابنه نظر والتفات ایلمیه سین یعنی غنینك ثواب قصد نه و یا اندن الدیغی زر ایله ثواب اشلمك قصد ایله حاصلی زرین قبول ایله هر نه وجهله ایسه (کز بزرکان شنیده ام بسیار * صبردر ویش به که بذل غنی) کز که حرف تعلیل بیت سابقه علتدر (و زاء مفردازدن مخففدر بزرکان الف ونون ادات جمعدر اولولر دیمکدر (صبردرویش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (به یك دیمکدر (که من تفضیلیه معناسنی افاده ایدر (بذل غنیده مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) غنینك انکله مال نثار ایلدیکنه التفات ایلمه زیرا اکابردن چوق اشتمشم که درویشك صبری غنینك بذل ونثارندن یکدر زیرا درویشه مال ایچون حساب وعذاب یوقدر (بیت) اکر بریان کند بهرام کوری * نه چون پای ملخ باشد ز موری) معلوم اوله که بهرام توار یخده ایکیدر بریسی بهرام چوبیندر که بر بهادر کیمسه ایمش بریسیده بهرام کوردر که بر جبار پادشاه ایمش کور کاف عجمك ضمیله قولونه دیرلر یعنی یبان اشکینه مذکور پادشاه شکارنی اکا تخصیص ایلدیکیچون ادنی ملابسه ایله بهرام کور دیدیلر حاصلی اندن غیری نسنه آولمازدی حتی بر کون شکارده بر کورك اردینه دوشوب کندی کور بر مغاریه کندی بوده اردنجه اندن صکره معلوم اولمدی نیجه اولدیغی حتی آنه سی سلحدار ایله چوقداری اشکنجه ده هلاك ایلدیکه اوغلی نیجه ایلدیکز دیو بهرامك مذکور قصه سنه خیام اشارت ایدوب بیورر (رباعی) این قصر که بهرام در وجام کرفت (آهو بچه کرد وروبه آرام کرفت) (بهرامکه کورمی کرفتی همه عمر) (بنکر که چه کونه کور بهرام کرفت) (کوری یا حرف وحدت (وکور کندك مفعول اولی (و بریان ثانیسی (و بهرام فاعلی (نه حرف نفی (چون حرف تشبیه (پای ملخ لامیه (ملخ میمك ولامك فتحه لریله چکرکه یه دیرلر عرب جراد دیر (موری یا حرف وحدت بر قرنجه دیمکدر (محصول بیت) اکر بهرام کور بر کوری بریان ایدوب فقرایه بذل ایدرسه خداقتده بر مورdn چکرکه اباغی مقداری دکل زیرا موره نسبت چکرکه اباغی چوقدر اما بهرامه نسبت بیك کور چوق دکلدر حاصلی خداقتده اعتبار فقروصبره در غنایه وتکبره دکل (حکایت) یکی رادوستی بود که عمل دیوان کردی مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد کسی کفت که فلا زاد یرشد که ندیدی کفت من اورا نمی خواهم که بینم قضارا از کسان او یکی حاضر بود کفت چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی کفت خطایی نیست ولی دوست دیوانی را وقتی توان دید که معزول باشد) که حرف رابط صفت (عمل دیوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مدتی یا حرف وحدت (اتفاق افتعال بابندن مصدردر واضافتی مصدرك مصدره در (وشین ضمیر دوست دیوانی یه راجعدر (نیفتاد واقع اولمدی دیمکدر (دیراغنده کج معنا سنه در

مطلب

اما بوتك کبی یرلرده چوق زمان دیمکدر (که حرف بیان (ندیدی کورمدك دیمکدر (کفت فاعلی یکیدردیدی یعنی سویلدی (قضارا ناکهانی و اتفاقی دیمکدر معناسنی قضای آلهی به انظر ایله دیین بی انظر و بی بصر ایمش (کسان او لامیه (دوست دیوانیك کیمسه لرندن دیمکدر (محصول بیت) بر ینك بردوستی وار ایدیکه دیوانه خدمت ایدردی یعنی اهل دیوان ایدی بر مدت وزمان کورمك اتفاقی واقع اولمدی بر کیمسه دیدی چوق زمان اولدیکه فلان اهل دیوانی کورمدك دیدیکه بن انی کورمك استمم یعنی کوره جکم کلمز ناکهانی اهل دیوانك کیمسه لرندن بری مجلسده حاضر ایدی دیدیکه نه خطا ایلشدر که انی کورمکدن ملول و بیحضورسین دیدیکه خطا یوقدر یعنی بر خطا اشلمدی اما دیوانه متعلق دوستی بر وقت کورمك ممکندر که معزول اوله زیرا مادام که عملده در مصالح دیوانه وخدمت انامه مشغول اولورلر ودوستلره مصاحبته فرصت بولمزلر حاصلی انی کورمك استمدیکیم بوجهتدندر غیری معنی ایچون دکلدر (قطعه) در بزرکی ودار و کیر عمل * زاشنایان فراغتی دارند) بزرکی یا حرف مصدردر (دار و کیر و کیر ودار طوتمه قاپمه معناسنه در عمله اضافت لامیه در (فراغتی یا حرف تنکیر حرف مصدر طوتی بلمز ایمش (محصول بیت) اکا برلکده وعمل هنکامه وغوغاسنده یعنی شغل حالنده آشنالردن فراغتلری اولور یعنی آشنالری یاد ایلمزلر بلکه دنیا ذوقنه مشغول اولورلر (روزدرماندکی ومعزولی * درددل پیش دوستان آرند) درظرف زمان ما بعدینه اضافتی لامیه (درمانده وفرومانده عاجز معناسنه درو کاف عجم های رسمیدن بدل (و یا حرف مصدر (معزولیده بویله در (درددل لامیه (پیش دوستانده بویله در (آرند فعل مضارع جمع غائب (محصول بیت) عملده اولدقلرنده بویله درلر اما عاجزلق ومعزوللق کوننده کوکلری دردینی دوستلرینه ایلدرلر یعنی اظهار عجز وشکایت ایدرلر حاصلی درد سرلرینی دوستلره عرض ایدرلر (حکایت * ابو هریره) صحابه دن بر عزیزك کنیتی در اسمی عبد الرحمن در ابو هریره دیمك کدیجك باباسی دیمکدر مکرم مرحوم کدی جنسنه مائل ایمش بر کون حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بونی کورر که اثوابنده بر نسنه کتورر سؤال ایدر که یا عبد الرحمن نه وار اثوابکده بیورر که کدیدر یا رسول الله حضرت بیوررلر که (انت ابو هریره) یعنی سن ابو هریره سین کدی باباسی دیمکدر پس بو اسمله مشهور اولدی وسوردی بو اسمله چاغرلدیغی تبرکا زیرا اکا بو اسمی حضرت قودی ابو هریره حضرتی حضرت پیغمبردن بش بیك اوچیوز قرق حدیث شریف روایت ایلمشدر (هر روز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی کفت (یا اباهریره زرنی غبا تزدد حبا) یعنی هر روز میا تا محبت زیاده کردد) زرزانك ضمی ورانك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر ونون حرف وقایه و یا ضمیر متکلم بنی زیارت ایله دیمکدر (غبا غینك کسریله کون آشری دیمکدر تمییز لغله منصوبدر (تزدد فعل مضارع مفرد مخاطبدر افتعال بابندن جواب امر اولمغله مجزومدر زیاده اوله سین دیمکدر (حبا حانك ضمیله محبت معناسنه در تمییز لکله منصوبدر (محصول حدیث شریف) یا اباهریره بنی کاه کاه زیارت ایله محبت جهتندن زیاده اول سین یعنی محبتك زیاده اوله حضرت شیخ معناسنی بیورر یعنی هر کون کلمه تا محبتك زیاده اوله (لطیفه) صاحب دلی را کفتند بدین خوبی که آفتابست نشنیده ایم که کسی اورا کرفته باشد کفت از برای آنکه هر روزش می توان دید مکر در زمستان که محجوبست ومحبوب) (محصول ترکیب) بر صاحب دله دیدیلر بو کورلکله که کنش در هیچ ایشتمدمکه کیمسه انی سومش اوله یعنی اکا عاشق اولمش اوله صاحب دل دیدی انکیچونکه هر کون کورمك اولور مکر قیشك که محجوب ومحبوبدر زیرا کثرة المشاهده قلة الحرمة مشهوردر یعنی زمستانده کاه قار یاغوب وکاه بلوده کیروب ناپیدا اولدیغیچون مقبول ومحبوبدر (شمسك ضیادن غیری اسباب حسندن نسنه سی بو قدر دیین حسن صاحبلرینی کونشه تشبیه ایلدکلرندن

رد سروری

رد شمعی

شارح مرحوم مرحوم پرینه اول ذات شریف یاخود مشار الیه یازسه صواب ایدی
(محمد اسعد)

من المقامات

مرویات ابو هریره

لاتزر من تحب فی کل شهر غیر یوم ولا تزده علیه فاجتلاء الهلال فی الشهر یوم ثم لا تنظر العیون الیه

آكاه دكل ايمش مسكين (قطعه) بديدار مردم شدن عيب نيست * وليكن نه چندان كه كويند بس) باحرف صله (ديدار اصلنده وصف تركيبيدر (آرنده ديد معناسنه در تركيب اضافيله صكره كاه يوزده وكاه زيارنده استعمال ايلديلر بونده زيارت معناسنه در (مردمه اضافت مصدرك مفعولنه در (شدن بونده رفتن معناسنه در (محصول بيت) مردمك زيارتنه وارمق رد سروری
عيب دكلدر زيرا زيارت مستحبدر اما اول قدر چوق وارمه كه يترك ديه لر واحيانا وارديغك تقديرجه چوق اوتورمه كه اوتورديغكدن ملول اولالر (اكر خويشتن راملامت كنى * ملامت نبايد شنيدن زكس) خويشتن كندى معناسنه در (ورا ادات مفعول (كنى نك مفعول اولى وثانيسى ملامتدر (نبايد شنيدن جواب شرط (وملامت مفعول صريحى (وزكس غير صريحى (محصول بيت) اكر كندك يكى لوم ايدرسك يعنى كندك پند ايدرسك كيمسه دن لوم وپند ايشتمكه محتاج اولمازسين جواب شرطى محذوف اعتبار ايدنلر نه شرطى بيلورلر ايمس ونه جزايى (حكايت) يكى را از بزركان باد مخالف در شكم پيچيدن رد ابن سيد على وسروری
كرفت وطاقت ضبط آن نداشت بى اختيار ازو صادر شد كفت اى دوستان مرا درانچه كردم اختيار نبود وبزه بر من ننويسند وراحتى بمن رسيد شمانيز بكرم معذور داريد) باد مخالف بيانيه (پيچيدن بونده دولانمق وبورلمق ديمكدر (پيچيدن كرفت طولندى وبورلدى ديمكدر (وطاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وآنه اضافت ينه مصدرك مفعولنه در (وطاقت نداشتمك مقدم مفعوليدر (محصول تركيب) اكابردن برينك قرننده مخالف يل طولانغه وبورلغه باشلدى حاصلى قرنى وبوركى بوردى وضبطنه طاقت طوتمدى يعنى ضبط ايده مدى بى اختيار اندن صادر اولدى ديدى اى دوستلر بنم ايلديكمده اختيارم يوغيدى يعنى بندن بى اختيار صادر اولدى وبوخصوصده بنم اوزريمه بركناهده يازمزلر وبكا راحتده ايرشدى يعنى اول ناساز كتمكله بكا حضور قلب حاصل اولدى سزده كرمكزله معذور طوتك (بعض نسخه ده بزه آن دوشمش اضافتله (مثنوى) شكم زندان بادست اى خردمند * ندارد هيچ عاقل باد در بند) شكم مبتدا (زندان باد لاميه وخبر مبتدا (ندا ردك فاعلى هيچ عاقلدر (وباد مفعول صريحى ودر بند غير صريحى (بنددن مراد حبس وزنداندر (محصول بيت) شكم بادك زندانيدر اى عاقل پس بر عاقل بادى بند وزندانده طوتماز زيرا ثقلت وضرر وير (چو باد اندر شكم پيچد فرو هل * كه باد اندر شكم بار يست بردل) پيچدك باد مفعول صريحى (واندر شكم غير صريحى (فرو ادات تأكيددر (هل هانك كسريله فعل امر مفرد مخاطبدر هليدندن صالىويرمك معناسنه (كه حرف تعليل (بادمبتدا باريست خبرى (بردل خبره متعلق (واندر شكم حالدر باددن وياضرورت وزن ايچون اضافتدن مقطوع صفتى (محصول بيت) چونكه باد شكمده دولانه وبوروله يعنى سكا اضطراب ويره صالىويرزيرا باد شكمده يورك اوزره بوكدر يعنى ثقلت ويرر حاصلى اكر بادى واكرافشانى همان الم وير دكده كيدرمك كرك مكر كيم حجاب ايده جك كيمسه حاضر اوله اكاده برچاره يه وبرتدارك مقيد اولمق كرك زيرا حكما تأخيرنه اذن ويرمزلر اكرچه كه حضرت شيخك بو حكايه سى صورت هزلده در لكن محض نصيحتدر (بيت) حريف ترش روى ناساز كار * چو خواهد شدن دست پيشش مدار) حريف اصطلاحلرنده باده مصاحبنه ديرلر اما بونده مطلقا مقارن ديمكدر (ترش رويه اضافتى بيانيه در (ترش رو وصف تركيبيدر اكشى صورتلى معناسنه (نا ادات نفى (سازكار موافق معناسنه در وناسازكار ناموافق ديمكدر (چو حرف تعليل (خواهد شدن كتمك استيه ديمكدر (دست مدارك

مفعول اولى (وپيش ثانيسى (ومدار فعل نهى مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (محصول بيت) ناموافق اكشى صورتلى حريف چونكه كتمك استيه اليكى اوكونه طوتمه يعنى مانع اولمه قوكتسونلر اللهه اصمرلدق حاصلى ناسازك صحبتى عذاب روحدر (مصراع) روح راصحبت ناجنس عذابيست اليم (حكايت) ازصحبت ياران دمشقم ملالتى پديد آمده بود سردر بيابان قدس نهادم وبا حيوانات انس كرفتم تا وقتى كه اسير قيد فرنك در خندق طرابلس باجهودانم بكار كل بداشتند تايكى از رؤساى حلب كه سابقهٔ معرفتى ميان مابود كذر كرد ومرا بشناخت كفت اين چه حالتست وچه كونه كذارى كفتم) صحبت ياران دمشق لاميه لردر (ملالتى ياحرف وحدت نوعيه (پديد عجم باء عجمله اوقور ورومىلر باء عربله (در بيابان در حرف صله يامعناسنه (قدسه اضافت لاميه قدس مبارك مراددر (تا حرف انتها بوحرف انى كوستركه بيابانده برمدت اولمش اوله (وقتى ياحرف وحدت (كه حرف بيان (اسير قيد فرنك لاميه لردر (خندق خانك فتحى ونونك سكونيله معروف (طرابلسه اضافتى لاميه طرابلس اق دكز كنارنده شام نواحيسنده برشهرك اسميدر حصاريده وار شهرى وحصارى دريادن برميل يرارا قدر لكن لب درياده جابجا بورجلر وار كه درياجانبنى حفظ ايدر (تايكى بوياده انتها ايچوندر وبونده امتداد فهم اولنور (رؤسا رانك ضمى وهمزه وسينك فتحه لريله رئيسك جمعيدر (حلبه اضافت لاميه در (كه حرف رابط صفت (سابقهٔ ياحرف وحدت (همزه حرف توسل تقديرى معرفت سابقه در بعض نسخه ده سابقهٔ معرفتى واقعدر (ميان لاميه (كذارى بونده كچنور سين ديمكدر (محصول تركيب) دمشقده اولان يارانك صحبتندن بكا برملال ظاهر اولدى باشمى قدس بيابانه قودم وحيواناتله انس طوتدم شول وقته دك كه فرنك قيدنه اسير اولدم وطرابلس خندقنده بنى جهودلرله بالچق ايشنه طوتديلر شول وقته دك كه حلب اكابردن بريسى كه انكله ارامزده معرفت سابقه وار ايدى ايش ايشلديكمز يره اوغرادى وبنى بيلدى وديدى بونه حالتدر ونيجه كچنورسين ديدم (قطعه) همى كريختم از مردمان بكوه وبدشت * كه از خداى نبودم بديكرى پرداخت) همى ها حرف تأكيد (مى كريختم حكايت حال ماضى متكلم وحده قچاردم ديمكدر (مرد ماندن مراد انساندر (بكوه باحرف صله (كه حرف تعليل (نبودم ميم معنى جهتنده پرداخت كلمه سنه مقيد در پرداختم نبود تقديرنده (محصول بيت) انساندن ومردماندن كوهه وصحرايه قچاردم زيرا خدادن غيريله مصاحبت ومقارنتم يوغيدى يعنى متقرب الى الله اولديغم ايچون مردمدن نفرت ايدوب كوه ودشته قچاردمكه صحبت ومقارنتم اكا مخصوص اوله فقط حاصلى اغيار مانع تقرب وصحبتم اولماسون ديو اغياردن قچاردم بعض شراح ابن سيد على وسروری
ديمش طاغه وصحرايه قچاردم خدادن غيره مقارن اولميايم ديو لكن معناى منطوقى بويله دكلدر فتأمل (مصراع ثانينك معناسنى زيرا حق تعالى حضرتندن غيرى بركيمسه ايله بكا ردشمعى
مصاحبت ومقارنت اولمدى ديين حق ادايه مالك اولمامش (قياس كن كه چه حالت بود درين ساعت * كه درطويلهٔ نامردم ببايد ساخت) كه حرف بيان (درين ساعت بوساعتده وبوحالده ديمكدر (كه حرف تعليل (طويلهٔ نامردم لاميه ميم متكلم معناده ببايده مقيددر بكا كرك ديمكدر ساخت بونده مصدر معناسنه در راضى وقانع اولمق ديمكدر (محصول بيت) قياس ايلكه نه حالم وار بودمده وبوساعتده كه ناجنس ونامرد صره سنده ودزيسنده كچنمك واختلاط ايلمك كرك يعنى بر بالوك جهودله طپراق وبالچق خدمتنده فرنكه اسير اولان مسلمانك حالى نه اولديغى معلومدر قياس ايله صورمغه احتياج سز حاصلى كبى بونك

محنت وعذاب بدیهیاتندر تعریفه محتاج دکل (بیت) پای در زنجیر پیش دوستان * به که با بیکانکان در بوستان) بیکانکان کاف ثانی هاء رسمیدن بدل کلمشدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت) دوستلر قتنده اباق زنجیرده اولوب محبوس اولمق بیکانه لرله بوستانده اولوب ازاد اولمقدن یکدر حاصلی دوستلر قتنده محنتده اولمق بیکانه لر وناجنسلرله راحتده اولمقدن یکدر اکرچه که بیکانه لرله راحت مشکلدر (بر حالت من رحم آورد وبده دینار

از قید فرنکم خلاص کرد وباخود بحلب برد دختری داشت درعقد نکاه من آورد بکابین

صد دینار چون مدتی برآمد دختر بدخوی بودوستیزه روی ونافرمان زبان درازی کردن کرفت وعیش مرا منغص داشتن چنان که کفته اند) دختری یا حرف وحدت (عقد نکاح بیانیه (کابین کاف عربیله عقد نکاح ومهر مؤجلدر بونده مراد اخیردر (بدخوی وصف ترکیبیدر (ستیزه روی بوداویله در معاند دیمکدر (بعض نسخه ده نافرمان دوشمش غیرمطیع معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن مكدر دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور رئیس بم مذکور ابتر حاله رحم کتوردی واون دیناره بنی قید فرنکدن خلاص ایلدی وکندیله حلبه ایلتدی برقزی وارایدی انی بنم عقد نکاحمه کتوردی یعنی بکا نکاح ایلدی یوز التون مهره چونکه برمدت مرور ایلدی دختر بدخوی وستیزه روی ایمش وغیر منقاد ونامطیع ایمش زبان دراز ایلکه بشلدی وبنم عیش وصفامی مکدر قیلمغه شویلکه دیمشلر (مثنوی) زن بد درسرای مردنکو * هم درین عالمست دوزخ او) زن بد بیانیه (سرای مرد نکو لامیه وبیانیه‌در (دوزخ او لامیه ومؤخر مبتدا (درین عالم مقدم خبر (محصول بیت) ایی کشینك اونده یرامز عورت بو جهانده انك جهنمیدر یعنی یرامز عورت انك جهنمیدر ویا اول او انك جهنمیدر (زینهار از قرین بد زنهار * وقنا ربنا عذاب النار) زینهار زانك کسری ویا ایله نونك سکونیله یامزده لغتدر ومشترکدر ردع وتحذیر وامان یینده بونده تحذیر وامان معنالری ملایمدر (قرین بد بیانیه (واو حرف ابتدا (قنا قافك کسریله فعل امر متکلم مع غیره‌در وقی یقی دن یعنی لفیف مفروقدر ضرب بابندن بزی صاقله دیمکدر (ربنا تقدیری یاربنادر منادای مضافدر اول جهتدن منصوبدر (عذاب نزع خافض لغله منصوبدر تقدیری عن عذاب النار در (محصول بیت) زنهار بد یولداشدن زنهار یعنی صاقن یرامز یولداشدن ویا امان یرامز یولداشدن یارب بزی صقله یرامز یولداشدن که عذاب ناراندن کنایه‌در (نته که حضرت امام علی کرم الله وجهه بیورر دنیاده جهنم یرامز عورتدر (حضرت شیخك ده بونده مرادی کندینك بدخوی وستیزه روی ونافرمان خاتونیدر

(باری زبان تعنت دراز کرده همی کفت توان نیستی که پدر من ترا از قید فرنك بده دینار باز خرید کفتم بلی بده دینار باز خرید وبصد دینار بدست تو کرفتار کرد) باری یا حرف وحدت (زبان تعنت بیانیه کشینك ذلت وحقارتنی دیلمکه تعنت دیرلر (کرده بونك کبی یرلرده هاء رسمیه یه هاء ترتب دیرلر (دراز کرده اوزادوب دیمکدر (دراز ایلمش اولدیغی حالده دین مذکور ترتبدن آکاه دکل ایمش (همی کفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر (تو واو رسمیله انت معناسنه‌در (آن اسم اشارتدر بر مقدر کسه ویا شخصه وغیربسنه تقدیری توان کسی نیستی دیمکدر سن اول شخص دکلمسین استفهام انکاری طریقیله (که حرف رابط صفت (پدر من لامیه (باز ادات تأکیددر (خرید فعل ماضی مفرد غائب صاتون الدی دیمکدر (بلی عربیده لامك فتحیله اوقنور (وفارسیده کسره ایله اوقنور دیمکدر (فارسیده آری دیرلر (بده دینار باحرف مقابله اون التونه دیمکدر (بصد دیناره بویله در (بدست تو باحرف صله واضافت لامیه‌در (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر مذکوره خاتون برکره هوان وذلت زبانی دراز ایدوب سویلردی سن اول کیمسه

لف ونشر مرتب طریقیله *

ردشمعی

مطلب ----

دکلمسین که بابام سنی اون دیناره قید وحبس فرنکدن صاتون الدی بلی دیدم کرچك اون دیناره صاتون الدی و سکا یوز دیناره کرفتار ایلدی (مثنوی) شنیدم کوسفندی را بزرکی * رهانید ازدهان دست کرکی) کوسفند کاف عجمك ضمی وواو وسینك سکونیله وفانك فتحی وفادن بدل باایله قیون دیمکدر (یا حرف وحدت (را ادات مفعول (بزرك بانك وزانك ضمه لریله ورانك سکونیله اولو دیمکدر (رهانید فعل ماضی مفرد غائب الف ونون ادات تعدیه در قورتاردی یعنی خلاص ایلدی (کرك کاف عجمك ضمی ورانك سکونیله قورد دیمکدر عربیده مشهور آدی ذئبدر دخی نیجه آدی وار (محصول بیت) ایشتدمکه بر قیونی بر اولو کیمسه برقوردك اغزندن والندن خلاص ایلدی (شبانکه کارد برحلقش بمالید * روان کوسفند ازوی بنالید) شبانکه کیجه سی دیمکدر (کارد کاف عجمیله واوج ساکنله بچاقدر عربجه سکین دیرلر (حلق حاء مهمله نك فتحی وسکون لامله بوغاز عجم کارد بر کاف عجمله (بمالید فعل ماضی مفرد غائب لغتده اوغمقدر بونده سورتمك مراد در (حاصلی بوغازلدی دیمکدر (روان بونده جان معناسنه در زیرا روان روح انسانده مستعملدر وجان حیوانده کوسفنده اضافتی یاء بطنیله در (محصول بیت) قیونی قورد پنچه سندن خلاص ایلین کیجه اول قیونك کلوسنه بچاق سوردی یعنی ذبح ایلدی ناپاك اولمسون دیو زیرا قورد الندن چیقمشدر بویله ایدنجه جان کوسفندانك ذبحندن ناله ایلدی (که از چنکال کرکم در ربودی * چو دیدم عاقبت کرکم تو بودی) چنکال قیق معناسنه در یعنی آوجی حیوانانك پنچه سی اضافتی لامیه در (در حرف تأکید (ربودی راده فتح وضمله فعل ماضی مفرد مخاطب قاپدك دیمکدر (تو بودی سن ایدك ویاسن ایمش سین (محصول بیت) روان کوسند ناله ایلدی که چنکال کرکدن بنی قاپدك خلاص ایلدك چونکه نظر صالدم عاقبت قوردم سن اولدك یعنی بنی خلاص ایدن وهلاك ایدن سن اولدك قصه دن حصه بودر که حضرت شیخی رئیس قید فرنکدن تخلیص ایلدی امابویله بدخوی دخترینه کرفتار ایلدی (حکایت) یکی از پادشاهان عابدی را

پرسید که اوقات عزیزت چه کونه میکذرد کفت همه شب درمناجات وسحر در دعا وحاجات وهمه روز در بند اخراجات ملك فرمود تا وجه کفاف او معین دارند تا بار عیال از دل او برخیزد) بند بونده قید معناسنه در (اخراجاتدن مراد اهله وعیاله نفقه وکسوه ایچون خرج تدارك ایلمکدر قلبدن خواطر اخراجی مراد دکل (تا حرف تعلیل (وجه بونده جهت معناسنه در (کفاف کافك فتحیله رزق وآزق معناسنه در (وجه کفاف بیانیه ویالامیه مجازا (اویه اضافتی لامیه (کفافی کسریله قید ایلین کافی دکل ایمش (بار عیال لامیه در مجازا بار یوك در امابونده ثقلت مراددر (عیال عینك کسریله عیلك جمعیدر (عینك فتحی ویاء مکسورك تشدیدیله جیاد جیدك جمعی اولدیغی کبی (محصول ترکیب) بر پادشاه بر عابده صوردیکه عزیز وشریف وقتلرك نیجه کچر وحالك ندر دیدی عابد دیدی بتون کیجه مناجاتده وسحر وقتی دعا وحاجاتده وبتون کون قیود اخراجات نفقات اهل و عیالده یعنی بونلرك لوازمی قیدنده یم پادشاه بیوردی تا کیم جهت معاش وکفافی معین طوتالر یعنی تعیین ایلیه‌لر تاکیم کوکلندن عیالی یوکی وثقلتی قالقه یعنی قیود عیالله مقید اولیوب عبادته مشغول اوله (مثنوی) ای کرفتار پای بند عیال * دکر آزادکی مبند خیال) کرفتار اصلنده وصف ترکیبی در تراکیب خفیه دن صکره مبتلا معناسنده استعمال ایلدیلر (پای بند ده اصلنده وصف ترکیبی در اباق باغی معناسنده استعمال ایلدیلر پایی واوه قلب ایدوب (پایوند ده دیرلر نته که آتلر اباغنه او ردقلرینه پیوند دیرلر (حاصلی اباق باغی دیمکدر معناسی اباغی بغلودیمن وکرفتاره عطف تفسیر یدر دیمن ایکی اداسنده بیله حبط ایلمش (اضافتلر لامیه وبیانیه (آزاده کرفتار مقابلی صنعت تضاد در (ویا حرف مصدر (بعض نسخه ده

رد ابن سید علی

ردشمعی

رد سروری

لف ونشر مرتب طریقیله *

آسودکی دوشمش (مبند فعل نهی مفرد مخاطب (آزادکی مفعول اولی وخیال ثانیسی (محصول بیت)
ای عیال اباق باغنه مبتلا اولان یعنی اهل وعیال قیدیله مقید اولان کیسه دخی آزاده لك وآسوده لك
خیالنی بغلمه یعنی شمدنکیرو سکا صفای عبادت وحضور قلب میسر دکل (غم فرزند ونان
وجامه وقوت * بازت آرد زسیر در ملکوت) ملکوت لغتده ملك معناسنه در ملکوت عراق دیرلر
ملك عراق معناسنه بونده مراد عالم ملکوتدر یعنی عالم قدس (محصول بیت) اوغل غمی واتمك
ولباس ورزق غمی یعنی بونك کبی غملرسنی عالم ملکوت سیرندن الیقور یعنی اول عالمك سیرینه
مانع اولور زیرا خدایه وصوله ادنی نسنه مانع اولور بونلرخود کلیا ندر مصراع ثانینك معناسنی
عالم ملکونده اولان سیر و مشاهده دن سنی کیرو کتورر دیبن ادایی کتورمش ومصراع اولی
غم فرزند وبار جامه وقوت یازانلر جمیع نسخه لره مخالف یازمشلر (همه روز اتفاق میسازم *
که بشب باخدای پردازم) میسازم بونده ایلرم دیمکدر (که حرف بیان (بشب باحرف ظرف (باخدای
تقدیری باعبادت خدایدر (باحرف مصاحبت (پردازم فعل مضارع متکلم وحده مقید اولام
دیمکدر (محصول بیت) بتون کون اتفاق ایدرم یعنی نیتمده وکرمده طونارم که کیجه عبادت خدا ایله
مقید اولایم دیو یعنی جناب عزته توجه ایدوب کوکلی ماسوادن خالی وسالم ایدم باخدای پردازم
معناسنی خدا ایله اختلاط ایدم دیین اختلاطه لایق دکل ایمش (شب چو عقد نمازمی بندم * چه خورد
بامداد فرزندم) شب درشب تقدیراید نلرزائد ایتمشلر (محصول بیت) بتون کون مذکور اتفاق اوزره
اولورم اماچونکه کیجه عقد نماز بند ایدرم یعنی تکبیرة الافتتاح ایدوب چون نمازه شروع ایدرم
خاطرمه بوکلور که ایرته اوغلنجقلرم نه یردیو حاصلی غم فرزند ونان وجامه وقوت خاطرمده
صفای عبادته وخلوص طاعته مجال ویرمز علی کل حال سلوك حقنده هیچ بر جهتدن مانع راه
اولمامق کرك مذکورلرك خود هر بریسی بر مانعدر (جائزدر که چه خورد اوانه بر اتفاق تقدیر
اولنه وجه دن خالی دکل (حکایت) یکی ازمتعبدان شام دربیشهٔ سالها عبادت کردی وبرك

درختان خوردی پادشاه آن طرف بحکم زیارت بنزدیك اورفت وکفت اکر مصلحت بینی درشهر

از برای تومقامی سازیم که فراغت عبادت ازین به میسر شود ودیکران ببرکات انفاس شما مستفید شوند
وبراعمال صالح شما اقتدا کنند) متعبد تفعل بابندن اسم فاعلدر عبادت ایدیجی یعنی خدایه
قوللق ایدیجی متنسك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (شامه اضافتی لامیه در (بیشه میشه
معناسنه در و یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل بر میشه ده دیمکدر (سالها یللر (کردی
یاحرف حکایت (برك درختان لامیه (خوردی یاحرف حکایت (بحکم باحرف مصاحبت (حکم
بونك کبی یرلرده علت و بهانه معناسنه در زیارته اضافت لامیه در (مقامی یاحرف وحدت (که
حرف تعلیل ویاحرف رابط صفت فراغت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتیدر ویامفعو لنه
(باحرف مصاحبت (برکات برکتك جمعیدر مبارکلك معناسنه (انفاس نفسك جمعیدر بونده مراد
کلماتدر (اعمال صالح بیانیه وشمایه اضافت لامیه (اقتدا مصدردر افتعال بابندن برنسنه یه اویمق
مثلا امامه اویمق کبی (محصول ترکیب) شام عابدلرندن بریسی برمیشه ده ییللرله عبادت ایلردی
واغجلر یپراقلرینی طعام یرینه یردی اول جانبك پادشاهی زیارت سببیله عابدك یاننه واردی دخی دیدی
اکر مصلحت کوررسك یعنی لایق کوررایسك شهرده سنك ایچون برمقام پیدا ایده لم که
فراغ عبادت بوندن یك میسر اولور وغیریلر دخی سزك مبارك نفسکزله مستفید اولورلر
یعنی ارشاد وپندیکزله نیجه کیمسه لر مسترشد ومنتصح اولور حاصلی نیجه محب ومرید
پیدا ایدرسین دخی سزك اعمال صالحه کزه اقتدا ایدرلر یعنی اوراد واذکار وسائر عباداتده سزه
تابع اولورلر (زاهد این سخن قبول نکرد ارکان دولت کفتند پاس خاطر ملك را مصلحت آنست که

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری وشمعی

رد ابن سید علی وسروری

چند روزی بشهردرایی وکیفیت مقام معلوم کنی پس اکر صفای وقت عزیزان از صحبت اغیار

کدورتی پذیرد اختیار باقیست آورده اند که عابد بشهر درآمد بستان سرای خاص ملك را

از برای او پرداختند مقامی دلکشای وروان آسای) پاس بای عجمله حفظ معناسنه اسمدر
(خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه در وملکه لامیه ورا ادات تعلیل (صفاء الف ممدود ایله
مصدردر بولانقلق مقابلی وقته اضافتی لامیه در مجازا (وعزیزانه لامیه مراد مذکور متعبد درادات
جمع تعظیما کلمشدر (صحبت اغیاره مصدرك فاعلنه ویامفعولنه اضافتیدر (کدورتی یاحرف وحدت
(پذیرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ایلیه یا ایلرسه دیمکدر فاعلی تحتنده صفایه راجع
ضمیردر معنی جهتنده فعل شرط واقعدر (اختیار مبتدا (باقیست خبری وجملهٔ اسمیه
جواب شرط واقعدر (بستان سرای اصلنده سرای بستان ایدی بستانده اولان سرای
دیمکدر صکره اضافتدن قطع ایدوب تقدیم وتأخیر ایله ترکیب مزجی ایدوب بستان سرای
دیدیلر سرای بستانی معناسنه (خاصه اضافت بیانیه (وملکه لامیه (ورا ادات تخصیص
(پرداختند فعل ماضی جمع غائب خالی ومهیا قلدیلر دیمکدر (مقامی بستان سرایی بیان ایدر
(یاحرف وحدت (دلکشای وصف ترکیبیدر کوکل آچیجی معناسنه کشایدن دن (روان آسای ده
وصف ترکیبیدر روح راحت اولاجق یر دیمکدر آسایدندن (محصول ترکیب) زاهد
پادشاهك بوسوزنی قبول ایلمدی ارکان دولت دیدیلر ملکك خاطرینك رعایتی ایچون مصلحت
اولدر که برنیجه کون شهره کله سین اکر عزیزلرك صفای وقتی صحبت اغیاردن کدورت قبول
ایدرسه یعنی مکدر الاوقات اولورسه حاصلی ازدحام عوامدن خاطر شریف بی حضور
اولورسه اختیار یکز باقیدر (روایت ایتمشلردر که عابد شهره کلدی پادشاهك خاص باغچه
سراینی انکیچون خالی قلدیلر یعنی ایچنده اولان اثواب واثقالی قالدروب عابده تسلیم ایلدیلر
بردلکشای وروان آسای مقام ایدی مذکور بستان سرای که اوصافی بیتلردن فهم اولنور

(مثنوی) کل سرخش چو عارض خوبان * سنبلش همچو زلف محبوبان) کل سرخ
بیانیه (شین بستان سرایه راجعدر ادنی مناسبتله اکرچه حقیقتده کل بستانده اولور
(چو ادات تشبیه (عارض اسم فاعل وزنی اوزره اصلنده صقال اسم ایدی صکره صقال بتن یره
اطلاق ایلدیلر اما عجم عارضك وخاتمك وکافرك عین الفعلنی سعت کلامده مفتوح اوقورلر
(خوبانه اضافت لامیه در (کل سرخ مبتدا ومابعدی خبری (سنبلش مبتدا ومابعدی
خبری (محصول بیت) مذکور بستان سرایك کل سرخی محبوبلر عارضی کبی ایدی رنکده
وطراوتده سنبلی خوبلر زلفی کبی ایدی بویده ولونده (همچنان از نهیب برد عجوز *
شیر ناخورده طفل دایه هنوز) هم ادات تأکید (چنان انجلین عربیده کذلك دیرلر (نهیب
خوف وبیم معناسنه در قورقی دیمکدر (برد عجوز اضافت لامیه در (برد عجوز قیشك آخرنده
بهاره قرشو یدی کونك اسمیدر که حضرت لوط قومنه یل قیامتی اول یدی کونده واقع
اولمش واول کونلرك عربجه هر برینك براسمی وار (قطعه) هست ایام عجوزای سرور دانا
سه روز) (زاخر ماه شباط واول آذر چهار) (صن ١ وصنبر ست ٢ وو بر ٣ وعامر ست ٤ ومؤتمر ٥)
(مطفی الجمر ست ٦ ومکفی الظعن ٧ هفتم برشمار) شیر بونده سوه معناسنه در (نا ادات توصیف نفی
(خورده بونده ایچمش دیمکدر ناخورده ایچممش (طفل تازه طوغمش اوغلنجق ویاوری یعنی حیوانات
جنسنك اوشاغی دایه یه اضافت لامیه در مجازا دایه اوغلانجقلر بسلین خاتون جنسنه دیرلر عربیده
ظئر دیرلر دایه یه اضافت تربیه جهتندندر (هنوز الآن دیمکدر (محصول بیت) کل وسنبلی
مذکور اوصافله اولدیغی کبی برد عجوزك بیمندن الآن سوت ایچمامش طفل دایه در یعنی رنك

شارح مرحومك ذکر ایلدیکی
خاء معجمه ایله ایسه بوزك معناسنه
اولوب تاسنك کسریله اولدیغی
مثللو فتحیله دخی لغت فصیحه
ومشهوره در بوقوطی قبیله
سندن اولان سخی مشهورك
اسمی ایسه فی الحقیقه حاء
وزننده عین الفعلی مکسور
اولوب دیدیکی کبی عجم فتحیله
اوقورلر لکن اول اسم حاء
مهمله ایله در بوصورتده معجمه
ایله ضبط اولنمسی قلم ناسخدن
سهوه محمولدر فتدبر
(محمد اسعد)

و بولری کالده اولدیغی کبی طراوت وتازه لکلربده کمال مرتبه ایدی (بیتك نتیجه سنده یعنی
انك کل وسنبلی برد عجوزك خوفندن وشدتندن تمام اجلمامش ایدی اما اچلسه شیخ وصف
ایلدیکی کبی اولوردی دیو بیتك معناسنی اینجه اچامش (بیت) وافانین علیها جلنار)
رد شمعی
علقت بالشجر الاخضرنار) بحر رمل مسدس مخبون (افانین جمع افنان در که جمع فنن در
اغاج داللری وفدانلری دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (علیهـا ها محلا مجرور افانینه راجعدر
(جلنار کلنارك کاف عجمك ضمیله معربیدر لیکن عرب لام مضمومك تشدیدیله استعمال ایدربر به
انار یتنك چیچکنه دیرلر ظرفك فاعلیدر وجملهٔ ظرفیه صفت افانین در (علقت فعل ماضی مفرد مؤنث
غائبه در تفعیل بابندن مبنی للمفعول اصلدی دیمکدر یاپشمقدن کنایتدر تعلق ایلدی معناسنه (بالشجر
علقتـه متعلق (الاخضر صفت شجردر یشل اغاج دیمکدر (نار لفظا مرفوع قائم مقام
فاعلیدر علقت فعلنك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر و جملهٔ اسمیه نك
اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیـه (محصول بیت) کلنار تعلق ایلین افانین حاصلی کلنار
داللری وبداقلری چیچکلیه کانه یشـل اغاجه یاپشمش آتشـدر (یعنی مذکور مقـامك
شکوفه سنی (یعنی کل وسنبلی وصف ایلدی (پس شمدی درختانك شکوفه سنی وصف ایدر
حاصلی انار اغاجنك چیچکی کویا که یشل اغاجه آتش یاپشمشدر انار اغاجنك چیچکنی آتشه
مطلب
تشبیه ایلمش (چلنار ونارك رالری ساکن اوقونور (ملك در حال کنیزکی خوب روی پیشش
فرستاد (نظم) ازین مه پارهٔ عابد فریبی* ملائك صورتی طاوس زیبی) معلوم اوله که
فارسیده بعض مقامده ازین لفظنی تشبیه معناسنده استعمال ایدرلر نتکه وحید تبریزی تجنیس
خط بنده ابراد ایلمش (بیت) پری ندارد ای صنم بروشنی چنـین جبین) (بشر دهدازین
پسرکه بهبود ز حور عین) ازین پسر بونك کبی پسر دیمکدر (مه پاره آی پاره سی دیمکدر
(یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (عابد فریب وصف ترکیبیدر عابد الدایجی معناسنه
فریبیدندن (ویاحرف وحدت (ملائك صورت وصف ترکیبیدر (ویاحرف وحدت (طاوس زیبیده
وصف ترکیبیدر (ویاحرف وحدت (محصول بیت) بو بیت بیت ثانی به مرهوندر بونك کبی
برعابد الدایجی برملائك صورتلی برطاووس براشقلی مه پاره ایدی یعنی بووصفلرله متصف
برکوزل کنیزك ایدی (که بعدازدیدنش صورت نه بندد* وجود پارسا یانا شکیبی) که
حرف بیان (دیدنش مصدرك مفعوله اضافتیدر (وشین کنیزكه راجعدر (صورت نبندد
مقـدم مفعولیدر (وشکیب فاعلی (و یاحرف تنکیر (شکیب شینك وکاف عربك کسره لریله
صبره دیرلر (وجود پارسایان لامیه پارسـای عابده دیرلر (والف ونون ادات جمعدر (ورااداث
رد شراح جمیعا
تخصیص بوابیاتك مضمونه شراح واصل اولمامشلر (محصول بیت) برمهپاره که انی کورمکدنصکره
عابدلروجودینك صبروشکیبی صورت بغلماز یعنی انی کوردکدن صکره عابد وزاهدلرك وجودنده
صبروقرارقالماز حاصلی بوزینی کورنجه بی تاب وطاقت اولورلر دیمکدر بو نظمی رباعی دیو یازنلر
رد شراح جمیعا
احوال شعره هیچ شعورلری یوغیمش (همچنان درعقبش غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال)
یعنی جاریه کبی جاریه اردنجه جمالی غریب یعنی حسنده بی نظیر اعتدالی لطیف یعنی لطیف
ومعتدل برقول ارسال ایلدی متعبده حاصلی بی مثـل ومانند برجاریه وبرغلام احسان ایلدی
(قطعه) هلك الناس حوله عطشا* وهو ساق یری ولا یسقی) هلك فعـل ماضی مفرد
مذکر غائب (الناس لفظا مرفوع فاعلی (حول ظرفیله منصوبدر وضمیر غلامه راجعدر
(عطشا تمییز لکله منصوبدر هلك ناسه اسنادندن (وهو محلا مرفوع مبتدا (ساق تقدیرا
مرفوع خبری وجملهٔ اسمیه محلا منصوب جملهٔ حالیه (یری فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال

بابندن فاعلی تحتنده ساقی یه راجع ضمیر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع صفتیدر ساقینك (الا یسقی
جملهٔ فعلیه معطوفدر ماقبلنـده جملهٔ فعلیـه یه وایکی فعلك مفعوللری محذوفدر تقدیری
یریهم الکأس ولا یسقیهم الشراب (محصول بیت) ناس اول غلامك اطرافنده صوسزلق جهتندن
هلاك اولدی حال بوکه اول برساقیـدر ناسه کاسی کوستررد ویا کندی کوربنور اما بونلره
شراب ایچرمز یعنی مرحمت ایدوب قاندرمز (یری افعال بابنـدن مبنی للفاعل اولوب مفعوللری
رد سروری
محذوف اعتبار اولمق اولادر مبنی للمفعول اولمقدن فتـدبر (دیده از دیدنش نکشتی سیر*
همچنان کز فرات مستسقی) دیده مبتدا (از دیدنش مصدر مفعولنه مضافدر (وشین
غلامه راجعـدر (نکشتی یا حرف حکایه اولمزدی دیمکدر وفاعلی دیده یه راجع تحتنده ضمیر
(وسیر مفعول صریحی (وازدیدنش غیر صریحی (کز اصلنده که از در (فرات فانك ضمیله
بونده طتلی صومراددر (مستسقی استفعال بابندن اسم فاعلدر استسقا مرضنه مبتلا اولان
کیمسه (محصول بیت) کوز اول غلام نازنینی کورمکدن یعنی سیر وتماشا ایلمکدن سیر اولمازدی
یعنی نقدر باقسه طویمزدی انجلینکه طتلی صودن مستسقی هرنقدر که ایچسه قانمز باخصوص که
کندینـه ضرری وار حاصلی کمال حسنندن کوز باقمقـه باقه جغی کلور (عابد لقمهٔ لذیذ
خوردن کرفت وکسوهٔ لطیف پوشیدن وازفواکه ومشموم حلاوت وتمتع یافتن ودرجمال غلام
وکنیزك نظر کردن وخردمندان کفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست ودام مرغ زیرك)
مطلب
لقمهٔ لذیذ بیانیـه (خوردن کرفت یمکه باشلدی بونك کبی عبارتلر ابتداشه شروعدن کنایتدر
بونترك آخرینـه وارنجه هر فقره ده برکرفت تقدیر اولنور وبوکرفتك ماقبلنده برعادت لفظی
تقـدیرایدن زائد ایلمش (فواکه فاکهه نك جمعیدر تازه میوه دیمکدر (مشموم خوش قوقولی
نسنـه (حلاوت مصدر در لذت معناسنـه (حلاوت یافتن کرفت یعنی لذتلنمکه باشلدی
ابن سید علی
(تمتع تفعل بابندن مصدر در لغتده متاعلنمك یعنی فائده لنمکدر امابونده ذوقلنمك معناسنه در
جائزدرکه حلاوت وتمتع فواکه ومشمومه لف ونشر مرتب طریقیله مصروف اوله وجائزدرکه
ایکیسی یله هربرینه (در حرف صله (جمال غلام لامیه (خردمندان مبتدا (کفتـه اند
خبری جملهٔ اسمیه حالیـه وافعـدر (زلف خوبان لامیه ومبتـدا (زنجیر پای عقلست
لامیه لر وخبر مبتدا (دام مرغ زیرك لامیه وبیانیه درخبره معطوف (دام دوزاغه وآغه
دیرلر (محصول ترکیب) عابد لذیذ واطیف لقمهٔ یمکه باشلـدی وپاك واطیف کسوه
کیمکه وفواکه ومشمومدن حلاوت وذوق بولمغه وغلام ایله جاریه نك جمالنه باکمال نظر ایلمکه
باشلدی حال بوکه عقلا دیمشلر محبوبلرك زلفی عقل اباغنك زنجیریدر یعنی عقلی زنجیره چکر
دخی زیرك وچابك قوشك دوزاغی یعنی هرنقدرکه برکیمسه زیرك ودانا اولسه محبوب قصد ایدنجه
انی صیدایدر (بیت) درسر کارتو کردم دل ودین باهمه دانش* مرغ زیرك بحقیقت منم امروز
مطلب
تودامی) درحرف صله ویا حرف ظرف (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (کاره وکارك
تویه اضافتی لامیه لردر سنك ایشك سوداسنـه ویاسوداسنده دیمکدر (کردم بونك کبی فعللرك
ماقبلنده برصرف عبارتی تقدیر اولنور صرف کردم دیمکدر (دل مفعولی (ودین ا کا معطوف
(باحرف مصاحبت کردم فعلنه متعلق (دانش اسم مصدردر بلمش معناسنـه بونده مراد علمدر
(مرغ زیرك بیانیه ومبتدا (بحقیقت زیرکه متعلق (باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (منم خبر
مبتدا (وامروز ظرف زمان (تو مبتدا (دامی یاء خطاب ایله خبری یاءك وحدت ایچون اولماسنی تجویز
رد ابن سید علی وسروری
ایدنلر بی ذوق ایمشلر (محصول بیت) ای جانان سنك ایشك هوا وسوداسنده ویاسوداسنه صرف
ایلدم دل ودینمی جمیع علم ومعرفتمله یعنی مالکمی سنك عشقك هواسنه بذل ایلدم پس مرغ

زیرك بوكون بنم وسن دوزاغسنكه بنی ایكی ایاغمدن صید ایلدك (فی الجمله دولت وقت مجموعش
بزوال آمد چنانكه كفته اند) دولت وقت لامیه ومجموعه اضافتی بیانیه (بزوال باحرف صله
حاصل كلام عابدك وقت مجموعنك دولتی زواله كلدی یعنی جمعیت وقتی وصفای خاطری زائل
اولوب كندی حاصلی دنیا ذوقی اولكی ذوقندن انی دور ایلدی شویلكه علما وعقلا دیمشلر
(قطعه) هر كه هست از فقیه و پیر ومرید * وز زبان آوران پاك نفس) كه بونده اسمدر كیم
معناسنه (ازحرف تبیین (فقیه بونده عالم معناسنه در (و پیرمرشد (زبان آوروصف تركیبیدر فصیح
و بلیغ معناسنه بونده مراد واعظ وناصحدر (آورآور بدندن مشتقدر آوردندن مشتقدر دیین خطا ایلمش
الف ونون ادات جمعدر (پاك نفسه اضافتی بیانیه در (پاك نفس وصف تركیبیدر بونده مؤثر سوزلی
خطا ایلمش شیخلر وناصحلر مراددر (محصول بیت) هر كیمسه كه واردرفقیه دن و پیردن ومریددن
و پاك ومؤثر نفسلی فصیح و بلیغ واعظلردن (زبان اورانی سخن دانا ایله شرح ایدن بلمز ایمش (چون
رد سروری
بدنیای دون فرود آمد * بعسل در بماند پای مكس) چون ادات تعلیل (بدنیا باحرف صله دونه
رد ابن سید علی
اضافتی بیانیه در آلچق دنیا یه دیمكدر (فرود بو نده داللة درآمد تركیبیله میل وتنزلدن عبارتدر
بعض مقامده اشاغه لق معنالرنده ده مستعملدر (بونده اشاغه كلدی دینلر اشاغه دن سویلمشلر
رد شراح جمیعا
(بعسل باحرف ظرف (ودرحرف تأكید نتكه مكرر مرور ایلدی (بماند فعل ماضی مفرد غائب
(پای مكس لامیه مصراع ثانی تمثیل وتشبیه طریقیله وارد اولمشدر (محصول بیت) مذكورلردن
هر بریسی چونكه آلچق ودنی دنیایه میل ایدوب تنزل ایلدی یعنی اكا تعلق ایدوب تشبث ایلدی
انك لذتنه الدانوب قالدی عسلده مكس ایاغی قالدیغی كبی حاصلی دنیایی عسله و اهل دنیایی
مكسه تشبیه ایلمش پس نیجه كه مكس عسله میل ایدوب كرفتار اولور اهل دنیاده حطامنه میل
ایدنجه انجلاین كرفتار اولور (پاری مكس یرینه همچو مكس یازانلر نسخه لره مخالف یازدقلرندن
ودشراح جمیعا
غیری بر معین مآلده چیقماز (مذكور قطعه دن صكره كلستانه خارجدن برقطعه الحاق ایدوب
شرح ایلین معتوه بونك كبی تصرفلری داخل معرفت ظن ایدرفهم اولنور بویله ایسه بئس الظن
وبئس الفهم (پاری ملك بد بدن اورغبت كرد عابد را دید از هیئات نخستین بكردیده وسرخ
وسفید كشته وفربه شده و برباش دیبا تكیه زده و غلام پری پیكر بامروحة پرطاوسی بالای
مطالعه اولنسه مآل چیقه جقدن ماعدا همچو مكس نسخه سنده كوره قطعه نك اعرابنده تكلف قالقار لكن شارحك التزام ایلدیكی نسخه خیال بولیدر (محمد اسعد)
سرش ایستاده برسلامت حالش شاد مانی كرد وازهردری سخن كفتند تاملك بانجام سخن كفت
من این دوطائفه رادرجهان درست میدارم علما وزهادرا وزیری فیلسوف جهان دیده حاضر
بود كفت ای ملك شرط دوستی آنست كه باهردوطائفه نكویی كنی علمارا زربده تادیكر بخوانند
وزهادرا چیزی مده تازاهد بمانند) بدیدن او باحرف صله واضافت مصدرك مفعولنه در (هیئات
بونده شكل سیما معناسنه در (نخستینه اضافتی بیانیه در (بكردیده دونمش یعنی اولكی شكلدن برشكله
دخی كیرمش (بالش دیبا بیانیه دیباشب دیدكاری قوماشدر(تكیه زده طیانمش دیمكدر لفظ تكیه
تركیبله مستعملدر (غلام پری پیكر بیانیه پیكر بای عجمك فتحی وسكونیا وفتح كافله صورت معناسنه در
(باحرف مصاحبت (مروحه میمك كسری ورانك سكونیله وواوحانك فتحه لریله اسم آلتدر
یلپازه یه دیرلر عجم بادبیزن دیر (پرقناد و بلكدردیمكدر (طاوسیه اضافتی بیانیه (یاحرف نسبت طاوسه
منسوب دیمكدر (بالای سرش لامیه باشی اوزره دیمكدر (ایستاده طورمش یعنی اباغ اوزره
(وازهردری یاحرف وحدت هر بربابدن وهر فصلدن دیمكدر (تاملك تابونده حتی معناسنه در
باحرف ظرف (انجام آخر دیمكدر سخنه اضافتی لامیه در وزیری یاحرف وحدت (فیلسوف بونده عاقل
ودانا معناسنه در (جهاندیده به اضافتی بیانیه در (جهاندیده وصف تركیبیدر جهان كورمش دیمكدر
مراد مجرب روزكاردر (نكویی یاحرف مصدر(تادیكرتا حرف تعلیل دیكر دخی یعنی زیاده دیمكدر

رد شمعی
(بخوانند اوقویه لر یعنی علمده ترقی ایده لر (دیكر یرینه دیكران یازوب معناسنی ناكیم غیر یلر اول
رعایتی كوروب دخی اوقویه لر دیین جمیع نسخه لره مخالف یازوب مقصوده واصل اولمامش
(محصول تركیب) بركره ملك عابدی كورمكه رغبت ایلدی عابدی كوردی اولكی شكل وسیمادن
دونمش وقزیلی قزل آغی آغ اولمش وسمرمش ودیبا یصدیغه طیانمش و پری سیمالی جوان
طاوس تویلرندن معمول یلپازه ایله باشی اوزره طوروب یل صاور رپادشاه عابدك سلامت
حالنه وصفای ظاهرینه شادمانلق ایلدی یعنی ایی حالده بولدیغنه مسرور اولدی وهر بابدن
وهر جهتدن سوزسویلدی حتی پادشاه آخر كلامنده بیوردیكه بن بو ایكی طائفه یی جهانده
سوه رین یعنی علما وزاهدلری برعاقل ودانا وزیر اول مجلسده حاضرایدی دیدی ای پادشاه
محبتك ودوستلغك شرطی اولدركه ایكی طائفه یه ده احسان والطف ایلیه سین علمایه التون واقچه
ویرتا علمده ترقی ایلیه لر یعنی احسان سببیله علمه زیاده كوشش ایلیه لر وزاهدلره نسنه ویرمه تاكیم
زاهد قاله لر یعنی زهد وصلاحنده مانع اولمیه نتكه باكده كی عابده مانع اولدی حاصلی زهد
وتقوالرینی دنیا لذتی افساد ایلمیه (بیت) نه زاهد رادرم باید نه دینار * چو بستد زاهد
رد سروری
دیكر بدست آر) بستد فعل ماضی مفرد غائب (ستدن فعل مضارع دیین زیاده غلط سویلمش
چونكه الدی دیمكدر (زاهدی یاحرف وحدت (بدست باحرف صله (آرفعل امر مفرد مخاطبدر
آریدن كتوردیمكدر (محصول بیت) زاهد اولان كیمسه یه نه اقچه كرك نه التون زیرا بونلر زاهدلكی
بوزار چونكه زاهد درم ودینار الدی برغیری زاهد اله كتور زیرا بو درم ودینار قبض ایلكله زاهدلكدن
خارج اولدی (قطعه) آنرا كه سیرت خوش وسر یست باخدای * بی نان وقف ولقمهٔ دریوزه)
زاهدست انرا كه تقدیری انكس راكه در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (سیرت خوش بیانیه در
بونحریف مشهور دكلدر (محمد اسعد)
یای بطنیله (سر یست یاحرف وحدت ویاتنكیر (لقمهٔ دریوزه لامیه در (دریوزه جره دیرلر تحریف
ایدوب رومده درواژه دیرلر (محصول بیت) اول كیمسه نك كه كوزل خلقی وحسن سیرتی والله ایله
بر سری وار وقف اتمكسز ولقمهٔ جرسز زاهد در یعنی زاهد حقیقی اولنه فقرا لقمه سن یمك
لازم دكل هرنه یرسه اكا ضرر ایلمز (انكشت خوب روی وبنا كوش دلفریب * بی كوشوار
وخاتم فیروزه شاهدست) انكشت خوب روی لامیه در (انكشت برمق (خوبروی وصف
تركیبیدر كوزل یوزلی دیمكدر (بنا كوش قولق توزی (دلفریبه اضافت بیانیه در (دلفریب
وصف تركیبیدر فریبندن كوكل الدایجی دیمكدر (كوشوار كوپه (خاتم فیروزه بیانیه فیروزه
برجوهرك اسمیدر كه عجم پیروزه دیر ظاهر امعربدر پیروزه دن (شاهد بونده محبوب معناسنه در
(محصول بیت) لف ونشر غیر مرتب طریقیله بیورر خوبرویك انكشتی وكوكل الدایجی
كوپه سز بنا كوشی وخاتم فیروزه سز انكشتی محبوب ومقبولدر یعنی بر كوزلك خلقتی مقبول
اولدقدنصكره اسباب زینته هیچ احتیاجی اولماز حاصلی حسن ذاتی یه اسباب زینت لازم دكل
(قطعه) درویش نیك سیرت فرخنده رای را * نان رباط ولقمهٔ دریوزه كومباش) درویش نیك
سیرت بیانیه نیك سیرت وصف تركیبیدر ایی خویلی دیمكدر (فرخنده رایه اضافتده بیانیه در بعض
نسخه ده فرخنده یی واوعطفله ایراد ایلمش لكن اسلوب عجمه مخالفدر (فرخنده رای وصف
تركیبیدر مبارك فكرلی دیمكدر (ورا ادات مفعولدر باء صله معناسنه (نان رباط لامیه بونده رباطدن
مراد خانقاه وتكیه كبی یرلر در بو مقامده رباطك مشترك معنالرینی ذكر ایدوب تطویل كلام
رد سروری
ایلین اطناب بی فائده ایلمش (لقمهٔ دریوزه لامیه (كو فعل امر مفرد مخاطب سویله دیمكدر
(مباش فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمكدر (كومباشك معنای مطابقیسی اولمادی ودی اولمه
دیمكدر ومعنای التزامیسی دی اولسون دیمكدر (كوفعلنی بعض یرده امر ونهی صیغه لریله

استعمال شایعدر برینه کوره معنی وربلور خطاب عام مراد در (محصول بیت) مبارك فکرلی ابو
خوبلی درویشه رباط اتمکی ودریوزه لقمه‌سی دی اولمسون یعنی بر کیمسه‌نك که درویشلکی پاك
وصافی اوله اکا وقف اتمکی یمك لازم دکل مراد بودر که درویشلك خانقاهلرده یاتوب فقرا
لباسین کیکله دکلدر کومباشدن مرادسلبدر همان اولمسون دیمکدر پس کو تأکید افاده ایدردین رد سروری رد ابن سید علی
بی ملاحظه سویلش بونك کبی یرلرده کو مقصدر دین اثرنجه کتمش (خاتون خوب صورت وپاکیزه
روی را * نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش) خاتون خوب صورت بیانیه خوب صورت وصف
ترکیبیدر (پاکیزه پاك معناسنه‌در پاکیزه روی وصف ترکیبیدر بوایکی وصف ترکیبی عطف تفسیری
طریقیله وارداولمش (رادات مفعول‌در حرف صله معناسنه ویاحرف تخصیص (نقش ونکار
عطف تفسیری (خاتم تانك فتحیله یوزك دیمکدر (محصول بیت) خوب صورت وپاکیزه روی
خاتونه ویاخاتونك نقش ونکاری دخی خاتم فیروزه سی دی اولمه ویااولمسون یعنی خاتونکه روبی
خوب وچهره سی پاکیزه اوله اکا اسباب زینت اولمسون یعنی لازم دکل زیرا اسباب زینت
خلقتده ناقص اولنه کوره‌در کاملك اسباب حسنه به احتیاجی یوقدر (بیت) تامرا هست
ودیگرم باید * کرنخوانند زاهدم شاید) هست رابطه در است معناسنه (یعنی تاکه مراچیزی
دیگر جز خدای بایدست دیین عجب تصرفه مالك ایمش (تاحرف توقیت در مادام معناسنه
(مرابنم دیمکدر (هست وار در دیمکدر (یعنی مادام که بنم برنسنم واردر هرنه اولورسه اولسون رد ابن سید علی
(دیگر غیری (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (نخوانند فعل نفی مستقبل جمع
غائب اوقومیالر یعنی دیمیالر (زاهدم میم معناده نخوانسده مقید در (ضمیر منصوب متصل
معناسنه (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق دیمکدر (محصول بیت) مادامکه بنم برنسنم وار در
هرنه ایسه وبر غیریسی که کرکم اوله یعنی بروار ایکن بردخی نسنه‌یه طالب اولم اکر بکا زاهد
دیمسه‌لر لایقدر زیرا برنسنه‌نك تکرارنه طالب اولمق زاهدلکی منافیدر حاصلی زاهداولدرکه هیچ
برنسنه‌نك تکرارنه طالب اولمیوب بریله اکتفا ایلیه مصراع اولك معناسنی چُن کیم برسدرمق
مقدارم اوله وغیری به طالب اولم دیین معنای مصراعی سد ایلمش ومادامکه که بنم قوت لایموت
مقداری نسنه‌یه قدرتم واردر واندن غیری بکا کرك اوله دیین اثرنجه یوریمش (حکایت) مطابق رد سروری ردشمعی
این سخن پادشاهی را مهمی پیش آمد کفت اکر انجام این حالت بر مراد من باشد چندین درم
زاهد ازا بدهم چون حاجتش برامد وفای نذرش بموجب شرط لازم آمد یکی را از بندکان
خاص کیسهٔ درم داد که بزاهدان تفرقه کند کویند غلام عاقل وهشیار بود همه روز بکردید
وشبانکه باز آمد ودر مهار ابو سه داد و پیش ملك نهاد و کفت زاهد انها نیافتم کفت این چه
حکایتست آنچه من دانم درین شهر چهارصد زاهدند کفت ای خداوند جهان انکه زاهدست
نمی ستاند وانکه می ستاند زاهد نیست ملك بخندید وندیمان را کفت چندان که مراد حق
این طائفهٔ خدا پرستان ارادتست وافرار این شوخ دیده راعد اوتست وانکار وحق بجانب
اوست) مطابق این سخن اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (این سخن اشارتدر ابیات
سابقه (یعنی بو حکایه انلرك مضمونه مطابق وموافقدر (مهمی یاحرف وحدت (انجام
این حالت لامیه (چندین بو نده الفاظ کنایه دندر عدم تعیین دن عبارتدر (درم
دالك فتحی وکسریله ورانك فتحیله اقچه‌یه دیرلر (وفای نذر مصدرك مفعولنه اضافتیدر مطلب
(باحرف مصاحبت (موجب اسم فاعل وزنی اوزره اولیجق سبب معناسنه در واسم مفعول
وزنی اوزره اولیجق مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی بوکه کوره در (تفرقه مصدردر
تفعیل بابندن یاء مصدر حذف اولنوب یدلنده تاویرلشدر بو حذف وبدل سالمده سماعیدر

(اما ناقص ده قیاسی (بکردید چکزندی وطولاندی (وشبانکه کیجه سی (ندیمان مصاحبان
معناسنه طائفهٔ خدا پرستان بیانیه‌در (خداپرست وصف ترکیبیدر زاهد وعابد معناسنه والف ونون
ادات جمعدر (شوخ دیده اصطلاحلرنده کستاخ معناسنه (ورا ادات تخصیص (وحق
واو حرف حال (وحق مبتدا و باحرف ظرف (جانب اولامیه در (محصول ترکیب) بوحکایه
مذکور بیتلر مضمونه مطابقدر بر پادشاهك اوکنه بر مهم ایش کلدی یعنی بر مهم
مصلحت واقع اولدی دیدی که اکر بو حالتك و بو مهمك عاقبت وپایانی بنم مرادم اوزره
اولورسه زهاده بوقدر اقچه و یره‌یم چونکه حاجتی حاصل اولدی ایلدیکی شرط موجبیله
نذره وفا لازم کلدی خاص بنده‌لردن بر بنده‌یه برکیسه اقچه ویردی تاکیم زاهدلره تقسیم
ایده دیرلر که اول بنده عاقل ودانا ایدی بتون کون کزدی وچکزندی و کیجه سی کیرو کلدی
واقچه‌یی اوپدی وپادشاه اوکنه قودی ودیدی هیچ زاهد بولمادم پادشاه دیدی بونه حکایتدر
اول که بن بلورم بوشهرده دورتیوز زاهد وار بنده دیدی ای خداوند جهان اولکه زاهد در
المازواولکه آلور زاهد دکلدر پادشاه کولدی و مصاحبلرینه دیدی اولقدر که بنم بوخدا
پرستلر طائفه سی حقنده ارادت واقرارم وار بو کستاخك عداوت وانکاری وار حال بوکه
حق آنك جانبنده در زیرا سوزی حقدر (بیت) زاهد که درم کرفت ودنیا * زاهدتر
ازو کسی بدست آر) که حرف رابط صفت (درم ودنیا رکرفتك مفعوللریدر (زاهدتر
زاهدرك دیمکدر (کسی یاحرف نسبت (بدست باحرف صله آرالف ممدوده ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر آریدندن (آوریدندن دیین بیانه آورد چالش (محصول بیت) زاهد که اقچه رد ابن سید علی
والتون قبض ایلدی یعنی قبول ایلدی اندن بر زاهدرك کیمسه اله کتور یعنی دنیا به مائل
اولان زاهدی ترك ایله ومائل اولمیانی اله کتور یعنی تحصیل ایله (حکایت) یکی از علمای
راسخ را پرسیدند که چه کویی در نان وقف کفت اکر از بهر جمعیت خاطر وفراغ عبادت
ستانند حلالست واکر مجموع از بهر نان نشبنند حرام) علمای راسخ بیانیه (راسخ محکم
دیمکدر (رادات مفعول (که حرف بیان (درنان وقف تقدیری درحق نان وقف در (ستانند
فعل مضارع جمع غائب فعل شرط واقعدر (حلالست جزای شرط (محصول ترکیب) علمای
راسخك بریسندن صوردیلر که نان وقفك حقنده نه دیرسین دیو دیدی اکر جمعیت خاطر وفراغ
عبادت ایچون آلورلرسه حلالدر واکر جمع اولوب وقف اتمکیچون اوتوردلرسه حرامدر
(بیت) نان از برای کنج عبادت کرفته اند * صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان)
کنج عبادت لامیه در مجازا (نان کرفته اندك مفعول صریحیدر (وازبرای غیر صریحی وصاحب
دلان فاعلی (محصول بیت) صاحب دللر اتمکی کنج عبادت ایچون المشلردر یعنی کوشهٔ
عبادتده عزلت ایدوب اوتوردقلری ایچون نان وقفی الوب یرلر صاحب دللر کنج عبادتی وکوشهٔ
عزلتی اتمك المق ایچون ووقفك حقنی یمك ایچون طوتمادیلر حاصلی وقفك تمکنی کنج عبادت اختیار
ایلدکلری ایچون الورلر کنج عبادتی اتمك المق ایچون اختیار ایلمدیلر (حکایت) درویشی
بمقامی رسیده که صاحب بقعهٔ کریم النفس بود طائفهٔ اهل فضل وبلاغت در صحبت
او هریکی بذلهٔ ولطیفهٔ چنانکه رسم ظریفان باشد همی کفتند درویش راه بیابان قطع
کرده بود وماندهٔ شده وچیزی نه خورده یکی را ازان میان بطریق انبساط کفت تراهم چیز
بباید کفت درویش کفت که مراچون دیکران فضل وبلاغت نیست وچیز نخوانده ام
بیك بیت ازمن قناعت کنید همکنان برغبت کفتند بکوی کفت (محصول ترکیب) بردرویش
برمقامه ایرشدی که صاحب مقام کریم النفس کیمسه ایدی اهل فضل وبلاغت طائفه سی

انك مجلسنده هر بریسی نته که ظرفانك رسم وآیینیدر برنده واطیفه سو یلردی درویش رادیه ابان قطع ایلمش ایدی وقالمشدی ونسنه بیمه شدی ارالرندن بریسی حشر بلق طریقیله دیدی سنده برنسنه سو یلمك کرکسین درویش دیدی بنم سائرلر کبی فضل و بلاغتم یوقدر و برنسنه اوقومامشم بندن بریتله قناعت ایلك جمیع اهل مجلس ارادت ورغبتله سو یله دیدیلر درویش دیدی (بیت) من کرسنه در برابرم سفرهٔ نان * هم چون عزبم بردر حمام زنان) من کرسنه مصراع اولك تقدیری من کرسنه ام در برابر سفرهٔ نان در ضرورت وزن ایچون میم تأخیر اولندی وجائزدر که دیه و برمیم ضرورت وزن ایچون کلمشدر ومعنی جهتنده اکا هیچ احتیاج یوقدر (ومن کرسنه مبتدا اوله ومصراع ثانی خبری تأمل ندر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی و رانك سکونی و سینك کسریله دراج دیمکدر (جوعان معناسنه (سفرهٔ نان لامیه (عزب عینك وزانك فتحه لریله ارکن معناسنه در (در حمام زنان لامیه لردر (محصول بیت) اتمك سفره سی قرشوسنده بن کرسنه عورتلر حمامی قپوسنده ارکن کبی ام یعنی ارکن اولان کیمسه عورتلر حمامی قپوسنده نیجه که تحسر چکرسه بن کرسنه اتمك سفره سی قرشوسنده انجلین تحسر چکرم (جائزدر که من کرسنه مبتدا اوله وسفرهٔ نان مبتداء ثانی اوله (ودر برابرم خبر ثانی اوله وجملهٔ اسمیه حال اوله ومصراع ثانی خبر مبتدا اول اوله فتدبر (همه بپسندیدند وسفرهٔ پیش آوردند

صاحب دعوت کفت ای یار زمانی توقف کن که پرستارانم کوفته بریان میسازند درویش سر برآورد وکفت) پرستار قوللیجی دیمکدر اصلنده وصف ترکیبی در آرندهٔ پرست معناسنه طابمق کنوریجی یعنی طاپوجی صکره خدمتکار جنسنه اسم قلندی (الف ونون ادات جمعدر اکثری جواری جنسنه اطلاق ایدر (کوفته بی رومده بچاق قیمه سندن ایدرلر اما انلر اول اتی خورده خورده طوغرارلر صکره هاونه قویوب دوکرلر حقیقتده کوفته بوجنس اولان اته دیرلر (بریان صوسز بشن ات جنسنه دیرلر (میسازند ایلرلر بچاق قیمه سنه کوفته دینلر عجم کوفته نیه دیدکلرین بیلزایمش (محصول ترکیب) جمیع اهل مجلس درویشك بیتنی بکندیلر واوکنه سفره کتوردیلر صاحب دعوت دیدی ای یار برزمان توقف ایله که قوللقچیلرم کوفته بریان ایدرلر درویش باشین قالدردی و دیدی (بیت) کفته در سفرهٔ من کو مباش * کوفته را نان تهی کوفته است) بیت اولنده اولان کوفته مذکور کوفته در ومصراع ثانی اولنده اسم مفعولدر دوکلمش معناسنه (یعنی سفرشدائد وآلامنی چکمش کرسنه کیمسه (را ادات صله (نان تهی بیانیه تهی بوش دیمکدر مراد قاتقسز اتمکدر قافیه ده کی کوفته مذکور کوفته در (محصول بیت) کوفته بنم سفرمده اولسون دی یعنی بکا کوفته لازم دکل زیرا یول کوفته سنه قاتقسز اتمك کوفته در (حاصلی آج اولان کیمسه قوری اتمك شکرین چقارر تك بولسون (حکایت) مریدی کفت پیررا چه

کنم که از خلایق برحمت اندرم ازبسیاری که بزیارتم همی آیند واوقات عزیزم راازتردد ایشان

تشویش حاصل می شود کفت هرچه درویشانند ایشان را وامی بده وهرچه توانکرانند از یشان چیزی بخواه که دیکر کرد تو نکردند) باحرف ظرف زحمت صقلمق وصقنشمق معناسنه در (اندر با افاده ایلدیکی معنای ظرفیتی تأکید ایدر بسیاری باحرف مصدر (که حرف بیان بزیارتم باحرف صله (تردد تفعل بابندن مصدر در کلمه وکتمه معناسنه (ایشانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (هرچه بوکتابك بومقامی بویله واقعدر جمیع نسخه ده اکرچه غیر ذوی العقولده استعمالی اغلبدر لیکن ذوی العقولده ده استعمال اولنور عربیده ماکبی (وآدمی یاحرف وحدت ویاتنکیر (که حرف تعلیل کرد تولامیه (نکردند فعل نفی مستقبل جمع غائب (محصول ترکیب) برمرید پیره دیدی نیجه ایده یم که خلایقدن زحمتده یم

رد ابن سید علی وسروری

مطلب

زیارتمه چوق کلدکلرندن یعنی زیارتمه چوق کلدکلرندن زحمت چکرم واوقات عزیزمه انلرك کلوب کتملرندن تشویش حاصل اولور یعنی کثرت ناسدن اوقاتم مضبوط دکل پیردیدی اول که درویشلردر انلره دین ویر یعنی مدیون ایله واولکه اغنیادر برنسنه انلردن استه که بردخی سنك اطرافکده چکزنمیه لر ویانکه اوغرامیه لر زیرا مدیونلر ادای دین ایلمکه لازم کلسون دیو یانکه کلرلر واغنیا استدیکك نسنه یی ویرمك لازم کلسون دیو قورقولرندن یانکه اوغرامزلر حاصلی ایکی فرقه دن بیله بو وجهله خلاص بولورسین (بیت) کر کد ایشر و لشکر اسلام بود * کافراز بیم توقع برود تا در چین) کدادن بونده مراد دیلنجیدر (پیشر ووصف ترکیبیدر اوکجه کیدیجی دیمکدر لشکره واسلامه اضافت لامیه در (کافر فابی عجم مفتوح اوقنور (بیم توقع لامیه (توقعدن مراد سؤال در یعنی دیلنمك برود فعل مضارع مفرد غائب کیدر دیمکدر (امامراد قاچقدر فرار معناسنه (درچین لامیه در مراد سرحد چیندر (در حرف ظرف با معناسنه دیبن چین سویلامش یعنی خطا ایلمش (محصول بیت) اکر کد الشکر اسلامك مقدمی اولورسه یعنی دایلیجو قولاغوزی اولورسه کافر دیلنمك قورقوسندن سرحد چینه دك قچار یعنی بو کلن عسکرهپ دیلنجیلردر بزدن دیلورلر دیو خوفندن طورمز قچار پیشر وده رولفظنی وبرود فعلنی رفتن مصدرندن اخذ ایدنلر خطا ایلشلر (حکایت) فقیهی

پدررا کفت هیچ ازین سخنان دلاویز متکلمان درمن اثر نمی کند بعلت آن که نمی بینم ایشانرا کرداری موافق کفتار) فقیهی یاحرف وحدت (پدر را یعنی بدرش را (از حرف تأکید (واین اسم اشارتدر سخنانه (ودلاویزه اضافت بیانیه در (دلاویز وصف ترکیبیدر (آویزیدندن کوکل تعلق ایدیجی دیمکدر (متکلمانه اضافت لامیه در متکلماندن مراد واعظلر وناصحلردر (درمن درحرف صله در با معناسنه (با حرف مصاحبت (علت سبب دیمکدر (آنه اضافت لامیه در (که حرف بیان (ایشان را راحرف تخصیص انلرك دیمکدر (کردار اصلنده وصف ترکیبیدر (کرد که فعل معناسنه اسمدر آرایله که آرنده دن مرخمدر (تقدیری آرندهٔ کرددر کاف عربك فتحیله ایش کتوریجی معناسنه صکره مجموع مرکبی فعل معناسنه اسم ایلدیلر (ایمدی کردار کاف عربك فتحیله عمل دیمکدر (پس کافك کسریله اوقوینلر بولفظك حقیقتنه واصل اولمامشلر (کفتارده کردار کبی وصف ترکیبیدر تقدیری ارندهٔ کفت در (کفت اسمدر قول معناسنه پس مجموع مرکبی کلام معناسنه اسم ایلدیلر (محصول ترکیب) برفقیه باباسنه دیدی هیچ بو واعظلرك وناصحلرك کوزل ادالری وکوکل تعلق ایدیجی سوزلری بکا تأثیر ایلمز اول سببله که انلرك افعالنه موافق اعمالنی کورمزم حاصلی ایشلری سوزلرینه اویماز یعنی خلقه کوزل پند ایدرلر اما کندیلر نصیحتلریله متنصح اولمازلر (مثنوی) ترك دنیا بمردم آموزند * خویشتن سیم وغله اندوزند) ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بمردم باحرف صله (اموزندك ترك مفعول صریحی وبمردم غیر صریحی (خویشتن واو رسمیله بونده کندیلر دیمکدر مبتدا واقعدر (غله حبوب جنسنده مستعملدر مثلا بغدای واریه وغیر یسنده (اندوزندك سیم وغله مقدم مفعوللریدر (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدا در قزانورلر یعنی کسب ایدرلر دیمکدر (محصول بیت) مذکور واعظ وناصحلر دنیا ترکنی خلقه تعلیم ایدرلر اما کندیلری کومشله غله کسب ایدرلر حاصلی خلقه سویلدکلرینی کندیلر اشلمزلر بلکه عکسنی اشلرلر (عالمی را که کفت باشد وبس * چون بکوید نکیرد اندر کس) عالمی یاحرف وحدت (ورا حرف تخصیص (کفت بونده اسمدر قول معناسنه (واوله مستعمل اولان پس فقط معناسنه درانجق دیمکدر (نکیرد تأثیر ایلمز دیمکدر رفعل نفی

رد سروری وشمعی چینك بومعناسی کورچکدر

رد ابن سید علی و سروری

رد شراح جمیعا

مستقبل مفرد غائب در (اندر ادات صله (در با معناسنه (در حرف صله در فی معناسنه دیین سهو ایلمش (کیمسه نك قلبنده تأثیر ایلمز دیین ظاهر ومتبادر اولدر که اندر حرفنی اندرون معناسنه اخذ ایلمش (کیمسه ده تأثیر ایلمز دیین اندر حرف صله اولدیغندن آگاه دکل ایمش (محصول بیت) بر عالمك که همان قولی اوله انجق یعنی قولنه کوره فعلی اولمیه یعنی قولیله عامل اولمیه چونکه خلقه نصیحت ایدوب سویلر نصیحتی کیمسه یه تأثیر ایلمز (عالم انکس بود که بد نکند * نه بکوید بخلق وخود نکند) (محصول بیت) عالم اول کیمسه در که یرامز ایش اشلمیه عالم اول دکلدر که خلقه سویلیه و کندی سویلدیکنی طوتمیه یعنی کندی نصیحتیله منتصح اولمیه حاصلی عالم علمیله عامل اولاندر اولمیان دکلدر کما قال الله تعالی (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) (بیت) عالم که کامرانی وتن پروری کند * او خویشتن کمست کرا رهبری کنـد) که حرف بیان (کامران وصف ترکیبدر رانـدن رانـدن دکل مراد سوریجی دیمکدر و یاحرف مصدر در (تن پرورده وصف ترکیبدر پروریدن دن بسلیجی دیمکدر (و یاحرف مصدر (اوعالمه راجعدر (خویشتن مبتدا (کمست خبری (کرا که اسمدرکیم معناسنه (ورا ادات مفعول (رهبر وصف ترکیبی دربریدن قولغوز معناسنه (عربجه دلیل وهادی دیرلر (محصول بیت) عالم که کامرانلق وتن پرورلك ایلیه یعنی حضور وصفای نفسانی ده وبدنی تربیه ایلمسیله مقید اوله اول کندیسی ضالدر یعنی یتمش وضایع اولمشدر پس کیمه هدایت ایدر حاصلی کندی باشنه چاره سی یوق باغیر یسنه نه چاره سی اوله (پدر کفت ای پسر بمجرد این خیال باطل نشاید روی از تربیت ناصحان برتافتن وراه بطالت

کرفتن وعلما را بضلالت منسوب کردن ودر طلب عالم معصوم ازفوائد علم محروم ماندن (مثل

همچو آن نابینائی که شبی در وحل افتاد وکفت ای مسلمانان چراغی فرا راه من دارید زنی فاجره

بشنید وکفت تو که چراغ نبینی بچراغ چه بینی همچنین مجلس وعظ کلبهٔ بزازانست آنجا تا نقدی ندهی بضاعتی نستانی وایجا تا ارادتی نیاری سعادتی نبری) خیال باطل بیانیه (تربیت ناصحان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برتافتن دوندرمك بعض نسخه ده کردانیدن دوشمش مآل بردر (طلب عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومعصومه اضافت بیانیه در (فوائد علم لامیه در هر برفقره یه برنشاید تقدیر اولنور (نابینا کور دیمکدر (یاحرف وحدت و یاتنکیر (که حرف رابط صفت (وحل واوك وحانك فتحهلریله صو بق باتقه دیرلر (چراغی یاحرف وحدت (فرا بونك کبی برلرده باء صله معناسنه در (فرا بقین دیمکدردیین زیاده بعید کتمشدر (راه من لامیه (دارید فعل امر جمع مخاطب طوتکز دیمکدر (زنی یاحرف وحدت (فاجره فاسقه دیمکدر (همچنین مجلس وعظ بعض نسخه ده همین مجلس وعظ بو مجلس وعظده دیمکدر (کلبه کاف عجمك ضمی ولامك سکونیله بونده دکان معناسنه در (بزازان لفظنه اضافتی لامیه در بزاز مبالغه ایله اسم فاعلدر والف ونون ادات جمعدر برصاتیجیلر دیمکدر (آنجا یعنی کلبهٔ بزازانده (تا حرف توقیت (نقدی یاحرف وحدت و یاتنکیر (بضاعتی یاسیده بویله در (ندهی ونستانی فعل نفی مستقبللردر (اینجا یعنی مجلس علمده تاحرف توقیت (ارادت افعال بابندن مصدردر استمك وطلب معناسنه در (و یاحرف تنکیر (سعادتی یاسیده حرف تنکیردر (نیاری ونبری کنه فعل نفی مستقبللر در (محصول ترکیب) فقیهك پدری اوغلنه بو مقوله سوزی ایشدنجه دیدی ای اوغل مجرد بو خیال باطل ایله یعنی ادلهٔ عقلیه ونقلیه سز همان بو ظن فاسد ایله لایق دکلدر ناصحلر تربیه سندن یوز دوندروب انلرك مجلسندن اعراض ایلمك وکلیا بطالت یولین طوتمق یعنی بطال اوتورمق وعلما و ناصحلری ضلالته نسبت ایلمك وعالم معصوم طلبندن یعنی عالم پاك وخالص طلبندن وعلم فائده لرندن محروم قالمق یعنی علما علمیله

رد سروری

ورد ابن سیدعلی

رد شمعی

رد ابن سیدعلی و سروری

رد شمعی

عامل دکلدر دیو علم مجلسندن کلیا تقاعد ایلمك لایق دکل (شول نابینا کبی که بر کیجه باتقه دوشدی یعنی سنك حالك اکا بکزر ودیدی ای مسلمانلر یولومه بر چراغ طوتکز بر فاسقه زن اعمانك بو سوزنی ایشتدی ودیدی سن که چراغ کورمزسین چراغله نه کورورسین قصه دن حصه بودر که سنك که علمایه حسن ظن واعتقاد خالصك یوقدر پس علمدن نه نور وضیا کسب ایدرسك حاصلی علمایه حسن ظنك کرکدر کیم علومیله مهتدی اولاسین ایمدی بو مجلس وعظده بزازلر دکانی کبیدر مادامکه انده نقد ایلتمیه سین بر بضاعت آله مزسین و بونده مادامکه ارادت صادق ومحبت کامل کتورمیه سین علم سعادتیله مسعود اولمازسین (قطعه) کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنماند بکفتنش کردار) کفت بونده قول معناسنه اسمدر عالمه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (باحرف مصاحبت (کوش جان بیانیه (ور واکردن مخففدر (نماند فعل نفی مستقبل ماندندن بکزمزسه دیمکدر مانستن دن دینلر خطاسو یلدیلر (باحرف صله کفتن مصدر شین ضمیر عالمه راجعدر (کردار کافك عربك فتحیله عمل معناسنه در (محصول بیت) عالمك قولنی جان قولغیله ایشت اکر عملی قولنه بکزمزسه ده یعنی عالمك فعلی قولنه اویمازسه ده قولنی جانله استماع ایله (باطلست آنکه مدعی کوید * خفته را خفته کی کند بیدار) مدعی بونده شول جاهلدر که عالم کچور یعنی دعوای علم ایدر لکن علمی یوق (محصول بیت) عالمك قولنی هرنیجه ایسه دکله اما مدعینك وجاهلك سوزی وسویلدیکی باطلدر زیرا اویمشی اویمش کبی اویارر یعنی جاهلك کندی یه چاره سی یوقدر باغیره نه چاره سی اولور وجائزدر که مدعیدن حکیم سنائی مراد اوله وکویدك مقولی مصراع ثانی اوله زیرا حکیم سنائی عبرت نامه نام قصیده سنده بو بیت ایراد ایلمش که حضرت شیخ ذکر ایلدیکی مصراع ثانیسیدر (بیت) عالمست خفته است وتو خفته * خفته را خفته کی کند بیدار * یعلم الله شیخك مرادی بو اوله (مرد باید که کیرد اندر کوش * ورنوشتست پند بر دیوار) باید فعل مضارع مفرد غائب (که حرف بیان کیرد فعل مضارع مفرد غائب طوته دیمکدر (اندر ادات ظرف قولغنده طوته یعنی خاطرینه آله (نوشتست اصلنده نوشته استدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (محصول بیت) مرد عاقل ودانا کرکدر کیم قولغنده طوته یعنی قولغنه آله ومنتصح اوله واکر نصیحت دیوارده یازلمش ایسه دکل که عالم غیر عاملدن حاصلی انسان اولدر که هرنه یردن اولورسه پند پذیر اوله (پندی دیوارده منقوشده کوررسه عالم غیر عاملدن خود بطریق اولی (حکایت منظومه) صاحب دلی بمدرسه آمد ز خانقاه * بشکست عهد صحبت اهل طریق را) دلی یاحرف وحدت (باحرف صله مدرسه مبالغه ایله اسم مکان (خانقاه معرب خانکاه درصوفیلر تکیه سی عهدك صحبته وصحبتك اهله واهلك طریقه اضافتلری لامیه لردر (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) بر صاحب دل خانقاهدن مدرسه یه کلدی یعنی خدا دوستلریندن بریسی صوفیلر طریقنی ترك ایدوب علما طریقنه داخل اولدی بویله اید نجه اهل طریقك عهد صحبتنی کسر ایلدی یعنی انلر ایله هم صحبت وهم جنس وهم پیشه اولمغی عهد ایلمشکن اول عهدی شکست ایلدی (کفتم میان عالم وعابد چه فرق بود * تا اختیار کردی ازان این فریق را) تا حرف تعلیل آن اهل طریقه مصروفدر واین اهل مدرسه یه فریق اسم جمعدر بلوك معناسنه (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر مذکور صاحب دله دیدم عالمله عابد بینده فرق نه ایدی تا کیم اول طائفه دن مدرسه قرمنی اختیار ایلدك یعنی علما زمره سنی اختیار ایلمکه مرجح نه ایدی (کفت آن کلیم خویش بدر میبرد زموج * وین سعی میکند که بکیرد غریق را) کلیمدن وجودیدر مراد (خویشه اضافتی لامیه در (بدر طاشره دیمکدر بعض نسخه ده بدر یرینه برون دوشمش (ومیبرد یرینه می کند دوشمش وسعی یرینه جهد واقعدر (غریق فعیل مفعول معناسنه در بوغیلن کیمسه (ورا ادات

رد شراح جمیعا

مفعول (محصول بيت) صاحب دل ديدى اول اهل خانقاه كندى كلمنى موجدن چقاررانجق يعنى
جهنم عذابندن كنديني قورتاررانجق اما اهل مدرسه جهد ايلركه موجدن غريقى بيله تخليص ايليه
يعنى كنديني خلاص ايلدكدن غيرى عذاب دوزخه مستحق اولانى بله تخليص ايلمكه سعى ايلر
حاصلى عالم پنديله خلقى مناهيدن منع ايدر زيرا طريق ضلالنى وهدايتى تعيين ايدر پس
بووجهله خلقه جنت يولنى كوستر (حكايت) يكى برسرراهى مست خفته بود وزمام اختيار
از دست رفته عابدى برسراو كذر كرد ودر حالت مستقبح او نظر كرد جوان سر برآورد وكفت
واذ امروا باللغو مروا كراما) سرراه يول اوجى وسوقاق باشى (يا حرف وحدت (خفته بوده
ياتمش معناسنه در (زمام زانك كسريله اويان ديزكنى اختياره اضافتى بيانيه در (ازدست رفته
تقديرى ازدستش ايدى وبر بود مقدر در (عابدى يا حرف وحدت (برسراو لاميه انك باشى
اوزرندن (كذر كرد كجدى (حالت مستقبح بيانيه (اويه اضافتى لاميه (واو حرف عطف (اذا ادات
شرط غير جازم (مروا فعل ماضى جمع مذكر غائب (باللغو تقديرى باهل اللغودر (مروا جواب شرط
(كراما حاليله منصوبدر جوابك فاعلندن مكرمين معناسنه (محصول تركيب) بربسى بر يول
اوجنده مست ياتمشدى وزمام اختيارى الندن كتمشيدى برعابدانك باشى اوزرندن كذر ايلدى
ومستك حالت مستقبحنه نظر ايلدى چون جوان مست باشن قالدردى وديدى حق تعالى قوللرى
براهل لغوك وصاحب كناهك يانندن كچسه لر نفسلرينه تكريم ايلدكلرى حالده كچرلر يعنى انلرك
احوالندن اعراض ايلدكلرى حالده ويانلرنده طورمدقلرى حالده كچرلر حاصلى اهل لغوك چركين
حالنه مقيد اولمدقلرى حالده كچرلر ويانلرنده اكلنمزلر (نظم) اذا رأيت اثيما كن ساترا وحليما)
(اذا ادات شرط (رأيت فعل ماضى مفرد مذكر مخاطب كورسك ديمكدر فعل شرط اثيما مفعول
رأيتدر فعيل بمعنى فاعلدر آثم يا اثمدن يعنى علم بابندن مهموز الفاء كناهكار ديمكدر (كن فعل امر
مفرد مذكر مخاطب اول ديمكدر كان يكون دن يعنى نصر بابنك اجوف واوى بسندن اسمى تحتنده
مستترانت (ساترا لفظا منصوب خبرى (وحليما معطوفدر ساتره (محصول بيت) حق تعالى
بركناهكارى كورسك كناهنى ساتر وكنديه حليم اول يعنى انك حالنى تعييب وتقبيح ايلمه (يا من تقبح
لغوى لم لا تمر كريما) يا حرف ندا من اسم موصول منادى (تقبح فعل مضارع مفرد مذكر
مخاطب تفعيل بابندن چركين كوررسك ديمكدر (لغوى تقديرا منصوب مفعوليدر تقبحك جمله
فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر اسم موصولك (لم لامك كسرى وميمك سكونيله اوقنور ضرورت
وزن ايچون اصلنده لم درميمك فتحيله لا تمر فعل نفى استقبال مفرد مذكر مخاطب نيچون كچمزسين (كريما
منصوبدر حاليله (محصول بيت) اى اول كمسه كه بنم يارامزوچركين ايشومى تقبيح وتعييب ايدرسين
نيچون يانمدن كرامتله وايلكله كچمزسين يعنى نيچون يانمدن معزز ومكرم كچمزسين حال بوكه خدا
واذا مروا باللغو مروا كراما بيورمشدر (قطعه) متاب اى پارسا روى از كنهكار * ببخشاينده كى
در وى نظر كن) متاب فعل نهى مفرد مخاطب چورمه ديمكدر تابيدندن تافتن دن ديدلر
رد شراح جميعا
رد سروري
خطا ايلشلر (متابك روى مفعول صريحى (واز كنهكار غير صريحى (با حرف مصاحبت
(بخشاينده اسم فاعلدر بخشاييدندن بخشودندن ديين سهو ايلمش اسركمك يعنى ترحم
ايلمك كاف عجمى هاء رسميدن بدلدر (ويا حرف مصدر (در حرف صله در با معناسنه (وى
واوك فتحيله ضمير غائبدر كنهكاره راجع (محصول بيت) اى عابد روى يكى كنهكاردن چورمه
ترحم واطفله اكا نظر ايله يعنى برمجرم كورسك اندن يوزيكى دوندرمه بلكه اكا لطف ورفقله
نظر ايله (اكر من نا جوانمردم بكردار * تو برمن چون جوانمردان كزركن) ناجوانمرد
جوانمرد سخى كشى يه وكريم كمسه يه ديرلر ونا جوانمرد نقيضنه (يا حرف ظرف (كردار كاف

رد ابن سيد على وسروري
عربك فتحيله مطلق عمله ديرلر پس برامز عمل ديمك وايى عمل ديمكدر زائد سويلمشلر (محصول بيت)
اكر بن عملده ناجوانمرد ايسم يعنى اكر افعال واعمالم بد ايسه سن بنم يانمدن جوانمردلر كبى
كذر ايله يعنى يانمدن كريملر وحليملر كبى كچ وبو قطعه نك اولنده بيت يازانلر بيتى قطعه دن
رد شراح جميعا
فرق ايلمزلر ايمش (حكايت) طائفهٔ رندان بانكار درويشى بدر آمدند وسخنان ناسزا
كفتند وبرنجانيدند شكايت پيش پير طريقت برد وكفت چنين حالتى رفت كفت اى فرزند خرقهٔ
درويشان جامهٔ رضاست هركه درين كسوه تحمل نامرادى نكند مدعيست وخرقه بروى
حرام) طائفهٔ رندان بيانيه طائفهٔ همزه سنه حرف وحدت ديين ايكى وجهله خطا ايلمش
رد شمعي
بريسى معناى اضافتى فهم ايلديكى بريسيده همزه يه حرف وحدت ديديكيدر (يا حرف صله
(انكار درويش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (يا حرف وحدت (بدر آمدند خارج اولديلر
يعنى انكارنه كلديلر حاصلى حالنه منكر اولديلر (سخنان ناسزا بيانيه (حالتى يا حرف وحدت
ويا تنكير (رفت واقع وصادر اولدى ديمكدر (خرقهٔ درويشان لاميه (جامهٔ رضاده لاميه در
مجازا (تحمل نامرادى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نامرادى يرينه بى مرادى يازانلر نااپله بى نك
رد شراح جميعا
استعماللرندن آگاه دكللر ايمش (وخرقه بروى حرام يرينه نه درويش يازان صحيح نسخه لره
رد ابن سيد على وسروري
مخالف يازمشلر (بعض نسخه ده بانكار يرينه بخلاف دوشمش خلافنجه ديمكدر (محصول تركيب)
رندلر طائفه سى بر درويشك انكارنجه كلديلر يعنى درويشلكنه انكار ايلديلر حاصلى
درويشلكندن خارج ايش اشلديلر وناسزا سوز سويلديلر وايجتديلر درويش عدم
تحملندن پير طريقت اوكنه شكايت ايلندى وديدى بونجلين برحالت واقع اولدى پير ديدى
اى اوغل درويشلر خرقه سى جامهٔ رضادر يعنى بو خرقه يى كين هر بلايه صابر كركدر
هر كمسه كه بو كسوه ده نامرادلغه تحمل ايلمز مدعيدر يعنى اكا درويشلك دعواسى كذبدر
وانك اوزرينه خرقه حرامدر حاصلى فقرا خرقه سنه استحقاقى يوقدر بانكار درويشى
رد شمعي
بدر آمدندك معناسنى بردرويشه انكار ايله طشره كلديلر ديين قتى ايراق كتمش (بيت)
درياى فراوان نشود تيره بسنك * عارف كه برنجد تنك آبست هنوز) درياى فراوان
بيانيه چوق دريا ديمكدر عظمتدن كنايه در (تيره بولانق ديمكدر (تنك تانك فتحى ونونك ضمى
وكافك عربيله يوفقه ديمكدر (هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) اولو دريا يه طاش اتمغله
تيره اولماز يعنى بولنماز پس عارفكه اينجنور دخى اول يوفقه صودر دريا اولمغه قريب دكل
حاصلى دخى نهر صغيردر دكز دكل (قطعه) كر كزندت رسد تحمل كن * كه بعفو از كناه
پاك شوى) كزند كاف عجمك ضمى وزانك فتحيله ضرر معناسنه در (كه حرف تعليل
(بعفو با حرف مصاحبت (محصول بيت) اكر سكا ضرر ايريشورسه بر كمسه دن تحمل ايله
مضطرب اولوب شكايت ايلمه زيرا عفو سببيله كناهدن پاك اولورسون كه اكر انتقام قصد ايلسك
جائزدر كه حددن تجاوز ايدوب مجرم اولاسين على كل حال تحمل محموددر (اى برادر چو عاقبت
خاكست * خاك شو پيش از ان كه خاك شوى) (محصول بيت) اى برادر چونكه عاقبت
خاكدر يعنى فنا مقرردر خاك اول اندن اوكدين كه خاك اولورسين يعنى اولوب خاك اولمزدن
اول خاك اول (حاصلى موتوا قبل ان تموتوا مقامنه واصل اول (حكايت منظومه)
اين حكايت شنو كه در بغداد * رايت وپرده را خلاف افتاد) شنو شينك كسرى ونونك فتحيله
رد ابن سيد على وسروري
رد شمعي
فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله شنو يدندن شنيدندن ديينلر خطا سويلديلر (كه حرف
بيان (بغداد مشهور شهرك اسميدر عرب دال اخيرى نقطه ايله اوقور (رايتدن مراد سنجاقدر كه
علمه ديرلر (پرده دن مراد او پرده سيدر قپو پرده سى دكلدر بعضيلر ظن ايلديكى كبى (رادات

تخصیص (محصول بیت) بوحکایتی ایشت که بغداد شهرنده رایت وپرده نك خلافی واقع
اولدی یعنی بحث وجداللری واقع اولدی (رایت ازگرد راه ورنج رکاب ✵ گفت باپرده
ازطریق عتاب) گرد راه لامیه یول توزی (رنج رکابده بویله در اوزنکی زحمتی دیمکدر (زیرا
رایتك اغاجی اوزنکیه طیانسه ضبطی مشکل اولور (حاصلی اغاجینك اوجنه سنی رکابه
طیارلرکه ضبطی قابل اوله (امابوزمانده قایشدن برنسنه (یعنی قبور پیدا ایدرکه اکرك
اوك قشندن صارقدرلر وسنجاق اغاجینك ایاغنی اکاکچوررلرکه ضبطی قابل اوله (عتاب
ازارلمقدر (محصول بیت) رایت یول توزی زحمتندن واوزنکی رنجندن پرده یه عتاب وخطاب
جهتندن دیدی (من وتو هر دوخواجه تاشانیم ✵ بندهٔ بارگاه سلطانیم) ترکیده تحریف
ایدوب خواجه دش دیدکاریدر (یعنی ایکیمز برافندی قوللری یز سنکله (والف ونون ادات
جمع (ویا ومیم ادات تکلم (مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر (محصول بیت) رایت پرده یه
خطاب ایدوب دیر بن سنکله خواجه دشلرز یعنی برافندیلی یز خواجه افندی معناسنه در
سلطان بارکاهینك بنده لر یوز یعنی ایکیمز برپادشاه قوللر یوز (من زخدمت دمی نیاسودم
✵ گاه وبیگاه در سفر بودم) دم نفس وساعت (ویاحرف وحدت برنفس وبرساعت
دیمکدر (نیاسودم فعل نفی ماضی متکلم وحده (گاه وبیگاه وقتلی وقتسز دیمکدر (محصول بیت)
رایت دیر بن خدمتدن برنفس وبرساعت اسایش ایلدم یعنی دکلندم وقتلی وقتسز سفرده اولدم
(تونه رنج ازموده نه حصار ✵ نه بیابان وبادگرد وغبار) رنج زحمت (ازموده ماضیدن
قسم مفرد مخاطب (یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل صنامش سن دیمکدر (حصار قلعه
معناسنه در (حصار صنامقدن مراد اولدرکه حصاره یورش ایلدکاری وقت سنجغی
ایلری چکرلر حصاره دکین قصد یله (پس حصار ایچنده اولان خلق توفنك واوق
وطاش وغیریسنی سنجغه اتارلر دوشرمکیچون (شو یله اولورکه بیچاره سنجق دلك دلك
اولور (ایمدی حصار صنامش سین دیمکدن غرض بومعنادر (یعنی بن بومحنتاری هپ چکمشم
(بادگرد بوکتابك بومقامی بو یله واقعدر (اما گرد باد دیسه ده و زنه خلل ویرمزدی
غالبا تعلیم ایچوندرکه (معلوم اوله که بونك کبی تراکیب مزجیه نك اصلی اضافیدر (یعنی
گرد بادك وگردابك اصلی بادگرد واب گرد ایمش دکرمی یل ودکرمی صو دیمکدر (صکره
گرد باد قصرغه یه وگرداب صو چوالکنه دیدیلر (بونلری کافك فتحیله اوقیان بیلمزیمش
(محصول بیت) پرده یه دیرسن نه زحمت صنادك یعنی صنامدك ونه حصار صواشنی ونه بیابان
کوردك ونه سکا قصرغه صارلدی ونه سنی بنم کبی توز باصدی حاصلی سن هیچ برمشقت رد شمی
کورمدك (قدم من بسعی پیشترست ✵ پس چراعزت تو پیشترست) قدم اباق (بسعی
(باحرف مصاحبت (پیشترایلری رك دیمکدر (پیشترك معناسنی اشدنقدیما دیین غلط ادا ایلمش
قندر (عزت تو لامیه در یاء بطنیله پیشترباء عربیله زیاده راك دیمکدر (محصول بیت) رد سروری
بنم اباغم سعی وکوششله ایلری رکدر زیرا سنجغی صواشده وحصار یوریشنده ایلری چکرلر
پس نیچون سنك عزت وحرمتك بندن زیاده رکدر (تو بربندگان مه رو یی ✵ باکنیزان
یاسمن بویی) بربندگان لامیه (ومه رویه اضافت بیانیه در (ومهروی وصف ترکیبیدر ای
یوزلی دیمکدر (ویاضمیر خطاب (باحرف مصاحبت (کنیزجاریه در کاف عربك فتحی ونونك
کسریله (والف ونون ادات جمعدر (یاسمن بویه اضافت بیانیه در (یاسمن بووصف ترکیبیدر
(یاسمن (ویاسمین برمعنایه در (ویاضمیر خطابدر (محصول بیت) بو بیت سابقده مذکور
اولان عزتی بیان ایدر پرده یه دیرکه سن ای یوزلی قوللر ومحبوبلر قتنده سین یاسمن قوقولی

جاریه لرله سین حاصلی ارکك ودیشی کوزللرله مصاحب ومقارن سین (من فتاده بدست
شاگردان ✵ بسفر پای بند وسرگردان) فتاده تقدیری فتاده ام در (باحرف صله (دست شاگردان
لامیه شاگرداندن مراد خدمتکار طائفه سیدر (بسفر (باحرف ظرف (پای بند وصف ترکیبیدر
اباغی بغلی دیمکدر (سرگردان استعمال اللرنده متحیر معناسنه در (امابونده مراد یللرآنی تحریك
ایدوب انواع زحمتلر چکدکیدر (محصول بیت) رایت دیرکه بن قدرمی وقیمتمی بلمز
خدمتکارلر الینه دوشمشم یعنی انواع حقارت وهوان چکرم اللرنده سفرده اباغم بغلی سرگردان
وسراسیمه کیدرم حاصلی هر وجهله رنج والمده یم (گفت من سربراستان دارم ✵ نه چوتو
سربراسمان دارم) (محصول بیت) پرده رایتدن بوقدر کلماتی ایشدیجك جواب ویروب
دیدی بن باشمی آستانده طوتارم سنك کبی باشم کوکده طوتمازم یعنی بنم بوحرمت وعزته
سبب یوزم یرده اولوب تکبر ایلدیکمدندر وخاك کبی تواضع ایلدیکمدندر سنك کبی کبر وغرور یله
باشم کوکارده دکل زیرا من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله در (هرکه بیهوده گردن
افرازد ✵ خویشتن رابگردن اندازد) بیهوده زائد وباطل معناسنه در (گردن افرازدك
مقدم مفعولیدر (افرازد رفع ایلیه یعنی یوجلده حاصلی تکبر وتعظمدن کنایه در (خویشتن
اندازدك مفعول صریحی وبگردن غیرصریحی (افرازد (واندازد فعل مضارع مفرد غائبلردر
(اندازد اتار دیمکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر هرکیمسه که باطل وزائد یره تکبر وتعظم
ایلر کندینی بو ینی اوزره براغور یعنی ایلدیکی تکبر وغرور کندوینی هلاك ایدر زیرا تکبر خدایه
لایق صفتدر انجق (حکایت) یکی از صاحب دلان زورازمایی رادید که بهم برآمده ودرخشم
شده وکف بردهان اورده گفت این راچه حالتست کسی گفت فلان اورا دشنام داده است گفت این
فرومایه هزار من سنگ برمی دارد وطاقت سخنی نمی آرد) زورازمای وصف ترکیبیدر
(ازمایندن زورصنایجی دیمکدر آنلرزور بازه زورازما دیرلر (را ادات مفعولدر (بهم برآمده
قاقش وغضبه کلمش (ودرخشم شده خشمه وارمش دیمکدر (ماقبلنه عطف تفسیری واقعدر
(کف کوپوکدر (فلان تقدیری فلانشدر (دشنام داده است دشنام ویرمشدر (یعنی
سوکمشدر (فرومایه الحق اصللی (یعنی بداصل دیمکدر (من نونك تشدیدیله بطمن دیمکدر (برمی
دارد قالدرر دیمکدر (طاقت سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یاحرف وحدت (نمی آرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استفهامی متضمن کتورمزمی دیمکدر (محصول ترکیب) صاحب
دللردن بریسی بر زوربازی کوردی که قاقش وغضبه وارمش واغزینه کوپك کتورمش یعنی
کوپرمش صاحب دل دیدی بوکه نه حالت اولدی برکیمسه دیدیکه فلان کیمسه آنی سوکمشدر
صاحب دل دیدی بو بداصل بیك بطمن طاش قالدرر وبرسوزه طاقت کتوره مزمی یعنی برسوز
کتورمزمی (قطعه) لاف سرپنجگی ودعوی مردی بگذار ✵ عاجزنفس فرومایه چه مردی
چه زنی) لاف سرپنجه لامیه در اصطلاحلرنده سرپنجه قوی یه وغالبه دیرلر (یاء مصدری
لاحق اولمق سببیله هاء رسمی کاف عجمی یه ابدال اولمشدر قوبلق لافنی دعوی مردی مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف مصدر مردلك دعواسنی (بگذار بانك ضمی وکاف عجمك
سکونیله ترك ایله دیمکدر (عاجزنفس فرومایه لامیه وبیانیه در (بوعبارنده اعجام اختلاف
ایلدیلر (بعضیلر دیدیلر عاجز منادادر تقدیری ای عاجزاه دیمکدر (وبعضیلر دیدیلرکه
فرومایه ده بر یاء خطاب مضمردر (تقدیری فرومایهٔ در (ولکل وجه (چه مردی چه زنی
یار ضمیر خطابدر (بوعبارتلرك معناسی ارلكك وزنلكك بیننده فرق بوقدر دیمکدر (یعنی
بوایکی صفتك بیننده فرق یوقدر (محصول بیت) سرپنجه لك لافنی ومردلك دعواسنی ترك ایله

ای احمق نفسك عاجزی سنك ارلككله زنلكك بیننده فرق یوقدر بلكه زنلكك غالبدر فرومایه یی
عاجز صفت اعتبار ایلمین فرومایه لك ایلمش (كرت ازدست براید دهنی شیرین كن ✲ مردی ان رد ابن سید علی
نیست كه مشتی بزنی بردهنی) كرت ناسی معنی جهتنده دسته مقیددر (ازدست دیمكدر (دهنی
یاحرف وحدت (مردی یاحرف مصدر (مشتی یاحرف تنكیر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) اكرالكدن كلورسه برآغز طتلی ایله یعنی بركوكل
اله كتوركه سندن شیرین دهن اولسون كه سكا خیردعا ایلسون بددعا ایلسون مردلك اول
دكلدركه براغزه مشت اوره سین یعنی بركیمسه نك خاطرین پریشان ودرونی بیحضور ایلیه
سین حاصلی مردلك برخاطر تسلی ایلكدر پریشان ایلمك دكلدر (قطعه) اكر خود بردرد پیشانی
پیل ✲ نه مردست ان كه دروی مردمی نیست) خودادات تأكید (بردبویله در (درد دالك
فتحی وكسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب (پیشانی پیل لامیه در (پیشانی باء عجمینك
كسریله باء اصلیه ایله الن دیمكدر (عرب جبهه دیر (ان كه اصلنده ان كس كه ایدی تتكه
مكرر بیان اولدی (وی مذكوركسه راجعدر (مردمی یاحرف مصدر (محصول بیت) اكر فیلك
النده چات ایلكه قادر ایسه یعنی فیل ایله جنكه مالك ایسه ده مرد دكلدر اول كیمسه انده
مردملك وانسانیت یوقدر یعنی شجاعتدن سخاوت وكرم معتبردر (بنی آدم سرشت ازخاك
دارد ✲ اكر خاكی نباشد ادمی نیست) سرشت سینك ورانك كسری وشینك سكونیله اسم مصدردر
خلقت معناسنه (فعل ماضی مجهول دیین مجهول سویلش (خاكی یاحرف نسبت (محصول بیت) رد سروری
بنی آدمك یعنی آدم اوغللرینك سرشتی وخلقتی خاكدندر زیرا حضرت آدم ترابدن خلق اولدی
پس بنی آدم خاكی اولمزسه آدمی دكلدر بلكه جنی وشیطاندر علی كل حال تحمل وتواضع محموددر
(حكایت) بزركی راپرسیدند ازسیرت اخوان صفا كفت كیندان كه مراد خاطر یاران برمصالح
خود مقدم دارد وحكما كفته اند برادركه دربند خویشست نه برادرست ونه خویشست) بزركی
یاحرف وحدت (رااداة مفعول (سیرت خوی وخلق معناسنه در (اخوان اخك جمعیدر
قرداشلر دیمكدر (سیرت اخوان صفالامیه لردر (كینه كم اكسك ویاحرف نسبت ونون
وها ادات تأكید اكسكلی دیمكدر یعنی اشاغه مرتبه سی اخوان صفانك بومرتبه در
دیمكدر (آنكه یعنی آنكس كه (مراد خاطر یاران لامیه لردر (مصالح خودده بویله در
(محصول تركیب) براولوبه صوردیلر اخوان صفا اخلاق واطواریندن یعنی صفا قرداشلری
كیملردر دیدیلر دیدیكه اك اكسكلیسی اولدركه یارانك كوكلی مرادینی كندی مصالحی
اوزره مقدم طوته وحكما وعقلا دیمشلردر برادركه كندی مرادی وفائده سی قیدنده در
یعنی كندی نفسی هواسنه مقیددر اول حقیقتده نه برادر ونه خصمدر زیرا سائر ناسله سكا نسبت
انك تفاوتی هیچ یوقدر (بیت) همراه اكر شتاب كند همره تونیست ✲ دل دركسی مبند كه
دلبستهٔ تونیست) همراه یولداش (شتاب اسم مصدردرایوی معناسنه یعنی عجله (همره تو
لامیه (دركسی درحرف صله (ویاحرف وحدت (مبند فعل نهی مفرد مخاطب بغلمه دیمكدر
(كه حرف رابط صفت (دلبسته وصف تركیبی اقسامندندر (تو به اضافتی لامیه در
(محصول بیت) یولداشك اكر ایورسه سنك یولداشك دكلدر زیرا سكا مناسب وموافق
دكلدر ایمدی كوكلكی بركیمسه یه بغلمه كه سنك دلبسته لك دكل یعنی كوكلنی سكا بغلمینه سن
اكا كوكلكی بغلمه حاصلی سكا مقید اولمیانه سن ده مقید اولمه (بیت) چون نبود خویش را
دیانت وتقوی ✲ قطع رحم بهتر از مودت قربی) خویش بونده خصم معناسنه در (ورا
ادات تخصیص (قطع رحم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك

كسریله قرابتدر خصملق معناسنه (مودت مصدرمیمیدر محبت معناسنه (قربی به اضافت
مصدرك مفعولنه در (قربی خصملق (محصول بیت) چونكه خصمك دیانت وتقواسی
اولمیه یعنی دیندار ومتقی اولمیه انكله خصملق محبتندن خصملق علاقه سنی قطع ایلمك اولیدر
زیرا اجازدر كه قرابت محبتی سببیله اكا تابع اولوب خلاف شرع مصلحته ارتكاب ایلیه سین
(یاد دارم كه مدعی درین بیت برقول من اعتراض كرد وكفت حق جل وعلا در كتاب
مجید ازقطع رحم نهی كرده است وبمودت ذوی القربی فرموده وآنچه تو كفتی مناقض آنست
كفتم غلط كردی موافق قرآنست قال الله تعالی وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به
علم فلا تطعهما) مدعی یاحرف وحدت (ان حرف شرط (جاهدا فعل ماضی تثنیه مذكر
غائبدر مفاعله بابندن تثنیه الفی والدینه راجعدر (كاف ضمیر منصوب متصل (علی جاهدایه
متعلق مفعول به غیرصریحیدر (ان تشرك تأویل مصدرده محلا مجرور علی ایله جار
مع المجرور ان تشركه متعلقدر مفعول غیرصریحیدر (ما محلا منصوب مفعول صریحی
(لیس فعلدر افعال ناقصه دن (علم لفظا مرفوع اسمی (ولك محلا منصوب خبری (به
علمه متعلق (فلا تطعهما جملهٔ فعلیه جواب شرط (محصول تركیب) خاطرمده دركه
برمدعی بو بیتده بنم قولمه اعتراض ایلدی ودیدی خدای تعالی كتاب مجیدنده قطع رحمدن
نهی ایلمشدر ومودت ذوی القربایه بیورمشدر واول كه انی سن دیدك خدانك دیدیكنه
مناقضدر دیدمكه غلط ایلدك موافق قرآندر اكر سكا والدینك زحمت ویررلرسه بكا شریك
قوشمغه اول نسنه یی كه سنك اكا علمك یوقدر یعنی شول نسنه یی كه بكا شریك اولمغه استحقاقی
اولمیه یعنی بلمیه سین وانلر سكا تكلیف ایلسه انی بكا شریك ایلمكه صاقین انلره اطاعت ایلمه
(بیت) هزار خویش كه بیكانه ازخدا باشد ✲ فدای یك تن بیكانه كاشنا باشد) هزار خویش
مبتدا (كه حرف رابط صفت (فدای یك تن بیكانه خبر مبتدا (كه بنه حرف رابط صفت
(محصول بیت) بیك خصم كه خدادن بیكانه اوله یعنی خدا ایله آشنا اولوب تقرب الی الله ایلمیه
ایمدی بونجلین بیك خصم بر بیكانه تنه یعنی بر بیكانه وجوده فدا اولسونكه خدا ایله آشنا اوله
یعنی تقرب الی الله ایلیه (حكایت منظومه) پیرمردی لطیف دربغداد ✲ دخترش را
بكفش دوزی داد) پیرمردی یاحرف وحدت (یاحرف صله (كفش دوز وصف
تركیبیدر دوزیدن پاشمق دیكیجی یعنی پشمقجی (محصول بیت) برلطیف پیرمرد
بغدادده قزینی بر پشمقجی یه ویردی یعنی اكا نكاح ایلدی دوزی دوختن مصدرندن اخذ
ایلمین خطا ایلمش (مردك سنكدل چنان بكزید ✲ لب دختر كه خون ازو بچكید) مردك تصغیر رد ابن سید علی
مرددر (سنكدله اضافتی بیانیه در سنكدل وصف تركیبیدر طاش یوركلی دیمكدر (بكزید باحرف
تأكید (كزید فعل ماضی مفرد غائب ایصردی دیمكدر فاعلی تحتنده مرد كه راجع ضمیر ومفعولی
(لب دختر اضافت لامیه ایله (كه حرف بیان (بچكید باحرف تأكید چكید فعل ماضی مفرد غائب
طامدی دیمكدر (محصول بیت) طاش یوركلی ارجكز قزك دوداغنی انجلین ایصردیكه اندن
قان طامدی (بامدادان پدر چنان دیدش ✲ پیش داماد رفت وپرسیدش) پیش بونده قت معناسنه در
دامادكوبكو (محصول بیت) ایرته سی قزك باباسی قزی اویله كوردی كوبكونك قتنه واردی واكا
صوردی (كای فرومایه این چه دندانست ✲ چند خایی لبش نه انبانست) كای كه حرف بیاندر
سؤالیه وای حرف ندا منادا سی محذوف تقدیری ای مردك فرومایه در بداصل دیمكدر خایی فعل مضارع
مفرد مخاطب چینیرسین دیمكدر (لبش مفعولی (انبان همزه نك فتحی وسكون نونله لغتده طغارجغه
دیرلر اما بونده دباغت اولمش دری مراد در مطلقا (محصول بیت) داماده صوردیكه ای احمق

اصللی بونه دیشدرنیجه چیزسین دوداغنی انبان دکلدر یعنی قرنك دوداغنی صختیانمی ظن ایلدك كه
بویله چینه داك (بمزاحت نكفتم این كفتار * هزل بكذاروجد ازو بردار) یاحرف مصاحبت (مزاح
میمك ضمیله اسمدر لطیفه معناسنه ومیمك كسریله مفاعله بابندن مصدر ثانیدر (هزل اطیفه
(وجد جیمك كسریله كرچكدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیوررکه پشمقچیله دختر قصه سنی مطالب
بن سكا لطیفه ایله دیمدم خطاب عام طریقیله سن لطیفه ترك ایله واندن كرچكی اخذ ایله
قالدرمقدن مراد اخذ ایلمكدر یعنی سكا لایق اولان اولدركه بو كلامدن هزلی ترك ایدوب
جدی اخذ ایلیه سین اول جد بیوردیغی بو بیتك مضمونیدر (خوی بد درطبیعتی كه نشست *
نرود جز بروزمرك ازدست) خوی بد بیانیه (طبیعتی یاحرف وحدت (كه حرف بیان (محصول بیت
برطبیعتده كه یرامز خوی اوتوردی اجل كوندن غیری كونده الدن كتمز اول یرامز خوی و یاطبیعت
یعنی اولكله انجق خلاص بولور اول یرامزخویدن اول طبیعت (حكایت) فقیهی دختری
داشت بغایت زشت روی وبجای زنان رسیده با وجود جهاز ونعمت كسی بمناكحت او رغبت
نمی نمود) فقیهی یاحرف وحدت (دختری یاسیده بویله در (زشت روی وصف تركیبی چركین
بوزلی دیمكدر (جهاز جیمك فتحی وكسریله قیزوكلن وسفراثوابنه دیرلر (یاحرف صله (مناكحت
مفاعله بابندن مصدردر ونكاح مصدر ثانیسی عورتی اره وبرمكه دیرلر اویه اضافتی مصدرك
مفعولنه در (محصول تركیب) برفقیهك برقزی وار ایدی غایتله چركین یوزلی وعورتلر مرتبه سنه
ایرشمشیدی یعنی بالغه اولوب حیض كورمشیدی وافر جهاز ونعمت وجودیله هیچ بر كیمسه
مناكحه سنه رغبت كوسترمزدی (بیت) زشت باشد دبیقی ودیبا * كه بود برعروس نازیبا) دبیق
دالك فتحی وبانك كسریله مصر نواحیسنده برقصبه نك اسمیدر (و یاحرف نسبت پس دبیقی اول
قصبه ده اشلنن قوماشه دیرلر بغداد شهرنده اشلنن قوماشه بغدادی دیدكلری كبی (ودیبا
تركیجه شب دیدكلری قوماشدر (كه حرف رابط صفت (عروس كردك اولمزدن اول اره ده
وعورته ده دیرلر مثلا رجل عروس وامرأة عروس دیرلر (نا حرف توصیف نفی (زیبا راشق (ونازیبا
یراشقسز (محصول بیت) دبیقی ودیبا قوماشلری چركین اولور یراشقسز عورت اوزره اولدلر
یعنی چركین عورت اوزره كوزل قوماشلر یراشمز (فی الجمله بحكم ضرورت باضریری عقد نكاحش
بستند آورده آند كه دران تاریخ حكیمی آز سرندیب برسید كه دیده نابینایان روشن كردی فقیه را
كفتند چرا دامادت را علاج نكنی كفت زسیم كه بینا شود ودخترم را طلاق دهد) یاحرف صله
(ضریر اعمایه دیرلر بونده حكیمدن مراد كحالدر (سرندیب هندیارنده بریرك اسمیدر (محصول تركیب)
حاصل كلام امر ضرورتله دختر زشت رویی براعمایه عقد نكاح ایلدیلر روایت ایلمشلردركه
اول تاریخده سرندیب طرفندن برحكیم كحال كلدی ایرشدیكه نابینالرك كوزلرینی روشن ایدر
یعنی كورلرك كوزلرینی اچاردی فقیهه دیدیلر نیچون كویكو كه علاج ایلمزسین دیدی
قورقارمكه بینا اوله وقزمه طلاق ویره (ع) شوی زن زشت روی نابینا به) شوی عورت اری
زنه اضافتی لامیه در (و زشت رویه بیانیه (شوی مبتدا (نابینا به خبری (محصول مصراع)
چركین یوزلی عورتك اری نابینا اولمق یكدركه كوروب اندن اكرنمیه (حكایت) پادشاهی
بچشم حقارت در طایفه درویشان نظر كردی یكی از ایشان بفراست دریافت وكفت ای ملك
ما درین دنیا بجیش ازتو كمتریم وبعیش از تو خوشتر وبمرك برابر وبقیامت بهتر) در طائفه
در حرف صله در با معناسنه (درویشانه اضافت بیانیه (نظر كردی یاحرف حكایه (دریافت
اكلدی دیمكدر (با حرف مصاحبت و یاحرف ظرف (وجیش عسكردر (و بعیش یاسیده بویله
و بمرك (و بقیامت ده بویله در (محصول تركیب) برپادشاه طائفه درویشانه حقارت كوزیله

نظر ایدردی درویشلرك بریسی حقارت ایله نظرنی اكلدی ودیدی ای ملك بز بوجهانده عسكر یله
ویا عسكر خصوصنده سندن اكسككز وعیش وصفاده سندن خوشرغز وموتده برابر
وقیامتده یكرك (مثنوی) اكر كشور كشای كامرانست * وكر درویش حاجتمند نانست) كشوركشا
وصف تركیبی در مملكت آچیجی دیمكدر ویا حرف وحدت (كشور كاف عربك كسری وسكون
شین وفتح واوله اقلیم معناسنه در (كامران ده وصف تركیبی در راندن مراد سوریجی دیمكدر
(حاجتمند میمك فتحیله ادات فاعلدر جی معناسنه یعنی حاجتلی دیمكدر (نانه اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (محصول بیت) بو بیت آتی یه مرهوندر (اكر
بر كشوركشا یعنی برفاتح مملكت پادشاه كامران ایسه (یعنی مرادنجه كچنورسه واكر درویش بیچاره
نانه حاجتلی ایسه (یعنی محتاج نان ایسه (درآن ساعت كه خواهد این وآن مرد * نخواهند ازجهان
بیش از كفن برد) مرد بونده مصدر معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (برده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) اول ساعتده كه درویش وپادشاه اولیسر درجهانده كفندن زیاده نسنه
ایلتمیسرلردر یعنی قبره ایلدجكلری بر كفندر فقط (چورخت ازمملكت بربست خواهی *
كدایی بهترست از پادشاهی) مملكتدن مراد جهاندر (بر حرف تأكید (بست بستن معناسنه در
قیاس خواهی بربست ایدی ضرورت وزن وقافیه ایچون بواسلوبه ارتكاب ایلدی (محصول بیت)
چونكه دنیا ملكندن اثواب آخرتی یغلیسرسین یعنی آخرته نقل ایلك استیه سین كدالق
بكركدر پادشالقدن زیرا پادشاهلرك نیجه درلو سؤال وجوابی ونیجه درلو حسابی اولور اما
كدانك بو نجلین اولماز (ظاهر درویش جامه ژنده است وموی ستره وحقیقت آن دل زنده
است ونفس مرده) ژنده زای عجمله اسكی اباسده مستعملدر (موی سترده مولانا حلیمی شیروانی
ومولانا مصلح الدین لاری ومولانا صبوحی بدخشی اضافت بیانیه ایله ژنده یه عطف ایلدیلر
رد شراح جمیعا (تقدیری جامه موی سترده در بوكدن طوقنان جامه دیمكدر عبا وكبه كبی مثلا (اما شراح
وصف تركیبی طوتوب جامه یه عطف ایلدیلر وتجرددن كنایت ایلدیلر (محصول تركیب) درویشك
ظاهری اسكی عبالی قفتاندر و یوكدن طوقنمش جامه در اما حقیقتی دلی زنده ونفسی مرده اولمقدر
(قطعه) نه آنكه بردر دعوی نشیند ازخلق * وكر خلاف كنندش بجنك برخیزد) نه آنكه
نثر سابقدن مستثنادر (یعنی ظاهر درویش مذكور اولاندر بویده ذكر ایلدیكی دكلدر
بربونك كبی براده ظرفیت معناسنی افاده ایدر (در دعوی بیانیه دعوی قپوسنده دیمكدر اسلوب
رد شراح جمیعا عجم ده دعوی واوك كسریله اوقنمقدر (ازخلق نشینده متعلقدر (و یاحرف تنكیر (وكر واكردن
مخففدر بونك برینه كه كریازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معنی جهتی زییف اولور
(كنندش فعل مضارع جمع غائب وشین ضمیر اسم اشارتك مشار الیهنه راجعدر (بجنك یاحرف
صله (برخیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقه یعنی قیام كوستره (محصول بیت) ظاهر درویش
اول دكلدركه خلقدن دعوی قپوسنده اوتوره یعنی خلقدن تقاعد ایدوب دعوای درویشلك ایلیه
واكرمزاجنه مخالف وضع ایلرلرسه جنك وجداله قیام كوستره حاصلی درویش اول دكلدركه
دعوای مرداید وب خلقك جفاسنه تحمل ایلیه (ازخلق عبارتی مصراع ثانی یه قید ایدوب
معناسنی خلقدن برنیجه كیمسه اكراكا مخالفت ایدرلر تحمل ایتمیوب جنك وخصومت ایتمكه قالقه
رد شمعی دیمك بیتك مرادنه ذره دكلی واصل اولمامش (اكرزكوه فرو غلطد آسیا سنكی * نه عارفست
رد شراح جمیعا كه از راه سنك برخیزد) بونده كه كریازانلر وكر یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر
(فرو بونده آشاغی معناسنی افاده ایدر ادات اولمق جائز ادات تأكید اولمقده جائز (غلطد
فعل مضارع مفرد غائب بونده یوالنه دیمكدر اصل لغت تا ایله ذرطا تادن بدل

اولمشدر (نتکه عربیده بعض یرلرده بدل اولور (زیرا لغتلرنده طابوقدرنتکه سابقا
برقطعه ایله بیان اولمشیدی (اسیا سنك ترکیب مزجی در اصلنده سنك آسیا ایدی اضافتله
(ویاحرف وحدت (راه سنك لامیه (محصول بیت) اکر طاغدن بردکرمن طاشی بوالنورسه
عارف دکلدر اول کیسه که طاشك یولدن قالقه یعنی درویشده تسلیم ورضا اولقدر
کرکدر که هرنکه اوکنه کلورسه خدادن محض عطیه بیلمك کرکدر حاصلی قضایه رضا ویروب
توکل ایدوب طورمق کرك (طریق درویشان ذکرست وشکر وخدمت وطاعت وایثار
وقناعت وتوحید وتوکل وتسلیم وتحمل) ذکردن مراد دیلکدن وکوکلکدن الله آدینی
دوشرممکدر (وشکردن مراد ویردیکی نعمتنه شاکر اولوب شاکی اولمامقدر (وخدمتدن
مراد هرمؤمنك مهماامکن قوللوغن ایلمکدر (نتکه حضرت بهاء الدین نقشبند قدس سره بیورمشدر
(طریق ماخدمتست) طاعت خدمته عطف تفسیری مقامنده در ((ایثار ماملکی بذلدر
(قناعت قلیل ایله اکتفا ایدوب قسمته رضا ویرمکدر (توحید خدایی برلمکدر (اواده اوچ
قسمدر (توحیدافعال وصفات وذاتدر (مشایخك هربرنده اقوالی وارلیکن بومقام استیفاسی دکل
(توکل اللهه اعتماد ایدوب خلقك الندهکینه بقمامقدر (بونده ده نیجه قول وار (تسلیم اظهار
عبودیت (تحمل دنیا آجیسن یود قونوب یوزین وکوزین اکشتمامکدر (هرکه بدین صفتها

موصوفست بحقیقت درویشست اکرچه در قباست اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست

هوس باز که روزها بشب ارد دربند شهوت وشبها بروز کند در خواب غفلت بخورد
هرچه درمیان اید و بکوید هرچه برزبان اید رندست اکرچه درعباست) هر که تقدیری هرکس
که ایدی (بدین دال همزه دن مبدلدر (صفتها صفتك جمعیدر (قبا اوکی اچق قفتان
(هرزه کوی وصف ترکیبیدر (هرزه زائد وباطل معناسنه در (بعض نسخهده هرزه کرد
دوشمش (بی نمازه اضافتی بیانیه (وهواپرست وصف ترکیبیدر هوایه طاپیجی (یعنی اهل هوا
وهوس (بازه اضافتی بیانیه در هوس اوینادیجی (یعنی اهل هوس (که حرف رابط صفت
(روزها روزك جمعیدر اساوب یجه اوزره (شبهاده بویلهدر (خواب غفلت بیانیه (رند بونده
مباحی وفاسق معناسنه در (محصول ترکیب) هرکیسه که بو صفتلرله موصوفدر حقیقتده
درویش درقباولباس فاخرده ایسهده اماهرزه کوی بی نماز وهواپرست هوس باز که کونلری
کیجهیه کتورر لذت دنیاقیدنده یعنی ایام واوقاتی شهوات دنیویهده کچوره وکیجهلری
صباحه خواب غفلتده چقاره هرنکه اوزنهیه واوکنه کلهیه وهرنکه دلنه کله سویلیه رند
وفاسقدر عباده ایسهده حاصلی درویشلك عمله کورهدر لباسه کوره دکل (قطعه)
ای درونت برهنه ازتقوی ✲ وزبرون جامهٔ ریا داری) ای حرف ندا منادی مصراعك
آخرنده تقدیر اولنور (دروندن مراد دلدر (وتاضمیر خطاب (برهنه بانك ضمی وفتحیله وفتح
رایله وسکون هایله چپلاق دیمکدر عریان معناسنه (وزاصلنده وازدر (واو حرف حال (بعض
نسخهده کز واقعدر (پس که حرف رابط صفت اولور (جامهٔ ریا لامیهدر مجازا (داری
طوتارسین دیمکدر (وارلقدن کنایتدر (محصول بیت) ای درونی تقوادن چپلاق اولان کیسه
یعنی قلبی زهد وتقوادن خالی اولان کیسه حال بوکه طشرهدن جامهٔ ریاك واردر یعنی ظاهرکی
ریالباسیله بزهمش سین (پردهٔ هفت رنك درمکذار ✲ توکه درخانه بوریا داری) پردهٔ هفت
رنك بیانیه یدی رنکلی پرده (دره اضافتی لامیهدر (مکذار فعل مضارع نهی مفرد مخاطب
قومه دیمکدر (یعنی صارقتمه (بوریا بانك ضمی ورانك کسریله بردرلو حصیردر که قرغو
قامشندن اورلور دیار عربده وشرق مملکتنده چوق اولور اوجوزاولدیغیچون فقرا استعمال

ایدر (اول برحصیردر کی دیوشرلر یعنی رومك ومصرك حصیرلری کبی بلکه همان
تخته کبی دوشنور (محصول بیت) قپونك یدی رنکلی پردهسنی یعنی قپوکه یدی رنکلی
پرده آصمهسن که اوکده بوریا طوترسین یعنی سنك حالك که اثواب واثقال وفراشدن خالی
اولوب فقرکدن بوریا دوشمکه محتاج ایکن قپوکه یدی رنکلی چوخهدن ویاقماشدن دیکلمش
پرده صارقدوب اصمه باطنی تقوادن خالی اولوب ظاهری ریا اثوابیله مزین اولان کیسهٔ
رد سروری — ایچریسی اثوابدن وفراشدن خالی اولوب قپوسنه یدی رنکلی پرده اصلمش خانهیه تشبیه
ایلمش بو بیتده درلفظی زائد طوتن زائد سویلمش (حکایت منظومه) دیدم کل تازه چند
دسته ✲ برکنبدی ازکیاه بسته) کل تازه بیانیه (کنبد کاف عجمك ضمی ونونك
سکونیله وبانك فتحیله قبه معناسنه درعرب تعریب ایدوب جنبذ دیرلرجیمك وبانك ضمهلریله
(ویاحرف وحدت (ازکیاه بستهیه متعلقدر (از بونده با معناسنهدر (محصول بیت) برقبهنك
اوزرنده تازه اونله بغلی برنیجه دسته تازه کل کوردم زیرا عادتدر کلستانده اپلك بولنمسه
برنوع اوزون اوتلق اولور که کللری انکله بندایدرلر پس ازکیاه عبارتنی کنبدهقید
ایدوب معناسنی برقاچ دسته تازه کل کوردم اوتدن بریغن اوزره بغلنمش یعنی برمقدار کلی
رد شمعی — برمقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردم دیین معتوه بغلنملی سوزسویلمش (کفتم چه بود کیاه ناچیز
✲ تادرصف کل نشیند اونیز) چه بود عبارتنده استفهام تحقیری وار (یعنی نهشیدر کیاه
ناچیز (تا حرف تعلیل (صف کل لامیه (نیز دخی دیمکدر ادات عطفدر (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر کلی اونله بغلی کورنجه دیدم (بونك کبی قضیهلر وقوعی اولماز بلکه
فرض وتخمین طریقیله در (یعنی دیدم کیاه ناچیز یعنی لاشی کیاه نهنسنهدر تا که اوده کل
صفنده اوتوره یعنی کل ایله همنشین ومصاحب اوله حاصلی یابان اوتی که مقارن اولمق
مناسب دکلدر مجموع بیتك معناسنده نافائدهیه پاروته اعتباری واردر که لاشیٔ وحقیراوت که
رد شمعی — اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره دیین عجب استقامت طبعه مالك ایمش که بویله خوب
معنی تصویرایلمکه قادردر (بکریست کیاه وکفت خاموش ✲ صحبت نکند کرم فراموش)
یاحرف تاکید (کریست فعل ماضی مفرد غائب (کیاه فاعلی کفت کریسته معطوفدر
(خاموش مفعول کفت وفعل امر مفرد مخاطبدر ابسم اول دیمکدر (صحبت مبتدا نکندك کرم
مفعولی اولی (وفراموش مفعول ثانیسی (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر که کیاه بندن
مذکورکلامی ایشیدنجه اغلدی وزبان حال ایله دیدی ابسم اول مصاحبت کرم واحسانی
فراموش ایلمز (یعنی مصاحبت ومقارنت کرم واطفی اونتماز (حاصلی کرم واحسان اقتضا ایدر
ایمدی بنده کل ایله برباغده اولدیغمزدندرکه بوقدرکرم واحسانه مظهرد وشمشم ایمدی
رد ابن سید علی وسروری رد شمعی — صحبتی نکندك مقدم مفعولی وکرمی فاعلی اعتبار ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر
مصراع ثانینك معناسی اهل کرم سابقده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمزدیین تصویر
معناده عجب متصرفدر (کرنیست جمال ورنك وبویم ✲ آخرنه کیاه باغ اویم) آخر فارسیده
تقریر وتأکید مقامنده استعمال ایدرلر (مصراع ثانی استفهام تقریریی افاده ایدر (کیاه باغ
اضافتلری لامیهلردر (محصول بیت) کیاه دیدی که اکربنم کل کبی جمال ورنك وبویم یوغیسه
کلك باغینك کیاهی دکلیم مقرر واویله یم ایمدی صحبت کرمی فراموش ایلمز پس کلك میاننده
صاراسم غریب دکلدر (من بندهٔ حضرت کریمم ✲ پروردهٔ نعمت قدیمم) بندهٔ حضرت
لامیهدر (وکریمه اضافت بیانیهدر (پروردهٔ نعمت قدیم لامیهلردر (محصول بیت)
حضرت شیخك کل وکیاه ذکرندن مقصودی تمثیلدر یعنی کندی کیاه وحضرت کریمی

كل مقامنه تنزيلدر دیركه بن كریمك بنده سیم نعمت قدیمك پروردهسی یم یعنی خدانك
قولی ونعمتنك پرورده سیم (كر بی هنرم وكرهنرمند * لطفست امیدم ازخداوند)
(محصول بیت) اكر كیاه كبی بی هنر ایسم واكر كل كبی صاحب هنر ایسم خداونددن امیدم
لطف واحساندر یعنی هرحالده مأیوس دكلم (بانكه بضاعتی ندارم * سرمایهٔ طاعتی ندارم)
بضاعت سرمایه (ویاحرف وحدت ویاحرف تنكیر (سرمایهٔ طاعت بیانیه (ویامذكور
كبی (محصول بیت) آنك برله كه بضاعتم یوقدر یعنی باخصوص كه بضاعتمه مالك دكلم
سرمایهٔ طاعتمه قادر دكلم كه انكله برثواب اشترا ایدم مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر
(اوچارهٔ كاربنده داند * چون هیچ وسیلتش نماند) او مبتدا (وداند خبری (چارهٔ كاربنده
لامیه درلر (وداندك مقدم مفعولی (محصول بیت) اول خداوند بنده سنك ایشنك چاره سنی
بلور یعنی ایشنه درمان نه اوله بغی اول خداوند بلور چونكه بندهنك هیچ بروجهله وسیله سی
قالمیه یعنی هیچ شفیعی اولمدیغی تقدیرجه درمانی انك الندهدر (رسمست كه مالكان تحریر
* آزاد كنند بندهٔ پیر) رسم عادت دیمكدر (كه حرف بیان (مالكان تحریر اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (تحریر بونده آزاد ایلمك معناسنه مصدردر تفعیل بابندن حرایلمك معناسنه (بندهٔ پیر
بیانیه وكنندك مفعول اولی (وآزاد مفعول ثانیسی (محصول بیت) عادتدر كه قول آزاد ایلمك مالك
اولانلر قوجه قولی آزاد ایدرلر (ای بارخدای كیتی آرای * بربندهٔ پیرخود ببخشای) ای حرف ندا
بارخدا افندی دیمكدر نتكه انوری بیورر (بیت) عالم مجد كه بربارخدایان ملكست * مجد دین
ان یمین برملكان) بارخدای افندی دیمكدر بوده انورینكدر (بیت) خواجهٔ كل جهان
انكه خدایش كردست * جاودان برهمه احرار جهان بارخدای) پس اصلنده باری ایدی
یاایله ویاسی ضرورت وزن ایچون حذف اولندیدین ظاهردر كه بونی لفظ عربی ظن
ایلیش خالق معناسنه لیكن ظن فاسد ایلیش كه بو لفظ عجمدر (كیتی آرایه اضافتی بیانیه در
(كیتی آرای وصف تركیبیدر آرایندن جهان بزهیجی دیمكدر (برحرف استعلا (بندهٔ پیرخود
بیانیه ولامیه در (ببخشای فعل امر مفرد مخاطب بخشایندن اسر كه یعنی ترحم ایله دیمكدر
(محصول بیت) ای كیتی بزهیجی افندی یعنی ای عالمی مخلوقات ومصنوعاتله مزین ایدیجی
افندی كندی پیر قولكه ترحم ایله حاصلی پیرقوللری آزاد ایدك عادتدر بندهسنك پیرقولكمی
جهنم عذابندن آزاد ایله (سعدی ره كعبهٔ رضا كیر * ای مرد خدا ره خدا كیر) سعدی
منادی حرف نداسی محذوف (ره كعبهٔ رضا لامیه وبیانیه در (كیرفعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمكدر (مرد خدا لامیه (ره خداده بویله در ایكی مصراعده یله رهلفظی كیرفعلنك
مفعوللریدر (محصولی بیت) ای سعدی رضا كعبه سنك یولین طوت یعنی طریق رضایه
سالك اول حاصلی رضا اوزره اول ای مرد خدا خدا یولین طوت یعنی خدایه لایق یوله
كیت كه طریق انبیا واولیادر (بدبخت كسی كه سربتابد * زین دركه دردكر نیابد) بدبخت
وصف تركیبیدر (كسی یاحرف وحدت سربتابدك مقدم مفعولیدر (زین دربتابده
متعلقدر (كه حرف تعلیل (دردیكر بیانیه ولامیه ایكی اعتبار ایله ونیابدك مقدم مفعولی
(محصول بیت) بدبخت بركیمسه دركه باشنی بوقپودن چویره یعنی باب خدادن اعراض ایلیه
زیرا غیری قپویی ویاغیرینك قپوسنی بولماز حاصلی باب خدادن اعراض ایلین بدبخت اولوب
بربابه دخی مالك اولماز تابد تابیدندن مشتقدر یابد یابیدندن اولدیغی كبی تافتن ویافتندن
مشتقدر دینلر خطا ایلشلر (حكایت) حكیمی را پرسیدند كه ازشجاعت وسخاوت كدام
بهترست كفت آنراكه سخاوت هست بشجاعت حاجت نیست) (محصول تركیب) برحكیمه

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

صوردیلركه شجاعت وسخاوتدن قنقیسی یكركدر یعنی قنقیسی افضلدر جواب ویردیكه
اول كیمسه نك كه سخاوتی وار شجاعته حاجتی یوقدر (بیت) نوشتست بركوربهرام كور *
كه دست كرم به زبازوی زور) نوشتست اصلنده نوشته است در ضرورت وزن ایچون
حذف وایصال اولدی پس هاء رسمیله همزه كتابت ایدوب صحتنه حكم ایدنلر سهو ایلمشلر
(كور كاف عجمك ضمیله قبر دیمكدر (بهرام كور سابقا مفصل بیان اولندی (كه حرف
بیان (دست كرم بیانیه (بازوی زورلامیه در (محصول بیت) بهرام كورك قبرنده یازلمشدركه
كرم الی بازوی زوردن یكدر یعنی كرم واحسان صادر اولان ال زور صادر اولان بازودن
یكدر (قطعه) نماند حاتم طایی ولیك تاابد * بماند نام بلندش بنیكویی مشهور) نماند
قالمدی یعنی اولدی دیمكدر (حاتم حاء مهمله ایله اسم فاعل وزنی اوزره برمشهور سخی عربك
اسمیدر لیكن عجم تانك فتحیله استعمال ایدر (طایی طی قبیله سنه منسوبدر خلاف قیاس اوزره
(ولیك ادات اضراب (تاحرف انتهی (باحرف صله (ابد غایت ونهایت معناسنه (نام بلند
بیانیه (شین حاتمه راجعدر (باحرف مصاحبت (نیكو واو كتابت اولنور اماتلفظ اولنماز
ضرورت وزن ایچون یاء ثانیه حرف مصدردر (محصول بیت) حاتم طایی قالمادی اولدی اما
ابده دك یعنی انقراض عالمه دك نام بلندی ایلكله مشهور قالدی حاصلی آدی عالمده ایلك ایله داستان
قالدی (زكوة مال بدركن كه فضلهٔ رزرا * چوباغبان ببرد بیشتر دهدانكور) زكوة
معروف قرأنده الف واو شكلنده یازیلور اما سائر كتابلرده كندی شكلنده كتابت اولنسه
جائزدر (ماله اضافت لامیه در (باحرف صله در (بونده طاشره معناسنه در مجازا (كه حرف
تعلیل (فضله زیاده به دیرلر (رزرانك فتحی وزاء معجمه ایله باغ چبوغی (را ادات مفعول (چو
حرف تعلیل (باغبان باغ بكجیسی مراد باغه تیمار ایدن كیمسه در (ببرد كسه مراد بودامقدر
(انكور اوزم (محصول بیت) مالك زكاتنی طاشره ایله یعنی مالكدن اخراج ایله زیرا اصمه نك
فضله سنی چونكه باغبان كسه یعنی بودایه اوزومی زیاده رك ویرر كسلمدیكندن نتكه مجرب
قضیه در پس زكوة ظاهرا وصورتا نقصاندر اما حقیقتده زیاده در باغ چبوغی كبی
(باب سیوم در فضیلت قناعت) قناعت مصدر در علم بابندن مالك اولدیغنه راضی اولمغه دیرلر
اما فتح بابندن دیلنمكه دیرلر نتكه دیرلر (العبد حران قنع والحر عبدان قنع (حكایت) خواهندهٔ
مغربی در صف بزازان حلب می كفت ای خداوندان نعمت اكرشمارا انصاف بودی ومارا قناعت
رسم سؤال ازجهان برخاستی) خواهندهٔ مغربی بیانیه (ویاحرف نسبت (همزه یی وحدت ایچون
طونوب معناسی برمغرب دیلنجیسی دیین غریب مغربیلك ایلمش (صف فانك تشدیدیله صره
معناسنه در مراد دوكان صره سیدر (بزازانه اضافت لامیه در (حلبه ده بویله در (حلب حانك
ولامك فتحه لریله دیار عربده برمعمور ومشهور شهردر (بزازان مبالغه ایله اسم فاعلدر برصانجیلر
دیمكدر مراد بزازستاندر (والف ونون ادات جمعدر (خداوندان نعمت یعنی اغنیا واصحاب نعمت
دیمكدر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شمارا ارادات تخصیص (انصاف عدالت دیمكدر
افعال بابندن مصدردر (رسم سؤال لامیه در عادت سؤال دیمكدر (بودی وبرخاستی یالری
حرف حكایه در (محصول تركیب) مغرب دیلنجیسی حلب بزجیلری بازارنده سویلردی ای نعمت
اصحابی اغنیا اكرسزك انصافلریكز اولیدی یعنی زكوة وصدقانكزی بغیر سؤال ادا ایلسكز
وبزمده ویردیككزله قناعتمز اولیدی دیلنجیلك عادت وقانونی جهاندن قالقایدی یعنی مرفوع اولیدی
(قطعه) ای قناعت توانكرم كردان * كه ورای توهیچ نعمت نیست) توانكر كرادات فاعلدر
جی معناسنه توانكر غنی معناسنه درمیم معنی جهتنده كردان فعلنه مقید در ضمیر منصوب متصل

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

معناسنه کردان کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر بونده تصبیر معناسنی افاده ایدر
ضمیرمفعول اولی وتوانکر ثانیسی یعنی غنی ایله دیمکدر (که حرف تعلیل ورا اکاری دیمکدر تویه اضافت
لامیه در (محصول بیت) قناعته مجازا خطاب ایدوب بیور رای قناعت بنی غنی ایله زیراسندن اوته
واکاری هیچ نعمت یوقدر یعنی جمیع نعمتلرك منتهاسی سن سین (کنج صبر اختیار لقمانست ☼
هرکرا صبرنیست حکمت نیست) کنج کاف عربك ضمیله بوجقدرکه عرب زاویه در وکاف عجمك
فتحیله خزینه معناسنه در بونده ایکیسنده مساغ وار صبره اضافت بیانیه در ومبتدا (اختیار لقمان
لامیه وخبر (محصول بیت) کنج صبر یعنی صبر بوجاغی ویا صبر خزینه سی لقمانك مختاریدر یعنی
کشی حکیم مشرب کرکدرکه کنج صبر اختیار ایلیه (زیرا هر کیسه نك که صبری یوقدر حکمتی
یوقدر (یعنی کنج صبر مختار لقماندر (پس هرکس که انك مختارینی اختیار ایلدی حکیم مشربدر

(حکایت) دو امیرزاده در مصر بودندیکی علم اموخت ودیکری مال اندوخت آن علامهٔ عصر شد

واین عزیز مصر کشت پس این توانکر بچشم حقارت در فقیه نظر کردی وکفتی من بسلطنت

رسیدم وتو همچنان در مسکنت بماندی کفت ای برادر شکر نعمت باری تعالی برمنست که میراث پیغمبران
یافتم یعنی علم وتو میراث فرعون وهامان یعنی ملك مصر) آموخت واندوخت بو ایکی فعلده قیاس
یاء حکایه ایله اولمق ایدی (بعض نسخه ده اندوختندن صکره عاقبة الامر واقعدر (آن اسم اشارتدر
کاسب علمه (واین کاسب ماله (علامهٔ عصر لامیه در علامه مبالغه صیغه سیدر مذکر ومؤنثه صفت
اولور (عصر زمانه دیرلر (عزیز مصر لامیه در (باحرف مصاحبت (چشم حقارت بیانیه (در
حرف صله (فقیه یعنی کاسب علم (فقیه یرینه فقیر یازان متن صحیحه مخالف یازمش (کردی وکفتی
یالری حرف حکایه در (باحرف صله (سلطنت پادشاهلقدر (همچنان اولکی کبی دیمکدر یعنی کسب
علمدن اول نیجه که مسکین ایدك ینه آنجلاین مسکین سین دیمکدر (مسکنت مصدردر (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر وباری یه اضافت لامیه در (باری عربیده خالق معناسنه در (یعنی علم
بوتفسیر مصنفکدر (میراث فرعون لامیه (هامان وزیر فرعوندر دیرلرکه فرعونك ربوبیتنه
اول اقرار واعتراف ایلین ودعوی الوهیتنی تصدیق ایلین هاماندر (یعنی ملك مصر بوده شیخکدر
(محصول ترکیب) مصرده ایکی بکزاده وار ایدی بریسی کسب علم ایدردی وبریسی کسب مال
عاقبت اول علامهٔ عصر اولدی وبو عزیز مصر یعنی حاکم مصر پس بو غنی قرداش عالم
قرداشنه حقارت کوزیله بقاردی ودر ایدی بن سلطنته ایرشدم وسن اولکی کبی مسکنتده قالدك
عالم دیدی ای قرداش خدانك شکر نعمتی بنم اوزریمه درکه انبیا میراثنی بولدم که (العلماء
ورثة الانبیاء) در) وسن میراث فرعون وهامان که انلر بر زمان بو سلطنت سببیله دعوای
الوهیت ایدرلردی (مثنوی) من آن مورم که در پایم بمالند ☼ نه زنبورم که از نیشم بنالند)
(که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (پایم میم معناده بمالند فعلنه مقید در ضمیر منصوب
متصل معناسنه (بمالند فعل مضارع جمع غائب اوارلر دیمکدر یعنی چکنزلر (زنبور آری جنسنه
دیرلر (که حرف رابط صفت (نیش اول ایکنه در که آری وغیریسی آنوکله صوقار نیش یرینه
دست یازان اولی وانسبی بلمزیمش (باحرف تأکید (نالند فعل مضارع جمع غائب ایکلرلر دیمکدر
(محصول بیت) بن اول قرنجه یمکه بنی ایاقده چکنزلر یعنی اول حقیرمکه حقارتدن بنی پایمال
ایدرلر اول آری دکلم که نیشمدن ایکلرلر (یعنی اول موذی دکلم که مظلوملر بندن فریاد وفغان
ایدرلر (کجا خود شکر این نعمت کزارم ☼ که زور مردم آزاری ندارم) خودادات تأکید
(شکر این نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کزارم فعل مضارع متکلم وحده ادا ایدرم دیمکدر
بو معنایه اولان کزارم زایله یازیلور پس ذال ایله یازانلر بو ادایی بلمزلر ایمش (که حرف بیان نعمتی

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی

ملك برادر فقیه برادره
اثر یوسف علیه السلامه
اقتفا ایتدم دیو جواب
ویرمش اولسه ایدی
رنکین دوشردی لکن
جهلنه بناء اشبو پاسخ
اطائف راسخی
تدارك ایده مامسی بنه
علمك شرفنی تنویر ایدر
لکن علم ایله مال جمع
اولق زهی سعادتدر
(محمد اسعد)

رد شمعی

رد سروری
وشمعی

بیان ایدر (زور مردم آزار مصدرك مفعولنه اضافتیدر مردم آزار وصف ترکیبیدر مردم انجیدیجی
دیمکدر (ویا حرف مصدر (ندارم طوتمام یعنی بنم یوقدر (محصول بیت) بو نعمتك شکرینی قنده
ادا ایده رم یعنی ادا ایده مزمکه مردم انجیدیجیلك زورم یوقدر یعنی کیمسه یه جفا واذا ایلمکه قادر
اولمدیغم برعظیم نعمتدر پس بو نعمتك شکرینی قنده ادا ایده بیلورم یعنی ایده مزم (حکایت)

درویشی را شنیدمکه در آتش فاقه میسوخت وخرقه برخرقه می دوخت وتسلی خاطر خود بدین

بیت می کرد) آتش فاقه بیانیه فقر آتشی دیمکدر (خرقه بونده پاره معناسنه در اولکی خرقه یرینه
رقعه یازان یانلدن یازمش (میسوخت ومیدوخت ومیکرد حکایت حال ماضیلردر (تسلی تفعل
بابندن مصدردر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخوده لامیه (محصول ترکیب)
بر درویشی ایشتدمکه فقر آتشنه یناردی وپاره پاره اوزره دیکردی یعنی یماردی وکندی خاطرینی
بو بیتله تسلی ایدردی (بیت) بنان خشك قناعت کنیم وجامهٔ دلق * که بار محنت خود به که بار
منت خلق) نان خشك بیانیه (جامهٔ دلقده بویله (که حرف تعلیل (بار محنت خود بیانیه ولامیه در
(بار منت خلقده بویله در (محصول بیت) قوری اتمکله قناعت ایدرز ویا ایده لوم فعل مضارع
ویا فعل امر اوله دخی فقرا خرقه سیله یعنی لباس فاخر استمزز زیرا کندی محنتمز یوکی یکدر خلقك
منتی یوکندن یعنی خلقك نفایس والباسی ایچون منت داری اولقدن محنت دار فقر وفنا اولق یکدر

(کسی کفتش چه نشینیکه فلان درین شهر طبع کریم دارد وکرم عمیم میان بخدمت آزادکان

بسته وبر در دلها نشسته اکر برصورت حال تو مطلع کرد دپاس خاطر عزیزان منت دارد کفت
خاموشکه در نیستی مردن به که حاجت پیش کسی بردن که کفته اند) کسی یاحرف وحدت
(کفتش شین ضمیر درویشه راجعدر (که حرف تعلیل (فلان بونده شخص ذوی العقولدن کنایتدر
(کرم عمیم بیانیه در کرم عام معناسنه در (باحرف صله (خدمت آزادکان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(در دلها لامیه در مجازا (صورت حال تو لامیه لردر (پاس باء عجمیله حفظ معناسنه در (خاطره
اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعزیزانه لامیه (خاموش فعل امر مفرد مخاطب ایسم اول دیمکدر
(که حرف تعلیل (نیستی یاحرف مصدردر یوقلق دیمکدر (که حرف تفضیلدر من معناسنه حاصلی
من تفضیلیه معناسنه در (حاجت بردنك مقدم مفعولیدر (وپیش ظرف مکانی وکسی یه اضافتی
لامیه در (ویاحرف وحدت (محصول ترکیب) برکیمسه درویشه دیدی نه اوتورسنکه فلان کیمسه
بو شهرده طبع کریم وکرم عمیم صاحبیدر آزاده لر یعنی ایولر خدمتنه بل بغلامش اکر سنك صورت
حالکه مطلع اولورسه عزیزلر خاطرینی رعایت ایدر یعنی سز عزیزك خاطرینی رعایت ایلمکی
جاننه منت بیلور درویش دیدی ایسم اول زیرا یوقلقده اولمك یکدر کیمسه اوکینه احتیاج ایلدوب
عرض ایلمکدن زیرا دیمشلردر (قطعه) هم رقعه دوختن به والزام کنج صبر ☼ کز بهر جامهٔ
رقعه برخواجکان نوشت) رقعه بونده یمه معناسنه در (دوختن مصدردر دیکمك معناسنه
(رقعه مقدم مفعولیدر (الزام کنج صبره مصدرك مفعولنه وبیانیه اضافتلریدر (الزام مصدردر
افعال بابندن برنسنه یی برنسنه یه یاپشدرمق بونده مراد کنج صبری نفسنه لازم ایلمکدر ویا کنج
صبره ملازم اولمقدر صبره کنج اضافتی استعاره طریقیله در زیرا صبرك بوجغی اولماز نهایتی
اوتوروب صبر ایلدیکی بوجغه مجازا کنج صبر دیرلر سائرلر نیده بو کا قیاس ایله (الزام بونده اعتناق
معناسنه در دیمین مقامه مناسب سویلامش زیرا اعتناق قوجقدرکه بجم دراغوشله تعبیر ایدر
اول ایسه التزامك معناسیدر الزامك دکل (کز من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده کز یرینه
از واقعدر اصح بویله اولمقدر اکرچه که اکثر نسخه ده کز واقعدر (بهر جامه لامیه (رقعه
بونده کاغد پاره سیدرکه انده حسب حال ویا عرض حال یازوب اکابره صونرلر (برخواجکان

رد شمعی

رد سروری

لامیه در اکابر قاتنه دیمکدر (نوشت بونده نوشتن معناسنه در (محصول بیت) یامه یامه اوزره دیکمك ونفسه صبر بوجغی لازم ایلك یکدر جامه ایچون اکابر قاتنه رقعه وعرض حال یازمقدن یعنی یمانی لباس کیوب بربوجقده صبر ایدوب اوتورمق خواجه لره لباس ایچون عرضحال یازمقدن افضل واحرادر (حقا که باعقوبت دوزخ برابرست * رفتن بپای مردیٔ همسایه در بهشت) حقا بولفظی عرب قسمده استعمال ایدر حرف نفی ایله مثلا حقا لا آتیك دیرلر اما عجم صدق مقامنده استعمال ایدر حقیقت حال وحقیقت امر دیجك یرده قسم معناسیده مراد اولسه محتملی وار (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (عقوبت شکنجه معناسنه در (دوزخه اضافت لامیه (باحرف مصاحبت (پای مرد اصطلاحلرنده شفیع ومعین معناسنه در نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) یکی کفتش ای مجلس آرای مرد * که بوداندرین مجلست پای مرد) یاء مصدری لاحق اولغله شفاعت معناسنی افاده ایدر نتکه لسانی دیوانده واقعدر (بیت) خود کرده ایم کارسانی درست وراست * ازغیر پای مردیٔ همت ندیده ایم) پس بونده پای مردی پای مردم یازانلر مذکور اصطلاحه واصل اولمامشلر (همسایه یه

رد ابن سید علی وسروری

اضافت لامیه در (درحرف صله دربا معناسنه (محصول بیت) حقیقت حالکه جهنم عذابیله برابر در قومشی شفاعتیله ومعاونتیله جنته کتمك یعنی غیر بلرك عون وعنایتیله حضوره وذوقه واصل اولمق جهنم عذابنه مقارن اولمقدر (حکایت) یکی ازملوك عجم طبیبی حاذق بخدمت مصطفی علیه الصلوة والسلام فرستاد سالی چند در دیار عرب بود کسی بتجربتی پیش او نیامد ومعالجتی ازوی درنخواست روزی پیش سید الانبیاء علیه الصلوة والسلام آمد وگله کرد که مرا برای معالجت اصحاب فرستاده اند ودرین مدت هیچکس بمن التفات نکرد تاخدمتی که برین بنده معینست بجای آرم رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که این طائفه را طریقتست که تا اشتها غالب نشود چیزی نخورند وهنوز که اشتها باقی باشد دست ازطعام باز دارند حکیم کفت اینست موجب تندرستی پس زمین خدمت ببوسید وبرفت) حاذق ماهر دیمکدر (کسی یا حرف وحدت (باحرف مصاحبت (تجربتی یاحرف وحدت ویاتنکیر (معالجتی یاسیده بویله در (درنخواست در حرف تأکید (روزی یاحرف وحدت (گله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (مرابی دیمکدر (برای معالجت اصحاب (برای یاء اصلیه ایله ادات تعلیل معالجه یه اضافتی لامیه در واصحابه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (درین مدت یعنی بوقدر زمانده که بونده اوتوردم (هیچکس هیچ کیمسه دیمکدر (تاحرف تعلیل (خدمتی یاحرف وحدت (بجای آرم یرینه کتوردم یعنی ادا ایدم دیمکدر (طریقتست یعنی قاعده یا حرف وحدت (که تاحرف توقیت مادام معناسنه (وهنوز که بوکه خرفنی هنوز دن صکره یازمیوب باشددن صکره یازان محلنده یازمش

رد شمعی

(بازدارندلغتده کروچکرلر دیمکدر اما مراد ترك اکل ایدرلر دیمکدر متون قدیمده برآرنده

رد سروری

دوشمش بازدارند بدلی پس برآرند دینه اعتراض ایلین کندی معترض واقعدر زیرا ایکی ادادن مقصود بردر (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر (تندرستی یه اضافت لامیه در (ویا

رد شمعی

حرف مصدر (بازدارندك معناسنی کروطونارلر دیین معنایی کرو طوتمش (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن بریسی برحاذق طبیب حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك خدمتنه ارسال ایلدی برنیچه ییل دیار عربده اولدی کیمسه تجربه طریقیله اوکنه کلمدی یعنی اصحابدن کیمسه بونی تجربه ایلدیکه بونك بوفنده برحذاقتی وارمیدر دیو وبوندن برمعالجه ده طلب ایلدی برکون حضرت سرور کائنات علیه الصلوة والسلامك قاتنه کلدی وشکایت ایلدیکه بنی معالجهٔ اصحاب ایچون ارسال ایلدیلر وبوقدر مدت که دیار عربده اولدم هیچ کیمسه بکا

التفات ایلمدی تابر خدمت که بوبنده نك اوزرینه تعیین اولمشدر ادا ایلیم حضرت علیه الصلوة والسلام بیوردیکه بوطائفهٔ اصحابك برقانونلری واردر مادامکه اشتهالری غالب اولمیه برنسنه ییمزلر والآن اشتهالری باقی ایکن اللرین طعامدن چکرلر حکیم دیدی صحت وتندرستلکه سبب بومعنادر اندن صکره زمین خدمتی اوپدی وکتدی (مثنوی) سخن آنکه کند حکیم آغاز * یاسر انکشت سوی لقمه دراز) سخن کندك مفعول اولی (آغاز ابتدا دیمکدر ومفعول ثانیسیدر یاحرف عطفدر او وام معناسنه (انکشت برمقدر اما مراد الدر مجاز مرسل طریقیله (سرانکشت برمق اوجی دیمکدر بونك کبیلر اضافتله ده او قنور وزن تحمل ایلدیکی یرده سرانکشت کندك مفعول اولی (وسوی لقمه لامیه ومفعول ثانیسیدر (ودراز ثالثی (دراز دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر (محصول بیت) بوبیت لف ونشر طریقیله مابعدنه مرهوندر بیوررکه حکیم سوزه اولوقت ابتدا ایدر یعنی سوز سویلمکه اولوقت باشلر ویا لقمه جانبنه پرمغین اولوقت اوزادر یعنی طعام اکل ایلمکه اول حینده ابتدا ایدر (که زنا کفتنش خلل زاید * یا زنا خوردنش بجان آید) که حرف بیان (ناکفتن سویلمامك (وشین ضمیر حکیمه راجعدر (خلل بونده ضرر معناسنه در (زاید فعل مضارع مفرد غائب بونده طوغه دیمکدر (زایدندن یعنی صادر اوله (یاحرف عطف (ناخوردن ییمامك (شین بنه حکیمه راجعدر (باحرف صله جانه کلمکدن مراد مخمصه یه قریب اوله دیمکدر (محصول بیت) حکیم سوزه شول دمده ابتدا ایلرکه سویلمامکدن ضرر مترتب اوله وییمکه الین اولوقت اوزادرکه ییمامکدن مضطرب اوله یعنی مخمصه یه قریب اوله (لاجرم حکمتش بود کفتار * خوردنش تندرستی آرد بار) لاجرم لاشك ولاشبهه دیمکدر (حکمتش شین معناده کفتاره مقیددر (کفتارش حکمت بود دیمك اولور مبتدأ وخبر طریقیله (خوردنش مبتدأ (آرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده خوردنه راجع ضمیر در (وتندرستی مفعول اولی (وبار ثانیسی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدأدر (بار حاصل ونتیجه معناسنه در (محصول بیت) حکیم مذکور کبی ایدنجه شك یوق که کفتاری حکمت اولور وییمسی تندرستلکی حاصل ونتیجه کتورر یعنی کلامی محض حکمت وطعام اکل ایلمسی محض صحت اولور (حکایت) یکی توبه بسیار کردی وباز بشکستی تایکی ازمشایخ بدو کفت چنین می دارم که بسیار خوردن عادت داری وقید نفس را ازموی باریکترست یعنی توبه ونفس را چنین که تومی پروری زنجیر بکسلاند وآید روزی که تراید رد) یکی مبتدأ (توبه کردینك مفعول اولی (وبسیار ثانیسی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدأدر وجملهٔ اسمیه مستأنفه در (توبهٔ

رد سروری وشمعی

بسیاره اضافت ایدنلر بی وجه ایلمشلر (وباز شکستی تقدیری توبه را باز شکستیدر (یار حرف حکایه در (تاجائزدر که حرف انتها اوله الی معناسنه (وجائزدر که حرف تعلیل اوله (قید نفس لامیه در نفسك باغی دیمکدر (باریك بای عربی وراءنك کسریله اینجه دیمکدر (وترادات تفضیل انجرك دیمکدر (یعنی توبه حضرت شیخك مذکور شیخك قید نفس قوانی تفسیریدر (ونفس راچنین که تومی پروری واو حرف حال (نفس می پروریتك مقدم مفعولیدر (ورا ادات مفعول (پروری فعل مضارع مفرد مخاطب پروریدندن (زنجیر موی مناسبتیله مذکوردر (بکسلاند باحرف تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وسینك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر (کسلیدندن قرار دیمکدر (وآید فعل مضارع مفرد غائبدر آیدندن وفاعلی (روز دربرکون کلور (یعنی برکون اولور (که حرف بیان (ویا حرف صفت (تراسنی دیمکدر (باحرف تأکید (درد دالك فتحی وکسریله وراءنك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر دریدندن (محصول ترکیب) برکیمسه چوق توبه ایدردی وینه صیردی حتی مشایخك بری اکا دیدی شویله

اکلرم که چوق یمك عادتکدر حال بو که نفس قیدی که نوبه در قیلدن انجرکدر ونفسی
شو نجلین که سن بسلرسین زنجیر قرار و برکون واقع اولور که سنی یرتار (بیت) یکی بچهٔ کرك
می پرورید * چو پرورده شد خواجه رابردرید) بچه بای عربی و جیم عجمیله انیکه دیرلر
یعنی یوری تشدید ضرورت وزن ایچون کلمشدر (کرکه اضافتی لامیه در (می پرورید حکایت
حال ماضیدر بسلردی دیمکدر (چو حرف تعلیل (پرورده شد بسلندی دیمکدر زیرا اسم مفعول
انلرده افعال عامه نك بریله مقید اولغندر کاه اولورکه قید حذف اولور قرینه قائم اولدیغی یرده
(پس بسلنمش اولدی دینلر بو تحقیقدن آگاه دکل ایمش (خواجه دن مراد صاحبیدر (ورا
ادات مفعول (بر حرف تأکید (درید فعل ماضی مفرد غائب یرتدی دیمکدر (محصول بیت)
برکیمسه قوردانیکنی بسلردی یعنی تربیه ایدردی چونکه تمام بسلندی یعنی بویودی صاحبنی
یرتدی یعنی هلاك ایلدی (حکایت) در سیرت اردشیر بابکان امده است) معلوم اوله که
شاهنامه ده مسطور اولان اردشیر ایکیدر (بریسی اردشیر بن اسفندیار بن کستاب شاه که
اسفندیار رویین تن دیمکله مشهوردر (بریسیده اردشیر بن ساساندر که بابکانك قزی اوغلیدر
(زیرا بابکان قزینی ساسانه ویردی (وارد شیراندن متولد اولدی (امدی بابکان قید احترازیدر
اردشیر بن اسفندیاردن که اردشیر بن بابکانك یدنجی جد اعلاسیدر (بوده معلوم
اوله که حضرت سید الانبیادن اول برپادشاهك فوتندن صکره وارث سلطنتی قالمسه
ساسانیلردن بریسنی الوب پادشاه ایدرلردی امام عمر رضی الله عنه خلافتنه دك حال بویله ایدی
اندن صکره بو قانون مرفوع اولدی فاحفظ (که حکیم عرب راپرسید که روزی چه مایه طعام
باید خورد کفت صد درم سنك کفایت می کند کفت این قدر چه قوت دهد کفت هذا
المقدار یحملك ومازاد علی ذلك فانت حامله یعنی این قدر ترا برپای همی دارد وهرچه
برین زیادت کنی تو حمال آنی) بابکانده بابك ده اردوان نام پادشاهك بکلرندن
برینك اسمیدر (پس بابکانی جمع ظن ایلین اصل قصه‌یی بلمزایمش (حکیم لفظنی یاء وحدتله
ایراد ایلین جمیع نسخه‌لره مخالف یازدیغندن غیری معناسی یوقدر (روزی یعنی هر روز (مایه بونده
مقدار معناسنه در (درم درهم معناسنه در (صد درم سنك یوز درهم طاش وزنی دیمکدر
(قدر قافك ودالك فتحیله وسکون داله برمعنایه در یعنی مقدار معناسنه در (هذا اسم اشارت
محلا مرفوع مبتدا (المقدار لفظا مرفوع نعتی ویاعطف بیانی (یحملك فعل مضارع مفرد
مذکر غائب فاعلی هذایه راجع تحتنده ضمیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (وجملهٔ فعلیه محلا
مرفوع خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف عطف
(ما الذی معناسنه اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (زاد فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده
مایه راجع ضمیر (علی ذلك جار مع المجرور زادیه متعلقدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر
مانك (فانت فا مبتدا اسم موصول اولدیغیچون خبره داخل اولمشدر (انت ضمیر مرفوع منفصل
محلا مرفوع مبتدا (حامل لفظا مرفوع خبر (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ اسمیه محلا مرفوع
خبر مبتدا اولدرکه اسم موصولدر (وبو جمله نك اعرابدن محلی یوق معطوفدر جملهٔ اولی یه
حضرت شیخ بو عربی ترکیبی شرح ایدوب بیورر (یعنی این قدر بو مقدار دیمکدر (همی
ها حرف تأکید (زیادت معلوم اوله که مصادر اواخرنده واقع اولان تاری عرب کرد یازار
واکا تاء مربوطه دیرلر (اما عجم کاه هاء رسمی شکلنده یازار واو قور (وکاه اوزون یازوب تا اوقور
دولت وسعادت تاری کبی وبو تایه تاء مطوله دیرلر فاحفظ (حمال آن اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
ویا ضمیر خطاب (محصول ترکیب) اردشیر بن بابکانك اخلاق واطوارنده وارد اولمشدر

رد سروری وشمعی

زد شمعی
رد شمعی

مطلب

یعنی انك طریقنده مذکوردر که عرب حکیمنه صوردیکه کونده نه مقدار طعام یمك کرك حکیم دیدی
یوز درهم طاش آغری کفایت ایدر اردشیر دیدی بو قدرنه قوت ویرر یعنی بدنه بو مقدار یترمی
حکیم دیدی بو مقدار سنی کوترر و بو مقداردن زیاده یی سن کوتورر سین یعنی بو مقدار طعام سنی
اباق اوزره طوتار حاصلی قیام بدنه کافیدر وهرنه که بو مقدار اوزره زیاده ایدرسك سن انك
حمالی سین دیمکدر (بیت) خوردن برای زیستن وذکر کردنست * تو معتقد که زیستن از بهر
خوردنست) خوردن مبتدا مابعدی خبری (برای ادات تعلیل (زیستنه اضافتی لامیه در (وذکر
کردنك مقدم مفعولیدر (تو مبتدا (معتقد خبری افتعال بابندن اسم فاعلدر (که حرف بیان
(زیستن مصدردر دیرلك معناسنه (بهر ادات تعلیل (خورده اضافتی لامیه در (محصول بیت)
یمك یمك حیاتده اولوب ذکر حقه مشغول اولمق ایچوندر سن ایسه معتقد سین که حیاتده اولمق
یمك یمك ایچوندر یعنی صاغ اولمق طعام اکل ایلمك ایچون اوله (حکایت) دو درویش خراسانی
ملازم صحبت یکدیکر سیاحت کردندی یکی ضعیف بود که بهر دو شب افطار کردی وآن دیکر
قوی که روزی سه بار خوردی قضارا بر در شهری بتهمت جاسوسی کرفتار آمدند بهر دو را
بخانهٔ کردند ودرش بکل برآوردند بعد از دو هفته معلوم شد که بی کناهند در بکشادند قوی را
دیدند مرده وضعیف جان بسلامت برده در ین عجب بماندند حکیمی کفت خلاف این عجب بودی که
آن یکی بسیار خوار بود طاقت بی نوایی نداشت هلاك شد وان دیکر خویشتن دار بود بر عادت خود
صبر کرد و بسلامت بماند) خراسانی یا حرف نسبت (ملازم صحبت اسم فاعلك مصدره اضافتیدر
ملازم اولنده که حرفنی زیاده ایلین زائد ایلمش (ویکدیکره مصدرك مفعولیدر (سیاحت
سینك کسریله مصدردر ساح یسیح دن (یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن کتمك دیمکدر
ذهاب معناسنه (کردندی یا حرف حکایه (بهر یا حرف ظرف (وهر ادات تحسین (افطار
اغتده صومی اچمقدر (اما بونده مطلق اکل مراددر (افطاری یاء وحدتله ایراد ایلین زائد ایلمش
(کردی یا حرف حکایه در (قوی دن صکره بر بود مقدردر (که حرف تعلیل (روز بونده خوردینك
ظرفی . رویا حرف وحدت (سه بار اوچ کره دیمکدر (خوردی یا حرف حکایه (قضارا ناکهانی
دیمکدر بعض نسخه ده اتفاقا وشمشدر (در شهری لامیه ویا حرف وحدت (با حرف مصاحبت
سببیتی متضمن (تهمت جاسوسی لامیه ویا حرف مصدر (بخانه بعض نسخه ده درخانه دوشمش
در حرف صله در با معناسنه ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برخانه یه ایلدیلر یعنی
حبس ایلدیلر (درش ضمیر خانه یه راجعدر (با حرف مصاحبت (بکل برآوردند با لجفیله یاپدیلر
یعنی دیوار اوردیلر بو معنی بر حرفیله مستعملدر (پس در حرفیله یازانلر بو استعمالدن آگاه دکل ایمشلر
(عجب بودی (که حرف تعلیل (بسیار خوار وصف ترکیبیدر چوق ییجی معناسنه (طاقت بی نوایی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نوا بونده التزاما آزق معناسنه در نوانك لغتلرده مذکور اولان
معنالرینی بونده جمع ایدوب محله مناسب وملایمنی تعیین ایلیوب نوا بی زاد ایله تفسیر ایدنه
اعتراض ایدن کندی معترض اولمشدر یاسی حرف مصدردر (خویشتن دار وصف ترکیبیدر
کندینی حفظ ایدیجی یعنی پرهیزکار که طعام اکل ایلمکه زیاده تقید ایلمزدی بلکه احتما اوزره
اولوردی بسلامت با حرف ظرف ویا حرف مصاحبت (محصول ترکیب) ایکی خراسان درویشی بری
برینك صحبتنه ملازم اولوب سیاحت ایدرلردی یعنی متحد اولوب عالم سیرین ایدرلردی بریسی
ضعیف ایدیکه ایکی کیجه ده بر افطار ایدردی واول بریسی قوی ایدیکه کونده اوچ کرهٔ یمك
یردی ناکهانی برشهرك قپوسنده جاسوسلق تهمتیله کرفتار اولدیلر ایکیسین بله برخانه یه حبس
ایدوب قپوسنی دیوار ایلدیلر یعنی طاشله ویا کرپیج ایله اوردیلر ایکی هفته دن صکره معلوم

رد شمعی

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

اولد یکه بی کناهلر د ر قپویی اچدیلر قوی یی کوردیلر که اولمش وضعیف جانی سلامته
ایلتمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش خلق بوخصوصده عجبه قالدیلر یعنی تعجب ایلدیلر
برحکیم انده حاضر بولنوب دیدی بونك خلافی عجب ایدی یعنی ضعیف اولوب قوی سالم
قالسه زیرا اول بریسی اکول ایدی که کونده اوچ کره یردی پس اجلغه طاقت کتورمدی
هلاك اولدی واول بریسی کندینی اکل وشربدن حفظ ایدوب پرهیز ایدردی پس عادتی
اوزره آچلغه صبر ایلدی وسلامتله قالدی (قطعه) چوکم خوردن طبیعت شدکسی را *
چوسختی پیشش اید سهل کیرد) طبیعت بونده عادت وخوی معناسنه در (سختی یاء
مصدریه ایله شدت معناسنه در (سهل اسان معناسنه در (محصول بیت) چونکه برکیمسه یه
آز یمك عادت وخوی اولدی یعنی چوق یمك یمامکه معتاد اولدی اوکنه شدت کلنجه
آسان طوتار یعنی برنیجه کون طعام بولمسه ویامدت مدید حبس اولسه مذکورلر کبی چوق
زحمت چکمز (وکرتن پرورست اندر فراخی * چو تنکی بیند از سختی بمیرد) تن پرور وصف ترکیبدر
تن بسلیجی یعنی چوق ییجی (فراخ کبك معناسنه در یعنی واسع (ویا حرف مصدر وسعت
دیمکدر (تنکی نقیض فراخیدر (محصول بیت) واکر برکیمسه وسعت وبوللقده تن پرور اولوب
اکول ویمکه بی صبر وبی اختیار اولورسه چونکه طارلق ومضایقه کوره آچلق شدتندن یعنی
مخمصه دن اولور (حکایت) یکی از حکما پسرش را نهی کرد از بسیار خوردن که سیری
مردرا رنجور دارد کفت ای پدر کرسنکی بکشد نشنیده که ظریفان کفته اند بسیری مردن
به که کرسنکی بردن کفت اندازه نکه دار که قال الله تعالی کلوا واشربوا ولا تسرفوا) سیری
یا حرف مصدر (رنجور مریض دیمکدر (کرسنه کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك
سکونیله آچ دیمکدر که عربیده جوعان دیرلر (وکاف هاء رسمیدن بدلدر (ویا حرف
مصدر (باحرف مصاحبت (سیر سینك کسری ویاء مجهول ایله طوق دیمکدرکه عرب شبعان
دیر (ویا حرف مصدر (به یك (که حرف تفضیل (اندازه مقدار (نکه دار حفظ ایله (کلوا کافك
ولامك ضمه لریله فعل امر جمع مذکر مخاطب نصر بابنك مهموز الفاسندن اکل ایلك یعنی
ییك (واشربوا واو حرف عطف (اشربوا فعل امر جمع مذکر مخاطب علم بابندن ایچکز دیمکدر
(ولا تسرفوا فعل نهی جمع مذکر مخاطبدر افعال بابندن اسراف ایلمك یعنی ییمه ده وایچمه ده
حددن تجاوز ایلك دیمکدر (محصول ترکیب) حکمادن بریسی اوغلنی چوق ییمکدن نهی
ایلدی که طوقلق شخصی مریض طوتر یعنی مریض ایدر اوغل دیدی ای بابا آچلق اولدررر
حاصلی طوقلقدن آدم مریض اولور اما آچلقدن اولور ایشتمامشمیسین که ظریفلر دیمشلر
طوقلقله اولمك یکدر آچلق چکمدن باباسی دیدی ای اوغل اندازه کی رعایت ایله یعنی نه قتی
طوق اول که امتلا اولوب مریض اوله سین نه قتی آچ که مخمصه واروب هلاك اوله سین زیرا
خدا قوللرینه بیورمشدر ییك وایچك اما اسراف ایلمك یعنی حد اعتدالی رعایت ایدوب حددن
تجاوز ایلمك دیمکدر (بیت) نه چندان بخور کز دهانت برآید * نه چندان که از ضعف جانت
برآید) نه حرف نفی معناده بخور امرینه مقیدر نهی معناسنه چندان مخور تقدیرنده در (کز
که حرف بیان ویا حرف تعلیل (مصراع ثانیده نه چندادن صکره برفعل تقدیر اولنور
(تقدیری چندان کرسنه مباش دیمکدر (که حرف تعلیل (محصول بیت) اولقدر چوق ییمه
که اغزکدن چیقه یعنی استفراغه محتاج اوله سین اولقدر دخی اچلق چکمه که ضعفدن جانك
چیقه یعنی حالت مخمصه یه وارمق مقداری آچ اولمه حاصلی آیت کریمه ایله عامل اول نتکه شاعردیر
(بیت) کرچه خدا کفت کلوا واشربوا * در عقبش کفت ولا تسرفوا) برابدك معناسنی یوقاری

رد شمعی کله دیمکله تعبیر ایلین استعمالدن خبردار دکل ایمش (قطعه) بان که در وجود طعامست
حظ نفس * رنج آورد طعام که بیش از قدر بود) طعام مبتدا (وسین وتا معناده نفسه قیددر
(وحظ نفس لامیه وخبر مبتدا (رنج آوردك مقدم مفعولیدر (وطعام فاعلی (که حرف رابط
صفت (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در قدر قافك ودالك فتحه لریله مقدار
معناسنه در (محصول بیت) آنك بریله که یعنی بویله ایکن حاصلی وجود حیوانده طعام
اکرچه که حظ نفسدر یعنی حظ نفس ایکن طعام مرض ایراث ایدر چونکه مقداردن
زیاده اوله حاصلی طعام بدنه نافع ایکن حد اعتدالدن زیاده اولنجه مرض کتورر (کر کلشکر
خوری بتکلف زیان کند * ور نان خشك دیر خوری کلشکر بود) کلشکر وکل باشکر
وکلبشکر شکرله کل مرباسنه دیرلر امتلایه نافعدر زیرا مسهلدر (تکلفدن مراد طوقلقدر
(نان خشك بیانیه قوری اتمك دیمکدر (دیر کیج دیمکدر یعنی قتقسز (دیر بونده آچلقدن کنایه‌در
(محصول بیت) اکر طوقله کلبشکر ییرسك نافع محض ایکن زیان ایدر زیرا امتلا ایدر اکرچه
برمقدار شکمده مکثله اسهال ایدر اما قتقسز قوری اتمکی آچله ییسك فائده ده کلشکر حکمن
ویرر حاصلی طوقله یمك ییمك ضرر محضدر اما آچله اعتدال ایله ییمك نفع محضدر (حکایت)
رنجوری را کفتند دلت چه میخواهد کفت آنچه دلم هیچ نخواهد) بعض نسخه ده (آن که
دلم چیزی نه خواهد مآل بردر (محصول ترکیب) برمریضه دیدیلر کوکلك نه استر دیدی
کوکلم هیچ نسنه استمدوکن استر یعنی کوکلم هیچ برنسنه یه طالب وراغب اولمدیغن استر
حاصلی کوکلم نسنه استمیه جکن استر (بیت) معده چو پر کشت شکم درد خواست
* سود ندارد همه اسباب راست) معده میمك کسری وعینك سکونیله (ومیمك فتحی
وعینك کسریله ایکسیده برمعنایه لغتدر عربده حیوان جنسنك شیردان مقامنده در
انسانده (شکم معطوفدر معده یه واو عاطفه سزا اولمسنی تجویز ایدوب معناسنی چونکه شکم
رد شمعی طعامله طولدی معده یه درد قالقدی (یعنی مرض حاصل اولدی دیبنترزیق معنی ویرمه ده
بی نظیردر (درد مبتدا (وخاست خبری درد قالقدی (یعنی ظاهر وهویدا اولدی (سود
مبتدا فائده دیمکدر (ندارد فعل نفی مستقبل طوتماز (یعنی ایلمز دیمکدر خبریدر دادر (همه
ادات تأکید جمیع کبی (اسباب راست بیانیه (اسباب ندارد‌ك فاعلیدر (راستدن مراد صحتدر
(یعنی صحیح اسباب (یعنی تجربهٔ صحیح ایله مجرب اسباب مراد اسباب معالجه‌در اسباب
رد سروری معاش دیبنیتك خواسته ذره جه واصل اولمامش (غرابت بونده‌در که تجربهٔ صحیحه ایله
مجرب اولان معالجه نفع ایلمز دیبنك کلامنه اعتراض ایلمش که مقامه مناسب دکل دیو
(اما کندی معترض اولدیغندن خبردار دکل رضی الله عنه (مصراع ثانی برمقدر کلام اقتضا
ایدر ویا پس افظنی (محصول بیت) معده ایله شکم که ممتلی اولدی درد ورنج هویدا وظاهر
اولدی بویله اولنجه نفع ایلمز جمیع معالجات صحیحه وجائزدر که درد خاست جمله سنك اولنده
برحرف عطف تقدیر اولنه پس مصراع ثانی برمقدره محتاج اولماز بو تقدیرجه معنی معده ایله
شکم که ممتلی اولدی ودرد ورنج حاصل اولدی جمیع معالجات صحیحه ایله صحت پذیر اولماز
حضرت شیخك بیوردیغی مبالغه طریقیله‌در والاعلاج که صحیح اوله البته مرضی
دفع ایدر حاصلی نافهم اولور (حکایت) قصابی را در شهر واسط بر صوفیان درمی چند
کرد آمده بود هر روز مطالبت کردی وسخنهای باخشونت کفتی اصحاب از تعنت او خسته
خاطر بودند وجز از تحمل چاره نبود صاحب دلی از آن میان کفت نفس را وعده دادن بطعام
اسانترست که قصاب را بدرم) بعض نسخه ده قصاب یرینه بقال دوشمش (وشراح انی

رد شراح جمیعا

اختیار ایلمشلر لیکن خطا ایلمشلر زیرا بوندن صکره مذکور قطعه نك قافیه سی فاسد اولور
زیرا ابواب ایله بقال قافیه اولماز حال بوکه قطعه ده مذکور اولان کوشت و قصابدر بقال
دکل (شهر واسط بغدادله بصره بیننده برشهردرکه بغداد جانبندن کلن فلم اول دیارده
حاصل اولورانکیچون قلم واسطی دیرلر (لیکن شراح شهر واسطی ذکرایلامشلر ظاهر بودرکه
بوکتابی چوق کورمشلر (کردامده جمع اولمش دیمکدر (مطالبت ناسی اسلوب عجم اوزره

یعنی چوق نسخه سی کورمشلر ✻ رد شراح جمیعا

مطول کتابت اولنور (سخنهای باخشونت بیانیه درنامعقول کلمات دیمکدر (کردی وکفتی
باری حکایت ایچوندر (اصحاب یعنی صوفیلر (تعنت تفعل بابندن مصدردر ذلت دیمکدر
یعنی برکیمسنك سورچوب یقلدوغن استمکدر بونده مراد جفا واذادر (صاحب دلدن
بونده مراد حضرت شیخ کندیدر و بوکتابده هر یرده که صاحب دل بیورر کندیلری مراددر
دیمشلر والعلم عندالله (ازان میان یعنی اصحاب ارالرندن (نفس راوعده دادن بطعام
نفسه طعامله وعده ویرمکك معناسی اولدرکه دیه سین ای نفس انشاءالله صدقات
وزکوة کلدکده سکا اعلانفابس پیدیره یم دیو (محصول ترکیب) برقصابك شهر واسطده
صوفیلر اوزره برنیچه اقچه سی دین طریقیله جمع اولمشیدی و هر کون اقچه سین مطالبت
ایدردی و بونلره خشونتلی یعنی ایری یلری سوزلر سویلردی واصحابانك تعنت وجفاسندن
خسته خاطراولورلردی لیکن تحملدن غیریه چاره لری یوغیدی زیرا فقیرلرایدی واداسنه

رد ابن سید علی وسروری

مالك دکللرایدی اول جهتدن هرنه بلا ایسه چکرلرایدی ارالرندن برصاحب دل دیدی
نفسه طعامله وعده ویرمك آسانرقدر قصابه اقچه ایله وعده ویرمکدن تکه ادای دینه
مالك اولیان مدیونلر وعده ویررلر (باخشونت برینه ناخوش یازانلر نسخه لره مخالف ناخوش
یازمشلر (قطعه) ترك احسان خواجه اولیتر ✻ کاحتمال جفای بوابان) ترك احسان
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خواجه یه اضافت مصدرك فاعلنه در (ترك مبتدا (اولیتر خبری
(که من تفضیلیه معناسنه در (احتمال جفای بوابان ایکی اضافت یله مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بوابان بواب نصار وزنی اوزره قپوجی دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت)
خواجه نك یعنی وزیرك وسائر اکابرك احسانی ترك ایلمك اولیرقدر قپوجیلرك اذا وجفاسین
چکمه‌دن (تمنای کوشت مردن به ✻ که تقاضای زشت قصابان) باحرف مصاحبت
(تمنای کوشت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تمنا تفعل بابندن مصدردر نونی مفتوح قلوب

یعنی من تفضیلیه معناسنه دردیمکدر ✻

یایی الفه قلب ایلمك تصرفات عجمدندر (که حرف تفضیل (تقاضا تفاعل بابندن مصدردر
(وضادی مفتوح قلوب یایی الفه قلب ایلمك تمنا کبیدر (زشته اضافت بیانیه در (وقصابانه
لامیه (قصاب مبالغه ایله اسم فاعلدر رات پاره لیجی دیمکدر مصدری قصب کلور قافك فتحی
وصادك سکونیله (محصول بیت) ات آرزوسیله اولمك یکدر قصابلرك چرکین تقاضالرندن
یعنی انلرك چرکین تقاضالرین چکمکدن اتسزلك چکمك یکدر (حکایت) جوانمردی را
درجنك تاتار جراحتی هول رسید کسی کفتش فلان بازرکان نوش دارو دارد اکر بخواهی

رد شمعی

شاید که قدری بدهد وکویند آن بازرکان ببخل معروف بود) جوانمرد سخی معناسنده
مستعمل لغتدر (پس جوانمرد همان جوان دیمکدر دینی نامردلك ایلمش (ویاحرف وحدت (را
حرف صله در بامعناسنه (تاتاردن مراد هولاکوتاتاریدرکه کافرلرایدی (جراحتی یاحرف
وحدت (هول هانك فتحیله قورقنج که عرب مخوف دیر جراحته صفتدر (نوش دارو بونده
فائده لو معناسنه در یعنی ایو مرهم (قدری قافك ودالك فتحیله ویاء وحدتله برمقدار دیمکدر
(وکویند واو حرف حال (محصول ترکیب) برسخی اره هولاکوتاتاری جنکنده برقورقنج یاره

ایرشدی یعنی جنکده یاره لندی برکیمسه اکا دیدی فلان بازرکانك نوش داروسی وار یعنی نافع
مرهمی وار اکردیلرسك جائزدرکه برمقدار ویره ودیرلرکه اول بازرکان بخل ایله معروف ایدی
(بیت) کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب ✻ تاقیامت روز روشن کس ندیدی در جهان)

رد ابن سید علی وسروری

بعضیلر بیته مطلع اولمادیغیچون درجهان برینه جز بخواب یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف
یازمشلر (محصول بیت) اکر مذکور بازرکانك سفره سنده اتمك برینه آفتاب اولیدی
قیامته دك کیمسه جهانده آیدنلی کون کورمزدی زیرا کیمسه یه سفره سین آچمزدی حاصلی
هیچ برکیمسه اتمکینك یوزین کورمزدی (جوانمرد کفت اکرنوش دارو خواهم دهد یاندهد
واکردهد منفعت کند یانکند بهرحال ازو چیزی خواستن زهر قاتلست) (محصول ترکیب)
جوانمرد دیدی اکرنوش دارو استیم ویره ویا ویرمیه واکر ویره فائده ویره ویا ویرمیه بهرحال
اندن برنسنه استمك زهر قاتلدر (بیت) هرچه از دونان بمنت خواستی ✻ درتن افزودی
وازجان کاستی) دونان دونك جمعیدر الچاقلر دیمکدر خواستی فعل ماضی مفرد مخاطب
دیلدك دیمکدر (افزودی لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدك دیمکدر
(کاستی ده بویله در لیکن بونده لازمدر اکسلدك دیمکدرتکه عربیده نقص لازمله متعدی
بیننده مشترکدر (محصول بیت) هرنسنه که الچقلردن منتله استدك اکرچه تنده آرتدك
اما جاندن اکسلدك یعنی تنکه اندن منفعت حاصل اولدی اما جانیکه نقصان محضدر
زیرا اول نسنه یی دیلمکله عرضکه کسر ویردك (وحکیمان کفته اند اکر آب حیات
فی المثل با آب روی فروشند دانا نخرد) فی المثل میمك وثانك فتحه لریله فرضیات وتقدیریانده
مستعملدر فرضا دیمکدر (باحرف مقابله (آب روی یوز صویدر عرض معناسنه (فروشند

رد سروری

فعل مضارع جمع غائبدر صاتهلر ویاصاتسه لر (دانا عالم دیمکدر لیکن مراد عاقلدر التزاما
پس دانایی عاقل ایله تفسیر ایده نه دخل ایلین کندی مدخولدر (نخرد خانك فتحی وکسریله
فعل نفی مستقبل مفرد صاتون الماز دیمکدر (محصول ترکیب) وحکیملر دیمشلردر اکرآب حیاتی
مثلا یوز صوینه صاتارلرسه عاقل ودانا صاتون الماز (که مردن بعزت به از زندکانی بمذلت)
(که حرف تعلیل (بعزت مردنه متعلقدر (زندکانی کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (والف ونون
تحسین کلام ایچون کلمشدر (ویاحرف مصدر (باحرف مصاحبت (مذلت مصدر میمیدر حقارت
معناسنه (محصول ترکیب) دانا آب حیاتی یوز صوینه الماز زیرا عزت ایله اولمك ذلت وحقارتله
زندکانیدن یکدر (بیت) اکرحنظل خوری ازدست خوشخوی ✻ به از شیرینی ازدست ترش روی)
حنظل حای مهمله ایله وظای معجمه ایله ابوجهل قرپوزینه دیرلرکه بریه ده بترقرپوزشکلنده اما

حنظله عربجه ثمرة العلقم دیرلر ✻

ایری اولماز بلکه همان یلاغج مقدارنده اولور زیاده آجیدر قرغه بوکنکی لیکن اطبا بعض
علاجله آجیسین آلوب انکله بعض امراضه علاج ایدرلر (خوش بخوی وترش روی رانك سکونیله
وصف ترکیبیدر ایی خویلی واکشی صورتلی دیمکدر (محصول بیت) اکرمثلا حنظل یرسك
خوش خوی الندن ترش روی الندن لذیذ وطتلو نسنه ییمکدن یکدرتکه شاعر دیمش (بیت) اکر
زهر یسه خوشدر یار الندن ✻ کرکمز سکری اغیار الندن) (حکایت) یکی ازعلما خورنده بسیار
داشت وکفاف اندك بایکی از بزرکان که حسن ظن بلیغ درحق اوداشت بکفت روی از توقع وی

رد سروری وشمعی

درهم کشید وتعرض سؤال از اهل ادب در نظرش ناپسند آمد) خورنده اسم فاعلدر ییجی
معناسنه مراد اهلی وعیالیدر (خورنده بسیاره مضاف ایدنلر معنی جانبنه ناظردکللر ایمشلر کفاف
بونده رزق معناسنه در (بایکی باحرف صله (از بزرکان یکی یی بیان ایدر (که حرف رابط صفت
(حسن ظن مصدرك فاعلنه اضافتیدر و بلیغه بیانیه (حق اولامیه (روی درهم کشیدك مفعول

صریحی (وازتوقع غیرصریحی (ویه اضافت مصدرك فاعلنه‌در توقع امید معناسنه‌در بونده مراد
عرضحال وطلبدر (وی ضمیر عالمه راجعدر (وداشت ودرهم کشید فاعلی یکی از بزرکاندر (تعرض
سؤال مصدرك مفعولنه اضافتیدر دیلمنکه تعرض دیمکدر (نظرش شین ضمیر یکی‌یه راجعدر
(محصول ترکیب) علمادن بریسنك اهل وعیالی چوق ایدی وکفافی آز اکا بردن بریسنه که انك
حقنده حسن ظن بلیغی وار ایدی حالنی سویلدی یوزونی انك توقعندن بورشدردی یعنی
عبوس الوجه اولدی واهل ادبدن دیلمنك عرض ایلمك نظرنده ناپسند کلدی حاصلی نامعقول
کلدی (قطعه) زبخت روی ترش کرده پیش یار عزیز * مرو که عیش برو نیز تلخ کردانی)
روی کرده نك مفعول اول صریحی (وترش ثانیسی (وز بخت غیر صریحی (کرده ده هاء رسمی
حرف ترتیبدر هاء ترتبی بیلمینلر کرده مرودن حال طوتوب خطا ایلمشلر (پیش یار عزیز لامیه رد شراح جمیعا
وبیانیه در (پیش مروك مقدم مفعولیدر (مرو فعل نهی مفرد مخاطب رویدندن کتمه دیمکدر
(که حرف تعلیل (عیش عینك فتحیله بونده دیرلك مراد در (برو بر حرف استعلا واو ضمیر
غائب یار عزیزه راجعدر انك اوزرینه دیمکدر عرب علیه دیر بونده معنی اکا دیمکدر (تلخ تانك
فتحی ولامك سکونیله آجی دیمکدر (نیز حرف عطف واو کبی دیدم کل تازه چند دسته حکایه‌سنده
کلمش ایدی وبعض شارح انده ذکرنی اهمال ایدوب بونده ذکر ایدوب واو عطف معناسنه‌در
دیمش وبعض شارح انده اهمال ایدوب بونده ذکر ایلدیکنی خطاسنه حمل ایدوب
زیاده تعرض ایلمش لیکن حقیقت حاله نظر ایدنجه محل تعرض دکل فتأمل (کردانی فعل رد سروری
مضارع مفرد مخاطبدر کردانیدندن ایلرسین دیمکدر (عیش مفعول اول صریحی وتلخ ثانیسی
وبرو غیر صریحی (محصول بیت) طالعکدن یوزك اکشیدوب عزیز یارك اوکنه وارمه
زیرا اکا ده دیرلکی وصفاسنی تلخ ایدرسین یعنی سنك بی حضورلغکدن اوده بی حضور اولور
(بحاجتی که روی تازه روی وخندان رو * فرو نبندد کار کشاده پیشانی) بحاجتی با حرف صله
(که حرف بیان ویا رابط صفت (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر رویدندن کیدرسین
دیمکدر (تازه روی وصف ترکیبیدر تازه یوزلی دیمکدر کولج یوزلی معناسنه (خندان تازه رویه
معطوفدر خندان رو تقدیرنده یعنی کولج یوزلی دیمکدر (رو رانك فتحیله فعل امر مفرد
مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر تنازع طریقیله ایکی وصف ترکیبی‌یه مصروفدر مصراع ثانی
مقام تعلیلده واقعدر (فرو بونده ادات تأکیددر (نبندد فعل نفی مستقبل بناء مجهول معناسنه
باغلنماز دیمکدر (کار کشاده پیشانی‌یه مضافدر یاء بطنیله پس یاء باطنی‌یه حرف وحدت
دین ظاهر در که یائی کاتبده اثبات ایلمش بو یله ایدنجه خطا ایلمش کشاده پیشانی وصف رد ابن سید علی
ترکیبیدر اچیق آلنلی دیمکدر النی اچیق معناسنه (محصول بیت) برحاجته که کدرسین تازه رو وخندان رو
کیت زیرا اچیق آلنلینك ایشی باغلنماز یعنی ایشی فتح اولور منعقد اولماز خندانی حال طوتانلر بیحال رد ابن سید علی وسروری
ایمشلر ورورفتن دن مشتقدر دینیلو وارمش مصراع ثانینك معناسنی آلنی آجلمش اولان کیمسه‌نك
ایشی آشاغه باغلنماز دینیلو فتی اشاغدن سویلمش (آورده‌اند که اندکی در وظیفهٔ او زیادت کرد رد شمعی
و بسیاری از ارادت کم پس از چند روز چون محبت معهود برقرار ندید کفت) آورده‌اند روایت رد شمعی
ایلمشلردر (که حرف بیان (اندکی یا حرف تنکیر (زیادت تا اسلوب عجمده مطول یازیلور (بسیاری
یاسیده حرف تنکیردر (ارادت افعال بابندن مصدر در تا مطول یازلمشدر زیادت کبی (محبت معهود
بیانیه (محصول ترکیب) روایت ایلشلردر که صاحب دولت وظیفه‌سنه ازاجق زیاده ایلدی
وارادت ومحبتندن چوق نقص ایلدی (یعنی ارادتنی ناقص ایلدی وعالم نیجه کوندن صکره
چونکه معهود محبتی قرار او زره کورمدی دیدی (بیت) بئس المطاعم حین الذل تکسبها *

القدر منتصب والقدر مخفوض) بئس فعلمدر افعال ذمدن (المطاعم معرف باللام فاعلی مفردی
مطعم کلور میمك فتحی وطانك سکونی وعینك فتحیله یئیلن نسنه‌نك اسمیدر (مخصوص بالذم
محذوفدر (تقدیری بئس المطاعم مطاعم (حین منصوبدر تکسبنك ظرفیله مضافدر ذله (تکسبها
فاعلی نحنده مخاطبدن کنایت ضمیر (وها ضمیر منصوب متصل مفعولی راجعدر مطاعمه (القدر
قافك کسریله چوملك لفظا مرفوع مبتدا (منتصب افتعال بابندن اسم فاعلدر وخبر مبتدا
انتصاب لغتده دیکلوب طورمقدر (بونده مراد چوملك قینامقدر (واو حرف عطف (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مرتبه ورفعت دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (مخفوض اسم مفعول نقیض
مرفوعدر وخبر مبتدا (مصراع ثانی مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده در (محصول بیت)
نه بارمز ییجکلر در شول ییجکلر که انلری ذل وهوان وقتنده کسب ایدرسین زیرا اکرچه چوملك
آتش کارنده طعامله مملو دیکلوب قینار یعنی اکرچه ذل وهوانله مکسوبك ازدیاد نعمته سببدر
اما مرتبه وحرمتك انتقاصنه باعثدر حاصلی دیلنجینك یوزی قاره وطورباسی طلو دیمکدر
(بیت) نانم افزود وآب رویم کاست * بی نوایی به از مذلت خواست) نانم مبتدا اتمکم دیمکدر افزود
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدی یعنی زیاده اولدی
دیمکدر خبر مبتدادر (آب رویم لامیه ومبتدا (کاست کاف عربیله فعل ماضی مفرد غائب لازمله
متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر اکسلدی معناسنه خبر مبتدادر (بی نوایی آز قسزلق
وفقیرلق معناسنه‌در (مذلت خواست لامیه‌در (مذلت مصدر میمیدر حقارت معناسنه (وخواست
فعل ماضیدر خواستن معناسنه یعنی دیلمك (محصول بیت) اتمکم زیاده اولدی اما یوزم
صویی اکسلدی (پس نواسزلق یکدر دیلمنك مذلت وهواندن (یعنی خلقه عرض حاجت ایدوب
عرض وناموسی تلف ایلمکدن نواسزلقله وفقر یله کچنمك اولیدر (حکایت) درویشی را
ضرورتی پیش آمد کسی کفتش فلان نعمت بی قیاس دارد اکر بر حاجت تو واقف کردد هما نا که در
قضای آن توقف روا ندارد کفت من او را ندانم کفت منت رهبری کنم دستش بکرفت تا بمنزل آن کس
در آورد درویش یکی را دید لب فرو هشته وتند نشسته سخن نکفت و باز کشت کفتش چه کردی
کفت عطای او بلقای او بخشیدم) درویشی وضرورتی یالری حرف وحدت (نعمت بی قیاس
بیانیه (همانا که وما مولدر دیمکدر (قضای آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (منت بن سکا دیمکدر
رهبر وصف ترکیبیدر بریدندن قولاغوز معناسنه‌در (با حرف مصدر (تا حرف غایت (با حرف صله
(منزل آنکس لامیه (در حرف تأکید آورد کتوردی (فرو بونده حرفدر اشاغی معناسنی
افاده ایدر (هشته ماضی ذن قسمدر لغتده صالبورمش معناسنه‌در اما فرو لفظیله صارقتمق
معناسنی افاده ایدراب مقدم مفعولیدر دوداغین صارقتمش دیمکدر (تند تانك ضمی ونونك سکونیله
لغتده اینی دیمکدر یعنی کسکین اما بونده عبوس الوجه اولمقدن کنایتدر (باز کشت کرو دوندی
(عطای او مصدرك فاعلنه اضافتیدر (با حرف صله (لقای او لامیه لقا یوزه وکورمکه دیرلر
بونده بوز مراد در (محصول ترکیب) بر درویشك اوکنه بر ضرورت کلدی یعنی بر ضرورتی
واقع اولدی بر کیمسه اکا دیدی فلان کیمسه‌نك بی قیاس نعمتی وار اکر سنك حاجتکه واقف
اولور ایسه امیددر که انی قضا وادا ایلمه‌ده توقفی روا طوتمز درویش دیدی بن انی بیلمم اول کیمسه
دیدی بن سکا قولاغوزلق ایدرین درویشك الن طوتدی اول دیدیکی کیمسه‌نك اوینه
ادخال ایدنجه انی بدی درویش بر شخص کوردی طوداغن صارقتمش وغضبناك
وعبوس الوجه اوتورمش هیچ سوز سویلیوب کرو دوندی قولاغوز درویشه نیلدك دیدی
درویش دیدی انك عطا واحسانی لقاسنه یعنی صورتنه باغشلدم (قطعه)

(مبر حاجت بنزديك ترش روى ٭ كه ازخوى بدش فرسوده كردى) مبر فعل نهى مفرد
مخاطبدر بريدندن ايلتمه ديمكدر (حاجت مفعول صريحى (بنزديك غير صريحى (با
حرف صله در (ترش رويه اضافت لاميه در ترش روى وصف تركيبيدر اكشى صورتلى معناسنه
(كه حرف تعليل (خوى بد بيانيه (وشين ضمير ترش رويه راجعدر (فرسوده لغتده آشنمش
معناسنه درماضيدن قسمدر اما استعماللرنده اضطراب وبى حضورلق معناسنه در بونك كبى
صيغه لره اسم مفعول اطلاق ايدنلرك تتبعى يوغيمش (فرسودن ازمكدر دين خطا ايلمش زيرا
سودنك معناسيدر فرسودنك دكل (كردى كاف عجمك فتحى وسكون را ايله فعل
مضارع مفرد مخاطب اولورسين ديمكدر صيرورت معناسنه مصدرى كرديدن كلور اصلنده
دونمكدر مولوى كبى ودكرمن كبى وعربه تكرلكى كبى ودولاب كبى وغيرى صكره انقلاب
معناسنده استعمال ايلديلر برحالدن برحاله دونمك معناسنه بونلدر كه اولمق معناسنه ده
استعمال ايلديلر فاحفظ (محصول بيت) آكشى صورتلينك يانته حاجتك ايلتمه يعنى عبوس
الوجه اولنه عرض حاجت ايلمه زيرا چركين خويندن وبد مشربندن بى حضور ومضطرب
اولورسين يعنى حاجتك بتمز پس بى حضورلق لازم كلور (اكر كويى غم دل باكسى كوى ٭
كه ازرويش بنقد آسوده كردى) كويى فعل مضارع مفرد مخاطب (غم دل لاميه
وكويينك مفعولى (با حرف صله (كسى يا حرف وحدت (باكسى كويك مقدم مفعوليدر
كه حرف رابط صفت (بنقد الآن وبالفعل ديمكدر (آسوده ماضيدن قسمدر ديكلنمش ديمكدر
راحت معناسنه (محصول بيت) اكر كوكل غمنى سويلر ايسك بركيمسه يه سويله كه
كورلويزندن حالا وبالفعل آسوده وراحت اوله سين يعنى كوكل غمنى ديمك لازم اولنجه
بركيمسه يه سويله كه روى خندانندن مستريح وراحت پذير اوله سين (شارحك بريسى مصراع
ثانينك معناسنى كورلويزندن فرح ومستريح اوله سين ديمش وبريسى مستريح عبارتنى ترك
ايدوب تعصب طريقيله يالكز فرح عبارتنى اسناد ايدوب اعتراض ايلمش ليكن بوخصوصده
كندى معترضدر (ومصراع ثانينك معناسنى كه انك يوزندن اول حالده آسوده ومسرور
دونه سين دين معنايى بيانه دوندرمش (حكايت) خشك سالى در اسكندريه پديد آمد
چنان كه عنان طاقت خلق ازدست رفته بود ودرهاى آسمان برزمين بسته وفرياد اهل
زمين باسمان پيوسته) خشك سال قوراقلق ييل يعنى قتلق ويا حرف وحدت (حرف مصدر
دين يابس سويلش (اسكندريه دن مراد مصرك اسكندريه سيدر (پديد عجم باء عجميله
اوقورور ومبلر باء عربيله آشكاره ديمكدر (عنان طاقت خلق بيانيه ولاميه در (درهاى آسمان
لاميه در مجازا (محصول تركيب) اسكندريه ده برقوراقلق ييل ظاهر اولدى شويلكه خلقك
عنان طاقتى الدن كتمش ايدى زياده قتلقدن واچلقدن وكوك قپوسى براوزره بغلنمش ايدى
يعنى يغمور يغمز ايدى ويريوزندن بركات قالقمش ايدى واهل زمينك فرياد وفغانى آسمانه
اولاشمش ايدى آچلقدن وقتلقدن (خلق برينه درويشان يازانلر نسخه لرى تتبع ايلامشلر
(قطعه) نماند جانور ازوحش وطير وماهى ومور ٭ كه برفلك نشد ازبى نوابى افغانش)
جانور نونك سكونيله وواوك فتحيله جانلى ديمكدر زيرا ور واوك فتحيله ادات نسبتدر (از
بونده حرف تبيين در (وحش انسانله مأنوس اولميان حيوان (كه حرف بيان (نشد بونده
رفت معناسنه در (بى نوابى بى زادى وبى نعمتى ديمكدر (دو درويش خراسانى حكايه سنده
نوانك معناسنى بيان ايليوب بونده صحاح فرسدن نعمتله تفسير ايدنه تعرض ايلين بى وجه
تعرض ايلمش (افغانش شين ضمير جانوره راجعدر (محصول بيت) وحش وطير وماهى

رد سرورى / *ردسرورى* (beside lines 7–8)
مطلب (beside line 12)
فرح فائك فتحى ورانك سكونيله صفت مشبهه در (محمد اسعد) (beside lines 19–22)
ردسرورى / *رد شمعى* (beside lines 24–25)
ردسرورى (beside line 28)
ودابن سيد على وسرورى (beside lines 34–35)
ردسرورى (beside line 39)

ومور دن جانلى قالمديكه نواسزلقدن فلكه افغانى كتمدى يعنى كتدى نشدك فاعلى افغاندر
حاصلى جميع جانليلر محنت وعذابده ايدى قتلقدن (عجب كه دود دل خلق جمع مى نشود ٭
كه ابركردد وسيلاب ديده بارانش) دود دل خلق لاميه لردر مجازا (مى نشود تقديرى
نمى شود دز ضرورت وزن ايچون بويله اولدى (كه بونده حتى معناسنه در (كردد فعل
مضارع مفرد غائبدر كرديدندن كه اصلنده دونمك معناسنه در نتكه كردى فعلنده مفصل
بيان اولدى ايدى على كل حال صيرورت معناسنده استعمال نقل طريقيله در (سيلاب مركبدر
سيل ايله آبدن سيل عربيدر صوسيلى ديمكدر (ديده يه اضافتى استعاره طريقيله در (بارانش
شين ضمير ابره راجعدر (محصول بيت) عجبدر كه چوق اغليوب ياش دوكمكدن وآه وناله
ايتمكدن خلقك كوكلى تونى بولت اولوب كوزلرى سيلابى باران اولميه يعنى عجبدر كه
خلقك كوكلى تونى جمع اولميه كه بولت اوله وكوزلرى سيلابى اول بلودك يغمورى اوله
حاصلى بومحل تعجبدر زيرا حددن زياده آه وناله وكريه ايلديلر قتلق محنت وعذابندن
(درچنين سالى مخنثى دورازدوستان كه سخن در وصف اوترك ادبست خاصه در حضرت
بزركان وبطريق اهمال ازسران دركذشتن هم نشايد كه طائفهٔ برعجز كوينده حمل كنند پس
برين دو بيت اختصار كنيم كه اندكى دليل بسيارى بود ومشتى نمونهٔ خروارى) سالى يا
حرف وحدت (مخنثى يا حرف وحدت (مخنث تفعيل بابندن اسم مفعولدر بوكلش ظاهر
بودر كه پشت انساندن كنايه در (دورازدوستان دعاء له در دوستلردن ايراغ اوله ديمكدر
بودعانك معناسنده كه حرفنى ايراد ايدن يعنى برمخنث كه دوستلردن ايراغ اولسون دين
ادايه خلل ويرمش (كه حرف رابط صفت (سخن مبتدا (وصف اومصدرك مفعولنه
اضافتيدر (ترك ادب دخى بويله در وخبر مبتدادر (خاصه خصوصا ديمكدر نتكه نظامى
مخزن الاسرارده بيورر (بيت) هست زبارى همه راناكريز ٭ خاصه زيارى كه بود دستكير)
تشديد ضرورت وزن ايچون كتمشدر (حضرت حضور معناسنه در (بزركانه اضافت
لاميه در (باحرف مصاحبت (طريق اهمال بيانيه (سران لاميه (سرجهت وسودا
معناسنه در وآن اشارتدر وصف مخنثه (دركذشتن تجاوز ايلمك ديمكدر يعنى اهمال ايلمك
(نشايد لايق دكل (كه حرف تعليل (طائفهٔ يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه بى
حرف وحدت دين سابقى اوزره ذاهب اولش (عجز كوينده لاميه در (برعجز كوينده
حمل كوندك مقدم مفعوليدر (برين بونده بدين معناسنه در نتكه بعض نسخه ده بويله واقعدر
(با حرف مصاحبت ويا حرف ظرف (كنيم فعل مضارع متكلم مع غيره ويا فعل امر متكلم
مع غيره در اختصار ايدرز ويا ايده لم ديمكدر (كه حرف تعليل (اندكى مبتدا (دليل بسيارى
لاميه در ومبتداء ثانى (بود فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتداء ثانى وجملهٔ اسميه خبر مبتداء اول
وايكى يا حرف تنكير حرف مصدر (وحرف وحدت طوتانلر معنى جهتنه ناظر اولامشلر (مشتى
يا حرف وحدت بونده براوچ ديمكدر (نمونه اورنك ديمكدر (وهمزه اضافت ايچون كلمشدر
(خروار اصلنده اشك يوكنه اسمدر صكره هريوكه اطلاق ايلديلر تحريف ايدوب تركيبه
خرارديدلر شول معروف ظرفه (وبعضيلر ديدلر خرارغراردر غينى خايه تبديل ايلديلر
(يا حرف وحدتدر حرف اصليه دينلر عندى سويلمشلر(نمونهٔ خروارى لاميه در (محصول تركيب)
شونجلاين برقحط وغلاسنده برمخنث دوستلردن ايراغ اولسونكه انك وصفنده سوز سويلمك
ترك ادبدر خصوصا اكابر نظرنده وطريق اهمالله انك اوصافى ذكرندن تجاوز ايدوب
كچمكده لايق دكلدر زيرا بعض طائفه كوينده نك عجزينه حمل ايدرلر كه قادر اولمدى شانه

رد شمعى (beside line 19)
رد شراح جميعا (beside line 33)
رد ابن سيد على وسرورى (beside lines 37–38)

کوره وصف ایلمکه دیرلر پس بوایکی بیتله اختصار ایده لم که ازاجق نسنه چوغك دلیلی
اولور و برآوچ نسنه براشك یوکندن اورنك اولور (قطعه) کرنتر بکشد آن مخنث را ❁
نتر یاد کرنباید کشت) تترتاتاردن مخففدر ضرورت وزن ایچون (بکشد بانك ضمی وسکون
کاف عربیله ضرورت وزن ایچون (تتری یا حرف تنکیر ورا ادات مفعول (دکر لفظ مشترکدر
دخی معناسیله غیری معناسی بیننده دکر کس دیمکدر (نباید کشت کشتن معناسنده در شراح
دکر برینه بدان یازارلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اکراول مخنثی
تاتار اولدررسه قتلنه تاتاری تعیین ایلدیکی انکیچوندر که اول زمان عرب وعجمك پادشاهی
هولاکو وایدی واول جمیع عسکریله کافر تاتارلر ایدی وتاتار زیاده بی رحم وخونخوار اولور
علی الخصوص که کافر اوله تتری دخی انك ایچون قتل ایلامك کرك ویاغیر کیمسه تتری
انی قتل ایلدیکی ایچون اولدرمك کرك حاصلی بویله مخنثی قتل ایدن تاتاری قصاص
ایلامك کرك (چند باشد چو جسر بغدادش ❁ آب در زیر و آدمی بر پشت) جسر جیمك
کسری وسینك سکونیله کمیلر اوزرینه قوریلان کوپریکه بغدادك کوپریسی بویله در
(وشین ضمیر مذکور مخنثه راجعدر (آب باشدك اسمی (ودر زیر خبری (آدمی آبه معطوفدر
(بر پشت در زیر کبیدر (محصول بیت) نیجه یه دك بغداد کوپریسی کبی اوستندن آدم التندن
صو کچه یعنی اوزرنده آدم التنده صو اوله آب در زیر فرجنك صولمه سندن کنایه در
(چنین شخصی که طرفی از نعت وشنیدی در ان سال نعمت بی کران داشت تنك دستانرا
سیم وزر دادی ومسافرانرا سفره نهادی کروهی درویشان از جور فاقه بجان آمده
بودند آهنك دعوت او کردند ومشورت بمن آوردند سر از موافقت باز زدم و کفتم)
شخصی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (نعت بونده وصف ویا صفت معناسنه در
(زیرا نعت مدحده مستعملدر (او به اضافت لامیه در (نعمت بی کران بیانیه (تنك
دست وصف ترکیبیدر بحسب لغت الی طار یعنی الی یوفقه فقردن کنایه در والف ونون ادات
جمع ورا حرف صله (دادی یا حرف حکایه (نهادی یاسیده بویله در (کروه بلوك دیمکدر ویا حرف
وحدت (درویشان بدلدر کروهدن (جور فاقه لامیه در (بجان با حرف صله جانه کلدیلر المرده
مستعملدر جاندن اوصاندیلر دیمکدر (آهنك دعوت اومصدرك مفعولنه ولامیه اضافتلر یدر
بو کلامدن معلومدر که حضرت شیخك درویشلر بنی دعوت ایلمش اوله (مشورت میمك وواوك
ورانك فتحه لریله وشینك سکونیله ومشورت میمك فتحی وشینك ضمی و واوك سکونیله وشوری
شینك ضمی ورانك فتحیله برمعنایه در طانشمق دیمکدر (سر از موافقت باز زدم باشمی انلره
موافقت ایلمکدن کرو اوردم اعراض ایلمدن کنایه در (محصول ترکیب) بونجلاین برشخص که نعتدن
برمقداری ایشتدك اول سنه ده نعمت بی نهایه سی وار ایدی حاصلی اهل مکنت وقدرت ایدی
الی یوفقه اولنلره اقچه ویردی ومسافران وغربایه سفره قوردی یعنی ضیافت ایدردی
بر بلوك درویشلر فقر جورندن جاندن اوصانمشلر ایدی آنك دعوت وضیافتنه قصد ایلدیلر
و بکا مشورت کتوردیلر یعنی بنمله مشاوره ایلدیلر انلره موافقتدن اعراض ایلدم ودیدم (قطعه)
نخورد شیر نیم خورده سك ❁ ور بسختی بمیرد اندر غار) نخورد فعل نفی استقبال شیر فاعلی
(نیم خورده یمه وایچمه دن برکیمسه نك ویا برنسنه نك آرتغنه دیرلر فضله معناسنه که عربجه
سؤر دیرلر (سك اضافتی لامیه در ایتك آرتغی دیمکدر (ور واو حرف حال ورای مفرده حرف شرط
اکردن مخففدر شراح واو سز اکر یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (بسختی با حرف
مصاحبت ویا ظرف (ویا حرف مصدر (غار مغاره معناسنه در (محصول بیت) ارسلان ایت آرتغی

تتروتتارتاتارکبی مخففلا اقلردرتخفیفی ضرورت ایچون اولمیوب کلام منثور فصحاده دخی واقع ایکن شارح مرحومك عبارەسی بونی ایهام ایدر فتدبر (محمد اسعد)

رد شراح جمیعا

رد شراح جمیعا

بیمز حال بو که مغاره ده شدت جوعله اولورسه ده (تن به بیچارکی وکرسنکی ❁ بنه ودست پیش سفله
مدار) تن مصراع ثانی اولانده (بنه فعلنك مقدم مفعولیدر با حرف صله (بیچارکی کاف های
رسمیدن بدل (ویا حرف مصدر بیچاره لکه دیمکدر (کرسنکی کاف عجمك ضمی ورانك سکونی
وسینك کسریله ویای مصدر رایله آچلق دیمکدر بو ایکی لفظ بنه فعلنك مفعول غیر صریحلریدر
(بنه با حرف تأکید ونه نونك کسری وهای اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر (واو حرف
عطف (ومدار معناده بنه فعلنه معطوفدر (ودست مفعولی (وپیش ظرف مکانی (وسفله یه
اضافتی لامیه در (محصول بیت) تنکی بیچاره لکه وآچلغه قو یعنی تسلیم ایله والیکی الچاق اوکنه
طوتمه یعنی احتیاج عرض ایلمه دیمکدن کنایه در (کر فریدون شود بنعمت ومال ❁ بی هنر را بهیچ
کس مشمار) بهیچ کس با حرف تأکید (مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی حسابه
المه (محصول بیت) اکر نعمت ومالله فریدونده اولورسه هنرسزی هیچ کیمسه صایمه یعنی
بی هنر اولانی هیچه صایمه حاصلی انسان یرینه قومه دیمکدر (پرنیان ونسیج بر نااهل ❁
لاجورد وطلاست بر دیوار) پرنیان منقش قوماش جنسنه دیرلر ونسیج اغر بهالو قوماشه
دیرلر یعنی معتبر قوماشه دیرلر (بر حرف استعلا (نااهلدن مراد ناداندر (لاجورد معروف
(وطلا طانك کسریله یالدز التونه دیرلر (محصول بیت) ناداناك اوزرنده پرنیانله نسیج دیوارك
اوزرنده لاجورد ایله طلا کبیدر ادات تشبیه مضمردر یعنی نااهلك اوزرنده اغر بهالی قوماشلر
لاجورد والتون صویله منقش دیواردر طلایی عجم امانه ایدوب طلی دیرلر موسایی موسی وعیسایی
عیسی ایلدکلری کبی (حکایت) حاتم طایی را کفتند از خود بزرکتر همت در جهان دیده ویا شنیده
کفت روزی چهل شتر قربان کرده بودم وبا امرای عرب بکوشه صحرا بیرون رفتیم خارکنی را دیدمکه
پشته خار فراهم آورده کفتم بمهمانی حاتم چرا نروی که خلق بر سماط او کرد آمده اند کفت (بیت)
هر که نان از عمل خویش خورد ❁ منت حاتم طایی نبرد) من اورا بهمت وجوانمردی برتر از خود دیدم)
حاتم عرب تانك کسریله اوقور اسم فاعل وزنی اوزره اما عجم تانك فتحیله استعمال ایدر شارحك
بری عجم تایی مفتوح اوقودیغنه واقف اولمدیغندن فتح تا به منکردر (طاییه اضافتی بیانیه در
طایی اسم منسوبدر طی قبیله سنه سید وزنی اوزره (پس طایی قبیله سنه منسوبدر دیدیکی اصل
لغت طیء اولوب نسب شاذه دن اولدیغنه آکاه دکل ایمش (بزرکتر اسم تفضیل (وهمت هانك
فتحی وکسریله فاعلی معناسی قصد وارادتدر (دیده ده وشنیده ده اولان یا ضمیر خطاب وهمزه
حرف توسل (همزه لر خطاب ایچوندر دیدیکی قابل خطاب دکل ایمش (روزی یا حرف وحدت
(چهل فرق (امرای عرب لامیه (امرا امیرك جمعیدر زبرا فعیل وزنی اوزره اولان اسم اکثر بو وزن
اوزره جمع اولور فقیرك فقرا کبی (خارکن وصف ترکیبیدر کسیدندن دکن فریجی (ویا حرف وحدت
(دکن یولیجی دنسه ده جائز (اما قوباریجی دیمز بعض شارح دیدکی کبی (که حرف بیان
(ویا حرف رابط صفت (پشته دپه به ویغنه دیرلر بونده مراد یغندر (پس ارقه یوکی دین غلط
سویلمش (خاره اضافتی بیانیه در (پشته ده اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی وجهله
خطا ایلمش فتدبر (فراهم اورده جمع ایلمش دیمکدر (با حرف صله (مهمان میمك کسری
(وهانك سکونیله قونغه دیرلر که عربجه ضیف دیرلر ضادك فتحیله (ویا حرف مصدر (که
حرف تعلیل (خلق یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (سماط بونده سفره معناسنه در
(کرد آمده اند جمع اولمشلر (هرکه تقدیری هرکس که در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی
پس هرکه مبتدا (نان خوردك مقدم مفعول صریحی (واز عمل غیر صریحی (عمل خویش
لامیه در (خورد واو رسمیله خانك ورانك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائب یردیمکدر

رد شمعی

رد سروری

زد شمعی

یولمق ایله قوپارمغك فرقی ندر بیان بیوریله (محمد اسعد)

رد شمعی

رد شمعی

(منت حاتم طایی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب النمز دیمکدر
(بونده کتورمزمراددر (من اورا بن انی دیمکدر (بهمت با حرف ظرف و با حرف
مصاحبت (جوانمردی یا حرف مصدر (برتر یوجه رك یعنی اعلی (محصول حکایه)
حاتم طائی یه دیدیلر کندکدن اولورق همتلی کیمسه جهانده کورمش ویاایشتمش میسین
حاتم دیدی برکون قرق دوه قربان ایلمشیدم وعرب بکلریله کوشهٔ صحرایه طشره کتمش ایدك
برخارکنی کوردم دکن یعنی جمع ایلمش دیدم نیچون حاتمك ضیافتنه وارمزسین که بر بلوك خلق
انك ضیافتنه واروب سفره سی اوزره جمع اولمشلر خارکن بوینله جواب ویردی یعنی
هرکیمسه که کندی عملندن اتمك یر یعنی هرکس که کندی کسبیله معاش ایدر حاتم طاینك
منتنی کتورمز حاصلی انك منتی یوکنی چکمز حاتم دیدی بن انی همتده وجوانمردلکده کندمدن
یوجه رك کوردم یعنی انی کندمدن زیاده بلند همت کوردم (حکایت) موسی پیغمبر
علیه السلام درویشی را دید که از برهنکی بریك اندرنهان شده بود کفت یاموسی دعایی بکن
تاخدای تعالی مراکفافی دهد که از بی طاقتی بجان آمدم موسی علیه السلام دعا کرد تاحق تعالی
اورا دستکاهی داد پس ازچندروزی که ازمناجات بازآمد دید ش کرفتار وخلقی انبوه بر وکردامده
کفت این راچه حالتست کفتند خمرخورده وعربده کرده ویکی راکشته اکنون قصاص
میکنند) درویشی را یاحرف وحدت (ورادات مفعول (برهنه باده فتح وکسر جائز ورا
مفتوحدر چیلاق دیمکدر عربجه عریان دیرلر عینك ضمیله وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر
(ویا حرف مصدر چیلاقلق دیمکدر (با حرف ظرف (ریك رانك کسری وکاف عجمله قوم
دیمکدر عربجه رمل دیرلر رانك فتحی ومیمك سکونیله (اندر با متضمن اولدیغی معنای
ظرفیتی تأکیدایدر (نهان نونك کسریله کزلی دیمکدر (دعایی یاحرف وحدت ویا تنکیر
(تاحرف تعلیل (کفافی یا حرف وحدت ویا تنکیر (که حرف تعلیل (دستکاه دالك فتحی
وسین وتانك سکونیله قدرت ومکنت دیمکدر (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (حرف وحدته
تخصیص ایاین امعان نظر ایلامش (دستکاهیدن صکره داد یربند دهدله اجابت آمدیازانلر
صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر (دید فاعلی موسی (وشین ضمیر درویش برهنه‌یه راجعدر
(خلقی یاحرف تنکیر (انبوه فتح همزه وسکون نون وضم با وهاء اصلیه ایله چرتی معناسنه
یعنی کثیر (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (محصول ترکیب) حضرت موسی بردرویشی
کوردی چیلاقلقدن قوم ایچنه پنهان اولمش یعنی کندینی قومله سترایلمش دیدی یاموسی دعا ایله
خدابکا کفاف ویره که طاقتسزلکدن جاندن بیزاراولدم موسی دعا ایلدی تاحق تعالی
اکاقدرت ومکنت ویردی نیچه کوندن صکره موسی مناجاتدن کلدی حریفی مؤاخذ
وکرفتار کوردی واوزرینه خلق کثیر جمع اولمش دیدی بوکانه حالت اولدی دیدیلرکه خمر ایچمش
وسرخوش ایله غوغا ایلمش وبرینی قتل ایلمش شمدی قصاص ایدرلر (بیت) کربهٔ مسکین
اکرپرداشتی ٭ تخم کنجشك از جهان برداشتی) کربهٔ مسکین بیانیه (پرباعجمك فتحیله بونده
قنت معناسنه در (داشتی حکایت حال ماضی مفرد غائب قنت طوتایدی یعنی قنادی اولایدی
(تخم معروف (کنجشك کاف اولی بعض اعجام عربی وبعضیسی عجمی اوقودیلر وجیم
عربیدر کاف ثانیده (برداشتی فعل ماضی حکایت حال مفرد غائب جزاء شرطدر قالدرردی
دیمکدر (محصول بیت) مسکین کدینك اکرقنادی اولیدی سرچه نك تخمنی جهاندن قالدرردی
یعنی فرصت الندکیرسه دنیاده برسرچه قومازدی المادق (بیت) بو بیت شجرهٔ اخرب اوزانندن
اولدیغیچون شراح بونی نثرظن ایلشلرکه نثرشکلنده یازمشلر (عاجز باشدکه دست قدرت یابد ٭

(Right margin notes:)
رد سروری
رد شراح جمیعا

کنجشك کده برمعنایه یعنی سرچه معناسنه اقتدر رشد

رد شراح جمیعا

برخیزد ودست عاجزان برتابد) عاجز تقدیری شخص عاجزدر (باشدکه اولورکه (دست
قدرت بیانیه در ویابدك مقدم مفعولی (یابد بونده بوبله معناسنه دریابیدندن (برخیزد فعل
مضارع مفرد غائبدر برخیزیدندن قالقار (واو حرف عطف (دست عاجزان لامیه وبرتابدك
مقدم مفعولی (بر حرف تأکید (تابد فعل مضارع مفرد غائبدر تابیدندن تافتندن دینلر خطا ایلدیلر
(محصول بیت) عاجز وزبون کیمسه اولورکه قدرتالنی بولور یعنی قادر اولنجه قالقار وعاجزلرك
النی بورر حاصلی عاجز اولورکه اکاقدرت ال ویرنجه ضعیف وزبون اولنلره جور وجفا ایدر نتکه
عالمده تکرار مشاهده در (باشد بونده اولور واوله معناسنه محتملدر یعنی چوق واقع اولورکه
عاجز اولان کیمسه قوت وقدرت صاحبی اولنجه یعنی اکاقدرت ال ویرنجه عاجز اولان کیمسه لرك
الن بورر یعنی جفا واذا ایدر (موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد واز تجاسر
خویش استغفار وآیت (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) برخواند) باحرف صله
(حکمت جهان آفرین لامیه (جهان آفرین وصف ترکیبیدر تقدیری خدای جهان آفرین در تجاسر
تفاعل بابندن مصدردر جرأت معناسنه ثلاثیسی جسارتدر پس تجاسره کستاخلق دین کستاخلق
ایلمش (خویشه اضافتی لامیه‌در (استغفاردن صکره برکرد لفظی مقدردر (او حرف شرط (بسط
فعل ماضی مفرد مذکر غائب فعل شرط (الله لفظا مرفوع فاعلی (الرزق رانك کسریله مفعول
صریحی (لعباده غیر صریحی (لبغوا فعل ماضی جمع مذکر غائب جواب شرط (فی الارض ظرف
مکانیدر لبغوا فعلنك (محصول ترکیب) حضرت موسی علیه السلام خدانك حکمتنه اقرار ایلدی
وکندینك اول حریف ایچون ایلدیکی دعایه جرأتندن استغفار ایلدی ومذکور آیتك مضمونی
اوقودی واکرخدا قوللرینه رزقی واسع ایلسه یریوزنده البته بری بری اوزره ازغونلق ایدرلردی
یعنی جمیعنی غنی ایلسه بری برینه ظلم ایدرلردی واکرقوسنی فقیر ایلسه هلاك اولورلردی
(دیدیلرکه بوآیت کریمه اصحاب صفه نك برطائفه سی حقنده نازل اولدیکه وسعت رزق وغنا طلب
ایلدیلر (بیت) ماذا اخاضك یامغرور فی الخطر ٭ حتی هلکت فلیت النمل لم یطر) ماذا اسلوب
عربیت اوزره ایکی وجهله اعراب اولور بریسی ما اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا وذا اسم موصول
الذی معناسنه (اخاض فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن ادخال معناسنه اماصلنده
صوده مستعملدر یعنی صویه ادخال ایلمك مثلا اخاض دابته فی الماء اذا ادخلها دیرلر یعنی
طواری صویه کیوردی ثلاثیسی لازمدر افعاله نقل ایلمکله متعدی اولور حاض یخوض خوضا
وخیاضا نصر بابندن اجوف واویدندن کاف ضمیر منصوب محلا منصوب مفعولی (وجملهٔ فعلیه
اعرابدن محلی یوق صله سیدر ذاك وذا صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مادر (وجملهٔ
اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (پس معنی نه نسنه درشولکه سنی ادخال ایلدی
دیمکدر (ایکنجی وجه اولدرکه ماذا مجموعی اسم واحد اعتبار اولنه ای شیء معناسنه محلا مرفوع
مبتدا نه نسنه دیمکدر اخاضك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا معناسی ای شیء
جعلك خائضا دیمکدر یعنی سنی نه شیء داخل ومقتحم قلدی دیمکدر (یاحرف ندا (مغرور منادای
مفرد معرفه مبنیدر ضم اوزره (فی الخطر جار مع المجرور اعرابدن محلا منصوب مفعول فیه در
اخاض فعلنك یعنی غیر صریح ظرفیدر (خطر خاء معجمه نك وطاء مهمله نك فتحه‌لریله اشراف
علی الهلاك ایله تفسیر ایدرلر یعنی هلاکه قریب اولق (حتی بونده تاء تعلیلیه معناسنه در (هلکت
فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر ضرب بابندن هلاکا وهلوکا ومهلکا ومهلکا ومهلکة
کلور مصدرلری (اسمی هلاك کلور هانك ضمیله مصدری تهلکه ده کلور شذوذا فاحفظ (فلیت
فاء شرط محذوفه جوابدر (لیت لامك فتحیله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (نمل نونك فتحیله

(Left margin notes:)
رد شراح جمیعا
رد شمعی
مطلب اعراب ماذا
مطلب

اوایکی مهلکا لامك
فتحی ایکنجیسی
کسری اوچنجیسی
ضمیله ومهلکة ینه
لامك ضمیله در
(محمد اسعد)

قرنجه دیمکدر لفظا منصوب اسم لیت در (لم یطر طانك كسريله فعل جحد مفرد مذكر غائب جملهٔ فعليه اعرابدن محلا مرفوع خبرايت درايكى را ضرورت وزن ايچون كسرك اشباعيله اوقنور كه تقديرا يرپامتولد اولور بعض شارح لم يطرك طاسنى مفتوح اوقنمق كرك خطرك طاسنه قافيه موافق اوله ديمش و بعضيسى فتحك جوازنه حكم ايلمش ليكن ايكسى بله سهو ايلمش زيرا طا وحركتى حروف وحركات قافيه يه داخل دكلدر فقدير (لم يطرده طا فتحيله ورا كسريله اوقنور قافيه ضرورتيچون دين خطا ايلمش زيرا طانك حالى مذكوركيدر امارانك كسرى وتولد ياسى ضرورت وزن ايچوندر ضرورت قافيه يه تعلق يوقدر فتأمل (محصول بيت) اى مغرورسنى نه شروع ايتدردى خطرناك محله تا كيم هلاك اولدك يعنى مخوف محله سنى نه نسنه ادخال ايلديكه هلاككه سبب اولدى نه اوليدى قرنجه او چيايدى جميع دللرده قرنجه قناد لنماسنى ضرب مثلدر مذكور عربك مثليدر وعجمك كبى بوندن صكره كلن قطعه ده كندى حضرت شيخ ايراد ايدر وتركيده قرنجه‌نك قناديدر زوالى دير لر (نظم) سفله چوجاه آمدوسيم وزرش * سيلى خواهد بضرورت سرش) بو ايكى بيتى رباعى ديو يازنلر احوال نظمدن عجب بى بهره ايمشلر و بونظمه بيت اطلاق ايلين وشرحنده بيت يازان هنوز بيت نيه ديرلر بلمزيمش (سفله اصل لغتده سينك فتحى وفانك كسريله اسم جمعدر الچق قوم معناسنه صكره بعض عرب فانك كسرينى سينه نقل ايلديلر بعد سلب حركت سين وسفله ديديلر ينه جمع معناسنه ليكن عجم بوشكلى مفردده استعمال ايلدى بونده كى كبى الچق معناسنه بر راتقديريله آمدك مقدم مفعوليدر (زرش ضمير سفله يه راجعدر (سيلى سينك ولامك كسره لريله وياى اصليه ايله تركيده سله معناسنه در هپرده ديرلر سيلينك ياسنه كسره حركت و يريلور ضرورت وزن ايچون دينلرك صورتنه سيلى اوره‌ق كرك احوال وزنه مطلع دكل ايكن بويله كتابلره شرح يازدقلرى ايچون يايه كسره حركت ويرمكسزين موزوندرنتكه مولانا جامى بسمله‌ٔ عروضنده تقطيع ايلدكده مفعولن مفعولن فاعلات بيورمشدر بونكده اولى مفعولن كلكله ناموزون اولماز نهايتى سائر مصاريعه تقطيعده موافقت اولمز ليكن ضررده ويرمزنتكه اوزانى تتبع ايدنه معلومدر نظامينك مخزن الاسرار اولى ونواينك حيرت الابرار اولى بسمله ايله واقع اولمش وسائر ابياتك تقطيعاتنه موافق دكل ليكن موزوندر حضرت مولانا جامينك تقطيع ايلديكى كبى (سيلى بعض شارح اوغلانجقلرك اساءت حبنده يوزينه اوريلان طبانجه ايله بيان ايلمش و بعضيسى اكسيه اوريلان سله يه تخصيص ايلمش ليكن ايكسيده تخصيصده خطا ايلمش زيرا استعمالده اعمدرنتكه تركيجه‌ايى بيلنه معلومدر سيلى سله معناسنه در اكا متصل اولان همزه وحدت ايچوندر دين ايكى جهتدن خطا ايلمش زيرا بونده همزه‌نك وجودى يوغيكن همزه اثبات ايلمش ووحدت ايچون منصوص اولان يا ايكن وحدته دلالتى همزه يه حكم ايلمش (بحقيقت باحرف ظرف ياحرف مصاحبت بعض نسخه ده حقيقت يرينه ضرورت دوشر (سرش ضميرينه سفله يه راجعدر (محصول بيت) الچق كيمسه يه كه منصب والتون واقچه كله يعنى بومذكورلره كه مالك اوله دنائتدن نامعقول وناشايسته ايشلر وتكبر وغرور بغلر پس انك باشى بالضروره ويا بالحقيقه طبانجه استر حاصلى اكا تأديب لازمدر (اين مثل آخرنه حكيمى زد ست * مورهمان به كه نباشد پرش) اين اسم اشارتدر مصراع ثانى يه (ومثلدن مراد ضرب مثلدركه مصراع ثانيدن عبارتدر (آخر ادات تأكيد وتقرير (نه بونده ادات استفهام انكاريدر (حكيمى ياحرف وحدت (زدست اصلنده زده‌است در ضرورت وزن ايچون حذف وايصال ايلدى (محصول بيت) بوضرب مثلى برحكيم اورمدمى يعنى البتهٔ اوردى قرنجه‌نك اول يكدركه قنادى اوليه حكيمك سوزى حاصلى بودركه قرنجه‌نك قناديدر

زوالى قصه‌دن حصه بودركه حضرت موسى عليه السلام دعا ايلديكى كيمسه‌نك غنا سبب قصاصى اولدى (حكمت) پدر راعسل بسيارست وليكن پسر كرمى دارست) كرمى دار وصف تركيبيدر حرارت دار معناسنه زيرا كرمى ياى مصدريله حرارته ديرلر كركسه ذاتى اولسون كركسه عارضى حار المزاج دين ذاتى يه تخصيص بلامخصص ايلمش (محصول تركيب) بو حكمت سابق حكايته تمثيل طريقيله واقع اولمش يورركه پدرك عسلى چوقدر اما اوغل حرارت داردر يعنى باباسى اوغلنه عسل ويرمديكى بخلندن وخسسلندن دكلدر بلكه ضررندن خوف ايدركه حرارتنى آرتوره ديو قورقار ايمدى الله تعالى هركسى غنى ايلمديكى اول جهتندركه هركس غنايه تحمل ايلمز حضرت موسى عليه السلام حقنده دعا ايلديكى فقير كبى (بيت تمام مقصودى توضيح وتنوير ايدر (بيت) آن كس كه توانكرت نمى كرداند * او مصلحت تواز تو بهتر داند) توانكر قوت وقدرت صاحبى ديمكدر وتا ضمير خطابدر (كرداند فعل مضارع مفرد غائبدر كرد انيدندن تصييرمعناسنه سابقامذكوراولان كبى (محصول بيت) اول كيمسه كه سنى غنى ايلمز يعنى الله تعالى كه سنى اغنادن وصاحب ثروتدن ايلمز اول سنك مصلحتكى وسكا لايق وموافق اولانى سندن يكرك بلور زيرا هركس غنايه تحمل ايلمز فقير ريك نشين كبى كه سابقا مرور ايلدى (حكايت) اعرابى را ديدم در حلقهٔ جوهريان بصره حكايت همى كرد كه وقتى در بيابان راه كم كرده بودم واز زاد معنى با من چيزى نمانده بود دل برهلاك نهاده بودم كه ناكه كيسهٔ يافتم پر از مرواريد هركز آن ذوق وشادى فراموش نكنم كه پنداشتم كه كندم بريانست وباز آن تلخى ونا اميدى كه معلوم كردم كه مرواريدست) اعراب بريه ده ساكن اولان قومك اسميدر اسم جنسدر جمعى اعاريب كلور (پس شيخك اعرابى بيوردیغى ياء وحدتله در (ورا ادات مفعول (حلقه‌دن چارسولريدر مراد (جوهريان ياحرف نسبت (والف ونون ادات جمع جواهر صاتيجيلردن عبارتدر (حلقه‌نك اضافتى بيانيه در (وبصره يه لاميه در (زاد معنى بيانيه دريجكدن عبارتدر هرنه ايسه (پس زاد سفر ايچون النان طعام (ومعنى ذخيره ايديلن طعام دين يانلدن سويلمش (دل برهلاك نهاده بودم كوكلمى هلاكه قومش ايدم (يعنى هلاك اولمغى مقرر ايلدم ايدى (كه حرف بيان (ناكه كيسهٔ يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل مرواريد ميمك ضمى وراءنك سكونيله انجو ديمكدر (شادى ياحرف مصدردر (پنداشتم باء عجمك كسريله فعل ماضى متكلم وحده ظن ايلدم ديمكدر (كندم بريان بيانيه كندم كاف عجمك فتحيله بغداى ديمكدر (بريان بونده قاورلمش معناسنه در (شارحك بريسى قاورلمش بغداى ديدكدن صكره بعضيلر ديديلركه اوتمه بغداى در ديمش (و بعض شارح قاورلمش بغدايدر ديديكنى كندويه اسناد ايدوب اوتمه بى مذكور شارحه اسناد ايدوب تعصب ايدوب دخل ايلمش ايكن بو قولى مدخولدر (تلخى (ونا اميدى يالرى مصدريه لردر (محصول تركيب) بصره جوهرفروشلرى مجلسنده براعراب كوردم يعنى بريه نشين كوردم كه حكايت ايلردى كه بروقت بيابانده يول يترمش ايدم وزاد معنيدن بنده هيچ برنسنه قالمامش ايدى كوكلمى هلاكه قودم يعنى موتمى مقرر بلدم ناكاه انجودن طلو بركيسه بولدم هرگز اول ذوق وشادلغى فراموش ايلمزم كه بولدم وعمده ظن ايلدم كه قاورلمش بغدايدر وينه اول اميدسزلكى واجيلغى كه تحقيق بلدم كه انجوايمش قاورلمش بغداى دكل ايمش (معنى بونده مراد ولازم اولان نسنه معناسنه در دين بى معنى سويلمش (دلالت ماقبلنده بر واو ايراد ايدنلر زائد ايلمشلر (و باز لفظندن صكره فراموش نكنم عبارتنى ذكر ايدنلر يعنى كتابه كتورنلر بى فائده ذكر ايلمشلر (قطعه) در بيابان خشك وريك روان * تشنه را در دهان چه در چه صدف) ريك رانك كسريله وكاف عجمله قوم ديمكدر (روان صفت مشبهه در

رد ابن سيد على
رد سرورى
رد شمعى
رد ابن سيد على
رد شمعى
رد شراح جيغا
رد ابن سيد على وسرورى
رد شمعى
رد ابن سيد على
رد سرورى
رد سرورى
رد شمعى
رد ابن سيد على وسرورى
رد شراح جيغا

اقفان معناسنه (تشنه را را ادات تخصیص (صدف معروف (محصول بیت) قوری بیابانده
واقفان قومده یعنی بر یه قومنده تشنه نك دهانده انجونه صدف نه یعنی ایکسی برابردر زیرا کسر
عطش ایدوب صوسزلغی قاندرماز شارحك بریسی مصراع اولك معناسنده یعنی در بر یه دیمش
و بریسی شویله ظن ایلمش که ریك روانی بیاندر واعتراض ایلمش لیکن مقصوده عدم وصواندن
کندی معترض اولمش (بیت) فکم من عائب قولا صحیحا * وافته من الفهم السقیم) (مردبی

رد سروری

نوشه کاوفتاد ازپای * درکربند اوچه زرچه خزف) مردبی توشه بیانیه (نوشه ازقدر
(کاوفتاد اصلی که اوفتادایدی ضرورت وزن ایجون حذف وایصال اولدی (که حرف رابط
صفت (واو فتاد واوله و واوسز لغتدر دوشدی دیمکدر سقوط معناسنه (پس شراح
کاواصلندن که اوایدی (اوضمیر غائب (مردبی توشه یه راجع (وفتاد فانك کسریله بعضیسنك
قولی اوزره (وضمیله بعضیسنك و بری بر ینك قولنه دخل وتعرض ایلدکاری هب فاسد در
(فارسیده بومقدار بضاعتله بویله مغلق کتابه شرح یازمق غرابتندر (ازپای او فتاده فعلنه

رد شراح جمیعا

متعلقدر (درحرف ظرف (کربند قوشغه دیرلر (زرمعروف (خزف خاوزاء معجمه ایله سقسی
دیمکدر (خزفه سقسی پاره سی دینه اعتراض ایلین زائد ایلمش (محصول بیت) ازقسز
ارکه اباقدن دوشه یعنی یوروملکه طاقت وقدرتی قالمیه انك قوشغنده التون اولمق نه
سقسی اولمق نه یعنی التونله طپراق اکاکوره برابردر زیرا بونلر قارن طویورمز قوشاقده التون
اولمق معناسی بودرکه عرب وعجم فقراسی التونی واقچه یی قوشاغنده بغلرپس دریننه بریازانلر

رذسروری

خزف شارح مرحومك یازدیغی
اوزره لغتلرده سقسی وطپراقدن یاپلان
چنق وچوملك دیو مفسر اولوب سقسی
قریغی دیمش یوغیکن سقسی قریغی دینه
اعتراض ایدنه زائد ایلمش دیو اعتراض
یرنده اولمامق کرکدر (محمد اسعد)

بومعنادن اکاه دکلرمش (حکایت) یکی ازعرب ازغایت تشنکی همی کفت
(نظم) یالیت قبل منیتی * یوما افوز بمنیتی) یا حرف ندا منادی محذوف تقدیری
یاالله (لیت حرفدر حروف سته دن اسمی وخبری محذوفدر (تقدیری لیت الحال کما
اتمنی (قبل ظرف افوزدر (منیه فعیلة وزنی اوزره اسمدر موت معناسنه (ویا ضمیر

رد ابن سید علی

متکلم محلا مجرور مضاف الیه (یوما بدلدر ظرفدن یومدن بونده مراد مطلق ظرفدر یعنی

وسروری

مطلق وقت پس یومی تعریف مشهور ایله تعریف ایلدکدنصکره اما بونده مناسب اولان یومدن
مطلق وقت مراد اولمقدر دینه اعتراض ایلین بی تقریب تعصب ایلمشدر (افوز فعل مضارع

ردسروری

متکلم وحده ظفر بولام دیمکدر نصر بابندن اجوف واویدر (باحرف جر (منیه میمك ضمی ونونك
سکونیله آرزو ومراد معناسنه در (ویا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (وجار ومجرور افوزیه
متعلقدر (محصول بیت) یاالله نولیدی موت وفوتمدن اول برکون آرزو ومراده ظفر بولیدم
(نهر تلاطم رکبتی * فاظل املأ قربتی) نهر مجرور در منیه دن بدل اولمغله مرفوع اولمق جائز
مبتدا محذوفه خبر اولمغله (تقدیری تلك المنیة نهر (تلاطم فعل ماضی مفرد مذکر غائب لغتده
طبانجه اورمقدر اما بونده مراد موج چارپمقدر زیرا طالغه لری بریننه طوقنقده ده مستعملدر
(رکبه رانك ضمی وکافك سکونیله دیز دیمکدر یا ضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه ورکبه
تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر تلاطمك وجمله فعلیه صفت نهردر (وظل ان مقدر له
منصوب جواب تمنیدر تقدیری فان اظل در فعلدر افعال ناقصه دن اصیر معناسنه فاعلی تحتنده
مستتر انا عبارتدر متکلمدن (املأ فعل مضارع متکلم وحده در فتح بابنك مهموز اللامندن طولدرام
دیمکدر (قربه قافك کسریله طلومه دیرلر که عجم مشك دیرمیمك فتحی وشینك سکونیله (یا ضمیر
متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه (وقربه تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر املأ نك وجمله
فعلیه محلا منصوب خبریدر اظل نك (محصول بیت) منیه دیدیکم برنهردر که موجی دیزمی
چارپار یعنی بنم مرادم دیزه دك نهرده حاصلی دیزه دك ایرمغه کیرسم وقربامی طولدررم اولسم یعنی

نه اولایدی بویله ایرمغه ظفر بولسم اولمدن اول (تلاطم فعل ماضی صورتنده کلدیکی تفأل
قصدیله در رفتدر (حکایت) همچنین در قاع بسیط مسافری کم شده بود وقوت وقوتش نمانده
و درمی چند درمیان داشت بسیار بکردید راه بجایی نبرد وبسختی هلاك شد طائفهٔ برسیدند
ودرمها پیش رویش نهاده دیدند وبرخاك نبشته) قاع بونده صحرا معناسنده در (وبسیط
مبسوط معناسنه در یعنی اوزون وککبش حاصلی یول صحرا دیمکدر (مسافری یاحرف وحدت
(کم کاف عجمك ضمیله یتك دیمکدر (کم شده بود یتمش ایدی دیمکدر وقوت وقدرتی دخی قوت
وتوشه سی (نمانده قالمامشیدی بربود تقدیریله نتکه اسجاعده قاعده در (بکردید چکرندی
یعنی مذکور صحراده چوق کزدی (یاحرف صله (جایی یاحرف وحدت (راه نبردك مفعول صریحی
(وبجایی غیر صریحی (باحرف مصاحبت (سختی یاحرف مصدرشدتله دیمکدر (طائفهٔ یاحرف
وحدت (وهمزه حرف توسل (درمها ها ادات جمع اقچه لر دیمکدر (درمها نهاده نك مفعول
اولی (وپیش مفعول ثانیسی ومجموعی دیدندك مفعولی (برخاك نبشته نك مفعول غیر صریحی (ومضمون
بیت صریحی (محصول ترکیب) مذکور ایکی عربی یعنی اوقیان عرب کبی بر بیوك صحراده برمسافر
ضایع اولمش ایدی (وقوت وتوشه سی قالمامشیدی وبلنده برقاچ اقچه سیده وارایدی صحراده
چوق طولاندی وچکرندی وبریره یول ایلده مدی یعنی سلامت بقاسنه یول چقاره مدی وشدتله
هلاك اولدی هلاك اولدیغی یره بر بلوك طائفه ایرشدی وکوردیلر اقچه یی یوزی اوکنه قومش
وطپراق اوزرینه بوقطعه یی یازمش (قطعه) کرهمه زرجعفری دارد * مردبی توشه برنکیرد کام)
زری راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (جعفری یه اضافتی بیانیه در جعفره منسوب التون
دیمکدر که ایریلکله وخالصلغله مشهوردر (مردبی توشه بیانیه (برنکیرد قالدرمز (کام کاف
عجمله ادم معناسنه درکه عرب خطوه دیر خای معجمه نك ضمی وطاء مهمله نك سکونیله وجائزدرکه
کام کاف عربیله مراد معناسنه اوله زر قرینه سیله حاصلی مقام قرینه سیله زر قرینه سی تعارض ایدر
(محصول بیت) مردبی توشه ادم قالدرمز یعنی ادم اتامز حاصلی حرکته مالك اولمز ویا مرادینی
قالدیرمز یعنی مرادنی المغه مالك اولمز کرکسه مالی جمیعا جعفری التون ایسه ده یعنی مسافرده
توشه اولمایجه زرخالص حرکته قوت ویرمز زیرا التون اکل اولماز (بعض شراح کاف عربیله کام
اولماسنده تجویز ایلمش وبعضیسی تجویزینی رد ایلمش لیکن ردی مردوددر (در بیابان فقیر سوخته را

رد سروری

شلغم پخته به که نقرهٔ خام) فقیر سوخته بیانیه (شلغم پخته ده بویله در (نقرهٔ خامده بویله در
(نقرهٔ خام سکه لنمامش کش (محصول بیت) بیابانده سوخته فقیره یعنی هوا وکونش
اسیجغنده یانمش فقیره پشمش شلغم خام کشدن یکدر زیرا شلغم غدا اولور اماسیم خام اولماز
نقرهٔ خام سبیکه کش معناسنه دردینی مسامحه ایلمش (حکایت) هرکز ازدور زمان ننالیده

رد سروری

بودم وروی ازکردش آسمان درهم نکشیده مکر وقتی که پایم برهنه بود واستطاعت پای پوشی
نداشتم بجامع کوفه درآمدم دلتنك یکی را دیدم که پای نداشت سپاس وشکر نعمت حق بجای
آوردم وبربی کفشی صبر کردم) هرکز لفظ فارسیدر شراحك بری اصلا دیمکله تفسیر

رد سروری

ایلمش وبری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضنك اصلا اصلی یوق (دور زمان لامیه در مجازا
زیرا تغیرات زماندن عبارتدر زمان ایسه متغیر اولماز بلکه احوال ناس متغیر اولور وفتدیر
(ننالیده بودم نون حرف نفی اینکلمامشیدم دیمکدر بی حضور اولمامقدن کنایتدر (کردش
اسم مصدر در دونش معناسنه آسمانه اضافتی لامیه در دورفلك دیمکدر (مکر ادات استثنادر
الامعناسنه (وقتی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (استطاعت قدرت معناسنه در
پای پوش وصف ترکیبیدر پاپچ معناسنه در (ویا حرف وحدت (باحرف صله (جامع کوفه

حضرت امام علی امامت ایلدیکی جامعدر که کوفه شهرینک اندن غیری جامعی یوقدر
حضرت شیخک یوردیغی زمانده معمور ایمش امابوزمانده جدران اربعه سی قالمشدر
باقیسی شهر کوفه کبی خراب ویبابدر شویلکه اثربنادن نام ونشان قالمامشدر (درآمدم
داخل اولدم (دلتنك وصف ترکیبیدر کوکلی طار دیمکدر قسوت قلبدن کنایتدر (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وحقه اضافت لامیه (برباء صله معناسنه در (بی ادات سلب
(کفش کاف عربك فتحیله وسکون فایله پشمق دیمکدر (ویاحرف مصدر (محصول ترکیب)
هرکز دور زماندن اینکلمامشیدم وکردش آسماندن یوزم یورتارمشیدم یعنی بی حضور ومضطرب
اولمامشیدم الا اول وقتده که ایاغم چپلق قالمشیدی یعنی یالك اياق قالدم ایدی و بربابج المغه
قدرتم یوق ایدی جامع کوفه یه قاسی القلب یعنی کوکل طارلغیله و بی حضورلغیله کردم
بربسنی ایاقسز کوردم یارایاقسز یابکی ایاقسز پس حقك نعمتنده شکر ایلدم و پشمقسزلغه
صبر ایلدمکه پشمغم یوغیسه الحمدلله تعالی الیم وایاغم صاغدر دیو اول کیمسه دن عبرت الدم
(قطعه) مرغ بریان بچشم مردم سیر ٭ کمتر از برك تره برخوانست) مرغ ظاهر بودرکه
بونده مراد مرغ خانکیدر یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدرنکه استعمالات خلقدن معلومدر
پس مطلق قوش ایله بیان ایدنلر اصابت ایلمامشلر (بریانه اضافت بیانیه در (باحرف صله در (زد شراح جمیعا)
(چشم مردم سیر لامیه وبیانیه در طوق آدمك کوزینه دیمکدر (برك تره تشدید ضرورت
وزن ایچوندر واضافت لامیه در (تره تور کیده ده بواسمله در (خوان بونده سفره معناسنه در
(محصول بیت) پشمش طاوق طوق کشینك کوزینه تره یاپراغندن سفره سنده اکسکردر
یعنی اندن بی قدر وقیمتدر حاصلی بی اعتباردر زیرا طوقلغندن کوزینه کورنمز (وآن که را دستگاه
قدرت نیست ٭ شلغم پخته مرغ بریانست) وآن که را اصلنده وانکس را که درحذف
وایصال طریقیله ترك اولندی (دستگاه وقدرت عطف تفسیر شکلیدر (شلغم پخته بیانیه
(مرغ بریانده بویله در (محصول بیت) اما اول کیمسه نك که قدرت ومکنتی یوقدر یعنی
فقیر اولان کیمسه یه پشمش شلغم همان پشمش طاوقدر یعنی پشمش طاوق کبی خوره کچر
حاصلی اشتهاسنه دائردر (حکایت) یکی ازملوك باتنی چند ازخاصان درشکارگاهی بزمستان
ازعمارت دورافتاد شب درآمد خانهٔ دهقانی دیدند ملك کفت شب انجا رویم تازحمت سرما
نباشد یکی از وزرا کفت لایق قدر پادشاهان نباشد انجا بخانهٔ دهقانی رکیك بردن هم
اینجاخیمه زنیم وآتش افروزیم) ازخاصان تنی چندی بیاندر (باحرف ظرف (زمستانزانك
ومیمك کسره لریله قیش دیمکدر (خانهٔ دهقانی لامیه در (و یاحرف وحدت (رویم فعل امر
متکلم مع الغیر کیده لم دیمکدر (تاحرف تعلیل (زحمت سرما لامیه صوق زحمتی (انجا افتعال
بابندن مصدردر صغنمق دیمکدر (رکیك ضعیف دیمکدر (زنیم وافروزیم فعل امر متکلم
مع الغیردر زدندن وافروزیدندن (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسی خاصلردن
برنیچه شخصله شکارگاهك برنده قیش کونی عمارتدن ایراق دوشدی یعنی اوادیغی شهردن
دور دوشدی کیجه کلدی برکویلی اوینی کوردیلر پادشاه دیدی کیجه انده کیده لم تاکیم
صوق زحمتی اولیه یعنی صوق زحمتنی چکمیه لم وزرادن بریسی دیدی پادشاهلرك قدرینه
لایق دکل برضعیف کویلینك خانه سنه پناه ایلتمك یعنی اوینه صغنمق بونده چادر
قورالم وآتش یالکلندرالم (دهقان را خبر شد ماحضری ازطعام ترتیب کرد وپیش سلطان
بردوزمین خدمت بوسید وکفت قدر بلند سلطان بدین قدر نازل نشدی ولکن نخواستند که
قدر دهقان بلند شود) دهقان را را ادات مفعول (ماحضری یاحرف وحدت برماحضر

دیمکدر (زیرا اسم موصول (حضر فعل ماضی مفرد مذکر غائب صله سیدر الذی حضر دیمکدر
(ازطعام ماحضری بیاندر (ماحضر ترتیب کردك مقدم مفعولیدر (زمین خدمت لامیه در (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مقدار معناسنه در (بلنده اضافت بیانیه (وسلطانه لامیه (بدین
دال همزه دن بدلدر اشارتدر پادشاهك کندینك خانه سنه مهمان اولمغه (قدر قافك ودالك فتحه لریله
بنه مقدار معناسنه در (نازل نشدی الحق اولمازدی (یعنی مرتبه سندن دوشمزدی (محصول ترکیب)
دهقانه خبر اولدی پادشاهك خانه سنه میل ایدوب وزیر مانع اولدیغی (طعامدن برماحضر
ترتیب ایدوب پادشاهه اوکنه ایلتدی (وزمین خدمتی بوس ایلدی ودیدی (پادشاهك بلند مقداری
بنم خانه مه مهمان اولمغله نازل اولمزدی یعنی قدرینه نقصان کلمزدی ولیکن استمدیلر که دهقانك
قدری بلند اوله (ملك راسخن کفتن او مطبوع آمد شبانکه بمنزل او نقل کردند بامدادان خلعت
ونعمتش بخشید شنید مکه در رکاب ملك قدمی چندمی رفت ومیکفت) (محصول ترکیب) پادشاهه
انك سوز سویلمسی مطبوع ومقبول کلدی کیجه سی یعنی همان اول کیجه انك منزلنه نقل ایلدیلر
ایرتسی پادشاه اکا خلعت ونعمت بغشلدی ایشتدمکه پادشاهك اوزنکی سنده برنیچه قدم یعنی
برقاچ ایق کیدردی وسویلردی (قطعه) زقدر وشوکت سلطان نکشت چیزی کم ٭ زالتفات
بمهمان سرای دهقانی) شوکت شینك وکافك فتحه لریله وسکون واو ایله شدت حرب یعنی قتی صواش
وآلت حربه کامل کیرمك حاصلی آلت حربی تمام اوسته المغه دیرلر اما عجم هیبت وعظمت معناسنده
استعمال ایدر (سلطانه اضافت لامیه در (نکشت کاف عجمك فتحیله فعل نفی ماضی مفرد غائب
اولمدی دیمکدر (زیرا کشتن وکردیدن مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در سابقا ذکر ایلدیکمز کبی
هر نوجهله اولورسه دونمك بونلردر که انتقال معناسنده مستعملدر (مثلا شراب سرکیه دوندی کبی
پس صیرورت معناسنده استعمال بونلردر فاحفظ فانه من المهمات فی هذه اللغة (چیزی
یاحرف وحدت (کم کاف عربك فتحیله اکسکدر ناقص معناسنه (نکشتك چیزی اسمی وکم خبری
زالتفات نکشته متعلق (زاء مفرده ازدن مخففدر تخفیفسزده نسخه لرده واقعدر حاصلی
بوتجرده ایکسیده جائزدر بلاتفاوت (التفات افتعال بابندن مصدردر (لغتده کیدرکن باشنی ارديته
دوندروب باقمغه دیرلر (اما استعمالده مطلق بقمغه دیرلر (یاحرف صله (مهمان سرای ترکیب
مزجیدر (اصلنده سرای مهماندر اضافتله قونق اوی معناسنه روم ایلنده عزبخانه دیرلر
(دهقانه اضافت لامیه در (ویاحرف وحدت ویا تنکیر (محصول بیت) پادشاهك عظیم قدرندن
وعظمت وهیبتندن هیچ برنسنه اکسك اولدی یعنی هیچ نقصان وبرمدی بررکیك وضعیف کویلینك
مهمان سرایه التفات ایلمکدن (یعنی برضعیف کویلینك اوینه نزول ایدوب قونق اولمقدن
شان سلطنته نقصان وبرمدی (کلاه کوشهٔ دهقان بآفتاب رسید ٭ که سایه برسرش افکند
چون توسلطانی) کلاه کوشه هانك سکونیله ترکیب مزجیدر (اصلنده کوشهٔ کلاه ایدی اضافت
ایله کلاه اوجی دیمکدر (دهقانه اضافت لامیه در باحرف صله (آفتاب فانك سکونیله کونش
(رسید فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده کلاه کوشه یه راجع ضمیر (و بآفتاب مفعول غیر صریحی
(که حرف تعلیل (سایه کولکه (برحرف استعلا (سرش شین ضمیر دهقانه راجعدر (افکند
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی سلطان ومفعول صریحی سایه و برسرش غیر صریحی (سلطان یاسی
حرف وحدت ویاحرف تنکیر (محصول بیت) کویلینك بورکی اوجی قدر وشرفدن آفتابه ایرشدی
یعنی دهقان مکرم ومعزز اولدی (زیرا باشنه سایه صالدی سنك کبی برعظیم الشان پادشاه حاصلی
سلاطین همامثالدر هرکیمك که باشنه سایهٔ رأفت وعنایت صالهلر قدر وشرف صاحبی اولور
(حکایت) کدایی هول راحکایت کنند که نعمت وافر داشت یکی ازملوك کفت می نماید که مال

اشبو ترکیبده اولان اوج قدرسرا یاقافك فتحی ودالك سکونی یاخود قافك ودالك فتحه لریله مقدار معناسنه در دالك فتحه سنی ایکنجی قدرده شارحك ضبطی تخصیص دیمك دکلدر لکن تخصیص اکله شبلور (محمد اسعد)

مطلب

بیكران داری و مارا مهمی هست اكر رنجی ازان دستكیری كنی بحكم عاریت چون ارتفاع

ولایت رسد وفا كرده شود كفت لایق قدر بلند خداوند جهان نباشد دست همت بمال چون

من كدایی آلودن كه جوجو فراهم آورده ام كفت غم نیست كه بتاتار میدهم كه الخبیثات للخبیثین)
كدایی یاحرف وحدت (هول مخوف یعنی قورقنج یعنی هركس بویله دیلنجی اولمقدن خوف
ایدردی (شهرآمد ده مولانا مصلح الدین لاریدن سؤال ایلدمكه كدای هول كیمدر دیدیكه
مطا ـــ
شول كدادركه سؤال ایلدیكی كیمسه دن المایجه اولمیه كه عرب اكا ذو الوجه الوقاح دیردی
(كدایه صفتدر بعض نسخه ده اضافتله واقعدر بیانیه طریقیله (را ادات مفعول كنندك كدا
مفعول اولی وحكایت ثانیسی (كه حرف بیان (ویا حرف رابط صفت (نعمت وافر بیانیه
وداشتك مقدم مفعولی (می نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه كورینور
دیمكدر (كه حرف بیان (مال بیكران بیانیه مال بی حد دیمكدر (داری فعل مضارع مفرد
مخاطب طوتارسین یعنی سنك وار دیمكدر (مهمی یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (برخ
بانك فتحیله بعض معناسنه در (یاحرف وحدت برمقدار یله دیمكدر (دستكیر وصف تركیبدر
كیریدن ال طوتیجی دیمكدر یاء مصدر یله معاونت معناسنه در (كنی فعل مضارع مفرد
مخاطب (عاریت یانك تشدیدیله قرض مراددر (چون ادات تعلیل (ارتفاع ولایت مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (كرده شود كرده انضمامیله شود فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنی
افاده ایدر (كفت كدا دیدی (لایقك قدره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وقدرك بلنده
بیانیه (وبلندك خداونده وخداوندك جهانه لامیه لردر (دست همت بیانیه (باحرف
مصاحبت (مال چون من لامیه (كدایی یاحرف وحدت (آلوده كردن الوده بولاشق دیمكدر
(كه حرف تعلیل (جوجو یعنی حبه حبه حاصلی ازر ازر دیمكدر (فراهم آورده ام جمع ایلمشم
دیمكدر (كفت پادشاه دیدی (بتاتار باحرف صله تاتار بونده كفار معناسنه در (زیرا اول زمانده
بعض سلاطین هلاكو یه جزیه طریقیله مال تعیین ایلمش ایدی بعض نسخه ده بكافران
دوشمش (خبیثات خبیثك جمعیدر مردارلر دیمكدر (محصول تركیب) برقورقنج دیلنجی بی
حكایت ایدرلركه وافر مال ونعمتی وار ایدی پادشاهلردن بریسی اكادیدی شویله كورینوركه
بی حد و بی قیاس مالك وار بزم ایسه برمهم ایشمز وار اكر برمقدار یله بزه عاریت ودین
طریقیله معاونت ودستكیرلك ایدرسك محصول مملكت ایرشنجه وفا اولنه یعنی قرض طریقیله
استرم غصب طریقیله دكل كدا دیدی جهان پادشاهنك بلند قدرینه لایق دكل همتی النی
بنم كبی بركدانك مالیله آلوده ایلمك یعنی بولاشدرمق كه ازر ازر جمع ایلمشم پادشاه دیدی
غم دكل كه سندن الاجغم مالی كافر تاتاره ویره جكیم زیرا خبیثلر خبیثلرا یچوندر یعنی سندن الاجغم
مال مردار ایسه غم دكل زیرا انی كافره ویره جكیم كه مردار مرداره لایقدر (بیت) قالوا عجین
الكلس لیس بطاهر * قلنا نسد به شقوق المبرز) عجین فعیل بمعنی مفعولدر یعنی خمیر (كلس
كافك كسری وسكون لامله اچیكه جاملی پنجره لری اندن دوزرلر (عجین الكلس جرد قطیفه
كیبدر (لیس اسمی تحتنده عجینه راجع ضمیر (بطاهر باء زائد ایله محلا منصوب خبری (قلنا
جواب قالوا (نسد فعل مضارع نفس متكلم مع الغیردر نصر بابنك مضاعفندن سد ایدرز
مثلا بركدیكی ویاردلیكی بغلمغه واصلاح ایلمكده استعمال ایدرلر (به نسد به متعلقدر وضمیر
عجین كلسه راجعدر (شقوق المبرز لامیه (شقوق شقك جمعیدر اصلنده مصدردر امابونده
یارق وكدك مراددر (مبرزك زا وزره تقدمیله اسم مكاندر محل بروز معناسنه یعنی چقاجق یر
مراد خلادر (محصول بیت) دیدیلر كه كرچ واچی خمیری طاهر دكلدر یعنی ناپاكدر بز بویله

دینلرك جوابنده دیدك بأس یوقدر یعنی قایرمزز زیرا انكله آبخانه یارقلرینی ودلكلرینی سد ایدرز
(بیت) كرآب چاه نصرانی نه پاكست * جهود مرده میشویم چه باكست) آب چاه نصرانی
مطا ـــ
لامیه لردر (نصران شامده بركویه دیرلر كه بو طائفه اندن ظهور ایلمشدر (یا حرف نسبتدر
(نه پاكست ناپاكست معناسنه در (جهود مرده بیانیه دریاء بطنیله (می شویم فعل مضارع متكلم
وحده در شویدندن (محصول بیت) اكر بت پرست كافرك قویسی صویی پاك دكل ایسه
یعنی ناپاك ایسه قایرماز زیرا انكله اولمش جهودی یورم (حاصلی مرداری مردار ایله یورم

(شنیدمكه سر از فرمان ملك باز زد وحجت آوردن كرفت وشوخ چشمی كردن ملك فرمود
تا مضمون خطاب ازو بزجر وتوبیخ مستخلص كردند) فرمان ملك مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(باز زد كری اوردی یعنی ملكك قولنه اطاعت ایلمدی وسركشلك ایلدی (شوخ چشم بونده
یوزسز وحشری معناسنه در (ویا حرف مصدر (تا حرف تعلیل (زجر وتوبیخ بونده عطف
تفسیری شكلیدر سرزنش معناسنه (مستخلص لامك فتحیله اسم مفعولدر استفعال بابندن
(محصول تركیب) ایشتدمكه ملكك فرماندن باشنی دوندردی یعنی سوزینی قبول ایلمدی
ودلیل وحجت كتورمكه باشلدی وادبسزلك وكستاخلق ایلمكه پادشاه بیوردی تا كیم مضمون
خطابنی (یعنی بیوردیغی مقدار مالی اندن زجر وتوبیخله (یعنی سرزنش وغصبله استخلاص
ایلدیلر (مثنوی) بلطافت چو برنیاید كار * سر به بی حرمتی كشد ناچار) برنیاید حاصل
اولماز دیمكدر سر تقدیری سرش در سر بونده اوج معناسنه در (یعنی حدی وغایتی دیمكدر
(شین كاره راجعدر (باحرف صله (بی ادات سلب (حرمتی یاحرف مصدر (كشد فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه چكلوردیمكدر فاعلی كاره راجع ضمیردر تأمل تدبر (یعنی
منقلب اولور نتكه دیرلر شراب سركه یه چكلدی (ناچار بالضروره دیمكدر (محصول بیت)
لطافت ورفق وملایمتله چونكه ایش حاصل اولمیه (یعنی ایلكله كه بر مصلحت نتیجه حد
وغایتی حرمتسزلكه منجر ومتحول ومنقلب اولور حاصلی حرمتسزلكه مؤدی اولور بالضروره
(هر كه برخویشتن نبخشاید * كر نبخشد بروكسی شاید) هر كه یعنی هركس كه (بر حرف صله
(خویشتن كندی معناسنه در (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشایدندن ترحم
ایلمز دیمكدر (كر حرف شرط (نبخشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشیدندن كه مشتركدر
اسركمك ایله بغشلمق بیننده (بونده اسركمك معقولدر (بخشودندن مشتقدر دیین لغو سویلمش
زد شمی
(شاید لایقدر (محصول بیت) هركس كه كندی یه ترحم ایلمز اكر كیمسه اكا ترحم ایلمز ایسه
لایق وسزاواردر (حكایت) بازركانی را دیدم كه صد وپنجاه شتر بار داشت وچهل بنده
وخدمتكارشی در جزیرهٔ كیش مرا بحجرهٔ خویش برد وهمه شب نیارامید از سخنهای
پریشان كفتن كه فلان انبارم بتركستانست وفلان بضاعت بهند وستان واین كاغذ قبالهٔ
فلان زمینست وفلان چیزرا فلان ضمین كاه كفتی كه خاطر اسكندریه دارم كه هوا بی خوشست
وكاه كفتی نه كه دریای مغرب مشوشست سعدیا سفری دیكر در پیشست اكر آن كرده شود
بقیت عمر خود بكوشهٔ بنشینم وترك تجارت كنم كفتم آن كدام سفرست كفت كوكرد پارسی
بچین خواهم بردن شنیدم كه انجا عظیم قیمت دارد واز انجا كاسهٔ چینی بروم آرم ودیبای رومی
بهند وپولاد هندی بحلب وابكینهٔ حلبی بیمن وبرد یمانی بپارس واز ان پس ترك تجارت كنم
وبدكانی بنشینم چندین ازین ما خولیا فرو خواند كه بیش طاقت كفتنش نماند كفت ای سعدی
تونیز سخنی بكوی ازانها كه دیده وشنیدهٔ كفتم) شتر بار دوه یوكی جزیرهٔ كیش سرحد هندده
برجزیره نك اسمیدر (نیارامید فعل نفی مستقبل مفرد غائب آرام ایلدی (یعنی دیكلنمدی ارامیدندن

انبازفتح همزه ایله شریك دیمکدر اورتق معناسنه (بترکستان باحرف ظرف (بضاعت بونده سرمایه معناسنه در (قباله فتح قافله قاضی مکتوبی (فلانه اضافتی لامیه در (ضمین کفیل معناسنه در (خاطراسکندریه فکراسکندریه دیمکدر (که حرف تعلیل (هوایی یا حرف تنکیر هوا مبتدا وخوش خبری (نه یعنی اسکندریه یه کتمم (که حرف تعلیل دریای مغرب لامیه ومبتدا (مشوش خبری (دریای مغرب یرینه دیار عرب یازانلر متنی تتبع ایلمامشلر (سفری دیکرد یدکندن یاء وحدتله معلومدرکه متعدد اسفارکه مسافات بعیده ده واقع اولور برسفرعد ایدر (کرده شود ایلنمش اوله (بکوشهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ترك تجارت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کدام قنغی دیمکدر (کوکرد ایکی کاف عجمیله ترکیجه ایکی کاف عربیله کوکرد دیدکلریدرکه عرب کبریت دیر پارسی یه اضافت بیانیه در (کاسهٔ چینی ده بیانیه در (دیبای رومیده بویله در (پولاد هندیده بویله در پولاد چلك دمر (ابکینهٔ حلبیده بویله (بردیمانی ده بویله (برد برنوع الاجه درکه یمندن کلور اکثر مکه خلقی انی کیر (چندان اولقدر دیمکدر (ازین بونك کبی دیمکدر یعنی تشبیه افاده ایدر نتکه سابقا بیان اولندی (ماخولیا فکر فاسد دیمکدر فروادات تأکید (خواند اوقودی یعنی سویلدی (که حرف بیان (بیش زیاده (طاقت کفتن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) بربازرکانی کوردم که یوز اللی دوه یوکی تجارت اثوابنه مالك ایدی وقرق عدد قول ایله خدمتکاره برکیجه جزیرهٔ کیشده بنی کندی حجره سنه ایلتدی و بتون کیجه ارام ایلمدی پریشان سوزلر سویلمکدن که فلان شریکم ترکستانده در وفلان بضاعتم هندوستانده و بو کاغد فلان یرك قباله سیدر وفلان نسنه یه فلان کیمسه کفیلدر کاه دیرایدی که خاطرم اسکندریه یه سفرایلمك درکه هوا خوشدر وکاه دیرایدی که یوق دریای مغرب مشوشدر یعنی مخوفدر کفاردن واوندادن (بعض نسخه ده دریای مغرب یرینه دیار عرب واقعدر قندر (ای سعدی اوکده برسفر دخی وار اکر اول سفر ایلنمش اولنورسه بقیهٔ عمرمده برکوشده اوتوررم وتجارتی ترك ایدرم شیخ دیر دیدم که اول سفر قنغی سفردر دیدی فارسی کوکردی چینه ایلدبسرم ایشتدمکه انده عظیم قیمتی واروانذن کاسهٔ چینی رومه کتورم ورومی دیبایی هنده و پولاد هندی حلبه وحلب شیشه سنی یمنه و بردیمانی یی فارسه واندن صکره تجارتی ترك ایدرم و بردکانده اوتوررم اولقدر بونك کبی مال خولیای اوقودیکه آرتق سویلمکه طاقتی قالمدی اندن صکره دیدی ای سعدی سنده برسوز سویله انلردنکه کورمشسن وایشتمشسن یعنی کورد کارکدن وایشتدکلرکدن بنده دیدم (نظم) آن شنید ستیکه درصحرای غور * بارسالاری بیفتاد ازستور) آن اسم اشارتدر بیت ثانی یه (شنیدستی سین وتاادات خبردر و یاضمیر خطاب ایشتمشسندر دیمکدر (صحرای غور بیانیه غور ایکیدر بریسی تهام ایله یمن ماینده اولاندر وبریسی دخی هند ایله بلخ اراسنده درنتکه انوری شعرندن فهم اولنور (بارسالار بار باء عربی وسکون را ایله یوکدر (وسالار اولو یه دیرلر مراد تجار اراسنده کاروان باشی دیدکاری بازرکاندر (پس باری باء عربیله پار باء عجمیله اعتبار ایدوب بیلدر معناسنه اخذ ایدنلر ومعناسنی یکن ییل برسالار دینلر تراکیب فارسیده غریب متصرفلردر (بو تصرفدن صکره تصرف خاص ایدوب باری باء عربیله سالاره اضافت ایدوب سالارك باری دیمك اغرب تصرف ایلمش غرابت بومقدار بضاعت ومطالعه ایله صحیح معنایه واصل اولنه اعتراض ایلمکده در (بیت) فکم من عایب قولا صحیحا * وآفته من الفهم السقیم) ستور طواره معناسنه درآت وقاطر وغیریسی کبی حاصلی بنیت مراددر (محصول بیت) آنی ایشتمش میسکدرکه صحرای غورده برکروان باشی طواردن دوشدی یعنی دوشدیکنی ایشتدکی (کفت چشم تنك دنیادار را * یا قناعت پرکند یا خاك کور) کفت فاعلی

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری وشمعی
رد سروری
رد سروری

بارسالاردر (چشم تنك بیانیه درطار کوز دیمکدر یعنی آج کوز (دنیاداره اضافتی لامیه در (ودنیادار وصف ترکیبیدر مالدار وخزینه دار کبی اهل دنیا ومحب دنیا دیمکدر (یا عربیده اما کیدرکاه ابتداء کلامده وکاه مقام عطفده واقعدر (خاك کور لامیه در مقبره طپراغی دیمکدر (محصول بیت) بارسالار طواردن دوشیجك دیدی دنیا دارك آج کوزینی یعنی مال ایله طویمز کوزینی یا قناعت پرایدر ویامقبره طپراغی یعنی یا قناعت کوزینی طویورر ویااولدکده مقبره ترابی بوایکی بیتی رباعی یازانلر اقسام شعری غریب اییی بیلورلر ایمش (حکایت) مالداری را شنیدم که بیخل چنان مشهور بود که حاتم طایی بسخا ظاهر حالش بنعمت آراسته وخست نفس جبلی درنهادش همچنان متمکن که نانی بجانی از دست ندادی وکربهٔ ابوهریره را بلقمه ننواختی وسك اصحاب کهف را استخوانی نینداختی فی الجمله خانهٔ اورا کسی ندیدی درکشاده وسفرهٔ اورا سرکشاده) بیخل باحرف مصاحبت (حاتم طایی بیانیه (بسخا باحرف مصاحبت (ظاهر حالش لامیه (آراسته بزنمش یعنی معمور (وخست نفس جبلی مصدرك فاعلنه و بیانیه اضافتلریدر جبلی خلقی دیمکدر خانك کسریله و یاحرف نسبت یراد لشلی دیمکدر (نهاد طبع معناسنه در (متمکن تفعل بابندن اسم فاعلدر ثابت معناسنه (که حرف بیان (نانی یاحرف وحدت (بجانی باحرف مقابله (ویا حرف وحدت (ندادی یاحرف حکایه (وکربه کدی کاف عجمك ضمی ورانك سکونیله (ابوهریره یه اضافت تعظیمیه در (وراحرف تخصیص باحرف مصاحبت (لقمهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (ننواختی فعل نفی ماضی مفرد غائب (ویاحرف حکایه نواختندن اوخشامزدی یعنی رعایت ایلمزدی (کهف را رادات مفعول اصحاب کهفك سکنه دیمکدر (نینداختی فعل نفی ماضی مفرد غائب ویاحرف حکایت انداختندن آتمزدی دیمکدر (فی الجمله حاصل کلام (خانهٔ او لامیه (وراحرف تخصیص (ندیدی یاحرف حکایت کورمزدی دیمکدر (درکشاده قپوسی آچق دیمکدر (سفرهٔ او لامیه (ورادات تخصیص (سرکشاده سر بونده اوست معناسنه دراوستی آچق دیمکدر (محصول ترکیب) برمالداری ایشتدمکه بخل ایله شویله مشهور ایدیکه حاتم طایی سخاوکرمله یعنی حاتم سخا ایله نیجه که مشهوردر ونامداردر مذکور مالدار بخل ایله اویله مشهور ایدی ظاهر حالی نعمتله مزین و پیراسته یعنی نعمتی چوق ایدی ونفسنك خستی و بخل جبلیسی طبعنده شویله متمکن ایدیکه براتمکی برجانه دکشمزایدی یعنی یانده براتمکك جاندن عزیزایدی وابوهریره حضرتنك کدیسنی برلقمه ایله اوخشامزایدی یعنی برلقمه ویروب رعایت ایلمزایدی واصحاب کهفك ایتنه بکك آتمزایدی ایکسینك بله رعایته استحقاقی وارایکن حاصل کلام آنك اوینك کیمسه قپوسنی آچق کورمزایدی وسفره سنك اوستنی واغزینی آچق کیمسه کورمزایدی حاصلی کیمسه اوکنه سفره چکمزایدی یعنی هیچ برکیمسه یه اتمك ییدرمزایدی (بیت) درویش بجز بوی طعامش نشنیدی * مرغ از پس نان خوردن او ریزه نچیدی) درویش یعنی فقیر (بجز باحرف زائد (بوی طعام لامیه (وشین مذکور بخیله راجعدر (نشنیدی فعل نفی حال ماضی مفرد غائب بونده دویمازدی دیمکدر مجازا (ایشتمك معناسنه دکلدر شراح ظن ایلدیکی کبی (تنکیم ترکیده بورنم قوقی طویماز دیرلر (مرغ ظاهر مراد مرغ خانکیدر (یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر (پس پای عجمله ارد وصوك معناسنه در (نان خوردنه اضافتی لامیه در (نان خوردنك مقدم مفعوایدر (او یه اضافتده لامیه در (ریزه دوکوندی معناسنه در بونده اتمك خورده سی مراددر (نچیدی فعل نفی ماضی مفرد غائب و یاحرف حکایت دیرمزدی یعنی دیوشرمزدی دیمکدر (یعنی خساستدن اتمك دوکوندیسین بیله دیوشروب بیرایدی (محصول بیت) فقیر یعنی فقرا جنسی طعامنك قوقوسندن غیریسنی دویمزدی یعنی یولدن کچن درویش طعامنك قوقوسنی انجق استشمام ایدردی یوزین کورمك و یا اکل ایلمك هرکز میسر

رد سروری وشمعی

بومقامده درویشی قید وقوعیدر ردینده دخی مبالغه لی اولور (اسعد)
رد شراح جمیعا

دكل ایدی طاوق دخی انك یمك واتمك یدكندن صكره اتمك اوواغین دیوشرمزدی یعنی كندی
دیوشروب بیردی طاوغه قالمازدی زیاده خساستندن (شنیدم كه بدریای مغرب راه مصر
بركرفته بود وخیال فرعونی درسر (قوله تعالی) حتی اذا ادركه الغرق) رامصر لامیه (وبركرفته نك
مقدم مفعولی (خیال فرعونی بیانیه وراه مصره معطوف تقدیری خیال فرعونی درسر كرفته
بود در (اذا ادات شرط (ادرك فعل ماضی مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن وضمیر فرعونه راجع
محلا منصوب مفعولی (غرق لفظا مرفوع فاعلی (مذكور كلام فرعونك حقنده نازل اولان
آیت كریمه نك بعضیدر (محصول تركیب) ایشتدم كه مغرب دریاسنده مصر یوانی طوتمشیدی
(یعنی مصره كیدردی وفرعونه منسوب خیالی (یعنی تكبر وغروری باشنده طوتمشیدی (حتی اكا
غرق اولق ایرشدكده (ناكاه باد مخالف كرد كشتی برآمد چنانكه كفته اند) (محصول تركیب)
حریف فرعون كبی غرور ایله مصره كیدركن ناكاه مخالف یل كمی اطرافنه طولندی (كرد برآمد
طواندی دیمكدر شویله كه دیمشلردر (بیت) باطبع ملولت چه كند دل كه نسازد * شرطه همه
وقتی نبود لایق كشتی) یاحرف مصاحبت ویاحرف صله (طبع ملول بیانیه (وتاء ضمیر اضافت لامیه
(چه كند بونده نیه مالك وقادر درد دیمكدر (كنندك دل فاعلی (كه حرف بیان (نسازد فعل نفی استقبال
مفرد غائبدر اویمه دیمكدر (یعنی موافقت ایلمیه فاعلی دل در (جمیع شراح باء مكسوره ایله
یازمشلر ایكن خطا ایلمشلر كه بونده یاء ایله اولنجه معناسی اولماز فتأمل (شرطه شینك فتحیله یوپراز
دیدكلری یلك اسمیدر (موافق یلك اسمیدر دینلر فكرسزسو یلمشلر (زیرا موافق یل كشتی یه
لایق اولمامنك معناسی یوقدر ادنی فكره مالك اولان بیلور (وقتی یاحرف تنكیر (لایق كشتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (محصول بیت) كوكل نیه مالكدر كه سنك ملول طبعكه اویمیه
(یعنی موافق اولمیه (حاصلی موافق اولماسی ضروریدر (زیرا صاحبی انی اقتضا ایدر (یعنی
موافقت ایدرسه بالطبع ایلمز (بلكه بالقسر ایلر (نتكه ریح شرطه بالطبع هر كشتی یه لایق اولماز
مثلا مصره كیدن كشتی یه یوپراز لایقدر (اما كلنه لایق دكل بلكه لدوز لایقدر (مصراع ثانی
مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده واقعدر (دست دعا برآورد وفریاد بی فائده كردن كرفت قال الله تعالی
فاذا ركبوا فی الفلك) دست دعا لامیه در مجازا (برآورد قالدردی دیمكدر (یوقاری كتوردی دیمك
دكلدر (فریاد بی فائده بیانیه (كردن كرفت ایلمكه باشلدی (یعنی شروع ایلدی (اذ ادات شرط
(ركبوا فعل ماضی جمع مذكر غائبدر علم بابندن بینمك كبی یه بنسه لر دیمكدر (فی الفلك فی حرف جر
(ركبوا فعلنه متعلقدر (فلك فانك ضمی ولامك سكونیله كشتی معناسنه در (بو كلام شریف
برمحذوف كلامه متصلدر كه بوندن اول شرح حال مشركین اكا دلالت ایدر (و بو مقامده مفصل
بیانی تطویله مؤدیدر (محصول تركیب) شیخك بو كلامی ناكاه باد مخالف كلامنه مربوطدر دعا
الینی قالدردی یعنی دعا ایچون ال قالدردی دیمكدر وفائده سز فریاده باشلدی شول طائفه كبی كه
خدایه شریك اثبات ایدرلر اماكمی یه بندكارنده اللهه تضرع ودعا ایدرلر الله ایچون دینی خالص
ایلدكلری حالده مؤمنلر كبی یعنی كندیلرینی مؤمنلر صورتنده مخلص اظهار ایلدكلری حالده دعایه
مشغول اولورلر لیكن خدا انلری كمی اضطرابندن قورتاروب نجات ویردكده ینه اولكی شركه
اوزره اولورلر (بیت) دست تضرع چه سود بنده محتاج را * وقت دعا برخدا وقت كرم دربغل)
(دست تضرع بیانیه (تضرع تفعل بابندن مصدر در زارلق ایدوب عرض نیاز ایلمكه دیرلر
(بندهٔ محتاج بیانیه (ورا ادات صله (وقت دعا لامیه (بر حرف صله بامعناسنه (وقت كرم ده
لامیه در (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك فتحه لریله قولتق معناسنه در كه عربجه ابط دیرلر
همزه نك وبانك كسره لریله (محصول بیت) محتاج بنده یه تضرع ونیاز الی یعنی تضرع

بو مقامده قوله تعالی
واذا غشیكی فقره ده قال الله
تعالی عباره لری بعض
نسخه ده یوقدر اولسه لر دخی
معناده مدخللری اولمیوب
همان نقطه كبی فصل ایچون
كلمشلردر زیرا آیت كریمه لر
اقتباس طریقیله ذكر
اولنمشلردر كه شارحك
ویردیكی معنادن دخی
مستغنادر
(محمد اسعد)

رد شراح جمیعا
رد سروری وشمعی

رد شمعی

ونیاز ایله دعایه ال قالدرمق نه فائده (مصراع ثانی اوله نسبت مقام تعلیلده در تضرع ونیاز فائده
ویرمدكی انكیچوندركه ضرورت وقتنده دعا الی خدایه در (یعنی حین مضایقه ده خدایه دعا ایچون
ال قالدررسین (حاصلی خدادن دعا ایله مرادك دیلرسین (اما كرم واحسان وقتنده الك قولتغكده در
یعنی محتاجلره برنسنه اعطا ایچون الك اوزاتمزسین (بلكه ایكی الكی قولتغكه قصدررسین حاصلی
فقرایه نسنه تصدق ایلمزسین (پس دعاك نتیجه مقبول اولسون (وقت دعا برخدانك معناسی دعا وقتی
ال خدا اوزره اوله دیین خطا سویلمشدر (قطعه) از زر وسیم راحتی برسان * خویشتن هم تمتعی
بركیر) راحتی یاحرف وحدت ویاحرف تنكیر (یاحرف تأكید (رسان فعل امر مفرد مخاطبدر
رسانیدندن ایرشدر دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رسیدندر ایرشمك معناسنه (خویشتن
واو رسمیله كندی معناسنه دیمكدر (تمتع تفعل بابندن مصدر در فائده لنمك دیمكدر (ویاحرف
وحدت ویاحرف تنكیر (برحرف تأكید (وكیر فعل امر مفرد مخاطب اخذ ایله دیمكدر (محصول بیت)
زر وسیمدن محتاجلره راحت ایرشدر یعنی فقرایه مال بذل ایلمكله آسوده حال ایله كندك دخی بذل
واحسان سببیله فائده اخذ ایله یعنی الصدقة ترد البلاء وتزید العمر ایله عامل اولكه بوندن ایو فائده
اولماز (دانكه این خانه از تو خواهد ماند * خشتی از سیم وخشتی از زر كیر) دانكه یرینه چونكه یازانلر
وآنكه یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (این خانه یعنی كندی خانه ك (ماند بونده ماندن معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (خشتی یالری حرف وحدت (كیرطوت یعنی فرض ایله تركیده ده طوت
فرض ایله معناسنده مستعملدر (محصول بیت) سن بلكه بونده كی اولك سندن كرو قالسه در بركرپچی
كومشدن و بركرپچی آلتوندن فرض ایله یعنی خانكی هر نقدر كه تزیین ایدرسك غیری ایچون ایدرسین
پس مالكی خانه تزیینینه صرف ایلمه بلكه صدقات وزكوة وآخرت یوانه صرف ایله كه منتفع اولاسین
تاكه ورثه یه قالمیه زیرا انلر عدولر كدركه سنك موت وفوتك تمنی ایدرلر (آورده اند كه در مصر اقارب
درویش داشت بقیت مال او توانكر شدند وجامهای كهن بمرك او بدریدند وخز ودمیاطی
ببریدند هم دران هفته یكی رادیدم ازیشان برباد پایی روان وغلامی پری پیكر در پی او دوان باخود
كفتم) آورده اند روایت ایلمشلر دیمكدر (اقارب اقربانك جمعیدر واقربا قریبك جمعیدر اصدقا
صدیقك جمعی اولدیغی كبی (درویشه اضافت بیانیه در (خز خاء معجمه نك فتحی وزاء معجمه مشدده
ایله دكز قیونی وانك بوكنه دیرلر (سمور وسنجاب ووشق هم حیوانه وهم كوركنه دیدكلری كبی
(دمیاطی دالك كسریله دمیاط مصرده طوقونن الاجه جنسیدر (ببریدند فعل ماضی جمع غائبدر
كسدیلر یعنی بچندیلر (بادپای اتك صفتلرندن وصف تركیبیدر یل ایاقلی دیمكدر (روان صفت
بادپادر یوروكن معناسنه صفت مشبهه در (غلامی یاحرف وحدت (پری پیكر وصف تركیبیدر
پری یوزلی معناسنه (دوان صفت مشبهه در غلامه دوپدندن یلیجی دیمكدر (محصول تركیب) روایت
ایلمشلردر كه مصرده فقیر اقرباسی وار ایدی انك مالنك بقیه سیله (یعنی دریاده كندیله غرق اولان
مالدن غیریله غنی اولدیلر واسكی لباسلرینی انك اولسی سببیله یرتدیلر بونده ایهام وارفندبر
(وخز (ودمیاطی بچندیلر هم اول غرق اولدیغی هفته ده انلردن برینی كوردم بر یورغه آتك
اوزرنده وارد نجه بر پری پیكر قول یلوب كیدركندومه دیدم (قطعه) وه كه كر مرده باز كردیدی *
بمیان قبیله وپیوند) وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله ادات حسرت وتغابندر واه ده دیرلر (مرده
اولی (بازكرو (وكردیدی فعل حكایت مفرد غائب دونیدی یعنی دنیایه كلیدی (باحرف صله
(میان قبیله لامیه قبیله اورته سنه واراسنه دیمكدر (پیوند خصم وقوم معناسنه در (محصول بیت)
حیف كه اكر میت كرودونیدی (یعنی حی اولوب دنیایه كلیدی قبیله سی واقرباسی اراسنه (حاصلی
تكرار حیات بولوب قبیله سی وپیوندی ایله سابقده كبی اختلاط ایلسه (رد میراث سختتر بودی *

رد شمعی

رد ابن سیدعلی
وسروری
رد شمعی

وارثان را زمرك خویشاوند) ردّ میراث مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سخت‌تر اسم تفضیل
قتیرق ومشكلرك دیمكدر (وارثان فاعلردر (را ادات صله (را مفرده من تفضیلیه معناسنه‌در
(مرك خویشاوند مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر (خویشاوند اسم جمعدر اقربا
معناسنه مفرد مقامنده ده مستعملدر (محصول بیت) اگر مرده مذكور كبی بنه كلیدی
وارثلره میراثی ردایلمك خصملرك مونسدن قتیرق ومشكلرك اولوردی (یعنی مال جاندندر
پس مال ویرمك همان جان ویرمكدر (بسابقهٔ معرفتی كه میان ما بود آستینش
بكشیدم وگفتم) باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (سابقهٔ معرفت لامیه (معرفت بونده
آشنالق معناسنه‌در (یعنی كچمش آشنالق سببیله (كه حرف رابط صفت (میان ما لامیه
(محصول تركیب) بوزغه آت اوزره سوار اولان خصمیله كچمش آشنالق سببیله كه آرامزده
وارایدی یكینی چكدم ودیدم (بیت) بخور ای نیك سیرت سره مرد ☼ كان نكون بخت گرد كرد
ونخورد) نیك سیرت وصفت تركیبیدر خوش خوی معناسنه (سره مرده اضافتی بیانیه‌در
نیك مرد دیمكدر زیرا اصلنده كچكن ایی اقچه‌یه دیرلر (سره مردی اكا عطف ایدنلر اسلوب
عجمه مخالف ایلمشلر (كان اصلنده كه آن‌در (كه حرف تعلیل (نكون بخت وصف تركیبیدر ردشراح جمیعا
نونك كسری وكافك عجمینك ضمیله باشی اشغه دیمكدر كه عربیده منكس دیرلر افتعال بابندن
اسم فاعلدر عجمدر وشنایلری نونك ضمیله اوقورلر پس بضم النون دیین روشنایلق ایلمش رد سروری
بدبخت معناسنه‌در (كرد كرد كاف اول عجمی ومكسوردر (وثانی عربی ومفتوحدر جمع
ایلدی دیمكدر (نخورد خانك فتحی وواو رسمیله فتحه قافیه ضرورتی ایچوندر وزن ضرورتی
ایچون دیین خطا سویلمش (محصول بیت) بی ای ایو خویلی ایی مرد (زیرا اول بدبخت جمع رد ابن سید علی
ایلدی ویمدی (یعنی چونكه اول بدبخته یمك میسر اولمدی ای نیك مرد سن یی نوش جان
اولسون (حكایت) صیاد ضعیف را ماهیٔ قوی در دام افتاد طاقت ضبط آن نداشت ماهی
بر وغالب آمد ودام از دستش در ربود وبرفت) صیاد ضعیف بیانیه (را ادات تخصیص (ماهیٔ
قوی بیانیه (در حرف صله (دام بونده آغ معناسنه‌در كه عربیده شبكه دیرلر (طاقت ضبط
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وضبطك آن مصدرك مفعولندر (ماهی مبتدا (غالب آمد
خبری (در حرف تأكید (ربود فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمكدر (محصول تركیب) صیاد
ضعیفك قوی بالق یعنی ایری وقوتلی بالق اغنه دوشدی آنی ضبط ایلمكه طاقتی اولمدی یعنی
ضبط ایده‌مدی ماهی اكا غالب كلدی وآغی الندن قاپدی وكتدی (قطعه) شد غلامی
كه آب جوی آرد ☼ آب جوی آمد وغلام ببرد) شد بونده رفت معناسنه‌در (غلام بونده اوغلان
دیمكدر (ویا حرف وحدت (كه حرف بیان (آب جوی لامیه جوی ایرمق غلام ببردك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) اوغلان كتدی كه ایرمق صوینی كتوره (یعنی ایرمقدن صو كتوره ایرمق
صوبی كلدی واوغلانی ایلتدی (یعنی كتوردی ماهی دامی یعنی اغی كتوردیكی كبی
(دام هر بار ماهی آوردی ☼ ماهی این بار رفت ودام ببرد) بار بونده كره معناسنه‌در (محصول بیت)
اغ هر زمان بالق كتورردی (یعنی بالق اولاردی ماهی بو كره كتدی وآغی ایلتدی (یعنی
اغی قاپدی وكتوردی (دیگر صیادان دریغ خوردند وملامتش كردند كه چنین صیدی
دردامت افتاد ونتوانستی نگاه داشتن گفت ای برادر این چه توان كرد كه مرا روزی نبود وماهی را
همچنان روزی مانده بود) دریغ دالك كسریله مشهوردر امامیر حسین معناسنده
ضمه ایله ده كلمشدر حیف دیمكدر دریغ یدیلر یعنی حیفلندیلر (كه حرف تعلیل (چنین صیدی
یا حرف وحدت بونجلین بر صید دیمكدر (واو حرف حال (نتوانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب

(نگاه داشتن حفظ ایلمك یعنی ضبط ایده‌مدك (مرا روزی یاء اصلیه‌ایله رزق ونصیب
معناسنه‌در (ایكنجی روزیده رزق ونصیب معناسنه اولمق جائز (ویاء تنكیرایله یوم معناسنه اولمق
جائز (محصول تركیب) غیری صیادلر حیفلندیلر وانی ملامت ایلدیلر كه بونجلین صید دامكه
دوشدی وضبطنه مالك اولمدك دیدی ای قرداشلر نیجه ایتمك كركدر كه بنم نصیبم دكل ایدی
وماهینك بنم نصیبم اولمدیغی كبی نصیبی قالمش ایدی ویاد ریاده دری كرزمكه كونی قالمش
ایدی یعنی دخی اجلی كلمامش ایدی (حكمت) صیاد بی روزی در دجله ماهی نگیرد وماهی
بی اجل برخشكی نمیرد) (محصول تركیب) نصیبسز صیاد دجله‌ده ماهی طوتماز دجله ماهی
چوقلغنك مقامی ایكن واجلسز ماهی قراده اولماز زیرا كاه اولور كه صیاد شبكه سندن بالقلری
قراده دوكر وبعضیسی طالبزق بنه صویه دوشوب خلاص اولور (حكایت) دست وپا بریدهٔ
هزار پایی را بكشت صاحب دلی برو بگذشت وگفت سبحان الله باهزار پای كه داشت چون
اجلش فرارسید از بی دست وپایی نتوانست گریخت) بریده اسم مفعولدر (ویا حرف وحدت
وهمزه حرف توسل (هزار پا قرق آیقلی دیدكلری بوجك (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول
(سبحان مصدر رافعله منصوبدر بر فعل مقدرله تقدیری اسبح در اراده معناسنه یعنی انزه الله
تنزیها اكثر مقام تعجبده مستعملدر بونده‌كی كبی (فرا حرف تأكید گریخت بونده گریختن
معناسنه‌در (محصول تركیب) برالی وایاغی كسلمش كیمسه برهزار پایی قتل ایلدی
برصاحب دل اوزرینه اوغرادی ودیدی سبحان الله بیك ایاغله كه طوتاردی یعنی بیك ایاغله كه
آنك وارایدی چونكه اجلی ایرشدی برالسز وایاقسزدن قاچمغه قادر اولمدی یعنی خلاص
بولدی (مثنوی) چو آید زپی دشمن جان ستان ☼ ببندد اجل پای مرد دوان) پی بونده
ارد معناسنه‌در (دشمن جان ستان بیانیه‌در (جان ستان وصف تركیبیدر جان آلیجی معناسنه
(ببندد فعل مضارع مفرد غائب اجل فاعلی (ویای مرد لامیه ومفعولی (دوانه اضافت
بیانیه (محصول بیت) چونكه اردن جان آلیجی دشمن ایرشه یعنی كه اجل یلیجی مردك
ایاغین بغلر شو یلكه برادم ادماغه قادر اولماز حاصلی اولجك وقتی كلدكده دشمندن خلاص
بولماز (دران دمكه دشمن پیاپی رسید ☼ كمان كیانی نشاید كشید) دم بونده وقت وساعت
معناسنه‌در (كه حرف رابط صفت (پیاپی بریبری آردنجه (كمان كیانی بیانیه سلاطین ماضیه‌نك
برقسمنه كیانیان دیرلر اواری كیخسرو وآخرلری اسكندر بن داراادر (نشاید فعل نفی مستقبل
مفرد غائب لایق دكل دیمكدر بونده عدم امكاندن عبارتدر (كشید مصدر معناسنده‌در زیرا
مضارعه مقارندر (محصول بیت) اول دمده كه دشمن بریبری آردنجه كلدایرشه كمان كیانی بی
چكمك ممكن دكل یعنی هرنقدر كه كمانكش وزورباز ایسه الی وایاغی دور رشو یلكه كمانی چكمكه
قادر اولماز كمانی كیانه تخصیص ایلدی زیرا انلرك كمانلری هم ایی وهم قتی اولور ایمش وانلر
جمیعا كمانكش اولور ایمش نتكه بعض تواریخده ذكر اولنمش (حكایت) ابلهی را دیدم
سمین وخلعتی در بر ثمین ومركب تازی در زیر وقصب مصری بر سر كسی گفت ای سعدی
چه گونه می‌بینی این دیبای معلم برین حیوان لایعلم گفتم خطی زشتست كه باب زر نوشتست)
ابلهی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (سمین فعیل وزنی اوزره سمیز دیمكدر (وثمین
بهالی دیمكدر زیرا ثمن قیمت معناسنه‌در (اسب تازی عربی آت دیمكدر بعض نسخه‌ده
(مركب عربی دوشمش (قصب مصری ارشی ایپك وارغجی كتاندن طوقنور بردورلی
آلاجه‌بزدر كه مصرك تازه جوانلری واوندانی باشنه صارارلر الآن ارازنده مستعملدر (دیبای معلم
بیانیه معلم اسم مفعولدر افعال بابندن مراد طرازدر كه اول زمانده لباسه آنی نشان ایدرلردی

اوزلرنده وکوکسلرنده امابوزمانده مهجور ومتروکدر الا آل عثمانک سرایلرنده ایچ اوغلانی
استعمال ایدر حاصلی ایپکدن بهارشکلنده یعنی کل وسنبل وقرنفل وغیریلری کبی ایدرلر
(پس ثوبدن برپاره‌درکه ایکی اوموزه دیکرلر دیبن طرازی بیلزیمش (محصول ترکیب)
برسمز ابلهی کوردم اوزرنده آغر بهالی خلعت والننده عربی آت وباشنده قصب مصری
برکیسه بکادیدی ای سعدی نیجه کوررسین بودیبای معلم ومطرزی بوحیوان لایعلم ولایفهم
اوزرنده دیدم برچرکین خطدرکه آلتون صویله یازلمشدر (بیت) قد شابه بالوری حمار ❋
عجلا جسداله خوار) قد حرف تحقیق (شابه فعل ماضی مفرد مذکر غائب مفاعله بابندن
(باحرف صله (وری واوک ورانک فتحه‌لریله بنی آدم دیمکدر حرف جر فعله متعلقدر نقدیرا
مجرور مفعول به غیرصریحدر وحمار لفظا مرفوع فاعلیدر (عجلا قیاس مرفوع اولمق
ایدی حماردن بدل‌الکله لیکن قرآنده اقتباسه دلالت ایلمک ایچون نصب ایلدی (زیرا انده
منصوبدر مفعولیت ایله اتخذ فعلندن امابونده جائزدرکه دینلن کبی حکایةله اوله وجائزدرکه
اعنی تقدیریله اوله (وجسدا بدلدر عجلادن (له خوارله مقدم خبر وخوار مؤخر مبتدا وجمله
اسمیه صفت جسددر (خوار خاء معجمه‌نک ضمیله بقراوازینه دیرلر (محصول بیت) مذکور ابلهی
کاه حماره تشبیه ایلدی وکاه بقره تحقیق حمار بنی آدمه مشابه اولدی اعنی بوزاغی جسد یکه
ضغیراوازی صاحبیدر حاصلی صغیراوازلی بربوزاغی جسدلی حمار بنی آدمه مشابه اولدی (قطعه)
باآدمی نتوان کفت ماند این حیوان ❋ مکردراعه ودستار ونقش بیرونش) باحرف صله (آدمی
انسان (کفت مصدر معناسنه‌در (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندندن بکزرد یمکدر
مانستندن دیبن خطا ایلمش مصراعده تقدیم وتأخیر وارد رتقدیری نتوان کفتن که باد می ماند
این حیوان (دراعه دالک کسریله طیلساندر یدکاری لباسدر که بوزمانده مهجور ومتروکدر
(دستار بونده دلبنددر (محصول بیت) دیمک اولماز که آدمی‌یه بکزر بوحیوان مکر طیلسان ودلبند
ونقش وشکل بیرونی یعنی حقیقتده انسان دکلدر وانسانه بکزمز مکر صورت ظاهر یسی بعض نسخه‌ده
مکریرینه بجز دوشمش (بکرد درهمه اثواب وملک هستی او ❋ که هیچ چیز نیابی حلال جز خونش)
باحرف تأکید (کرد کاف عجمک فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن چکزین ودولان دیمکدر
(ملک هستی بیانیه (محصول بیت) جمیع اثواب ووارلغی ملکنده یعنی ماملکنده چکزین ودولان
یعنی تجسس وتفحص ایله که هیچ برنسنه سنی حلال بولمازسین قاندن غیری یعنی قانی حلال وسائر
اثواب واملاکی جمیعا حرامدر (قطعه) شریف اکر متضعف شود خیال مبر ❋ که پایکاه
بلندش ضعیف خواهد شد) متضعف تفعل بابندن اسم فاعلدر ضعفدنکه ضد ونقیض
قوندر (که حرف بیان (پایکاه باء عجمیله بونده مرتبه مراددر (بلنده اضافتی بیانیه‌در (شد
مصدر معناسنه‌در (محصول بیت) شریف اکر ضعیف‌ده اولورسه خیال ایلمه یعنی ایله
حاصلی خیال طوتمه که انک بلند مرتبه سی وعالی منصبی ضعیف اولیسردر یعنی شریفک وجودی
ویا مردنیوایسی ضعیف اولمغله شریفلک مرتبه سنه ضعف ونقصان کلمز بنه شریف شریفدر
(ورآستانهٔ سیمین بمیخ زردوزد ❋ کمان مبرکه یهودی شریف خواهد شد) آستانهٔ سیمین
بیانیه (باحرف مصاحبت (میخ زرده بیانیه‌در (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر (دوزیدندن
میخلیه دیمکدر زیرادوختن ودوزیدن مشترکدرد یکمکله میخلمق بیننده بعض نسخه‌ده
بزند دوشرینه بومعنایه (شریف بونده عزیز ومقبول معناسنه‌در (محصول بیت) واکر
کمش اشیکی التون اکسریله میخلرسه یعنی بوقدر اموال واثوابه مالک اولورسه ظن ایلمکه
یهودی شریف وعزیز اولیسردر یعنی مال وملک چوقلغیله یهودی معزز ومکرم اولماز

رد سروری

رد شمعی

(حکایت) دوزدی کدایی راکفت شرم نداری که ازبرای جوی سیم دست پیش هرلئیم
درازمیکنی کفت) (محصول ترکیب) براوغری بردیلنجی‌یه دیدی اوتانمزمیسین که برارپه
مقداری نجه کمش ایچون الیکی هرالچغک اوکینه اوزادرسین دیلنجی دیدی (بیت) دست دراز
ازپی یک حبه سیم ❋ به که ببرند بدانکی ونیم) دست درازتقدیری دست درازکردندر
پس دست کردنک مفعول اولی ودراز ثانیسی پس دست درازوصف ترکیبیدر دیبن معنای بینه
واصل دکل ایمش بعض نسخه‌ده دست درازی دوشمش یاایله بوتقدیرجه وصف ترکیبی اولور
(پی باء عجمک فتحیله ادات تعلیلدر (حبه شیء قلیلدن عبارتدر (ببرند فعل مضارع جمع
غائب تشدید ضرورت وزن ایچوندر کسه‌لر دیمکدر (دانک کاف عجمله درهمده التی حصه‌دن
برحصه‌یه دیرلر (محصول بیت) برحبه کمش ایچون ال اوزون ایلمک یعنی ال اوزاتمق یکدرکه
کسه‌لر بردانک کمش ایچون ویایارم دانک حاصلی اوغریلق ایدوب ال کسیلمکدن ایسه دیلنجیلک
ایدوب ال صاغ قالمق اولی‌در (بونده پی بعده معناسنه‌در دیبن خطا سویلمش (حکایت)
مشت زنی راحکایت کنند که ازدهر مخالف بجان آمده بود وازحلق فراخ ودست تنکی بفغان
شکایت پیش پدربرد واجازت خواست که عزم سفر دارم تامکر بقوت بازو دامن کامی
بکف آرم) مشت زن وصف ترکیبیدر یومرق اوروجی دیمکدر بونک اصلی بودرکه مشت زنلک
برفندرکه صاغ الک باش پرمغین سبابه ووسطی بیننه آلور وصول النده برنسنه‌یی سپر ایدر
ومطرق اوبنی کبی اوبنار حاصلی صاغ الی مطرق یرینه استعمال ایدر بوطائفه بوفنده اول قدر
ادمان ایدرلرکه صاغ الینک هر برپرماغی خیاره دونمشدر تحصیل زماننده شام شریفه برقاج
سمرقندی طالب علم کلدی وبعضنک بوفنده برمقدار مهارتی وارایدی مسافرلردر دیو بونلری
منجیک حمامنده ایلندک ایچروده برمقدار درلدکدنصکره حمامک دیوارینه اول قدر مشت
اوردیلرکه قابل تعبیر دکل مکر انواع ادمانلرندن بو برنوع ادمان ایمش وبرکره بونلری ربوه
جانبنه سیره چیقاردق حین مصاحبتده بردزمانی برضعیفجه سنه قالق برمقدار اوینایه‌لم دیدی
قالقدیلر واوینایراق اول ضعیف توانانک قولاغی توزینه برمشت اوردی همان دپه سی اوزره کلدی
وکوم‌کوک اولدی بزبرقاج رومی طالب علملر خوف ایلدک که اولدی دیو اما انلرهیچ آلمادی
وقالقدیلر اول مضروبی اودیلر عقلی باشنه کلنجه (پس مشت زنی زورباز ایله تفسیر ایدنلر
تفشیر ایلمشلر (یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (دهر مخالف زمان غیرمساعددن عبارتدر
اضافت بیانیه‌در (حلق فراخده بوبله‌در (حلق نقطه سزعربیده بوغازه دیرلر وفارسیده
کلو دیرلر کاف عجمک فتحی وضمیله (فراخ فانک فتحی وکسریله کنکش دیمکدر واسع معناسنه
کثرت اکل وعدم قناعتدن کنایه‌در (دست تنک وصف ترکیبیدر (ویاحرف مصدر ال طارلغی
دیمکدر صفر الید معناسنه حاصلی افلاسدن کنایه‌در (دست تنک دیو تانک کسرینه تنبیه
ایدوب اضافتله اوقویانلر تنک طبع ایمشلر (بفغان باحرف صله تقدیری بفغان آمده بوددر
(شکایت پیش پدربرد بعض نسخه‌ده مشورت دوشمش شکایت یرینه (که حرف بیان (عزم سفر
مصدرک مفعولنه اضافتیدر (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی تااوله که دیمکدر باحرف مصاحبت
قوت بازو مصدرک فاعلنه اضافتیدر (دامن کام لامیه‌در مجازا (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
مراد اتکنی دیمکدر (باحرف صله (کف ال ایاسی درمراد ال در مجاز مرسل طریقیله (آرم فعل مضارع
متکلم وحده‌در اله کتورم دیمکدر بعض نسخه‌ده بچنک دوشمش (محصول ترکیب) برمشت زنی
حکایت ایدرلرکه دهر مخالفدن جانه کلمشیدی یعنی جاندن اوصانمش وبیزار اولمشیدی
وکیک بوغزدن وال طارلغندن فغانه واضطرابه شکایتی باباسی قتنه ایلندی یعنی باباسنه حالندن

رد سروری

رد ابن سید علی

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی و سروری

شكايت ايلدى واجازت ديلديكه سفره نيت ايدرم اوله كه قوت بازو ايله مراد اتكنى اله كتوردم ديو
(بيت) فضل وهنر ضايعست تا ننمايند ✽ عود بر آتش نهند ومسك بسايند) تا حرف توقيت در
مادام معناسنه (محصول بيت) فضل وهنر ضايعدر مادامكه كورنميه لر و يا كوسترلميه لر لزوم
وتعدى طريقيله مصراع ثانى تمثيل طريقيله واقعدر پس عودى آتشه قورلر قوقوسى ظاهر
اولماغيچون ومسكى ازرلر زيرا ازمكله قوقوسى زياده اولور حتى زلفه وكاكله وكيسويه مشكسا
ديرلر بومعنى اعتبار يله فتدبر (پدر كفت اى پسر خيال محال از سر بدر كن و پاى قناعت
در دامن سلامت كش كه بزركان كفته اند دولت نه بكوشيدنست چاره كم جوشيدنست)
(خيال محال بيانيه (پاى قناعت لاميه در مجازا (دامن سلامت بو يله در (كش فعل امر مفرد مخاطبدر
كشيدندن (كه حرف تعليل (كوشيدن طورشمق ديمكدر (يعنى سعى ايلمك (كم بونك كبى يرلرده
ترك كليدن عبارتدر (جوشيدن لغتده قينامقدر (اما بونك كبى يرلرده اضطراب ومشقتدن
عبارتدر (محصول تركيب) باباسى ديدى اى اوغل خيال محالى باشكدن چيقار يعنى اخراج ايله
و پاى قناعتى دامن سلامته چك يعنى ممكن اولديغى دكلو قناعت ايدوب اضطراب ومشقتدن
سالم وآزاده اول زيرا اكابر ديمشلردر دولت وسعادت سعى وكوششله دكل يعنى چالشمغله
دولت ال و يرمز مادامكه جانب حقدن عنايت اولميه پس چاره اضطراب ومشقتى ترك ايلمكدر
يعنى صبر ايدوب بحضور اولمقدر (بيت) كس نتواند كرفت دامن دولت بزور ✽ كوشش
بى فائده است وسمه بر ابروى كور) كرفت مصدر معناسنه در (دامن دولت لاميه در مجازا
كوشش بى فائده بيانيه در (وسمه واوك فتحى وسينك سكونيله بونده راستق مراد در كه ديشى اهلى
قاشلرينه چكرلر (ابروى كور بيانيه در (زيرا بونده كور عدم ابرودن عبارتدر (اعمى معناسنه دكل
يعنى ابرونك قيلى اولمايجه ابرويه راستق چكمك فائده و يرمز (شراح كورك بو معناسنه تعرض
ايلمدكلرندن معلوم در كه كورى اعمى معناسنه اخذ ايدرلر (محصول بيت) كيمسه دولت اتكنى
زور ايله طوتمغه قادر دكلدر يعنى قوت بازو ايله دولت ال و يرمز زيرا ابروى كوره وسمه چكمك كبى
بى فائده در دولت وسعادته سعى جانب حقدن عنايت اولمايجه (بيت) اكر بهر سر مويت هنر
دوصد باشد ✽ هنر بكار نيايد چو بخت بد باشد) بهر با حرف ظرف (سر مو لاميه قيل اوجى ديمكدر
(هنر دوصد ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولمش اصلنده دوصد هنر در (محصول بيت)
اكر هر بر قيلك اوجنده ايكيوز هنرك اولورسه هنر ايشه كلمز (يعنى فائده ايلمز (چونكه بخت وطالع
يرامز اوله (يعنى طالعده مساعده اولمايجه هنر فائده ايلمز (بيت) چه كند زورمند وارون بخت ✽
بازوى بخت به كه بازوى سخت) زورمند زورلى ديمكدر (زيرا مند ادات نسبتدر (پس زورمند
وصف تركيبيدر دين خطا ايلمش (وارون بخت وصف تركيبيدر نحس طالعلى ديمكدر
زورمندك اضافتى بيانيه در (بازوى بخت و بازوى سخت لاميه در مجازا (محصول بيت) زورلى
نحس طالعى نه ايلسون (يعنى نيه قادر در (نيه مالكدر طالع ايشلمايجه (مصراع ثانى
مقام تعليلده در (زيرا طالع بازوسى بكدر قوى بازودن يعنى طالع قوى اولمايجه باز و قوتى
فائده ايلمز بو ايكى بيتى بر بحرده ظن ايدوب مثنوى يازانلر غريب بى تشخيص ايتمشلر
(پسر كفت اى پدر فوائد سفر بسيارست از نزهت خاطر وجذب فوائد وديدن عجايب وشنيدن
غرائب وتفرج بلدان ومحاورت خلان وتحصيل جاه وادب ومزيد مال ومكسب ومعرفت
ياران وتجربت روزكاران چنانكه سالكان طريقت كفته اند) فوائد سفر لاميه
(از حرف تبيين (نزهت خاطر مصدرك فاعلنه اضافتيدر سرور خاطر ديمكدر (جذب فوائد
مصدرك مفعولنه اضافتيدر فائده لر چكمك (يعنى فوائد تحصيل ايلمك (ديدن عجايب وشنيدن

رد شراح جميعا
ابروى كورك اضافتى لاميه
اولوب كور اعمى ديمك اولسه
هر نقدر جز الت اولمز ايسه ده
معنى فاسد اولمز حتى شارح
مرحوم دخى شراحه پك
بور يمديكندن جوازينه
اشارت ايتمشدر (اسعد)
رد ابن سيد على وسرورى

رد ابن سيد على
وسرورى

غرايب ايكيسى بيله مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تفرج بلدان مصدرك مفعولنه در (بلدان
بانك ضميله بلدك جميدر شهرلر ديمكدر (محاورت مفاعله بابندن مصدردر (خلانه اضافتى
مفعولنه در سابقلر كبى (خلان خليلك جميدر تشديد لام ايله (مزيد مصدر ميمى ماله
اضافتى فاعلنه در (ومعرفت ياران مصدر ميمينك مفعولنه در (تجربت روزكاران تجربت تفعل
بابندن مصدردر سماعى زيرا معتل اللام اولمايجه ياء مصدرى حذف ايلمك سماعيدر
فتأمل (روزكارانه اضافتى مفعولنه در (روزكاران الف ونونله جمع اولمسى خلاف قياسدر
(محصول تركيب) پسر ديدى اى پدر سفر فائده لرى چوقدر خاطر سروريندن و جذب
فوائددن وعجايب احوالى كورمكدن وغرايب قصه لر ايشتمكدن وشهرلر سيرندن و دوستلرله
مكالمه دن ومنصب وادب تحصيلندن ومال ومكسب زياده لكندن و يارانى بيلمدن وروزكارلر
تجربه سندن شو يلكه طريقت سالكلرى ديمشلردر (قطعه) تا بدكان وخانه در كروى ✽
هركز اى خام آدمى نشوى) تا حرف توقيت ما دام معناسنه (بدكان با حرف ظرف
(در حرف تأكيد (كرو كافك عجمك كسرى وراتك فتحيله رهن معناسنه در (وياضمير
خطاب (نشوى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطبدر (محصول بيت) مادام كه دكان وخانه ده
رهنده سين يعنى انلرله مقيد سين هركز اى خام كيمسه آدمى اولمازسين يعنى ما دام كه دكان
وخانه دن چيقوب غربته كيتمزسين هر كز خاملغك كتمز وانسان اولمازسين (برواندر جهان
تفرج كن ✽ پيش ازان روز كز جهان بروى) برو فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر اندر
همزه نك فتحيله ادات ظرفدر (كز اصلنده كه ازايدى (محصول بيت) وار جهانده تفرج
ايله اول كوندن اول كه جهاندن كيدرسين يعنى دكاندن واودن چيقوب وارعالمى سير
ايله اول كوندن اول كه عالم فانيدن عالم باقى يه كيدرسين يعنى اولمزدن اول (پدر كفت اى پسر
منافع سفر برين نمط كه كفتى بسيارست وليكن پنج طائفه را مسلمست اول بازركانى كه
باوجود نعمت ومكنت غلامان وكنيزان دلاويز وشاكردان چابك دارد هر روز بشهرى
وهر شب بمقامى وهر دم بتفرجكاهى از نعيم دنيا متمتع شود) منافع سفر لاميه (نمط نونك وميمك
فتحه لريله اسلوب ديمكدر (بعض نسخه ده بسيار يرينه بى شمار ديمش (پنج طائفه را
(را ادات صله ويا ادات تخصيص فقدبر (بعض نسخه ده مسلم يرينه سين وتا ادات خبردر
واقع اولمش (پنج طائفه راست ديمش (بعض شراح بو يله يازمش بعينه (و بعضيسى
افترا ايلمش كه پنجك اوانه بر باء صله ايراد ايلمش ديو لكن يانمزده اولان نسخه مذكور
شارحك نسخه سندن يازلمش غايتده صحيح نسخه در وانده افترا ايلديكى يادن نام ونشان
يوق (پس معلوم اولديكه يانده واقع اولان نسخه يا زياده سقيم ايمش و ياتعصبا افترا ايدرمش
و بو يله اعتراضى چوق واقع اوليور (اعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا (بعض
نسخه ده اول يرينه نخستين واقعدر (بازركانى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(با حرف مصاحبت سببيتى متضمن (وجود نعمت لاميه (مكنت قدرت ديمكدر (غلامان
داردك مقدم مفعوليدر (وكنيزان اكا معطوف (الف ونونله جمع اولدقلرى ذوى العقولدن
اولدقلرى ايچوندر (بعض شراح غيردن نقل ايدوب (كنيزان كنيزكك جميدر ديمش
(صكره بحر الغرايب دن نقل ايدوب ديمش (كنيزان كنيزك جمعى (وكنيز كان كنيزكك
جمعيدر ومرجودركه كنيزان كنيزك جمعى اوله ديمش (و بعضيلر تعصب ايدوب بوكه
بو نقريردن اسناد جهل ايدوب خيلى پريشان كلمات ايلمش (غلامان اولنه بركه حرفى ايراد
ايلمين حق معنايه واصل دكل ايمش (دلاويز وصف تركيبيدر آويزيدندن لغتده اصمقدر

محاورت حائله مصاحبت
معناسنه در وجيم ايله
قوكشباق ايلمكدر عه

عجبا يازانك سهوانمسى جائز
دكلميدر (محمد اسعد)
رد سرورى

رد سرورى
رد شمعى

(اما استعمالده تعلق معناسنه در کوکل تعلق ایلدیکی نسنه لرده استعمال ایدرلر بونده غلامان
وکنیزانه صفت واقع اولمش اشتراك طریقیله (شاکردان چابك بیانیه (وغلامان
(وکنیزانه معطوف شاکردلردن خدمه مراد در (یعنی خدمتکار جنسی (دارد فعل مضارع
مفرد غائب مذکورلر مقدم مفعوللری (وبازرکانه راجع تحتنده ضمیر فاعلی (بشهری
(با حرف ظرف (ویا حرف وحدت (بعقامیده بویله در (بعض نسخه ده هردم یرینه
هرلحظه دوشمش (بتفرج کاهیده بویله (نعیم دنیا لامیه نعمت دنیا دیمکدر (متنعم تفعل
بابندن اسم فاعلدر فائده لنیجی معناسنه (محصول ترکیب) پدر دیدی ای پسر بو اسلوب اوزره که
سن بیان ایلدك سفر فائده لری چوقدر امابش طائفه یه مسلمدر اولکیسی بر بازرکاندر که نعمت وقدرت
وجودیله دلاویز جوانلری وجاریه لری اوله وچابك خدمتکارلری دخی اوله هرکون برشهرده
وهر کیجه برمقامده وهر لحظه برسیرانکاهده دنیا نعمتلرندن فائده لنه (قطعه) منعم بکوه
ودشت وبیابان غریب نیست ✵ هر جا که رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت) منعم اسم فاعلدر
افعال بابندن صاحب نعمته اطلاق ایدرلر حاصلی اهل دولت دیمکدر غنی معناسنه اسم مفعول
رد شمعی طرتوب عینی فتحیله قید ایلین تصرف خاص ایلمش (بکوه با حرف ظرف (دشت دالك فتحی
وشینك سکونیله ووا صحرا معناسنه (منعم مبتدا وغریب ثانیسی (ونیست خبر ثانی وثانی
خبریله جمله اسمیه خبر اول واول خبریله جمله ابتدائیه (خیمه چادروزدك مقدم مفعولی
(خوابکاه یاتاجق یر یعنی یاتاجق وراحت یری دیمکدر (ساختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
منعم وغنی اولان کیمسه طاغده واوواده وبیابانده غریب دکلدر هر یره که واردی چادر قوردی
ویتاق وحضوریری پیدا ایلدی حاصلی هر زه یه که وارسه حضور وصفا ایدر دیمکدر یعنی
اهل دنیا هر قنده ایسه ذوق وصفاده در دیمکدر (وآن را که بر مراد جهان نیست دسترس ✵
در زاد وبوم خویش غریبست وناشناخت) واو بونك کبی یرلرده استدراك معناسنی متضمندر
(که حرف بیان (مراد جهان بیانیه (دسترس وصف ترکیبیدر رسیدندن قدرت ووسعت
معناسنه (زاد وبوم جمیع کلستان نسخه لرنده واو عطفله کلور اما سید علی زاده ونعمت الله
واو سز ایراد ایلمشلر وهیچ بریسی تعرض ایلمامشدر که ترکیب اضافی میدر رمز جمیدر وسائر
لغتلرده بوم زمین وقرار کاهدر دیمشلر اما زاده مستقلا معنی ویرممشلر لیکن اهالئ اعجام
دیدیلر که زاد وبوم عطف تفسیریدر اما زادك بوندن غیری یرده بو معنایه دلالتی یوقدر
والعلم عندالله (ناشناخت نامعلوم دیمکدر (محصول بیت) منعمك حالی مذکوردر
اما اول کیمسه نك که جهان مرادینه الی ایرشمز یعنی قدرت ووسعتی یوقدر حاصلی فقیر ومفلسدر
کندینك طوغدیغی وقوپدیغی یرده یعنی کندی شهرنده ومملکتنده غریب ومجهول
ومنکوردر حاصلی انی کیمسه بیلمز ونام ونشانتی اکماز (دوم عالمی که بمنطق شیرین وقوت
فصاحت ومایهٔ بلاغت هرجا که رود بخدمتش اقدام نمایند واکرام کنند) دوم بش طائفه نك
ایکنجیسی (عالمی یا حرف وحدت (که حرف بیان (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن
(منطق شیرین بیانیه مصدر میمیدر نطق معناسنه یعنی تکلم (قوت فصاحت واوك تشدیدیله
لامیه (مایهٔ بلاغته بویله در (بخدمتش با حرف صله (اقدام نمایندك مقدم
مفعولیدر (محصول ترکیب) ایکنجیسی بر عالمدر که شیرین تکلمله وفصاحت قوتیله وبلاغت
سرمایه سیله هر یره که کیدرسه خدمتنه اقدام کوسترلر واکا اکرام ایدرلر (قطعه) وجود مردم
دانا مثال زر طلاست ✵ که هر کجا که رود قدر وقیمتش دانند) وجود مردم دانا لامیه
وبیانیه در (مثال زر طلاست لامیه لردر زاده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (طلا طانك

کسریله یالدز التونیدر (که حرف رابط صفت (ما بعدی جائزدر که دانایه صفت اوله
وجائزدر که زرطلایه (محصول بیت) مردم دانانك وجودی یالدز التونی کبیدر که هر یره
کیدرسه قدر وقیمتنی بیلورلر یعنی خالص وصافی التون نیجه که هر یرده معزز ومکرم ایسه اهل علمده
انجلین معتبردر (بزرك زادهٔ نادان بشهروا ماند ✵ که در دیار غریبش بهیچ نستانند) بزرك زاده
وصف ترکیبیدر اکابرزاده معناسنه نادانه اضافت بیانیه در (با حرف صله (شهروا بر لفظدر
اما اصلنده مرکبدر شه لفظیله روالفظندن (معلوم اوله که ازمنهٔ ماضیه ده بر پادشاه کلمشدر که
کونه سکهٔ شاهی پی ضرب ایدوب التون ایچون التون یرینه اقچه ایچون اقچه یرینه یوریدوب کندی
حکم سلطنتنده خلق انکله معامله ایدوب بیع وشرا ایدرلر ایمش حتی بوزمانده بر کیمسه نك ظلمندن
رد شراح جمیعا تعبیر ایلملی اولسه لر مملکتده کون بوریدر دیرلر (پس شد شاهدن مخففدر وروا جائز معناسنه در
اول پادشاه مذکور قضیه یی جائز کوردوکیچون اول کوندن اقچه والتونه شهروا دیدیلر پس شراحك
بونده انواع پریشان اقواله التفات اولنمسون که تقیدی تضییع اوقاتدر ماند فعل مضارع مفرد غائبدر
رد شراح جمیعا مانیدندن بکرمك دیمکدر (مانستن دن دینلر خطا ایلدیلر (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف
(دیار غریب بیانیه (شین ضمیر شهروایه راجعدر (نستانند فعل نفی مستقبل جمع غائب
صاتون المازلر دیمکدر (حاصلی اعتبار ایلمزلر (محصول بیت) جاهل اکابرزاده شهروایه بکزر که
آنی اول پادشاهك قلمروندن غیری دیارده هیچ المازلر (سیوم خوبرویی که درون صاحب دلان
بمخالطت او میل کند وصحبتش را غنیمت شناسند وخدمتش منت دانند که کفته اند اندکی جمال به
از بسیاری مال روی زیبا مرهم دلهای خسته است وکلید درهای بسته) سیوم بش طائفه نك
اوچنجیسی (خوبرو وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه (ویا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (درون صاحب دلان لامیه (صاحب دل سکون بایله اولنجه وصف ترکیبیدر (اما کسر بایله
لامیه در (حاصلی بونك کبیلر ایکی وجهله اوقنور (والف ونون ادات جمعدر (با حرف صله
(مخالطت مفاعله بابندن مصدردر ونا اسلوب عجم اوزره مطول یاز یلور وتلفظ اولنور (اختلاط
ومخالطه قریشمقدر (او یه اضافت لامیه در (میل کندك مفعول صریحی (وبمخالطت غیر صریحی
وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که دروندر (محصول ترکیب) اوچنجیسی بر خوب رویدر که صاحب دللرك
درونی انك اختلاطنه ویا انکله اختلاطه میل ایدر وصحبتنی یعنی مصاحبتنی غنیمت اکلرلر وخدمتنی
منت بیلورلر که اولر دیمشلردر (اندکی جمال یاء مصدرله واضافتله ازاجق جمال (بسیاری مالده
بنه بویله در یعنیه (حاصلی جمال آزلغی مالك چوقلغندن یکدر زیرا روی زیبا خسته کوکللر مرهمیدر
رد سروری وشمعی وبغلو قپولر مفتاحیدر کافی کابیدی کاف عربك کسره سنه تخصیص ایدنلر خطا ایلمشلر زیرا فتحیله افصحدر
(قطعه) شاهد آنجا که رود عزت وحرمت بیند ✵ ور برانند بقهرش پدر ومادر خویش اشاهد
بونك کبی یرلرده محبوب معناسنه در (ور واکردن مخففدر (بقهرش شین ضمیر معناده برانندە مقیدر
(محصول بیت) محبوب اول یره که کیدر یعنی هر یره که کیدر عزت وحرمت کورر واکر انی
کندینك اناسی واتاسی یانلرندن قهر ایله ده سوررلرسه (حاصلی کیم اولورسه اکا اتالق واناالق ایدر
(پر طاوس در اوراق مصاحف دیدم ✵ کفتم این منزلت از قدر تو می بینم بیش) پر با عجمله وتخفیف
رد شمعی راایله لفظ مشترکدر قناد ایله یلك بینده اما بونده یلك مراد در قناد دین خطاسو یلدی زیرا
مصاحفه یلك قنور قناد قونلماز (و بونی هر کس بیلور پرك راسنی تشدید ایله قید ایدنلر ضرورت
رد ابن سید علی وسروری وزن ایچون دیو وزن طبعه مالك دکلر ایمش (در یرینه بر بازانلر معنی جانبنه ناظر اولمازلر ایمش (اوراق
رد سروری وشمعی مصاحف لامیه مصاحف مصحفك جمعیدر (منزلت تامرتبت ناسی کبی اسلوب عجم اوزره مطول
رد ابن سید علی بازیلور ومطول تلفظ اولنور (پس ضمیر خطاب اعتبار ایدن غفلت ایلمش (بیش باء عربیله

زياده معناسنه در (محصول بيت) طاوس بلكنى مصحفلرك اوراقى اراسنده كوردم (تنكه عادتما
اوغلانجقلر طاوس بلكنى مصحفلرك اوراقى اراسنه قويغلردر (پس مصحفلرك ورقلرى اوزره
طاوس قنادينى كوردم ديبنى ابى كوره ممش (كور يجك ديدم بو مرتبه ومنزلى وبو مقامى سنك قدركدن
وحدكدن زياده كورورم (يعنى بو مكرم ومعزز مقام سنك لايقك دكلدر (كفت خاموش كه هر كس كه
جمالى دارد ﷺ هر كجا پاى نهد دست ندارندش پيش) خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول
ديمكدر (كه حرف تعليل (جمالى يا حرف تنكير (ندارندش شين ضمير معناده پيشه مقيددر (پيشش
تقديرنده (ندارند يرينه نونله بدارند يازانلر بالله صحيح نسخه لره مخالف يازمشلر اكرچه تأويلله
معنى ويرمك قابلدر (محصول بيت) حضرت شيخ بيوررلر طاوسه بن بويله ديجه ديدى اسم اول
زيرا هر كيمك كه جمالى وار هر نره يه كه اياق قور يعنى كيدر اوكينه ال طوتمزلر يعنى انى كيمسه رد
ومنع ايلمز بلكه هر كس كل برى جانم ديرلر زيرا صاحب حسنه هر كس طالبدر (نظم)
چون در پسر موافقت ودلبرى بود ﷺ انديشه نيست كر پدر ازوى برى بود) جميع شراح بو ايكى بيتى
رباعى ديو يازمشلر حال بو كه رباعينك بحرى معين بحر در نهايتى بو ده بحر هزج اقسامندندر يعنى بحر
مضارع اخربدر ورباعى بحرينه قريبدر فقدبر (دلبرى يا حرف مصدر (برى بونده بيزار معناسنه در
(محصول بيت) چون پسرده موافقت ودلبرلك اوله يعنى كوزل اوله واختلاطه لايق وقابل اوله
غم يوقدر اكر باباسى اندن بيزار اولورسه زيرا هر كس اكا بابا اولور حاصلى هر كيمسه انك كبى فرزنده جانم
اوغلمدر (اوكوهرست كو صدفش درميان مباش ﷺ در يتيم را همه كس مشترى بود) او ضميرى
بيت سابقده پسره راجعدر ومبتدادر (وكوهر خبرى (كو فعل امر مفرد مخاطبدر كويدندن
كفتندن ديدلر خطا سويلدى (صدفدن مراد باباسيدر تشبيه طريقيله (مباش فعل نهى
مفرد مخاطب اوله ديمكدر (در يتيم شول انجويه ديرلر كه برصدفده يالكز اوله اما انسانده يتيم
باباسى اولميانه ديرلر وحيوانده اناسى اولميانه وجماداتده نظيرى اولميانه (محصول بيت) اول پسر
كوهردر سويله صدفى اراده اولمسون يعنى صدفى مطلوب دكلدر كركمز زيرا دريتيمه هر كس
مشترى اولور ويا مشتريدر يعنى هيچ كيمسه دلبرى باباسيله استمز يالكز استرتنكه صبوحى بيوررر
(پدر را تابكى همراه آن شيرين پسر بينم ﷺ الهى باشدان روز يكه اورابى پدر بينم)(چهارم
خوش اوازى كه آب از جريان ومرغ از طيران بازدارد پس بوسيلت اين فضيلت دل مردمان
صيد كندوارباب معنى بمنادمت اورغبت نمايند) چهارم دوردنجيسى بش طائفه نك (خوش
اواز وصف تركيبى (ويا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (جريان مصدردر جرى يجريدن
يعنى ضرب بابنك ناقص يائيسندن اقق معناسنه (طيرانده مصدردر طار يطيردن ضرب بابنك
اجوف يائيسندن اوچمق ديمكدر (بازدارد اكيقور يعنى مانع اولور با حرف مصاحبت (وسيلت
شول نسنه در كه انكله غيره اولشيله يعنى غيره يقين اوله تابى نطويل اسلوب عجم اوزره در
(فضيلت معرفتده ارتقلغه ديرلر وثانيه مذكوركيدر (دل مردمان لاميه (وكندك مفعول اولى
(وصيد ثانيسى (ارباب ربك جميدر اصحاب معناسنه (معنايه اضافتى لاميه در (با حرف صله
(منادمت مفاعله بابندن مصدردر نديملك ديمكدر يعنى مصاحبت معناسنه در (او يه اضافت لاميه در
(رغبت نماينده مفعول صريحى (وبمنادمت غير صريحى (محصول تركيب) دوردنجيسى بر خوش
اوازدر كه صويى اقمقدن وقوشى اوچمقدن منع ايليه حضرت داود پيغمبر عليه السلامك اوازى كبى
پس بو فضيلتك وسيله سى وسيبيله خلقك كوكلنى شكار ايدر وارباب معنى انك مصاحبتنه رغبت
كوسترر لر (بيت) سمعى الى حسن الاغانى ﷺ من ذا الذى جس المثانى) سمع سينك فتحى وميمك
سكونيله قولاق معناسنه در ياى متكلم ايله اضافت لاميه در وتقديرا مرفوع مبتدا وجائزدر كه سمعى

ردشمعی

رد ابن سيد علی

رد شراح جمعا

ردابن سيد علی وسروری

مطلب

سيد على زاده طربان يازمش وسرورى بويله يازديغنه اعتراض ايلمش ودعاكويه بو يازيشى زياده ناپسند كلدى پس متعدد شروحنه مقيد اولدم كوردم فى الحقيقه جميع شروحنده رانك يا اوزره تقد يميله بولدم ليكن بنده بو خطايى سهو قلملرينه حمل ايدرم لاسيما چلبينك نعت رسولده صلوا عليه فعل ماضيدر بيورديغى حمل ايلديكم كبى والا بونلرك كبى افنديلردن بويله خطا قصده مقارن اولماز قندر پس معترضك اعتراضى يا تعصب طريقيله اولور ويا قصور فهمدن عفی عنه

سماعى واصغائى معناسنه اوله ايشتمك ودكلمك ديمكدر (پس حرف جر مقدره متعلق اولمز
(حسن صفت مشبهه در (اغانى يه اضافت صفتك موصوفنه اضافتيدر (اغانى جمع اغنيه غنا
معناسنه در (پس اغنيه جمع غنادر ديين كندى زعميله سويلمش (من اسم استفهام محلا مرفوع
مبتدا (ذا اسم اشارت محلا مرفوع خبرى (الذى اسم موصول (جس جمله فعل ماضى مفرد
مذكر غائب يابشدى ديمكدر مس كبى جمله فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر الذينك والذى
صله سيله محلا مرفوع صفت ذادر (المثانى جمع مثنادر ايكى قللى سازه ديرلر تنكه مثالث جمع
مثلثدر كه اوچ قللى سازه ديرلر (مثانى جسنك مفعوليدر وسكون يا ضرورت وزن ايچوندر
(محصول بيت) بنم قولاغم كوزل غنايه درو ياخود بنم سماع واصغام كوزل اوازه مقيددر يعنى ميلم كوزل
اوازه دركيمدر شول كيمسه كه ايكى قللى ساز چالر يعنى اكا نه اعتبار مقصود بودر كه كوزل
اوازى سازه ترجيح ايدر حاصلى بنم ميلم حسن صوتنه در سازه دكل على الخصوص كه قللى ساز
دكلمك حرامدر مصراع ثانينك تحقيقنده مراد حسن صوتدر ديين بيتدن مرادى بيلمامش
(قطعه) چه خوش باشد اواز نرم وحزين ﷺ بكوش حريفان مست صبوح) اواز نرم بيانيه
(حزين اينجه ونازك معناسنه در (با حرف صله (كوش قولاق (حريف باده مصاحبى (الف
ونون ادات جمعدر (كوش حريفان لاميه (مسته اضافت بيانيه (وصبوحه لاميه (صبوح
مصدردر صباح وقتنده شراب ايچمكه ديرلر تنكه غبوق عكسنه ديرلر حاصلى فعول وزنى اوزره
مصدرلردر (صبوح صباح وقتنده ايچلن شرابك اسميدر ديين مخالف سويلمش (محصول بيت)
نه خوش اولور بو نشق اينجه اواز صبوح مستى اولان حريفلر قولاغنه يعنى قولاقلرينه لطيف كلور
(به از روى خوبست اواز خوش ﷺ كه آن حظ نفسست واين قوت روح) ان روى خوبه
اشارتدر (واين اواز خوبه (محصول بيت) روى خوبدن خوب اواز يكدر زيرا روى خوب
حظ نفسدر (واواز خوب قوت روحدر حاصلى حضرت شيخ اواز خوبى روى خوبه ترجيح
ايدر ليكن فيه ما فيه (پنجم پيشه ورى كه بسعى باز وكفافى حاصل كند تا آب روى
از بهر نان ريخته نشود چنانكه خردمندان كفته اند) پنجم يعنى مذكور طائفه نك
بشنجيسى (پيشه باء عجمينك كسريله صنعت ديمكدر (وروا وك فتحيله ادات نسبتدر لى معناسنه
اونه يقالى درواويله على كل حال صنعتلى ديمكدر يعنى اهل صنعت (ويا حرف وحدت (كه
حرف رابط صفت (با حرف مصاحبت (سعى بازو مصدرك فاعلنه اضافتيدر (كفافى يا
حرف وحدت (تا حرف تعليل (آب روى لاميه (بهرنانده بويله در (ريخته نشود دوكلش
اولميه يعنى دوكلميه (محصول تركيب) بشنجيسى بر اهل صنعتدر كه سعى بازو يله بر كفاف حاصل
ايليه تاكيم اتمك ايچون يوز صويى دوكلميه حاصلى جره وكديه يه محتاج اولميه شويلكه عقلا
ديمشلردر (قطعه) كر بغريبى رود از شهر خويش ﷺ سختى ومحنت نبرد پينه دوز) با حرف
صله (غريبى يا حرف وحدت (سختى يا حرف مصدر (پينه يمه يه ديرلر (پينه دوز وصف
تركيبيدر دوزيدندن رودك ونبردك تنازع طريقيله فاعليدر لغت حسبنجه يمه دي‌يكيجى ديمكدر
اما استعمالده اسكيجى يه ديرلر (محصول بيت) اكر غريبلكه كيدرسه يعنى ديار غربته كندى
شهرندن شدت ومحنت ايلمز يعنى چكمز پينه دوز يعنى اسكيجيلك بر جزئى صنعت ايكن انك اهلى
هر نره يه وارسه اول صنعتله كچنور (ور بخرابى فتد از مملكت ﷺ كرسنه خسبد ملك نيم روز)
ور واكردن مخففدر تنكه مكرر بيان اولندى (با حرف صله (خرابى يا حرف مصدر خرابلق
مقابل معمورلقدر يعنى شنلك (فتد فانك كسر وضم جائزدر اصلى افتددر همزه نك فتح وضميله
مصدرى افتادن وافتيدن كلور همزه حذف اوليجق فا كسر وضميله مستعملدر فاحفظ (از مملكت

اغنيه همزه نك ضمى وكسرى وبانك تشديدى وتخفيفيله تغنى اولنان بركونه نغمه در كذا فى اللغات (محمد اسعد)

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

مطلب

فنده متعلقدر (کرسنه بو لفظ ایکی وجهله مستعملدر بریسی بونده کی کبی یعنی کافک ضمی
ورانک سکونی وسینک کسریله و بریسی کافک ضمی ورانک کسری وسینک سکونیله فاحفظ
(خسبد خانک ضمی وسینک سکونی وبانک فتحیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واو یور
دیمکدر خسبیدندن ملك خسبدك وفندك فاعلیدر تنازع طریقیله (نیم روزه اضافتی لامیه‌در
(نیم روز ترکستانده برشهرك اسمیدر ملکی نیم روزه تخصیص بینه دوزه قافیه اولمق ضرورتی
ایچوندر والامذکور معناده هرملك بردر (محصول بیت) بینه دوزك حالی معلوم اما اکر کندی
مملکت وسلطنتندن برخراب آباده دوشرسه نیم روزپاد شاهیسه ده انده برکالی وصنعتی
اولمدیغی تقدیرجه آج یاتور یعنی اج قالور بونده مراد خرابلقدن کندی مملکتندن غیریدر
والاحقیقتده خراب آباد ده مکه یوللری کبی ذخیره‌سی اولمدیغی تقدیرجه هرکس آج یاتور
حاصلی مراد برتمثیلدر والاحقیقتده بویله اولمق لازم دکل (چنین صفتها که بیان کردم
درسفر موجب جمعیت خاطرست وداعیهٔ طیب عیش اما آن که از ین جمله بی بهره است بخیال
باطل درجهان برود ودیکر کس نام ونشانش نشنود) چنین صفتها بونجلین صفتلر (که
حرف رابط صفت (ویا حرف بیان (موجب جمعیت خاطر لامیه‌لردر سبب جمعیت خاطر دیمکدر
(داعیه باعث دیمکدر (طیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وعیشه اضافت
صفتك موصوفنه‌در (بی بهره بی نصیب دیمکدر (با حرف مصاحبت (خیال باطل بیانیه
(در حرف صله در بامعناسنه (جهان دنیا (دیکر داخی دیمکدر (معناسی دخی کرودیبن
سوزی کرودن اکاریمش (محصول ترکیب) پدردیر بونجلین صفتلر که بیان ایلدم سفرده
جمعیت خاطره سببدر وکوکلك درلکه باعثدر اما اول کیمسه که بو جمله دن یعنی مذکور بش
طائفه‌دن اولمایوب جمیعسندن بی نصیب اوله سیاحت جهانه باطل خیال ووهم فاسدله کیدر
ودخی کیمسه نام ونشانی ایشتمز یعنی نیجه اولدیغی کیمسه دویماز زیرا مشهور ونامدار کیمسه
دکلدر که اندن خبرالمق ممکن اوله (قطعه) هر آن که کردش کیتی بکین او برخاست ٭
بغیر مصلحتش رهبری کند ایام) کردش اسم مصدردر کردیدندن دونش دیمکدر (کیتی یه
اضافت لامیه‌در (کیتی کاف عجمك کسریله ویاء اصلیه ایله جهان دیمکدر (با حرف صله
(وکین کاف عربك کسریله عداوت دیمکدر (او یه اضافت لامیه‌در (برخاست قالقدی
یعنی قصد ایلدی (با حرف صله (وغیر بونده خلاف وعکس معناسنه‌در (مصلحته اضافتی
لامیه‌در (رهبر قولاغوز وصف ترکیبیدر بریدن بوله ایلتمك دیمکدر لازمی قولاغوزلقدر
(رهبر کندك مفعول صریحی (وبغیر غیر صریحی (وایام فاعلی (محصول بیت) هر اول کیمسه که
عالمك تبدل وتغیری یعنی انقلاب احوال عالم انك عداوتنه قیام ایدوب قصد ایلدی ایام وروزکار
انك مصلحتك خلافنه وعکسنه اکا قولاغوزلق ایدر یعنی اکا مرادینك خلافنه دلالت ایدر
(کبوتری که دکر آشیان نخواهد دید ٭ قضاهمی بردش تا بسوی دانه ودام) کبوتر
کوکرجین (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت ویا حرف بیان (دکر دخی دیمکدر
(آشیان یوا (نخواهد دید دیدن معناسنه کوره‌میسردر یعنی کورمك میسر اولمیسردر (قضا
مبتدا (همی ها حرف تأکیدی حرف استمرار (شین کبوتره راجعدر (تا بونده الی معناسنه‌در
(با حرف صله (سوی جانب دیمکدر (دانه‌یه اضافت لامیه‌در (دام بونده طوزاق معناسنه‌در
(محصول بیت) بر کبوتر که دخی آشیانی کوره‌میسردر یعنی کورمك میسر ومقدر اولمیسردر
قضای آسمانی انی دانه ودام جانبنه ایلدر یعنی شکار اولور حاصلی انی یاآو یجی اولار ویا مرغ
شکاری اولور (پسر کفت ای پدر قول حکما را چه کونه مخالفت کنم که کفته‌اند رزق اگرچه

بعض اعجام دیدیکه نیم روز
نصف دنیادن کنایه‌در زیرا
شمس حد استوایه وارد قده
نصف دنیا مقدارنی قطع
ایتمش اولور پس نیم روز
بو وجهله اضافت لامیه اولور
منه

رد شمعی

مقسومست باسباب حصول آن تعلق شرطست وبلا اگرچه مقدرست از ابواب دخول
آن احتراز واجب) با حرف صله (اسباب حصول آن لامیه‌لردر (اسباب سببك جمعیدر تعلقدن
مراد مباشرتدر (ابواب دخول آن لامیه‌لردر (محصول ترکیب) پسر باباسنك جوابنده دیدی
حکمانك قولنه نوجهله مخالفت ایده‌یم که دیمشلردر رزق اگرچه مقسومدر یعنی ازلده
هرکسك رزقی تعیین اولنمشدر لیکن انك حصولنك سببلرینه مباشرت شرطدر یعنی عقل مباشرت
اقتضا ایدر بلا ده اگرچه مقدردر اما اکا داخل اولمق ابواب واسبابندن احتراز واجبدر
قال الله تعالی ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة حاصلی بونك کبیلر مقتضیات عقلدندر (قطعه)
رزق اگر چند بی کمان برسد ٭ شرط عقلست جستن از درها) اگر چند اگرچه که معناسنه
مستعمل لفظدر (پس اگری ادات شرط (وچندی کم خبریه معناسنه اعتبار ایدنلر
چندان کبی بو فنه چندان وقوفلری یوغیمش (محصول بیت) رزق اگرچه که بی کمان وبی شك
ایرشور یعنی مقدر اولان رزق البته هر حیوانه کلور واصل اولور لیکن عقلك شرطیدر
قپولردن استمك یعنی عقل رزقی اهل دنیادن رجا ایلمك اقتضا ایدر (ورچه کس بی اجل
نخواهد مرد ٭ تو مرو در دهان اژدرها) مرد بونده مردن معناسنه‌در (مرو میمك ورانك
فتحه‌لریله کتمه دیمکدر فعل نهی مفرد مخاطبدر (در حرف صله در بامعناسنه (دهان اژدرها
لامیه‌در بجه اژدرهایه ثعبان دیرلر (محصول بیت) دخی اگرچه که کیمسه اجلسز اولمیسردر
یعنی کیمسه بی اجل اولمز اماسن اژدرها اغزینه کتمه یعنی هلاك اولاجق یره وارمه (درین صورت
که منم با پیل دمان بزنم وباشیر ژیان پنجه درافکنم مصلحت آنست که سفر کنم که ازین بیش
طاقت بی نوایی ندارم) با حرف صله ویا حرف مصاحبت (پیل دمان بیانیه قوتلی وهیبتلی فیل
(بزنم اوررم ویا اوروشورم جنك ایلمکه قادرم دیمکدر (با حرف صله (شیر ژیان بیانیه ژیان
ربنجی حیوانانك صفتلرندندر کوکره‌مش وغضبه کلمش دیمکدر (که حرف تعلیل (ازین بیش
بوندن زیاده دیمکدر یعنی شمدنکرو (طاقت بی نوایی لامیه‌در (بی نوایی قدرت وبی زاد معناسنه‌در
(ویا حرف مصدر (محصول ترکیب) بو صورتده که منم یعنی بو قوت وزور وبو مشت زنلك که
بنده وار قوتلی وهیبتلی فیله کندمی اوروروم یعنی اکا بی پروا مشت اوررم ویا انکله صواشه
قادرم وشیر ژیانه پنجه براغورم یعنی انکله پنجه طوتشماغه قادرم اگرچه اول پنجه اورمقده
ماهردر پس مصلحت اولدر که سفر ایدمکه بوندن ارتق نواسزلغه طاقت کتوره‌مم (قطعه)
چون مرد درفتاد زجای ومقام خویش ٭ دیکر چه غم خورد همه آفاق جای اوست) در حرف
تأکید (فتاد فانك کسریله وضمیله دوشدی دیمکدر بونده ایرلدی معناسنه‌در (جای ومقام
عطف تفسیری (خویشه اضافت لامیه (دیکر بایله دخی دیمکدر (آفاق بونده اطراف
معناسنه‌در (جای او لامیه (محصول بیت) چونکه ار یعنی کشی کندی وطنندن ومقامندن
دوشدی یعنی مفارقت ایدوب ایرلدی دخی نه غم یوزیرا جمیع اطراف عالم انك مقام ومکانیدر
(شب هر توانکری بسرایی همی رود ٭ درویش هر کجا که شب آمد سرای اوست)
بسرایی با حرف صله (ویا حرف وحدت (محصول بیت) کیجه هر برغنی برسرایه وبراوه
کیدر یعنی هرکس کندی اوینه کیدر اما درویش بی کس هر یرده که کیجه کلدی یعنی
قراکولق بصدی انك سرایدر حاصلی کیجه کندی بی زده دوترسه انده یاتور قالور یعنی
جمیع عالم اکا نسبت برابردر (این بکفت وهمت خواست وپدر را وداع کرد وروان شد
ودر هنکام رفتن شنیدندش که می کفت) (محصول ترکیب) بو مذکور قطعه یی سویلدی
وهمت دیلدی وباباسنه وداع ایلدی وکندی کتمك وقتنده ایشتدیلر که سویلردی یعنی

ردابن سعید علی
وسروری

بو بيتی اوقوردی (بيت) هنزوركه بخشش نباشد بكام * بجايی رود كش ندانند نام) هنزور اهل كمال ديمكدر هنرلی معناسنه پيشه وركيكه سابقا كچدی (كه حرف رابط صفت (بكام مرادنجه ديمكدر (بجايی باحرف صله (وياحرف وحدت (رود فعل مضارع مفرد غائب و يافعل امر مفرد غائب (كش كافك فتحيله در زيرا ضمارك ماقبلی بودلده مفتوح اولور ضرورت وزن اولمايجه والا ساكنده اولور پس كمسركافله اوقيان خلاف قاعده اوزره اوقورمش (كه حرف رابط صفت وياحرف تعليل (وشين ضمير هنزوره راجعدر معناده نامه مقيد در نامش نقد پرنده (محصول بيت) اهل هنزكه طالعی مرادنجه اولميه يعنی اكا بخت ودولت مساعد اولميه بر يره كيدر و يا بر يره كتسونكه آدينی بيلمزلر و يابيلميه لر حاصلی نام ونشانی اكلماز وايشيدلمز بره كيدر ياخود برخلاف سمته كيدر كه نام و نشانی چيقميه و يا كتسونكه نام ونشانی چيقميه

(تابرسيد بكنار آبيكه سنك از صلابت او برسنك همی آمد وآواز بفرسنك همی رفت) تا حرف انتهاالی معناسنه (برسيد فعل ماضی مفرد غائب يعنی ذهب الی ان وصل ياخودحتی وصل (باحرف صله (كنار آب لاميه (و ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (صلابت شدت يعنی پكلك وقتيلق اويه اضافت لاميه در وضمير آبه راجعدر (همی ها حرف تأكيد (می آمد حكايت حال ماضيدر (وآوازش ضميری ينه آبه راجعدر (باحرف صله (فرسنك عربجه فرسخ ديدكلريدر كه اون ايكی بيك ادم برمقدارنه ديرلر (همی رفت حكايت حال ماضيدر كيدردی ديمكدر (محصول تركيب) مشت زن كندی تابرصوبه ايرشديكه يعنی برصوبك كنارنه كه صلابت وشدتندن وحدت جريانندن طاش طاش اوزره كلوردی يعنی اوكينه كلن طاشلری بوالاردی تتكه پك اقار صولرك شندندر وآوازی برميل يره كيدردی يعنی خروشی وچغلديسی برميل مقداری يره كيدردی

(بيت) سهمكين ابيكه مرغابی درواِيمن نبودی * كمترين موج اسياسنك ازكارش در ربودی) سهم فارسيده خوف معناسنه در (معلوم اوله كه اخری ميم اولان كلمه به ادات نسبت داخل اولمق مراد اولسه اكثريا بركاف عجمله توسيط ايدرلر (غمكين وغمكين كبی اما مطرد دكل زيرا غمينده ديرلر كافسز پس غمكين اصلنده غمآكيندر دين سهو ايلمش زيرا الف ممدوده نك لغتلرنده حذفی جائز دكلدر علی الخصوص كه سهمكينده اول ملاحظه غايتله فاسددر تأمل ندر (سهمكين قورقنج ديمكدر (آبی ياحرف وحدت (كه حرف بيان (مرغابی اوردكدر (ايمن امين معناسنه در (كمترين تر ادات تفضيل (و يانون ادات نسبت (اسياسنك دكرمان طاشی (درحرف تأكيد (ربودی راده فتحه وضمه لغتدر (ياحرف حكايه (محصول بيت) برقورقنج صوايديكه اوردك ايچنده امين دكل ايدی يعنی اوردك كه صوقوشيدر اول صوبك صلابتندن وشدت جريانندن ايچنده يوزمكه خوف ايدردی مبادا كه صوطوپ ارليه ديواك كوچك موجی دكرمان طاشنی كنارندن قاپوب كتوررديحاصلی قره صوكبی وياطونه كبی طاشدقلرنده شدت وصلابتله اقردی (كروهی مرد مارا ديد كه هريك بقراضه در معبر نشسته و رخت سفر بسته

جوانرا دست عطا بسته بود زبان ثنا بركشود چند انكه زاری كرد ياری نكردند وكفتند) كروهی كاف عجمك ضميله وياء وحدتله بر بلوك (مرد مارا ادات مفعول (كه حرف بيان باحرف مصاحبت سببيتی متضمن (قراضه قافك ضميله وتخفيف را ايله التون اواغنه ديرلر كه فارسيجه ريزهٔ زر ديمكله تعبير ايدرلر ظاهرا اقچه مراددر والا التون اواغی معاملاتده جاری دكلدر اخرنده ياحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دين غلط سويلمش (معبر اسامی لغتنده معبر كشتی كذركاه ديمش يعنی كچيد كمسی كه خلقی صودن كچرر اسكدار قايقلری كبی اسم الت وزنی اوزره در واول كچدكلری يره معبر ديرلر اسم مكان وزنی اوزره (دست عطا اضافت بيانيه در

رد شمعی

مطلب
غمكين ايامثال اولمغله الويرمی زيرا اصلی غمك در وغمكك آخری ميم دكلدر مكر مرادی غم اوله الكن بونده ده التباس هجنی واردر (محمد اسعد)
رد دقايق الحقايق

رد شمعی

ويرمك الی يعنی هيچ برنسنه يه مالك دكل ايديكه معبراجرتنه ويره (زبان ثنا بيانيه (يعنی كيجی به دعا وثنا ايلدی (بركشود آچدی يعنی ملاحی مدحه باشلدی (زاری يای اصليه ايله تضرع معناسنه در (ياء مصدريدين بودلی بيلمزايمش (ياری ياحرف مصدر (محصول تركيب) مشت زن صوبك كنارنه ايرشدكده بر بلوك مردمی كورديكه هر بريسی بر قراضه سببيله يعنی برقراضه اجرتيله معبرده اوتورمشلر ايدی وسفراثوابنی باغلمشلر (مشت زنك عطا الی بغلوايدی يعنی اجرت كشتی به ويرمكه نسنه يه مالك دكل ايدی ملاحه مدح وثنا ايلمكه باشلدی اول قدركه فرياد وفغان ايلدی يالواردی و يوالواشلق ايلديلر حاصلی مرحمت وشفقت ايلمديلر وديديلر (بيت)

(بی زرنتوانيكه كنی بركس زور * ورزرداری بزور محتاج نهٔ) بی زر التونسز (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادرد كلسين ديمكدر (نهٔ ياضمير خطاب وهمزه حرف توسل (محصول بيت) زرسز كمسه يه زورايلمكه قادردكلسين امازرك وارايسه زوره محتاج دكلسين حاصلی قوت وزورايله مراد حاصل اولماز لكن زرك وارايسه ظلم وزوره محتاج دكلسين زيرا زرايله جميع مصالح حاصل اولور (ملاح بی مروت ازو بخنده بركرديد وكفت) (محصول تركيب) ملاح بی مروت اندن خنده ايله يعنی كولمكله دوندی وديدی يعنی مزه لنمك طريقيله بوكا توجه ايلدی وديدی (بيت) زرنداری نتوان رفت بزوراز دريا * زورده مرده چه باشد زريك مرده بيار) زورده مرده لاميه (وهاء رسمی مقدار معناسنی افاده ايدر يكساله ويكماهه كبی بريللق و برآيلق ديمكدر (بونده ده برآدملك ديمكدر يعنی برآدم اجرتی مقداری واون آدم قوتی مقداری (محصول بيت) اقچك يوقدر يعنی چونكه اقچك و پولك يوقدر دريادن زور ايله كتمك اولمز اون كشی زوری مقداری نه اولور و بونده نه فائده و برآدملك اقچه كتور يعنی برآدمك اجرتی مقداری اقچه (زيرا دريادن قوتله كچلمز معبرله كچلور دريا ديوردينی مبالغه طريقيله در زيرا دريا جاری اولمز مكركه يم اسكدار بوغازی كبی برپراوله قتدبر (جوانرا ازين طعنه دل بهم برآمد

خواست كه ازو انتقام كشد كشتی رفته بود آواز داد كه اكر بدين جامه كه پوشيده ام قانع شوی دريغ نيست ملاح طمع كرد وكشتی را بازكردانيد) جوانرا را ادات تخصيص (طعنه لغتده نيزه ايله اورمقدر (اما بونده خاطره طوقنمقدر (بهم برآمد بمحضور ومنقبض اولدی ديمكدر (كردانيد دوندردی ديمكدر (زيرا الف ونون ادات تعديه در اصلی كرديدندر دونمك ديمكدر (محصول تركيب) جوانك ملاحك بوطعنه سندن كوكلی منكسر ومنقبض اولدی ديلديكه ملاحدن كينن آله كشتی كتمش ايدی آواز ويرديكه اكر بوقفتانله كه كيمشم قانع اولورسك دريغ دكلدر ملاح طمع ايلدی وكشتی بی كرو دوندردی (بيت) بدوزد شره ديدهٔ هوشمند * درآرد طمع مرغ وماهی ببند) باحرف تأكيد (دوزد فعل ماضی مفرد غائبدر دوزيدندن ديكمك ديمكدر دوختندن ديبنلر زائد سويلمشلر (شره شينك وراك فتحه لريله غلبهٔ حرصه ديرلر صفتی شره كلور فرق وزنی اوزره علم بابندن هاء اصليه ايله اما فارسيده هاء رسمی شكلنده اوقومده جائز (بدوزدك فاعليدر (ديدهٔ هوشمند لاميه (درحرف تأكيد (آرد فعل مضارع مفرد غائب (طمع فاعلی (مرغ مفعول صريحی (وماهی اكا معطوف (وببند غيرصريحی (محصول بيت) عاقل كمسه نك حرص كوزينی ديكر يعنی بغلر حاصلی كورايدر طمع مرغ وماهی بی بنده كتورر يعنی دوزاغه حاصلی طمع سببيله باغه كرفتار اولور (چندان كه دست جوان

بريش وكريبان ملاح رسيد اورا بخود دركشيد و بی محابا فروكوفت يارش ازكشتی بدرآمد كه

پشتی كنند همچنان درشتی ديدپشت بكردانيد مصلحت آن ديدند كه با او مصالحت كنند وباجرت كشتی مسامحت نمايند) چندان كه اولقدر كه يعنی همان كه ديمكدر (دست جوان

رد سروری

دابن سيد علی وسروری

لامیه جوانك الی دیمکدر یا حرف صله (ریش رانك کسریله بونده صقل دیمکدر (کریبان معطوفدر ریشه (وملاحه اضافتلری لامیه در (دست مبتدا (رسید خبری (او راملاحی دیمکدر (بخود یاحرف صله کندی یه (کشید چکدی دیمکدر (بی ادات سلب (محابا مفاعله بابندن مصدر دراصلی محاباندر تا اسلوب عجم اوزره حذف اولمشدر زیرا مفاعله نك ناقصندن تابی حذف ایلمك قاعده لرندندر یعنی بی باك و بی پروا دیمکدر (بی میل وتوقف دیمك بولغته وقوفی یوغمش (فرو بونده ادات تأکیددر (کوفت کاف عربك ضمیله دوکدی یعنی ضرب شدیدله ضرب ایلدی (که حرف تعلیل (پشتی پشت باء عجمك ضمیله ارقه دیمکدر (و یاحرف مصدر مظاهرت ومعاونت معناسنه در (همچنان ملاح کبی دیمکدر (درشتی درشت ایری دیمکدر عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك کسریله (و یاحرف مصدر مراد ایری وزاق در حاصلی کنك (بااو جوانله دیمکدر (یاحرف مصاحبت (اجرت کشتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مسامحت مفاعله بابندن مصدردر لغتده مساهله در یعنی آسانلق اما بونده سخا و جومردلك معناسنه در (پس مختار صحاحدن المسامحة المساهلة وتسامحوا تساهلوا دیمك اجمال ایلمش (محصول ترکیب) همان که جوانك الی ملاحك صقالنه و یقاسنه ایرشدی انی کندینه چکدی و بی پروا وافر دوکدی بو اداشی کیدن کوردی بونی دوکدیکنی وکیدن طشره کلدی که مظاهرت ومعاونت ایلیه مذکور کیجی کبی خشم وحدت کوردی پس ارقاسین چوردی یعنی فرار ایلدی ایمدی مصلحت انی کوردیلر که انکله مصالحت ایده لروکمی نولونیله جومردلك ایده لروسخا کوستره لر (مثنوی) چو پرخاش بینی تحمل بیار * که سهلی ببندد در کارزار) پرخاش باء عجمك فتحی وضمیله ورانك سکونیله صواشدر حرب معناسنه (که حرف تعلیل (سهل سینك فتحیله وسکون هاایله آسان دیمکدر قولای معناسنه (و یاحرف مصدر پس معنی سهولت دیمکدر (درکارزار لامیه در کارزار کاف عربله حرب و جنك معناسنه در (محصول بیت) چونکه صواش و جنك کوره سین تحمل کتور یعنی تحمل وصبر کتور زیرا سهولت ورفق جنك وحرب قپوسنی بغلر حاصلی ملایمت و یواشلق جنك و جداله مانعدر (لطافت کن انجا که بینی ستیز * نبرد قز نرم را تیغ تیز) نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (قز قافك فتحی وتشدید زا ایله عرب ابریشمه دیرمبالغه ایله اسم فاعلی قزاز کلور اما بونده ضرورت وزن ایچون زا مخففدر (نرمه اضافت بیانیه در (ورا ادات مفعولدر (نرم نونك فتحی ورانك سکونیله یومشق دیمکدر (تیغ تیز بیانیه تیز تانك کسریله اتی دیمکدر کسکین معناسنه (محصول بیت) لطافت وملایمت ایله شول یرده که ستیز وعناد کوره سین زیرا یومشق ابریشمی کسکین قلیچ کسمز حاصلی رفق وملایمت یومشق ایپك کبیدر وعناد وستیز کسکین قلج کبیدر که اکا کار ایلمز (بشیرین زبانی ولطف وخوشی * نوانی که پیلی بموبی کشی) شیرین زبان وصف ترکیبیدر طتلی دللی دیمکدر (و یاحرف مصدر در دل طاتلیلغیله دیمکدر (خوشی یاحرف مصدر (نوانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (پیلی یاحرف وحدت (یاحرف مصاحبت (موبی یاحرف وحدت (کشی یاضمیر خطاب (یعنی کشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (محصول بیت) شیرین زبانلغله وملایمت وخوشلغله یعنی ایلکله قادرسین که بر فیلی بر قل ایله چکوب یده سین یعنی رفق وملایمتله سکا منقاد اولور بویله قوتلی وزورلی حیوان ایکن حاصلی ملاح مدارایله مشت زنك پنچه سندن خلاص بولدی (بعذر ماضی در قدمش افتادند و بوسه چند بنفاق برسر وروی‌اش دادند و بکشتی درآوردند و روان شدند تا رسیدند بستونی که از عمارت یونان درآب ایستاده بود ملاح کفت کشتی را خللی هست یکی از شما که دلاورترست

ومردانه تروزورمندتر باید که برین ستون برود وریسمان کشتی بکیرد تا عمارت کنیم) باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (عذر ماضی بیانیه (در حرف صله (قدمش جوانه راجعدر (بوسهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (باحرف مصاحبت (نفاق نونك کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (بکشتی باحرف صله (درآوردند ادخال ایلدیلر (روان شدند کتدیلر دیمکدر (تاحرف انتهی (باحرف صله (ستون سینك وتانك ضمه‌لریله دیرك دیمکدر عربجه عمود دیرلر (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (عمارت یونان لامیه (یونان قرمان ولایتنه دیرلر لیکن اول ولایتده مذکور صوکبی صو یوقدر مکر افلاطونك بکاری دیدکاری صواوله لیکن اول بیانه اقاز بلکه بربیوك مغاریه دوکلور حاصلی بو کتابك بوراسی شبهه‌دن خالی دکلدر (ایستاده طورمش دیمکدر مراد دیکلوب طورمقدر (خللی یاحرف تنکیر (که حرف رابط صفت (دلاور وصف ترکیبیدر آوریدندن بهادره دیرلر (ترادات تفضیل (باید کرك دیمکدر (که حرف بیان (برین ستون بوستون اوزره دیمکدر (ریسمان کشتی لامیه کمینك ایپی دیمکدر (تاحرف تعلیل (محصول ترکیب) پس عذر سببیله یعنی بونی کشتی یه المایوب طعن ایلدکلری سببیله اباغنه دوشدیلر و برنیچه بوسه نفاقله باشنه وکوزینه ویردیلر یعنی باشین و یوزین وکوزین اوپدیلر وکمی یه کتوردیلر یعنی کمی یه قویدیلر وروان اولوب کتدیلر بر یره که ایرشنجه که یونان بناسندن صوایچنده دیکلوب طورمش ایدی ملاح دیدی کشتی یه خلل وضرر وار یعنی کمینك بوزغون یری وار که اصلاحه محتاجدر بریکز سزدنکه بهادرركدر ومردانه‌رك وزورلی‌رکدر مرادی ملاحك بوسوزلریله جوانی مغرور ایلمکدر اولاکه کندی یه حسن ظنله سوزینی طوته پس کرکدرکه بوستون اوزره واره و کمینك ایپنی طوته تاکیم کمی یی عمارت واصلاح ایده لم یعنی خلل وضرر ینی دفع ایده لم (جوان بغرور دلاوری که درسرداشت ازخصم دل آزرده نیندیشید وقول حکمارا کار نفرمود که کفته اند هر کرا رنجی بدل رسانیدی اکر در عقب آن صد راحت برسانی از پاداش آن یك رنج ایمن مباش که پیکان ازجراحت بدرآید وآزار در دل بماند) باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (غرور دلاور لامیه (و یاحرف مصدر (که حرف رابط صفت (خصم دل آزرده بیانیه کوکلی انجنمش خصم و یاکوکلنی انجتدیکی خصم (نیندیشید قایرمدی (یعنی باك و پروا چکمدی (کارنفرمود ایش بیورمدی یعنی ایش ایدنمدی وعمله کتورمدی (که حرف بیان (هرکرا ادات تخصیص هرکیمك دیمکدر حرف ربط مقدردر یعنی که حرفی (رنجی یاحرف وحدت برالم دیمکدر (بدل باحرف صله (رسانیدی فعل ماضی مفرد مخاطب (والف ونون ادات تعدیه ایرشدردك دیمکدر (در حرف ظرف (عقب آن لامیه (عقب بونده ارد وصوك معناسنه در (برسانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (والف ونون بنه ادات تعدیه در فعل شرط واقعدر ایرشدرسك دیمکدر (پاداش باء عجمله جزا وعوض معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در (ایمن مباش جزاء شرط (که حرف تعلیل (پیکان پا وکاف عجمله دمرنه دیرلر (جراحت جیمك کسریله یاره یه دیرلر (بدرآید طشره کلور (یعنی چیقار (آزار الم دیمکدر برشین مقدردر آزارش دیمکدر ضمیر پیکانه راجعدر (محصول ترکیب) جوان بهادرلق غروریله که باشنده ایدی خصم دل آزرده دن ایمنمدی یعنی باك چکوب قایرمدی وقول حکمایی کار بیورمدی یعنی سوزلرینی عمله کتورمدی که بیورمشلردر هرکیمك که کوکلنه برالم ایرشدردك ایسه اکر اول المك اردنجه یوز راحت کوکلنه ایرشدررسك اول بر رنجك جزا وعوضندن امین اولمه زیرا دمرن یاره‌دن چیقار اما رنج والم کوکلده قالور پس اندن حذر ایلمك کرك

ظاهر بودرکه بوحکایه تصنیعدر تحقیقی دکلدر زیرا ظاهر حاله مخالف یرلری چوقدر فتدبر شد
حضرت شیخ کمینه نظرا تصنیع مذکوردن ازاده اولوب العهدة علی الراوی قاعده‌سنجه همان مسموعلرینی نقلدن عبارت اولدیغندن بشقه یونان قرمان ولایتنه منحصر اولدیغی مسلم دکلدر حاصلی حضرت شیخه اعتراض وارد اولماز
(محمد اسعد)

(بيت) چه خوش كفت بكتاش باخيلتاش * چو دشمن خراشيدی ايمن مباش) بكتاش (باو كاف
عربيله (با ادات صله بكتاش (و خيلتاش شاهنامه ده مذكور اولان ايكی پهلوان دلاورك
اسميدر (چوادات تعليل (خراشيدی فعل ماضی مفرد مخاطب طرملادك ديمكدر انجتمكدن
كنايه‌در (محصول بيت) مصراع ثانی مقول بكتاشدر يعنی بكتاش خيلتاشه نه خوش
ديدی يعنی ايو ديدی چونكه دشمنی طرملادك انك مكرندن امين اولمه (قطعه) مشوايمن
كه تنك دل كردی * چون زد ست دلی بتنك آيد) مشو فعل نهی مفرد مخاطب اولمه ديمكدر
(كه حرف تعليل (تنك دل وصف تركيبيدر قياس تنكدل يازمق ايدی ليكن مبتدی يه
بو اسهلدر (كردی كاف عجمك فتحيله فعل مضارع مفرد مخاطبدر اولورسين ديمكدر
(كرديدندن صيرورت معناسنه (دلی يا حرف وحدت (با حرف صله (تنك طار ديمكدر
اضطرابدن كنايه‌در (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيوررامين اولمه كه تنكدل اولورسين
يعنی كوكلك طار اولور و بيحضور اولورسين چونكه الكدن بر كوكل طار اله يعنی
چونكه بر كيمسه نك كوكلنی انجتدك البته سنده انجنورسين (شراحك بعضيسی مصراع ثانی يی
جمله شرطيه واولی جزائيه طوتمش و بعضيسی تعرض طريقيله جزامقدم رد ايتمش زيرا
جزا شرط اوزره مقدم اولماز ليكن ايكيسنك بيله چولفظنی ادات شرط طوتمقده سوزنده
نظر وار زيرا چو و چون بونك كبی يرلرده ادات تعليلدر ادات شرط دكل و جزا شرط اوزره
مقدم اولماز دين خبط عشوی ايلمش زيرا عدم تقدم علماء نحو قتنده‌در اما اهل منطق واهل
فرس قتنده اول اعتبار يوقدر فتأمل (سنك بر بارهٔ حصار مزن * كه بود كز حصار سنك
آيد) سنك مزن فعلنك مقدم مفعول صريحی (و بر باره غير صريحی (باره هاء رسميله
حصار ديواری بارو ده ديرلر (و بعض نسخه ده بارو دوشمش (حصاره اضافت لاميه در
(مزن فعل نهی مفرد مخاطب اورمه ديمكدر (كه حرف تعليل (بود فعل مضارع مفرد
غائب اولور معناسنه (كز اصلی كه از ايدی (كه حرف بيان (سنك بودك فاعليدر
(محصول بيت) حصار ديوارينه طاش اورمه يعنی آتمه زيرا اولور كه حصاردن ده طاش
كلور حاصلی سن طاش اتديغك يره جائزدر كه اندن سكا طاش اتەلر بو بيتك معناسی بودر (پس
مصراع ثانينك معناسنی جائزدر كه حصار ديوارندن طاش منقلع اوله يعنی قوپه و سنك
اوزرينكه دوشه ديين تركيبه مخالف معنی ويرمش (چندان كه مقود كشتی بر ساعد بپيچيد و بر بالای
ستون رفت ملاح زمام از كفش دركسلانيد و كشتی براند بيچاره در انجا حيران بماند روزی
دو بلا ومحنت ديد و سختی كشيد سيوم روز خوابش كريبان كرفت و باب انداخت) چندان
كه اوقدر كه قلت مدتدن وقصر مكثدن كنايه‌در همان كه ديمكدر (مقود لغتده يولاردر
(اما بونده كمی بندكاری ايپ مراد در ريسمان كشتی ديمكدر (ساعد بلك معناسنه درعربيده
بپيچيد بونده طولادی ديمكدر (بالا بونده اوست معناسنه در (زمام يعنی مقود (زمام فارسی
(ومقود عربيدر يولار معناسنه بونده يدك ايپی مراددر (كف عرب فانك تشديله اوقور
اما عجم تخفيفله ال اياسنه ديرلر (در حرف تأكيد (كسلانيد كاف عجمك ضمی
و سينك فتحيله قردی معناسنه يعنی اوزدی ديمكدر (بعضی نسخه ده (ربود دوشمشدر
كسلانيد يرينه (كشتی براندكمی بی سوردی (يعنی قرار ايلمدی كتدی (بيچاره مشت زن
ستون اوزره متحير قالدی (خوابش (شين معناده كريبانه مقيددر مجاز ايقاسين
طوندی (يعنی غلبه ايلدی (باب با حرف صله (انداخت آتدی ديمكدر (يعنی
دوشردی (محصول تركيب) همان كه مشت زنكمی ايپی قولنه طولادی و ديرك اوزرينه

ردا بن سيدعلی وسروری

رد سروری

رد سروزی

واردی ملاح كشتی ايپی الندن چكدی قردی ويا قايدی اندن صكره اكلمدی كمی يی
سوردی كتدی (بيچاره ديرك اوزره حيران وسركردان قالدی برايكی كون انده بلا ومحنت
كوردی وزحمت وشدت چكدی اوچنجی كون اويقو يقاسين طوتدی وصويه آتدی (يعنی
اويقو غلبه ايدوب صويه دوشوردی (بعد از شبان روزی بكنار افتاد از حياتش رمقی
مانده بود برك درختان خوردن كرفت و بيخ كياهان برآوردن تااندكی قوت يافت سر در
بيابان نهاد و برفت تا تشنه و كرسنه و بی طاقت بر سر چاهی رسيد قومی را ديد بر او كرد آمده
بودند و شربتی آب بپشيزی می آشاميدند جوان را پشيزی نبود آب طلب كرد اباكردند دست
تعدی دراز كرد ميسر نشد تنی چندرا فرو كوفت مردان غلبه كردند و بی محابا بزدند و مجروح
كردند) شبان روزی بر كون بر كيجه معناسنه در (حضرت شيخك بو سوزيده غريبدر كه يوز كيج
آدم بر كون و بر كيجه دن صكره صويك كنارينه دوشمكه دريا كبی كرك دريا ده ايسه جريان اولماز
و حضرت شيخ ابتداء كلامده آبی شدت جريانله وصف ايلمش ايدی (پس ايكی كلامك
بينی تطبيق ايلمه ده صعوبت وار (واكر بر كيمسه ديرسه كه درياده ده جريان بولنور استكدار
بوغازی كبی جواب اولدر كه شناور بونك كبی يرلری بر ساعتده بكر بر كون و بر كيجه اكلنمز
(واكر ديرسه كه ستونده و درياده مكثی بر كون و بر كيجه اولسون (جواب اولدر كه بيورمش
ايدی سيوم روز خوابش كريبان كرفت ديو علی كل حال محل اضطرابدن خالی دكل
(رمق رانك وميمك فتحه‌لريله جانك باقيسنه وصوكنه ديرلر (و يا حرف وحدت و يا حرف تنكير
(برك درختان لاميه (خوردن كرفت يمكه باشلدی ديمكدر (بيخ كياهان لاميه نباتات كوكنی
(برآوردن يردن چيقارمغه (حاصلی اغاجلر يپراغنی و نباتات كوكلرينی چقاروب يمكه باشلدی
(تا ادات تعليل درحتی معناسنه (اندكی يا حرف وحدت بر پاره ديمكدر (سر در بيابان نهاد
باشنی بيابانه قودی (يعنی باشنی الدی بيابانه دوشدی بو فقره‌نك اولنه بر اواز پاده ايدوب و سر در
بيابان نهاد ديين يبانه سوبلمش (تا ادات غايتدر الی معناسنه (تشنه صوسز (كرسنه آچ
(بی طاقت زبون ديمكدر (بر حرف صله سر چاه لاميه قويی باشی ديمكدر (مراد صو قويوسی در
(قومی يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بر وضمير چاهه راجعدر (كرد آمده كاف عجمك
كسری و سكون رائله جمع اولمش ديمكدر (شربتی يا حرف وحدت بر ايچم ديمكدر (با حرف
مقابله (پشيز پولدر يعنی منقر (ويا حرف وحدت (می آشاميدند حكايت حال ماضی ايچرلردی
ديمكدر (اباامتناع معناسنه (يعنی ايچمكه مانع اولديلر (حاصلی پولسز ايچرمديلر (دست
تعدی لاميه در مجازا (دراز كرد اوزاندی (يعنی صويی قهرايله و زورايله ايچمك استدی
(ميسر نشد يعنی غصبله ايچه مدی (تنی يا حرف وحدت (چندرا (را ادات مفعول بر نيجه شخصی
(فرو كوفت محكم دوكدی ديمكدر (محصول تركيب) ستوندن صويه دوشدكدن صكره
بر كون و بر كيجه بوزه صويك كنارينه دوشدی حياتندن بر رمق قالمش ايدی يعنی
زياده ضعيف و زبون اولمش ايدی اغاجلر يپراغنی و نباتات كوكنی چقاروب يمكه باشلدی تا كيم
بر پاره قوت بولدی باشين الوب بيابانه دوشوب كتدی حتی آچ و صوسز و بی طاقت بر قويی
باشنه ايرشدی بر طائفه كوردی قويينك اوزرنده جمع اولمشلر و بر ايچم صويی بر منقره ايچرلردی
جوانك منقری بولمديغيچون صو ايستدی صو ويرمديلر يعنی ايچمكه ابا ايلديلر يعنی وير مكن
صو ايچرمديلر تعدی الن اوزادوب كوجله ايچمك استدی ميسر اولمدی يعنی زورايله ايچه مدی
بر نيجه كيمسه‌يی محكم دوكدی ملاحی دوكدی كبی ارلر چوغيدی يعنی قويی صاحبلری
چوغيدی اوشديلر و جوانه غلبه ايلديلر و بی باك و بی پروا حريفی دوكديلر و مجروح ايلديلر

فقيره كوره بو اعتراضده غريبدر زيرا مشت زنك يوزكيج ايكن يدنا بلغله دريايه ياخود نهره دوشوب سرسام اوله‌رق بحفظه تعالی چوق زمان صكره بلاشعور قره يه دوشمسی جائز و كثير الوقوعدر راشبو احتماله كوره شارح مرحومك جمله اعتراضی قالقار فقدبر (محمد اسعد)

رد شمعی

(قطعه) پشه چو پرشد بزند پیل را ❊ باهمه تندی وصلابت که اوست) پشه پاء عجمك فتحیله
سوری سکك شینده تشدید ضرورت وزن ایچوندرلغت تشدیدایله اولدیغنی ظن ایلین وهم ایلمش رد سروری
پربونده چوق معناسنه در (بزند باحرف تأکید (زند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده پشه یه
راجع ضمیر ومفعولی پیل (تندائی دیمکدر یعنی یاوزو یاحرف مصدر بوقدر یاوزلغله دیمکدر (صلابت
شدت معناسنه درجسامت وقوت وزوردن عبادر (که حرف بیان (اوضمیرغائب فیله راجعدر وسین
ونادات خبر (تندی برینه مردی یازان نامردلك ایلمش (محصول بیت) سوری سکك که چوق رد سروری
اولدی فیلی انجیدر یعنی صوقروالم ویرر فیل ایله پشه یی اشعارده جمع ایلدکاری آنکیچوندر که فیل
کبی خورطومی وار (وبریسی فیلك خورطومنه کنسه غایتده متألم اواوب زبون اولور (حاصلی
اکثر زوالی پشه دندر دیرلر بوقدر تندلك وصلابتله که فیلدر (یعنی بوقدر جسامت وصلابت
صاحبیکن پشه چوقلوغندن عاجزوز بوندر (مورچکانرا چو بود اتفاق ❊ شیر ژیانرا بدرانند
پوست) مورچکان مورچه نك جمعیدر (قیاس بونده چه ادات تصغیراولمقدر لکن استعمالده
مطلق قرنجه معناسنه در (را ادات تخصیصدر (شیر ژیان بیانیه کوکرمش ارسلان دیمکدر
(ورا ادات تخصیص (باحرف تأکید (درانند فعل مضارع جمع غائبدر یرتارلر معناسنه دالده فتح
وکسر جائزدر فاعلی تحتنده مورچکانه راجع ضمیر ومفعولی پوستدر (محصول بیت) چونکه
قرنجه لرك اتفاقی اوله یعنی که اتفاق ایلیه لر قغسان ارسلانك دریسنی یرتارلر یعنی ارسلان برنجیلرك
پادشاهی ایکن قرنجه چوقلوغندن عاجزوز بوندر حاصلی ارسلان قرنجه دن زیاده عاجزدر
فیل پشه دن اولدیغی کبی قصه دن حصه بودر که مشترزن بوله زورلی پهلوان ایکن کثرت ناسدن
عاجزوز بوندر ایشتدیکك کبی (بحکم ضرورت خسته ومجروح درپی کاروان افتاد وبرفت
شبانگاه برسیدند بمقامی که از دزدان در خطر بودکاروانیان رادید لرزه براندام افتاده ودل
بر هلاك نهاده کفت اندیشه مدارید که یکی منم درین میان که پنجاه مرد راجواب دهم ودیکرجوانان
هم یاری دهند مردمانرا بلاف اودل قوی شد وبصحبت او شادمان کشتند وبزاد وآبش دستکیری
کردند جوانرا آتش معده بالا کرفته بود لقمهٔ چند ازسراشتها تناول کرد ودمی چند آب آشامید
تا دیو درونش بیارامید وخوابش دررپود وبخفت) درپی کاروان لامیه کاروان اردنجه دیمکدر
(شبانکه اول کیجه دیمکدر (بمقامی باحرف صله (ویاحرف وحدت (که حرف بیان ویاحرف رابط
صفت (لرزه اسم مصدردر ترمه معناسنه (که حرف تعلیل (یکی بونده بردیمکدر (آتش معده
لامیه (بالاکرفته بودقالقمش ایدی یعنی زیاده آجلغندن معده سی آتش اواش ایدی بعض نسخه ده
وعنان صبر وطاقت ازدست رفته بود دوشمش (ازسراشتها اشتها جهتندن (تناول کرد
اکل ایلدی دیمکدر (دمی چندآب برنیجه یودم صودیمکدر (آشامید ایچدی تاحرف تعلیل
دیو درون بیانیه (بیارامید فعل ماضی مفرد غائب ساکن اولدی دیمکدر (وخوابش دررپود
وجوانی اویقوقابدی واویودی (محصول ترکیب) بالضروره جوان خسته ومجروح کاروان اردنجه
کندی کیجه سی برمقامه ایرشدیلر که اول مقام حرامیلردن خوف اوزره ایدی یعنی قورقنج برایدی
جوان کوردی کاروان خلقنك اندامنه لرزه دوشمش وکوکللرین هلاکه قومشلر یعنی هلاك اولملرینی
مقرر باشلر جوان کاروانیلره دیدی اندیشه طوتماك یعنی قایرماك وپرواچکمك که بوارادهٔ
یعنی آرا کزده برینم کبی اللی اره جواب ویردم وغیری جوانلر دخی معاونت ایلسونلر (دهند بونده
فعل امردر کاروان خلقنك کوکلی انك لافیله قوی اولدی وانك مصاحبتیله شادمان وخرم اولدیلر
وآزق وصوایله دستکیرلك یعنی معاونت ایلدیلر (جوانك آتش معده سی قالقمش ایدی وعنان
صبر وطاقتی الندن کتمشیدی اشتها جهتندن برنیجه لقمه تناول ایلدی وبرنیجه یودم صوایچدی

تاکیم ایچریسی شیطانی ساکن اولدی یعنی زیاده آجلغی کتدی وشیطان نفسی راحت اولدی
وکندوبی اویقوقابدی واویودی (پیرمردی پخته وجهاندیده درکاروان بود کفت ای یاران
من ازین بدرقهٔ شما اندیشناکم نه چنانکه از دزدان چنانکه حکایت کنند که عربی را درمی چند
کرد آمده بود شب از تشویش لوریان درخانه تنها خوابش نبردی یکی را از دوستان نزد خود برد
تا وحشت تنهایی بدیدار او منصرف کرداند شبی چند در صحبت او بود چندان که بر درمهاش
وقوف یافت ببرد وسفر کرد بامدادان عرب را دیدند عریان وکریان کفتند حال چیست مکر آن
درمهای ترا دزد برد کفت لا والله بدرقه برد) پیرمردی یاحرف وحدت (پخته صفتی (جهان
دیده وصف ترکیبی جهان کورمش یعنی سیاح عالم اولمش (بدرقهٔ شما لامیه (بدرقه
لغتده اجرتله قولاغوزلق ایلین وساعیجی وامین (ظاهر بونك کبی یرلرده امین وحافظ معناسنه در
بدرقه فارسیدر دوندار معناسنه در دیین ایکی وجهله خطا ایلمش (بریسی فارسیدر دیدیکی رد سروری
زیرا بونی عربی لغتلرده یازمشلر (برخطاسیده دوندار دیدیکدر که لغتلر بونی هیچ یازممشلر
(والفظ دونداره ده خطا ایلمش که دمدار درمعله دوندار دکلدر نونله عسکرك آردینه
عربیده ساقه دیرلر (تنهایی رومك جهله سی تحریف ایدوب (دوندار دیرلر (اندیشناکم
برینه اندیشنا کترم یازان ادات تفضیل ایله خطاسین اکلامز ایمش (چنانکه برینه چند انکه رد شمعی
یازمسیده جمیع نسخه لره مخالفدر (عرب برینه اعراب یازمه سیده نسخه لره مخالفدر (تشویش رد شمعی
لوریان لامیه (تشویش بونده خوف معناسنه در (لوری واولی عجمك فراجسنه دیرلر (الف رد شمعی
ونونله جمع ایدوب لوریان واوایسان دیرلر (بعض نسخه ده لوریان برینه (دزدان دوشمش
(وبعض شراح بونسخه یی اتخاذ ایلمش وبعضیسی متونی عدم تتبعندن اکا اعتراض ایلمش رد سروری
(ایکن اعتراضی زائددر زیرا لوری جنسی ابتده دزد اولور رومك چنکانی کبی خوابش شین
عربه راجعدر (نبردی یاحرف حکایه (نزد خود لامیه کندی یانی قتنه دیمکدر (تاحرف تعلیل
(وحشت تنهایی لامیه دریاکزاق وحشتی دیمکدر (صحبت او ضمیر عربه راجعدر (چندان که
ارلقدر که یعنی همان که دیمکدر عدم تراخیدن عبارتدر (ببرد باء اولك کسری وثانینك ضمیله
ایلندی دیمکدر عجمك روستاییلری ایکی بایی بیله ضم ایله اوقورلر (وانلره تابع اولنلر عجب رد سروری وشمعی
روستایی طبع ایمشلر (بامدادان ایرته (یعنی علی الصباح (عریان لفظنی ذکر ایلدیکی کریانله
تضمین مزدوج صنعتنی رعایت ایلمك ایچوندر والا برکیسه نك اقچه سی کتمکله عریان اولق
لازم دکل (کریان صفت مشبهه در (کریدندن اغلغان دیمکدر (امامراد اغلا یجیدر باکی
معناسنه (مکر بونك کبی یرلرده کانه معناسنه (والله بدرقه برد (بدرقه بونده امین وقرلغوز
اولمقه قابلدر (یعنی وحشتی ازاله ایلمکه دلیل وهادی معناسنه (محصول ترکیب) پخته
وجهاندیده برپیر کیمسه کاروانده بیله ایدی دیدی ای یاران بن بوسزك بدرقه کزدن قورقرم
حرامیلردن قورقدیغم کبی دکل بلکه انلردن زیاده انجلین حکایت ایدرلر بر عربك
برقاچ اقچه سی جمع اولمش ایدی وکیجه اوریاندن خانه سنده یالکز عربی اویقو المازدی
یعنی اوغری قورقوسندن اویقو اویوه مزدی دوستلرندن برینی کندی ایله خانه سنده
ایلتدی تاکیم یالکزلق وحشتی انك دیداری سببیله ازاله ایلیه برنیجه کیجه عربك صحبتنده
اولدی همان که اقچه سنه وقوف بولدی یعنی اقچه سی نه یرده اولدیغنی بیلدی آلدی کتوردی
وسفر ایلدی ایرتسی عربی عریان وکریان کوردیلر دیدیلر حال ندر یوخسه اقچه کی
اوغری ایلتدی عرب دیدی لا والله بدرقه ایلتدی (قطعه) هرکز ایمن زمار نشتم ❊
تابدانستم انچه خصلت اوست) تا ابتداء غایت ایچوندر (زمانده منذ کبی عربیده

(وخصلت خوی معناسنه‌در (محصول بیت) هرکز بلاندن امین اوتورمه دم یعنی اندن امین وغافل
اولمدم اولوقتدن بری که بلدم انك خویی وعادتی حاصلی انك خباثتنی بیلدن بری اندن امن
وفراغت اوزره اولمادم دیمکدر (ننشستم یرینه ننشینم کتورن فعل مضارع خطای فاحش ایلمش رد سروری وشمعی
زیرا بد انستم فعل ماضیدر (وهرکز دخی قط معناسنه ادادر وقط خود ماضی یه مخصوصدر
مضارعده استعمالی لحندر وجمیع نسخه‌لر ماضی فعلیله مستعملدر علی کل حال بویله یازانلر
معنایه وقرنیه‌لری بوغمش (زخم دندان دشمنی بترست * که نماید بچشم مردم دوست) زخم رد سروری وشمعی
دندان دشمنی لامیه‌لردر ویا حرف وحدت (بتر بدتر معناسنه لغتدر (که حرف رابط صفت
نماید فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (با حرف صله (چشم مردم لامیه
نمایدك بچشم مردم مفعول غیر صریحی درودوست صریحی وفا علی دشمنه راجع تحتنده
ضمیر (محصول بیت) بر دشمنك زخم دندانی مارك زخم دنداندن بتردر که مردمك کوزینه
دوست کورینور زیرا ماردن انسان البته حذر ایدر اما دشمن کاشحدن یعنی عداوتنی اخفا ایلیندن
دکه وجهله احتراز ایلمز زیرا قلبنده اضمار ایلدوکی عداوته علمی واصلا دکل معلوم اوله که
بیتده مفضل مار ومفضل علیه عدوی کاشحدر لکن شراح مفضل عدوی صریحی ومفضل رد شراح جمیعا
علیه دشمن غیر صریحی طوتدیلر وخبط عشوی ایلدیلر بو ایکی بیت عربك بدرقه‌سنه
مناسب ذکر اولندی پس ینه پیر جهان دیده‌نك سوزینه کلدك اهل قافله یه دیدی (چه دانید
ای یاران من که این جوان هم از جملهٔ دزدان باشد و بعیاری درمیان ما تعبیه شده تا بوقت فرصت
یاران را خبر کند پس مصلحت ان میبینم که مر اوا خفته بکذاریم و برانیم جوانان زا تدبیر پیر
استوار آمد ومهابتی ازمشت زن دردل کرفتند رخت برداشتند وجوانرا خفته بکذاشتند
انکاه خبر یافت که آفتاب بر کتفش تافت سربر اورد و کاروانرا رفته دید بسی بکردید و ره
بجایی نبرد تشنه و بی نوا روی برخاك ودل برهلاك نهاده میکفت) با حرف مصاحبت (عیار
لغتده چوق کزیجی ذکی وزیرك کیمسه وارسلانه عیار دیرلر صید ارامه‌ده چوق
کزدیکیچون اما بوتك کبی یرلرده چوق بیلور معناسنه‌در (ویا حرف مصدردر (عیار عرفده رد سروری
معروفدر دیو ابهام ایلین عیارلق ایلمش (تعبیه تفعیل بابندن مصدردر برنسنه برنسنه یه
سکمك مثلا برنسنه‌نك برنسنه یه قوقوسی سکمك کبی (بونده مراد سکمکدر (تا حرف تعلیل
(بوقت فرصت (با حرف ظرف واضافت لامیه (مراورامر بونك کبی یرلرده رانك
معناسنی تأکید ایدر (خفته اویومش (بکذاریم فعل امر متکلم مع الغیر کذاردندن
ترك ایدهلم ویا ایده‌وز (وبرانیم سوره‌لم ویا سوره‌وز دیمکدر (مهابتی مهابت خوف (ویا حرف
وحدت نوعیه (بر حرف استعلا (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین
دیمکدر یعنی اوموزدن اشاغه کوره که دیرلر (تافت فعل ماضی مفرد غائب قزدی دیمکدر
لیکن آفتاب قزمز بلکه قزدرر پس معنای لازمیسی ارقاسنی قزدردی دیمکدر (سربرآورد
باشنی قالدردی (بسی بکردید چوق چکزندی یعنی او بو دیغی یره کزدی ودولاندی
(ره بجایی یا حرف وحدت یولی بر یره ایلتمدی یعنی بر یول بولمدی (نهاده هاء رسمی بونده
حرف ترتیبدر قویوب دیمکدر (محصول ترکیب) پیر دیدی نه بیلور سزای بنم یولداشلرمکه
بو جوان جملهٔ دزداندن اوله وعیارلغله بزم ارامزه سکمش اوله تا کیم فرصت وقتنده یولداشلرینه
خبر ایلیه پس مصلحت انی کورورمکه انی اویومش ترك ایدوب کیده‌وز جوانلره پیرك تدبیری
محکم کلدی ومشت زندن بر نوع خوف کوکللرینه الدیلر یعنی اندن قورقدیلر اثوابلرینی
قالدردیلر یعنی یوکلندیلر وبیچاره یی اویومش قودیلر اولوقت خبردار اولدیکه کونش

ارقاسینی قزدردی باشینی قالدردی وکاروانی کتمش کوردی او یودیغی صحراده چوق چکزندی
کزدی و بر یره یول ایلمه‌مدی یعنی هیچ بر یره کیده‌جك یول بوله‌مادی صوسز وآزقسز یوزینی
خاکه وکوکلنی هلاکه قویوب سویلردی یعنی یوزینی یره قویوب هلاکنی مقرر بیلوب سویلردی
یعنی بو عربی بیتی اوقوردی (بیت) من ذا یحدثنی وزم العیس * ما للغریب سوی الغریب
انیس) من اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم موصولدر الذی معناسنه (یحدثنی
تفعیل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده ذایه راجع ضمیر (ونون حرف
وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل مفعولی وجملهٔ فعلیه‌نك اعرابدن محلی یوق صله سیدر
اسم موصولك واسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك
اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف حال وحرف قد مضمردر (زم فعل ماضی مفرد
مذکر غائب مبنی للمفعول ایکی معناسی وار بریسی زماملندی یعنی باشنه یولار اورلدی یوله
کتمك ایچون وبریسی یولده ایلری کتندی قائم مقام فاعلی عیسدر عینك کسریله که
جمع اعیسدر صاری یه مائل اق دوه‌لره دیرلر (ما لیس معناسنه حرف نفیدر (للغریب جار
مع المجرور مقدم خبری (وانیس مؤخر اسمی (وسوی بونده سینك کسری وواوك فتحیله
غیر معناسنه‌در وتقدیرا ظرفیله منصوب ومابعدی مستثنا لفظا مجرور مضاف الیه (محصول بیت)
کیم اول کیمسه‌در یعنی کیمدر اول کیمسه که بنمله مصاحبت ومکالمه ایدر یعنی بندن یالکزلق
وحشتنی ازاله ایدوب بنی اکلیندر حال بو که دوه‌لرك یوله کتمك ایچون باشنه یولار طاقلدی
یعنی ایلری یوله کتندی وبن بیچاره‌نك وتنها قالدم پس غریبك غریبدن غیری انیس ومونسی
یوق یعنی غریبك اکلنجه‌سی ینه غریبدر (بیت) درشتی کند با غریبان کسی * که نابوده
باشد بغربت بسی) درشت دالك وراك ضمه‌لریله وشینك سکونیله ایری دیمکدر یومشق
مقابلی عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك کسریله (با حرف صله (کسی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (نابوده باشد اولمامش اوله دیمکدر (بغربت با حرف ظرف (بسی
باء اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (محصول بیت) غریبلره بر کیمسه خشونت
وناسزالق ایدر یعنی غلظت و بوغونلق ایدرکه غربتده چوق اولمامش اوله یعنی غریبلك
چکمین غریبلره جور و جفا ایدر یوخسه جهاندیده ایلمز (او درین سخن بود که پادشاه زادهٔ
در پی صیدی از لشکریان دور افتاده بود وبالای سرش ایستاده این سخن بشنید ودر
هیأتش نظر کرد صورت ظاهرش پاکیزه دید وحالش پریشان پرسیدش که از کجایی و بدین
جایکه چه کونه افتادی برخی از آنچه برسرش کذشته بود اعادت کرد ملك زاده بر و رحم
آمد خلعت ونعمت داد ومعتمدی همراه او کرد تا بشهر خویش باز آمد) او درین سخن
ضمیر مشت زنه راجعدر (که حرف بیان (پادشاه زادهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
(پی صید لامیه صیدك اردنجه دیمکدر (لشکری یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع
(بالای سر لامیه باشی اوسننده دیمکدر بالا بونك کبی یرلرده اوست معناسنه‌در (ایستاده طورمش
یعنی قائم اولمش (هیأت بونده شکل معناسنه‌در (پاکیزه پاك معناسنه‌در (جایکه جایکاهدن مخففدر
محل ومکان معناسنه (برخی بعضی دیمکدر (کذشته بود کچمش ایدی یعنی باشندن آشاغی
(اعادت افعال بابندن مصدردر (وتا اسلوب عجم اوزره مطول یاز یلور (معتمد اسم مفعولدر
افتعال بابندن اعتقاد اولنان کیمسه‌یه دیرلر (تا حرف تعلیل (ویا حرف انتها (با حرف صله (شهر
خویش لامیه (محصول ترکیب) مشت زن بو سوزده ایدی یعنی مذکور بیتی اوقومده ایدیکه بر پادشاه
زاده بر صیدك اردنجه لشکریلرندن یعنی سپاهیلرندن ایراق دوشمشیدی و باشی اوزره طورمشیدی

عبس اغبسك جمعیدر بیض ابیضك جمعی اولدیغی کبی تفصیله محتاج یردر لیکن بو مقام محل استیفاسی دکلدر

بو اوقود بغی سوزی یعنی بیتی ایشندی وشكل وصورتنه نظر ایلدی صورت ظاهرینی پاكیزه
كوردی اما حالنی پریشان كوردی صوردیكه نه یردن سین و بومقامه نه وجهله دوشدك
مثت زن دخی برمقدار اول نسنه دنكه باشندن كچمش ایدی یعنی سركذشتنی اكا اعادت ایلدی
یعنی تقدیر ایلدی ملك زاده نك بوكا رحمی كلدی یعنی بیچاره یی اسركدی خلعت ونعمت وبردی
و برمعتمد كیمسه یی اكا یولداش ایلدی تاكیم كندی شهرینه كیرو كلدی (پدرش بدیدن اوشادمان
شد و برسلامت حالش شكر كفت شبانكه ازانچه برسراو رفته بود از حالت كشتی وجور ملاح
وروستاییان وغدر كار وانیان باپدر میكفت) دیدن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وسلامت حال
وسلامت فاعلنه (شبانكه كیجه سی یعنی كلدیكی كونك كیجه سی (محصول تركیب) پدری انی كورمكله
شاد مان اولدی حالنه شكر سویلدی كیجه سی اول نسنه دنكه باشندن كچمش ایدی كمی حالتندن
وملاح جفاسندن وروستاییلردن وكاروان غدرندن یعنی ترك وفاسندن باباسنه سویلدی
(پدر كفت ای پسر نكفتمت در وقت رفتن كه تهی دستانرا دست دلیری بسته است وپنجهٔ شیری
شكسته) نكفتمت استفهام انكاریدر دیمدمی دیمكدر (وقت رفتن ظرفك مصدره اضافتیدر
(كه حرف رابط مقول قولدر (تهی دست وصف تركیبیدر الی بوش دیمكدر صفر الید معناسنه
(والف ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص (دست دلیری بیانیه (پنجهٔ شیر یده بویله در
(محصول تركیب) باباسی جوانك تقریرینی ایشدنجه دیدی بن سكا دیمدمی كیتدك وقتده ای
اوغل كه الی بوشلرك یعنی مفلسلرك بهادر اقلری الی بغلیدر وارسلانلق پنجه سی صنقدر حاصلی
تهی دستلر هر وجهله وهر برده عاجز وزبوندر (بیت) چه خوش كفت آن تهی دست
سلحشور ❋ جوی زر بهتراز پنجاه من زور) تهی دست سلحشور ایكی وصف تركیبیدن مركب
اضافت بیانیه در (سلح سلاحدن مخففدر ضرورت وزن ایچون (شور بونده فرشدرمق معناسنه در
یعنی آلات حربك كاه بر ینی اله آلوب اوینادوركاه بر ینی (جوی یا حرف وحدت (تقدیری مقدار جو یدر
(زر بونده التونه واقچه یه یارار زیرا اقچه یه ده زر دیرلر (پنجاه من اضافتسز (من اصلنده تشدید
نونله در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی بتمن دیمكدر (زور بونده قوت معناسنه در
(محصول بیت) نه كوزل سویلدی اول الی بوش یعنی مفلس سلحشور دیدیكی مصراع ثانیدر كه
بر اربه چه زر یكر كدر اللی بتمن قوتدن حاصلی اللی بتمن چه آغر نسنه قالدرمقدن و بابای
چكمكدن یكدر دیمكدر حاصلی زرله اولان مصلحت زور ایله اولماز (پسر كفت ای پدر هرآینه
تا رنج نبری كنج برنداری وتاجان در خطر ننهی بردشمن ظفر نیابی وتادانه پریشان نكنی خرمن
برنداری نبینی كه باندك مایه رنجی كه بردم چه مایه كنج اوردم ونیش كه خوردم چه مایه نوش حاصل زد شمعی
كردم) باندك باحرف سبب (مایه سرمایه ومقدار معناسنه در رنجی یاحرف وحدت (نیش آرینك
وچیانك وغیر ینك صوقدیغی ایكنه یه دیرلر (نیش بونده آری صوقدیسی معناسنه دردیبن غیر مسموع
برنازه ادا ایورمشدر (ونوش بونده عسل معناسنه در (محصول تركیب) پسر دیدی ای پدر مادامكه رنج
والم چكمیه سین كنج قالدرمزسین یعنی حاصل ایدمزسین ومادامكه جانكی خوف وخطره قومیاسین
دشمن اوزره ظفر بولمازسین ومادامكه دانه یعنی تخم پریشان ایدوب صاچمیه سین خرمن قالدرمزسین
یعنی حاصل ایده مزسین كورمزمیسین ازاجق مایه رنج سببیله كه ایلتدم یعنی چكدم نه مایه كنج
كتوردم و برنیش ایله كه یدم نه مقدار نوش حاصل ایلدم (مایه یی مابعدنه اضافت ایدنلر بیلمز زد ابن سید علی و سروری
ایمش (بیت) كرچه بیرون زرزق نتوان خورد ❋ در طلب كاهلی نشاید كرد) نتوان خورد
یمك اولماز (خورد بونده مصدر معناسنه در وضمه یه مائل فتحه ایله اوقنور بونك كبی یرلرده عدم
امكان معناسنی و برونه دخل ایلین عدم وقوفندر (كاهل كاف عربیله وفتح هائله سست واو با رد سروری

دیمكدر (و یا حرف مصدر (نشاید فعل نفی استقبال مفرد غائب لایق دكل دیمكدر (كرد بونده
كردن معناسنه در (محصول بیت) كرچه رزقدن طشره یمك اولماز یعنی زیاده یعنی بررزق كه مقدر
اولمامش اوله انی یمك ممكن دكل لیكن زیاده طلبده اهمال وتكاسل ایلمك لایق دكل البته
تحصیلنده دست و پا اورمق كرك تك طورمق كرك (بیت) غواص اكر اندیشه كند كام نهنك ❋
هركز نكند در كرانمایه بچنك) غواص مبالغه ایله اسم فاعلدر صویه طالغچ دیمكدر (اندیشه بونده
فكر معناسنه در (كام كاف عربیله بونده چكه معناسنه در (نهنك كاف عجمیله تمساحدر كه
نیل دكزنده چوق اولور معلوم اوله كه نون ساكندن صكره طرفده واقع اولان كاف عجمیدر مطلب
فاحفظ (در كرانمایه بیانیه در (كرانمایه كاف عجمك كسریله آغر بهالی دیمكدر (چنك بونده
آوچ معناسنه در (محصول بیت) غواص اكر نهنك چكه سنی فكر ایدرسه یعنی انجو ایچون
طالدقده نهنك بنی قپار بودار دیو فكر ایدرسه هركز اغر بهالی انجو یی آوجنه كتورمز یعنی تمساح
قورقوسندن دریایه طالماز كه الینه انجو كتوره ضرب مثلدر رومده (سرچه دن قورقن طاری
اككز دیرلر (حكمت) آسیا سنك زیرین متحرك نیست لاجرم تحمل بار كران میكند)
آسیاسنك دكرمن طاشی (زیرینه اضافت بیانیه (یا ونون ادات نسبتدر (لاجرم لامحالة ولاشبهة
دیمكدر (لاجرم بونده سبب معناسنه در دیین عجب بویله دیمنك سببی ندر (بار كران بیانیه اغر رد شمعی
یوك دیمكدر (تحملك یوكه اضافتی مصدرك مفعولنه در (محصول تركیب) دكرمنك الت طاشی
متحرك دكلدر پس شبهه یوقكه اغر یوكه تحمل ایدر كه اوست طاشیدر (قطعه) چه خورد شیر
شرزه در بن غار ❋ بازافتاده راچه قوت بود) چه خورد استفهام انكاریدر (شیر شرزه بیانیه
غضبدن دیش صریدن حیوانك صفتیدر پرتجبلر صفتلرندر (بن غار لامیه در مغاره دیبی دیمكدر
(بازافتاده بیانیه ورا ادات تخصیص (چه قوت بود استفهام انكاریدر (محصول بیت) مغره
دیبنده شیر شرزه نه ییر یعنی غاردن چیقوب صید ایلمیجك غارده اچلقدن اولور علی كل حال
معاش ایچون حركت لازمدر دوشمش طغانكده ه از یغی نه اولور یعنی مرضدن و یا پیرلكدن
دوشكون طغانك رزقی وازیغی نه اولور یعنی پرواز ایدوب شكار طیور ایلمینجه طورد یغی یرده
اكا قوت بولنماز بهرحال قرنن طیورمغه حركت ضروریدر (كر تو در خانه صید خواهی
كرد ❋ دست و پایت چو عنكبوت بود) كرد بونده كردن معناسنه در (عنكبوت عربیدر
اورمجك معناسنه در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر (اكرسن حركت ایلمیوب خانه ده
صید وشكار ایلمك استرسك الك وایاغك عنكبوت كبی بر یره مقید اولوب برمكس مقداری
نسنه ایله قناعت ایلمك كركسین یعنی قوت لایموت اختیار ایدوب توكل وقناعت ایلمك كرك
(پدر كفت ای پسر درین نوبت فلك ترایاوری كرد واقبال رهبری تاكلت ازخار وخارت از پای
بدرآمد وصاحب دولتی بتو رسید و برتو بخشید وترحم كرد وكسر حالت را بتفقدی جبر كرد وچنین
اتفاق نادر افتد و برنادر حكم نتوان كرد) یاور واوك فتحیله یولداش ومعاون (و یا حرف
مصدر معاونت دیمكدر (اقبال بونده دولتدر (رهبر وصف تركیبیدر قولاغوز دیمكدر (و یا حرف
مصدر قولاغوزلق دیمكدر (خارت از پای تقدیری خار از پایت در بو ادا اضطراب ومشقتدن
خلاص اولمق معناسنی ویرر حاصلی فقر وفلاكت وذلت غربتدن قورتلدك (كسر حال
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وترایه لامیه (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (تفقد
تفعل بابندن مصدر در یتك ارامق معناسنه بونده یوقلمق معناسنه در (و یا حرف تنكیر (جبر لغتده
برفانق نسنه یی سبكه لمكدر (وسبكه جبیره یه دیرلر بونده فقردن غنا ویرمك معناسنه در (افتد بونده
واقع اولور معناسنه در (محصول تركیب) جوان باباسنه مذكور احوال واقوالی بیان ایلدكده نصكره

باباسی دیدی ای اوغل بونو بنده فلك سكا معاونت ونصرت ایلدی ودولت واقبال قولاغوزاق
تاکیم کالك دیکنده ن ودیکن اياغكد ن چیقدی وسكا برصاحب دولت ایرشدی وسكا ترحم ایلدی
وسنك حالك صنغنی تفقدله جبرایلدی یعنی مكسود و پریشان حالكی بوقلیوب اصلاح ایلدی
وبونك كبی اتفاق نادر واقع اولور و نادره حكم ایلك اولماززیرا النادر كالمعدوم در (بیت)
صیاد نه هر بار شغالی ببرد ✲ افتد كه یكی روز پلنكش بدرد) صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی
(نه حرف نفی معناده (برد فعلنه مقیددر (بار بونده كره معناسنه در (شغال شینك فتحیله فارسیدر
چقاله دیرلر (پس شغال عربیده دلكو وفارسیده چقاله دیرلردیین دلكولك ایلشدر (یا حرف
وحدت و یا تنكیر (ببرد فعل مضارع مفرد غائب باء اولی ضمه ایله قیدایلین روستایلق ایلمش
(ببرد بونده آلور وآولار معناسنه در یعنی طوتار پس صیاد هر وقت صید برندن خانه سنه برچقال
ایلتمزدیین قیاس ایله سویلمش (ببرد یرینه كیرد یازان قافیه یی ارادن كتورمش (افتد بونده واقع اولور
معناسنه در (یكی بونده بك معناسنه در (بدرد فعل مضارع مفرد غائبدر پرتار معناسنه (بدرد یرینه
(بخورد یازانلر تكلفه دوشمشلر (محصول بیت) صیاد هر كره چقال المازیعنی آولمازحاصلی
هركره كه آوه وارر شكار المازبلكه واقع اولوركه بر كون انی قپلان پرتار یعنی برتیجی حیوانك
بربسی بر كون انی پاره لر (تمثیل) چنان كه یكی از ملوك پارس نكینی كرا نمایه در انكشتری
داشت باری بحكم تفرج باتنی چند ازخاصان بمصلای شیراز بیرون رفت و فرمود تاانكشتری را
بر كنبد عضد نصب كردند تا هر كه تیراز حلقهٔ انكشتری بكذراند خاتم اورا باشد اتفاق
چهارصد حكم انداز كه در خدمت او بودند بینداختند جمله خطا كردند مكر كودكی كه
بربام رباط بازیچه ازهرطرف تیرانداختی باد صباتیراورا ازحلقهٔ انكشتری بكذرانید انكشتری را
بوی ارزانی داشتند ونعمت بی قیاس دادندش پسر بعدازین تیر وكمان را بسوخت كفتند
چراچنین كردی كفت تارونق اولین برجای بماند) حضرت شیخ بو حكایه یی تمثیل طریقیله
ایراد ایلمش (نكین نونك وكاف عجمك كسریله یوزك قاشنه دیرلر (انكشتری همزه نك
فتحی وكاف عجمك ضمیله یوزكدر (باری بركره (بحكم تفرج طریقیله (باحرف صله
(مصلای شیراز لامیه در (مصلا شیرازك مشهور سیرانكاهیدر نتكه خواجه حافظ بیورر
(بیت) بده ساقی می باقی كه در جنت نخواهی یافت ✲ كنارآب ركناباد وكلكشت مصلارا)
(تاحرف تعلیل (كنبد عضد لامیه مراد عضدالدوله دركه خلفاء عباسیه دن برینك وزیری
ایمش كه شیرازده متوفی اولمش پس كنبددن مراد تربه سیدر (نصب كردند دكدیلردیمكدر
(تاحرف تعلیل (حلقه حانك ولامك فتحه لریله انسانك غیریده وانسانده سكون لامله در
(انكشتری یه اضافت لامیه در (حكم انداز وصف تركیبیدر شول كیمسه یه دیرلر كه دعوی
ایلدیكی یره اوقی اوره البته (كه حرف رابط صفت (خدمت او لامیه (وضمیر ملك پارسه
راجعدر (مكر ادات استثنادر الامعناسنه (كودك اوغلانجق (ویا حرف وحدت (كه
حرف رابط صفت (بام طام اوستی (ورباط رانك كسریله كاروان سرای واضافت لامیه در
معلوم اوله كه عربستان وعجمستانك اولرینك اوستلری مسطح اولوریعنی اوستلری دوزدر
اكابناء بربام رباط بیورمشدر (بازیچه یاحرف مصاحبت (وبازی یاء اصلیه ایله اویونه
دیرلر (وچه فتح جیمله ادات تصغیردر اویونجغله یعنی حشرلغله (بازیچه اوانده كه حرفنی
بازوب وبام رباط اوانده یازمیانلر معنای مستفیدن بی بهره ایمشلر (وایكی پرده یله یازانده كذلك
(انداختی یاحرف حكایه بعض نسخه ده می انداخت واقعدر مآل بردر (باد صبا بیانیه صبا
قید اتفاقی واقع اولمش (بكذرانید فعل ماضی مفرد غائب (والف ونون ادات تعدیه در

رد شمعی
رد سروری
رد شمعی
رد ابن سید علی
رد ابن سید علی
وسروری

رد سروری وشمعی
رد ابن سید علی

بكوردی دیمكدر فاعلی باددر (بوی باحرف صله (ووی ضمیر غائب كودكه راجعدر
(ارزانی یاء اصلیه ایله لایق دیمكدر (داشتند طوتدیلر لایق طوتدیلر یعنی لایق كوردیلر (دادند
فعل ماضی جمع غائب وشین ضمیر كودكه راجعدر (رونق بونده اعتبار معناسنه در (محصول تركیب)
مشت زنه باباسی تمثیل طریقیله دیرای پسر بوسنك قصه ك نادر واتفاقی برقصه در شویلكه
پارس پادشاهلرندن برینك یوزیكنده آغر قیمتلی قاش وارایدی بركره تفرج طریقیله خاصلردن
برقاچ كیمسه ایله شیرازك مصلاسنه طشره كتدی و بیوردیكه یوزیكی عضدالدوله نك تربه سی
اوزرینه دیكدیلر تاهر كیمكه اوقونی یوزیكك حلقه سندن بكورسه خاتم یعنی یوزك انك اوله
اتفاق دورتیوز حكم انداز پهلوانكه انك خدمتنده ایدیلر آتدیلر جمله خطا ایلدیلر هیچ بریسی
اصابت ایلمدی الا براوغلنجق كه كاربان سرای طامی اوزره او یونجاغله هر جانبدن اوق
آناردی تكه اوغلنجغك عادتیدر بادصبانك اوقونی یوزیكك حلقه سندن بكوردی یوزیكی
اكا و برمكه لایق كوردیلر دخی بی قیاس نعمت و یردیلر كودك بوندن صكره اوقونی و یابنی
آتشده یاقدی دیدیلر كه نیچون بویله ایلدك دیدیكه تا اولكی اعتبار ورونق یرنده قالسون
(معلومدركه پسر عاقل ایمشكه بوتدبیری ایلمشدر باباسی جوانه دیدیكه ای اوغل سنك
حالكده بویله براتفاقی قصه در شمدنكرو دخی بیانه كتمه كه هر زمان وهر یرده برپادشاه زاده
موجود اولمازكه سكا رعایت ایدوب بویله اویكه ارسال ایلیه (قطعه) كه بود كز حكیم روشن
رای ✲ برنیاید درست تدبیری) روشن رای بیانیه در (روشن رای وصف تركیبیدر روشن
فكرلی دیمكدر حاصلی پاك فكرلی دیمكدر (برنیاید كلمز (یعنی حاصل اولمازدیمكدر (درست بونده
صاغ وسالم دیمكدر یعنی نقصاندن وخطادن مصون (تدبیری یاحرف وحدت (محصول بیت) كاه
واقع اولوركه حكیم پاك تدبیر و پاك رأیدن بردرست تدبیر چیقماز یعنی تدبیرنده سهو وخطا واقع
اولور (كاه باشد كه كودكی نادان ✲ بغلط برهدف زند تیری) كودكی (یا حرف وحدت (یاحرف
مصاحبت (غلط بونده سهو معناسنه در (هدف هاوداللك فتحه لریله اوق نشانه دیرلر (تیری
(یاحرف وحدت ویاحرف تنكیر (محصول بیت) كاه واقع اولوركه برنادان اوغلانجق یعنی
استاده مقارن اولمسز وتعلم ایلمكسز سهو وخطا ایله نشانه اوق اورر دیمك استركه بونك
كبیلر اتفاقی ونادردر حیز اعتبارده دكلدر (حكایت) درویشی را دیدم درغاری نشسته
ودربروی خوداز جهان بسته وملوك وسلاطین را در چشم همت او شوكت نمانده) غار مغاره
(ویاحرف وحدت (ودربروی خود تقدیری ودر اختلاط باخلق بروی خود بسته (محصول تركیب)
بر درویشی كوردم برمغاره ده اوتورمش دخی خلقله اختلاط قپوسنی تمام جهاندن كندی
یوزینه باغلمش یعنی هیچ بركیمسه ایله اهل دنیادن الفت ایلمزدی و پادشاهلرك و بكلرك انك
همتی كوزنده شوكت وعظمتی قالمامشدر حاصلی اهل دنیانك نظرنده هیچ اعتباری یوق ایدی
(قطعه) هر كه برخود در سؤال كشود ✲ تابمیرد نیازمند بود) درسؤال بیانید (تاحرف
انتها (نیازمند محتاج دیمكدر (محصول بیت) هر كیمسه كه كندی اوزرینه دیلنجیلك قپوسنی
آچدی یعنی كدالكی عادت وخوی ایندی اولنجه اول كیمسه محتاج ونیازمند اولور حاصلی
احتیاجدن خلاص بولماز (آز بكذار و پادشاهی كن ✲ كردن بی طمع بلند بود) آز الف
ممدوده ایله حرص معناسنه در (بكذار فعل امر مفرد مخاطبدر ترك ایله دیمكدر (كردن بی طمع
بیانیه (بلند باده فتحه وضمه جائزدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر حرصی ترك
ایله و پادشاهلق ایله یعنی دنیابلاسندن آزاده وسالم اول زیرا طمع سز بیون بلند اولور یعنی
احتیاج ایچون كیمسه به تواضع ایدوب سرفرو ایلمز زیرا بی نیاز دائما سرفرازدر (یكی از ملوك

ان طرف اشارت کرد بکرم اخلاق عزیزان انست که با نان و نمك باما موافقت کنند
شیخ رضاداد که اجابت دعوت سنتست دیکر روز ملك بعذر خدمتش رفت عابد برخاست
وملك رادرکنار کرفت وتلطف کرد چون ملك غائب شد یکی از اصحاب شیخ را پرسید که
چندین ملاطفهٔ پادشاه خلاف عادت بود درین چه حکمتست کفت نشنیده که کفته اند)
(محصول ترکیب) اول طرف پادشاهلرندن بریسی اشارت ایدی که عزیزلرك اخلاقی کرمندن
مرجو اولدر که نان ونمکده بزمله موافقت ایلیه‌لر شیخ رضا ویردیکه اجابت دعوت سنتدر
دیو برکون دخی شیخك خدمتی عذری سببیله پادشاه یانه واردی عابد قالقدی و پادشاهی
قوچدی وتلطف ورفق ایلدی چونکه پادشاه شیخك یانندن کتدی اصحابدن بریسی
شیخه سؤال ایلدی که پادشاهه بوقدر ملاطفت خلاف عادتکزایدی بونده حکمت ندر شیخ
دیدی ایشتمدکمی که دیمشلردر (بیت) هرکرا بر سماط بنشستی * واجب اید بخدمتش
برخاست) هرکرا ادات تخصیص (بنشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمکدر (با حرف
صله (خدمتش شین ضمیر هرکراده کی که یه راجعدر (برخاست بونده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) هرکیمسه‌نك که سماطنده وسفره سنده اوتوردك یعنی نان ونمکنی ییدك واجب
کاور خدمتنده قالقمق زیرا اوستکده حق ثابت اولمش اولور (مثنوی) کوش تواند که همه
عمروی * نشنود آوازدف وچنك ونی) عمروی لامیه‌در * وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر کوشه
راجع (نشنود فعل نفی مستقبل مفرد غائب ایشتمیه دیمکدر (آوازدف لامیه (محصول بیت)
قولاق قادردر کیم کندینك تمام عمرنده دف وچنك ونیك آوازینی ایشتمیه یعنی آلات لهوك
آوازلرنی قولاق ایشتمامك ایله هیچ نقصان کلمز (دیده شکیبد ز تماشای باغ * بی کل ونسرین
بسرارد دماغ) شکیبد فعل مضارع مفرد غائب صبرایدر دیمکدر (تماشای باغ مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (نسرین (ونسترن (ونسترون واو ایله (ونسترن دالله رومده
کل ناصری دیدکاری چیچکدر قوقوسی خوب اولور (بسرارد بچنور وعمر کچور ر (دماغ
فاعلیدر (دماغدن مراد مشامدر (محصول بیت) کوز باغ وراغی تماشا سنه صبر
ایدر یعنی باغ وصحرا تماشاسنی ایلمسه صبرایدر ونقصانده کورمز مشام ودماغده کل وسنبل
ونسرین قوقلمسه عمری حده وغایه‌ده ایلدرو بیقصور بچنور (بسرارد برینه بسراید یازان
عندی یازمش (کرنبود بالش آکنده پر * خواب توان کرد حجر زیر سر) بالش لامك کسریله
(وبالین کذلك یصدغه دیرلر (آکنده الف ممدوده ایله وکاف عجمك فتحیله اسم مفعولدر (اکندندن
برنسنه‌یی برنسنه‌یه دقق (مثلا یصدغه ودوشکه یوك دقق کبی (آکنده دیقلمش دیمکدر (پر باء
عجمیله بونده مراد قوش تویدر (توان کرد ایلمك اولور دیمکدر (یعنی ممکن وقابلدر (پس امکان ایله
تعبیر ایلینه دخل ایلینی تقریب تعصب ایلمش (حجر مبتدا (زیرسر خبری وجملهٔ اسمیه
حال واقع اولمش (محصول بیت) اکر قوش تویله دیقلمش وطواش یصدق اولمزسه که اکا برك
دوشکلری ویصدقلری بویله اولور که رومده اکا پوپله دیرلر ایقواو یومق اولور باش آلتنده طاش
اولدیغی حالده (یعنی طاش یصدنوب او یقواو یومق اولور (حاصلی یصدقسز ودوشکسز
او یقواو یومق ممکندر (مصراع اولك معناسنی اکر قوش قنادیله طواش یصدق اولیه دیین
برك معنالرنی احاطه ایلمدیکندن غیری بویله نه ایله اولور بلمز یمش (ورنبود دلبر همخوابه پیش *
دست توان کرد درآغوش خویش) ورمعروف (دلبر همخوابه بیانیه (همخوابه دوشکدشه دیرلر
یعنی بر دوشکده بیله یاتانه هرکیم ایسه ارککدن ودیشی‌دن (پیش بونده قت معناسنه در (پیشی
بونده اوك معناسنه آلوب معناسنی اکر بردوشکده او کنده بیله یاتور دلبر اولیه دیین دلبری چرکین

رد شمعی
رد سروری
رد شمعی
ردرد شمعی

یاتوردش (دست مبتدا (توان کرد خبری قادر در ایلمك (درآغوش کرد فعلنه مقیددر زیرا
درآغوش کردن قوچقدر بونده کرد مصدر معناسنه در (خویشه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول بیت) واکر هم بستر دلبر قنکده اولمازایسه یعنی سنکله بردوشکده یاتور یانکده دلبر
اولمازایسه ال کندیکی قوچمغه قادردر یعنی اللك سنی درآغوش ایلمکه قادردر (حاصلی سن سنی قوچمق
ممکندر (بونده توان ممکن معناسنه در (مصراع ثانینك ترکیجه معناسنی الی ایتمك اولور کندی
قوچمکده دیین تزریق معنی قوچمقده عجب هنری وار (والینی کندی قوجاغنده ایلمك ممکندر
یعنی الینی قوچوب یاتمق دیین اثرنجه کتمش عفی الله عنهما (وین شکم بی هنر پیچ پیچ * صبرندارد
که بسازد بهیچ) معلوم اوله که پیچ پیچ عبارتی اضداد دندر که هم مقام مدحده وهم مقام ذمده
مستعملدر (بونده مذموم معناسنه در (مدح معناسنی متضمن پیچ پیچ بوستانك بو بیتیدر
(بیت) بدو کفت کای دلبر پیچ پیچ * زیغماچه آوردهٔ کفت هیچ) وذمی متضمن بو بیتیدر
(بیت) ندیدم چنین پیچ پر پیچ کس * مکن هیچ رحمت برین هیچ کس) شکم بی هنر پیچ پیچ
بیانیه‌لردر (بسازد فعل مضارع مفرد غائبدر (سازیدندن قناعت وموافقت معنالرنده مستعملدر
(محصول بیت) واما بو هنرسز مذموم شکم صبری یوقدر که هیچ ایله قانع اوله (البته ایچنه برنسنه
کیرمك کرك (زیرا بدنك قیامی اکل وشرب ایله درانسز اولمز البته (مصراع اولك معناسنی
ترکیجه دولمشق بغرسقلر والمراد الامعاء دیین غریب بیانه کتمش ونامعقول یرلره دولاشمش مسکین
بسازدی ساختن دن اشتقاق ایدنلر عجب ناسازلق ایلمشلر (مصراع ثانینك تحقیقنده فالمعنی
بالترکی دوزله هیچ ایله دیین هیچ نسنه یه مالك دکل ایمش فقیر (باب چهارم درفوائد خاموشی *
(حکایت) یکی ازدوستان کفتم امتناع سخن کفتنم بعلت آن اختیار افتاده است که در غالب
اوقات درسخن نیك وبد اتفاق افتد ودیدهٔ دشمنان جز بربدنمی آید کفت ای برادر دشمن آن به که
نیکی نبیند) امتناع سخن کفتنم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتن مصدردر (میم متکلمه مضاف
(وسخن مقدم مفعولی ومجموعی مضاف الیه واقعدر (باحرف مصاحبت (وعلت سبب معناسنه در
آنه اضافت لامیه (بااختیاره متعلق (امتناع مبتدا (وافتاده است خبری وجملهٔ اسمیه مقول کفتم در
(که حرف بیان علت (غالب اکثر دیمکدر (واوقاته اضافت لامیه‌در (افتد واقع اولور دیمکدر
(واو حرف حال (دیدهٔ دشمنان لامیه (بر حرف استعلا (بدیرامز (نمی آید فعل نفی استقبال لغنده کلمز
دیمکدر امام مراد دوشمز دیمکدر (کفت مذکور دوست دیدی (آن به که اول یکدر که (نیکی یا حرف
مصدر نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائب دعاء علیه درایلك کورمیه دیمکدر (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر دوستلردن برینه دیدم سوزسو یلکه ابا ایلدیکم (یعنی اکثر اوقات سوزسو یلمیوب
خاموش اولدیغم اول سبیله اختیار واقع اولمشدر که اکثر او قاتده اتفاق سوزده ایی ویرامز واقع
اولور حال بو که دشمنلرك کوزی یرامزدن غیری یه دوشمز دیدی اول دوست ای برادر دشمن
اول یکدر که ایلك کورمیه (بیت) هنر بچشم عداوت بزرکتر عیبست * کلست سعدی ودر چشم
دوشمنان خارست) هنر معروفدر که عربیجه منقبت دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله حاصلی
عیبك مقابلیدر (با حرف صله (چشم عداوت بیانیه‌در مجازا (هنر مبتدا (بزرکتر مبتداء ثانی زیادات
تفضیلدر اولورق دیمکدر عیبست خبر مبتداء ثانی وثانی خبریله خبر اول وجملهٔ اسمیه مستأنفه‌در
کلست مقدم خبر وسعدی مؤخر مبتدا (چشم دوشمنان لامیه وخار ظرفك فاعلیدر (محصول بیت)
عداوت کوزینه هنر اولورق عیبدر یعنی عدو کوزیله باقنه هنر اولو عیب کورینور سعدی
حضرتلری کلدر اما دوشمنلرك کوزینه دیکندر یعنی عداوت کوزیله باقنه نك کوزینه دیکندر
(بیت) واخو العداوة لایمر بصالح * الا ویلمزه بکذاب اشر) واو حرف ابتدا واخ قرداشدر

رد سروری
رد شمعی
مطلب
رد سروری ۳
رد ابن سید علی وسروری
رد سروری
۲ ظاهر بودرکه بغرسقلره
انتقال پیچ پیچ عبارتلرندندر

عداوته اضافتی لامیه در مجازا مراد صاحب عداوتدر وملازمی (لایمر فعل نفی استقبال مفرد
مذکر غائبدر نصر بابنك مضارعندن یچمز دیمکدر (بصالح لایمر یه متعلقدر تقدیری برجل
صالح در موصوف ضرورت وزن ایچون ترك اولندی (اخ مبتدا وجملهٔ فعلیه خبری وجملهٔ اسمیه
مستأنفه (الاحرف استثنا (واو حرف حال (یلمزه فاعلی تحتنده اخه راجع ضمیر ومفعولی صالحه
راجع ضمیر منصوب متصل (لمز لامك فتحی ومیمك سکونیله اصلنده کوز ایله اشارته دیرلر صکره
دلله طعن ودخل معناسنده استعمال ایلدیلر (بکذاب یلمزیه متعلق (اشر همزه نك فتحی وشینك
کسریله صفت مشبهه در علم بابندن اشر همزه نك وشینك فتحه لریله مصدر یدر (محصول بیت)
عداوت قرداشی یعنی صاحبی بر صالح کیمسه دن مرور ایلمز الا اکا طعن وتشنیع ایدر کذاب
اشر که یعنی کذاب ومتکبر ومغروردر دیو صالحه کوردیکی برده طعن ایدر حاصلی بر کیمسه نك که
برصالح کیمسه یه عداوت و بغضی اوله یاندن یچد یچه اکا سوز آتارکه مرایدر وخود بین در
و بوندن غیری (بیت) نورکیتی فروز چشمهٔ هور ☼ زشت باشد بچشم موشك کور) نورکیتی بیانیه
کیتی فروز وصف ترکیبیدر عالم یالکلندریجی یعنی روشن ومنور ایدیجی دیمکدر چشمهٔ هوره اضافتی
لامیه در و چشمهٔ هور بیانیه (هور هاء هوز ایله آفتاب معناسنه در (باشد ادات زمانیه دراست
معناسنه (باحرف صله (چشم موشك لامیه (کوره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) کونش
چشمه سنك عالم یالکلندریجی نوری یعنی آفتابك ضیاسی چرکندر موشك کورك یعنی براسه نك
کوزینه یعنی براسه جنسی کونشده کورمز اول جهتدن کوزینه چیرکن کورینور دیو یورمش
بعض نسخه ده زشت باشد برینه درنیاید واقعدر یعنی کوزینه کرمز حاصلی عیننه المز دیمکدر
بو نسخه بو مقامه اولکیدن انسبدر زیرا خفاش کونشده کورممکله کوزینه چرکن کورنمك لازم
کلمز (کیتی فروزی وصف ترکیبی اعتبار ایلمامك شبپره چشم اولمقدن کلور (وفروزی افروختن دن اخذ
ایلمك بصیر تسزلیکدن کلور (وهور برینه حور یازمق قوافیدن عدم اطلاعندندر (حکایت) رد شمعی
بازرکانی راهزار دینار خسارت افتاد پسرش را کفت نباید که این سخن را با کسی در میان نهی رد ابن سید علی
کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا بر فائدهٔ این مطلع کردان که مصلحت در نهان رد ابن سید علی وسروری
داشتن چیست کفت تا مصیبت دو نشود یکی نقصان مایه و دیکر شماتت همسایه) بازرکانی
یاحرف وحدت (ورا ادات تخصیص (خسارت زیان (افتاد واقع اولدی دیمکدر (نباید فعل نفی
مستقبل مفرد غائب کرکمز دیمکدر (که حرف بیان (این سخن را (را ادات مفعول (با کسی باحرف
مصاحبت ویا حرف وحدت (در حرف صله میان اورته واره (نهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین
یعنی اورته یه کتوروب سویلیه سین (تراست را ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبر سنکدر دیمکدر
فائدهٔ این لامیه (کردان فعل امر مفرد مخاطبدر کردانیدندن صیرورت معناسنه ایله دیمکدر یعنی بنی
مطلع ایله دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف تعلیل (مایه سرمایه معناسنه در (شماتت عدونك بلاسنه
سوینمکه دیرلر (همسایه یه اضافت لامیه (محصول ترکیب) بر بازرکانك بیك التون خسارتی واقع اولدی
اوغلنه دیدیکم اولیا که بو سوزی یعنی زیان مصاحبتنی بر کیمسه ایله اورتایه قویاسین یعنی ارایه کتوروب
سویلیه سین پسر دیدی ای پدر فرمان سنکدر امانی بو فائده یه واقف ومطلع ایله که بو سری
کزلی طوتمه ده مصلحت ندر پدر دیدی تاکیم مصیبت ایکی اولمیه بری سرمایه نقصانی و بری سی
عدونك سوینوب کولمه سی یعنی ایشیدوب دوشمنلر حظ ایلمسون (بیت) مکوانده خویش
بادشمنان ☼ که لا حول کویند شادی کنان) مکو فعل نهی مفرد مخاطب (کویندن
سویلمه دیمکدر (کفتن دن اخذ ایلین بیلز ایمش (اندهٔ فتح همزه ایله (اند وهدن مخففدر غصه رد سروری
معناسنه (خویشه اضافت لامیه (بادشمنان باحرف صله (که حرف تعلیل (لاحول کویندن

مقدم مفعولیدر (شادی سوینك (کنان صفت مشبهه در (شادی کن وصف ترکیبیدر شادیلق
ایدیجی (والف ونون ادات جمعدر و بو وصف ترکیبی حالدر کویندك فاعلندن که دشمنانه
راجع ضمیردر (محصول بیت) دشمنلره کندی غصه کی سویلمه زیرا لاحول ولا قوة دیه رك
سوینورلر ویاخود لاحول ولا قوة دیرلر سوینرك یعنی ظاهرا بویله دیرلر اجیق شکلیله
اما کوکللری مسرور اولور کنانی بونك کبی یرلرده اسم تفضیل ظن ایلین وهم ایلمش (حکایت) ردشمعی
جوانی خردمند که از فنون فضایل حظی وافر داشت وطبعی نادر چندان که در محافل
دانشمندان نشستی هیچ سخن نکفتی باری پدرش کفت ای پسر تونیز از انچه دانی چرا نکویی
کفت ترسم که پرسند م از انچه ندانم وشرمساری برم) جوانی یا حرف وحدت (خردمند
صفتی (که حرف رابط صفت (فنون فضائل لامیه انواع فضایل دیمکدر فضایل جمع فضیلتدر
علوم ده آرتقلغه دیرلر (حظ حصه ونصیب معناسنه در (ویا حرف تنکیر (طبعی یاسیده بویله در
(نادر بی مثل ومانند دیمکدر (محافل مجالس معناسنه در (واضافتی لامیه در (نشستی (یاحرف
حکایه (نکفتی یاسیده بویله در (پرسند فعل مضارع جمع غائب (ومیم ضمیر منصوب
متصل کنایتدر متکلمدن (شرمساری یا حرف مصدر (برم فعل مضارع متکلم
وحده در (محصول ترکیب) برعاقل جوان که انواع فضایلدن وافر نسنه یه مالك ایدی
وخوب وبی نظیر طبعی وار ایدی اولقدرکه دانشمندلر مجالسنده اوتوردی هیچ سوز سویلمزدی
برکره باباسی دیدی ای اوغل سنده بیلدیککدن نیچون سویلمزسین جوان دیدی باباسنه قورقرم که
بکا بیلمدیکمدن برنسنه صورالر وبیلمیم وشرمسار اولیه دم یعنی حجاب چکم (قطعه) آن شنیدی که
صوفیی می کوفت ☼ زیر نعلین خویش میخی چند) که حرف بیان (صوفیی یاحرف وحدت
(می کوفت حکایت حال ماضی دوکردی (یعنی میخلر دوکردی (زیر نعلین خویش لامیه لردر
(نعلین لامك فتحیله نعلك تثنیه سیدر (مراد ترکیده نعلن دیدکلری بشمق دکلدر زیرا صوفیلرك
اکثر کیدیکی بودر (میخدن مراد اکسر یدرکه نعلك التنه قاقرلر سیر لمسون واشنمسون
دیو (پس نعلدن مراد بشمقدر ومیخدن ککیك دیدیکی معنا ایاغه براقشدر (میخی رد شمعی
(یاحرف مصدر (محصول بیت) انی ایشتدکمی که بر صوفی نعلینی التنه برقاچ میخ قاقردی
یعنی محکم اولا غیچون التنه برقاچ اکسری قاقاردی (آستینش کرفت سرهنکی ☼ که
بی نعل برستورم بند) آستین یك شین ضمیر صوفی یه راجعدر (سرهنك چری باشی و چاوش
و بونلرك کبیلره اطلاق ایدرلر (ویاحرف وحدت (که حرف تعلیل یا فعل امر مفرد مخاطب
(نعل بونده آت نعلیدر (باحرف صله در با معناسنه حرف استعلا طوتوب معناسنی بنم
ستورم اوزره نعل بغله دیمك معنایی برامز بغلمش (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن رد شمعی
بغله دیمکدر (بستن دن اخذایدنلر باغله لو ایش اشلمشلر (محصول بیت) برصوفی نعلینی رد ابن سید علی
التنه میخ ققارکن بکینی برسرهنك طوتدی که کل طوارمه نعل بغله یعنی بنمکی نعله د بو آستینی وسروری
طوتدی غرض بوکیم صوفی نعلینده اکسری قاقاسه سرهنك اکا آت ویاقاتر نعلمکی
تکلیف ایلازدی بعضی نسخه ده بوستانك بربیتنی بونده یازمشلر (بیت) نکفته ندارد کسی
با تو کار ☼ ولیکن چو کفتی دلیلش بیار) نکفته نا کفته معناسنه در (یعنی سویلدك (حاصلی
سویلمامش ایکن دیمکدر (محصول بیت) سویلمامش ایکن کیمسه نك سنکله ایشی یوق یعنی مادام که
دعوای مرادی و بن فلانم ویا فلان نسنه یی بیلورم دیمه سین کیمسه نك سنکله کاری
ودعواسی اولماز اما چونکه دیدك یعنی بن فلانم ویا فلان ایشده ماهرم دیدك سویلدیککه دلیل
کتور تاکیم دعوای بی معنی اولماسون (حکایت) یکی را از علماء معتبر مناظره افتاد

بایکی از ملاحده و با او بحجت برنیامد سپر بینداخت و برکشت کسی کفتش تو باچندین علم
وادب وفضل وحکمت بابی دینی برنیامدی کفت علم من قرآنست وحدیث وکفتار مشایخ واو
بدینها معتقد نیست ونمی شنود ومرا شنیدن کفراو بچه کار آید) علماء معتبره بیانیه (مناظره بحث
دیمکدر (ملاحده جمع ملحددر که حشره ونشره قائل دکل (با او ملحد له برنیامد چیقشامدی یعنی مقابله
ومعارضه ایده مدی (سپر قلقان (بینداخت اندی قلقان اتمق عجزدن کنایه‌در زیرا عرب عدوسندن
قاچسه جمیع اثوابنی بر یربیله آتار جان قورتمق ایچون واول سپرینی آتار پس ارالرنده بو عبارت مقام
عجزده مستعملدر (برکشت دوندی یعنی اعراض ایلدی (برنیامدی چیقشامدك یعنی مقابله ایده مدك
(بدینها دال همزه دن مبدلدر بااینها دیمکدر (نمی شنود دکلمز وقبول ایلمز دیمکدر رتته که ترکیبده
سوزم دکلدی یعنی اسلمدی وقبول ایلدی دیمکدر (شنیدن کفراو مصدرك مفعولنه اضافتی در
ولامیه (محصول ترکیب) معتبر علمادن برینك ملحدلردن بریله بحث وجدلی واقع اولدی واول
ملحد ایله حجت وبرهان ایله چیقشامدی یعنی مقابله ایده مدی عاقبت قلقان آتدی یعنی عاجز
قالدی واعراض ایلدی برکیمسه عالمه دیدی سن بو قدر علم وفضلله وحکمت وادبله بردینسزایله
مقابله ایده مدك عالم دیدی بنم علمم قرآن شریف وحدیث نبوی وکفتار مشایخدر اول ایسه
بونلره معتقد دکلدر وقبول ایلمز وبنم نه ایشومه کلور آنك کفرینی ایشتمك یعنی نه فائده ویرر
(بیت) آن کس که بقرآن وخبر زونرهی * آنست جوابش که جوابش ندهی) انست
مقدم خبر جوابش مؤخر مبتدا (که حرف بیان جوابش مبتدا (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب ویرمیه سین دیمکدر خبر مبتدادر (محصول بیت) اول کیمسه که قرآن وحدیث ایله اندن
قورتلوب خلاص اولمازسین یعنی بویله قوی حجتلر ایله اکا ظفر بوله مزسین انك جوابی اولدر که
اکا هیچ جواب ویرمیه سین حاصلی انکله هیچ مکالمه ایلمیه سین (حکایت) جالینوس ابلهی را
دید که دست در کریبان دانشمندی زده وبی حرمتی کرده) بعض نسخه‌ده زده بی حرمتی می
کرد دربو تقدیرجه هاء رسمی حرف ترتب اولور اوروب حرمتسزلك ایلردی دیمکدر (کفت
اکر این دانا بودی کار او بانادان بدین جایکه نرسیدی) جالینوس بر مشهور حکیمك اسمیدر
کریبان دانشمندی لامیه (و یا حرف وحدت کرده ایلمش دیمکدر بعض نسخه‌ده می کرد
دوشمش (جایکه جایکاهدن مخففدر مقام ومرتبه دیمکدر (نرسیدی یا حرف حکایه ایرشمزدی
دیمکدر (محصول ترکیب) جالینوس برابلهی کوردیکه بردانشمندك یقاسنه ال اورمش
وحرمتسزلك ایدردی جالینوس دیدی اکر بودانشمند دانا وعاقل اولایدی انك ایشی
برناداناله بومرتبه‌یه ایرشمزدی (مثنوی) دو عاقل را نباشد کین وپیکار * نه دانایی ستیزد
باسبکسار) دو عاقل را را ادات تخصیص (کین بغض دیمکدر (پیکار صواش دانایی یا حرف
وحدت (سبکسار خفیف معناسنه در (محصول بیت) ایکی عاقلك بغض وصواشی اولماز
یعنی ایکی عاقل نه چکشور ونه صواشور (نه بر عاقل ودانا بینی وخفیف کیمسه ایله عناد ایدر
یعنی بردانا ایله برسبکسار نادان برخصوصده جمع اولسه‌لر دانا اول خفیفله عناد وجدال ایلمز
پیکار کاف فارسیله دردبین تجمیلك ایلمش مصراع اولك معناسنی ایکی عاقلك بیننده ردابن سیدعلی
تباغض وحرب اولمازدینه اعتراض ایلین کندی معترضدر سبکسارده سار کثرت افاده ایدر رد سروری
دیبن سارسر معناسنه اولدیغنی بلمز ایمش (اکر نادان بوحشت سخت کوید * خرد مندش رد سروری
بنرمی دل بجوید) باحرف مصاحبت (وحشت بونده نفرت معناسنه در یعنی خشونت
ودرشتلق (بنرمی باحرف مصاحبت (نرم نونك فتحی ورانك سکونیله یومشق دیمکدر ویا حرف مصدر
(بجوید فعل مضارع مفرد غائبدر دیلر دیمکدر کوکل اله المقدن عبارتدر (محصول بیت) اکر

نادان

نادان وحشت وسرکشلکله بك سوبلرسه یعنی ایری یاری سوبلرسه خردمند آنك ملایمت
ولطافتله کوکلنی اله الور یعنی تسلیء خاطر ایدر (د وصاحب دل نکهدارند مو یی * همیدون
سرکشی وازرم جو یی) نکهدارند حفظ ایدرلر (مو یی یا حرف وحدت (همیدون ادات تشبیه
همچنان دیمکدر عربیده کذلك کبی انجلین معناسنه (سرکشی یا حرف وحدت (واو حرف
عطف آزرم الف ممدود ایله وزاء مفتوح ایله وسکون را ایله حرمت معناسنه در اماو نده
واو مفتوح والف ساکن اوقنور ضرورت وزن ایچون (آزرم جو وصف ترکیبی در حرمت
استیجی یعنی تعظیم وتکریم صاحبی یعنی اهل عرض ووقار (ویا حرف وحدت بوایکی یایی
رد شراح جمیعا حرف مصدر طوتنلر بوبیتك معناسنه واصل اولمامشلر (محصول بیت) ایکی صاحب دل
برقیلی رعایت ایدرلر یعنی برقیلجه ارالرنده شقاق وخلاف اولماز بوسوزکال اتفاق وعدم
اختلافدن عبارتدر بنه بونجلین برسرکش وبرصاحب حرمت برموبی رعایت ایدرلر یعنی ارالرنده
برقیلجه خلاف وشقاق اولماز زیرا دانا نادانك مخالفت ایلدیکی ارالرنده اختلاف اوله بو بیتك تصویر
در شراح جمیعا معناسنده شراحك غریب تصرفلری واردر کیم عقلا کوللکه لایقدر (وکراز هردو جانب
جاهلانند * اکر زنجیر باشد بکسلانند) بکسلانند فعل مضارع جمع غائب کسلانیدندن
الف ونون که ادات تعدیه درضرورت وزن ایچون کلمشدر والا کسیختن وکسلیدن لازمه متعدی
رد سروری بیننده مشترکدر پس کسیختن لازمدر دیبن اشتراك احوالندن آکاه دکل ایمش (محصول بیت)
ایکی صاحب دلك وبرسرکشله برعاقلك احوالی ذکر اولان کبیدر امایکی جانبدن بیله جاهللر ایسه
اکر زنجیر اولورسه قرار دکلدر که بروحاصلی ایکی جانبدن بیله جاهل ونادان ایسه شقاقدن
خالی اولمازلر (مثنوی) یکی رازشت خویی داد دشنام * تحمل کرد وکفت ای نیك فرجام)
(محصول بیت) بربنه برچرکین خویلی دشنام وبردی یعنی سوکدی اول ده تحمل ایلدی
ودیدی ای صوکی خیر یعنی عاقبتی خیر (نیك فرجام وصف ترکیبدر عاقبتی خیرلی دیمکدر
(بترزانم که خواهی کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی) بتر بدتر معناسنه در (زانم
اصلنده ازانمدر (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین دیمکدر (آنی
آن اسم اشارتدر ویا ضمیر خطاب اولسون دیمکدر (که حرف تعلیل (عیب من لامیه
(محصول بیت) اندن بترمکه سن بکا اولسون دیسنك کرك یعنی بکا دیدیککدن بترم زیرا
بیلورمکه بنم عیبمی بیلمزسین حاصلی بن کندی عیبمی سندن اوبیلورم (حکایت) سحبان
وائل را در فصاحت بی نظیر نهاده اند سالی بر سر جمعی سخن کفتی لفظی را مکرر
نکردی واکر همان معنی اتفاق افتادی بعبارت دیکر کفتی وازجمله آداب ندماء ملوك یکی
اینست) سحبان سینك فتحی وحاء مهمله نك سکونیله حضرت نبینك صلی الله علیه وسلم
مداحلرندن صحابه دن برفصیح وبلیغ شاعر ایدی (وائل اسمنه اضافتی لامیه در (وائل
برقبیله نك اسمیدر که ابن قاسط بن وهب بن افصی بن دعمیدر (راادات مفعول (نهاده‌اند
قومشلردر یعنی تعیین ایلمشلردر (سالی بر حرف ظرف وحدت (بر حرف ظرف (سر جمع لامیه
جمعدن مراد مجلسدر یعنی صدر مجلسده دیمکدر (ویا حرف وحدت (کفتی یا حرف حکایه
(لفظی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (نکردی یاحرف حکایه (واکر همان معنی نسخه‌لرك
بعضسنده معنی برینه لفظ واقع اولمش حاصلی متون بوخصوصده تعارض ایلدی پس
رد سروری لفظ عبارتی اختیار ایدنه تعرض بی تقریبدر (افتادی یاحرف حکایه (جمله آداب ندمای ملوك
لامیه‌لردر (محصول ترکیب) سحبان وائلی فصاحت وبلاغتده بی نظیر تعیین ایلمشلر یعنی
دیمشلر بریل برمحفل ومجلسك صدرنده سوز سویلسه برلفظی مکرر ایلمزدی واکر همان

اول لفظ ویا اول معنی بعینه اتفاق واقع اولیدی انی برغیری عبارتله سویلردی وادا ایدردی وسلاطینك مصاحبلرینك جملهٔ آدابندن بریسی بودرکه مجلسده برسوزی تکرار سویلیه (مثنوی) سخن گرچه دلبند وشیرین بود * سزاوار تصدیق وتحسین بود) دلبند وصف ترکیبیدر کوکل بغلیجی یعنی کوکل کندی‌یه متعلق قلیجی (سزاوار لایق (محصول بیت) سوز اگرچه کوکل آلیجی واذیذده اولورسه تصدیق وتحسین مرتبه‌سنده لایقده اولورسه گرچك اولوب گوزل اولدیغیچون (چو یکبار گفتی مگو باز پس * که حلوا چو یکبار خوردند بس) بازه پس اتباع قیلندیدر (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مقیددر یعنی سوز هرنقدر ممدوح اولورسه‌ده چونکه برکره سویلدك برکره دخی سویلمه یعنی تکرار ایلمه زیرا حلوایی چونکه برکره ییدیلر بتر یعنی حلوا لذیذ وشیرین ایکن برکره که یندی کفایت ایدر تکرار ییمك لازم دکل (حکایت) یکی را از حکما شنیدم که می گفت هرگز کسی بجهل خود اقرار نکند مگر آن کس که چون دیگری در سخن باشد هنوز تمام ناکرده او سخن آغاز کند) (محصول ترکیب) حکمادن برینی ایشتدم که سویلردی هرگز برکیمسه کندی جهلنه اقرار ایلمز مگر اول کیمسه که چون غیر کیمسه سوزده اوله هنوز سوزین تمام ایلمامش ایکن اول سوزه باشلیه (مذکوردن صکره برجهل خود اقرار کرده باشد یازان جهلنه اقرار ایلمش اولور (مثنوی) سخن را سرست ای خردمند وبن * میاور سخن در میان سخن) بن دیب دیمکدر (محصول بیت) سوزك باشی وار ودیبی یعنی ایاغی حاصلی آخری وار واولی ایمدی سوزاورته سنه سوز کتورمه یعنی برکیمسه سوزده ایکن سن سوزه باشلمه اول سوزینی تمام ایتمینجه (خداوند فرهنك وتدبیر وهوش * نگوید سخن تا نبیند خموش) خداوند فرهنك لامیه (فرهنك هنر (محصول بیت) (هنر وتدبیر وعقل وادراك صاحبی سوز سویلمز (مادام که خموش گورمیه (یعنی ایسم گورمیه (حاصلی حضور مجلسده اولانی ساکت گورمینجه عاقل وذکی سوز سویلمز (حکایت) تنی چند از بندگان سلطان محمود حسن میمندی را گفتند که سلطان امروز ترا چه گفت در فلان مصلحت گفت بر شما هم پوشیده نماند گفتند تو دستور مملکتی آنچه با تو گوید بامثال ما گفتن روا ندارد گفت باعتماد آنکه داند که بکس نگویم پس چرا می پرسید) سلطان محموددن مراد مشهور پادشاهدرکه حسن میمندی ایکی میمك فتحه‌لریله آنك وزیری ایدی ایا زده وزیری وهم محبوبی ایدی (دستور دالك ونانك ضمه‌لریله اصطلاحده وزیره دیرلر (محصول ترکیب) سلطان محمود غزنوی قوللرندن برقاچ شخص حسن میمندی‌یه دیدیلرکه سکا پادشاه فلان مصلحت خصوصنده نه دیدی حسن میمندی دیدی سزده گیزلی قالماز (یعنی سزه‌ده سویلردیدیلرکه سن مملکتك وزیری سین سکا دیدیکنی بزم گبی‌یه سویلمکه روا گورمز حسن میمندی دیدی اول اعتماد ایله که بلور کیمسه‌یه دیمزم یعنی کیمسه‌یه دیمیه جکم بلور پس نیچون صورر سز (بیت) نه هر سخن که بداند بگوید اهل شناخت * بسر شاه سر خویشتن نشاید باخت) نه حرف نفی معناده (گوید فعلنه مقیددر (که حرف رابط صفت (هر سخن (بداندك وبگویدك مقدم مفعوللریدر اشتراك اوزره (شناخت بونده اسم مصدردر علم معناسنه (پس اهل شناخت اهل دانش دیمکدر (باحرف مصاحبت (سر شاه لامیه‌در (سر خویشتن‌ده بویله در یاء بطنیله (باخت بونده باختن معناسنه‌در یعنی اوینامق متعدی معناسنه زیرا لغت مشترکدر لازمله متعدی بینده (محصول بیت) اویله دکلدر هر سوزی که بیلور آنی سویلر اهل دانش یعنی هر بیلدیکنی سویلمز زیرا شاهك سریله یعنی سرینی افشا سببیله کشی کندی باشین اوینامق لایق دکل حاصلی پادشاهك امور سلطنتنه وتدبیر مملکتنه متعلق اسرارینی اظهار وافشا ایلمك

رد شعی

هلاکه سببدر (حکایت) در عقد بیع سرایی متردد بودم جهودی گفت من از کدخدایان قدیم این محلتم وصف این خانه چنانکه هست از من پرس بخر که هیچ عیب ندارد گفتم بجز آنکه تو همسایهٔ اویی) عقد بیع سرای عقدك بیعه وبیعك سرایه اضافتلری مصدرلرك مفعوله اضافتلری قبیلندندر (عقد عینك فتحیله مصدردر بغلمق معناسنه وبیع گاه اولور که اشترا معناسنه‌ده مستعملدر حاصلی اضداددندر (ویا حرف وحدت (جهود یهودی‌یه دیرلر (ویا حرف وحدت کدخدا واسی وکوی اسی وسائرنسنه‌لرك صاحبلرینه دیرلر (قدیمه اضافت بیانیه‌در (ومحله‌یه لامیه (وصف این خانه مصدرك مفعوله‌در (بخر باحرف تأکید (وخرخاء معجمه‌نك فتحی وکسریله فعل امر مفرد مخاطب صاتون ال دیمکدر (همسایهٔ اویی لامیه (ویا ضمیر خطاب (محصول ترکیب) براوك عقد شراسنده متردد ایدم (یعنی براو المق استردم برجهود دیدی بن بو محله‌نك قدیمی کدخدالرندنم بواوك وصفنی شویله که واردر بندن صور صاتون ال که هیچ عیبی یوقدر دیدم اندن غیری که سن انك قوکشوسیسن یعنی سنك همسایه‌لکك مذکور خانه‌یه عیب عظیمدر (زیرا الجار قبل الدار‌در (قطعه) خانهٔ را که چون تو همسایست * ده درم سیم کم عیار ارزد) خانهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا حرف تخصیص (همزه‌یی حرف وحدت دیین وحدتی بلزایمش (که حرف بیان (چون ادات تشبیه (همسایه‌ده هاء رسمی (وهمزهٔ مجتلبه لفظده وکتابده ترك اولنمق گرك (نتکه خمسهٔ نظامینك لیلی ومجنوننده واقعدر (بیت) در بند کشادن خزینم * ترسم زکلید آبگینم) اصلنده خزینه‌ام وآبگینه‌ام در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی لکن شراح جمیعا بو حذف وایصاله اشارت ایلمامشلر (ده درم اون اقچه (سیم کم عیار بیانیه عیار عینك کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر برنسنه‌نك وزنی بیلمکه دیرلر یعنی ثقلت وخفتنی تشخیص ایلمکه که ترکیجه اکاداره دیرلر (ارزد فعل مضارع مفرد غائب ذکر یعنی بهایه دکر دیمکدر ارزیدندن (محصول بیت) حضرت شیخ جهوده خطاب ایدوب بیورر براوك که سنك گبی همسایه‌سی اوله عیاری اکسك اون درم کومشه دکر یعنی قلب کومشك اون اقچه‌سنه دکر معلومدر که کومش قلب اولنجه اقچه‌سنده قلب اولور پس اوا اون دغل اقچه‌یه دکرمش (لیکن امیدوار باید بود * که پس از مرگ تو هزار ارزد) امید میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (وار بونده ادات نسبتدر لی معناسنه امیدلی دیمکدر (بود بونده بودن معناسنه‌در (که حرف بیان (مرگ تو لامیه مرگ کاف عجمله موت معناسنه‌در تونك ضمی اشباع اولوب ضرورت وزن ایچون برواو متولد اولور یعنی واو رسمی واو اصلی گبی اوقنور (محصول بیت) جهوده خطاب ایدوب بیورر اما امیدلی اولمق گرك که سنك مرگکدن صکره بیك دکر ظاهر بیورد یغی بیك درم کامل عیار مراددر زیرا ایندده مقدار مسکوت عنه‌در یعنی همسایه‌لکدن سنك گبی پلید وخبیث اکسك اولنجه بیك درم سیم تمام عیار دکر (حکایت) یکی از شعرا پیش امیر دزدان رفت وثنا گفت فرمود تا جامه‌اش بستدند وازده بدر کردند سگان در قفای او افتادند خواست تا سنگی بردارد زمین یخ بسته بود عاجز شد گفت این چه حرام زاده مردمانند که سگ را گشاده‌اند وسنگ را بسته امیر از غرفه بشنید وبخندید وگفت ای حکیم از من چیزی بخواه گفت جامهٔ خود می خواهم اگر انعام فرمایی) پیش امیر دزدان لامیه‌لردر حرامیلر بکی قتنه دیمکدر (تا حرف تعلیل (بستدند یا حرف تأکید (ستدند فعل ماضی جمع غائب الدیلر دیمکدر (ده کسر دال ایله وهاء اصلیه ایله کوی یدر قریه معناسنه (سگان الف ونون ایله جمع اولدی ذی حیات اولدیغیچون (در حرف صله (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر فارسیجه حیره دیرلر حاء حطیله (تا حرف تعلیل (یخ یانك فتحیله بوز دیمکدر (بسته ماضیه‌دن قسمدر بغلمش دیمکدر طوکمش معناسنه (یخ مبتدا (وبسته بود خبری وزمین مقدم مفعولیدر خبرك

(غرفه غینك ضمی وراءنك سكونیله چارطاق معناسنه در (محصول تركیب) شعرادن بری حرامیلر بكینك یاننه واردی ودعا وثنادیدی بك بیوردی تاكیم اباسنی آلدیلر وكویدن طشره ایلدیلر ایتلراردینه دوشدیلر دیلدی تا برطاش قالدره ایتلره آتمق ایچون طپراق طوكمش ایدی عاجز اولدی ایتلر هجومندن دیدی بونه حرامزاده مردملردر كه ایتلری آچمشلر یعنی چوزمشلر وطاشلری بغلمشلر امیر دزدان چارطاقدن ایشتدی وكولدی ودیدی شاعره ای حكیم بندن برنسنه دیله یعنی بندن بخشش ایسته شاعر دیدی كندی لباسم استرم اكر انعام بیورسك یعنی بكا كندی لباسم و یرسك همان عین احساندر (بیت) امیدوار بود آدمی بخیر كسان * مرا بخیر تو امید نیست شر مرسان) امیدوار تخفیف میم ایله (باحرف صله (خیر كسان لامیه در (مرا را حرف تخصیص (باحرف صله (خیر تو لامیه (امید تشدید میم ایله (شر مرسانك مقدم مفعولیدر (رسانیدندن فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) آدمی یعنی انسان كیمسه لر خیرینه یعنی احسانه امیدواردر حاصلی انسان خلقك خیرات ومبراتنه راجی در (امابنم سنك خیریكه امیدم یوقدر همان بكا شر ایرشدرمه حاصلی فائده وجائزه دن كچدم همان بكا ضرر وزیانك طوقنسون (مصراع) رضینا من نوالك بالرحیل) رضینا فعل ماضی متكلم مع الغیردر علی بابندن (من اكا متعلق (نوال نونك فتحیله احسان وعطیه معناسنه در (كاف محلا مجرور مضاف الیهیدر نوالك (باحرف جر رضینایه متعلق (رحیل فعیل وزنی اوزره اسمدر كوچ یعنی سفره كتمك معناسنه مصدری رحلت كلور نشدت وزنی اوزره حرف من بونده بدل معناسنه در (محصول مصراع) رضینا بالرحیل من نوالك یعنی سنك احسانكدن كتمكله راضی اولدق حاصلی سلامتله بوندن كتمك سندن بزه عظیم عطیه در (سالار دزدان را بر و رحمت آمد جامه اش بفرمود وقباپوستینی برومزید كرد و درمی چند بداد) سالار هر نسنه نك اولوسنه دیرلر مثلا سپهسالار عسكر باشی به وخوانسالار چاشنكیر باشی به وقس (دزدانه اضافتی لامیه (ورا ادات تخصیص حرامیلر اولوسنك دیمكدر (بر وضمیر شاعره راجعدر (قباپوستین تركیب مزجی كوركلی اوكی آچق قفتان دیمكدر (و یا حرف وحدت (بو تركیبی حرف عطفله ایراد ایدنلر استعمالاتلرندن آكاه دكللرایمش (مزید مصدر میمیدر زیاده معناسنه (محصول تركیب) دزدان اولوسنك اول شاعره مرحمتی كلدی پس لباسنی ویردی و بر كوركلی فراجه اوزرینه زیاده ایلدی و برنیجه اقچه ده ویردی (حكایت) منجمی بخانهٔ خود در آمد مردی بیگانه را دید رد ابن سید علی و سروری

بازن او بهم نشسته دشنام داد وسقط گفت فتنه وآشوب برخاست صاحب دلی برین واقف شد وگفت) منجم اسم فاعلدر تفعیل بابندن (زمانی نیجه حصه ایده نه دیرلر نتكه احمد داعی عقود جواهرده نظم ایلمش (مصراع) منجم آنكه زمانی بچند پاره كند) (و یا حرف وحدت (باحرف صله (خانهٔ خود لامیه (در آمد كیردی دیمكدر (مرد بیگانه بیانیه (باحرف مصاحبت (زن او لامیه (بهم بری بر یله (نشسته اوتورمش (سقط نامعقول كلمانه دیرلر (فتنه دشنامه وسقطه مترتبدر (آشوب فتنه یه عطف تفسیریدر (محصول تركیب) برمنجم كندی اوینه كیردی بیگانه ار كوردی عورتیله بیله اوتورمش حریفه سوكدی وسقط سویلدی پس فتنه وآشوب قالقدی حاصلی غوغا پیدا اولدی برصاحب دلكه حضرت شیخ اولمق احتمالی واردر بوقصه یه واقف اولدی ودیدی (بیت) تو بر اوج فلك چه دانی چیست * چون ندانی كه در سرای تو كیست) اوج بونده اوست معناسنه در همزه نك فتحیله فلكه اضافتی لامیه در (سرای بونك كبی یرلرده او معناسنه در یعنی خانه (محصول بیت) منجمه خطاب ایدوب دیرسن فلك اوزره نه بیلورسن نه وار چونكه بیلمزسین كه سرایكده كیم وار یعنی اول كه سطح زمینده و شهركده و محلكده اوله

وابچنده كیم اولدیغن بیلمزسین پس فوق سماده واقع اولان كواكبك احوال واطوارینی ودور وسیرینی نه بیلورسین ونه اكلرسین دیمكدر (حكایت) خطیبی كریه الصوت خود را خوش آواز پنداشتی وفریاد بی فائده برداشتی گفتی نعیب غراب البین در پردهٔ الحان اوست یا ایت (ان انكر الاصوات لصوت الحمیر) در شان او) خطیبی یا حرف وحدت (كریه الصوت یعنی قبیح الصوت چركین اوازلی دیمكدر (خوش اواز وصف تركیبیدر كوزل اوازلی معناسنه (پنداشتی (یا حرف حكایه ظن ایدردی (فریاد بی فائده بیانیه (برداشتی یا حرف حكایه قالدرردی یعنی فریاد ایدردی (گفتی دیدك یعنی صوتنی ایشیدیدك دیدیدك (نعیب نونك فتحی وعینك كسری وسكون یائله فعیل وزنی اوزره قرغه اوازی نعب ینعب نعبا ونعیبا ونعبانا وتنعابا فتح بابندن ضرب دنده مستعملدر قلتله حاصلی قرغه اوازنه دیرلر (غراب البین اله جه قرغه كه عرب انكله تطیر وتشؤم ایدر زیرا عربك عادتیدر كه نیكیم اوندن سفره ویا برمهم مصلحته چیقسه اكر بو قرغه یوادن بولنوب صاغ جانبه اوچرسه مباركدر دیو چكیلوب كیدر واكر صول جانبه اوچرسه نامباركدر دیو دونراونه كیدر (بین بانك فتحیله اضداددندر وصال وفراقده مستعملدر بونده فراق معناسنه در عبارت ظاهردن مفهوم اولان شأمت اوازنده اوله (الحان بونك كبی یرلرده آواز پرده سی معناسنه در (یا حرف عطف (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (انكر اسم تفضیل چركینركدیمكدر (اصواته اضافتی لامیه در (لام ادات تأكید صوت الحمیر تركیب اضافی لفظا مرفوع خبران در (شان بونده حال معناسنه در (محصول تركیب) كریه الصوت برخطیب كندینی خوش آواز ظن ایدردی و بی فائده فریاد وفغان قالدرردی دیدك كه غراب البین آوازی انك الحانی پرده سنده در یعنی اوازی همان غراب البین اوازیدر ودیدك كه مذكور آیت انك شاننده نازلدر (بیت) اذا نهق الخطیب ابو الفوارس * له صوت یهد اصطخر فارس) اذا ادات شرط (نهق فعل ماضی مفرد مذكر غائب حمار اكردی دیمكدر (خطیب لفظا مرفوع فاعلی (ابو الفوارس لفظا مرفوع بدلدر خطیبدن (و یا عطف بیان اصلنده ابو الفوارس ارسلانه كنیه در اما بونده حمار مراد در نهق قرینه سیله (له صوت جملهٔ اسمیه جواب اذا در یهد فعل مضارع مفرد مذكر غائب یقار دیمكدر جملهٔ فعلیه صفت صوتدر (اصطخر فارس مملكتنده برمحكم حصارك اسمیدر یهدك مفعول به صریحیدر فارسه اضافتی لامیه در سببلر ساكن اوقونمق كركدكیم ناموزون اولمیه (محصول بیت) وقتاكیم خطیب ابو الفوارس نهاق ایلیه یعنی حماركبی آغرلانك برصوتی واردركیم فارسك اصطخر نام قلعه سنی هدم ایدر یعنی یقار زیرا اصوات شدیده نك هدم بنیانده تأثیر خاصی وارتكه شرح مواقفده بحث اصواتده مذكوردر (مردمان ده بعلت جاهی كه داشت بلیتش می كشیدند واذیتش مصلحت نمی دیدند تا یكی از خطبای آن اقلیم كه باوی عداوت نهانی داشت باری بپرسیدن او آمده بود گفت ترا خوابی دیده ام خیر باد گفت چه دیدهٔ گفت چنان دیدم كه ترا آواز خوش بود ومردمان از نفست در راحت بودند خطیب اندرین لختی بیندیشید وگفت چه مبارك خوابست كه دیدی كه مرا بر عیب خویش مطلع گردانیدی معلوم شد كه اواز ناخوش دارم وخلق از نفسم در رنجند توبه كردم از ین پس كه نخوانم مگر باهستگی) مردمان ده لامیه (باحرف مصاحبت (علت جاه لامیه (یعنی خطابت منصبی علتیله (و یا حرف وحدت (بلیت بلا معناسنه در (واذیت اول وزنده اذا معناسنه (تا حرف انتها (خطبا خطیبك جمعیدر (آن اقلیمه اضافتی لامیه در (كه حرف رابط صفت (باوی یعنی خطیب مذكور ایله (عداوت نهانی بیانیه (خواب بونده دوشدر (آواز خوش بیانیه (نفست حركاتله مراد كلامدر (لختی یا حرف وحدت براره دیمكدر آواز ناخوش

بانیه (در حرف ظرف و یا حرف تأکید (رنج اسمدر الم معناسنه ونون ودال ادات جمع رنجده درلر
دیمکدر (ویا رنجند فعل جمع مضارع غائب حرف تأکید ایله در رنجنده انجورلر دیمك اوله (لیکن
بوقول وهن دن خالی دکلدر (مکر الا معناسنه در (محصول ترکیب) کویك خلقی برمنصب علتیله که
انك وار ایدی یعنی خطابت منصبی سببیله بلاسنی چکرلردی واذاسنی مصلحت کورمزلر ایدی
تا اول اقلیمك خطباسندن بری که انکله نهانی عداوتی وار ایدی برکره انك زیارتنه کلوب انی
صورمغه کلدی (حاصلی حالن پرسش ایلمکه کلمش ایدی کلن خطیب دیدی سکا بر دوش کورمشم
خیر اوله دیدی نه کورمش سین دیدی شویله کوردم که سنك خوب آوازك وار ایمش وخلق
نفسکدن راحتده ایمشلر خطیب بونده برپاره فکر ایلدی اندنصکره دیدی بونه مبارك دوشدر که
کوردك که بنی کندی عیبمه مطلع ایلدك (معلوم اولدی که آوازم ناخوشدر وخلق نفسمدن
زحمتده درلر توبه ایلدمکه بوندنصکره خطبه یی اوقومیم الا یاپچه یاپچه (قطعه) از صحبت دوستان
برنجم ※ کاخلاق بدم حسن نمایند) صحبت دوستان مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر
(برنجم بو صیغه اسمه وفعله متحمل در اسم اولنجه با حرف ظرف اولور (معناسی الم وزحمتده یم اولور
(فعل اولنجه با حرف استمرار اولور معناسی انجنورم دیمکدر واکل وجهه (پس اسمیتی قبول ایدنه
دخل ایلین کندی مدخولدر مصراع ثانی مقام تعلیلده در (که حرف تعلیل (اخلاق بد بیانیه
(ومیم ضمیر معناده نماینده مقیددر (حسن سینك فتحیله کوزل دیمکدر (نمایند فعل مضارع
جمع غائب کوسترلر دیمکدر متعدیدر نمایدندن (محصول بیت) دوستلرك مصاحبتندن
رنج والمده یم ویا انجنورم (زیرا یارانم اخلاقیمی (یعنی خویلریمی وعادتلریمی بکا کوزل کوسترلر
عیبم هنز و کمال بیند ※ خارم کل ویاسمن نمایند) (محصول بیت) عیبمی هنز وکمال کوررلر ویا
کوسترلر دیکنی بکا کل و یاسمن کوسترلر (یعنی بکا محبتلرندن چرکین یرلریمی کوزل کوسترلر
کودشمن شوخ چشم چالاك ※ تا عیب مرا بمن نمایند) کوکاف عربك ضمیله ادات استفهامدر
(دشمن شوخ چشم بیانیه در (وچالاك اضافتده بویله در (شوخ چشم وصف ترکیبیدر
کستاخ معناسنه (وچالاك بونده بی پروادر (دشمنده اسم جنس ویا اسم جمع معنالری ملحوظ
اولمق کرك که ردیفده واقع اولان فعله مطابق وموافق اوله (تا حرف تعلیل (عیب مرا لامیه در
ونمایندك مفعول صریحی (بمن با حرف صله وبمن مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت)
قنی بی پروا کستاخ دشمن تاکیم بنم عیبمی بکا کوسترهلر یعنی جواب ایلیوب دلنه کلنی بی پروا
سویلیهلر (حکایت) یکی در مسجد سنجاریه بتطوع بانك نماز کفتی باوازی که مستمعان را
ازو نفرت بودی وصاحب مسجد امیری بود عادل ونیکوسیرت نخواستش که دل آزرده کردد کفت
ای جوانمرد این مسجد را مؤذنان قدیمند که هریکی را پنج دینار ادرار ست وترا ده می دهم
تا بجای دیکر روی برین اتفاق افتاد و برفت بعد از مدتی پیش امیر باز آمد وکفت ای خداوند برمن
حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجا که رفته ام بیست دینارم میدهند که
جای دیکر روم قبول نمی کنم امیر بخندید وکفت زینهار نستانی که به پنجاه دینار هم راضی شوند)
مسجد سنجاریه تقدیری قصبهٔ سنجاریه در (وسنجار سینك کسریله بغداد جانبنده موصله
قریب برکوزل قصبه در لکن بوزمانده خرابه مشرف اولمشدر تطوع تفعل بابندن مصدردر
اجرتسز معناسنه (بانك نماز یعنی اذان (کفتی یعنی اوقوردی (باوازی با حرف مصاحبت
ویا حرف وحدت (نخواستش فعل نفی ماضی فاعلی تحتنده مستتر امیره راجع (وشین ضمیر
منصوب متصل مذکور مؤذنه راجع (کفت امیر دیدی (ادرار وظیفه معناسنه در
(روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کیده سین دیمکدر (بقعه پارهٔ ارض معناسنه در

رد سروری

جامی
دوست عیبم ستر ایدر دشمن بنی آکاه ایدر
خوبدر یا غده احبابدن اعدار بنم

اما بونده مراد مسجد مذکوردر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب آلمیه سین
دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی مسجد سنجاریه ده رایکان بلا اجرت اذان
اوقوردی برآواز ایله که مستمع اولانلرك آوازندن نفرتی اولوردی یعنی آوازندن نفرت
ایدرلردی حال بوکه مسجدك صاحبی برعادل ونیکو خلق بربك ایدی دیلمزدیکه دل آزرده اوله
بك دیدی ای جوانمرد بو مسجدك قدیمی مؤذنلری وار که هربرینك بش التون ادراری
ووظیفهسی وار وسکا اون التون ویره یم تاکیم غیری یره کیده سین بوحال اوزره اتفاق واقع
اولدی یعنی اون دیناری قبول ایلدی وکندی برمدتدنصکره ینه بکك اوکنه کلدی
ودیدی ای خداوند بکا حیف ایلدك که بو بقعهدن بنی غیری یره کوندردك اول یره که بوندن
کتدم یکرمی التون ویررلر غیری یره کیدم اما قبول ایلمیبك کولدی ودیدی زینهار المیه سین که
اللی دیناره راضی اولورلر (بیت) به تیشه کس نخراشد زروی خارا کل ※ چنان که بانك درست
تو میخراشد دل) تیشه کسر وکلنك وچپه بونده چپه مراددر (نخراشد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب طرملامز وقازیمز بوند ایکیسنده مساغ وار (خارا بونده قره طاش معناسنه در
(بانك درشت بیانیه (درشت دالك ورانك ضمهلریله ایری معناسنه درملایم مقابلی (تو یه اضافتی
لامیه در (میخراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملار دیمکدر (محصول بیت) قره طاش
یوزندن چپه ایله کیمسه بالجمله قازیمز وقاشیمز وطرملامز انجلین که سنك ناساز ایری آوازك
کوکلی طرملار حاصلی قره طاشك اوزره چپه حرکتندن واقع اولان تجردی کوکلی انجلین
طرملامز که سنك بوغون وناهموار آوازك (میخراشدك فاعلی تحتنده بانکه راجع ضمیردر
ومفعولی دلدر (حکایت) ناخوش آوازی بانك بلند قرآن همی خواند صاحب دلی برو بکذشت
وکفت ترا مشاهره چندست کفت هیچ کفت پس این زحمت بخود چرا می دهی کفت از بهر
خدا می خوانم کفت از بهر خدا مخوان) مشاهره ماه بماه متعین اولان وظیفهیه دیرلر زیرا
عربجه ماه شهردر (محصول ترکیب) برناخوش وناساز آوازلی کیمسه بلند آواز ایله قرآن اوقوردی
بر صاحب دل اکثر احتمال حضرت شیخ کندیلری مراددر قارئ ناسازك یانندن کچدی
ودیدی سنك آیده وظیفك نقدردر دیدی هیچ دیدی پس بوزحمتی کند یکه نیچون ویررسین
دیدی الله ایچون اوقورم دیدی الله ایچون اوقومه یعنی الله ایچون اولسون اوقومه یعنی اقومك
الله ایچون اولسون کلامده ایهام وار فندبر (کر تو قرآن بدین نمط خوانی ※ ببری رونق مسلمانی ※
نمط نونك ومیمك فتحهلریله اسلوب دیمکدر (خوانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بونك
کبی فعللرك آخرنده یاره یا خطاب ایچوندر دیمك زائددر زیرا بونلرك افعالی خطاب ایچون
اولدقلری یاء ضمیر اعتباریله در پس یایی افراد بالذکر ایلمك امری زائد اولور (ببری فعل مضارع
مفرد مخاطبدر باء استقبالی ظرفاء عجم مکسور اوقور اما روستایلری مضموم (پس ضمه ایله
اوقویانلر روستایلق ایدرلر (رونق حسن ولطافت معناسنهدر (مسلمانی یه اضافت لامیهلردر
(ویا حرف مصدردر (محصول بیت) اکرسن قرآنی بو اسلوب وطریق ایله اوقورسك
مسلمانلق لطافت وصفاسنی ازاله ایدرسین حاصلی مسلمانلقده عرض ونام وناموس قومیوب
هبا ایدرسین (باب پنجم در عشق وجوانی) بشنجی باب عشق وجوانلق بیانندهدر
(حکایت) حسن میمندی را کفتند سلطان محمود چندین بندهٔ صاحب جمال دارد که
هریکی بدیع جهانند چکونه است که با هیچ یك از یشان میلی ومحبتی ندارد چنان که با ایاز که
اورا زیاده حسنی نیست کفت هرچه دردل فرود آید در دیده نکو نماید) میمندیرا ادات
مفعول (بندهٔ صاحب جمال بیانیه (که حرف رابط صفت (بدیع غریب وعجیب معناسنهدر

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

(جهانه اضافت لامیه در (باهیچ باحرف صله (میلی ومحبتی یا لری حرف تنکیر (حسنی یاحرف
تنکیر (در دل درحرف صله (فرود آید کیره دیمکدر یعنی هرنسنه که کوکله کیره ومقبول خاطر اوله
دیمکدر (در دیده در حرف صله دیده یه دیمکدر (نکو ایو (نماید فعل مضارع مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محصول ترکیب) سلطان محمودك وزیری حسن میمندی یه
سؤال ایلدیلر که سلطان محمودك بوقدر بندهٔ صاحب جمالی وارکه هر بری جهانك
بدیعلریدر یعنی هر بریسی یکتای عالمدر نیچوندر که هیچ برینه انلردن ایازه اولان کبی میل
ومحبتی بوقدر که انك ارتق حسنی یوقدر یعنی صاحب جمال دکل ایکن بوکه بوقدر انجذاب
ونود دندر میمندی دیدی هرنسنه که کوکله کیره وکوکل انی قبول ایلیه کوزه ایو کورینور
ایمدی اولده پادشاهك کوکلنه کرمشدر که کوزینه شیرین کورینور (میلی ومحبتی وحسنی یاری
وحدت ایچون اعتبار ایدنه اعتبار اولماز (مثنوی) هرکه سلطان مرید او باشد ٭ کرهمه بد کند
نکو باشد) (محصول بیت) هرکیمه که سلطانك مریدی اوله یعنی طالبی اوله اکرچه جمیع ایشلدیکی
ایشی یرامز ایسه ده اکا ایو اولور یعنی کوزینه کوزل کورینور بو نظمك اولنده مثنوی یرینه بیت یازانلرك
هیچ تشخیصلری یوق ایمش (وآن که را پادشه بیندازد ٭ کس ازخیل وخانه ننوازد) خیل
فارسیده بولك وقبیله معناسنه در بعض نسخه‌ده خیل خانه اضافتله واقعدر یعنی او جماعتدن
دیمکدر (ننوازد فعل نفی مضارع مفرد غائب در نواز یدندن نواختن‌دن دیینلر احوال اشتقاقدن اشنا
دکللر ایمش (محصول بیت) اما اول کیمسه یی که پادشاه اتار یعنی رد ایدر انی او جماعتدن ونوابعندن
کیمسه اوخشامز یعنی رعایت ایلمز (حاصلی پادشاهك مردودی اولان تمام آدمیسنك مردودیدر
زیرا الناس علی دین ملوکهم در پس ناسك قبولی پادشاهك قبولنه موقوفدر (قطعه) کسی بدیدهٔ
انکار اکرنکاه کند ٭ نشان صورت یوسف دهد بناخوبی) کسی یا حرف وحدت (با حرف
مصاحبت (دیدهٔ انکار بیانیه‌در (نشان صورت یوسف لامیه‌لردر (باحرف مصاحبت (ناحرف
توصیف نفی (یا حرف مصدر (محصول بیت) بر کیمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلرسه یعنی
محبتله باقمسه وکوکل کوزیله التفات ایلمسه یوسفك صورتی نشانی بوقدر حسنله مشهور ایکن
ناخوبلغله یعنی حضرت یوسفك حسن برکمالی چرکنلکله وصف ایدر دیمکدر نشان
دهدك مقدم مفعول صریحیدر (وبناخوبی غیر صریحی (وکر بچشم ارادت نکه کند در دیو ٭
فرشته ایش نماید بچشم کروبی) واو حرف عطف (وادات شرط سابقه معطوف
(باحرف مصاحبت (چشم ارادت بیانیه (در حرف صله (دیو شیطانه دیرلر (فرشته های رسمیله
فارسیده ملکه دیرلر سروشده دیرلر (وهمزه حرف مجتلبه (ویاحرف وحدت (وشین ضمیر
نکه کندك فاعلی که کسی در اکا راجعدر (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول
معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی دیوه راجع ضمیردر (بچشم باحرف صله (شین سابق
معنی جهتنده چشمه مقیددر بچشمش تقدیرنده (کروبی کافك فتحی وراء مشددك ضمیله
ملائکهٔ مقربین در شرح مواقفده تخفیف رایله یازار پس بونده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
وعوام دللرنده تحریفاتندر فرشته یه صفتدر (محصول بیت) واکرمذکور کس چشم ارادت
ومحبتله دیوه نظر ایدرسه آنك چشمنه (دیو فرشتهٔ کروبی کورینور (حاصلی بر بد شکل
شخصه عین مودت ومحبتله نظر ایلسك کوزوکه یوسف ثانی کورینور (اما برخوب جماله
انکار نظریله نظر ایلسك کوزوکه اقبح ناس کورینور چشمی کروبی یه اضافت ایدنلر اعماق
ایلمشلر (حکایت) کویند خواجهٔ رابندهٔ نادر الحسن بود وبا او بر سبیل مودت ودیانت
نظری داشت بایکی از دوستان کفت دریغ اکر این بنده با چنین حسنی وشمائلی که دارد

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

زبان درازو بی ادب نبودی کفت ای برادر چون اقرار دوستی کردی توقع خدمت مدار
عاشق ومعشوقی درمیان آمد مالکی ومملوکی برخاست) خواجه لفظ مشترکدر
وزراده وبازرکانلرده وتعظیمی واجب اولنلرده مستعملدر (خواجهٔ وبندهٔ ده یالر حرف
وحدتدر (وهمزه‌لر حرف توسط (همزه‌لری حرف وحدت طوتنلر فارسیدن خبردار
دکللر ایمش (نادر الحسن بونده بی نظیر معناسنه در (نظری یاحرف تنکیر (حرف وحدت
دینن اصابت ایلمدی (بایکی باحرف صله (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله خلق وخوی
معناسنه (اما بونده مطلق جمالدن عبارتدر (که حرف رابط صفت (زبان دراز وصف
ترکیبی دراوزون دیللی معناسنه (اقرار دوستی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توقع خدمتده
بویله‌در (عاشق ومعشوقی ومالکی ومملوکی یالری حرف مصدردر (محصول ترکیب)
حکایت ایدرلر که برخواجه‌نك فایق الجمال بربنده‌سی وار ایدی واول بنده‌یه محبت
ودیانت طریقی اوزره نظری وار ایدی یعنی اکا نظری حقیقی ایدی نفسانی دکل ایدی
خواجه بر وجهه شکایت دوستلردن برینه دیدی حیف اکر بو اوغلان بونجلین حسن
وجماله که مالکدر زبان دراز وبی ادب اولمیه‌یدی اول دوست دیدی ای برادر چونکه
دوستلق ومحبت اقراربنی ایلدك اندن خدمت وحرمت امیدنی دوتمه عاشقلق ومعشوقلق اراده
کلدی افندیلك وقوللق مرتبه‌لری قالقدی بلکه قضیه عکس اولدی نتکه قطعه‌نك بیتلرندن
مفهومدر (قطعه) خواجه با بندهٔ پری رخسار ٭ چون درآید ببازی وخنده) خواجه مبتدا
وبیت ثانی خبری وبو بیت اکا مرهوندر (باحرف مصاحبت (بندهٔ پری رخسار بیانیه
(پری رخسار وصف ترکیبی در پری یوزلی دیمکدر (ببازی باحرف صله (وبازی
باء اصلیه ایله اویون معناسنه در (وخنده اسم مصدر کولش وکولمه دیمکدر (محصول بیت)
خواجه پری رخسار بندسیله چونکه اوینامغه وکولمکه کله یعنی مصاحب جانی منزلنه تنزیل
ایلیه (چه عجب کر چو خواجه ناز کند ٭ وین کشد بارناز چون بنده) ناز کندك فاعلی بنده‌یه
راجع ضمیردر (وین اشارتدر خواجه‌یه کشدك فاعلیده اکا راجع ضمیردر (بارناز بیانیه
(محصول بیت) خواجه بنده سیله لاتکلف اولنجه استفهام انکاری طریقیله بیوررکه عجب
یعنی عجب دکلدر اکر بنده خواجه کبی فخر ونازایدرسه وبوخواجه ناز یوکنی چکرسه بنده
کبی یعنی بویله اولنجه قول افندیلك ایدرسه عجب دکل بعض نسخه‌ده بو بیت واقع اولمش
(بیت) غلام ابکش باید وخشت زن ٭ بود بندهٔ نازنین مشت زن) ابکش سقا دیمکدر
وصف ترکیبیدر صوچکیجی معناسنه (خشت زنده وصف ترکیبیدر کرپیجی وکیرمدجی
دیمکدر حاصلی خدمتکار دیمکدر (خشتك خاسنده کسر وضم جائزدر لیکن بونده ضمیله در
مشت زنده وصف ترکیبیدر سابقا بیان اولنان کبی (محصول بیت) قول جنسی سقا وکرپیج
وکرمدجی کرك یعنی دلبر جنسی کرکمز زیرا نازلی قول افندیسنه یومرقاوروجی اولور
یعنی افندیسنه حرمت ایده کز اولماز بو بیتی نثر شکلنده یازان اوزاندن خبردار دکل ایمش
(حکایت) پارسایی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار ورازش از پرده برملا افتاده چندان که ملامت
دیدی وغرامت کشیدی ترك تصابی نکردی وکفتی) پارسایی را یا ادات وحدت (ورا ادات
مفعول (شخصی یاحرف وحدت (شیخ شخص تعبیرنده ابهام ایلمش فتدبر (ملامتك
فتحیله ضد خلاددر (یعنی آشکاره اولمش (غرامت بونده عذاب والم معناسنه‌در (ترك تصابی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تصابی اشتیاق ومحبت معناسنه‌در (نکردی (وکفتی یعنی
عشق ومحبتی ترك ایلمزدی ودیر ایدی بالجمله حکایت افاده ایدر (محصول ترکیب)

رد ابن سید علی

رد شمعی

رد شمعی

رعابدی کوردم برکیسه نك محبتنه کرفتار ومبتلا اولمش ورازمحبت وعشقی کتمانه مالك اولمادیغندن ملامته دوشمش یعنی عالمه فاش اولمش اولقدرکه سودیکندن ورقبادن ملامت وجفا کوردی وعذاب ومحنت چکردی تصابی وعشق جانانی ترك ایلازدی ودیرایدی (قطعه) کوته نکنم زدامنت دست ❊ ورخود بزنی بتیغ تیرم) کوته کوتاهدن مقصوردر قصه دیمکدر قصیر معناسنه (محصول بیت) ای دوست سنك دامنکدن الی کوتاه ایلم (یعنی الم چکمم واکرخود بنی اتی یعنی کسکین قلجله اورسکده یعنی بنی تیغ تیرایله پاره پاره ایدرسکده الیمی اتکیکدن وکوکلومی محبتکدن المام (بعد از توملاذ وملجأم نیست ❊ هم درتو کریزم ازکریزم) بعدازتوسندن صکره وغیری دیمکدر (ملاذ وملجأ اسم مکانلردر صغینجق یری دیمکدر (درتودرحرف صله دربا معناسنه در (کریزم فعل مضارع متکلم وحده قچارم دیمکدر (محصول بیت) ای جانان سندن صکره وسندن غیری پناهکاهم یوقدر ینه قهر وخشمکدن قچارسم سکا قچارم حاصلی دنیاده بنم سندن غیری کیمسه م یوقدر دیمکدر (باری ملامتش کردم وکفتم عقل نفیست راچه شدکه نفس خسیس بروغالب آمد زمانی بفکرت فرورفت وکفت) باری یاحرف وحدت (عقل نفیس بیانیه (نفس خسیسده بویله در (نفیس ایو (وخسیس الجق دیمکدر (بفکرت (باحرف صله (فرورفت طالدی دیمکدر (محصول ترکیب) برکره بن عابدی ملامت ولوم ایلدم ودیدم دیر شیخ سنك عقل نفیسکه نه اولدیکه نفس خسیسك اکا غالب کلدی برزمان فکره طالدی ودیدی (قطعه) هرکجا سلطان عشق آمد نماند ❊ قوت بازوی تقوی رامحل) سلطان عشق بیانیه عشقه سلطان دیرلر عقله غالب اولدیغیچون (قوت بازوی تقوی لامیه وبیانیه در (ورا ادات تخصیص (محل مکان معناسنه در (محصول بیت) هر یره که عشق پادشاهی کلدی انده تقوی بازوسنك قوتنه محل ومکان قالمدی یعنی عشق وتقوی بر محلده جمع اولماز (پس عشق کلنجه تقوی قالقار نماندك فاعلی محلدر فتدبر (پاك دامن چون زید بیچارهٔ ❊ اوفتاده تاکریبان در وحل) پاك دامن وصف ترکیبیدر طاهرالذیل دیمکدر یعنی معصیتدن بری (چون واواصلیه ایله ادات استفهامدر کیف معناسنه (زید زانك کسری ویانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (زیستندن دیننلر خطا ایلمشلر دیرلك ایدر یعنی معاش ایدر (بیچارهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل حرف وحدت همزه دردیین زائد سویلش (بیچاره زیدك فاعلیدر (اوفتاده واو ایله اصل اوزره صفت بیچاره درتقدیری بیچارهٔ که اوفتاده باشد حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (تا حرف انتها (کریبان کاف عجمك ورانك کسره لریله یقه دیمکدر (درحرف الصاق (وحل واوك وحاء حطینك فتحه لریله صوق بالجق دیمکدر جامور وبتاق معناسنه (محصول بیت) عابد عاشق دیرکه بربیچاره نیجه پاك دامن دیربله بیلورکه یقاسندك بتاغه وچاموره دوشمش اوله یعنی آرزوی طبع وهوای عشقه دوشر نیجه پرهیز ایدوب راه تقوایه واره بیلور (حکایت) یکی را دل ازدست رفته بود وترك جان کفته ومطمح نظراوجای خطرناك وورطهٔ هلاك نه لقمهٔ که متصور شدی که بکام آید ویا مرغی که دردام افتد) یکی را راحرف تخصیص (دل ازدست رفته بود کوکل الدن کتمشیدی یعنی عاشق اواشیدی (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکفته نك مقدم مفعولیدر جانك ترکنی سویلمشیدی دیمکدر یاکوکلدن ویادلدن ویاخود کفته مجازا کرده معناسنه اوله فتدبر (مطمح نظر لامیدر مطمح ایکی میمك فتحه لریله اسم مکاندر فتح بابندن مرتفع یردیمکدر (پس مطمح نظر کشینك کوزی مرتفع یره دوشمکدن کنایتدر یعنی نظر

درشراح جمعا
ردشمعی

دوشجك یوکسك یر (جای خطرناك بیانیه (مطمح مبتدا (وجای خبری خطرناك بونده خوفناك معناسنه در قورقاجق یردیمکدر (ورطهٔ هلاك بیانیه در زیرا ورطه هلاك معناسنه در وجائزدرکه ورطه کردابدن کنایت اوله که ترکیجه چولك وعربیجه دردوردیرلر (لقمهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه یه حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزایمش (که حرف رابط صفت (متصور شدی یاحرف حکایه (که حرف بیان (باحرف صله (کام کاف عربیله دماغ وچکه معناسنه در مقصود دهاندر کاف عجمیله ضبط ایدنلر خطا ایلدیلر (مرغی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دام دوزاق معناسنه در (محصول ترکیب) برینك کوکلی الندن کتمش ایدی یعنی کوکلنی الدیروب عاشق اولمشیدی وجان ترکینی سویلمشیدی یعنی راه جانانده هلاك اواورسم اولایم دیمشیدی زیرا سودیکی شاه زاده ایدی ومطمح نظری خطرناك وورطهٔ هلاك یوردیغی بوجهتدندرنه برلقمه ایدیکه متصور اولوردیکه اغزه کلور یعنی بونك اغزینه دوشرلقمه دکل ایدی دخی برمرغ دکل ایدیکه دوزاغه دوشمك ممکن ومتصور اولیدی حاصلی انجلین عالی جناب شاهزاده سومك بونك وظیفه سی دکل ایدی (بیت) چودرچشم شاهد نیاید زرت ❊ زروخاك یکسان نماید برت) درچشم درحرف صله (شاهد بونده محبوب معناسنه در (نیاید کلمز یعنی کوزینه کورنمز (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینوردیمکدر (بر بونده قت معناسنه درعربیده عند کبی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیوررچونکه التونك والچهك شاهد کوزینه کرمز یعنی دلبرکه مالکه اعتبار والتفات ایلمز زرایله خاك سنك قتکده برابر کورینور زیرا وسیلهٔ حصول مرام اولماز (یاران نصیحتش کفتندکه ازین خیال محال تجنب کن که خلقی هم بدین هوس که تودراری اسیرند وپای درزنجیر بنالید وکفت) بنصیحتش یعنی بطریق نصیحت (خیال محال بیانیه (تجنب تفعل بابندن مصدردر تبعدواحتراز معناسنه (که حرف تعلیل (خلقی یاحرف وحدت (هم حرف عطف (بدین یاحرف صله (ودال همزه دن مبدلدر بعض نسخه ده هوس برینه کنه واقعدرکانه که عالی جناب سومك کناهدر (که حرف رابط صفت (محصول ترکیب) عاشق بیچاره یه یارانی ودوستلری نصیحت طریقیله دیدیلرکه بوخیال محالدن تبعد واحتراز ایله یعنی بوزائد افکار واوهامدن صقین که سندن غیری نیجه خلق بوسودایه که سنك وار یعنی سن کرفتار اولدیغك درده کرفتار واسیرلردر وایاقلری زنجیر عشقده ثابت وبرقرار حاصلی سندن غیری نیجه کیمسه بوشاهزادهٔ بزرکوارك عشقنه کرفتار اراوب باشلرینه بلالر کلمش ومقصودلرینه وصول بولمامشلر پس بوهوسك ترکی اولی واحرادر بونصیحتی ایشدنجه ایکلدی ودیدی (قطعه) دوستان کونصیحتم مکنید ❊ که مرادیده برارادت اوست) دوستان منادی حرف ندا محذوف (کو فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (مکنید فعل نهی جمع مخاطب ایلمك دیمکدر (که حرف تعلیل (برارادت برحرف صله (محصول بیت) ای فلان دوستلره دی ای دوستلر بکا نصیحت ایلمك زیرا بنم کوکلم وکوزم اول جانانك ارادتنه دربکا هرنه دیلرسه ایلسون کرك اطفله دیرکورسین کرك قهریله اولدرسین ارادت واختیار انکدر (جنك جویان زور پنجه وکتف ❊ دشمنان را کشند وخوبان دوست) جنك جو وصف ترکیبیدر جو پویندن لغتده جنك دیلیجی معناسنه در (اما استعمالده بهادر وصواش ارینه دیرلر (والف ونون ادات جمعدر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (باحرف مصاحبت (زورپنجه لامیه (کتف بونده کاف عربیك کسری وسکون تایله بغرین معناسنه درکه فارسیجه شانه دیرلر (دشمنان کشندك مقدم مفعولی (ورا ادات مفعول (خوبان معطوفدر جنك جویانه

ردشمعی
ردشراح جمعا

ومبتدا (ودوست خبری (محصول بیت) بهادرلر پنجه قوتیله وشانه وبازو قوتیله
دشمنلری قتل ایدرلر وخوبلر دوستلرینی (یعنی عاشقلرینی (شرط مودت نباشد باندیشهٔ
جان دل ازمهر جانان برگرفتن) شرط مودت لامیه (باحرف سبب (اندیشهٔ جان لامیه
خوف جان دیمکدر (دل برکرفتنك مقدم مفعول صریحیدر (وازمهر جانان لامیه غیر صریحی
(برکرفتن قالدیرمق معناسنه در (یعنی محبتنی ترك ایلمك (معناسی کوکل بو قاری طوتمق
دیمین قنی اشاغیدن طوتمش (محصول ترکیب) محبت شرطی دکلدر جان خوفیله

رد شمعی

کوکلی جانان عشقندن قالدروب محبتندن فراغت ایلمك (مثنوی) توکه دربند

عشقبازان اهل تقلیدند واهل دل نیند
ورنه خوبان ازنیاز اهل دل غافل نیند
مطلب

خویشتن باشی * عشق بازی دروغ زن باشی) بند خویشتن لامیه (عشق باز وصف
ترکیبی در محبوب دوست معناسنه اکثر میمون عشقلی معناسنده استعمال ایدرلر (ویاضمیر
خطابدر (دروغ زن وصف ترکیبی در (زنیدندن یلان اوروجی دیمکدر یعنی یلانجی معلوم
اوله که بعض الفاظ زدن ایله وبونك مشتقاتیله مستعملدر مثلا خنده زدن ولاف زدن
ودروغ زدن وبونلردن غیری (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیتك اولنده تومبتدا ومابعدی
صفتی وایکی وصف ترکیبلر تکرر خبرقبیلندندر (محصول بیت) سن که کندی قیدکده
وهوا وهوسکده اوله سین یعنی مهر ومحبت جانانله تقید ایلمیه سین عشقباز سین یلانجی سین
یعنی محبوب دوست مدعی سین عاشق دکل سین (عشق بازی یاسنی حرف مصدر اعتبار
ایدوب درعشقبازی تقدیر ایدن مقدر بدایمش (وحرف مصدر ظن ایدوب ترکیجه

رد ابن سید علی

معناسنی عشقبازلغی یلان اوروجی اوله سین دیوب عشق بازی دروغ زنه مفعولدر دیین
معناده چرکین اوینامشدر (ویایی حرف وحدت طوتوب معناسنی یلانجی برعاشق

رد سروری

اولورسین (یعنی یلانجی برعاشقسین دیین بی نظیر بریلان سویلمش (کرنشاید بدوست ره
بردن * شرط یاریست درطلب مردن) نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عدم

ردشمعی

امکاندن عبارتدر (بدوست باحرف صله (ره بردن یول ایلتمك یعنی واصل اولمق
(ره بردنك مقدم مفعولیدر (شرط یاری لامیه (ویاحرف مصدر (وسین وتا ادات خبر
(محصول بیت) اکر دوسته یول ایلتمك یعنی واصل اولمق ممکن ومیسر دکل ایسه یارلق
ودوستلق شرطی درطلبده اولمك (یعنی وصال میسر دکل ایسه عشقیله فراقده
اولمك کرك (حاصلی عاشقه لایق اولان آتش محبتله یانوب کول اولمق ومحبتنی ترك
ایلمامکدر (رباعی) خیزم چونماند بیش ازین تدبیرم * خصم ارهمه شمشیر زند یاتیرم)
خیزم فعل مضارع متکلم وحده (ویافعل امر متکلم وحده قالقارم ویاقالقایم (چوادات
تعلیل (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر (بیش باء عربینك کسریله زیاده
معناسنه در (بونده غیر معناسنی متضمندر (ازین بیت ثانی یه اشارتدر (تدبیر نماندك فاعلی
خصمدن جنس خصم ویا اسم جمع مراددر (وهمه اکافیدر (شمشیره (وتیره دکل بعضیلر

زد شمعی

ظن ایلدیکی کبی (یاحرف عطف (وتیرشمشیره معطوفدر (بعض نسخه‌ده (یا واقعدر
برنقطه ایله مع معناسنه تیر ایله دیمك اولور (میم معناده زند فعلنه مقیددر زندم تقدیرنده
(محصول بیت) قالقارم ویاقالقیم چونکه بوندن غیری تدبیرم قالمدی کرکسه جمیع رقبا
وخصما بکا قلج اورلر وکرکسه اوق ویابکا قلجله اوق اورلر (یعنی بنی قتل ایچون بکا راق
اوشورسهلر (کردست رسد که آستینش کیرم * ورنه بروم برآستانش میرم) کردست رسد اکر
ال ایریشورسه (یعنی ممکن اولورسه (که حرف بیان (آستین یك کیرمك مقدم مفعولی وشین
ضمیر داره مذکور اولان جانانه راجعدر (کیرم فعل مضارع متکلم وحده در بونده طوتام دیمکدر

(بوشرطیه‌نك جوابی محذوفدر فیها ونعمت دیجك یردر (ورنه والا معناسنه در (بروم فعل مضارع
متکلم وحده در رویدندن (برحرف استعلا (آستان معروف (وشین بنه جانانه راجعدر (میرم
فعل مضارع متکلم وحده در میریدندن اولورم دیمکدر (محصول بیت) قالقارم پس الم ایریشورسه که
بکنی طوتوب یاپشم (یعنی جانانه واصل اولام فیها ونعمت والا واریرم اشیکنده جان ویروب اولورم
حاصلی یاوصالیله حیات بولورم ویا فراقیله ممات ایکیسیده عاشقه نسبت سعادت ابدیدر
(متعلقانش را که نظر در کار او بود وشفقت بروز کار او پندش دادند وبندش نهادند سودی
نداشت) متعلقانش را (را ادات تخصیص متعلقلرینك دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف
صله (کاراو لامیه انك ایشنه یعنی له سنه ایدی (شفقت شین وفا وقافك فتحه‌لریله مرحمت دیمکدر
(باحرف صله (روزکار او لامیه در احوال واطوار دیمکدر (پند باء عجمیله نصیحت (وبند
باء عربیله قید وحبس دیمکدر (سودی یاحرف تنکیر (نداشت فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتمدی
(یعنی ایلدی (محصول ترکیب) متعلقلرینك که نظری انك ایشنه ایدی یعنی ایلیکنه وله سنه
ایدی یعنی هروجهله اوکا یغن استرلر ایدی واحوال واطوارنه شفقت ومرحمتلری وار ایدی
بوکه پند ویردیلر واوسنه زنجیر وبوقاغی قودیلر یعنی اوردیلر فائده طوتمدی یعنی ویرمدی
نظر در کاراو بودك معناسی انك ایشنده الملرك نظری وار ایدی یعنی انی کوروب کوزه دیرلر ایدی دینلر

رد سروری وشمعی

مقصود جه بیان ایده مشلر (بیت) دردا که طبیب صبر می فرماید * وین نفس حریص را
شکری باید) صبر ایهام طریقیله مذکوردر (بی آرام وقرار معناسنه بریسیده برآجی اوت که
بعض جامده شاد روان اوزره سرنکون صارقدرلر که قوروموب یشاروب طوررلر لیکن بونك
اصلی بانك کسریله در (نفس حریص بیانیه (ورا حرف صله (می باید فعل مضارع مفرد غائب
کرك دیمکدر (محصول بیت) درد او حسرتا که طبیب عشق صبر بیورر اما بونفس حریصه
شکر کرك (یعنی احبا ودوستان محبت جانان ترکنی بکا القا ایدرلر بوایسه زهر قاتل وسم هلاهلدر
نفس بوکه تحمل ایلمز بلکه حالنه مناسب ملایم نسنه استر (یعنی وصال جانان (مثنوی)
آن شنیدی که شاهدی بنهفت * بادل ازدست رفتهٔ میکفت) آن شنیدی استفهامدر مخاطبدن
(که حرف بیان شاهدی یاحرف وحدت (باحرف ظرف (ونهفت نونك وهانك ضمه‌لریله
کیزلی دیمکدر مخفی معناسنه (باحرف صله (دل ازدست رفته کوکلی الدن کتمش (یعنی عاشق
(رفتهٔ ده یاحرف وحدت وها حرف توسل ایکی یایله میکفته متعلقدر (محصول بیت) انی
ایشتدکمی که برمحبوب مخفی جه یعنی تنهاده کندینك کوکلی الدن کتمشنه (یعنی عاشقنه سویلردی
مقول قول کلن بیتدر (تا تزا قدر خویشتن باشد * پیش چشمت چه قدر من باشد) تاحرف توقیت
(تراسنك دیمکدر تخصیص معناسنی افاده ایدر (پیش چشمت لامیه (محصول بیت) جانان
بیچاره‌سنه دیرمادام که سنك کندی قدرك اولور (یعنی مادام که سن کندی قدرکله وشانکله
مقید اوله‌سین سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم ونه شانم اولور (حاصلی سن کندکله مقید اولمیوب
بلکه کوزك وکوکلك وظاهر وباطنك بنم محبت وعشقمله مقید اولمق کرکسین که سنك قتنکده
بنم مقدارم اوله (پادشه زاده را که مطمح نظر او بود خبر کردند که جوانی بسراین میدان
مداومت می نماید خوش طبع وشیرین زبان سخنهاء لطیف ونکتهاء غریب ازو میشنویم چنین معلوم
میشود که شوری در سر وسوزی در دل دارد که شیدا صفت می نماید پسر دانست که دل آویختهٔ
اوست واین کرد بلا انکیختهٔ او مرکب بجانب اوراند جوان چون دید که شاهزاده بنزدیك او عزم
آمدن دارد بکریست وبکفت) (پادشه زاده را (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت
مطمح نظر او لامیه‌لردر عاشق جوانك بلند نظر کاهی معناسنه در (که حرف بیان (جوانی

(يا حرف وحدت (مداومت ملازمت معناسنه در (خوش طبع (وشيرين زبان وصف تركيبلردر
سخنهاء لطيف ونكتهاء غريب بيانيه لردر (شورى وسوزى يارى حرف وحدت ويا تنكير (كه
حرف تعليل (شيدا صفت وصف تركيبى (كه حرف بيان (دل آويخته وصف تركيبيدر (واو ضميرينه
اضافت لاميه در معنى شاه زاده نك دل آويخته سيدر يعنى كوكلى اكا متعلقدر (كرد بلا بيانيه
كرد بلادن مراد عشق جواندر (انكيخته' اولاميه يعنى شاه زاده نك قوپارلمشيدر (مركب رانده نك
مقدم مفعول صريحيدر (وبجانب غير صريحى (واويه اضافت لاميه (اودن مراد جوان عاشقدر
(راند فعل ماضى مفرد غائبدر سوردى معناسنه (عزم آمدن مصدرك مثلثه اضافتيدر كلمك نيتى
ديمكدر (محصول تركيب) پادشاه زاده يه كه جوانك بلند نظر كاهى ايدى يعنى منظور نظرى ايدى
خبر ايلديلر وديديلر بر جوان بوميدان او جنده مداومت وملازمت كوسترر خوش طبع
وشيرين زبان اطيف سوزلر وغريب نكته لراندن ايشيدرز شويله معلومدر كه باشنده' برشورى
وسوداسى وكوكلنده برسوز وكدازى وار كه شيدا صفت وعاشق كبى كورينور شهزاده بلديكه
انك دل آويخته سيدر يعنى مبتلا وكرفتاريدر يعنى جوانك كوكلى اكا مقيددر وبو بلا توزى
انك قوپارلمشيدر يعنى بو بلايى اول پيدا ايلمشدر آنى شاه زاده جوانك جانبنه سوردى جران
چون كورديكه شاه زاده انك جانبنه يعنى يانته كلمك قصدين طوتار يعنى ايلراغلدى وديدى
(بيت) آن كس كه مرا بكشت باز آمد پيش ❋ مانا كه دلش بسوخت بر كشته' خويش)
باز ادات تأكيددر ويا كرو معناسنه (پيش قت معناسنه در (مانا عربيده كانه معناسنه در بكزر
ديمكدر (بر حرف صله يا معناسنه در (محصول بيت) اول كيمسه كه بنى قتل ايلدى يانمه كلدى
ويا كرو يانمه كلدى بوكلبشندن بكزر كه مقتولنه ياندى ويا قلدى يعنى عاشق بيچاره سنه
رحم ايلدى (چندان كه ملاطفت كرد وپرسيدش كه از كجايى وچه نام دارى وچه صنعت
دانى جوان در قعر بحر مودت چنان غريق بود كه مجال دم زدن نداشت) غريق بونده
فعيل مفعول معناسنه در يعنى غرق اولمش حاصلى بوغلمش ديمكدر (محصول تركيب) شاه زاده
اولقدر كه ملاطفت وملايمت ايلدى وصورديكه نه يردن سين ونامك ندر ونه صنعت بيلورسين
جوان محبت درياسنك ديبنه شويله غرق اولمشيديكه نفس اورمغه مجالى بوغيدى حاصلى
هيچ تكلمه قدرتى بوغيدى (بيت) اكر خود هفت سبع از بر بخوانى ❋ چو آشفتى الف بى تى
ندانى) سبع سينك ضميله وبانك سكونيله يديدن بره ديرلر (ثمن ثانك ضمى وميمك سكونيله
سكزدن بره ديرلر (وهفت سبع تمام مصحفدن كنايتدر زيرا قراء حجاج ظالم زماننده قرآنى يدى
اجزايه تقسيم ايلديلر اندنصكره بردخى اوتوز اجزايه پس ناسك يدى مصحف ديد كارى اول
يدى اجزانك مجموعندن عبارتدر شرعة الاسلامده يازمشدركه بر كيمسه قرآنى بويدى اجزا
ترتيبى اوزره اوقوسه اندنصكره دعا ايلسه الله تعالى امريله دعاسى مقبول اولور جمعه كونى اولندن
سوره' انعامه دك وسبت كونى سوره' انعامدن سوره' يونسه دك واحد كونى سوره' يونسدن
سوره' طه يه دك واثنين كونى طه دن سوره' عنكبوته دك وثلثا كونى عنكبوتدن سوره' زمره دك
واربعا كونى سوره' زمردن سوره' واقعه يه دك وخميس كونى واقعه دن آخره دك (آشفتى
فعل ماضى مفرد مخاطب پريشان حال اولدك ديمكدر (بى تى يا ايله اسلوب عجمدر والف ايله
با تا اسلوب عربدر (پس بى تى يا ايله غلط مشهور در دين غلط سويلمش (محصول بيت) اكر
خود هفت سبعى يعنى تمام مصحف شريفى از براوقورسك يعنى حافظ قرآن اولورسك چونكه
عشق آلفته سى وآشفته سى اولدك (الفى وبايى وتايى بيلزسين يعنى عشق ديوانه سى اولنجه
هب بيلديككى اونودرسين ديمكدر خطاب عموم اوزره در (شاه زاده كفت كه با من سخن چرا

مطلب سبع قرآن

رد ابن سيد على

نكوبى كه من هم از حلقه' درويشانم بلكه حلقه بكوش ايشانم آنكه بقوت استيناس محبوب
از ميان تلاطم امواج محبت سر برآورد وكفت) آنكه اندنصكره ديمكدر (با حرف سبب
(قوت استيناس محبوب لاميه لردر (استيناس استفعال بابندن مصدر در انس طلب ايلمك
ديمكدر بونده مراد يقينلكدر (ميان تلاطم امواج محبت لاميه لردر (تلاطم تفاعل بابندن
مصدردر بربرينه طوقوشمق امواج بربرينه طوقوشديغى كبى (سر برآورد باشين قالدردى
(محصول تركيب) شاه زاده جوانه ديدى نيچون سوز سويلزسين كه بنده درويشلر
حلقه سندنم يعنى انلردنم بلكه انلرك حلقه بكوش بنده سيم اندنصكره جوان محبوبك
قوت استيناسى سببيله محبت امواجى تلاطمى اورته سندن يعنى محبت درياسى امواجى طوقوشمسى
اراسندن كلام مجازيدر تأمل تدبر باشين قالدردى وديدى (بيت) عجبست با وجودت كه
وجود من بماند ❋ تو بكفتن اندر آيى ومرا سخن بماند) بكفتن با حرف صله (وكفتن مصدردر
تكلم معناسنه اندر بانك معناسنى تأكيد ايدر (آيى فعل مضارع مفرد مخاطبدر آيدندن
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله ديمكدر ماندندن ماندندن ديينلر خطا ايلديلر ردشراح جميعا
(محصول بيت) عجبدر كه سنك وجودك ايله بنم وجودم قاله يعنى سنك قتكده بن محو اولورمكه
بندن اثر وجود قالماز سن تكلمه كله سين وبكا سوز قاله بو عجبدر (حاصلى سن تكلمه
كالدكدنصكره بنده سوز سويلكه مجال قالمق عجبدر (اين بكفت ونعره' بزد وجان بحق
تسليم كرد) نعره' يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول تركيب) جوان بو بيتى
سويلدى وبر نعره اوردى وجانى خدايه تسليم ايلدى رحمة الله عليه (بيت) عجب از كشته
نباشد بدر خيمه' دوست ❋ عجب از زنده كه چون جان بدر آورد سليم) (محصول بيت) دوستك
خيمه سى قپوسنده كشته اولندن عجب دكل يعنى انده قتيل اولندن تعجب ايلمك اولماز زيرا قتلى
بريدر بلكه عجب زنده دندر كه نيچه جانى اندن سليم چيقاردى حاصلى اول قتل يرندن جانى
سلامتله خلاص ايدوب قورتراندر تعجب انده قتل اولانده دكلدر (حكايت يكى از متعلمان
جمال بهجتى داشت ومعلم ازانجا كه حس بشريتست باحسن بشره' اوميلى داشت بعشا يى كه
غالب اوقات درين سخن بوديكه) متعلم اوكرنجى يه ديرلر (ومعلم اوكرديجى يه (بهجت بانك
وجيمك فتحه لريله حسن وجمال معناسنه در (حس بشريت لاميه در (حس بونده ادراك معناسنه در
بشرك حسى يعنى انسان ادراكى (با حرف صله (حسن بشره لاميه (بشره بانك وشينك فتحه لرى ايله
انسان دريسنك يوزينه ديرلر حسن بشره يه ميلى حس بشريته مخصوص ايلدى زيرا سائر
حيوانانده حسن بشره يه ميل اولماز ديمشلر (با حرف ظرف (مثابه مرتبه ديمكدر (ويا حرف وحدت
(كه حرف بيان (محصول تركيب) متعلملردن برينك زياده حسن وجمالى وار ايدى ومعلم اولمقامدنكه
حس بشريتدر يعنى مرتبه' بشريتدن انك حسن بشره سنه ميلى وار ايدى بر مرتبه ده كه اكثر
اوقات بو سوزده ايديكه (قطعه) نه انچنان بتو مشغولم اى بهشتى روى ❋ كه ياد خويشتنم در ضمير
مى آيد) بهشتى روى وصف تركيبيدر اهل جنت يوزلى معناسنه (يا حرف نسبتدر (كه حرف
بيان (ياد خويشتن لاميه كندى يادم يعنى كندمى اكمق (ميم معنى جهتنده ضميره مقيددر
(ضمير بونده خاطر معناسنه در (محصول بيت) اى اهل جنت يوزلى سكا انجلاين مشغول
دكلم كه كندمى اكمق خاطرمه كله يعنى سكا شويله مقيد ومشغولمكه كندمى فراموش ايلمشم
(زديدنت نتوانم كه ديده بردوزم ❋ وكر مقابله بينم كه تير مى آيد) بر حرف تأكيد (دوزم فعل
مضارع متكلم وحده ديكم ديمكدر كوزنى يومقدن كنايتدر (مقابله تقديرى از مقابله در ضرورت
وزن ايچون حذف وايصال ايلدى (محصول بيت) سنى كورمدن كوزم ديكمكه وبو يمغه قادر

رد ابن سید علی وسروری

دکلم یعنی سکا باقامغه قادر دکلم واکر کوررسم که قارشمدن اوق کلور حاصلی سندن کوزیمی یردم
آیرمغه قادر دکلم (دوزمی دوزیدندن اشتقاق ایلمك کرك (دوختندن اشتقاق ایدنلر خطا
ایلمشلر (باری پسر کفت آنچنان که درآداب درسم اجتهاد میکنی درآداب نفسم هم نظری
فرمای که اکر دراخلاقم ناپسندی می بینیکه مرا برآن پسندیده نماید برانم مطلع کردان
تابتبدیل آن مشغول شوم کفت ای پسر این از دیکری برس که آن نظر که مرا باتست جزهنر
نمی بینم) باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (اجتهاد سعی وکوشش دیمکدر (نظری
یاحرف وحدت (ناپسندی یاحرف وحدت (کردان فعل امر مفرد مخاطب (کردانیدندن تصییر
معناسنه ایله دیمکدر الف ونون ادات تعدیه در (محصول ترکیب) برکره اوغلان معلمه دیدی آنجلین که
آداب درسمده سعی وکوشش ایدرسین آداب نفسمده ده برنظر بیور که اکر اخلاقمده برنامعقول
کورر ایسك که بکا اول معقول کورینور اول ناپسندك اوزرینده بنی اکا بنی مطلع ایله تا کیم انك تبدیلنه
مشغول اوله یم معلم دیدی ای اوغل بونی غیریدن صور که اول نظر که بنم سکا درسنده هنردن
غیری نسنه کورمم (قطعه) چشم بد اندیش که برکنده باد * عیب نماید هنرش در نظر)
که برکنده باد جملهٔ معترضه دعاء علیه در (کندن قازیمق وقوپرمق ویولاق معناسنه در بونده
قوپرمقدن مراد چیقارمقدر چیقمش اولسون دیمکدر (هنرشك شینی معناده نظره مقید در
(محصول بیت) عدونك کوزی که چیقمش اولسون انك نظرنده هنر عیب کورینور زیرا چشم
عداوتله ناظردر (ورهنری داری وهفتاد عیب * دوست نبیند بجزان یك هنر) ور واو بونك کبی
یرلرده استدراك معناسنی افاده ایدر واما اکر تقدیرنده در (هنری یاحرف وحدت (محصول بیت)
بداندیشك حالی مذکور کبیدر اما اکر برهنرك وار ایسه ویتمش عیبك دوست کورمز اول برهنردن
غیرینی زیرا چشم مودتله ناظردر (بونده قطعه یرینه بیت یازنلر قطعه ایله بیتی فرق ایلازلر ایمش

رد ابن سید علی
وسروری
رد ابن سید علی وسروری
وهن وونی ضعف معناسنه در
هر بری *

(بیت ثانینك اولنده ور یرینه واو ایله کر یازنلر کا فله صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری
معنی جهتنده وهن ووني وار (حکایت) شبی یاددارم که یار عزیزم ازدر درآمد چنان بی اختیار
از جای برامدمکه چراغم باستین کشته شد) (محصول ترکیب) خاطرمده در که بر کیجه یار
عزیزم قپودن ایچری کردی حیرتمدن شویله بی اختیار یرمدن قالقدم مکه یکمله چراغ سوندی
(بیت) سری طیف من یجلو بطلعته الدجی * شکفت آمد از بختم که این دولت از کجا) سری
فعل ماضی مفرد مذکر غائب کیجه کلدی دیمکدر (طیف طانك فتحیله خیال معناسنه در افظام فوع
فاعل سرادر مضافدر (من موصوله (یجلو فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر نصر بابنك ناقص
واویسندن یکشف دیمکدر آچار معناسنه فاعلی تحتنده منه راجع ضمیردر جملهٔ فعلیه اعرابدن
محلی یوق صله سیدر اسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مجرور مضاف الیهیدر
طیفك (باحرف جر یجلو یه متعلق (طلعت یوزدر وجه معناسنه ضمیر مجرورمنه راجعدر (دجی دالك
ضمی وجیمك فتحیله قرانکولغه دیرلر تقدیرا منصوب مفعول یجلودر (شکفت شینك وکاف عربینك
کسری وضمیله لغتدر عجب معناسنه (که حرف بیان (محصول بیت) طلعتیله کیجه قرانکلغی کشف
ایلینك کیجه خیالی کلدی کانه که اول وقتده جانان کلدیکنی استبعاد ایدروانی خیالنه اسناد ایدر
طالعمدن بکا عجب کاریکه بودولت قندن طلوع وظهور ایلدی یعنی جانانك بووقتده کلدیکنی
استبعاد واستغراب ایدرکانه که سعادت غیر مترقبه در بو بیت بحر طویلك ایکنجی ضربندندر وبونك
کبی شعره ملمع دیرلر ویوعربی مصراع حضرت شیخك برعربی غزلندن بریتك مصراع اولیدر
ومصراع ثانیسی (وسائرلیل المقبلین صباح) (بنشست وعتاب آغاز کرد که مرا درحال که دیدی چراغ را
بکشتی کفتم کمان بردمکه آفتاب برامد ونیز ظریفان کفته اند) (محصول ترکیب) جانان اوتوردی

وعتاب وخطاب ایلمکه باشلدی فی الحال که بنی کوردك چراغی سوندردك دیدم ای جانان ظن
ایلدمکه افتاب طلوع ایلدی ودخی ظریفلر دیمشلردر (قطعه) کر کرانی به پیش شمع اید *
خیزش اندرمیان جمع بکش) کرانی یا حرف وحدت برشیٔ ثقیل دیمکدر پس رجل تقدیر
ایدن یعنی رجل ثقیل دیین وهم ایلمش (خیز فعل امر مفرد مخاطبدر خیزیدندن قالق دیمکدر

رد سروری
رد ابن سید علی وسروری
رد سروری

(خاستندن اخذ ایدنلر سهو ایلمشلر (شین ضمیر کرانه راجعدر ومعناده بکش فعلنه مقیددر ضمیر
منصوب متصل معناسنه بواعرابه ذاهب اولانی رد ایلین مردود ایمش (بکش فعل امر مفرد
مخاطبدر لغتده اولدر یعنی قتل ایله دیمکدر اما بونده مراد دفع ایله دیمکدر (محصول بیت) اکر
برثقیل شیٔ شمعك اوکنه کلوب ضیاسنه مانع اولورسه قالق اول شیٔ ثقیلی جماعت مجلس
اورته سنده شمعك اوکندن دفع ایله یعنی کیدر (ورشکر خنده ایست شیرین لب * آستینش
بکیر وشمع بکش) ور معطوفدر کره (شکرخنده وصف ترکیبیدر طاتلی کولشلی دیمکدر (همزه
حرف مجتلبه ویاحرف وحدت (شیرین لب وصف ترکیبیدر شکرخنده یه صفت (محصول بیت)
واکر مذکور کران شکرخندهٔ شیرین لب ایسه آستینن طوت وشمعی سویندر زیرا بو
آفتابدر بو وارایکن شمعه احتیاج اولماز (حکایت) یکی دوستی رامد نهاندیده بود کفت
کجایی که مشتاقیم کفت مشتاقی به که ملولی) دوستی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (مدتها
ادات جمعدر نیجه مدت دیمکدر (کفت یکی دیدی دوستنه (کجایی یا ضمیر خطاب (که حرف
بیان مشتاقیم یا ومیم ضمیر متکلم مع غیره در (کفت دوست دیدی (مشتاقی یا حرف مصدر
(بدیك (که من تفضیلیه معناسنه در (ملولی یاحرف مصدر (محصول ترکیب) بریسی بر سودیکنی نیجه
زمان کورممش ایدی سودیکنه دیدی کوردیکی حینده قنده سنکه مشتاقیز یعنی سنی چوقدن
کورمدك اولده دیدی مشتاقلق یکدر ملوللقدن یعنی صیق کوروب اوصانوب ملول اولمقدن سیرك
کوروب مشتاق اولمق یکدر (مثنوی) دیرآمدی ای نکار سرمست * زودت ندهیم دامن ازدست)
دیر کچ دیمکدر (نکار سرمست پیانه سرمست لغتده باشی مست دیمکدر اما استعمالده بی پرواهوایی
معناسنه در (زود تیز دیمکدر مقابل دیردر (وتا ضمیر خطاب (ندهیم فعل نفی متکلم مستقبل مع غیره
ویرمز یعنی صالی ویرمزز (محصول بیت) ای بی پرواهوایی نکار کچ کلدك پس بویله اولنجه

رد سروری

الدن اتککی تیز قویو ویرمزز (یعنی تیز کتمکه مانع اولورز (معشوقه که دیر دیر بینند * آخرکم
ازآن که سیر بینند) معشوقه ها علامت نقلدر عرضده وغیریده اولدیغی کبی یعنی عربیدن عجمی یه
نقلك علامتیدر (پس معشوقه اختیار ایلدیکی معشوق اوزره ضرورت وزن ایچوندر دیین
بومعنایه واصل دکل ایمش (که حرف رابط صفت (بینند فعل مضارع جمع غائبدر بینیدندن
کوررلر دیمکدر (آخر ادات تأکید وتقریردر وفارسیدر عربی دکل (کم ازان بوعبارت ادات
استفهامده مستعملدر اندن اکسکمی یعنی اندن قالورمی دیجك یردر (که حرف بیان سیر
توق دیمکدر (محصول بیت) جانانی که کچ کچ کوررلر یعنی سیرك سیرك سیرایدرلر اندن اکسکمیدر
واندن قالورمیکه توق کوررلر یعنی سیرك کورب مشتاق اولمق صیق کوروب اوصانمقدن اکسکمی
واندن قالورمی دیمکدر (پس بوعبارتك معناسنی اندنده کم میدر داخی دیین واخراندن کم میدر که

رد ابن سید علی
وسروری

طرق کوررلر دیین زیاده ابهام ایلمشلر (شکایت) شاهد که بارفیقان آید بجفا کردن آمدست
بحکم آن که ازغیرت ومضادهٔ یاران خالی نباشد) مضاده مفاعله بابندن مصدردر (نیجه
نسخه ده یاران لفظی موجود اولدیغیچون یازادی بعض نسخه ده مضاده نك تاسی مطول
بولندی علی کل حال یارانه مضافدر موجود اولدیغی یرده آن عبارتنی ایراد ایلمیوب وبحکم
مبنی ساکن اوقویوب معناسنی انده دینلر بوکا به هیچ وقوفلری یوغیمش (محصول ترکیب)

رد ابن سید علی وسروری

دلبرکه رفیقلر یله کاه جفا ایلمکه کلمشدر اول علتله که یارانك یعنی عشاقك غیرت وضدیتدن
خالی اولماز بو کلامی حضرت شیخك جانانی کیجه تنها کلدیکنه کوره درفندر (بیت)
اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی ✿ وان جئت فی صلح فانت محارب) اذا اسمدر ظرف مستقبله شرطی
متضمن (جئت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل
کنایتدر متکلمدن (فی حرف جر ماقبلنه متعلق (رفقة رانك ضمی وکسریله رفیقك جمعیدر
یولداشلر دیمکدر (لتزورنی لام حرف جر جئتیه متعلق (تزور فعل مضارع ان مقدر ایله
منصوب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم (وان جئت بونك کبی یرلرده واو حرف عطفدر
حیری قتنده ان لم تجئ وان جئتنی تقدیرنده اما جمهور قتنده حرف حالدر بونك کبی یرلرده
ان حرفنه معنای شرطیتدن منسلخ حرف وصل دیرلر (فی صلح ماقبلنه متعلقدر (فانت فا جواب
وجزایه داخل اولان حرفدر (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (محارب
اسم فاعلدر مفاعله بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی یوق
جواب اذادر (محصول بیت) جانانه خطاب بیورر چجان بکار فیقلرك ارا سنده یعنی انلرله بیله
کلسك بنی زیارت ایلمك ایچون صلحده ده کلورسك یعنی مصالحه طریقنده ده کلورسك
سن صواشجیسین زیرا انلرله بیله کلمك شقاق وخلاف عشاقه باعثدر (قطعه) یك نفس که
برآمیخت یار با اغیار * بسی نماند که غیرت وجود من بکشد) باحرف ظرف ویا حرف زائد
(یك نفس بردم و برساعت دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (آمیخت فعل ماضی
مفرد غائب قرشدی دیمکدر (یار فاعلیدر (با حرف مصاحبت (اغیار غیرك جمعیدر رقیبلر
مراددر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر
لیکن مقصود زمان استقبالدر (که حرف بیان (غیرت مبتدا (وجود من لامیه ومبتداء ثانی
(بکشد بانك کسریله فعل مضارع مفرد غائب خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (محصول بیت)
بردم و برساعتکه یار اغیار ایله مختلط اولدی چوق زمان قالماز که غیرت بنم وجودمی قتل ایدر
یعنی هلاك ایدر (بخنده کفت که من شمع جمع ای سعدی ✿ مرا از آن چه که پروانه خویشتن
بکشد) شمع جمع لامیه یعنی بن جمیع عشاقك محبوبیم کیمسه یه مخصوص دکلم (محصول بیت) جانان
مذکور بیتك مضمونی بندن ایشیدیجك خنده ایله دیدی بن مجلس عشاقك شمعیم ای سعدی
یعنی سکا وغیره مخصوص دکلم بکا اندن نه ضرر ونه زیان مترتب اولور که پروانه کندینی
شمعه اوروب بال و پرینی یاقوب وجودینی هلاك ایلر یعنی بکا نسبت سن شمعه نسبت پروانه
کبی سین (بنم بو زیك طالبم واردر عالمده بریده سعدیدر (بکشدك باسنی ضمله قید ایدنلر روستایلق
ایلمشلر (حکایت) یاد دارم که در ایام پیشین من ودوستی چو دو مغز بادام در پوستی صحبت داشتیم
ناکاه اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که باز آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت قاصدی نفرستادی
کفتم دریغ آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد ومن محروم باشم) پیشین یا حرف نسبت
ونون حرف تأکید (دوستی (و پوستی یالری حرف وحدتدر (اتفاق سفر لامیه در (قاف سکونله
اوقنور دیین سهو ایلمش (قاصد بونده پیك معناسنه در (ویا حرف وحدت (نفرستادی
فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کوندرمدك دیمکدر (محصول ترکیب) خاطرمده در که اولکی ایامده
یعنی جوانلغم زمانده بن بر دوستله یعنی محبوبله ایکی بادام ایچی کبی بر پوستك ایچنده یعنی ایکی
بادام ایچی بر قابقده نیجه که متحد وصق اولورسه نر آنکله بویله ایدك کمال اتحاد واتفاقدن کنایتدر صحبت
طوناردق دیمکدن غرض مصاحبدك دیمکدر ناکاه اتفاق سفر واقع اولدی بر نیجه مدتدن صکره که
کرو سفردن کلدی بکا عتاب وخطاب ایلمکه باشلدی که بو قدر مدتده بکا بر پیك ارسال ایلمك

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

دیدم که بکا حیف کلدی که قاصدك کوزی سنك جمالکله روشن اوله وبن محروم اولم (قطعه)
یاردیرینه مرا کو بزبان توبه مده ✿ که مرا توبه بشمشیر نخواهد بودن) یار دیرینه بیانیه (دیر لغتده
چوقدن وکچ معناسنه در (ویا حرف نسبت (ونون وها حرف تأکید (کو فعل امر مفرد مخاطبدی
دیمکدر یاردیرینه مقدم مفعولیدر (وبعضیلر دیدیلر یاردیرینه منادادر وکو امر یله مخاطب اولدر
ومفعول محذوف جاناندر (تقدیری ای یار دیرینه سویله جانانه (وبعضیلر دیدیلر که کو بونده
تأکید افاده ایدر انجق (پس معنی آسان اولور تأمل تدر (که حرف تعلیل حاصلی مصراع ثانی
مقام تعلیلده در (محصول بیت) بر مخاطب تجرید ایدوب بیورر ای فلان یاردیرینه یه سویله بکا
زبانله توبه ویرمه بویله دی (یاخود ای یاردیرینه سویله جانانه بکاز بانله توبه ویرمه ای جانان (یعنی
محبتمی ترك ایله دیمه کانه که قاصد ارسال ایلمدیکیچون جانان بوکا طعن ایدر که بنی سومزسین یوخسه
بر قاصد ارسال ایلردن دیو (یاخود معنی ای یاردیرینه بکاز بانله توبه ویرمه دیمك اوله یعنی قاصد
ارسال ایلمدیکیچون بنی سومزسین دیمه کانه که بویله دیدیکی جانانك ترك عشقنه توبه ویرمسیدر
(زیرا بکا شمشیر ایله توبه اولمیسردر (یعنی اوستمه شمشیر دوتسك بن سنك عشقکدن توبه ایلم
دیمکدر ظاهرا بو بیتك سباق وسیاقه چوقلق مناسبتی کورنمز فندبر (رشکم آید که کسی سیر نظر در
توکند * باز کویم نه که کس سیر نخواهد بودن) رشك بونده غیرت معناسنه در غبطه معناسنه اخذ
ایلین مراد بیته واصل دکل ایمش (سیر لغتده توق دیمکدر اما بونك کبی یرلرده طویحه دیمکدر
(درنود ر حرف صله (توسن (نه ادات اضراب در سیر نظر در تو کند دن (وکه حرف تعلیل
(نخواهد بودن ایکی یرده بله اولمیسردر معناسنه در (محصول بیت) بکا غیرت کلور که بر کیمسه
سکا طویجه نظر ایلیه یعنی سنی طویجه کوره بنه درم که بویله دکل یعنی بکا حسد کلمز زیرا
کیمسه سنی طویجه کورمز یعنی سکا نقدر بقسه بر کیمسه کورمه دن طویمز (بو ایکی بیت اولنده
قطعه برینه بیت یازانلر سهو ایلمشلر (ومده دهیدندن مشتقدر دادندن دینلر خطا ایلمشلر
زیرا دادندن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولمز (سیر نظر وصف ترکیبیدر دیین
بیتك معناسنه طویجه نظر صالمامش (نه که کس سیر بر بنه که نه کس سیر یازان جمیع متونه مخالف
یازمش (حکایت) دانشمندی را دیدم بمحبت شخصی کرفتار وراضی از و بکفتار جور
فراوان بردی وتحمل بی کران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم دانم که ترا در محبت این منظور
علتی نیست وبنای مودت بر زلتی نه با وجود این معنی لایق قدر علما نباشد خود را متهم کردن وجور
بی ادبان بردن کفت ای یار دست عتاب از دامن روزکارم بدار که بارها درین مصلحت که تو کویی
اندیشه کردم صبر بر جفای او سهلتر نماید که صبر از وو حکیمان کفته اند که دل بر مجاهده نهادن آسان
ترست که چشم از مشاهده بر کرفتن) علتی وزلتی یالری حرف وحدت ویا حرف تنکیر (دست عتاب
(ودامن روزکار اضافتلری بیانیه لردر مجازا (بردار طوت یعنی چك (که حرف تعلیل (بارها کرانله
دیمکدر (که صبر از وکه من تفضیلیه معناسنه در (که چشم که بنه من تفضیلیه معناسنه در
(محصول ترکیب) بر دانشمندی کوردم بر شخصك محبتنه کرفتار یعنی مبتلا واندن بر کفتاره راضی یعنی
همان مصاحبتنه راضی وقائل غیری نسنه استمزدی چوق جور وجفا کوتورردی (یعنی چکردی
ونهایتسز تحمل ایدردی بر کره اکا نصیحت طریقیله دیدم بلورم که سنك بو منظورك
محبتنده بر علتك وغرضك یوقدر وبناء مودتك بر زلت نفسانی اوزره دکلدر بو معنی وجودیله
یعنی بونك بیله علما قدرینه لایق دکلدر کشی کندینی متهم ایلمك وادبسزلر جورینی
چکمك دانشمند بو پندی ایشیدیجك دیدی ای یار عتاب الینی روزکارم اتکندن چك
یعنی عتابی ترك ایله بنی ازار ایلمه (زیرا کرانله بو مصلحتده که سن دیرسین فکر ایلدم لیکن

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

انك جفاسنه صبر آسارق كور ینور كه اندن ایسه یعنی انی ترك ایلمك بلاسنه صبر ایلمكدن
انك بلاسنه صبر ایلمك آسانقدر (وحكما دیمشلردركوكلی مجاهده وزحمت عشقه قومق
فولادبرقدرچشمی مشاهدهٔ جمال جاناندن قالدرمقدن (مثنوی) آن كه بی او بسر نشاید برد ☼
كرجفایی كند بباید برد) بسر باحرف صله (نشاید لایق دكل یعنی ممكن دكل (برد
مصدر معناسنه در (بباید كركدر دیمكدر برد یعنی بردن (محصول بیت) اول كیمسه كه
آنسز عمری پایانه ایلتمك اولماز (یعنی آنسز دیرلمك وكچنمك اولماز حاصلی انسز اولمق
ممكن دكل اكر برجفا ایدرسه كوتورمك كرك (یعنی جورینه محمل ایلمك كرك (هركه دل پیش
دلبری دارد ☼ ریش دردست دیكری دارد) (محصول بیت) هركیمسه كه كوكلنی بردلبر
اوكنده ویاقننده طوتر یعنی كوكلنی بردلبره ویرمشدر صقالنی غیرینك النده طوتر حاصلی
هركیم كه كوكلنی بردلبره ویرمشدر صقالنی غیرینك النده ویرمشدر كه محبوبیدر بعض
نسخه ده بو بیت واقعدر اكرچه كه قافیه سی عیبلیدر فندبر (آهو بی پالهنك دركردن
☼ نتواند بخویشتن رفتن) آهو بی یاحرف وحدت (پالهنك اصلنده پالاهنك ایدی چلبر
وبولار معناسنه (محصول بیت) كردننده پالهنك اولان آهو كندی اختیار یله استدیكی
یره كتمكه قادر دكلدر قصددن حصه بودركه كردننده بولار اولان آهو نیجه كه كندی كندی یه
كوكلی استدیكی یره كتمكه مالك دكل ایسه صقالی غیری النده اولان كندی اختیار یله حركت
ایده مز (روزی ازدست كفتنش زنهار ☼ چندازان روزكردم استغفار) روزی یاحرف
وحدت (دست كفتن یبانیه سویلمك الندن دیمكدر (یعنی نیچون سویلدم دیو (شین ضمیر
دالده مركوز اولان جانانه راجعدر (زنهار مقول قولدر (چندك تقدیری چندبار در
(محصول بیت) بركون جانانه سنك الكدن زنهار یعنی اماندیدكدن مكر بركون جانانه
امان الكدن دیمش ایمش اول كوندن بری نیجه كره بوسوزدن استغفار ایلدم یعنی نیچون
جانانه امان الكدن دیدم دیو پشیمان اولدم (بعض نسخه ده (ازدست كفتنش برینه
(ازدوست كفتمش واقعدر (وبعض شارحلر اول نسخه یی اختیار ایلمشلر لیكن طبعنده ذره
مقداری استقامتی اولان كیمسه بیلور كه اول نسخه فاسددر (وبعض نسخه ده ازدست كفتمش
واقعدر بوده اولكی كبیدر بعینه اختیارده (نكند دوست زینهار ازدوست ☼ دل نهادم
برآنچه خاطراوست) (محصول بیت) مآل استغفار بو بیتدر دوستدن امان ایلمز
(یعنی اماندیلهمز حاصلی عاشق معشوقدن اماندیلهمز پس ایمدی كوكلمی قودم اول
نسنه یه كه دوستك خاطری اكادر یعنی دوستك خاطری هرنكه مراداید ینورسه كوكلمی
اكا بند ایلدم (كر بلطفم بنزد خود خواند ☼ ور بقهرم براند او داند) جائزدركه ایكی
شرطیه یه بیله بیتك آخرنده او داند جمله سی جواب اوله وجائزدركه مصراع اولك جوابی
محذوف اوله فبها ونعمت تقدیرنده (محصول بیت) اكر جانان لطف واحسانله بنی كندی
قتنه دعوت ایدرسه اول بلور واكر بنی یانندن قهر ایله سوررسه ینه اول بیلو راختیار انكدر
(حكایت) درعنفوان جوانی چنانكه افتد ودانی باخوش پسری سری وسری
داشتم بحكم آن كه حلقی داشت طیب الادا وخلقی كالبدر اذابدا) عنفوان عین مهمله نك
وفانك ضمیله اول معناسنه در (جوانی یاحرف مصدر (چنانكه افتد ودانی انجلین كه
واقع اولور وبلورسین (یعنی جوانلق ایامنده انسانك نیجه درلو احوالی اولور (بوكلام
جملهٔ معترضه در (با حرف مصاحبت (خوش پسر كوزل اوغلان (سر سودا
ومحبت (سری ینه یاحرف وحدت (داشتم لغتنده طوتردم دیمكدر اما استعمالده

رد سروری وشمعی

رد ابن سید علی

بر نسنه نك وارلغندن تعبیردر مثلا داشتم بنم وار ایدی (ودارم بنم واروقس (حلق حاء
حطینك فتحی وسكون لامله لغتده بوغزدر كلو معناسنه (اما بونده مراد آوازدر (ویا حرف
وحدت ویاحرف تنكیر (طیب الاداخوش ادالی (یعنی كوزل اوازی واداسی وارایدی دیمكدر
(وخلق یرنقدر مراد مصدر مبنی للمفعول در مخلوقیت دیمكدر (یعنی وجه حسنه مالك ایدی دیمكدر
ویاینه حرف وحدت وینه برداشت مقدردر اولكی قرینه سیله (كالبدر اذابدا تجكم ظاهر اولسه یعنی
افق سمادن ویامیغدن پیدا اولسه حاصلی یوزی اون درت كیجه لك آی كبی ایدی كوزللكده
(محصول تركیب) جوانلق اولنده شویله كه واقع اولور وبیلورسین یعنی آدم تازه لكنده
جوان سومك مقرر ومعیندر بركوزل محبوبله محبت وسر عشقم وارایدی یعنی بركوزل دلبر
سوردم اول بهانه ایله كه كوزل نغمه لی آوازی وارایدی حاصلی خوش آواز ایدی ویوزی كوزل
ایدی بدركبی كه افقدن ویامیغدن طلوع ایلسه كانه كه محبتنه بوایكی نسنه سبب اولمش ایمش
(بیت) آنكه نبات عارضش آب حیات میخورد ☼ در شكرش نكه كند هركه نبات میخورد)
آنكه تقدیری انكس كه ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون حذف وایصال
اولدی (وكه حرف ایكن اسم مقامنه قائم اولدی (نبات عارض لامیه در نباتدن مراد خطبدر
سبز اوراق اعتباریله زیرا تازه صقاله خط سبز دیرلر تازه چمنه تشبیه طریقیله پس مصراع
اولده نباتدن مراد پرده بتن نباتدر دیدین مذكور تشبیه واستعاره یی بیلمز ایمش (عارض رانك
كسریله عرب صقالده استعمال ایدر اما عجم رانك فتحیله صقال بتن یره اطلاق ایدر (وشین
كه یه راجعدر (خوش پسره ارجاع ایلین هركز معنی جانبیله اشتاق ایلمامش (معلوم اوله كه
فاعل وزنی اوزره اولان بعض الفاظ عربده عجم تصرف ایدوب عین الفعلنی مفتوح اوقور
مثلا عارض وحاتم وكافر لفظلرینك عیننی مفتوح اوقور فاحفظ (آب حیاتدن مراد عارضیدر
زیرا عارضی آبه تشبیه ایلمشلر اضافت لامیه در (میخورد ایچر دیمكدر (در حرف صله (وشكردن
مراد اب جاناندر تشبیه طریقیله (وشین ضمیرینه سابق كبی كه یه راجعدر (نكه نكاهدن
مخففدر نظر معناسنه (وكند لفظ مشتركدر فعل مضارع ایله فعل امر بیننده نظر ایلر ونظر
ایلسون معنالرینه پس بومقامی بررینه تخصیص ایلینلر تخصیص بلامخصص ایلمشلر (نبات یعنی
شكر (میخورد اكل ایدر دیمكدر زیرا خوردن اكل وشرب بیننده مشتركدر (محصول بیت)
اول كیمسه كه انك نبات عارضی آب حیات ایچر انك شكرلبنه نظر ایلر ویانظر ایلسون هركیمسه كه
قند یر یعنی شكر یین انك شكر لبنه نظر ایلر ویانظر ایلسون زیرا لب ایله شكرك بیننده
مناسبت كلی وار (اتفاقا بخلاف طبع از وحركتی دیدم كه نپسندیدم دامن ازو دركشیدم ومهرهٔ
مهرش برچیدم وكفتم) مهره بونجق جنسنه دیرلر (مهره اضافتی بیانیه در اولكی میمك ضمی
وثانیسی كسریله در محبت بونجغی دیمكدر (بر حرف تأكید (چیدم فعل ماضی متكلم وحده در
چیدندن دیو شیردم محبت بونجغی دیو شیرمكدن مراد قطع تعلق واختلاطدر (محصول تركیب)
اتفاق طبعمه مخالف اندن برحركت كوردمكه بكنمدم انكیم اندن چكدم یعنی مصاحبت ومخالطه یی
اندن كسدم ومحبتی بونجغنی دیردم ودیو شیردم ودیدم (بیت) برو هرچه میبایدت پیش كیر ☼
سرما نداری سرخویش نیر) میبایدت فعل حال مفرد غائب (وتا ضمیر خطاب (سرما
لامیه دریاء بطنیله بزم سودامز وهوامز دیمكدر (نداری اخباره وانشایه محتملی وار طوتمزسین
دیجك اخبار اولور طوتمزایسك دیجك انشا اولور زیرا معناء شرطیی متضمن اولور (سرخویش
لامیه در كندی سودا وهواكی دیمكدر (كیرك مقدم مفعولیدر (سرما ندارینك مقدم مفعولی
اولدیغی كبی (محصول بیت) وار هرنكه سكا كركسه اوكه طوت یعنی دیلدیكك نسنه یه

رد سروری

رد سروری

مطلب

ردابن سید علی وسروری

مشغول اول بزم سودا وهوامز طوتمزسین وطوتمزسك یعنی چونکه بزمله موافقت ومرافقتك
یوقدر و بزه متابعت ایدوب او بمزسین کنـدی هوا وسوداکی طوت یعنی کـندی سوداکه
مشغول اول وهواکه متـابعت ایله یعنی دیلدیکك ایله حاصلی شمـد نصکره بلدیککدن قالمه
(سرماندار بنك معناسنی چون باماسرنداری دیین اداده مسامحه ایلمش (بزم باشمزی طوتمزسك

رد ابن سید علی وسروری

کندی باشکی طوت دیین معنابی ایوطوتماەش (سرخویش کیرك معنـاسنی وار تنهاکیت دیین

رد شمعی

رد سروری

بومعنابی تنهـاده سویلمش (شنیدەمش که میرفت ومی کفت) یعنی بز واریلدیککدن قالمه
دیدیکمدنصکره ایشتدمکه کیدردی وسویلردی یعنی بو بیتی اوقیوب کـیدردی (بیت)
شبپره کروصل آفتاب نخواهد ❊ رونق بازارآفتـاب نکاهد) شبپره یراسه که عربجه خفاش دیرلر
خانك ضمیله (وصل آفتـاب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رونق بازار آفتاب لامیه لردر (رونق
لغتده قلیجك وغیربنك صویئه دیرلر امابونك کبی یرلرده لطافت وصفا مراددر (آفتـابه بازار
اضافتی مجازادر (نکاهد فعل نفی مستقبل کاهیدندن کاستندن دیینلرك فارسیده رونقلری یوغیمش
معناسی اکسلمز دیمکدر (محصول بیت) یراسه اکر آفتـابه واصل اولمق استمزسه یعنی آفتابدن

رد ابن سید علی وسروری

حظ ایلمزسه زیرا یراسه کونشـده کورەمز اول جهتدن کونشی سومز پس انك سومدیکندن
آفتـاب بازاریـنك رونق وصفاسی اکسلمز یعنی لطافتنه نقصـان کلمز (این بکفت وسفر کرد
وپریشانیء اودرمن اثر کرد) یعنی مذکور جوان بو بیتی سویلدی (یعنی اوقودی وسفر ایلدی
یعنی مسافراولدی وانك پریشانلغی بنده اثرایلدی (یعنی فراقی بکاتأثیر ایلدی (بیت) فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل ❊ بقـدر لذیذ العیش قبل المصائب) فقدت فعل ماضی متکلم
وحدەدر بیردم دیمکدر (زمان لفظا منصوب مفعول بەدر (وصله اضافتی لامیەدر (واو حرف حال
(المرء لفظا مرفوع مبتدا (جاهل لفظا مرفوع خبریدر (بقدر جارمع المجرور جاهله متعلقدر
(بالتقویت ایچون کلمشدر (لذیذه اضافتی مصدرك مفعولنەدر (ولذیذك عیشه اضافتی صفتك
موصوفنەدر (جرد قطیفة قبیلندندر (قبل ظرف جاهلدر (مصائبه اضافتی لامیەدر (مصائب
مصیبتك جمعیـدر (محصول بیت) وصل زمانی یتردم حال بوکه کشی بلمیجیدر (یعنی بارز
لذیذعیشك قدرینی مصیبتلردن اول (یعنی جانانله وصالده ایکن قدر وصلی بلمزدم شمدیکه فراقه
دوشدم وصالك لذیذ دیرلکنك قدرینی بلدم بو بیت حضرت شیخك باقافیه سنده برغزلندن
بربیتدر تمام غزلی یازمق جائزایدی (ایکن شرح اولمنجه صفـا و برمدیکی ایچون ترك اولندی
(بیت) بازای مرا بکش که پیشت مردن ❊ خوشتر که پس زتوزندکانی بردن) آی الف ممدودایله

ردابن سید علی وسروری

فعل امرمفرد مخـاطبدر (آیدندن آمدندن دینلر فارسیله آشناالقلری قایل ایمش (که حرف تعلیل
(خوشتر ادات تفضیـلدر (وکه من تفضیلیه معنـاسنەدر (زندکانی دیرلك دیمکدر حیـات

رد ابن سید علی وسروری

معناسنه (بردن ایلتمك یعنی ایلمك بردن یرینه کردن یزانلرفن قافیەدن بی بهره ایمشلر (محصول بیت)
کیر وکل وبنی قتل ایله زیرا سنك اوکلده اولمك خوشترقدر سندنصکره یعنی سنك فراقکده
دیرلك ایلتمکدن یعنی صاغ اولمقدن حاصلی سنك قتکده مقتول اولق سنسز حیاتده اولمقدن
خوشترکدر (امابشکرومنت باری پس ازمدتی بازآمدن حلق داودی متغیرشده وجمال یوسفی
بزیان آمده و برسبب زنخدانش چوبه کردی نشسته ورونق بازار حسنش شکسته متوقع که درکنارش
کیرم کناره کرفتم و کفتم) باری اسم فاعلدر بری بیریدن ضرب بابنك ناقص یائیسندن خالق
دیمکدر مرادخدادر (حلق داودی بیانیه و یا حرف نسبت (جمال یوسفی دەبو یله در (سبب المەدر
عربیده تفاح دیرلرتانك ضمی وفانك تشدیدیله (زنخدانه اضافت بیانیەدر (زنخدان اککه دیرلر
عربیجه ذقن دیرلر ذالك وقافك فتحه لریله (چوادات تشبیه در به کسر باایله وهاء اصلیه ایله

ایوه دیمکدرابی ده دیرلر وعربیده سفرجل دیرلر شعرا دلبرلرك اککنی ایوه یه تشبیه ایدرلر
(کرد توزدر غبار معناسنه (و یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر (نشسته اوتورمش (یعنی قونمش
(رونق بازار حسن معلوم (وشین مسافرجانانه راجعدر(شکسته صنمش یعنی کسرکلمش دیمکدر
(متوقع تفعـل بابندن اسم فاعلدر (که حرف بیان (در حرف صله در بامعنـاسنه (کنار دن
بونده مراد قوجقدر (وکناره دن مراد جانب در (محصول ترکیـب) امااللهك شکرومنتیله
برمدتدنصکره کیرو کلدی اول داودی آوازمتغیراولمش (ویوسفی جمال زبانه کلمش (یعنی کوزللکی
کتمش دخی سبب زنخدانه (یعنی اککنه ایوه کبی توز اوتورمش (یعنی یوزینه ایوه توبی کبی خط کلمش
وحسنی بازارینك رونق وصفاسی صنمش (امیدوارکه اولکی کبی معانقه ایدوب انی در اغوش ایدم
نتکه سفردن کلن کیمسه ایله تعانق ایدرلر (امابن برجانبی طوتدم (یعنی یان و یردم ودیدم (قطعه)
آن روزکه خط شاهدت بود ❊ صاحب نظر از نظر براندی) آن روز یعنی آن وقت وزمان
(که حرف بیان (خط شاهد بیانیه (یعنی خط محبوب ومقبول دیمکدر (نوخط اولمقدن کنایتدرکه
عرب اکا محشش دیر اسم مفعول صیغه سی اوزره وزمانمزده بونك کبی یه مزاف دیرلر (تاضمیرخطابدر
(صاحب نظر وصف ترکیبیدر مرد صاحب نظر تقدیرنده (ایکن سمت کلامده اضافتده جائزدر
(براندی سوردك دیمکدر فعل ماضی مفرد مخاطب (محصول بیت) اول وقت که محبوب ومقبول
خطك وارایدی یعنی نوخط ایدك عاشق صاحب نظری نظرکدن سوردك یعنی انی ترك ایدوب کتدك

ردسروری

دیمکدر براندی یاسنی حرف حکایه اعتبار ایدن زیاده خطا ایلمش زیرا بوتقدیرجه فعل مفرد غائب
اولمق کرك ایوایسه ترزیقی محضدر رفتدبر (امروز بیامدی بصلحش ❊ کش فتحه وضمه برنشاندی)
باحرف صله (وصلحش اضافتی لامیه (وشین صاحب نظره راجعدر (کش ضمیری خطه راجعدر

رد شمعی

مطلب

کافی کسره ایله قیدایلین قاعدهٔ عجمدن بی بهره ایمش زیرا ضمایرك ماقبلی انلرده مفتوح اولور
الاضرورت وزن ایچون ساکن ده اولور فاحفظ(فتحـه دن مراد یـقدر وضمه دن سپوری
صقـالدر ایکن حضرت شیخـك وبرسبب زنخدانش چوبه کـردی نشسته بیوردیغنه
مناقضدرفتأمل (بر حرف تأکید (نشاندی فعل ماضی مفرد مخاطب (نشاندندن قوندردك

رد سروری و شمعی

دیمکدر (فاایله برفشاندی یازانلر جمیع نسخه لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) بوکون
صـاحب نظرك صلحنه کلدك یعنی انکله صلح ایلمکه کلدك که اول خط محبوبه فتحه وضمه
اوتورتدك (یعنی قوندردك (حاصلی نوخط ایکن صاحب نظره استغنا ایدردك شمدی که
ریش آور اولدك انکله صلحه طالب سین (ضمه دن مراد یـقی وفتحه دن غیر یـسید ردیین
تشبیـدن هیچ خبری یوقمش (مثنوی) تازه بهـار اورقت زرد شد ❊ دیك منه کاتش
ماسردشد) تازه بهـارا الف حرف ندا ای تازه بهار دیمکدر (ورقت زرد شد یعنی ورق
کلزار حسنت زرد شد تقدیرنده در (دیك دالك کسری وکاف عجمیله چوملك دیمکدر (منه
فعل نهی مفرد مخاطب قومه (که حرف تعلیل (آتش ما لامیـه (سرد شد صغوق اولدی
(یعنی صغودی (محصول بیت) ای تازه بهـار حسنك کلزاریـنك ورقی صررردی (یعنی بهار
حسنك خزانه ایرشـدی (یعنی ریشك کلدی (پس محبت دیکنی آتش عشقمزه قومه یعنی
بقلشـدرمه (زیرا آتش عشقمز صغودی (یعنی بزه معشوق ومحبـوب اولمغی ترك ایله (زیرا
بزده سکا عشقدن ومحبتدن اثر قالمدی (چند خرامی وتکبر کنی ❊ دولت پاربنه تصور کنی)
دولت پاربنه بیـانیه کچن بیلك دولتی دیمکدر (پار بلدر (ویا حرف نسبت (ونون وهـا
ادات تأکـید (محصول بیت) نیچه بر صالنورسین ونیچه برتکبر ایدرسین (یعنی نیچه بر بزه
محبوبلق صتارسین کچن یلك دولتنی نیچه برتصور ایدرسین (یعنی نیچه برکندیکی محبوب

ردشمعی
فتحه ایله ضمه یی شـارح
مرحومك بیان ایتدیکی
معنـالرده مستعمل اولمك
مقصودی اولان وجه
شبهی بکده بیلمك لازم
دکلدر لکن دقت اولنسه
واقعـا فتحه بیغه وضمه
صقالدن ماعدا هرنقدر
مستهجن ایسه ده غیری
محلده بوانان شعرانه اطلاق
اولنمق شاعرانه در فتدبر
(محمد اسعد)

ظن ايدرسين (پارينه بلدركى ديمكدر (پيش كسى روكه طلب كار تست * نازبران كن كه
خريدار تست) طلبكار كاركاف عجمله ادات فاعلدر بجى معناسنه (بر حرف صله (خريدار
وصف تركيبى درمراد مشتريدر (تويه اضافت لاميه در (محصول بيت) بركيمسه‌نك قتنه واركه
سنك طلبكار كدر (يعنى سنى استيجيدر نازى وشيوه‌يى شول كيمسه‌يه ايله كه سنك مشتريكدر
(حاصلى عاشقك اولنه نازو شيوه ايله كه بزده سكا عاشق يوق (قطعه) سبزه درباغ
كفته‌اند خوشست * داندان كس كه اين سخن كويد) اين سخن كويدك مقدم مفعوليدر
(وكويدك فاعلى تحتنده آن كسه راجع ضميردر (محصول بيت) ديمشلردركه باغده سبزه
خوشدر (يعنى سبزه سز باغك صفاسى يوقدر اول كيمسه بيلوركه بوسوزى سويلر (يعنى
سبزه درباغ خوشست دين (يعنى باغدن مرادى روى جاناندر وسبزه‌دن خطبدر (يندن
مقصودى بيت آتى بيان ايدر (يعنى از روى دلبران خط سبز * دل عشاق بيشتر جويد)
يعنى بيت اولك فحواسين تفسير ايدر واضا فتلر لاميه‌لردر (وخط سبز بيانيه ومبتدا (ومصراع
ثانى خبرى (دل عشاق جويدك مقدم مفعوليدر (جويد فعل مضارع مفرد غائب
بونده الور معناسنه‌در وفاعلى تحتنده خط سبزه راجع ضميردر خط سبز جويدك مفعولى
(واز روى دلبران داندك مفعوليدر ديين زياده پريشان سويلمش (ودل عشاق بيشتر جويدك
فاعلى وخط سبز مفعوليدر ديينلر اثر نجه كتمشلر (محصول بيت) سبزه درباغ خوشستك
معناسن بيان ايدوب بيورر (يعنى دلبرلر روينده‌ن خط سبز دل عشاقى زياده رك الور
(حضرت شيخك مذكور مضمونى اداعايدر (زپراساده رويله خط اورجوان جذب قلوبده
رابردكل قنده قالدى كه زياده رك اوله (بوستان تو كندنا زار يست * بس كه برميكنى وميرويد) بوستان
تولاميه كند ناكاف عجمك فتحيله پراسايد كارى صارمساغه بكزر سبزه درعربجه كرات
ديرلر كافك ضمى ورانك تشديد يله كندنا فارسيده وتركيده مشترك لفظدر دينلر افترا ايلمشلر
تركيبى ذكر اولنان كبى پراسادر زار لفظى مبالغه وكثرت قصد ايلدكلرى يرده استعمال
ايدرلر مثلا لاله‌زار وبنفشه‌زار وكلزار ديرلر (بس كندنا زاركند نالك ديمكدر (ويا حرف وحدت
(بس چوق ديمكدر (كه حرف بيان (بر حرف تأكيد (ميكنى فعل مضارع مفرد مخاطب (كنيدندن
كندندن دينلر بيلمزلر ايمش (قرمق ويواق وقوپرمق معنالرنده مستعملدر (ميرويد فعل مضارع
مفرد غائبدر (روييدندن بتمك معناسنه (رستن‌دن ديين خطا ايلمش (محصول بيت) بوبيتك ابيات
سابقه ربطى يوقدر ابتداء كلامدر يعنى بوستانك سنك بر كندنا اكدر نقدر چوق كه يولار وقوپارر سين
ينه بتر يعنى يولدقجه بتر هيچ بكلمز ايكى بيت سابقه بو بيتك هيچ مناسبتى يوقدر رفتا مل (قطعه)
تو پار برفته‌ء چو آهو * امسال بيامدى چو يوزى) معلوم اوله كه بو قطعه ازمنلرنده بولينور ليكن
شراح يازديغيچون بزده يازدق (پار باء عجمله بلدر ديمكدر نتكه سابقا كچدى (برفته‌ء ياضمير
خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ايچوندر ديين قابل خطاب دكل ايمش (چو ادات
تشبيه (آهو معروف (امسال بويل معلوم اوله كه سال وروز وشبده ام كسر همزه ايله اسم
اشارتدر اين معناسنه فاحفظ (يوز پارس ديدكلرى حيواندر (ويا حرف تنكير حرف خطاب
وحرف وحدت اعتبار ايدن معنى جانبنه ناظر دكل ايمش زيرا خطاب ايچون اولان ياحرف اولماز
ضمير اولور كه اقسام اسمدندر تأمل ندر (محصول بيت) سن كچن يل يعنى بلدر بوندن آهو كبى مقبول
ومطبوع كتمشيدن يعنى سنى كورن كيمسه بى اختيار سكا مائل وراغب اولوردى امابو يل پارس كبى
قبلانوب كلدك كه يوزينه هيچ كيمسه باقمز حيوانات اراسنده يوزى اختيار ايلديكى انكيچوندركه
چوالدزه قافيه اوله (معلوم اوله كه رفته‌ء عبارتى اوزره بعضيلر بى فائده وبى نتيجه اولقدر اطناب كلام

رد ابن سيد على
ردسرورى وشمعى

ردشراح جميعا
مطلب

رد ابن سيد على
وسرورى
رد شمعى

ردسرورى وشمعى
مطلب

ردشمعى

واكثار مقال ايلمشلركه تقيدى صداع ايراث ايدر (سعدى خط سبز دوست دارد * نى هرالف
چوالدوزى) سعدى مبتدا (وخط سبز بيانيه (ودارد ك مفعول اولى (ودوست ثانيسى (ودارد
فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدادر (نى ادات سلبدرنه كبى (الف چوالدوزاضافتى بيانيه‌در
همان چوالدوز ديمكدر (محصول بيت) سعدى خط سبز سور يعنى تازه خط سورهرقلى چوالدز
كبى اولان صقاللى بى سومز (چوالدوزى ياسى حرف تنكيردر حرف وحدت ديين بيلمزايمش (قطعه)
كرصبر كنى ور بكنى موى بناكوش * اين دولت ايام نكويى بسرآيد) ور واكردن مخففدر
(بكنى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (كنيدندن كندندن دينلر خطا ايلمشلر (موى بناكرش لاميه
بناكوش قولاق توزينه ديرلر بونده موى بناكوشدن غرض صقلدر (اين مابعدنه اشارتدر (دولت ايام
نكويى لاميه‌لردر (نكوييده ياحرف مصدردر مراد نكوييدن كوزللكدر (بسرآيد غايته ونهايته
كلور يعنى نهايت بولوب تمام اولور (محصول بيت) اكر خطك كلديكنه صبر ايدوب دايمزسك
واكر كلديكنه صبر ايليوب موى بناكوشنى يولرسك حاصلى كركسه يول وكركسه بولمه بوكوزللك ايامنك
دولتى نهايت بولور يعنى تمام اولوب دوكنور اكثر نسخه‌ده بو بيت بويله واقعدر وبعضيسنده
مصراع اول بويله واقعدر (كرصبر كنى وبكنى مومى بناكوش) راسز واو عاطفه ايله (محصول
مصراع) اكر صبر ايلرسك وموى بناكوشكى بولرسك يعنى موى بناكوشك يولوب آجيسنه صبر
ايدرسك ديمكدر وبعض متنده بكنى يرينه بايله نكنى واقعدر نونله بولمزسك ديمكدر (پس بونك
قرينه سيله تقدير مصراع بويله اولور (اكرموى بناكوش كنى وصبر كنى واكر نكنى (يعنى اكر
موى بناكوشكى يولوب صبر ايدرسك واكر يولمزسك آه (پس بوايكى مصراعى بومنوال اوزره
شرح ايده‌نه اعتراض ايليوب وكندى بيتك معناسنك شرحنه هيچ بروجهله متصدى
اولميان ظاهر بودركه بيتك معناسنه واصل اولمامش (كردست بجان داشتمى همچو تو بر ريش *
نكذاشتمى تابقيامت كه برآيد) بجان ياحرف صله (داشتمى ياحرف حكايت طوتايدم ديمكدر
(ريش صقلدر (نكذاشتمى فعل نفى مستقبل متكلم وحده (ويا حرف حكايت (تاحرف انتها
(محصول بيت) اكر بنم جانمه الم اير يشيدى سنك ريشكه يعنى سن ريشكه قادر اولماديغك كبى
بن جانمه قادر ومالك اولبدم قيامته دك قومزدم كه چيقه مصراع ثانينك معناسنى قومزيدمكه
قيامته دك كه جانم بوقارى كله اماسن قادرسين پس نه سببدن تراش ايتمزسين ديين مقصوديته واصل
اولمامش (قطعه) سؤال كردم وكفتم جمال روى ترا * چه شد كه مورچه بركرد ماه جوشيدست)
جمال روى ترا لاميه‌لردر (ورا حرف تخصيص مورچه‌دن بونده مراد قرنجه‌در تصغيرى دكلدر (كرد ماه
لاميه آى چوره سنده ديمكدر (جوشيده ماضيدن قسمدر هاء رسمى ضرورت وزن ايچون حذف
اولنمشدر (محصول بيت) جانانه سؤال ايلدم وديدم سنك رويك كوزللكنه نه اولديكه ماهك
چوره سنه قرنجه قينامش يعنى اطرافنده قرنجه اوشمش مراد يوزينده قرنجه آيغى خط
كلديكيدر (بخنده كفت ندانم چه بود رويم را * مكر بماتم حسنم سياه بوشيدست)
بود بونده فعل ماضيدر شد معناسنه (رويم را راحرف صله (مكركانه معناسنه‌در
(بماتم باحرف سبب حسنه اضافتى لاميه‌در (محصول بيت) بن جانانه مذكور
سؤالى ايدنجه خنده ايله ديدى بلمم نه اولدى رويمه كانه حسنم ماتمى سببيله سياه كيمشدر
نتكه ماتم زده‌لرك عادتيدركه سياهره كررلر مصيبت كونلرنده حضرت شيخك مذكور جوانه
زياده بحضور لغى واقع اولمشدركه آنك خصوصنده بوقدر تعريضات بيوردى
(حكايت) يكى را از مستعربان بغداد پرسيدند كه ما تقول فى المرد كفت لاخير فيهم مادام
احدهم لطيفا يتخاشن فاذا خشن يتلاطف يعنى ناخوب ولطيفند درشتى كنند وچون درشت

رد شمعى

رد ابن سيد على
وسرورى

ردسرورى

ردشمعى

شوند تلطف کنند ودوستی نمایند) مستعرب رانك کسریله استفعال بابندن اسم فاعلدر
(و متعرب دخی رانك کسریله وتشدیدیله تفعل بابندن اسم فاعلدر خالص عرب اولمیانلره
دیرلر (ترکیجه اکاملمز دیرلر (بغداده اضافتی لامیه‌در (که حرف بیان (ماسم استفهام (تقول
فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب در دیرسین دیمکدر (فی حرف جر تقول یه متعلق (مرد
میمك ضمی ورانك سکونیله امردك جمیدر (حمرا حمرك جمعی اولدیغی کبی بوزنده قلی
اولمیانه دیرلر نتکه جرداجردك جمعی در بدننده قیل اولمیانه دیرلر (اما بونده مراد ساده
رویانك یوزلریدر (لاحرف نفی حکم جنسدر (خیر فتح اوزره مبنی اسم مفردی (فیهم جار
ومجرور محلا مرفوع خبری (ماحرف دوام مصدریه وظرفیه‌ده دیرلر (دام فعلدر افعال
ناقصه دن (احد لفظا مرفوع اسمی (هم ضمیری مرده راجعدر (لطیفا لفظا منصوب
خبر مادام (یتخاشن تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب خشونت ایدر (یعنی
غلظت ایدر (زیرا خشن خانك فتحی وشینك کسریله ایری معناسنه‌در یومشق مقابلی (فاذا
ادات شرط (خشن حسن بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائب (یتلاطف تفاعل بابندن فعل
مضارع مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه جواب شرط (مادام مابعدیله مقام تعلیلده واقعدر
(محصول ترکیب) بغداد مستعربلرندن برینه صوردیلر که امردلر حقنده نه دیرسین دیو
دیدی انلرده خیر یوق زیرا مادام که بریسی انلردن خوب ولطیفدر خشونت وغلظت ایدر
فاما ایریلنوب صقاللندقده ملایمت ایدوب دوستلق کوستررلر وچون درشت شوند قولندن
صکره (چنانکه بکاری نیاید قوانی زیاده ایدوب معناسنی آنجلین که برایشه یرامیه‌لر یعنی بوس
وکاره یرامیه‌لر دیین زیاده یرمزیش ایشلمش (نظم) امردانکه که خوب روی بود ✻ تلخ کفتار رد شمعی
وتندخوی بود) خوب روی وصف ترکیبیدر (تلخ کفتارده بویله در آجی سوزلی دیمکدر
(تندخویده بویله در یاوزخوبلی دیمکدر (محصول بیت) امرد اول وقت که خوب رویدر یعنی
لطیف وخوبدر حاصلی مادام که دلبردر آجی سوزلی و یاوز خوبلی اولور یعنی سرد و سرکش
اولور (بعض نسخه‌ده خوب وشیر بنست واقعدر وشارحك بریسی آنی یازمش ودیمش که
بعض نسخه‌ده خوب روی بود دوشمش بوتقدیرجه قطعه اولور رباعی اولور دیمش مسکین
عمرنی فارسی تحصیلنده افنا ایلمش دخی رباعی بحرنی اوکرنمامش (بونظمك اولنده رباعی رد شمعی
یازانلر اوزان شعردن عجب بیکانه ایمشلر (چون بریش آمد و بلعنت شد ✻ مردم آمیز ومهر رد ابن سید علی
جوی بود) بریش با حرف صله صقله کله یعنی صقللنه (و بلعنت باسیده حرف صله‌در وسروری
(شد رفت معناسنه‌در لعنته کتمك مقبول ومطبوع اولمقدن بعید اولمقدر زیرا لعن بعد
معناسنه‌در ایراغ اولمق دیمکدر (مردم آمیز وصف ترکیبیدر (امیزیدندن مردمه قریشیجی
اولور (یعنی ناسله مختلط اولور (مهرجویده وصف ترکیبیدر (مهر میمك کسریله محبت معناسنه‌در
(وجوی جوییدندندر مهر طلب ایدیجی اولور دیمکدر (یعنی هرکسله مهربان ومشفق اولور
(محصول بیت) امرد ساده‌روی ایکن مذکور کبیدر اما چونکه صقله کله ودلبرلکدن
بعید اوله یعنی کوزللکی کیده مردم آمیز یعنی خلقله مختلط اولور ومشفق ومهربان اولور
یعنی هرکسه اظهار محبت ایدر (حکایت) یکی را از علما پرسیدند که کسی با ماه رویی در
خلوتی نشسته ودرها بسته ورقیبان خفته ونفس طالب وشهوت غالب چنانکه عرب
کوید التمر یانع والناطور غیر مانع هیچ دانی که بملت پرهیز کاری از وبسلامت بماند کفت
اکر از ماه رویی بماند از بدکویان نماند) تمر خرما ومبتدا (یانع خبری (ینع یمش
کوینمکه (یعنی یشمکه دیرلر (ناطور (وناطر باغبان معناسنه‌در ومبتدا (غیر مانع خبری

(محصول ترکیب) علمادن برینه صوردیلر برکیمسه برآی یوزلی کوزلله برخلوتده
اوتورمش اوله وقپولر بغلو اوله رقیبلرده اویومش اوله ونفس طالب وشهوت غالب
اوله نتکه عرب دیر خرما یتشمش یعنی کامل اولمش باغبان ایسه مانع دکل هیچ
بلورمیسین که پرهیزکارلق علت وقوتیله اول ماه رویدن سلامتله قالورمی جواب ویردی
ودیدی اکر ماه رویدن سلامتله قالورسه بدکویلردن قالماز (بیت) وان سلم الانسان
من سوء نفسه ✻ فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم) ان حرف شرط (سلم فعل ماضی مفرد مذکر غائب
علم بابندن (الانسان لفظا مرفوع فاعلی (من سلم یه متعلقدر (سوء مجروردر من ایله یرامز
دیمکدر (نفسه اضافتی لامیه‌در (وضمیر انسانه راجعدر (فمن سوء لیس یسلم یه متعلقدر (وفاء ضرورت
وزن ایچون لیس یسلمدن نقل اولنمشدر (سوء ظن المدعی لامیه‌لردر (لیس یسلم جواب شرطدر
(محصول بیت) اکر انسان یرامز نفسندن سالم اولوب قورتیلور ایسه لیکن مدعینك سوء
ظنندن سالم دکلدر یعنی انك دیلندن قورتلماز (بیت) شاید پس کار خویشتن بنشستن ✻
لیکن نتوان زبان مردم بستن) شاید بونده ممکندر دیمك اولور (پس کار خویشتن لامیه‌در
(زبان مردم لامیه‌در (محصول بیت) ممکندر کیمسه جمیع مناهی ونامشروع ایشلردن
فارغ اولوب کندی ایشی اردنده اوتورمق یعنی سلامتله کندی حالنه مشغول اولمق لیکن
خلقك دللرینی بغلمق ممکن دکل زیرا خلق هرکسك غیبتنی ایلرالبته حتی انبیا واولیایه ودخی
خدایه‌ده نیجه افترالر ایدرلر (حکایت) طوطی را بازاغی در قفس کردند طوطی از قبح مشاهده
او مجاهده می بردومی کفت این چه طلعت مکروهست وهیئت ممقوت ومنظر ملعون وشمائل رد شمعی
ناموزون یاغراب البین یالیت بینی و بینك بعد المشرقین) طوطی یاء ثانی حرف وحدتدر (ورا ادات
مفعول (همزه‌یی حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش زیرا بونده همزه یوقدر واولدیغی تقدیرجه
همزه هرز وحدت افاده ایلمز (با حرف مصاحبت (زاغی یا حرف وحدت (در حرف صله
(قفس قوش حبس ایده جك نسنه (عرب صاده وجیم سینله استعمال ایدرلر (قبح مشاهده
مصدرك مصدره اضافتیدر حاصلی لامیه (قبح قافك ضمیله نقیض حسندر چرکنلك
معناسنه (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر کورمك دیمکدر (مجاهده‌ده مصدر مفاعله‌در
زحمت معناسنه (طلعت مکروه بیانیه (هیئت ممقوت بیانیه (هیئت صورتدر (وممقوت مغضوب
(ومنظر ملعونده بیانیه‌در (منظر بونده روی معناسنه‌در (وملعون قبولدن بعید یعنی نامقبول
(شمائل ناموزونده بیانیه‌در (شمائل جمع شماله‌در اخلاق دیمکدر (یاغراب البین یا حرف ندا
(غراب البین خطیب حکایه سنده تفصیلی کچدی (یالیت یا حرف ندا منادی محذوفدر یعنی
یاغراب البین تقدیر اولنور (لیت حرفدر حروف سته‌دن (بینی مقدم خبری (بعد مؤخر
اسمی (یا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (بینك ظرفیتله منصوبدر (وکاف ضمیر مخاطب
محلا مجرور مضاف الیه (بعد بانك ضمی وعینك سکونیله مصدردر ایراقلق معناسنه (مشرقین لفظا
مجرور مضاف الیه بعددر (مراد بعد المشرق من المغربدر تغلیب طریقیله مشرقین دیمش
یاخود مراد مشرق صیف ومشرق شتا اوله (پس تغلیب اولمز یالیت بینی و بینك بعد المشرقین
قرآندن مقتبسدر (محصول ترکیب) بر طوطی‌یی برقرغه ایله قفسه حبس ایلدیلر طوطی قرغه‌نك
قبح مشاهده سندن یعنی چرکن کورینشندن زحمت ایلردی یعنی زحمت ومشقت چکردی
وديردی بونه مکروه یوزدر وصورت مغضوبدر یعنی شکلن کورن غضبه کلور دخی نه ملعون
نظرکاه وسیرانکاه درونه ناموزون اخلاق واطوار صاحبیدر یا فراق قرغه‌سی نه اولیدی بنم ایله
سنك آرامزده مشرقله مغرب مابینی مقداری ایراقلق اولیدی یعنی نه اولیدی سنکله هرکز

بولشمیایدق (قطعه) علی الصباح بروی توهرکه برخیزد * صباح روز سلامت بر ومساباشد)
بروی تولامیه‌در (صباح روز سلامت لامیه‌لردر (مسامیمك فتحیله اخشام معناسنه‌در (محصول بیت)
صباح وقتنده هرکس که سنك یوزکله قالقه یعنی دوشکندن قالقدقده سنك یوزیکه ناظر
اولوب بقه سلامت کونك صباحی اول کیمسه یه اخشام اولور حاصلی کونی ماتم کونی کبی سیاه
اولور (بداختری چوتودر صحبت تو بایستی * ولی چنانکه تو بی درجهان کجاباشد) بداختر
بدبخت دیمکدر (و یاحرف وحدت (صحبت تولامیه (بایستی بایست یانك کسریله فعل ماضی
مفرد غائبدر (و یاحرف حکایه (ولی ولیکن دن مقصوردر (که حرف بیان (تو بی یاء ثانی
ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنك صحبتکده برسنك کبی بدبخت قاره صورتلی کرك ایدی اما
شویلکه سنسین یعنی سنجلاین جهانده قنده اولور یعنی سکا بکزر بد شکل جهانده بولنماز
(بو بیتلرك اولنده قطعه برینه بیت یازانلر نا دانلق کوسترمشلر (عجبتر آن که غراب
از مجاورت طوطی بجان آمده بود ولاحول کنان ازکردش کیتی همی نالید ودستهای تغابن

رد ابن سید علی وسروری

بریکدکر همی مالید ومیکفت این چه بخت نکونست وطالع دون وایام بوقلمون لایق قدر من
آنستی که بازاغی بردیوار باغی خرامان همی رفتمی) عجبتر ادات تفضیلدر (مجاورت مفاعله
بابندن مصدردرقومشولق معناسنه بعض نسخه‌ده نقطه سز واقعدر (محاورت مصاحبت
معناسنه‌یه مفاعله مصدریدر (لاحول کنان لاحول ایدرك یعنی لاحول ولاقوة الابالله العلی
العظیم دیه‌رك (کردش کیتی لامیه (کردش اسم مصدردر دونش دیمکدر (کیتی جهان جهانك
دونشندن یعنی روزکارك تغیر وتبدلندن (دستهای تغابن بیانیه تغابن تفاعل بابندن مصدردر
زیان کورمك (بخت نکون بیانیه یعنی باشی آشغی طالع والحق بخت (وروزکار بوقلمون یعنی
دوراو دورلو رنکاره کیرر ایام (زیرا بوقلمون برقوماشدرکه انواع الواندن کورینور حاصلی
متغیر ومتبدل ایام دیمکدر یعنی عالم هرکون برصورت کوستر (لایق قدر من لامیه‌لردر (آنستی
یاحرف حکایه (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (زاغی یاحرف وحدت (دیوار باغ لامیه
(و یاحرف وحدت (حرامان صفت مشبهه صالنه‌رق دیمکدر (همی رفتمی نسخه‌لرجمیعا
بویله‌در لیکن قیاس همی رفتیم ایدی زیرا همی و یاایکیسیده حکایت حال ماضی افاده ایدر

رد شمعی

مکرکه یامحض تأکیدایچون کلمش اوله (یاحرف تمنی دردیین عندی سو یلمش فتأمل (محصول ترکیب)
عجبرك اولدرکه غراب طوطینك مجاورتندن جاندن بیزار اولشیدی ولاحول دیه‌رك کردش
کیتیدن ایکلردی وزیان اللرینی بربریله اواردی وسویلردیکه بوته بدبخت نکوندر یعنی باشی
اشاغه بختدر ونه طالع دوندر یعنی الحق طالعدر ونه ایام بوقلموندر یعنی نه متغیر ومتبدل احوال
روزکاردر بنم قدرمك لایق اول ایدیکه برزاغله برباغك دیواری اوزره صالنرق کیدیدم یعنی
سکه سکه کزیدم (بیت) پارسارا بس این قدر زندان * که بود در طویلهٔ رندان) پارسارا
ادات صله (بس یتر دیمکدر (طویلهٔ رندان لامیه طویله‌دن مراد دیزی وصرا معناسیدر بعض
نسخه‌ده درطزیله یرینه هم طویله واقعدر (محصول بیت) عابده بومقداز زندان کافیدر که
رندلرله هم صحبت وهم مجالس اوله ویاصحبتلرنده مجلسلرنده اوله (رندی اکثر طائفهٔ مباحیلرده
استعمال ایدرلر اما اشعارده باده نوشلردن کنایت ایدرلر (تاچه کناه کرده ام که روز کارم
بعقوبت آن در سلك صحبت چنین ابلهی خودرای وناجنس یافه درای بچنین بند بلا مبتلا
کرده است) تابولك کبی برلرده عجبا معناسنه در (بعقوبت آن باحرف سبب واضافت لامیه‌در
(سلك دیزی ودیزی ایپلکی (صحبت اضافت لامیه‌در (چنین‌ده بویله‌در (و طوطی‌یه اشارتدر
(ابلهی یاحرف وحدت (خودرای وصف ترکیبدر کندی فکرلی یعنی کندی فکر یله

عامل اولوب کیمسه فکریله عامل اولمیانه دیرلر (ناحرف نفی (جنس معروف (یافه کلام لغو
یعنی ژاژ شوز دیمکدر (درای ده بومعنایه کلور ایکیسی ترکیب اولسه لرینه کلام لغو
معناسنه کلورلر نتکه کمال اسمعیل بیورر (بیت) زبس که می بکذارد تنم زغصه ورنج *
بجان رسیدم ازین شاعران یافه درای) بوعبارت خورشید عبارتی کبیدر که خوروشید
هر بریسی مستقلا کونشه اطلاق اولنور کن ایکیسنی ترکیب ایدوب ینه کونشه اطلاق ایدرلر
قندیر (پس ناجنس یافه درای بیانیه (بچنین باحرف صله (بند بلا بیانیه (محصول ترکیب)
عجبا نه کناه ایشلمشم که روزکار بنی انك عقوبتی سببیله بونجلاین برخودرای وناجنس یافه درای

رد سروری

ابلهك صحبتی سلکنده یعنی مجلسی دیزیسنده وصحبتی صراسنده بونجلاین بلا بندینه کرفتار
ایلمشدر (درای بونده جرس معناسنه‌در (یعنی دوه وقاتر چاکی دیین زائد سویلمشدر (قطعه)
کس نیاید بپای دیواری * که بران صورتت نکار کنند) باحرف صله (پای دیوار لامیه
دیوار دیبی دیمکدر (و یاحرف وحدت (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دیواره (صورتت
تاء ثانیه ضمیر خطابدر (نکار بونده نقش معناسنه‌در (کنند فعل مضارع جمع غائبدر
(محصول بیت) برکیمسه دیوارد یبنه کلمزکه اول دیواره سنك شکل وصورتکی نقش
ایده‌لر (یعنی زیاده بد شکل اولدیغیچون سنی بریرده کیمسه نقش ایلمز (کرزادر بهشت
باشد جای * دیکران دوزخ اختیار کنند)(محصول بیت) اکرسنك یرك جنتده اولورسه
یعنی مقامك فردوس برین اولورسه غیریلر دوزخ اختیار ایدرلر سندن زیاده نفرت ایلدکلرندن
(این مثل بدان آوردم تابدانی که چندان که دانارا زنادانی نفرتست صدچندان نادانرا از دانا
وحشتست) مثل میمك وثانك فتحه‌لریله مثال معناسنه‌در (بدان باحرف سبب انکیچون
دیمکدر (تاحرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب بیله سین دیمکدر (که
حرف بیان (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که طوطیله زاغ مثالنی انکیچون کتوردم
تاکه بیله سین که اولقدر که دانانك ناداندن نفرت وبیزارلغی وارد ریوز اولقدر نادانك داناد ن
وحشتی و تجنبی واردر (قطعه) زاهدی در سماع رندان بود * زان میان کفت شاهد بلخی)
زاهدی یاحرف وحدت (سماع ساز آوازی وانسان نغماتی (رندانه اضافتی لامیه‌در (شاهد
بلخی بیانیه (محصول بیت) رندلر مجلسنده برزاهد وار ایدی یعنی صحبتلرینه داخل ایدی اول
رندلر اراسندن بلخ شهرندن برمحبوب زاهده دیدی (کرملولی زمارش منشین * که توهم درمیان
ما تلخی) ملولی یاضمیر خطاب (منشین فعل نهی مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (میان مالامیه
(تلخی یاضمیر خطاب (محصول بیت) شاهد بلخی زاهده دیدی اکر بزدن وسماعمزدن ملول ایسك
ترش رو ومنقبض اوتورمه زیراسنده بزم ارمزده آجی سین یعنی سن بزدن نقدر ملول ایسك بزسندن
یوز اولقدر ملولز (رباعی) جمعی چوکل ولاله بهم پیوسته * توهیزم خشك درمیانشان رسته)
جمعی یاحرف وحدت بر جماعت (یعنی برقوم (بهم پیوسته بری برینه اولاشمش وقرشمش (توزاهده
خطابدر (هیزم خشك بیانیه هیزم اودون وخشك قوری اودون دیمکدر (میا نشان میانك نونی
ضرورت وزن ایچون ساکن قلندی (قیاس مفتوح اولمقدر زیرا ضمایرك ماقبلی مفتوح اولور
(رسته بتمش دیمکدر (خشك لفظندن ورسته دن یاء خطابلر حذف اولنمشدر (اصلنده خشکی
ورسته‌ئی در (محصول بیت) برجماعت کل ولاله کبی بری برینه قرشمش واولاشمش یعنی کمال اتحاد

ردشراح جمیعا

ایله متحد اولمشلر سن قوری اودونسین انلرك اراسنده بتمش و یابتمش سین جمعی لفظنه هذه جماعة
و بوبر جماعتدر دیو تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (چون باد مخالف و چوسرما ناخوش * چون برف
نشسته و چون یخ بسته) مخالف (وناخوش (ونشسته (وبسته عبارتلرینه برر یاء خطاب تقدیر

اولنورکه حل صحیح اوله (برف قار (یخ بوز دیمکدر (و بسته بونده طوکمش معناسنه در (محصول بیت)
بو بیت تتمهٔ مقول شاهد بلخیدر رای زاهد سن بزم ارامزده بادکبی مخالفسین وصفوق کبی ناخوشسین
وقارکبی اوتورمشسین وقرار ایلمش سین که قالقمق بلمزسین و بوزکبی طوکمش سنکه جزلمك بلمزسین
حاصلی ارامزده هیچ بر وجهله حظك یوقدر (بوایکی بیتك اولنده رباعی بر بنه مثنوی یازانلر اوزان
شعری عجب تتبع ایلمشلر (حکایت) رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم ونان ونمك خورده

ردا بن سید علی وسروری

و بی کران حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعی اندك ازار خاطر من رواداشت ودوستی

سپری شدوبا این همه ازهر دوطرف دلبستکی حاصل بود بحکم آن که شنیدم که روزی دو بیت
ازسخنان من در مجمعی همی کفتند) رفیق (و نفعی (یاری حرف وحدتدر (و دوستی یاسی
حرف مصدر در (سپری سینده ضمه وکسره جائز (وباء عجمیده فتحه وضمه ایله دوکنمك معناسنه
(سپری شددو کندی دیمکدر (دلبستکی یاحرف مصدر (و کاف عجم هاء رسمیدن بدل کلمشدر
(دلبسته کوکلی بغلی وصف ترکیبی اقسامندندر (سخنان (الف ونونله جمعی شاذدر (مجمعی
یاحرف وحدت (همی کفتند سویلرلردی (یعنی اوقورلردی (محصول ترکیب) بر بولداشم وارایدی
بو بابده رفیق ایراد ایلدیکندن ظاهردر که محبوب ایمش (که حرف رابط صفت (بیللرله بیله
سفر ایلمش ایدك ونوز اتمك یمش ایدك ونهایتسز حقوق صحبت ثابت اولمش ایدی آخر الامر
برازجق فائده سببیله بنم خاطرمی انجتمکه جائز طوندی یعنی رواکوردی وارامزده اولان دوستلق
تمام اولدی وبونك بریله یعنی دوستلق تمام اولمغله ینه ایکی جانبدن ارتباط قلب حاصل ایدی یعنی
بندنده اندنده علاقهٔ قلب وار ایدی اول سببله که ایشتدم برکون بنم سوزلرمدن برمجلسده
بوایکی بیتی اوقورلردی (قطعه) نکار من چو در آید بخندهٔ نمکین * نمك زیاده کنند بر جراحت
ریشان) نکارمن لامیه محبوب من دیمکدر (بخنده باحرف مصاحبت و باحرف صله (نمکینه اضافتی
بیانیه (یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید وکاف عربیدر عجمی دینلرزیاده عجمیلك ایلمشلر (برحرف
صله (جراحت جیمك کسریله یاره معناسنه در (ریشده یاره معناسنه در (پس شی نفسنه مضاف

رد ابن سید علی وسروری مطلب

اولمزایمدی برمضاف محذوفدر جراحت دلهای ریشان در یاخود جراحت عاشقان دلریشاندر
علی کل حال حمل کلامه برمساغ پیدا ایلمك کرك (ریشك الف ونونله ایله جمع اولمغی شاذدر
(محصول بیت) بنم نکارم چونکه خندهٔ نمکینله یعنی مقبول وشیرین خنده ایله و یا خنده یه
کله یاره لی یورکلرك یاره سنه توزی زیاده ایدر یعنی توز سپوب یاره لرینی تازه لر حاصلی دلریش
عشاقك یاره لرینی بکیلر یعنی محبتلرینی وشور وشغبلرینی زیاده ایدر دیمکدر توز سپمکدن مراد
زیاده اضطراب ویرمکدر معلوم اوله که نمکله ریش ذکری اشعار عجمده چوق واقع اولور
بعض شراح جراحت دلریشان تقدیر ایلمش صحت معنی ایچون و بعضیسی تقدیره احتیاج یوق

رد سروری

زیرا ریش باش یارندر دیمش پس بنه محذور باقی وردك هیچ فائده سی اولمدی (چه بودی ارسر
زلفش بدستم افتادی * چوآستین کریمان بدست درویشان) بودی یاحرف حکایه (اراکردن
مخففدر (سر زلف لامیه وضمیر نکاره راجعدر (افتادی یاسیده حرف حکایه در (آستین
کریمان لامیه در (باحرف صله (دست درویشان لامیه (محصول بیت) نه اولیدی
نکارك زلفی اوجی بنم الیمه دوشیدی کر یملرك یکی درویشلرك الینه دوشدیکی کبی حاصلی نه اولیدی
وصالنه دست رس بولیدم دیمکدر (طائفهٔ دوستان نه برلطف این سخن بلکه بر حسن سیرت

خو یش کواهی داده اند وهم دران میان مبالغه کرده و برفوت صحبت قدیم تأسف خورده وبخطای

خویش اعتراف نموده معلوم کردمکه از طرف اوهم رغبت هست این بیتها فرستادم وصلح
کردم) طائفهٔ دوستان بیانیه (طائفهٔ نك همزه سنی وحدت ایچون طونان ایکی و جهله

خطا ایلمش بریسی اولدرکه همزه انده اضافت ایچوندر بریسیده اولدرکه وحدت ایچون
منصوص اولان یادرهمزه دکلدر (نه برلطف این سخن یوردیغی تواضع وهضما لنفسه
طریقیله در والا کلامنده لطافت وصفا مقرردر (حسن سیرت بیانیه (وخویشه اضافت
لامیه در کواه کاف عجمك ضمیله شاهد معناسنه در (ویاحرف مصدر (فوت فانك فتحی وواوك
سکونیله مصدردر نصر بابنك اجوف واویسندن برنسنه یی کچمك معناسنه (صحبته اضافتی لامیه
(وقدیمه بیانیه (تأسف تفعل بابندن مصدر در غصه معناسنه (از طرف اوهم رغبت هست
(ازطرف اوهم عبارتندن مفهوم اولان اولدرکه حضرت شیخدنده رغبت وارایمش (فرستادم
فعل ماضی متکلم وحده کوندردم دیمکدر (محصول ترکیب) دوستلرطائفه سی بوسوزك لطافت
وصفاسنه دکل بلکه کندیلرك حسن خلقنه شهادت ویرمشلر اول رفیق انلرك ارالرنده دخی مدحده
مبالغه ایلمش وصحبت قدیمك فوتنه تأسف وغصه یمش وکندینك خطاسنه اعتراف کوسترمش
معلوم ایلدمکه انك جانبندنده بکا رغبت واردر بوکلیجك بیتلری کوندردم وصلح ایلدم (قطعه)

رد شراح جمیعا

نه مارادر میان عهد وفا بود * جفا کردی وبدمهری نمودی) عهد وفا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر وفادارلغه عهد یعنی قول وقرار وفایی عهده عطف ایدنلر معنایه واصل دکللرایمش
(بدمهر وصف ترکیبیدر الحق محبتلی دیمکدر و یاحرف مصدر (نمودی فعل ماضی مفرد مخاطب
کوستردك دیمکدر (محصول بیت) استفهام انکاری طریقیله بیوررد بزم سنکله ارامزده وفادارلغه
عهدمز یوقیدی یعنی وارایدی حاصلی بزی بریمزه وفادار اوله وزدیو عهد ایلمش ایدك جفا ایلدك
ومحبت سیزلك کوستردك یعنی ترك محبت ایلدك بعض نسخه ده مارا برینه یارا واقعدر نداطریقیله
(یکباراز جهان دل درتو بستم * ندانستم که برکردی بزودی) بیکبارکلیاو براوغوردن دیمکدر
(درتودرحرف صله (برکردی برحرف تأکید (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(کردیدندن دونمك معناسنه یعنی رجوع ایلمك (بزودی (یاحرف مصاحبت (و یاحرف مصدردرتیزلکله
دیمکدر(محصول بیت) براوغوردن کوکلی تمام جهاندن سکا بغلدم بلدم که تیزلکله بنم مهر ومحبتمدن
دونوب رجوع ایلیجکك حاصلی سنك بویله علی الفور بندن اعراض ایلیجکك بلسم براوغوردن
سکا کوکلی بندایلمزدم (هنوزت کرسرصلحست بازای * کزان محبوبتر باشی که بودی)هنوزت
تاضمیر خطاب (سرسودا وهوا معناسنه در صلحه اضافت لامیه در (باز بونده کرو معناسنه در

رد سروری

(وآی فعل امر مفرد مخاطبدر کل معناسنه بازای کروکل معناسنه در ایکنجی کره کروکل دیمك دکلدر
بعضیلرظن ایلدیکی کبی (کزان که حرف تعلیل (ازان اشارتدر اولکی حاله (محبوبتر ادات
تفضیل محبوبرك دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولاسین دیمکدر (که حرف بیان
(بودی جائزدرکه فعل ماضی مفرد مخاطب اوله (وجائزدرکه ادات زمانیه اوله(محصول بیت)
ای جانان الان اکر سنك صلح سوداوهوسی وارایسه یعنی صلحه میلك وارایسه کروکل یعنی
بزدن نفرت ایدوب قاچمه تاکیم محبوبرك اولاسین که اولده اولدك ایدی و یاکه اولده ایدك
سرصلحك معناسنی اکرسنك صلح باشی وارایسه دیین باشدن خطا ایلمش که اندن زیاده اولماز

رد سروری

(حکایت) یکی رازنی صاحب جمال بود درکذشت ومادرزن پیر فرتوت بعلت

صداق درخانه متمکن بماند مرد ازمحاورت او بجان رنجیدی وبحکم صداق ازمجاورت او

چاره ندیدی ازین طائفه کفت چه کونهٔ در فراق یارعزیز کفت نادیدن زن برمن چنان
دشوار نمی آید که دیدن مادر زن) بعض نسخه ده زن صاحب جمال واقعدر اضافتله قیاسده
بویله اولمقدر (درکذشت کچدی یعنی فوت اولدی دیمکدر (مادرزن قین انا (پیرفرتوت
بیانیه وصفت مادرزن در (فرتوت بونامش دیمکدر (باحرف مصاحبت (علت صداق لامیه

صداق صادك فتحی وکسریله کابین دیمکدر بعض نسخه ده بعلت کابین واقعدر محا و رتب
مصاحبت معناسنه در ومجاورت جیم ایله قوکشیلق دیمکدر (چاره درمان دیمکدر چاره لغتلرده
شایعدر دیبن مقام بیانده ابهام ایلمش (یکی ازین طائفه یعنی اولیلردن بری (دوستلردن بری ردسروری
دیبن بنلز ایمش (چه کونه یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیبن ردشمعی
قابل خطاب دکل ایمش (دشوار مشکل (محصول ترکیب) برینك برصاحب جمال خاتونی ردشمعی
وارایدی فوت اولدی وبربونامش قین اناکابین علتیله یعنی سببیله کشینك خانه سنده متمکن
وثابت قالدی کیشی انك مصاحبتندن جانله رنجیده ایدی یعنی زیاده اینجنوردی وکابین
سببیله بیله اولمه دن چاره کورمزدی (یعنی مهرینی ادا ایده مدیکندن بالضروره بله اولمغه
اختیار ایدردی اولیلردن بریسی برکون دیدی یار عزیزك فراقنده نیجه سین اول کشی دیدی
خاتونمی کورمك بکا اولقدر کوچ کلمز که اناسنی کورمك (یعنی اناسنی کورمك آنی کورمکدن
مشکلدر (یعنی فراق جانان بکا اولقدر دشوار کلمز که وصال اغیار (مثنوی) کل بتاراج
رفت وخار بماند * کنج برداشتند ومار بماند) باحرف صله (وتاراج یغما (محصول بیت)
کل یغمایه کتدی یعنی کلی دیو شردیلر ودیکن یرنده قالدی کنجی یعنی دفینه یی قالدردیلر
ومار یرنده قالدی مشهوردرکه دفینه یی قرق ییلدنصکره یلان تصرف ایدر بو کلام اکا کوره در
(دیده برتارك سنان دیدن * خوشتراز روی دشمنان دیدن) دیده دیدنك مقدم مفعول صریحیدر
وبرتارك غیر صریحی (تارك هر نسنه نك دپه سنه دیرلر سنانه اضافت لامیه در (محصول بیت)
کوزی دمرن اوجنده (یعنی دپه سنده کورمك دشمنلر یوزینی کورمکدن خوشرقدر یعنی
یکرکدر (واجبست از هزار دوست برید * تایکی دشمنت نباید دید) برید مصدر معناسنه در
تاحرف تعلیل (دشمنت تا ضمیر خطاب (دید مصدر در دیدن معناسنه (محصول بیت) بیك
دوستدن کسلمك واجبدر بر دشمنی کورممك ایچون حاصلی بیك دوستدن کچمك کرك تاکیم
بر دشمنی کورمیه سین دیمکدر (حکایت) یاد دارم که درایام جوانی کذر داشتم بکویی
ونظر باماه رویی در تموزی که حرورش آب دهانرا بخوشانیدی وسمومش مغز
استخوان بجوشانیدی از ضعف بشریت تاب آفتاب هجیر نیاوردم التجا بسایهٔ دیواری
کردم مترقب که کسی زحمت حر تموز ازمن بپردابی فرونشاند ناکاه از تاریکی دهلیز خانهٔ
روشنایی دیدم یعنی جمالی که زبان فصاحت از بیان صباحت او عاجز بماند چنانکه درشب
تاریك صبح براید یاآب حیات ازظلمات بدرآید قدحی برف آب دردست وشکر دران ریخته
وبعرق برآمیخته ندانم که بکلابش مطیب کرده یاقطرهٔ چنداز کل رویش دران چکیده فی الجمله
شراب ازدست نکارینش برکرفتم وبخوردم وعمر کذشته ازسر کرفتم) یاددارم خاطرمده در (که حرف
بیان (ایام جوانی یاحرف مصدر (کذرداشتم کذر طوتردم یعنی کچردم (بکویی با ازمعناسنه در
ویاحرف وحدت (وکوی کاف عربك ضمیله محله دیمکدر (باحرف صله (ماه روی وصف ترکیبی
مقصود بودرکه جوان ایکن دلبری محله سنه ملازمت ایدوب دوشد کجه جاناتی سیر ایدرمش
(تموز تنور وزنی اوزره یازك اورته آیدر که اول آینك آدی حزیراندر واورته آینك آدی تموزدر ردشمعی
واوچنجینك آب درکه آغستوس در پس تموزی آغستوس ایله بیان ایلین یلاك اون ایکی آیینی بیلمزایمش
بعض نسخه ده ایام تموز واقعدر اضافتله (که حرف رابط صفت (حرور کیجه ایله اسن اسیجق یل
شین ضمیر تموزه راجعدر (آب دهاندن مراد توکرك واغز یاریدر (بخوشانیدی یاحرف حکایه
فرود ردی دیمکدر والف ونون ادات تعدیه در زیرا خوشیدن لازمدر که فرومق دیمکدر رد ابن سید علی وسروری
نجوشانیدی بازوب نون وجیمله ونون نافیه نك فتحیله قید ایلین ومحلك معناسنی صحیح ویرنك

قصدنی خدا یلور انجق (سموم کوندزاسن اسیجق یلدر وشین بنه تموزه راجعدر (مغز استخوان
لامیه در مغزایلك ویلکی (واستخوان همزه نك وتانك ضمه لریله وواو رسمیله کمکدر (بجوشانیدی
یاینه حرف تأکید (ویاحرف حکایه قاینردی دیمکدر الف ونون بنه ادات تعدیه در (ضعف
بشریت لامیه (تاب آفتاب هجیر لامیه لردر (تاب بونده طاقت دیمکدر (وهجیر غایتله اسیجق زمانك
کون اورته سنه یعنی نصف نهاره بنه دیرلر (نیاوردم کتوره مدم یعنی زیاده اسیجغه تحمل
کتوره مدم (التجا افتعال بابندن مصدردر صغنمق معناسنه (باحرف صله (سایهٔ دیوار لامیه
ویاحرف وحدت بردیوار کولکه سنه دیمکدر (مترقب تفعل بابندن اسم فاعلدر منتظر معناسنه
(که حرف بیان (کسی یاحرف وحدت (زحمت حرتموز لامیه در تموز اسیجغینك زحمتنی
(بپردآبی یاحرف مصاحبت (بردآب صغوق صو (ویاحرف وحدت (فرو ادات تأکید (نشاند
فعل مضارع مفرد غائب سوینده دیمکدر زیرا نشاندن مشترکدر اغج دیکمکله سوندرمك
بینده (ناکاه فجأة دیمکدر (تاریکی دهلیز خانه لامیه لردر (تاریکی قرانلق (یاحرف مصدر ردشمعی
(وهمزه اضافت ایچون کلشدر دیبن افترا ایلمشدر که بونده همزه یوقدر (دهلیز سوقاق قپوسیله
اوقپوسنك اراسنه دیرلر (خانهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر (روشنایی برآیدنلق یعنی
جمالی (یاحرف وحدت (بعض نسخه ده یعنی عبارتی یوقدر (پس جمال بدلدر روشناییدن
(که حرف رابط صفت (زبان فصاحت بیانیه در (بیان صباحت ده بویله در (صباحت جمال
وحسن معناسنه در (برآید طلوع ایلیه دیمکدر (بدرآید چیقه دیمکدر (قدحی یاحرف وحدت
(برف آب فانك سکونیله قارلی صو دیمکدر ترکیب مزجی قبیلندندر (وصف ترکیبی دینلر خطا ایلمشلر رد ابن سید علی وسروری
(مطیب اسم مفعولدر تفعیل بابندن کوزل قوقولی نسنه (یاحرف عطف (قطرهٔ چند بیانیه ویاخود
اضافتنه حکم اولنمیه (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل اوله بواولی در اضافتدن (چکیده
بونده طامزرمش معناسنه در (دست نکارین بیانیه نکارین اقنده منقش دیمکدر پس حقیقتده محمول
اولورسه شربتی کتورن نسوه جنسی اولمق کرك واکر کوزل ومقبول الدن عبارت ایسه محبوب جنسی
اولمق ممکندر (برکرفتم قوردم یعنی الدم (بعض نسخه ده بستدم واقعدر فعل ماضی متکلم وحده
الدم دیمکدر (بخوردم بونده ایچدم دیمکدر (ازسر کرفتم باشدن طوتدم دیمکدر یعنی استیناف ایلدم
(محصول ترکیب) یادمده درکیم جوانلق زماننده برمحله یه ملازمت ایدردم یعنی برمحله ده جوان
سوردم دخی محله سنه واروب انی سیر ایدردم یعنی جمال پرکمالنه نظر ایدردم برتموز آینده که
انك حروری آب دهانی کمال حرارتندن قوردوردی وسمومی کمکك ایلکنی زیاده اسیجغندن
قینادردی ضعف بشریتدن هجیر آفتابنه طاقت کتوره مدم پس بردیوارك سایه سنه صغندم
یعنی پناه ایلدم مترقب ومنتظر اولدیغم حالده که برکیمسه تموز حرارتنی وشدت زحمتنی بندن برصغوق
صویله سویندره یعنی ازاله ایلیه ناکاه براوك دهلیزی قرانلغندن برآیدنلق کوردم یعنی برجمال که
زبان فصاحت انك کوزللکی وحسنی بیانندن عاجز قالور شویله که قرانلق کیجه ده صبح طلوع ایلیه
ویاآب حیات ظلماتدن چیقوب ظاهر اوله برقدح قارلی صوالنده واکا شکر دوکمش حاصلی قارلی شکر
شربتندن عبارتدر وعرقله قرشدرمش یعنی کل صویی قاتمش بلمزم که شربتی نفس احرده
کلابله می مطیب ایلمش یوخسه زمان اسیجغندن برنیچه قطره یوزی کلندمی اکا طامزرمش ایدی
حاصل کلام شرابی انك دست نکاریندن آلدم وایچدم وکچمش عمری ینه باشدن طوتدم (یعنی
تازه عمر کسب ایلدم (بیت) ظمأ بقلبی لا یکاد یسیغه * رشف الزلال ولو شربت بحورا)
ظمأ الف مقصوره ایله عطش وزنی ومعناسی اوزره (باحرف ظرف مقدر حاصل کلمه سنه متعلق
(قلبی یاضمیر متکلم متعلق ومتعلق اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر که ظمأدر (وظمأ نکرهٔ

موصوفه‌در (تقدیری ظمأً شدید در (لایکاد افعال مقاربه‌دندر قریب اولماز دیمکدر (یسیغ
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (وضمیر مذکر ظمأً نه راجعدر بزیله دیمکدر یعنی
تسکین ایدوب کیدرمز دیمکدر (رشف الزلال لامیه یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رشف
رانك فتحی وشینك سکونیله برنسنه یی صورمقدر (مثلا انجیروارمود صورمق کبی رشف لفظا مرفوع
یسیغ‌ه فاعلدر رشفی سرچشمه‌یدی ایله تفسیر ایلین رش ایله رشفی فرق ایلامز ایمش (ولاوادات وصل ردشمعی
لایکادیه متصل (شربت فعل ماضی نفس متکلم وحده در علم بابندن (بحور جمع بحردر
دکزلر دیمکدر (محصول بیت) قاموده برعظیم وشدید عطش (یعنی تشنه‌لك حاصلدرانی
سو یندروب ازاله ایلمکه (یعنی کسر ایلمکه قریب اولماز (حاصلی اول عطشی بندن کیدرمك
ممکن دکل صافی صویی صوره صوره ایچمك صافی صودن دکزلر یده ایچسم (عطشی کسر ایلمکه رشفی
تعیین ایلدی زیرا صویی صوره صوره ایچمك صوسزلغی قاندزاغندر نتکه ضرب مثلده واردر
الرشف انقع دیو یعنی صوره صوره ایچمك عطشی ارتق کسرایدر دیمکدر (قطعه)
خرم آن فرخنده طالع را که چشم * برچنین روی اوفتد هر بامداد) خرم خاء معجمه‌نك ضمیله وراء
مهمله‌نك فتحیله وتشدیدیله شاد یعنی شن دیمکدر کاه فرح فانك فتحی وراءنك کسری ایله صفت مشبهه
معناسنده مستعملدر وکاه تزیینه اول منوال اوزره یعنی اراسته وپاك معناسنه (فرخنده فانك
وخانك فتحه‌لریله مبارك دیمکدر (طالعه وصف ترکیبیدر (خرم شاد معناسنه اولدیغی تقدیرجه
راحرف زائد اولور (اما معنای مصدریی متضمن اولسه راحرف تخصیص اولور (که حرف رابط
صفت (چشم مصراع ثانی‌به مرهوندر تقدیری چشمش درضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی چشمك میمی ضرورت وزن ایچون تلفظ اولنماز دینلر زائد سویلشلر (اوفتد واو ایله دوشه ردابن سید علی وسروری
دیمکدر (بامداد بونده صباح معناسنه‌در (محصول بیت) سعادت وسرور اول مبارك وقوتلی طالعلی
کیمسه‌نك در که انك چشمی بونجلین رویه دوشر هر صباح (یعنی دولت وسرور هر صباح
یوزینی کورنکدر و یوزینه بقانکدر (مست می بیدار کرد د نیم شب * مست ساقی روز محشر بامداد)
مست می لامیه‌در (بیدار باء عربك کسریله اویانق دیمکدر (نیم شب اضافت فی معناسنه‌در
نصف اللیلده دیمکدر (مست ساقیده لامیه‌در (روز محشرده بویله‌در (بامداد ایرته
دیمکدر (محصول بیت) شرابك مستی یعنی خمردن سرخوش اولان نصف اللیلده بیدار
اولور یعنی هشیار اولور سرخوشلقدن آیلور اما ساقینك مستی محشر کوننده طکله یعنی
محشر کونینك صباحی آیلور (حکایت) سالی سلطان محمود خوارزم شاه باختای برای
مصلحتی صلح اختیار کرد بجامع کاشغر در آمدم پسری دیدم در خوبی بغایت اعتدال ونهایت جمال خوارزم ترکستانده برشهر اسمیدر
چنانکه در مثال او کفتند) سالی یا حرف وحدت (محمود خوارزم شاه یانیه بو اول سلطان
محموددر که هولاکو ایله محاربه ایدوب انده شهید اولدی (باحرف مع (خطادن مضاف محذوفدر
ملك خطا دیمکدر اول زمانده خطا وختن کافرستان ایدی (خطا فتح خا ایله در کسر خا ایله
خطادر (برای مصلحتی لامیه‌در بر مصلحت ایچون دیمکدر بو کلام جواب سؤال مقدردر (کانه
سؤال کلدی که اسلام پادشاهی نه ضرورت کافرله صلح اختیار ایلمك (جوابی برای مصلحتیدر
فقدبر (صلح کردك مفعول اولی (واختیار ثانیسی اول زمانده حضرت شیخ سلطان محمودك
استادی ومصاحبی ایمش (و بو شیخك سیاحتی زمانی ایمش (پس حضرت شیخی خطا پادشاهنه
ایلچیلك طریقیله ارسال ایدر (کاشغر ترکستان شهرلرندن برینك اسمیدر که طائفهٔ نقشبندیه‌دن
حضرت سعدالدینك شهریدر که حضرت مولانا جامی‌نك پیر ارشادیدر (وقزلرینك برینی
حضرت ملایه ویرمش (و برینی رشحات صاحبی صفی‌یه قدس الله ارواحهم (پسری یا حرف وحدت

باحرف ظرف (غایت اعتدال و نهایت جمال لامیه‌لردر (محصول ترکیب) بر ییل سلطان محمود
خوارزم شاه خطا مملکتنك پادشاهیله بر مصلحت ایچون صلح اختیار ایلدی (یعنی بنی خطایه
ارسال ایلدی که ارالرینی اصلاح ایلیم (کاشغر شهرینك بر اولو جامعی واردر که مشهور
عالمدر اول شهره واروب قوندقده اول جامعك سیرینه واروب کردم بر پسر کوردم اول
جامعده کوزللکده غایت اعتدالده ونهایت جمالده شویله که آنك مثالنده دیمشلردر (نظم)
معلمت همه شوخی ودلبری آموخت * جفا و ناز و عتاب وستمکری آموخت) معلم مبتدا وتاء
ضمیر معناده آموخته مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه (شوخ بونك کبی یرلرده ابسیجق
قنلی دیمکدر مطبوع معناسنه (ویا حرف مصدردر (دلبری یا سیده بویله‌در (آموخت فعل
ماضی مفرد غائب متعدی اوکرتدی دیمکدر خبر مبتدادر (عتاب مفاعله بابنك مصدر ثانیسی
قاقیمق وازارلق معناسنه‌در (ستم سینك کسریله ظلم معناسنه‌در (وکرادات فاعلدرجی
معناسنه کاردن مخفف (ویا حرف مصدر (آموخت عین اول (محصول بیت) معلمك سکا جمعا
شوخلق ودلبرلك اوکرتدی (یعنی سکا همان بونلری اوقوتدی جفا دخی ناز دخی ظالملك
اوکرتدی (حاصلی درسکی همان بونلری ایلدی (وجائزدر که بو ایکی فعل معنای استفهامی
متضمن اوله (یعنی همان بونلریمی اوکرتدی هیچ بیچاره عاشقه مرحمت اوکرتمدیمی دیمك
اوله (من آدمی بچنین شکل وخوی وقد و روش * ندیده‌ام مکر این شیوه از پری آموخت) بونده
آموخت فعل لازمدر وایکی سابقلر متعدی ایدی (یعنی مشترکدر لازمله متعدی بیننده
(روش اسم مصدردر بوریش معناسنه (مکرکانه معناسنه‌در (محصول بیت) شیخ حضرتلری
خطابدن غیبته التفات ایدوب بیوررلر بن نوع آدمی بونجلین شکل وخوی وقد و روش واسلوب ایله
کورمشم (پس کانه بوناز وشیوه‌یی پریدن اوکرنمشدر (یعنی آدمیده اولمایجه پریدن اوکرنمشدر
(بیتلر اواننده نظم برینه رباعی یازانلر نظم عجمده عجب متصرفلردر (مقدمهٔ نحو زمخشری در ردشراح جمیعا
دست همی خواند ضرب زید عمرا وکان المتعدی عمرا کفتم ای پسر خوارزم و خطا
صلح کردند و زید وعمرورا همچنان خصومت باقیست بخندید و مواد م پرسید کفتم
خاك شیراز کفت از سخنان سعدی چه داری کفتم) مقدمهٔ نحو لامیه‌در (وزمخشری‌یه
اضافت بویله‌در (تقدیری محمود زمخشریدر (مقدمه‌دن مراد انموذجدر (زمخشر انموذج همزه‌نك فتحی وضمی ایله لغتدر
خوارزم نواحیسندن برکویك اسمیدر که کشاف صاحبی اول کویدندر اسمی محموددر (وزمخشر
زانك ومیمك فتحه‌لریله صفت نسبیدر (همی خواند اوقوردی دیمکدر (ضرب زید عمرا
زید عمروی ضرب ایلدی (وکان المتعدی عمرا ومتعدی یعنی اورلمش عمرو اولدی (عمرورا
(رادات تخصیص (همچنان آنجلین دیمکدر (یعنی اوالکی کبی (خصومت باقیست بو کلام
استفهامی متضمندر خصومتی باقیمیدر دیمکدر (مواد اسم مکاندر مجلس کبی (چه داری‌نك وار
دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور پسرك زمخشری‌یه منسوب نحو مقدمه‌سی النده ایدی
اوقوردی زید عمروی ضرب ایلدی (حال بو که متعدی ومضروب عمرو اولدی اندن
بو ترکیبی ایشیدنجه دیدم ای پسر خوارزم وخطا صلح ایلدیلر وزید و عمروك خصومتی
عین اول باقیمیدر (پسر بو سوزدن کولدی ومولدم صوردی دیدم خاك شیرازیدی سعدی
سوزلرندنك واردیدم (قطعه) بلیت بنحوی یصول مغاضبا * علی کزید فی مقابلة لعمر)
بلیت فعل ماضی متکلم وحده مبنی للمفعول نصر بابنك ناقص واویسندن مبتلی
اولدم دیمکدر (باحرف صله (بلیت‌ه متعلق (نحوی نونك فتحی وحانك سکونیله یاء
نسبت ایله اسم منسوبدر (تقدیری بمحوب نحوی دیمکدر (یصول فعل مضارع مفرد مذکر

غائب نصر بابنك اجوف واو یسندن حمله وهجوم ایدر دیمکدر فاعلی نحوی یه راجع تحتنده
ضمیر رجلهٔ فعلیه اعرابدن محـلا مجرور صفت نحو یدر (مغاضبا مفاعله بابندن اسم فاعلدر
یصول فاعلندن حال اولمغـله منصوب اولمش (علی جار ومجرور یصول یه ویا مغاضبـا
کلمه سنـه متعلقدر (کزید کاف اسمدر مثل معنـاسنه محلا منصوب مصدر محذوفه صفتـدر
(تقدیری یصول صولة مثـل صولة زید فی مقابلة العمرو (محصول بیت) بر نحو اوقیجی محبوبه
مبتلا اولدم که بکا حمله وهجوم ایدر غضبنـاك اولدیغی حالده یاخود بکا غضبـلی اولدیغی
حالده حمله وهجوم ایدر زیدك عمرو مقـابله سنده حمله وهجومی کبی (علی جر ذیل ابس برفع
رأسه ❋ وهل یستقیم الرفع من عامل الجر) علی حرف جر جر مجروردر علی ایله (وذیل اضافتله
علی مجروریله محلا منصوب حالدر ابس برفع فاعلندن که نحویدر ضرورت وزن ایچون مقدم
اولمشدر (رأس لفظا منصوب مفعول یرفعدر (وضمیر بنه نحوی یه راجعدر (واو حرف ابتدا (هل
حرف استفهام (یستقیم فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر استفعال بابندن (الرفع لفظا مرفوع فاعلیدر
مراد اقسـام اعرابدن اولان رفعدر ایهام طریقیله (من حرف جر یستقیم یه متعلق (عامل
جر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر بو مصراع استفهام انکاری طریقیله واقعـدر وایهام لطیفی
مشتمل فتدبر (محصول بیت) یعنی مذکور نحوی یورودکده باشنی قالدرمز انکن چکیجی اولدیغی حالده
یعنی کیمسه یه اعتبـار والتفات ایلمز بلکه اکابرانه تکبر وناز وشیوه ایله انکن چکرك یعنی سورو یرك
وسورکلیرك کیدر نتکه متکبر اولان محبوبلرك عادتیـدر (معلوم اوله که اکابرناسك انکاری یعنی
لباسلری اوزون اولور زیرا اوزون لبـاس ایدنمکه قدرتلری واردر اما فقرانك اوزون اولمـاز
قصه اولور زیرا اوزون بچنمکه وسعتلری اولمـاز پس جرذیل وسعتدن واکابرلکدن کنایه در نتکه
حضرت شیخ بوستانده بیورر (بیت) بساتلخ عیشان تلخی چشان ❋ که در خلد باشند دامن کشان)
(وعامل جردن هرکز رفع مستقیم اولورمی یعنی رفع عمل ایلین عوامل غیریدر وجر عملنی ایلین
غـیری پس عامل جاردن رفع عملی راست دکل بو کلام مصنف جانبندن نحوی جوان ایچون
اعتذاردر یعنی انکن چکرك تکبرانه نازوشیوه ایله یوریدکده باشین قالدیروب کیمسه یه اعتبار والتفات
ایلمدیکنه حاصلی عامل جار رافع اولماز ❋ نحتی باندشه فرو رفت وکفت غالب اشعار اودرین
زمین بزبان فارسیست اکر بکویی بفهم نزدیکتر باشد (کلم الناس علی قدر عقولهم) کفتم) لخت
بونده پاره معناسنـه در (ویا حرف وحدت بر پاره دیمکدر (با حرف صله (اندیشـه بونده فکر
معناسنه در (فرورفت باتدی وطالدی معنـاسنه در (زیرا رفت فرو ایله مستعمل اولدقده بو معنایی
متضمن اولور (غالب اشعـار اولامیه لردر (غالب بونده اکثر معناسنه در (درین زمین بو یرده یعنی
دیار کاشغرده (اکر بکویی یعنی بخوانی (بفهم (با حرف صـله (کلم فعـل امر مفرد مذکر
مخاطب تفعیل بابندن سویله دیمکدر (الناس لفظا منصوب مفعولیدر (علی حرف جر کلم یه متعلق
(قدر عقول مصدرك فاعلنه اضافتیدر وضمیره اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بن بو ایکی عربی
بیتی اوقودیغمده بر پاره فکره طـالدی ودیدی سعدینـك اکثر واغلب اشعـاری بو دیارده زبان
فارسیله در اکر فارسی شعرینی اوقوسك فهمه یقینراق اولوردی نتکه حضرت محمد صلی الله علیه
وسلم بیورمش ناسه یعنی خلقه عقللری مقـدارنجه سویله یعنی اکلد قلری سوزی سویله دیمکدر
بنده دیدم (مثنوی) طبع ترا تا هوس نحو شد ❋ صورت عقل ازدل ما محو شد) طبع تو لامیه (ورا
ادات تخصیص (تا حرف ابتدادر زمانده منذ کبی عربیده (هوس نحو مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(صورت عقل بیانیه (دل ما لامیه (نحو شدن زیرا بو علم معقولاتدن دکلدر وسماعی مسائل قیاسیسندن
زیاده در وکثرتندن ضبط واحاطه سی حیز امتناعده در وبو علمده اقوال علما نامعدود واختلافات

مجرور یله محلا منصوب حالدر

مشایخ نامحدود بیوردیغی کلام مجازی اولقده جائز یعنی حقیقی اولمیوب ادعایی اوله فتدبر (پس
درسی اغیاردن اوقود یغیچون صورت عقلمز محو اولدی دینلر مقامه مناسب علت سوق ایلمشلر
(محصول بیت) ای جانان اول زماندن بری که سنك طبعكك نحو هوسی اولدی یعنی طبیعتك علم نحوه
هوس ایدوب میل ایده لی بزم کوکلمزدن عقل صورتی محو اولدی یعنی کوکلمزدن عقل زائل اولدی
زیرا مسائلی چوق وسن ایسه نازك مزاج حفظنـده وضبطنده زحمت چکرسین (پس سنی
زیاده آجیدیغمزدن لایعقل اولمشز (ای دل عشاق بدام تو صید ❋ ما بتو مشغول وتو با عمرو
وزید) ای حرف ندا منادی محذوف ای جانان دیمکدر (دل عشاق لامیه ومقصود بالندا (پس
منادای محذوفه صفت طوتانلر بو استعمالدن ذره دکلو آکاه دکللر ایمش (با حرف صله (دام تو
لامیه (صید بونده مصید معناسنه در یعنی مصدر مفعول معناسنه شکار دیمکدر (بتو با حرف صله
ویا حرف مصاحبت (با عمرو باسیده بو یله در (محصول بیت) ای جانان عاشقك کوکلی سنك
دوزاغکه شکاردر یعنی عشاقك کوکللرینی هپ ضبطکه آلمش سین بز سکا مشغولز وسن عمرو
وزیده یعنی بزسنکله مقیدز وسن اغیار ایله (مصراع ثانیده ایهام لطیف واردر تأمل تدبر (بامدادان

که عزم سفر مصمم شد مکر کسی ازکار وانیان کفته بودش که فلان سعد بست دیدم که دوان امد

وتلطف کرد وبر وداع تأسف خورد که چندین روز چرا نکفتی که منم تا شکر قدوم بزرکان را
بخدمت میان بستمی) بامدادان یعنی مصاحبت واقع اولان کونك ایرتسی ویا مطلق
ایرته (که حرف رابط صفت (عزم سفر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مصمم تفعیل بابندن
اسم مفعولدر مقرر دیمکدر (مکر کانه دیمکدر (از حرف تبیین (کفته بودش پسره دیمش ایمش
دیمکدر (که حرف بیـان (فلان یعنی نکله دون مصاحبت ایلین سعدیدر دیو (دیدم کوردم
(که حرف بیان (دوان صفت مشبهه در دویدندن یله رك دیمکدر (تلطف ملایمت دیمکدر
(وداع واوك فتحیـله بونده فراق مراد در (چنـدین روز بو قدر کون دیمکدر (چرا نیچون
دیمکدر (نکفتی فعل نفی مستقبل مفرد مخـاطب (که منم یعنی سعدی یم دیو (تا حرف تعلیل
(شکر قدوم بزرکان لامیه لردر (ورا ادات تعلیل (بخدمت با حرف صله (بستمی یا حرف حکایه
(محصول ترکیب) ایرتسی که عزم سفر مقرر اولدی بکر کاروانددن یعنی یولداشلریمزدن بر کیمسه
مذکور پسره دیمش ایمش بنم ایچون که ایشته بو سعدیدر (کوردم یله رك یانمه کلدی وتلطف
ایدوب ملایمت کوستردی ووداعه وفراقه تأسف ییوب غصه چکدی بکه بو قدر کون
بو شهرده اقامت ایدوب اکلندك نیچون دیمدك که بن سعـدی یم تا کیم اولوارك کلمسی
شکرانه سیچون خدمته بل باغلییدم (بستمی یا سنه حرف تمنیدر دیین تمنی معنـاسنی بیان ایمش
(حضرت شیخك بامدادان بیوردیغیله چندین روز بیوردیغی بیننده ظاهرا منـافات اکلنور
تأمل تدبر (مصراع ❋ با وجودت زمن آواز نیامد که منم) محصول مصراع سنك وجودکله
بندن آواز کلدیکه بن سعدی یم دییم حاصلی سنك قنکده عقلی حیرت الدی شویله که کندیمی
بیلدکدن بنم دیمکه مالك اولمدم (بو مصراعك تعلیلنـده زیرا یلدز محو اولور کونشك طلوعی
قتنده دیین مناسبتسز سویلمش (کفتا چه شود که درین بقعه چنـد روز بر آسایی تا از خدمت
مستفید شویم کفتم نتوانم بحکم این حکایت) بقعه دن مراد شهر کاشغردر (بر حرف تأکیـد
(آسایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر راحت اوله سین یعنی دینکنه سین (تا حرف تعلیل (از خدمت
بعض نسخه ده بخدمت واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) پسر دیدی نه اولورکه بو دیارده
نیچه کون آسایش ایلسك تا کیم خدمت شریفدن مستفید اولیدق بن دیدم قادر دکلم بو حکایه
سببیله (مثنوی) بزرکی دیدم اندر کوهساری ❋ قناعت کرده از دنیا بغاری) بزرکی یا حرف

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

رد شمعی

رد سروری

وحدت) وديدمك مقدم مفعوليدر (كوهسارى طاغلق ديمكدر ز براسار مبالغه افاده ايدر (بغارى
(با حرف ظرف (غار مغاره (و يا حرف وحدت و (محصول بيت) برطاغده براولو كيمسه كوردم
دنيا وما فيهاسندن اعراض وفراغت ايدوب برمغاره ده قناعت ايدوب اوتورمش (چرا كفتم
بشهر اندر نيايى * كه بار بند ازدل بركشايى) چرا كفتم تقديرى كفتم چرادر ضرورت
وزن ايچون قلب مكان ايلدى (بشهر با حرف صله (اندر انى تأكيد ايدر (نيايى فعل نفى
مستقبل مفرد مخاطب كلمزسين ديمكدر (كه حرف تعليل (باربند بيانيه دراكثر نسخ
بو يله واقعدر واقل قليلنده بارى يا ايله واقعدر و بو نكله فريفته اولوب معناسنى بركره
كوكلدن بندى چوزه سين يعنى غمى دفع ايده سين دين ايكى وجهله خطا ايلمش (بارى يى كره
معناسنه اخذ ايلمسنده و بندى غم معناسنه بو نده خود باردن مراد يوكدر و بندن اكل وشرب
وسائر لوازم انسانيه در (و بند قيد معناسنه اولديغنه بركشايى دليل واضحدر (بر حرف تأكيد
(كشايى فعل مضارع مفرد مخاطب اچه سين ديمكدر (محصول بيت) ديدم شهره نيچون كلمزسين
تا كيم قيد اخراجات يوكنى كوكلكدن اچه سين يعنى ازاله ودفع ايليه سين (بكفت انجا پرى
رويان نغزند * چوكل بسيار شد پيلان بلغزند) پرى روى وصف تركيبيدر (والف ونون
ادات جمعدر (نغزند كوكجك يعنى ايو معناسنه بونده كوزللر مراد در (كل كاف عجميك كسريله
بالچق ديمكدر (بلغزند فعل مضارع جمع غائبدر قيارلر ديمكدر (محصول بيت) مغاره نشينه
نيچون شهره كلمزسين ديديكده ديدى انده كوزل پرى رولر واردر كه بزى يوليمزدن چيقاررلر
(مصراع ثانى مقام تعليلده در يعنى چونكه بالچق چوق اوله فيللر البته قيار اشتر كبى زيرا
نعللى اولاز يعنى هرنقدر كه زاهد وعابد ايسه مده كوزللر چوق اولنجه بى اختيار كوكل ميل ايدر
(اين بكفتم و بوسه بر سر وروى هم ديكر داديم ووداع كرديم) هم ديكر برى بريمزك ديمكدر
بعض نسخه ده هم ديكر يرينه يكديكر واقعدر مآل بردر (محصول تركيب) بو يتلرى سويلدم يعنى
اوقودم و برى بريمزك باشنى و يوزينى اوپدك ووداع ايلدك يعنى ايريلشدق (مثنوى) بوسه دادن
بروى دوست چه سود * هم دران لحظه كرد نش پدرود) لحظه بونده ساعت معناسنه در
(كردنش شين دوسته راجعدر (پدرود با عجمله استعمال ايدر عجم ورومبلر باء عربيله استلاك
معناسنه عربجه تحيت ديرلر (مثلا سفره كيدن كشى به سنى خدايه اصمرلدق ديمكه و برنده قالنه
بو يله ديوب شادواسن قالديه كه پدرود ديرلر (محصول بيت) دوستك وجانانك رو ينه بوسه و يرمك
يعنى كيدجك زمانده يوزين اوپمك نه فائده وهم اول وقتده انى پدرود ايلمك (يعنى اسنلمك نه فائده
زيرا تأثير الم ومحنت فراق بنه باقيدر تحيت ودرود ايله مندفع اولماز (سبب كو يى وداع ياران كرد *
روى ازين نيمه سرخ وزان سوز رد) (سبب سينك كسريله المه در (كو يى كانه معناسنه در (وداع
توديع معناسنه اسمدر سلام تسليم معناسنه وكلام تكليم معناسنه اولديغى كبى (يارانه اضافتى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (روى تقديرى رويش در (ازين نيمه ازين سوديمكدر (سرخ تقديرى
سرخست در (زان سو اول جانبدن (زرد يعنى زردست در (محصول بيت) المه كو يا كه يارانه
توديع ايلدى (يعنى دوستلرندن مهجور ومفروق اولدى كه يوزينك بوجانبى قزل واول جانبى
صاريدر (يعنى فراق المندن نصفى زرد اولمش حاصلى آتش عشقله نصفى قزرمش والم ومحنت
فراقله نصفى صررمش معلوم اوله كه ازين وازان بيننده تقابل اولديغى بعضيلر بيلمدكلرندن
ازين عبارتنى ادات تعليل اعتبار ايلمشلر اجل معناسنه بونده سو لفظنه نصف معناسنى و يرمك
مجازادر (مثنوى يرينه بوقطعه نك ابياتى اولنده بيت يازان سهو ايلمش (بيت) ان لم امت
يوم الوداع أسفا * لاتحسبونى فى المودة منصفا) ان حرف شرط (لم امت فعل جحد مطلق

رد شمعى

ردابن سيد على وسرورى
رد سرورى

متكلم وحده در مات يموت دن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن اولماز سم ديمكدر (يوم ظرف
زماندر وداعه اضافتى فى معناسنه در (وداع واوك فتحيله سابقا مذكور اولان كيدر اما واوك
كسريله مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (تأسف تفعل بابندن مصدردر انتصابى تميز لكله
و يا حاليتله در متأسفا تقديرنده (لاتحسبوا فعل نهى جمع مذكر مخاطب در علم بابندن نون حرف
وقايه و يا ضمير منصوب متصل مفعولى فى المودة جار و مجرور منصفه متعلقدر (منصف اسم فاعلدر
افعال بابندن تحسبونك مفعول ثانيسيدر (محصول بيت) وداع جانان كوننده غم وغصه جهتندن
اكر اولمزسم يعنى فراق جانا ندن غمناك اولوب اولمازسم محبت ومودتده بنى منصف يعنى اهل انصاف
حساب ايلمك حاصلى بنى عاشق ظن ايلمك وعشق جانا ندن بكا صادق ديمك بو بيت حضرت
شيخك برغزلينك مطلعيدر وما بعدى (اوقفت راحلتى بارض مودع * و بكيت حتى
ان بلات الموقفا * من مات لاتبكوا عليه ترحما * وابكوا لحى فارق المتألفا (حكايت) خرقه پوشى
دركاروان حجاز همراه ما بو ديكى از امراء عرب مراو راصد دينار بخشيده بود تا نفقهٔ عيال
كند ناكاه دزدان خفاجه بركاروان زدند و پاك ببردند بازركانان كريه وزارى كردن
كرفتند وفرياد بى فائده خواندن) خرقه پوشى وصف تركيبيدر (و يا حرف وحدت برخرقه كيجى
يعنى برفقير (كاروان حجاز لاميه (حجازدن مراد مكه در بوندن غيرى بو كتابده برايكى يرده
بو يله يورمشدر (همراه ما لاميه (امرا اميرك جمعيدر بك معناسنه (عربه اضافت لاميه در (مر بونك
كبى يرلرده ادات مفعول اولان رايى تأكيد ايدر (تا حرف تعليل (نفقهٔ عيال لاميه در (عيال عينك
كسريله جمع عيلدر عينك فتحى و ياء مشدده نك كسريله فقير ديمكدر (دزدان خفاجه لاميه
خفاجه حراميلرى ديمكدر خانك فتحى وجيم معجمه ايله بنى عامردن برقبيله نك اسميدر (پاك ببردند
جميع ماملكى آلديلر هيچ نسنه قومديلر ديمكدر (محصول تركيب) برخرقه پوش فقير كاروان
حجازده بزه يولداش اولدى عرب بكلرندن بريسى بوفقيره يوز التون بغشلمش ايدى تاكيم اهلى وعيالنه
نفقه ايليه ناكاه خفاجه حراميلرى كاروانى اورديلر يعنى قافله يى بصديلر وجميع ماملكى الديلر
هيچ نسنه قومديلر بازركانلر كريه وزارى يعنى ناله وفغان ايلمكه باشلديلر و بى فائده فرياد وقومغه
باشلديلر يعنى ايلديلر (بيت) كر تضرع كنى وكر فرياد * دزد زر باز پس نخواهد داد) تضرع
تفعل بابندن مصدردر زارلق ايلمك (دزد مبتدا (ونخواهد داد خبرى (وزر خبرك مفعولى (و باز پس
اصلنده باز و پس ايدى عطف تفسيرى طريقيله صكره تركيب ايدوب باز پس ديديلر كرو معناسنه
پس معناسنده كرو صكره دين استعمال اولندى آكاه دكل ايمش (محصول بيت) خطاب عام طريقيله
بيوررا كر تضرع ايدرسك واكر فرياد حرامى التونى كرو و يرمسه در (مكر آن درويش كه برقرار
خود مانده بود و تغيرد رو نيامده كفتم مكر آن معلوم ترا نبردند كفت بلى بردند وليكن مرا با آن
چندان الفتى نبود كه بمفارقت آن خسته دل باشم) (محصول تركيب) جميع اهل قافله فرياد
وفغان ايلديلر الا اول درويش كه كندى قرارى وثباتى اوزره قالمشيدى واكا هيچ وجهله تغير
كلمامش ايدى ديدم مكر اول سنك معلومكى الديلر اوله ديدى بلى الديلر (اما بنم اكا اولقدر
الفت ومحبتم يوغيدى كه انك مفارقتى سببيله خسته دل اولام (بيت) نبايد بستن اندر چيز وكس دل *
كه دل برداشتن كاريست مشكل) نبايد فعل نفى مستقبل كركمز ديمكدر (اندر ادات صله (چيز
اشيادن عبارتدر (وكس انساندن (كه حرف تعليل (كارى يا حرف وحدت (مشكل صفتدر
(محصول بيت) نسنه يه وكيمسه يه كوكل بغلمق كركمز يعنى برشيئه تعلق قلب جائز دكلدر
زيرا اندن كوكل قالدرمق مشكل ايشدر (چيزى كسه اضافت ايلين سهو ايلمش (كفتم
موافق حال منست آنچه تو كفتى كه مرا در عهد جوانى باجوانى اتفاق مخالطت بود وصدق مودت

رد سرورى وشمعى

رد ابن سيد على

بثابتی که قبلهٔ چشمم جمال او بود وسود وسرمایهٔ عمرم وصال او)(محصول ترکیب) درویش
حالنی بیان ایدنجه بن درویشه دیدم اول نسنه یی که سن سویلدك بنم حالمه موافقدر که بنم جوانلق
زماننده برجوانله اتفاق واختلاطم وارایدی وصدق مودتم برمرتبه ده که کوزمك قبله سی انك
جمالی ایدی دخی عمرمك سود وسرمایه سی انك وصالی (قطعه) مکر ملائکه برآسمان وکرنه بشر ❁
بحسن صورت اودر زمی نخواهد بود) مکر بونك کبی برلرده ترجی معناسنی متضمن اولور (وکرنه
والا معناسنه در (بشر مصراع ثانی یه مرهوندر (بحسن باحرف مصاحبت حسن صورت او
اضافتلری لامیه لردر (زمی دن نون تأکید ضرورت قافیه ایچون حذف اولنمشدر زیرا زم صفوق
معناسنه در ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت وارض بارد بالطبع اولدیغیچون اکا زمین
اسم ایلدیلر (محصول بیت) مکر آسمانده ملائکه انك حسن صورتیله اوله والا یر یوزنده بشر انك
حسن صورتیله اولمسر دکلدر یعنی اکا مشابه ونظیر مکر فلکده ملك اوله یوخسه یریوزنده اکا
مشابه بشر اولماز (بدوستی که حرامست بعد از وصحبت ❁ که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود)
بدوستی باحرف قسم (و یاحرف وحدت و یاحرف مصدر (که حرف رابط صفت و یاحرف بیان
حرامست مقدم خبر (وصحبت مؤخر مبتدا (که حرف بیان (نطفه بونده ارك صویه دیرلر اما
منی اعمدر (محصول بیت) بردوست حقیچون آنجلین دوست که اندنصکره برغیری دوستله صحبت
حرامدر یاخود دوستلق حقیچون که مذکور دوستدن صکره غیری دوستله صحبت حرامدر که
هیچ برآدم نطفه سی انك کبی ادمی اولمایسردر دوستی یاسی حرف مصدر اولنجه مصراع ثانیده که
حرف تعلیل اولور غفلت اولنمیه (ناکاه پای وجودش بکل اجل فرورفت ودود فراق ازدودمانش
برآمد روزها برسر خاکش مجاورت کردم واز جملهٔ بیتها که درفراق او کفتم این بود) (پای وجود
بیانیه باحرف صله (کل اجل ده بیانیه (فرورفت باندی دیمکدر (دود فراق بیانیه (دودمان
قوم وقبیله دیمکدر (برحرف استعلا (سرخاك مقبره اوجی دیمکدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر
قوکشیلق معناسنه (اما بونده ملازمت ومداومت مراددر (جملهٔ بیتها لامیه در (که حرف رابط صفت
(محصول ترکیب) ناکاه مذکور جوانك پای وجودی کل اجله باندی وفراق توتونی قوم
وقبیله سندن قالقدی یعنی مانمین چکدیلر بنده نیچه زمان مقبره سی باشی اوجنده مجاور
وملازم اولدم وانك فراقنده سویلدیکم ابیاتدن بونلر بعضیدر (قطعه) کاش کان روز که
درپای توشد خار اجل ✻ دست کیتی بزدی تیغ هلاکم برسر) (کاش کاشکی معناسنه در (که
حرف بیان (آن روز اول کون دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف صله (پای تو لامیه
(شد رفت معناسنه در (خار اجل بیانیه (دست کیتی لامیه در مجازا (بزدی حکایت حال
ماضی اوره ایدی دیمکدر (تیغ هلاك بیانیه در مجازا میم متکلم معناده سره مقیددر
(محصول بیت) کاشکی اول کون که سنك ایاغکه کندی (یعنی باندی اجل دیکنی دست
کیتی باشمه هلاك تیغینی اوره ایدی یعنی نوایدی سن اولدکده بنده هلاك اولوب کیدیدم
(تادرین روز جهان بی تو ندیدی چشمم ✻ این منم برسر خاك تو که خاکم برسر) تا حرف
تعلیل (جهان ندیدینك مفعول صریحیدر (و بی تو غیر صریحی (چشمم فاعلی (این بونده
اشته معناسنه اسم اشارتدر (برسر خاك تو لامیه لردر (که حرف تمنی (خاکم برسر میم متکلم
معناده سره مقید درد دعاء علیه در طپراق باشمه دیمکدر (محصول بیت) نوایدی بن هلاك
اولیدم تاکیم بوکونده جهانی سنسز کوزم کورمیدی اشته بنم سنك مقبرك اوجنده که
طپراق باشمه یعنی طپراق باشمه اولسون دیمکدر جهانده جانانسز قالدیغنه کندینه بد دعا
ایدر (قطعه) آنکه قرارش نکرفتی وخواب ❁ تا کل ونسرین نفشاندی نخست) آنکه

اصلنده انکس که در (کس حذف وایصال طریقیله حذف اولنوب که یرینه قائم اولوب حرفیدن
اسمیه دوندی (قرارش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وضمیر که یه راجعدر (حبیبه ارجاع
ایلینلر مذکور حذف وایصال احوالنی بیلمزلر ایمش (نکرفتی یاحرف حکایه طوتمزدی دیمکدر
ردشراح جمیعا
فاعلی تحتنده که یه راجعدر ضمیر ومفعولی قرار وخوابدر امافاعلی تحتنده قراره راجع ضمیر
ومفعولنی مذکورشین ضمیری طوتنلر عجب پریشان سویلمشلر (ظاهر بودر که علوم عربیه ده
رد سروری وشمعی
مطالعه لری بویله اولسه کرك غرابت بونده در که استقامت اوزره معنی ویره نك مرادنی
بعضیلر فهم ایده میوب تعرض ایلمسی وار (خواب قراره معطوفدر اویقو دیمکدر (تا حرف
توقیت (نفشاندی فعل نفی حکایت حال ماضی صاچمیدی (نخست اول (محصول بیت)
اول جانانکه قرار وخواب طوتمزدی یعنی قرار ایلمزدی واویقو اویومزدی مادامکه اول
دوشکنه کل ونسرین صاچمیدی حاصلی دوشکنه کل ونسرین صاچمینجه یاتوب اویومزدی
(کردش کیتی کل رویش بریخت ❁ خاربنان برسر خاکش برست) کردش اسم مصدر
(کیتی یه اضافتی لامیه در کردشدن مراد تغیر وتبدلدر (کل روی بیانیه خاربن دیکن
اوجاغی تکه کل بن دیرلر کل اوجاغنه حاصلی شنلکدن وکورلکدن کنایه در (والف ونون
ادات جمعدر شذوذا بوندندیب مراد اولدقده بنی مضاف ایدرلر و بن خار دیرلر پس بونده
دیکن دیبلری دینلر اصطلاحدن آکاه دکللر ایمش (باحرف تأکید (رست رانك ضمیله
ردشراح جمیعا
بتدی دیمکدر (محصول بیت) فراشنه کل ونسرین صاچمینجه اویومیانك شمدی کردش
کیتی وتغیر وتبدل احوال جهان کل کبی رویني دوکدی مقبره سی طپراغی اوزره قوجق قوجق
دیکنلر بتدی یعنی مقبره سنی دیکنلر قاپلدی (بعدازمفارقت اوعزم کردم ونیت جزم که
بقیهٔ زندکانی فرش هوس درنوردم وکرد مجالست نکردم) مفارقت اومصدرك مفعولنه
ویا فاعلنه اضافتیدر (عزم قصد معناسنه (نیتده قصد معناسنه در (جزم بونده اسم
مفعول معناسنه در یعنی نیت مجزوم ومقرر دیمکدر (که حرف بیان (بقیهٔ زندکانی لامیه (ویا
حرف مصدر (فرش هوس بیانیه (در حرف تأکید (نوردم فعل مضارع متکلم وحده دیرم
ودیوشرم یعنی هوا وهوسی ترك ایدم دیمکدر (کرد مجالست لامیه در مجاز مجالست چوره سنده
دیمکدر (نکردم فعل نفی مستقبل چکرنمیم دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور جانانك مفارقت
ووفاتندن صکره عزم ایلدم ونیت جزم که عمرمك وحیاتمك بقیه سنده یعنی مادامکه زنده یم
فرش هوا وهوسی دورم یعنی ترك هوا وهوس ایدم ومجالست ومصاحبت اطرافنده وچوره سنده
چکرنمیم یعنی شمد نکرو دلبر سومیم دیمکدر حاصلی عزلت وخلوت اختیار ایدم (قطعه)
سود دریا نیك بودی کرنبودی بیم موج ❁ صحبت کل خوش بدی کرنیستی تشویش خار)
سود دریا لامیه (بودی یاحرف حکایه (بیم موج لامیه (صحبت کل مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(بدی اصلنده بودی ایدی یاء حکایه ایله واو ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (نیستی
یاحرف حکایه یوق ایمش سه ودکل ایمش سه دیمکدر (تشویش خار مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(محصول بیت) دریانك فائده سی ایو اولوردی اکر موج قورقوسی اولمیدی کلك صحبتیده
خوش ایدی ویاخوش اولوردی اکر دیکن زحمتی وبلاسی اولمسه یعنی کوزللر ایله مصاحبت
ومخالطت لطیف ایدی اکر هجران المی وفراق بلاسی اولمسه (دوش چون طاوس می نازیدم
اندر باغ وصل ✻ دیکر امروز از فراق یار می پیچم چو مار) می نازیدم می ماضی اولنده حکایت
حال ماضی افاده ایدر نازلنوردم دیمکدر (باغ وصل بیانیه (محصول بیت) دون کیجه طاوس کبی
وصل باغنده کوه نوردم وقواردم یعنی وصل جانان ایله تفاخر ونازایدردم لیکن بوکون یارك

خرافقــدن مارکبی بوروار و بوکلورم یعنی اضطراب و بی حضورلغمدن یلان کبی قیوریلور
ودوریلورم (حکایت) یکی راازماوك عرب حدیث لیلی ومجنون بکفتند وشورش حال او که با کمال
فضل و بلاغت سر در بیابان نهاده است وزمام اختیار ازدست داده بفرمودش تاحاضرآوردند
ملامتش کردن کرفت که درشرف انسانی چه خلل دیدیکه خوی حیوانی کرفتی وترك عیش آدمی کفتی
مجنون بنالید و کفت) بر بسنه عرب بکلرندن لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر (شورش اسم مصدردر
قرش مورش معناسنه یعنی اختلاط (حاله اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (او ضمیری مجنونه
راجعدر (که حرف بیـان (باحرف مصاحبت (کمال فضـل مصدرك فاعلنه اضـافتیدر
(بلاغت فضله معطوف (سر نهادنك مفعول صریحی (ودر بیابان غیرصریحی (در حرف صله در
(زمام اختیار بیانیه (بفرمود فاعلی ملك عرب (وشین ضمیر مجنونه راجعدر (ومعناده آوردنده
قیددر (ملامتش ضمیری مجنونه راجعدر (که حرف تعلیل (شرف انسانی بیانیه (که حرف
تعلیل (خوی حیوانی بیانیه (ترك عیش مصدرك مفعولنه اضـافتیدر (آدمی یه اضافتی لامیه
(کفتی ترك لفظیله مستعمل اولیجق کردی معناسنــه در (مجنون بوسوزلری ایشدیجك ایکلدی
ودیدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بر بنه لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر ومجنون   مطلب
حالنك قارشقلغنی که کمال فضل و بلاغنله باشنی بیابانه قومش و زمام اختیـارینی الدن و برمش
پادشاه بیوردی تاکیم مجنونی احضار ایلدیلر مجنونی ملامت ایلمکه باشلدیکه شرف انسانی ده
نه خلل ونقصان کوردك که حیوانلق خوین طوتدك وانسان دیرلکنی ترك ایلدك یعنی نوع انساندن
قاچوب طاغلره دوشدك مجنون ایکلدی ودیدی (بیت) ورب صدیق لامنی فی ودادها *
الم یرها یوما فتوضح لی عذری) بو بیت حضرت شیخك برغزلندندر (پس مؤنث ضمیرلری
کندی حبیبه سنه راجعدر (ایلی یه ارجاع مجازیدر شویله معلوم اوله (رب بونده تکثیرافاده
ایدر حرفدر (صدیق دوست دیمکدر نیجه دوستلر دیمکدر (لام فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اوم
ایلدی یعنی قاقدی وآزارلدی (نون حرف وقایه (و یاضمیر منصوب متصل مفعولی (فی حرف جر
لام یه متعلق (وداد واولك فتحیله دوستلق دیمکدر (وضمیر مؤنث معهود بر حبیبه یه راجعدر (الم یرها
همزه حرف استفهام (لم بر فعل جحد مطلق مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده صدیقه راجع ضمیردر
وضمیر منصوب متصل معهود حبیبه یه راجعدر (یوما ظرف زمان ایامدن برکون دیمکدر فتوضح
جواب استفهام ان مقدرله منصوب (فان توضح تقدیرنده فاعلی تحتنده حبیبه یه راجع ضمیردر
افعال بابندن که اوضح یوضح در (لی جار ومجرور توضح یه متعلق بنم ایچون یعنی بنم مفعول غیر
صریحیدر توضح نك (وعذری عینك ضمیله تقدیرا منصوب مفعول صریحی (محصول بیت) نیجه
دوست بنی لوم وآزار ایدر اول جانانه نك محبتنده انی برکون کورمدیمی تاکیم بنم عذریمی ایضاح واظهار
ایلیه یعنی جانانی برکون کورمش ایمش سه بنی آزار ایلمیوب عذرمی قبول ایدردی (بوغزلك مطلعی
(بیت) (امطلع شمس باب دارك ام بدر * اقدك ام غصن من البان لا ادری (قطعه) کاش کانان که
عیب من جستند * رویت ای دلستان بدیدندی) کانان (که حرف بیان (ایکنجی که حرف رابط
صفت (عیب من لامیه (وجستندك مقدم مفعولی (رویت بدیدندینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
کاشکی انلرکه سنك محبتکده بنم عیبم استدیلر یعنی عشقکده سنك بنی تعییب ایلدیلر ای دلستان یعنی
ای کوکل آلیجی جانان سنك یوزوکی کوره لردی (تابجای ترنج در نظرت * بیخبر دستها بریدندی)
تاحرف تعلیل (باحرف صله (جای ترنج لامیه بدل ترنج دیمکــدر (درنظرت یعنی در حضورت
مصراع ثانی مقام حالده واقعدر بریدندی (و بریدندی یاری حرف حکایه در (محصول بیت) ای
دلستان کاشکی بکا طعن ایدنلر یوزوکی کوره لردی تاکیم سنك نظرکده وحضورکده سکا حیران

اولدقلرندن کندیلرندن بی خبر ایکن ترنج یرینه اللرین کسه لردی حضرت یوسفی کورن مصرك
خاتونلری کبی نتکه آیت کریمه بیاننده کلجکدر ان شاء الله تعالی (تاحقیقت معنی برصورت
دعوی کواهی دادی) تاحرف تعلیل (حقیقت معنی لامیه مراد حسن لیلادر (برحرف استعلا
(صورت دعوی لامیه مراد دعوی عشق ومحبت صادقدر (کواه کاف عجمك ضمیله ویاء
اصلیه ایله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (محصول ترکیب) کاشکی ای دلستان یوزوکی
کوره لردی تاکیم سنك حسن وجمالك بنم دعوای صدق وعشق ومحبتمه شهادت و یریدی حضرت
یوسفك کمال جمالی زلیخانك افراط محبتنه شهادت و یردیکی کبی (قال الله تعالی فذلکن الذی لمتننی
فیه) معلوم اوله وقتاکه زلیخا حضرت یوسفی افراط محبت ومونله سودی ایسه وانواع حیله لر
ایله وصالنه طالب اولدی ایسه مصرك خاتونلری بوحالی ایشتدیلر وتعییب ایلدیلر که عزیزك
خاتونی عبد کنعانی سنه عاشق اولمش دیو (پس وقتاکیم زلیخا بونلرك غیبت ومکرلرینی استماع
ایلدیسه بونلری یانه دعوت ایلدی (وحضرت یوسفی برحجره یه پنهان ایلدی (و بونلرایچون
برعالی مجلس پیدا ایلدی (و کلدکلرنده هر برینه برکسکن بچاق ایله برترنج ویردی که صویك
سزکله ترنج مربامی تدارك ایده لم دیو (پس بونلر ترنجی صو یرکن حضرت یوسفه چیق بونلره
برجلوه ایله دیدی (حضرت یوسف بونلره کورندکده کمال دهشت و حیرتلرندن ترنج یرینــه
اللرین دوغرادیلر (و حضرت یوسفك حسننی اکبار و استعظـام ایلدیلر (ودیدیلر حاش لله
بو بشر دکلدر (بودکلدر الا ملك کریمدر (یعنی مکرم ومعزز فرشته دردیدیلر اندن صکره زلیخـا
دیدی (فذلکن الذی لمتننی فیه (ذلك ایله حضرت یوسفه اشارتدر (وکن ایله خاتونلر مخاطبدر
الذی اسم موصولدر (لمتن فعل ماضی جمع مؤنث مخاطبه در قلتن کبی (ونون مکسور حرف
وقایه در (و یاضمیر منصوب متصل متکلمدن کنایتدر فعلك مفعول صریحیدر (فیه ضمیر
(حضرت یوسفه راجعدر (ومضاف محذوفدر فی افتتانه دیمکدر (محصول ترکیب) اشته بودر
ای خاتونلر اول عبد کنعانی که بنی لوم ایلدیکز انك محبتنده واکا مفتون اولدیغم ایچون واکر
بوندن اول بونك جمال باکمالنی کوردیکز بنی معذور طوتوب لوم ایلمزدیکز (ملك راد ردل
آمد که جمال لیلی را مطالعه کند تابداند که چه صورتست که موجب چندین فتنه است بفرمود
طلب کردن در احیای عرب بکردیدند و بدست آوردند و پیش ملك در صحن سراچه بداشتند
ملك درهیئت اونظر کرد شخصی دید سیه فام ضعیف اندام در نظرش حقیر آمد بحکم آن که
کمترین خدام حرم او بجمال ازو پیش بود و بزینت پیش مجنون بفراست دریافت وکفت
ای ملك ازدریچه چشم مجنون بجمال لیلی نظر بایست کرد تاسر مشاهده او بر تو تجلی کند)
ملك را را ادات تخصیص (دردل در حرف صـله (تاحرف تعلیل (احیاحیك جمعیدر قبیله
معناسنه (بکردیدند فعـل ماضی جمع غائب چکزندیلر (یعنی ارادیلر (سراچه تصغیـر
سرادر (فام کونه دیمکدر یعنی رنك (کمترین خدام حرم اولامیه لردر (بجمال باحرف ظرف
ویاحرف مصاحبت (پیش باء عجمله ایلری دیمکدر (بعض نسخه ده در پیش واقعدر مآل بردر
(بزینت بابنه سابق کبیدر (پیش زیاده دیمکدر (در یچه تصغیردر دریچه جق معناسنه در (چشم
مجنونه اضافت بیانیه (و بولامیه (باحرف صله (جمال لیلی لامیه (بایست کرك دیمکدر (کرده مصدر
معناسنه در (تاحرف تعلیل (سر مشاهده اولامیه لردر (تجلی تفعل بابندن مصدردر ظهور
معنـاسنه (محصول ترکیب) ملکك کوکلنه کلدی که جمال لیلایی مطالعه ایلیه تابله که نه صورتدر
که بوقدرفتنه یه باعثدر طلب ایلمکه بیوردی عرب قبایلنده دولاندیلر یعنی ارایوب اله کتوردیلر
و پادشـاهك اوکنده وقرشوسنده سرایچغنك میداننده طورغوردیلر (پادشاه آنك هیئتنه

(يعنى شكلنه نظر ايلدى قره بغز وضعيف اندام برشخص كوردى (يعنى ايلى بويله ايدى
نظرنه حقير كلدى (يعنى حقير كوردى اول سببله كه حرمنك خدامنك الك اكسكركى كوزللكده
اندن ايلرى ايدى (وزينت وزيوردهاندن ارتق (مجنون ملكك ايلايى حقير كورديكنى فراستله
اكلادى وديدى اى ملك مجنونك كوزى پنجره سندن جمال ليلايه بقمق كرك تاكيم انك
مشاهده سنك حقيقتى تجلى ايده وب ظاهر اوليدى (مثنوى) ترا بردردمن رحمت نيايد ❋
رفيق من يكى هم درد بايد) (محصول بيت) سكا بنم دردمه رحمت كلمز (يعنى سن بنى اسركزسين
بنم رفيق ويارم برهمدرد كركدر يعنى كندى حالمه موافق ومناسب براهل درد كركدر
(كه باوقصه مى كويم شب وروز ❋ دوهيزم رابهم خوشتر بود سوز) كه حرف تعليل (با حرف
صله (هيزم اودون (بهم برى بريله (محصول بيت) بكا بنم كبى اهل درد كرك تاكيم اكا قصهٔ
درد عشق ومودتى كيجه وكوندز سويليم (زيرا ايكى اودونك يانشى برى بريله خوشتر قدرتنها
برينك يانشندن (يعنى كشى دردينى اهل درده سويلمك يكركدر بى درده سويلمكدن (نظم)
مامرمن ذكر الحمى بسمعى ❋ او سمعت ورق الحمى صاحت معى) ما اسم موصولدر الذى معناسنه
(مر فعل ماضى مفرد مذكر غائب نصر بابنك مضاعفندن مرور ايلدى (يعنى كچدى
ديمكدر جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر مانك وماصله سيله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (من حرف جر اسم موصولده اولان ابهامى بيان ايدر (مريه متعلقدر (ذكر لفظا مجرور
من ايله مضاف اولمشدر حمايه (والحمى تقديرا مجرور مضاف اليهدر (وحمى حانك كسرى وميمك
فتحيله چاير قوريسنه ديرلر (وكاه اولور كه جانانه نك منزلنه حمى ديرلر آهو اولان حمايه
تشبيه طريقيله (بسمعى با حرف جر مريه متعلق وسمع ميم اوللك كسرى وسكون سينله
وميم ثانينك فتحيله اسم آلت سمع دركه مراد قولاق در ويا متكلم ضمير مجرور متصل محلا مجرور
مضاف اليه (لو حرف شرط (سمعت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه علم بابندن اعرابدن محلى يوق
فعل شرط (ورق واوك ضمى ورانك سكونيله جمع ورقاء در حمر حمراءنك جمعى اولديغى كبى
طاغ كوكرجنى كه جمعى كوك رنكنده اولور نركيجه تخته كوكرجنى وهپال ديرلر لفظا مرفوع
فاعل سمعتدر مضاف اولمشدر حمايه (صاحت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبهدر ضرب بابندن
فاعلى تحتنده ورقه راجع ضميردر جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق جواب لودر وجملهٔ شرط
وجواب اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر (صيحه صوتى قالدرمقدر (يعنى آوازايله چاغرمقدر
مع ظرفيتى لازم اسمدر مضافدر ضمير متكلمه جار مجرور يله اعرابدن محلا منصوب حالدر صاحت
فاعلندن (محصول بيت) شول نسنه كه بنم قولاغمدن كچدى منزل جانان ذكرندن يعنى منزل جانانكدن
بنم سمعمدن مرور ايلين خبرلر اكر اول نسنه يى يعنى اول مذكورى ورق حما ايشيد سيدى بنمله
بله صيحه وفرياد ايدردى ذوق وصفادن لفظ حمى كه منزل جاناندن عبارتدر انى تكرار ظاهرا
ذكر ايلديكى استلذاذ طريقيلهدر والا اضمار مقامى ايدى زيرا معرفه معرفه لكله اعاده اولسه
اكثر بودر كه ثانى عين اول اوله (بيت) تالله ياظبيات القاع قلن لنا ❋ ليلاى منكن ام ليلى من البشر)
(يامعشر الخلان قولوا للمعافى لست تدرى مابقلب الموجع) يا حرف ندا (معشر ميمك وشينك
فتحيله وعينك سكونيله اسم جمعدر قوم ورهط كبى لفظندن مفردى يوقدر بلوك ديمكدر
(خلانه اضافت بيانيهدر (خلان خانك ضميله خليلك جمعيدر دوستلر ديمكدر (قولوا فعل امر
جمع مذكر مخاطب سويلك ديمكدر (للمعافى لام اول حرف جر قولوا يه متعلق وثانى حرف تعريف
(معافى مفاعله بابندن اسم مفعول مفرد مذكر غائبدر ناقص يائيدن (تقديرى رجل معافى در
(يعنى عشق ودردبلاسندن عافيت وسلامت بولمش كيمسه مراددر (معلوم اوله كه مصراع اول

رد شمعى

معافينك الفى اوزره تمام اولور (وفى مصراع ثانينك اولى وابتداسى اولور وبو اسلوب اشعار عربده
چوق واقعدر وبو اسلوبه مرهون ديرلر (وبونك كبى اشعار مصراع يازلمز بلكه متصل
يازيلور فاحفظ ولا تغفل (لست افعال ناقصهدن مفرد مذكر مخاطب دكلسين ديمكدر (تدرى
فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب ضرب بابنك ناقصندن (لست تدرى اكلر وبلور دكلسين
ديمكدر (ما اسم موصولدر الذى معناسنه (با حرف ظرف ويا حرف الصاق (قلب معروف (موجع
اسم مفعولدر افعال بابندن (يعنى مفرد مذكر غائب مثال واويدن (وجع واوك وجيمك فتحهلريله
آغرى يه ديرلر موجعك جيمنى تشديديله قيد ايلين وجود شريف عجب وزن طبعه مالك ايمش
جزاه الله (محصول بيت) اى دوستلر زمرهسى عشق دردندن سلامت وعافيتده اولان كيمسه يه
سويلك سن بيلور دكلسين (يعنى بيلمزسين شول نسنه يى كه دردلى كوكلده در (يعنى عشق
دردندن خبردار دكلسين ديمكدر تقديرى ما حصل فى قلب الموجع ويا ما التصق بقلب الموجع
ديمكدر (موجعده عيندن صكره يا اثبات ايلين اشعار عرب املاسندن آكاه دكل ايمش (نظم)
تن درستانرا نباشد درد ريش ❋ جز بهم دردى نكويم درد خويش) (تن درست صاغ معناسنهدر
زيرا تنى بتون ديمكدر (الف ونون ادات جمعدر (را حرف تخصيصدر (درد ريش لاميه يارهآغريسى
ديمكدر (بهم با حرف صله (همدرد درددش ديمكدر (درد خويش لاميه (محصول بيت)
صاغ اولان كيمسهلرك يارهآغريسى اولماز (يعنى بى درد اولور پس كندى دردمى همدرد اولان
كيمسهدن غيرى يه ديمزم (كفتن از زنبور بى حاصل بود ❋ با يكى درعمر خود ناخورده نيش)
زنبور آرى ديمكدر عربيدر (فارسيده منج ديرلر ميمك ضميله (با حرف صله (نيش بونده آرى
ايكنهسيدر (محصول بيت) آريدن وايكنهسندن سوز سويلمك بى فائدهدر بر كيمسه يه كه تمام عمرنده
آرى ايكنهسنى يمش اوله (يعنى اهل درد اولميان اهل دردك حالنى بيلمز (تا ترا حالى نباشد همچو ما ❋
حال ماباشد ترا افسانه پيش) تا حرف توقيت درمادام معناسنه (ترا را حرف تخصيص (حالى يا حرف
تنكير حرف وحدت دين خطا ايلش (حال ما لاميه (محصول بيت) مادام كه سنك حالك بزم حالمز
كبى اوليه بزم حالمز سنك قتكده افسانه اولور يعنى بى فائده حكايه وآورد صورد اولور (سوز من
باديكرى نسبت مكن ❋ اونمك بردست ومن برعضو ريش) (محصول بيت) بنم سوز وكدازمى غيره
نسبت ايلمه يعنى بوسوز كه سندهوار غيريدهده واردر ديمه زيرا توزانك يارهسز آوجنده در وبنم
يارهلى عضومدهدر حضرت شيخ مذكور ابياتى مجنون جانبندن بيورر خطاب عام طريقيله مقصود
قصهدن حصهدر فندبر (حكايت) قاضى همدان را حكايت كنند كه بانعلبند پسرى
سرخوش بود ونعل دلش درآتش روزكارى درطلبش متلهف بود وپويان ومترصد وجويان
وبرحسب واقعه كويان) قاضى همدان را لاميه (ورا ادات مفعول (امام يافعى تاريخنده يازمش
همدان هانك وميمك وذال معجمهنك فتحهلريله ديار عجمده برشهردر اما هانك فتحى وميمك سكونى
ودال مهمله ايله يمنده بر قبيله نك اسميدر بويله بيورمش ليكن مذكور همدان دال مهمله ايله
مشهوردر (قاضينك اضافتنده همزه اثبات ايلين املادن آكاه دكل ايمش (با حرف صله اعتبار
اولنورسه سرخوش مست معناسنه اولور اما حرف مصاحبت اعتبار اولنورسه باشى خوش
ايدى ديمك اولور (نعلبند پسرده ايكى وجهه محتملدر نعلبند اوغلانى ونعلبند اوغلى ديمك اولور
(نعل دلش بيانيه ولاميهدر (درآتش بونده بربود تقدير اولنور بونك اصلى بودر كه بر كيمسه يى
بر كيمسه يه مطيع ومنقاد ايلمك مراد اولسه طالبك ومطلوبك اسمنى وسرپانجه برقاج اسمى استعماله
كلمش برآت نعلنه يازوب آتشه براغورلر على الفور تأثير ايدر بونده استعاره طريقيله قاضينك
كوكلنه نعل اطلاق ايلش آتش عشقه دوشوب يانديغيچون (روزكارى يا حرف وحدت يعنى

ردسرورى

رد شمعى

ردشمعى

رد شمعى

ردا بن سید علی وسروری ردشراح جمیعا رد سروری وشمعی

بر زمان (متلهف تفعل بابندن اسم فاعلدر متحسر معناسنه یعنی حسرتلی ایدی (پویان متلهفه معطوف صفت مشبهه در (پوییدن دن یلکن دیمکدر پویانی حال طوتنلر بی حال ایمشلر (مترصد مترقب معناسنه (مترصد تفعل بابندن اسم فاعلدر یعنی اوغلانی کوزدیجی ایدی که نه حالده ونه کارده در دبو نتکه عشاقك عادتیدر معشوقله مقید اولمق (جو یانده صفت مشبهه در جوییدن جستن دن دینلر خطا ایلمشلر (حسب حانك وسبنك فتحه لریله مقدار معناسنه در واقعه یه اضافت لامیه در (کو یانده صفت مشبهه در (کوییدن (کفتن دن دینلر بلزلك ایلمشلر (محصول ترکیب) قاضی همدانی حکایت ایدرلر حضرت شیخك بوسوزنده ابهام ظاهردر یعنی محتملدر که همدان قاضیلرندن برقاضی اوله ویا شیخك زمانده اولان قاضی اوله که برنعلبند پسره عاشق ومست ایدی (یعنی وصالنه طالب ایدی وانك محبتندن نعل دلی آتشده ایدی برزمان انك طلبنده حسرتلی وپوینده ایدی ومترقب وجوینده ایدی ومقدار واقعه سنه وحسب حالنه نسبت کوینده یعنی جوانله سرکذشتنه کوره بورباعی بی اوقوردی (رباعی) درچشم من آمد آن سهی سرو بلند ٭ بربود دلم زدست ودرپای افکند) (درحرف صله (چشم من لامیه (آمد بونده کیردی کوزینه کلمکدن مرادی کورمکدر (سهی سروه وقده صفت اوله کلمشدر (پس کاه مقدم اولور موصوفدن وکاه مؤخر طغری سرو دیمکدر (بلند بانك فتحی وضمیله یوجه دیمکدر (بربود باحرف تأکید (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمکدر بونده را ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور (دلم زدست تقدیری دل زدستم در (درپای در حرف صله (افکند فعل ماضی مفرد غائب براقدی دیمکدر (محصول بیت) بنم کوزومه دوش اولدی اول طغری بلند سرو (یعنی اول سرو کبی سهی قد وبلند قامت جانان حاصلی منظورم اولدی بویله اولنجه کوکلی الدن قاپدی واایاغه براقدی یعنی دلمك قدرینی بلیوب اهانت وحقارت ایلدی (این دیده شوخ می کشد دل بکمند ٭ خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند) دیدهٔ شوخ بیانیه کستاخ دیده دیمکدر کندی دیده سنه اشارت ایدر پس دیدهٔ شوخی مطبوع عبارتیله تفسیر ایدنلر بونی محبوبه صفت ظن ایدوب خطا ایلمشلر (دل میکشدك مفعول صریحی (وبکمند غیرصریحی خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معناء شرطی متضمن استرسك دیمکدر (که حرف بیان (بکس ندهی نك مفعول غیرصریحی ودل صریحی (دیده ببندك مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه جواب شرط (محصول بیت) بوبنم کستاخ کوزم کوکلی کمند عشق ومحبته چکر (یعنی کوز کورر وکوکل بی اختیار سور (پس دیلرسك که کیمسه یه کوکل ویرمیه سین کوزوکی بغله یعنی کوزلره باقدرمه که کوکل سووب بلایه دوشمیه دیمکدر ببندك باء استقبالی مضموم اوقیانلر روستایلق ایدرلر (بیت) ازیادتو غافل نتوانکرد بهیچم ٭ سرکوفته مارم نتوانم که بپیچم) یادتو مصدرك مفعولنه اضافتیدر زیرا یاد ذکر معناسنه در (غافل نتوان کرد تقدیری نتوان غافل کرد در (کرد مصدر معناسنه در زیرا نتوان مضارعت معناسنی متضمندر (بهیچم باحرف مصاحبت هیچله دیمکدر (سرکوفته مار اصلنده مار سرکوفته ام در اضافت بیانیه تقدیریله زیرا سرکوفته وصف ترکیبیدر ضرورت وزن ایچون تأخیر قلندی (نتوانم قادر دکلم دیمکدر (که حرف بیان (بپیچم فعل استقبال متکلم وحده بورولام وبوکلم دیمکدر یعنی کمال درددن وز بوکلمکدن حرکته مالك دکلم دیمکدر بعض نسخه ده نپیچم نون نافیه ایله واقعدر (پس سرکوفته دن ازلمش مراد اولمز بلکه اورولمش مراداولور یعنی باشنه اورلمش مارکبی مالك دکلم پیچ وتاب ایلمکه حاصلی اضطراب ایلمکه وبی حضور اولمغه قادر دکلم دیمکدر (محصول بیت) ای جانان سنی اکمکدن هیچ برنسنه ایله بنی غافل ایلمك ممکن دکل یعنی هیچ برنسنه سنی ندکر

رد ابن سید علی و سروری

رد ابن سید علی سروری

درسروری رد شمعی

ایلمکه مانع اوله مز (مار سرکوفته ام یعنی باشی ازلمش مارم قادر دکلم که پیچ وتاب اورام نتکه صاغ اولان یلان بوریلور وبوکیلور حاصلی درد عشقدن مقتول مارکبی حرکته مالك دکلم (مصراع اولك معناسنی سنی اکمکدن غافل ایلیه بیلمك اولماز بنی هیچ دیین مقصوده واصل اولمامشدر هیچ بهیچ باسنك زیاده سنه قائل اولان اثرنجه کتمش (شنیدم که در رکذری پیش قاضی بازآمد برخی ازین معامله بکوشش رسید رنجیده دشنام بی تحاشی داد وسقط کفت وسنك برداشت وهیچ از بی حرمتی فرونکذاشت قاضی یا یکی از علماء معتبر که همعنان او بود کفت) کذر لغتده کچد معناسنه در اما بونك کبی یرلرده یول مراد در (بازآمد باز بونده ادات تأکید در نتکه سابقا برقاچ یرده تنبیه اولمشدر (برخی بعضی دیمکدر بعض نسخه ده طرفی واقعدر مآل بردر (معامله دن مراد سودیکی قصه سی اوله ویا اوقودیغی ابیات واشعار اوله (رنجیده هاء رسمی بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور انجنوب دیمکدر (دشنام بی تحاشی بیانیه در بی باك وبی پروا دیمکدر (سقط برامز ونامعقول سوز (برداشت قالدردی دیمکدر (حرمتی یاحرف مصدر (فرونکذاشت الحق قومدی یعنی قادر اولدیغی اهانتی اشاغه قومدی (یایکی یاحرف صله (علماء معتبر بیانیه (همعنان دیزکین دیزکینه بیله کیدنه دیرلر بونده مراد مصاحبدر (محصول ترکیب) ایشتدمکه پسر بریولده قاضینك اوکینه کلدی وبرمقدار بوعشق معامله سندن ویا اوقودیغی ابیات واشعاردن اوغلانك قولاغنه ایرشدی انجنوب قاضی یه بی پروا سوکدی ونامعقول کلمات ایلدی وطاش قالدردیکه قاضی یی اوره یعنی طاشه چالدی وهیچ حرمتسزلکدن اشاغه قومدی یعنی بولدیغی اهانتی ایلدی قاضی معتبر علمادن برینه که کندیله دیزکین دش ایدی دیدی (بیت) آن شاهدی وخشم کرفتن بینش ٭ وآن عقده برابروی ترش شیرینش) شاهدی یاحرف مصدر رحرف وحدت دیین خطا سویلمش (خشم کرفتن شاهدی یه معطوفدر وایکیسی بله بینك مقدم مفعوللریدر (بین باءعربینك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر بینیدندن وشین ضمیر پسره راجعدر (عقده لغتده دوکومه دیرلر اما بونده قاشده اولان بورشق مراد در (ابروی ترش بیانیه در (شیرین عقده یه صفتدر (وشین ضمیر ینه پسره راجعدر (محصول بیت) اول پسرك محبوبلغنی وخشم طوتمقلغنی کورسیر ایله بونده مخاطب همعنان قاضیدر واول ترش شکل ابروسی اوزرنده عقدهٔ شیرینی کور یعنی اول شیرین ومقبول قاشین چاتمه سین کورسیر ایله (ابروی ترشه مضاف قلمیوب ترشی عقده یه وشیرینی ابرویه صفت طوتوب نامطبوع ونامعقول تعقیداته ارتکاب ایدنلر غریب ناسازوناهموار طبع صاحبلریمش العیاذ بالله تعالی (دربلاد عرب کویند ضرب الحبیب زبیب) ضرب الحبیب مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومفعول متروکدر (وحبیب فعیل مفعول معناسنده در (زبیب زانك فتحی وبانك کسریله قوری اوزومه دیرلر (محصول ترکیب) قاضی مذکوربیتی اوقودقدنصکره دیدی بلاد عربده سویلرلر محبوبك ضربی یعنی کوتکی عاشقه قوری اوزومدر یعنی شیریندر دیمکدر (بیت) ازدست تومشت بردهان خوردن ٭ خوشترکه بدست خویش نان خوردن) بردهان برحرف صله (بدست خویش باحرف مصاحبت اضافت لامیه در (محصول بیت) سنك الکدن ای پسر آغزه یومرق یمك کشی کندی الیله اتمك یمکدن خوشترقدر (همانا که ازوقاحت او بوی سماحت می آید پادشاهان سخن بصلابت کویند وباشند که درنهان صلح جویند) اندنصکره قاضی دیدی (همانا کانه دیمکدر (که حرف بیان (وقاحت قلت حیا معناسنه (سماحت عطا واحسان معناسنه در (باحرف مصاحبت (صلابت شدت معناسنه در (پادشاهان مبتدا ومابعدی خبری (محصول ترکیب) بکذرکه

رد سروری

رد سروری وشمعی

بسرك قلت حیاسندن احسان قوقوسی كله یعنی بویله چبالمق ملایمته دلالت ایدر زیرا پادشاهلر
ظاهرا خصمه پك پك سو یلرلر اما اولور كه كر این صلح استرلر پس جائزدر كه بسر دخی
ظاهرا خلق یاننده سركشلك كوستره اما تنهاسی ملایمت اوزره اوله (بیت) انكور
نو آورده ترش طعم بود * روزی دو سه صبر كن كه شیرین كردد) انكور نوآورده بیانیه
(نوآورده تزفانده معناسنه در یعنی قورق كه عجم غوره دیر (ترش طعم وصف تركیبیدر
اكشی لذتلی معناسنه در (زیرا طعم طانك فتحیله لذت دیمكدر (روزی یاحرف وحدت
(محصول بیت) تزفانده كتورلمش اوزوم اكشی لذتلی اولور برایكی اوچ كون صبرایله كه الذیذ اوله
یعنی دادیه (این بگفت و بمسند قضا باز آمد تنی چند از عدول كه ملازم او بودند زمین
خدمت ببوسیدند كه باجازت سخنی داریم در خدمت بگوییم اگرچه ترك ادبست و بزرگان
گفته اند) باحرف صله مسند قضا لامیه در محل حكم دیمكدر (باز ادات تأكید (تنی یاحرف
وحدت (چند نیچه دیمكدر (یعنی برنیچه شخص (عدول عینك ودالك ضمیله جمع عدلدر
عادل معناسنه (بعض نسخه ده عدول مزكی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (یعنی
پاك عادللر اسم فاعل طوتلر بیلمز ایمش (كه حرف رابط صفت (ملازم اواسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (زمین خدمت بیانیه (كه حرف بیان (باجازت باحرف مصاحبت (سخنی
یاحرف وحدت (محصول تركیب) قاضی چون نظم ونثر سوزلرینی سویلدكدن صكره
مسند حكم وقضایه كلدی برنیچه كیمسه عادللردن كه انك ملازملری ایدی تعظیم وتبجیل
طریقیله زمین خدمتی اوپدیلر یعنی قاضی به تعظیم ایلدیلر كه برسوزمز وار در اجازتله
خدمتكزده سویلیه لوم اكرچه ترك آدبدر و اولولر دیمشلردر (بیت) نه در هر سخن
بحث كردن رواست * خطا بر بزرگان گرفتن خطاست) نه حرف نفی روایه مقیددر
(محصول بیت) هر سوزده بحث ایلمك روا دكلدر اولولر اوزره خطا طوتمق خطادر یعنی
هر سوزده كلمات ایلمك جائز دكلدر واكابر اوزره قصور طوتمق قصوردندر (اما بحكم آنكه
سوابق انعام خداوندی ملازم روزكار بنده كانست مصلحتی كه بینند واعلام نكنند نوعی
از خیانت باشد طریق صواب آنست كه پیرامن این طمع نگردی وفرش ولع درنوردی كه منصب
قضا پایگاهی منیعست تابگناهی شنیع ملوث نگردانی حریف اینست كه دیدی وحدیث این كه
شنیدی) سوابق جمع سابقه در مبتدا (انعامه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر تقدیری
انعامات سابقه در (وخداوندی یه بیانیه (ملازم خبرمبتدا (روزكاره اضافت اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (وبنده كانه لامیه (مصلحتی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بینند فعل
مضارع جمع غائب كوررلر (نوعی یاحرف وحدت (طریق صواب بیانیه (پیرامن اطراف
(این طمعه اضافتی لامیه در (نگردی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب گردیدندن كاف عجمك
فتحیله دونمك معناسنه (نگردی دولانمیه سین دیمكدر (فرش ولع بیانیه (ولع واوك ولامك
فتحیله حرص معناسنه در (در حرف تأكید (نوردی نونك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد
مخاطب دوره سین ودیوشیره سین دیمكدر (كه حرف تعلیل (منصب قضا بیانیه (پایگاه بونده
مرتبه دیمكدر (ویاحرف وحدت (منیع محكم دیمكدر (تاحرف تنبیه (بگناهی باحرف مصاحبت
ویاحرف وحدت (شنیع چركین (ملوث اسم مفعولدر بولاشق معناسنه (نگردانی فعل نفی
استقبال مفرد مخاطب ایلیه سین دیمكدر (نگردانی فعلی نون یرینه میم یازوب فعل نهی ظن
ایدوب ای لاتجعله ملوثا بالذنب الشنیع دیین فارسی بی غریب ملوث بیلورمش (محصول تركیب)
قاضی به عدول دیركه اما اولسیله كه افندینك انعامات سابقه سی بنده لرك زمانه ملازمدر

رد شمعی

رد سروری

یعنی بزسنك نعمتكله حاصل اولمشز تمام عمر بزده نعمتك بزه ملازم اولوب بزدن منفك اولمامشدر
(ایدی بو بنده لر برمصلحتی كه كوره لر واعلام ایلیه لر خیانتدن برنوع اولور پس طریق
صواب اولدر كه بو طمعك اطرافنده چكرنمیه سین وشدت حرص فرشنی دوروب دیوشیره سین
زیرا منصب قضا بلند مرتبه در احترازایله بركناه شنیع ایله اول منصبی ملوث ایلمیه سین حریف
بودر كه كوردك یعنی تعلبندا وغلانی كوردك نه ماهیه در وسوزی بودر كه ایشتدك كه سكا بوقدر
ناسزا كلمات ایلدی (مثنوی) یكی كرده بی آب روی بسی * چه غم دارد از آب روی كسی)
یكی بریسی ادات ربط ضرورت وزن ایچون حذف اولنمش تقدیری یكی كه كرده دربسی كه
ایلمش (بی ادات سلب جوامد (آب روی لامیه در یوزصوبی یعنی عرض دیمكدر (ویاحرف مصدر
(بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمكدر (آب روی كسی لامیه لردر (محصول بیت) بریسی كه چوق
یوزسزلك ایلمش اوله نه غم طوتار كیمسه نك آب رویندن یعنی نه غمی ونه پرواسی وار كیمسه نك عرض
اكسكلكندن (بسا نام نیكوی پنجاه سال * كه یك نام زشتش كند پایمال) بسا بسی كبی
چوق معناسنه در (نیكوی پنجاه سال لامیه لردر (كه حرف بیان (نام زشت بیانیه (وشین
ضمیر نام نیكویه راجعدر (كند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده نام زشته راجع ضمیر
ومفعول اولی نام نیكو وثانیسی پایمالدر (پایمال لغتده چیكنتكدر اما بونك كبی یرلرده ضایع
معناسنه در (محصول بیت) چوق واقع اولور اللی ییلده كسب اولان نام نیكو كه برچركین
آدانی پایمال وضایع ایدر براند ه وبرساعتده (قاضی را نصیحت یاران بكدل بپسند آمد و برحسن
رأی وحفظ وفای ایشان آفرین كرد وگفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابست
ومسئلهٔ بی جواب ولیكن) (محصول تركیب) قاضی به صادق یارانك نصیحتی مقبول كلدی وانلرك
حسن رأی وتدبیرنه وحفظ وفاسنه آفرین دیدی وایتدی عزیزلرك نظری بنم حاله عین
صوابدر ومسئلهٔ بی جواب ولیكن (بیت) ولوان حبا بالملام یزول * لسمعت افكا یفتریه
عذول) واو حرف ابتدا (لو حرف شرط (ان حرف ناصب ورافع (حبا حانك ضمیله لفظا
منصوب اسم ان (بالملام باحرف جر (ملام لوم معناسنه مجرور دربایله جار مجرور دریله یزول به
متعلق (یزول فعل مضارع مفرد مذكر غائب كیدر دیمكدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع
خبران در وان اسمیله وخبریله اعرابدن محلی یوق جملهٔ شرطیه مقامنده واقعدر (لسمعت فعل
وفاعل اعرابدن محلی یوق جواب لو واقعدر (افكا لفظا منصوب مفعولی (یفتری فعل
مضارع مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص یائیسندن وضمیر مذكر محلا منصوب مفعولی
افكه راجع (عذول عینك فتحی وذال معجمه نك ضمیله مبالغهٔ عاذلدر ملامت ایدیجی معناسنه
لفظا مرفوع فاعل یفتریدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا منصوب صفت افكادر (بعض نسخه ده
عدول واقعدر عینك ودال مهمله نك ضمیله دخول وزنی اوزره عادل معناسنه عدلك جمعیدر
سابقا تنی چند از عدوله ده مناسبدر (محصول بیت) اكر محبت ملامت وازار ایله زائل اولوب
كیدیدی البته بركون ایشیدردم بریلانكه انی عذول ویاعدول افترا ایدر یعنی فلانك محبتی
ملامت وازار ایله زائل اولوب كندی دیو ایشیدردم (بیت) ملامت كن مرا چندان كه
خواهی * كه نتوان شستن از زنگی سیاهی) كه حرف تعلیل (نتوان شستن یومق اولمز یعنی
ممكن دكل (زنگی یاء نسبیله قره عربلرده مستعملدر زنك دیارینه منسوب دیمكدر (سیاهی
یاحرف مصدردر (محصول بیت) عذوله خطاب ایدوب دیر بنی ملامت ایله هرنقدر كه استرسك
فائده سی یوقكه بكا تأثیر ایلمز زیرا زنگیدن سیاهلغی یومقله كیدرمك اولمز یعنی بكا محبت
جانانی ترك ایله دیمك سیاه عربدن قره لغی كیدرمك كیدر (این بگفت و كسارا بتفحص حال

او برانکیخت ونعمت بی کران بریخت که کفته اند هر کرا زردر ترازوست زوردر بازوست) کسانزارا
ادات مفعول متعلقاتندن کیمسه لری دیمکدر یا حرف صله (تفحص تفعل بابندن مصدردر تجسس
دیمکدر حاله اضافتی مصدرك مفعولنه در (واویه لامیه یعنی حالنی بوقلمغه (برانکیخت بر حرف تأکید
(انکیخت فعل ماضی مفرد غائب حواله وسلط ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی مذکور
بیتلری دیدی ومتعلقاتندن بعض کیمسه لری اوغلانك احوالی تجسسنه حواله ایلدیکه انی پخلبوب
قلبنی ملایم ایدوب قاضی به مائل ایده لر واوغلانك بوانه بی نهایت و بی پایان نعمت دوکدی زیرا
دیمشلردر که هر کیمسه نك که التون ترازوسنده در زور بازوسنده در بوضرب مثلدر یعنی هر کیمسه نك که
مالی چوق اوله شویلکه صایمغله اولمیوب ترازوایله طارتمغه محتاج اوله (زور بازوسنده در یعنی
هرنه کیم استرسه ال ویرر دیمکدر حاصلی مالك وقرتدن کنایتدر (وانکه بردنیادست رس ندارددرهمه
عالم کس ندارد) دست رس وصف ترکیبدر رسیدندن وسعت وقدرتدن عبارتدر (محصول ترکیب)
مالدار اولهنك حالی مذکور کبیدر اما اولکه انك دنیایه الی ایرشمز یعنی ماله مالك دکل تمام دنیاده
کیمسه سی یوقدر یعنی مراداتنه ظفر بولمغه کیمسه اکا معین ودستکیر اولماز (بیت) هرکه زردید
سرفرو آورد ＊ ورترازوی آهنین دوشست) هرکه یعنی هرکس که حذف وایصال طریقیله که
اسم اولدی (فرود وفرود السز برمعنایه در آشاغه دیمکدر (اورد فعل ماضی مفرد مذکر غائب
کتوردی دیمکدر یعنی باشین اکدی حاصلی میل ایلدی دیمکدر (ترازوی اهنین اهن دمور
(ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دوش قول معناسنه در یعنی ترازوقولی اوموز معناسنه دیین
رد شمعی — حق اداده خطا ایلمش (محصول بیت) هر کیمسه که التون کوردی اکا باشین اکدی یعنی بی اختیار
میل ایلدی کرکسه دمور قوللی ترازوایسه ده یعنی التونی ترازو یله وزن ایدنجه کامل اولنجه وزنندن
برمقدار اغرجه کلور پس میزانك اول حالتنه سرفرو آورد بیورمشدر حاصلی التونده برمرتبه ده
مطلب — قوت جاذبه واردر که انسانك غیری جاذبه اکامیل ایدر (نوشروان مجلسنده برکون حکما
ایتدیلر صابون غم دنیاده ندرکیبی دیدیکه منصبدر وکیمی دیدیکه کوزل یوزینه بقمقدر بزرجمهر
دیدی باده درجمیسی بوکا قائل اولدیلر (نوشروان دیدی حقیقتده صابون غم التوندر که جمیعا
بونلرانکله حاصلدر جمیع حکما بوسوزه سرفرو ایلدیلر (فی الجمله شبی خلوتی میسر شد وهم دران
شب شحنه را خبر شد که قاضی همه شب شراب درسر وشاهد دربر ازتنعم نخفتی وبترنم کفتی) فی الجمله
حاصل کلام (شبی وخلوتی یاری حرف وحدتدر وجائزدر خلوتی یاسی حرف تنکیر اوله فتأمل (شحنه
شینك فتحی وحانك سکونیله لغتده نائب دیمکدر (اما بونده صوباشی مراددر (ورا ادات صله (که حرف
بیان (قاضی مبتدا (وشراب درسر وشاهد دربر حالیه لردر (بربونده ایهام طریقله ذکر اولمشدر
فندبر (ازتنعم نخفتی به متعلق (ویا حرف حکایه (وجمله خبر مبتدادر (وهمه شب نخفتینك
وکفتینك ظرفیدر (وبترنم کفتی یه متعلقدر (وازتنعم نخفتی یه متعلق (محصول ترکیب) حاصل
کلام برکیجه جوان ایله خلوت میسر اولدی وهم اول کیجه صوباشی یه خبر اولدی که قاضی
بتون کیجه شراب باشنده (یعنی سرخوش ودلبر سینه سنده ویاپانده تنعم وذوق وصفادن
او یومزدی و یا او یومدی وترنم ونغمات ایله سویلردی و یا سویلدی یعنی ایرلردی (نظم) امشب
مکر بوقت نمی خواند این خروس ＊ عشاق بس نکرده هنوز ازکنار وبوس) امشب بوکیجه (مکر
کانه (بوقت با حرف ظرف (نمی خواند فعل نفی استقبال مفرد غائب اوقومز (یعنی اوتمز
دیمکدر (حکایت حال ماضی معناسنی اخذ ایدنلرنه لفظدن خبردار ایمش ونه معنادن (خروس — رد شراح جمیعا
لفظنی مفرد ایراد ایلمك ضرورت وزن ایچوندر والا خروسان مقامی ایدی (ویاخود جنس
خروس مراددر (عشاق مبتدا (بس نکرده خبری (بس باء عربله یتردیمکدر اکتفادن عبارتدر

(پس بس نکرده نك معناسنی چوق ایلامش دیین چوق خطا ایلمش (نکرده ماضیدن قسمدر
رد شمعی — ایلامش دیمکدر (پس اسم مفعولدر دیین فاعلیت ومفعولیت معنالرینی تشخیص وتمییز ایلامز
ردسروری — ایمش (هنوز الان دیمکدر (کناردن بونده آغوش مراددر (حاصلی پهلو دیمکدر (وبوس
اسم مصدردر اوپمه معناسنه (محصول بیت) بوکیجه کانه وقتنده اوتمز بوخروس زیرا عشاق
هنوز اکتفا ایلامش کنار وبوسدن یعنی دلبری اوپمه دن وقوچمه دن طویمامش بعض نسخه ده
بوورنده وبو قافیه ده بربیت واقع اولمش بونده (رخسار یار در خم کیسوی تابدار ＊ چون
کوی عاج درخم چوکان آبنوس) رخسار یار لامیه در (در حرف ظرف (خم کیسوی تابدار
لامیه وبیانیه در (تابدار وصف ترکیبی در (تاب بونده اسمدر بکلم معناسنه (ودار داریدندن
ردسروری — طوتیجی دیمکدر (تاب بونده تافتندن مشتقدر دیین بوفنده تاب وتوانی یوغمش (چون ادات
تشبیه (کوی عاج بیانیه (کوی طوب (وعاج فیل کوکی (خم چوکان آبنوس لامیه وبیانیه در
(چوکان جیم وکاف عجمیله اوجی اکری بجه عصادر که اکثر رهبانار یعنی کشیشلر استعمال
ایدرلر (وآت اوزرنده انکله طوب چالرلر عجم سپاهلری جرید اویونی برینه آنی اوینارلر تعریب
مطلب — ایدوب صولجان دیرلر صادك ولامك فتحه لریله (آبنوس بانك سکونیله آب ایله نوسدن
مرکبدر (آب صو (ونوس سین مهمله ایله نوشدن مصحفدر شین معجمه ایله تصحیف ایلین
فوم هنددر (زیرا شینی نقطه ایله انلرسین اوقورلر (وبواغاج هندك بلوطیدر که هند دریاسنده
برزمان یاتمغله قرارر ونامی آبنوس اولور فاحفظ (محصول بیت) یارك رخساری یعنی یوزی
کیسوی تابدارك بوکلمنده فیل کوکندن طوب کبیدر آبنوسدن چوکان بوکلمنده تشبیه خاصدر
مذکورینك قاضی قصه سنه مناسبتی یوقدر لیکن شراح شرح ایلدکاری ایچون شرح
ایلدك (یکدم که چشم فتنه بخفتست زینهار ＊ بیدار باش تارود عمر درفسوس) چشم
فتنه لامیه در مجازا (بخفتست اصلی بخفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی بونده او یومش دیمکدر (زینهار با ایله ادات تنبیه در (بیدار اسمدر او یانق معناسنه
(باش فعل امر مفرد مخاطب بیدار اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (رود فعل نفی مستقبل مفرد
غائب عمر فاعلی (در حرف صله (فسوس افسوسدن مخففدر (بونده حیف معناسنه در (محصول بیت)
بردم که فتنه کوزی او یومشدر یعنی بردم که عالم اغیاردن خالیدر زینهار صقین بیدار اول
واویقوبی ترك ایله تاکیم عمر نازنین حیفه کتمیه یعنی ضایع یره صرف اولمیه (تانشنوی زمسجد آدینه
بانك صبح ＊ یا ازدر سرای اتابك غریو کوس) تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ونشنوی
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب مادام که ایشتمیه سین دیمکدر (مسجد آدینه جمعه مسجدی
دیمکدر (زیرا آدینه داله وذاله جمعه کوننه دیرلر (ذاله مشهوردر (اما داله میر حسین
معماینك آدینه معماسندن معلومدر (بانك صبح صباح اذانی اضافتی لامیه در (یا حرف عطف
(درسرای اتابك لامیه لردر (غریو آواز ایله اغلمقدر (بونده فریاد وفغان
مراددر (کوس سابقا مفصل بیان اولمشدر (محصول بیت) مادام که مسجد جمعه دن صباح اذانی
ایشتمیه سین واتابك سراینك قاپوسندن کوسك ناله وافغانی (لب ازلب چو چشم خروس ابلهی
بود ＊ برداشتن بکفتن بیهوده خروس) لب برداشتنك مفعول صریحی (وازلب غیر صریحی
(چو چشم اضافتی بیانیه در (وخروسه لامیه (ابله افعل وزنی اوزره صفت مشبهدر احمق
معناسنه (ویا حرف مصدر ومبتدا (بود یانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب
خبر مبتدادر ابلهلك اولور دیمکدر (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (برداشتن بوده فاعلدر (بکفتن
(با حرف مصاحبت برداشتنه متعلق (بعض نسخه ده (بکفتن یرینه بکفته واقعدر

سوز معناسنه بیهوده یه اضافت بیانیه (وخروسه لامیه (ازاب برینه براب یازانلرمعناسنه واصل
دکللر ایمش (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مرتبطدر (لبی یعنی عاشق لبنی چشم خروس کبی
قزل وصافی اولان معشوق لبندن قالدرمق خروسك وقتسز اوتمه سیله ابلهلك اولور
ویا ابلهلکدر حاصلی زائد یره خروس اوتمه سیله صباح اولدی دیو جانان صفاسندن فراغت
ایلك ابلهلکدر (قاضی درین حالت بود که یکی ازمتعلقان درامد وکفت که خیز وتاپای داری

ردسروری و شمعی

کریز که حسودان برتو دقی کرفته اند بلکه حق کفته اند تامکر این آتش فتنه که هنوز اندکست

باب تدبیری فرونشانیم مبادا که فرداچون بالا کیرد عالمی را فرا کیرد قاضی بتبسم درونکه کرد وکفت)
که حرف رابط مقول قول (خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمکدر (خیزیدندن (خاستندن
دینلر خطا ایلمشلر (تاحرف توقیت (پای داری اباغك وار (یعنی قوت وقدرتك اولدقجه
(کریز فعل امر مفرد مخاطب قاچ دیمکدر (کریزیدندن کریختندن دینلر بکلش قاچشلر
(که حرف تعلیل (دق غمز ونمیمه دیمکدر (ویاحرف وحدت ویاتنکیر (بل حرف اضراب
(حق یاحرف وحدت (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی (آتش فتنه بیانیه در (که حرف بیان
(هنوزالان دیمکدر (باحرف مصاحبت (آب تدبیر بیانیه (و یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
(فروحرف تأکید (نشانیم فعل مضارع متکلم مع الغیردر سوندرهلم دیمکدر (نشانیدندن که
لفظ مشترکدر آتش سوندرمکله برنسنه یی نصب ایلمك یعنی برمصلحت اوزره برکیمسه یی دیکمك

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

بیننده (مبادا فعل نهی مفرد غائب اولمیه دیمکدر دعامرادد در (که حرف بیان (فردایارین (چون
حرف تعلیل (بالاارتفاع (کیرد طوته ارتفاع طوته یعنی قالقه دیمکدر فاعلی آتش فتنه در
(عالمی یاحرف تنکیر (ورا ادات مفعول (قاضی مبتدا (بتبسم باحرف مصاحبت (نکه کرده
متعلقدر (تبسم تفعل بابندن مصدر کولمسمك دیمکدر (در حرف صله (واو ضمیری قپودن
ایچری کلنه راجعدر (نکه کرد نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی بوحالتده ایدی یعنی
پسرله بوس وکنارده ایدی که متعلقلرندن بریسی ایچری کیردی ودیدی که قالق واباغك اولدقجه
قاچ یعنی اباغك تحمل ایدوب قادر اولدقجه زیرا حسودلر سنك اوزرینه دق طوتمشلر (یعنی
غمز ایلمشلر بلکه حق سویلمشلر تااوله که بو آتش فتنه که ازاجقدر برتدبیر صویی ایله
سوندره وزاولمیه یارین چونکه مرتفع اولوب قالقه تمام عالمی احاطه ایلیه قاضی تبسمله اکانظر
ایلدی ودیدی (قطعه) پنجه درصید برده ضیغم را ٭ چه تفاوت کند که سك لاید) صید بونده
مفعول معناسنه در (یعنی مصید پنجه بردهنك مفعول صریحی (ودرصید غیرصریحی (درحرف
صله در (و برده ماضیدن قسمدر ایلتمش معناسنه (ضیغم ضادك وغینك فتحه لریله ارسلان دیمکدر
(وراحرف صله ویاحرف تخصیص (لاید فعل مضارع مفرد غائب حفقررد دیمکدر (لاییدندن
ایت حفقرمق معناسنه (محصول بیت) پنجه سین صیده یعنی آوه ایلتمش یعنی بازمش ارسلانه
نه تفاوت ایدر که ایت حفقرر یعنی بانده کاوب شکاربن الیماز دیمکدر یعنی اعدانك وحسادك
بکاضرری یوقدر همان جانان بنم اولسون دیمکدر (قونه دیرلرسه دیسونلر طونه کور یارانکن)

رد سروری

(روی درروی دوست کن بکذار ٭ تاعدو پشت دست میخاید) (روی کنك مفعول صریحی
(ودرروی غیرصریحی (ودوسته اضافتی لامیه در (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو (یعنی اهمال
ایله (تاحرف تعلیل (عدومبتدا (پشت دست لامیه ومفعول (میخاید فعل مضارع مفرد غائبدر
وخبرمبتدا (محصول بیت) خطاب عام طریقیله وباکلان متعلقه یورر که یوزوکی دوست
یوزینه ایله یعنی لب لبه وسینه سینه یه اول جانانله وقوطغه تاکیم عدو الی ارقاسنی چکنیه عداوت
وحسدندن حاصلی سن جانانله صفاده اول وقو عدو حسد آتشنه یانوب کول اولسون (ملك راهم

دران شب آکاهی دآدند که درملك تو چنین منکری حادث شده است چه فرمایی کفت من اورا

از جملهٔ فضلای عصر ویکانهٔ دهر میدانم باشد که معاندان درحق او بغرض خوض کرده

باشند این سخن در سمع قبول من نیاید مکر آنکه که معاینه کردد که حکما کفته اند) ملك پادشاه
(ورا ادات مفعول (آکاهی یاحرف مصدر وخبردارلق دیمکدر (که حرف بیان ملك تو لامیه (منکری
اسم مفعولدر افعال بابندن (ویاحرف وحدت (حادث شده است پیدا اولمشدر (جملهٔ فضلای عصر
لامیه لردر (یکانه یی فضلایه وجمله یه عطف ایلمك جائز یکانه فرید دیمکدر (دهره اضافتی لامیه در
(باشد که اوله که یعنی احتمالدر که (درحرف ظرف (حق اولامیه (بغرض باحرف صله غرضه دیمکدر
(خوض شروع معناسنه در (سمع قبول من بیانیه ولامیه در (نیاید کلمز یعنی کیرمز دیمکدر (مکر الا
معناسنه در (که حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاهه دخی اول کیجه خبردارلق ویردیلر که سنك
مملکتکده شونجلین برچرکین ایش ظاهر وهویدا اولمشدر نه بیورورسین پادشاه دیدی بن انی جملهٔ
فضلای عصردن یعنی زمانه فاضللرینك بریسی بلورم وفرید دهرك بریسی بحتمل که معاندلر
وحسود وعدولرانك حقنده غرضه شروع ایلمش اوله لر بوسوز بنم سمع قبولمه کیرمز الااول وقتکه
معاینه وآشکاره اوله زیرا حکما دیمشلردر (بیت) بتندی سبك دست بردن بتیغ ٭ بدندان برد پشت
دست دریغ) باحرف مصاحبت (تندلفظ مشترکدر ترکیده اتی کبی بریسی کسکین معناسنه در
(بربسیده حدتلی یعنی یاوزمعناسنه درویاحرف مصدر پس بونده حدتله وتیزلکله دیمکدر (سبك
لغتده یینی دیمکدر خفیف معناسنه امابونده فوری دیمکدر یعنی تأنیسز وفکر وفراستسز دیمکدر
(بردن مصدر ینه مرتبطدر (دست ده بویله در (باحرف صله بردنه متعلقدر (تیغ قلچدر سیف معناسنه
بداندان بردك مفعول غیرصریحی (وپشت صریحی (پشت دست دریغ بیانیه لردر (محصول بیت)
حدتله فوری ال قلچه ایلتمك یعنی ال صونمق حیف وپشیمانلق الی ارقاسنی دیشنه ایلدر حاصلی
اول حالتی ایلك حیفلنوب وپشیمان اولوب ال ارقاسنی دیشنه ایلدر اسناد مجازیدر فقد بر
بعض نسخه ده بردیرینه کزد واقعدر ایصرر دیمکدر یعنی بوحدت سبیله حیف دیوال ارقاسن
ایصرر مصراع اولك معناسی درزمان دشواری وضجرت دست بتیغ بردن بشتاب واستعجال

ردا بن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

دیمن معنایی دشوار ایلمش وصر پلقله الی یینی ایلتمك قلچه دیمن معنایی صرب بیره چکمش (و برد
فعل مضارعدر بردندن دینلر صغوق سویلمشلر (شنیدم که سحر کاهی ملك باتنی چند از خاصان

بربالین قاضی رسید شمع را دید ایستاده وشاهد نشسته ومی ریخته وقدح شکسته وقاضی در

خواب مستی بی خبر ازملك هستی بلطفش بیدار کرد وکفت برخیز که آفتاب برآمد دریافت که

حال چیست کفت ازکدام جانب برآمد کفت از جانب مشرق کفت الحمد لله که هنوز درتوبه بازست

بحکم این حدیث که (لایغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها) وکفت استغفرالله
واتوب الیه) سحر کاهی ایرته سحر وقتی (ملك پادشاه باحرف مصاحبت (تنی یاحرف وحدت
برنیجه تنله دیمکدر (باحرف صله (بالین قاضی لامیه یصدیغی اوجنه یعنی باشی اوجنه (ایستاده
واستاده تخفیف یاایله طورمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق

رد سروری

ایلمز ایمش (وقاضی مبتدادر (خواب مستی مستلك اویقوسنده خبرمبتدادر (بیخبر ازملك هستی
خبر بعدالخبردر (یافت اکلادی حضرت شیخك بیخبرازملك هستی دیدیکندن نصکره (دریافت
یوردیغی تردددن خالی دکل فتأمل (درتوبه لامیه در مجازا (باز بونده آچقدر مفتوح معناسنه
(بحکم این حدیث (باحرف مصاحبت اضافت لامیه در حکم بونده سند وحجت معناسنه در
(که حرف بیان (لایغلق فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول لایجعل مغلقا دیمکدر
(باب التوبة فاعل لایغلقدر ولامیه در مجازا (علی العباد لایغلق یه متعلق (حتی تطلع ان مقدره

ایله منصوبدر الی ان تطلع دیمکدر (الشمس لفظامرفوع فاعلی (من مغربها تطلع یه متعلقدر
(استغفر فعل مضارع متکلم وحده (الله لفظامنصوب مفعولی (واتوب استغفریه معطوف فعل
مضارع متکلم وحده در نصر بابنك اجوف واویسندن (الیه اتوب یه متعلقدر (محصول ترکیب)
ایشتدم که اول صباح وقتنده پادشاه خواصندن برنیجه شخصله قاضینك باشی اوجنه ایرشدی
یعنی کلدی شمعی کوردی یرنده طوروب ینار ودلبر مجلس کنارنده اوتورمش وباده دوکلمش وقدح
صنمش یعنی بونلری بویله کوردی وقاضی مستلك اویقوسنده وارلق عالمندن بیخبر ملك آنی لطفله
بیدار ایلدی یعنی اویاردی ودیدی قالق که آفتاب طلوع ایلدی قاضی اکلادیکه حال ندر دیدی
آفتاب نه جانبدن طلوع ایلدی پادشاه مشرق جانبندن دیدی قاضی دیدی الحمد لله که توبه قپوسی
هنوز اچیقدر بو حدیث شریف استدلالایه که توبه قپوسی باغلنماز عباد اوزره شمس مغربدن
طلوع ایدنجه اندنصکره قاضی دیدی ایلدیکیم خطادن اللهدن مغفرت وعفو طلب ایدرم ودخی
نامشروع ونامعقول ایش اشلدیکیم خدایه توبه ورجوع ایدرم یعنی جمیع نامشروع ایشلردن شمدنکرو
فراغت ایدرم (قطعه) این دو چیزم برکناه انکیختند * بخت نافرجام وعقل ناتمام) چیزم مبنی
معناده کناهه مقیددر (انکیختند فعل ماضی جمع غائب اغرا ایلدیلر یعنی قندر دیلر دیمکدر (بخت
نافرجام بیانیه (نا حرف توصیف نفی (فرجام فانك فتحیله ایشك صوکی عاقبت کار معناسنه
(محصول بیت) قاضی توبه واستغفار ایلدکدنصکره بو ایکی بیتله اعتذار ایدر که بو ایکی نسنه بنی
کناهه قندر دیلر بریسی عاقبتسز یعنی ابتر وناقص طالع وبریسیده ناتمام وناقص عقل (مصراع
ثانی مصراع اولی بیان ایدر حاصلی طالعمك وعقلمك قصوریدر بنی معصیته اغرا واغوا ایدن
(کر کرفتارم کنی مستوجبم * ور ببخشی عفو بهتر زانتقام) مستوجب استفعال بابندن
اسم فاعلدر مستحق معناسنه (با حرف تأکید (ببخشی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
واقعدر بغشلرسك دیمکدر (عفو مبتدا بهتر خبر (زانتقام بهتره متعلق جمله اسمیه جواب
شرطدر (محصول بیت) اکر بنی جرمم ایچون مؤاخذه ایدوب کرفتار عقوبت وعذاب ایدرسك
لایق ومستحقم واکر رحملق صفتیله متصف اولوب کناهمی وجرمیمی بغشلرسك بهر حال
عفو وغفران انتقام ایدوب عقوبت ایلمکدن یکرکدر (ملك کفت توبه درین حالت که
برهلاك خود اطلاع یافتی سودی ندارد قال الله تعالی فلم یك ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا)
یافتی فعل ماضی مفرد مخاطب (سودی یا حرف تنکیر یاء وحدت دینلر فکر سزسو یلمشلر (فا
جواب شرطه داخل اولان فادر (لم یك اصلی یکون ایدی لم جازمه داخل اولمغله التقاء
ساکنین واقع اولدی واودن ونوندن واو حذف اولندی لم یکن قالدی صکره نون کثرت استعمال
ایچون تخفیفا حذف اولندی جوازطریقیله لزوما دکل (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائب (هم
ضمیر منصوب متصل مفعولی (ایمان لفظا مرفوع فاعلی هم ضمیر مجرور متصل مضاف الیه
لما وقتا دیمکدر رأوا فعل ماضی جمع مذکر غائب مهموز العین معتل اللام واو ضمیر سابقده
مذکور کفاره راجعدر (بأس لفظا منصوب مفعولی نا محلا مجرور مضاف الیه در (محصول ترکیب)
پادشاه دیدی بو حالتده توبه که کندی هلاککه مطلع اولدك فائده ویرمز نتکه خدا بیورر
مشرکلره ایمان کتورمك نفع ویرمز وقتا که شدت عذابمزی کوردیلرسه یعنی ایمان یأس وخوف
مقبول دکلدر سنده ای قاضی هلاك اولاجغك بیلدك که توبه واستغفار ایلرسك (قطعه
چه سود از دزدی آنکه توبه کردن * که نتوانی کمند انداخت برکاخ) دزدی یا حرف مصدر
(که حرف بیان (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (کمند لفظ مشهور در فارسیده وترکیده
وترکیجه اوقرغ دیدیلر (کاخ کاف عربیله قصر در کوشك معناسنه (محصول بیت)

ردسروری وشمعی مطلب

اوغر بلقدن نه فائده اول وقت توبه ایلمك که کوشك اوزره کمند اتمغه قادر اولمیه سین یعنی
قصره چیقماغه عدم قدرتکدن خرسزلقدن توبه ایلمك نه فائده ایمدی سنده ای قاضی عفو تمدن
خلاص اولمیه جغك بلورسین که توبه ایدرسین (بلند از میوه کو کوتاه کن دست * که کوته
خود ندارد دست برشاخ) بلند کونك مقدم مفعولیدر (از میوه کوتاه کنه متعلقدر بر مخاطب
تجرید ایدوب اکا خطاب ایدوب کودر یعنی بلنده سویله (کو بونده ادات تأکید در دیین
زائد سویلمش (دست کننك مفعول اول صریحی (و کوتاه ثانیسی (واز میوه غیر صریحی (که
حرف تعلیل (کوتاه مبتدا (خود ادات تأکید (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی
تحتنده کوتاهه راجع ضمیردر (دست مفعول صریحی (و برشاخ غیر صریحی و جمله فعلیه
خبر مبتدادر (محصول بیت) بلند اولان کیمسه یه سویله ای مخاطب مجرد که الیکی میوه دن
کوتاه ایله یعنی قصه ایله حاصلی الك چك اوزانمه میوه یه یعنی بو نتیجه بلند قامته لازمدر (کوتاه
قد اولانه لازم دکل زیرا کوتاه قامت خود داله وبداغه ال طوتماز یعنی ال ایرشدرمز که اکا تنبیه
لازم اوله (ترابا وجود چنین منکری که ظاهر شد خلاص صورت نبندد این بکفت وموکلان
عقوبت در وی آویختند کفت مرا در خدمت سلطان یك سخن باقیست ملك پرسید
آن چیست کفت) منکری یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خلاص ترا قربنه سیله
خلاص توتقدیرنده در ومبتدادر (صورت نبندد خبری ملحوظ ومتصور دکل دیمکدر (موکلان
عقوبت لامیه (موکلانی جلاددن اعم طوتن زائد سویلمش (در حرف صله (وی ضمیر قاضی یه
راجعدر (آویختند یاپشدیلر دیمکدر (آویختند برینا آویخت بازان وفاعلنی پادشاهی طوتن
غریب مطالعه سی واریمش (کفت قاضی دیدی (مرا بنم دیمکدر (محصول ترکیب) سنك
بو نجلین برنا مشروع ایشك وجودیله که سندن ظاهر اولدی خلاصك صورت بغلماز یعنی
خلاص ایلمکه معقول دکلدر پادشاه بو سوزی سویلدی واشکنجه موکللری یعنی جلادلر
قاضی یه یاپشدیلر قاضی دیدی بنم پادشاه خدمتنده برسوزم باقیدر یعنی برسوزم دخی واردیمکدر
پادشاه صور دیکه اول ندر قاضی دیدی (قطعه) باستین ملالی که برمن افشانی * طمع
مدار که از دامنت بدارم دست) با حرف مصاحبت سببنی متضمن (طمع مداره متعلق
(آستین ملال بیانیه (و یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر حرف مصدر دیین یکلش سویلمش
(که حرف رابط صفت (افشانی فعل مضارع مفرد مخاطب سلکرسین اعراضدن کنایتدر
(طمع مدارك مفعول صریحی و باستین غیر صریحی (مدار فعل نهی مفرد مخاطب داریدندن
طوتمه دیمکدر (که حرف بیان (از دامنت بدارمك مفعول غیر صریحی و دست صریحی
(محصول بیت) برملال آستین سببیله ویاملال آستینی سببیله که بنم اوزریمه سلکرسین یعنی که
بندن اعراض ایدرسین طمع طوتمه یعنی امید ایلمه که دامنکدن الم طوتنام یعنی اتککدن الم چکم
(اکر خلاص محالست ازین کنه که مرا * بدان کرم که تو داری امید واری هست) بدان
با حرف صله (که حرف رابط صفت (امیدواری یا حرف مصدر (محصول بیت) اکر
خلاص محال ایسه یعنی قورتلمق ممکن دکل ایسه بو کناهدن که بنمدر یعنی بنده اولان
کناهدن خلاص جائز دکل ایسه اول کرمه که سنك وار امیدلیلك واردر یعنی کرم ولطفکه امید
وارم اندن رجامی قطع ایلم (ملك کفت این لطیفه بدیع آوردی واین نکته غریب کفتی
ولیکن محال عقلست وخلاف شرع که ترا امروز فضل و بلاغت از چنك عقوبت من
برهاند مصلحت می بینم که ترا از قلعه بشیب اندازم تا دیکران عبرت کیرند کفت ای خداوند جهان
پرورده نعمت این خاندانم ونه تنها من این کنه کرده ام دیکری انداز تا من عبرت کیرم ملك از پی

ردسروری

رد سروری

ردسروری

ردسروری

سخن خنده آمد و بعفو ازسر خطای اودرکذشت ومتعنتان راکه اشارت بکشتن اوکرده بودند)
کفت) کفت ملك دیدی (لطیفه آوردینك مفعول اولی (وبدیع ثانیسی بدیع عجیب دیمکدر
(ونکته کفتنك مفعول اولی (وغریب مفعول ثانیسی (لطیفه یی بدیعه ونکته یی غریبه
مضاف ایدن نه ملاحظه ایلدی مسکین (چنك عقوبت بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (باحرف
صله (وشب نشیبدن مخفف لفظدر (شین نشیبدن مخفف اولدیغی کبی آشغا وآلت رد سروری
وانش معنالرنده مستعمل لفظدرکاه اولورکه اتباع ومزاوجه طریقیله تیب لفظنی بوکه عطف
ایدوب شب وتیب دیرلر عربیده حسن بسن وترکیده قرن قرن دیدکلری کبی (پروردهٔ نعمت
این خاندانم لامیه لردر (پرورده اسم مفعولدر (سرسودا وجهت معناسنه در (خطایه اضافت
لامیه در (متعنت تفعل بابندن اسم فاعلدر برکمسه نك ذلتنی استمکه دیرلر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول ترکیب) پادشاه دیدی بولطیفه یی عجب کوردك وبونکته یی غریب
سویلدك ولیکن محال عقلدر وخلاف نقل که سنی بوکون فضل وبلاغت بنم عفو بنم
بنجه سندن قورتره یعنی خلاص ایلیه مصلحت انی کورورمکه سنی قلعه دن اشاغه خندقه اتام
تاکیم غیریلر عبرت طوته لر یعنی اهل قاضی بوسوزی ایشدنجه دیدی ای جهانك پادشاهی بوخاندانك
نعمتی پرورده سیم بوکناهی بالکز بن اشلامشم بندن غیریسنی آت تاکیم بن عبرت الام پادشاهه
بوسوزدن خنده کلدی یعنی کولدی وعفو ایله انك خطاسی سوداسندن کچدی وانك متعنلرینه که
بونك هلاکنه اشارت ایلمشلر ایدی دیدی (بیت) همه حمال عیب خویشتنید * طعنه
برعیب دیکران مزنید) حمالك عیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخویشتنه
لامیه در (طعنه هاء رسمی علامت نقلدر عرضه ومعشوقه کبی (عیب دیکران مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مزنید فعل نهی جمع مخاطبدر اورماك دیمکدر (محصول بیت) جمیعکز کندی
عیبکزك حاملیسز یعنی هر بریکزده نیجه درلو عیوب واردر ایمدی غیریلرك عیوبنه طعنه
ایلمك (حکایت منظومه) جوانی پاك باز وپاك رو بود * که با پاکیزه رویی در کرو بود)
جوانی یا حرف وحدت (پاك باز وصف ترکیبدر پاك نظرلی دیمکدر مصلح معناسنه (پاك روده
وصف ترکیبدر پاك یوریشلو معناسنه مستقیم دیمکدر (که حرف رابط صفت (باحرف صله
(پاکیزه پاك معناسنه در (پاکیزه روی وصف ترکیبدر کوزل یوزلی دیمکدر (ویا حرف وحدت (در
حرف ظرف (کروکاف عجمك کسریله ورانك فتحیله رهن معناسنه در (محصول بیت) بر پاك باز
و پاك روجوان وار ایدی یعنی صالح پاك دامن که بر پاك رویه مرهون ایدی یعنی کرفتار ومبتلا
ایدی (بعضیلر کرو یرینه کرو باز دیلر کاف عربینك ورانك فتحه لریله کشتی معناسنه ودریا رد شمعی
عبارتی بوکه قرینه طوتدی لیکن عربیده بویله یزه واو اعلال اولمامق خلاف قیاسدر
انکیچون مشهور لغتلرنده موجود دکل وفارسی لغتلرده کرو قوغرق دیشه دیرلر یعنی ایچی بوش
دیش که قورت یمش اوله علی کل حال عربی وفارسی لغتلرده موجود اولمایجق فرنکجه
ویا اورنجه اولمق کرك (چنین خواندم که در دریای اعظم * بکردابی درافتادند باهم) که حرف
بیان (باحرف صله (کرداب کاف عجمك کسریله صو چولکی یعنی صو چوزیلوب باتدیغی یرکه
هلاك اولمق خوفی اوله عربیجه در دور دیرلر (ویا حرف وحدت (در حرف تأکید (افتادند دوشدیلر
(باهم بیله (محصول بیت) حکایه لرده شویله اوقودم که دریای اعظمده برکردابه دوشدیلر
ایکیسی بیله (حضرت شیخ بوبیتده اجمال ایلمش (یعنی نیجه دوشدکلری بیان اولنمدی (چوملاح
آمدش تادست کیرد * مبادا کاندران حالت بمیرد) ملاح کبی (آمدش شین معناده دستنه
مقیددر دستش تقدیرنده (تا حرف تعلیل (مبادا فعل نهی غائب (کاندران (که حرف بیان (بمیرد

فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده جوانه راجع ضمیردر (محصول بیت) چونکه ملاح کلدی
تاعاشق جوانك الین طوته اولمیه کیم اول حالنده اوله دیو (همی کفت ازمیان موج وتشویر)
مرا بکذار ودست یارمن کیر) همی ادات حکایه (میان موج لامیه دریاء بطنیله (تشویر
تانك فتحی وشینك سکونیله خجالت معناسنه در (تشویش معناسنه ده کلور (بعضیلر موجه عطف
تفسیری طوندیلر (بکذار قو یعنی ترك ایله (دست یارمن لامیه لردر (کیر فعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمکدر (محصول بیت) جوان ملاحه موج وتشویر یعنی حجاب دریا اورته سندن سویلردی
بنی قو ویارمك الین طوت (یعنی انی خلاص ایله بن بوغلورسم بوغلایم (درین کفتن جهان
بروی برآشفت * شنیدندش که جان میداد ومی کفت) جهان مبتدا (وبرآشفت خبری (شنیدندش
شین جوان معهوده راجعدر (که حرف بیان (محصول بیت) بوسوزی سویلمکده جهان اوزرینه
پریشان یعنی قرش مورش اولدی اکا یقین اولان کمسه لر انی ایشتدیلر که جان ویرردی
وسویلردی سویلدیکی کلان بیتك مضمونیدر (حدیث عشق ازان بطال منیوش * که درسختی
کند یاری فراموش) حدیث عشق لامیه (بطال بیکار دیمکدر یعنی درد عشقدن خالی (منیوش
فعل نهی مفرد مخاطبدر (نیوشیدندن ایشتمك ودیکلمك معناسنه (که حرف رابط صفت (سختی
یاحرف مصدر (یاری یاسیده بویله در دوستلق معناسنه (فراموش اسم مصدردر اونتمه دیمکدر
(محصول بیت) عشق قصه سنی اول بطالدن دکله که شدت حالده یارلغی ودوستلغی فراموش ایلیه
یعنی اونوده (چنین کردند یاران زندکانی * زکار افتاده بشنو تابدانی) یاراندن مراد عشاقدر (زندکانی
یا حرف مصدردر دیرلك دیمکدر (کار افتاده مجرب احوال دیمکدر (یعنی باشنه ایش دوشمش
دیمکدر بوبیتك مصراع اولی ابیات سابقه یه نظردر (ومصراع ثانیسی ابیات آتیه یه فتدبر
(محصول بیت) مذکور جوان کبی ایلدیلر یاران دیرلکی پس باشنه ایش دوشندن یعنی احوال
روزکاری تجربه ایلیندن ایشت مراد مجرب احوالدن حضرت شیخ کندیدر انك ایچون بیوررکه
تابله سین (که سعدی راه ورسم عشقبازی * چنان داند که در بغداد تازی) که حرف بیان در
مصراع ثانی یی (سعدی مبتدا (رسم بونده عادت وقانون معناسنه در (عشقباز بونده عاشق
معناسنه در (ویا حرف مصدر عاشقلق دیمکدر (مصراع ثانی خبر مبتدادر (که حرف بیان
تازی عربی دیمکدر عربی دل مراددر (بغداده تخصیص ایلمك وجهی بودرکه کندی زماننده
بغدادلی عرب وعجم دیلنی فصیح سویلرلردی اما بوزمانده ایکیسنده بی بهره بربلوك جهله در
(محصول بیت) سعدی عاشقلق راه ورسمنی آنجلاین بیلورکه بغدادده عربی دیلی یعنی اهل بغداد
لسان عربی ابو بیلدکلری کبی (سعدی عشقبازلق طریقنی انجلاین ایو بیلور مصراع ثانینك
معناسی انجلاین بیلورکه بغدادده عربی یاور یعنی شبهه سز بغدادده عرب وار ایدوکنی بیلدیکی کبی
عشقبازلك رسم وراهنی انجلاین بیلور دیین کمسه هیچ نسنه بلمزایمش (دلارامی که داری
رد شمعی دل در و بند * دکر چشم ازهمه عالم فروبند) بوبیت حقیقی یه ومجازی یه متحملدر (دلارام
وصف ترکیبدر آرامیدندن دیکنمك یعنی راحت اولمق (ویا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (دلارام دارینك مقدم مفعولیدر طوتارسین دیمکدر وآرامقدن تعبیردر (دل بندك
مفعول صریحی ودر وغیر صریحی (اوضمیری دلارامه راجعدر (بند فعل مفرد مخاطبدر
(بندیدندن بغله دیمکدر (دکردخی دیمکدر (چشم فروبندك مفعول صریحی (وازهمه عالم غیر
صریحی فروبند یوم دیمکدر (محصول بیت) بردلارامك که وار کوکلکی اکا بغله یعنی اکا تعلق ایله
دخی کوزوکی جمیع عالمدن یوم یعنی اندن غیری یه التفات ایلمه اکرظاهردلارامی در
رد شمعی واکر باطن (مصراع ثانینك معناسنی کرود وکلی عالمدن چشمکی اشاغه بغله دیین معناسی

قتی بد باغلمش (اکر لیلی ومجنون زنده کشتی * حدیث عشق ازین دفتر نوشتی) دفتردن
مراد کتاب کلستاندر (کشتی (ونوشتی یاءلری حرف حکایه‌در (محصول بیت) اکر
لیلی ایله مجنون زنده اولیدی (یعنی صاغ اولسه‌لردی عشق قصه‌سنی بو کتابدن یازارلردی
یعنی هر بریسی (حضرت شیخك بو سوزی بشنجی بابه نسبتدرکه عشق بابیدر * باب ششم
در ضعف و پیری (حکایت) باطائفهٔ دانشمندان در جامع دمشق بحثی همی کردم
ناکاه جوانی از در درامد وکفت درمیان شما کسی هست که زبان فارسی داند اشارت
بمن کردند کفتم خیرست کفت پیری صد وپنجاه ساله درحالت نزعست وبزبان فارسی چیزی
می کوید ومفهوم ما نمی کردد اکر بکرم قدم رنجه شوی مزد یابی باشد که وصیتی کند چون
ببالینش فرا رسیدم این میکفت) باحرف مصاحبت (طائفهٔ دانشمندان بیانیه (طائفهٔ
همزه‌سنی حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (بحثی یاحرف تنکیر (پیری یاحرف وحدت
(صد و پنجاه ساله یوزللی یاشلی دیمکدر (حالت نزع لامیه (باحرف مصاحبت (زبان فارسی
بیانیه (چیزی یاحرف وحدت (واو حرف حال (مفهوم مالامیه (نمی کردد اولمازدیمکدر
نمی شود معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (قدم رنجه شوی الم وزحمت معناسنه‌در
قدم زحمته کررسك دیمکدر ایاق بورمکدن کنایه‌در (مزد میمك ضمیله وزانك سکونیله
اجرت وکرا دیمکدر اما بونك کبی یرلرده ثواب معناسنه‌در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
یابیدندن بولمق معناسنه یافتندن دینلر خطا ایلدیلر باشد که اولا که یعنی مرجودرکه دیمکدر
رد شراح جمیعا
(وصیتی یاحرف وحدت ویا حرف تنکیر ببالینش با حرف صله یصدغنه دیمکدر فرا
حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده ایرشدم دیمکدر (این میکفت بوایکی بیتی
اوقوردی (محصول ترکیب) دانشمند طائفه‌سیله بحث ایلر ایدم جامع دمشقده یعنی بنی
امیه‌ده ناکاه برجوان قپودن ایچری کردی ودیدی سزك اراکزده برکیمسه وارمیدر عجم دیلنی
بیلور شیخ دیرکه بکا اشارت ایلدیلر یعنی ایشته بو بیلور دیدیلر بن دیدم خیردر جوان دیدی
یوزللی یاشنده برپیر حالت نزعده‌در وفارسی دلله برنسنه سویلرحالبوکه بزا کلامز اکر کرمله
قدم رنجه اولورسك یعنی زحمته کررسك ثواب بولورسین مرجودرکه بر وصیت ایلیه مبادا
فوت اوله چونکه یصدیغنه یعنی باشی اوجنه ایرشدم بو ایکی بیتی اوقوردی (قطعه) دمی چند
کفتم برارم بکام * دریغا که بکرفت راه نفس) دم نفس (یاحرف حدت (چند نیچه دیمکدر
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلنمشدر تقدیری کفتم دمی چند (برآرم چیقارم دیمکدر
(بکام باحرف صله ویاحرف مصاحبت کامه ویا کامله دیمکدر (کام کاف عربیله بونده ابهام
طریقیله مذکوردر مراد ایله دماغ بینده فتأمل (دریغا الده کسره وضمه لغتدر (الف حرف
ندا یعنی حرف ندبه (بکرفت فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتلدی دیمکدر (راه
نفس لامیه (محصول بیت) دیدمکه برقاچ نفس مرادمجه کتورم یعنی چقارم یاخود اغزمه حاصلی
برقاچ زمان بشایوب عمر سوردرم دریغ وحیف که نفس یولی طوتلدی چقمغه مجال قالمدی حاصلی
اجل کلدی ایرشدی (مصراع اولك معناسنی ایندمکه برقاچ نفس مراد مله یوقاری کتورم دیین
ادایی ابو کنورمش (دریغا که برخوان الوان عمر * دمی چند خوردیم وکفتند بس) بعض نسخه‌ده
رد شمعی
دمی خورده بودیم واقعدر (خوان الوان عمر بیانیه‌لردر (محصول بیت) حیفا که عمرك درلو درلو
نعمتی سفره‌سنده یعنی انواع نعم عمرده برنیچه نفس ییدك وایچدك ویتر ییدك دیدیلر حاصلی
نفقه‌دن قطع ایلدیلر (خوان بونده سفره معناسنه‌در دیین کیمسه بیدیکن یازمش (معنای
رد شمعی
این سخن باشامیان بعربی کفتم تعجب کردند از عمر دراز وتأسف خوردن او برحیات دنیا کفتمش

چه کونهٔ درین حالت کفت چه کویم) (محصول ترکیب) بو سوزك یعنی بو ایکی بیتك معناسنی
شام قومنه عربیجه سویلدم تعجب ایلدیلر انك اوزون عمرندن و حیات دنیایه تأسف وغصه
یدیکنه دیدم نیجه سین بو حالتده دیدی نه دیه‌یم (قطعه) نه دیدهٔ که چه سختی همی
رسد بکسی * که ازدهانش بدر میکنند دندانی) ندیدهٔ استفهام انکاری کورمش میسین
دیمکدر (که حرف بیان (بکسی باحرف صله (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(دهانش نون ضرورت وزن ایچون ساکن اوقونمق کرك (بدر طاشره دیمکدر (میکنند
کاف مضموم اوقنیجق کینونت معناسنه اولور ایدرلر دیمکدر یعنی طشره ایدرلر چیقارمقدن
عبارت اولور اما کاف مفتوح اوقنیجق قوپاررلر دیمکدر علی کل حال چیقارمقدن کنایه‌در
(دندانی یاحرف وحدت (محصول بیت) کورمش میسین که نه شدت والم ایریشور شول
کیمسه‌یه که دهانندن بردیشنی چیقاره‌لر یعنی بردیشنی چیقارنجه نه قدر الم چکر ندیدهٔ همزه‌سی
خطاب ایچوندر دیین یاء خطابدن وهمزه‌دن توسلدن آکاه دکل ایمش (قیاس کن که چه حالش
رد شمعی
بود دران ساعت * که از وجود عزیزش بدر رود جانی) حالش ضمیری کسی‌یه راجعدر (وجود عزیز
بیانیه وشین یه سابق کبی (جانی یاحرف تنکیر (محصول بیت) قیاس ایله که حالی نه اولور اول
ساعتده که وجود عزیزندن جانی چیقه کیده یعنی روحی بدندن چیقه کیده مصراع ثانینك معناسنی
که انك عزیز وجودندن برجان طشره کیده دیین قنده انسانده برقاچ جان وار یمش کبی (کفتم
رد شمعی
تصور مرك از خیال بدر کن ووهم را بر طبیعت مستولی مکردان که فیلسوفان کفته اند که مزاج
اکرچه مستقیم بود اعتماد بقا را نشاید ومرض اکرچه هائل بود دلالت کلی بر هلاك نکند اکر
فرمایی طبیبی را بخوانیم تا معالجه کند که به شوی کفت هیهات) تصور مرك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مستولی غالب دیمکدر استفعالدن اسم فاعلدر (مکردان فعل نهی مفرد
مخاطب ایله دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه‌در (که حرف تعلیل (فیلسوف فانك ولامك
فتحه‌لریله حکیم معناسنه‌در (که رابط مقول وقول (اعتماد بقا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(وراادات صله (هائل قورقنج (طبیبی یاحرف وحدت (وراادات مفعول (تا حرف تعلیل (هیهات
یعنی محالدر (محصول ترکیب) پیره دیدم که اولوم تصورینی خیالکدن اخراج ایله ووهم وخوفی
طبیعتکه غالب ایلمه زیرا حکما دیمشلردر مزاج اکرچه مستقیم وقوی اولور بقایه اعتماد ایلمکه
لایق دکل ومرض اکرچه هائل ومخوف اولور اما هلاکه کلیا دلالت ایلمز اکر بیورر سك سکا
برطبیب دعوت ایده‌لم تاکیم سکا معالجه ایلیه که بو اوله سین یعنی صاغله سین هیهات دیدی یعنی
بو محالدر (مثنوی) خواجه دربند نقش ایوانست * خانه از پای بست ویرانست) خواجه
وزراده وتعظیمی واجب اولان ارباب دولتده مستعملدر بونده مطلقا دولتلی مراددر (بند بونده
قیدوهوس وارز و معناسنه (نقش ایوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر ایوان کسر همزه ایله
چارداقدر عربیدر اما عجم فتح همزه ایله اوقور (پای بست پای عربك فتحیله تمل معناسنه‌درکه
عربجه اساس دیرلر باء عجمیله اولمسنده تجویز ایلین افترا ایلمش (ویران خراب دیمکدر (محصول بیت)
رد شمعی
خواجه قصرك نقشی قیدنده‌در لیکن خانه تملدن خرابدر یعنی سن بنم ایچون طبیب تدارك ایله‌ده سین
لیکن بناء وجود فنایه مشرفدر (دست برهم زند طبیب ظریف * چون خرف بیند اوفتاده
حریف) دست زندك مفعول صریحی (و برهم غیر صریحی (وطبیب فاعلی (وظریفه اضافی
بیانیه‌در (خرف خاء معجمه‌نك فتحی وراء مهمله‌نك کسریله صفت مشبهه‌در بونامش معناسنه (خرف
(بیندك مفعول ثانیسی واوفتاده واو ایله کافیدر (وحریف یعنی شخص مفعول اولی (محصول بیت)
ظریف اولان طبیب الینی بربرینه اورر تأسف وتغابن طریقیله اما علاجه مباشر اولمز چونکه

خريف مريضى بونامش ودوشمش كوره يعنى حالت نزعه قريب ومشرف على الموت كوره زيرا بلوركه علاج پذيراولميوب سعيى ضايع اولور (پيرمردى زنزع مينااليد ❊ پيره زن صندلش همى ماليد) پيرمرد مرد پير تقديرنده در برقوجه اركشى (ز نزع برمضاف مقدردر تلخى نزع ديمكدر (مينااليد حكايت حال ماضى معناسنه ايكلاردى ديمكدر زيرا جان اجيسى سائر آجيلره بكزه مز (پيره زن تقديرى پيره زنيدر ضرورت وزن ايچون وقرينه قائم اولديغيچون ياء وحدت ترك اولندى بونده برقوجه قرى ديمكدر زوجه سى وقرنداشى ومتعلقاتندن برقرى اولمق جائزدر (صندل هنديارندن كلور برخوش قوقولى اغاجدر آنى دكرمنده ويادورپيله اونايدرلر وانى كلابله خلط ايدوب دفع صداع ايچون باشه سورترلر ودفع حرارت ايچون اللره واياقلره (شين ضمير پيره راجعدر (همى ماليد حكايت حال ماضيدر لغتده اوومق ديمكدر امابونده سورتمك معناسنه در (محصول بيت) بر پير مرد نزع آجيسندن ايكلاردى وبر پيره زن اكا صندل سورتردى (چون مخبط شد اعتدال مزاج ❊ نه عزيمت اثر كند نه علاج) چون حرف تعليل (مخبط تفعيل بابندن اسم مفعولدر لغتده دوشمش ديمكدر اما بونده مختل معناسنه در (اعتدال مزاج مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نه حرف نفيدر معناده كنده مقيد (عزيمت بردرده برنسنه اوقويوب اوفورمكه ديرلر (رقيه ده ديرلر رانك ضمى وقافك سكونيله وفارسيجه افسون ديرلر (علاج مفاعله بابنك ايكنجى مصدريدر (عزيمته معطوف (عزيمت مبتداء اول واثر ثانى وثانى خبريله خبر اول تقديرى عزيمت اثر نكند در (محصول بيت) چونكه اعتدال مزاج مختل اولدى يعنى مزاج اعتدالدن دوشدى اكا نه افسون تأثير ايدر ونه علاج (حكايت) پيرى

حكايت كند كه دخترى خواسته بودم وحجره بكل آراسته وبخلوت باا ونشسته وديده ودل در وبسته

شبهاى دراز نخفتمى وبذلها ولطيفها كفتمى تاباشد كه وحشت نكيرد وموانست پذيرد ازان جمله شبى مى

كفتم كه بخت بلندت يار بود وچشم دولت بيدار كه بصحبت پيرى افتادى پخته وجهان ديده كرم وسرد

روزكار چشيده ونيك وبد آزموده حق صحبت بداند وشرط مودت بجاى آرد مشفق ومهربان خوش طبع وشيرين زبان) دختر دالك ضمى وخاء معجمه نك سكونيله وتانك فتحيله قيزه ديرلر (وياحرف وحدت (شبهاى دراز بيانيه (نخفتمى نخفتم فعل نفى ماضى متكلم وحده وياحرف حكايت (بذله لطيفه ديمكدر (وهاادات جمعدر (لطيفها عطف تفسيرى (كفتمى اعرابده (نخفتمى كبيدر (تا حرف تعليل (بخت بلند بيانيه (ويامعناده ياره مقيدر (بود جائزدركه فعل اوله (وجائزدركه ادات زمانيه اوله يارك اولدى وياياركايدى ديمك اوله (چشم دولت بيدار مذكور فقره يه معطوف (كه حرف بيان وياحرف تعليل (ياحرف صله (صحبت پيره مصدرك مفعولنه وبافاعلنه اضافتيدر (وياحرف وحدت (جهان ديده وصف تركيبيدر جهان كورمش ديمكدر (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر (ومهربان عطف تفسيرلردر (يعنى اسير كيجى معناسنه ومحبتلى (محصول تركيب) بر پير حكايت ايدركه برقز ديلادم يعنى برقز نكاح ايلادم وكردك خانه مى كل ايله اراسته وپيراسته ايلدم وخلوتده آنكله اوتوردم وكوزمى كوكلمى اكا بغلدم يعنى اكا كوكل ويردم بونده كلنجه بربود نقد بر اولنور اوزون كيجه لر اويومزدم وبذله لر ولطيفه لر سويلردم كه وحشت طوتميه يعنى توحش ايلميه وبنمله انس وموانست قبول ايليه (حاصلى بنمله آلبته ذكرايلديكم احوالك جمله سندن بريسى بودركه بركيجه سويلردم كه بخت بلند ياركايدى ويابارك اولدى وچشم دولتك بيدارايدى ويابيدار اولدى كه بر پيرك صحبتنه دوشدك پشمش وجهان كورمش وروزكارك اسيسنى وصغوغنى طاتمش وايو ويرامز ايشلر صنامش حق صحبتى باور وشرط صحبت ومودتى يرينه كتورر ومرحمتلى ومحبتلى خوش طبع وشيرين زبان (مثنوى) تاتوانم دلت بدست آرم ❊ ور بيازاريم نيازارم)

تا حرف توقيت (توانم قادرم ديمكدر (بدست (باحرف صله (آرم فعل مضارع متكلم وحده كتوررم (ور (واكردن مخففدر (بيازاريم فعل مضارع مفرد مخاطب (وميم ضمير منصوب متصل مفعولى ياء ضمير (يعنى ضمير خطاب مفتوح اوقنق كرك وزنه خلل كليه واكر بنى انجدرسك ديمكدر بونده متعديدر (نيازارم فعل نفى مستقبل متكلم وحده لازمله متعدى بيننده مشتركدر يعنى انجنيم (ويا سنى انجتيم ديمكدر (نيازارم دينلر نونك كسريله

ردا بن سيد على وسرورى

نياز كتوررم يعنى حاجت كتوررم معناسنه بيتى مردف ايدوب مقفى ايلمامشلر (محصول بيت) مادام كه قادرم كوكلكى اله كتوررم (يعنى اله الورم حاصلى الدن كلديكى دكلى كوكلكى رعايت ايدرم (وياايده يم واكر فرضا بنى انجيدرسكده انجنيم وياسنى انجتيم (ورچو طوطى شكر بود خورشت ❊ جان شيرين فداى پرورشت) بو شرطيه مذكور شرطيه يه معطوفدر (پس بونده ورينه كرذكر ايدنلر متونه مخالف ذكر ايلمشلر (خورش لغتده اسم مصدردر

رد شراح جميعا

يمش معناسنه اما بونده طعام مراددر (جان شيرين بيانيه (فداى پرورشت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (پروش اسم مصدر در بسلمش معناسنه مراد طعامدر (محصول بيت) واكر فرضا طوطى كبى شكر اولورسه طعامك جان شيرين سنك سكرى غدالريكه فدا اولسون (وياجانى سنك سكرى طعاملريكه فدا ايده يم (حاصلى سنى سكرله بسليه يم (نه كرفتار آمدى

بدست جوانى معجب وخيره راى سرتيز وسبك پاى كه هردم هوايى پزد وهرلحظه رايى زند

وهرشب جايى خسبد وهرروز يارى كيرد) پيرك دختره تتمهٔ قوللندر (جوانى ياحرف وحدت (معجب افعال بابندن اسم فاعلدر متكبر ديمكدر (خيره راى وصف تركيبيدر ضعيف وزبون فكرلى يعنى سفيه (سرتيز وصف تركيبيدر يعنى معناسند آغر باشلى مقابلى (سبك پايده وصف تركيبيدر يعنى اياقلى يعنى بلرا وكز معناسنه (هوايى ياحرف وحدت (پزد فعل مضارع مفرد

رد سرورى وشمعى

غائب باء عجمك فتحيله پزيدندن پختن دن دينلر خطا ايلمشلر پيشررديمكدر (رايى ياحرف وحدت (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زيدندن اورر ديمكدر (جايى ياحرف وحدت (خسبد خانك ضميله فعل مضارع مفرد غائب ياتور واويور ديمكدر خسبيدندن (يارى ياحرف وحدت (محصول تركيب) قيزه ديركه برمتكبر جوان اله كرفتار كلمدك (يعنى مبتلا اولمدك سفيه وخفيف وبلراوكمازكه هرنفس برهوا وهوس بشوره وهرساعت بردكرقوللنه وهركيجه بريرده ياته وهر

كون برنكارطوته (بيت) وفادارى مداراز بلبلان چشم ❊ كه هردم بركلى ديكر سرايند) وفادار وصف تركيبيدر (وياحرف مصدر (مدار فعل نهى مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (از بلبلان مداره متعلقدر (چشم مدارك مفعول صريح اولى در (ووفادارى ثانيسى (واز بلبلان غيرصريحى ايكن تقديرى چشم وفادارى مداردر (يعنى وفادارلق اميدنى طوتمه ديمكدر (كه حرف تعليل (كلى ياحرف وحدت (ديكر غيرى معناسنه در (سرايند سينك فتحى وكسريله فعل مضارع جمع غائب ايرلرلر ديمكدر (محصول بيت) بلبللردن وفادارلق اميدينى طوتمه يعنى انلردن وفاكلمز زيرا هر نفس وهرساعت برغيرى كل اوزره ايرلرلر يعنى بريرده قرارلرى يوقدر جوانلركده احوالى بويله درسابقا ذكرايلديكى كبى (اماطائفهٔ پيران بعقل وادب زندكانى كنند نه بمقتضاى جهل جوانى) طائفهٔ پيران بيانيه (زندكانى ياحرف مصدردر ياشايشلك ديمكدر (مقتضاى جهل مصدر ميمينك فاعلنه اضافتيدر (جوانى ياحرف مصدر واضافت بيانيه در (محصول تركيب) جوانلرك احوالى بيان ايلدك اماطائفهٔ پيران عقل وادبله ديرلك ايدرلر جهل وجوانلق مقتضاسى اوزره دكل بعض نسخه ده جوانى جهله عطف ايلمش (بيت) زخود بهترى جوى وفرصت شمار ❊ كه باچون خودى كم كنى روزكار) بهترى ياحرف وحدت جوى وشمار

فعل امر مفرد مخاطبلردر (كه حرف تعليل (با حرف مصاحبت (چون ادات تشبيه (خودی
یاضمیر خطاب (كم كاف عجمك ضميله ضايع معناسنه در (كم كنی نك مفعول اول صريحی وروزكار
ثانيسی (و یاچون خودی غیر صريحی (محصول بيت) خطاب عام طريقيله نصيحت ايدوب بيورر
كند كمن ايبرك بركيمسه ارايوب بول وانی ارايوب بولمغی فرصت صای يعنی براولو نعمت بيل
زيرا كندك كيله روزكاری يعنی احوال واوقات واياملی ضايع ايدرسين (حاصلی كندكدن ايی
بركيمسه ايله صحبت ايله وانكله مصاحبتی غنيمت بيل (زيرا كندك كيله مصاحبت تضييع احوال
واوقات وايام واتلاف عمر بلافائده در (كفت چندان برين نمط بكفتم وكمان بردم كه دلش درقيد
امد وصيد من شدناكاه نفسی سرداز دل پردرد برآوردو كفت چندين سخن كه كفتی درترازوی عقل
من وزان آنيك سخن ندارد كه ازقابلهٔ خويش شنيده ام كه زن جوانرا اكرتيری در پهلونشيند به
كه پيری) كفت پيرديدی (نمط ونسق اسلوب وكونه معناسنه در (درقيد در حرف صله (قيد دن
مراد بند درمنه اضافت لاميه در (صيد من مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نفسی يا حرف وحدت
وزان مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (قابله رومده آورده ديدكلری خاتوندركه طوغان اوغلنجقلرك
كوبكن كسر (بنكه در دين يكلش سو يلمش (قابله برينه قبيله يازان صحيح متلره مخالف يازمش
(تيری (و پيری ياری حرف وحدتدر (پهلو يان معناسنه دركه عربجه جنب ديرلر (محصول تركيب
پير ديدی بواسلوب اوزره اولقدر سوز سو يلدم وظن ايلدم كه كوكلی بنم قيديمه كلدی (يعنی
بكا مقيد اولدی و بنم صيدم اولدی (يعنی بكا شكار اولوب رام اولدی ناكاه دل پردر دندن
برصغوق نفس كتوردی يعنی برآه چكدی وديدی بوقدر سوزكه سو يلدك بنم عقلم ترازوسنده
اول بوسوزك وزن طوتماز يعنی اكا موازن دكل كه كندی ابه دن ايشتمشم كه تازه زنك اكر پهلوسنده
اوق اوتورسه يعنی يانده اوق باتوب طورسه يكدر يانده بر پير اوتروب طورمقدن حاصلی پير ايله
همنشين وهم بستر اولمقدن اوق يارهسنی چكمك يكدر (نظم) لما رأت بين يدی بعلها ✽ شيئا
كارخی شفة الصائم) لما بولميه وجوديه ديرلر مشايخ عربك بعضيسی اسميتنه ذاهب اولدی
و بعضيسی حرفيتنه اسميتنه ذاهب اولانلر جمله يه اضافتی لازمدر ديديلر (حاصلی وقت معناسنی
متضمندر وقتا كه ديمكدر (رأت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه مهموز العين معتل اللام اصلنده
رأيت ايدی اعلال ايله رأت اولدی فعت وزنی اوزره وقتا كيم كورديسه (فاعلی پيرك زوجه سيدر
(بين ظروف مكانيه دندر مضاف اولمشدر يدی لفظنه اصلنده يدين در حالت رفعی يدان در
نصب وجری يدين در نون اعراب بعله اضافتله ساقط اولمشدر نتكه نحو كتابلرنده مسطوردر
بونده معناسی اوكنده ديمكدر (بعل لفظا مجرور مضاف اليهدر (زوجه بعل ديرلر
بانك فتحی وعينك سكونيله وزوجه يه بعله ديرلر وضمير تأنيث رأتك فاعلی اولان زوجه يه
راجع در (شيئا لفظا منصوب مفعول رأت در شيئا دن مراد آلت پير در (كارخی كاف
مثل معناسنه در (وارخی اسم تفضيلدر رخوه دن رانك فتحی وكسری ايله بومشقلق
وكوشكلك معناسنه در بونده سسترك ديمكدر (شفة لفظا مجرور مضاف اليه
ارخی در (شفه دوداغه ديرلر صائمه اضافتی لاميه در (صائم اوروج طوتيجی كيمسه در وآلك
دوداغی غايتله كوشك اولاغندر اول جهتدن پيرك ذكرينی صائمك كوشكلك دوداغنه تشبيه
ايلمشدر (محصول بيت) وقتا كيم پيرك زوجه سی پيرك اوكنده يعنی زوجنك اوكنده برشی
كورديسه يعنی ذكرينی كورديسه صائمك كوشكلك دوداغی كبی يعنی غايتله سست وزبون
كورديسه (تقول هذامعه ميت ✽ وانما الرقية للنائم) تقول جواب لمادر قياس قالت ديمك ايدی
لكن مراد حكايت حال ماضی درسو يلردی ديمكدر (و بعض كيمسه ديد يكه لما مضارعی

رد شمعی

ردابن سيد علی وسروری

مطلب

مطلب

ماضی يه ردايدر ان مصدريه ماضی بی معنای استقباله ردايلديكی كبی (پس تقول قالت معناسنه
اولور بوبله ديين زياده خطا ايلمش (وهيچ بروجهله كندی يه دوشرسوز دكلدر زيرا ديديكی
لما جازمه دربوخود لماء وجوديه دركه اسم اولديغی تقديرجه جمله يه مضاف اولمقدر شرطی فتأمل
(تقول فاعلی رأتك فاعليدر (يعنی پيرك زوجه سی (هذا اسم اشارتدر مذكور شيئه محلا مرفوع مبتدا
(ميت خبری ومعه ميته متعلق (وضمير مذكر بعله راجعدر (واوحرف ابتدا (ان حرفدر
حروف مشبهه بالفعل دن (وما حرف كافه كه ان حرفنی عملدن كف ومنع ايدر (الرقية رانك
ضمی وقافك سكونيله مريض اوزره اوقيوب اوفورمكدر تاكيم افاقت بوله لفظا مرفوع مبتدا
افسون ديمكدر سابقا بومعنايی عزيمتله تعبير ايلمش ايدی (ليكن بونده مراد شيوه ونازدر (للنائم
لام حرف جر يرمقدره متعلق (نائم اسم فاعلدر نوم دن اويويان كيمسه يه ديرلر (بونده مراد
جوانك ذكريدر جار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسميه اعرابدن محلی
يوق جملهٔ مستأنفه (محصول بيت) وقتا كه بعله پير ذكرينی كورديسه ديدی بوآلت پيرك نديله
بله ميتدر يعنی نه كنديده حيات وآرونه آلتنده رقيه وافسون خود نائمه نافعدر يعنی غنج ودلال
جوانك چكونی تحريك ايدر پيرك مرده ذكرنی تحريك ايلمز حاصلی جوانك چكرنی شخص نائمه
تشبيه ايلمش و پيرك شخص مرده يه (رباعی) زن كر بر مردبی رضا برخيزد ✽ بس فتنه وجنك
ازان سرابرخيزد) زن مبتدا (و برخيزد خبری (وما بينلری خبره متعلق (كزاصلی كه از ايدی
ضرورت وزن ايچون حذف وايصال ايلدی (برمرد لاميه (بر بونده فت معناسنه در (بی رضا
رضاسز ديمكدر (يعنی مجامعتسز (برخيزد قالقه (حاصلی دوشكدن موطوئه قالقميه (سرادن
ياضرورت وزن ايچون وقافيه ايچون ترك اولدی (محصول بيت) زن كه ار ينك يانندن يعنی دوشكندن
رضاسز قالقه حاصلی موطوئه قالقميه چوق فتنه وجنك اول اودن قالقار يعنی آچلغه وچيلقلغه
صبرايدر اما كيجه دوشك خدمتی اولمايجه صبرايلمز مصراع اولك معناسنی عورت كه زوجنك
قتندن رضاسز واجازتسز قالقار ديين اجازت عبارتندن معلومدركه معنايی خلافنه صرف
ايلمش اوله (پيری كه زجای خويش نتواند خاست ✽ الابعصا كيش عصا برخيزد) پيری يا حرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (جای خويش لاميه (خاست ماضی مصدر معناسنه در زيرا
مضارعه مقارندر (الا ادات استثنادر نتواند خاست تركيبندن (بعصا با حرف استعانت
(كی چون ديمكدر (شين ضمير پيره راجعدر (عصا برخيزد تقديری عصايش كی برخيزد (يعنی
ضمير معناده عصايه مقيددر (محصول بيت) بر پير كه كندی يرندن قالقمغه قادراوليه الا عصا ايله
انك عصاسی يعنی ذكری نچون قالقار حاصلی يرندن دكنكسز قالقمغه قادر اولميانك دكنكی
قالقماز (فی الجمله امكان موافقت نبود و بمفارقت انجاميد چون مدت عدت برآمد عقد نكاحش
باجوانی بستند تند ترش روی تهی دست بدخوی جور وجفا می ديد ورنج وعنا می كشيد
وشكر نعمت حق همچنان می كفت كه الحمد لله كه ازان عذاب اليم برهيدم و بدين نعمت مقيم
برسيدم) فی الجمله حاصل كلام (امكان موافقت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبود اولمدی (واو
حرف عطف (با حرف مصاحبت (مفارقت مصدردر مفاعله بابندن آير يلشمق ديمكدر
(انجاميد آخر اولدی يعنی ايريلشدك ديمكدر (مدت عدت لاميه (برآمد چيقدی (عقد نكاحش
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وشينه اضافت لاميه در (با حرف صله (جوانی يا حرف وحدت
(تند ياوز (ترش رو يه اضافتی بيانيه اكشی صورتلی ديمكدر (تهی دست وصف تركيبيدر صفرالید
معناسنه (يعنی مفلس وفقير (بدخو يه اضافتی بيانيه در (بواوصاف صفت بعد الصفت واقعدر
(ميديد حكايت حال ماضيدر كورردی ديمكدر (ميكشيد ده بوبله در (شكر نعمت حق مصدرك

ردابن سيد علی

رد شمعی

مفعولنه اضافتی ولامیه در (همچنان انجلین یعنی میکفت عبارتند نصکره جدکبی دیمکدر (عذاب
الیم بیانیه درمولم معناسنه (برهیدم فعل ماضی متکلم وحده قورتلدم دیمکدر (وبدین باحرف صله
(نعمت مقیم یعنی نعمت ثابت (برسیدم ایرشدم حاصلی واصل اولدم (محصول ترکیب) حاصل
کلام موافقت ایلمکه امکان اولمدی زیرا الت مساعده ایلمدی وکاریمز مفار فتله تمام اولدی یعنی
اخرایر یلشدك انجامیدك معناسنی ایرشدیلردبین لغتده مخالف سویلمش (چونکه مدت عدت چقدی
یعنی تمام اولدی عقد نکاحنی برجوانه بغلدیلر یاوزا کشی صورتلی فقیر بد خوی اندن جور وجفا
کورردی ورنج وعنا یعنی درد والم چکردی وخدانك نعمتنه بو نجلین شکر ایدردی که الحمدلله که اول
عذاب الیمدن خلاص بولدم و بو نعمت مقیمه ایرشدم دیو (بیت) بااین همه جور وتند خوبی *
نازت بکشم که خوبرویی) تند خو وصف ترکیبدر یاوز خویلی معناسنه (ویا حرف مصدر
(نازت تا ضمیر خطاب در (بعض نسخهده بارت دوشمش یعنی یوکك (خوبرو وصف ترکیبدر
ویا ضمیر خطاب (محصول بیت) بو جمیع جور ایله ویاوز خویلولغله نازك چکرم زیرا کوزلسین
یعنی کوزللکك ایچون هرنه بلاك وارایسه چکرم (قطعه) باتوم اسوختن اندر عذاب * به که
شدن بادیکری در بهشت) شدن صیرورت ایچوندر اولمق معناسنه (دیکری یاحرف وحدت
(محصول بیت) قیز جوانه دیرکه بکا سنکله جهنمده یانمق یکرکدر که غیرایله یعنی پیر ایله جنتده
اولمق یعنی پیرایله جنتده اولمقدن سنکله دوزخده اولق یکدر (بوی پیاز ازدهن خوب روی *
نغز تر اید که کل ازدست زشت) نغز کوچك یعنی ایو (وترادات تفضیل (محصول بیت) صوغان
قوقوسی کوزلك اغزندن ایورك کلور که کل چرکین الندن یعنی چرکین الندن کل قوقوسندن
کوزل اغزندن صوغان قوقوسی یکرکدر بونده بعض شراح ایکی بیت ایراد ایلمش که متونده موجود
دکل لیکن انلره تقلیدا ایراد ایلدك بزده (قطعه) روی زیبا وجامهٔ دیبا * عرق وعود ورنك
وبوی وهوس) روی زیبا (وجامهٔ دیبا بیانیهلردر (دیبا شب ددکلری قاشدر (عرق کلاب
(عود معروف خوش قوقولی اغچدر که هندن کلور (رنکدن مراد خاتونلر استعمال ایلدکلری
اقلق وقزللق در (بوی کوزل قوقو (هوس بونلری ارزو ایلمك (محصول بیت) کوزل یقشقلو
یوز ودیبا وسراسر قاش قفتان کلاب وعود ورنك وبوی و بونلرك ارزوسی (بو بیت بیت ثانی یه
مرهوندر (این همه زینت زنان باشد * مرد را کیر وخایه زینت بس) زینت زنان لامیه (باشد
ادات زمانیه اولمق جائز (وفعل مضارع مفرد غائب اولمق جائز (کیر چرك (یعنی ذکر وخایه
همسایه سی (بس یتر دیمکدر (محصول بیت) بیت سابقده مذکور اولانلر جمعا عورتلرزینتیدر
اما ارککه کیر وخایه زینت یتر معلومدرکه بو ایکی بیت بو کتابدن دکلدر لیکن بعض جهله دخل
ایلمسون دیو یازدق (حکایت) مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان وفرزند خوبروی
داشت شبی حکایت کرد که مرا در عمر خویش بجزاین فرزند نبودست درختی درین وادی
زیارتکاهست که مردمان بحاجت خواستن انجا روند شبها در پای ان درخت بحق نالیدهام تامرا این
فرزند بخشیده است شنیدم که پسر بارفیقان آهسته میکفت چه بودی که من آن درخت را
بدانستمی که کجاست تاد عا کردمی که پدرم بمیرد) مهمان پیر لامیه (ویا حرف وحدت (بودم
حکایت حال ماضی (دیار بکر (ودیار ربیعه بری برینه متصل مملکتلردر دیار بکرك تختی آمددرکه
شیخ محمد آمدی حضرتلری مدکور آمد شهرندندر (وربیعهنك تختی موصلدرکه ابن خباز موصلی که
قرآن شریفه معرب واسباب نزول یازمشدر اندندر (که حرف رابط صفت (مال فراوان بیانیه
(فرزند خوبده بویلهدر (شبی یا حرف وحدت (حکایت کرد بر کیجه حکایت ایلدی (بوسوز
اول معنایی کوستررکه حضرت شیخ بر زمان بو پیرك مهمانی اولمش اوله (که حرف رابط

رد سروری وشمعی

مقول قول (مرا را ادات تخصیص (عمر خویش لامیه کندی عمرمده دیمکدر (بجز باحرف
زائد (درخت مبتدا (یاحرف وحدت (وادی دره (زیارتکاهست خبر مبتدادر (یعنی
مستجاب الدعوة برمقام (که حرف رابط صفت (مردمان مبتدا وروند خبری (وبحاجت خواستن
خبره متعلق (شبها کیجهلر ومبتدا (ونالیده ام خبری (ودر پای ان درخت بحق باء صله ایله خبره
متعلق (تا حرف تعلیل (آهسته یاپجه یاپجه (میکفت حکایت حال ماضی (چه بودی ادات تمنی
نه اولیدی دیمکدر (بدانستمی حکایت حال ماضی بیلیدم دیمکدر (کردمی ده بویلهدر ایلیدم دیمکدر
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیوررکه سیاحتم زمانندهده دیاربکرده برپیره قونق اولدم که
وافر مالی وارایدی وکوزل اوغلی برکیجه حکایت ایلدی که بنم تمام عمرمده بو بر اوغلدن غیری
اولمامشدر (بو درده بر زیارتکاه اغاج واردرکه خلق حاجت دیلمکه انده واررلر نیجه
کیجه اول اغاجك دیبنده حقه اغلیوب ایکلمشم که خدای تعالی بکا بو اوغولی باغشلامشدر
حضرت شیخ دیرکه باباسی بو سوزی سویلیجك ایشتدم که اوغلان یولداشلرینه آهسته سویلردی که
نه اولیدی اول اغاجی بن بیلیدم قندهدر ودعا ایدیدم تا بابام اولیدی (حکمت) خواجه شادی
کنان که فرزندم عاقلست و پسر طعنه زنان که پدرم فرتوت) خواجه مبتدا (شادی کن وصف
ترکیبی (یاحرف صدر (والف ونون مبالغه افاده ایدر (یعنی شادیلق ایده کندر (حاصلی سوینکندر
خبر مبتدا واقعدر (که حرف تعلیل (فرزند مبتدا (عاقل خبری (وپسر مبتدا (وطعنه
زنان خبری شادی کنان کبی (که حرف تعلیل (پدرم مبتدا (وفرتوت خبری (محصول ترکیب)
خواجه شادیلق ایلکندرکه فرزندم عاقلدر (وپسر طعنه اوراغندرکه بابام فرتوتدر (یعنی
بونامشدر (حاصلی پدرك حالی بویله (وپسرك حالی بویله (قطعه) سالها برتو بکذرد که کذر *
نکنی سوی تربت پدرت) سالها مبتدا (برتو بکذرت اوستکدن مرور ایدر (یعنی اوزرکدن کچر
خبر مبتدادر (که حرف بیان (کذر ذال معجمه ایله وکاف عجمك ضمیله اسم مصدردر کچمه واوغرامه
معناسنه (مصراع ثانی یه مرهوندر (نکنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (سوی تربت اضافت لامیه
(وپدره کذلك (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورد یلار کچرسنك اوزرکدن که بابانك
مقبره سی جانبنه کذر ومرور ایلمزسین (یعنی جانبنه بردعا ایلمك ایچون وبارنسنه اولشدرمك ایچون
قبرینه اوغرامزسین (توبجای پدرچه کردی خیر * تاهمان چشم داری از پسرت) باحرف صله
(جای پدر لامیه حق پدر دیمکدر (تاحتی معناسنهدر (چشم امید ورجا معناسنهدر (داریتك
مفعول صریحی (وازپسرت غیر صریحی (محصول بیت) ینه خطاب عام طریقیله بیوردر
سن بابانك حقنده نه خیر ایلدك یعنی نه لطف واحسان ایلدك تا کیم همان اول احسانی اوغلکدن رجا
ایلیهسین (یعنی سن باباکله نیجه عمل ایلدکسه اوغلك سنك ایله همان اول عملی ایلسه کرکدر
ان خیرا فخیر وان شرا فشر (حکایت) روزی بغرور جوانی سخت رانده بودم وشبانکه پای
کریوهٔ سست مانده پیرمردی ضعیف از پس کاروان همی آمد وکفت چه خسپی خیر نه جای
خفتنست کفتم چون روم که نه پای رفتنست کفت نشنیده که کفته اند رفتن ونشستن به که دویدن
وکسستن) سخت رانده بودم محکم سوردم ایدی یعنی یولده قتی پك کتدم ایدی (شبانکه
کیجهسی (باحرف ظرف (پای کریوه لامیه (پای بونده دیب معناسنهدر (کریوه کاف عجمك
(وراك کسریله طاغ بلکینه دیرلر (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (سست بونده عاجز
وبی مجال معناسنهدر (مانده قالمش ینه بر بودم مقدردر (خسپی فعل مضارع مخاطب بونده
یاتورسین دیمکدر (دویدن مصدردر یلمك معناسنه (کسستن کاف عجمك ضمی وکسریله وسینك
فتحی وکسریله بونده اوزلمك معناسنه مصدردر (محصول ترکیب) برکون جوانلق غروریله

محکم کتمشیدم وکیجه سی بر بلك دینده عاجز وبی مجال قالمشیدم برضعیف پیر کشی کاروان
اردندن کلوردی وبکا دیدی نه یاتورسین قالق یتاجق یردکل دیدم که نیجه کیده یم که کیده جك
آیق یوق یعنی اباقدن چیقدم دیدی ایشتمدکمی که عقلا دیمشلردر کتمك واوتورمق یعنی دیکلنی
دیکلنمی کتمك یکدر یلوب اوزلمکدن (نشنیدهٔ دهاولان همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب
دکل ایمش (قطعه) ای که مشتاق منزلی مشتاب * پند من کاربند وصبرآموز) ای حرف ندا رد شمعی
منادی محذوف تقدیری ای آن کس که در حذف وایصال طریقله که حرفیتدن اسمیته نقل
اولندی شکه مکرر بیان اولندی (مشتاق اسم فاعلدر افتعال بابندن (منزله اضافتی مفعولنه
اضافتیدر (ویا ضمیر خطاب (مشتاب فعل نهی مفرد مخاطب (شتابیدندن ایومه دیمکدر رد سروری وشمعی
(شتافتندن اخذایلین خطا ایلش (پند من لامیه (وبندك مفعول اولی (وکار ثانیسی (وصبر
آموزك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای شول کیمسه که منزلك مشتاقسین ایومه (یعنی
منزله که تیز ایرشمك دیلرسك عجله ایلمه بنم پندمی ایش بغله یعنی کار ایدك وصبرا وکرن (حاصلی
آهسته کیت بوادهٔ قالمیه سین (بند بستن دن امر حاضردر دیین اخذ اشتقاقده خطا ایلمش (زیرا بند رد شمعی
بندیدندن اخذاولنور (اسب تازی دونك رود بشتاب * اشتر آهسته میرود شب وروز) اسب تازی
یبانیه (دونك ایکی سکردم دیمکدر زیرا تك اسم مصدردر (تکیدندن یله معناسنه (پس اصطلاحلرنده
ایکی سکردم دیمکدر زیرا سکرتمکه تك دیرلر (ترکیده حمله دیدکلری کبی (تانك فتحی وکاف عربیله
آنك صحرا دیغی دیین ایو صحرا ایتمامش وعربی آت ایکی یلمك کیدر سرعتله یعنی بر ایکی رد سروری
قوشمغله یوریلور دیین خیلی یورلمش (منه سنده تازی عرب واسب تازی عربی آت دیدکدن صکره رد شمعی
تك بونده تکیدن معناسنه دربتزکی یلك دیین ایکی پرده خبط عشوی ایلمش فتدبر (باحرف رد شمعی
مصاحبت (شتاب اسم مصدر ایوی معناسنه (اسب تازی مبتدا (ودونك مبتداء ثانی ورود خبر
ثانی وثانی خبریله خبر اول (بعض نسخه ده رود یرینه دود واقعدر دالله یلر دیمکدر دو یدندن
تکیدن ایله مرادف اولور (اشتر مبتدا (آهسته مبتداء ثانی (ومیرود خبر ثانی وثانی خبریله خبر
اول (محصول بیت) عربی آت ایکی سکردم کیدر ایو یله اما اشتر کیجه وکوندز آهسته کیدر
قالمز (حاصلی اسب تازی بر ایکی منزل سکرتمکله یوریلور قالور اما دوه شب وروز آهسته
کیدوب قالمز قصه دن حصه بودر کیم یولده عجله ایله کتمامك کرك (حکایت) جوانی چست
واطیف وخندان وشیرین زبان درحلقهٔ عشرت مابود که دردلش ازهیچ نوعی غم نیامدی
ولب ازخنده فراهم نیاوردی روزکاری برامد که اتفاق ملاقات نیفتاد بعدازان دیدمش زن خواسته
وفرزندان خاسته وبیخ نشاطش بریده وکل هوسش پژمرده پرسیدمش که این چه حالتست
کفت تا کودکان بیاوردم دیکر کودکی نکردم) جوانی یا حرف وحدت (چست چابك
وظریف معناسنه در (حلقهٔ عشرت ما بیانیه ولامیه در (یعنی مجلسمزه داخل اولوب مصاحبمز
ایدی (که حرف رابط صفت (نوعی یا حرف وحدت (بعض نسخه ده ازهیچ نوع واقعدر
یاسز (نیامدی یا حرف حکایه (فراهم بری برینه دیمکدر جمع دن عبارتدر (نیاوردی
یا حرف حکایه‌در بری یره کتورمزدی دیمکدر (که حرف بیان (اتفاق ملاقات مصدرك مصدره اضافتیدر
(بعد ازان مذکور روزکاره اشارتدر (زن خواسته اولنمش (فرزندان خاسته پیدا وحاصل
اولمش (بیخ نشاط بیانیه شنلك کوکی (کل هوسده بیانیه (پژمرده باء عجمك فتحیله
وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمیله صولمش دیمکدر (تا حرف ابتدادر مذکبی زمانده (کودك
اوغلان (الف ونون ادات جمعدر (کودکی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) چست واطیف
وخندان وشیرین زبان یعنی طاتلی دیللی برجوان بزم مجالس عشرتمزده ایدی یعنی بزمله هم صحبت ایدی

شو یلکه کوکلنده هیچ برنوعدن غم یوغیدی یعنی کوکلنه غم کلمزایدی ودوداغنی
کولمه دن جمع ایلمزایدی (یعنی یومزدی برروزکار کچدی که اتفاق انکله ملاقات واقع اولمدی
اندن صکره انی کوردم اولنمش واوغل قز پیدا وظاهر اولمش وشنلکی کوکی کسلمش وکل
هوسی صولمش (حاصلی اولده اولان ذوق وشوق وصفاسی کتمش صوردم که بونه حالتدر
دیدم دیدی اوغلانجقلر کتورلدن بری یعنی اولاد صاحبی اولالی ارتق اوغلنجقلق ایلمدم
(بیت) ماذا الصبا والشیب غیرلمتی * وکفی بتغیر الزمان نذیرا) ماذا ای شیٔ معناسنه
محلا مرفوع مبتدا (الصبا صادك کسریله جهله وهوا وهوسه میله دیرلر الف مقصوره ایله
اما صاد مفتوح اولنجه الف ممدوده‌در (واو حرف حال (الشیب پیرلکه دیرلر لفظا مرفوع
مبتدا (غیر فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر تفعیل بابندن (لمه لامك کسری ومیمك تشدیدیله
اوموزه اینن صاچه دیرلر ویا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه وجار مجروریله محلا منصوب
مفعول غیردر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك محلی نصب در حالیت ایله
(کفی فعل ماضی مفرد مذکر غائب ضرب بابك ناقص یائیسندن (بتغیر باحرف زائد فی الفاعل در
وجار مجروریله محلا مرفوع فاعل کفادر وتغیرك زمانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ونذیرا
تغیر الزمانی تمییز ایدر انذار معناسنه (انذار اعلام در تخویفله (وکفی متعلقاتیله برقد تقدیریله محلا
منصوب حالدر (محصول بیت) ندر بو جهله وهوا وهوسه میل دخی ارزوی نفسانی یه رکون واحبابله
طرب وشوقه تهالك حال بوکه پیرلك که نذیر موت وسفیر فوت در صاچمك لونی تبدیل وتغییر
ایلدی وبنی عمرمك آخری قریب اولمغله انذار وتخویف ایلدی (یعنی موتك قرینه دلالت ایلمکله
حال بوکه صاچمك لونی زمانك تغییری بکا نذیر ومخوف یتر (حاصلی شعرمی زمانك تغییر ایلدیکی
کافی ایکن وموتمك قربیله نذیر ایکن پیرلك شعرمی اغرتمق نه بلادر (بیت) چون پیرشدی زکودکی
دست بدار * بازی وظرافت بجوانان بکذار) کودکی یا حرف مصدر (دست بدارك مفعول صریحی
وزکودکی غیر صریحی بدار داردن فعل امر مفرد مخاطب در بونده طوتمق معناسنه در (بداری
ردا بن سید علی وسروری داشتندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر ترك وتسلیم ایله معناسنه
(محصول بیت) پیرله خطاب عام طریقیله بیورر چونکه پیر اولدك اوغلانلق هوسندن ال چك یعنی
اول هوایی ترك ایله اویونی وظرافتی جوانلره قو یعنی انلره بغشله (مثنوی) طرب نوجوان زپیر
مجوی * که دکر نایداب رفته بجوی) طرب نوجوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (که حرف تعلیل
ردا بن سید علی وسروری (تاید اصلی نیاید ایدی ضرورت وزن ایچون همزه دن منقلب اولان یا حذف اولندی (بجوی
باحرف صله (مجوی فعل نهیدر جویدندن جستندن دیین یاکلش سویلمش (محصول بیت) تازه
جوانك شنلکنی وشادلغنی پیردن استمه یعنی پیر تازه جوان کبی اهل شوق وذوق اولماز زیرا ایرمقدن
آقوب کیدن صو بردخی ایرمغه کلمز ایمدی جوانلق کتدکدن صکره بردخی کلمز (زرع راچو
رسید وقت درو * نخرامد چنانکه سبزهٔ نو) زرع اکن (ورا حرف تخصیص (ویا حرف
مفعول (وقت در ولامیه در بچم وقتی دیمکدر (درو دالك کسری وراك فتحیله اسم مصدردر
بچم معناسنه (درویدندن (نخرامد فعل نفی استقبال مفرد غائب (سبزهٔ نو بیانیه نو بونده تازه
معناسنه در (محصول بیت) زرعك ویا زرعه چونکه بچم وقتی ایرشدی یعنی بچلمك زمانی اولدی
تازه سبزه کبی صالنمز پس پیردخی تازه جوان کبی شادان وخندان اولماز قصه دن مراد
حصه در (قطعه) دور جوانی بشداز دست من * آه ودریغ آن زمن دل فروز) دور جوانی
زمان جوانی دیمکدر (بشد برفت معناسنه در (زمن زانك ومیمك فتحه لریله زمان معناسنه در (دلفروزه
اضافتی بیانیه در (دلفروز وصف ترکیبیدر فروزیدندن کوکل یالکلندریجی یعنی قلبی روشن

ایدیجی دیمکدر (محصول بیت) المدن جوانلق زمانی کتدی یعنی پیراولدم آه ودریغ اول دلفروز
ونورانی زمان حضرت شیخ بکمش جوانلق زماننه تأسف چکروب دریغ وحسرت ییر (قوت
سرپنجهٔ شیری برفت* راضیم اکنون بپنیری چو یوز) قوت سرپنجهٔ شیری لامیه وبیانیه در
(بپنیری باحرف صله (پنیر معروف (یوز پارس دیدکلری حیوان مفترسدر که پنیره زیاده مائلدر
(محصول بیت) پیرلکدن شکوی ایدوب بیوررار سلانه منسوب سرپنجه قوتی کتدی یعنی جوانلق
زوری کتدی قالمدی شمدی پیراولوب دیشلرم قالمیجق پارس کبی پنیره راضیم اولده قوری
اولمامق شرطیله بو برقاچ بیت که پیرلك احوالنده واقع اولمشدر سودیٔ نام ادك تمام وصف
حالیدر عفی عنه (پیره زنی موی سیه کرده بود* کفتمش ای مامك دیرینه روز) مامك
مام مادر معناسنه در (وکاف ادات تصغیر (دیرینه روزه اضافتی بیانیه در (دیرینه روز
وصف ترکیبدر اسکی وچوقدانکه کونلی دیمکدر زیرا دیرینه اسکی وچوقدنکی دیمکدر
(محصول بیت) بر پیرقاری صاچنی سیاه ایلمشیدی یعنی بویامشیدی بن اکا دیدم ای چوق
کونلی یاشلی اناجغم (موی بتلبیس سیه کرده کیر* راست نخواهد شد ان پشت کوز)
بو بیت مقول قولك تتمه سیدر (پشت کوز بیانیه در کوز کاف عجمك ضمی وزاء عربله بوکری
دیمکدر زاء عجمله دیدنلر بوابیاتك قافیه لرینه ناظر اولمامشلر (محصول بیت) پیره زنه دیدم مویکی
تلبیس وحیله ایله سیاه ایلمش یعنی بویامش فرض وقیاس ایله امابوکلمش ارقه ومنحنی قامت
راست اولیسر کادر حاصلی صاچ قرارمغله بوکلمش ارقه طوغرو لماز (حکایت) روزی
بجهل جوانی بانك برمادر زدم دل آزرده بکنجی نشست کریان همی کفت مکر خردی فراموش
کردی که درشتی میکنی) بانك برمادرزدم یعنی آنام اوزره پك چاغردم حاصلی اوننه غضبله
سوز آتدم (دل ازرده بکنجی نشست کوکلی اینجوب بر بوجقده اوتوردی (ازرده ده هاء رسمی
حرف ترتبه در (کریان صفت مشبهه دراغلیارق دیمکدر (همی کفت سویلردی (محصول ترکیب)
برکون جوانلق جهلیله آنامك اوستنه پك چاغردم کوکلی اینجوب بر بوجقده اوتوردی اغلیارق
سویلردیکی حالده کاله اوشاقلغی اونتدك که خشونت وغلظت ایدرسین بکا (قطعه) چه خوش
کفت زالی بفرزند خویش* چو دیدش پلنك افکن وپیل تن) زال قاری وعجوز معناسنه (باحرف
صله (فرزند خویش لامیه کندینك اوغلنه دیمکدر (پلنك افکن وصف ترکیبدر (افکنیدندن پلنك
براغیجی یعنی یقیجی حاصلی بهادر لقدن عبارتدر پیل تن ده فیل کودهلی یعنی زورلی دیمکدر (محصول بیت
برقاری کندی اوغلنه نه کوزل دیدی چونکه ارسلانلره وقپلانلره غالب وفیل زورلی کوردی
(کرازعهد خوردیت یادامدی* که بیچاره بودی دراغوش من) عهد خردی لامیه (ویاء
ساکنه حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (اغوش قوجاق
دیمکدر (محصول بیت) قاری فرزند بنه دیراکراوشاقلق زمانی ووقتندن یادیکه کلبدی یعنی
کوچکلکك حاصلی خردهلکك اکایدك که بنم قوجاغمده بیچاره وبی تاب وتوان ایدك (نکردی
درین روز برمن جفا* که توشیر مردی ومن پیره زن) نکردی جواب شرط واقعدر وشرط
وجوابی مقول قول زالدر (که حرف تعلیل (شیرمرد بهادر معناسنه ترکیبده تحریف ایدوب
شره مددیرلر (محصول بیت) اکرسن قوجاغمده ایکن عجزیکی وبیچارهلککی بلیدك بوکونده
بنم اوزریمه جفا ایلزدك یعنی بکا اذا وجفا ایلزدك زیراسن بهادرسین وبن قوجاقاری
حاصلی اول حالی آکیدك بکارحم ایدردك (حکایت) توانکری بخیل راپسری رنجود بودنیك
خواهانش کفتند مصلحت آنست که از بهراوختم قرآن کنی ویابدل قربان باشد که خدای تعالی
شفا دهد لختی باندیشه فرورفت وکفت ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست صاحب دلی

رد حلبي ونعمة الله

بشنید وکفت ختمش بعلت آن اختیار افتاد که قرآن برسرز بانست وزر در میان جان) رنجود
مریض (نیك خواه وصف ترکیبدر خواهیدندن ایلك دیلیجی (والف ونون ادات جمع دوستلر
دیمکدر (ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست (ختم مصحف مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(باحرف ظرف حضورده یعنی حاضر (کله کاف عجمك فتحیله سوری یعنی قویون سوریسی
وغیریسی (بعض یرده لام ضرورت وزن ایچون مشدد قلنور (محصول ترکیب) بربخیل غنینك
اوغلی مریض ایدی ویامریض اولدی دوستلر اکا دیدیلر مصلحت اولدر که انکیچون ختم قرآن
ایلیه سین ویابدل قربان اوله که خدای تعالی شفا ویره بر زمان اندیشه یه باندی یعنی فکره
طالدی ودیدی حضورده واقع اولان مصحفی ختم ایلمك اولی در زیرا سوری ایراقدر قویون
کچ کلور برصاحب دل بومصاحبتی ایشتدی ودیدی ختم قرآن اکا اول علتله اختیار واقع
اولدیکه قرآن دل اوجنده در واچه والتون جان اورته سنده در (کله تشدید لامله قید ایلینلر
زائد ایلمشلر (مثنوی) دریغا کردن طاعت نهادن* کرش همراه بودی دست دادن)
دریغا الف حرف ندبه مصراع ثانی به مصرو فدر (کردن طاعت بیانیه در مجازا (کردن
کاف عجمك فتحیله بو یون دیمکدر که عرب جید دیر (کرش ضمیر کردن طاعته راجعدر (همراه
بولداشدر قرین معناسنه (بودی اولیدی (یا حرف حکایه (دست دادن بیانیه (محصول بیت)
حیفا ودریغا اکر کردن طاعته کرم وسخا الی همراه اولیدی یعنی کردن طاعتی قومغه
نه اولیدی اعطا واحسان الی قرین اولیدی حاصلی شویلکه عبادت وطاعته سرفرو ایدوب
باش ایندورهلر حیف اکر صدقات وزکات وسخا وکرم بوکه منضم اولیدی نه کوزل اولوردی
یعنی عبادت وطاعتی زیاده مبرور ومقبول اولوردی حاصلی عبادت وطاعته سخا وکرم قرین
اولمدیغنه دریغ وحیف چکر (مصراع اولك معناسی ای دریغ انك طاعتی بوینی قومه سنه
یعنی طاعته دیمن معناسیه حیف ایلمش (ومصراع ثانینك نتیجه سنده حیف انك طاعته که
سخاسزر عمله یرامز دیدیکی اولکیدن دخی یرامز (بدیناری چو خردر کل بماند* وراالحمدی
بخواهی صد بخواند) با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (دینار التون (ویاحرف وحدت
(الحمدی یاحرف وحدت (محصول بیت) بردینار سببیله یعنی صدقه یه ویازکاته ویاعطیه یه
برالتون ویرمك تکلیف اولنسه خربالچقده قالدیغی کبی قالور یعنی ویرمه ده عجز چکر خر
بالچقده قالمغی عجم چوق استعمال ایدر زیرا مسکین بالچغه باتنجه چقمه دن زیاده عاجز اولور
اکر برالحمد یعنی برسورهٔ فاتحه طلب ایلسك یوز اوقور بالکه دخی زیاده زیراجیدن چقماز
دل اوجندن چیقار (حکایت) پیرمردی راکفتند چرازن نکنی کفت باپیره زنانم الفتی نباشد
کفتند زن جوان بخواه چون مکنت داری کفت مراکه پیرم باپیره زنانم الفت نباشد اورا که
جوان باشد بامن که پیرم چون دوستی صورت بندد) زن کردن اولنمك معناسنه درنتکه
دیباجه دهکچدیکه (مردیت بیازمای وانکه زن کن) بیورمشیدی (الفتی یاحرف تنکیر حرف
وحدت دیمن بیلمز ایمش (بعض نسخه ده عیشی واقعدر دیرلك معناسنه (ویاحرف تنکیردر
(مکنت قدرت معناسنه در (مرارا حرف تخصیص بنم دیمکدر ادات مفعول اولمقده جائز
(اورا بوراده مذکور راکبیدر (چون واو اصلیه ایله نیجه کیف معناسنه (دوستی یاحرف
مصدر (محصول ترکیب) بر پیره دیدیلر نیچون اولنمزسین پیر دیدی قریلرله الفتم بوقدر وانلرله
عیش وزندکانه ایده مم دیدیلر تازه زن دله چونکه جماعه مکنت وقدرتك وار در دیدی
بنم که پیرم قریلرله الفتم اولمیه یاخود بکا که پیرم قریلرله عیش والفت اولمیه انك که
جوان اوله بنمله که پیرم نیجه دوستلغی صورت بغلر یاخود اکا که جواندر نیجه دوستلق

ردا بن سيد علي وسروري

رد شمعی

رد شمعی

رد شمعی

صورت بغلر (حاصلی پیر اهل انصاف ایمش که بویله جوابلر ویرمشدر (بیت)
زور باید نه زرکه بانورا * کرزی دوستر که ده منی کوشت) بانوخاتون دیمکدر (کرز کاف عجمك
فتحی وزاء عربیله هاوچ معناسنه در (ویا حرف وحدت (من بطمان دیمکدر (نون ضرورت
وزن ایچون تخفیف قلندی (کوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (محصول بیت)
زور کرکدر زر کرکمز زیرا قادنجغه برکرز سوکلی رکدر اون بطمان اتدن حاصلی آج اولور چیلق
اولور اما کرز سز اولماز بانلرنده مقبول ومکرم کبر سخندر اندن غیری برنسنه دکل (حکایت)

منظومه * شنیده ام که درین روزها کهن پیری * خیال بست به پیرانه سر که کیرد جفت)
کهن کاف عربك ضمی وهانك فتحی وضمیله اسکی دیمکدر هانی ضمه به تخصیص ایدنلر بی وجه
ایلشلر (پیرانه سر پیرلك وقتنده دیمکدر استعمالارنده (جفت جیم عربك ضمی وفانك سکونیله — ردابن سید علی وسروری
بونده زوجه مراد در زیرا طرفینه جفت دیرلر (محصول بیت) ایشتمشم که بوزمانده براسکی پیر
یعنی برکچکین قوجه خیال بغلدی پیرلك وقتنده که زوجه اله یعنی تأهل ایلیه حاصلی اولمك
خیالنی بغلدی بوقصه حضرت شیخك زماننده کندینك معلومی اولان قصه‌لردندر نتکه
بونظمك آخرنده تصریح ایلر (بخواست دخترکی خوبروی کوهر نام * چودرج کوهرش ازچشم
مردمان بنهفت) دخترکی کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (خوبروی وصف ترکیبی
صفت دختر (کوهر نام اضافتی بیانیه‌در اولده وصف ترکیبی اقسامندندر (چوادات تشبیه (درج
دالك ضمی ورانك سکونیله جواهر حقه سنه دیرلر (کوهره اضافتی لامیه تعریب ایلدکلرنده
جوهر دیرلر (شین ضمیر دختره راجعدر (چشم مردمان لامیه (بنهفت باحرف ظرف (ویا حرف
تأکید (ونهفت نونك وهانك ضمه‌لریله کزلی دیمکدر بونده مراد مستوره لکدر (محصول بیت)
کوهر آدلی خوبروی برقیز جغز دیلدی حاصلی برکوزل قز دیلدی جوهر حقه سی کبی اول قیز
مردم کوزندن مخفی ومستوره ایدی یاخود کندینك کوهری حقه سی کبی خلقك کوزندن مستور
ایدی مصراع ثانینك معناسنی فرنجی کبی مردمك کوزندن مخفی ایدی دیین فتی ایلری کتمش — ردابن سید علی
(چنانکه رسم عروسی بود تماشا بود * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت) عروسی یاء
نسبتله دوکونه دیرلر (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (و بود فعل ماضی مفرد غائب
اولدی دیمکدر (ولی ادات استدراك (باحرف ظرف (حمله اول بیانیه (عصای شیخ لامیه
(بخفت باحرف تأکید (خفت خانك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب بونده یاتدی دیمکدر
(محصول بیت) انجلین که دوکونك عادت وقانونی اولور تماشا اولدی اما حمله اولده یعنی اول
سکرد مده شیخك عصاسی یاتدی حاصلی آلتی ازالهٔ بکارت ایده مدی یعنی درج عقیق دلمه ده
دولت مساعد اولمدی (تماشا یرینه مهیا یازنلر جمیع متونه مخالف یازمشلر * کمان کشید نزد — ردسروری وشمعی
برهدف که نتوان دوخت * مکر بسوزن پولاد جامهٔ هنکفت) هدف هانك ودالك فتحه‌لریله
اوق نشانه دیرلر (دوخت مصدر معناسنه در (مکر الا معناسنه در (باحرف صله (سوزن
سینك ضمیله اکنه یه دیرلر پولاد اضافت بیانیه در (پولاد باء عجمك ضمیله چلیك دموره دیرلر
(جامهٔ هنکفت بیانیه (هنکفت هانك فتحی وکاف عجمك ضمیله صیق طوقنمش نسنه (محصول بیت)
پیر کمانی چکدی امانشانه اورامدی یعنی ازالهٔ بکارته مالك اولمدی زیرا دیکمك اولماز مکر
پولاد ایکنه ایله صیق طوقنمش ثوابی حاصلی آلت مساعده ایده میجه ازالهٔ بکارت میسر
اولماز (بدوستان کله آغاز کرد وحجت ساخت * که خانمان من این شوخ دیده پاك برفت)
کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (خانمان او ویرق معناسنه در اما نعمة الله مال — ردسروری
وملك وطوار دیمش (پس مال ورزق دینه دخل ایدن زائد ایلمش حاصلی ترکیب اولوب

املا اولق کرك (شوخ دیده کستاخ معناسنه در (پاك برفت پاك سپردی یعنی هرنم وار ایدیسه
اتلاف ایلدی زیرا پاك بردد برلر هرنسی وارایسه الوب کتورمکه یعنی برنده نسنه قومامغه
(محصول بیت) پیرجواب ایلامك ایچون دوستلرینه شکایت ایلمکه باشلیوب حجت ودلیل
پیدا ایلدیکه بنم مال وما ملکمی بوکستاخ پاك سپردی نسنه قومادی کیمی مهر معجلنه
وکیمی دوکونه صرف ایدوب فقیر اولدم بوخود قیز دکل ایمش بن مغبون اولدم دیواظهار
رد شمعی — شکوی ایلدی (پاك برفتك معناسنی نم وارایسه اناسی واناسی اوینه ایلتدی دیین معنای
مرادی فتی بیانه ایلتمش (میان شوهر وزن جنك وفتنه خاست چنان * که سر بشحنه
وقاضی کشید وسعدی کفت) شوهر شینك فتحی وضمیله عورت اری (بشحنه باحرف صله
(خاستك فاعلی (جنك وفتنه یه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (سر بونده غایت ونهایت
معناسنه‌در تقدیری سرش در (شین جنك وفتنه یه راجعدر طریق مذکورایله (کشید فعل ماضی
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه یعنی فاعلی مذکور کیدر چکلدی یعنی منتهی اولدی دیمکدر
(وسعدی کفت مابعدنه مرهوندر (محصول بیت) ارو عورت اراسنده جنك وفتنه شویله
قالقدیکه اوجی یعنی اونه سی شحنه یه وقاضی یه منتهی اولدی یعنی دعوالك اوجی قاضی یه وصو
باشی یه چکلدی حاصلی دعوی ایله قاضی یه وصو باشی یه واردیلر (پس ازخلافت وشنعت کناه
دختر نیست * ترا که دست بلرزد کهر چه دانی سفت) خلافت تابونده اسلوب عجم اوزره
داخلدر زیرا بونك اصلی خلافدرکه مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (شنعت وشناعت چیرکنلك
معناسنه در (ترارا حرف تخصیص سنك دیمکدر (بلرزد باء استمرار ایله فعل مضارع مفرد غائب
فاعلی تحتنده یده راجع ضمیردر (کهر سفتك مقدم مفعولیدر (وسفت سفتن معناسنه‌در (دانینك
مفعولیدر دانی فعل مضارع مفرد مخاطب نه بلورسین یعنی نه قادرسین دیمك اولور (محصول بیت)
سعدی دیدی بوقدر مخالفت وشناعتدنصکره دخترك کناهی یوقدر سنکدر زیرا سنك که
ییرلکدن الك دترر کهر دلمکه نه بلورسین یعنی قادر دکلسین دخترك نامی کهر اولدیغی جهتدن
بونده ایهام ولطیفه واردر * باب هفتم در تأثیر تربیت * یکی از وزرا پسری
کودن داشت پیش یکی از دانشمندان فرستاد که مراین را تربیتی کن مکر عاقل شود مدتی
تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدرش کسی فرستاد که این عاقل نمی شود ومرا دیوانه کرد) کودن
کاف عربك ودالك فتحه‌لریله عربیدر لغتده سمر آته دیرلر صکره غبی واحمق معنالرنده شایع
اولدی (تربیتی یاحرف تنکیر (مکرادات تمنی (مدتی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) وزیرلردن
برینك براحمق اوغلی وارایدی دانشمندلردن برینك قتنه کوندردیکه بونی تربیه ایله اوله که عاقل
ودانا اوله برمدت بوکا تعلیم ایلدی مؤثر اولمدی باباسی قتنه برکیمسه کوندردیکه بوعاقل اولماز وبنی
دیوانه ایلدی حاصلی بوعاقل اولمدیغندن غیری بنیده دیوانه ایلدی (قطعه) چون بود اصل
جوهری قابل * تربیت رادرو اثر باشد) اصل جوهر لامیه در (ویا حرف وحدت (تربیت تفعیل
بابندن مصدر در تاباء مصدردن بدلدر (وراحرف تخصیص (درحرف ظرف (اوضمیری اصل
جوهره راجعدر (محصول بیت) چونکه برجوهرك اصلی یعنی ذاتی قابل اوله تربیتك انده اثری
اولور یعنی تربیت انده مؤثر اولور (هیچ صیقل نکوندانند کرد * آهنی را که بد کهر باشد) صیقل
صادك وقافك فتحه‌لریله ویانك سکونیله دموردن پاس اچیجی کیمسه یعنی صانعك اسمیدر عجم
رد سروری — صانعدن صنعته نقل ایدوب استعمال ایدردیین افترا ایلمش بلکه اسم آلتی که مصقله درانك معناسنه
استعمال ایدرلر (نداند بونك کبی یرلرده نتواند معناسنه در (وکرد کردن معناسنه در (آهن دمور (ویا حرف
وحدت ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (کهر بونده اصل معناسنه در (محصول بیت)

هیچ بر استاد صیقلی ابوایلکه قادر دکلدر بردمر یکه اصلی وذاتی یرامز اوله (سك بدریای
هفتکانه مشوی * که چو ترشد پلیدتر باشد) سك مشویك مفعول صریحی و بدر یاغیرصریحی
هفتکانه یه اضافتی بیانیه در اصلنده هفتکانه یدیشریدبشردیمکدر اما بونده دریای هفتکانه دن
یدی دریا مراد در پس یدی دورلی دریا ایله تفسیر ایدنلر تفشیر ایلمشلر (مشوی فعل نهی مفرد رد شراح جمعا
مخاطبدر (شو یمدندن شستن دن دینلر غلط سویلدیلر (که حرف تعلیل (تر باش معناسنه در ردابن سید علی
(پلید باء عجمك فتحی ولامك کسر یله مردار دیمکدر (وترادات تفضیل (محصول بیت) کلبی پاك وسروری
اولسون دیو یدی دکزله یومه زیرا چونکه یاش اولدی اولکیدن دخی مردار اولور (خرعیسی
کرش بمکه برند* چون بیاید هنوز خر باشد) کرش ضمیری خره راجعدر (محصول بیت) حضرت
عیسی علیه السلامك خر یني اکر فرضا مکه یه دهایلدوب کتورر لرسه چونکه مکه دن کله الان خردر
مکه یه واروب کلمك خرلکدن آنی اخراج ایلمز (حکایت) حکیمی پسران را پندهمی داد که جانان
پدر هنر آموزید که ملك ودولت دنیا اعتماد را نشاید وجاه از در واره بدر زود وسیم وزر در سفر محل
خطرست یا دزد بیکبار ببرد و یا خواجه بتفاریق بخورد اما هنر چشمۀ زاینده است ودولت
پاینده واکر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود دولتست هنرمند هر جا که
رود قدر بیند ودر صدر نشیند وبی هنر هر جا که رود لقمه چیند وسختی بیند) حکیمی
یاحرف وحدت (پسران را تقدیری پسرانش رادر (را ادات مفعول (که حرف بیان (جانان
الف ونون ادات جمعدر (آموزید فعل امر جمع مخاطب (که حرف تعلیل (ملك میمك کسریله
اموال واثقال معناسنه در یعنی هر کس مالك اولدیغی نسنه اما میمك ضمیله مملکت و پادشاهلغه
دیرلر مصدر معناسنه (دولت دنیا لامیه (اعتماد را را ادات مفعول (نشاید فعل نفی استقبال
مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (جاه منصب (دروازه شهر قپوسی که سوقاق باشلرنده اولور که
کوندز اچق طورر وکیجه ایله قپانور زیرا در قپو واز باز معناسنه آچق دیمکدر (وهاء رسمی
ادات تخصیصدر آچق طوردیغیچون بوجنس قپویه کوچه بندده درلر سوقاق باشنی بغلادیغیچون
زیرا کوچه تصغیر کودرکه کویدن مقصود درکه محله در سوقاق بغلیجی دیمکدر (ایمدی دروازه
سوقاق وقلعه قپوسی دیمن حقیقتن بیلموب غیر یلره تقلید ایله سویلمش (وسیم وزر در سفر رد سروری وشمعی
محل خطرست یعنی خوف محلنده در (یا دزد یکبار ببرد ویا خواجه بتفاریق بخورد (یکبار
براوغوردن دیمکدر (خواجه یعنی صاحب سیم وزر (بتفاریق آزر آزر (چشمۀ زاینده بیانیه
زایندن طوغوجی چشمه یعنی دائما کسلمز (دولت پاینده بیانیه پاینده ثابت دیمکدر زیرا پاییدن
کویمکدر (لقمه چیند لقمه دیوشرر یعنی دیلنجیلك ایدر فعل مضارع مفرد غائبدر چیندن
چیدندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (محصول ترکیب) بر حکیم اوغللرینه نصیحت ویرردی که رد شمعی
ای بابالك جانلری هنر تحصیل ایلك زیرا دنیانك ملك ودولتی اعتماده لایق دکل وجاه ومنصب
شهر قپوسندن طشره سنکله بیله کتمز یعنی غربته کیتسك منصب سنکله بیله کتمز بلکه یره یکك یرده
قالور والتون واقچه سفرده خوف مقامنده در یا اوغریلر براوغوردن آلیلدر ویا صاحبی آزر آزر
یاب یاب یير اما هنر دائما آقیجی بکار درکه هیچ کسلمز وثابت دولتدرکه اولنجه سندن آیرلماز
هرقنده ایسك سنکله بیله در واکر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دکل زیرا هنر نفسنده دولتدر
اهل هنر قنده که کیدر قدر وعزت وحرمت کورر وصدر مجلسده اوتورر حاصلی رعایت بولور
اما هنرسز هر یره که کیدر دیلنجیلك ایدر وروزکاردن شدت کورر (بیت) سخت است پس ازجاه
تحکم بردن * خوکرده بناز جور مردم بردن) سخت است مقدم خبر (وبردن مؤخر مبتدا
(پس ازجاه خبره ظرف زمانی (تحکم تفعل بابندن مصدر در برکیمسه نك حکمی آلتنده اولمق

یعنی حکومتن چکمك برده نك مفعولی (خوکرده مأنوس اولمش دیمکدر (بناز با حرف صله
ویاحرف مصاحبت نازه ونازایله (جور مردم لامیه و بردنك مفعولی بردن مبتدا ومقدر سخت است
خبری (محصول بیت) منصبدن صکره یعنی منصبدن آیرلدقدن صکره الك حکمنی وامرنی
کوتورمك قتیدر یعنی مشکلدر ناز ونعمته و باناز ونعمتله مأنوس اولان خلق جور وجفاسنی
کوتورمك شدید در حاصلی کوچدر (قطعه) وقتی افتاد فتنۀ در شام * هر کس ازگوشۀ
فرارفتند)وقتی یاحرف وحدت (فتنۀ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (در حرف صله
رد شمعی
حرف ظرف اعتبارایدن بیلزایمش (کوشۀ یاسیده حرف وحدت وهمزه حرف توسل (فتنۀ
رد شمعی
وکوشۀ همزه لرینی حرف وحدت دیمن غریب افترا ایلمش (محصول بیت) بروقت شامه برفتنه
دوشدی پس هر کس بر کوشه دن کتدیلر یعنی وطندن آیریلوب دیار غربته طاغلدیلر (روستا
زادکان دانشمند * بوزیری پادشا رفتند) روستا کوید رقریه معناسنه (روستازادکان
کوید تولدایلین اولاد (دانشمنده اضافتی بیانیه (بوزیری با حرف صله (ویاء اولی حرف
مصدر (وثانی اضافت ایچون کلمشدرکه لامیه در (پادشاهدن هاضر ورت قافیه ایچون حذف
اولندی ضرورت وزن ایچون دیمن خطا ایلدی (محصول بیت) کویك دانشمند اوغلانجقلری ردابن سید علی
یعنی اوقومش کوبلیلر پادشاهك وزیرلکنه کتدیلر یعنی سلاطینه وزرا اولدیلر (پسران وزیر
ناقص عقل * بکدایی بروستا رفتند) پسران وزیر لامیه (ناقص عقل وصف ترکیبیدر
پسرانه صفتدر وزیره دکل (بکدایی باحرف صله ویا حرف مصاحبت ویا حرف مصدر
(بروستا باحرف صله (محصول بیت) وزیرك ناقص عقل اولان اوغلاری کدالغله کویه کتدیلر
یعنی شهرده دیلنجیلك ایلمك حجابندن روستاره جرارلق ایدرلردی زیرا اعتبار علم وکمالده در
نسب وماله دکل (بیت) میراث پدر خواهی علم پدرآموز* کین مال پدر خرج توان کرد بده
روز) میراث پدر لامیه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن (علم
پدر لامیه وآموزك مقدم مفعولیدر (آموزفعل امر مفرد مخاطب اوکرن دیمکدر (کین اصلنده
که این درکه حرف تعلیل واین اشارت قریبدر مال پدره که لامیه در (وتوان کردك
مفعول اولی (وخرج ثانیسی (کرد مصدر معناسنه در (بده روز باحرف ظرف ده روز
اون کون (محصول بیت) اکر باباك میراثنی دیلرسك باباك علمنی اوکرن یعنی باباك منصبنی
دیلرسك باباك هنرینی تحصیل ایله زیرا بومال پدری اون کونده خرج ایلمك ممکندر اما هنر
بردوکمز مالدر (حکایت) یکی از فضلا تعلیم ملك زادۀ کردی وضرب بی محابا زدی وزجر
بی قیاس کردی پسراز بی طاقتی شکایت پیش پدر برد وجامه از تن دردمند برداشت پدر را
دل بهم برآمد استادرا بخواند وگفت بر پسران آحاد رعیت چندین جفا وتوبیخ روا نمی داری که
پسر مرا سبب چیست گفت سخن باندیشه باید گفتن وحرکت پسندیده باید کردن همه خلق را
خاصه پادشاهان را که هرچه بردست وزبان ملوك رفته شود هر آینه بافواه گفته شود وقول وفعل
عوام را چندان اعتبار نباشد) تعلیم ملك زادۀ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (زادۀ یاحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت دیمن زائد سویلمش (کردی یاحرف حکایت
(ضرب بی محابا بیانیه بی توقف وبی پروا دیمکدر (زدی یاحرف حکایت (زجر بی قیاس زجر
لغتده سورمکدر اما بونك کبی یرلرده جور وجفا مراد در (کردی یاحرف حکایت (بی طاقتی
یاحرف مصدر (تن دردمند بیانیه (بهم برآمد منقبض اولدی (آحاد رعیت افراد رعیت
دیمکدر (پسرمرا لامیه بنم پسریمه دیمکدر (بعض نسخه ده (فرزند مرا واقعدر (بونده بر پسرمرا
رد شمعی
بازاز بوندن معلومدر فارسیده رسوخی بوقدر (سخن باید گفتنك مفعول صریحی (وباندیشه غیر صریحی

بعض نسخه‌ده اندیشیده واقعدر و بعض نسخه‌ده باید کفت و باید کرد واقعدر (خاصه خصوصا
دیمکدر (پادشاهانرا رادات مفعول (که حرف تعلیل هر آینه البته (بافواه باحرف ظرف (افواه
فمك جمعیدر اغزلر دیمکدر (محصول ترکیب) فضلادن بریسی برپادشاه زاده‌یی تعلیم ایدردی
و بی توقف و بی پروا بوکا کوتك اوروردی واورانسز جور وجفا ایدردی شاه زاده طاقتسزلکدن
باباسی قتنده شکایت ایلدی (یعنی پدر بنه اول بی رحم استاددن شکایت ایلدی (ومجروح
کوده سندن قفتانن چیقاروب چوماق نشانلرین کوستردی باباسی بونك بوحالنی کورنجه منقبض
ومکدر اولدی (حاصلی غضبه کلدی استادی دعوت ایلدی ودیدی افراد رعیت اوغللرینك
اوزرینه بوقدر جور وتوبیخی روا یعنی جائز طوتمزسین که بنم اوغلومه روا طوتوسین سبب ندر
استاد دیدی سوزی فکر ایله سویلمك کرك وحرکتی مقبول ایلمك کرك جمیع خلقه خصوصا پادشاهلره
زیرا هرنسنه که ملوکك اللرندن ودیللرندن صادر اولور البته دیللرده سویلنور یعنی خلق ارا سنده
شیوع بولور اما عوامك قول وفعلنه اعتبار یوقدر یعنی ملوکك اقوال وافعالی کبی معتبر دکلدر
(قطعه) اکر صد نا پسند آید ز درویش * رفیقانش یکی از صد ندانند (محصول بیت) اکر
یوز قول وفعل نامقبول کلورسه (یعنی صادر اولورسه مرددرویشدن یولداشلری یوزدن بریسنی
بیلمزلر زیرا حیز اعتبارده اولنلردن دکلدر (وکریك ناپسند آید ز سلطان * ز اقلیمی باقلیمی
رسانند) (محصول بیت) اما اکر سلطاندن برقول وفعل ناپسند صادر اولورسه انی اقلیمدن اقلیمه
ایرشدررلر (یعنی مملکت مملکت یاییلورکیدر (پس در تهذیب اخلاق خداوند زادکان انبتهم الله
نباتا حسنا اجتهاد بیش ازان باید کرد که درحق عوام) تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر
معناسنه (اخلاقه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی
ولامك ضمی وسکونیله خوی وعادت معناسنه (خداوندزادکانه اضافتی لامیه در (انبت فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (انبات بتورمکدر (هم ضمیر منصوب متصل مفعول صریحیدر
انبتنك (وجلاله فاعلی (نباتا مفعول مطلق (حسنا صفتی (اجتهاد افتعال بابندن مصدردر
سعی وکوشش معناسنه (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتاکیم
سلاطینك اقوال وافعالی عوامك اقوال وافعالی کبی اولمدیسه پس پادشاه زاده‌لرك اخلاقنی پاك
ایله‌ده الله تعالی انلری کوزل نبات بتورسین یعنی کوزل ومقبول نبات کبی مقبول عالم ایلسون جمله‌ٔ
معترضه دعائیه در پس بونلرك تهذیب اخلاقنده سعی وکوشش اندن زیاده ایلمك کرك که
عوام زاده‌لرك حقنده زیرا مقام اعتبارده بونلردر عوام زاده‌لر دکل (قطعه) هرکه در خردیش
ادب نکنند * در بزرکی فلاح ازو برخاست) هرکه یعنی هرکس که نکته مکرر بیان اولندی (خردی
یاحرف مصدر وشین کبه راجعدر (بزرکی یا حرف مصدر اولواوق و بیوکلك (فلاح اسمدر فوز ونجات
معناسنه (یعنی صلاح حال معناسنه ثلاثیدن فعلی مستعمل دکلدر افعال بابندن مستعملدر
مفلح دیرلر ابو ایشلی کشی‌یه (محصول بیت) هرکیمسه که خرده‌لکنده (یعنی اوشاقلغنده تأدیب
ایلمزلر ایریلکنده و بیوکلکنده اندن فلاح قالقار (بونده ماضی مستقبل معناسنه‌در حاصلی
کوچك ایکن مؤدب اولمیان بیوك اولنجه بی ادب اولور (چوب تر را چنان که خواهی پیچ *
نشود خشك جز باتش راست) چوب تریانه چوب اغاج (وتر یاش (پیچ فعل امر مفرد مخاطبدر
پیچیدندن بونده اکمك و بوکمك معناسنه‌در (نشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب اولمز دیمکدر
خشك تقدیری چوب خشك در (باتش باحرف مصاحبت (راست بونده طوغری معناسنه در
(چوبی عصا ایله بیان ایدن اغاجی بیلمزایمش (محصول بیت) یاش اغاجی آنجلاین که دیلرسین اکوبوك ردسروری
اما قوری اغاج آتشدن غیریله راست اولماز یعنی طوغرو اولماز (بیت) ان الغصون اذا قومتها

اعتدلت * ولیس ینفعك التقویم بالخشب) غصون غصنك جمعیدر دال و بوداق معناسنه (اذا
معنای شرطی متضمن اسم ظرف (قومت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر تفعیل بابندن
مصدری تقویم کلور طوغرلتماق معناسنه (ها ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (غصونه
راجعدر (اعتدلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن فاعلی تحتنده غصونه راجع
ضمیر (معتدل بونده مستوی ومستقیم معناسنه در همزه سی وصلله ساقط اولور (لیس اسمی
مقدر ضمیر شاندر لیس الحال والشان دیمکدر (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن
(وکاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (التقویم لفظا مرفوع فاعلیدر وجمله‌ٔ فعلیه
اعرابدن محلا منصوب خبر لیسدر (بالخشب جار مجرور ایله تقویمه متعلقدر (خشب خانك
وشینك ضمیله خشبه‌نك جمعیدر خانك وشینك فتحه‌لریله بونده قوری اغاجلر مراددر
(محصول بیت) تحقیق تازه بوداقلر وقتا انلرنی سن انلری طوغرلتماق مراد ایلسك طوغریلور
(اما حال وشان بودر که سکا فائده ویرمز قوری اغاجلری طوغرلتمقده سعی وکوشش ایلمك
نتکه بیوردی آتشدن غیریله راست اولمز (ملك را حسن تدبیر ادیب وتقریر سخن او پسندیده
آمد خلعت ونعمت بخشید و پایکاهش ازآنچه بود برتر کردانید) (محصول ترکیب) پادشاهه
استادك حسن تدبیر و آنك سوز تقریر ایلمه سی مقبول کلدی خلعت و نعمت باغشلدی
ومرتبه ومنصبنی اولدوغندن یوجه‌رك ایلدی یعنی منصبنی زیاده ایلدی اولکیدن (معلوم
اولا که مذکور ادیبك فضلی وار ایمش اما تعلیمی یوغیمش والاسلوب تعلیمه مالك اولان
شاکردی دوکمکه محتاج اولماز بلکه ازارلمغه بیله محتاج اولماز دکل که دوکمکه (زیرا حسن تعلیم
داد خدادر علمه وفضله نسبت دکلدر (حکایت) معلم کتابی را) اسم فاعلك ظرف مکانه
اضافتیدر (معلم تفعیل بابندن اوکردیجی کیمسه (ومتعلم تفعل بابندن اوکرنیجی کیمسه
بعض جهله معلم شاکردنه دیرلر تفعیل بابندن اسم مفعول صیغه سی اوزره بوجود حیوانات
جنسنده مستعملدر انسانده استعمالی جائز دکلدر (نته که تعلیم متعلم بوکه قرینه دروفروع
کتابلرنده کتاب صیدده کلب معلم بحثی خود مثبتدر فقهده (کتاب کافك ضمی وتانك تشدیدیله
لفظ مشترکدر مفرد ایله جمع بیننده (مفرد اولنجه مکتب معناسنه‌در (اما جمع اولنجه کاتبلر ردسروری
دیمکدر (بعض شراح مختار صحاحك کلامنی غلط چیقاروب خطاء فاحش ایلمش دیمش که
بضم الکاف وتشدید التاء بمعنی الکتبة والکتاب والمکتب (والمعنی علی الاول بالترکی برباز یجیلر
معلمی (وعلی الثانی برکتاب معلمی وعلی الثالث برمکتب معلمی ومختار صحاحك عبارتی
بودر الکتاب بالضم والتشدید الکتبة والکتاب ایضا والمکتب واحداتهی تأمل ندر (منه سنده ردشمعی
کتاب جمع کاتبدر امابونده مکتب مراددر دیبن جمعه حصر ایلدکنده اظهار جهل ایلمش
پس معلوم اولدیکه کتاب مکتبله برمعنایه‌در (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (دیدم
در دیار مغرب ترش روی وتلخ کفتار وبدخوی ومردم آزار وکدا طبع وناپرهیزکار که عیش
مسلمانان بدیدن اوتبه کشتی وخواندن قرآنش دل مردم سیه کردی جمعی پسران پاکیزه
ودختران دوشیزه بدست جفای او کرفتار نه زهرهٔ خنده ونه یارای کفتار که عارض سیمین
یکی را طبانچه زدی وکاه ساق بلورین دیکری را شکنجه کردی القصه شنیدم که طرفی از
خبائت او معلوم کردند بزدندش و براندند ومکتب اورا بمصلحی دادند پارسایی سلیم ونیك
مردی حلیم که سخن جز بحکم ضرورت نکفتی وموجب آزار کس برزبانش نرفتی کودکانرا
هیبت استاد نخستین از سر بدر رفت ومعلم دومین را اخلاق ملکی دیدند دیو یکدیکر شدند
وباعتماد حلم او ترك علم کردند ودر اغلب اوقات بازیچه فراهم نشستندی ولوح درست ناکرده درسر

بکدکر شکستندی) ترش روی وصف ترکیبی دراکشی صورتلی دیمکدر (تلخ کفتار آجی سوزلی دیمکدر (بد خوی (ومردم ازارده بوبله در برامز خویلی آدم انجدیجی (کدا طمع دیلنجی طبیعتلی یعنی طمعکار (نا پرهیزکار کار ادات فاعلدر پرهیز سز یعنی فاسق وفاجر (تبه تانك وباء عربینك فتحه‌لری وهاء اصلیه‌ ایله تباهدن مخفف فاسد دیمکدر (کشتی یا حرف حکایه اواوردی دیمکدر (کردی یاسیده بوبله در (جمی یا حرف وحدت بر بلوك دیمکدر (پسران پاکیزه بیانیه پاکیزه پاك معناسنه در (دختران دوشیزه ده بیانیه در (دوشیزه قز اوغلان معناسنه در (باحرف صله (دست جفای او بیانیه ولامیه در (کرفتار مبتلا دیمکدر (زهره خنده لامیه (زهره لغتده جکر یانده اولان اوده دیرلر اما اصطلاحده مجال وقدرت معناسنده مستعملدر (نتکه شاعر دیمش (بیت) زهره ندارم که ببوسم لبت * تیروکمان دارد ابروی تو (خنده اسمدر کولمه معناسنه (یارای کفتار مصدرك مفعولنه اضافتیدر (زیرا یارا قدرت معناسنه اسمدر مصدری یارستن ویاریدن کلور (کفتار کلیجی معناسنه در اما اصلنده وصف ترکیبیدر نهایتی ترکیب خفی قیلنلندر سوزکتوریجی معناسنه صکره نفس کلامه اطلاق ایلدیلر (که کاهدن مخففدر (عارض سیمین بیانیه عجم رایی مفتوح اوقور نتکه سابقا بیان اولندی بونده عارضدن مراد یوزدر (رخله تعبیر ایدنه دخل ایدوب یوزك ایکی یانیدر دیین نه سویلدیکن بلمزایمش ردسروری (طپانچه باء وجیم عجملرایله ترکیجه هیاز وشپله دیرلر (ساق بلورین بیانیه (بللو ربانك کسری ولام مفتوحك تشدیدیله دراصلنده اما عوام تحریف اید وب لام مخففك ضمیله استعمال ایدر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دیکره اضافتی لامیه (ویا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (طرقی یا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (بصلحی با حرف صله (ویا حرف وحدت اقصال بابندن اسم فاعلدر اهل صلاح دیمکدر (پارسایی بدلدر مصلحدن ویا حرف وحدت (سلیم صفتی (نیك مرد صفت بعد الصفت (ویا حرف وحدت (حلیم نیك مرده صفت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (حکم امر معناسنه در یعنی شان وکار (موجب سبب معناسنه در (موجبك آزاره وآزارك کسه اضافتلری لامیه‌در (کودکان را الف ونون ادات جمع ورا حرف تخصیص (هیبت خوف معناسنه در (نخست نونك وخانك ضمه‌لریله وسینك سکونیله اول دیمکدر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دومین یا ونون سابق کبی (ورا حرف تخصیص (اخلاق ملکی بیانیه (ویا حرف نسبت (باحرف صله (اعتماد حلم اوه مصدرك مفعولنه اضافتیدر ولامیه (ترك عادة مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اغلب اوقات لامیه اکثر اوقات دیمکدر (باحرف صله بازیچه اویحق (چه حرف تصغیردر (فراهم مجموع معناسنه در لوح لامك فتحی وواوك سکونیله تخته دیمکدر (عربك وعجمك اولادی قرآن شریفی تخته‌دن اوکرنورلر (درست ناکرده یعنی انده یازیلانی تمام ازبرلمکسزین (درسر یکدیکر درحرف صله (نشستندی (وشکستندی یازی حرف حکایه‌در (محصول ترکیب) برمکتب خانه معلمنی کوردم دیار مغربده اکشی صورتلی وآجی سوزلی وبرامز خویلی وآدم انجدیجی ودیلنجی طبیعتلی اهل طمع وفاسق وفاجر که مسلمانلرك دیرلکی آنی کورمکله فاسد اولوردی و قرآن اوقوماسی خلقك کوکلنی قرارد ردی بر بلوك پاك وپاکیزه اوغلنجقلر وبکر قزلرك جفاسی الینه مبتلالك خوف وخشیتندن نه کولمکه مجاللری ونه بری بریله سویلشمکه قدرتلری وارایدی کاه برینك عارض سیمیننه طپانچه اورردی وکاه برغیرینك ساق بلوربنی شکنجه یعنی فلقه‌یه چکردی قصه‌نك اوته‌سی بودرکه برمقدار خیانتندن معلوم ایلدیلر انی دوکدیلر ومکتبدن سوردیلر ومکتبنی برصالح کیمسه‌یه ویردیلر برزاهد وعابد وسلیم وبرابو حلیم کیمسه‌یه که سوزی امر ضرورتسز سویلمزدی ودیلندن

کیمسه‌یی نجتمك صادر اولمزدی بوبله اولنجه اوغلانجقلرك اولکی استادك خوفی باشندن کتدی وایکنجی معلمك اخلاق ملکیسنی کوردیلر بری برینه شیطان اولدیلر وانك حلمنه اعتماد ایله علم اوقومغی ترك ایلدیلر واکثر اوقاتده بری بریله اویون اوینامغه اوتوررلردی ولوحی تمام اوکرنوب بیلمزدن اول بری برینك باشنه قاندیررلردی (بیت) استاد معلم چو بود کم آزار * خرسك بازند کودکان در بازار) کم بونك کبی برده ترك کلیدن عبارتدر (پس کم ازار انجتمیجی دیمکدر (خرسك خانك کسری ورانك سکونیله وسینك فتحیله اوزنجه اشك اوینه دیرلر و بعضیلر دیدیلر خرس آیودر وکاف حرف تصغیر اسکی پسکی کبه لردن وکملردن آیو شکلنده برصورت پیدا ایدرلر وبربسی اول صورته کیروب انی اوینادررومده رمضان کیجه‌لرنده جال اوینادقلری کبی ولکل وجه (محصول بیت) استاد معلم چونکه کم آزار اوله یعنی حلیم وسلیم اوله اوغلنجقلر بازارده خرسك اوینونی اوینادرلر بعض نسخه‌ده (استاد ومعلم دوشمش واوعطفله (بعد ازدو هفته بردرآن مسجد کذر کردم معلم اولین رادیدم که دل خوش کرده بودند وبمقام خویش بازآورده انصاف برنجیدم ولاحول کنان کفتم که ابلیس رادیکر بار معلم ملائکه چرا کردند پیر مردی جهان دیده بشنید وبخندید وکفت نشنیده که کفته‌اند) بعض نسخه‌ده (دل بروخوش کرده بودند واقعدر (انصاف بونك کبی یرلرده زیاده معناسنه‌در (لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیمکدر (محصول ترکیب) ایکی هفته‌دنصکره اول مسجدك قپوسنه کذر ایلدم کوردم اولکی یاوز معلمك کوکلنی خوش ایلمشلر وینه کندی مقامنه کتورمشلر الحق بومعنی ایچون زیاده انجندم ولاحول دیه‌رك دیدم شیطانی ینه ملکلره نیچون معلم ایلدیلر بر پیر مرد جهان دیده ایشندی وکولدی ودیدی ایشتمامشمیسین که دیمشلردر (نشنیده‌ده همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکلمش (مثنوی) پادشاهی پسر بمکتب داد * لوح سیمینش برکنار نهاد) لوح سیمین بیانیه (لوح لغتده مطلق تخته دراما عرب وعجم اولادی اوستندن تعلم ایلدکاری تخته‌نك جنسنه علم اولمشدر (پس کوموشدنده اولسه اکا لوح دیرلر آنکیچون لوح سیمین دیمشدر (معلوم اوله که ابناء سلاطینك لوحی کوموشدن اولور اما غایتله ابنجه اولورمش (بونده سیمینك نون تأکیدی وشین ضمیری ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنق کرك وضمیر پسره راجعدر (کنار یاندر (اما بونده مراد قوجقدر (محصول بیت) برپادشاه اوغلنی مکتبه ویردی کوموشدن برلوح قوجاغنه قویدی یعنی اکا برکوموش لوح ویردی (برسر لوح او نوشته بزر * جور استاد به که مهر پدر) سرلوح لامیه در اوبه اضافته بوبله در (نوشته واوایله ویا ایله لغتدر جور استاد مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مهر پدر لامیه در مهر بونده محبت معناسنه در (محصول بیت) اول شاه زاده‌نك لوحی اوجنه التونله یعنی آلتون صویله یازلمشیدی یازیلان بومصراعدرکه (استادك جور وجفاسی بابانك محبتندن یکدر زیرا جور استاد علم وفضله ایرشدیرر ومهر پدر جهله (حکایت) پارسازاده را نعمت بی قیاس از ترکه عمان بدست افتاد فسق وفجور آغاز کرد ومبذری پیشه کرفت فی الجمله چیزی نماند از سائر معاصی ومنکری که نکرد ومسکری که نخورد باری بنصیحتش کفتم ای فرزند دخل آب روانست وعیش آسیای کردان یعنی خرج فراوان مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد) پارسازاده را یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل ورا حرف تخصیص (همزه وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (ترکه تانك فتحی ورانك کسریله متروك معناسنه در طابه لامك کسریله مطلوبه معناسنه اولدیغی کبی آخرنده همزه اضافت ایچون کلمشدر (عمان عمك جمعیدر اسلوب عجم اوزره عربیده اعمام کلور جمع قلت وزنی اوزره (مبذر تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (ویا حرف مصدر (سائر معاصی بیانیه سائر جمیع دیمکدر (ومعاصی معصیتك جمعیدر کناه معناسنه (منکر اسم

رد شمعی

رد شمعی

مفعولدر افعال بابندن نامشروع معناسنه و یا حرف وحدت (مسکر افعال بابندن اسم فاعلدر سکر ویرن نسنه و یا حرف وحدت (باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (بنصیحتش تقدیری بطریق نصیحتدر (دخل دالك فتحی وخاء معجمه نك سکونیله خارجدن کلوب الکه کیرن نسنه یه دیرلر (آب روان آقان صو یعنی سریع الزوالدر (عیش یعنی ذوق وصفا (آسیای کردان یائیه (آسیا وآسیاب بایله دکرمن دیمکدر کردان کاف عجمله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن دیمکدر (خرج فراوان بیانیه (کسی یا حرف وحدت (ورا حرف صله (دخل معین بیانیه (محصول ترکیب) برعابد زاده نك عمیلرینك متروکاتندن نعمت بی قیاس و بیحد الـه دوشدی یعنی اورانسز ماله مالك اولدی فسق وفجوره باشلدی واسرافی کندی یه صنعت طوتندی حاصل کلام هیچ برنسنه قالمدی جمیع معاصیدن و برمنکر ونامشروع قالمدیکه ایلمدی یعنی جمیع منکراتی ایشلدی و برمسکر یعنی سکر ویروب سرخوش ایدن نسنه قالمدی که ایچمدی واستعمال ایلمدی حضرت شیخ بیورر برکره بن اکا نصحم طریقیله دیدم ای اوغل دخل یعنی بو الیکه کیرن نعمت بی کران آب رواندر یعنی اقرصو کبی اکلنمز کچر کیدر وذوق وصفا دونه کن دکرمندر یعنی بولدیغن اوکیدر کیدر یعنی ییکه وایچمکه مال طاغمز حاصلی چوق خرج برکیمسه یه مسلم رکه دخل معینی اوله حاصلی معین کلوری اوله (قطعه) چو دخلت نیست خرج آهسته ترکن ❊ که میکویند ملاحان سرودی) که حرف تعلیل (سرود ایر معناسنه در یعنی ایرلاد قلری نسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت) پارسازاده یه خطاب ایدوب بیورر چونکه معین کلورك بوقدر خرجی یاب یاپراك ایله یعنی خرجی چوق ایلمه زیرا کمیجیلر برایر سویلرلر یعنی ایرلرلر ایر بیوردیغی بیت ثابدر (اکر باران بکوهستان نبارد ❊ بسالی دجله کرد د خشك رودی) با حرف صله (کوهستان طاغلق (بسالی با حرف ظرف (ویا حرف وحدت (دجله دالك کسری وجیم عربك سکونیله بغدادایرمغی (کردد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستتر دجله یه راجع ضمیر (خشك قوری دیمکدر یابس معناسنه (رود دره یه دیرلر (و یا حرف وحدت(محصول بیت) اکر طاغلرده باران یاغمزسه بر یلده دجله ایرمغی برقوری دره اولور یعنی بر یابس چای اولور حاصلی یغموردن معاونت اولمایجه دجله صویی اقوب دوکنور پسره تمثیل طریقیله بیورر سنکده چونکه معین کلورك بوقدر چوق خرج ایله الکده کی تیز دوکنور (عقل وادب پیش

کیر ولهو ولعب بکذار که چون نعمت سپری شود سختی بری و پشیمانی خوری پسر ازلذت نای

ونوش این سخن درکوش نیاورد و برقول من اعتراض کرد وکفت راحت عاجل بتشویش محنت آجل منغص کردن خلاف رأی خردمندانست) لهو همتی لایق اولمیان نسنه یه صرف ایلمکه دیرلر (لعب لامك فتحی وعینك کسریله وسکونیله ولامك کسری وعینك سکونیله لغتدر (لعب فرح طلب ایلمکدر حسن اولمیان نسنه ایله (که حرف تعلیل (سپری سینك و باء عجمك ضمه لریله دوکنمك معناسنه در (پسر یعنی پارسازاده (نای لفظ مشترکدر بوغزله دودلك یننده بونده ایکیسنده ده مساغ وار برینه قصر ایلین تقصیر ایلمش (نوش اسم مصدر ردر نوشیدندن ایچمه وایچکی معناسنه (عاجل شمدی حاضر معناسنه در (وآجل الف ممدود ایله حاضر اولمیوب کلجکه دیرلر (منغص مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) پسره دیدم عقل وادبی اوکوکه طوت یعنی عاقل ومؤدب اول ولعب ولهوی ترك ایله زیرا چونکه نعمت دوکنه شدت ایلدرسین یعنی چکرسین و پشیمانلق یرسین اوغلان بوغز وایچکی لذتندن و یاساز وسوز وایچکی لذتندن حاصلی ییه وایچمه لذتندن بوسوزی قولاغنه کتورمدی یعنی قولاغنه قویمدی و بنم سوزیمه اعتراض ایلدی ودیدی شمدی حاضر راحت وحضوری کلجك محنتك تشویشیله مکدر ایلمك خلاف فکر وتدبیر عقلادر (مثنوی) خداوندان کام

رد شمعی

ونیك بختی ❊ چراسختی برنداز بیم سختی) خداوند صاحب ومالك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (کامه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف عطف (نیك بخت وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (چرا جیمده فتح وکسره جائزدر (سخت شدید معناسنه در (و یا حرف مصدر شدت دیمکدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدیرلر (بیم قورقی سختی یه اضافتی لامیه (محصول بیت) اصحاب کام یعنی مراد واصحاب نیکبختی یعنی دولت نیچون شدت ایلدیرلر یعنی چکرلر شدت قورقوسندن یعنی بن برزمان زحمت وشدت چکرم دیو قورقوسندن الان نیچون شدت چکرلر حاصلی کلجك زمانده فقر واحتیاج چکرم خوفندن بالفعل نیچون متألم اولورلر (بروشادی کن ای یاردلفروز ❊ غم فردا نشاید خوردن امروز) برو فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر رفتندن دینلر خطا ایلدیلر (یائی ضمه یه تخصیص ایلینلر روستایلق ایلشلر (شادی یا حرف مصدر (کن فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (یار دلفروز بیانیه (دلفروز دالك کسری ولامك فتحی وفانك سکونیله وصف ترکیبیدر فروز یدندن که مخففدر افروزیدندن کوکلی یالکلندریجی یعنی روشن ایدیجی حاصلی مسرور ایدیجی دیمکدر (غم فردا لامیه ایرته نك غمی دیمکدر (محصول بیت) وارشنلك ایله ای دلفروز یار یعنی بوکونی خوش کور ایرته نك غمی بوکون ییمك لایق دکلدر رنکه شاعر بیورر (بیت) غم ناآمده خوردن بقدم رنجه می دارد ❊همان بهتر که بافردا کذارم کار فردارا (فکیف مرا که درصدر مروت نشسته ام وعقد فتوت بسته وذکر انعامم درافواه عوام افتاده) فکیف خصوصا دیمکدر ایاتك مضموننده مستفادر (مرا بکا دیمکدر (که حرف رابط صفت (صدر مروت لامیه در مجازا (عقد فتوده بویله در (ذکر انعام مصدرك مصدره اضافتیدر لامیه (انعام افعال بابندن مصدردر احسان معناسنه (افواه عوام لامیه (محصول ترکیب) هرکسه مذکور مدعی ایله عامل اولمق لازم خصوصا بکا که صدر مروتده اوتورمشم یعنی کرم واحسان باشنده وفتوت وجوم دلك عقدینی بغلمشم یعنی سخا والطاف دوکومنی دوکمشم دخی انعام واحسانم افواه عوامه دوشمشدر حاصلی جومردلکله مشهور عالم اولمشم (مثنوی) هرکه علم شد بسخا وکرم ❊ بند نشاید که نهد بردرم) علم بونده مشهور معناسنه در (درم دالك کسری ورانك فتحیله اقچه معناسنه در عربجه درهم دیرلر دالك کسری ورانك سکونی وهانك فتحیله (محصول بیت) هرکس که مشهور اولدی سخاوکرمله لایق دکلدر که اقچه سنه دوکوم دوکه یعنی بند ل ایلیوب صاقلیه وکرم واحسانی ترك ایلیه (نام نکوئی چو برون شد بکوی ❊ در نتوانی که بندی بروی) نام نکو بیانیه و یا حرف مصدر تقدیری نام نیکو بیت سنك آدك ایلکی معناسنه (برون طشره دیمکدر ظرفدر باء عجم بانك کسریله اوقورلر روستایلری ضمیله پس برون لفظی بضمتین عبارتیله قیدایلین روستایلق ایلمش (شد بونده رفت معناسنه در (بکوی با حرف صله در (درقپو تقدیری در احسان وکرمدر (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر (که حرف بیان (بیندی فعل مضارع مفرد مخاطب بونده بغلیه سین دیمکدر (بروی با حرف صله تقدیری برویندر (محصول بیت) چونکه سنك آدك ایلکی یعنی سخا وکرمك آدی محله یه طشره چیقدی یعنی فاش اولدی لطف واحسان قپوسنی یوزکه بغلمغه قادر دکلسین حاصلی سخا وکرمی ترك ایده مزسین زیرا شهرت بند ایلمکه مانعدر (بونده دردن مراد درخانه در دیین بوبابده خطا ایلمش (برو یك تقدیر ینی بروی هیچ کس دیین معناءخطابدن غفلت ایلمش والمعنی بالترکی قپوبی بغلیو یلمزسین یوزه دیین معنا بی ایو بغلمامش (دیدم که نصیحت نمی

پذیرد ودم کرم من درآهن سرد او اثر نمی کند ترك مناصحت کردم وروی از مصاحبت او بکردانیدم

وبکنج سلامت بنشستم وقول حکما را کار بستم که کفته اند بلغ ما علیك فان لم یقبلوا فما

ردابن سید علی وسروری

ردابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی

ردابن سید علی

رد سروری

علیك) نمی پذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (دم کرم من بیانیه ولامیه (در
حرف صله (آهن سرد اوسابق کبی بیانیه ولامیه (ترك مناصحت مصدرك مصدره اضافتی
لامیه‌در (مناصحت مفاعله بابنك مصدر اولیدر نصیحت معناسنه (بلغ فعل امر مفرد مذکر
مخاطبدر تفعیل بابندن ایرشدردیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (علیك جار مجرور بله مقدر
ثبت به متعلقدر وجمله‌ٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله‌ٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن
محلا منصوب مفعول بلغ‌در (ان حرف شرط ولم حرف جزم (یقبلوا فعل جحد مطلق علامت
جزم نونك سقوطیدر (فما علیك ما اسم استفهام حرف نفی اولمقده جائز (علیك اولکی
کبیدر (محصول ترکیب) کوردم که پسر نصیحت قبول ایلمز وبنم اسی نفسم آنك صوق دمورینه
اثر ایلمز یعنی دمور کبی شدید کوکلنه کار ایلمز اکا نصیحتی ترك ایلدم ومصاحبتندن یوزم دوندردم
وکنج سلامنده اوتوردم وحکما قولنی ایش بقلدم یعنی کار ایلدم که دیمشلر درسن سنك اوزریکه
لازم اولان قولی ایصال ایله اکر قبول ایلمزلرسه سکا نسنه یوق یاخود سکانه وار اندن یعنی قبول
ایلمدکلرندن سکا ضرر یوق زیرا ما علی الرسول الا البلاغ در (قطعه) کرچه دانی که نشنوند
بکو * هرچه میدانی از نصیحت و پند) نشنوند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونده قبول ایلمزلر
معناسنه در (محصول بیت) کرچه بلورسین که سوزوکی دیکلمزلرسن سویله هرنسنه‌یی که بلورسین
نصیحت و پنددن یعنی سکا لازم نصیحتدر کرکسه قبول ایلسونلر کرکسه قبول ایلمسونلر
(زود باشد که خیره سر بینی * بدو پای اوفتاده اندر بند) خیره سر عاجز وزبون و سراسیمه
(بینی نك مفعول اولی ومصراع ثانینك مضمونی مفعول ثانیسی (بدو پای باحرف مصاحبت
(اوفتاده واوله اصل اوزره (اندر ادات صله (محصول بیت) تیز اولور که نصیحت دکلین
سرسمی ایکی اباغیله دوزاغه دوشمش کوررسین یعنی برمصیبته کرفتار کوررسین (دست
بردست میزند که دریغ * نشنیدم حدیث دانشمند) (محصول بیت) خیره سر الینی النه اورر که حیف
دانشمندك سوزینی ایشتمدم دیو یعنی نادم و پشیمان اولوب نصیحت دیکلمدوکنه حیف ید
(پس از مدتی آنچه اندیشه کرده بودم از نکبت حالش بصورت بدیدم که پاره پاره برهم میدوخت ولقمه
لقمه همی اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برامد مروت ندیدم درچنین حالت ریش درونش را
بملامت خراشیدن ونمك پاشیدن بادل خود کفتم) (محصول ترکیب) برمدتدنصکره شول نسنه‌یی که
اول فکر ایلمشیدم انك نکبت حالندن ظاهرا کوردم که یمه‌یه اوزره دیکردی ولقمه لقمه
قزانوردی یعنی جرایه ردی کوکلم ضعف حالندن وزیاده فقر وفناسندن مکدر ومنقبض
اولدی بویله حالنده مروت کورمدم ریش دروتی یعنی خاطری یاره سنی حاصلی ریش دلنی
ملامتله طرملیوب اوستنه توزصاچمق یعنی انی ازارلیوب کوکلنی مجروح ایلمکی مروت کورمدم
کندی کوکلمه دیدم (مثنوی) حریف سفله در پایان مستی * نیندیشد ز روز
تنکدستی) حریف سفله بیانیه سینك کسری وضمیله لغتدر (در حرف ظرف (پایان مستی
لامیه (وبا حرف مصدر (نیندیشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (روز تنکدستی لامیه (وبا
حرف مصدر (محصول بیت) دنی یعنی الحق بادہ‌نوش مستلك نهایتنده حاصلی غایت سکرده
ال طارلغندن وفقردن قایرمز یعنی صوکنی فکر ایدوب قایرمز حاصلی ال طارلغی کونی یادینه کلمز
(درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بی برك ماند) درخت مبتدا (اندر ادات
ظرف (بهاران جمع بهاردر خلاف قیاس اوزره (بر یمشدر میوه معناسنه (فشاند فعل مضارع
مفرد غائب سلکر وصاچار معناسنه خبرمبتدادر (برفشاندك مقدم مفعولیدر (زمستان زاده
فتح وکسر جائز قیش دیمکدر (لاجرم لاشبهه ولامحاله دیمکدر برك یپراق وآزق بونده

یپراق مراددر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر (محصول بیت) ایام بهارده درخت یمشین
سلکر ودوکر قیشین شبهه سز یپراقسز قالور قصه دن حصه بودر که پارسازاده اول زیاده
حرکت ایدوب آخرتهی دست قالدی شویله که جره محتاج اولدی (حکایت) پادشاهی پسری
باد یبی داد وکفت این فرزند تست تربیتش چنان کن که یکی از فرزندان خود سالی بروسعی کرد
بجایی نرسید وفرزندان ادیب درفضل وبلاغت منتهی شدند ملك دانشمند را مؤاخذه کرد
وکفت وعده را خلاف کردی وشرط وفا بجا نیاوردی کفت ای ملك تربیت یکسانست
ولکن استعداد مختلف) پادشاهی وپسری یاری حرف وحدت (با حرف صله (ادیب مؤدب
معناسنه‌در (ویا حرف وحدت (محصول ترکیب) بر پادشاه اوغلنی بر استاد ادیبه وبردی یعنی
برمعلمه وبردی ودیدی بوسنك اوغلکدر بوکه کندی اوغللرك کبی تربیه ایله معلم بر ییل مقداری
بوکه سعی وکوشش ایلدی یعنی تعلیمنده تقصیر ایلمدی لیکن برمرتبه‌یه واصل اولمدی حاصلی
هیچ برنسنه تحصیل ایده‌مدی ومعلمك اوغللری فضل وبلاغتده منتهی اولدیلر پادشاه ادیبی
مؤاخذه ایلدی کانه که کناه ایلمش اوله پادشاهك اعتقادنجه زیرا مؤاخذه کناهکاره اولور ایکن
بونده مراد عتابدر وپادشاه دیدی اوغلمك تعلیمنده خلف وعد ایلدك وشرط وفایی یرینه
کتورمدك کانه که معلم دیمش ایمش کندی فرزندلرمدن اکا زیاده سعی ایده‌یم وکندی
فرزندلری کامل اولوب وشاهزاده کالدن بی بهره اولدی یعنی ملك تعلیمده تقصیره حمل ایدوب
ادیبی مؤاخذه ایدوب عتاب وخطاب ایدر ادیب دیدی ای پادشاه تربیت برابردر لکن استعداد
وقابلیت مختلفدر (قطعه) کرچه سیم وزر زسنك آید همی * در همه سنکی نباشد زر وسیم)
زسنك دیدیکی مجازادر زیرا سیم وزر طپراقدن چیقر لکن طاشك اصلی طپراقدر دیمش اصحاب
علم طبیعی علی الخصوص سیم وزر چیقن یراواق اواق طاش سزاولمازتکه مشاهده‌در (آید همی
اصلنده همی آیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر اولدی (زر وسیم راده تشدید ضرورت
وزن ایچوندر (محصول بیت) شاه زاده ایچون تمثیل بیورب دیرکه کرچه سیم وزر طاشدن چیقر
اما هر طاشده زر وسیم اولماز واقعده بویله‌در (بر همه عالم همی تابد سهیل * جایی انبان می کند
جایی ادیم) همی تابد بلدرار یعنی پرتو صالر (سهیل سینك ضمی وهانك فتحی تصغیر شکلی اوزره
برکوکبدر که دیاریمن اوزره طلوع ایدر خاصه‌سی بعض اشیایه قرمزیلق لونی ویرمکدر
کرهٔ ارضك هر برنده مرئی دکل یعنی هر یرده کورنمز پس مصنفك بر همه عالم همی تابد بیوردیغی
ادعایی‌در (جایی یاحرف وحدت (انبار طاغرجق (وادیم سختیان (محصول بیت) ینه تمثیل طریقیله
بیورر که سهیل یلدزی جمیع عالمه پرتو صالر لیکن بر یرده طاغرجق حاصل ایدر یعنی مشین
وبر یرده سختیان وبلغاری یعنی هر نسنه‌یه استعدادنه نسبت رنك ویرر یعنی فیاضده بخل یوق
لیکن استعداد مختلفدر (میکند بونده میشود معناسنه‌دردیمین بیتدن مقصوده واصل اولامشدر
(حکایت) یکی را شنیدم از پیران مربی که مریدی را می کفت چندان که تعلق خاطر آدمی زاد
بروزیست اکر بروزی ده بودی بمقام از ملائکه درکذشتی) تعلق خاطر مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وآدمی زاده اضافتی لامیه‌در (باحرف صله روزی یاء اصلیه ایله رزق معناسنه‌در
اکر حرف شرط (باحرف صله (روزی ده وصف ترکیبیدر دهیدندن رزق ویریجی
دیمکدر (بمقام باحرف ظرف وباحرف صله (محصول ترکیب) پیران مریدن برینی ایشتدم مکه
برمریدنه سویلردی اولقدر که آدم اوغلنك خاطرینك رزقه تعلقی وارا کر رزق ویریجی
خدایه اولیدی مرتبه ومقامده ملائکه‌دن کچردی یعنی انلردن خدایه اقرب اولوردی
(قطعه) فراموشت نکرد ایزد دران حال * که بودی نطفهٔ مدفون ومدهوش) ایزد همزه‌نك

ردشمعی

كسرى و يانك سكونى وزاء عربينك كسريله تكرى ديمكدر خدا معناسنه (كه حرف رابط
صفت (بودى يا حرف حكايه (نطفهٔ مدفون بيانيه (ومدهوش معطوف قدرمدفونه (نطفه
انابلردن انا قرننه دوشن صو كه اوغلان اندن منعقد اولور (مدهوش لا يعقل ديمكدر (محصول بيت)
يعنى سنى خدا فراموش ايلمدى اول حالده كه نطفهٔ مدفون ومدهوش ايدك يعنى انانك قرننده مدفون
لا يعقل نطفه ايدك (روانت داد وعقل وطبع وادراك * جمال ونطق ورأى وفكرت وهوش)
روان بونده روحدر (محصول بيت) خدا سكا روح ويردى دخى عقل وطبع وادراك وجمال
يعنى حسن ونطق يعنى تكلم ورأى يعنى تدبير وفكر (وهوش قافيه ضرورتى ايچون كلمشدر والا
عقلله اكتفا اولنوردى (فكرتك تاسى علامت نقلدر نتكه سابقا برايكى يرده مرور ايلدى پس نفس
كلمه دندر دين بونقلدن خبردار دكل ايمش (ده انكشتت مرتب كرد بردست * دو بازويت مركب
ساخت بردوش) (محصول بيت) سنك الكده اون پرمق مرتب ايلدى يعنى ايكى الكه اون پرمق
ويردى وايكى اوموزك اوزره ايكى بازو تركيب ايلدى يعنى سكا ايكى قول ويردى (كنون پندارى اى
ناچيز همت * كه خواهد كردنت روزى فراموش) پندارى فعل مضارع مفرد مخاطب پندار پندن
صانمقدر ظن معناسنه معناى استفهامى متضمن (ناچيز همت همتسز ديمكدر (خواهد كردن
ايديسردر ديمكدر (وتا ضمير خطاب (روزى يا حرف وحدت اعتبار اولنورسه بركون ديمكدر
اما يا نفس كلمه دن اعتبار اولنورسه رزق ديمك اولور پس تقدير كلام (كه خواهد روزيت كردن
فراموش اولور ولكل وجهة (محصول بيت) شمدى اويله مى ظن ايدرسين اى بى همت كه
سنى بركون اونيديسردر ويا كه سنك رزقكى اونيديسردر حاصلى سكا بوقدر اشيا اعطا ايلين
هيچ بركون وظيفهٔ روزيكى فراموش ايلمز (حكايت) اعرابى را ديدم كه پسر خودرا ميكفت
يا بنى انك مسئول يوم القيمة ماذا اكتسبت ولا يقال بمن انتسبت يعنى تراخواهند پرسيدن كه عملت ردشمعى
چيست ونكويند كه پدرت كيست) اعرابى را يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (يا حرف ندا
(بنى بانك ضمى ونون ويا مشددك فتحه لريله ابنك تصغيريدر اوغلجغم ديمكدر (ماسم استفهام
وذا اسم موصول تركيبله براسم حكمنده قلنمشدر اى شئ معناسنه (اكتسبت نك مقدم مفعوليدر
اكتسبت فعل ماضى مفرد مذكر مخاطب كسب ايلدك يعنى قزاندك (بمن با حرف صله (من اسم
استفهام (انتسبت فعل ماضى مفرد مذكر مخاطب كيمه منسوب اولدك ديمكدر (عملت تاسى ضمير
خطاب (پدرت تاسيده بويله در (محصول تركيب) براعرابى كوردم كه كندى اوغلنه سويلردى
اى بنم اوغلجغم تحقيق سن قيامت كوننده مسئولسين يعنى صورلورسين دنياده نه كسب ايلدك وسكا
دينلمز كيمه منسوبسين يعنى سندن صورلور كه دنياده خيرمى ايشلدك شرمى وديمزلر كه باباك كيمدر
شريفمىدر خسيس ميدر حاصلى حسبكدن مسئولسين نسبكدن دكل (قطعه) جامهٔ كعبه را كه
ميبوشند * اونه از كرم پيله نامى شد) جامهٔ يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (كعبه را را
ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (ميپوشند فعل مضارع جمع غائب كيدررلر واورترلر ديمكدر
بعض نسخه ده مى بوسند واقعدر باء عربيله وسين مهمله ايله بوس ايدرلر يعنى اوپرلر ديمكدر
بوتقديرجه جامه كعبه يه مضاف اولمق لازم در (اوضميرى جامه يه راجعدر (نه حرف نفى معناده شده
عقيددر (كرم پيله لاميه (كرم كاف عربك كسريله ورانك سكونيله قورت ديمكدر پيله باء عجمك
كسريله ايپك ديمكدر (نامى يا حرف نسبتدر آدلى ديمكدر يعنى مشهور (نامى اسم فاعلدر نمودن
دين بونى عربى ظن ايلمش (محصول بيت) برجامه يى كه كعبه يه كيدررلر يعنى انكله كعبه يى اورترلر رد شمعى
ياخود كعبه نك جامه سنى كه اوپرلر يعنى اكا تعظيم وتبجيل ايدرلر اول جامه ايپك قوردندن نامدار
ومشهور اولمدى والا ايپك قوردينه ده تعظيم ايدوب اوپرلردى پس ايمدى اصلى بودر كه (با عزيزى

نشست روزى چند * لاجرم همچوا وكرامى شد) با حرف مصاحبت (عزيزى يا حرف وحدت
(روزى يا حرف وحدت (كرامى كاف عجمك كسرى وضميله وباء اصليه ايله عزيز معناسنه در كرامى رد ابن سيد على
كرامه منسوبدر دين خلاف سويلمشدر (محصول بيت) بلكه جامهٔ كعبه برعزيزيله اوتوردى
برنيچه كون يعنى كعبهٔ مكرمه يه مقارنت ايلدى پس شبهه يوقدر انك كبى عزيز اولدى يعنى
شرفى اندن كسب ايلدى (حكايت) در تصانيف حكما آورده اند كه كژدم را ولادت
معهود نيست چنانكه ساير حيوانات را بلكه احشاى مادررا بخورند وشكمش رابدرند وراه
صحرا كيرند وآن پوستها كه درخانهٔ كژدم بينند اثر آنست بارى اين نكته رايش بزركى همى كفتم
كفت دل من بصدق اين حديث كواهى ميدهد وجز چنين نشايد بود كه درحالت خردى بامادر
و پدر چنين معامله كرده اند لاجرم در بزركى چنين مقبولند ومحبوب) تصانيف تصنيفك جمعيدر
مصنف معناسنه (حكمايه اضافت لاميه در (آورده اند روايت ايلمشلر (كژدم كاف عربك فتحى
وزاء عجمك سكونيله عقربه ديرلر ورا حرف تخصيص (ولادت معهود بيانيه ولادت مصدردر
طوغمق معناسنه مراد بودر كه ساير حيواناتك كبى اناسى قرنندن ولادتى اولمز احشا جمع حشادر
ايچريسى معناسنه بخورند جمع صيغه سنى ايراد ايلدى زيرا برقرندن برقاچى چيقار (محصول تركيب)
حكما مصنفاتنده روايت ايلمشلردر كه عقربك ساير حيوانك كبى ولادتى معين دكلدر يعنى ساير حيوانات
كبى اناسى قرنندن تولد ايلمز بلكه انالرينك ايچريسنى يرلر وقرننى يرتارلر وصحرا يولنى طوتارلر
وأول دريلركه عقربك خانه سنده كورلور بو ايلدكلرى اوضاعك اثريدر بركره بو نكته يى براولونك
قتنده سويلدم دير شيخ ديدى كه بنم كوكلم بوسوزك كرچكلكنه شهادت ويرر وبوندن غيرى
نسنه اولمق لايق دكل زيرا خردهلك حالتنده انابه وانايه بويله معامله ايلديلر يعنى انلره بويله
معامله ايلدكلرى ايچون بلاشبهه بيوكلكده بونجلاين محبوبلر ومقبوللردر (قطعه) پسرى را پدر
وصيت كرد * كاى جوانمرد ياد كيراين پند) پسرى را يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (پدر
تقديرى پدرشدر ضرورت وزن ايچون ضمير ترك اولندى (كه حرف بيان (واى حرف ندا جوانمرد
اريكت وسخى آدم (ياد كير خاطركده طوت يعنى ازبرله ديمكدر (اين پند بيت آتينك مضمونه
اشارتدر (محصول بيت) براوغلنه باباسى وصيت ايلديكه اى جوانمرد بوپندى ازبرله (هركه
با اصل خود وفا نكند * نشود دوست روى ودولتمند) با حرف صله (اصل خود لاميه (دوست
روى وصف تركيبيدر مقبول معناسنه مستعملدر (دولتمند مند ادات نسبتدر دولتلو ديمكدر (پس ردا بن سيد على وسرورى
(دولتمند وصف تركيبيدر ديديلر فارس ميدان فرس دكلرايمش (محصول بيت) هركس كه كندى
اصلنه وفا ايلمز يعنى لطف واحسان اوزره اولمز اول كيمسه مقبول ودولتلو اولمز يعنى دولت
وسعادت يوزين كورمز (لطيفه) كژدم را كفتند چرا بزمستان بيرون نمى آيى كفت بتابستانم چه
حرمتست كه بزمستان نيز بيايم) (محصول تركيب) عقربه ديديلر قيشين نيچون طشره كلمزسين يعنى
چقمزسين ديدى يازين نه حرمتم واركه قيشين دخى طشره كلم (حكايت) فقيرهٔ درويشى
حامله بود مدت حملش بسر آمد درويش را درهمه عمر فرزند نيامده بود كفت اكر خداى عزوجل
مرا پسرى دهد جزاين خرقه كه پوشيده ام هرچه ملك منست بذل درويشان كنم اتفاقا
زنش پسرى آورد شادمانى كرد وسفرهٔ ياران بموجب شرط بنهاد پس ازچند سال كه ازسفر
شام بازآمدم بمحلهٔ آن درويش بركذشتم وازكيفيت حالش پرسيدم كفتند بزندان شحنه درست
كفتم سبب چيست كفتند پسرش خمر خورده است وعربده كرده وخون يكى ريخته وازشهر
كريخته پدررا بعلت آن سلسله درناى وبند كران برپاى نهاده اند كفتم اين بلارا بدعا ازخدا
خواسته است) فقيرهٔ درويشى لاميه (همزه وحدت ايچوندر دين ايكى جهتدن خطا ايلمش

اولیکی اولدرکه وحدت ایچون منصوص اولان یادرهمزه دکلدر ایکنجی اولدرکه وحدتی قبول
ایلدیکمز تقدیرجه اضافتی مانع اولور ومعنی فاسد اولور (حامله وحامل یوکلی عورته دیرلر
(حامل دیین دیدیکه بوصفت زنانه مخصوصدر پس التباس لازم کلز اما حامله دیین بونی جاری
علی الفعل قلدی جاری علی الفعلك معناسی اولدرکه صیغه یه کتوره لر مثلا حملت تحمل فهی
حاملة دیرلر بواسلوبه مبنی علی الفعلده دیرلر (مرضع ومرضعه ده بوقبیلدندرفندبر (جمیع شراح

رد شراح جمیعا
ردسروری

بومقامدن اهمال ایله کچمشدر (وبعضیسی حامل یازمش ایکن جمیعی متونه مخالف یازمش
(مدت حمل لامیه (بسرامد نهایته کلدی یعنی وضع حمل وقتی کلدی بعض نسخه ده
امد برینه اورد واقعدر (پس مدت مفعول صریحی اولور (وبسر غیر صریحی (درویش را
(را حرف تخصیص (پسری یاحرف وحدت (ملك میمك کسریله مالك اولدیغی اشیا
(ایثار درویشان مصدرك مفعولنه اضافتیدر بذل معناسنه (سفرهٔ یاران لامیه (باحرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی لامیه در (با حرف
ظرف (زندان شحنه لامیه در (در بامتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکیدایدر (تکه مکررمرور
ایلدی (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (پدرش راشین پسره راجعدر (وراحرف تخصیص
(سلسله زنجیر (درحرف صله (نای بونده بوغز معناسنه در بعض نسخه ده نای برینه کردن
واقعدر (محصول ترکیب) بردرویشك خاتونی یوکلیدی حمل مدتی نهایته واردی
(یعنی وضع حملی قریب اولدی ودرویشك جمیع عمرنده هیچ فرزندی کلمامش ایدی دیدی
اکرخدای تعالی بکا براوغل ویررسه بوکیدیکم خرقه دن غیری هرنه ملکم ایسه درویشلره
بذل ایده یم اتفاق عورتی اوغل طوغردی (شادمانلق ایلدی (وموجب شرطه درویشلره
سفره قودی (یعنی ضیافت ایلدی نیجه یلدن صکره که شام سفرندن کروکلدم اول درویشك
محله سنه اوغرادم وکیفیت حالندن سؤال ایلدم دیدیلرکه صوباشی زنداننده در دیدم که
سبب ندر دیدیلرکه اوغلی خمر ایچمشدر وعربده ایلمش وبرینك قاننی دوکمش یعنی برکیمسه قتل
ایلمش وشهردن قاچمش یعنی قصاص قورقوسندن باباسنك اول سببله زنجیر بوغزینه
(یعنی بوینده وآغر بوقاغی ایاغنده قومشلردیدم که بو بلایی خدادن دعا ایله دیلمشدر (قطعه)
زنان باردارای مرد هشیار ❊ اکر وقت ولادت مار زایند) زنان باردار بیانیه (باردار وصف
ترکیبیدر یوك طوتیجی دیمکدر (یعنی یوکلی خاتونلر (مرد هشیار بیانیه اصلی هوشیار ایدی
ضرورت وزن ایچون واو حذف اولندی (معلوم اوله که عرب دیلندن غیری دیلده صفتله

مطلب

موصوف بیننده مطابقت لازم دکل انکچون زنانه بارداری مفرد ایکن صفت قیلندی (پس
ضرورت شعر ایچون مفرد ایراد ایلدی دیین مخالف سویلدی واداسنده مسامحه واردر

رد ابن سید علی

زیرا ضرورت شعر ایچون دیمك اداد کلدر ضرورت وزن ایچون دیرلر (وهشیار وصف
ترکیبیدر (هوشله یاردن عقل کندی یه یاردیمکدر (آیقده وعاقلده مستعمل لفظدر (پس
برینه قصر ایلینلر تقصیر ایلمشلر (وقت ولادت ظرف زمانك مصدره اضافتیدر (وزایندك
مفعول فیهیدر (ومار مفعول بهی زایند فعل مضارع جمع غائب طوغره لر دیمکدر (محصول بیت)

رد ابن سید علی
وسروری

حبلی عورتلر ای مرد هشیار اکر ولادت وقتنده والدینه یلان طوغرسه لر (ازان بهتر بنزدیك
خردمند ❊ که فرزندان ناهموار زایند) ازان مصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (که حرف
بیان (فرزندان ناهموار بیانیه (ناهموار ناموافق ونامساعد دیمکدر (زیرا هموار دوز دیمکدر
(پس دوز اولمامق معناسنه عدم وفاق ومساعده لازمدر (فرزندان مفعول زایند در
(محصول بیت) ولادت وقتی مار طوغرسه لر عاقل قتنده اندن یکرکدرکه ناموافق اولاد طوغره لر

یعنی بدبخت وبدخوی اولاد طغورمقدن (زیرا یلانی زبیه ایدوب احوالنده زحمت چکمزلر
بلکه تولد ایلدیکی کبی قتل ایدرلر اما فرزندك آخری نیجه اولاجغنی کیمسه بیلمز وتربیه سنده
نیجه زحمت ومشقت چکرلر صکره اقاربندن غیری اباعدینه ده نیجه دورلی نکبتی ایریشور
(حکایت) طفل بودم که بزرکی را پرسیدم از بلوغ کفت در مسطور کتب آمده است که سه نشان
دارد یکی پانزده سالکی ودوم احتلام وسوم آمدن موی زهار اما در حقیقت یك نشان
دارد که در بند رضای حق جل وعلا بیش ازان باشد که در بند حظ نفس هرکه در وا ین
صفت موجود نیست محققان بالغ نشمارندش) که حرف بیان (بزرکی را یاحرف وحدت (ورا
ادات مفعول (مسطور کتب اسم مفعول قائم مقام فاعلنه مضافدر (اصلی کتب مسطوره در
(بعض نسخه ده درکتب مسطورست واقعدر (پانزده باء عجمیله ونون وزانك سکونیله
اون بش دیمکدر (سالکی یاحرف مصدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدل حرف توسط (پس

رد ابن سید علی
وسروری

کی معنای مصدریت افاده ایدر دیینلر زائد سویلمشلر (آمدن موی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(زهاره اضافت لامیه در زانك فتحیله قاسق دیمکدر (در حرف ظرف (بند رضای حق
لامیه لردر (بیش باء عربله زیاده معناسنه در (ازان بند حظ نفسه اشارتدر تقدیری نفس
خود در (محققان جمع محققدر (اهل تحقیق دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم
اوزره (محصول ترکیب) طفل ایدمکه براولویه صوردم احوال بلوغدن (یعنی انسان نه وقت بالغ
اولور ونشانی ندر دیدی که کتابلرده مسطوردر که اوچ نشانی وار بریسی اون بش یاشدر
وایکنجیسی احتلامدر واوچنجیسی قاسق قللی کلمکدر اما حقیقتده برنشانی واراولدرکه خدای
تعالینك رضاسی قیدنده اندن ارتق اوله که کندی حظ نفسی قیدنده در یعنی کندی حظ
نفسی قیدنده اولمدیغندن خدانك رضاسی قیدنده ارتق اوله حاصلی هر وجهله خدای تعالینك
رضاسنی کوزه ده (قطعه) بصورت آدمی شد قطرهٔ آب ❊ که چل روزش قراراندر رحم ماند)

رد شمعی

باحرف ظرف (قطرهٔ آب بیانیه در (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش که وحدت
ایچون منصوص اولان یادر همزه دکلدر مصراع ده تقدیم وتأخیر واردر تقدیری قطره آب
بصورت آدمی شددر (که حرف تعلیل (چل چهلدن مخففدر قرق دیمکدر (روزش شین
قطرهٔ آبه راجعدر (اما معناده قراره مقیددر (قرار بونده مستقر معناسنه در قرار ایدیجی
دیمکدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك کسریله آنا قرنده اوغلان یتاغنه دیرلر (ماند بونده
قالدی دیمکدر (محصول بیت) قطرهٔ آب یعنی نطفه صورتا وباصورتنده آدمی اولدی
زیرا قرق کون مقداری انا قرنده مستقر اولدی یعنی انده قرار ایلدی (وکر چل ساله راعقل
وادب نیست ❊ بتحقیقش نشاید آدمی خواند) ساله راهاء رسمی مقدار افاده ایدر (وراحرف
تخصیص (بتحقیقش شین خواند فعلنه مقیددر (وخواند خواندن معناسنه در (محصول بیت)
اکر قرق یاشلینك عقل وادبی اولمزسه حقیقتده ویاحقیقتله اکا آدمی دیمك اولماز یعنی اهل تحقیق
اکا انسان دیمز (قطعه) جوانمردی ولطفست آدمیت ❊ همین نقش هیولانی مپندار)
جوانمردی مقدم خبر ویاحرف مصدر سخا وکرم دیمکدر (لطف معطوفدر اکا (آدمیت
یاونا ادات مصدردر اسلوب عرب اوزره انسانیت کبی مبتدادر خبر مقدمه (همین انجق دیمکدر
نقش هیولانی بیانیه (هیولایی حقیقتله بلکه حکمت کتابلرینی کورمکه موقوفدر (اکثر متونده نوله
واقعدر (اما قیاس هیولایی دریاایله (هیولا هرنسنه نك ماده سنه دیرلر (نقش هیولانی هنردن وکمالدن
خالی نقش دیمکدر (مپندار فعل نهی مفرد مخاطبدر پندار پنداردن ظن ایله دیمکدر (پنداشتن دن

ردابن سید علی وسروری

دیین خلط سویلدی (محصول بیت) آدمیلك جوانمردلك ولطفدر همان نقش بی معنی یعنی صورت

بی هنزوبی کمال دکلدر انجق (هنز باید که صورت میتوان ساخت* بایوانها درازشنکرف وژنکار)
هنز مبتدا (باید خبری (که حرف تعلیل (صورت میتوان ساختك مقدم مفعولی (ساخت مصدر
معناسنه در (با حرف ظرف (ایوانها جمع ایواندر مراد چارطاقدر نته که سابقا بیان اولندی (در
بابك متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (دری بونده باب معناسنه اخذایلین بو بابده خطا
ایلمش (شنکرف شینك کسری ونونك سکونی وکاف عجمك فتحی ورانك سکونیله زنجفره دیدکاری
که قرزل مرکب اندن اولور (وژنکار زاء عجمك فتحی ونونك سکونیله فلمژنکار دیدکاری رنکدر
(محصول بیت) هنز کرك که چارطاقلرده شنکرف وژنکاردن صورت دوزمك اولور یعنی صورت
بی معنایه اعتبار یوقدر (حاصلی انسان صورتنده اولوب بی هنزاولمق نقش دیواره مشابه اولمقدر
(چرا انسانرا نباشد فضل واحسان* چه فرق ازآدمی تانقش دیوار) اکثر متون تانقش واقعدر تا ایله
انتهاء غایت ایچون (واز عبارتی بو که قرینه در (محصول بیت) چونکه انسانك فضل واحسانی اولمیه
آدمیدن نقش دیواره دك فرق ندر یعنی فرق یوقدر حاصلی بی معرفت اولان انسان ایله نقش دیوار
برابردر (بدست اوردن دنیا هنز نیست* یکی را کرتوانی دل بدست آر) بدست باحرف صله (آوردن
دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یکی را را حرف تخصیص دل آرك مفعول صریحی (و بدست غیر
صریحی آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتور دیمکدر (محصول بیت) دنیا
اله کتورمك هنز دکلدر اکر قادر ایسك برینك کوکلنی اله کتور (یعنی کوکل اله المقدر هنز بو قسمه
مال واسباب دنیا دکلدر (دل بدست آورکه حج اکبرست) ینلرینی رباعی دیو یازنلر غریب بی دانش
ایمش (حکایت) سالی نزاع درمیان پیادکان حجاج افتاد وداعی هم دران سفر پیاده بود
انصاف در سروروی یکدیکر افتادیم وداد فسق وجدال بدادیم کجاوه نشینی راشنیدم که باعدیل
خود همی کفت یاللعجب پیادهٔ عاج چون عرصهٔ شطرنج بسر میبرد فرزین میشود یعنی به ازان
میشود که بود وپیادکان حجاج عرصهٔ بادیه بسر بردند و بتر شدند) سالی یا حرف وحدت (نزاع
یعنی جدال (در حرف صله (میان پیادکان حجاج لامیه لردر (داعی هم یعنی شیخ (انصاف
الحق دیمکدر مبالغه مراد در (در حرف صله (سر و روی یکدیکر افتادیم بری بریمزه
دوشدك دیمکدر زیاده نزاع وجدالدن عبارتدر حاصلی محکم خصومت ایلدك (وداد فسق
وجدال بدادیم فسق وجداله عدالت ویردك یعنی فسق وجدالده قصور قومدق آیت کریمه یه
تلمیح بیورر که (فلارفث ولافسوق ولاجدال فی الحج) یعنی فسوق وجدال منهی ایکن بز غایت
ایده میوب حددن آشوردق (کجاوه نشین وصف ترکیبیدر (کجاوه کاف وجیم عربیلر ایله اوستی آچق
محفه درکه مصردن وشامدن حاجیلر اکا بنرلر اما هودج اوستی اورتولی یعنی مقبب محفه درکه دوه یه
برایسی قورلر انجق کعبه یه وارنجه یاور (با حرف صله (عدیل خود لامیه (عدیل فعیل فاعل
معناسنه در ترکیجه دکدش دیمکدر یعنی قرشوکی محفه یه بنن کمسه (یاللعجب فتح لام تعجبیه ایله در یا للماء
کبی کاه اولور که لام مکسور اوقونور منادی محذوف اولمق اعتباریله تقدیری یاقوم ایتوا للعجب دیمك
اولور و بونده یا اصاح ایت للعجب دیمکدر لامك کسرینه قائل اولمین ظاهر بودر که کتب نحویه
تتبع ایلمامشدر (پیادهٔ عاج شطرنج بیانیه ولامیه در (عاج فیل کمکی کنه دیرلر (شطرنج شینك کسریله در
صحیحی زیرا بر اسمی یعنی اسم اعجمی بی تعریب ایلدکلرنده عربیده وزنلرینه الحاق ایدرلر
یعنی وزنلرینه ردایدرلر عربیده لغت عربیده خود فعلل فانك فتحیله یوقدر اما کسریله وار
جرد حل لفظی بوغون دوه یه دیرلر پس شطرنجی جرد حله الحاق ایلدیلر اما کتب فارسیده
بو اعتبار لازم دکل پس انکیچون فتح شینله مشهوردر اکثر متونده عاج لفظندنصکره شطرنج
یوقدر همان عرصه دنصکره وار انجق (بسر باحرف صله (بسردن نهایت وغایت مراددر

ردسروری
ردشمعی
ردسروری

(برد فعل مضارع مفرد غائبدر بریدندن ایلدر دیمکدر بریدندن بانك ضمیله کسر دیمك دکلدر
(عرصهٔ بادیه را لامیه (ورا ادات مفعول (محصول ترکیب) بریل حجاج پیاده لری اراسنه نزاع
وجدال دوشدی بن داعی دخی اول سفرده پیاده ایدم الحق محکم بری بریمزه دوشدك وفسق
وفجوره عدالت ویردك یعنی فسق وجدالی کماله ایلتدك واجراسنده قصور قومدق حاصلی
فلارفث ولافسوق آیت کریمه سنه تمام مخالفت ایلدك برکجاوه نشینی ایشتدمکه کندی عدیلنه
سویلردی یاللعجب فیل کمکندن دوزوان پیاده چونکه شطرنج میدانی باشه ایلده فرزین اولور
(شیخ بونی تفسیر ایدوب بیورر یعنی اول اولدیغندن یك اولور زیرا بو اوینده خصوصا فرنکیده
فرزین رکن اعظمدر اما حجاج پیاده لری صحراء مکه میدانی غایته ایلتدیلر واولکیدن بتر اولدیلر
(قطعه) ازمن بکوی حاجیٔ مردم کزای را* کو پوستین خلق بازار می درد) بکوی باء تأکید ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر کویدندن سویله دیمکدر کفتندن دینلر خطا ایلدیلر (حاجیٔ مردم کزای
بیانیه (مردم کزای وصف ترکیبیدر کزایدندن مردم دالایجی یعنی اصریجی دیمکدر کزیدندن
اخذایدن احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمش (حاجی اصلنده حاجدر یعنی نصر بابنك مضاعفندن
اسم فاعلدر اجتماع مثلین ثقیل اولدیغیچون مثلینك ثانیسنی یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی
حاجی اولدی (کو اصلنده که اوایدی (که حرف رابط صفت (او ضمیر غائب حاجی یه راجعدر
حذف وایصال طریقیله کو اولدی (پوستین لغتده کورکدر که عربجه فروه دیرلر اما عجم بو یله یرلرده
غیبت ومساویدن پوستین دیمکله کنایت ایدر مراد اذا وجفادر (خلقه اضافتی لامیه در (پوستین
یرینه آستین یازانلر مذکور کنانه بی بیلمدکلرندن جمیع نسخه مخالف یازمشلر (با حرف مصاحبت
(آزار الف ممدود ایله اسم مصدر در آزاریدندن انجمه دیمکدر (می درد فعل مضارع مفرد
غائب فاعلی تحتنده حاجی یه راجع ضمیردر دریدندن یرتمق معناسنه دالده فتح وکسر جائزدر
(محصول بیت) بندن حاجیٔ مردم کزایه یعنی مردم آزاره سویله انجلین حاجی که غیبت ومساوی
سببیله خلقك عرضنی خرق وکسر ایدر یعنی خلقی آزار ایدر (حاجی تونیسنی شترست از برای
آنك* بیچاره خار میخورد و بار می برد) برای ادات تعلیلدر اجل معناسنه (از برای آنك
مصراع ثانی یه مرهوندر (بیچاره یعنی شتر (بار بونده یوك معناسنه در (خار میخوردك
وبارمی بردك مقدم مفعوللریدر (محصول بیت) ای مردم کزای سن دکاسین حاجی بلکه
شتردر زیرا بیچاره شتر خار یر و یوك ایلدر یعنی یوك چکر سن ایسه اوزرینه یوکلنوب
حضور ایدرسین لفظ بارده ایهام بیورمش تأمل ندر (حکایت) هندوبی نفط اندازی
همی آموخت حکیمی کفتش ترا که خانه نیینست بازی نه اینست) هندوبی یا حرف وحدت
(نفط انداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن (نفط نونك فتحی وکسریله وفانك سکونیله
نفط یاغی که شهرواندن کلور (ویا حرف مصدر مراد قومبره آتیجیدر که حصارلردن وکمیلردن
اتارلر (همی آموخت فعل لازمدر حکایت حال ماضی افاده ایدر اوکرنوردی دیمکدر (حکیمی
یا حرف وحدت (خانه اضافتسز (نی قامشدر (ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت
(یا ونون ایکیسی بیله نسبت ایچوندر دینلر بیلمزلر ایمش (نیین لفظنی ادات خبرله ترکیب
ایلیوب همزهٔ مجتلبه ایله توسط ایدنلر املادن بی خبرلر ایمشلر (بازی او یون معناسنه دراندهاولان
یا خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (نه ادات نفی (این اسم اشارتدر نفط اندازلغه
(محصول ترکیب) برهندو نفط اندازلق صنعتنی اوکرنوردی یعنی قومبره آتیجیلق فننی برحکیم
اکادیدی سنك که خانك یعنی اوك قامشدندر او بونك بودکلدر (شارحك بریسی خانهٔ نیین اولدرکه
قامشدن یاپیله وبریسی بوادایی بکنیوب سنك اوك قامشدندر دیمش حق الانصاف تأمل بردر

ردشراح جمیعا
ردابن سید علی وسروری
رد سروری مطلـــ
رد ابن سید علی وسروری
ردسروری وشمعی
ردابن سید علی وسروری
ردشمعی
ردسروری

بكنند يكى بى تقريبيدر (بيت) تاندانى كه سخن عين صوابست مكوى ✿ وآنچه دانى كه نه
نيكوش جوابست مكوى) تاادات توقيت (ندانى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب (كه حرف بيان
(مكوى فعل نهى مفرد مخاطب سويله ديمكدر (مصراع ثانينك تقديرى وآنچه دانى كه نه
نيكوست جوابش مكو (محصول بيت) مادامكه بيلمه سين كه سوز عين صوابدر اول سوزى سويله
واول سوزى كه بيله سين كه انى دكلدر اكا جواب سويله يعنى مقبول اولميان سوزك جوابيله مقيد
اولمه يعنى حكيمك هندويه سويلديكى سوز عين صوابدر ومسئلهٔ بى جواب حاصلى بيتدن
نصيحت عام چيقار پس بو بيتك ماسبقه مناسبتى قليلدر ديين مناسبتن بيله مامش (ومصراع رد ابن سيد على
ثانينك معناسى زيرا حقه اصابت ايلزسين وعملك ضايع ايدرسين ديين ده معنايه اصابت ايلمامش رد سرورى
واول نسنه يى كه بيلورسين كه ايو ومعقول جواب دكلدر سويله ديين معقول جواب ايلمامش رد شمعى
(حكايت) مردكى راد رد چشم خاست پيش بيطارى رفت كه مراد واكن بيطار ازآنچه
در چشم چهارپايان كردى در ديدهٔ او كشيد كورشد حكومت پيش داور بردند كفت برو هيچ
تاوان نيست اكر اين خر نبودى پيش بيطار نرفتى مقصود ازين سخن آنست كه هركه ناآزموده
را كار بزرك فرمايد باآنكه ندامت بردبنزديك خردمندان بخفت رأى منسوب كردد) مردك
كاف عربى حرف تصغير مراد تصغير تحقيردر (وراحرف تخصيص (دردچشم كوز آغريسى
(خاست لغتده قالقدى ديمكدر اما مراد پيدا وحادث اولدى ديمكدر (بيطار باء عربك فتحى
وياءنك سكونيله نعلبند ديمكدر بيطرده لغتدر (كه حرف بيان (دواعلاج ديمكدر (ازآنچه
اول نسنه دن يعنى اول اوتدن ديمكدر (در حرف صله (چشم چهارپايان لاميه درت اياقلى
حيوانات مراددر (كردى ياحرف حكايه (در حرف صله (ديدهٔ او لاميه (حكومت حالك
وكافك ضمه لريله خصومت ديمكدر (داور حاكمدر بونده قاضى مراددر (برو يعنى بربيطار
(شارحك بريمى قاضى بيطاره خطا بويله ديدى ديمش ليكن سهودر (تاوان اودكه ديرلركه رد سرورى
عربيده ارش ديرلر (ناآزموده صنانامش يعنى تجربه اولنمامش (ورا ادات مفعول (كاربزرك بيانيه
(فرمايد بيوره (محصول تركيب) برار جكركك يعنى برابلهك كوزاغريسى حادث اولدى بيطار قتنه
واردى كه بكا علاج ايله ديو بيطار دخى اول نسنه دن يعنى اول اوتدن كه طواررك كوزلرينه ايدردى
يعنى قويا ردى انك كوزينه چكدى كوراولدى حكومتى يعنى خصومتى قاضى اوكنه ايلتديلر
طلب ارش ايچون قاضى ديدى نعلبنده بوندن ارش لازم دكل زيرا اكر بو مردك خراولميدى
بيطار قتنه كتمزدى حضرت شيخ بيوررمقصود بوسوزدن اولدركه هركيسه كه مجرب وممتحن
اولميان كيمسه يه اولو يعنى عظيم ايش بيوره انك برله كه پشيمانلق ايلدر يعنى چكر عقلا قتنده
خفت رأيه منسوب وسخافت فكرله مذموم اولور (قطعه) ندهد هوشمند روشن راى ✱
بفرومايه كارهاى خطير) ندهد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (هوشمند روشن راى بيانيه
(روشن راى وصف تركيبيدر آچق فكرلى وكورنديرلى ديمكدر (باحرف صله (فرومايه الچق اصللى
دنى الاصل معناسنه (كارهاى خطير بيانيه عظيم ومخوف ايشلر ديمكدر (محصول بيت) آچق فكرلى
وكورندبيرلى عاقل دنى الاصل اولانه عظيم ومخوف ايشلر ويرمز يعنى عظيم ايشلر بيورمز ندهدك
كارهاى خطير مفعول صريحى (وبفرومايه غير صريحى (بوريا باف اكرچه بافندست ✱ رد ابن سيد على وسرورى
نبرندش بكاركاه حرير) بورياباف وصف تركيبيدر (بافيدن دن بوريا طقو يجى ديمكدر
بوريا سابقا بيان اولندى (بونده مراد حصير بافدر يافى بافتن دن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر
(بافندست هاء رسمى وهمزهٔ مجتلبه ضرورت وزن ايچون لفظا وكتابة ترك اولندى حذف وايصال
طريقيله كتابتده اثبات ايدنلر خطا ايلديلر (نتكه سابقا ادله سيله بيان اولندى (نبرند فعل نفى مستقبل رد ابن سيد على وسرورى وشمعى

جمع غائب وجائزدركه فعل نهى غائب اوله شين ضمير بورياباف راجعدر (باحرف صله (كاركاه
وكارخانه برمعنايه در حريره اضافتى لاميه در (محصول بيت) حصير طوقويجى اكرچه طوقويجيدر
يعنى اكاده طوقويجى ديرلر ليكن انى حريركارخانه سنه ايپك ايشنى ايشلمكه ايلتمزلر وياايلتمسونلر يرا
اول كاره استعدادى يوقدر حاصلى هركسه قابليتنه كوره كار تكليف اولنمق كركدركه آخرنده ندامت
وخسران چكلميه (حكايت) يكى از بزركان پسرى شايسته داشت وفات يافت پرسيدندش كه
برصندوق تربتش چه نويسيم كفت آيت كتاب مجيد را عزت وشرف بيش ازانست كه برچنين جايها
نويسند كه بروزكار سوده كردد وخلايق برو بكذرند وسكان بروشاشند اكر بضرورت چيزى مى
نويسيد اين دو بيت كفايت مى كند) شايسته ياءنك فتحى وكسريله لايق معناسنه در معقول ومقبول
ديمكدر (پرسيدند فعل مضارع جمع غائب صوردبلر ديمكدر شين ضمير يكى يه راجعدر (كه حرف بيان
(صندوق صادك ضميله مشهوردركيجه صاندوق ديدكلريدر جمع صناديق در تربته اضافتى لاميه در
وشين ضمير پسره راجعدر (آيات كتاب مجيد ر لاميه وبيانيه در (وراحرف تخصيص (كه حرف تعليل
(بروزكار باحرف مصاحبت زمانله ديمكدر (سوده كردد سودن سورتمك وازمك (كردد كاف
عجمك فتحيله (پس سوده كردد ازيلور واشنور يعنى محواولور ديمكدر شارحك بريسى كرددى شود رد سرورى
معناسنه الوب محوشود ديمش (وبريسى بوكا افترا ايدوب محوشد ديدى ديمش (ليكن نسخه لرى
تتبع ايلدك هيچ بر نسخه ده شد بولنمدى جميعا نسخه ده شود بولندى (پس معلوم اولدى كه محض
افترا ايتمش (شاشند ايكى شينله تبول ايدرلر فعل مضارع جمع غائبدر شيندن صكره سينله در رد ابن سيد على
ديين خطا ايلمش (اكر بضرورت (باحرف مصاحبت (مى نويسيد فعل مضارع جمع مخاطب
فعل شرط واقعدر اكر بالضرورى يازارسكز ديمكدر بوسوزانى كوستررکه نسنه يازمق لازم دكل
واكر ضرورى ايسه (اين دو بيت كفايت مى كند بوايكى بيت كفايت ايلر (محصول تركيب)
اكابردن برينك معقول ومقبول اوغلى وارايدى وفات ايلدى (بعضى كيمسه لر صورديلر كه مقبره سى
صندوقنه نه يازالم ديو (ديدى كتاب مجيدك آيتلرينك عزت وشرفى اندن زياده دركه بوبحللين يرلره
انلرى يازالر (زيرا مروراياملة محواولور وخلق اوزرينى چكنزكچر (وكلاب اوزرينه تبول ايدر
يعنى سكر (پس اكر برنسنه يازمق لازم ايسه بوايكى بيتى يازك يعنى بالضرورى برنسنه يازارسكز
بوايكى بيت كفايت ايدر (قطعه) وه كه هركه كه سبزه در بستان ✱ بدميدى چه خوش شدى دل من)
وه واوك فتحى وهاء اصليه ايله واه دن مخففدركه استغراب وتحسر وتحزن وندامت مقامنده مستعمل
لفظدر بونى عربى ظن ايدوب اسماء افعالدن اولان واهادن مخفف اكليوب كه مقام تعجبده مستعمل
لفظدر وتحقيقى مختار صحاحده احاله ايلين كيمسه نك حقنده واه واه ديمليدر (كه حرف بيان (هركه رد ابن سيد على
كاف عجميله كاهدن مخففدر هروقت ديمكدر (كه ينه حرف بيان (سبزه در بستان واوايله
استعمال ايدر عجم وواوسز عرب (باحرف تأكيد (دميدى ياحرف حكايه مصدرى دميدن كلور بتمك
وبلورمك واوفورمك وبل اسمك وبرنسنه طلوع ايلمك بونده بتردى ديمكدر (شدى ياسيده
حرف حكايه در (دل من لاميه (محصول بيت) واه كه هروقت كه بوستانده سبزه بتردى بنم حياتمده
يعنى ديريكن نه خوش اولوردى بنم كوكلم (يعنى زياده مسرور اولوب كشت باغ وراغ ايدردم رد ابن سيد على
حاصلى بوايكى بيت وفات ايدن پسرك جانبندندر بدميدى عبارتندن صكره يعنى اكر در بوستان
هرزمان سبزهٔ من بدميدى (يعنى آن پسر من ظاهر شدى ديبنك جميع غرابيندن بواداسى اغربدر
(بكذر اى دوست تا بوقت بهار ✿ سبزه بينى دميده از كل من) بكذر فعل امر مفرد مخاطب كچ ديمكدر
تاحرف تعليل (بوقت باحرف ظرف بهاره اضافت لاميه (بينى فعل مضارع مفرد مخاطب كوره سين
ديمكدر (دميده ماضيدن قسم دربتمش ديمكدر (محصول بيت) اى دوست قبريمه كذر ايله

يعنی اوغره تا كيم بهار وقتنده قبرم بالچقندن سبزه بتمش كوره سين (يعنی بن حياتمده ايكن
عالم سبزه زارنی سير ايلديكم كبی سن بنم ترابمدن بتن سبزه زاری سيرايله (از بن بنه بر بازنلر جميع
نسخه‌لره مخالف يازمشلر (حكايت) پارسايی بر يكی از خداوندان نعمت كذر كرد ديدكه رد شراح جميعا
بندهٔ رادست و پای استوار بسته عقوبت همی كرد كفت ای پسر همچو تو مخلوقی راخدای
عزوجل اسير حكم تو كردانيده است وترابروی فضيلت نهاده شكر نعمت حق تعالی بجای
آر و چندين جفا بروی روامدار نبايد كه فردادر قيامت اين بنده ازتو به باشد وشرمساری بری)
پارسايی يا حرف وحدت (بندهٔ را يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادات مفعول
(استوار محكم ديمكدر (عقوبت اشكنجه ديمكدر (مخلوقی را يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول
(اسير حكم تولاميه‌لردر (كردانيده كاف عجمك فتحيله ماضيدن قسمدر تصيير معناسنی افاده ايدر
مخلوقی مفعول اولی (واسير مفعول ثانيسی (وفاعلی خدادر (ترا را حرف تخصيص سنك ديمكدر
(بروی اول قولك اوزرينه (بجای با حرف صله (آرفعل امر مفرد مخاطبدر اريدندن كه مخففدر
اوريدندن كتور ديمكدر (امردر آوردندن ديينلر سهو ايلمشلر (بروی قولك اوزرينه ديمكدر (نبايد رد ابن سيد علی وسروری
فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر (بايدندن (بايستن دن ديينلر خطا ايلديلر اولميا كه ديمكدر (كه رد ابن سيد علی وسروری
حرف بيان (شرمساری (يا حرف مصدر اوتانغلق (بری ايلده سين (محصول تركيب)
برعابد اصحاب نعمتدن برينك يانه اوغرادی كوردی كه برقوليك اليني واياغن محكم بغلبوب
اشكنجه ايدر زاهد ديدی ای اوغل سنك كبی برمخلوقی خدای تعالی سنك حكمكه وامركه
اسير ايلشدر وآنك اوزرينه سنك فضيلتك قومشدر يعنی سنی آنك اوزرينه سيد وحاكم
قومشدر خدانك نعمتنه شكری برينه كتور وانك اوزرينه بوقدر جفايی روا وجائز كورمه
اولميه كه يارين قيامت كوننده بوبنده سندن يك اوله واوتانغلق ايلده سين يعنی حجاب
چكه سين ديمكدر (مثنوی) بربنده مكير خشم بسيار * جورش مكن ودلش ميازار) مكير
فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (خشم بسيار بيانيه (ومكيرك مفعول صريحی (وبربنده
غير صريحی (جورش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مكن فعل نهی مفرد مخاطب (جورش
مقدم مفعولی (دلش معطوفدر جورشه (ميازار فعل نهی مفرد مخاطب در ازاريدندن
انجتمه ديمكدر دلش مقدم مفعولی (ضميرلر بنده يه راجعدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله
بوردر قولك اوزرينه چوق خشم طوتمه يعنی زياده غضب ايلمه اكا جور وجفا ايلمه وكوكلنی
انجتمه (حاصلی قولك ايسه ده اكا ظلم ايلمه (اورا تو بده درم خريدی * آخرنه بقدرت
آفريدی) اورارا ادات مفعول (بده درم باحرف مقابله كلام مجازيدر (خريدی خانك ورانك
كسره‌لريله فعل ماضی مفرد مخاطب صاتون الدك ديمكدر (آخر ادات تأكيد (نه حرف
نفی معناده آفريدی يه مقيد (افريدی فعل ماضی مفرد مخاطب ياراتدك ديمكدر (محصول بيت)
اول بنده‌يی سن اون اقچه يه الدك بومقدار مالدن كنايتدر انی قدرتكله خلق ايلدك حاصلی
قوليكدر مخلوقك دكلدر پس بوقدر جفايی اكا لايق كورمه (اين حكم وغرور وخشم تاچند *
هست ازتو بزركتر خداوند) خشم خانك فتحيله اصحدر (تا حرف انتهادر الی معناسنه
(محصول بيت) بوحكم وغرور وغضب قچانه‌دك يعنی نيچه برسندن اواورق خداوند واردر
(يعنی سندن بيوك افندی نكريدر (ای خواجهٔ ارسلان واغوش * فرمان ده خود مكن
فراموش) خواجه بونده افندی معناسنه در ارسلان واغوش اضافتی لاميه‌در بونلر
برر قولدن كنايه‌در رومده سياوش وفريدون كبی (فرمان ده وصف تركيبيدر بويرق ويريجی
ديمكدر (دهيدندن معناسی قوت دهندهٔ خود دينی قتی ترز يق سويلمش (خوده اضافت اسم فاعلك رد ابن سيد علی

مفعولنه اضافتيدر (وفرمان ده مكننك مفعول اولی (وفراموش ثانيسی (محصول بيت) ای
ارسلان وآغوشك افنديسی كندكه بويرق ويريجی خدای فراموش ايله (يعنی سنی قوله
وخدمتكاره مالك ايلين خدايی اونتمه (پس قوللركی رفقله طوت شدتله طوتمه (درخبرست
ازپيغمبر عليه الصلوة والسلام كه بزركتر حسرتی در روزقيامت آن باشد كه بندهٔ صالح رابهشت
برند وخداوند فاسق بدوزخ) حسرتی (يا حرف وحدت ويا حرف تنكير (بندهٔ صالح
(وخداوند فاسق بيانيه لردر (محصول تركيب) حضرت پيغمبرن عليه الصلاة والسلام حديث
شريفده وارد اولمشدر كه قيامت كوننده اواورق حسرت اولدر كه بندهٔ صالحی جنته (وخداوند
فاسقی دوزخه ايلدهلر (يعنی قول جنته كيده وافنديسی دوزخه (قطعه) برغلامی كه طوع خدمت
تست * خشم بی حد مران وطيره مكير) غلامی يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(طوع طانك فتحيله مصدردر انقياد معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتيدر (تسته
لاميه (خشم بی حد بيانيه (ومرانك مفعول صريحی (وبرغلامی غير صريحی (مران فعل نهی مفرد
مخاطبدر رانيدندن سورمه ديمكدر (طيره قافقدر غضب معناسنه (خشمه معطوف (مكير فعل
نهی مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (محصول بيت) برغلامك اوزرينه آنجلين غلام كه سنك
خدمتكه مطيع ومنقاددر اول غلامه خشم بی حد سورمه واكا غضب طوتمه حاصلی برغلام كه
خدمتكی طوع ورغبتله ايدرا اكا حددن بيرون خشم سوروب اوستنه غضبلنوب جور وجفا اوزره
اولمه (كه فضيحت بود بروزشمار * بنده ازاد وخواجه در زنجير) كه حرف تعليل (فضيحت
فانك فتحی وضادك كسريله رسوايلق ديمكدر (باحرف ظرف (روزشمار ظرف زمانك مصدره
اضافتيدر (محصول بيت) خدمتكه مطيع اولان قولك اوزرينه بيحد غضب سورمه زيرا رسواق
اولور ويارسوالقدر يوم حسابده يعنی حشر كوننده بنده آزاده اوله يعنی جنته لايق اوله وافندی
زنجيرده اوله يعنی دوزخه مستحق اوله (حكايت) سالی ازبلخ باشاميانم سفر بود راه از حراميان
برخطر جوانی بدرقه همراه ۲ ما شد سپرباز وچرخ انداز وسلحشور وبيش زور كه ده مرد ۲ من نسخه
توانا كمان اورا زه كردندی وزورآوران روی زمين پشت اورا بزمين نياوردندی امامتنعم بود وسايه
پرورده نه جهان ديده ونه سفر كرده رعد كوس دلاوران بكوش اونرسيده وبرق شمشير سواران
نديده) سالی يا حرف وحدت (بلخ خراسان توابعندن برعظيم شهرك اسميدر كه حضرت
مولانانك پدری اول دياردندر (با حرف صله درالی معناسنه (شاميان سرحدهندده برمملكتك اسميدر
عربستانده شام كبی وروم ايلنده بوسنه كبی شاميان برينه همدان يازان احوال كائناتدن هيچ خبردار رد شمعی
دكل ايمش زيرا بلخدن همدانه دك صاقی عجمدر غيريسی دكلدر (سفر بود سفر اولدی ياسفرم
وارايدی (بود فعل ماضی اوله (ويا ادات زمانيه (خطر بونده خرف معناسنه در وبر بوده مقدردر رد سروری
(جوانی يا حرف وحدت بدرقه با حرف صاحبت تقديری بطريق بدرقه در بدرقه اجرتله يعنی كرا
ايله قلاوزلق ايلكه ديرلر (دحرج بابندن مصدردر (بدرقه يه حارس ديوب يعنی دوندارديمكله تفسير رد شمعی
ايلين زياده تفشير ايلمش (ومقام بانده بدرقه ايله دبين معناسين بيان ايمش (سپرباز وصف تركيبيدر
بازيدندن قلقان اويناديجی ديمكدر كه براوينده سلحشورلر ارامسنده يعنی برفندر شراح مستقلا
برفن اولديغنی بلمدكلرندن اهمالله كچمشلر (چرخ انداز وصف تركيبيدر (اندازيدندن چرخ اقطط رد شراح جميعا
مشتركدر بورايه مناسب يك يايدركه كريشی آلندقدن صكره ايكی باشی بربره كلور زنبورك يانده ده
چرخ ديرلر كه رومده اكا زنبرك ديرلر وبوك اوقنه ناوك ديرلر كاف عربيله (پس چرخ اندازدن
مراد ناوك اندازدر مجاز مرسل طريقيله يعنی ذكر محل واراده حال ديمكدر (پس زنبرك آتيجی وچرخ
آتيجی ديينلر مسامحه ايلمشلر سلحشور عجم اصطلاحلرنده آلات حرب اويناديجی يعنی فوللنيجی رد سروری وشمعی

قوالانجی (پیش زور زیاده زورلی دیمکدر (ده‌اون (مرد توانا بیانیه دهه صفتدر (کمان اولامیه (زه
زاء عربك كسريله بونده یای کریشی مراد در (کردندی یا حکایت حال ماضی افاده ایدر بعض
نسخه ده نکردندی واقعدر ایده مزلردی دیمکدر (زورآور وصف ترکیبیدر زورکتوریجی یعنی
زورلی والف ونون ادات جمعدر (روبه وروبك زمینه اضافتلری لامیه لردر (پشت اولامیه (ورا
ادات مفعول (بزمین با حرف صله (نیاوردندی فعل نفی ماضی جمع غائب (و یا حرف حکایه بوفقره ده
رد شراح جمیعا
درمصارعه عبارتنی ایراد ایلینلر جمیع نسخه لره مخالف ایراد ایلمشلر (متنعم تفعل بابندن اسم فاعلدر
نعمت ایچنده بیومش ونعمته معتاد اولمش دیمکدر (سایه پرورده کولکه ده بسلنمش یعنی شدت
وزحمت روزکار کورممش حاصلی اودن طشره چیقمامش (رعد کوس دلاوران لامیه لردر (رعد
رانك فتحی وعینك سکونیله کرك کورلمکدر بونده مراد مطلقا آواز در کوسی سابقا بیان ایلمشز بونده
رد شمعی
دلاورلك کوکسی صداسی مراددر رعددن دیمه بیانه صدملمش (دلاوراندن مراد بهادرلردر
(بکوش او یا حرف صله واضافت لامیه در (برق شمشیر سواران لامیه لردر (محصول ترکیب) بریل
بلجن شاهانه سفرم واقع اولدی ویول حرامیلردن خطرده ایدی برجوان قولاغراق طریقیله
بزه همراه اولدی بوجوان سپرباز وناوك انداز وسلحشور و پیش زور ایدی یکه اون قوتلی
ارانك یانه کربش یکوردی یعنی اون زورلی ادم یانی قوررلردی یاخود قورامزدی
ویربوزینك زورلیلری ارقاسنی یره کتوره مزلردی حضرت شیخ جوانك خصوصنده
اغراق بیوردی اما بوجوان متنعم ایدی وسایه پرورده یعنی اناسی قوینندن طشره چقمامش
حضور وصفاده بیومش نه جهان کورمش ونه سفر ایلمش بهادرلك کوسی آوازی
قولاغنه ایرمش وآتلیلرك قلیجی یلدرامسنی کورممش (بیت) نیفتاده دردست دشمن اسیر *
بکردش نباریده باران تیر) نیفتاده ماضیدن قسم همزه یایه قلب اولمش دوشمامش دیمکدر
(در حرف صله (دست دشمن لامیه (اسیر نیفتاده نك مفعول صریحی (ودردست غیرصریحی
(با حرف صله و یا حرف ظرف (کرد کاف عجمك کسری ورانك سکونیله بونده اطراف دیمکدر
(شین ضمیر مذکور جوانه راجعدر (نباریده ماضیدن قسم فعل نفی مفرد غائب (باران فاعلی تیره
اضافتی بیانیه (محصول بیت) مذکور جوان دشمن النه اسیر واقع اولمامش حضرت شیخ
طرابلس فرنکنه اولدیغی کبی اطرافنه اوق یغموری یاغمامش حاصلی نه اسیر اولمش ونه صواش
کورمش (اتفاق من واین جوان درپی هم دوان هران دیوار قدیم که پیش آمدی بقوت بازو
بیفکندی وهر درخت عظیم که دیدی بزور سرپنجه برکندی وتفاخرکنان کفتی) درپی هم
بری بریمزاردنجه (دوان صفت مشبهه دردویدندن یلرك دیمکدر (دیوار قدیم بیانیه (آمدی یا حرف
حکایه (بیفکندی یا حرف حکایه ییقردی دیمکدر (درخت عظیمده بیانیه در (که حرف رابط
صفت (دیدی یا حرف حکایه (برکندی کاف عربك فتحیله ویا حکایه ایله قوپردی دیمکدر
(محصول ترکیب) اتفاق بن بو جوان ایله بری بریمز اردنجه یله کن ایدك یعنی یلوب کیدرکن
هر اول اسکی دیوارکه اوکومزه کلوردی قوت بازوایله ییقاردی وهر اولو اغاجیکه کورردی
زور سرپنجه ایله کوکندن قوپاروردی وتفاخر ایده رك دیرایدی (بیت) پیل کوتا کتف و بازوی
کردان ببند * شیر کوتا کف وسرپنجه مردان بیند) پیل معروف (کو کاف عربك ضمیله قنی
دیمکدر عربیده این دیرلر (تا حرف تعلیل عربیده کی معناسنه (کتف کاف عربك فتحی وتانك
کسریله یاغرین معناسنه در فارسیجه شانه دیرلر (بازو قولدر ارشده دیرلر همزه نك فتحی ورانك
کسریله (کردان کاف عجمك فتحیله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن دیمکدر مراد جسدلك
وجودك در زیرا فیلك الی صومدر یعنی سائر حیواناتك کبی دیزده اکلمز پس کردانلق صفتی بولنمز

رد سروری
رد سروری
بونی مصراع ثانی به قافیه دوشورن فیله نسبت کتف و بازوی کردان مناسبتنی بیلمزیمش (کردان
کاف فارسیله صفتدر کردانیدن دینی بومد عاده خطا ایلمش زیرا کردان لازمدر دونه کن
دیمکدر وکردانیدن متعدیدر دوندرمك دیمکدر (بازوی کردان اضافتی بیانیه در دونه کن بازو
دیمکدر بعضیلر کاف عجمك ضمیله اوقودیلر کردك جمعی یعنی بهادرلر بویله اولنجه هیچ تأویله
احتیاج اولنمز زیرا حرف روی متحرك اولنجه حرف قیدك ماقبلنده اولان حرکت مختلف اولمق
جائزدر بونده ایسه حرف روی دالدر ومتحرکدر وحرف قید رادر پس ماقبلنك حرکتی مختلف
اولمق جائزدر نتکه فن قافیه یه عالم اولان واقفدر نتکه حضرت مولانا جامی قافیه رساله سنده
ایراد بیورمشدر (رباعی) کرسوز توام یك نفس آهسته شود * ازدود دلم راه نفس بسته شود *
در دیده ازان آب همی کردانم * تاهرچه نه نقش تست ازوشسته شود) بورباعیده سینك ماقبلی
ایکی یرده مفتوح وبریرده مضموم واقعدر پس کاف عجمك ضمیله کردان اوقویانی رد ایلین
رد سروری
مردوددرهم لفظ جهتندن هم معنی جهتندن (کف آیه درکه عربجه راحه دیرلر (واو حرف
رد سروری
عطف (سرپنجه پرمق اوجی پس کفی سرپنجه یه اضافت ایلین معنایه عالم دکل ایمش (مردانه
اضافتی لامیه در (مردان یرینه کردان یازان سرپنجه یی کردانه اضافت ایلدکدنصکره معنایی
رد سروری
بویله تصویر ایدوب دیر (والمعنی بالترکی ارسلان قنی تا پنجه اوجی دوندریجی آیا بی کوره
بوتصویرده اوج خطاسی واردر بلکه زیاده الفاظ قافیه تصویرنده وکفی سرپنجه یه اضافتده
وکردانی متعدی طوتمه سنده وسرپنجه یی اکا مضاف قیلوب دونوب مفعول به ایلمه سنده حاصلی
بومصورك معنادن هیچ وقوفی یوغیمش پس بویله کتابلره شرح یازمق نه زحمت ایدی بوشارحه
رد شمعی
تابع اولوب الفاظ قافیه یی تبدیل ایلینده مناسبت بیلمزایمش (محصول بیت) فیل قنی تا کیم
بهادرلرك یغرینی وقولنی کوره یعنی بهادر ارلرك قوت وزورینه مرتبه اولدیغنی کوره
زیرا بن انلردنم یا ارسلان قنی تاشیر مردلرك کف وسرپنجه سنی کوره یعنی شیرك هنری
نیجه در اما شیرمردلره نسبت مغلوبدر هنری وار ایسه کلسون بنمله پنجه طوتشسون
کورسون که کف وسرپنجه نیجه اولور (مادرین حالت بودیم که دوهندو از پس سنکی
سر برآوردند وقصد قتال ما کردند دردست یکی چوبی ودربغل دیکری کلوخ کوبی جوان
راکفتم چه پایی) که حرف بیان (پس سنك لامیه (و یا حرف وحدت (قصد قتال ما
مصدرك مصدره اضافتیدر ولامیه (چوبی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك
فتحه لریله قولتق دیمکدر عرب ابط دیر همزه نك و بانك کسره لریله (دیکره اضافتی لامیه در
(کلوخ کوب وصف ترکیبیدر (کوبیدندن کلوخ کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك که تراده
رد سروری
اولور (کوبی کوفتن دن اخذ ایلین سهو ایلمش (کلوخ کوبك ایکی کافی یله و پاسی فارسیلردر
ردا بن سید علی
دیبن قنی خطا ایلمش (یا حرف وحدت (پای فعل مضارع مفرد مخاطب نه طورورسین دیمکدر
(محصول ترکیب) بز جوان ایله بوحالتده ایکن ایکی هندو برطاشك اردندن باش قالدردیلر
وبزم قتالمزه یعنی بزمله مقابله یه قصد ایلدیلر برینك النده براغاج و برینك قولتوغنده برکسك
ازجق اوجی توقه‌لی براغج جوانه دیدم نه‌اکلنورسین اشته ارلك دمیدر (بیت) بیار انچه داری
ردا بن سید علی وسروری
زمردی وزور * که دشمن بپای خود آمد بکور) بیار امر در (اریدندن اوردندن دینلر غلط
سویلمشلر (داری فعل مضارع مفرد مخاطب (مردی یا حرف مصدر (که حرف تعلیل (دشمن
مبتدا (با حرف مصاحبت آمده متعلق (پای خود لامیه (بکور با حرف صله (آمده متعلق
جمله فعلیه خبر مبتدا در (بکورك تقدیری بکورش در (محصول بیت) جوانه دیدم کتور اول
نسنه یه که مالك سین ارلکدن وزوردن یعنی ارلك و بهادرلق وقدرز یرا دشمن کندی ایاغیله

قبرینه كلدی یعنی اوله جك یرار بكورش تقدیرایدنه دخل ایدن ذره مقداری معنایه دخولی
بوقدر (تیر وكمان رادیدم ازدست جوان افتادولرزه براستخوان) استخواندنصكره برافتاد تقدیر
اولنور (بوتقدیره قابل اولیان مجمع احوالن بیلمز ایمش (محصول تركیب) كوردم جوانك
اوق ویای الندن دوشدی وكوكنده دترمه دوشدی یعنی خوفدن اندامنه لرزه دوشدی (بیت)
نه هركه موی شكافد بتیر جوشن خای* بزورحملهٔ جنك اوران بدارد پای) نه حرف نفی معناده
مصراع ثانی یه مصروفدر (حاصلی بدارد فعلنه مقید در (هركه اصلنده هركس كه در تتكه
مكرر بیان اولندی (شكافد فعل مضارع مفرد غائب یارر دیمكدر (موی مفعول صریحی (و بتیر
غیر صریحی (جوشن خای بیانیه (جوشن خای وصف تركیبیدر خایدندن جوشن چینیجی
یعنی جوشن برتیجی ودلیجی تیر دیمكدر (باحرف مصاحبت (زور حملهٔ جنك آوران لامیه لردر
(جنك آور وصف تركیبیدر جنك كتوریجی یعنی صواشیجی معناسنه بهادردن كنایتدر (الف
ونون ادات جمعدر (بدارد فعل مضارع مفرد غائب (پای مفعول صریحی (وبزور غیر صریحی
(محصول بیت) اویله دكلدر هركیمسه كه جوشن چینیجی تیرایله قیل یاره یعنی استاد تیرانداز اوله
جنك آورلرك جمله سی زورینه اياق طوته یعنی تحمل ایلیه یعنی هر استاد تیرانداز وسلحشور
صواش میداننده ثابت قدم اولوب پایدار اولماز (چاره جزآن ندیدیم كه رخت وسلاح وجامه
رها كردیم وجان بسلامت بردیم) (محصول تركیب) اندن غیری چاره كورمدك كه اسبابه و یراغی
ولباسی ترك ایلدك وجانی سلامته ایلتدك یعنی مالملكمزی و یرمكله اولمكدن خلاص بولدق
(قطعه) بكارهای كران مرد كاردیده فرست* كه شیرشرزه در اردبزیرخم كمند) باحرف
صله (كارهای كران بیانیه (كران كاف عجمك كسریله اغر دیمكدر ثقیل معناسنه (اما بونده
عظیم معناسنه در (مرد كاردیده بیانیه ایش كورمش ار دیمكدر (فرست فانك وراءك كسریله
وسینك سكونیله فعل امر مفرد مخاطبدر فرستیدندن (فرستادندن دینلر غلط سویلمشلر
(كه حرف تعلیل (شیر شرزه بیانیه شرزه یاوزلغندن دیش صریدن جانور (در حرف تأكید
(ارد فعل مضارع مفرد غائب كتوره دیمكدر (با حرف صله (زیرخم كمند لامیه لردر (زیرالت
معناسنه در عربجه (تحت دیرلر (خم خانك فتحیله بوكلدر میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
بونده حلقهٔ كمند مراد در (محصول بیت) عظیم ایشلره ایش كورمش مجرب روزكار كیمسه
كوندرتا كیم شیرشرزه یعنی كوكرمش ارسلان كبی بهادر پهلوانلری كمندی حلقه سی آلتنه
كتوروب شكار ایلیه اول زمانده الات حربك برسیده كمند ایمش حاصلی اواو مصلحتلره تجارب
كثیر ایله مجرب كیمسه لر كوندر كاركورممش نا ازموده كوندرمه خطاب عامدر (جوان اكرچه قوی
بال وپیل تن باشد* بجنك دشمنش ازهول بكسلد پیوند) قوی بال وصف تركیبیدر قوی حال
معناسنه زیرا بال بونده حال و بوی و بوس معناسنه اولمغه متحملدر (قول اولمقده ممكندر بازو
معناسنه (امامهابت معناسنه نه عربی ونه فارسی لغتلرده وار (پیل تن وصف تركیبیدر فیل جثه لی
دیمكدر عظیم جسمدن عبارتدر (باحرف ظرف (جنك دشمن لامیه در وشین جوانه راجعدر (هول
هانك فتحیله خوف معناسنه در (باحرف تأكید (كسلد كاف عجمك ضمیله وكسریله وسین
ولامك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر (كسلیدندن لازم ومتعدی كلور بونده متعدیدر
(كسیختندن اخذ ایدوب لازمدر دیین ایكی قوانده بله خطا ایلمش (تتكیم تحقیق معنادن معلوم
اولبسر در (پیوند بونده اته اوردقلری پیوند دركوستك معناسنه (رومده اوزدی كوستكی دید كاری
كبی قاچق مقاسنده انلرده (بكسیخت پیوند (وبكسلد پیوند دیرلر (پس بونده پیوندی بند
معناسنه اخذ ایدوب انكله شرح ایلین زیاده فاسد شرح ایلمش زیرا انلر اكی بند ایله تعبیر ایدرلر

ردسروری
ردسروری
ردا بن سید علی وسروری
رد سروری وشمعی
ردسروری

(مثلا بند انكشتان دیرلر برمقلرده اولان بوغملره (پیوند انكشتان دیمزلر (سائر اعضاده ده تعبیر
بویله در (محصول بیت) جوان اكرچه قوی حاللی و بویلی بوسلی ومحكم قوللی وقناتلی اولور
وفیل كوده لی وجسامتلی یعنی مجسم وعظیم جثه لی اولور دشمن جنكنده اول جوان قورقودن
اوزر كوستكی یعنی قرار ایدر قچار (مصراع ثانینك تركیبی معناسنی دشمن جنكنده انك قورقودن
اوز بلورآكی دیین معنالك بلن اوزمش الله رحمت ایلیه (مجموع بیتك معناسنی جوان اكرچه مهابتلو
وقوتلو دخی ایری كوده لو اوله اول كیمسه دشمن جنكندن خوفدن پیوندی قرار اكراباغنده
پیوند اولسه دیین عجبا اویور كنی سویلدی بومعنابی عفی الله عنه (نبرد پیش مصاف آزموده
معلومست* چنان كه مسئله شرع پیش دانشمند) نبرد نونك وبانك فتحه لریله وراءك سكونیله
جنك دیمكدر صواش معناسنه مبتدادر (پیش مصاف ازموده تقدیری پیش مرد مصاف
آزموده در (مصاف میمك ضمیله نبرد له مرادفدر (مصاف ازموده جنك صنامش یعنی جنكه
كرمش وچیقمش دیمكدر مجرب حروب معناسنه (معلومست خبر مبتدادر (مسئلهٔ شرع و پیش
دانشمند لامیه لردر (محصول بیت) جنك صنامشك قتنده جنك یعنی صواش كورمش وصواشه
كرمش وچیقمش كیمسه قتنده حرب وقتال معلومدر شویلكه مسئلهٔ شرع دانشمند قتنده
معلومدر یعنی اهلنه هر نسنه اساندر (حكایت) توانكرزادهٔ رادیدم برسر كورپدرش نشسته
وبادرویش بچهٔ مناظره در پیوسته كه صندوق تربت پدرم سنكینست وكتابهٔ رنكین
وفرش رخام انداخته وخشت پیروزه در وساخته بكور پدرت چه ماند خشتی دوفراهم آورده
ومشتی دوخاك براو پاشیده درویش پسر این بشنید وكفت خاموش كه تاپدرت زیراین سنك
كران برخود بجنبیده باشد پدرم ببهشت رسیده باشد درخبرست (موت الفقراء راحة) توانكرزادهٔ
همزه سی وحدت ایچوندر دیین یاوه سویلمش بلكه یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر
(را ادات مفعول (كور كاف عجمك ضمیله قبردر (سر كور لامیه قبراوجی دیمكدر (پدره اضافت بنه
لامیه در (شین توانكرزاده یه راجعدر (باحرف مصاحبت (درویش بچه درویش باوریسی (یعنی
اوغلنجغی (بچهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (بچه یرینه زاده یازانلر صحیح نسخه لره مخالف
یازمشلر (در حرف تأكید (پیوسته اولشدرمش یعنی ایصال ایلمش (كه حرف بیان (صندوق
صادك ضمیله فصیحدر مراد قبراوزره یاپدقلری صندقدر (تربته وتربتك پدره و پدرك میم
متكلمه اضافتلری لامیه لردر (سنكینست عبارتی همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر املادن آكاه دكللر ایمش
(یاحرف نسبت (ونون حرف تأكیددر سنكه منسوب یعنی طاشدندر (كتابهٔ رنكین بیانیه (مراد
قبرطاشلرینه یازیلان نسنه در (فرش رخام بیانیه (رخام راءك ضمیله مرمره دیرلر (خشت كرپج
(پیروزه یه اضافتی بیانیه (در حرف ظرف (اوضمیری رخامه راجعدر مراد بودركه قبرینك
مرمری فیروزه ایله مرصعدر (وساخته بوكه قرینه در (ایكن خشت عبارتنده مسامحه ایلمشدر
زیرا فیروزه خرده اولور خشت اولمق مرتبه سنده ایری اولماز (بعض نسخه ده در وساخته
برینه (در و برده واقعدر بنه مراد ترصیعدر (با حرف صله (كور پدرت لامیه (ماند فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده كور پدره راجع ضمیردر بكزر دیمكدر (ماییدندن مشتق
(مانستندن دینلر سهو ایلمشلر (چه ماند استفهام انكاریدر (یعنی بكزمز دیمكدر (خشتی یا حرف
وحدت (فراهم آورده بریره كتورلمش (مشتی یا حرف وحدت (برو یعنی خشتك اوزرینه
(پاشیده اسم مفعولدر صاچلمش معناسنه (درویش زاده یعنی درویش بچه (خاموش فعل
امر مفرد مخاطب ایسم دیمكدر (كه حرف تعلیل (زیراین سنك كران لامیه و بیانیه در (كران اغر
معناسنه در (باحرف تأكید (جنبیده اسم مفعولدر دپرنمش معناسنه (موت لفظا مرفوع مبتدا

رد سروری
رد شمعی
ردشمعی
رد ابن سید علی وسروری
رد شراح جمیعا
ردا بن سید علی وسروری

(فقرایه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راحة لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول ترکیب)
برتوانکر زاده یعنی برا کابرزاده کوردم که باباسنك قبری اوجنده اوتورمش و بردرویش زاده ایله
مناظره اولاشدرمش یعنی بحث ایدرکه بنم بابامك قبری صندوقی طاشدندر واو زرنده رنکین
وملون خط یازلمشدر یعنی تاریخ وفاتی وغیری نسنه‌یی التون صویله یازلمشدر نتکه عادت
بویله‌در واطرافنده مرمر فرش دوشنمش یعنی هجا طاشلری والواح قبر پیروزه ایله مرصعدر
سنك بابالك قبرینه نه بکزر یعنی بکزمز برایکی کرپچ بریره کتورلمش یعنی برایکی کرپچ چاتلمش
وبرایکی آوچ طپراق اوستنه صاچلمش یعنی برایکی آوچ طپراق اوستنه دوکلمش درویش
بچه بوسوزنی ایشتدی ودیدی ایسم اول که تاسنك بابالك بو آغر طاشك التنده کندی
کندینه قلدامش اوله بنم بابام جنته واصل اولمش اولور زیرا حدیث شریفده بیورر که
فقرانك اولومی راحت وحضوردر زیرا برنسنه‌لری یوقدر که انك حسرتیله کیده‌لر
(بیت) خرکه کمتر نهند بروی بار * بره آسوده‌تر کند رفتار) که حرف رابط صفت (وی
ضمیری خره راجعدر (باربوك (باحرف ظرف (ره رانك فتحیله راهدن مخففدر (آسوده
دیکنمش دیمکدر راحت معناسنه (تر ادات تفضیلدر آسوده‌رك دیمکدر یعنی حضورلیرك وراحتلیرك
(رفتار یوریش دیمکدر (خر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (محصول بیت) خرکه اوزرینه
یوکی ازرق قویار یعنی یوکی که ازرق وبینی رك اوله یولده آسوده‌رك رفتار ایدر یعنی یینی رك
یورر حاصلی یوکی خفیف اولمغله کندی چریکرك یورر (قطعه) مرددرویش که بارستم فاقه
کشید * بدرمرك هماناکه سبکبار اید) مرد درویش بیانیه (که حرف رابط صفت (بارستم فاقه
لامیه وبیانیه در فقر ظلمی یوکی دیمکدر (باحرف صله (در مرك لامیه در مجازا (همانا کانه
معناسنه بکزر دیمکدر (که حرف بیان (سبکبار وصف ترکیبی اقسامندندر یینی یوکلی دیمکدر
زیرا سبك یینی دیمکدر (وبار یوکدر (محصول بیت) مرد درویش که فقر جوری وجفاسی یوکنی
دنیاده چکدی یعنی دنیاده فقر آتشنه یاندی ویاقلدی بکزر که موت قپوسنه یینی یوکلی کله حاصلی
دنیاده متوغل دکلدر که حساب وعذاب یوکلرینی چکوب کتوره نتکه شاعر بیورمشدر (مصراع)
باغاعه اودون هرکشی بوندن ایلمدر) (وآنکه در نعمت ودر راحت واسایش زیست * مردنش
زین همه شك نیست که دشوار اید) (محصول بیت) اما اول کیمسه که نعمت وراحت وآسایشده
دیرلدی وکچندی اول کیمسه‌نك اولمسی بونلرك جمعندن یعنی نعمت وراحت وآسایشدن شك
یوقدر که مشکل کلور زیرا اونه سنك حالی معلوم دکلدر حاصلی موت الفقراء راحة (بهمه حال اسیری
کهز بندی برهد * بهترش دان زامیری که کرفتار اید) اسیری یاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت (بندی یاسیده حرف وحدتدر نسبت دیین خطا سویلمش (برهد فعل مضارع مفرد غائبدر — رد سروری
(رهیدندن قورتیله دیمکدر مضارعدر رهانیدندن دیین خطا ایلمش (بهترش شین اسیره راجعدر — ردشمعی
(امیری یاسی حرف وحدت (کرفتار مبتلا دیمکدر (محصول بیت) جمیع احوالده براسیر که بر بندن
خلاص بولوب قورتیله انی سن یکرك بیل بربکدن که بربنده کرفتار ومبتلا اوله حاصلی محبوس
بکدن حبسدن خلاص بولمش بنده یکرکدر (حکایت) بزرکی را پرسیدم ازمعنای این حدیث که
(اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) کفت بحکم آن که هران دشمنکه باوی احسان کنی دوست
کردد مکر نفس که چندان که مدارایش کنی مخالفت زیادت کند) اعدی اسم تفضیلدر عدا یعدودن
تجاوز معناسنه اظلم دیمکدر (عدو فعولدر فاعل معناسنه صدیقه مقابل انده مذکر ومؤنث برابردر
اسم جنسدر جمیع مقامده زیرا اسم تفضیل تمدد اقتضا ایدن شیئه مضاف اولور معرفه اولدقده
(اعدی تقدیرا مرفوع مبتدا (وعدوك مضاف الیه نفسك لفظا مرفوع خبر مبتدادر مراد نفس اماره‌در

(التی اسم موصول مفرد مؤنث محلا مرفوع صفت نفسدر (بین مقدر ثبتت ویا کانت فعلنه متعلق
مضاف اولشدر جنبیك یه که جنبك تثنیه‌سیدر حالت جرده (وجمله ظرفیه‌نك اعرابدن
محلی یوق صله‌سیدر اسم موصولك (کفت بزرك دیدی (بحکم آن که اول سببله که (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر براولویه بوحدیثك معناسندن سؤال ایلدم که سنك دشمنلر یکك دشمنزکی
وظالمرکی نفسكدرکه ایکی یهلوك بیننده‌در (یعنی دائما سنکله اولوب وسندن برنفس منفك اولمیان
نفس اماره‌کدر دیدی اول سببله اعدای عدوکدر که هرآن اول دشمنه که احسان ایلرسین سکا
دوست اولور (الا نفس بویله دکل بلکه هرنقدر که مدارا ورفق اکه زیاده ایدرسین اول سکا مخالفتی
زیاده ایدر (قطعه) فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن * وکر خوری چو بهایم بیوفتی
چو جماد) فرشته خوی وصف ترکیبیدر ملك خوبلی وعادتلی دیمکدر (باحرف مصاحبت
(کم بونده از معناسنه‌در (خوردن مصدردر اکل معناسنه قلت اکله دیمکدر (بهایم بهیمه‌نك
جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه‌در (باحرف تأکید (یوفتی اصلی اوفتیدر بامقارنتیله همزه‌یایه
قلب اولمشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوفتیدندن دوشرسین
دیمکدر (اوفتادندن دیین خطا ایلمش (جماد جیمك فتحیله ازدیاد اوزره اولیان اشیاده مستعملدر — رد سروری
یعنی بیومیان وآرتمیان اشیاده (محصول بیت) آدمی قلت اکله فرشته خوبلی اولور (یعنی خلوق
وملایم اولور وعبادت وطاعته چابك اولور غائبدن مخاطبه التفات ایدوب بیورر واکر حیوانات کبی
چوق یرسك جماد کبی یقلوب دوشرسین نه عبادته مالك اولورسین ونه طاعته (حاصلی قلت اکل
وشرب انسانی ملکیت صفتلرینه ایصال ایدر وکثرت حیوانیت (مراد هرکه باری مطیع
امرنوشد * خلاف نفس که کردن کشد چو یافت مراد) مراد هرکه بیانیه (مراد مفعول باریدر
(هرکه اصلنده هرکس که درکه حذف وایصال طریقیله که حرف ایکن اسم اولدی (برحرف تأکید
(آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (آریدندن که مخففدر آوریدندن (مطیع امر اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (وتوبه اضافت لامیه‌در (خلاف نفس مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (کردن کشد بیون چکر (یعنی سرکشلك وعناد ایدر (محصول بیت) هرکیمسه‌نك
که مرادینی حاصل ایلیه‌سین سنك امرینکه مطیع اولور اما نفس ظالم بونك خلافنجه‌در که کردن کش
ومعاند اولور چونکه مرادین بولدی (یعنی هرنقدر که رعایت ایلسك مطیع فرمانك اولماز
(بلکه طغیانی زیاده اولور (منه سنده خلاف نفسه مضاف دکلدر دیین عجب کج طبع ایمش — رد شمعی
* جدال سعدی با مدعی در بیان توانکری ودرویشی * یکی در صورت درویشان نه بر سیرت ایشان
در محفلی) محفلی‌نك ماقبلنه ومابعدنه دیدم عبارتی زیاده ایدنلر زائد ایشلر (انشسته وشنعتی — رد شراح جمیعا
در پیوسته ودفتر شکایت بازکرده وذم توانکران آغاز سخن بدینجا رسانیده که درویشان را دست
قدرت بسته است وتوانکران را پای ارادت شکسته) محفل مجلس (ویاحرف وحدت (شنعت
رسوایلق (ویاحرف تنکیر حرف وحدت دیین اصابت ایلمامش (در حرف تأکید (پیوسته ماضیدن — رد شمعی
قسم مفرد غائب اولاشدرمش یعنی مجلسه اضافت ایلمش حاصلی شنیع وفضیح کلمات ایلمکه — ردشمعی
باشلمش (پس دخی برشنعتده اولاشمش دیین خیلی شنعت ایلمش (آغازدن صکره برکرده مقدردر
(محصول ترکیب) بریسی درویشلر صورتنده اما انلرك اخلاق وسیرتنده دکل برمجلسده اوتورمش
واوتوردیغی مجلسه شناعت وفضاحت ایصال ایلمش یعنی قبیح سوزلر سویلمکه باشلمش وشکایت
دفترینی آچمش یعنی شکایته باشلمش واغنیایی ذم ایلمکه آغاز ایلمش سوزی بومرتبه‌یه
ایرشدرمش که فقرانك ودرویشانك دست قدرتی بغلیدر یعنی برنسنه‌یه مالك وقادر دکلردر
واغنیانك ارادتی ایاغی شکسته‌در یعنی درویشلره ارادت ومحبتلری یوقدر حاصلی فقرایه احسان وعطا

اوزره دكللر در شكسته دن صكره براست مقدر (بيت) كريمان رابدست اندر درم
نيست ٭ درم داران عالم را كرم نيست) كريمانرا رادات تخصيص (بدست اندر يعنى اندردست
(اندر بانك معناى ظرفيتنى تأكيدايدر (درم دار وصف تركيبيدر مالدار معناسنه والف ونون ادات
جمعدر (عالمه اضافتى لاميه‌در (ورا حرف تخصيص (محصول بيت) كريملرك النده درم يوق
يعنى كريم طبع اولنلرك سرمايه‌ٔ كرمى يوق يعنى اقچه‌يه مالك دكللر وعالم درم دارلرينك كرمى يوق
يعنى ماله مالك اولنلرك طبع كرمى يوق حاصلى كريملرك مالى يوق مالدارلرك كرمى يوق (مراكه

پروردهٔ نعمت بزركانم اين سخن ناپسند آمد كفتم اى يار توانكران دخل مسكينانند و ذخيرهٔ كوشه
نشينان ومقصد زائران وكهف مسافران ومتحمل باركران از بهر راحت ديكران دست تناول بطعام

آنكه برند كه متعلقان و زيردستان بخورند وفضلهٔ مكارم ايشان بارامل و پيران واقارب وجيران
رسيده) مرا بكا ديمكدر (رادات مفعول (كه حرف رابط صفت (پردهٔ نعمت بزركان لاميه‌لردر
اولولرك نعمتى پرورده‌سى يعنى بسلنمشى (ميم ضمير متكلم (ناپسند نامعقول بعض نسخه‌ده سخت آمد
ديمش (توان كران مبتدا (دخل مسكينان لاميه وخبر مبتدا (دخل كشينك خارجدن ملكنه
داخل نسنه دراقچه وغيرى نسنه (ذخيرهٔ كوشه نشينان لاميه‌در دخله معطوف (ذخيره ازقدر
(مقصد زائران لاميه‌در (مقصد اسم مكاندر ضرب بابندن (زائران زائرك جمعيدر زيارت ايديجى
معناسنه (كهف مسافران لاميه كهف مغاره در بونده ملجأ مراددر صغناجق يرديمكدر (متحمل
باركران لاميه و بيانيه‌در (باركران آغر يوك ديمكدر (بهر راحت ديكران لاميه‌لردر غير يلرك
راحتيچون ديمكدر (دست تناول لاميه‌در مجازا طعام يمك ايچون ال اوزاتمق (بطعام باحرف
صله (آنكه كاف عجميله آنكاهدن مخففدر اول وقت ديمكدر (برندبانك ورانك فتحه‌لريله فعل مضارع
جمع غائبدر ايلدرلر يعنى صونارلر (كه حرف بيان (زيردستان رانك سكونيله وصف تركيبى افسانه‌مندر
ال التنده اولنلر قول كبى وخدمتكار كبيلر (والف ونون ادات جمعدر (فضلهٔ مكارم ايشان
لاميه‌لردر (فضله زياده ارتق معناسنه (مكارم مساجد كبى منتهاء جموع وزنى اوزره در مفردى
مكرمت كلور ايكى ميمك فتحى وراءنك ضميله ايلك ديمكدر كرم واحسان معناسنه انلرك نعمتنك فضله سى
ديمكدر (با حرف صله (ارامل ارملك وارمله نك جمعيدر زوجه سى اولن يعنى وفات ايدن اره
ارمل ديرلر وزوجى وفات ايدن زنه ارمله (اقارب منتهاى جموعدن اكابر كبيدر يقين اولان خصملر
(اقارب جمع اقربا واقربا جمع قريب ديين احوال جموعى قياسى ظن ايلش (جيران جمع
جاردر قوكشيلر ديمكدر (بعض شارح كلستانك نيچه لغتلرينى كاه فارسى عبارتيله شرح ايلروكاه ردشمعی
تركى (غرابت بونده‌دركه غيرينك تركيله وفارسيله شرح ايلديكنه دخل ايدر (محصول تركيب) بكا كه رد سروری
اولولرك نعمتى پرورده سيم بو كيمسه‌نك سوزى نامقبول كلدى يعنى سوزين بكنمدم ديدم اى يار
اغنيا مساكينك معينى يعنى كلوريدر وكوشه نشين اولان فقرانك ذخيره‌لريدر وزيارتجيلرك مقصديدر
يعنى زائرلر انلرك انعام واحسانه قصد ايدوب وارورلر ومسافرلرك صغناجق وقونجق يرلرى
حاصلى مسافرخانه‌لريدر وغيريلرك راحتيچون آغر يوكه متحمللردر يعنى فقرا ومساكين حضور
وصفا سورمك ايچون زحمت اختيار ايدرلر اللرين طعامه اول وقت صونارلر كه متعلقلرى واللرى
التنده اولان قوللرى وخدمتكارلرى يمك يه‌لر وانلرك نعمتنك فضله سى يعنى زياده سى طول
عورتلره و پيرلره وخصملره وقوكشولره ايرشمش اوله حاصلى بونلرك جمعنه طعاملرى واصل
اولمانجه كنديلرى طعامه ال صونمازلر (نظم) توانكرانرا وقفست ونذر ومهمانى ٭ زكات
وفطره واعتاق وهدى وقربانى) توانكرانرا را حرف تخصيص (نذرادق معناسنه در يعنى
بركيمسه بر نسنه‌يى فقرايه ويا امرايه وياعلمايه ادار (مهمانى باحرف مصدر قونقلق ديمكدر

(فطره رمضان بيرامنده فقرايه ويردكارى بغداى وسائر نسنه (اعتاق افعال بابندن مصدردر
قول آزاد ايلك (هدى هانك فتحيله ودالك سكونيله حرم شريفه اهدا اولنان طواردر قيون
وصغر ودوه كبى نسنه (قربانى ياحرف نسبت قربانه لايق طوار هرنه ايسه (محصول بيت)
اغنيانك وقفى ونذرى وقونقلغى وزكاتى وفطره سى وقول وجاريه ازاد ايلمه سى وهدى
وقربانى وار يعنى مذكورلرك جميعنه مالكلردر (معلوم اوله كه مصراع اول سكنله اوقونور
بونظمه رباعى دينلر زياده خطا ايلديلر (توكى بدولت ايشان رسى كه نتوانى ٭ جزاين دو ركعت ردشراح جميعا
وان هم بصد پريشانى) كى وقتدن سؤالدر استفهام انكارى طريقله نچن ديمكدر (باحرف
صله (دولت ايشان لاميه انلرك دولتنه ديمكدر (رسى فعل مضارع مفرد مخاطب ايريشيرسين
ديمكدر (كه حرف تعليل (نتوانى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب قادردكلسين ديمكدر (دوركعت
اقل صلاتدن كنايه‌در زيرا نمازايكى ركعتدن اكسك اولماز (پريشانى ياحرف مصدر (محصول بيت)
سن اغنيانك بوقدر خيراتيله دولتنه نچن واصل اولورسين كه قادردكلسين بو ايكى ركعت نمازدن
غيرى‌يه آنيده يوز پريشانلغله زيرا فقر واحتياجله صفاى خاطر بولنماز صفاى خاطر بولنميجق
صفاى صلات بولنماز (اكرقدرت جودست واكرقوت سجود توانكرانرابه ميسر مى شودكه مال
مزكى دارند وجامهٔ پاك وعرض مصون ودل فارغ وقوت طاعت درلقمهٔ لطيفست وصحت عبادت
دركسوهٔ نظيف پيداست كه ازمعدهٔ خالى چه قوت آيد وازدست تهى چه مروت وازپاى بسته
چه سير آيد وازشكم كرسنه چه خير) قدرت جود مصدرك مفعولنه اضافتيدر سخايه قدرت
ديمكدر (قوت سجودده بويله (كه حرف تعليل در (مال مزكى بيانيه مزكى اسم مفعولدر تفعيل
بابندن زكاتى چيقمش مال مطهر معناسنه (عرض مصون بيانيه مصون اسم مفعولدر صان
يصوندن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن (قوت طاعت مصدرك مفعولنه اضافتيدر
ومبتدا (در حرف ظرف (لقمهٔ لطيف بيانيه وخبر مبتدادر (صحت عبادت مصدرك فاعلنه
اضافتيدر ومبتدا (در حرف ظرف (كسوهٔ نظيف بيانيه وخبر مبتدادر (پيداست مبتداء
محذوفه خبردر تقديرى اين معنى ويااين حال پيداست (كه حرف بيان (معدهٔ خالى بيانيه
معده ميمك فتحى وعينك كسريله وميمك كسرى وعينك سكونيله انسانده شردن يرينه‌در
حيوانده (شكم كرسنه بيانيه در بعض نسخه‌ده شكم برينه دست واقعدر بوتقديرجه اضافت
لاميه اولور اجك الدن ديمكدر (محصول تركيب) اكرسخايه قدرت واكرسجوده يعنى عبادته
قوت اغنيايه فقرادن يك ميسراولور زيرا مال مزكالرى وار يعنى زكاتن ويرمكله مالللرى پاك
وطاهردر ولباسلرى پاك وعرضلرى جردن وفسق وفجوردن مصون ومحفوظدر وكوكللرى
تشويش ناندن وجامه‌دن فارغ وقوت طاعت لقمهٔ لطيفده‌در وصحت عبادت كسوهٔ نظيف
وطاهرده‌در معلوم وظاهردركه معدهٔ خاليدن نه قوت يعنى معده خالى اولنجق عبادت
وطاعته مجال قالماز وبوش الدن نه مروت كلور وبغلوايقدن نه سيركلور يعنى وجه معاشله
مقيد اولان كيمسه سيره كيده‌مز زيرا انكله مقيددر واچ كيمسه‌نك الدن نه خيركلور
(جميعا بونلر معدهٔ خالى‌يه معطوفدر استفهام انكارى طريقيله حاصلى هب بونلر ظاهر وهويدادر
صحت عبادتى مبتدا وپيداست لفظنى خبرطوتوب معناسنى عبادتك صحتى پاك لباسده ظاهردر
دبين عجب ناپاك سويلمش (قطعه) شب پراكنده خسبدان كه پديد ٭ نبود وجه بامداد انش) رد شمعی
شب ظرف زمان (خسبد فعل مضارع مفرد غائب خسبدند نكه مشتركدر ياتمق واو يوق
بونده (پراكنده باوكاف عجمك فتحه‌لريله طاغق ديمكدر پريشان معناسنه پره كنده ده ديرلر (آن كه
آن كس كه تقديرنده در نكته مكرر ذكر اولندى (پديد باء عجمك فتحيله اوقور عجم امارو بيلرباء عربك

مصراع ثانی به مرهوندر آشكاره (نبود فعل نفی مستقبل اولمیه دیمكدر (وجه بامداد لامیه وجه
بونده خرج معناسنه در (بامدادان و بامداداینه دیمكدر (شین مصراع اولده كه یه راجعدر
(محصول بیت) كیجه پریشان وبی حضور یاتور واو یوراول كیمسه كه انك آشكاره اولمیه ایرته
خرجلغی یعنی ایرته خرجنه جفی اولمیان كیمسه كیجه تشویشدن نه یته بیلورونه او یو یه (مور كرد
آورد بتابستان ٭ تا فراغت بود زمستانش) مور مبتدا (كرد آورد كاف عجمك كسریله بونده
جمع معناسنه در (آورد فعل مضارع مفرد غائب ایكیسنك تركیبندن جمع ایلر معناسی چیقر خبر
مبتدادر (با حرف ظرف (تابستان یاز معناسنه مستعملدر اصلنده تاب حرارت واسیجق
معناسنه در (وستان مدخولنك كثرتن افاده ایدر كلستان و بهارستان ونكارستان كبی پس اصل معناسی
اسیلك دیمكدر اسماء منقوله دندر (تا حرف تعلیل (فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره (زمستان
قیش فصلنه دیرلر (تابستان یاز فصلنه دیدكلری كبی اصلنده زم زانك فتحیله صغوغه دیرلر (وستان
بنه سابق كبیدر پس اصل معناسی صغوقلق دیمكدر (زمستان فراغتك ظرف زمانیدر درزمستان
تقدیرنده (شین معناده فراغته مقیددر (محصول بیت) قرنجه یازین اوزمنی جمع ایدرتا كیم
قیشك فراغتی اوله یعنی آسوده حال اولوب حضور ایلیه (فراغت بافاقه نپیوندد وجمعیت درتنك
دستی صورت نبندد یكی تحرمهٔ عشا بسته ودیكری منتظر عشا نشسته هركز این بدان كی ماند)
فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره بونده مبتدادر (با حرف مصاحبت نپیوندده متعلق (فاقه
فقر (نپیوندد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خبر مبتدادر حاصل اولماز یعنی جمع اولماز (جمعیت مبتدا
یعنی جمعیت خاطر (در حرف ظرف (تنك دست وصف تركیبیدر (ویا حرف مصدر (نبندد
خبر مبتدادر (صورت مقدم مفعولی (تحرمه تفعیل بابندن مصدردر یاء مصدر حذف اولنوب
بدله تاو یرلشدریلك وجودیله تایی جمع ایدنلر غالبا بو قاعده دن آكاه دكللر ایمش (عشا به كسر عینله
رد ابن سید علی و سروری
اضافتی لامیه در (تحرمه تكبیرة الافتتاح و عشا بونده اخشام نمازیدر (منتظر عشا اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (عشا عینك فتحیله اخشام طعامی (این یعنی منتظر عشا (با حرف صله
(آن یعنی صاحب تحرمه (ماند فعل مضارع مفرد غائب بكزر دیمكدر (محصول تركیب) فراغت
فقره متصل اولمز یعنی فقر ایله حاصل وجامع اولمز وجمعیت خاطر ال طارلغنده صورت بغلمز
یعنی ایكیسی بر یرده جمع اولمز بریسی تكبیرة الافتتاحه ال بغلمش یعنی شروع ایلمش و بری عشایه
منتظر اوتورمش یعنی اخشام طعامی نه یردن پیدا اولور دیو هر جانبه متوجه اوتورمش حاصلی
غنی فراغت قلب ایله عبادت وطاعته شروع ایلمش اوله وفقیر نمازه شروع ایلیوب اخشام یمكی نه
یردن كلور دیو منتظر اولمش اوله هیچ بو فقیر اول غنی یه بكزرمی استفهام انكاریدر یعنی بكزمز
(بیت) خداوند روزی بحق مشتغل ٭ پراكنده روزی پراكنده دل) خداوند روزی لامیه
صاحب رزق دیمكدر مبتدا (بحق مشتغله متعلقدر كه خبر مبتدادر واسم فاعلدر افتعال بابندن
(پراكنده مبتدا طاغق دیمكدر (روزی فاعلی (پراكنده دل خبر مبتدا (ودل فاعلی (محصول بیت
رزق صاحبی اولان غنی حقه عبادت وطاعته صفای قلب ایله وفراغت خاطر ایله مشغولدر اما
رزقی پریشان وپراكنده اولان فقیرنه عبادتی عبادت ونه طاعتی طاعت اولور زیرا پراكنده دل
وپریشان خاطر اولمغله صحت عبادت بولنمز (پس عبادت اینان بمحل قبول نزدیكترست كه جمعند
وحاضرنه پریشان و پراكنده خاطر كه اسباب معیشت ساخته و باوراد وعبادت پرداخته عرب
كه ید (اعوذ بالله من الفقر المكب ومجاورة من لا احب ودر خبرست (الفقر سواد الوجه فی الدارین)
كفتا نشنیدهٔ كه پیغمبر علیه الصلوة والسلام كفت (الفقر فخری) كفتم خاموش كه اشارت خواجهٔ
عالم بفقر طائفه ایست كه مردان میدان رضااند وتسلیم تیر قضا نه اینان كه خرقهٔ ابرار پوشند ولقمهٔ

ادرار فروشند) پس بونده شرط محذوفك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (عبادت اینان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر اغنیایه اشارتدر (بمحل قبول با حرف صله (نزدیكتره متعلقدر واضافت بیانیه
(عبادت مبتدا (ونزدیكتر خبری (كه حرف تعلیل (جمعند یعنی اغنیا جمعی انلره اسناد مجازادر
قلبلری مجموع اولوب پریشان اولمدیغیچون (كه حرف تعلیل (اسباب معیشت لامیه ومبتدا (ساخته
خبری ماضیدن قسمدر وفاعلی اغنیادر پس اسم مفعول دیین معلومدر كه اسم مفعول معناسنی
ملاحظه ایلمز ایمش (با وراد عبادت با حرف صله پرداخته یه متعلق واضافت بیانیه (پرداخته
رد سروری
ماضیدن قسم مفرد غائب فاعلی بنه اغنیادر (بو كاده اسم مفعول دیوب محله غیر مناسب نیجه دورلی
معنالرو برن عجب غافل وجود شریف ایمش طیب الله ثراه (پرداخته بونده مشتغل معناسنه در (فقر
رد سروری
معروف (مكب اسم فاعلدر افعال بابنك مضاعفندن لغت عربده نادر كلن افعالدندر كه ثلاثیسی
متعدی وافعالی لازم كلور (كبیته فاكب دیرلر فلانی یوزی اوزره دوشردم اولده دوشدی دیمكدر
بو تقدیرا اوزره مكب اولان فقیردر لیكن بونده فقره اسناد اولدی مجازا بو صورتده مبالغه وار كه اكباب
فقیر فقرده برمرتبه یه واردی كه اكباب كندیدن غیری صفتنه كه فقردر اكایله عارض اولدی (یعنی
كندیدن غیری فقری بیله یوزی اوزره دوشدی وجائزدر كه اكباب ملازمت معناسنه اوله (یعنی فقر
ملازم ومداومدن اللهم صغنورم دیمك اوله ولكل وجه (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر جوار كبی
كه مصدر ثانیسیدر (پس مجاورت جواردن مشتقدر دیمك همان مصدر مصدردن مشتقدر دیمكدر
رد ابن سید علی و سروری
بوایسه كلام لغودر فتدبر (منه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر من اسم موصولدر الذی معناسنه
(لا احب اصلی لا احبه در سجعی رعایت ایلمك ایچون ضمیر مفعول حذف اولندی (لا احب
فعل نفی استقبال نفس متكلم وحده در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك
(الفقر لفظا مرفوع مبتدا (سواد الوجه لفظا مرفوع خبری (سواد مصدردر قرالق معناسنه
بونك ثلاثیده فعلی مستعمل دكلدر بلكه افعالده وافعیلالده مستعملدر سائر الوانكده حالی بویله در
(پس سواد الوجه یوز قرالغی دیمكدر (فی الدارین جار مجروریله سواده متعلقدر (نشنیدهٔ
رد شمعی
همزه سنی خطاب ایچون طوتان قابل خطاب دكل ایمش (الفقر فخری جملهٔ اسمیه (بونده كفتك
مقول قولی واقع اولمش (الفقر مبتدا (فخری جار مجروریله تقدیرا مرفوع خبری یا ضمیر متكلمدر
(خاموش فعل امر مخاطب (خاموشیدندن (كه حرف تعلیل (اشارت خواجه مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وعالمه اضافت لامیه در (با حرف صله (فقر طائفه لامیه (ویا حرف وحدت (وهمزه
رد شمعی
حرف توصل همزه یی حرف وحدت طوتان اسكی ضلالتی اوزره یوریمش (كه حرف رابط صفت
(مردان میدان رضا لامیه و بیانیه در (انداسنك جمعیدر (تسلیم مردانه معطوفدر میدانه عطف
ایدن خطا ایلمش ورضایه عطف ایلین خبط عشوی ایلمش شویلكه هیچ ملاحظه یه مالك دكل ایمش
رد سروری
(تسلیمك تیره اضافتی مصدرك مفعولنه در وتیرك قضایه بیانیه بعض نسخه ده سپر تیر قضا واقعدر یعنی
رد ابن سید علی
تسلیم یربنه سپر واقع اولمش قضاد نصكره راند مقدردر (نه حرف نفی (فقر اینان لامیه وفقر طائفه دن
منفیدر (كه حرف رابط صفت (خرقهٔ ابرار لامیه (و پوشندك مقدم مفعولیدر (ابرار برك و یابارك
جمعیدر ایولر دیمكدر (پوشند فعل مضارع جمع غائبدر (لقمهٔ ادرار لامیه ادرار وظیفه دیمكدر (فروشندك
مقدم مفعولیدر (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر (فروشیدندن فروختن دن دینلر خطا سویلشلر
ردابن سید علی وسروری
(محصول تركیب) وفقا كیم اغنیانك احوالی مذكور كبی اولدیسه بونلرك عبادتی محل قبوله یقیندر
فقرا عبادتندن زیرا جمع وحاضرلردر یعنی تشویش وغصه لری یوقدر پریشان و پراكنده خاطر
دكللردر یعنی جمعیت خاطر وصفای قلبه مالكلردر زیرا اسباب معیشتلرین دوزمشلر واوراد وعبادته
مشغوللردر یعنی اغیاردن فارغ اولوب عبادته مشتغللردر عرب دیر كه اللهم التجا ایدرین یوزی اوزره

دوشن فقردن يعنى شول فقردن كه صاحبى انك شدت وزحمتندن يوزى اوزره دوشر يعنى خور
وحقير اولور دخى اللهه التجا ايدرين سومديكيم كيمسه نك قوكشولفندن وحديث شريفده وارد
اولمشدركه فقرايكى عالمده يوزقرالغيدر درويش بندن بوسوزلرى ايشدنجه ديدى ايشتمامش مسنكه
پيغمبرعليه الصلوة والسلام ديدى فقر بنم فخرمدركه فقرى كندى ذات شريفنه اضافت ايلدى
بن ديدم ايسم كه خواجهٔ عالمك الفقر فخرى بيوردبغى برطائفه نك فقرينه اشارتدر كه رضا
ميدانك اراريدر يعنى قضايه رضا كتورن مردلره وقضاوقدر ترينه تسليم وسپراولان درويشلره
اشارتدر بوطائفه نك فقرينه اشارت دكلدركه ابولكواولولك خرقه سنى كيرلر ووظيفه لقمه لرين
دنيايه طمعلرندن صتارلر حاصلى دنيايه كمال حرصلرندن يعبوب صتارلر (رباعى) اى طبل بلندبانك
در باطن هيچ * بى توشه چه تدبيركنى وقت بسيچ) اى حرف ندا (طبل مجازا منادى (بلندبانكه
اضافتى بيانيه بونده طبلدن مرادكنديني مدح ايلمه ده تصلف ايلين كيمسه در اما لغتده طاوله دبرلر
(بلند بانك وصف تركيبيدر يوكسك آوازلى ديمكدر (وبونك در باطنه اضافتى بيانيه (در باطنى
ماقبلنه عطف ايدنلر صحيح نسخه لره مخالف ايلشلر (بانكدنصكره كه حرفنى ايراد ايدوب وباطنى
هيچه مضاف قيلوب معناسنى اى بلند آوازلى طبل كه باطنكده هيچ معرفت وفضلدن نسنه يوقدر
ديين هم وزنده وهم معناده خطا ايلش فتأمل (بى توشه ازقسز (وقت بسيچ لاميه (بسيچ باوجيم
عجميله سفر براغنه دبرلر بعضيلر باء عربيله اوقورلر (اما جيمك عربى اولمسنى تجويزايلين قافيه
فندن آگاه دكل ايمش (محصول بيت) اى بلند اوازلى باطنده هيچ نسنه اولمين طبل يا خود اى
باطنده هيچ نسنه اولاين بلند آوازلى طبل توشه سزنه تدبير ايدرسين آخرت براغن كورمك
وقتنده يعنى هركس آخرت اسبابن تدارك ايلدكده سن بوزرق وريابوكيله نه تدبير ايدرسين (روى
طمع ازخلق بپيچ ارمردى * تسبيح هزار دانه بردست مپيچ) روى طمع لاميه در مجازا (بپيچ فعل
امر مفرد مخاطبدر پيچيدندن بونده دوندر ديمكدر (اراكردن محففدر (مردى ياحرف خطاب
(تسبيح هزاردانه بيانيه (ظاهر هزاردانه بيورديغى ضرورت وزن ايچوندر والا عادت ناصد دانه
اولقدر (بردست ال اوزرنده ديمكدر جميع متون بردست واقعدر معناده انى اقتضا ايدر (پس
در دست يازان مخالف يازمش (مپيچ فعل نهى مفرد مخاطب دوندرمه ديمكدر يعنى چورمه
(محصول بيت) خلقدن طمع يوزينى دوندر اگر اراسك يعنى هيچ كيمسه دن برنسنه رجا ايلمه اگر
كرچكدن درويش ايسك بيك دانه لى تسبيحى الكه الوب چورمه حاصلى صوفيلق ودرويشلك تسبيح
چورمكله اولمز هم خلقدن طمع يوزين چوبروب هيچ كيمسه دن نسنه اميد ايلمامكدر (درويش
بى معرفت ننارامد تافقرش بكفر انجامد كه (كاد الفقران يكون كفرا) نشايد جزبوجود نعمت برهنه را
پوشيدن يادر استخلاص گرفتارى كوشيدن ابناى جنس مارا بمرتبهٔ ايشان كه رساند ويد عليا
يد سفلى چه ماند نه بينى كه حق جل وعلا در محكم تنزيل از نعمت اهل بهشت خبرمى دهد كه
(اولئك لهم رزق معلوم وفوا كه وهم مكرمون فى جنات النعيم) تابدانى كه مشغول كفاف از دولت عفاف
محروم است وملك فراغت زيرنكين رزق معلوم) درويش بى معرفت بيانيه (نيارامد فعل نفى مستقبل
مفرد غائب ارام ايلز يعنى ساكن اولوب تك طورمز (تا حتى معناسنه در (فقرش ضميرى درويشه راجعدر
بكفر باحرف مصاحبت (انجامد آخر اولور (يعنى فقرى كفرله آخر اولور (ويا فقرانى كفرله آخر ايدر
(يعنى ختم ايدر (حاصلى فقر آنى كفره ايرشديرر (پس معناسنى فقرى كفره ايرشور ديين معناى
مطابقيسنى سويلمامش (كه حرف تعليل (كاد فعلدر افعال مقاربه دن (الفقر لفظا مرفوع اسمى
(ان يكون كفرا تأويل مفردده خبرى (باحرف مصاحبت (وجود نعمت لاميه (برهنه بانك فتحى
وضمه ورانك فتحيله چپلاق ديمكدر عريان معناسنه (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل

رد ابن سيد على و سرورى
رد شمعى
رد سرورى
رد شمعى
رد سرورى

(ورا ادات مفعول (پوشيدن لفظ مشتركدر كيمك واورتمك بيننده (بونده كيمك معناسى يافقسز
اورتمك معناسنده بوبله (مكر پوشانيدن معناسنى تضمين ايده وز (يعنى كيدرمك وياورتمكله
كيدرمكدن تعبير ايده وز (استخلاص گرفتارى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تخلص
گرفتار معناسنه (وياحرف وحدت (ابناى جنس ما لاميه لردر (ورا ادات مفعول (باحرف
صله (مرتبهٔ ايشان لاميه در انلرك مرتبه سنه ديمكدر (كه اسمدر من استفهام معناسنه كيم
ديمكدر (رساند رانك فتحيله ايرشدرر معناسنه در (ابناى جنس مفعول صريحى (وبمرتبه غير
صريحى (بعض نسخه ده كه برينه كى واقعدر بوتقديرجه (رساندك فاعلى فقر اولور معنى
دخى مستقيم وجسبان اولور تأمل ندر (يد عليا بيانيه يدال دردست معناسنه (عليا عينك
ضمى ولامك سكونيله مؤنث اعلى در يوجه ديمكدر بلند معناسنه (مراد دست اعطادر (يعنى
ويريجى ال (باحرف صله (يد سفلى سينك ضمى وفانك سكونيله اسفلك مؤنثيدر بنه بيانيه
الت الى دست زير معناسنه مراد فقيرك البدركه اليجى در (چه ادات استفهام (ماند نونك فتحيله
فعل مضارع مفرد غائبدر (مانيدندن بكزمك معناسنه (نبينى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب
استفهامى متضمن كورمزميسين ديمكدر (كه حرف بيان (حق جل وعلا (درحرف
ظرف (محكم تنزيل لاميه (محكمدن مراد ايكيدن خالى دكل ياكتب اصولده ذكر اولان اوله
(يعنى تأويله محتاج اولميان آيت ويامعناى لغويسى مراد اوله ولكل وجه (نعمت اهل بهشت
لاميه لردر (خبرميدهد كه مفعول صريحى (واز نعمت غير صريحى (اولئك محلا مرفوع مبتدا
(لهم جار ومجروريله مقدر حصل به متعلق ورزق لفظا مرفوع فاعل ظرفدر وجملهٔ
ظرفيه خبرمبتدادر (ومعلوم صفت رزقدر فواكه رزقى تفسير ايدر (بعضيلر عطف بيان
رزقدر ديديلر (وبعضيلر بدلدر اندن ديديلر (فواكه فاكهه نك جمعيدر يعنى يمشلر (وهم
مكرمون مبتدا وخبر جملهٔ اسميه اعرابدن محلا منصوب جملهٔ حاليه (فى جنات النعيم مكرمونه
متعلقدر (نعيم نعمت معناسنه در (تاحرف تنبيه (بدانى فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف
بيان (مشغول مشتغل معناسنه در (كفاف كاف عربك فتحيله رزق ديمكدر واضافت لاميه در
(دولت عفافده بوبله در عينك فتحيله (ملك فراغت بيانيه (زيرنكين رزق لاميه لردر (ومعلومه
اضافت بيانيه (نكين نونك وكاف عجمك كسريله يوزك قاشنه ديرلر وعربجه فص ديرلر فانك فتحى
وصادك تشديديله (محصول تركيب) معرفتسز درويش ارام وقرار ايلز يعنى تك دورمز تا فقرى
كفرله آخر اولور وياكفره ايريشور ويا آنى كفره ايرشدرر حاصلى معرفتسز درويشك اونه سى كفره
چيقار زيرا حديث شريفده بيورر فقر كفر اولمغه قريبدر يعنى كفره قريبدر حاصلى فقر نا اهل
كيمسه يى عصمتدن اخراج ايدوب كفره برابرينه ادخال ايدر نعمت دنيا وجودندن غيريله برچپلقى
كيدرمك قابل وممكن دكل ويا بر اسيرى دشمن الندن ومحبوسى زنداندن تخليص ايلمكه اندن
غيريله ممكن اولماز وآكاسعى وكوشش آنسزلايق وسزاوار دكل بزم ابناى جنسمزى يعنى فقراء
صوفيه يى انلرك مرتبه سنه فقرقچن ايصال ايدر ويد عليا يعنى اعطا واحسان ايديجى ال يد سفلايه
يعنى زكات وصدقات واحسانات وعطيات قبول ايديجى اله نه بكزر يعنى بكزمز استفهام انكاريدر
كورمزميسنكه الله تعالى محكم تنزيلده يعنى كلام مجيدنده اهل جنت نعمتندن خبرويروب بيورر كه
انلرك معلوم ومعين رزقلرى وار دركه اول رزق ميوه لردر واول اهل بهشت جنات نعيمده يعنى
جنان نعمتلرنده مكرم ومعززلردر تابله سين كه رزقه وكفافه مشغول ومقيد اولان دولت عفافدن
يعنى حرامدن پرهيز ايلمدن محرومدر وملك فراغت رزق معلومك نكينى التنده در يعنى هر كسك كه
رزق معلومى ونعمت معينى وار در صفاى قلبه وفراغت خاطره مالكدر (بيت) تشنكارا نمايد

اندر خواب ❊ همه عالم بچشم چشمهٔ آب) تشنکان تشنه نك جمیدر (وراحرف تخصیص
(نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (اندر ادات ظرف (خواب
بونده دوش معناسنه در (همه عالم جمیع عالم دیمکدر (نمایدك نائب عن الفاعلیدر (بچشم باء صله
ایله مفعول غیر صریحی (وچشمهٔ آب اضافت بیانیه ایله صریحی (محصول بیت) تشنه لرك دوشده
کوزینه جمیع عالم صو چشمه سی کورینور یعنی هرکس او یاتقلقده نکه فکر وملاحظه ایدرسه
او یوقده دوشنده آنی کورر حاصلی قصه دن حصه بودر که فقرای بی معرفتلرده فراغت بال
وصفای درون اولماز زیرا کوکللری فقر جهتندن هزار وسوسه ایله موسوسدر (هرکجا که سختی
کشیدهٔ وتلخی چشیدهٔ رابینی خود در ابشره در کارهای مخوف اندازد واز توابع آن نپرهیزد واز
عقوبت آخرت نهراسد وحلال از حرام نشناسد) سختی یاحرف مصدر (کشیدهٔ یاحرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (تلخی یاحرف مصدر (چشیدهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا
ادات مفعول (بشره شره فتح شین وراوهاء اصلیه ایله حرص معناسنه در (نهراسد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب (محصول ترکیب) هر یرده که شدت چکمش وآجیلق طاطمشی کوررسین کندینی
حرصله قورقونج ایشلره آتار وآنك توابعندن صاقنمز وعقوبت آخرتدن قورقمز وحلالی حرامدن
بیلمز (قطعه) سکی را کر کلوخی بسر آید ❊ زشادی برجهد کین استخوانست) سکی حرف
وحدت (وراحرف تخصیص (کلوخ کاف عربك ضمی وفتحیله ولامك ضمیله کسکه دیرلر که
تارلاده وغیری یرده اولور (ویاحرف وحدت (برحرف استعلا (شادی یاحرف مصدر (برحرف
تأکید (جهد جیم عربك وهانك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائب صچرار دیمکدر (جهدی
جهیدندن یعنی جیم عجمك ضمیله اشتقاق ایدنلر تصرف جدید ایلمشلر (کین (که حرف تعلیل
(این اسم اشارتدر کلوخه ومبتدا (واستخوان خبری (محصول بیت) برکلبك برکسك باشی اوزرینه
کلسه یعنی بر کیمسه برکلبه برکسك اتسه واوستندن آشسه شادلغندن صچرار که بو استخواندر
دیو استخوانه زیاده تهالککندن قصه دن حصه بودر که زیاده فقر واحتیاجدن یانده برکیمسه
جبنه ال اورسه ظن ایدر که کندیه برنسنه احسان ایدر (وکرنعشی دوکس بردوش کیرند ❊
لئیم الطبع پندارد که خوانست) نعش نونك فتحی وعینك سکونیله قبره میت کتوره جك صال
(یعنی تابوت اکر ایچنده میت اولورسه عرب اکا جنازه دیر جیمك کسریله (واکر میت اولمایوب
خالی اولورسه اکا سریر دیرلر (یاحرف وحدت (برحرف استعلا (دوش اوموز (کیرند فعل
مضارع جمع غائب (معلوم اوله که عرب دیلندن غیریده تثنیه وجمع صیغه ده مشترکدر لئیم
الحق دیمکدر دنی الاصل وشحیح النفس معناسنه (طبعه اضافتی فعیلك فاعلنه اضافتیدر (پندارد
فعل مضارع مفرد غائب (پنداریدندن ظن ایدر دیمکدر (که حرف بیان (خوان بونده سفره
معناسنه در (طعام دینلر پندار بله سویلشلر (محصول بیت) واکر ایکی کیمسه برنعشی اوموزینه
آلوب کوتورسه لر دنی الاصل وشحیح النفس ظن ایدر که سفره در که ایچنده طعام وار لئیم الطبعی
کلبه تشبیه ایلدی طعامه زیاده حرصنده مراد فقیر بی معرفتدر (اما صاحب دنیا بعین
عنایت حق ملحوظست وبحلال از حرام محفوظ من همانا که تقریر این سخن نکردم وبرهان
بیان نیاوردم انصاف از تو توقع دارم هرکز دیدی که دست دغایی برکتف بسته یابی نوایی
درزندان نشسته یا پردهٔ معصومی دریده یا کفی ازمعصم بریده الابعلت درویشی شیرمردان را
بحکم ضرورت در نقبها کرفته اند وکعبها سفته ومحتملست که درویش را نفس اماره مطالبت
کند چون قوت احصانش نباشد بعصیان مبتلا کردد که بطن وفرج توأمانند یعنی
دوفرزند یك شکمند مادام که این برجاست ان برپاست شنیدم که درویشی را باحدث خبثی

ردشمعی

مطلب

رد شراح جمیعا

باحدات نسخه

بکرفتند باان که شرمساری برد بیم سنکساری بود کفت ای مسلمانان زرندارم که زن کنم وقوت
ندارم که صبر کنم چه کنم لارهبانیة فی الاسلام) صاحب دنیا اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(یاحرف مصاحبت (عین عنایت بیانیه (وحقه اضافت لامیه (ملحوظ منظور معناسنه در اصلده
لحظ کوز اوجیله بقمقدر (همانا بونده کانه معناسنه در لازمی فرض وقیاسدر (تقریر این سخن
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (برهان دلیل معناسنه در بیانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(انصاف دارمك مفعول اولی (وتوقع ثانیسی توقع بونده امید معناسنه در (هرکز بعض شراح
هیچله بیان ایلمش (و بعضیسی دیمش هرکز لفظی بدیهیاتدندر بیانه احتیاجی یوقدر لیکن هرکز
عبارتی فارسیدر ترکیبه نسبت بیانه احتیاجی وارد رکما لایخفی (دیدی فعل ماضی مفرد مخاطب
استفهامی متضمن (دست دغا لامیه (دغا برکیمسه یه دیرلر که ظاهری باطننه اویمیه (حاصلی
حیله باز وقلب ودغل معناسنده مستعملدر (ویاحرف وحدت (بی نوایی یاحرف
وحدت (پردهٔ معصوم لامیه (تقدیری پردهٔ عرض معصومدر (یعنی برپاك وپرهیزکارك
عرضی پرده سی دیمکدر (دریده بونده اسم مفعولدر پرتلمش دیمکدر (کفی یاحرف وحدت
(معصم میمك کسری وعینك سکونی وصادك فتحیله اده بلزك بریننه دیرلر (بریده
بونده اسم مفعولدر کسلمش معناسنه (الا ادات استثنادر مذکورلردن (باحرف
مصاحبت (علت درویشی لامیه دریا مصدریه ایله (شیرمردان ارسلان ارلر بهادردن
کنایتدر (نقب نونك فتحی وقافك سکونیله تحریف ایدوب لغم دیدکلریدر (بونده مراد
اوغرلیق ایچون دیوار دلمکدر (کعب طوبقدر (سفته سینك ضمی وفانك سکونیله ماضیدن
قسمدر اند تقدیریله دلمشلر دیمکدر مراد بوقاغودن طوپوقلری مجروح اولمقدر (سفته اسم
مفعولدر دیین مفعولی فاعلدن فرق ایلازیمش (درویش را نفس اماره را حرف تخصیص
واضافت بیانیه در تقدیری امارة بالسوء در پرامر اغماض ایدن نفس دیمکدر (قوت احصان مصدرك
مصدره اضافتیدر (وشینه لامیه (بعصیان باحرف صله (که حرف تعلیل (بطن بانك فتحی
وطانك سکونیله قرن معناسنه در که فارسیجه شکم دیرلر (فرجدن مرادارك وعورتك قبلیدر
یعنی اوکاری (توأمان تانك وهمزه نك فتحه لریله ایکز معناسنه در یعنی قرندن بر بردن طوغان ایکی
اوغلانه دیرلر فارسیجه همزاد دیرلر (شیخ شرح ایدوب یعنی بطن وفرج برشکمك ایکی فرزندیدر
(این اسم اشارتدر بطنه وآن اشارتدر فرجه (درویشی را (یاحرف وحدت (وراحرف تخصیص
(باحرف ظرف (حدث خبث بیانیه مردار حالده دیمکدر مراد زنادر (باان که انك بر بله دیمکدر
عرب مع ذلك دیر (شرمسار صفت مشبهه در خجل معناسنه (ویاحرف مصدر (بیم سنکسار لامیه
(ویاحرف مصدر (زن کنم اولنم دیمکدر زیرا زن کردن اولنمك معناسنه در (ع) مردیت نیازمای
وانکه زن کن (رهبانیت رانك فتحی وهانك سکونیله مصدردر رهب یرهب دن یعنی علم
بابندن مصدری رهبت ده کاور رانك فتحی وهانك سکونیله (لارهبانیة فی الاسلام تلمیحدر
برمطول حدیث شریفه که انده (لارهبانیة ولاتبتل فی الاسلام) واقعدر (یعنی دین اسلامده
افعال رهبان اولماز (یعنی صوم دائمی وکشیشلر بلاسین کیمك وات یعنی لحم یمکم و بوندن
غیری نیجه احوال (تبتل تفعل بابندن مصدردر نکاحی ترك ایدوب نسادن کلیا منقطع اولمقدر
(محصول ترکیب) بی معرفت درویشك احوالی مذکور کبیدر اما اصحاب دنیا یعنی اغنیا
(خدانك عین عنایتیله منظورلردر (وحلال سبیله حرامدن محفوظلردر کانه که بن بو سوزی تقریر ایلمدم
و بیانه برهان ودلیل کتورمدم سندن انصاف امید ایدوب طوتارم هرکز کوردکمی برعیار وحیله
بازك الی اردینه بغلی اوله ویا بر بی نوا زندانده اوتورمش اوله یعنی زندانه کرمش اوله ویا برمعصومك

رد سر ودی

عرضی پرده سی پرتلمش اوله (و یارآیه بلزك پرند ن کسلمش اوله (الادر و یشلك و فقیرلك علتیله
شیر مردلری و بهادرلری ضرورت فقر سببیله اوه کرمك ایچون دیوار دلمکده طونوب ایاغنه
بوقاغی اوروب طوپقلرین مجروح ایلمشلر (حاصلی کرجکدن بهادرلر فقر ضرورتیله
نامعقول ایشلره ارتکاب ایدوب باشلرینه بلالر کلمش (واحتمالدر که درویشك نفس اماره سی
مطالبه ایلیه (پس چونکه قوت احصانی یعنی صیانت نفسی اولمیه عصیانه مبتلا اولور (زیرا
بطن و فرج ایکزلردر (یعنی بوقرندن طوغمش ایکی اوغولدر مادامکه قرن برنده در فرج ایاغ
اوزره در یعنی قرن طوق اولدقجه فرج حرکت ایدر (ایشتدم که بردرویشی برنا مشروع ایشده
طوتدیلر (حاصلی زناده طوتدیلر انك برله که حجاب چکدی طاشلغی قورقوسی اولدی (درویش
دیدی ای مسلمانلر اچهم یوقدرکه اولنم (واول قدر قوتم یوقدر که صبر ایدم نیجه ایده یم دین
اسلامده رهبانیت اولماز یعنی کشیلر عادت وقانونی اولماز (واز جملهٔ مواجب سکون وجمعیت
درون که خداوندان نعمت راست یکی آنست که هر شب صنمی در برکیرند وهر روز جوانی
از سر که صبح تابان ازدست از صباحت او بردلست وسرو خرامان راپای خجالت در کل)
جملهٔ مواجب سکون لامیه لردر (مواجب جمع موجب درکه مصدر میمیدر وجوب معناسنه
بونده مراد سببدر اسم مکان ظن ایدنلر ظن فاسد ایلمشلر (که حرف رابط صفت خداوندان
نعمت اصحاب نعمت دیمکدر (یعنی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (را حرف تخصیصدر
لام جاره معناسنه (یکی مبتدا (آنست خبری (که حرف بیان (صنمی یا حرف وحدت (بر بونده
سینه و پهلو معناسنه در (جوانی یا حرف مصدر (ازسر باشدن دیمکدر استیناف معناسنه
ینه کیرند مقدردر (که حرف رابط صفت (صبح تابان بیانیه (و را حرف تخصیص
(صباحت جمال معناسنه در (او یه اضافتی لامیه در (دل بونده یورك معناسنه در (سرو خرامان
بیانیه (خرامان صفت مشبهه در صالنغان معناسنه پای خجالت لامیه در مجازا (پای در کل
اولمق عجزدن ومغلوب اولمقدن کنایه در (محصول ترکیب) جملهٔ اسباب سکون وجمعیت دروندنکه
نعمت صاحبلرینکدر یعنی اشاره مخصوصه در بریسی اولدر که هر کیجه برصنمی پهلویه چکرلر
وهر کون باشدن یکیتلك کسب ایدرلر یعنی کوزللرله یاتوب قالقمغله تازه جوان اولورلر انجلاین صنم
که صبح تابانك الی انك حسن وجمالندن یورکی اوزره در بوقدر حسن وجمال صاحبی ایکن
انك صباحتی رشك وحسدندن یورکی صنجر پس الی یورکی اوزره طوتار تکه یورکی صنجن
کبیسه بویله ایدر (بونده دلدن سینه یی مراد ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلردخی اول صنمك
صباحتندن وخرامان قامتندن سرو خرامانك خجالت ایاغی بالجقده در رشك وحسدن یعنی
انك قامتی کبی خرامان اولمدیغندن حجاب چکوب حیرتده قالمش ینه سجع رعایتی ایچون ادات خبر
یعنی سین ونامقدردر (بیت) بخون عزیزان فرو برده چنك ✿ سرانکشتها کرده عناب رنك)
باحرف صله (خون عزیزان لامیه (فرو برده ماضیدن قسمدر مفرد غائب فاعلی مذکور صنمه
راجع تحتنده ضمیردر (فرو برده اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق ایلمز ایمش (چنك
مفعول صریحی (و بخون غیر صریحی چنکدن مراد پنجه در پرمقلردر دیین خطا ایلمش
(سرانکشتها رانك کسریله پرمقلراوجی کرده نك مفعول اولی (عناب رنك وصف ترکیبی
ومفعول ثانیسی (عناب عینك ضمی ونونك تشدیدیله ایکده دیدیکاری یمشدر فارسیجه سنجد
دیرلر (محصول بیت) عزیزلرك یعنی عاشقلرك قاننه پنجه سنی باتورمش یعنی پنجه عاشق قتل ایلمش
و پرمقلر اوجنی قیزاردوب اول قاندن عناب رنك ایلمش حاصلی پرمقلرینك اوجنك قرللغی
حنادن دکلدر بلکه قتل ایلدکاری عشاقك قانندن رنك آمیز اولمش (محالست که باوجود

رد شراح جمیعا

ردابن سید علی و سروری

رد سروری

ردسروری

لكن ضرورت وزن ایچون بوارده سرك رانی ساکن اوقنور (محمد اسعد)

عناب مشهور میوه در وترکیده دخی عناب دیرلر شارح مرحومك ایکده ایله تفسیری یرنده دکلدر زیرا ایکده بشقه میوه درکه عربیده عبنك ضمی وفتح باوسکون نون والف مدیله غبیرا درلر الحقیقه بونك فارسیسی سنجد وعنابك تبرخوند (محمد اسعد)

حسن طلعت اوکرد مناهی کردند ویاقصد تباهی کنند) که حرف بیان (یا حرف مصاحبت
(وجود حسن طلعت اولامیه لردر بونده طلعت یوز معناسنه در (کرد مناهی لامیه (کرد کاف
عجمك کسری ورانك سکونیله اطراف معناسنه در (مناهی منهینك جمعیدر یعنی شرع شریف
نهی ایلدیکی معنالر حاصلی نامشروع ایشلر دیمکدر (کردند کاف عجمك فتحی ورانك سکونیله
فعل مضارع جمع غائبدر چکزینه لر دیمکدر (قصد تباهی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تباه
تانك فتحیله فاسد دیمکدر (و یا حرف مصدر فساد معناسنه (محصول ترکیب) محالدر که اول
صنمك حسن طلعتی وجودیله اغنیا نامشروع ایشلر اطرافنده چکزینه لر و یا فساده قصد ایده لر
(بیت) دلی که حور بهشتی ربود و یغما کرد ✿ کی التفات کند بربتان یغمایی) دلی یا حرف
وحدت (که حرف رابط صفت (حور بهشتی بیانیه (حور عربیده احورك وحورانك جمعیدر
حمرا حمرك وحمرانك جمعی اولدیغی کبی لیکن عجم حور لفظنی مقام مفردده استعمال ایدرلر
(بهشتی یا حرف نسبت (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دل ربودك
مفعولی (و یغما کردك (بر حرف صله (بتان یغمایی بیانیه (یا حرف نسبت یغمایه منسوب بتلر
دیمکدر (محصول بیت) برکوکلی که جنت حوری قپدی و یغما ایلدی یعنی بر کوکل که جنت
حورینه تعلق ایدوب اکا عاشق اولدی نیچون التفات ایدردی یغماجی محبوبلرینه یعنی جنت
حوری کبی کوزللره مالك اولان کیمسه انلردن ادناره نیچون التفات ایدر بتان یغمایدن مراد
روسپی زنلر ومستعمل اوغلانلردر دیین فنی یاوه سویلمش (بیت) من کان بین یدیه ما اشتهی
رطب ✿ یغنیه ذلك عن رجم العناقید) من اسم موصول (وکان تامه (بین یدیه لامیه اوکنده
دیمکدر قدام معناسنه بوعبارتی بومعنایه استعمال ایدرلر (وما بونده مصدریه حینیه دریعنی
دوام افاده ایدر (اشتهی افتعال بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن فاعلی
تحتنده موصوله راجع ضمیردر (رطب رانك ضمی وطانك فتحیله لفظا مرفوع فاعل کاندر
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (یغنی فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن وضمیر بارز موصوله راجعدر
(ذلك لفظا مرفوع فاعل یغنیدر ورطبه اشارت وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر
مبتدادرکه موصول صله سیله در (عن حرف جر یغنی فعلنه متعلق (رجم عناقید
مصدرك مفعولنه اضافتیدر رجم طاش اتمقدرلر (عناقید عنقودك جمعیدر افنده اوزم
صلقمیدر اما بونده مراد خرما صلقمیدر (محصول بیت) بر کیمسه که اوکنده اشتها ایلدکجه
تازه خرما اوله یعنی کوکلی استدکجه رطبه مالك اوله بوکا مالك اولمق یعنی رطبه اکا استغنا و یر خرما
صلقمنه طاش اتمقدن حاصلی حاضر وار ایکن حاضر اولمیانه سعی ایلمکه نه احتیاج مصراع اولك
معناسنی شول کیمسه که تازه خرما اشتها ایتدکده اووقت اول نسنه آنك اوکنده اولسه دیین ومصراع
ثانیی بوکا کوره بیان ایلین معلومدرکه بیتك معناسنه واصل اولمامشدر (اغلب تهی دستان
دامن عصمت بمعصیت الایند وکرسنکان نان ربایند) اغلب اکثر دیمکدر (تهی دستانه اضافتی
لامیه در (تهی دست تانك فتحی وکسریله اقتدر وصف ترکیبی افسامندندر الی بوش دیمکدر صفر
الید معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (اغلب مبتدا (والایند خبری دامن مفعول صریحی
(و بمعصیت غیر صریحی (دامن عصمت بیانیه (عصمت پاکلك معناسنه در (با حرف
مصاحبت (معصیت کناه دیمکدر (الایند فعل مضارع جمع غائبدر (الایدندن (وکرسنکان
کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله آچ کیمسه لر (کاه اولور که ضرورت وزن
ایچون راساکن وسین مکسور اوقنور بونده مبتدا واقعدر (اصلده مبتدا مقدر اغلب لفظیدر

رد شمعی لكن اقتضای جزات معنی شمعی مرحومك دیدیکیدر فقدبر (محمد اسعد)

رد شمعی

ضرورتسز ایکیسی دخی اقتدر (محمد اسعد)

(فقرهٔ سابقه ده کبی (ور باینده رانك فتحی وضمیله فعل مضارع جمع غائبدر (ربایندن ربودندن دیلر خطا ایلشلر (نان مقدم مفعولی (جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر معناسی قپارلر دیمکدر (محصول ترکیب) تهی دستلرك یعنی فقرانك اکثری عصمت اتکنی معصیتله بولاشدررلر یعنی کنا سببیله کندینی رسوای ایدرلر وآج اولنلرك کثری اتمك قپارلر حاصلی بی عرض و وقار اولورلر

رد ابن سید علی و سروری

(بیت) چون سك درنده کوشت یافت نپرسد ✱ کین شتر صالحست یا خر دجال) سك درندهٔ یایله دالده فتح وکسر جائزدر (ورامفتوح وتشدید ضرورت وزن ایچوندر یرتیجی کلب دیمکدر (سك مبتدا (ویافت خبری (وکوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (یافتك مقدم مفعولیدر بولدی دیمکدر (نپرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب صورمز دیمکدر (مصراع ثانی به مرهوندر (کین اصلنده که این ایدی (که حرف بیان (واین اشارتدر کوشته (شتر صالح لامیه (یاحرف عطف خر دجال لامیه (دجال مسیح کذاب دیدکلری لعینك اسمیدر (محصول بیت) چون که یرتیجی کلب یعنی کلب عقورات بولدی صورمز که بوات شتر صالحك اتمیدر یوخسه خر دجالك اتمیدر یعنی حلال وحرام فرق ایلمزاج اولان فقیرده بویله درکه ییحك بولنجه حلال وحرام دیمز البته بولد یغن ییر ونفسی طغیان ایدنجه جماع حرامدن احتراز ایلمز (بسیار مستوران بعلت درویشی در عین فساد افتاده اند وعرض ودین کرامی بباد زشت نامی داده اند) مستوراندن مراد پرهیزکارلردر (دین کرامی یایله (باحرف صله (باد زشت نامی یایله (زشت نام وصف ترکیبیدر چرکین آدلی دیمکدر (و باحرف مصدر (عرض داده اندك مقدم مفعول صریحیدر (و یاد غیر صریحی (محصول ترکیب) چوق مستورلر فقیراق علتیله محض فساده دوشمشلردر وعرض ودین شرفنی زشت ناماق یلنه ویرمشلردر یعنی حرامه ارتکاب ایلك سببیله عرض و وقارینی هبایه ویرمشلر (بیت) با کرسنکی قوت پرهیز نماند ✱ افلاس عنان از کف تقوی بستاند) با حرف مصاحبت (کرسنه ضرورت وزن ایچون سابقا مذکور اولان کیدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (و باحرف مصدر (قوت پرهیز مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر (نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (افلاس مصدردر افعال بابندن مفلس وفقیر اولق دیمکدر مبتدا واقعدر (وبستاند خبری (وعنان خبرك مفعول صریحی (وازکف غیر صریحی (کف تقوی لامیهدر مجازا (بستاند فعل مستقبل مفرد غائب باء تأکید ایله الور دیمکدر (محصول بیت) آجلقله قوت پرهیز قالماز یعنی آجلق پرهیزه مانعدر مفلسلك وفقیرلك تقوی الدن عنان اختیاری الور حاصلی فقر تقوایه مانعدر زیرا تقوی غناسز اولماز (حال که من این سخن بکفتم عنان طاقت درویش از دست تحمل برفت وتیغ زبان برکشید واسب فصاحت درمیدان وقاحت جهانید و برمن دوانید وکفت چندان مبالغه در وصف ایشان کردی وسخنهای پریشان کفتی که وهم تصور کند که زهر فاقه را تریاقند ویا کلید خزینهٔ ارزاق) حالی دیمك فی الحال دیمکدر (که حرف بیان (عنان طاقت درویش یایله ولامیهدر (دست تحمل بیانیه (تیغ زبانده بویلهدر (اسب فصاحت (ومیدان وقاحتده بویلهدر (فصاحت رسوایلق (وقاحت ادبسزلك (جهانید جیم عربك فتحیله فعل ماضی مفرد غائبدر (جهانیدندن صحراندی دیمکدر (دوانید دال مهملهنك فتحیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دوانیدندن یلدردی دیمکدر (زهر فاقه بیانیه (کلید خزینهٔ ارزاق لامیهلردر (کلید کاف عربك فتحیله مفتاح معناسنهدر (محصول ترکیب) فی الحال که بن بو سوزلری سویلدم درویشك طاقت دیزکنی تحملی الندن کتدی (یعنی سوزمه طاقت وتحمل کتورهمدی واوزریمه دل قلیجنی چکدی یعنی دلمکه باشلدی ورسوایلق آتنی ادبسزلك میداننده صحراندی (یعنی رسوابلغه

وادبسزلکه باشلدی (و بنم اوزریمه یلدردی (ودیدی اغنیانك حقنده وو صفنده اول قدر مبالغه ایلدك (واولد کلو انلر ایچون پریشان سوزلر سویلدك که قوت واهمه تصور ایلر که فقر وفاقه زهرینه تریاقلردر (ویا فقرانك رزقلری خزینه سنك مفتاحیدر (مشتی متکبر ومغرور ومعجب ونفور ومشتغل مال ونعمت ومفتتن جاه وثروت سخن نکویند الا بسفاهت ونظر نکنند الا بکراهت علما را بکدایی منسوب کنند و فقرا را به بی سرو پایی معیوب کردانند بغرور مالی که دارند وعزت جاهی که پندارند برتر از همه نشینند وخود را بهتر از همه بینند نه آن در سر دارند که بکسی سر بر دارند بیخبر از قول حکما که کفته اند هر که بطاعت از دیکران کمست وبنعمت بیش بصورت توانکرست وبمعنی درویش) مشتی مشت میمك ضمی وشینك سکونیله بونده آوج معناسنه درقلندن کنایهدر ومراد تحقیردر (ویا حرف وحدت (معجب اسم فاعلدر افعال بابندن متکبر وخود بین معناسنه (نفور فعول در فاعل معناسنه مبالغه ایچون زیاده نفرت ایدیجی معناسنه (مشتغل مال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ماله مشغول دیمکدر (مفتتن اسم مفعولدر افتعال بابندن جاهه اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر مفتون جاه دیمکدر (ثروت ثانك وواوك فتحهلری ورانك سکونیله غنا معناسنهدر (سفاهت خفت معناسنهدر مقابلی حلمدر (به بی سرو پایی باحرف مصاحبت (حرف صله دیین غلط سویلمش (بی سرو پا

رد ابن سید علی

شول کیمسهیه دیرلر که بی پروا کزوب هیچ برکار وکسبله تقیدایلیه (کردانند بونده کنند معناسنهدر باحرف مصاحبت (غرور مال لامیه (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (عزت جاه غرور مال کیدر (ویاحرف وحدت (که بنه حرف صفت (نه آن در سر دارند یعنی باشلرنده آنی طوتمزلر (حاصلی باشلرنده اول هوا و سودا یوقدر دیمکدر (که حرف بیان (بکسی باحرف صله (و یاحرف وحدت (سر بردارندك مقدم مفعولیدر (یعنی برکیمسهیه التفات ایدوب باشین قالدرمزلر حاصلی تکبر کوسترلر (محصول ترکیب) اغنیا دیدکلك برآوچ متکبر ومغرورلردر وخود بین ونفورلر مال ونعمته مشتغل ومنصب ودولتك مفتونلری سوز سویلمزلر الا سفاهتله وفقرایه نظر ایلمزلر الا کراهتله علمایی دیلنجیلکه منسوب ایدرلر (یعنی علما کدالردر دیرلر (وفقرایی بی سر و پالقله معیوب ایدرلر (یعنی بر بلولك باشی وایاغی یاور سزبی پروا وبی کار وکسب ایشسز وکوجسز حریفلردر دیرلر (برمال غروریله که دوترلر (یعنی کندیلرده اولان مالك غروری سببیله وبرمنصب عزتیله که ظن ایدرلر (یعنی منصبمز عزیز وشریفدر دیو ظنی سببیله مجلسده جمیع ناسدن یوقاری اوتوررلر وکندیلرینی جمیعندن یکرك بلورلر (و باشلرنده اولان غرور وتکبر یوقدر که کیمسهیه باشلرین قالدیروب التفات ایدهلر قول حکمادن بیخبرلردرکه دیمشلرکه هرکیمسه که طاعتله و یاطاعتده غیریلردن اکسکدر (ونعمتله ویانعمتده زیادهدر صورتده غنیدر (اما معناده فقیردر (بیت) کر بی هنر بمال کند کبر بر حکیم ✱ کون خرش شمار اکر کاو عنبرست) بمال با حرف سبب (کبر کافك کسریله تکبرلك معناسنهدر (کون خرش لامیهلردر (کون کاف عربك ضمیله وواو اصلیه ایله کوت دیمکدر دبر معناسنه کاه اولورکه واوی حذف ایدوب کن دیرلر (شین ضمیر بی هنره راجعدر (شمار فعل امر مفرد مخاطب (کاو عنبر لامیهدر بعضلر دیدیلرکه عنبر دکز صغرندن حاصل اولور یعنی انك ترسندن پس بو سوزه اکا کورهدر (محصول بیت) اکر هنرسز مال سببیله حکیم اوزره کبر وغرور ایدرسه انی کون خر صای یعنی کون خر عد ایله اکر کاو عنبر ایسه ده یعنی انی احقر ناسدن عد ایله اشرفدن عد ایله (کفتم مذمت ایشان روا مدار که خداوندان کرمند کفت خطا کفتی که بندهٔ درمند چه فائده که ابر آذارند و برکس نمی بارند وچشمهٔ آفتابند و برکس نمی تابند و برمرکب استطاعت سوارند ونمی رانند قدمی بهر خدا ننهند ودرمی

بی من واذی ند هند ومالی بمشقت فراهم آورند و بحسرت نکهدارند و بحسرت بکذارند وحکما
کفته اند سیم بخیل وقتی ازخاك براید که وی بخاك رود) ابراذار لامیه (آذار وآذر الفله والفسز
وذال یرنده زایله بونده مارت آیی مراد در (پس صوك کوزایی دیین تاریخ جلالی یه نسبت سویلمش که رد ابن سید علی رد سروری
بونده اول مراد دکلدر (ونعمیم ایدوب بهارك صوك آیی وکوزك صوك آیی وقیش آیی دیین
اصابت ایلامش (بارند بونده یغدر مزلر دیمکدر متعدی معناسنه یعنی یغمور یاغدر مزلر دیمکدر
مراد کیسه یه احسان ایلزلر دیمکدر (تابند ده متعدیدر یعنی کیسه اوزره پرتو صالمازلر (مرکب
استطاعت بیانیه (محصول ترکیب) دیدم که اغنیانك مذمتنی روا طوتمه زیرا کرم صاحبلریدر دیدی
خطا سویلدك که انجق قوللر یدرنه فائده که آذار بلوطیدرلر وکیسه اوزرینه یغمازلر وکونش
چشمه سیدرلر وکیسه اوزرینه ضیا و پرتو صالمزلر وقدرت مرکبنه سوارلردر وآشوب کتمزلر
یعنی کیسه یه احسان ایلزلر خدا ایچون برقدم قومزلر یعنی الله ایچون برادم ادملامزلر و براقچه
کیسه یه منتسز واذاسز ویرمزلر و بیك مشقتله مالی جمع ایدرلر وخستله صاقلرلر وحسرتله
کیدوب مالی بونده قورلر وحکما دیمشلر مال بخیل اول وقت یردن چیقار که کندی یره کیرر
یعنی اولور (بیت) برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد * دیکرکس اید بی رنج وسعی بردارد) برنج
باحرف مصاحبت (کسی یا حرف وحدت (نعمتی یاسیده بویله در (بچنك با حرف صله در
(ارد فعل مضارع مفرد غائبدر اریدن کتوررر دیمکدر (آید فعل مضارع مفرد غائب
کلور ردیمکدر (بردارد قالدیرر دیمکدر (محصول بیت) رنج وسعیله یعنی زحمت ومشقتله
برکیسه برنعمتی اله کتورر واکا نصیب اولیوب غیری کیسه کلور ورنج وسعیسز یعنی زحمت
ومشقتسز قالدرر یعنی ورثه بی رنج وزحمت الوریر (کفتم بر بخل خداوندان نعمت وقوف نیافتمه
الا بعلت کدایی ورنه هرکه طمع یکسو نهد کریم و بخیلش یکسان نماید محك داند که زر چیست
وکدا داند که ممسك کیست کفت بتجربه آن میکویم که متعلقان بردر بدارند وغلیظان شداد را برکارند
تابار عزیزان ندهند ودست برسینه صاحب تمیزان نهند وکویند که کس درسرای نیست و بحقیقت
راست کفته باشند) برحرف استعلا (بخل خداوندان نعمت لامیه لردر (ورنه واکرنه دن مخففدر
یوخسه دیمکدر (طمع نهدك مفعول اولی (ویکسو ثانیسی (یکسان برابر دیمکدر (نماید فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محك میمك فتحی وکسریله اولمق جائزدر اسم شداد کاف وزننده در (محمد اسعد)
الت ویا اسم مکان اعتباریله (ممسك اسم فاعلدر افعال بابندن خسیس معناسنه (بتجربه آن
باحرف مصاحبت واضافت لامیه در (غلیظان شداد بیانیه (شداد شدیدك جمعیدر محکم معناسنه
(برکارند کاف عجمك ضمیله نصب ایدرلر (تا حرف تعلیل (بار عزیزان لامیه (بار بونده اجازت
معناسنه در (صاحب تمیزان اضافتله وقطعله اوقومق جائز (سرای بونك کبی یرلرده خانه
معناسنه در (محصول ترکیب) دیدمکه اصحاب نعمتك بخلنه وقوف بولمامش سن الا کدالق علتیله
والاهر کیسه که طمعی برجانبه قویه یعنی ترك طمع ایلیه کریم وبخیل اکا برابر کورینور محك بلورکه
کومش التون ندر (وکدا بلورکه ممسك کیمدر یعنی خسیسی کدا بلورکه انلره نسنه ویرمز
درویش دیدی اول تجربه ایله دیرمکه متعلقانی قپوده قورلر ومحکم غلیظلری قپولرنده نصب
ایدرلر یعنی قپوجی ایدرلر تا علما وصلحا یه اجازت ویرمیه لرکه ایچرو کروب بولوشه لر (وصاحب
تمیزك کوکسنه ال قویه لر ودیرلرکه اوده کیمسه یوقدر دیو لیکن کرچك دیمش اولورلر (بیت)
ان راکه عقل وهمت وتدبیر ورأی نیست * خوش کفت پرده دار که کس در سرای نیست)
انرا راحرف تخصیص (پرده دار قپوجیدر که عرب حاجب دیر (محصول بیت) اول کیسه نك که
عقل وهمت وتدبیر وفکری یوقدر کوزل دیدی پرده دار که اوده کیمسه یوقدر یعنی بونك کبی

کیسه لر یوق مثابه سنده در (کفتم بعذران که زدست متوقعان بجان آمده اند وازرقعه کدایان
بفغان ومحال عقلست که اکر ریك بیابان درشود چشم کدایان پرشود) باحرف مصاحبت (عذران
لامیه در (که حرف بیان (دست متوقعان لامیه در (متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر امید لی دیمکدر
والف ونون ادات جمعدر (رقعه کدایان لامیه (بجان بفغان بالری حرف صله در (محال عقل لامیه
(که حرف بیان (ریك بیابان لامیه ریك رانك کسری وکاف عجمیله قم دیمکدر عرب رمل دیرلر رانك فتحی
ومیمك سکونیله رمال بوندندر (در دالك ضمی مرادمش دایله انجو دیمکدر لیکن را بونده ساکن اوقنور
پرلفظنه موافق اولمغیچون (چشم کدایان لامیه (پرشود پراوله یعنی کوزلری طویه قناعتدن کنایه در
(محصول ترکیب) بن درویشه دیدم متعلقان وغلاظ شدادی قپویه قودقلری انکیچوندر یعنی
اول عذر ایله در که احسانلرینی امید ایدنلرك الندن جانه کلمشلر یعنی جاندن بیزار اولمشلر وجرار
رقعه سندن ناله وفغانه حاصلی دیلنجیلر الندن بیزار اولمشلر انکیچون قپولرینه آدم قورلر ومحال
عقلدر که بیابانك قمی انجو اولسه کدالرك کوزی طویه یعنی اغنیا هرکون برخزینه اولشدرسه
بونلره قناعت کلمز (بیت) دیده اهل طمع بنعمت دنیا * پرنشود همچنانکه چاه بشبنم) دیده
اهل طمع لامیه لردر (واهلك اضافتی بطنیدر یعنی لامك کسره سنی اشباعله اوقومق کرك موزون
اوله (باحرف مصاحبت (نعمت دنیا لامیه در (نعمت تاسنك کسری اشباعله اوقومق کرك رد سروری وشمعی
ناموزون اولمیه دیدیلر زیاده ناموزون سویلمشلر زیرا اشباعله اوقومق بیتی ناموزون ایدر
همچنانکه کافی ساکن اوقومق کرك وزن ایچون دیدیلر اصلا وزندن خبرلری یوغیمش (چاه قویی
(باحرف مصاحبت (شبنم چیغ معناسنه در کیم کیجه ایله یغار عربجه ندی دیرلر (محصول بیت) اهل
طمعك دیده سی دنیا نعمتیله پر اولمز یعنی طویمز چاه شبنمله پر اولمدیغی کبی یعنی بو محال اولدیغی کبی
اول محالدر (حاتم طایی که بیابان نشین بود اکر در شهر بودی از جوش کدایان بی چاره کشتی
وجامه بروی پاره) (محصول ترکیب) حاتم طایی صحرا نشین ایدی اکر شهرده اولیدی دیلنجیلر
کثرتندن بی چاره ومضطر اولوردی واوزرنده اولان لباس فقرلقدن پاره پاره اولوردی (کفتا من
برحال ایشان رحمت میبرم کفتم نه برمال ایشان حسرت میخوری) (محصول ترکیب) درویش
دیدی بن انلرك حالنه رحمت ایلدرم یعنی حاللرینه ترحم ایدرمکه نعمت دنیایه مالکلر دروثواب
کسب ایلمزلر بن دیدمکه اویله دکل بلکه انلرك مالنه حسرت یرسین یعنی حسرت چکرسین
(مادرین کفتار وهردو بهم کرفتار هر بیدقی که براندی بدفع آن بکوشیدمی هر شاهی که
بخواندی بفرزین بپوشیدمی تانقد کیسه همت همه در باخت وتیر جعبه حجت همه بینداخت)
بیدق شطرنج آلاتندن پیاده دن معربدر (و یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (براندی یاحرف
حکایه سورردی دیمکدر (باحرف صله (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف تأکید
کوشیدمی یاحرف حکایه دوریشردم یعنی سعی ایدردم (شاهی یاحرف وحدت مراد شاه دیمکدن
کشت دیمکدر شاهدن مراد بونده کشت کافك ضمیله عوام تحریف ایدوب کشت دیرلر کافك کسریله
دیین تحریف عوام ایلشدر زیرا عجم کافك کسریله اوقورنکه تتبع ایدنه معلومدر (که حرف رد سروری وشمعی
رابط صفت (باحرف مصاحبت (فرزین آلات شطرنجدن برمعروف آلتدر (بپوشیدمی یاحرف
حکایه بونده اورتردم دیمکدر (تاحتی معناسنه در (نقد کیسه همت لامیه و بیانیه در (درحرف
تأکید (باخت اوینادی دیمکدر یعنی کیسه همتدن نه وار ایسه نسنه قومایوب دوکندی (وتیرجعبه
حجت لامیه و بیانیه در (جعبه ترکش معناسنه در (محصول ترکیب) بزدرویشله بوکلماتده ایدك
وایکیمز بریرله کرفتار یعنی قاورشمش ایدك هر پیدق که سورردی انك دفعنه سعی ایدردم
یعنی هرنه سوزکه سویلردی انی موجه جوابله رد ایدوب قارشیلردم وهر بارکه کشت شاه دیردی انی

فرز یله ستر ایدردم یعنی کلامنده هر حجت و برهان که سوق ایدردی انی قوی دلیللرله منع ودفع
ایدردم تاکیم جمع نقد کیسه همتی دوکندی یعنی سو یلیجك سوزی قالمدی بلکه جمیع مامولکنی
یعنی بیلدیکنی بالتمام اوینادی وافنا ایلدی وحجت ترکشك اوقونی جمیعا اتدی یعنی حجت ودلیلی
قالمدی حاصلی بنمله حجتلشمکه مجالی قالمدی (قطعه) هان تا سپر نفکنی از حمله فصیح * کورا
جز ان مبالغهٔ مستعار نیست) هان ادات تنبیه در اکاه اول غافل اوله معناسنه پس حاضر باش
دیمن مسامحه ایلمش (تا ادات تأکید در بوبك کبی یرلرده سپر قلمقان دیمکدر نفکنی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب براقیه سین دیمکدر سپر مفعول صریحی (وازحمله غیر صریحی (حملهٔ فصیح لامیه و یا بیانیه
فصیحك حمله سندن و یا فصیح حمله در (کورا اصلنده که ورا ایدی حذف وایصال ایلدیلر (مبالغهٔ
مستعار بیانیه در (محصول بیت) اکاه اول غافل اوله قلقانك براقیا سین یعنی عجز کوسترمیه سین
سپر براقق عجز کوسترمکدن عبارتدر فصیح کیسه نك هجوم وحمله سندن یعنی فصاحتله تکلم
ایلیدن اوشمه زیرا انك اوله الغهٔ مستعاردن غیری نسنه سی یوقدر یعنی فصاحتنه تکلفی طبیعی
دکلدر نشانه طریقیله در حضرت شیخك خطاب عام طریقله پندیدر (قطعه) (دین ورز ومعرفت
که سخندان سجع کوی * بر در سلاح دارد وکس در حصار نیست) ورز واوك فتحی ورانك
سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (ورز بوندن سعی ایلمك معناسنه (دین مقدم مفعولی (ومعرفت
اکا معطوفدر (که حرف تعلیل (سخن دان سجع کوی بیانیه ایکی وصف ترکیبیدن مرکبدر
(سخن دان سوز بلیجی (وسجع کوی سجع سویلیجی یعنی مسجع سوز سو بلیجی دیمکدر (بردر بر حرف
صله قپوده دیمکدر (قپو اوره دین الحق سو یلمش (سلاح سینك کسریله آلت حربدر (محصول بیت)
دینه ومعرفته سعی وکوشش ایله زیرا سجع کوی سخندان قپوده یراق طوتر اما حصارده کیسه یوق
یعنی سخندان سجع کوی شول حصاره بکزر که قپوسنده آلت حرب اوله اما حصارده صواش ایری
اولمیه یعنی معرفتی کسبی دکلدر مستعاردر حاصلی همان نشانله دراونه سی یوقدر اندن اوشمه زیرا
شوندن بوندن درمه چتمه در (بردر سلاح دارد لك معناسنی قلعه قپوسنده سلاحی واردیمن ایی
سلاحداراق ایدمش زیرا بو کلامدن مراد تشبیه در (یعنی اغزانغی نشانله اولانی ایچریسی خالی
قپوسی براقلی حصاره بکزتمش (عاقبت الامر دلیلش نماند ذلیلش کردم دست تعدی دراز کرد
وبیهوده کفتن آغاز وسنت جاهلا نست که چون بدلیل ازخصم فرومانند سلسلهٔ خصومت
بجنبانند چون آزر بت تراش که بحجت باپسر برنیامد بجنك برخاست که قال الله تعالی (لئن لم تنته
لارجمنك) دشنام داد سقطش کفتم کریبانم درید زنخدانش کرفتم) دلیلش ضمیردر و بشه
راجعدر (ذلیلش ضمیرینده (یعنی ادلهٔ قویه ایله اکاغالب اولغله انی حقیر وخوار ایلدم (دست تعدی
لامیه در مجازا (تعدی تفعل بابندن مصدر در دالك کسری یایی صیانت ایچوندر نتکه کتب صرفده
مبین در (دراز کرد اوزاتدی دیمکدر یعنی بکا ال اوزاتدی (معناسنی خصومته شروع ایلدی
دیمن بد سو یلمش (منه سنده تعدی تجاوز معناسنه در خصومت معناسنه استعمال اولنور دیمن
افترا ایلمش زیرا دراز کرد بو استعماله مانعدر (بیهوده کفتن آغاز یعنی آغاز کرد دیمکدر
بیهوده زاید و باطل معناسنه در (بعض شراح بااین تربت بحیی حکایه سنده دماغ بیهده
بخت وخیال باطل بست بیوردیغنده (بیهده هرزه و باطل معناسنه در دیمش (و بونده بیهوده
هرزه معناسنه در دیمش (زیرا هرزه باطل معناسنه در (و بعض شارح هرزه نك معناسنه واصل
اولمدیغندن حددن برون هرزه سوزلر سو یلمش نتکه ائمه لغاتنی بو یله در (سنت بونده سیرت وعادت
معناسنه در (جاهلانه اضافتی لامیه در بعض نسخه ده واو یرینه که سنت واقعدر واو حرف حال
(که حرف تعلیل اولور (که حرف بیان (وچون حرف تعلیل (بدلیل با حرف مصاحبت و با حرف

رد ابن سید علی

رد شمعی

رد سروری

رد شمعی

رد شمعی

رد سروری

ظرف دلیل یله و یا دلیله دیمکدر (فرومانند عاجز قاله لر معناسنه در زیرا ماندن قالمقدر وفروماندن
عاجز قالمقدر (سلسلهٔ خصومت بیانیه در (بجنبانند دپره درلر یعنی خصومت ایدرلر (چون
ادات تشبیه (آزر زاء معجمه وراء مهمله ایله ابراهیم پیغمبرك علیه السلام اتاسینك آدیدر (بت تراشه
اضافتی بیانیه در (بت تراش وصف ترکیبیدر تراشیدندن بت یونیجی دیمکدر یعنی فنی وصنعتی
بت تراشلق ایمش نتکه بعض تواریخده مثبتدر که انك زماننده انك کبی بت یونار یوغیدی اکر انسان
شکلنده واکر بعض حیوان شکلنده (که حرف بیان (بحجت با حرف ظرف و یا حرف مصاحبت
(باپسر با حرف مصاحبت تقدیری باپسرش در حذف وایصال ایلدی (برنیامد چیقیشامدی
یعنی حجتلشامدی (حاصلی احتجاجده غلبه بیده مدی جنکه قالقدی (یعنی اوغلیله جنکه
مباشر اولدی نتکه کلام شریفده بیورر که (اراغب انت عن آلهتی یا ابراهیم لئن لم تنته لارجمنك
واهجرنی ملیا دشنام داد سقطش کفتم کریبانم درید زنخدانش کرفتم (همزه حرف استفهام
راغب اسم فاعلدر علم بابندن عن حرفیله استعمال اولنسه اعراض معناسنه در (انت ضمیر مرفوع
منفصل محلا مرفوع فاعل راغب در (عن حرف جر راغبه متعلقدر (آلهه الهك جمعیدر
بونده اصنام مراددر یاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه در بنم معبودلرمدن دیمکدر (یا حرف ندا
(ابراهیم منادی (لئن لام حرف موطئهٔ قسم (ان حرف شرط (لم تنته فعل جحد مطلق
حرف شرط معناسنی استقباله نقل ایلشدر (لئن لم تنته جملهٔ شرطیه (لارجمنك لام حرف جواب
قسم (ارجم فعل مضارع متکلم وحده در رجمدن بونده مراد شتم وذمدر شیطان رجیم بوندندر
یعنی لعنله مرمی معناسنه و بعضیلر دیدیلر که مراد رجمدن طش اتمقدر زیرا رجمك معناسی
رمی بالرجام درد بمشلر رانك کسریله که رجمه نك جمعیدر همزه ولمزه وزنی اوزرینه (یعنی سنی
طشلرله اوروردم یااوله سین ویابندن قچاسین (ونون مثقله حرف تأکید (وکاف ضمیر منصوب
متصل مفعولی والله البته سنی رجم ایدرم دیمکدر (واهجرنی واو حرف استیناف اهجر فعل امر
مفرد مذکر مخاطبدر نصر بابندن ونون حرف وقایه و یاضمیر منصوب متصل مفعولی بندن
ایرل دیمکدر واهجرمنی تقدیرنده (ملیا زمانا طویلا دیمکدر ظرف زمانلغله منصوبدر
(محصول ترکیب) عاقبت الامر درویشك اثبات مدعا ایچون دلیلی قالمدی آنی غلبه سبیله
ذلیل وحقیر ایلدم تعدی النی بکا اوزاتدی یعنی بنی اوردی دخی باطل سو یلمکه باشلدی وجاهللرك
رسم وعادتیدر که چون دلیل ایله خصمدن عاجز قالوب زبون اوله لر خصومت زنجیرینی دپره درلر
یعنی خصومت ایلمکه باشلرلر آزر بت تراش کبی که احتجاجده اوغلیله چیقیشامدی جنکه قالقدی
یعنی اوغلیله صواشمه باشلدی یعنی حضرت ابراهیم انی بته طپمقدن نهی ایدوب خدانك عبادتنه
دعوت ایلدیسه دیدی یا ابراهیم سن بنم معبودلرمدن اعراضمی ایدرسن والله اکر بو اعراضدن
منتهی اولمزسك یعنی بوندن بغلوب منتهی اولمزسك البته سنی رجم ایدرم یاد ل ایله یاطاشله
تاکیم بااوله سین و یابندن قچاسین ایرل بندن و بنی ترك ایله نیجه زمان سنی کورمیه یم درویش
بکا سوکدی بنده اکا نامعقول سو یلدم اولده یقاسی یرتدی بنده صقالنه یاپشدم حاصلی
دوکشمکه باشلدق (بیت) اودرمن ومن درو فتاده * خلق از پی ما دوان وخندان)
ایکی یرده در حرفی ادات صله در (فتاده اکثر نسخه هاء رسمیله واقعدر (و بعضنده فتادیم واقعدر
(لیکن اندنده مراد بودر دوشدك دیمکدر (او مبتدا (فتاده خبردر (وخلق مبتدا (پی ما لامیه
(دوان صفت مشبهه در دو یدندن یلك معناسنه (وخندانده خندیدندن صفت مشبهه در
خبر مبتدا مقدر شدند و یا بودند اولور (محصول بیت) اول درویش بکا و بن اکا دوشدك یعنی
بری بریمزله چکشه وصواشه دوشدك خلق بزم اردمزجه یلکن وکولکن اولدیلر یعنی یلرك

وکورلك اردیمزه دوشدیلر (انکشت تعجب جهانی * از کفت وشنید ما بدندان) انکشت تعجب
بیانیه وبالامیه درمجاز (جهانی یا حرف نسبت جهان خلقی دیمکدر (کفت وشنید اسم مصدردر
دیمه وایشتمه معناسنه (کفتن (وشنیدن معناسنه مصدردر دیین خطا ایلمش (مابه اضافت
لامیه در (باحرف ظرف (دندان دیش دیمکدر (محصول بیت) جهان خلقنك تعجب برمغی رد شمعی
بزم دیمه مزدن وایشتمه مزدن دیشنده ایدی یعنی تعجب ایدوب برمقلرینی اصررلردی تنکه مقام
تعجبده عادتدر برمغی دیشه الق برمق اصرمق معناسنه در (القصه مرافعهٔ این سخن پیش قاضی
بردیم وبحکومت عدل راضی شدیم تاحاکم مسلمانان مصلحتی بجوید ودرمیان توانکران
ودرویشان فرقی بکوید قاضی چون هیئت مابدید ومنطق مابشنید سر بجیب تفکر فرو برد
وبعد ازتأمل بسیار سر برآورد وکفت ای انکه توانکران راثنا کفتی وبر درویشان جفا رواداشتی
بدان که هرجا که کلست خارست وباخمر خمارست وبرسر کنج مارو آنجا که درشهوارست نهنك
مردم خوارست لذت عیش دنیا رالدغهٔ اجل در پست ونعیم بهشت را دیوار مکاره در پیش)
القصه محصل کلام (مرافعهٔ این سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبردیمك مقدم مفعول اولی
(وپیش قاضی ثانیسی (مرافعه ایکی خصم دعوی ایله حاکم قتنه وارمغه دیرلر مفاعله بابندن
مصدردر (باحرف صله (حکومت مصدردر حکم معناسنه (عدله اضافتی لامیه در (وعدل بونده
عادل معناسنه در (بعض نسخه ده قاضی عدل واقعدر (راضی شدیمك مفعول صریحی (وبحکومت
غیر صریحی (تاحرف تعلیل (حاکم مسلمانان لامیه (مصلحتی بجویدك مقدم مفعولیدر (ویا حرف
وحدت (درحرف ظرف (میان توانکران لامیه (درویشان اکا معطوف (فرقی یاحرف وحدت
ویاحرف تنکیر (فرق بکویدك مفعول صریحی ودرمیان غیر صریحی (قاضی مبتدا (چون ادات
تعلیل (هیئت مالامیه (وبدیدك مقدم مفعولی (ومنطق ماده لامیه در (وبشنیدك مقدم مفعولیدر
(منطق مصدر میمیدر نطق معناسنه (بونده مراد حاصل بالمصدردر که کلامدر (باحرف صله
(جیب تفکر لامیه در مجازا (سرفرو بردك مفعول صریحی (وبجیب غیر صریحی (وجملهٔ فعلیه
جواب تعلیلدر (وتعلیل جوابیله خبر مبتدادر فقدبر (فرو بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر اکرچه
فی الجمله اشاغه الق معناسنه دلالت ایدر تامل (بسیار مصدرك فاعلنه اضافتیدر (سر برآوردنك
مفعول بهی (وبعد مفعول فیهی (برآورد قالدردی دیمکدر (ای حرف ندا (آن که تقدیری
(آن کس که در (توانکران را که ثنا نك مفعول اولی (وثنا ثانیسی (وجفا داشتی نك مفعول
اول صریحی (وروا ثانیسی (وبردرویشان غیر صریحی (داشتی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(درشهوار بیانیه غایتله ابو واری یعنی صافی وایری انجو یعنی بیوك شاهانه دیمکدر (حاصلی
پادشاهه لایق انجو (نهنك مردم خوار بیانیه (نهنك تمساح دیمکدر که نیل دکزنده
چوق اولورلیکن انجو اولان دکزده تمساح اولمقده نظر وار مکر کیم کلام ادعائی اوله
مردم خوار وصف ترکیبیدر (لذت عیش دنیا لامیه لردر (ورا حرف تخصیص (الدغهٔ اجل
لامیه در مجازا (لدغه لامك فتحی ودالك سکونیله اصلنده عقرب صوقوندیغنه دیرلر پس
مصدر معناسنی وبرنلر اصابت ایلامشلر زیرا مصدری لدغ وتلداغ کلور (نعیم بهشت لامیه رد ابن سید علی و سروری
(ورا حرف تخصیص (دیوار مکاره بیانیه (مکاره مکروهك جمعیدر بو کلام حدیث شریفه
تلمیحدر قال علیه الصلوة والسلام (حفت الجنة بالمکاره والنار بالشهوات) (حفت فعل ماضی
مفرد مؤنث غایبه مبنی للمفعول قاپلندی دیمکدر احاطه دن عبارتدر تزیین اولندی دیین خطا رد شمعی
سویلمش یعنی جنت زحمت ومشقتله قاپلندی حاصلی جنته داخل اولمق استین تکالیف شرعیه یی
اختیار ایلمك کرك (محصول ترکیب) حاصل کلام بوسوزك یعنی اغنیا ایله فقرا یننی تشخص

وتمییز ایلمك سوزینی قاضی قتنه ایلتدك یعنی بومدعایی قاضی به عرض ایلدك وقاضی عادلك حکومتنه
راضی اولدق تاکیم مسلمانلرك حاکمی برمصلحت ارایوب بوله واغنیا ایله فقرا ییننده برفرق تمییز
سویلیه قاضی چونکیم درویشله بزم هیئت وشکلمزی کوردی وکلامزی ایشتدی باشنی تفکر
یقاسنه ایلتدی وچوق فکردن صکره باشنی قالدردی ودیدی ای شول کیمسه که اغنیایه ثنا
سویلدك یعنی دعا وثنالرینه مشغولسین ودرویشلره جفایی جائز کوردك یعنی درویشلری ذم
وقدح ایدرسین سن بیلکه هرنه یرده کل وار البته دکن وار وهریرده که خمر وار خمار وار یعنی البته
خمر خمار ویرر وهرنه یرده که دفینه وار البته انی بکلر مار وار زیرا دفینه یی قرق ییلدن صکره
اژدر تصرف ایدر دیرلر وشول یرده که درشهوار وار نهنك مردم خوار وار یعنی هرشی ضدندن
خالی دکل دنیا دیراکی لذتنه اجل صوقوندیسی ارندندر یعنی حیاتدن صکره ممات ضروریدر
وجنت نعمتلرینك دیوار مکاره اوکنده در یعنی جنته داخل اولمغه اول نیجه زحمت ومشقت
چکمك کرك دیوار مکارهدن مراد موانع شدیده دیمکدر (بیت) جور دشمن چه کند کر نکشد
طالب دوست * کنج ومار وکل وخار وغم وشادی بهمند) مصراع اول قلبه محمولدر تقدیری طالب
دوست کر نکشد جور دشمن چه کند (نکشدك فاعلی طالب دوستدر (وجور دشمن مفعولی (جور
دشمن لامیه (طالب دوست اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (بهمند نون ودال اسنك ادات جمعیدر
(محصول بیت) دوستك طالبی یعنی دوسته طالب اکر دشمنك جورینی چکمزسه نه ایلر یعنی
نیه قادردر والدن نه کلور البته چکمك لازمدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در زیرا دفینه ایله
مار بیله در وکل ایله خار بیله در وغم ایله شادلق بیله در (نظر نکنی در بستان که بید مشکست
وچوب خشك همچنان در زمرهٔ توانکران شاکرند وکفور ودر حلقهٔ درویشان صابرند وضجور)
بکنی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن نظر ایلمزمیسین دیمکدر (درحرف صله
(بستان عرب واوسز استعمال ایدر وعجم واو ایله (که حرف بیان (بید مشك لامیه در (بیدده
سکون دره عربجه خلاف دیرلر امابید مشك فواق جنسندن برنوعدر که کوزل قوقوسی
وار (چوب خشك بیانیه در (زمرهٔ توانکرانده بویله در (کفور فعول فاعل معناسنه در کفران
نعمت معناسنه (درحرف ظرفدر ایکی یرده بیله (حلقهٔ درویشان بیانیه تقنن ایوب انده
زمره دیدی وبونده حلقه (ضجورده فعول فاعل معناسنه در مقابلی صبوردر ضجرندن مشتق
کوکل طارلغی معناسنه (محصول ترکیب) بستانه نظر ایلمزمیسین که انده بید مشك ده چوب
خشکده وارینه بونك کبی اغنیا بلوکنده شاکرده وار کفران نعمتده وحلقهٔ درویشانده
صبورده وار ضجورده یعنی فقره تحمل ایلیوب اظهار عجز وضجرت کوسترنلر (بیت) اکر ژاله
هر قطرهٔ در شدی * چو خرمهره بازار ازو پر شدی) ژاله بونده چه معناسنه در که کیجه یغار
(قطرهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش رد شمعی
(در تخفیف را ایله درضرورت وزن وقافیه ایچون (چو ادات تشبیه (خرمهره اشنك
بونجغینه دیرلر (ازو اصلنده ازاو ایدی حذف وایصال ایله ازو اولدی (اوضمیری دره راجعدر
(محصول بیت) اکرچه ننك هر برقطره سی لؤلؤ اولیدی خرمهره کبی بازاراندن طوپطلو
اولوردی کثرتندن (قصه دن حصه بودر کیم نه هر برغنی سخی وکریمدر ونه هر
بردرویش اهل توکل وقناعتدر (مقربان حضرت حق جل وعلا توانکرانند درویش
سیرت ودرویشانند توانکر همت مهین توانکران آنست که غم درویشان بخورد وبهین
درویشان آن که کم توانکران نکیرد قال الله تعالی (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) مقربان
حضرت حق لامیه وبیانیه درومبتدا (توانکرانند خبری (درویش سیرت وصف

تركيبي درصفت توانكران (دربشانند توانكرانه معطوف (توانكرهمت وصف تركيبي
صفت درويشاندر (مهين توانكران لاميه در (مه ميمك كسرى وهاء اصليه ايله اولو ديمكدر
بيوك معناسنه (ويا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد اولويه منسوب ديمكدر معناى لازميسي
اولوقدر بونده مبتدا واقعدر (آنست خبرى (كه حرف بيان (غم درويشان لاميه ومبتدا
(بخورد فعل مضارع مفرد غائب خبرمبتدا درويشلرك غمين يه ديمكدر (وبهين درويشان
لاميه (بهين مهينه معطوف (به بانك كسرى وهاء اصليه ايله يك ديمكدر (ويانون سابق كبى (آنكه
تقديرى آنست كه در (كم توانكران لاميه در كم كاف عربك ضمى وميم مشدد ايله عربيدر يك
ديمكدر آسنين معناسنه (غم درويشان بخوردك مقدم مفعولى اولدیغى كبى (كم توانكران
نكيردك مقدم مفعوليدر (بعض نسخهده كم توانكران كيرد واقعدر (كم غنده اكسك معناسنه در
اماتوك كبى برلرده تركدن كنايهدر (معناسى اغنيايى ترك طوته يعنى اكابرى ترك ايليه حاصلى
حطام دنيا ايچون انلره عرض حاجت واظهار عجز ايليه بلكه توكل وقناعتى پيشه ايدينه
نتكه كلام شريفده بيورر (من اسم شرط (يتوكل تفعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب
فعل شرط (على الله جار ومجرور فعل شرطه متعلقدر (فهو فا جواب شرطه داخلدر (هو ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (حسبه لفظا مرفوع خبر مبتدا وجمله اسميه جواب
شرط (حسب حانك فتحى وسينك سكونيله اسماء افعالدندر كافى معناسنه (محصول تركيب)
قاضى بيورر كه حضرت خدانك مقربلرى درويش سيرتلى اغنيادر واغنيا همتلو درويشلردر
(حاصلى خدانك مقبوللرى ايكى طائفه در بريسى صورتا غنى وسيرتا درويش اولاندر (وبريسى
صورتا درويش وسيرت وهمتده غنى اولاندر (اغنيانك اولو رغى اولدركه غم درويشانى يه
(يعنى انلرك رعايتيله مقيد اوله (ودرويشلرك ايى كى اولدركه اغنيانك آستينى ابرام والحاح ايله
طوتميه يعنى انلردن برنسنه ديليه (ويا اغنيايى كليا ترك ايليوب انلره عرض حاجت واظهار
فقر ايليه (نتكه خدا بيورر هركيمسه كه خدايه توكل ايليه الله تعالى اكا كافيدر غيره
احتياج ايتدرمز (پس روى عتاب ازمن بدرويش كرد وكفت اى كه كفتى توانكران مشتغل
مناهى اند ومست ملاهى نعم طائفه چنين كه كفتى هستند قاصرهمت وكافر نعمت ببرند وبنهند
ونخورند وندهند اكر بمثل باران نبارد وياجهان طوفان برارد باعتماد مكنت خويش ازمحنت
درويش نپرسند وازخداى تعالى نترسند وكويند) پس اندن صكره ديمكدر (روى عتاب لاميه در
مجازا (بدرويش باحرف صله (اى كه تقديرى اى انكه در حذف وايصال واقع اولدى (مشتغل
مناهى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (مست ملاهى لاميه مناهى شريعت نهى ايلديكى اموردر
(بعض نسخهده مناهى برينه تباهى واقعدر باطل وفاسد ايشلر معناسنه (وملاهى لهوك
جمعيدر بازى ديمكدر يعنى اويون (نعم نونك وعينك فتحه لريله حرف تصديقدر (طائفه
ياحرف وحدت وهمزه حرف توسل (وحدت ايچوندر دين غلط سويلدى (قاصرهمت (وكافر
نعمت وصف تركيبلردر اضافتلرين تجويز ايدنلر قاصر همتلر ايمش (ببرند فعل مضارع جمع
غائب ايلدرلر يعنى مالى (بنهند ينه مذكور كبى قورلر يعنى صقلرلر ديمكدر (نخورند فعل
نفى استقبال جمع غائب يمزلر ديمكدر بعض نسخهده بابله دوشمش بخورند كنديلرى يرلر
معناسنه (ندهند سابق كبى ويرمزلر (يعنى خيراته صرف ايلمزلر ديمكدر (بمثل مثلا معناسنهدر
(نبارد فعل نفى مستقبل مفرد غائب يغميه ديمكدر (جهان براردك مقدم مفعوليدر (طوفان
مبتدا برارد خبرى (طوفان چوق يغمور وچوق صوكه قپلمدق برقوميه (برارد فعل مضارع
مفرد غائب احاطه ايليه (يعنى قپليه (باحرف مصاحبت (اعتماد مصدر در افتعال بابندن

ردعمى
ردلن سيد على
وصفى

طبيغى وسويلمك (مكنت قدرت معناسنه مصدردر (ليكن ثلاثيدن مستعمل دكلدر
(خويش واو رسميله كندى ديمكدر (اعتماد مكنت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وخويشه
اضافت لاميه (محنت درويش لاميه در (نپرسند فعل نفى استقبال جمع غائب صورمزلر
(نترسنده بويله در قورقمزلر (محصول تركيب) پس عتاب يوزينى بندن درويشه
ايلدى بوسوز اول معنايه اشارت ايدركه قاضى شيخى اغنيايى مطلقا درويشك اوزرينه
ترجيح ايلديكنه يعنى ايلديكيچون تخطئه ايلمش اوله فندبر يعنى قاضى كلام عتاب آميزينى بندن
درويشه صرف ايلدى وديدى اى شول كيمسه كه ديدك اغنيا مشتغل مناهيلردر ومست ملاهى
يعنى لهو ولعبك مستلريدر كرچك بولردن برطائفه ديديككبيدرلر قاصرهمت وكافرنعمت يعنى
همتسز وكفران نعمت ديرلر مالى ايلدرلر وخزينه لرينه قورلر ويمزلر وخيراته صرف ايدوب
كيمسه يه ويرمزلر وياكنديلرى يرلر اما كيمسه يه ويرمزلر اكر مثلا باران يغمور عالم قحط اولورسه
وسربسر جهانى طوفان قپلرسه كنديلرك قدرتلرينه اعتمادله درويشك محنت وعذابندن
صورمزلر وخدادن قورقمزلر ودبرلر (بيت) كرازنيستى ديكرى شد هلاك * مراهست
بط رازطوفان چه باك) نيستى ياحرف مصدر (ديكرى ياحرف وحدت (مرا بنم ديمكدر (را حرف
تخصيصدر (بط بانك فتحيله قازمعناسنه در اصلنده مشدددر ليكن عجم تخفيف ايدر (را حرف
تخصيص (ويا ادات مفعول قازك وقازه ديمكدر (باك باى عربيله ايمنك وقايرمق ديمكدركه
عربجه مبالات ديرلر (محصول بيت) مذكور اغنيا ديركه اكر يوقلقدن برغيرى كيمسه هلاك اولديسه
بنم وارد رقازك طوفاندن نه باكى واردر زيرا غرق اولمز يعنى كنديلرك مالى ومنالنه اعتماد ايدوب
بويله ديرلر امافقرا جانبنه نظر والتفاتلرى يوق (بيت) وراكبات نياقاقى هواد جها * لم يلتفتن
الى من غاص فى الكثب) واو حرف رب در تقديرى رب نساء راكبات در راكبات راكبه نك جمعيدر
اسم فاعل جمع مؤنثدر موصوفه اعتماد ايلديكيچون عمل ايلمشدر (نياق ناقه نك جمعيدر بيشى دوه
ديرلر لفظا منصوب مفعوليدر راكباتك (فى هوادجها جار ومجرور جمله ظرفيه حالدر نياقدن كه
مفعول راكبات در (هوادج هودجك جمعيدر بر نوع محفه دركه دوه نك اوزرينه برينى اورولر
انجق اوستى اورتلى اولور عورتلره مخصوصدر ارلر ايچنده اوتورمزمكه خلقى عرفانه چيقدقده قزلرى
وكلنلرى هودجلره چيقارحج ايليلر بلور ضمير مؤنث راكباته راجعدر ايكى فصيح لغتك بريسى
اوزره يعنى هوادجها وهوادجهن لغتدر النساء فعلت وفعلن كبى نهايتى بونده ها اولور انجق
ضرورت وزن ايچون (لم يلتفتن فعل جحد مطلق جمع مؤنث غائبه التفات ايلمديلر ديمكدر
جواب رب در (الى من غاص الى حرف جر فعل جحده متعلق (من محلا مجرور اسم موصول (غاص
فعل ماضى مفرد مذكر غائب اجوف واوى طالدى ديمكدر غوصدن مشتقدر اكثر صويه طالمقده
استعمال ايدرلر غواص بوندندر (فى الكثب فى غاص يه متعلقدر (كثب كافك وثاء مثلثك ضمه لريله
كثيبك جمعيدر سربسر يرك جمعى اولديغى كبى قومك چرقلفنه ديرلر (محصول بيت) ناقه لر راكب
چوق نسا اول ناقه لر انلرك هودجلرى التنده اولديقلرى حالده اول نساء التفات ايلمديلر قوملره
طالوب بتان كيمسه يه يعنى دوه لره بنن خاتونلر حاصلى دوه اوزره هودجلره راكب اولان خاتونلر
قومه بتاپتا كيدن پياده لره التفات ايلمديلر ديمكدر بو بيت ماقبلنى توضيح ونوبر طريقيله كلمشدر
(بيت) دونان چوكليم خويش بيرون برند * كويند چه غم كرهمه عالم مردند) دونان جمع دوندر
الف ونون ادات جمعدر (چو حرف تعليل (كليم خويش لاميه (وبرندك مفعول اولى (وبيرون
ثانيسى (كويند جواب تعليلدر (محصول بيت) الچقلر چونكه كندى كليمنى صودن قورتديلر
يعنى محنت وبلاى دنيادن خلاص بولديلر ديرلر نه غم اكر جميع عالم اولديسه حاصلى همان

كندی نفس خبیثنی تدارك ایدوب قادر غیریله هیچ مقید اولمز اما ایلر كندی نفسنی قیردیغی
كبی سائر خلقیده قادر بلكه سائری نفسینه تقدیم ایدر نتكه كتابلرده بعض كیمسه لردن نقل
ایدرلر (قومی بر این صفت كه بیان كردم وطائفهٔ دیگر خوان نعم نهاده وصلای كرم درداده
ومیان بخدمت بسته وابرو بتواضع كشاده طالب نامند ومغفرت وصاحب دنیا وآخرت) قومی
یا حرف وحدت (وطائفهٔ دیگر یائید (یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت در
دیین غلطسو یلمش (خوان نعم لامیه در زیرا خوان سفره (ونعم طعاملر معناسنه اگرچه نعم جمع رد شمعی
نعمتدر وطعامدن اعم (خوانی طعام معناسنه اخذ ایلین یڭلمش (صلای كرم لامیه (در حرف رد سروری
تأكید (داده ویرمش یعنی احسان وكرمنی عام ایلشلر وعلما وفقرانك خدمتنه بل بغلامشلر (ابرو
همزه نك فتحی وبانك سكونی وواو اصلیه ایله قاش معناسنه در (كشاده نك مفعول صریحی (وبتواضع
غیر صریحی (طالب نام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ونون ودال اسمك جمعیدر (محصول تركیب)
قاضی دیر كه بر قوم بو صفت اوزره در كه بیان ایلدم وبر طائفه دخی نعمتلر سفره سنی قومش یعنی نعمت
سفره سنی دوشه مش وكرم واحسان صلاسنی ویرمش یعنی كرم واحسانی تعمیم ایلمش وتواضعله
قاشین اچمش یعنی كرمش یعنی یوزین وگوزین بوروشدروب اضطراب ایدن قاشین چاتمز بلكه لطف
ایلمكدن حظ ایلرایی نامك طالبلریدر یعنی ایلكلكله طالبلردر تاكیم ذكر خیر مغفرتلرینه سبب اوله
وصاحب دنیا وآخرتدرلر یعنی هم دنیاده خیر ایله مذكورلردر هم آخرتده یعنی اولدكلرندنصكره
ینه خیر ایله كلورلر (چون بندگان حضرت پادشاه عالم مؤید من عندالله مظفر ومنصور علی
الاعداء مالك ازمهٔ الانام حامی ثغور الاسلام وارث ملك سلیمان اعدل ملوك الزمان مظفر
الدین ابو بكر سعد ادام الله ایامه ونصر اعلامه) ظاهر بودر كه بوالقاب ذكری قاضی جانبندندر
(چون ادات تشبیه (بندگان حضرت پادشاه لامیه لردر (بندگاندن مراد پادشاه ملازمتنده اولان
اكابردر عالمه اضافت لامیه در بعض نسخه ده عالم برینه عادل واقعدر (مؤید تفعیل بابندن
اسم مفعولدر محكم دیمكدر (من عندالله مؤیده متعلقدر (مظفرده تفعیل بابندن اسم مفعولدر
بونده غالب معناسنه در (منصوره معروف (علی الاعداء مظفر ومنصوره متعلقدر علی سبیل
البدل (مالك ازمهٔ الانام مالكك ازمه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ازمه زمامك
جمعیدر انامه اضافتی لامیه در (انام معرف باللام اولیجق ازمه یه تا لازمدر اولمیجق لازم دگل
فتدبر (زمام اویان دیزگنی (وانام خلق معناسنه در (حامی ثغور الاسلام لامیه لردر (حامی حافظ
معناسنه در حمایتدن حامینك ثغوره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در تركیب عربی اعتبار اولنسه
حامینك یای ساكن تلفظ اولنور اما فارسی اعتبار اولنسه مكسور اوقنور (ثغور ثغرك
جمعیدر دشمندن خوف ایده جك یردیمكدر (وارث ملك سلیمان سابقا ایكی قرینه كبیدر اضافتده
واعرابده (اعدل ملوك الزمان لامیه لردر (اعدل اسم تفضیل (مظفر الدین پادشاهك لقبیدر
(وابو بكر كنیتی تقدیری ابو بكر بن سعد در (ادام فعل ماضی مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن
مقام دعاده واقعدر (الله لفظا مرفوع فاعلی (وایام لفظا منصوب مفعولی (ونصر اعلامه بوده
اعرابده قرینهٔ سابقه كبیدر (اعلام علمك جمعیدر سنجقلر دیمكدر (محصول تركیب) بوذكر
ایلدیكلر اصحاب خیرات اغنیا پادشاه زمانك بنده لری كبیدر یعنی پادشاه عالمك اعیان واكابری
مذكور اغنیا كبی اصحاب لطف وكرمدر كه اول پادشاه مؤید من عندالله در دخی اعدا اوزرینه
مظفر ومنصوردر جمیع خلقك زماملرینك مالكیدر یعنی جمیع خلایق اكا مطیعدر اسلام
دربندلرینك حافظیدر یعنی دشمن گلمجك یرلری حفظ ایدر سلیمان ملكنك یعنی تختنك وارثیدر
نتكه دیباجه ده مفصل بیان اولندی ایدی زمان پادشاهلرینك عادلیدر مذكور القابله ملقب

واوصافله موصوف مظفر الدین ابو بكر بن سعد در الله تعالی ایامنی دائم ایلسون یعنی عمرینی
ودولت وسعادتنی باقی وثابت ایلسون وسنجقلرینی منصور ومظفر ایلسون هرنه جانبه توجه ایدوب
حركت ایدرسه (قطعه) پدر بجای پسر هرگز این كرم نكند * كه دست جود تو با خاندان آدم كرد)
پدر مبتدا (با حرف صله (جای بونك كبی یرلرده تحسین لفظ وتكمیل وزن ایچون گلور وجائزدر كه
حق معناسنه اوله (وپسره اضافتی لامیه اوله (نكندك بجای پسر مفعول غیر صریحیدر
(واین كرم صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (كه حرف بیان ویارابط صفت (دست جودتو
لامیه در مجازا ومبتدا وتویه اضافتی لامیه در (با حرف صله (خاندان آدم لامیه در (وكردك
مفعول غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) اتا اوغوله هرگز بو كرمی
ایلمز كه سنك جودك الی خاندان آدمه ایلدی یعنی اولاد وذریات آدمه سن ایلدیگك لطف
وكرمی كیمسه كندی اولادینه ایلمز (خدای خواست كه بر عالمی ببخشاید * ترا برحمت خود
پادشاه عالم كرد) خدای مبتدا (خواست خبری (كه حرف بیان (عالمی یا حرف تنكیر (ویا
حرف نسبت عالمه ویا عالمه منسوب اولانه دیمكدر (ببخشاید فعل مضارع مفرد غائبدر بخشایدندن
اسرگمك یعنی ترحم ایلمك دیمكدر (ترا سنی دیمكدر (با حرف مصاحبت (رحمت خود لامیه (پادشاه
عالم لامیه در (تراكردك مفعول صریحی ولی وپادشاه عالم ثانیسی وبرحمت غیر صریحی (محصول بیت)
الله تعالی دیلدیكه عالمه ویا اهل عالمه ترحم ایلیه پس سنی كندی رحمتیله عالمه پادشاه ایلدی یعنی سنی
خدای تعالی عالمه رحمت گوندردی حضرت محمد علیه الصلوة والسلامك امتنی رعایت ایلیه سین
حضرت محمد صلی الله علیه وسلمی ایكی عالمه رحمت گوندردیگی گبی (قاضی چون سخن بدین
پایه رسانید وازحد قیاس ما اسب مبالغه درگذرانید بمقتضای حكم قضا رضا دادیم وازماضی
درگذشتیم وبعذر ماجری طریق مدارا گرفتیم وبتدارك برقدم یكدیگر نهادیم وبوسه
راه مدارا
نصحفم
برسرو روی همدیگر دادیم وختم سخن بدین دو بیت بود) قاضی مبتدا (چون ادات تعلیل (سخن
رسانیدك مفعول صریحی (وبدین پایه غیر صریحی (پایه مرتبه دیمكدر (رسانید فعل متعدیدر
ایرشدردی دیمكدر (حد قیاس ما لامیه لردر (وگذرانیدك مفعول غیر صریحی (اسب مبالغه
بیانیه ومفعول صریحی (در حرف تأكید (گذرانید فعل ماضی مفرد غائبدر (گذرانیدندن
(الف ونون ادات تعدیه در گچوردی دیمكدر (با حرف صله مقتضای حكم قضا لامیه لردر
(ودادیمك مفعول غیر صریحی (ورضا صریحی (وجملهٔ فعلیه جواب تعلیل وجملهٔ تعلیلیه خبر
مبتدادر (ما اسم موصول (مضی فعل ماضی مفرد مذكر غائب جملهٔ فعلیه صلهٔ موصولدر (در حرف
تأكید (گذشتیم فعل ماضی متكلم مع الغیر گچدك دیمكدر (با حرف مصاحبت (عذر ماجری
لامیه (وما موصول (وجری فعل ماضی مفرد مذكر غائب جاری اولدی (یعنی مرور ایلدی
دیمكدر (طریق مدارا لامیه (اصلی مداراتدر ایكی عجم مفاعله بابنك ماقصندن تاء مصدرك حذفیله
استعمال ایدر (سر نهادیمك مفعول صریحی (وبتدارك غیر صریحی (برقدم یكدیگرده بویله در
وقدم یكدیگر لامیه در بری برینك قدمنه تداركله باشمز قودق (وبوسه دادیمك مفعول
صریحی (وبرسر وروی همدیگر غیر صریحی (ختم سخن لامیه در یعنی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول تركیب) قاضی سوزی چونكه بو مرتبه یه ایرشدردی وبزم حد قیاسمزدن
اسب مبالغه یی گچوردی حكم قضا مقتضاسنه رضا ویردك وما مضادن گچدك وماجری عذریله
یعنی آرامزده گچن جنك وجدال عذریله یعنی بوسببله مدارا طریقنی طوتدق وتداركله بری
برینك ایاغنه باشمز قودق یعنی احوالمزده تعزیره وارمشیدی گچن غوغا ایچون پس مصالحه
طریقین طوتدق قبل شرعدن بزه برنسنه توجه ایلمسون دیو وبری برینك رویینه بوسه ویردك

يعنى او پشدك شكه حالت مصالحه ده عادتدر وسوزك ختمى وتمامى بواپكى بيتله اولدى (قطعه)
مكن زكردش كيتى شكايت اى درويش * كه تيره بختى اكرهم برين نسق مردى) كردش كيتى
لاميه در (كردش مصدر در دونش معناسنه (كرديدندن كاف عجمك فتحيله (وكيتى كاف
عجمك كسريله جهان ديمكدر (كه حرف تعليل (تيره بخت وصف تركيبدر سيه بخت معناسنه
(وياضمير خطاب (نسق نونك وسينك فتحه لريله اسلوب وطريق معناسنه (هم بونده تحسين
لفظ وتكميل وزن ايچون كلمشدر (مع معناسنه در ديين معلومدر كه نه همك معناسنى بلورمش نه
مع نك (مردى فعل ماضى مفرد مخاطبدر مردندن (محصول بيت) جهان كردشندن يعنى دونشندن
شكايت ايلهاى درويش زيراسيه بختسين اكر بواسلوب وطريق اوزره اولورسك يعنى درويشلك
توكل وقناعتدر وتسليم ورضا درويشه شكايت لايق دكل زيرا شكايت بد بختلقدر (توانكرا
چودل ودست كامرانت هست * بخور ببخش كه دنيا وآخرت بردى) توانكرا الف حرف ندادر
چو حرف تعليل (دل كوكل (دست كامران بيانيه (بخور فعل امر مفرد مخاطب (ببخش ده بويله در
بخشيدندن (كه حرف تعليل (بردى فعل ماضى مفرد مخاطبدر بردندن ايلتدك ديمكدر
(محصول بيت) اى توانكر چونكه مراد سوريجى الك وكوكلك وارد ر يعنى چونكه خدا سكا
مرادك ويردى يى وبغشله زيراهم دنيا وهم آخرت كتوردك يعنى دنيا وآخرت سنك اولدى
حاصلى يه كلد دنيا وبغشلمغله آخرت سنك اولادى يعنى يوب ويرمكله دنيا وآخرته مالك اولدك
* باب هشتم درآداب صحبت * باب هشتم بيانيه (آداب ادبك جميدر خيرلى خويلرك اجتماعنه
ديرلر اديب شول كشى به ديرلر كه خيرلى خويلرانده جمع اوله (صحبته اضافتى لاميه (حكمت)
مال از بهر اسايش عمرست نه عمر از بهر كرد كردن مال عاقلى را پرسيدند نيكبخت
كيست وبد بخت كه كفت نيكبخت آنكه خورد وكشت وبد بخت آنكه مرد وهشت) مال
سكونلامله مبتدا وما بعدى خبرى (بهر اسايش عمر لاميه لردر (اسايش ديكنش معناسنه اسم
مصدردر اسايدندن (بهر كرد كردن مال لاميه لردر (كرد كردن كاف عجمك كسريله وعربك
فتحيله جمع ايلمك ديمكدر (عاقلى يا حرف وحدت (ورا حرف مفعول (نيكبخت وصف تركيبدر
ايو بختلو معناسنه بدبخت يرامز بختلو معناسنه در (كه تقديرى كيست در (كشت كاف عربك
كسريله وسكون شينله فعل ماضى مفرد غائبدر اكدى معناسنه (وهشت هانك كسرى
وشينك سكونيله فعل ماضى مفرد غائبدرقودى يعنى ترك ايلدى ديمكدر (كشت كشتندن وهشت
هشتندن مشتقدر (محصول تركيب) مال عمرك آسايش وحضورى ايچوندر عمر مال جمع ايلمك ايچون
دكلدر (برعاقله صوردي لر كه ايو بختلى كيمدر و يرامز بختلى كيم ديدى ايو بختلى اولدركيم اكدى
ويدى (اكدى ديمكدن مراد آخرت ايچون بذل ايلدى (الدنيا مزرعة الاخرة) اعتباريله
(وبدبخت اولدركيم اولدى وقودى (يعنى ورثه وحساده ترك ايلدى وكندى (وبد بخت كه برينه
جبست نازان احوال سجعدن غافل ايمش (بيت) مكن نماز بران هيچكس كه هيچ نكرد
* كه عمر در سر تحصيل مال كرد ونخورد) مكن نماز نماز قيلمه ديمكدر (هيچكس سفله ودنى
معناسنه (كه حرف رابط صفت (هيچ نكرد يعنى برخيرلى وفائده لى ايش ايشلمدى (حاصلى
حقه لايق عمل ايلمدى (كه حرف تعليل (عمر كردك مفعول اولى ومقدر صرف ثانيسى (در حرف
ظرف (سر تحصيل لاميه ماله اضافت مصدرك مفعولنه در (محصول بيت) اولديكندن صكره
نماز قيلمه اول سفله وناكسك اوزرنده كه خدايه لايق عمل ايشلمدى (حاصلى آخرت بوله
برخير ايلمدى (زيرا عمرينى تحصيل مال سوداسنده صرف وتلف ايلدى و يمدى (يعنى نه كندى
يدى ونه خدا ايچون ويردى (پند) حضرت موسى عليه السلام قارونرا نصيحت

زد سروری

زد سروری وشمعی

كردكه (احسن كما احسن الله اليك) نشنيد وعاقبتش شنيدى) قارونرا (را ادات مفعول كه حرف
بيان احسن فعل امر مفرد مذكر مخاطب در افعال بابندن احسان ايله ديمكدر (كما كاف
حرف تشبيه (وما حرف مصدر (احسن فعل ماضى مفرد مذكر غائب (الله فاعلى (اليك
جار ومجرور فعل ماضى يه متعلقدر (نشنيد فعل نفى ماضى مفرد غائب فاعلى قارون در ايشتمدى
يعنى پندينى دكلمدى وقبول ايلمدى ديمكدر (عاقبتش ضمير قارونه راجعدر (شنيدى فعل
ماضى مفرد مخاطب عاقبت نيجه اولديغن ايشتدك ديمكدر (محصول تركيب) موسى پيغمبر
عليه السلام قارونه نصيحت ايلدى كه خدانك قوللرينه احسان ايله يعنى مالندن زكات
وصدقه اعطا ايله نتكه الله تعالى سكا احسان واعطا ايلدى (قارون موسانك پندينى ديكلمدى
(يعنى قبول ايلمدى عاقبت نيجه اولديغن مفصل ايشتدك باب اولده (قطعه) ان كس كه بدينار
ودرم خير نيند وخت * سر عاقبت اندر سر دينار ودرم كرد) معلوم اوله كه بعض مقامده
ان كه نك تقديرينى ان كس كه ايدردك بوندن معلوم اولسون اول تقدير (بدينار ودرم با حرف
مصاحبت (نيند وخت فعل نفى ماضى مفرد غائب قزانمدى (يعنى كسب ايلمدى (يا همزه دن
منقلبدر نتكه مفصل بيانى كچمشدر (خير مفعول صريحى (وبدينار غير صريحى (سر كردك
مفعول اول صريحى (وتلف ويا صرف مقدر ثانيسى (واندر سر مفعول فيهى (اولكى سر باش
معناسنه در وايكنجيسى سودا معناسنه در (محصول بيت) اول كيمسه كه دينار ودرم سببيله
خير كسب ايلمدى (يعنى مالنى خيراته صرف ايلدى باشنى عاقبت دينار ودرم سوداسنده تلف
ايلدى (يعنى اول سودا ايله فوت اولدى قارون كبى (خواهى متمتع شوى از نعمت دنيا * باخلق
كرم كن كه خدا با تو كرم كرد) خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب در معناى شرطى متضمن
ديلرسك ديمكدر (متمتع اسم فاعلدر تفعل بابندن فائده مند وبهره مند ديمكدر (بعض نسخده
(خواهى كه ممتع شوى واقعدر تفعيل بابندن اسم مفعول (ليكن معنى بردر (شوى فعل مضارع
مفرد مخاطب اوله سين ديمكدر (با حرف صله (كه حرف تعليل (خدا مبتدا (وكرد خبرى (وكرم
مفعول صريحى (وباتو غير صريحى (وبا حرف صله (محصول بيت) ديلرسك كه دنيا نعمتندن
فائده مند وبهره مند اوله سين خدانك خلقنه كرم ايليه (چونكه خدا سكا كرم ايلدى (عرب
كويد (جد ولا تمنن فان الفائدة اليك عائدة) جد جيمك ضميله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
جاد يجود دن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن قل كبى قال يقول دن جومردلك ايله ديمكدر
(ولا تمنن فعل نهى مفرد مذكر مخاطب منت ايلمه (يعنى ايلك ايلديكك كيمسه يه منت ايلمه
(فان الفائدة (فا حرف تعليل نهى در زيرا تحقيق انك فائده سى ديمكدر (اليك جار ومجرور عائده يه
متعلقدر (محصول تركيب) عرب ديرجومردلك ايله ومنت قومه جومردلك ايلديكك كيمسه اوزرينه
زيرا ايلديكك جومردلكك فائده سى ينه سكا عائددر (يعنى فائده سى سكا دونر (نتكه شيخ
شرح ايدوب بيورر (يعنى ببخش وعطاده ومنت منه كه فائدهٔ آن بتو بازمى كرد) (محصول تركيب)
يعنى بخشش ايله وعطا ويريعنى احسان ايله ومنت قومه (زيرا فائده سى ينه سكا دونر (حاصلى
فائده سى سكادر اول ويرديككه دكلدر (قطعه) درخت كرم هر كجا بيخ كرد * كذشت از فلك
شاخ وبالاى او) درخت كرم بيانيه (بيخ كرد بيخ كوكدر با عربيدنك كسريله كوك ايلدى (يعنى
كوك صالدى ديمكدر (درخت مبتدا (وكرد خبرى (وبيخ مفعول صريحى (وهر كجا مفعول فيهى
(كذشت فعل ماضى مفرد غائب كچدى ديمكدر (يعنى تجاوز ايلدى (از فلك مفعول غير صريحى
(شاخ دال وبدق معناسنه در (بالا بوى ديمكدر (او يه اضافت لاميه در (محصول بيت)
كرم درختى هر يرده كه كوك صالدى (يعنى مستحكم اولدى (يعنى نه يرده كه ثابت وقائم اولوب

مطلب

رلشدی انك بوی ودال و بد غی فلکدن یکدی حاصلی ثوابی عرش اعلایه واصل اولدی
(کر امید واری کز و برخوری * بمنت منداره بر پای او) امید وار امیدلی دیمکدر زیرا وار نسبت
معناسنی افاده ایدر میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (و یا ضمیر خطاب (کز و تقدیری که
ازودر (که حرف بیان (واو ضمیری درخت کرمه راجعدر (بر بونده حاصل ومیوه معناسنه در
(خوری فعل مضارع مفرد مخاطبدر یه سین دیمکدر (بمنت باحرف مصاحبت (منه فعل نهی
مفرد مخاطب نهیدندن (نونك فتحی وکسریله نهادندن اخذ ایدنلر یانلمزلر ایمش (اره دسترهدر
تشدید ضرورت وزن ایچوندر (بر حرف استعلا (پای او لامیه ضمیر درخته راجعدر (اره منهك — رد ابن سید علی و سروری
مفعول صریحی و بر پای و بمنت غیر صریحلری (محصول بیت) اگر امیدلی ایسك که مذکور
درختدن میوه و حاصل یه سین منله دبنه دستره قومه یعنی ایلدیکك کرمی منت ایلمکله
ضایع ایلمه حاصلی ایلدیکك احسانی من واذا ایله ابطال ایلمه (کما قال الله تعالی ولا تبطلوا صدقاتکم
بالمن والاذی (اره دن مراد منتدر که احسان وکرمك ثوابنی ابطال ایدر بعض نسخه ده امیدواری
بر بنده واوله امیدداری دوشمش دالله لیکن معناز منقاربدر (قطعه) شکر خدای کن که
موفق شدی بخیر * زانعام وفضل او نه معطل کذاشتت) شکر خدای مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(که حرف تعلیل (موفق اسم مفعولدر تفعیل بابندن توفیق وهدایت ویرلمش معناسنه (شدی
فعل ماضی مفرد مخاطب اولدك دیمکدر (بخیر باحرف مصاحبت و یا حرف صله خیر ایله
و یا خیره دیمکدر (انعام وفضل او لامیه در (نه حرف نفی معناسنه کذاشته مقیددر نکذشتت
تقدیرنده (محصول بیت) خدایه شکر ایله که خیر ایله موفق اولدك و یا خیره توفیق وهدایت بولدك
خدای تعالی کندی انعام وفضلندن سنی معطل قومدی (یعنی لطف واحسانندن سنی معطل
ترك ایلمدی (منت منه که خدمت سلطان همی کنی * منت شناس ازو که بخدمت بداشتت)
(که حرف بیان (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شناس فعل امر مفرد مخاطب
(ازو ضمیری سلطانه راجعدر (که حرف بیان (بخدمت باحرف ظرف (تقدیری بخدمتش در
(محصول بیت) منت قومه که پادشاهه خدمت ایدرم دیو (یعنی پادشاهه بن سکا خدمت
ایدرین دیو منت ایلمه بلکه پادشاهدن منت بیلکه سنی خدمتنده طوتدی یعنی سنی خدمتکار
ایدندیکی اندن منت بیل سنی خدمتکار ایدنمسه نیجه ایدردك (حکمت) دو کس رنج
بیهوده بردند وسعی بی فائده کردند یکی آن که اندوخت ونخورد دیکران که آموخت ونکرد)
رنج بیهوده بیانیه (سعی بی فائده ده بویله در (اندوخت تقدیری مال اندوخت در
(آموخت تقدیری علم آموخت در (نکرد تقدیری عمل نکرددر (محصول ترکیب) ایکی کیمسه
باطل وزائد یره رنج وزحمت ایلدیلر (یعنی یوق یره امك چکدیلر وفائده سز یره سعی و کوشش
ایلدیلر (بریسی اولدر که مالی قزاندی و یدی (و بریسی اولدر که علم اوکرندی ومقتضای
علمله عمل ایلمدی (مثنوی) علم چندان که بیشتر خوانی * چون عمل در تو نیست نادانی) علم
خوانینك مقدم مفعولی (محصول بیت) علمی نقدر که زیاده رك اوقوسك چونکه سنده
عمل یوقدر نادان سین یعنی جاهل سین (نه محقق بود نه دانشمند * چارپایی برو کتابی چند)
محقق تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسائلی دلائل ایله اثبات ایدنه دیرلر (حرف نفی معناده فعله
مقیددر نبود تقدیرنده (چارپا درت ایقلی حیوان نبودك فاعلیدر و یا حرف وحدت (برو کتابی
یا حرف وحدت جمله ظرفیه صفت چارپادر (چند نیجه دیمکدر (محصول بیت) محقق اولماز
دانشمند ده اولماز بر حیوان که او زرنده برنیجه کتاب اوله یعنی اوستنده برنیجه کتاب اولان چارپا
نه محقق اولور نه دانشمند یعنی علمیله عامل اولمیان کیمسه برنیجه کتابی یوکلنمش حیواندرنتکه

کلام خداده واقعدر (کمثل الحمار یحمل اسفارا) اسفار سفرك جمعیدر کتاب معناسنه (ای تهی
مغز را چه علم و خبر * که بر و هیزمست و باد فتر) تهی مغز وصف ترکیبدر عقلسز دیمکدر
ناده فتح وکسر جائزدر (را ادات تخصیص (که حرف بیان (هیزم هانك کسری وزانك ضمیله اردون
معناسنه در (دفتردن مراد کتابدر بونی قافیه ضرورتی ایچون اختیار ایلدی (محصول بیت) اول
بینی سزك یعنی عقلسزك نه علم وخبری وار یعنی علمی وخبری یوقدر که او زرنده اودونیدر
یوقسه دفتری (حاصلی بر یوکدر چکر اما بیلمز که یوکی ندر (حکمت) علم از بهر دین
پروردنست نه از بهر دنیا خوردن) (محصول ترکیب) علم دینی تربیت وتقویت ایچوندر دنیایی
ایچون دکلدر (یعنی تحصیل دنیا ایچون و وسیلهٔ جاه ایچون دکلدر علم (بیت) هر که پرهیز
وعلم وزهد فروخت * خرمنی کرد کرد و پاك بسوخت) خرمنی یاحرف وحدت کرد کرد جمع
ایلدی دیمکدر پاك بسوخت تمام یاقدی هیچ نسنه قومدی دیمکدر ارالرنده بو مستعملدر (محصول بیت)
هر کیمسه که خلق عالمه پرهیز وعلم وزهد صاتدی (یعنی بونلری وسیلهٔ تحصیل مال وجاه ایلدی
بر خرمن جمع ایلدی و پاك یاقدی هیچ نسنه قومدی یعنی آخرته باعث مغفرت اولماز فائده سی
همان دنیایه درانجق (حکمت) عالم ناپرهیزکار کور مشعله دار یهدی و لا یهتدی *
عالم ناپرهیزکار بیانیه در (کار کاف عجمیله ادات فاعلدرجی معناسنه (عالم مبتدا (کور مست
خبری (یا حرف وحدت (مشعله دار وصف ترکیبیدر (دار یدندن مشعله طوتیجی دیمکدر (یهدی
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ضرب بابنك ناقص یائیسندن ناسه یول کوستر (یعنی مطلوبه
واصل اولهجق طریقی کوستر (لا یهتدی فعل نفی مستقبل مفرد مذکر غائبدر افتعال بابنك ناقص
یائیسندن مهتدی اولماز (یعنی هدایت بولماز (محصول ترکیب) پرهیز ایلمیجی عالم یعنی پرهیزسز
اهل علم مشعله دار بر کوردر (یعنی کابکزر (زیرا اول مشعله ایله خلقه یول کوستر اما کندی
انکله یول کورمز (حاصلی عالم غیر عاملدن بر کیمسه علم کسب ایدوب عمل ایلسه مهتدی اولور
واعظ غیر متعظدندن بویله ناصح غیر منتصح دنده (بیت) بی فائده هر که عمر در باخت *
چیزی نخرید زر بینداخت) عمر در باختك مقدم مفعولیدر (چیزی یاحرف وحدت
زر بینداختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) هر کیمسه که فائده سز یره عمرینی اوینادی
یعنی عبث یره صرف ایدوب ضایع ایلدی شول کیمسه یه بکزر که هیچ بر نسنه المدی واقچه والتونی
بیانه آندی یعنی نسنه صاتون المدی واقچه سنی طاغتدی وتلف ایلدی (حکمت) ملك از خردمندان
جمال کیرد ودین از پرهیزکاران کمال یابد پادشاهان بصحبت خردمندان محتاج ترند که
خردمندان بتقرب پادشاهان) ملکدن مراد مملکتدر (دیندن مراد دین اسلامدر (کمال یابد
فعل مضارع مفرد غائبدر یابیدندن یافتندن دیین خطا ایلمش یاءمزده واقع اولان متونده کمال — رد ابن سید علی
یابد دوشمش اگرچه که قیاس مقدر کیرد اولمق ایدی پس یابدی بازانه اعتراض بی نفریدر محتاجترند — رد سروری
زادات تفضیل (وکه من تفضیلیه معناسنه در (محصول ترکیب) مملکت عقلادن جمال طوتار یعنی
شول مملکت که نده عقلا اوله کوزل اولور زیرا عقلا زینت عالمدر دین اسلام دخی پرهیزکارلردن
کمال بولور یعنی دین اسلام اهل زهد وتقوادن کمال بولور زیرا هر ایشلری شرعی اولور
پادشاهلر عقلانك نصیحتنه محتاجرقلردر عقلا پادشاهلرك تقربنه ایسه یعنی عقلا اولقدر
سلاطینك تقربنه محتاج دکللردر که سلاطین انلرك نصیحتنه محتاجلردر (قطعه) پندم اکر
بشنوی ای پادشاه * در همه دفتر به ازین پند نیست) پندم بعض نسخه ده پندی واقعدر
یاء وحدتله اما پندم میمسز و یاسز یازمزده موجود اولان متونده یوقدر پس میملی نسخه یی
اختیار ایدنه اعتراض قلت تتبعدن کلور (دفتردن مراد کتابدر (محصول بیت) ای — رد سروری

رد سروری

پادشاه اکر بنم پند می ایشید رسك جمیع کتابلرده بوندن ایو پند یوقدر اول پند بیت ثانیدر
(جز بخردمند مفرما عمل * کرچه عمل کار خردمند نیست) بخردمند (باحرف صله
(مفرما فعل نهی مفرد مخاطبدر (فرمایدن فرمودندن دین خطا ایلمش (محصول بیت)
ای پادشاه عاقلدن غیری یه عمل بیورمه اکرچه عمل عاقل ایشی دکل یعنی سن عملکی عاقلدن
غیری یه ویرمه اکرچه که عاقل اولان عمل قبول ایلمز (حکمت) سه چیز پاید ارنماند مال

بی تجارت وعلم بی بحث وملك بی سیاست رحم اوردن بر بدان ستمست بر نیکان وعفو کردن ارظالمان
جورست بردرویشان) (محصول ترکیب) اوچ نسنه ثابت و پایدار قالماز (بریسی تجارتسز مال (یعنی
مال که انکله تجارت اولنمیه پاپ پاپ خرج اوله کیدر ومذاکره سز علم ده فراموش اولور کیدر
وسیاستسز ملك وسلطنت دخی پایدار قالماز زیرا بو سببله ظلمه طغیان ایدوب مملکت الدن کیدر
(نتکه سببنی کندی بیان ایدوب بیوردیر امرازه رحم کتورمك (یعنی ترحم ایلمك ایولره ظلمدر
(وظالملردن ظلمی عفو ایلمك درویشلره یعنی فقرایه جور وجفادر پس ظلمله سلطنت قائم
اولماز (زیرا امرا ایولره (وظالملر فقرایه جفا ایدرلر پس بددعایه سبب اولور که سلطنت انکله ثابت
و پایدار اولماز (بیت) خبث راچو تعهد کنی و بنوازی * بدولت تو کنه می کند بانبازی)
خبث مردار دیمکدر (ورا ادات مفعول تعهد تفعل بابندن مصدردر تحفظ ورعایت معناسنه در
(بنوازی باء تأکیدایله فعل مضارع مفرد مخاطب اوخشایه سین دیمکدر (بدولت باحرف ظرف
وباحرف مصاحبت تو یه اضافت لامیه در (کنه می کند ك مفعول صریحی (وانبازی غیر صریحی
باحرف مصاحبت (انباز اورتغه دیرلر شریك معناسنه (ویاحرف مصدر (محصول بیت) خبیثی
چونکه رعایت وحمایت ایلیوب او خشیه سین سنك دولتکده ویا دولتکله اورتقلغده کناه
ایلر (یعنی سن اکا رعایت ایلدکك سببله ظلمه رضا ویرمکدر (پس ظلمده انکله شریك
اولورسین (حکمت) بردوستی پادشاهان اعتماد نتوان کرد و برآواز خوش کودکان غره نباید
بود که آن بخیالی متبدل شود واین بخوابی متغیر کردد) بر حرف استعلا (دوستی یاحرف
مصدر اضافت ایچون مکسور اولور واضافت لامیه در (نتوان کردك (بر دوستی مفعول
غیر صریحی (واعتماد صریحی (آواز خوش کردکان بیانیه ولامیه در (کودك ایکی کاف عربیدر
واولکیسی مضموم ودال مفتوح اوغلنجق دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (غره غینك
کسریله درلغت (اما عجم فتح غینله اوقور (غره نبایدك مفعول صریحی (و بر آواز غیر صریحی
(کرد و بود مصدر معناسنه در (که حرف تعلیل (ان اسم اشارتدر دوستی یه (باحرف مصاحبت
(خیال بونده ظن ووهم معناسنه در (این اسم اشارتدر اوازه (باحرف سبب (خواب بونده
دوش دیمکدر مراد احتلامدر (محصول ترکیب) پادشاهلرك دوستلغنه اعتماد ایلمك اولماز
واوغلنجقلرك کوزل اوازینه مغرور اولمامق کرك (زیرا پادشاهلرك دوستلغی بر خیال ایله متبدل
اولور یعنی بر سوء ظنله دوستلغی بوزار واطفالك اوازی احتلام سببیله متغیر اولور (بیت)
معشوق هزار دوست را دل ندهی * ور می دهی آن دل بجدایی بنهی) معشوق هزار دوست
بیانیه (هزار دوست وصف ترکیبی در بیك دوستلی (یعنی بیك عاشقلی (ورا ادات مفعول (ندهی
نونك فتحی ودالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب
ویرمیه سین دیمکدر (معشوق مفعول اولی ودل ثانیسی (ور واکردن مخففدر (نتکه کرالله ذکر
اولدی (میدهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرطدر (بجدایی باحرف صله (ویاحرف
مصدر (بنهی باحرف استقبال (نهی نونك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع
مفرد مخاطب نوباسین دیمکدر جواب شرطدر (آن دل مفعول صریحی و بجدایی غیر صریحی

رد سروری
رد ابن سید علی
رد ابن سید علی

(محصول بیت) بیك دوستلی معشوقه کوکل ویرمیه سین (یعنی اکا عاشق اولمیاسین واکر اکا کوکل
ویروب عاشق اولورسك اول کوکلی فراقه قورسین (یعنی وصال میسر اولمیوب فراق چکر (جدایی ده
یای اول اشباعدر دیدین فاسد سویلمش که یاء اصلیه در (بنهی نك نونی کسره یه تخصیص
ایلدیکی وجه ایلمش ایکی مصراعك آخرنده یالر کسره نك اشباعندن حاصلدر دیدین خطا
ایلمش (حکمت) هران سری که داری باد وست درمیان منه چه دانی که وقتی دشمن کردد

وهر کزندی که توانی بدشمن مرسان باشد که وقتی دوست کردد رازی که خواهی نهان ماند باکسی
درمیان منه اکرچه معتمد بود که هیچکس بر سر تو از تو مشفق تر نباشد) سری یاحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت دوستله دیمکدر (درمیان (در حرف صله
(منه قومه دوستله اورته یه قومه (یعنی دوستده افشا ایله (وقتی یاحرف وحدت (کزند کاف
عجمك ضمی وزانك فتحی ونونك سکونیله ضرر معناسنه در (ویاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (توانیدندن قادرسین دیمکدر (بدشمن (باحرف صله
(مرسان فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (باشد که اوله
که یعنی جائز که دیمکدر (وقتی یاحرف وحدت (رازی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسك دیمکدر (نهان کزلی (ماند فعل مضارع مفرد
غائب قاله دیمکدر (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن ایناندیغك کیمسه (که حرف تعلیل
(مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر محبتلی وشفقتلی معناسنه (وترادات تفضیلدر (محصول ترکیب)
هر بر اول سرك که واردر یعنی هر بر سرك که وارایسه دوستله اورته یه قومه یعنی انکله اول سری
سویلشوب اکا افشا ایلمه نه بیلورسین که بر وقت دشمنك اوله یعنی ارا کزه عداوت دوشه وخلقه
رازکی افشا ایلیه وهر بر ضرر که قادرسین دوشمنکه ایرشدرمه جائز که بر زمان دوستك اوله
صکره اوتانمق لازم کلور بر راز که کزلی قالدیغن دیلرسك کیمسه ایله ارایه قومه انی یعنی ایکیکز
ارا سنه کتوروب انی سویلشمك حاصلی انی کیمسه یه دیمه اکرچه ایناندیغك کیمسه ایسه ده زیرا
هیچ کیمسه سنك سریکه سندن محبتلیرك ومشفقرق اولماز یعنی سن حفظ ایده میجه کندی
رازیکی غیریلر هیچ حفظ ایلمز زیرا کیمسه کیمسه نك سرینه خزینه دار اولماز (قطعه)
خامشی به که ضمیر دل خویش * باکسی کفتن وکفتن که مکوی) خاموشی (وخامشی
(وخمشی یاء مصدریه ایله اسم اولور (ضمیر بونده سردر (له وخویشه اضافتلر لامیه لردر (باحرف
صله (کسی (یاحرف وحدت (کفتن مصدردر سویلمك معناسنه ایکی برده بله (که حرف
بیان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب سویله دیمکدر (محصول بیت) اصم اولمق بکا رکندی
کوکلك سرینی بر کیمسه یه دیمکدن ودیمك که کیمسه یه سویله یعنی بر کیمسه یه رازکی دیمکدن
وتنبیه ایلمکدن که بو رازی کیمسه یه افشا ایله دیو اصم اولوب رازکی کیمسه یه دیممك یکدر
(ای سلیم آب زسر چشمه ببند * که چو پر شد نتوان بستن جوی) سلیم بونده ساده دل معناسنه
(یعنی بون (آب ببندك مفعول صریحی (وزسر چشمه غیر صریحی (سر چشمه رانك سکونیله
بکار باشی دیمکدر (ببند فعل امر مفرد مخاطبدر بغله دیمکدر (که حرف تعلیل (پرشد
چوق اولدی دیمکدر (یعنی چونکه ایرمق اولدی (نتوان بستن بغلمق اولماز (جوی ایرمق
(بستنك مفعولی اضافتله اوقمده جائز (پس مصدر مفعولنه مضاف اولور (بو تقدیرجه شدك
فاعلی آبه راجع ضمیر اولور (پس جوی ده شد ایله بستن تنازع ایلر بین معنای بیته واصل اولمامش
(محصول بیت) ای ساده دل آبی بکار باشندن سد ایله زیرا چونکه چوق اولوب ایرمق اولدی ایرمغی
بغلمق اولماز قصه دن حصه بودر که سن سرك آبی سر چشمه دلکده بند ایدوب ایکی دوداغکدن

رد ابن سید علی

طشره اتى چيقرمه والاتمام عالمه منتشر اولور (بيت) سخنى در نهان نبايد كفت * كه بهر
انجمن نشايد كفت) سخنى يا حرف وحدت (در حرف ظرف (نهان كزلى (كفت كفتن
معناسنه در (ايكى برده بيله (كه حرف رابط صفت (انجمن درنك ديمكدر مجمع معناسنه
(محصول بيت) برسوزى كزليده ديمك كركركه اول سوزى هر مجلسده سويلمك لايق دكل يعنى
بر كلام كه هر مجلسده انى آشكاره سويلمك لايق وجائز اوليه اول كلامى خفية يعنى مخفى سويلمك
كركز (حكمت) دشمنى ضعيف كه در طاعت آيد و دوستى نمايد مقصودوى جز آن نيست كه
دشمنى قوى كرد دوكفته اند بر دوستئ دوستان اعتماد نيست تا بتملق دشمنان چه رسد هر كه دشمن
كوچك را حقير شمارد بدان ماند كه آتش اندك را مهمل كذارد) دشمنى يا حرف وحدت
(ضعيف صفت دشمندر (بعض نسخه ده دشمن ضعيف واقعدر اضافتله (كه حرف بيان ويا
رابط صفت (در طاعت در حرف صله (آيد كاه ديمكدر (دوستى يا حرف وحدت (نمايد
كوستره ديمكدر نمايدندن (بو فقره يى ماقبلنه عطف تفسيرى حكمنده اعتبار ايدن ملاحظه سى
رد سرورى
بوغمش (مقصودوى لاميه وى دشمنه راجعدر (دشمنى يا حرف مصدر (كردد كاف عجمك
فتحيله فعل مضارع مفرد غائب كرديدندن بونده اوله ديمكدر وعقلا ديمشلردر (بر حرف
صله (دوستئ دوستان يا حرف مصدر واضافت لاميه در (تا ادات تعجب عجبا معناسنه
وبعضيلر ديديلر كه حرف تنبيه در آكاه اول غافل اوله معناسنه (باحرف صله (تملق تفعل
بابندن مصدردر يالتقلنمق معناسنه (چه رسد تقديرى چه اعتماد رسد در يعنى دشمنلرك تملقنه
نه اعتماد ايريشور استفهام انكاريدر يعنى اعتماد ايرشمز حاصلى اعتماد يوقدر ديمكدر (معناسى
رد شمعى
دشمنلرك تملقنه نه ايريشور يعنى اعتبار يوقدر ديين حق اداسنى ايده ممش (هر كه يعنى
هركس كه (دشمن كوچك بيانيه (ورا ادات مفعول (شمارد ك مفعول اولى وحقير ثانيسى
(شمارد فعل مضارع مفرد غائبدر شماريدندن بونده صايه ديمكدر (بدان باحرف صله (وآن
اشارتدر بر مقدره حاله وقصه وقضيه وغيريلرى (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانيدندن
مطلب
زيرا مانستن مانيدن وار و ماندن مانيدن وار اولكيلرى بكزمك معناسنه در (و ثانيلرى قالمق
رد شراح جمعا
وقومق معناسنه در فاحفظ پس بونده مانستندن مشتقدر ديينلر غلط سويلمشلر (كه
حرف بيان (آتش اندك بيانيه (ورا ادات مفعول (كذاردك مفعول اولى (ومهمل ثانيسى
(كذارد كاف عجمك ضميله ترك ايليه يعنى اهمال ايده (محصول تركيب) بر ضعيف دشمن كه
طاعته كله يعنى سكا مطيع اوله و دوستلق كوستره انك مقصودى اندن غيرى نسنه دكلدر الا
دشمنلك قوى ومستحكم اوله حاصلى دشمنلكنى زياده ايلمك ايچوندر سكا مطيع اولوب محبت
كوستر ديكى تاكيم فرصت وقتنده ايشين ايشليه وعقلا ديمشلردر كيم دوستلرك دوستلغنه
اعتماد يوقدر يا دشمنلرك يالتقلغنه نه اعتماد ايريشور يعنى اعتماد يوقدر هر كيمكه كوچك دشمنى
حقير وضعيف عد ايليه اكا بكزر كه ازاجق آتشى مهمل ترك ايده يعنى ضررندن قورقوب
سويندرميه زيرا بر قغلجمى برشهرى يقار (قطعه) امروز بكش كه ميتوان كشت * كاتش
چو بلند شد جهان سوخت) بكش فعل امر مفرد مخاطبدر آتشده سويندرمك معناسنده مستعملدر
وذى روح اولنده قتل معناسنه پس بكشك مفعولى آتش اعتبار اولورسه سويندر ديمكدر ودشمن
اعتبار اولورسه قتل ايله ديمكدر (كه حرف بيان (ميتوان كشت كشتن تقديرنده يعنى سويندرمك
وياقتل ايلمك ممكندر ديمكدر (مصراع ثانى ايكى وجهله بيله علت اولمغه قابلدر زيرا آتش ديمكدر
(بلند باده فتح وضم جائزدر پس فتحه يى انكار ايدنلر تتبعلرى يوغمش (جهان سوختك مقدم مفعوليدر
رد سرورى وشمعى
(محصول بيت) بو كون سويندر ويا اولدر كه سويندرمك واولدرمكه ممكندر زيرا چونكه

آتش حقيقى ويا آتش دشمنى بلند اولدى يعنى چوغلدى ويودى جهانى ياقدى وفنايه ويردى
حاصلى فرصت الده ويرمشيكن مضرك وضارك ضررينى دفع ايلمك كرك زيرا ييوب ارندقدنصكره
عالمى فنايه ويرر (بعض شراح مصراع ثانيده شد برينه شود اولسه بيت موزون ومستقيم
رد ابن سيد على
اولوردى ديمش پس بوندن معلومدر كه موزونى وناموزونى تشخيص ايلز ايمش ياكلستانه شرح
يازمق نه زحمت ايدى (سوخت فعل ماضى مفرد غائب لازمله متعدى بينده مشترك مستعملدر
بونده متعديدر (پس چو لفظنى ادات شرط اكلوب ماضى به مستقبل معناسنى ويرنلر معناى
رد ابن سيد على وسرورى
شرطى اكلمزلر ايمش (مكذار كه زه كند كمانرا * دشمن چو بتير ميتوان دوخت) كمان كندك
مفعول اولى (وزه ثانيسى ودشمن فاعلى وجمله مفعول مكذاردركه فعل نهى مفرد مخاطبدر
(زه باى كربشى زه كند كمانرا يايه كريش بكچوره يعنى يابين قوره (بتير تقديرى بتير شد رضمير دشمنه
راجعدر (دوختك دشمن مقدم مفعوليدر حاصلى متنازع فيه در (و بتير مفعول غير صريحيدر
رد سرورى
وبو اعرابه منكر اولوب دشمنك مابعدى صفتيدر ديين معنى جانبيله اشنالغى يوغمش (دوخت
فعل ماضى مفرد غائبدر دوختندن كه مشتركدر درزيلر ديكمسيله برنسنه يى ميخلامق بيننده
بونده مراد ميخلمقدر كه تركيده بو معنايه مستعملدر مثلا اوقيله ميخلدى ديرلر (محصول بيت)
قومه كه دشمن يابينه كريش بكچوره يعنى يابين قوروب جنكه متهئ اوله چونكه آنى اوقيله ميخلمق
يعنى اوقه ديكوب هلاك ايلمك ممكندر حاصلى دشمنه فرصت وامان ويرمك كرك (پند)
سخن درميان دو دشمن چنان كوى كه اكر دوست شوند شرم زده نباشى) شرم زده وصف
تركيبى اقسامندندر (شرم زده نباشى شرم زده اولميه سين يعنى اوتانميه سين (محصول تركيب)
ايكى دشمنك اراسنده سوزى شويله سويله كه اكر برى بريله دوست اولورلرسه اوتانمش اولميه سين
يعنى خجل وشرمنده اولميه سين (مثنوى) ميان دو كس جنك چون آتشست * سخن چين
بدبخت هيزم كشست) ميان دو كس لاميه وظرف مكان (وجنك مبتدا ومابعدى خبرى
رد شراح جمعا
(آتش وكش عبارتلرينه سين وتاى املا ايلميوب همزه مجتلبه اثبات ايدنلر املا احوالندن
آكاه دكللر ايمش (چون ادات تشبيه (سخن چين وصف تركيبيدر (چينيدندن بحسب لغت
سوز ديوشريجى ديمكدر اما غماز معناسنده مستعملدر (بدبخته اضافتى بيانيه در (هيزم كش
وصف تركيبيدر كشيدندن اودون چكيجى يعنى طاشيجى (سخن چين مبتدا (وهيزم كش
خبرى (محصول بيت) ايكى كشينك اراسنده جنك آتش كبيدر اما بدبخت غماز اول آتشك
اودون طاشيجيدر حاصلى جنك آتشنى اوقليجيدر (كنند اين وآن خوش دكر باره دل *
وى اندرميان كور بخت وخجل) اين وآن كنندك فاعلى (ودل مفعول اولى (وخوش ثانيسى
ودكر باره ظرف زمان (وى مبتدا (سخن چينه راجعدر (اندر ميان ظرف مكان (كور بخت
وصف تركيبيدر بدبخت ومكدر الحال ديمكدر (شور بخته ديرلر خبر مبتدادر (خجل شرمنده
معناسنه در (محصول بيت) اول ايكى دشمن بر بريله كوكللرين خوش ايدرلر يعنى مصالحه ايدوب
باريشيرلر اما سخن چين اورتاده خبيث طالع ومكدر حال وشرمنده در همان غمازلغى كندى يه
قالور انجق (ميان دو تن آتش افروختن * نه عقلست خود درميان سوختن) ميان دو تن لاميه
(وافروختنك ظرف مكانى (وآتش مفعول افروختن ياقلندرمق معناسنه در (خود سوختنك مقدم
مفعوليدر متعدى اولنجه اما لازم اولمقده قابلدر تأمل تدر (ودرميان ظرف مكانى (محصول بيت)
ايكى تنك يعنى كيمسه نك اراسنده آتش عداوت ياقلندرمق مقتضاى عقلدن دكلدر كندنى اراده
ياقق بو بيت كانه كه ماقبلنه نسبت مقام تعليلده در يعنى ايكى كيمسه نك اراسنده غمازلق ايلمك كنديني
رد سرورى
شر وفساد آتشنه ياقوب ياندرمقدر مذكور ابياتك اولنه قطعه برينه بيت يازان غلط يازمش

(قطعه) در سخن با دوستان آهسته باش * تاندارد دشمن خونخواره کوش) در حرف ظرف
(باحرف مصاحبت دوستلرله دیمکدر (آهسته یاپ یاپ یعنی قتی قتی سویله کیمسه ایشتمسون (تاحرف
تعلیل (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (دشمن خونخواره بیانیه وفاعل ندارد (خونخواره
وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (وهاء رسمی حرف تخصیص (کوش کاف عجمك ضمیله
قولاق دیمکدر قولاق طوتمقدن دیکلمك مراد در ترکیده ده دکله دیجك برده قولاق طوت دیرلر
(محصول بیت) سوزده یعنی سوز سویلدکده دوستلرله آهسته اول یعنی پك پك سویله تا کیم قان
ایچیجی دشمن قولاق طوتوب دکلمسون زیرا سربکه مطلع اولوب خلقه فاش ایدر (پیش دیوار انچه
کویی هوش دار * تانباشد در پس دیوار کوش) پیش دیوار لامیه (هوش عقل واوص معناسنه در
دارك مقدم مفعولیدر (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر (داریدندن اوصك طوت یعنی عقلك اویار
حاصلی آکاه اول غافل اولمه دیمکدر (تاحرف تنبیه تاکیم دیمکدر (پس دیوار لامیه در (کوش
فاعل نباشد در (محصول بیت) دیوار اوکنده اول نسنه یی که سویلرسین عقلك اویار یعنی عاقلانه
دیرن تاکیم دیواراردنده قولاق اولمیه یعنی سوزك دکلر اولمیه زیرا رازك فاش ایدر بعض نسخه‌ده
هوش دار یرینه کوش دار واقعدر (حکمت) هر که با دشمنان دوستان خود صلح کند سرازار
دوستان دارد) باحرف مصاحبت (دشمنان دوستان خود لامیه‌لردر (صلح کندك مفعول صریحی
(وبادشمنان غیرصریحی (که بونده اسمدر من شرطیه معناسنه (کند فعل شرط (ومصراع
ثانی جوابی (سرازار دوستان لامیه‌لردر (ودارك مقدم مفعولیدر (سر بونده سودا معناسنه در
(وازاراسم مصدردر انجتمه معناسنه (دوستانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
هرکیمسه که کندی دوستلرینك دشمنلریله صلح ایلیه یعنی انلرله دوستلق ایلیه دوستلرینی انجتمك
سوداسین طوتار یعنی دوستلرینی بیحضور ایلمك مراد ایدر (بیت) بشوی ای خردمند ازان
دوست دست * که با دشمنانت بود همنشست) باحرف تأکید (شوی شینك ضمیله فعل امر
مفرد مخاطبدر (شوییدندن شستن دن دیین سهو ایلمش (دست بشویك مفعول صریحی
(وازان دوست غیرصریحی (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (دشمنانت (تاضمیر
خطابدر (هم نشست مجالسی ومخالط دیمکدر (محصول بیت) ای خردمند اول دوستکدن
الك یو یعنی اول دوستی ترك ایله که دشمنلرکله مصاحب ومجالس اوله (حکمت) چون
درامضای کاری متردد باشی آن طرف اختیارکن که بی آزار تر براید) امضا افعال بابندن
مصدردر یکورمك معناسنه (کاره اضافتی مفعولنه در (ویا حرف وحدت (متردد تفعل
بابندن اسم فاعلدر (باشی فعل ماضی مفرد مخاطبدر (باشیدندن متردد اوله سین
(یعنی ایده یمی ایتمیه‌می دیو (آن طرف کنك مفعول اولی (واختیار ثانیسی (که حرف بیان
(بی حرف سلب (ازاراسم مصدر (وترادات تفضیل (براید حاصل اوله دیمکدر (محصول ترکیب)
چونکه برایشی یکورمکده (یعنی ایشلمکده متردد اولاسین حاصلی ایشلمك وایشلمامك بیننده
دغدغه‌ك اوله اول جانبی اختیار ایله که انجتمکسزلك وانجتمکسزلك حاصل اوله یعنی نه سن انجنه‌سین
ونه کیمسه انجنه حاصلی زحمت اولمیان جانبی اختیار ایلمك کرك (بیت) بامردم سهل کوی دشوار
مکوی * باانکه در صلح زند جنگ مجوی) باحرف صله (ویاحرف مصاحبت (مردم سهل کوی بیانیه
(مردم یرینه مرد یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر (ومردك دالی سکونیله در دیدکاری افحش
خطایادندر (وکوی امردر کفتن مصدرندن دیدکاری ینده ایکی خطا وار اول بو که کوی بونده فعل
دکلدر اسمدر که سهلله ترکیب اولوب وصف ترکیبی اولمش وکوی فعل واقع اولدیغی یرده کفتن دن
مشتق اولمز (کو بیدندن مشتقدر علی کل حال بوشارحلر بویدنك معناسنه واصل اولمامشلر

ردابن سید علی وسروری
ردابن سید علی وسروری
ردابن سید علی وسروری

(پس سهل کوی وصف ترکیبیدر ملایم ورفقله سویلیجی دیمکدر (دشوار چنك دیمکدر مشکل
معناسنه (سهله مقابلدر که قولای معناسنه‌در (یعنی اسان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب
(باحرف مصاحبت (ان اسم اشارت وکه اسمدر کیمسه معناسنه (در صلح لامیه (وزندك مقدم
مفعولی (جنك مجویك مقدم مفعولی مجوی فعل نهی مفرد مخاطبدر جوییدندن (محصول بیت)
سهل کوی مردمه یعنی رفق وملایمتله سویلیجی کیمسه یه جنك یعنی کوچ و یاوز سویلمه
اول کیمسه ایله که صلح قپوسنی اورر یعنی قافر جنك ایلمك دیلمه یعنی صلحه مائل وراغب اولان
کیمسه ایله صواشه مائل وراغب اولمه بلکه صلح اوزره اول انکله (حکمت) تاکار بزر برمی آید
جان در خطر افکندن نشاید) تابونده حرف توقیتدر (کار مبتدا (برمی آید خبری حاصل
اولوردیمکدر (بزر خبره متعلقدر (در حرف صله (خطر خانك وطانك فتحه‌لریله خوف معناسنه در
(افکندنك مفعول غیرصریحی (وجان صریحی (محصول ترکیب) مادام که ایش اقچه والتونله
حاصل اولورکشی جانی خوف وخطره براقمق لایق دکل یعنی ضروری دفع ایلمك ایچون مالی
صرف ایلمك لازمدر زیرا مشهور سوزدرکه مال بلایه قلقاندر (بیت) چو دست از همه حیلتی
در کسست * حلالست بردن بشمشیر دست) دست مبتدا (حیلتی یا حرف وحدت (در حرف
تأکید (کسست کاف عجمك ضمی وکسری وسین اولك فتحی وکسریله لغتدر (بونده سینده
فتح لازمدر قافیه ضرورتیچون (اما کافده ایکی حرکت بیله جائزدر فعل ماضی مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه درخبر مبتدادر کسلدی واوزلدی دیمکدر (حلالست مقدم خبر (وبردن
مؤخر مبتدا (ودست مفعول صریحی (وبشمشیر باء صله ایله غیرصریحی (محصول بیت)
چونکه ال جمیع حیله‌لردن اوزلدی وکسلدی یعنی هیچ وجهله حیله یه مجال قالمایجق قلیجه ال
صونمق حلالدر زیرا اخر الحیل السیف در (پند) برعجز دشمن رحمت مکن که اکر قادر شود بر تو رحمت
نکند) (محصول ترکیب) دشمنك عجزنه وزبونلغنه مرحمت ایلمه یعنی زبون ردیو اسرکه زیرا
قادراولورسه اول سنی اسرکمز بونثری نظم ظن ایدوب اوانده بیت یازان نثردن نظمی فرق ایدر دکل
رد شمعی
ایمش (بیت) دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن * مغزیست درهر استخوان
مردیست درهر پیرهن) دشمن بینینك مفعول اولی (وناتوان ثانیسی (بروت بانك ورانك ضمه‌لریله
بیقدر که عربجه شارب وسبلت دیرلر (مغز بینی وایلك معناسنه در (ویاحرف وحدت
(مردیست یده یاحرف وحدت (پیرهن کوکلك مصراع ثانی اوله نسبت حکم تعلیلده واقعدر
(محصول بیت) چونکه دشمنکی ناتوان وضعیف کوره سین کندی بیغکدن لاف اورمه یعنی
قوت وقدرتکه مغرور اولوب بیغکی بوروب لاف اوروب اوکنه زیرا هرکوکده ایلك وار وهر کوکلکده
اروار یعنی عالم خالی دکلدر هیچ سزمدککدن کاه اولورکه ارلکلر وبهادرلقلر کلورکه ادم
رد سروری
حیران قالور نتکه ترکیده سزمه کك طاش باش یارار دیرلر (مزن نهیدر زدندن دیین اصابت
ایلمامش (لطیفه) هرکه بدیرا بکشد خلق را از بلای او برهاند واورا از عذاب خدای)
بدی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (بکشدك مقدم مفعولیدر (خلق را را ادات مفعول
(برهاندك مقدم مفعول صریحی (وازبلای اولامیه ایله غیرصریحی (برهاند باء استقبالله فعل مضارع
مفرد غائب قورتارر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رهیدندر صکره رهانیدن اورا
معطوفدر خلق رایه (محصول ترکیب) هرکیمسه که بر یرامزی قتل ایدرسه خلقی انك بلاسندن
خلاص ایدر وانی عذاب خدادن زیرا یشادیجه کناه کسب ایدر که عذابه باعث اولور (قطعه)
پسندیدست بخشایش ولیکن * منه بر ریش خلق آزار مرهم) پسندیدست باء عجمك فتحیله اصلی
پسندیده استدرهاء رسمیله وهمزه تخفیفله پس ضرورت وزن ایچون ایکیسی بله کتابتدن

ردابن سید علی وسروری

وتلفظدن ترك اولندی ایمدی ایکیسن بیله کتابده اثبات ایدوب وصل همزه ایله دینلر غلط ایلمشلر (بخشایش اسم مصدردر اسرکیش معناسنه یعنی مرحمت (لیکن ادات استدراك (منه فعل نهی مفرد مخاطبدر (نهیدندن قومه دیمکدر نهادندن دیین سهو ایلمش (ریش بونده یاره در (خلق

رد سروری

آزاره اضافتی بیانیه در (خلق آزار وصف ترکیبیدر آزار یدندن خلق انجدیجی دیمکدر آزردندن اخذایلین خطا ایلمش (مرهم یاره یه قودقلری نسنه در معربدر (منهك مفعول صریحی (وبرریش

ردّ ابن سید علی

غیرصریحی (محصول بیت) مرحمت مقبولدر ولیکن خلق انجدیجینك یاره سنه مرهم اورمه یعنی ظالمی اسرکیوب دردینه درمان ایلمه حاصلی ظالمه رحم ایلمه (ندانست انکه رحمت کرد برمار* که آن ظلمست برفرزند آدم) ندانست فعل نفی مفرد غائب بیلمدی دیمکدر وجائزدر که استفهامی متضمن اوله یعنی بیلمدیمی دیمك اوله (آن اسم اشارتدر که یه (که بونده اسم واقعدر کس معناسنه (وان ندانستك فاعلیدر (رحمت کردك مفعول صریحی وبرمار غیرصریحی (که حرف بیان (آن اسم اشارتدر رحمته ومبتدادر (وظلمست خبری (برحرف استعلا ظلمه متعلق (فرزند ادم لامیه (محصول بیت) بیلمدی ویابیلمدیمی اول کیمسه که ییلانه رحمت ایدوب انی قتل ایلمدیکه اول رحمت آدم اوغللرینه ظلمدر زیرا فرصت بولدقده آدمی صوقر رحم ایلمز ایمدی اکا رحم ظلم صریحدر (تحذیر) نصیحت ازدشمن پذیرفتن خطاست ولیکن شنیدن رواست تابخلاف آن کارکنی وان عین صوابست) (پذیرفتن باء عجمك فتحی وذال معجمه نك کسری ورانك ضمیله قبول ایلمك معناسنه در بونده مبتدادر (ونصیحت مفعول صریحی (وازدشمن غیرصریحی (وخطاست خبری (لیکن ادات استدراك (شنیدن مبتدا (رواست خبری جائز دیمکدر (تاحرف تعلیل (بخلاف آن کنیدنك مفعول غیری صریحی (وکار صریحی (وآن اسم اشارتدر خلافه ومبتدا (عین صوابست بیانیه وخبره مبتدا (محصول ترکیب) دشمندن نصیحت قبول ایلمك خطادر اما ایشتمك جائزدر تاکیم اول نصیحتك خلافنجه ایش ایشلیه سین واول خلاف خود عین صوابدر (مثنوی) حذرکن زانچه دشمن کویدان کن* که برزانوزنی دست تغابن) که حرف تعلیل (برحرف استعلا (زانو نونك ضمیله دیز معناسنه درکه عربجه رکبه دیرلر (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورسین دیمکدر (زبدندن دست تغابن لامیه درمجازا (زنینك مفعول صریحی وبرزانو غیرصریحی (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق معناسنه بونده مشارکت مراد دکلدر (محصول بیت) حذرایله اول نسنه دن که دشمنك سکاانی ایله دیه یعنی دشمنك سکا بیوردیغی نسنه دن حذرایله صقین انی ایشلمه زیرا تغابن وندامت الی دیزیکه اورسین یعنی انك سوزیله برایش ایشلرسك الدانوب پشمان اولورسین نیچون دشمن سوزیله عامل اولدم دیو (کرت راهی نماید راست چون تیر* ازو برکرد وراه دست چپ کیر) کرت تاضمیر خطاب (راهی یاحرف وحدت (نماید فعل مضارع مفرد غائب ضمیر تامفعول اولی (وراه ثانیسی (وراست صفت راهدر (چون ادات تشبیه (ازواصلی ازاودر ضمیر اوراهه راجعدر بعض نسخه ده اوپرینه آن واقعدر اسم اشارتدر راهه (برحرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن دون دیمکدر ارجع معناسنه (راه دست چپ لامیه وبیانیه در بونده چپ ذکری راست مناسبتیله در زیرا چپ صوله وراست صاغه دیرلر (راه کیرك مقدم مفعولی (محصول بیت) اکرسکا دشمنك اوق کبی برطوغری یول کوستررسه البته اول یولدن دون وصول ال یولینی طوت بوندن مراد بودر که دیدیکینك خلافنی ایشله (حکمت) خشم بیش ازحد وحشت آرد ولطف بی وقت هیبت ببرد نه چندان درشتی کن که ازتوسیر کردند ونه چندان نرمی که برتو دلیر شوند) خشم بیش بیانیه ومبتدا اضافتی تجویز ایلینلر لذت کلامدن بی ذوق ایمشلر (ازحد بیشه متعلقدر (وحشت بونده نفرت معناسنه در (واردك مقدم مفعولیدر

ردابن سید علی وسروری

(وآرد خبر مبتدادر (لطف بی وقت ده بیانیه در ومبتدا (وهیبت ببردك مقدم مفعولیدر (وببرد خبر مبتدادر (درشتی درشت ایری دیمکدر غلیظ وخشن معناسنه (یاحرف مصدر غلظت وخشونت معناسنه در (سیربونك کبی یرلرده اوصانمق ونفرت ایتمك معناسنه در (کردند کاف عجمك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر اوله لر معناسنه کینونت افاده ایدرسندن اوصانه لر دیمکدر (نرمی نرم یومشق (ویاحرف مصدر (دلیر بهادر معناسنه در غلبه دن کنایه در (محصول ترکیب) حددن زیاده غضب نفرت ووحشت کتورر یعنی غضوب اولان کیمسه دن خلق نفرت ایدرلر کلب عقوردن کبی ووقتسز لطف آدمك هیبتنی وصلابتنی ایلدر یعنی عزت وعظمتنی ضایع ایدر ایمدی نه اولقدر خشونت وغلظت ایله که سندن طویالر یعنی اوصانوب نفرت ایده لر ونه اولقدر ملایمت ورفق ایله که اوزریکه بهادر اولوب غالب اولالر حاصلی نه یاوز اول اصلا سین نه یواش اول یاصلا سین (مثنوی) درشتی ونرمی بهم دربهست* چوفاصد که جراح ومرهم نهست) درشت ایری دیمکدر یومشق مقابلی (ویاحرف مصدر (نرمیده ده یاحرف مصدردر (بهم باحرف صله (وهم ادات اجتماعدر همخانه وهمحجره وهمراه کبی بونده بری بریله دیمکدر (دربانك افاده ایلدیکی معنانی تأکیدایدر (به یك دیمکدر (فاصد اسم فاعلدر قان الیجی معناسنه مصدری فصد کلور فانك فتحی وصادك سکونیله (که حرف بیان (جراح یاره اورانکیمسه بونده مراد طمری یاره لامکدر (مرهم نه وصف ترکیبیدر نهیدندن مرهم قویجی دیمکدر (محصول بیت) خشونت وملایمت بری بریله یعنی بیله اولمق یکدر نتهکیم بوردیغی کبی قان الیجی کبی که هم طمری یاره لر وهم اوکلتمق ایچون بنه مرهم قوریاره یه (بهم دربهك تقدیری دربهم بهست دیین تراکیب فارسینك استعمالاتنه واصل دکل ایمش (درشتی نکیرد خردمند پیش* نه سستی که ناقص کند قدرخویش) درشتی نکیردك مقدم مفعولی (وخردمند فاعلی (وپیش مفعول ثانیسی (نه سستی بنه سستی نکیردك مفعولیدر یعنی مقدر نکیردك تقدیری سستی هم نکیرد (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (قدرخویش لامیه وکندك مفعولی اولی وناقص ثانیسی (محصول بیت) خردمند یعنی عاقل کیمسه خشونت وغلظتی اوکنه طوتماز یعنی خشونت وغلظتله عامل اولماز حاصلی درشت خویلغی عادت وپیشه ایدنمز ملایمت وتواضعی دخی کار ایدنمزکه کندی قدرینی ناقص ایلیه یعنی زیاده رفق وملایمت آدمی خلق یاننده بی قدر ایدر (نه مرخویشتن را فزونی نهد* نه یکباره تن درمذلت دهد) نه حرف نفی معناده نهده مقیددر نهد تقدیرنده (مرانك معناسنی تأکیدایدر (خویشتن واورسیله کندی دیمکدر (فزونی یاحرف مصدردر (نه بنه حرف نفی دهده مقیددر (یکباره برکره دن وبراوغوردن دیمکدر (تن بونده وجود معناسنه در (در حرف صله (مذلت لامك تشدیدیله مصدر میمیدر ذلت معناسنه (دهد فعل مضارع مفرد غائبدر ویردیمکدر ایکی فعلك بیله فاعلی خردمنددر (محصول بیت) عاقل اولان کندی یه ارتفلق قومز یعنی تعظیم وتکبرایدوب کندینی بیوك طوتمز حاصلی بیوکلنمز برکره دن وبراوغوردن کندی وجودینی ده مذلته ویرمز یعنی کندینه تحقیرایدوب وجودینی ذلت وهوانه دوشرمز حاصلی نه مقدارندن زیاده بیوکلنور ونه کندینی ذلیل وحقیر طوتوب کوچکلنور حاصلی کندینی ذلته دوشروب پایمال ایتدرمز (مثنوی) شبانی باپدر کفت ای خردمند* مراتعلیم ده پیرانه یك پند) شبان شینك ضمیله چوبان دیمکدر (ویاحرف وحدت (باپدر یعنی باپدرش (ده دالك کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دهیدندن ویر دیمکدر دادندن دینلر سهو ایلمشلر (پیرانه هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص ولیاقت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)

ردشمعی

رد ابن سید علی وسروری

برچوبان باباسنه دیدی ای خردمند بکا بیرلر لایق ومناسب بر پند ویر یعنی بکا بر نصیحت ویر
(بکفتا نیك مردی کن نه چندان ۞ که کردد چیره کرك تیز دندان) نیك مرد وصف ترکیبیدر
(و یا حرف مصدر (که حرف تعلیل (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر (چیره
جیمك كسریله غالب ویکین معناسنه در (کرك تیز دندان بیانیه تیز دندان وصف ترکیبیدر
کسکین دیشلی دیمکدر (کرددك کرك اسمی وچیره خبریدر زیرا معناسی صیرورتی متضمندر
(محصول بیت) باباسی چوبانه دیدی نیك مردلك ایله یعنی رفق ولین اوزره اول اما اولقدر دکل که کسکین
دیشلی قورد سکا غالب اوله وقیونلر یکی هلاك ایلیه حاصلی اول دکلو ملایم اولمه که سکا ضرر مترتب
اوله چوبانه لایق ومناسب پند بوقدر اولور انجق (حکمت) دو کس دشمن ملك ودینند پادشاه
بی حلم وزاهد بی علم) لف ونشر مرتب طریقیله (محصول ترکیب) ایکی کیمسه مملکت ودینك
دشمنلریدر بریسی پادشاه بی حلم درکه غضبی سببیله خلق اندن نفرت ایدوب فرار ومملکتی خالی
قالور بریسیده زاهد بی علمدر که جهلی سببیله دیندار اولان امیلری طریق مستقیمدن اضلال ایدوب
ضلالته دوشرر (بیت) برسر ملك مبادان ملك فرمانده ۞ که خدارا نبود بندهٔ فرمان بردار)
(بر حرف استعلا (سر ملك لامیه (مباد نهیله دعادر (آن تقدیری آن کس در (ملك فرمان ده
بیانیه (فرمانده وصف ترکیبیدر بویرق ویریجی معناسنه (که حرف رابط صفت (بندهٔ فرمان
بردار بیانیه (فرمان بردار وصف ترکیبیدر برداریدندن بویرق قالدریجی معناسی لازمی بویرق
طوتیجیدر (محصول بیت) مملکت اوزرینه اول کیمسه بویرق ویریجی پادشاه اولمسون که خدانك
بویروغن طوتیجی قولی اولمیه یعنی امر ونهیه مطیع اولوب اکا امتثال ایلیه وجائزدر آن اسم
اشارتی ملك فرمان دهه اوله پس (محصول مصراع) مملکت اوزره اول فرمان ویریجی پادشاه
ثابت وقائم اولمسون یعنی هالك وفانی اولسون آه حاصلی پادشاه ظالمه بد دعادر (حکمت) پادشاه
باید که تا بحدی بردشمنان خشم نراند که دوستانرا اعتماد نماند آتش خشم اول در خداوند افتد آنکه زبانه
بخصم رسد یا نرسد) باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف انتها
(بحدی با حرف صله (و یا حرف وحدت (بردشمنان (بر حرف استعلا و یا حرف صله (خشم خانك فتحی
وکسریله لغتدر (نراند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده پادشاهه راجع ضمیردر ومفعول
صریحی خشم (وغیر صریحی بردشمناندر و جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که پادشاهدر راندندن
مشتقدر راندندن دینلر سهو ایتمشلر (که حرف بیان (دوستانرا را حرف تخصیص (آتش خشم
بیانیه بو کلام ماقبلنه نسبت حکم تعلیلده واقعدر (در حرف صله خداوند خشم لامیه صاحب
خشم دیمکدر (افتد همزه‌نك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آتش خشمه
راجع ضمیردر دوشر دیمکدر (آنکه اندن صکره دیمکدر (زبانه زانك فتحی وضمیله آتش یالیکی
بخصم با حرف صله (رسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده زبانه‌یه راجع ضمیردر
یا حرف عطف (نرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی سابق کبیدر (محصول ترکیب) پادشاه
کرکدر کیم دشمنلره برحدده و برمرتبه‌ده غضب سورمیه که دوستلرك اکا اعتمادی قالمیه زیرا
جائزدر کیم دوستلر غضبندن خوف ایدوب کندیه ضرر ایرشدرلر هیچ نسنه ایلمزلرسه‌ده
نفرتلری مقرردر (زیرا خشم آتشی اول صاحبنی یاقراندن صکره یالیکی خصمه ایریشه ویا ایرشمیه
حاصلی کندیه ضرری مقرردر پس خصمه ضرر ایلیه ویا ایلمیه (مثنوی) نشاید بنی آدم
خاکزاد ۞ که در سر کند کبر وتندی وباد) نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عربیده لاینبغی
معناسنه (بنی آدم لامیه اصلنده بنین ایدی اضافتله نون ساقط اولمشدر (خاکزاده اضافتی بیانیه‌در
خاکزاد وصف ترکیبیدر بحسب لغت طبراقدن طوغیجی دیمکدر لکن مراد خاکدن مخلوق

رد ابن سید علی وسروری

ردشمعی

اولاندر (که حرف بیان (در حرف صله حرف ظرف طوتن ابو طوتماش (در سر کندك مفعول
غیر صریحی (وکبر معطوفاتیله صریحی (تندلیکی دیمکدر یعنی کسکین (و یا حرف مصدر یا وزنی
وحدت دیمك اولور (باد بونده هوا معناسنه درکه خفتدن عبارتدر (محصول بیت) لایق دکلدر
خاکدن مخلوق اولان بنی آدم که باشنه کبر وحدت وهوایی ایلیه یعنی بونلری باشنه قویه (حاصلی
بونلرله متصف اولمق لایق دکلدر (ترا با چنین کرمی وسرکشی ۞ نپندارم از خاك باز آتشی)
تراسنی دیمکدر (با حرف مصاحبت (چنین تشبیه معناسنی متضمن اسم اشارتدر (حاصلی ادات
تشبیه ایله اسم اشارتدن مرکبدر بویله دیمکدر (کرم اسیجق دیمکدر بونده تیز معناسنه در
(و یا حرف مصدر مراد حدت وتیزلکدر (سرکش وصف ترکیبیدر بحسب لغت باش چکیجی
دیمکدر کشیدندن مشتق اما معاند معناسنده مستعملدر (و یا حرف مصدر معاندلك دیمکدر
(نپندارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده (مفعول صریحی تراد روغیر صریحلری با چنین ایله
از خاك در (یا حرف عطفدر عربیده ام واو کبی آتشیده کی یا ضمیر خطابدر (محصول بیت)
سنی بو حدت وسرکشلکله ظن ایلمزمکه خاکدن سین یوخسه آتشدن سین یعنی یقینم وظنم
بوقدر که بنی آدم کبی خاکدنمی خلق اولدك یوخسه شیطان لعین کبی آتشدنمی (حاصلی
بو ایکی معنی بیننده متردد دم (بعض متونده مصراع ثانی نپندارم از خاکی از آتشی واقعدر
ایکی یاء خطابله (محصول مصراع) سنی خاکدن مخلوق اولدیغك ظن ایلمزم بلکه عزازل
ملعون کبی ناردن مخلوقسین (دعا کوینك قتنده اشبه واوجه متون بودر تأمل ندر (قطعه)
درخاك بیلقان برسیدم بعابدی ۞ کفتم مرا بتربیت ازجهل پاك کن) در حرف ظرف (خاك
بیلقان لامیه بیلقان بانك فتحی ویانك سکونیله ولامك فتحیله بدخشان ولایتنده برناحیه‌نك
اسمیدر (بعابدی با حرف صله (و یا حرف وحدت (کفتم تقدیری کفتمش درمرا و پاك کن فعلنك
مفعول صریحلریدر و بتربیت وازجهل غیر صریحلری (محصول بیت) بیلقان ولایتنده برعابده
ایرشدم دیر حضرت شیخ یعنی سیاحلقم زماننده اکا واصل اولدم زیرا حضرت شیخك دنیایی
کزمکدن مرادی اهل اللهه وصولدر پس هزیرده که برعزیز ایشتسه آنك جانبنه عزم ایدرمش
نتکه بعض حکایه‌لرندن معلومدر اول عابده دیدم بنی تربیتکله جهلدن پاك ایله حاصلی بنی ارشاد ایله
(کفتا برو چو خاك تحمل کن ای فقیه ۞ یا هرچه خوانده در زیر خاك کن) کفتا عابد دیدی
برو باء مکسور ادات تأکیددر (باء ضمیله اوقیان رو سنا یلق ایدرمش (چو ادات تشبیه
فقیه دن بونده مراد عالمدر (یا هرچه یا حرف عطف (خواندهٔ ماضیدن قسمدر (و یا ضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل هرنکه اوقومشسك دیمکدر (در حرف تأکید (زیر خاك لامیه
(زیر زانك کسریله الت معناسنه عربیجه تحت دیرلر (محصول بیت) عابد دیدی ای فقیه
وار خاك کبی هرجفا وجوره تحمل ایله (زیرا علمك مقتضاسی تواضع وتحملدر کبر وغرور دکل
پس اکر سکا کبر وغرور علم تواضع وتحمله مانع اولورسه جمیع اوقودیغکی یعنی تحصیل
ایلدیککی خاك التنه ایله یعنی نسیا منسیا ترك ایله زیرادر و بشلك وصو فیلق علم ومعرفت
وجود بله تحصیل اولنماز بلکه یوقلق وفنا ایله کسب اولور انکچون مشایخ علما ارشادنده
زحمت چکرلر زیرا عالم وهمدن خالی دکل پس عابدك مرادی بودرکیم علم وکالله تحمل وتواضع
ال و یررسه فبها ونعمت والا بونلر اسباب پندار درکه در و بشلکه مانعدر پس بونلری
فراموش اولمش منزلنه تنزیل ایدوب آسوده حال اول که علم لدنی میسر اوله حاصلی یا علمله
تحمل وتواضع ایله ویا علمی ترك ایله مانع راه اولمسون (مطایبه) بد خوی در دست دشمنی
کرفتارست که هرکجا رود از چنك عقوبت او خلاص نیابد) بد خوی وصف ترکیبیدر

رد ابن سید علی وسروری

يارامز خويلى ديمكدر (در حرف صله در يامعناسنه (دست دشمن لاميه (و يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (هركجا كه هرقنده كه ديمكدر (كه حرف بيان در (رود فعل مضارع مفرد غائب كيدر ديمكدر (جنك عقوبت بيانيه (واويه اضافت لاميه در (نيابد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (محصول تركيب) بد خوى بر دشمن النده كرفتاردركه هرزه يه كيدرسه انك عقوبتى بنجه سندن خلاص بولماز يعنى بد خويلق اكا بر بلادركه قنده كيدرسه الدن خالى اولماز (بيت)

اكر زدست بلا بر فلك رود بد خوى * زدست خوى بد خويش در بلاباشد) دست بلالاميه در مجازا (برفلك فلك اوزره ديمكدر (دست خوى بد خويش لاميه و بيانيه ولاميه در لف ونشر طريقيله (محصول بيت) اكر بلا الندن بد خوى فلك اوزره كيدرسه (يعنى فلكه چيقرسه كنديسنك يرامز خويى الندن بلاده اولور يعنى كنديسنك يرامز خويى هرقنده كيدرسه كنديسنه قرين بدر (پند) چو بينى كه درسپاه دشمن تفرقه افتاد توجمع باش واكر جمع شوند از پريشانى انديشه كن) كه حرف بيان (در حرف صله (سپاه دشمن لاميه (تفرقه تفعيل بابندن مصدردر باء مصدر سماعا حذف اولنوب بدانه تاو يراشدر طاغنقلق ديمكدر (باش فعل امر مفرد مخاطبدر (باشيدندن جمع اول يعنى پريشان و بى حضور اولمه (محصول تركيب) چونكه كوره سين كه دشمنك لشكرينه پريشانلق و پراكنده لك دوشدى سن جمع اول قورقمه واكر كوره سين كه جمع اولوب درنك ايدرلر (پريشانلقدن انديشه ايله يعنى صقين درنكلرى سنكچون اولمسون (قطعه) برو بادوستان آسوده بنشين * چو بينى در ميان دشمنان جنك) برو بانك كسرى وراك فتحيله فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر (بانك ضميله دينلر زوسنا يلغه مائل ايمشلر
ردابن سيد على وسرورى
رد ابن سيد على وسروزى
(وبرو رفتن مصدرندن مشتقدر دينلر علم اشتقاقله اصلا مناسبتلرى يوغيمش (با حرف مصاحبت (آسوده بونده مستريح معناسنه در (يعنى فارغ وراحت ديمكدر (محصول بيت) وار دوستلركله آسوده حال وفارغ البال اوتور يعنى حضور ايله چونكه دشمنلرك اراسنده جنك وجدال كوره سين (وكر بينى كه باهم يك زبانند * كمان رازه كن و بر باره برسنك) باهم برى بر يله ديمكدر (يك زبان زانك فتحى وضميله وصف تركيبدر بر ديللى معناسنه (يعنى متحد ومتفق (كمان رارا ادات مفعول (زه كن زه كرش ديمكدر زانك كسرى وهاء اصليه ايله (كن كاف عربك ضميله ايله ديمكدر فعل امر مفرد مخاطب دركنيدندن (كمان مفعول اولى وزه ثانيسى (بر حرف استعلا (باره هاء رسميله و بارو واوله حصار معناسنه در (وايكنجى بر فعل امر مفرد مخاطبدر بريدندن ايلت ديمكدر (سنك مفعول صريحى (وبرباره غيرى صريحى (محصول بيت) واكر دشمنلر بكى برى بر يله يك دل ويكزبان كوره سين (يعنى متفق فى الكلام ومتحد فى المرام كوره سين جنك ايچون يايكى قور وحصاره طاش ايلت (يعنى سنكله جنكلرينى مقرر بيلوب صواشه حاضر اول حصار اوزره طاش ايلت ديمكدن مرادى بودركه دشمن حصاره يوريش ايلدكده اكا انمغيچون طاش حاضرله (زيرا اول زمانده طوب وتوفنك يوغيمش اما اوق وسائر يراقلر واريمش ديرلر كه طوب وتفنك در تيوز يل آنجق وار انكروسدن يعنى لهدن چيقالى والعهدة على الراوى (تنبيه)

دشمن چواز همه حيلتى درماند سلسلهٔ دوستى بجنباند پس آنكه بدوستى كارها كند كه دشمن نتوان كرد) حيلتى يا حرف تنكير (درماند فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده ضمير دشمنه راجعدر فعل تعليل واقعدر (تقديرى چودر ماند از همه حيلتى در (سلسلهٔ دوستى بيانيه (ويا حرف مصدر (بجنباند باء استقباله فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده دشمنه راجع ضميردر (جنبانيدندن ديردر ديمكدر (يعنى دوستلق ومحبت اظهار ايدر جواب تعليلدر (وجملهٔ تعليليه خبرمبتدادر كه لفظ دشمندر (پس بونك كبى يرلرده مطلق عطف معناسنى افاده ايدر (آنكه

اندن صكره ديمكدر (بدوستى (با حرف مصاحبت (ويا حرف مصدر (كارها كندك مفعول صريحى (وبدوستى غير صريحى كه حرف رابط صفت (دشمن مبتدا (نتوان كرد كردن معناسنه خبرى (محصول تركيب) دشمن چونكه حيله دن عاجز قاله (دوستلق سلسله سنى ديره در (يعنى محبت ودوستلق اظهار ايدر (واندن صكره دوستلق صورتيله ايشلر ايلركه دشمن ايلمكه قادردكلدر (پند) سرمار بدست دشمن بكوب كه ازاحدى الحسنيين خالى نباشد اكراين غالب آمدمار اشتى واكر آن ازدشمن رستى) سرمار لاميه (با حرف مصاحبت (دست دشمن لاميه (بكوبك سرمار مفعول صريحى (وبدست دشمن غير صريحى (با حرف تأكيد (كوب كاف عربك ضميله فعل امر مفرد مخاطبدر (كوبيدندن (كوفتندن دردينلر خطا ايلمشلر (كاف
ردابن سيد على وسرورى
ردابن سيد على
عجميله در دين غلط سويلمش (كه حرف تعليل (احدى همزه نك كسرى وحانك سكونى ودالك فتحيله احدك همزه نك وحانك فتحه لريله مؤنثيدر (حسنيين حانك ضمى وسينك سكونى ونونك فتحى وياى اولكيده وثانينك سكونيله حسنى نك تثنيه سيدر كه احسنك مؤنثيدر افضلك فضلى واعلى نك عليا مؤنثى اولديغى كبى موصوفى محذوفدر (تقديرى احدى الفائدتين الحسنيين ايكى كوكجك فائده نك برسندن (خالى نباشد خالى اولماز ديمكدر (اين اسم اشارتدر دشمنه (كشتى فعل ماضى مفرد مخاطب ديلدك يعنى قتل ايلدك ديمكدر (وآن اسم اشارتدر ماره (رستى رانك فتحيله فعل ماضى مفرد مخاطبدر (رستندن قورتلدك ديمكدر (محصول تركيب) مارك كله سنى يعنى باشنى دشمن ايله دوك يعنى ازيعنى دشمنكه آنى اولدرد (زيرا ايكى كوزل فائده نك برندن خالى اولماز (اكر دشمن ماره غالب اولورسه مارى قتل ايلمش اولورسين واكر مار دشمنكه غالب اولورسه دشمندن قورتلدك يعنى قورتلمش اولورسين (بيت)

بروز معركه ايمن مشوكه خصم ضعيف * كه مغز شير برارد چودل زجان برداشت) باحرف ظرف روز معركه لاميه معركه اسم مكاندر صواش يرينه ديرلر اما بونده جنك مراددر (ايمن همزه نك وميمك كسره لريله امين معناسنه در (مشوميمك وشينك فتحه لريله فعل نهى مفرد مخاطبدر شويدندن اولمه ديمكدر (خصم ضعيف بيانيه (كه حرف تعليل (مغز شير لاميه مغز بينى وايلك بونده باشك بينيسى مراددر (وشير ارسلان (برارد چقارر (چو حرف تعليل (دل برداشتك مفعول صريحى (وزجان غير صريحى (برداشت فعل ماضى مفرد غائب قالدردى ديمكدر (محصول بيت) صواش كوننده خصم ضعيفدن امين اولمه زيرا ارسلانك بينى سين چيقارر چونكه ديلنى جاندن قالدردى يعنى خصم هرنقدر ضعيف اولورسه جاندن نااميد اولنجه ارسلانه غلبه ايدوب آنى هلاك ايدر پس خصمك ضعفنه بقمق اولماز كه كاه اولوركه اقويا ايشين ايشلرنتكه ملك زادهٔ كوتاه وحقير حكايه سنده كچدى (پند) خبرى كه دانى كه دلى بيازارد توخاموش باش تاديكرى بيارد) خبرى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (دانى فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف بيان (دلى ياحرف وحدت (بيازاردك مقدم مفعوليدر (تا حرف تعليل (ديكرى ياحرف وحدت (بياردك فاعلى تحتنده ديكره راجع ضميردر ومفعولى بر مقدر خبر (محصول تركيب) برخبرى كه بلورسين كه بر كوكل انجيدر (يعنى اول خبرى سويلديكك تقديرجه بيله سين كه برخاطر انجنوب پريشان اولور اول خبرى سن سويلمه ديمه تاكه بر غيرى كيمسه كتوروب سويلسون (بيت) بلبلا مژدهٔ بهار بيار * خبر بد ببوم باز كذار) بلبلا الف حرف ندا (مژدهٔ بهار لاميه (خبر بد بيانيه (وكذارك مفعول صريحيدر (وببوم غير صريحى (باز ادات تأكيد (كذار فعل امر مفرد مخاطب ترك ايله ديمكدر (محصول بيت) اى بلبل سن بهار مژده سين كتور زيرا سكا دوشن اولدر (ويرامز خبرى بوم شومه ترك ايله كه بد خبرا كالايقدر (تحذير * پادشاه را

بر خیانت کسی واقف مکردان مکر انکه که بر قبول کلی واثق باشی و کرنه در هلاك خود همی کوشی) پادشاه را رادات مفعول (بر حرف استعلا (خیانت کسی لامیه (و یا حرف وحدت (مکردان فعل نهی مفرد مخاطبدر (کرد انیدندن ایله دیمکدر اصلی کر دیدندر اولق معناسنه یعنی صیرورت معناسنه والف ونون ادات تعدیه در ایلمك معناسنی افاده ایدر (مکر ادات استثنا (انکه اول وقت دیمکدر (که حرف بیان (قبول کلی بیانیه (واثق اسم فاعلدر معتمد معناسنه مصدری وثوق ونقه کلور عدة وزنی اوزره ترکیجه طیانجی دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اوله سین دیمکدر (وکرنه استثنادن مستثنادر یعنی واکر واثق کلی اولمزسك (همی کوشی همی بونده ادات استمراردر (محصول ترکیب) پادشاهی برکیمسه‌نك خیانتنه واقف ایلمه یعنی اکا کیمسه خیانتنی اعلام ایلمه مکر که قبول کلیه معتمد اولاسین یعنی سوزك انك قتنده مقبول ومسلم اولدیغنی بله سین حاصلی مقبول مقر بلردن اوله سین والا کندی هلاککه سعی وکوشش ایدرسین (بیت) بسیج سخن کفتن انکاه کن * که دانی که در کارکیرد سخن) بسیج سخن کفتن لامیه‌در بسیج لغتده یول یراغی وغیر یسیدر اما بونده تدارك معناسنه در (سخن کفتن سوز سویلمك (که حرف بیان دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دانیدندن بیله سین دیمکدر (که حرف بیان (در ادات تأکید (کار کیرد تأثیر ایلر دیمکدر فاعلی سخندر (محصول بیت) سوز سویلمك فکرینی وتدارکنی اول وقت ایله که بیله سین که سوزك تأثیر ایدر یعنی سوزوکك نفوذی اولدیغنی بیلدکدنصکره سوز سویلمکه متهیٔ اول (مطایبه) هرکه نصیحت خود رای میکند او خود بنصیحت کری محتاجست) که بونده اسم در کم معناسنه (نصیحت خود رای مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خودرای وصف ترکیبیدر کندی رأیله عامل اولوب غیرینك سوزنی دیکلمینه خود رای دیرلر (وایکنجی یا حرف وحدت اوضمیر غائب بیت اولنده که یه راجعدر (خود ادات تأکید (با حرف صله (نصیحت کر کاف عجمك فتحیله نصیحت جی زیرا کر ادات فاعلدر جی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول ترکیب) هرکس که بر خود رای وخود پسنده نصیحت ایدر اول کس بر ناصحه محتاجدر که اکا دخی نیچون خود رایه پند ونصیحت ایدوب سوز جوهرینی ضایع ایدرسین اول بلور سنکه سوزك طوتمز (پس اکا نصیحت جنوندن ناشیدر (ملاطفه) فریب دشمن مخور و غرور مداح مخر که ان دام زرق نهاده است واین کام طمع کشاده احمق را ستایش خوش اید چون لاشه که در کعبش دمی فربه نماید) فریب فانك ورانك کسریله اسم مصدردر (فریبیدندن الداهه معناسنه (فریفتن دن دینلر خطا سویلمشلر (دشمنه اضافتی لامیه (مخور فعل نهی مفرد مخاطبدر خوریدندن یمه دیمکدر خوردندن دیین غلط سویلمش (غرور مداح مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مخر میمك وخانك فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر (خریدندن صاتون آلمه دیمکدر (فریب مبتدا ومخور خبری وغرور مبتدا ومخر خبری (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دشمنه ومبتدا (دام زرق بیانیه ویالامیه در مجازا ونهاده نك مقدم مفعولی ونهاده خبر مبتدادر (این اسم اشارتدر مداحه ومبتدا کام طمع ده بیانیه ویا لامیه در مجازا کاف عربیله در بونده اغز مراد در کاف فارسیله دینلر فاسد سویلمشلر کشاده نك مقدم مفعولیدر وکشاده خبر مبتدادر این اسم اشارتنی دشمنه وان اسم اشارتنی مداحه صرف ایدنلر فریبی بعیددن تشخیص وتمییز ایلمزلر ایمش (احمق را خوش ایدك مقدم مفعولی وستایش مبتدا واسم مصدردر ستاییدندن سینك کسریله اوکش دیمکدر ستودندن دینلر سهو ایلمشلر خوش آید خبر مبتدادر چون ادات تشبیه لاشه میت دیمکدر ترکیده تحریف ایدوب اش دیرلر معناسنی لاغر دیین زیاده اغر سویلمش (که حرف بیان در حرف صله (کعب کافك فتحی وعینك سکونیله طپوق دیمکدر وشین لاشه یه راجعدر (دمی دالك

رد ابن سید علی وسروری
ردابن سید علی

رد شراح جمعا
رد شراح جمعا

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی

فتحی ومیمك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دمیدندن اوفورمك دیمکدر قصابلر پاجغه اوفوردکلری کبی (در کعبش دمینك مقدم مفعولیدر (فربه فانك فتحی وبانك کسری ورانك سکونی وهاء اصلیه ایله سمز دیمکدر عربجه سمین دیرلر مبتدا واقعدر (ونماید خبری (محصول ترکیب) فریب دشمنی یمه یعنی آنك الدامه سیله الدانمه ومداحك غروروغفلتنی صاتون المه یعنی انك مدحیله مغرور اولمه زیرا اول دشمن زرق ومکر وحیله دوزاغنی قوروب سنی نفاقیله غافل قلمق استر (وبو مداح طمع دهانی آچمشدر ظرافتله سندن برنسنه المق استر حاصلی سنی مدح ایلمسی الله ایچون دکلدر بلکه سنی مدحله مغرور ایدوب سندن برجائزه المق استرتنکه اکثر خلق بویله‌در اماسن احمق دوشمه زیرا احمق اولانه ستایش خوش کلور لاشه کبی که پاجغنه اوفوره سین سمز کورینور یعنی احمق انی سمز ظن ایدرایمدی سنده برزاقك مدحیله مغرور اولوب شیشمه وقبارمه (قطعه) الا تا نشنوی مدح سخن کوی * که اندك مایه نفعی از تو دارد) الا حرف تنبیه (تا حرف تعلیل (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بونده مراد معنای نهی در ایشتمه دیمکدر شنویدندن مشتق (مدح سخن کوی مصدرك فاعلنه اضافتیدر ونشنوینك مفعولی (سخن کوی وصف ترکیبیدر سوز سویلیجینك مدحی معناسنه در (که حرف تعلیل (اندك آز یعنی قلیل دیمکدر (مایه بونك کبی یرلرده سرمایه ومقدار معناسنه در (نفعی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) آکاه اول غافل اولمه تاکیم مداحك مدحنی دکلیه سین یعنی مدحیله مغرور اولمیاسین زیرا سندن از اجق مقدار فائده طمع طوتار یعنی سنی مدح ایلمه‌دن طمعی سندن جزئی فائده در الله ایچون سنی مدح ایلمز (اکر روزی مرادش بر نیاری * دو صد چندان عیوبت برشمارد) روزی یا حرف وحدت (مرادش ضمیر سخن کویه راجعدر برنیاری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن همزه یایه مبدل اولمشدر نتکه سابقا بیان اولمشدر فعل شرط واقعدر (دو صد ایکیوز دیمکدر (چندان اولقدر دیمکدر یعنی ایکیوز مدحی قدر دیمکدر عیوب عیبك جمعیدر (وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (شمارد فعل مضارع مفرد غائب عدایدر دیمکدر جواب شرطدر وعیوب مقدم مفعولی (محصول بیت) اکر برکون مداحك مرادینی حاصل ایلمیه سین ایکیوز مدحی قدر عیبلرکی صیار یعنی سنی چوق چوق ذم ایدر (نریت) متکلم را تا کسی عیب نکیرد سخنش صلاح نپذیرد) متکلم را ادات مفعول (ویا حرف تخصیص (تا حرف توقیت (کسی یا حرف وحدت (سخنش شین متکلمه راجعدر (نپذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (محصول ترکیب) متکلمك مادام که برکیمسه عیبنی طوتمیه سوزی صلاح قبول ایلمز یعنی سوزی مقبول اولماز (بیت) مشو غره بر حسن کفتار خویش * بتحسین نادان و پندار خویش) مشو فعل نهی مفرد مخاطب (غره مغرور معناسنه‌در بر حرف صله (حسن کفتار خویش لامیه‌لردر (بتحسین با مشو غره یه متعلقدر نادانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (پندار خویش ده بویله‌در لیکن پندار اسم مصدردر مصدر دکلدر (محصول بیت) مغرور اولمه کندی حسن کفتاریکه یعنی کوزل سوزیکه نادانك تحسینی سببیله وکندی پندارکله یعنی کندیکه حسن ظن کله کندیکه غرور ویرمه (ملاطفه) همه کس را عقل خود بکمال نماید و فرزند خویش بجمال) (محصول ترکیب) جمیع کیمسه‌یه کندی عقلی کمال ایله کورینور وکندی اوغلی جمالله یعنی هرکس عقلنی کامل بیلور وفرزندنی صاحب جمال اکلر (قطعه) یکی جهود ومسلمان نزاع می کردند * چنانکه خنده کرفت از حدیث ایشانم) یك برو یکی بریسی دیمکدر لیکن کاه اولور که یکی بی یك معناسنده استعمال ایدرلر (خنده اسم مصدردر کولمه معناسنه (حدیث بونده سوز وقصه معناسنه در

(محصول بيت) بر جهود ايله بر مسلمان نزاع ايدرلردی شو بلكه بنی خنده طوتدی انلرك قصه‌سندن
(بطيره كفت مسلمان كراين قباله من * درست نيست خدايا جهود ميرانم) با حرف مصاحبت
(طيره طانك كسريله غضب معناسنه‌در (قباله قافك فتحيله قاضی مكتوبينه ديرلر (قباله من
لاميه ومصراع ثانی‌یه مرهون (خدايا الف حرف ندا (ميرانم فعل امر مفرد مخاطبدر ميرانيدندن
اصلی مردن وميريدندر اولمك معناسنه (والف ونون تعديه ايله ميرانيدن اولدی اولدرمك
معناسنه پس ميرانم بنی اولدر ديمكدر (محصول بيت) غضبله مسلمان ديدی اگر بنم بو قبالم
كرچك دكل ايسه يا الله بنی جهود اولدر يعنی بنی جهود ختم ايله حاصلی جهود قو يايم
ديمكدر (جهود كفت بتوريت ميخورم سوكند * اگر خلاف كنم همچو تو مسلمانم) بتوريت
باحرف صله يا تصرفات اعجامدندر موسی وعيسی كبی عليهما السلام (سوكند يمين معناسنه‌در
(محصول بيت) جهود ديدی توراته يمين ايچرم يعنی اند ايچرم اگر يمينده خلاف ايدرسم
سنك كبی مسلمانم يعنی سنك كبی مسلمان اولايم (كراز بسيط زمين عقل منعدم كردد * بخود
كمان نبرد هيچ كس كه نادانم) بسيط زمين لاميه‌در روی زمين معناسنه (بخود باحرف صله
(محصول بيت) اگر يريوزندن عقل منعدم اولوب كيدرسه يعنی دنياده نام ونشانی
قالمزسه هيچ كيمسه كنديه ظن ايلمز يعنی ايلمز كه بن نادانم ديو يعنی هر كس كنديني
عاقل ودانا اعتقاد ايدر (مطايبه) ده آدمی بر سفره بخورند ودو سك بر جيفه بسر نبرند
حريص باجهانی كرسنه است وقانع بنانی سير) ده آدمی اون آدم ديمكدر (بر سفره
باحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه‌يی حرف وحدت ديين خطا ايلمش بعض نسخه‌ده رد شمعی
سفره بربند (خوانچه) واقعدر بنه سفره معناسنه (جيفه مردار ديمكدر (ويا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسط همزه حرف وحدتدر ديين اظهار جهل ايلمش (بسر باحرف صله سر رد شمعی
بونك كبی يرلرده حد وغايت معناسنه‌در (نبرند فعل نفی مستقبل جمع غائب باشه ايلتمزلر يعنی جيفه
اوزره اكلی تكميل ايدوب حد وپايانه ايلتمزلر حاصلی اتحاد وامتزاج ايلمزلر ديمكدر بعض نسخه‌ده
(جيفه برينه مرداری واقعدر لكن معنا بردر (حريص مبتدا (باحرف مصاحبت (باجهانی
تقديری باملك جهانيدر (يا حرف تنكيردر (حرف وحدت ديين استقامت معنادن خبردار رد شمعی
دكلدر (كرسنه خبر مبتدادر (وقانع مبتدا (بنانی باحرف مصاحبت (ويا حرف وحدت (سير خبر
مبتدادر توق ديمكدر (محصول تركيب) اون انسان بر سفره اوزره اوتوروب يمك يرلر اما ايكی سك
بر جيفه اوزره تتميم وتكميل اكل ايلمزلر بلكه غوغا ايدرلر يعنی خرلداشيرلر حريص اولان كيمسه
جهان ملكيله آچدر يعنی تمام دنيا ايله كنديه قناعت كلمز اما قانع اولان كيمسه بر اتمكله طوقدر يعنی
بر اتمك النه كردكدن صكره كيمسه‌يه عرض احتياج وبيان حال ايلمز (باجهانی معناسی بتون جهانه
ديين (وبنانی بر نانه ديين معلومدر كه بانك معناسنی احاطه ايلامشدر (بيت) روده تنك بيك نان رد شمعی
تهی پر كردد * نعمت روی زمين پر نكند ديده تنك) روده تنك بيانيه روده رانك ضميله بغرسقدر كه
عربجه معادير ل ميمك كسريله (تنك تانك فتحی ونونك سكونيله وكاف عجميله طاردیمكدر كه
عربجه ضيق ديرلر ضاد معجمه‌نك فتحی وياء مشددك كسريله (بيك باحرف مصاحبت (نان تهی
بيانيه تهی تانك فتح وكسريله وهانك كسريله لغتده بوش ديمكدر خالی معناسنه اما بونده نان تهيدن
مراد قتقسز اتمكدر يعنی خبز بلا ادام (پر كردد پر اولور ديمكدر يعنی طويار (نعمت روی زمين لاميه‌لردر
(پر نكند پر ايلمز يعنی طيورمز (ديده تنك بيانيه (روده مبتدا (پر كردد خبری بيك نان تهی خبره
متعلق (نعمت مبتدا (پر نكند خبری (ديده تنك مفعولی (محصول بيت) بوش بغرسق قتقسز
بر اتمكله پر اولور يعنی طولار مراد طويمقدر اما يريوزينك نعمتی طار كوزلی يعنی اچ كوزی پر ايلمز يعنی

طيورمز حاصلی زياده حرصدن كنايه‌در (مثنوی) پدر چون دور عمرش منقضی كشت * مرا اين
يك نصيحت كرد وبكذشت) پدر مبتدا (چون ادات تعليل (دور عمر لاميه زمان عمرش ديمكدر
(بو مصراع تقديم وتأخيره محمولدر تقديری پدرم چون كشت منقضی دور عمرش در (پس كشت
فعل تعليل مفرد غائب (ومنقضی اسم فاعلدر انفعال بابندن دوكندی ديمكدر وكشتك اسمی
(ودور عمرده تنازع ايلديلر (منقضی فاعليله (وكشت خبر ايكله مرابكاد ديمكدر (كرد فعل ماضی مفرد
غائب فاعلی تحتنده پدره راجع ضميردر (واين يك نصيحت مقدم مفعولی (بكذشت فعل ماضی
مفرد غائب بنه فاعلی ضمير پدردر وجمله فعليه معطوفدر جمله فعليه‌يه كه جواب تعليلدر وجمله
تعليليه خبر مبتدادر (محصول بيت) پدرم چونكه زمان عمری منقضی اولدی يعنی دوكندی بكا
بو بر نصيحتی ايلدی وكندی يعنی وفات ايلدی اول نصيحت بوندن صكره كلان ايكی بيتدر معلوم
اوله كه بو ابيات ثلثه‌نك ماقبلنه تعلقی بوقدر (كه شهوت آتشست ازوی بپرهيز * بخود بر آتش
دوزخ مكن تيز) كه حرف بيان نصيحتدر (شهوت بونده جماعدن حاصل اولان لذتدر مبتدادر
(وآتش خبری باحرف تأكيد (پرهيز فعل امر مفرد مخاطبدر پرهيزيدندن عربجه احتما
ديرلر افتعال بابندن مصدردر (بخود باحرف صله وياحرف مصاحبت كنديكه وياكنديكله
ديمكدر بر با متضمن اولديغی وافاده ايلديكی معنايی تأكيد ايدرتنكه سابقا (بروی زمين بر نشان
نماند ديو يورمش ايدی (آتش دوزخ لاميه ومكنك مفعول اولی (وتيز مفعول ثانيسی
(تيز كسكين وياوز ديمكدر (محصول بيت) پدرك بكا نصيحتی بودر كه شهوت آتشدر اندن
پرهيز ايله كندينكه جهنم آتشنی ياوز ايلمه ياخود كندكله جهنم اتشنی تيز ايلمه يعنی كنديكی
دوزخه انمغله اتشی ياوزلندرمه زيرا آتشه بر نسنه برقسك البته يارلار وعلی الخصوص كه يانمغه قابل
نسنه اوله (تيزی بونده بر سبيل استعجال معناسنه اخذ ايلين غريب عجله ايلمش (وتيزی آتشه رد ابن سيد علی
صفت ايدوب كنديكی آتش تيزه آتمه ديديكی خود عجايب عجيبه دندر وتوركيجه معناسنی كندی رد ابن سيد علی
اوزركه جهنم اودن تيز ايلمه ديلر ظاهر بودر كه باء حرف زائد طوتمشلر ياخود معنی بويله ردسروری وشمعی
اوله كه كنديكی دوزخ اتشی اوزره تيز ايلمه ديين تصرف خاص ايلمش (دران اتش نداری ردشمعی
طاقت سوز * بصبر آبی برين آتش زن امروز) دران اتش يعنی در اتش دوزخ (طاقت سوز
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (يعنی سوزه قدرت وطاقت طوتمزسين ديمكدر (بصبر باحرف
مصاحبت (آبی باحرف وحدت (بر حرف استعلا (واين اتشدن مراد آتش شهوتدر (زن فعل امر رد ابن سيد علی وسروری
مفرد مخاطبدر (زنيدندن اوردیمكدر زدندن ديينلر سهو ايلمشلر (زننك آب مفعولی صريحی وبصبر
غير صريحی (برين آتشده بويله‌در (وامروز ظرف زمانی (محصول بيت) اول اتش دوزخك
سوز وحرارتنه طاقت كتورمزسين باری بو كون بو آتش شهوته صبر ايله صو اور يعنی صبر صويني
اوزرينه سپ حاصلی صبر ايدوب ترك شهوت ايله صبر ايله صو اورمقدن مقصود شهوت اتشنی
سويندرمكدر (حكمت) هر كه درحال توانايی نكويی نكند در وقت ناتوانی سختی بيند) حال
توانايی لاميه (توانا صفت مشبهه دركوچلی وقدرتلی ديمكدر (وياء اولی اصلی (ويا ثانيه
حرف مصدردر (نيكويی يار يده بويله‌در (نيكويی نكندك مقدم مفعوليدر (ودرحال ظرف
زمان (وقت ناتوانی لاميه (ناتوانی يا حرف مصدر كوچسزلك وقدرتسزلك وقتنده ديمكدر
(سختی يا حرف مصدر (بيند فعل مضارع مفرد غائبدر (بينيدندن كورر ديمكدر (سختی مقدم
مفعولی (ودر وقت ظرف زمانی (محصول تركيب) هر كيمكه قدرتی حالنده احسان وكرم ايلميه
قدرتسزلك حالنده شدت كورر يعنی زحمت چكر (بيت) بداختر تراز مردم ازار نيست *
كه روز مصيبت كسش يار نيست) بداختر وصف تركيبيدر بدبخت كبی (وتر ادات تفضيل

مردم آزار وصف ترکیبیدر (آزار بدندن مردم انجدیجی دیمکدر (که حرف تعلیل (روزه‌صحبت
لامیه (کسش ضمیر مردم ازاره راجعدر (محصول بیت) مردم ازاردن بد بختك و بدطالعلك
کیمسه اولماز زیرا مصیبت و بلاکورنده اکا کیمسه یاردکلدر یعنی باشنه برحال کلدکده کیمسه
اکایار اولمز (حکمت) جان در حمایت یکدم است ودنیا وجودی میان دو عدم دین بدنیا فروشان
خرند یوسف بفروشند تاچه خرند) جاندن مراد روح وحیاتدر (در حرف ظرف (حمایت
یکدم لامیه (حمایت مصدردر حفظ معناسنه (ودم نفس معناسنه (پس مادام که نفس داخل
وخارجدر دوحیات ثابت وقائمدر (نفس که منقطع اولدی حیات کیدر و بعمات لازمدر
(پس حیات بر نفسك حفظنده دیمکك معناسی بودر (وجودی یاحرف وحدت (میان دوعدم
لامیه‌در بریسی عدم سابقدر که اکا عدم قدیم دیرلر و بریسی عدم لاحقدر که اکا عدم حادث
دیرلر (یاحرف مقابله (دنیافروش وصف ترکیبیدر (فروشیدندن صاتمق معناسنه (خر معروفدر
حمار معناسنه (ونون ودال ادات خبر اسنك جمعیدر (والف ونون ادات جمعدر (فروشان ظاهرا
دنیا ایله ترکیب اولمشدر (اما حقیقتده دینه قیددر (دین فروشان تقدیرنده (بفروشند فعل
مستقبل جمع غائب (یوسف مقدم مفعولی (تاعجبا دیمکدر (خرند خانك فتحی وکسریله ورانك
فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر (خریدندن (محصول ترکیب) حیات حیوانات بر نفسك
حفظنده در ودنیا ایکی عدم بیننده بر وجوددر یعنی موجود اولان اشیا عدمدن وجوده کلمشدر
وینه جمیعا عدمه رجوع ایدر دینی دنیایه صاتنجیلر حماردر یعنی حمار وبقر کبی بر بلوك لایعقل
احمقلردر یوسفی صاتارلر عجبا انك بهاسیله اندن یك نه آلورلر یعنی دینی دنیایه صاتانلر یوسفی برقاج
بکمز اقچه‌یه صاتانلر کبیدر (الم اعهد الیکم یابنی آدم ان لاتعبدوا الشیطان) همزه حرف
استفهام (لم اعهد فعل جحد مطلق عهد بونده وصیت معناسنه در (الیکم فعل جحده متعلق
(یاحرف ندا (بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله نون دوشدی ان لاتعبدوا تأویل مفردده فعل جحدك
محلا منصوب مفعولیدر نونك سقوطی علامت نصبدر (الشیطان لاتعبدونك مفعولی (محصول آیت)
ای آدم اوغللری سزه وصیت ایلدمی شیطانه عبادت ایلمك دیو یعنی عبادته امر ایدیجی یعنی
خدایه عبادته وغیریدن نهی ایدیجی عقلی وسمعی دلیللر وحجتلر نصب ایلدمی استفهام انکاریدر
یعنی ایلدم دیمکدر عبادتی شیطانه تخصیص ایلدی زیرا کندی نه عبادته امر ایدیجی اول
ملعوندر (بیت) بقول دشمن پیمان دوست بشکستی * ببین که از که بریدی و باکه پیوستی)
یاحرف مصاحبت قول دشمن لامیه (پیمان دوسته بویله در و بشکستینك مقدم مفعولی
(بشکستی فعل ماضی مفرد مخاطب (ببین فعل امردر بینیدندن (که حرف بیان وایکنجی که اسمدر کیم
معناسنه (بریدی بانك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب مبنی للمفعول معناسنه کسلدك دیمکدر
(یاحرف صله (که ینه اسمدر کیم معناسنه (پیوستی بای عجمك وواوك فتحی و یانك سکونیله فعل
ماضی مفرد مخاطب اولاشدك (یعنی واصل اولدك دیمکدر (محصول بیت) دشمن قولیله دوستك
عهد وپیمانی صدك یعنی بوزدك کورکه کیمدن کسلدك و کیمه اولاشدك یعنی کورکه نیجه کیمسه‌دن
ایرلدك ونیجه کیمسه‌یه واصل اولدك حاصلی شیطانك اغواسیله خدانك عهد وپیمانی صدك
کورکه ایمدی کیمدن منقطع اولدك و کیمه متصل (حکمت) شیطان بامخلصان برنمی آید وسلطان
بامفلسان) شیطان مبتدا (باحرف مصاحبت (مخلصان خدا دوستلری (الف ونون ادات جمع
(برنمی آید چیقشامز یعنی مخلصلری اضلال ایدهمز زیرا توجهلری دائما رب عزته درهوا وهوسه
دکلدر که شیطان انلره وسوسه ویرمکه قادر اوله (برنمی اید خبر مبتدادر (و بامخلصان
اکا متعلق (سلطان بامفلسان ده بویله در یعنی پادشاه مفلسلر ایله چیقشامز حاصلی انلردن

حق تخلیص ایدهمز زیرا برنسنه‌یه مالك دکلدر که انی الوب حقلشه فقره اولیك معناسنی
شیطان مخلصلره موافق ومصاحب اولماز دیمك معنای مقصوده موافق سویلامش وفقره
ثانیه‌نك معناسنی سلطانده مفلسلره موافق ومصاحب اولماز دیدیکیده اولکیدن افحش واوحش ردسروری
سویلمش (مثنوی) وام مده آن که بی نماز ست * ور خود دهنش زفاقه بازست) وام بورج ردسروری
دیمکدر که عربجه قرض دیرلر (وشین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله که‌یه راجعدر (مده میمك
فتحی ودالك کسری وهاء اصلیه ایله فعل نهی مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله ویرمه
دیمکدر (دهیدندن (آن که اول کیمسه که دیمکدر (که بونده اسمدر کیمسه معناسنه (ورخود
(واکر خوددن مخففدر (دهنش ضمیرینه که‌یه راجعدر (فاقه فقر دیمکدر (و باز آچق
معناسنه (محصول بیت) اودنج ویرمه اول کیمسه‌یه که بی نمازدر یعنی تارك صلوتدر واکر
فرضا آغزی فقردن آچق ایسه ده یعنی اکرچه زیاده فقیر اولوب معاشنده متحیر ایسه ده بر مرتبه که
برنسنه بولمیاسه اغزینه قویاجق واغزی آچلغندن آچق قالسه (کو فرض خدا نمی کزارد *
ازقرض تو نیز غم ندارد) کو اصلنده که اوایدی (که حرف تعلیل (واو ضمیری بی نماز اولان
که‌یه راجعدر (فرض خدا لامیه (نمی کزارد زایله ادا ایلمز ذال ایله یازانلر املادن آکاه
دکللر ایمش (فرض تو لامیه (فرض و قرض بیننده صنعت تجنیس خط واردر (نیز حرف ردشراح جمیعا
عطفدر دخی دیمکدر (محصول بیت) زیرا بی نماز خدانك فرضنی ادا ایلمز یعنی اوزرینه مفروض
اولانی ادا ایلمز سنك قرضکدنده غم طوتماز یعنی بورجنی ادا ایلمه ده بی پرواددر که هیچ اداسی
خاطرینه کلمز (حکمت) هرچه زود براید دیر نپاید) زود تیز دیمکدر (دیر کج (محصول ترکیب)
هرنسنه که تیز حاصل اولور اول نسنه چوق زمان اکلنمز (قطعه) خاك مشرق شنیده ام که
کنند * بچهل سال کاسهٔ چینی) خاك مشرق لامیه (وکنندك مقدم مفعولی (با حرف ظرف
(چهل سال ظرف زمان (کاسهٔ چینی بیانیه (وکنندك مفعول ثانیسی (محصول بیت) ایشتمشم که
خاك مشرقی قرق ییلده کاسهٔ چینی ایدرلر یعنی قرق ییلده فغفوری ایدرلر بعضیلر دیدیلر که بونده
خاکدن مراد مملکتدر خاك بیلقان پورد یعنی کبی ودر بغداد بوکه قرینه در بویله اولنجه خاك
کنندك ظرف مکانی اولور ومحصول بویله اولور که دیار مشرقده مسموعدر که قرق ییلده کاسهٔ
چینی یاپارلر واکمل وجه (صد بروزی کنند در بغداد * لاجرم قیمتش همی بینی) صد یعنی
صد کاسه (بروزی باحرف ظرف (وروز ظرف زمان (ویاحرف وحدت (کنندك صد کاسه
مفعول صریحی (وبروزی ظرف زمانی (ودر بغداد ظرف مکانی (لاجرم لاشك ولامحالة
دیمکدر (محصول بیت) یوز کاسه یاپارلر بر کونده بغداده لاجرم قیمتنی کوریورسین یعنی
چوقدر واو چوز قیمتش ضمیری صد کاسه بغدادیه‌یه راجعدر کاسهٔ چینی‌یه ارجاع ایلیند ورود راز
افکاره دوشمش (قطعه) مرغك از بیضه برون آید و روزی طلبد * وادمی بچه ندارد خبر ردشمعی
ازعقل وتمیز) مرغك کاف حرف تصغیر قوشجغز دیمکدر (بیضه بانك فتحیله بونده یومورطه
دیمکدر (برون ایدچقار دیمکدر (روزی رزق معناسنه در (طلبدك مقدم مفعولیدر (آدمی
بچه آدم یوریسی (یعنی اوغلانجغی (ندارد خبر طوتماز (یعنی بیخبردر تمیزك اصلی
تمییزدر (اما عجم یانك حذفیله استعمال ایدر (محصول بیت) قوشجغز یومورطه‌دن چقار همان
رزق طلب ایدر یعنی یومورطه‌دن چقدیغی کبی کزوب دانه دیوشرمکه باشلر اما آدمی زاده اناسندن
طوغدقده عقل وتمیزدن بیخبردر اغزینه ممه ویرلرسه الور امر واکر ویرمزلرسه اج قالور
(انکه ناکاه کسی کشت بچیزی نرسید * وین بتمکین وفضیلت بکذشت ازهمه چیز) ان اسم
اشارتدر (مرغکه (که حرف بیان (ناکاه بونده دفعة بلا تدریج دیمکدر (کسی یاحرف وحدت

بونده معنی چیزی اقتضا ایدردی لیکن وزن ضرورتندن کمی بیورمش (کشت فعل ماضی مفرد غائب اولدی دیمکدر صار معناسنه (وین اشارتدر آدمی بچه یه (باحرف مصاحبت (و یاحرف ظرف (تمکین قدرت معناسنه در (بکذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی یعنی تجاوز ایلدی همه چیز جمیع اشیادن عبارتدر (محصول بیت) اول مرغك که برکره دن و براوغوردن نوعندن فردواحد کامل اولدی هیچ برمرتبه یه واصل اولمدی یعنی انسان کبی معزز ومکرم اولمدی حاصلی مقام عزت وکرامته واصل اولمدی اما آدمی زاده تمکین وفضیلتله و یا تمکین وفضیلتده جمیع مخلوقاتدن کچدی یعنی عزت وکرامتده جمیع اشیادن ایلری کندی حاصلی تشریف (ولقد کرمنا بنی آدم) ایله مشرف اولدی یعنی هر نسنه که کج حاصل اولور تیز حاصل اولاندن اعز واکرمدر (ابکینه همه جاهست ازان قدرش نیست ✽ لعل دشوار بدست ایدازانست عزیز) ابکینه الف ممدوده وسکون بایله وکاف عجمك کسریله صرچه دیمکدرکه عرب زجاج وقاروره دیر (همه جا هر یرده دیمکدر (ازان ادات تعلیلدر انکیچون معناسنه دشوار مشکل دیمکدر (بدست باحرف صله (ازان بنه ادات تعلیلدر (محصول بیت) بو بیت ایکی سابق بیتی تنویر ایدر بیورر که صرچه هر یرده واردر یعنی هر یرده بولنور بیوردیغی کلام ادعائیدر حقیقی دکل انکیچون قدر وقیمتی یوقدر یعنی کثیر الوجود اولدیغیچون ذی قیمت دکل اما لعل مشکل اله کلور یعنی تحصیلی کوچدر انکیچون عزیز ومعتبردر (حکمت) کارها بصبر براید ومستعجل بسر درآید) (محصول ترکیب) مصالح صبر ایله حاصل اولور یعنی هر ایش صبر وتأنیله ایو حاصل اولور ومستعجل یعنی ایوبجی کیمسه ایومکله سورچر واوزولور یعنی یقلور وایشی ایلرو کلوب حاصل اولماز (مثنوی) بچشم خویش دیدم در بیابان ✽ که مرد آهسته بکذشت از شتابان) باحرف مصاحبت (وچشم خویش لامیه (که حرف بیان (مرد آهسته قلبه محمولدر تقدیری آهسته رفتار مرددر و بعضیلر دیدیلر اصلنده مرد آهسته رفتار ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون اضافتدن قطع اولنوب همزه وصلله ساقط اولوب فتحه سی داله نقل اولنوب وصلله اوقنور (شتابان صفت مشبهه در (شتابندن ایوه کن معناسنه (محصول بیت) کندی کوزمله کوردم که بیابانده آهسته رفتار مرد شتاباندن کچدی یعنی یوروه ده آهسته کیدن عجله ایله کیدندن سبق ایلدی یعنی منزله اندن ایلری واصل اولدی (سمند بادپای ازتك فروماند ✽شتربان همچنان آهسته میراند) سمند سینك ومیمك فتحه لریله صاری وقوله و یاغز آته مستعمل لفظدر اشتراك طریقیله (بادپایه اضافتی بیانیه در (بادپا بوکرك ات اصلنده وصف ترکیبیدر یل ایقلی معناسنه (تك تانك فتحی وکاف عربیله اسم مصدردر تکیدندن یلمك معناسنه بونده یلمه دیمکدر (فروماند عاجز قالدی دیمکدر (شتربان دوه جی دیمکدر (بان ادات فاعلدر جی معناسنه (همچنان اولکی کبی یعنی آهسته آهسته میراند سورردی یعنی قالمدی (محصول بیت) دیدیکیم بیابانده سمند بادپا یلوب یورمقدن عاجز قالدی اما دوه جی اهسته اهسته دوه سنی سوروب کیدردی هیچ قالمدی یعنی بیابانده کندی کوزمله بویله کوردم (مطایبه) نادان رابه ازخاموشی نیست واگر این مصلحت بدانستی نادان نبودی) نادان را (را حرف صله (خاموشی یا حرف مصدر (بدانستی ونبودی یاری حکایت ایچوندر (محصول ترکیب) نادانه یعنی جاهله اپسم اولمقدن یك اولماز واکر بو مصلحتی بیلیدی نادان اولمزدی یعنی سکوت ایدوب خاموش اولمق کندی مقدارینی بیلمکدن ناشیدر بو ایسه نفس علم ومعرفتدر (قطعه) چون نداری کمال وفضل ان به ✽ کر زبان دردهن نکه داری) (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر چونکه کمال وفضلك یوقدر اول یکدر که دیلکی اغزکده حفظ ایلیه سین یعنی تکلم ایلمیه سین (آدمی را زبان فضیحه کند ✽ جوز بی مغز را سبکساری) فضیحه رسوا

دیمکدر ضرورت وزن ایچون تاهاء رسمی شکلنده اوقنور (جوز بی مغز بیانیه (جوز جیمك فتحیله قوز معناسنه در ومغزدن مراد ایچیدر (ورا حرف صله در (محصول بیت) انسانی دلی رسوای ایدر ایچسز قوزی یعنی ایچدن خالی اولان جوزی سبکسارلق یعنی خفت رسوای ایدر حاصلی انسانی دلی وجوزی خفت رسوای وبی اعتبار ایدر زیرا جوزی الله الان خفتدن باور ایچی اولمدیغی پس اعتبار ایلیوب بیانه آتارلر (جوزه ادات تشبیه تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (ردسروری وشمعی)

(قطعه) خر برا ابلهی تعلیم می داد ✽ برو بر صرف کرده عمر دائم) خر برا را ادات مفعول (ابلهی یا حرف وحدت می دادك مفعول اولی خر (وثانیسی تعلیم در (بر واصلنده براو ایدی ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (ایکنجی برادات تأکید در (کرده نك عمر مفعول اول صریحی (وصرف ثانیسی (و برو مفعول غیرصریحی (دائم کرده یه قید در (محصول بیت) برابله برخره تکلم تعلیم ایدردی یعنی آنی نطقه کتورمکه قصد ایدردی دائم وهرزمان انك اوزره یعنی تعلیمی اوزره عمرینی صرف ایلمشیدی (حاصلی دائما ایشی آنك تعلیمنه مصروف ایدی (حکیمی کفتش ای نادان چه کوشی ✽ درین سودا بترس ازلوم لائم) لوم لامك فتحیله مصدردر لام یلومدن یعنی نصر بابنك اجوف واوبسندن ازارلمق معناسنه (ولائم اسم فاعلدر ازارلیجی دیمکدر (محصول بیت) برحکیم اول ابلهه دیدی ای نادان نه چالشورسین یعنی نه زحمت چکرسین بو سوداده لائمك لومندن قورق (حاصلی اعتراض ایدن معترضدن صاقن یعنی ملامت ایدیجیلرك ملامتندن احترازایله (نیاموز دبهائم از توکفتار ✽ توخامشی بیاموز از بهائم) (محصول بیت) بو بیت تتمهٔ قول حکیمدر (ابلهه دیرکه حیوان سندن کفتار اوکرنمز یعنی سندن تکلم اوکرنمز (ایمدی سن حیواندن اپسم اولمغی اوکرن (حاصلی اول سندن سوز اوکرنمك احتمالی یوق باری سن اندن سکوت ایلکی اوکرن (مثنوی) هر که تأمل نکند در جواب ✽ بیشتر اید سخنش ناصواب) (محصول بیت) هر کیمسه که جوابده فکر وتأمل ایلمیه و یا ایلمز یعنی فکرسز برنسنه یه جواب ویره اکثر سوزی ناصواب کلور یعنی خطا واقع اولور (یا سخن ارای چومردم بهوش ✽ یا بنشین همچو بهائم خموش) یاحرف تردید (سخن ارایك مقدم مفعول صریحیدر (و بهوش غیرصریحی (آرای فعل امر مفرد مخاطبدر ارایشدن بزه مك یعنی زینت ایلمك معناسنه در (محصول بیت) یاسو یلیجك سوزی عقل وفکر ایله برخوشجه بزه یعنی عاقلانه سویله و یا حیوانات کبی اپسم اوتور یعنی سکوت ایله طنه (مطایبه) هر که با دانا تراز خود بحث کند تابدانند که داناست بدانند که نادانست) باحرف مصاحبت (داناتر دانا عالم (وتر ادات تفضیلدر (تا حرف تعلیل (بدانند بله لر دیمکدر (که حرف بیان (بدانند لفظ مشترکدر مضارعله امر غائب بینده بیله لر و یا بلسونلر دیمکدر (محصول ترکیب) بر کیمسه که کندیدن عالمرك بر کیمسه ایله بحث ایلرتا بیله لرکه دانادر یعنی دیسونلرکه عالمدر دیو بیلورلرکه و یا بیلسونلرکه جاهلدر والا کندیدن عالمرکله بحث ایلمزدی (بیت) چون در اید به از تو بی بسخن ✽ کرچه به دانی اعتراض مکن) تو بی یای ثانی ضمیر خطابدر (بسخن باد رایده متعلقدر وحرف مصاحبت حرف ظرف دیوب معناسی چونکه سوزده بر کیمسه سندن یك کالدیدین سوزسو یله ده ایو دکل ایمش (محصول بیت) (ردشمعی)

چونکه سندن ایو بر کیمسه تکلمه ونطقه کله یعنی سوزسو یلکه باشلیه اکرچه اول سوزی اندن ایوده بلورسك اعتراض ایلمه (زیرا جائزدرکه اول سوزی بروجهله توجیه ایلیه که سنك بیلدیکیکدن اشبه واوجه اوله (لطیفه) هرکه بابدان نشبندنیکی نبیند) (محصول ترکیب) هر کیمسه که یرامزلرله اوتورر ایلك کورمز (مثنوی) کرنشیند فرشتهٔ بادیو ✽ وحشت آموزد وخیانت وریو) فرشتهٔ (یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسط (همزه حرف وحدتدر دیین بیلمز ایمش (آموزد (ردشمعی)

فعل مضارع مفرد غائب اوکرنور دیمکدر (ریو رانك کسریله حیله ومکر معناسنه در (محصول بیت)
کرنشیند اکر اوتوررسه دیمکدر (یعنی برفرشته دیوایله اوتوررسه اول دیودن وحشت وخیانت
وریو اوکرنور (حاصلی اندن اوکرندیکی محض شردر هیچ خیر اوکرنمز (بیت) از بدان نیکویی
نیاموزی * نکند کرك پوستین دوزی) پوستین دوز وصف ترکیبیدر (دوزیدندن کورك
دیکیجی (ویا حرف مصدر (حاصلی کورکجیلك دیمکدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در
(محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر یرامزلردن ایلك اوکرنمز سین زیرا قورددن کورکجیلك کلمز
(یعنی قورد کورکجیلك ایلمز (زیرا طبیعتی یرتجیلك اوزره مجبولدر دیکیجیلك اوزره دکل (حاصلی
قورددن پوستین دوزلك کلدیکی کبی یرامزلردن ایلك کلمز (پند) مردمان راعیب نهانی
آشکارا مکن که مر ایشان رارسوا کنی وخودرابی اعتماد) مردمان را رادات تخصیص (عیب
نهانی بیانیه (آشکارا (وآشکاره (وآشکار برمعنایه در (که حرف تعلیل (مر حرف تأکید یعنی رانك
معناسنی تأکیدایدر (محصول ترکیب) مردمك کیزلی عیبنی آشکاره ایلمه زیرا انلری رسوای ایدرسین
وکندیکی اعتمادسز یعنی سکا هیچ برنسنه اینانمیوب سندن هرکس نفرت ایدر (تشبیه)
هرکه علم خواند وعمل نکرد بدان ماند که کاو راند وتخم نفشاند) بدان با حرف صله ودال
همزه دن مبدلدر بان تقدیرنده (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر بکزر دیمکدر ماندندن مانستندن
دیبن خطا ایلدی (که حرف بیان (کاو کاف عجمله صغر دیمکدر بقر معناسنه (راند فعل
ردشمعی
ماضی مفرد غائب سوردی دیمکدر کاو مقدم مفعولی اوکوز سوردی دیمکدر مراد چفت
سورمکدر (نیفشاند فعل نفی ماضی مفرد غائب صاچدی دیمکدر تخم مقدم مفعولیدر
(محصول ترکیب) هرکیمسه که علم اوقودی یعنی تحصیل علم ایلدی وعلمله عمل ایلمدی اول
کیمسه یه بکزر که چفت سوردی ودانه صاچدی یعنی اکین اکمدی (عبرت) از تن بی دل
طاعت نیاید وپوست بی مغز بضاعت را نشاید) تندن مراد شخصدر (وبی دلدن مراد
صاحب قلب اولمیاندر زیرا اهل اللهه اصحاب قلوب دیرلر مراد شول قلبدر که انده محبت خدا
ومیل آخرت اوله ایمدی بویله اولمیان شخصدن طاعت کلمز (پوست بی مغز بیانیه پوستدن
بونده مراد قبوقدر که عربجه قشر دیرلر (ومغزدن مراد ایچدر فندق وفستق وبادم ایچی کبی
بضاعت سرمایه (محصول ترکیب) شخص بی قلبدن یعنی بی محبت حقدن ومیل آخرتدن
طاعت خدا کلمز یعنی صدقله طاعت وعبادت ایلمز بلکه ایلدیکی ریا ایله در ایچسز قبوق دخی
بضاعت وسرمایه یه لایق دکلدر یعنی بیع وشرایه لایق اولماز حاصلی تن بی قلب قشر بی لبه
بکزر که هیچ برنسنه یه یرامز (تنبیه) نه هرکه در مجادله چست در معامله درست) نه حرف نفی
مجموع ترکیبه مصروفدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمسه که بحث وجدلده چست
وچابکدر معامله ده یعنی تقوا وصلاحده وخدا ایله معامله ده درستدر زیرا نیجه بحاث واردر که
صلاح وتقواسی هیچ یوقدر (معلوم اوله که بو سجعده ادات خبر یعنی سین وتا مقدر در چستست
ویا درستست تقدیرنده در (بیت) بس قامت خوش که زیر چادر باشد * چون بازکنی مادر
مادر باشد) بس چوق دیمکدر (قامت خوش بیانیه (که حرف رابط صفت (زیر چادر لامیه بونده
چادردن دالك فتحیله عورتلر بورندیکی چار مراددر که دیار عربده اکثر عورتلر آنی استعمال ایدرلر.
(بازکنی آچه سین دیمکدر (مادر مادر لامیه در معلوم اوله که چوندن برضمیر غائب محذوفدر ضرورت
وزن ایچون چونش تقدیرنده (محصول بیت) چوق کوزل قامت که چادر آلتنده اولور یعنی چار آلتنده
چوق قامت لطیف وموزون کورینور اما چونکه اول چاری اوستندن آچه سین وکوره سین آنك اناسی
اولور ویا اول چار صاحبنك اناسنك اناسی اولور یعنی صورتا کوزل کورینور اما حقیقتده بر یاشلی قاری

اولور حاصلی ظاهره اعتبار یوق حکم باطنکدر (حکمت) اکر شبها همه قدر بودی پس
شب قدر بی قدر بودی) ایکی بودیده یا حرف حکایه در (محصول ترکیب) اکر کیجه لر جمیعا
قدر کیجه سی اولیدی قدر کیجه سی بی قدر وبی اعتبار اولوردی بعض نسخه ده بی قدر برینه
چه قدر واقعدر (بیت) کرسنك همه لعل بدخشان بودی * پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودی) لعل بدخشان لامیه (بودیده یا حرف حکایه در ایکی یرده بیله (محصول بیت)
اکر هر برطاش لعل بدخشان اولیدی پس لعل وطاشك قیمتی یکسان اولوردی یعنی ایکیسنك
برا اولوردی قیمتی ایمدی قلیل الوجود اولانك اعتباری زیاده ایمش کثیر الوجود اولاندن (حکمت)
نه هرکه بصورت نکوست سیرت زیبا دروست کار اندرون دارد نه پوست) بصورت با حرف
ظرف (سیرت زیبا بیانیه سیرت خلق معناسنه در (زیبا صفت مشبهه در یاراشق ویاقشق دیمکدر
(دروست اصلنده در اوست اوضمیری کیه راجعدر (اندرون بونده قلب معناسنه در (پوستدن
مراد ظاهر حالدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمکه صورتده ایودر سیرت زیبا انده در
یعنی هرکس که صورتده وسیماده ایو وکوزلدر اویله دکلدر که انده سیرت زیبا واخلاق حسنه
اوله بلکه بعضیسی بویله وبعضیسی خلافنجه در زیرا ایش قلبکدر پوستك دکلدر یعنی مصلحت
باطنکدر ظاهرك دکلدر حاصلی هرکسك باطننه نظر ایلمك کرك ظاهرینه دکل (قطعه)
توان شناخت بیك روز در شمائل مرد * که تا کجاش رسیدست پایکاه علوم) شناخت بونده
شناختن معناسنه در (شمائل مرد لامیه در اخلاق مرد دیمکدر مرهوندر (که حرف
بیان تا حرف انتها (کجاش ضمیر مرده راجعدر (پایکاه یانك سکونیله مرتبه دیمکدر (علومه
اضافت لامیه در (محصول بیت) آدمك اخلاق واطوارندن برکونده بیلمك ممکندر که نه یه دك
ایرشمشدر مرتبهٔ علومی یعنی اخلاق واطوارندن کشینك مرتبه ومقام علومی نه حدده
واصلدر بیلمك اولور (ولی ز باطنش ایمن مباش وغره مشو * که خبث نفس نکردد بسالها
معلوم) ولی ادات استدراك (باطنش ضمیری مرده راجعدر (که حرف تعلیل خبث نفس لامیه
(محصول بیت) اما باطنندن امین ومغرور اولمه زیرا خباثت نفس ییللرله معلوم اولمز (تخویف)
هرکه بابزرکان ستیزد خون خود ریزد) (محصول ترکیب) هرکیمکه اکابرله لج وعناد ایلرسه
کندی قانی دوکر یعنی کندی کندینی هلاك ایدر زیرا اکابرله چیقشاماز (قطعه) خویشتن را
بزرك می بینی * راست کفتند یك دو بیند لوچ) می بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کوررسین
دیمکدر (خویشتن مفعول اولی (وبزرك ثانیسی (راست بونده کرچك معناسنه (بیند فعل
مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر بیندندن (یك مفعول اولی (ودو ثانیسی (لوچ لامك ضمی
وجیم عربیله شاشی دیمکدر احول معناسنه (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر که کندیکی
اولو کوررسین کرچك دیدیلر ویادیمشلردر که شاشی بری ایکی کورر یعنی سن غرور وتکبرکدن
کندیکی اولو کوردکك شاشینك بری ایکی کوردیکی کبی فاسد درز یرا اونه سی یوقدر (زود بینی شکسته
پیشانی * تو که بازی بسر کنی باقوچ) زود زانك ضمیله تیز دیمکدر ظرف زماندر (بینیك
شکسته مفعول اولی (وپیشانی ثانیسی بازی اویون دیمکدر کنینك مفعول صریحی (وبسرله
(باقوچ غیر صریحلری (قوچ لفظ مشترکدر ترکیله فارسیسی بیننده (محصول بیت) تیز زمان
الکی شکسته کوررسین سن که باشکله قوچله اویون اوینارسین یعنی کله کله قوچله طوقشورسین
ترکیده قوچ جیم عجمله در قافیه رعایتیچون بونده عربی اوقنور فقدبر (پند) پنجه با شیر ومشت
با شمشیر کار خردمندان نیست) معلوم اوله که بونك کبیلر مقدر له ملحوظدر (باشیر با حرف
مصاحبت ویا حرف صله (باشمشیر با حرف صله (محصول ترکیب) ارسلانله پنجه طوتشمق

ویارسلانه پنجه اورمق و بومروغی شمشیره اورمق عقلا ایشی دکلدر زیرا انلر کندینی تهلکه یه
صالماز ومضرتدن احترازایدرلر (بیت) جنك وزوراوری مکن بامست ✲ پیش سرپنجه در بغل نه
دست) زوراوروصف ترکیبیدر (آوریدندن زورکتوریجی (و یاحرف مصدر زوراورلك دیمکدر
(بامست باحرف مصاحبت (پیش سرپنجه لامیه (سرپنجه قوی وغالب معناسنه‌در (بغل بانك
وغین معجمه نك فتحه‌لریله قولتق دیمکدر (نه نونك کسری وهاء اصلیه‌ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (نهیدندن مستقبلاتنده نونك فتحیله مستعملدر (نه نهادندندر دینلر سهو ایتمشلر (دست
مفعول صریحی (ودر بغل غیرصریحی (و پیش ظرف مکانی (محصول بیت) مست ایله جنك
وزورکتوریجیلك ایلمه یعنی انکله محاربه ومقاتله ایدوب اکاقوت بازوکی کوسترمه پس قوی
وغالب کیمسه نك او کنده الکی قولتوغکه قو یعنی انکله جنك وجدال ایدوب خصومت
کوسترمه (تحذیر) ضعیفی که با قوی دلاوری کند یار دشمنست در هلاك خویش)
ضعیفی یاحرف وحدت (که حرف بیان و یاحرف رابط صفت (و باحرف مصاحبت (دلاور
وصف ترکیبیدر آوریدندن بهادر معناسنه‌در (یاردشمن لامیه (هلاك خویشده بویله‌در
(محصول ترکیب) برضعیف که قویله برابر دلاورلك ایلیه واکا بهادرلق کوستره یعنی اکابهادرلق
صتاوکندینی اکا کوره دلیرطوته کندی هلاکنده دشمنك معین وناصریدر (قطعه) سایه
پرورده راچه طاقت آن ✲ که رود بامبارزان بقتال) سایه پرورده کولکه‌ده بسلنمش (یعنی نازونعمت
ایچنده بیومش (ورا ادات تخصیص (طاقت ان لامیه‌در (که حرف بیان (با حرف مصاحبت
(مبارز بهادر دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (بقتال باحرف صله (قتال مفاعله بابنك مصدر
ثانیسیدر (بامبارزان رودده (قتالده متعلق اولمق جائز (محصول بیت) سایه پرورده نك نه قدرت
وطاقتی اوله اول نسنه‌یه که بهادرلرله جنکه ومقاتله‌یه واره (سست باز و بجهل میفکند ✲
پنجه بامرد آهنین چنکال) سست باز ووصف ترکیبیدر بازوسی ضعیف کیمسه دیمکدر (بجهل
(باحرف مصاحبت (میفکند فعل مضارع مفرد غائب براغور دیمکدر (پنجه مفعول صریحی
(وبجهل وبامرد غیرصریحلری (مرد آهنین چنکال بیانیه‌در (آهنین چنکال وصف ترکیبیدر
دمور قینقلی (یعنی پنچه‌لی دیمکدر (محصول بیت) ضعیف بازولی اولان کیمسه جهلیله دمور پنچه‌لی
اولان کیمسه‌یه پنچه براغور یعنی انکله پنچه طوتشور آهنین چنکال قوی بازولیدن کنایتدر ومحکم
پنچه‌لیدن عبارتدر (توبیخ) هرکه نصیحت نشنود سرملامت شنیدن دارد) سر بونده سودا
وهوس معناسنه‌در (محصول ترکیب) هرکیمکه نصیحت دیکلمز یعنی قبول ایلمز ملامت ایشتمك
سوداسین طوتار حاصلی ازارلنمق اسنر (بیت) چون نباید نصیحتت
درکوش ✲ اکرت سرزنش کنم خاموش) نصیحتت درکوش تقدیری (نصیحت درکوشتندر
(اکرت سرزنش کنم تقدیری (اکرسرزنش کنمت (و یا اکر سرزنشت کنم در (خاموش فعل
امر مفرد مخاطبدر (راپسم اول دیمکدر (محصول بیت) چونکه نصیحت قولغکه کرمز اکر بن
سکا توبیخ وسرزنش ایدرسم اپسم اول (لطیفه) بی هنران هنرمندان را نتوانند دیدن همچون
سکان بازاری سك شکار را بینند ومشغله برارند و پیش آمدن نیارند) سکان بازاری بیانیه (سك
شکار یده بویله‌در (مشغله غوغا (برارند قالدررلر دیمکدر (نیارند فعل نفی مستقبل جمع غائبدر
(باریدندن قادر اولمازلر دیمکدر (بر مصدری دخی یارستن در قدرت معناسنه (پس نیاردی
ارستن دن اخذایدن سهو ایلمش (محصول ترکیب) هنرسزلر هنرلیلری کورمکه قادر اولمازلر
یعنی انلرله برابر ایده مزلر ومعارضه ومقابله قیله مزلر بازار ایتلری کبی که آو ایتنی کوردلر وغوغا
وعوعو قالدررلر یعنی ایدرلر وایلری کلمکه قادر اولمازلر (تحذیر) سفله چون بهنر با کسی

رد ابن سید علی وسروری

ردشمعی

برنیاید بخبثش در پوستین افتد) برنیاید چیقشامز (یعنی مقابله ومعارضه ایده مز (محصول ترکیب)
سفله کیمسه یعنی دنی وناکس چونکه هنرده و یاهنرله برکیمسه ایله چیقشامز یعنی مقابله ومعارضه
ایده مز خباثتله غیبتنه دوشر حاصلی اردنجه قدح ایلمکه باشلر (بیت) کنند هرآینه غیبت حسود
کوته دست ✲ که درمقابله کنکش بود زبان مقال) هرآینه البته دیمکدر (غیبت غین معجمه نك
کسری و یانك فتحیله برکیمسه نك اردنجه غائبانه سویلکه دیرلر شول سوزی که ایشتدیکی تقدیرجه
مغموم اوله اکر اول سویلدیکی سوز کرچکسه غیبت دیرلر واکر کذب ودروغ ایسه بهتان دیرلر
(حسود کوته دست بیانیه‌در (کوته دست وصف ترکیبیدر قصه اللی دیمکدر نسنه‌یه قادر اولمیان
کیمسه‌ده مستعملدر (که حرف تعلیل (کنکك کاف اول عربی ومضمومدر (وکاف ثانی عجمی
معلوم اوله که نون ساکندن صکره اخرده کاف واقع اولسه البته عجمیدر فاحفظ (شین
ضمیر حسوده راجعدر (اما معناده مقاله مقیدر (محصول بیت) حسود کوته دست یعنی عاجز
بی قدرت البته غیبت ایدر حاصلی غیبتن قومازز برا مقابله‌ده زبان مقالی کنکك اولور یعنی دلی طوتلور
نطقه قادر اولماز (کنك کاف عجمك ضمیله فصیحدر دیین خطا سویلمش (شکایت) اکر جور
شکم نبستی هیچ مرغی در دام نیفتادی بلکه صیاد دام ننهادی) (جورشکم لامیه (نبستی
(یاحرف حکایه (مرغی یاحرف وحدت (دردام در حرف صله (نیفتادی یاحرف حکایه
(صیاد مبالغه‌ایله اسم فاعلدر آوجی دیمکدر (ننهاد فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (و یاحرف
حکایه (محصول ترکیب) کرجورشکم یوق ایمش سه یعنی آچلق بلاسی یوغیمش سه هیچ بر مرغ
دامه دوشمزدی بلکه آوجی دوزاق قورمزدی زیرا بوغزدردی اولمسه مرغ دامه وارمزدی
(عبرت) حکیمان دیردیر خورند وعابدان نیم سیر وزاهدان تاسدرمق وجوانان تاطبق برکیرند
و پیران تاعرق کنند اما قلندران چندان که در معده جای نفس نماند و برسفره روزی کس)
حکیملر کچ کچ (یعنی سیرك یرلر تاکیم طعام هضم اوله وعابدلر نیم سیر (یعنی تمام طویمازلر (تاحرف
انتها (سدرمق مصدرك مفعولنه اضافتیدر رمق سد دیمکدر (رمق جانك صوکیدر (مراد
اولمیجك جه ییك یرلر دیمکدر (تاحرف انتها (طبقدن مراد ایچندن ییك ینن اسبابدر صحن
وتپسی وطاس کبی (برکیرند قالدرلر دیمکدر (تاینه حرف انتها (عرق کنند درلیدلر دیمکدر
(معده میمك فتحی وعینك کسری ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده حیوان جنسنك
شیردانی یرنده مستعملدر (یعنی تحریف ایدوب شیردن دیدکلریدر (جای نفس لامیه‌در (نماند
فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالمیه دیمکدر (روزی کس لامیه (محصول ترکیب) حکیملر سیرك
ییك یرلر تاکیم ییدکلری هضم اوله وعابدلر یارم طوینجه یعنی تمام طوق اولنجه ییزلر وزاهدلر
سدرمقجه یعنی جانی تنده حفظ ایلمك مقدارنجه حاصلی اولمیجك جه وجوانلر اوکارندن ظرف
طعام قالقنجه یعنی ایچنده اولانی دوکدنجه و پیرلر درلینجه اما قلندرلر اولقدر یرلر که معده‌ده نفسه
یر قالمیه وسفرده کیمسه نك رزقی ونفقه سی یعنی جوانلر طبقده ییك قالمنجه یرلر اما قلندرلر
سفرده اتمك دخی قالمنجه یرلر و جائزدر که خورند فعل امر غائب اوله یعنی هر طائفه مذکور
اولان مقداری ییسونلر دیمك اوله (بیت) اسیر بند شکم را دو شب نکیرد خواب ✲ شبی معدهٔ
سنکی شبی زدلتنکی) اسیر بند شکم لامیه و بیانیه‌در (بندشکم مجازدر (ورا ادات تخصیص (نکیردك
خواب فاعلی (واسیر بند شکم مقدم مفعولی (ودو شب ظرف زمانی (شبی یا حرف وحدت
(معده میمك کسری وعینك سکونیله ذکر اولنان کبیدر (سنکی به اضافتی بیانیه‌در (و یاحرف نسبت
طاشه منسوب معده‌دن (یعنی زیاده طوقلقدن طاش کبی بکشمش معده‌دن دیمکدر (دلتنك
وصف ترکیبیدر کوکلی طار (و یاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) شکم قیدینه

مطلـــ

ردشمعی

اسیر اولان کیمسه یی ایکی کیجه اویقو طوتمز یعنی ایکی کیجه اویقواویماز بر کیجه زیاده چرق یمك
یمك ثقلتندن و بر کیجه طعام یعنی ییجك بولمدیغی اجلدن کوکلی طارلغندن (وعظ) مشورت
بازنان تباهست وسخاوت بامفسدان گناه) (محصول ترکیب) زنلرله مشورت فاسددر و مفسدلره
سخاوت وکرم گناه زیرا فسادینك ازدیادینه باعثدر (بیت) ترحم بر پلنك تیزدندان * ستمکاری
بود بر کوسفندان) پلنك تیزدندان بیانیه‌در (ستمکار ظالم دیمکدر (ویاحرف مصدر (محصول بیت)
کسکین دیشلی قپلانه ترحم ایدوب انی اسیرکمك ستمکارلق یعنی ظالملقدر قیونلره حاصلی ظالملره
مهر ومحبت مظلوملره جفا وظلمدر دیمکدر (پند) هرکرا که دشمن در پیشست اکر نکشد
دشمن خویشست) محصول ترکیب) هرکیمك که دشمن اوکنده‌در اکر انی اولدرمزسه
کندی یه دشمندر زیرا دشمن فرصت بولنجه انی اولدرر (بیت) سنك دردست ومار بر سر
سنك * خیره رایی بود قیاس ودرنك) خیره رایی وصف ترکیبیدر احمق فکرلی دیمکدر (ویا
حرف مصدر ردر احمق وضعیف فکر ایلك دیمکدر (درنك دالك فتحی و کسریله ورانك
فتحیله اکلنمك دیمکدر (محصول بیت) طاش الکده اوله ویلان بر طاشك اوزرنده اوله احمق
فکرلیلکدر قیاس ودرنك یعنی اورایمی واورمایمی دیو قیاس وتردد ایلك فکرك فسادندندر
(وکروهی ازخردمندان بخلاف این مصلحت دیده اند وکفته اند که درکشتن بندیان تأمل
اولیترست بحکم آن که اختیار باقیست توان کشت و توان هشت تا اکر بی تأمل کشته شود
محتملست که مصلحتی فوت شود که تدارك مثل آن ممتنع باشد) کروهی یاحرف وحدت (کروه
کاف عجمك ورانك ضمریله بلوك معناسنه‌در (کشتن بندیان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(بندی بند باغ معناسنه‌درکه عربجه قید دیرلر (ویاحرف نسبت بندده منسوب دیمکدر یعنی
محبوس (والف ونون ادات جمعدر محبوسلر دیمکدر بعض نسخه‌ده بندکان واقعدر (کشت
کشتن وهشت هشتن معناسنه‌در صالیویرمك یعنی ترك ایلك (تاحرف تعلیل (کشته شود
اسم مفعولدر مقتول اوله دیمکدر (محتمل اسم فاعلدر افتعال بابندن (که حرف بیان (مصلحتی
حرف وحدت (که حرف رابط صفت ویاحرف بیان (تدارك مثل آن مصدرك مفعولنه
اضافتیدر ولامیه‌در (ممتنع اسم فاعلدر افتعال بابندن (محصول ترکیب) امابر بلوك عقلادن
بونك خلافنی مصلحت کورمشلردر ودیمشلرکه محبوسلری قتل ایلکده تأمل اولیرکدر یعنی قتلنه
عجله ایلامك کرك اول سببله که اختیار باقیدر قتل ممکن وترك ایدوب ازاد ایلك ممکن زیرا اکر
تأملسز قتل اولورایسه احتمالدرکه بر مصلحت فوت اوله که اول مصلحتك کبینك تدارکی
ممتنع اوله یعنی قتل سببیله فوت اولنجه تدارکی ممتنع اولور بهرحال (مثنوی) نیك سهلست
زنده بی جان کرد * کشته راباز زنده نتوان کرد) نیك بونك کبی یرلرده محکم معناسنه‌در قتی
آساندر دیمك اولور (زنده کردك مقدم مفعول صریحی (وبی جان غیرصریحی (وکرد کردن
معناسنه‌در (وکشته نتوان کردك مفعول اولی (وزنده مفعول ثانیسی (وبازمان معناسی متضمندر
(محصول بیت) قتی قولایدر زنده‌یی جانسز ایلك یعنی زنده‌نك جانن المق امامقتولی ینه جانلی
ایلك ممکن دکل (شرط عقلست صبر تیرانداز * که چورفت ازکمان نیاید باز) شرط عقل
لامیه ومقدم خبر (وصبر تیرانداز مؤخر مبتدا ولامیه (وتیرانداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن
انداختن دن دینلرسهو ایلشلر (که حرف تعلیل (ازکمان رفته متعلقدر (نیاید فعل نفی مستقبل رد ابن سید علی وسروری
مفرد غائب (بازینه دیمکدر (محصول بیت) شرط عقلدر تیراندازك صبری یعنی اوقی آتمزدن اول
دوشه‌جك یری ملاحظه ایلك کرك زیرا چونکه اوق یایدن کتدی یعنی چیقدی ینه عودت
ایلمز (نصیحت) حکیمی که با جهال درافتد باید که عزت توقع ندارد) بعض نسخه‌ده توقع

عزت واقعدر اضافتله (وجاهلی که بزبان آوری برحکیمی غالب آید عجب نیست که سنکست
جوهری رامی شکند) یعنی برحکیم که جهله ایله جمع اولوب مختلط اوله کرکدرکه انلردن عزت
امید ایلیه و برجاهل که تکلمله برحکیمه غالب اوله عجب دکلدرکه طاشدر جوهری کسر ایدر
(بیت) نه عجب کرفرو رود نفسش * عندلیبی غراب هم قفسش) نه حرف نفی (فرورود
لغتده اشاغه کیده دیمکدر اما استعمالده باتمق معناسنه‌در نتکه ترکیده سسی باتدی دیرلر (نفسش
شین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله عندلیبه راجعدر (عندلیب بلبله دیرلر (ویاحرف وحدت
(غراب مبتدا (وهم قفس خبری وجمله صفت عندلیبدر (قفسی عرب صادله استعمال ایدر
وعجم سینله (محصول بیت) نه عجب یعنی عجب دکل اکرنفسی باتارسه عندلیبك که غراب هم قفسی
اوله یعنی قفسده شریکی اوله (حاصلی غرابك آوازی عندلیبك آوازینی اصمرسه عجب دکل (بیت)
کرهنرمند زاوباش جفایی بیند * تادل خویش نیازارد ودرهم نشود) اوباش جمع صیغه‌سیله
مستعملدر لوندان معناسنه وبعضلر دیدیلرکه مفردی بوش در قلب بعض طریقیله جمع اولدی
(جفایی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (تاحرف تنبیه (دل خویش لامیه (ونیازاردك مقدم مفعولی
نیازارد لفظ مشترکدر فعل نفی مستقبل ایله نهی غائب بینده انجمیه ویاانجنسین دیمکدر (درهم
لغتده قرشمرش دیمکدر اما بونده بحضور معناسنه‌در (نشودینه مشترکدر بحضور اولمیه ویا
اولمسون دیمکدر (محصول بیت) اکرهنرمند اراذل واسافلدن جفا کوررسه البته کندی
کوکلنی انجتمیه ویاانجتمسون وبحضور اولمیه ویااولمسون (سنك بدکوهر اکرکاسهٔ زرین شکند *
قیمت سنك نیفزاید وزرکم نشود) سنك بدکوهر بیانیه (کاسهٔ زرین ده بویله‌در (زرالتون
(ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (شکند فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط واقعدر صیرسه
دیمکدر (قیمت سنك لامیه نیفزاید فعل نفی مستقبل آرتمز (یعنی زیاده اولماز (قیمت زر مبتدا (ونشود
خبر مبتدا (وکم خبر نشوددر واسمی تحتنده قیمت زره راجع ضمیردر (محصول بیت) سنك بدکوهر
یعنی بداصل اکرالتوندن کاسه‌یی صیرسه یعنی شکست ایدرسه اول سنکك قیمتی زیاده اولماز (وکاسهٔ
مکسورك زری قیمتی اکسلمز (حاصلی کسرله جوهر ینه نقصان کلمزکه قیمتندن قاله (وقیمته نقصان
کلمه (بوبیت ضرب مثل حکمنده واقعدر زیاده شهرتندن (لطیفه) خردمندیراکه درزمرهٔ
اجلاف سخن صورت نبندد شکفت مدارکه آواز بربط باغلبهٔ دهل برنیاید وبوی عبیر از کند سیر
فروماند) خردمندیرا را حرف تخصیص (که حرف بیان (زمره زانك ضمی ومیمك سکونیله بلوك
معناسنه‌در اجلافه اضافتی بیانیه‌در (اجلاف جلفك جمعیدر غلیظ طبعلی یابس اولان کیمسه‌یه دیرلر
(سخن نبنددك مفعول اولی (صورت ثانیسی شکفت شینك وکافك ضمریله وکسرریله عجب معناسنه
اسمدر کسره‌یه تخصیص ایدنلر بیلمزلر ایمش (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (که حرف
تعلیل (آواز بربط لامیه (بربط ایکی بانك فتحه‌لریله وسکون رایله قوپزدر (باحرف مصاحبت (غلبهٔ رد شراح جمیعا
دهل لامیه (برنیاید چیقماز یعنی طاول یانجه آوازی ظاهر اولماز (دهل دالك وهانك ضمه‌لریله طاول
معناسنه‌در (بوی عبیر لامیه عبیر عینك فتحی وبانك کسریله کوزل قوقولی اون کبی برنسنه‌در (کند
سیرده لامیه‌در (کند کاف عجمك فتحی وسکون نونله چرکین قوقویه دیرلر (سیر سینك کسریله
صرمساق معناسنه‌در (فروماند فعل مضارع مفرد غائب بونده مغلوب اولور دیمکدر
(محصول ترکیب) برعاقلك که اجلاف وناسازلر بلوکنده سوزی صورت بغلامز یعنی انلر اراسنده که
سوزی رونق والتفات بولوب مسموع اولماز عجب مدار (یعنی عجب طوتمه زیرا قپوز آوازی طاول ایله
چیقماز (یعنی طاول یانده آوازی ایشیدلمز وعبیر قوقوسی صرمساق قوقوسندن مغلوب اولور (یعنی
صرمساق قوقوسی عبیر قوقوسین بصار (زیرا لطیف قوقونك خبیث قوقو یانده ظهوری اولماز

(مثنوی) بلند اوازنادان کردن افراخت ۞ که دنارا بی شرمی بینداخت) بلند اوازنادان بیانیه
ومبتدا کردن افراختك مقدم مفعولیدر (وافراخت فعل ماضی مفرد غائب یوجه‌لتدی وقالدردی
دیمکدر زیاده پك چاغرمقدن عبارتدر (جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بلند آواز وصف ترکیبیدر
یوکسك آوازلی دیمکدر (بلند آوازی اضافتدن قطع ایدنلر اسلوب عجمه واصل دکللرایمش (کردن
افراختك معناسنی اقدام وهجوم ایله تفسیر ایدنلر معنای مقصوده مخالف سو یلمشلر (که حرف رابط
صفت (دانارا ادات مفعول (باحرف مصاحبت (بی شرمی یاحرف مصدر حیاسزلغله دیمکدر
(بینداخت لغتده آتدی دیمکدر (اما بونده ناسازکلماتله بوکه غلبه ایلدی دیمکدر (بینداختك دانا
مفعول صریحی (وبی شرمی غیرصریحی (محصول بیت) یوکسك آوازلی برنادان بو ینن یوجلتدی
یعنی پك پك چاغردی شویله که بردانایی حیاسزلغله مغلوب ومقهور ایلدی (زیرا جهله آدم اوزرینه
پك چاغرمغی برمعرفت اکلر (نمی داند که اهنك حجازی ۞ فروماند زبانك طبل غازی) نمی داند
فعل نفی مستقبل بیلمز دیمکدر (که حرف بیان (اهنك بونده آواز معناسنده در حجازی یه اضافتی بیانیه
(معلوم اوله که علم انغامك اصولی درتدر اولکیسی راستدر که جمیع نغماتك اصلیدر ایکنجیسی عراقدر
اوچنجیسی زیرافکندر دردنجیسی اصفهاندر بودرتدن هر برینك ایکی فرعی وار لیکن بز بونده
لازم اولانی بیان ایدرزانجق پس عراقك ایکی فرعی واربری مایاه وبری بوسلك در وهرایکی
فرعدن مخرج اولان نغمه‌یه آوازه دیرلر پس مایاه وبوسلکك آوازه‌سی حجازدر رفاحفظ (پس شراحك
حجاز اون ایکی مقامدن برمقامك اسمیدر دید کاری باطل اداد ر که محض جهلدن ناشیدر
وبعضیسی علم انغام برینه علم موسیقی دیمش خطا ایلمش زیرا موسیقی صافی ترغاندر غیری نسنه
دکلدر اهنك حجازی مرهوندر (فروماند سابقا مذکور اولان کبیدر (بانك طبل غازی لامیه
وبیانیه در (طبل طاول معناسنه در (غازی لفظ مشترکدر اهل غزایه وجانبازه دیرلر لیکن طبل
غازی طاوله دیرلر طبل بازدن احترازایچون (پس بونده جانباز طاولی دیین خیلی پهلوانلق اظهار
ایلمش (محصول بیت) بلند آوازنادان بیلمز که آهنك حجازی یعنی آوازهٔ حجازی طاول آوازندن بتار قالور
یعنی آنك یاننده ایشیدلمز زیرا طاولك یاننده بوری وصورنای وزیل وبونلر کبیلر ایشیدیلور انجق
نازك نغمه که انسان خنجره سندن پیدا اولور قنده ایشیدیلور (حکمت) جوهر اکر در خلاب
افتد همچنان نفیس است وغبار اکر برفلك رسد هنوز خسیس استعداد بی تربیت دریغست
وتربیت نامستعد ضایع خاکستر اکرچه نسب عالی دارد که آتش جوهر علو یست ولیکن چون بنفس
خود هنری ندارد باخاك برابرست قیمت شکرنه ازنیست که ان خاصیت و یست) خلاب خانك فتحی
وکسریله چرکاب معناسنه در (همچنان کذلك معناسنه در یعنی دوشمزدن اولکی کبی (هنوز الان
دیمکدر بعض نسخه‌ده همان واقعدر هنوز برینه (استعداد بی تربیت بیانیه ومبتدا (ودر یغست
خبری (وتر بیت نامستعده مصدرك مفعوله اضافتیدر ومبتدا وضایع خبری (خاکستر کول (نسب عالی
بیانیه (که حرف تعلیل (آتش مبتدا (جوهر علوی خبری (باحرف ظرف (نفس خود بیانیه (هنری
یاحرف وحدت ویاتنکیر (محصول ترکیب) جوهر اکر خلابه ده دوشرسه ینه نفیسدر یعنی ذاتنه
تغیر ونقصان کلمز وغبار اکر فلکه دك ایریشورسه ینه همان خسیسدر یعنی مقام شریفه وصول ایله
خساستدن چیقوب شریف اولمز تربیتسز قابلیت ظلم وحیفدر یعنی استعدادی اولان کیسه‌یی تربیه
ایلیوب اهمال ایلمك ظلم وحیفدر وناقابلی تربیه ایلمك ضایعدر کول اکرچه عالی نسب طونار یعنی
نسبی عالیدر زیرا آتش جوهر علو یدر زیرا عناصرك جمیعندن اعلادر اما کولك چون کندی نفسنده
جوهری یوقدر خاکله برابردر اندن چوق تفاوتی یوقدر شکرك قیمتی قمشدن دکلدر بلکه اول
قیمت واعتبار کندی خاصیت وخاصه سیدر (مثنوی) چوکنعان را طبیعت بی هنربود)

رد شراح جمیعا
رد شراح جمیعا

رد شراح جمیعا
رد ابن سید علی

رد شمعی

پیمبرزادکی قدرش نیفزود) کنعان حضرت نوح علیه السلامك کندینه عاصی اولان اوغلیدر که سائر
مشرکلرله طوفانه غرق اولدی (را ادات تخصیص پیغامبر و پیمبر و پیامبر و پیمبر هب برمعنایه در خبر
ایلچی دیمکدر (پیمبرزادکی بریلدن (کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (نیفزود فعل نفی ماضی
مفرد غائب افزودندن که لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده متعدیدر که قدر مفعولیدر (محصول بیت)
چونکه کنعانك خلقت وطبیعتی هنرسزایدی پیغمبر اوغلی اواق قدرینی ارتورمدی بلکه سائر
مشرکینله بیله غرق اولدی (فکان من المغرقین) انك حقنده در (هنر نمای اکرداری نه کوهر ۞
کل ازخارست وابراهیم ازازر) هنر نمانك مقدم مفعولیدر کوهردن مراد بونك کبی یرلرده اصلدر که
نسبدر ازر حضرت ابراهیم علیه السلامك باباسیدر که بتلر یوناردی (محصول بیت) هنر کوستراکر
وار یسه کوهر ونسب کوسترمه کورمزمیسین که کل دیکندن طوغر و پیدا اولور وابراهیم ازردن
پس اصله ونسبه اعتبار یوق بلکه ذاته وحسبه در (لطیفه) مشك آنست که ببو یدنه ان که
عطار بکو ید دانا چون طبلهٔ عطارست خاموش وهنرنمای ونادان چون طبل غاز یست بلند
آواز ومیان تهی) ببو ید فعل مضارع مفرد غائب بو یدندن لازمله متعدی بیننده مشترکدر
بونده لازمدر قوقی و یره معناسنه (طبلهٔ عطار لامیه در طبلهٔ عطار اولدر که عطار دیار عرب
وعجمده برطبله یه انواع مبخرانی ترتیب ایدوب صتار اما رومده بواسلوب اولمز (هنر نمای وصف
کیبیدر نمایندن هنر کوستریجی دیمکدر (بلند آواز وصف ترکیبیدر (میان تهی ده وصف
ترکیبیدر ایچی بوش دیمکدر (محصول ترکیب) مشك اولدر که کندی قوقه یعنی قوقوسی
چیقه اول دکلدر که عطار سو یلیه یعنی عطارك تعریفیله اولان مسکه اعتبار یوقدر عالم
طبلهٔ عطار کبی ایسمدر وهنر کوستریجی یعنی تصلف ایلیوب اظهار هنر ایلمز اما نادان
طاول کبی بلند آواز وایچی بوشدر یعنی همان اوکندسی وار آنجق اما هنردن بی بهره در طبل
غازی یی جانباز طاوله تخصیص ایلین طاول کبی میان تهی در (قطعه) عالم اندرمیان
جاهل را ۞ مثلی کفته اند صدیقان) میان جاهل لامیه (جاهلدن مراد جنسیدر (ورا
معناده عالمه قیددر عالم را میان جاهلان تقدیرنده در مرهوندر (مثلی یاحرف وحدت (مراد مثلدن
تمثیلدر (صدیقان صدیقك جمعیدر صادك ودال مشددك کسرهٔ لریله صفت مشبهه در (محصول بیت)
جهله اراسنده عالمه برتمثیل سو یلمشلر صدیقلرا ول تمثیل بیت ثانیدر (شاهدی درمیان
کورانست ۞ مصحفی درمیان زندیقان) شاهدی یاحرف وحدت (مصحفی ده بویله در
(زندیقان زانك ودالك کسره لریله زندیقك جمعیدر ملحدان معناسنه (یعنی حشر اجساده
قائل اولمیان ظالملر (محصول بیت) جاهللر اراسنده عالمك مثلی برمحبوبدر کورلر اراسنده
و برمصحفدر زندیقلر اراسنده یعنی بونلره بکزر عالم جهله ایچنده (پند) دوستی را که بعمری فراچنك
آرند نشاید که بیکدم بیازارند) دوستی یاحرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(باحرف ظرف (وعمر بونك کبی یرلرده مدتدن عبارتدر و یاحرف وحدت برمدنده و برزمانده
دیمکدر (فرا بونك کبی یرلرده ادات صله در (چنکدن مراد الدر (آرند فعل مضارع جمع غائبدر
(بیکدم (باحرف ظرف (ودم نفس وساعت معناسنه در بردمده و برساعتده دیمکدر (بیازارند
فعل مضارع جمع غائب انجیده لر دیمکدر (محصول ترکیب) بردوستی برمدتده اله کتوره لر یعنی
تحصیل ایده لر لایق دکلدر کیم آنی برنفسده انجید وب بحضور ایده لر (بیت) سنکی بچند
سال شود لعل پاره ۞ زنهار تایك نفس نشکنی بسنك) سنکی یاحرف وحدت (بچندسال باحرف
ظرف بنجه ییلده دیمکدر (شود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی یعنی اسمی تحتنده سنکه راجع
ضمیردر (وخبری لعل پاره در تقدیری پارهٔ لعل در (زنهار ادات تنبیه (تا حرف تاکید (باحرف

رد شمعی

زندیق مطولده بیان اولندیغی
اوزره صانع عالمی نافی وقاموس
بیانجه نور وظلمتك قدیم
اولملرینه قائل اولان وعلی
قول آخرنه وربوبیته ایمانی
اولمیان دینسزلره وعند
البعض کفری کیزلیوب صورتا
ایمان واسلام اظهار ایدن
منافقه دینور (مجد اسعد)

ظرف (بك نفس برنفسده دیمکدر (شین لعل پاره یه راجعدر (نشکنی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب صیغه سین دیمکدر (یعنی کسر ایلمیه سین (محصول بیت) برطاش نیجه بیلده برلعل پارهسی
اولور زنهار تا برنفسده آنی طاشله کسر ایلمیه سین بو بیت بکن نثره تمام تنو بر و تنظیر در (تشبیه)
عقل دردست نفس چنان کرفتارست که مرد عاجز دردست زن کربز) دست نفس لامیه در
مجازا (مرد عاجز بیانیه (زن کربزده بو یله در (کربز کاف عجمك ضمی وراءك سکونی و بانك ضمیله
زورلی وقوتلی وزیرك دیمکدر (محصول ترکیب) عقل نفسك النده آنجلین کرفتاردر که عاجزار
قوتلی عورت النده (بیت) درخرمی برسرایی ببند ٭ که بانك زن ازوی براید بلند) درخرمی
بیانیه در یاء بطنیله (برسرایی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (بانك زن لامیه در
عورتك آوازی (وی ضمیر غائبدر سرایه راجع (براید چیقار دیمکدر (محصول بیت) اول اوك
اوزرینه شنلك وشادیلق قپوسنی بغله یعنی قپه که آندن عورتك آوازی یوکسك چیقه یعنی عورتك
آوازینی طشره ده اولان خلق ایشیده (حکمت) رأی بی قوت مکر وفسونست وقوت
بی رأی جهل وجنون) رأی فکر دیمکدر (بی قوته اضافتی بیانیه در (یعنی بی قوت عقل
مکر وفسون عطف تفسیری قبیلندندر زائد و بی فائده دیمکدر (قوت بی رأیده بیانیه در (یعنی قوت
عقل بی رأی وتدبیر جهل وجنوندر (محصول ترکیب) رأی خالص بی قوت عقل بی فائده
وبی نتیجه ایشدر وعقل بی رأی وتدبیر صافی جهل وجنوندر حاصلی رأی وتدبیره عقل لازمدر
وعقله رأی وتدبیر لازمدر یعنی هرایشده عقل ورأی بیله اولق کرك (بیت) تمیز باید وتدبیر
وعقل انکه ملك ٭ که ملك ودولت نادان سلاح جنك خداست) تمیز (یاء اول اسلوب عجم
اوزره ضرورت وزن ایچون حذف اولنمشدر (ملك لفظ مشترکدر مملکت وسلطنت بیننده
بونده ایکیسنه ده مساغ وار (که حرف تعلیل (دولت ملکه معطوف ونادانه مضافدر لامیه ایله
(سلاح جنك خدا لامیه لردر (محصول بیت) انسانه تمیز وتدبیر وعقل کرك اندنصکره مملکت
وسلطنت زیرا نادانك ملکی ودولتی خدا ایله جنك ایلمکه براقدر (یعنی خدانك امر ونهیینه
مخالفت ایلمکه سببدر (تربیت) جوانمردی که بخورد وبدهد به از عابدی که روزه دارد
وبنهد) جوانمردی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (عابدی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (روزه داردك مقدم مفعولی اوروج طوته دیمکدر (بنهد فعل مضارع
مفرد غائب قویه دیمکدر (یعنی صقلیه وحفظ ایلیه (حاصلی ادخار ایلیه (محصول ترکیب)
برسخی کیمسه که یه وغیری یه بذل ایلیه یکدر شول عابددن که صائم اوله وکندی ییه
وبنه کندی ایچون حفظ ایلیه (مطایبه) هرکه ترك شهوت از بهر قبول خلق کرده است
ازشهوت حلال درشهوت حرام افتاده است) ترك شهوت مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهوتدن
مراد لذت دنیویه در (بهر ادات تعلیل (قبول خلق مصدرك فاعلنه اضافتیدر یعنی خلقك مقبولی
اولمغیچون (شهوت حلال وشهوت حرام بیانیه لردر (محصول ترکیب) هرکیمکه آرزوولذت دنیایی
خلقك قبولیچون ترك ایلمشدر یعنی پرهیزکارمرتاض اکلسونلر دیو لذائذ دنیادن کسلن لذت
حلالدن لذت حرامه دوشمشدر زیرا ایلدیکی وضع ریا ایله در ریا ایسه اهل تحقیق قتنده کفردر
العیاذبالله تعالی (بیت) عابد که نه از بهر خدا کوشه نشیند ٭ بیچاره در آینهٔ تاریك چه بیند)
(که حرف بیان (نه حرف نفی معناده نشینده مقیددر (کوشه نشیندك ظرف مکانی بردرتقدیر یله
(از بهر خداده اکا متعلقدر (در حرف ظرف (آینهٔ تاریك بیانیه (چه ادات استفهام (بیند فعل
مضارع مفرد غائب نه کورور دیمکدر استفهام انکاری طریقیله یعنی کورمز (عابد مبتدا ومابعدی
صفتی (بیچاره مبتداء ثانی (وچه بیند خبر ثانی وثانی خبر یله خبر اول بیچاره عابددن بدل اولمقده

جائزدر (محصول بیت) عابد که خدا ایچون کوشه ده اوتورمیه یعنی الله ایچون کوشه نشین اولمیه
ریا ایچون اوله بیچاره عابد قرانکلق آینه ده نه کورر یعنی آینهٔ قلبی که ریا ژنکیله پاصلنمش اوله اندن
نور وفیض خدا عکس ایلمز (لطیفه) اندك اندك خیلی شود وقطره قطره سیلی کردد یعنی
آنان که دست قدرت ندارند سنك خرده نکه دارند تا بوقت فرصت دمار از دماغ ظالم برارند)
اندك اندك تأکید لفظی (خیلی یا حرف تنکیر بونده چوق دیمکدر (شود اولور دیمکدر (وقطره
قطره بنه تأکید لفظی (سیلی یا حرف تنکیر (خیلی وسیلی یالرینه حرف وحدت دیین لذت
کلامدن بیخبرایمش (کردد فعل مضارع مفرد غائب شود کبی صیرورت معناسنی افاده ایدر
اولور دیمکدر حضرت شیخ معنای مرادی یعنی ایله شرح ایدوب بیورر (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر
(که حرف رابط صفت (دست قدرت بیانیه (ندارند طوتمزلر یوقلقدن کنایه در (سنك خرده
ترکیب مزجی در (سنك ریزه کبی طاش اواغی دیمکدر ترکیب اضافی اولمقده ده قابلدر (نکه دارند
فعل امر جمع غائب حفظ ایلسونلر دیمکدر فعل مضارعده اولمق ممکندر امکان بعید ایله
(تا حرف تعلیل یا حرف ظرف (وقت فرصت لامیه (دمار دالك فتحی وکسریله انتقام معناسنه در
(دماغ دالك کسریله بونده باشك بینیسی مراددر (برارند چیقاره لر دیمکدر (محصول ترکیب)
ازاجق ازاجق برنسنه بری برینه منضم اولنجه چوق اولور مثلا صو قطره قطره بر یره جمع اولنجه
سیل اولور بونك معناسی بودر که شونلرکه دست قدرتلری یوقدر یعنی برنسنه یه قادر دکللر سنك
خرده یی حفظ ایدرلر و یا حفظ ایلسونلر تا کیم فرصت وقتنده ظالمك دماغندن انتقام حاصل
ایده لر یعنی دماغنی چیقره لر حاصلی اندن انتقام اله لر یعنی انی هلاك ایده لر دیمکدر (بیت)
وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر ٭ ونهر الی نهر اذا اجتمعت بحر) قطر لفظا مرفوع مبتدا
علی قطر جار مجرور یله اتفقته متعلقدر (اتفقت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن
اصلی اوتفقت ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی تا حرفدر حروف مهموسه دن وواو حرفدر
حروف مجهوره دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تاده ادغام
ایلدیلر اتفقت اولدی (نهر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (ونهر لفظا مرفوع مبتدا (الی نهر
اجتمعته متعلق اجتمعت انضمت معناسنی متضمن اولدوغیچون الی ایله تعدیه ایلدی (بحر لفظا
مرفوع خبر مبتدادر (محصول بیت) طمله طمله اوزره چن متفق اولسه ارمق اولور یعنی قطرات
بری بریله مجتمع اولسه نهر اولور ونهر نهر یله مجتمع اولسه بحر اولور یعنی انهار بری برینه منضم
اولسه بحر عظیم اولور (بیت) اندك اندك بهم شود بسیار ٭ دانه دانست غله در انبار)
دانستی هاء رسمی وهمزه مجتلبه ایله یازنلر املادن آکاه دکللر ایمش (محصول بیت) ازاجق — رد شراح چیغا
ازاجق بری بریله جمع اولیجق چوق اولور کورمزمی سین که انباره غله دانه دانه در یعنی دانه لر
بری بریله جمع اولوب انبار طوپ طولو اولور (غله غینك فتحی ولامك تشدیدیله تورکیجه
تخل دیدکلریدر (حکمت) عالم را نشاید که سفاهت از عامی بحلم درکذراند که هردو
طرف را زیان دارد هیبت آن کم شود وجهل این مستحکم) عالم را را ادات مفعول (که حرف
بیان (سفاهت مصدردر سفه دن یعنی حسن بابندن زیرا بو لغت ایکی بابدن مستعملدر علم
وحسن علمدن مصدر سفه اما حسن دن سفاه وسفاهت کلور (بونده حلمك نقیضی مراددر (عامی
جاهل معناسنه در اصلنده میم مشدد در اما عجم تخفیف میمله اوقور (بحلم با حرف سبب (در حرف
تأکید (کذراند فعل مضارع مفرد غائب کچوره دیمکدر (یعنی حلم سببیله سفاهتنی ترك ایلیه (حاصلی
سفاهتندن اغماض عین ایلیه (که حرف تعلیل (هر دو طرفدن مراد عالم وعامیدر را ادات صله (هیبت
آن لامیه اشارتدر عالمه (کم بونده ناقص معناسنه در (جهل این لامیه اشارتدر عامی یه (مستحکم محکم

ردشمی

مستحکم ده قیاس اسم فاعل وزنی اوزرینه کلمك ایدی زیرا استحکم فعل لازمدر اندن اسم مفعول کلمز مکر که حرف جرایله لکن بونده کم کلمه سنه سجع موافق اولسون دیو اسم مفعول ایراد ایلمش فتدبر

(یعنی قوی دیمکدر (محصول ترکیب) عالمه لایق دکلدر حلم سببیله عامیدن صادر اولان سفاهتی اهمال ایدوب ترك ایلیه یعنی ایلدیکی سفاهته مقید اولمیوب ۹ دیمیه زیرا ایکی جانبه بیله زیان ویرر عالمك هیبته نقصان ویرر وعامینك جهلی محکم اولور زیرا بونك اهمالیله اکا غرور کلور که طغیانه سبب اولور (بیت) چو با سفله کویی بلطف وخوشی * فزون کرددش کبر وکردن کشی) چوادات تعلیل (با حرف صله (سفله الحق ودنی کیمسه (فزون افزوندن مخففدر زیاده معناسنه اسمدر (کردد فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (شین ضمیر معناده کشی یه مقیددر کشیش تقدیرنده (کردن کش معاند معناسنه در (محصول بیت) چونکه الجغه (یعنی دنی یه وسفیهه لطفله وایلکله سوز سویلیه سین کبری وعنادی زیاده اولور (یعنی وسوسه یه دوشرکه بندن قورقدیغندن بکا ملایم سویلردیو (موعظه) معصیت ازهرکه صادرشود نا پسندست واز علما ناپسندتر که علم سلاح جنك شیطانست وخداوند سلاح را چون باسیری برند شرمساری بیشتر بود) معصیت یعنی کناه وعصیان (ناپسند نامقبول دیمکدر (زیرا خدایه خلاف وشیطانه طاعتدر (واز علما اما علمادن (ناپسندتر نامقبولکدر (که حرف تعلیل (علم مبتدا (سلاح جنك شیطان لامیه لردر (وخبر مبتدا (واو حرف حال (خداوند سلاح لامیه صاحب سلاح دیمکدر (ورا ادات مفعول (چون حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (اسیری یا حرف مصدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدهلر دیمکدر (خداوند مفعول صریحی (وباسیری غیر صریحی (شرمساری مبتدا (و یا حرف مصدر بیشتر بود خبر مبتدا وجملهٔ اسمیه جواب تعلیل (محصول ترکیب) عصیان وکناه هرکیمدن که صادر اولورسه نامقبولدر (اما علمادن نامقبولکدر زیرا علم سلاح جنك شیطاندر (یعنی شیطانله جنك ایلکه یراقدر ویراق صاحبنی چونکه اسیرلکله ایلدهلر خجالت زیادهرك اولور (مثنوی) عامی نادان پریشان روزکار * به ز دانشمند ناپرهیزکار) عامی نادان بیانیه (پریشان روزکار وصف ترکیبی وصفت عامی ومبتدا ومصراع ثانی خبری (دانشمند ناپرهیزکار بیانیه (محصول بیت) احوالی واموری پریشان عامی نادان پرهیزسز دانشمنددن یکدر (یعنی بو صفتلی دانشمندن اول صفتلی عامی یکدر عامی یی جهل صفتندن تجرید ایلمك کرکدر کم نادانه اضافتی صحیح اوله (یعنی عوامدن برشخص معناسنه (کان بنابینایی ازراه اوفتاد * واین دوچشمش بود درچاه اوفتاد) کان که حرف تعلیل ان اشارتدر عامی یه (با حرف مصاحبت نابینا نا ادات نفی بینا صفت مشبههدر بیلیندن کوره کن دیمکدر (و یا حرف مصدر نابینالغله دیمکدر اوفتاد واو ایله دوشدی دیمکدر (وین اسم اشارتدر دانشمنده (محصول بیت) زیرا عامی نابینالغله یولدن دوشدی یعنی جهل ونادانلغله ضلالته دوشدی اما دانشمندك ایکی کوزی وارایکن چاه ضلالته دوشدی (یعنی اول جهل ایله ضلالته دوشدی وبو عملیله عامل اولمدیغندن (مطایبه) هرکه در زندکی نانش نخورند چون عبرد نامش نبرند) (محصول ترکیب) هرکیمکه دیریلکنده وصاغلغنده (یعنی حال حیاتنده اتمکین ییهلر چونکیم اولور یعنی اولیجك آدینی ایلمزلر یعنی اکمزلر (حکمت) یوسف علیه السلام درخشك سالی مصر سیر نخوردی تاکرسنکان را فراموش نکند لذت انکورزن بیوه داند نه خداوند میوه) خشك سال قورقاق ییل (و یا حرف مصدر مصره اضافتی لامیهدر (تا حرف تعلیل زن بیوه طول عورت (محصول ترکیب) یوسف پیغمبر علیه السلام مصرك قورقلق ییلنده (یعنی قحطلق ییلنده طرق ییردی (یعنی طویجه ییردی تاکیم آچلری فراموش ایلمیه بلکه کندینی انلردن ایلمکه قصد ایدردی آچلر حالنی بلمك ایچون (زیرا اوزومك لذتنی طول عورت بلورکه فقیر ومحتاجدر میوه صاحبی (یعنی انکوراسی بیلمز (زیرا مراد ایلدیکجه

۹ ظاهر نسخهٔ مستعمله در (محمد اسعد)

الور اكل ایدر (مثنوی) آن که در راحت وتنعم زیست * او چه داند که حال کرسنه چیست) (تنعم تفعل بابندن مصدر در نعمت ایچنده اولق (زیست فعل ماضی مفرد غائب دیرلدی دیمکدر (که حرف بیان (حال کرسنه لامیه (محصول بیت) اول کیمسه که نعمت وراحتده تعیش ایلدی یعنی انده ییودی وکچندی اول کیمسه نه بیلور که آچك حالی ندر (حاصلی اچك حالنی اول کیمسه بیلور که اچلق چکمش اوله (حال درماند کان کسی داند * که باحوال خود فرو ماند) حال درماندکان لامیهدر (مانده عاجز کاف عجم حرف توسط والف ونون ادات جمع (که حرف رابط صفت (با حرف ظرف (احوال خود لامیه (فرو ادات تأکیددر اما مانده مستعمل اولسه عاجز معناسنی افاده ایدر (ماند بونده فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن قالمق معناسنه ماندندن دینلر غلط سویلمشلر (محصول بیت) عاجزلرك حالنی بر کیمسه بیلور که کندی احوال واطوارنده عاجز قاله یعنی نیجه دورلی عجز چکن بیلور عاجزلرك حالنی (قطعه) ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار * که خر خار کش مسکین در آب وکلست) ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای کسی که (مرکب تازنده بیانیه یلیجی و یوریجی بنت دیمکدر یعنی چویك وچابك مرکب (سواری یا ضمیر خطاب انلی سین دیمکدر (هش دار هوشله فعل امر مفرد مخاطبدر اوصك طوت یعنی اوصلی اول حاصلی عقلك اویار (که حرف تعلیل (خر خارکش لامیه و یا بیانیه (خارکش وصف ترکیبی در دیکن چکیجی دیمکدر (مسکینه اضافت بیانیه در یاء بطنیله (خره خارکش صفت اول اولنجه مسکین صفت ثانی اولور پس ایکی اضافت بله بیانیه اولور تأمل (محصول بیت) ای شول کیمسه که یلیجی مرکب (یعنی بنت اوزره سوار سین عقلك باشیکه دیوشر (یعنی جمع ایله وبیهوش وغافل یوریمه (زیرا مسکین خارکشك خری و یا مسکین خارکش خر آب وکل ارا سنده در (یعنی آب وکله باتمش قالمش چیقامز برمدد ایله بالحقدن چیقسون (مسکین برینه سوخته یازان وزنه خفت ویرمش (لیکن نسخه لره مخالف یازمش (وبالجمله ضرورت وزن ایچون مسکینك یاسی تلفظه کلمز (آتش ازخانهٔ همسایهٔ درویش مخواه * کانچه بر روزن او می کذرد دود دلست) خانهٔ همسایهٔ درویش لامیه وبیانیه در (همسایه قوکشی (ودرویشدن مراد فقیردر (آتش مخواهك مفعول صریحی وازخانه غیر صریحی (مخواه فعل نهی مفرد مخاطبدر (خواهیدندن دیله وایستمه دیمکدر (کان چه که حرف تعلیل آن اسم اشارتدر چه نك مضمونته (بر روزن او بعض نسخه ده ازروزن اوواقعدر معنی بردر (روزن رانك وزانك فتحهلریله وواوك سکونیله باجه وپنجره بونده مراد اوجاقدر که عجم بخاری دیر او ضمیری درویشه راجعدر (می کذرد فعل مضارع مفرد غائب کچر دیمکدر یعنی مرورایلر (محصول بیت) فقیر قوکشینك خانه سندن آتش ایستمه زیرا اول نسنه که انك باجه سندن واوجاغندن چیقار کوکلی تونیدر یعنی دود آهیدر حاصلی فقرا قوکشیلرك احوالنه نظر ایلمکه ترغیبدر (مخواه فعل نهی در (خواستندن دینلر سهو ایلمشلر (وعظ) درویش ضعیف حال را درتنکی خشك سال مپرس که چونی مکر بشرطان که مرهمی بر ریشش نهی ومعلومی در پیشش) درویش ضعیف حال بیانیهٔ ضعیف حال وصف ترکیبی در (ورا ادات مفعول (در حرف ظرف تنکی خشك سال لامیه (تنکی یا حرف مصدر خشك سال ترکیب مزجیدر قوراقلق ییل معناسنه اصلنده سال خشك ایدی اضافتله صکره ترکیب مزجی ایلدیلر (مپرس فعل نهی مفرد مخاطبدر پرسیدندن صورمه دیمکدر (درویش مفعول صریحی ودرتنکی غیر صریحی (که حرف بیان (چونی واو اصلیه ویاء خطابله نیجه سین دیمکدر (مرهمی یا حرف وحدت (بر حرف صله (ریش بونده یاره معناسنه در وشین ضمیردر درویشه راجعدر بنهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین دیمکدر (ومعلومی پیشش بونك کبی برلرده معلومدن مراد نقددر (محصول ترکیب)

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری بنهی نسخه

احوال واطواری ضعیف اولان درویشه قوراقلق وقحطلق یل طارلغنده صورمه که نیجه سین وحالك ندر الااول شرطله که فقر وفاقه یاره سنه احسان وکرم مرهمنی قویاسین واوکنه برمقدار نقد براغه سین حاصلی بونك کبی یلدهالنه برنسنه ویروب عطیه ایلمابنجه ندرحالك درویش دیو صورمیه سین (قطعه) خری که بینی وباری بکل درافتاده * بدل بر و شفقت کن ولی مرو بسرش) خری یا حرف وحدت (که حرف بیان ویاحرف رابط صفت (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کورر سین دیمکدر (بارخره معطوف (ویاحرف وحدت (بکل باحرف صله درحرف تأکید (افتاده دوشمش دیمکدر ماضیدن قسم (بدل باحرف مصاحبت دلله یعنی کوکل ایله (برواصلنده براواید ی (برحرف صله ویااستعلا (شفقت شین وفا وقافك فتحهلریله مرحمت دیمکدر اسرکمك معناسنه (کن کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر ایله معناسنه (ولی ادات استدراك (مرو فعل نهی مفرد مخاطبدر رو بدنمن کتمه دیمکدر (بسرش باحرف صله وشین ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) برخری وبربوکی یعنی بوکیله بالجقه که دوشمش کوره سین کوکل ایله اکا شفقت ومرحمت ایله اماباشنه ویاننه وارمه اکر بالجقدن چیقرمغه قادر دکل ایسك (مرو بربنه مرن بازان نسخهلره مخالف یازمش (کنون که رفتی و پرسیدیش که چون افتاد * میان بیند چومردان بکیر دم خرش) کنون کاف عربك ونونك ضمه لریله اکنوندن مخففدر شمدی معناسنه (که حرف بیان (پرسیدی یاضمیر خطاب (شینه اتصال ضرورت وزن ایچون مفتوح قلنمشدر شین قرینه ایله صاحب خره راجعدر زیرا خر وباری صاحبسز اولماز البته (پس بوشین حرف زائددر دینلر زائد سویلمشلر (که حرف بیان (چون جیم عجم وواو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (میان بل معناسنه در که عرب اکا وسط دیر (بیندك مقدم مفعولیدر بل بغلمقدن مراد یراقلنوب حاضرلنمقدر (چو ادات تشبیه (مردان الف ونون ادات جمع ارلر دیمکدر (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کیر بدندن طوت دیمکدر کرفتندن دینلر سهو ایلمشلر (دم خر لامیه ومفعول بکیردر دم دالك ضمی وتشدید میمله قویرق دیمکدر تشدید ضرورت وزن ایچوندر شین ینه صاحب خره راجعدر سابق کبی شعر ایچون زائد دردینلر زائد سویلمشلر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر شمدیکه واردك وصاحبنی صوردك که بالجقه نیجه ونوجهله دوشدی دیو بلکی بغله یعنی انککی بلکه چال وخرینك قویروغنه یاپش بعض نسخهده کوش خرش واقعدر (وعظ) دوچیز محال عقلست خوردن بیش از رزق مقسوم ومردن پیش ازوقت معلوم) (محصول ترکیب) ایکی نسنه محال عقلدر بریسی رزق مقدر ومقسومدن زیاده یمك وبریسی وقت معلومدن یعنی معیندن اول اولمك حاصلی ازلده مقدر اولندن زیاده کیمسه یمز واجل کوندن اول کیمسه اولمز (قطعه) قضا دکر نشود کر هزار ناله وآه * بشکر یا بشکایت براید ازدهنی) قضادن مراد حکم ازلیدر دکر بونده غیر معناسنهدر یعنی تغییر وتبدیل اولمز (هزار ناله وآه مرهوندر (بشکر یاحرف مصاحبت (یا حرف عطفدر ام واو معناسنه (براید چیقه دیمکدر (قضا مبتدا نشود خبری هزار معدودیله مبتدا (براید خبری ایکی یاواز حرفی خبره متعلقدر (دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) قضا وقدر خدا متغیر اولماز اکر بیك ناله وآه شکرله ویاشکایتله بردهندن چیقه یعنی برکیمسه کندی حالندن کرکسه شاکر اولسون وکرکسه شاکر اولماسون انکیچون حکم ازلی بوزلماز (فرشتهٔ که وکیلست برخزینهٔ باد * چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی) فرشتهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسط همزه وحدت ایچوندر دیین غلط سویلمش (که حرف رابط صفت (وکیل موکل معناسنهدر که مراد حضرت میکائیلدر (خزینهٔ باد لامیه (که حرف بیان (بمیرد فعل مضارع

رد سروری

رد شراح جمعا

رد ابن سید علی وسروری

ردشراح جمعا

ردشمعی

مفرد غائب سوینه دیمکدر زیرا مردن لفظ مشترکدر اولمکه سونمك بیننده (چراغ بیوه زن لامیه (ویاحرف وحدت بیوه زن برینه بیره زن یازان صحیح نسخهلره مخالف یازمش (محصول بیت) برفرشته که باد خزینه سی اوزره وکیلدر نه غم ییرا کر برطول عورتك چراغی سو ینورسه یعنی انك چراغی سو نمکله کندی خدمتنی ترك ایلمز (نصیحت) ای طالب روزی بنشین که بخوری وای مطلوب اجل مرو که جان نبری) (محصول ترکیب) ای رزقه طالب اولان کیمسه اوتور که ییهسین یعنی رزق قنده ایسه اباغکه کلور آنی سن ارامق لازم دکلدر وای اجلك مطلوبی اولان شخص قاچمه که جان قورترمزسین زیرا اجل قنده ایسه سنی بولور کرکسه ا وکوز بو ینوز ینه کیرسك (قطعه) جهد رزق ارکنی ورنکنی * برساند خدای عزوجل) جهد رزق مصدرك مفعولنه اضافتیدر رزقه سعی واجتهاد دیمکدر (محصول بیت) رزق ایچون سعی وجهد ایلرسکده ایلمزسکده البته خدای عزوجل یتشدرر هر قنده ایسه (ورروی در دهان شیر و پلنك * نخورندت مکر بروز اجل) ور اصلنده واکردر (روی فعل مضارع مفرد مخاطب (در حرف صله (دهان شیر لامیه (نخورندت فعل نفی مستقبل (وتا ضمیر منصوب متصل سنی یمزلر دیمکدر (مکر ادات استثنا (باحرف ظرف (روز اجل لامیه (محصول بیت) واکر شیر وپلنکك آغزینه واررسك یعنی آغزلرینه کررسك سنی یمزلر الا اجل کونده یعنی اجل تقدیر اولان کونده (حکمت) بنانهاده دست نرسد وچیزی که نهاده است هرجاکه هست برسد) باحرف صله (ناحرف نفی قونلمامشه دیمکدر نرسدك مفعول غیرصریحیدر (چیزی باحرف وحدت (محصول ترکیب) ازلده تعیین اولمیوب قونلمامشه ال ایرشمز وبرنسنه که ازلده قونلوب تعیین اولمشدر هرنه یرده که واردر ایرشور حاصلی مقدر اولان هرقنده ایسه صاحبنه واصل اولور اما ازلده تعیین اولمیان بیك سعی وکوششله اله کلمز (بیت) شنیدهٔ که سکندر برفت تاظلمات * بچند محنت وخورد انکه خورد آب حیات) شنیدهٔ یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل (که حرف بیان (وتاحرف انتها (ظلمات جمع ظلمتدر قرانقولقلر دیمکدر اما انجام اکثر مفرد مقامنده استعمال ایدرلر (بچند محنت برفته متعلقدر (خورد بونده ایچدی دیمکدر (محصول بیت) ایشتمش سنکه سکندر ظلماته دك نیجه محنتله کندی وآب حیاتی ایچن ایچدی یعنی آب حیات حضرت خضر علیه السلامه میسر اولدی اکا اولمدی (حکمت) صیاد بی روزی دردجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل درخشکی نمیرد) صیاد بی روزی بیانیه (دجله بغداد ایرمغی (ماهی بی اجل بیانیه (خشکی یاحرف مصدر قورولق دیمکدر (نمیرد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمز دیمکدر (محصول ترکیب) نصیبسز صیاد دجله ایرماغنده بالق طوتمز واجلسز بالق قورولقده اولمز (بیت) مسکین حریص درهمه عالم همی دود * او درقفای رزق واجل درقفای اوست) همی دود فعل مضارع مفرد غائب یلر وبویرر وضمیری حریصه راجعدر قفای رزق لامیه در قفای اوست ده بویله در (محصول بیت) مسکین حریص جمیع عالمده یلر یوریر یعنی اشاغه ویوقاری سکردر اول رزق اردنجه یلر وبویرر واجل انك اردنجه یلر وبویرر اما اول بوحالدن غافل (تشبیه) توانکر فاسق کلوخ زراندودست ودرویش صالح شاهد خاك الود این دلق موسیست مرقع وان ریش فرعونست مرصع شدت نیکان روی درفرج دارد ودولت بدان سر درنشیب) توانکر فاسق بیانیه ومبتدا (کلوخ زراندود بیانیه وخبر مبتدا (زراندود وصف ترکیبیدر التونله صوانمش یعنی یالدزلنمش (کلوخ کاف عربك ولامك ضمهلریله کسك دیمکدر (درویش صالح بیانیه ومبتدا (شاهد خاك الود بیانیه وخبر مبتدا (وخاك الود وصف ترکیبیدر طپراغه بولاشق دیمکدر (این اسم اشارتدر درویشه ومبتدا (وخرقهٔ موسی لامیه وخبر مبتدا (مرقع یمانمش دیمکدر صفت خرقهدر (وان اسم اشارتدر

رد سروری

خرقه نسخه

(توانكر فاسقه ومبتدا (ور ايش فرعون لاميه وخبرمبتدا (مرصع اسم مفعولدر تفعيل بابندن جواهرله طوناتمش ديمكدر زيرا فرعونك صقالى جواهرله بزنمش ايدى نتكه مشهوردر (مرصع جواهر اوتوردلمش كشه والتونه ديرلر بونده ربشه صفتدر (شدت نبكان لاميه ومبتدا (روى داردك مفعول صريحى (ودرفرج غير صريحى وجملهٔ فعليه خبرمبتدادر (درفرج درحرف صله (فرج فرح كبيدر لفظا ومعنى (دولت بدان لاميه ومبتدا (سرمقدر داركمفعول صريحيدر (ودرنشيب غير صريحى وجملهٔ فعليه خبرمبتدادر (نشيب انش معناسنه در (محصول تركيب) فاسق غنى النون بالدزلى كسكدر يعنى طشره سى قالبلى وايچى وابلى (وصالح درويش طبراغه بولاشق محبوبدر يعنى توزلى دلبردر بودرويش صالح حضرت موسى نك بمالى خرقه سى كبيدر كه بر پيغمبرك كسوه سيدر كه عزت وشرفده مكه اورتسى كبيدر واول فاسق غنى فرعونك مرصع صقالى كبيدر كه كندى كبى خبيثدر ابشه يارايان همان جواهر يدر ايلرك شدت يوزينى فرجه طوتار يعنى چكد كلرى شدتك توجهى فرجه در حاصلى شدتدن تيز خلاص بولورلر امابرامزلرك دولنى باشى اشاغه طوتارديمكدن مرادزوالى تيز درحاصلى سريع الزوالدر (قطعه) هركراجاه ودولتست وبدان* خاطرخسته در نخواهد يافت) هركرانقديرى هركرا كه درضرورت وزن ايچون رابطه حذف اولندى (وبدانه واو حرف حال (وباحرف سبب ودال همزه دن مبدلدر اصلى بان درمرهوندر (خاطرخسته بيانيه وبالاميه درمجروح خاطرى وياتجر وحك خاطرينى (در ادات تأكيد در (دال پرينه واو يازوب وراوقين زياده ور وكتمشدر (يافت بونده يافتن معناسنه در زيرا مضارعه مقارندر (خاطرخسته نخواهديافتك مفعول صريحى (وبدان غيرصريحى (محصول بيت) هركيمك كه منصب ودولتى وار يعنى هركيمكه صاحب جاه ودولتدر حال بوكه اول منصب ودولت سببيله برمجروح خاطرى وياتجر وحك خاطرينى يعنى برشكسته دلى تداركك وتفقد ايلمسه درحاصلى بركوكل الهكتمو رمز وجائزدر كه بدانك باسى حرف ظرف اوله يعنى اول جاه ودولتده اولدوغى حينده شكسته دللرى رعايت ايليه ديمك اوله مجموع بيتك معناسنى هركيمك كه منصبى ودولتى واردر ايكن انكاه خستهنك خاطرين اكر بولمق استميه دبين تصوير معناده عجب بى نظير ايمش عفاالله عنه (خبرش ده كه هيچ دولت وجاه* بسراى ديكر نخواهد يافت) خبرش شين هركراده كى كه به راجعدر كه معناء شرطى متضمندر پس بوبيت جواب شرط اولور (ده فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله (دهيدندن دالك فتحى وكسريله خبر مقدم مفعولى (كه حرف بيان (هيچ دولت وجاه نخواهد يافتك مقدم مفعول صريحى (وبسراى ديكر غيرصريحى (باحرف ظرف واضافتى بيانيه در (محصول بيت)شكسته خاطرى جبر ايلين صاحب جاه ودولته خبر ويركه دار آخرتده هيچ دولت وجاه بولمسه در يعنى دنياده منصب ودولت سببيله نامرادلره رعايت ايدوب خيرات ايلين دار آخرتده هيچ منصب ومرتبه بولمز يعنى آنده منظور نظر خدا اولمز ديمكدر (لطيفه) حسود از نعمت حق بخيلست ومردم بى كناه رادشمن) حسود مبتدا (وبخيل خبرى (واز نعمت حق اضافتى لاميه ايله خبره متعلق (مردم بى كناه بيانيه ودشمنك مقدم مفعوليدر (محصول بيت) حسود خدانك نعمتندن بخيلدر يعنى خدانك ويردوكى نعمته بخل ايدوب محسوددن زوالن استر وكناهسز مردمه عدودر يعنى خدامحسوده نعمت ويرديكيچون عداوت ايدر حال بوكه انك هيچ كناهى يوقدر زيرا نعمتنى خدا كندى لطف واحسانيله ويردى بواندن زوروقوتله المدى (مردم اسم جنسدر قليله وكثيره شامل پس مردمى كثيله بيان ايلين بومعنايه واصل دكل ايمش (قطعه) مردكى خشك مغز راديدم* رفته در پوستين صاحب جاه) مردكى بونده كاف عربى تصغير وتحقيردر (ويا حرف وحدت بعض نسخه ده اضافتله

ردشمعى

ردشمعى

ردشمعى

واقعدر يعنى بيانيه ايله (خشك مغز وصف تركيبيدر قورى بينلى يعنى بى عقل ودانشكه بونده مراد حسود در (ورا ادات مفعول (مردك ديدمك مقدم مفعوليدر (وخشك مغز صفتى (رفته ديدمك مفعول ثانيسى (در حرف صله (پوستين باء عجمك ضميله وسينك سكونى وتانك كسريله غيبت ومذمت معناسنه در (صاحبه وصاحبك جاهه اضافتى لاميه لردر (محصول بيت) برعقلسز حسودارجكزى كوردم صاحب منصبك مذمت وغيبتنه كتمش يعنى صاحب منصبى غيبت ايدركوردم (كفتم اى خواجه كرتو بدبختى* مردم نيك بخت راچه كناه) بدبختى ياضمير خطاب مردم نيك بخت بيانيه (ورا حرف تخصيص (محصول بيت) مردكه ديدم اى خواجه اكربد بخت ايسك يعنى طالعك نحس ايسه نيك بخت مردمك نه كناهى وارسنك بدبخت اولديغكدن دولت ورفعتى ويرن خدادر پس غيربنك نه كناهى وار (بو نظمى نثرظن ايدوب قطعه يرينه حكمت يازن نظمى نثردن فرق ايلمز ايمش (قطعه) الاتانخواهى بلا برحسود* كه ان بخت بركشته خود در بلاست) الاحرف تنبيه (تا حرف تأكيد (نخواهى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب ديلميه سين ديمكدر بلامفعول صريحى (وبرحسود غيرصريحى (كه حرف تعليل (بخت بركشته تانك سكونيله وصف تركيبيدر (خود بونده جائزدر كه كندى معناسنه وجائزدر كه تحسين لفظ ايچون اوله (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر آكاه اول غافل اولمه تاكيم حسوده بلا ومصيبت استميه سين زيرا اول بركشته طالع ومعكوس بخت كندى بلاده در يعنى حسد بربلادر كه اول اكا كرفتاردر (چه حاجت كه باوى كنى دشمنى* كه اورا چنان دشمنى درقفاست) باوى باحرف صله وضمير حسوده راجعدر (دشمنى ياحرف مصدر (كه حرف تعليل (اورا ضمير ينه حسوده راجعدر (ورا حرف تخصيص (چنان اشارتدر حسوددن مستفاد اولان حسده (دشمنى ياحرف وحدت (محصول بيت) نه حاجت كه حسوده دشمنلك ايليه سين يعنى سن اكا دشمنلك ايلمكه احتياج يوق زيرا كنديسنك حسد كبى دشمنى وارقفاسنده حاصلى هرقنده كيم كيدرسه حسدى كنديسنه دشمندر (بو نظمك اوانده قطعه يرينه تشبيه وحكمت يزانلر نظمى ونثرى بربيلورلر ايمش (تشبيه) تلميذ بى ارادت عاشق بى زراست وروندهٔ بى معرفت مرغ بى پروعالم بى عمل درخت بى بروزاهد بى علم خانهٔ بى در) تلميذ تانك وميمك كسريله شاكرد معناسنه در بونده عامدر طالبه ومريده (ارادت افعال بابندن مصدردر طلب ومحبت مراددر (تلميذ بى ارادت بيانيه ومبتدا (عاشق بى زر بيانيه وخبر مبتدا (روندهٔ بى معرفت بيانيه ومبتدا (مرغ بى پرينه بويله خبرى (رونده دن مواد سياح عالمدر (پر بونده قنات معناسنه در بوندنصكره ايكى فقره نكده اعرابى بويله در (محصول تركيب) طلبسز وارادتسز شاكرد وطالب اقچه سز عاشق كبيدر كه مراد ومقصودينه ظفر بولماز وسياح بى معرفت قناتسز قوش كبيدر كه اضطراب والمدن خالى اولماز وعملسز عالم يمشسز اغاج كبيدر كه اندن انتفاع قابل دكلدر زيرا فياض اولماز وزاهد جاهل قپوسز خانه در يعنى كيمسه بى ارشاد ايلمكيچون اغزين آچوب سوزسويلمكه قادر دكلدر دمبسته قالور خانهٔ بى دركبى (نصيحت) مراد از نزول قرآن تحصيل سيرت خوبست نه ترتيل سورهٔ مكتوب عامى متعبد پيادهٔ رفته است وعالم متهاون سوار خفته عاصى كه دست بردارد به از عابدى كه كبر در سر دارد) نزول قرآن مصدرك فاعلنه اضافتيدر تحصيل سيرت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وخوبه اضافت بيانيه در (ترتيل سورهٔ مكتوب اضافتيده سابق كبيدر (ترتيل تفعيل بابندن مصدردر مراد تجويد ايله اوقومقدر (عامى متعبد بيانيه ومبتدا (پيادهٔ رفته بيانيه وخبرى (عالم متهاونده بيانيه ومبتدا (متهاون اسم فاعلدر تفاعل بابندن كاهل معناسنه (سوار خفته بيانيه وخبرمبتدا بولده او يمش ازلى ديمكدر (عاصى ياحرف وحدت (كه حرف

ردسرورى

ردابن سيد على وسرورى

فيض نسخه

رابط صفت (دست برداردك مقدم مفعوليدر (عاصی مبتدا (ودست برداردصفتی (به از عابدی
خبرمبتدا (ویا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت كبرداردك مقدم مفعول صریحی (ودرسر
غیرصریحی (محصول تركیب) مراد نزول قرآندن تحصیل خلق خوب وسیرت محبوبدر
تجوید سورهٔ مكتوب دكلدر یعنی قرآنی تجوید وترتیل ایله اوقومق دكلدر متعبد جاهل بوله
دوشوب كیدن پیاده كیدركه یاپ یاپ منزله ایریشور وعالم كاهل یولده اویویب قالان اتلی
كیدركه منزله مشكل ایریشور برعاصی كه تضرع ونیاز ایله خدایه ال قالدیروب كناه وجرمنه
اعتراف ایدوب زاریلق ایلیه باشنده كبروغرور اولان عابددن یكدر حاصلی كناهنه معترف
عاصی عباد ایله مغرور عابد وزاهددن یكدر (بیت) سرهنك لطیف خوی دلدار *
بهتر زفقیه مردم آزار) سرهنك لطیف خوی دلدار بیانیه لردر (لطیف خوی ودلدار وصف
تركیبلردر لطیف خویلی وكوكل رعایت ایدیجی دیمكدر (سرهنك مبتدا (وبهتر خبری (فقید
مردم آزار بیانیه (مردم آزار وصف تركیبیدر آزار یدندن مردم انجدیجی دیمكدر (محصول بیت)
كوكل اله آلیجی لطیف خویلی سرهنك یعنی سرعسكر مردم ازار فقیهدن یكدر حاصلی موذی
فقیهدن ملایم وخوشخوی سرهنك یكدر (مطایبه) یكی راكفتند عالم بی عمل بچه ماند
كفت بزنبور بی عسل) (محصول تركیب) برینه دیدیلركه عملسز عالم نیه بكزر دیدی بالسز
آریه بكزر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بكزمك معناسنه مانستندن دیبن سهو

ردشمعی

ایلمش (بیت) زنبور درشت بی مروت راكوی * باری چوعسل نمی دهی نیش مزن) زنبور
درشت بی مروت رالامیه لردر (زنبور مطلقا آریدر اما سیاق كلامدن مفهوم اولان بال آریسندن
غیری اوله قندبر (درشت دالك ورانك ضمه لریله یومشق مقابلی ایری معناسنه در (نیشدن بونده
آری ایكنه سی مراد در (مزنك مقدم مفعولیدر اورمه دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام
طریقیله بیورر مروتسز خشن آریه سویله چونكه عسل و یرمزسین باری نیش اورمه یعنی
آدم اوغلنی صوقمه حاصلی چونكه فائده ك یوق باری زیانكده اولماسون (كوی امر حاضردر

ردشراح جمیعا

كفتندن دیبنلر خطا سویلمشلر (تشبیه) مرد بی مروت زنست وزاهد باطمع رهزن) مرد
بی مروت بیانیه ومبتدا (وزن خبری (وزاهد باطمع بیانیه ومبتدا (ورهزن وصف تركیبی خبری
یول اوریجی دیمكدر یعنی حرامی زنیدندن (محصول تركیب) مروتسز ار عورت كبیدر وطمعكار
زاهد یول كسیجی كبیدر یعنی خلقك مالنی ریا ایله القده حرامی كبیدركه خلقك مالنی رایكان
آلور (قطعه) ای بنا موس كرده جامه سپید * بهر پندار خلق ونامه سیاه) ای حرف ندا
منادی محذوف (با حرف مصاحبت (ناموس بونده عرض وغیرت معناسنه در (كرده
ایلمش دیمكدر ماضیدن قسمدر (جامه مفعول اول صریحی (وسپید ثانیسی (وبناموس غیرصریحی
(بهر پندار خلق لامیه لردر وكرده یه مقید (نامه جامه یه معطوفدر واعرابی جامه سپید اعرابی
كبیدر (نامه دن مراد دفتر اعمالدر سپید وسفید برمعنایه در (محصول بیت) ای ناموس وغیرتله
لباسنی بیاض ایلین خلقك حسن ظنی ایچون ونامهٔ عملنی كثرت ذنوبله سیاه ایلین (یعنی ظاهرینی
ریا ایله تزیین ایدوب باطننی كثرت ذنوبله تسوید ایلین كیمسه (دست كوتاه بایداز دنیا *
استین چه دراز وچه كوتاه) (محصول بیت) دنیادن ال قصه كرك (یعنی دنیادن الی چكمك
كرك وقفتان یكی اوزون اولق نه وقصه اولق نه (یعنی لباسه اعتبار یوقدر اعمال صالحه
وخلوص طویته دركركسه اطلس كی وكركسه عبا (زهد وتقوی قبا وعبا ایله دكلدر بلكه
نیت پاك وقلب صافله در (چه لفظلرنده اولان كسره برمقدار اشباعله اوقنق كركدر كیم وزنه
نقصان كلیه (بعض نسخه ده چه برینه خواه واقعدر (ایكن سرعتله اوقنق كركدركم موزون اوله

(لطیفه) دوكس را حسرت ازدل بدر نرود وپای تغابن ازكل برنیاید تاجری كشتی شكسته
ووارثی باقلندران نشسته) پای تغابن بیانیه (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق وزیان ایلمك
(ازكل تقدیری ازكل ندامتدر (تاجری یا حرف وحدت (وارثی ده بویله در (باقلندران نشسته یه
متعلق (محصول تركیب) ایكی كیمسه نك كوكلندن حسرت طاشره چیقماز وتغابن ایاغی كل
ندامتدن خارج اولماز یعنی چیقماز (بریسی كیمسی پاره لنمش بازركان (وبریسی قلندرلرله اوتوروب
طورمش وارث (یعنی كمی سفرینی اختیار ایلدیكیچون تاجر مادامكه صاغدر ندامت چكر
وقلندرلرله اختلاط ایلین وارث مال موروثنی نیچون انلره بذل ایتدم دیو دائما پشیمانلق چكر
یكی ودوم عبارتلرینی متن ظن ایدوب یازانلر سهو ایلمشلر (قطعه) پیش درویشان بود

رد شراح جمیعا

خونت مباح * كرنباشد درمیان مالت سبیل) (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر
درویشلر قتنده قانك وقتلك مباح وحلال اولور اكر مالك اراده سبیل اولمازسه (یعنی انلره مالكی
بذل ایلمزسك (زیرا درویشلرله اختلاط ایدن انلرك رنكنه كیرمك كرك (انلرایسه مالكی دریغ یان
ایدرلر (یعنی بوكونم ایربه قالسون دیمزلر (پیش درویشانك معناسنی ظاهرا درویش اولانلرك

رد شمعی

قتنده دیبن ظاهرا قیدی زائد واقع اولمش (یامرو یا باراز رق پیرهن * یابكش برخانمان
انكشت نیل) یا بونده حرف تردید درعربیده اما كبی كسر همزه ایله (مرو فعل نهی مفرد مخاطب
كتمه دیمكدر (رویدندن (با حرف مصاحبت (یاراز رق پیرهن بیانیه (ازرق پیرهن وصف
تركیبی در كوك كوملكلی دیمكدر زیرا ازرق كوك رنك معناسنه در (یا حرف عطف (بكش فعل امر
مفرد مخاطبدر (كشیدندن چك دیمكدر (بر حرف استعلا (خانمان مال وملك معناسنه در تركیبله
اسم واحد قلنمشدر (حلیمی لغتنده اویرق دیمش وبعض لغتلرده مساعددر وبعضیسی ماسبقه
(انكشت نیل بیانیه در (زیرا انكشت بونده برمق معناسنه دكلدر بلكه چونك دانه سیدر (نیل
نونك كسریله چویت دیمكدر بوشول قصه یه تلمیحدر كه زمان سابقده بركیمسه نك اوندن برعزیز
میت چیقسه سوقاق قپوسنك اوست یانی برمقدار چویتله بویاردی اول اوماتم خانه اولدیغنه
دلالت ایلمك ایچون كذلك حجه واران كیمسه قپوسنك اطرافنی كرجله آغردرلر حجه واردیغی اندن
معلوم اولسون دیو الآن شامده وغیر یسنده بوقاعده مستعملدر پس انكشت نیل چكمكدن مراد
چویتله رنكلمكدر بونده ایهام طریقیله مذكوردر (محصول بیت) یا كوك كوملكلی مصاحبله یورومه
یعنی اختلاط ایلمه ویا ایدرسك سنده اثواب واثقالكی چویت رنكنه چك یعنی انكله همرنك اول
مراد بودركه هرطائفه ایله كه اختلاط ایدرسین انلرك رنكنه كیروب انلرله همرنك اولمالیجه صفا
بولمزسین مجموع بیتك معناسنی یاخود كوك كوملكلی یاریله كتمه یعنی نامعقول یاریله باش قوشمه
یاخود خانمانك اوزره چویت برمغنی چك یعنی جمیع مالكدن امیدی قطع ایله دیبن بیتك معناسنه

رد شمعی

انكشت نیل چكمش درتامل ندر (یامكن باپیلبانان دوستی * یابناكن خانهٔ درخورد پیل) یابنه
اما معناسنه در (مكن فعل نهی مفرد مخاطبدر (كنیدندن ایلمه دیمكدر (با حرف مصاحبت
(پیلبان فیلجی دیمكدر (زیرا پیل فیل دیمكدر بلكه فیل اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه
والف ونون ادات جمع (دوستی یاء مصدرله مكنك مفعول صریحی (وباپیلبانان غیرصریحی
(یا حرف عطف (بناكنك مفعول اول صریحی (وخانه ثانیسی (ویا حرف وحدت (وهمزه
حرف توسل (درخورد پیل اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (زیرا درخورد ودرخور
دالله ودالسز لایق معناسنه در بواوچ بیتیله خطاب عام طریقیله واقعدر (محصول بیت)
یافیلجیلرله دوستلق واختلاط ایلمه ویا فیله لایق برخانه بنا ایله یانكه كلدكده انده یاته وقالقه
(حاصلی مصاحبت ایلدیكك كیمسه نك هر حالنه موافقت ومطابقت ایلمك كرك كیم امتزاج

ممکن اوله والا اختلاطی ترك ایلمك کرك (حضرت شیخ خلقله اسلوب مصاحبتی تعلیم بیورر (بند)

خلعت سلطان اکرچه عزیزست جامهٔ خلقان خودازان بعزت تر وخوان بزرکان اکرچه

لذیذ ست خردهٔ انبان خود ازان بلذت تر) خلعت سلطان لامیه (جامهٔ خلقان خود بیانیه

ولامیه در (خلقان خانك ضمی وسکون لامله خلقك جمیدر خانك ولامك فتحیله اسکی دیمکدر

کهنه معناسنه (خوان بزرکان لامیه نعمت بزرکان دیمکدر (خردهٔ انبان خود لامیه لردر ایکی

برده خود عبارتی کندی معناسنه در که غائبه ومخاطبه ومتکلمه شاملدر پس متکلمه

تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (انبان طاغرجق خردهٔ انبان طاغرجق اوانغی دیمکدر بوسوز ردشمعی

اکا کوره درکیم عرب وعجم فقراسی آز یعنی طاغرجقده کتورررلر (بعزت تر (و بلذت تر یاری

تخصیص ونسبت معناسنی افاده ایدر عزتلیرك ولذتلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه

خلعتی اکرچه عزیز وشریفدر لیکن کشینك کندی کهنه لباسلری اندن عزتلیرکدر زیرا بخشش

حجابدن خالی دکل واکابرك نعمتی اکرچه لذیذدر اما کشینك کندی طغرجغی خردهسی

اندن لذتلیرکدر (زیرا بی منت و بی حجابدر اولکی فقره نك معناسنی لیکن کندی کهنه لرم اندن

عزترك ایله در (وایکنجی فقره نك لیکن کندی طغرجغم خردهسی اندن لذترك ایله دردیبن

تصویر کج معناده عجب بی نظیر ایمش عفاالله عنه (بیت) سرکه از دست رنج خویش وتره ردشمعی

* بهتر از نان ده خدا و بره) دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر (خویشه اضافت

لامیه در (تره سرکه یه معطوفدر معروف نباتدر (سرکه مبتدا (و بهتر خبری (نان ده خدا

لامیه (ده خدا کوی اسی یعنی صاحبی هرکیم ایسه کتخداسی وغیریسی کبی ترکیب مزجیدر

(اصلنده خدای دهایدی اضافتله که ترکیب مزجده قانون بودر (بره بانك فتحیله قوزی

دیمکدر نانه معطوفدر (محصول بیت) کشینك کندی کسبندن یعنی الی امکندن سرکه وتره

کوی کتخداسنك نان وبره سندن یکرکدر زیرا بی منت وحجابدر (حاصلی کشی کندی الی امکیله

قانع اولمق غیرینك مفت نعمتندن یکرکدر که حجابدن خالی دکل (حکمت) خلاف راه صواب ست

ونقض عهد اولی الالباب دار و بکمان خوردن وراه نادیده بی کاروان رفتن ازامام مرشد

محمد غزالی پرسیدند که بدین منزلت در علوم چه کونه رسیدی کفت بدان چه که رحمه الله تعالی نسخه

هر چه ندانستم از پرسیدن آن ننك نداشتم) خلاف راه صواب لامیه وبیانیه ومقدم خبر

(نقض عهد اولی الالباب لامیه لردر (وخلافه معطوف (دار وخوردنك مقدم مفعول صریحی

وبکمان غیر صریحی (وخوردن مؤخر مبتدادر (راه نادیده بیانیه ودا روبه معطوف ورفتنك

مفعول صریحی وبی کاروان غیر صریحی (امام مرشد بیانیه (محمد عطف بیان امام غزالی

صفت نسبیسی زانك تشدیدیله درتکه حضرت مولانا جامی قدس سره سبحة الابرارده ایراد

بیورمش (مثنوی) ناکهان نیرا قبال بتافت * ره سوی احمد غزالی یافت * رشتهٔ عهد

بغزالی بست * سرابن رشته اش افتاد بدست (بدین پاین دیمکدرتکه مکرر بیان اولندی

(منزلت مرتبه دیمکدر بدان چه یان چه دیمکدر (پرسیدن آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر

(محصول ترکیب) صواب یولینك خلافیدر واصحاب عقولك نقض عهدیدرکما نیله دوا ایچك

وایچمك یعنی شبهه لی غیر مجرب دوا استعمال ایلمك وکورلمامش یوله کاروانسز کتمك زیرا جائزدرکه

دارو مهلك اوله وضرر ایلیه وطریق مخالف یره چیقوب هلاکه مؤدی اوله امام مرشد

محمد غزالیدن سؤال ایلدیلرکه علومده بو مرتبه یه نیجه ایرشدك ونه ایله واصل اولدك دیدی

اول نسنه ایله که هر نسنه یی که بیلمدم انی صورمدن عار طوتمدم یعنی عارلنمدم (قطعه) امید

عافیت انکه بود موافق عقل * که نبض را بطبیعت شناس بنمایی) امید عافیت مصدرك

مفعولنه اضافتیدر انکه اول وقت دیمکدر (موافق عقل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر

(که حرف بیان (نبض لغتده حرکتدر امابونده طمرك چیرامه سی مراد در (و را ادات

مفعول (با حرف صله (طبیعت شناس وصف ترکیبیدر (شناسیدند ن شناختند ن دیبن

غلط سویلمش مراد طبیب حاذقدر (بنمایی فعل مضارع مفرد مخاطب کوستره سین دیمکدر رد ابن سید علی

نمایدندن (محصول بیت) صحت وعافیت امید ایلمك اول وقت عقله موافق اولور که نبضکی حاذق

طبیبه کوستره سین زیرا اهمال ایلمك عقله موافق دکل قصه دن حصه بودرکه اهل علم واهل فضل

اولمق امیدی اول وقت عقله موافق ومطابق اولور که مشکلات وشبهاتکی اهلنه عرض ایلیکه عار

ایلمیه سین (بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن * دلیل راه تو باشد بعز دانایی) که حرف تعلیل

(ذل پرسیدن مصدرك مصدره اضافتیدر (ذل ذالك ضمیله ولامك تشدیدیله حقارت معناسنه در

مرهوندر (دلیل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وتویه اضافتی لامیه (با حرف صله (عز دانایی

مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) هر نسنه یی که بلمزسین صور زیرا صورمق ذاتی عالملك

ودانالق عزت وشرفنه سکا یول قلاغوزی اولور یعنی اکرچه که سؤالده نوعا هوان وار لیکن نهایتی عزت

وحرمتدر (حکمت) هرآنچه دانی که هراینه معلوم تو خواهد شد بپرسیدن آن تعجیل مکن که

حکمت راز یان دارد) بعض نسخه ده حکمت برینه هیبت واقعدر (محصول ترکیب) هر اول نسنه یی که

بیلورسین البته سنك معلومك اولسهردر یعنی لابد سن انی بروجهله بیله جکسین انی سؤال ایلمه ده

استعجال ایلمه زیرا هیبت وحکمتکه زیان و یرر زیرا خفت عقل وفکرکه حمل اولنور ظاهر بودرکه

بیوردیغی بدیهیانده اوله زیرا نظریاتده سؤال ضروریدر اکرچه که نظریاته حمل ایدوب ترك

عجله یه وتأخیرك اولویتنه حکم ایلمکده قابلدر نتکیم حضرت داود ایله لقمان قصه سنده مشهوردر

(قطعه) چو لقمان دید کاندردست داود * همی اهن بمعجز موم کردد) همی تقدیرده کردد

فعلنه مقیددر (همی کردد دیمکدر اولور معناسنه (بمعجز با حرف مصاحبت (وناضرورت وزن

ایچون حذف اولنمشدر (مومدن مراد بال مومیدر (محصول بیت) چونکه لقمان کوردی که

حضرت داودك النده دمور قوت معجزه ایله موم اولور یعنی بال مومی کبی یومشار والیله النسز زره اورر

(نپرسیدش چه می سازی که دانست * که بی پرسیدنش معلوم کردد) پرسیدش ضمیر مستتر لقمانه

راجعدر (و یاز ره داوده (که دانست مرهون (که حرف تعلیل (ودانستنك فاعلی تحتنده لقمانه

راجع ضمیر (که حرف بیان (بی پرسیدنش ضمیر لقمانه راجعدر (محصول بیت) لقمان داوددن

بوحالی کورنجه اکا صورمدیکه نه ایشلرسین زیرا بیلدیکه صورمقسزین اکا معلوم اولسهردر

بو سوزك اصلی بودرکه قاضی تفسیرنده بیورر شول برده که خدا بیورر (ولقد آتینا لقمان الحکمة)

بیورمشکه لقمانك جملهٔ حکمتندندرکه حضرت داوده برای مصاحب اولدی واول طوره یوب

زره طوقوردی ولقمان هیچ سؤال ایلمزدیکه بو یاپدیغك ندر پس تمام یاپدقدن صکره حضرت

داود کیدی ودیدی نه خوشجه صواش کوملکیدر پس لقمان دیدی الصمت حکمة وقلیل فاعله یعنی

سکوت حکمتدر حال بوکه فاعلی ازدر وبعضیلر دیدیلرکه بر ییل مقداری یاننه کلوب کیدردی بوحالی

بلمك ایچون اما سؤال ایلمزدی اوله که سؤالسز بیلدیو وبعضیلر دیدیلرکه بوندکو رقصه شول

یردهدرکه سکوتدن ضرر مترتب اولمیه والا سؤال لازمدر (ادب) از لوازم صحبت یکی انست که خانه

بپردازی یا با خانه خدای در سازی) لوازم لازمك جمعیدر صحبته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه

اضافتیدر (صحبت مصاحبت معناسنه در (که حرف بیان (خانه پردازینك مقدم مفعولیدر

(با حرف تأکید (پردازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر پردازیدن بوشالتمق معناسنه (پرداختن دن

دیبن خطا سویلمش (پرداختن و پردازیدن مشترکدر بوشالتمق ایله برنسنه یی دوزمك و یاپمق وتمام رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

ایلمك یننده (یاحرف تردید یا برینه حرف تعلیل یعنی نایازان اصلا معنایه وصولی بوغیمش یابو یله کتابلره شرح یازمق نه زحمت ایدر (باحرف مصاحبت (خانه خدای صاحب خانه دیمکدر ترکیب مزجیدر اصلنده خدای خانه ایدی اضافتله بو یله ترکیبلرده خدا صاحب معناسنه درده خدا وکدخدا کبیدر (سازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر سازیدندن موافقت ومطابقت ایلیه سین دیمکدر زیرا بومصدر مشتقاتیله در حرفیله مستعمل اولنجه بو معنای افاده ایدر فاحفظ (ساختندن

رد ابن سید علی وسروری

مشتقدر دینلر غلط سویلمشلر نتکه عادتلریدر (محصول ترکیب) خلقله اسلوب مصاحبتك واختلاطك لوازمندن بریسی اولدر که اولدیغك اول او یسه انی تخلیه ایلیه سین یعنی بو شالداسین کابندر اودن چیقمادن زیرا اودن چیقمایجه او بوشالماز (یاخود صاحب خانه ایله امتزاج ایدوب اکا موافقت ایلیه سین حاصلی ال اونده اولدیغك تقدیرجه اوسی ایله موافقت وملاطفت اوزره اولمق کرکسین (ویااودن چیقمق کرکسین که اراکزده برودت وکدورت واقع اولمیه (پردازی بی تمام اولق معناسنه اخذایدن ناتمام ایمش (بونده پرداز یدندن مراد اغیاردن خالی قلماقدر دیین ترکیبی راست معنادن خالی قلمشدر (خانه پردازینك معناسی کیمسه نك خانه سنده اولماسین دیین

رد ابن سید علی
رد سروری
رد شمعی

باوه سویلمش (قطعه) حکایت برمزاج مستمع کوی ❁ اکردانی که دارد باتو میلی) حکایت کویك مفعول صریحی (وبرمزاج غیرصریحی (مستمعه اضافت لامیه در (دارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستمعه راجع ضمیردر (باتو یاحرف صله (میلی یاحرف تنکیر (میل داردك مفعول صریحی (وباتو غیرصریحی (میلی یاسی حرف وحدت طوتن لذت کلامدن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) حکایتی مستمعك مزاجنجه سویله اکر بلورسك که سکا میلی وار

رد سروری وشمعی

وسوزیکه رغبتی زیرا بوتقدیرجه کلامك اصغا ایدر وسوزك ضایع اولماز (هران عاقل که بامجنون نشبند ❁ نکوید جز حدیث روی لیلی) که حرف رابط صفت (بامجنون باحرف مصاحبت (نشبند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده عاقله راجع ضمیردر (نکوید مشترکدر فعل مضارع ایله امر غائب یننده سویلمز ویاسویلسون (جز غیره معناسنه در (حدیث روی لیلی لامیه لردر (هران عاقل مبتدا (ونکوید خبری (ومابعدی مقول قول (نکویدی مضارعه تخصیص ایدنلر بلامخصص

رد سروری وشمعی

ایلمشلر (محصول بیت) هر اول عاقل که مجنونله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه سویلمز ویاسویلسون لیلینك رویی قصه سندن غیری نسنه (یعنی مصاحبتی حدیث روی لیلی اولسون حاصلی سوزی همان لیلی جانبندن اولسون زیرا مجنونك مقصودی اکا منحصردر (مطایبه) هرکه بابدان نشیند

اکرچه طبیعت ایشان نکیرد بطریق ایشان متهم کردد چنانکه اکر شخصی بخرابات رود بنماز کزاردن منسوب شود بخمرخوردن) بعض نسخه ده اکرچه یرینه اکرنیز واقعدر و بطریق یرینه بفعل واقعدر ایشانه اضافت لامیه در (متهم افتعال بابندن اسم مفعولدر شخصی یاحرف وحدت بخرابات باحرف صله رود متعلق (بنمازده بو یله در (کزاردن ادا ایلمك دیمکدر (بخمرخوردن شوده متعلقدر (محصول ترکیب) هرکیمکه یارامزلرله اوتورر یعنی مصاحبت واختلاط ایدر اکرچه انلرك طبیعتلرین طوتمزسه یعنی انلرك خویله خویلنمزسه ده لیکن انلرك طریقیله متهم اولور حاصلی انلرك فعلنی اکا اسناد ایدرلر (شو یله که برکیمسه اکر میخانه یه نماز قلمغه کیدر ویا کیدرسه

(اوطورر) نسخهٔ مستعمله در (محمد اسعد)

انده وارمق سببیله شراب ایچمکه منسوب اولور (مثنوی) رقم برخود بنادانی کشیدی ❁ که نادانرا بصحبت برکزیدی) رقم رانك وقافك فتحه لریله خط معناسنه اسمدر (برحرف صله (بنادانی باحرف صله ویاحرف مصاحبت (ویاحرف مصدر کندی نادانلغکه ویاکندی که نادانلغله (کشیدی چکدك (یعنی نادانلغکه اقرار واعتراف ایلدك دیمکدر (که حرف تعلیل (نادانرا رااداة مفعول (بصحبت باحرف صله (تقدیری بصحبت خوددر (برحرف تأکید (کزیدی فعل ماضی

مفرد مخاطب اختیار ایلدك دیمکدر (نادان مفعول صریحی وبصحبت غیرصریحی (محصول بیت) کندی نادانلغکه رقم چکمدك یعنی جهلکه اعتراف واقرار ایلدك زیرا نادانی مصاحبتکه اختیار ایلدك یعنی جاهلله صحبت ایلمك کشینك جهلنه دلیلدر (طلب کردم زدانایی یکی پند ❁ مرا کفتا که بانادان مپیوند) (محصول بیت) خلقله اختلاط ومصاحبت ایچون برعالمدن برنصیحت طلب ایلدم بکا دیدی که جاهلله مخالط ومصاحب اولمه بیت آتی مقام تعلیلده واقعدر (که کردانای عصری خر بباشی ✱ وکرنادانی ابله تر بباشی) دانای عصر لامیه (ویاضمیر خطاب (یاحرف تأکید (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمکدر (ابلهتر ابلهرك دیمکدر (محصول بیت) زیرا دانای عصر ایسك نادانله مصاحبت سببیله خراولورسین واکرنادان ایسك ابلهرك اولورسین زیرا صحبت مؤثردر یننده درت یرده یاضمیر خطاب واقعدر (عبرت)

حلم شتر چنانکه معلومست اکر طفلی مهارش کیرد وصدفرسنك ببرد کردن ازمتابعت

او نپیچد اما اکر درهٔ هولناك پیش آید که موجب هلاك باشد وطفل بنادانی آنجا خواهد

رفتن زمام ازکفش درکسلاند ودیکر مطاوعت نکند که هنکام درشتی ملاطفت مذمومست وکفته آند که دشمن بملاطفت دوست نکردد بلکه طمع زیاده کند) حلم شتر لامیه (طفلی یاحرف وحدت (مهار میمك فتحیله یولار دیمکدر (وشین شتره راجعدر (فرسنك فارسی وفرسخ عربیدر فارك فتحه لریله برمیل مقداری یره دیرلر بعضیلر (وبعضیلر ثلث فرسنك برمیلدر دیدیلر (وبعضیلر درت بیك ادیم ودرت یوزادم (وبعضیلر اوچ فرسنك دیمشلر (دره لفظ مشترکدر عجمله ترکینده (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (هولناك صفت دره در قورقنج معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب هلاك اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واوحرف حال (زمام درکسلاندك مفعول صریحی (وازکفش غیرصریحی (وشین طفله راجعدر (درحرف تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وکسریله لغتدر کسلانیدندن (کسلاندندن دیین خطا

رد سروری

ایلمش (که حرف تعلیل (هنکام درشتی لامیه هنکام وقت معناسنه در (درشتی یاحرف مصدر خشونت دیمکدر (ملاطفت ملایمت دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ دوه نك حلمنی بیان ایدوب بیورر دوه نك حلمی شو یله که معلومدر اکر بر طفل یولارینی طوتسه ویوز فرسخ یرایلتسه بو یونی انك متابعتندن دوندرمز اما اکر او کنه برقورقنج دره کلسه که سبب هلاك اولسه وطفل نادانلغله انده وارمق دیلسه یولاری النذن چکوب اوزر ودخی مطاوعت ایلمز زیرا خشونت وقتنده ملایمت مذمومدر ودیمشلردر که دشمن ملایمت سببیله دوست اولماز بلکه طمعی زیاده ایدر

(قطعه) کسی که لطف کند باتو خاك پایش باش ❁ وکر خلاف کند دردو چشمش اکن خاك) اکن الف ممدودایله وکاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر (اکنیدندن برنسنه دیی برنسنه یه طقمق وطولدرمق معناسنه (اکندندن دینلر خطا ایلمشلر (خاك مفعول صریحی (ودرچشم غیرصریحی وایکی شین کسی یه راجعدر (محصول بیت) برکیمسه که سکا لطف ایلیه انك خاکپایی اول واکرسکا خلاف ایدرسه ایکی کوزینه طپراق طولدر حاصلی سکا مخالف اولنه سن زیاده مخالف اول کوزینه طپراق طولدرمقدن مراد اکا عداوت وبغض کوزیله باقمقدر

رد شراح جمیعا

حاصلی طپراق کوزینه دی (سخن بالطف وکرم بادرشت خوی مکوی ✱ که زنك خورده نکردد بنرم سوهان پاك) باحرف صله (درشت خو وصف ترکیبیدر ایری خویلی معناسنه ملایم خویلینك نقیضی یعنی غلیظ (مکوی فعل نهی سویلمه دیمکدر (که حرف تعلیل (زنك خورده وصف ترکیبیدر پاس یمش دیمکدر (باحرف مصاحبت (نرم سوهان صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندندر زیرا نرم یومشق دیمکدرکه عرب ناعم دیر صفت مشبهه در (وسوهان سینك ضمیله اکه یه دیرلر

اصلی سوهان نرم در یومشق اکه دیمکدر (نکرد دك اسمی تحتنده (ژنك خورده یه راجع ضمیردر
وخبری پاکدر (ورم سوهان مفعول صریحی (محصول بیت) درشت خویلی یه وغلیظ طبیعتلی یه
سوزی لطف وکرمله سویله یعنی اکا سوزده ملایمت کوسترمه زیرا پاس یمش دمور یومشق اکه ایله
پاك اولماز مصراع ثانی مقام تعلیلده واقعدر (ادب) هرکه درمیان سخن دیکران افتد
تامایهٔ فضلش بدانند پایهٔ جهلش بشناسند) (محصول ترکیب) هرکیمکه غیر بلرك سوزی اراسنه
دوشه یعنی سوزی اراسنه کیره تاکیم فضلینك مقدارینی بیله لر دیو جهلینك مرتبه سنی اکلرلر
بواسلوب خلقك مصاحبتنده چوق واقع اولور اما اکثر ناس بونك قباحتنی اکلامزلر (قطعه)
ندهد مرد هوشمند جواب * مکرانکه کزو سؤال کنند) مکر ادات استثنا (ان که اولوقت دیمکدر
(کزو اصلنده که ازو ایدی حذف وایصال واقع اولمشدر (محصول بیت) اوصلی اولان کیمسه
جواب ویرمز مکر اول وقت که اندن سؤال ایلیه لر یعنی عاقل کشیدن برنسنه یی صورمایجه جوابه
متصدی اولماز سکوت ایدر (کرچه برحق بود مزاج سخن * حمل دعویش برمحال کنند) مزاج
سخن لامیه در اصل سخن دیمکدر (تقدیری مزاج سخنش درشین ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (حمل دعویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دعویده واو مکسور ویا ساکن اوقنور (وشین
مرد هوشمنده راجعدر بو بیت سابقه مقام تعلیلده واقعدر (محصول بیت) مرد هوشمند انکیچون
مسؤل اولمایجه جواب ویرمز زیرا سوز بنك اصلی حق اوزره اولوب انده هیچ کذب وشبهه اولمازسه ده
سوزینی کذب ومحاله حمل ایدوب اینانمزلر پس سؤال اولنمایجه جوابه مبادرت ایلمز (ادب)
ریشی درون جامه داشتم حضرت شیخ رحمه الله هر روز پرسیدی که ریشت چونست ونپرسیدی
که کجاست دانستم که ازان احترازمی کند که ذکر هرعضوی روانباشد وخرد مندان کفته اند
هرکه سخن نسنجد از جوابش برنجد) ریش یاره (ویا حرف وحدت (درون جامه لامیه
قفتان ایچنده (یعنی ستری لازم اولان یرده برچبانم وارایدی (پرسیدی یا حرف حکایه صورردی
دیمکدر (که حرف بیان (ریشت تا ضمیر خطاب بعض نسخه ده دملت واقعدر ریشت برینه
دالك ضمی ومیمك ولامك فتحیله چبان دیمکدر (نسنجد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طارتماز
یعنی میزان عقله اورماز (سخن مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) قفتانم ایچنده یعنی ستری
لازم اولان یرده یارم وارایدی یعنی چبانم حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی هرکون
صورردی که یارهك ویا چبانك نیجه در اما صورمزدی که نه یرده در بیلدم که اندن احتراز ایدرکه
هر برعضوی اکمق جائز دکلدر زیرا جائزدر که ذکری قبیح اولان عضوده اوله وعقلا دیمشلردر
هرکیم که سویلدیکی سوزی میزان عقله ومعیار فکرله وزن ایلمز اول سوزك جوابندن زحمت
چکر یعنی بی حضور اولور زیرا سویلدیکی سوزینه کوره جواب ایشیدر (قطعه) تانیك
ندانی که سخن عین صوابست * باید که بکفتن دهن ازهم نکشایی) تا حرف توقیت (بکفتن با حرف
صله (ازهم بری برندن یعنی بو ملقدن (نکشایی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول بیت)
مادامکه ایو بیلمیه سین که سوز عین صوابدر یعنی کرچکدن صواب اولدیغنی بیلمیجه کرکدر که
سو یلمکه اغزیکی بو ملقدن اچمیه سین حاصلی اغزیکی بوموق طوتوب عین صواب اولمیان
سوزی سویلمیه سین که صوکی ندامتدر (کر راست سخن کویی ودربند بمانی * به زان که
دروغت دهد از بند رهایی) کر راست سخن کویی تقدیری کر سخن راست کویی در
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (دربند یعنی در حبس (بمانی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر مانیدندن قالورسك ویاقاله سین دیمکدر (دروغت تاء خطاب معناده دهده مقیددر
دهدت تقدیرنده (رهایی یاء ثانی حرف مصدردر قورتلق دیمکدر خلاص معناسنه (محصول بیت)

اکر سوزی کرچك سویلرسك وزندانده قالورسك یعنی طوغری سویلدیکك ایچون حبسده
قالورسك اندن یکدرکه یلان سکا حبسدن خلاص ویره حضرت شیخك بو سوزی کشینك
کندی ذاتنه راجع احوالده درأما اغیاره نسبت دروغ مصلحت آمیزی راست فتنه انکیزدن
اولی طوتمشدر پس بین الکلامین تناقض لازم کلمز تأمل تدر (تشبیه) دروغ کفتن بضربت
لازب ماند که اکر نیز جراحت درست شود نشان بماند چون برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام که بدروغ موسوم شدند برراست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند قال الله تعالی (بل سولت
لکم انفسکم امرا فصبر جمیل) دروغ کفتنك مقولیدر وکفتن مبتدا وماند خبری (وبضربت لازب
خبره متعلقدر واضافت بیانیه در (لزوب لصوق وثبوت معناسنه در یعنی یاپشمق وثابت اولمق
(ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر مانستندن دینلر خطا ایتشلر (که حرف
بیان (نیز حرف عطفده معناسنی افاده ایدر مثلا اکر جراحت درست ده اولورسه دیمکدر (نشان
مبتدا (وبماند خبری وجملهٔ اسمیه جواب شرطدر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر
مانیدندن ماندندن دینلر خبط عشوی ایلمشلر (چون ادات تشبیه (برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام لامیه (که حرف بیان (ویاحرف رابط صفت (موسوم مبتدا (وشدند خبری (وبدروغ
موسومه متعلقدر نشانلنمش وعلامتلنمش دیمکدر جملهٔ اسمیه صفت برادراندر (بر حرف صله
(راست کفتنك مقولی وایشانه اضافتی مصدرك فاعلنه در (اعتماد مبتدا (نماند فعل نفی ماضی
مفرد غائب قالمدی دیمکدر خبر مبتدادر (برراست کفتن اعتماده متعلق (بو قصه نك اصلی
بودرکیم یوسفك قرداشلری یوسفی باباسندن نیجه درلو حیله ایله آیروب قویی یه براقدیلر وکوملکنه
بر مقدار قان بولاشدردیلر واخشام بابالرینه اغلیو اغلیو کلدیلر که یوسفی قورد یدی دیو
حضرت یعقوب قوت معجزه ایله قوردلری جمع ایدوب یوسفی قنغیکز یدی دیو سؤال ایدیجك
جمیعی یمین ایلدیلر که بزدن بو خطا صادر اولمدی دیو پس یعقوب علیه الصلوة والسلام بیلدیکه
بو خصوصده اوغللری کاذبلر در برغیری حال اولمشدر ایمدی مصردن خبر کلوب اوغلك سرقه
ایلدی ومصر پادشاهی بو جرم ایچون انی الیقودی دیدیجك یعقوب اینانمدی ودیدی (بل سولت
لکم انفسکم الآیة (محصول ترکیب) یلان سویلمك ثابت یره یه ویاره یه بکزر که جراحت
اوکاورسه ده نشانی قالور یوسفك قرداشلری کبیکه یلانله نشانلنوب معلوم اولدیلر
کرچك سویلدکلرینه ده اعتماد قالمدی زیرا مصردن کتوردکلری خبر کندیلرینك حلمنه
نسبت صحیح ایدی زیرا یوسفك ایلدیکی حیله یی بیلمزلردی لیکن چونکه یوسف خصوصنده
کذب ایلمشلر ایدی باباری بو خبرلرینه اعتماد ایلمدی ودیدی خبر ویردیککز کبی دکلدر اصل قصه
بلکه بونده سزك برحیله کز وصنعتکز واردر اندنصکره دیدی فصبر جمیل تقدیری فامری
صبر جمیلدر یعنی مبتدای محذوفه خبراوله ویاخود تقدیری فصبر جمیل اجمل یعنی صبر مبتدای
موصوف واجمل خبری اوله (قطعه) کسی را که عادت بود راستی * خطا کر کنند در
کزارند ازو) کسی یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (که حرف بیان (راستی یا حرف
مصدر طوغریلق وکرچکلك دیمکدر (درکزارند فعل مضارع جمع غائب ترك ایدرلر دیمکدر
یعنی مؤاخذه ایلمزلر (ازو اصلنده ازاو ایدی حذف وایصال ایلدیلر ضمیر کسی یه راجعدر
(محصول بیت) برکیمسه نك که عادتی وخویی کرچکلك وطوغریلق اوله اکر خطا ایدرسه اندن
کچرلر یعنی خطاسنه اعتبار ایلیوب اغماض عین ایدرلر حاصلی خطاسنی صواب عد ایدرلر
(وکر نامور شد بناراستی * دکر راست باورندارند ازو) نامورنام اسمدر (وور واوك فتحیله ادات
نسبت آلی دیمکدر یعنی مشهور باحرف مصاحبت (ونا ادات توصیف نفی (ویا حرف مصدر

ردشراح جمیعا

ردشراح جمیعا

مانستن مانیدندن
بکزمك وماندن
مانیدندن قالمق
وقومق معناسنه در

(ناراستی نقیض راستیدر مراد یلانجیلقدر (راست ندارندك مفعول اولی (وباور ثانیسی باور واوك فتحیله اینانمقدر تصدیق معناسنه (محصول بیت) واکر برکیمسه نار استلغله نامدار ومشهور اولدیسه دخی کرچکی وطوغری یی اندن اینانمزلر یعنی یلانجیلغله شهرت بولدقدنصکره کیمسه اندن کرچکی وطوغری یی تصدیق ایلمز (قطعه) دروغی نکیرند صاحب دلان * بران کس که پیوسته کفتست راست) دروغی یاحرف تنکیر (حرف وحدت دینلرخطا سویلمشلر (نکیرندك مقدم مفعولیدر یعنی صریحی (وبران کس غیرصریحی (پیوسته دائم دیمکدر (محصول بیت) صاحب دللر یلان طوتمامشلر شول کیمسه نك اوزرینه که دائما کرچك
رد سروری وشمعی
سویله یی کلشدر یعنی دائما کرچك وطوغری سویلینك کذبنی طوتمامشلر زیرا بونجلین کیمسه دن کذب صادر اولماز مکر خطا ایله وخطایه اعتبار یوق (وکرمشتهر شد بناراستی * اکر راست کوید نوکوبی خطاست) مشتهر اسم فاعلدر افتعال بابندن حضرت شیخ نفنی قصد ایدوب سابقده نامور وبونده مشتهر بیوردی برمعنایه اولدقلریچون (توکویی خطاب عامدر (محصول بیت) واکر برکیمسه ناراستلغله یعنی کذبله مشهور ونامدار اولورسه کرچکده سویلرسه سن خطادر یعنی یلاندر دیرسین (مطایبه) اجل کائنات ازروی ظاهر آدمیست واذل موجودات سك وباتفاق سك حق شناس به ازآدمی ناسپاس) اجل لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر اعظم معناسنه (کائناته اضافتی لامیه در (ازروی ظاهر قیدی انکیچوندر که خدای تعالی (ولقد کرمنا بنی آدم) بیورمشدر لیکن حقیقتده جائزدر که خدانك قتنده بنی آدمدن اکرم واشرف مخلوق اوله یانمزده واقعا ولان متونده هب بوقید موجوددر اما شراح بوقیدیرینه باتفاق عبارتی ایراد ایلمشلر وفیه نظر (اجل مبتدا وآدمیست خبری (اذلده لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
رد شراح جمیعا
حقارت وهوان معناسنه موجوداته اضافتی لامیه در (وازروی ظاهر قیدی بنه مقدردر زیرا جائزدرکه حقیقتده سکدن احقر مخلوق اوله (اذل مبتدا وسك خبری (وباتفاق یعنی باتفاق خردمندان (خردمندان عبارتی متن ظن ایدوب یازانلر زائد یازمشلر (سك حق شناس بیانیه حق
رد شراح جمیعا
شناس وصف ترکیبیدر حق بلیجی سك دیمکدر مبتدادر (وبه خبری (آدمی ناسپاس بیانیه انسان غیر شاکر دیمکدر کفور معناسنه یعنی کفران نعمت (محصول ترکیب) کائناتك اجل واعظمی ظاهر یوزندن آدمیدر واذل واحقر موجودات کلبدر واتفاق عقلا ایله کلب حق شناس انسان ناسپاسدن یکدرزیرا کلبی دوکسك وقوسك قپوکی قیوب کتمز اما انسان ادنی بهانه ایله الوب یوریو ویرد (قطعه) سکی را لقمهٔ هرکز فراموش * نکردد کرزنی صدنوبتش سنك) سکی یاحرف وحدت (ورا حرف تخصیص برسکك دیمکدر (لقمهٔ یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (فراموش مرهوندرنکردده
ردشمعی
تقدیری فراموش نکردد در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اوررسك دیمکدر (نوبتش ضمیری سکه راجعدر زننك سك مفعول بهی وصد نوبت مفعول فیهی (محصول بیت) برسکك ویاسکك برلقمه فراموشی اولماز یعنی ویردکك لقمه یی اونتمازا اکر یوزکره اکه طاش اوررسك (یعنی یوزکره طاشله واغاجله اوروب قوسك قپوك قیوب کتمز (نکردد عبارتی عنده عبارتیله قید ایدنلر زائد ایلمشلر (برکابه برلقمه هرکز فراموش اولماز دیین راحرف تخصیص اولدیغن بیلمز ایمش که تزریق سویلمش
رد ابن سید علی وسروری
رد شمعی
(وکرعمری نوازی سفلهٔ را * بکمتر چیزی آید باتو درجنك) عمری یاحرف وحدت برزمان دیمکدر (نوازی فعل مضارع مفرد مخاطب نواز بدندن اوخشیه سین یعنی رعایت ایلیه سین (نواختن دن دیین خطا ایلمش (سفلهٔ یاحرف وحدتدر (همزه یی حرف وحدتدر دیین
رد سروری

اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (ورا ادات مفعول برسفله یی دیمکدر (نوازینك مفعول بهی در (وعمر مفعول فیهی (بکمتر باحرف سبب (کمتر بونده آزرق یعنی جزؤی معناسنه در (چیزی یاحرف وحدت (اکثر متونده یا یوقدر (باتو باحرف مصاحبت (درحرف صله در بامعناسنه (محصول بیت) اما اکر برزمان براچغی رعایت ایدوب اوخشیه سین آزرق نسنه سببیله (یعنی جزؤی بهانه ایله سنکله جنکه کلور حاصلی ازاجق بهانه ایله سنکله چکشور وصواشیر یعنی ایلدیکك ایلیکی رعایت ایلمز (لطیفه) ازنفس پرورهنروری نیاید وبی هنرسروری رانشاید) نفس پرور وصف ترکیبی درتن پرورکبی پروریدندن (هنرور هنرلی دیمکدر (زیرا ورادات نسبتدر (ویاحرف مصدر (سرورباش اری (یعنی رئیس القوم ویاحرف مصدر ورا حرف صله (محصول ترکیب) نفس پروردن یعنی نفسنی بسلمکله مقید اولان کیمسه دن هنرایلك کلمز (یعنی اهل هنر اولماز (وهنرسز کیمسه سرور لکه ورئیس قوم اولمغه لایق اولماز (مثنوی) مکن رحم برکاو بسیار خوار * که بسیار خسبست بسیارخوار) کاو بسیارخوار بیانیه در چوق ییجی صغر (بسیار خوار وصف ترکیبی در خوار یدندن (الف اصلیه ایله ایکن الفك حذفیله استعمالی زیاده اولدیغیچون چوق کیمسه الفی حرف زائد ظن ایدر (خوردن وخوریدن (وخواریدن برمعنایه مصدرلردر (بعض نسخه ده (خوار یرینه بارکلور چوق بوکلی (یعنی چوق یوك چکیجی بویله اولنجه قافیه مکرر اولماز (بونده خواری حقیر معناسنه اخذایدن بسیارخوار ایمش (که حرف تعلیل (بسیارخسب وصف ترکیبی در (خسبیدندن چوق
رد شمعی
اویوبیجی دیمکدر (بعض نسخه ده (بسیارخواب واقعدر ینه بومعنایه (بسیار خوارده وصف ترکیبی درسابق کبی ومؤخر مبتدا (وبسیارخسب مقدم خبر (پس بسیارخواری
رد شراح جمیعا
بسیارخسبه عطف ایدنلر مقصود بیته واصل دکللر ایمش (وخواری خوردندن اخذ ایدن
رد شمعی
خطا ایلمش (محصول بیت) مرحمت ایلمه چوق ییك یین کاوه بونده کاودن مراد مرد اکولدر (یعنی چوق ییك ییجی شخصدر تشبیه طریقیله حقیقت کاو دکلدر فقیر یعنی تن پرور اولان اکول کیمسه یه رحم ایلمه یعنی انسان منزلنه تنزیل ایدوب آنی اسرکمه زیرا چوق ییجی وچوق یاتیجی وچوق اویویجیدر مصراع اولده بسیارخوار کاوه صفت واقع اولمش وثانیده مبتدا پس قافیه یه بوقدر تغایر کفایت ایدر تأمل تدر (چوکاوارهی بایدت فربهی * چوخرتن بجور کسان دردهی) چو ادات تشبیه (همی ادات مضارعتدر (باید فعل مضارع مفرد غائب (وتاضمیر منصوب متصل مفعولی (وفربهی یاء مصدریه ایله فاعلی (فربه فانك فتحی ورانك سکونی وبانك کسری وهاء اصلیه ایله سمز معناسنه در (چو ینه ادات تشبیه (تندن مراد کندی وجودیدر (باحرف صله (جورکسان لامیه (درحرف زائد (دهی دالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر ویررسین دیمکدر تن دهینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) کاو کبی اکر سکا سمزلك کرکسه یعنی کندیکی سمرتمك استرسك خرکبی تنکی کیمسه لر جورینه ویررسین حاصلی کندیکی سمرتمك استرسك خرکبی وجودیکی الك جور وجفاسنه تسلیم ایلمك کرکسین کاو وخرایلدیکی کبی (فربهی بایدك مفعولیدر دینلر مفعولله فاعلی فرق ایدر دکللر ایمش (تربیت) درانجیل
رد ابن سید علی و سروری
آمده است که ای فرزند آدم اکر توانکری دهمت ازمن مشتغل شوی واکر درویش کنمت تنکدل نشینی پس حلاوت ذکرمن کجا یابی وبعبادت من کی شتابی) (محصول ترکیب) انجیلده کلمشدر که ای آدم اوغلی اکر سکا غنا ویررسم بندن امور دنیویه یه مشغول اولورسین واکرسنی فقیر ومحتاج ایدرسم تنکدل وغمناك اوطوررسین (پس بنم ذکرم لذتنی قنده بولورسین

وبنم عبادتمه تخن ایورسین (یعنی بنی قنده ذکر ایدرسین وبنم قوللو غمی تخن ایدرسین
(قطعه) که اندر نعمتی مغرور و غافل * که اندر تنکدستی خسته وریش) که کاهدن مخففدر
نعمتی یاضمیر خطاب معناده مغرور وغافله مصروفدر (اندر ادات ظرف (تنکدست وصف
ترکیبی در الی طار یعنی فقیر کمسه (ویا حرف مصدر (وخسته وریشه یای ضمیر تقدیر اولنور
(محصول بیت) کاه نعمت وغناده مغرور وغافل سین (یعنی دنیا نعمتنده مشغول اولمغله حقدن
ذاهل وغافل سین وکاه ال طارلغنده خسته ومجروح سین (یعنی افلاس وفقردن دل ریش
ومجروح خاطر سین (چو در سرا وضرا حالت اینست * ندانم کی بحق پردازی از خویش)
(سرا بونده سرور وحبور معناسنه در (ضرا غم وغصه معناسنه (پردازی فعل مضارع
مفرد مخاطب در (پردازیدن پرداختن دن دیین سهو ایلمش مشغول اولورسین معناسنه رد سروری
(از خویش کندکدن (محصول بیت) چونکه حالت سرورده وغمده حالك بودر بیلمزم
کندکدن خدایه نوقت مشغول اولورسین (عبرت) ارادت بیچون یکی را از تخت شاهی
فرود آرد ودیکری را در شکم ماهی نکهدارد) ارادت بیچون لامیه بیچون بی کیف دیمکدر
(تخت شاهی بیانیه در زیرا یا حرف نسبتدر حرف مصدر دینلر غلط سویلمش (فرودارد بونده رد شمعی
ایندرر معناسنه در (دیکری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (شکم ماهی لامیه ماهی بالقدر
بالغك قرننده دیمکدر نکهدارد حفظ ایدر دیمکدر (محصول ترکیب) خدانك ارادتی بریسنی
تخت سلطنتدن ایندرر (یعنی پادشاهلغی فراغت ایدوب درویش اولور (ابراهیم ادهم
(ویحیی بن معاذ که شیخ محیی الدین عربینك دایسیدر بونلرکبی یه اشارتدر (زیرا جائزدرکه
ادیان سابقه ده دخی نیجه بونلرکبی پادشاهلر تختلرین براقش اوله لر وبرغیریسنی بالق قرننده (یعنی
قورساغنده حفظ ایدر یعنی اولدرمزدیری طوتر یونس پیغمبر علیه السلام کبی (بیت) وقتست خوش
آن را که بود ذکر تو مونس * ورخود بود اندر شکم حوت چو یونس) وقتست بعض نسخه ده
وقتیست واقعدر یای وحدتله خوش وقتك صفتیدر (آن را را حرف تخصیص انکس را تقدیرنده در
(که حرف رابط صفت (ذکر تو مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مونس اسم فاعلدر افعال بابندن
ورواکردن مخففدر (خود ادات تأکید (شکم حوت لامیه حوت عربجه بالق دیمکدر یونس
بونده نونك کسریله در قافیه رعایتیچون (محصول بیت) اول کسك وقتی خوشدر که سنك
ذکرك اکا مونس اوله یعنی دائما سنی ذکر ایدنك وقتی وحالی خوشدر کرکسه بالق قورساغنده
اوله یونس علیه السلام کبی زیرا حضرت یونس علیه السلام بالق قرننده ذکر خدایی
هیچ ترك ایلمامشدر (حکمت) اکر تیغ قهر برکشد نبی وولی سر درکشد واکر غمزهٔ لطف بجنباند
بدان را بنیکان در رساند) سر درکشد باشنی کروچکر یعنی خوف ایدوب سکر و نطقه قادر
اولماز (غمزهٔ لطف بیانیه یعنی لطف محض (بجنباند فعل مضارع مفرد غائب دپرده دیمکدر
بدان بدك جمعیدر یرامزلر دیمکدر یعنی اشقیا (ورا ادات مفعول (با حرف صله نیکان ایلر یعنی
سعدا (در حرف تأکید (رساند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (محصول ترکیب) اکر
خدا قهر قلجنی چکرسه یعنی اظهار جلال ایدرسه نبی وولی باشین کندویه چکوپ سکر قورقوسندن
واکر لطف غمزه سین دپرده درسه یعنی لطف اظهار ایدرسه شقیلری سعیدلره ایرشدرر یعنی
شقیلری سعیدلر مقامنه ایصال ایدر (قطعه) کر بمحشر خطاب قهر کند * انبیا را چه جای
معذرتست) خطاب قهر لامیه جای معذرتده بویله در معذرت مغفرت وزنی اوزره مصدردر
(محصول بیت) اکر خدای تعالی محشرده قهرایله خطاب ایدوب اظهار غضب ایدرسه
انبیانك ویا انبیایه نه عذر ربدر یعنی انبیایه عذره مجال اولماز (ویا انبیانك اعتذاره مجالی اولماز

(پرده از روی لطف کو بردار * کاشقیارا امید مغفرتست) روی لطف لامیه در مجازا
(کو بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق اکرچه نوعا تکلفله معنی ویرمکده قابلدر (بردار فعل
امر مفرد مخاطب قالدر دیمکدر (که حرف تعلیل (اشقیا شقینك جمعیدر (ورا ادات تخصیص
(امید مغفرت مصدرك مصدره اضافتیدر (محصول بیت) خدایه خطاب ایدوب مناجات ایدر
(یارب لطف یوزندن پرده یی قالدر یعنی رفع حجاب ایدوب اظهار لطف ایله زیرا اشقیانك امید مغفرتی
وار یعنی مغفرت وعفو رجا ایدر حاصلی کناهکارلر غفران رجا ایدرلر امیدی اظهار لطف ایله
محروم قالماسونلر رحمتکدن (وعظ) هر که بتأدیب دنیا راه صواب نکیرد بتعذیب عقبی
کرفتار آید قال الله تعالی (ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر) هرکه اصلنده
هرکس که در تنکه مکر بیانی اولندی پس که اسمدر کیم معناسنه هرکه معنای شرطی
متضمندر (با حرف مصاحبت (تأدیب دنیا مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راه صواب بیانیه
(ونکیردك مفعول صریحی (و بتأدیب غیر صریحی (با حرف مصاحبت (تعذیب عقبی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (وآیدك مفعول غیر صریحی (وکرفتار صریحی وجملهٔ فعلیه جواب شرط
(عذاب ادنادن غرض دنیا عذابیدر قتل واسیرلك و بونلردن غیری عذابلر اما مجاهد دیدیکه
عذاب قبردر (دون بونده قبل معناسنه در (عذاب اکبر عذاب آخرتدر (محصول ترکیب) هر کمسه که
دنیا تأدیبله صواب یولنی طوتمز یعنی راه صوابه کتمز آخرت تعذیبنه کرفتار کلور یعنی آخرت عذابنی
چکر تنکه خدا بیورر البته بز انلره دنیا عذابن طاتدررز آخرت عذابندن اول یعنی هم دنیاده تعذیب
ایدرز انلری وهم اخرتده آیت کریمه کفار حقنده در (دون لفظنی غیر عبارتیله تفسیر ایدنلر لغته
مخالف ایلمشلر (بیت) پندست خطاب مهتران آنکه بند * چون پند دهند ونشنوی رد سروری وشمعی
بند نهند) پندست مقدم خبر (خطاب مهتران لامیه ومؤخر مبتدا (آنکه بند یعنی اندن صکره
قید وحبس دیمکدر (چون ادات تعلیل پند دهندك مقدم مفعولی (دهند فعل مضارع جمع
غائب ویرلر دیمکدر (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ایشتمیه سین دیمکدر (بند نهندك
مقدم مفعولی (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر (محصول بیت) اولولرك خطابی
نصیحتدر اندن صکره بنددر یعنی حبس وقیددر چونکه نصیحت ویرلر وایشتمیه سین الیکه
وایاغکه باغ قورلر حاصلی نصیحت پذیر اولمایجه سنی حبس ایدرلر (عبرت) نیك بختان
بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند پیش از آن که پسینیان بواقعهٔ ایشان مثل زنند) نیکبخت
وصف ترکیبیدر ایو بختلی دیمکدر یعنی سعادتلی (الف ونون ادات جمعدر (امثال پیشینیان
لامیه (پیشین یا حرف نسبت ونون حرف تأکیددر ویا ثانی هاء رسمیدن بدلدر اصلی پیشینه در
والف ونون ادات جمعدر پسینیان اعرابیده بویله در (با حرف مصاحبت (واقعهٔ ایشان لامیه
مثل زنندك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) مسعود بخت اولنلر کندیلردن اوکدین کلنلرك
امثال وحکایاتیله نصیحت طوترلر یعنی منتصح اولورلر اندن اول که کندیلردن صکره کلنلر
انلرك واقعه سیله مثل اورلر حاصلی سعادتلیلر کندیلردن اول کلن ایلرك امثال وحکایاتیله پند
پذیر اولورلر کندیلردن صکره کلنلر کندیلرك احوال وواقعاتی ضرب مثل ایلمزدن اول (قطعه)
زود مرغ سوی دانه فراز * چون دکر مرغ بینداندر بند) زود فعل نفی مستقبل مفرد غائب
ومرغ فاعلی (سوی دانه لامیه جانب دانه دیمکدر (فراز سوبی تأکیددر فاده فتحه وکسره
جائزدر (چون ادات تعلیل (دکر مرغ غیر مرغ دیمکدر (بیندك مقدم مفعول صریحی (واندر بند
غیر صریحی (محصول بیت) مرغ دانه جانبنه وارماز یعنی دانه یه توجه ایلمز چون غیر مرغی
بندده کوره یعنی دوزاغه طوتلمش کوره (فراز بونده قرب ومقابله معناسنه در دینلر سهو ایلمشلر رد سروری وشمعی

(پند كيراز مصائب دكران * تانكيرند ديكران زتو پند) پند كيرك مقدم مفعوليدر (كير فعل امر مفرد مخاطبدر طوت معناسنه (مصائب مصيبتك جمعيدر (ديكرانه اضافت لاميه‌در (تا حرف تعليل ويا حرف دوام (نكيرند فعل نفى مستقبل جمع غائب طوتميه‌لر (ديكران بايله‌در اصلى اوزره (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر غيريلر مصيبتلرندن نصيحت طوت تا كيم غيريلر سندن نصيحت طوتميه‌لر يعنى خلق عالمه عبرت اولمزدن اول غيريلردن عبرت ال وانكله متنصح اول (حكمت) آن راكه كوش ارادت كران افريده اند چون كند كه بشنود وآنراكه بكمند سعادت كشيده اند چون كند كه نرود) آن را را حرف تخصيص (كه حرف بيان (كوش ارادت بيانيه (كران كاف عجمك كسريله اغر ديمكدر صمدن كنايه‌در (آفريده اند ماضيدن قسم جمع غائب يارتمشلردر ديمكدر (چون واو اصليه ايله نيجه ديمكدر كيف معناسنه (بشنود فعل مضارع مفرد غائب (وآنراكه واول كيمسه‌يى كه ديمكدر (باحرف صله (كمند سعادت بيانيه (كشيده اند ماضيدن قسم جمع غائب چكمشلردر ديمكدر (محصول تركيب) اول كيمسه‌نك كه ارادتى قولاغنى آغر يعنى صاغر يراتمشلردر يعنى حق سوز قبول ايلمكه ارادت قولاغنى آغر خلق ايلمشلر حاصلى كوكلى قولاغنى ارادتدن خالى خلق ايلمشلردر نيجه ايلركه ايشيده يعنى نه چاره ايدر كه كلام خدا ورسولى ايشيده بيله وقبول ايليه واول كيمسه‌يى كه سعادت كمنديله چكمشلردر يعنى مسعود ونيكبخت خلق ايلمشلر نيجه ايدركه چكدكلرى يره كتمه‌يه يعنى بالضرورى چكدكلرى يره كيدر حاصلى بر كيمسه‌يى كه شقى خلق ايلمشلردر نه چاره ايدركه مسعود ونيكبخت اوله بيله وبر كيمسه‌يى كه مسعود ونيكبخت خلق ايلمشلر اوله نيجه شقى و بدبخت اوله بيلور نتكه الشقى شقى فى بطن امه والسعيد سعيد فى بطن امه در (قطعه) شب تاريك دوستان خداى * مى بتابد چو روز رخشنده) شب تاريك دوستان خداى بيانيه ولاميه‌لردر (شبى بونده ظرف زمان اعتبار ايدوب قراكلق كيجه‌ده ديمك بيلمزايمش (مى ادات استمرار (وباحرف تأكيد تابد فعل مضارع مفرد غائب يلدرار ديمكدر (چو ادات تشبيه (روز رخشنده بيانيه رخشنده اسم فاعل مفرد غائب اصلى درخشنده ايدى تخفيف ايدوب رخشنده ديديلر (محصول بيت) خدا دوستلرينك قراكلق كيجه‌سى روز رخشنده كبى يلدرار يعنى ضيا ويرر يعنى كيجه‌سى وكوندزى برابردر نور وضيا ويرمده حاصلى كيجه‌سى كوندزى كبى نورانيدر (وين سعادت بزور بازو نيست * تا نبخشد خداى بخشنده) واين سعادت اشارتدر (شب تاريك روز روشن كبى رخشان اولمسنه (باحرف مصاحبت (زور باز ولاميه‌در (تا حرف توقيت (نبخشد فعل نفى استقبال مفرد غائب (خداى بخشنده فاعليدر اضافت بيانيه ايله بخشنده اسم فاعلدر بخشيدندن (محصول بيت) ليكن مذكور سعادت زور بازو وقوت پنجه ايله دكلدر ولا كثرت عبادت وطاعتله در مادامكه محسن ومعطى خدا بغشلميه حاصلى عطيهٔ خدادر كسبى دكلدر (رباعى) ازتو بكه نالم كه دكر داور نيست * وزدست توهيچ دست بالاتر نيست) بونده رباعى يرينه قطعه يازانلر عجب تشخيص صاحبى ايمشلر (تونك ضمى اشباعله اوقومق كركدر كيم وزنه خلل كليه (بكه باحرف صله وكه اسمدر كيم معناسنه (نالم فعل مضارع متكلم وحده‌در (كه حرف تعليل (داور واوك فتحيله حاكم معناسنه‌در (دست تولاميه (هيچ دست مبتدا (بالاتر نيست خبرى (وزدست توخبره متعلق (دستى بالايه مضاف ايدن فن فارسيده عجب ماهر ايمش (محصول بيت) يارب سندن كيمه شكايت ايدوب ناله وزارى ايده‌يم كه سندن غيرى حاكم مطلق يوقدر وسنك قدرتك النده‌ن يوجرك برال يوقدر يعنى سنك قدرتك الى جميع اللردن اوستوندر زيرا قادر مطلق سن سين نتكه بيورمشسين (يد الله فوق ايديهم) (آن راكه توره‌برى كنى كم نشود *

ردابن سيدعلى

رد ابن سيد على وسرورى

رد شمعى

وآن راكه توكم كنى كسش رهبر نيست) (محصول بيت) يارب اول كيمسه‌يه كه سن دلالت وهدايت ايدرسين اول ضال وكم اولمز يعنى ضلالته دوشمز اما اول كيمسه‌يى كه سن كم ايدرسين يعنى اضلال ايدرسين هيچ كيمسه اكا هادى ورهبر اولمز العياذ بالله تعالى (عبرت) كداى نيك انجام به از پادشاه بد فرجام) كداى نيك انجام بيانيه (پادشاه بدفرجامده بويله‌در (نيك انجام وبدفرجام وصف تركيبيدر (انجام وفرجام عاقبت وصوك معناسنه‌در (محصول تركيب) عاقبتى ايى يعنى خير كدا پادشاه بدفرجامدن يكدر يعنى عاقبتى شر اولان پادشاهدن يكدر (بيت) غمى كز پيش شادمانى برى * به ازشادي كز پسش غم خورى) غمى ياحرف وحدت (كزكه حرف رابط صفت (پى باء عجمك فتحيله پس معناسنه‌در آرد وصوك معناسنه (وشين غمه راجعدر (شادمان وصف تركيبيدر مانيدندن بكزمك معناسنه صكره سرور معناسنه اسم اولدى آسمان كبى كه وصف تركيبى ايكن فلكه اسم اولدى (وياحرف مصدر شادمانلق ديمكدر پس اوج لفظدن مركب اولدى (شاد كه صفت مشبهه در فرح معناسنه فانك فتحى ودالك كسريله (ومان كه مرخمدر مانده‌دن وياى مصدردن فتأمل (شاديى ياى اول حرف مصدر وثانى حرف وحدت شاديى ده اولان ياء مصدريه‌در وهمزه اضافت ايچوندر ديين سؤال اولنمسه همزه قنده‌در واضافت نه‌در عجب نه جواب ويردى اوله (كزكه حرف رابط صفت (پسش شين شادى‌يه راجعدر (محصول بيت) برغم كه انك اردنجه شادمانلق وسرور چكه‌سين يعنى اردنجه شاد وخرم اولورسين اول شادلق وسروردن يكدر كه اردنجه غم يرسين حاصلى صوكى سرور اولان غصه يكدر صوكى غصه اولان سروردن (لطيفه) زمين را از آسمان نثارست وآسمان را از زمين غبار كل اناء يترشح بما فيه) زمين را را حرف تخصيص وياحرف صله در با معناسنه (نثار بونده صاچى معناسنه‌در (يعنى اول نسنه كه صاچيلر الچه والتون كبى اما بونده باران مراددر (اناء همزه‌نك كسريله ظرف ديمكدر يعنى قاب (يترشح فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر تفعل بابندن سزر ديمكدر (بما باحرف مصاحبت ما اسم موصولدر الذى معناسنه (فيه جار ومجرور جملهٔ ظرفيه اعرابدن محلى يوق صلهٔ موصولدر (محصول تركيب) زمينه آسماندن حاصل نثار باراندر ويازمينك آسماندن محصولى نثار باراندر اما آسمانه زميندن غبار ويا آسمانك زميندن غبار فقدر هر ظرف كنديننك ايچنده اولانى سزر يعنى ايچنده نه وار ايسه طشره سندن اول سزر واول چيقار (بيت) كرت خوى من آمد ناسزاوار * توخوى نيك خويش ازدست مكذار) كرت ضمير خطاب (خوى من لاميه (ناسزاوار ناموافق وغير لايق (خوى نيك خويش بيانيه ولاميه‌در (محصول بيت) اكر سكا بنم خويم وخصلتم ناموافق وناسزاوار كلديسه سن كندى ايى خويكى وخلقكى الدن قومه يعنى ترك ايلمه (ادب) حق تعالى مى بيند ومى پوشد وهمسايه نمى بيند ومى خروشد) مى خروشد فعل مضارع مفرد غائبدر (خروشيدندن چوقرامق (مثلا چوملك وقزان وغيريسى چوقرادیغى كبى چوقرامق (بونده مراد كورلك وچغرمقدر (محصول تركيب) خداى تعالى قوللرك عيوب وجرايمنى كورر وستر ايدر اما قوكشو كورمز وچاغرر يعنى غائبانه نيجه دورلى افترا ايدر (بيت) نعوذ بالله اكر خلق غيبدان بودى * كسى بحال خود ازدست كس نياسودى) غيبدان وصف تركيبيدر غائب بيلجى ديمكدر دانيدندن (دانستندن ديين خطا ايلمش (باحرف ظرف (حال خود لاميه (نياسودى فعل نفى حكايت حال ماضى ديكلنمزدى وراحت اولمزدى ديمكدر (محصول بيت) نعوذ بالله يعنى خدايه صغنورم خلقك شرندن اكر خلق عالم غيب بيلجى اولايدى يعنى احوال غيبدن خبردار اولايدى هيچ بر كيمسه كندى حالنده كيمسه النده‌ن آسايش وحضور ايلمزدى يعنى خلق برى برينك عيوبنه مطلع اولايدى

رد شمعى

ردابن سيد على

هیچ برکیسه دنیاده خلقدن سالم زندکانی ایلزدی (بحال خودك معناسی بسبب حال نفسه
دیین خطادیمش (مطایبه) زرازمعدن بکان کندن بدر آید وازدست بخیل بجان کندن)
رد ابن سید علی
معدن دالك کسری ایله اسم مکاندر ضرب بابندن (باحرف سبب (کان کاف عربیله مرادف
معدن در (کندن قازمقدر (بدرآید چیقار دیمکدر (زر مفعول صریحی (واز معدن غیر صریحی
(بکان کندنده اکا متعلقدر (دست بخیل لامیه (بجان کندن بکان کندن کبیدر اعرابده
(تقدیری بجان کندن بدر آید در بعض نسخه‌ده برنیاید واقعدر (جان کندندن مراد جان
چکشمکدر یعنی بلا ومشقت چکمك (محصول ترکیب) التون معدندن معدنی قازمغله چیقار
اما بخیلك الندن جان چکشمکله چیقار یعنی چوق زحمت ومشقت چکمکله الندن چیقار حاصلی
زیاده امساك ایلدیکندن دکه بلا ایله الندن الماز پس برنیایدك معناسی بو وجهله راست
کلور معدندن صکره کان ذکری جائله قافیه ده مطابق اولمغیچوندر وتفنن قصد ایچون
وتکراردن احترازایچوندر (مصراع ثانینك معناسی بخیلك الندن التون اولمکله چیقاردیمك مقصود
اولان معنایی چیقاره‌مش (قطعه) دونان نخورند وکوش دارند * کویند امید به که
رد شمعی
خورده) دون بونده خسیس وناکس معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (ونخورند خبری
(کوش داشتن وداریدن صقلیوب حفظ ایلمکدر (نخورندك (وکوش دارندك مفعولی
محذوفی مالدر (امید به تقدیری امید خوردن به در (که من تفضیلیه معناسنه در (خورده
تقدیری خورده شده در (محصول بیت) بخیل وخسیس اولنلر مالنی ییمزلر وصاقلرلر دیرلر که
ییمك امیدی یکدر یمش اولمقدن یعنی ییوب مفلس ومحتاج اولمقدن صاقلیوب هرچن ایسه
ییرم دیو امید لنمك یکدر نتکه عرب دیر (المأمول خیر من المأکول) یعنی صاقلیوب امیدلنمك
یمش اولمقدن یکدر (روزی بینی بکام دشمن * زرمانده وخاکسار مرده) روزی یاحرف
وحدت (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (کام دشمن لامیه دشمنك
مرادنجه دیمکدر رمرهوندر (زرمبتدا مانده فعل ماضیدن قسم مفرد غائب (خاکسار
مرده زرمانده یه معطوفدر وایکسی بیله بینینك مفعول صریحلری (وبکام دشمن غیر صریحی
(خاکسار لغتده طپراقلق دیمکدر (اما استعمالده طپراقده یاتوب یوالنن کیمسه یه دیرلر
دیارعربك مزبله لکده یاتن عریان مجانینی کبی بونده ده خاکسار ایله دیوانه‌دن تعبیر ایلمش
زیرا کشی کسب ایلدیکی مالی ییموب صاقلمق جنوندن ناشیدر (خاکسار رجل کثیر التراب رکه تراب
درهم ودینارك اصلیدر دیین کیمسه‌نك طپراق باشنه معنی تصویریله معناسی بیتی اول بویله
رد سروری
تصویر ایدوب که والمعنی روزی بینی دشمن رازرمانده ومرده حال کونه بخاك الوده تکرار بروجهله
دخی تصویر ایدوب (روزی بینی برمراد دشمنش که زرش مانده بوارثان وتنش بخاك الوده مرده
شده دیین معناسی بیتی عجب تراب الوده ایلمش عفا الله عن سیئاته (پس محصول بیت) برکون
کورسین دشمنك مرادنجه زرقالمش وخاکسار اولمش یعنی مالن قیوب کتمش مصراع
رد ابن سید علی
اولده سکت وارغفلت اولنماسین یعنی بینی سکتله اوقنور (ادب) هرکه بزیردستان نبخشاید
بجور زبردستان کرفتار آید) زیردست وصف ترکیبیدر (والف ونون ادات جمعدر کشینك
الی آلتنده اولنلردن عبارتدر خدمه ورعایا کبی (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ترحم ایلمز
دیمکدر (بجور باحرف صله (جور زبردستان لامیه‌در (زبردست زیردستك نقیضیدر
والف ونون ادات جمع اقویادن عبارتدر (محصول ترکیب) هرکیمکه الی آلتنده کیلره
وضعفایه مرحمت ایلمز اقویانك جور وجفاسنه کرفتار کلور یعنی مبتلا اولور حاصلی ضعفایه
رحم ایلمیان اقویا قهرینه مبتلا اولور (مثنوی) نه هرباز وکه دروی قوتی هست *

بردی

بردی عاجزان را بشکنند دست) قوتی یاحرف تنکیر بردی یاحرف مصاحبت (و یاحرف
مصدر (عاجزان را (را حرف تخصیص (بشکنند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده بازویه
راجع ضمیر (وعاجزان مفعول اول صریحی وثانیسی دست (وبردی غیر صریحی (محصول بیت)
اویله دکلدرکه بازوکه انده قوت واردر یعنی قوتلیدر مردانکله وزورایله عاجزلرك النی صر یعنی
شکست ایدر دکلدر حاصلی بویله ایدرسه یاننه قالماز دیمکدر بلکه خدا اندن انتقام الور
وکیمسه حقنی کیمسه ده قومز (ضعیفان رامکن بردل کزندی * که درمانی بجور زورمندی)
ضعیفان را را حرف تخصیص (کزند ضرر (و یاحرف تنکیر (که حرف تعلیل (درمانی فعل
رد ابن سید علی وسروری
مضارع مفرد مخاطب عاجز قالورسین دیمکدر مانیدندن ماندندن دینلر خطا ایلمشلر (باحرف ظرف
جور زورمند لامیه (و یاحرف وحدت (محصول بیت) ضعفانك کوکلنه کزند ایلمه یعنی ضرر وزیان
ایرشدرمه زیرا برزورمندك جور وجفاسنده عاجز قالورسین یعنی دست قهرینه کرفتار اولورسین
زیرا دنیا محل مکافاتدر (کماتدین تدان) در (کزندینك یاسنی حرف وحدت دیین سهو ایلمش زورمند
رد ابن سید علی وسروری وشمعی
رد ابن سید علی وسروری
وصف ترکیبیدر دینلر خطای فاحش ایلمشلر (حکمت) عاقل چون خلاف درمیان بیند بجهد
وچون صلح بیند لنکر بنهد که انجا سلامت برکارست وانیجا حلاوت درمیان) بجهد فعل مضارع
مفرد غائب صچرار دیمکدر (یعنی صچرار معناسنه (حاصلی صاولوز واراده طورمز
(لنکر بنهد لنکر قور (یعنی قرار ایدر وثابت اولور (لنکر کمیلرده اولور اصلده اما بونك کبی
یرلرده ثبت وقرار مراددر (محصول ترکیب) عاقل اولان کیشی چونکه اوره ده خلاف
کوره صچرادر انده طورمز (اما چونکه صلح اراده کوره ثابت اولوب قرار ایدر (زیرا انده
سلامت کارده در وبونده حلاوت ولذت میانده (لف ونشر مرتب رعایت ایلدی (حکمت
مقامر راسه شش می باید ولیکن سه یك می آید) مقامر مفاعله بابندن اسم فاعلدر بونده مراد
اوجبله نردوطولی اوینایندر (سه شش اوچ کره التی دیمکدر (وسه یك اوچ کره بر دیمکدر (ترکیبك
معناسی ظاهرا مذکور اولان کبیدر اما مراد سه وشش در وسه ویکدر فتأمل (محصول ترکیب)
مقامره سه شش کرکدر لیکن سه یك کلور (یعنی روزکار دائما کشینك مرادی اوزره اولماز (بیت
هزاربار چراگاه خوشتراز میدان * ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان) بار بونده کره
معناسنه در (چراگاه اوتلق (زیرا چرا اسمدر اوتلمه معناسنه چریدندن (وگاه ظرف مکان
(محصول بیت) بیك کره اوتلق میداندن یکدر ولیکن اتك دیزکنی کندی النده دکلدر که ایستدیکی
یره اوله (تضرع) درویشی درمناجات میکفت یارب بر بدان رحمت کن که برنیکان خود رحمت
کرده که ایشانرا نیك آفریده) درویشی یاحرف وحدت (میکفت می حرف حکایت (برحرف
مطلب
صله در ایکی یرده بیله (معلوم اوله که عربده رحمت علی حرفیله مستعمل اولدیغی کبی فارسیده‌ده
برحرفیله مستعملدر (بدان جمع بددر (ونیکان جمع نیك (خود ادات تأکید (کرده ماضیدن قسم
مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (آفریده ماضیدن قسم مفرد مخاطب یاراتمش سین دیمکدر
رد شمعی
کرده ده وآفریده ده همزه لر خطاب ایچوندر دیین معهود جهلی اوزره مصر اولمشدر
(محصول ترکیب) بردرویش مناجاتده سویلردی یارب یارامزلره رحمت ایله که ایلره خود رحمت
ایلمش سین (زیرا انلری ایی یراتمش سین یعنی انلری ایی خلق ایلدیکك انلره رحمت ایلمکدر
(حکمت) اول کسی که علم برجامه وانکشتری دردست نهاد جمشید بود کفتندش چرا همه زینت
وارایش بچپ دادی وفضیلت راست راست کفت راست راز ینت راستی تمامست) کسی یاحرف
وحدت (که حرف بیان (علم بونده قفتانه وضع ایلدکاری نشاندرکه اول زمانده صاغ اومزدن اشاغه
کوکس اوزره قفتانك ظاهرینه بعض شکوفه شکلنده ویا بعض حیوانات شکلنده ایکدن برنشان

پیدا ایدرلردی که اکا علم برلردی واول قفتانه جامهٔ معلم نتکه سابقا مفصل بیان اولندی
(انکشتری همزه نك فتحی ونونك سکونی وکاف عجمك ضمی وشین معجمه نك سکونی وتانك فتحی
ورانك کسری ویاء اصلیه ایله یوزك معناسنه در (دردست در حرف صله در بامعناسنه اول کسی مبتدا
(وجمشید بود خبری (جمشید جیمك فتحی ومیمك سکونیله قدیم پادشاهلردن براولو پادشاهك
اسمیدر (بچپ باحرف صله وجیم وبا عجمیلر در صول معناسنه درکه عربیده یسار دیرلر یانك
فتحیله (واو حرف حال (فضیلت مبتدا (راست راست خبری اولکی راست بر کلمه در صاغ ال
وصاغ جانب معناسنه که عربجه یمین دیرلر (وایکنجی راست مرکبدر را ایله ادات خبردن که
سین وتادر معناسی راستکدر دیمك اولور (راست را را ادات صله راسته دیمکدر (زینت راستی
لامید (ویاحرف مصدر (تمام بونده کافی معناسنه در (محصول ترکیب) اول برکیمسه که قفتانه علم
واله یوزك قودی (یعنی پرمغه یوزك طاقدی جمشیددر (اکا دیدیلر نیچون جمیع زینت وآرایشی
صول اله ویردك حال بوکه فضیلت صاغ الکدر (دیدی که صاغ اله راستلق زینتی کافیدر (راستی
عبارتنده ایهام وار (یعنی صاغلق وطوغریلق معناسنی (قطعه) فریدون کفت نقاشان چین را *
که پیرامون خرکاهش بدوزند) فریدون باب اولك اولنده مفصل ذکری کچمشدر (نقاشان
چین لامیه (ورا ادات مفعول (که حرف رابط مقول قولدر (پیرامون باء عجمك کسریله اسمدر
اطراف معناسنه (پیرامنده دیرلر (خرکاه خانك کسریله ورانك سکونیله قرا او که کیچه ایله
اورتلوردیم اویه دیرلر (حاءیلی قبه شکلی اولور (خرکاه بونده اوتاغ معناسنه در دیین خرکاهی
بیلز ایمش (بدوزند فعل مضارع جمع غائب دیکه لر دیمکدر مفعولی یعنی دیکلجك نسنه — ردشمعی
بیت ثانیدر (زیرا عادتدر اوتاغلرده وچادرلرده رنك آمیز بزلردن بعض نسنه کسوب دیکرلر مثلا
مبارك باد وسعادت باد عبارتلرینی کسوب دیکرلر (بومعنایه واصل اولمیان مصراع ثانینك معناسنی که
انك اوتاغنك اطرافنی دیکه لر یعنی لازم اولان یری مرمت ایده لر دیین زیاده تزریق سویلمش — رد شمعی
(بدوزند فعل مضارعدر دوختن دن دینلر خطا ایلمشلر (بدان رایك دارای مرد هشیار *
که نیکان خود بزرك ونیك روزند) بدان را را ادات مفعول (وبدان دارك مفعول اولی (ونیك — رد ابن سید علی وسروری
مفعول ثانیسی (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر داریدندن طوت دیمکدر (که حرف تعلیل (خود
ادات تأکید (بزرك ونیك روزند تقدیری بزرکند ونیك روزند اولولر وسعادتلیلردر دیمکدر (پس
بزرکاند ونیك روزاند دیو تقدیر ایلمکه احتیاج یوقدر (محصول بیت) خرکاهك اطرافنه دیکیلجك
بو بیتدرکه برامزلری ایی طوت یعنی ایی رعایت ایله ای مرد هشیار زیرا ایلر خود اولولر ونیك — رد ابن سید علی وسروری
بختلردر (نیك روز دیمکدن غرض صاحب سعادتلردر دیمکدر حاصلی برامزلری ایی رعایت
ایلمك کرك که ایلر رعایتی قلجیله الورلر که شانلری رعایت اقتضا ایدر (مجموع بیتك معناسنی برامزلری
ایی طوت یعنی انلره ایی رعایت ایله ای عاقل کشی زیرا ایلر خود اولولر وسعادتلیلردر سنك — رد شمعی (ایو) نسخهٔ مستعمله در (محمداسعد)
دعاکه اصلا احتیاجلری یوقدر دیین بددعایه مستحق ایمش (حکمت) بزرکی را کفتند باچندین
فضیلت که دست راست دارد خاتم چرا در دست چپ میکنند کفت ندانی که همیشه اهل فضل
محروم باشد) ندانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله (محصول ترکیب)
براولویه دیدیلر که بوقدر فضیلتله که صاغ الك واردر یعنی صاغ الده وار خاتمی نیچون صول اله
ایدرلر یعنی صول الك صرچه پرماغنه طاقرلر صاغ اله وصرچه پرماغنه طاقرلر دیدی بیلمزمیسین که
دائما اهل فضل محرومدر (بیت) آن که حظ آفرید و روزی ساخت * یا فضیلت همی دهد یا بخت)
حظ حانك فتحی وظانك تشدیدیله نصیب معناسنه در (آفریدك مقدم مفعولیدر (روزی یای
اصلیه ایله رزق معناسنه در (سختك مقدم مفعولیدر (سخت فعل ماضی مفرد غائبدر (ساخت

لفظندن مخفف یعنی ایلدی حاصلی براندی دیمکدر (محصول بیت) اول کیمسه که نصیب براندی
ورزق پیدا ایلدی یعنی وجوده کتوردی آدمه یا فضیلت ویرر ویا بخت ودولت بعضی نسخه ده
بخت برینه تخت واقعدر لطیفدر (ملاطفه) نصیحت پادشاهان مسلم کسی راست که بیم سر
ندارد وامید زر) (محصول ترکیب) پادشاهلره نصیحت ایلمك برکیمسه یه مسلمدر که باش قورقوسی
وامید زری اولمیه یعنی نه اولملك خوفی اوله ونه دینار ودرم امیدی (مثنوی) موحد چه در پای
ریزی زرش * چه شمشیر هندی نهی برسرش) موحد اسم فاعلدر تفعیل بابندن خدایی برلیجی
توحیدلیدر (چه بونك کبی یرلرده مساوات معناسنی افاده ایدر (ریزی فعل مضارعدر (ریزیدندن — رد ابن سید علی وسروری
دوکه سین دیمکدر (ریختن دن دینلر خطا ایلدیلر (زرش شین معناده پایه مقیددر تقییدوی
در پایش در (شمشیر هندی یمانیه (نهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (لهیدندن نونك فتحی
وکسریله قومق معناسنه (محصول بیت) موحد اولان کیمسه یه نسبت ایاغنه التونله اقچه
دوکسین نه وباشی اوزره قلج طوتاسین نه یعنی ایاغنه مال دوککله باشی اوزره قلج طوتمق برابردر
نه اندن سویتورونه بوندن یرینور (امید وهراسش نباشد زکس * برینست بنیاد توحید وبس)
هراس هانك کسریله خوف معناسنه در یعنی قورقو (وشین موحده راجعدر (برینست مقدم خبردر
(بنیاد توحید لامیه ومبتدا (واو بس ایله بونك کبی یرلرده فقط معناسنه در (محصول بیت) موحدك
کیمسه دن امید وهراسی اولماز یعنی نه کیمسه دن قورقوسی وپرواسی ونه کیمسه دن امید ورجاسی وار
(بنیاد توحید بونك اوزره در انجق یعنی نه کیمسه دن بیمی ونه کیمسه دن امیدی اوله (لطیفه)
پادشاه از بهر دفع ستمکارانست وشحنه برای خونخواران وقاضی مصلحت جوی طراران هرکز
دو خصم بحق راضی پیش قاضی نروند) دفع ستمکاران مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شحنه
صوباشی یه دیرلر (خونخوار وصف ترکیبیدر قان ایجیجی معناسنه (خوار یدندن والف ونون ادات جمع
(مصلحت جوی وصف ترکیبیدر جو یدندن طرارانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(پادشاه مبتدا ومابعدی خبری (وشحنه مبتدا ومابعدی خبری (وقاضی مبتدا (ومابعدی خبری
طراریان کیسه جی یه دیرلر (فارسیجه کیسه بر دیرلر (محصول ترکیب) پادشاه ظالملرك ظلمنی دفع ایلمك
ایچوندر وصوباشی قان ایجیجی ظالملر ایچوندر یعنی قاتللرك واهل شر وفسادك خلقدن ضررینی دفع
ایلمك ایچوندر وقاضی طرارلرك مصلحتنه متعلق احوالی کورمك ایچوندر یعنی شریعته متعلق
اموری کورمك ایچوندر یعنی طراره نه لازمدر دیو شرع ایله کورمك ایچوندر هرکز حقه راضی ایکی
خصم قاضی اوکنه کیتمزلر زیرا هرکس حقنه راضی اولدقدن صکره خصومته احتیاج قالماز
بعض نسخه ده هرکزد وخصم از پیش قاضی راضی نروند واقعدر (یعنی هرکز ایکی خصم قاضی
قتندن راضی کیتمزلر بلکه بریسی راضی کیدرسه بریسی ناراضی کیدر (قطعه) چو حق
معاینه دانی که می بایدداد * بلطف به که بجنك آوری ودلتنکی) معاینه مفاعله بابندن مصدردر
(که حرف بیان (می حرف استمرار (ویاحرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر
(بلطف برمقدر دادن مصدرینه متعلقدر (که من تفضیلیه معناسنه در (جنك آور وصف
ترکیبیدر محارب (یعنی صواشیجی معناسنه (ویاحرف مصدر (دلتنك ده وصف ترکیبیدر کوکلی طار
معناسنه (ویاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) چونکه معاینه بیلورسین که الك
حقنی ویرمك کرکدر لطفله ویرمك یکدر که صواشیجیلغله وکوکل طارلغیله ایسه حاصلی
حقوق ناسی ملایمت ورفقله ادا ایلمك یکدر محاربه ومجادله ایله ادا ایلمکدن (دلتنکی جنکه عطف
ایدوب واوری اکا قید طوتوب ای وبدلتنکی اوری اوری ده یای خطا بله دیین زیاده باطل سویلمش
وبر وجهله دخی معنی تصور ایدوب بلطف دادن به که بجنك اوری دادی وبدلتنکی دادی — ردابن سید علی

ردابن سيدعلی

ایکی وصف ترکیبی به داخـل ایکی یای مصدریه ایله دیین عجب قوی تزریق کوی ایمش
عفا الله عنه (خراج اگر نکزارد کسی بطیبت نفس * بقهراز و بستانند مرد سرهنـکی)
طیبت مصدردر طاب یطیب دن تطابیده کلورتانك فتحیله بونده ایلك معناسنه‌در (مرد سرهنکی
یبانیه‌در موصوف وصفی ضرورت وزن وقافیه ایچون افراد ایلدی (والافعله نسبت جمع
منـاسب ایدی (یعنی مردان سرهنکیان (محصول بیت) اگر برکیمسه خراجی طیبت نفس
وصفای خاطرله ادا ایلمزسه مرد سرهنکی اندن آنی قهریله آلور زیرا حق شرعیدر که هیچ کیمسه
اکا انکار ایلمز (مطایبه) همه کس را دندان بترشی کند کردد وقاضی را بشیرینی) (محصول ترکیب)
هرکسك دیشی اکشی نسنه ییکله کند اولور یعنی قماشر اما قاضینك طاطلیله که هیچ نسنه کسمز
اولور ترشیده وشیرینده یار نسبت ایچوندر (بیت) قاضی که برشوت بخورد پنج خیار * ثابت کند
از بهر توده خربزه زار) برشوت باحرف مصاحبت (وراده کسره وضمه جائزدر (خربزه زار
کلزار ولاله زار کبیدر (یعنی قاون اق کثرتدن کنایتدر (حاصلی قاون بستانی دیمکدر
(محصول بیت) قاضی که رشوت طریقیله بش خیار اکل ایلیه سنکیچون اون قاونلق یرثابت
ایدوب مقر ایدر (لطیفه) قحبهٔ پیراز نابکاری چه کند که توبه نکند وشحنهٔ معزول ازمردم
ازاری) نابکاری فاسق وفاجرده استعمال ایدرلر (ویاحرف مصدردر (بونده مراد نابکاریدن
زنادر قرینه قیامیله (محصول ترکیب) پیر قحبه زنادن نه ایلیه که توبه ایلمیـه یعنی توبه ایلیوب
نه قادردر زیرا یوزینه کیمسه باقمز توبه ایلیوب نه مالکدر بالضرورتوبه ایدر شحنهٔ معزولده
خلق ازارلقدن توبه ایلمسه نه ایلیه بیلوریعنی خلق انجتمکه قادر دکلدر زیرا معزولدر پس
توبه ایلمسی ضروریدر (بیت) جوان کوشه نشین شیرمرد راه خداست * که پیرخودنتواند
زکوشهٔ برخاست) جوان کـوشه نشین یبانیه‌در (کوشه نشین وصف ترکیبیدر کوشه‌ده
اوتوریجی دیمکدر (شیرمرد ترکیب مزجیدر (اصلی مرد شیردر اضـافت بیانیه ایله ارسلان ار
یعنی ارسلان کبی ارحاصلی پهلوان و بهادر دیمکدر مصراع مبتدا وخبردن مرکبدر (که حرف
تعلیل خودادات تأکید (کوشه‌ده یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین
اسکی خطاسی اوزره مصراولمش (برخاست برخاستن معناسنه‌در (محصول بیت) کوشه نشین
جوان خدا یولینك شیر مردیدر یعنی هوادن کچوب نفسینه غالب اولوب کوشه وعزلت اختیار

ردشمعی

ایدن جوان کرچکدن اردر زیرا پیرخود برکوشه‌دن قیام ایلمکه قادر دکلدر پس برکوشه‌ده
اوتورماسی ضروریدر (بیت) جوان سخت می باید که از شهوت بپرهیزد * که پیرسست
رغبت راخود آلت برنمی خـیزد) جوان سخت یبـانیه (که حرف تعلیـل (پیرسست
رغبت یبانیـه (سست رغبت وصف ترکیبید ررغبت میل معنـاسنه‌در (ورا حرف
تخصیص (نمی خیزد فعـل نفی مستقبل مفرد غائب خیزیدندن قالقمازدیمکدر (محصول بیت)
محکم جوان کرکدر کیم شهوتدن پرهیز ایلیـه یعنی نفسی وشهوتی غالب ایکن پرهیز ایلمك
هنردر زیرا پیربی قدرت وطاقته پرهیز امرضروریدر که آلتی مسـاعده ایلمز یعنی قالقمازکه
برنامشروع ایشه مرتکب اوله (حکمت) حکیمی را پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای
تعـالی آفریده است بلند وبرومند هیچ یکی را آزاد نخوانند مکر سرو را که ثمره ندارد درین
چه حکمتست کفت هریکی رادخلی معینست ووقتی معـلوم که کاهی بوجود آن تازه اسـت
وکاهی بعدم آن پژمرده وسرورا هیچ ازین چیزی نیست ودرهمه وقت تازه است واین صفت
آزاد کـانست) درخت نامور یبانیه ناموروناملی دیمکدر زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر معنای

رد سروری

لازمیسی مشهورونامدار دیمکدر لازمیله تفسیر ایدنه دخل ایدن کنـدی مدخولدر (برومند

بونده یمشلی دیمکدر زیرا بریمشـدر (ومندادات نسبت دولتمند وحاجتمند کبی نهایتی برلفظیـله
واوسز استعمالی معهود دکلدر یعنی برمند دیمزلر واومبالغه ایچون زیاده اولندی دیین عنـدی

ردابن سيد علی

سویلمش (بعض نسخه‌ده بلند یرینـه بارور واقعدر (یعنی بارور وبرومند دوشمش وجهدن خالی
دکل زیرا باراغاج حاصلنه دیرلر (وورادات نسبتدرلی معناسـنه (که ثمرهٔ ندارد مقام حالده
واقعدرحال بوکه ثمره سی یوقدردیمکدر (ثمره میوه معنـاسنه‌در بونده کلنجه سؤالدر (وکفت
مابعدیله جواب (دخل بونده حاصل معنـاسنه‌در (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (هردرخته
دخل معین اثبـات ایلمك مبالغه طریقیـله‌در (زیرا هر بردرختك حاصلی اولمازقتـدر (وقتیده
بویله‌در (کاهی یاحرف وحدت (پژمرده بانك فتحی وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمی وراء مهمله‌نك
سکونیله صولمش دیمکدر فعـل ماضیدن قسمدر (واین صفت آزادکانست جملهٔ حالیـه‌در
(محصول ترکیب) حکمادن برینه سؤال ایلدیلر که بوقدر نامور ونامدار درخت که خدای
تعـالی خلق ایلمشدر بارور وبرومند هیچ برینه آزاد دیمزلر الاسروه یمشی وحاصـلی یوغیکن
بونده نه حکمتدر حکیم دیدیکه درختلرك هربرینك معین حاصلی ومعـلوم وقتی واردرکه کاهی
اول حاصل وجودیله تازه‌در وکاهی عدمیـله پژمرده وسروك بوندن هیچ نسنه سی یوقدر
وجمیع اوقاتده تازه درحال بوکه بوحالت ازادهلر صفتیدر (قطعه) برآنچه می کذرد دل منه که
دجله بسی * پس ازخلیفه بخواهد کذشت در بغداد) دل منهك مفعول صریحی (وبرآنچه
غیرصریحی (ومی کـذرد آنچه‌نك صفتی (که حرف تعلیل (دجله بغدادده شطك اسمیدر یعنی
بغدادایرمغنه غیری یرده شط دیرلر امابغدادده دجله دیرلر (بسی چوق زمان (دجله بسی مرهوندر
پس ازخلیفه خلیفه‌دن صکره دیمکدر خلیفه‌دن بونده مراد معتصم بالله‌درکه آخرخلفای دولت
عبـاسیه‌درکه هولاکو آنی هلاك ایلدکدن صکره دنیـادن خلافت کلیـامرفوع اولوب دور
سلاطین ظهورایلدی یعنی هر یره پادشاهلر حکم ایلمکه باشلدی مثلا بغدادده ابتداء سلاطین
ایلخانیه حاکم اولدی اق قیونلی زمانه دك اندن صکره قزلباش اندن صکره آل عثمان آلهی
دولت وشوکتلری قیامته دك ممتد اولسون آمین (کذشت بونده کذشتن معنـاسنه‌در (در بغداد
از بغداد نقد یرنده‌در (محصول بیت) اول نسنه یه که کچر یعنی ثابت وباقی اولیوب فانی اولان
نسنه یه کوکل بغلمه یعنی تعلیق قلب ایلمه زیرا دجله چوق زمان خلیفهٔ معتصمدن صکره بغداددن
کچیسردر یعنی فانی وکذران اولان اشیا آقرصو حکمنده‌درکه تعلیق قلبه لایق دکل شراح بوبیتك
تحقیقنده اهمال ایلشلرظاهر مراده واصل اولمدقلرندن اهمال ایلمشلر (کرت زدست براید چونخل

رد شراح جميعا

باش کریم * ورت زدست نیاید چوسرو باش آزاد) کرت تاء خطاب معناده دسته مقیددر
زدستت نقد یرنده‌در (نخل بونده خرما اغاجیدر (باش فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر اسمی تحتنده

رد شمعی

انت وخبری کریم لفظیدر مصراع ثانی اولکی کبیدر اعرابده (محصول بیت) اگر الکدن کلورسه
خرما اغاجی کبی کریم اول خرما اغاجینك کرامتی اولدرکه هربری ایشه یرار قویونك کبی که
هر یری برنسنه یه کرکدر واگر خرما اغاجی کبی الکدن کریم اولمق کلمزسه باری سروکبی آزاد
اول یعنی سرو بار وبردن آزاد اولدیغی کبی سنده تعلق دنیادن سالم اول حضور ایلیه سین
سروکـبی آزاد اول کیمسه یه جفا ایله دیین معنـا به جفا ایلمش (وعظ) دوکس
مردند وتحسر بردند آن که داشت ونخورد وآن که دانست ونکرد) (محصول ترکیب) ایکی
کیمسه اولدیلر وتحسر ایلدیلر یعنی حسرتله کـندیلر بری اولدرکه ماله مالك اولدی
ویمدی وبری اولکه علمه مالك اولدی وموجبیـله عمل ایلمدی (قطعه) کـس نبیند
بخیل فاضل را * که نه در عیب کفتنش کـوشد) بخیل فاضل یبانیه (ورا ادات مفعول

(که حرف بیان (نه حرف نفی معناده کوشده مقیددر پس فعل نفی مستقبل اولور (درعیب
(درحرف صله کفتنش شین ضمیر بخیل فاضله راجعدر (محصول بیت) کیمسه فاضل بخیلی
کورمزکه انك عیبنی سویلکه دورشمیه یعنی عیوبن تعدید ایلمکه سعی ایلر البته حاصلی فضل
بخل عیبنی ستر ایلمز هرنقدر فاضل ایسه ده (ورکریمی دوصد کنه دارد* کرمش عیبهافرو پوشد)
کریمی یاحرف وحدت (فرواداد تأکید (محصول بیت) اما اکر بر کریمك ایکیوز عیبی
وکناهی اولورسه کرمی واحسانی جمیع عیوبنی ستر ایدر (خاتمة الکتاب) تمام شد کتاب کلستان

والله المستعان درین جمله چنان که رسم مؤلفانست از شعر متقدمان بطریق استعاره تلفیق
رفت) والله مبتدا (المستعان اسم مفعولدر استفعال بابندن لفظا مرفوع خبرمبتدادر (معاونت
طلب اولنان کیمسه یه مستعان دیرلر بونده الله در (درین جمله یعنی جمیع کتابده بورایه کلنجه یس سکز
بابه حصر ایدنلر معقول ایلمامشلر (رسم مؤلفان لامیه عادت مؤلفان دیمکدر (شعر متقدمان لامیه
تلفیق تفعیل بابندن مصدردر برشیئی برنسنه یه ضم ایدوب قاتمغه دیرلر (محصول ترکیب) کتاب
کلستان تمام اولدی ومستعان الله تعالی در یعنی عون اندن مطلوبدر کتابده انك اعانتیله تمام
اولدی بوجمیع کتابده انجلین که مؤلفین متقدمینك عادتیدر یعنی قدیم مؤلفینك قانونیدر شعرای
متقدمینك اشعارندن استعاره طریقیله تلفیق واقع اولدی یعنی سوزیمه کیمسه سوزینی قاتمدم
غیربلرقاتدیغی کبی بلکه بونده واقع اولان نظم ونثرهپ بندرنتکه حریری مقاماتنده بویله بیورمش
ومعشرات السحر به صاحبی بونلره تقلید ایلمش نتکه دیباجه سنده یازمش (بیت) کهن خرقهٔ

رد ابن سید علی وسروری

خویش پیراستن* به از جامهٔ عاریت خواستن) کهن خرقهٔ خویش بیانیه ولامیه در (پیراستن بزه‌مك
وسیلمك معناسنه در (جامهٔ عاریت بیانیه (محصول بیت) کشی کندینك اسکی خرقه سنی یاماوب
اصلاح ایلمسی جامهٔ عاریتی خلقدن استمکدن یکدر حاصلی کندینك اسکی لباسنی یماوب کیمك
الك عاریت لباسنی کیمکدن یکدر (مصراع اولك معناسی کندی کهنه خرقه ایله بزنمك یعنی انی
کیمك دیوب وحاشیه ده بکهن خرقهٔ خویش تقدیرنده دردیمك بیته زیاده نامعقول وتزریق لباس
کیدرمکدر (غالب کفتار سعدی طرب انکیزست وطیبت آمیز وکوته نظران را بدین علت زبان

رد شمعی

طعن دراز کردد که مغز دماغ بیهوده بردن ودود چراغ بی فائده خوردن کارخردمندان نیست ولیکن

عظه‌های (نسخه)

بررأی روشن صاحب دلان که روی سخن درایشانست پوشیده نماند که در موعظه‌های شافی
درسلك عبارت کشیده است و داروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت برآمیخته تاطبع مخاطب ملول
نشود واز دولت قبول محروم نماند) غالب کفتار سعدی لامیه لردر و مبتدا (طرب انکیز وصف
ترکیبدر وخبر مبتدا (انکیزیدندن قوپرمق وپیدا ایلمك یعنی طرب قوپاریجی وپیدا ایدیجی دیمکدر
(انکیختندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (وطیبت آمیز وصف ترکیبیدر (طیبت مصدردر طاب

رد ابن سید علی وسروری

یطیب دن ایلك وکوزللك معناسنه (آمیزیدندن قارشدرمق معناسنه (آمیختندن اخذ ایدنلر خطا

رد ابن سید علی وسروری

ایلمشلر (وکوته نظر بصیر تسزدیمکدر (والف ونون ادات جمعدر حاصلی وصف ترکیبیدر
(ورا حرف تخصیص (بدین علت بوعلتله یعنی کفتار سعدی طرب انکیز وطیبت آمیز اولدیغی
جهتدن بصیرتسزلرك زبان طعنی دراز اولور (که حرف بیان (مغز دماغ بیهوده مغز
بونده بینی معناسنه در دماغ بونده بینی طوران یرمراد باشدر (مغز دماغ بیهوده لامیه و بیانیه در
(مغز بردنك مقدم مفعولیدر باطل یره امك چکمکدن عبارتدر (دود چراغ بی فائده لامیه
وبیانیه درسابق کبی باطل یره تضییع اوقات ایلمکه دیرلر (دود خوردنك مقدم مفعولیدر (رأی
روشن صاحب دلان بیانیه ولامیه در (که حرف رابط صفت (روی سخن لامیه در مجازا (درایشان
(در حرف صله در بامعناسنه (پوشیده نماند مخفی قالمیه دیمکدر (در موعظه‌های شافی بیانیه لردر

(درانجو (موعظه مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وهاادات جمع (در حرف صله (سلك عبارت
بیانیه (سلك سینك کسری ولامك سکونیله دیزی ایپلکنه دیرلر (داروی تلخ نصیحت
بیانیه لردر (با حرف مصاحبت (شهد ظرافت بیانیه شهد کومج بالنه دیرلر (بر حرف
تأکید (آمیخته ماضیدن قسم مفرد غائب قارشدرمش دیمکدر (محصول ترکیب) سعدینك
اکثر کلماتی طرب انکیز در وطیبت آمیز وبصیرتسزلرك سعدینك کلامی بویله اولدیغی علتله
زبان طعنلری دراز اولورکه مغز دماغ بیهوده ایلمك ودود چراغ بی فائده ییمك عقلا ایشی
دکلدر اما صاحب دللرك رأی روشننه که سوزك ظاهری وتوجهی انلره در مخفی قالمیه که
شفا ویریجی نصیحتلر انجوسنی سلك عبارته چکمشدر یعنی جوهر کبی کلماتی ترکیب وترتیب
ایلمشدر دخی نصیحت آجی داروسنی شهد ظرافتله قارشدرمشدر تاکیم مخاطبك طبعی
ملول اولمیه ودولت قبولدن محروم قالمیه (مثنوی) مانصیحت بجای خود کردیم
* روزکاری درین بسر بردیم) بجای خود تقدیری (بجای خود شدر ضرورت وزن
ایچون حذف وایصال اولدی ضمیر نصیحته راجعدر (روزکاری یاحرف وحدت
(درین یعنی در نصیحت (بسر باحرف صله حده وغایته دیمکدر (بردیم ایلدك دیمکدر
(محصول بیت) بز نصیحتی محلنده ایلدك بر زمانی یعنی بر مدتی بو نصیحتده حده وغایته
ایلندك حاصلی بر مدت بو بابده عمر کچوردك (کر نیاید بکوش رغبت کس * بر رسولان
پیام باشد وبس) نیایدك فاعلی نصیحتدر (با حرف صله (کوش رغبت کس بیانیه
ولامیه در (کوش رغبتدن مراد رغبتله دیکلمکدر (رسول ایلچی وخبرجیدر
یعنی خبر ایلدوب کتوریجی یه دیرلر فعول بمعنی فاعلدر (پیام خبردر (بس انجق دیمکدر
(محصول بیت) اکر بزم نصیحتم کیمسه نك کوش رغبتنه کلمزسه یعنی کیمسه رغبتله
ایشیدوب دیکلمزسه باکه نسنه لازم کلمز زیرا خبرجیلر اوزرینه خبر ویرمکدر
لازم اولان انجق قبول ایتدرمك لازم دکل زیرا (وما علی الرسول الا البلاغ) در یعنی
خبرجی اوزرینه واجب اولان همان ایصال خبردر انجق طوتدرمق دکلدر (قطعه)
یاناظرا فیه سل بالله مرحمة * علی المصنف واستغفر لکاتبه) یا حرف ندا (ناظرا منادای
غیر مقصوده یعنی نکره (فیه ضمیر کتاب کلستانه راجعدر (سل سینك فتحی وسکون لامله فعل
امر مفرد مخاطبدر سئل یسئل دن همزه سماعا حذف اولنمشدر اماسال یسال دن اولنجه عین
الفعل قیاسا حذف اولنمش اولور (بالله بامن معناسنه در بعض نسخه ده لله دوشمشدر بنه
بومعنایه (مرحمة مفعول سلدر (علی المصنف سله ویامرحمته متعلقدر (واستغفر سله معطوفدر
(لکاتبه استغفره متعلق (وضمیر کاتبه راجعدر (محصول بیت) ای کتاب کلستانه ناظر اولان
یعنی مطالعه ایدن الله تعالیدن مصنفه رحمت استه وکاتبنه غفران طلب ایله (واطلب لنفسك
من خیر ترید به * من بعد ذلك غفرانا لصاحبه) واو حرف عطف (اطلب فعل امر مفرد
مخاطب طلب ایله دیمکدر (لنفسك اطلبه متعلقدر (من خیرده (ترید فعل مضارع مفرد مذکر
مخاطب (به باتفویت عمل ایچون کلمشدر تقدیری تریده در (من بعد ذلك غفرانا بر مقدر اطلبك
مفعول به صریحیدر (ولصاحبه غیر صریحی (محصول بیت) دخی ای کلستانه ناظر اولان کیمسه
دخی نفسکه استدیکك خیری طلب ایله یعنی هرنه خیر که مراد کدر انی خدادن طلب ایله
وبو سؤال وطلبدن صکره صاحبنه ومالکنه غفران طلب ایله (معلوم اوله که صحیح نسخه لرده
بیت اولده سل بالله در و بعضنده سل لله در (اما حرف جرسز سل الله هیچ برنده واقع دکل زیرا

رد شراح جمیعا

بویله اولنجه ناموزون اولورکه بو بحر بسیط مثمن رکه اوچنجی جزئی سالمدر یعنی مستفعلن

ایکن شراح جمیعا سل الله یازمشلر پس معلوم مد رکه اشعار عرب او زانده قاصرلر ایمش

تم الکتاب بعون الملك الوهاب

﴿ تاریخ کتاب ﴾

شودم که شرحه هاتف دیدی تمت غدایدی صور رایسك سال هجرت (غد ١٠٠٤)
صفر ماهینك او چنجیدی روزی که تکمیلنی مولی قیلدی روزی

مبارك اولسون اوقویوب یازانه
دخی سهو وخطاسینی دوزانه

قد کمل طبع هذا الشرح المنشرح بمطالعته القلوب * المؤسس على ابدع الطرح واحسن الاسلوب * فی عهد سلطنة السلطان الاعظم * والخاقان الافخم * خادم الحرمین المحترمین مالك البرین والبحرین * المبدد لشمل اعدائه بالعوالی والشوارف * المجدد بالمعالی ما اندرس من العوارف والمعارف * المتوسد فی اریكة الخلافة الكبرى * التی لا اشرف منها ولا اسمى * السلطان ابن السلطان السلطان الغازی ﴿ عبد المجید خان ﴾ ابن السلطان الغازی محمود خان * لا زالت ریاض شوكته بنسایم الظفر باسمة الزهر * ولا برحت اغصان معالم جلادته تهتف فیها هواتف التأیید بسورتی الفتح والنصر * وذلك فی دار الطباعة العامره ببلدة اسلامبول الفاخره * حرسها الله سبحانه وتعالى مع سائر البلاد بحفظه الصمدانی * من الجهات الست بالسبع المثانی * بمعرفة العبد المحتاج الى آلاء ربه (محمد لبیب)

وكان الاختتام * اوائل صفر الخیر * المزیل لكل ضیر * لسنة ست وسبعین وماٴتین والف من الاعوام * من هجرة سیدنا ومولانا محمد علیه وعلى آله الصلاة والسلام * ما فاح مسك الختام * ولاح البدر التمام

(یا صلنجه دفعهٴ ثانیده تاریخن دیدم)
(كلستان سودیسی اولدی طبعله پك دلكشای)
١٢٧٦